

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 12. jaanuar 2015

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine maksureformi vajalikkuse kohta (nr 443)

2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Riigikogu juhatus soovib teile edu alanud aastal, millest viis töönädalat on Riigikogu selles koosseisus. Töönädalaid on küll vähe järele jäänud, kuid juhatus on sellegipoolest valmis vastu võtma eelnõusid ja arupärimisi. Üleandmise soov on Urmas Reinsalul. Palun!

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu liikmed! Ilusat alanud istungjärku ja tööaastat! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonil on Riigikogu poliitilistele jõududele hea uudis. Me esitame parlamendi menetluse ühe tähtsa seaduseelnõu, tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu ehk nn madalapalgaliste maksureformi eelnõu. Selle järgi need inimesed, kelle tulu palga või ettevõtlustuluna on alla 500 euro kuus, vabastatakse alates 2016. aasta 1. jaanuarist tulumaksust. Kõigil, kes teenivad alla 846 euro kuus, vähendatakse tulumaksu ja see saavutatakse maksuvaba miinimumi tõstmise kaudu. Me oleme esitanud oma analüüsi selle kohta, milline on seaduseelnõu mõju, ja leiame, et see on positiivne nii inimeste sissetulekute kui ka tööhõive kasvu tõttu. Oleme seisukohal, et ei ole õiglane võtta väikese sissetulekuga inimestelt sadu eurosid tulumaksu ja jagada seda ümber toetuste kaudu. Me anname endale aru, et praegune poliitiline reaalsus ei võimalda selle eelnõu menetlemist viie nädala jooksul nii kaugele, et see saaks seaduseks, kuid tahame anda selge sõnumi, et oleme reformiks valmis. Ka seadus on olemas, koos seletuskirja ja

arvestustega. Nüüd sõltub Eesti kodanikest, kas nad soovivad seaduse 1. jaanuarist 2016 jõustada või mitte. Otsustamine on selle aasta 1. märtsil. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Head kolleegid! Mul on probleem. Ma ei saa aru. Kui inimene ei saa aru, siis tuleb aru pärida. Nüüd sellest, millest ma aru ei saa. Loen venekeelset Delfit ja siis loen eestikeelset Delfit, kuid ei saagi aru, missugune on Eesti ametisoleva valitsuse hariduspoliitika riigikeele küsimuses. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi jõudis 2011. aastal lõpule venekeelsete gümnaasiumide üleminek osalisele riigikeelsele õppele. Selle seaduse kohaselt lõpetasid esimesed gümnasistid eelmisel kevadel. Eelmisel kevadel ametisse asudes moodustas haridus- ja teadusminister poliitilise värvinguga komisjoni, et teha kindlaks ülemineku tulemused. Komisjoni liikme, Kiviõli Vene Kooli direktori sõnul on kõik koolid läinud üle eestikeelsele gümnaasiumiõppele. Samas olevat minister käivitanud venekeelses meedias küsitluse osalisele riigikeelsele õppele ülemineku otsuse muutmiseks. Selle küsitluse eesmärgi ja suunitluste kohta esitatud küsimustele vastates sõnas aga kaitseminister Sven Mikser, et on kavas alustada juba põhikoolis ja koolieelsetes lasteasutustes riigikeelsele õppele üleminekut. Samas ei eitanud ta kavatsusi vaadata uuesti üle senised gümnaasiumide kohta käivad otsused. Head kolleegid! Eelnimetatud põhjustel palun haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskil selgitada, missugune on valitsuse ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna poliitika riigikeeleõppe suhtes. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kuus seaduseelnõu ja esitab ühe Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu. Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kultuuriminister Urve Tiidus. Teiseks, atmosfääriõhu kaitse seaduse eelnõu. Riigikogus esindab selle seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Mati Raidma. Kolmandaks, maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust põllumajandusminister Ivari Padar. Neljandaks, nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust siseminister Hanno Pevkur. Viendaks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise 11. juunil 2002 allakirjutatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise lepingu muutmise protokollitratifitseerimise seaduse eelnõu. Eelnimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Maris Lauri. Kuuendaks, korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Andres Anvelt. Seitsmendaks, Eesti Vabariigi valitsuse, Läti Vabariigi valitsuse ja Leedu Vabariigi valitsuse vahelise lepingu Balti Mereväedivisjoni loomise kohta denonsseerimise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust kaitseminister Sven Mikser. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Juhatus on vastu võtnud kaheksa eelnõu, ühe arupärimise ja nii nagu ikka, käitume nendega kodu- ja töökorra seaduses sätestatud korra alusel. Palun kohaloleku kontroll!

Kohal on 89 ... juba 90 Riigikogu liiget, puudub 11. Kõigepealt on meil vaja kinnitada nädala päevakord. Palun, Urmas Reinsalu, küsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud istungi juhataja! Teinekord juhtub nii, et kui on parlamendi hooaja lõpp, tulevad sisse ka asjad, mida ei pruugi olla kõige mõistlikum istungjärgu lõpul menetleda. Minu ettepanek on võtta teisipäevasesest päevakorrast välja selle töönädala esimene päevakorrapunkt, eelnõu 820 menetlemine. See seadus puudutab Riigikogu komisjonide lindistuste ametkondlikuks tunnistamist ja tähtaja järel hävitamist, mis ei lähe kuidagi kokku Riigikogu töö avatumaks muutmise retoorikaga. Ma arvan, et ei ole mõistlik parlamenditöö lõpul sellist tüüpi eelnõusid menetleda.

Esimees Eiki Nestor

Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Tervist! Selle ettepanekuga ei saa kuidagi päri olla, sest vastupidi, seda teemat peaks arutama, et hajuksid kõik asjatundmatud hirmud. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Reformierakonna fraktsiooni sõnavõtt oli selge. Austatud Riigikogu! Panen hääletusele nädala päevakorra esitatud kujul. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt on 62 Riigikogu liiget, vastu 18, erapooletuid 1. Nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine maksureformi vajalikkuse kohta (nr 443)

Esimees Eiki Nestor

Alustame kinnitatud päevakorra järgi. Arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Kadri Simson, Marika Tuus-Laul, Heimar Lenk, Valeri Korb, Lauri Laasi, Enn Eesmaa, Eldar Efendijev, Tarmo Tamm, Jüri Ratas, Kalev Kallo, Priit Toobal, Urbo Vaarmann, Viktor Vassiljev, Siret Kotka, Mihhail Korb ja Mailis Reps. Arupärijate nimel võtab sõna Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! 16 Riigikogu liikme esitatud arupärimine Maris Laurile puudutab maksureformi vajalikkust ja see on sisse antud kaks kuud tagasi. Juba siis rääkisid väga paljud

majanduseksperdid, et senine maksusüsteem on viinud Eesti seisakusse ja riik vajab tõsist maksude muutmist. Nüüd oleme jõudnud sinnamaale, et võime öelda, et Põhjamaadest eristab meid eelkõige just meie maksusüsteem. Keskerakond ütles juba 2011. aastal valimistele minnes, et Eesti rahvas on põhjamaine rahvas mitte üksnes maakaardil, vaid ka vaimus. Töökus ja nõudlikkus enese vastu, hea haridus ning rahumeelne asjaajamine liidavad meid Euroopa arenenumate rahvastega. Need omadused on olnud Eesti edusammude aluseks. Aga Eesti ei ole veel täisvereline Põhjamaa riik ega kaugeltki selliseks võrdluseks valmis. Praegu eristab ja lahutab meid Põhjamaadest liiga palju, eelkõige maksukoorem, mis vaevab valusalt keskklassi ja madalapalgalisi. Seda ütles Keskerakond valimistele minnes 2011. aastal. Peale seda on rahvusvahelised rahandusorganisatsioonid mitu korda Eesti valitsusele meelde tuletanud, et meie maksukoorem koormab liiga palju keskmise ja väiksema sissetulekuga inimesi.

Oma arupärimise andsime Maris Laurile just seetõttu, et Maris Lauri on jätnud endast mulje kui asjadesse süüviv inimene. Tema eelkäija kippus sellistes debattides kasutama kõvemat retoorikat, üldse keskendumata sellele, miks ei tõstnud Reformierakonna ja IRL-i valitsus seitsme aasta jooksul mitte sendi võrragi näiteks tulumaksuvaba miinimumi, mis kõige otsesemalt leevendab väikese ja keskmise palgaga inimeste maksukoormat.

Me oleme esitanud värsketele rahandusministrile viis küsimust. Tugineme muu hulgas ka näiteks Indrek Neivelti ütlusele, et väiksema palgaga inimeste maksukoormat tuleb vähendada. Mäletatavasti tegi Neivelt novembris viis ettepanekut, nende seas ettevõtte tulumaksu taastamine. Küsime ka seda, miks on valitsus senimaani eiranud näiteks OECD raporteid, milles on rõhutatud, et Eesti peab tegelema madalapalgaliste maksukoormuse leevendamisega. Ka riigikontrolör ütles siin oma aastaaruannet tutvustades järgmist: "Väikese avatud majanduse ja *laissez faire*' majanduspoliitika taustal muutub ilmselt üha suuremaks oht hakata kasutama paratamatuse ja välisjõududest sõltumise ettekäänat selleks, et õigustada oma ideede nappust, tahtmatust ja mugavust reforme mitte teha, end mitte muuta." Me oleme olukorras, kus neljast parlamendiera-

konnast kolm tunnistavad, et senised lahendused on viinud Eesti majanduse seisakusse. Üks erakond, kes seda siiani veel ei tunnista, on Reformierakond. Seetõttu ongi mul hea meel anda lava Reformierakonna rahandusministrile, kellel on võimalus tutvustada oma nägemust. Ma ei hakka viit küsimust ette lugema, sest vastajal on mugavam esitada küsimus ja vastus üheskoos. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele tuleb vastama rahandusminister Maris Lauri. Palun!

Maris Lauri

Austatud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed, täna küsimuste eest!

Esimene küsimus: "Viimasel ajal on mitmed ühiskonnategelased väljendanud arvamust, et Eesti on majanduslikult paigalseisus ning on rõhutatud, et vajame põhjalikke maksureforme. Milline on Teie arusaam selles küsimuses? Kas Eesti vajab terviklikku maksureformi või võime julgelt jätkata tänase süsteemiga?" Mina ei näe põhjust, et Eesti peaks tegema põhjaliku maksureformi. Meil ei ole selliseid probleeme, mille lahendamine nõuaks hästi toimiva maksukorralduse pea peale pööramist. Ma ei usu, et praeguses globaalses majanduskeskkonnas oleks vaja tekitada inimeste ja ettevõtete seas veelgi ebakindlust edukalt toimiva maksusüsteemi lõhkumisega. Ulatuslikud muudatused maksustamises, kogu süsteemi muutmine tähendaks seda, et nende paari aasta jooksul, mis kulub reformi ettevalmistamiseks, juurutamiseks ja seaduste vastuvõtmiseks, loobuksid ettevõtted investeringutest ja inimesed säästmisest. Paljud kaaluksid Eestist lahkumist jne. Sellega me saavutaksime selle, et meie majandus läheb langusesse. Ma ei usu, et meil oleks seda vaja. Aga me saame ja peame pidevalt oma maksusüsteemi kohandama, et täita neid eesmärgi, mida Eesti on endale seadnud.

Teine küsimus: "Ühe muudatusettepanekuna käis Indrek Neivelt välja klassikalise ettevõtte tulumaksu taastamise. Kuidas aitaks antud muudatus Teie hinnangul kaasa Eesti majanduse elustamisele? Kas Euroopas on veel riike, kes maksustavad vaid ettevõtete väljavõetavat kasumit?" Eestiga analoogset süsteemi kasutavad näiteks Malta ja OECD

riikidest Tšiili. Tšiilil on Ladina-Ameerika riikidest kõige edukam majandus. Ma oletan, et te mõtlete klassikalise tulumaksu all ettevõtete teenitud kasumi maksustamist kohe peale kasumi teenimist. Ma soovitan seda edaspidi just nimelt nii väljendada. Klassikaliseks võib pidada ükskõik mida. Ma ei saa aru, millisest Eesti majanduse elustamisest on juttu. Eesti majanduskasv võiks kahtlemata olla parem, kuid Euroopa kontekstis on sinne seis hea. Me ei saa ettevõtete maksustamise muutmisega panna Soome majandust kasvama või Venemaad normaalselt käituma, rääkimata sellest, et ettevõtete karistamine investeerimistegevuse tõkestamisega on küll väga veider viis majanduse ergutamiseks olukorras, kus meil tegelikult oleks vaja, et rohkem investeeritaks.

Kolmas küsimus: "Me teame, et madalalpalgaliste maksukoormust aitaks vähendada tulumaksuvaba miinimumi tõstmine. Kui kiiret tulumaksuvaba miinimumi tõusu näevad ette Teie järgnevate aastate prognoosid?" Minu isikliku prognoosi kohaselt kasvab maksuvaba miinimum 2019. aastaks vähemalt 300 euronit kuus.

Neljas küsimus: "Peaminister Taavi Rõivas on rääkinud Eesti maksusüsteemist kui OECD riikide parimast maksusüsteemist. Milline organisatsioon on meile selle tiitli andnud ja kas tegemist on Euroopa mõistes arvestatava organisatsiooniga?" Peaminister viitas USA mõttekoja Tax Foundationi koostatud maksude konkurentsivõime indeksi edetabelile. Nimeetatud indeksi koostamise meetodika on avalik ja läbipaistev ning minu hinnangul täiesti arusaadav ja loogiline. Selle meetodi abil analüüsitakse OECD riikide maksusüsteeme nii, et hinnatakse, kuidas need mõjutavad ettevõtete konkurentsivõimet, investeringuid ja ettevõtete kasvu. Kui Eesti kohta tuleb selline sõltumatu positiivne uudis, siis on järelikult põhjust rõõmustada.

Viies küsimus: "Euroopa Liidu 28 liikmesriigist 22 kasutavad astmelist tulumaksu. Millised on need maksuteoreetilised põhjused, mis annavad Teile alust väita, et just ühtlase tulumaksu näol on tegemist optimaalse maksusüsteemiga?" Ma väidan, et praegune tulumaksukorraldus sobib Eestile esiteks seetõttu, et maksuvaba miinimum tagab väga väikese sisetulekuga inimestele madalama maksukoormuse, ja teiseks, kui me kasutame vaid ühte

maksumäära, saavutame päris palju. Nimetan siinkohal kolme asjaolu. Esiteks, asi on kõigile väga selgesti arusaadav ja hästi arvatav – 20%, mis sellest aastast kehtib, lubab teha lihtsaid arvutusi. Teiseks, nii ei teki kiusatust manipuleerida ja skeemitada ning teenitud tulu esitatakse ausamalt. Kui mingi tuluosa oleks kõrgema määraga maksustatud, siis tekiks mõnel inimesel paratamatult kiusatus suuremasse tulukategooriasse langevat tuluosa varjata ehk ümbrikupalkade osakaalu suurendada. Kolmandaks, selline süsteem ei pärsi inimeste soovi rohkem teenida ja seega ka suuremat tulu saada, sh kõrgema lisandväärtuse ja väärtuslikuma töö tegemist, seda ei karistata. Kui me küsime, mis on Eesti majanduse eesmärgid ja vajadused, siis just nimelt see ongi meie eesmärk. Täna!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused, igal Riigikogu liikmel on üks. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Kõigepealt, ma ei alahindaks Eesti inimese arvutamisoskust. Olen täiesti kindel, et kui oskad võtta 20%, siis oskad ka teisi protsente, näiteks kui tegemist on astmelise tulumaksuga. Teie erakond on öelnud astmelise tulumaksu kohta, et see esindab tüüpilist sotsialistlikku-kommunistlikku mõtteviisi, mille tagajärg on ühiskond, kus kõigil on enam-vähem vilets elada. Ometigi lähevad inimesed Eestist paraku just nendesse riikidesse, kus on astmeline tulumaks, näiteks Soome, Rootsi, Saksamaa. Kas te julgete öelda, et näiteks needsamad eespool nimetatud riigid – Soome, Rootsi, Saksamaa – on sellised, kus enam-vähem kõigil on vilets elada?

Maris Lauri

Ma arvan, et Eesti inimesed ei lähe Soome tööle mitte sellepärast, et seal on astmeline tulumaks, vaid sellepärast, et neil on seal tööd saada. Üks põhjus on see, et majanduskriisi ajal oli Eestis väga keeruline tööd leida. Teine põhjus on see, et Soome palgatase on kõrge. Mina ennustan, et kui meie kehtestaksime oma väikeste palkade juures astmelise tulumaksu, siis lahkuks veelgi rohkem inimesi Soome tööle. Läheksid eriti need, kes teenivad ka meie

oludes hästi, näiteks IT-sektori töötajad, arstid, tublid kvalifitseeritud töötajad jne. See ei ole hea lahendus.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Euroopalik maksukäsitus ütleb, et riigil on mõistlikum, otstarbekam ja majanduslikult ökonoomsem toetada ühiskonna vaesemaid inimesi. See on ka astmelise tulumaksu mõte. Kui me veidikene fantaseerime, et te oleksite olnud Eesti rahandusminister kümme aastat tagasi, siis milline maksusüsteem meil praegu oleks?

Maris Lauri

Ma arvan, et siis oleks maksusüsteem olnud enam-vähem samasugune.

Esimees Eiki Nestor

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Ka mina lähtun viiendast põhiküsimusest ehk tulumaksust ja küsin kahe konkreetse näite varal. Nii Tšehhi Vabariigis kui ka Slovaki Vabariigis on katsetatud ühtlast tulumaksu, kuid siis sellest eksperimendist loobutud ja pöördutud tagasi astmelise juurde. Kas on uuritud, mis põhjustel Tšehhi ja Slovaki asjatundjad loobusid ühtlast tulumaksust astmelise kasuks?

Maris Lauri

Usun, et seda on analüüsitud. Mul ei ole praegu selle kohta andmeid. Kuid ma tahan rõhutada, et iga riik moodustab ja korraldab oma maksusüsteemi nende eesmärkide põhjal, mida see ühiskond on üles seadnud ja mida eelistab enamus. Kõik sõltub sellest, millised mured ja soovid konkreetsetes ühiskonnas on. Järelikult on Tšehhis ja Slovakkias teistsugused probleemid ja eesmärgid kui meie ühiskonnas. Meile sobib oma variant.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Viimase kümne aasta jooksul on Eestis tulumaksu määra vähendatud 6% võrra. See tähendab, et alampalga saajad on sellest võitnud 13 eurot ja keskmise palga saajad 49 eurot kuus, aga näiteks Riigikogu liikmed 193 eurot ja peaminister juba 292 eurot kuus. Kas see on teie hinnangul õiglane või ikkagi üsna ebaõiglane? Sellist ebavõrdset netopalga kasvu näeme ju ainult väga suure sissetulekuga inimeste puhul.

Maris Lauri

Esiteks, ma ei pea õiglaseks ja õigeks võrrelda absoluutsuursi. Teatud võrdlusi tuleb teha ikkagi suhtarvudes, st vaadata, kui palju millestki tuleneb. Teiseks, tunnistan, analüütikuna oleksin ma parema meelega näinud, et maksuvaba miinimumi oleks tõstetud mõnevõrra kiiremini. Aga see tuleb nüüd järgmiste aastate jooksul kiiresti tagasi teha ja ma arvan, et nii me lahendame selle probleemi ära.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Võrdleme siis naabritega. Lätis on üksikisiku tulumaks 23%, ettevõtte tulumaks 15%, seal on ka kinnisvaramaks ja automaks. Ometi oli Läti majanduskasv viimase viie aasta jooksul kaks korda kõrgem kui Eestis. Kuidas te seda kommenteerite?

Maris Lauri

Läti majanduskasv on kõrgem tänu sellele, et nad on vaesemad. Madalamalt tasemelt on alati lihtsam tõusta. Tuletan meelde, Läti majanduskriis oli tunduvalt sügavam kui Eestis, nad olid palju kaugemal kriisis. See on väga tüüpiline olukord, et sügavamast majanduskriisist välja tulles on tugevam majanduskasv. Mõne aja pärast see aga aeglustub ja samamoodi läheb Lätis.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Sellest aastast on üksikisiku tulumaksu määr 20%. Samas, näiteks veel aastal 2007 algatas Reformierakond Riigikogus eelnõu, millega sooviti langetada tulumaksumäära 18%-ni. Kas peale selle, et 20 on ilus ja ümmargune arv, on teie hinnangul veel mõni objektiivne ja maksuteoreetiline põhjus, miks just 20% tulumaksumäär on Eesti majandusele kõige parem?

Maris Lauri

Nagu ma ütlesin, iga riik koostab oma maksusüsteemi nende eesmärkide ja vajaduste järgi, mis tal on. Maksustamisel on väga palju eri eesmärke, näiteks piisavate tulude saamine, ümberjaotamine, inimeste käitumise mõjutamine ning veel mõned majanduse stabiliseerumist vajavad sihid. Enne kriisi, 2006.–2007. aastal oli majandusolukord tõenäoliselt teistsugune ja selle ettepaneku tegijad nägid võimalust maksumäära rohkem alandada. Siis aga olukord muutus, majandus muutus, ühiskond muutus. Praegu on kõige parem just nimelt see variant, mis meil on. Jah, alati saab maksusüsteemi parandada ja selleks ongi konkreetsed ettepanekud. Me tõstaksime maksuvaba miinimumi, see on üks oluline aspekt. Teine võimalus on vähendada üldist maksukoormust, alandada sotsiaalmaksu paari protsendi võrra ja selle kompensatsiooniks tõsta teisi makse, eelkõige kahjulikku tarbimist pärssivaid makse.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Lugupeetud minister! Need inimesed, kes saavad väikest palka, elavad vaesuses ja ilma toetuseta pole neil tegelikult võimalik toime tulla. Riigil kulub madalapalgaliste toimetuleku tagamise toetuste maksmiseks kolmandiku võrra rohkem raha, kui neile oleks jäänud enne tulumaksu maksmist. Miks valitsus ei poolda tulumaksuvaba miinimumi tõstmist 500 euroni? Sellisel juhul jääks tegemata palju kulutusi raha tagasijagamiseks samadele inimestele, kelle käest maksud on kokku korjatud.

Maris Lauri

Täna küsimast! Paraku ma ei saa praeguses olukorras sõna võtta terve valitsuse nimel, aga Reformierakonna eesmärk on tõsta maksuvaba miinimum 300 euroni. Mispärast ei tohi maksuvaba miinimumi tõsta väga kiiresti ja väga palju? Sellel on väga lihtne põhjus. Kahjuks on alati selliseid ettevõtjaid, kes niisuguses olukorras – selle asemel, et palka tõsta – ütlevad töötajatele, et te juba saite oma tulu ja töötasu enam ei tõuse. See tähendab ka seda, et ettevõtted saavad endiselt opereerida odavtootmisega, st nad ei panusta sellesse, et nende töötajad rohkem õpiksid, ega investeeritud uude tehnoloogiasse. Nii jääb majanduses veel kauemaks vinduma odavtootmine. Meil ei ole seda vaja. Meil on vaja, et meie majandus hakkaks kiiremini kasvama, et me liiguksime suuremat lisandväärtust pakkuva tootmise poole. Sellepärast ei tohi maksuvaba miinimumi väga järsult ja kiiresti tõsta, vaid tuleb seda teha sobivas tempos, et ettevõtjatele jätkuks surve ka ise palku tõsta, et jätkuks surve investeerida, et jätkuks surve tootmist arendada. Samas, kui me tõstame maksuvaba miinimumi piisava tempoga, siis aitame kõige madalama sissetulekuga inimesi, kes on tõenäoliselt suhteliselt nõrgad või ei julge mingitel põhjustel oma sissetulekute eest seista. Nii anname inimestele aega omandada oskusi, et nad saaksid ise minna parema palgaga töö peale. Meie eesmärk ei peaks olema madalate palkade hoidmine, vaid see, et inimesed saaksid oma oskustele ja võimetele vastava töö ning nad teeniksid paremini, mitte ei jääks aastateks saama väikest tasu sellepärast, et me anname madalapalgalistele suuremat soodustust, kuid karistame kõrgema tulu teenijaid. See on väga vale tee.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea minister! Ma ei saa küll aru, miks me peaksime olema rahul sellega, et me oleme ühes grupis Rumeenia, Albaania, Hongkongi ja Bulgaariaga ning rakendame n-ö ühetaolist tulumaksu ega rakenda astmelist, nagu arenenud riikides on. Kuid ma küsin panganduse kohta. Pangandussektori kasumid on ju ülisuured, pangad saavad umbes miljon eurot kasumit iga päeva eest. Peamine osa sellest

viiakse aga Eestist maksuvabalt välja ja toetatakse hoopis Rootsi riigi eelarvet. Mis te arvate, kui suur oleks see summa – kui arvestada kogu seda aega, alates 2000. aastast, kui see seadus rakendus –, mille Eesti riik oleks võitnud? Miks me ei hoiä Eestimaa rikkust iseen-dale ja oma inimestele?

Maris Lauri

Täna! Nagu ma olen siin juba öelnud, iga riik teeb oma maksusüsteemi selle põhjal, mil-lised on konkreetse riigi eesmärgid, vajadused, olud jne. Ühte või teise gruppi jagamine on subjektiivne, see ei näita mitte midagi. Me võime kõikvõimalikest jaotustest leida väga erinevaid riike. Teiseks, tahaksin osutada tähe-lepanu sellele, et Põhjamaad on viimaste aastate jooksul liikunud järjest rohkem selle poole, et maksuastmeid vähendada ja n-ö astmete diapasoni kokku tõmmata. See tähendab, et tegelikkuses liiguvad jõukad riigid meie süs-teemiga sarnasema poole. Mis puudutab pankasid või kasumite väljaviimist, siis tuleb kahjuks tõdeda, et austatud riigikogulane on meie maksusüsteemist valesi aru saanud. Kui Eesti pangad teenivad kasumit ja otsustavad selle omanikele välja jagada – jah, tõsiasi on see, et enamik omanikke on meil välismaal, rootslased –, siis nad maksavad selle eest tulumaksu, praeguse seisuga selle aasta eest 20% ja eelmise aasta eest 21%. Ma soovitan teil pankade käest järele küsida, siis näete, et nad on täpselt nii teinud.

Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

Siret Kotka

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud mi-nister! Peaminister Rõivas teatas eelmise aasta 10. septembril, et astmeline tulumaks pär-sib majanduskasvu. Arvestades, et teie olite just sel ajal peaministri nõunik, valgustage palun ka meid, millistel majanduslikel analüüsidel selline väide põhines.

Maris Lauri

Täna küsimast! See on väga lihtne loogi-kaharjutus, mis toetub muuseas majanduse põhiteooriatele. Ma soovitan lugeda majandus-teooria õpikuid selle kohta. Mida kõrgemad on maksud, seda rohkem on majanduskasv pär-si-

tud. See on väga lihtne loogika, millest kirju-tavad kõik majandusteooria õpikud, ka need, mis on mõeldud kõige algelisema tasemega õpilastele.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Te ütlesite oma esinemises, lugupee-tud minister, et eestlased sõidavad Soome töö-le sealsete paremate palkade pärast. Samal ajal ütlesite, et astmeline tulumaks langetaks veelgi Eesti viletsaid palku. Kui need kaks väidet kokku panna, siis äkki te analüüsiks site lühi-dalt, miks on Eestis nii väikesed palgad?

Maris Lauri

Täna küsimast! Põhjus, miks Eestis on madalad palgad, on meie minevikus. Me alus-tasime sealt, kus me olime 1990. aastal. Me alustasime odavtootmisest, meie ettevõtted ei suutnud ennast tõestada, me ei suutnud toota kalleid kaupu. Selles suhtes oleme me väga kiiresti liikunud kõrgemale väärtusahelale. Tegelikult on Eesti teinud kõikidest nendest riikidest, kes tollal vabanesid n-ö sotsialismi-leeri kütkest, kõige kiirema kasvu. Nii et selles oleme olnud kõige edukamad. Kahjuks ei ole see meil veel võimaldanud jõuda sellele tase-mele, kus on Soome, Rootsi või teised rikkad riigid, sest paratamatult see võtab aega. See aga tähendab, et ettevõtted peavad rohkem investeerima ja inimesed peavad omandama uusi oskusi. Meie ettevõtjad peavad õppima rohkem oma tooteid müüma teistel turgudel. Me ei saa lihtsalt palkade tõstmisega tekitada sellist olukorda, et järsku olemegi rikkad. Sel-lele järgneks see, et siis oleksime hoopis väga vaesed. Kui me lükkaksime palgad üles, siis peaksime kõrgele tõstma ka oma toodete hin-nad. Aga me oleme võimelised ainult üksikuid kaupu tootma sellise hinnaga, millega saame müüa maailmaturul. Me ei suuda toota massili-selt kaupu, mida me saaksime maailmaturul müüa samade hindadega nagu soomlased või rootslased. See ongi väga lihtne põhjus. Me teeme odavamad kaupa ja odavamaid tooteid, mis tähendab, et me maksame ka madalamaid palkasid. Peame õppima tootma väärtusliku-mat kaupa. Maksusüsteemiga ei saa kardinaal-selt muuta tootmisprotsesse. Maksud on küll

üks toetusmeede, kuid ei ole peamine teema. Põhiküsimus on hoopis hariduses, investeerin-gutes ja muudes asjaoludes, ka selles, kuidas ettevõtted oskavad oma müügitegevust korral-dada.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Lugupee-tud proua minister! Esiteks, rääkides ettevõtete kasumi maksustamisest, või õieti mittemaksus-tamisest, tõite te meile näiteks kaks sellist huvitavat riiki nagu Tšiili ja Malta. Kas te tahtsite sellega näidata oma laia silmaringi või tõepoolest ei ole lähemalt eeskujusid võtta? Teiseks, kui Tšiili on nii edukas, nagu te ütlesite, kas siis Eesti peaks Euroopa Liidust välja astuma ja liituma Ladina-Ameerikaga, kus kõige edukamate riikide maksusüsteem on meie omaga sarnane?

Maris Lauri

Täna küsimast! Ma tulen veel kord selle teema juurde tagasi, et iga riik valib endale sobiva maksusüsteemi. Me ei pea kedagi kopeerima. Loomulikult, võime teiste riikide pealt vaadata ja kogemustest õppida, aga me ei pea neid üle võtma. See, et meie läheduses ei kasutata täpselt samasugust moodust nagu meil, ei tähenda, et meiega oleks midagi vales-ti. Mulle esitati küsimus, kas kuskil on sarna-seid süsteeme. Ma valisin näiteks kaks maad, mis on kõige rohkem meiega sarnased, üks neist Euroopa riik ja teine tuntud OECD riik.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Ühele küsimusele vastates te ütlesite, et te ei toeta maksureformi, mida toetavad kõik ülejäänud Riigikogu erakonnad, sellepärast, et maksu-reformile üle minnes ähvardab Eestit majan-duslangus ja see oleks halb. Ma vaatasin, mis on toimunud mujal Euroopas viimastel aasta-tel. Aastal 2013 kehtestasid nii Tšehhi Vabariik kui ka Slovaki Vabariik astmelise tulumaksu. OECD andmebaasist on võimalik näha, mis sai nende majandusest peale seda. Teate, nende

majandusega ei juhtunud mitte midagi. Näiteks oma SKT tõusu poolest on nad täpselt samas tempos nagu Eesti. Mis siis Eestiga juhtuks? Kui astmeline tulumaks ei ole toonud tšehhi-dele ja slovakkidele majanduslangust ega ka-tastroofi, miks siis Eesti sellega kuidagi toime ei saaks? Soome saab, Rootsi saab, Saksamaa saab, isegi tšehhid ja slovakiid saavad, aga meie ei saa. Palun laiendage seda mõttekäiku!

Maris Lauri

Täna küsimast! Kõigepealt tahan märkida, et sõna "maksureform" kasutatakse väga suva-liselt. Minu jaoks tähendab maksureform seda, et asjad keeratakse pea peale, kõike muudetak-se väga põhjalikult. Ma saan aru, et Keskerakonna eesmärk ongi täpselt nii teha. Aga seda tõesti ei ole vaja. Kui te räägiksite ettevõtjate-ga, siis uskuge – olles aastaid pangas töötanud ja väga paljude ettevõtjatega suhelnud, tean –, enamiku jaoks neist on see äärmiselt hirmutav, kui hakatakse nende kasumeid maksustama, tekitatakse mingisugused astmed, aetakse veel midagi käibemaksuga segamini jne. See on hirmutav, sest siis osa ettevõtteid peataks oma investeerimistegevuse, nagu ma alguses oma vastuses kirjeldasin, ning mõned tõenäoliselt lahkuksid siit ja otsiksid teisi võimalusi. Kah-juks on see nii. Mis puudutab Tšehhit ja Slo-vakkiat, siis te ise ütlesite, et mitte midagi ei muutunud. Milleks siis teha reformi, kui selle-ga mitte midagi ei muutu? Ma ei saa sellest aru. Mina leian, et kui süsteem toimib korrali-kult ja normaalselt, siis ei ole vaja muudatusi teha. Kui on näha, et miski ei toimi kõige pa-remini, siis tuleb teha muudatusi. Maksusüs-teemides on suurte, ulatuslike muudatuste tegemine äärmiselt riskantne. Kui te räägite tõsiste maksuekspertidega, siis nad ütlevad, et alati tuleb maksumuudatusi teha ettevaatlikult ja kaugele vaadates ning analüüsida, mis on muudatuse protsessi mõju majandusele, kas sellega midagi ei hävitata. Sellepärast tehakse-gi suuremaid maksumuudatusi tõesti sundolu-kordades, kus majandus on väga keerulises seisus – siis, kui on väga tõsised probleemid. Põhimõttelisi muudatusi tehakse ikka siis, kui asjad on justkui viltu. Kui asjad on korras, siis ei tasu neid teha. Aga nagu ma ütlesin, mak-susüsteemi saab pidevalt parandada.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Proua minister! Kui meie maksusüsteem on nii hea ja hästi toimiv, siis miks juhtuvad sellised asjad nagu see, et näiteks suvel pani Fazeri tehas oma tööstuse kinni ja viis selle teise riiki? Miks vähendab näiteks Statoil praegu oma aktsiakapitali üle 200 miljoni ja viib raha Eestist välja? Kui meil on nii hea maksusüsteem, siis peaks olema vastupidi – kõik peaksid just meile raha tooma.

Maris Lauri

Täna küsimast! Nagu ma juba enne ütlesin, maksusüsteem ei ole ettevõtete arengus alati võtmetegur. Kuigi see on väga oluline, on ka väga palju teisi tegureid, mis ettevõtete käitumist mõjutavad. Kui küsimus on näiteks Fazeri või mõne teise ettevõtte kohta, siis ütlen, et nemad lahkusid Eestist sellepärast, et meie tööjõud ehk meie palgatase oli tõusnud sellele tasemele, kus nad leidsid, et ei saa piisavalt kasumit. Nad otsustasid viia oma ettevõtte Lähti, kus tootmine on odavam. Mina küsin, mis meile meeldib. Kas meile meeldivad madalad palgad nagu Lätis, mis on kolmandiku võrra väiksemad kui meil – maapiirkondades veel kõvasti väiksemad –, või meeldivad meile suurema sissetulekuga töökohad ja see, et inimesed saavad endale paremat sissetulekut lubada? Mis puudutab mõne ettevõtte lahkumist Eestist või loobumist siin kasvamisest, siis kahjuks jah, tõsiasi on see, et Eesti turg on väike. Ju nad siis lihtsalt ei näe enam kasvu võimalusi. Miks, seda tuleb küsida nendelt. Võib-olla nad tajuvad konkurentsi liiga tugevana. Väga tore on opereerida turul või majanduskeskkonnas, kus konkurente ei ole või nad on nõrgad. Rõhutan, et ma ei viita praegu konkreetselt Statoilile, vaid räägin lihtsalt põhjustest, miks mõned välisettevõtted siit lahkuvad. Turg on nende jaoks liiga väike. Nad tahaksid siit rohkem tulu teenida, kasumit teenida, aga ei saa. Kõige muu hulgas hirmutab neid ka idee kõrgemast maksustamisest.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Ütlesite meile vastates, et meil ei ole probleeme ja Eesti majandus kasvab, aga paljud suured projektid jäävad tegemata, sest riigieelarves ei olevat raha. Ma nimetan, et näiteks lapsetoetust tõsteti kümne aasta jooksul esimest korda. Kas te ei leia, et kui me läheme edasi senise maksusüsteemiga, siis ei saa paljusid asju lubada ega ellu viia?

Maris Lauri

Täna küsimast! Valikuid, mida riik teeb või ei tee, teeb ühiskond, sh seda, kui palju või kui ulatuslikult peaks midagi ümber jaotama. Muidugi me võiksime korjata kokku 50% kõigi inimeste tuludest ja jagada selle kuidagi teistmoodi. Võib-olla saaksime väga ühtlase jaotuse, umbes sellise nagu nõukogude aja süsteemis, kus olid võrdsed ja eriti võrdsed. Ma arvan, et see ei ole hea idee. Ebavõrdsust leidub kõikides ühiskondades. Mida me reaalselt saame teha? Eesmärk peaks olema see, et neid, kes on tõesti nõrgemad, kes objektiivsetel põhjustel ei suuda ise hakkama saada, tuleb aidata. Aitamiseks on mitmesuguseid meetmeid. Mõnikord tuleb eraldada raha, mõnikord tuleb luua võimalused, et inimesed saaksid paremat haridust ja paremaid oskusi ning leiaksid töö. See, et mõne inimese sissetulekud on tagasihoidlikud, ei tähenda ilmtingimata, et talle tuleb raha jagada. Ma ei leia, et see oleks õige tee. Igale asjale tuleb läheneda arukalt ja mõistlikult, lähtudes sellest, mida soovitakse saavutada.

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Ma arvan, et me saame ühtemoodi aru sellest, et maksureform sisuliselt tähendabki maksusüsteemi väga põhjalikke muutusi. Samas te ütlesite, et maksumuudatusi tehakse nii palju kui vaja. Nüüd muutub üksikisiku tulumaksu määr 1% võrra ja riigieelarves jääb saamata arvestuslikult 80 miljonit. Samal ajal jääb üksikisikutele sissetuleku järgi kas rohkem või vähem raha, mis viiakse ju ka sisetarbimise suurendamiseks kuhugi lähimasse poodi või teenusekeskusesse. Kas teie arvates on selline maksumuudatus

praegu vajalik? Millised on ühiskonna ootused? Ühiskond ootab ju lapsetoetuse tõusu ja head haridust. Kas on siis vaja seda tulumaksumuudatust teha?

Maris Lauri

Täna! Minu hinnangul tuleks igasuguste maksumuudatuste puhul jälgida, mida need endaga kaasa toovad. Maksud ei mõjuta mitte üksnes tulusid riigieelarves, inimestel või kuskil seal. Maksud mõjutavad ka käitumist – seda, kuidas inimesed kas säästavad või tarbivad kaupu ja teenuseid, kas investeeritakse või mitte ning ka seda, kas soovitakse rohkem teadmisi ja oskusi omandada. Kui me tõstame paremini teenivate inimeste maksumäära, siis me justkui ütleme sellega kõikidele, et ärge teenige rohkem, sest selle eest teid karistatakse. Eriti jõuab see signaal nendeni, kes töötavad valdkondades, mille üle me oleme Eestis väga uhked, näiteks IKT, meie tublid arstid, meie väga tublid õpetajad, meie väga professionaalsed töölised. Ma rõhutan, et kvalifitseeritud töölised saavad keskmisest tunduvalt kõrgemat palka, ka neid ei tohiks karistada. See on meie väärtus. Need inimesed võiksid vabalt minna Soome tööle, aga õnneks nad ei ole läinud. Me ei tohi neid karistada. Me ei tohi tekitada olukorda, kus inimestel n-ö edasipüüdmise võime kaob. Samas, me võime vähendada maksukoormust vähem teenivatele inimestele, kes ei ole veel võimelised paremat palka saama – ükskõik mis põhjustel, kas või seetõttu, et ettevõtjad ei ole veel sobivaid töökohti loonud, võib-olla ka sellepärast, et nende professionaalsed oskused ei võimalda seda. Selle jaoks ongi maksuvabastuse suurendamine. Järgmine võimalus neid inimesi toetada peaks olema vajaduspõhine, täpselt suunatud. Kuid ma arvan, et kõige parem oleks see, kui me looksime tingimused, et inimesed saaksid õppida juurde teisi, paremaid oskusi, mis võimaldaksid neil leida tööturul rohkem tasustatud, väärtuslikumad töökohad, nii et nad saavad ennast ja oma peret paremini toita ning ka ennast paremini tunda. Sellel on veel üks lisandväärtus – nii me loome olukorra, kus inimene tunneb, et ta areneb, läheb edasi, saab paremaks. Me anname inimesele märku, et ta on võimeline tegema midagi uut, midagi sellist, mida ta seni ei ole võib-olla julgenud teha. Mina usun väga haridusse, teadmiste ja oskus-

te omandamisse. Ma arvan, et me peaksime hoopistükki panustama eelkõige elukestvasse õppesse, mitte kinni hoidma mõttest, et jumala eest, järsku mõni madalapalgaline töökoht kaob ära. Mina ütlen, et olekski tore, kui väikesepalgalised töökohad kaoksid ära ja asenduksid tasapisi suurepalgalistega.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbi-rääkimised. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Alustuseks ma täna ühte prouat, kes mulle arupärimise ajal Pärnust helistas. Ta jälgis siinset arutelu ja palus mul küsida ühe küsimuse. Kahjuks ma ei saanud seda küsida, sest igal Riigikogu liikmel on sellises arutelus vaid üks küsimus. Aga ma küsin selle ära järgmisel võimalusel.

Rahandusminister hirmutas meid sellega, et maksureform viib Eesti majanduslangusesse ja ettevõtjad on hirmul põhjalike maksumuudatuste ees. Vastupidi! Me oleme kohtunud väga paljude ettevõtjatega, kes ütlevad, et praegune maksupoliitika premeerib neid ettevõtteid, kes näiteks asendavad töötaja automaadiga ja telleri pangamasinaga ning saavad seetõttu suurema kasumi ja oskavad selle maksuvabalt Eestist välja viia. Ettevõtjad on maksumuudatuste tõttu hirmunud küll. Aga nad on juba saanud sellise kogemuse – siis, kui paarinädalase etteatamisega tõsteti käibemaksu, või siis, kui tootmise investeerimisplaan oli olemas, seejärel aga otsustati, et riik saab suuremat tulu, kui elektrile ja küttele lisatakse maks, või siis, kui kaevandusettevõtjate keskkonnatasusid otsustati ootamatult tõsta. Loomulikult kardavad ettevõtjad selliseid maksumuudatusi. Aga just niisuguseid muudatusi on ettevõtjatele kaela pannud Reformierakond, rääkimata 1000-euroste arvete deklareerimisega kaasnevast bürokraatiast. Selline tegevus on hirmutav. Aga klassikaline ettevõtte tulumaks, mis on igal pool Euroopa Liidus, on ilmselgelt läbiproovitud ja selge maksustamisviis, mis annab võimaluse soodustada eelkõige neid Eesti tööandjaid, kes annavad inimestele tööd ega vii ainult kasumit siit välja.

Lugupeetud proua minister ütles, et Eesti turg on väike ja seetõttu viivad paljud suured tööandjad oma tegevuse siit ära. Aga teate, see

turg saab kasvada ainult siis, kui me hoolitseme oma inimeste ja selle eest, et inimestel, kes töötavad täiskoormusega, jätkuks raha millekski enamaks. Praegu maksavad väga paljud oma palgast ära kodukulud ja neil jätkub veel toiduks, aga millekski muuks ehk turu suurendamiseks enam sissetulekut ei ole.

Olen nõus, et Keskerakond soovib makse märkimisväärselt muuta. Mõneti ongi juhus, et näiteks üksikisiku tulumaks on meil siiani selline kui veel mõnes Ida-Euroopa riigis. Mart Laari valitsus asus 1993. aastal sisuliselt leiu-tama jalgratast, kuna ühtlase tulumaksu loomisel sai tugineda vaid mõnele teoreetikule, nagu Milton Friedman. See ei olnud sugugi kalkuleeritud otsus, see oli pigem eksperiment, sest ka Laar ise on tunnistanud, et Friedmani raamat "Valikuvabadus" oli enam-vähem ainuke majandusteos, mille ta enne peaministriks saamist oli läbi lugenud. Ka Rootsi majandusteadlased, näiteks Fredrik Erixon on märkinud, et Eesti radikaalsete reformide taga ei olnud teoreetilist analüüsi ja arutelu, vaid need viidi ellu, kuna usuti, et selline eksperiment võib tuua edu. Võimalik, et sellist katset ei oleks meiega teinud teised erakonnad – need, kes nii palju mängurõõmu ei tundnud ja oleks inimestest rohkem hoolinud. Ühtlase tulumaksu-määra kehtestamine oli nii raske ülesanne, et näiteks Inglismaal muidu radikaalseid reforme ellu viinud Margaret Thatcheril ei õnnestunud seda isegi mitte arutusele panna, sest sellist tulumaksusüsteemi nagu meil peeti seal lihtsalt sotsiaalselt ebaõiglaseks ja lääne heaoluühiskonda sobimatuks. Ometi on meie üksikisiku tulumaksuseadust ainuüksi sellel sajandil muudetud 89 korda, seda muudetakse kogu aeg ja ka maksumäär on pidevas muutumises.

Kui Reformierakonna ainukene pakkumine on see, et tulumaksu-määr tuleb alandada, siis see uitmõte on küll Eestit kandnud juba viimased 12 aastat, aga võitu toonud väga ebavõrd-selt. See on üksnes suurendanud palgaerinevusi. Miinimumpalka teeniv inimene võidab sellest palju vähem kui keskmist palka teeniv. Minister rääkis ka õpetajatest. Õpetaja võidab protsendi alandamisest viis korda vähem kui peaminister, kuigi tavalise õpetaja palk ei ole viis korda väiksem. Kindlasti ei kaotaks pedagoogid astmelisest tulumaksust, sest ühegi õpetaja palk ei ületa 2000 eurot.

Kahjuks on minu aeg läbi. Aga maksure-formi vajab Eesti kindlasti. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tulin korra teie ette lihtsalt selleks, et väljendada oma segadust. Ma olen täiesti segaduses nende vastuste pärast, mida minister meile ennist andis. Segadus tekkis sellepärast, et on nii palju vastuolusid ja ma ei saagi aru, kuhu meie maksusüsteem üldse liigub. Ma toon kõige lihtsama näite. Minister räägib, et maksusüsteemi ei tohi mitte mingil juhul muuta, see peab olema stabiilne, aga samal ajal me alandame kergekäeliselt tulumaksu 1% võrra. Veel on värskest meeles aeg, mil käibemaksu tõsteti kahe nädala jooksul 2% võrra. Meie maksumuudatused käivad sisuliselt üleöö. Ühel hommikul ärkame ja saame teada, et jälle on vähenenud mingi maks, mis on poliitiliselt kasulik, või suurenenud mõni maks, millega on vaja kiiresti raha teenida. Ma ei mäleta, et ühiskonnas oleks ühtegi maksumuudatust arutatud üle kahe-kolme nädala, kas või kuu aega. Kui ma hakkaksin selliseid näiteid tooma ja neist nimekirja moodustama, siis läheks see väga pikaks. Samal ajal aga räägime sellest, et meie süsteem peab olema stabiilne.

Teine küsimus. Meie püha lehm on meie ettevõtete tulumaks. See on midagi müstilist, see on meie Eesti edu ime. Millise Eesti edu? Eesti edu on alla 1% majanduskasvu aastas. Mul on meeles aeg, kui meie majandus kasvas 8–9% aastas. See oli majanduskasv, mille üle me võime uhked olla. Nüüd oleme oma majanduskasvuga umbes nulli piiri peal ja räägime, et see on suur edu. Me küsisime ministri käest, kas on mõistlik makse alandada, ja panime ette, et ehk tuleks kehtestada astmeline tulumaks. Minister ütleb, et ei, mitte mingil juhul, makse ei tohi tõsta, makse tuleb langetada. Kui me küsime, miks siis ettevõtjad minema lähivad, siis vastab minister, et vaadake, naabritel on madalad maksud, kas me tahame ka nii madalaid makse. Mina ei saa aru, missugused peavad siis maksud olema. Kui ettevõtja läheb siit minema, siis see tähendab, et meie maksusüsteem ei toimi. Ettevõtja ei vaata, kas üks

maks on väiksem või teine suurem. Tema vaatab seda rida, kui palju ta peab kümnendal kuupäeval ühte maksu ja kahekümnendal teist maksu üle kandma. Ta liidab need kokku ja näeb summat. Loomulikult, kui Lätis on see arv väiksem, siis ta viib oma ettevõtte Läti. Mul on veel üks küsimus. Mis on see ime-maks, ettevõtte tulumaks 0%, mille pärast kõik ettevõtjad peavad siia tulema? Mina ei ole siinamaani leidnud ühtegi ettevõtjat, kes tuleks siia ja hakkas siin raha teenima sellepärast, et meil on nii väike ettevõtluse tulumaks.

Kolmas asi, millest ma tahtsin veel rääkida, on loomulikult viimane maksumuudatus. 75 miljonit vastu taevast! 75 miljoni eest võiks ehitada kui palju, võiks luua kui palju. Ainult selleks, et poliitiliselt võita, teeb Reformierakond muudatuse. Ja jälle tuleb minister meie ette. Millest ta meile räägib? Sellest, et tuleb tõsta tulumaksuvaba miinimumi. See tähendab, et me peame hoolima kõige väiksema palgaga inimestest. Minister ütleb, et me peame hoolitsema kõige madalama palgaga inimeste eest, aga ise alandame tulumaksu, nii et see, kes teenib 600 eurot, võidab 3 eurot, ja see, kes teenib 3000 eurot, võidab 30 eurot. Kus on siis õiglus? See kõik ajab kuidagi segadusse. Ma ei saa aru, kas me liigume selle süsteemi poole, kus hoolitsetakse vaesemate inimeste eest, või läheme sinnapoole, kus võidavad kõige rikkamad. Paistab, et sõnad on ühed, aga teod on täitsa teistsugused. Selline on meie valitsuse poliitika. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Juhataja! Head kolleegid! Õnn on see, et neljast parlamendierakonnast vähemalt kolm mõistavad, et Eesti maksusüsteem on ajale jalgu jäänud ja seda on vaja muuta. Eks järgnevad parlamendivalimised näitavad, kas ka valija muutusi toetab.

Ma tulen tagasi oma hea naabri Läti juurde ja loen veel kord üles, millised maksud seal on: üksikisiku tulumaks 23%, ettevõtte tulumaks 15%, kinnisvaramaks, automaks. Viimase viie aasta jooksul on lätlaste majanduskasv olnud kaks korda kõrgem kui Eestis. Ei ole mõtet rääkida, et nemad on vaesemad ja sellepärast kasvavad. Euroopa Komisjoni hinnang

gul kasvavad nad ka järgmistel aastatel meist kiiremini. Nii et maksusüsteem ei ole majanduskasvu põhjus. Üks asi on maksusüsteem ja teine asi on ostujõud. Proua ministril tuleks tunnistada, et leedulased on oma ostujõult juba meist mööda läinud ja lätlased on meile lähemas. Palgatase iseenesest ei näita seda, kui palju sa võid poest kaupa osta.

Nüüd ma tulen selle juurde, mis on tegelikult kõige hämmastavam ja kummastavam. Kelle huve teenib tegelikult üksikisiku tulumaksu vähendamine? Ettevõtjate esindaja, töandjate keskliidu juht Tamsar on ju otse välja öelnud, et nende huvides see ei ole. Ma küsin, kelle huvides see siis on. Keskmise palga saajat see ei aita. Kas Eesti riigi valitsus esindab nüüd ainult rikkaid inimesi? Kokku võttes käib jutt 75 miljonist eurost, millega võiks teha väga palju vajalikku, mis Eestis on praeguseks tegemata, olgu kas või riigi turvalisus ja piiri lõplik väljaehitatus. Ega seda raha tegelikult ei ole, millega piiri ehitada ja tagada, et seal oleksid ka oma töös motiveeritud piirivalvurid. Ka politseinike koondamine ei suurenda meie turvalisust. Sotsiaaltoetusi võiks tunduvalt kasvatada. Tegelikult tuleks kinni maksta ka koolitoit, mis praegu on näiline – on ju öeldud, et "tasuta koolilõuna" on lihtsalt ilustav väljend. Kas me peaksime vähem tulumaksu maksma, et kõigest sellest loobuda? Kohalike omavalitsuste eelarve tuleks taastada samal tasemel, mis oli enne masu. Või põllumeeste *top-up*. Eesti on ainuke riik Euroopa Liidus, kes ei ole suutnud kahel aastal põllumeestele lisatoetust maksta. Kas selle valitsuse poliitika ongi selline, et kõige perspektiivikam ettevõtluse valdkond üldse, nagu piimatootmine, tuleb lasta hingusele? Kui see on valitsuse eesmärk, siis võite sellist maksupoliitikat tulevikuski viljeleda. Põllumajandust ei ole võimalik arendada niimoodi nagu mingit muud tootmisvaldkonda. Lehmi ei saa vahepeal kusagile reservi panna. Kõik eeldused, mis meil piimatootmiseks on, jäävad kasutamata. Kui valitsus veel toetuse ka ära võtab, siis ma ei saa aru, keda ta esindab.

Nii et valija annab märtsikuus oma hinnangu meie maksusüsteemile. Ma loodan, et peale valimisi üksik erakond jääbki üksikuks ja kolm parlamendierakonda suudavad maksusüsteemi muuta. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

Siret Kotka

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskerakond on vankumatul seisukohal, et Eestis on viimane aeg üle minna astmelisele tulumaksule, mis on kasutusel enamikus Lääne-Euroopa riikides. Praegu kehtiv maksusüsteem on enamiku eestimaalaste suhtes selgelt ebaõiglane ja tekitab ühiskonnas ebavõrdsust, sest vaene inimene maksab riigikassasse proportsionaalselt sama palju makse kui rikas inimene. See on vale. Enamikus Euroopa riikides on tavaks, et rikas maksab rohkem makse kui ülejäänud rahvas. Praegune proportsionaalne maksusüsteem on nüüdseks juba ammu oma aja ära elanud. See on ajalooline igand, mille me saime ei kuskilt mujalt kui Nõukogude Liidust. Eestis kehtiv maksusüsteem on kasutusel veel ainult Venemaal, Ukrainas, Gruusias, Rumeenias, Serbias ja teistes idabloki riikides. Eestil on viimane aeg end sellest nõukogude aja taagast lahti murda ja astuda julge samm Euroopa riikide perre. See samm on astmelisele tulumaksule üleminek. Kui Reformierakonna praegune rahandusminister Maris Lauri arvab, et astmeline tulumaks pärsib majanduskasvu, siis ta eksib rängalt. Kogutud maksude abil saame luua majanduskeskkonda, mis on vajalik just ettevõtluse arendamiseks ja seeläbi suureneb kokku võttes ka majanduskasv. Kui me tahame, et inimestel oleks Eestis hea elada ja majandus kasvaks, siis tuleb meil kehtestada astmeline tulumaks. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh sõnaõiguse eest! Ma tulin ka siia, kuna siin olid mitmed sütitavad kõned. Tõepoolest, kui kuulasime meie värskelt ametisse asunud ministrit selgitamas Eesti maksusüsteemi, siis minu arvates me ei saanud selget vastust, miks on astmeline tulumaks halb. Üleüldse, kui ma seda kõnet lühidalt analüüsin, siis mida me täna kuulsime? Kuulsime seda, et Eesti tööstus, Eesti majandus ei saa areneda sellepärast, et Soome, Venemaa ja Rootsi majandusel ei lähe nii nagu tarvis, nemad ei osta meilt kaupa nii palju kui tarvis, et Eesti riik

oleks rikkam. Selle peale ma küsin: kus olid meie pead enne kriisiaastaid? Miks me pole siis omale varunud teisi turgusid? Miks me oleme kogu aeg lootnud Soomele ja Rootsile, kuhu on kerge autoga viia seda toodangut, mida mujal ei osteta. Meie nõrka majanduspoliitikat näitas hästi see, kui Venemaa võttis Euroopa Liidu sanktsioonide vasturelvana kasutusele oma sanktsioonid. Mis juhtus? Meie põllumajandus kukkus kohe. Reformierakond lubas – tean, sest ma olin esimesel nõupidamisel põllumajandusministri juures –, et me hakkame kohe uusi turgusid otsima. See oli eelmise suve keskel. Reformierakonna väliskaubandus- ja ettevõtlusminister lubas, et kohe-kohe tulevad turud. Aga siiani ei ole meile ühtegi piimaturgu avanenud, ei ole ka teisi turgusid. Ainult Valgevene on meie piimast huvitatud, aga mitte meie töö tulemusena, vaid nad ise pöördusid meie poole, et andke piima, kuna meie saadame oma piima Venemaale. Nad ise ei jõua toota nii palju kui vaja. Selle peale meie toome näiteks, et oleme leidnud uue turu. Tegelikult see pole nii.

Mind pani veel imestama, et rahandusminister põhjendab meie madalaid palku sellega, et meil on NSV Liidu minevik. No tere hommikust! Me saime Nõukogude Liidust 20–30 suurt tehast, mille hulka kuulusid ka mitmed üleliidulised tehased, Volta jne. Mis me nendega tegime? Me müüsimme nad peenraha eest maha. Me müüsimme maha Eesti kalalaevastiku, müüsimme maha Eesti merelaevanduse laevad. Ja nüüd tahame öelda, et me oleme sellepärast vaesed, et meil on NSV Liidu minevik. Tegelikult me saime väga rikka riigi, aga meil olid peened Reformierakonna taustaga poisid, kes viisid kõik turule ja panid kogu varanduse hakkama. Nii et ma arvan, et ministril ei sobiks tulevikus põhjendada seda, et meil praegu hästi ei lähe, meie nõukogude aja minevikuga. Muide, me olime NSV Liidus esimene majanduse poolest hästi arenenud vabariik. Tuletan lihtsalt Maris Laurile meelde.

Huvitav, nüüd lõpuks öeldakse, et Keskerakond tahab kõik selle hea, mis Eestis on, pea peale keerata – teeme teisiti. No ma ei tea, lihtsalt imestan. Kui meie tahame pöörata pea peale selle, mida Reformierakond nimetab heaks, siis küll. Ma võtan lühidalt kokku Reformierakonna 23 aasta saavutused. Me lubasime viia Eesti viie rikkaima riigi hulka, kuid

viisime Euroopa viie kõige vaesema riigi hulka. Kordan ikka seda vana näidet, et meil on kõige madalamad palgad, meil on kõige viletsamad pensionid Euroopa Liidus. See ongi oravate valitsuse suur saavutus, mida kaitseb meie uus rahandusminister, kes ütleb, et ei tohi liigutada maksusüsteemi ega mitte midagi puudutada. Kui küsime, miks lähevad meie mehed Soome, siis öeldakse, et seal on parem elada, sest seal on kõrgemad palgad. Aga miks meie elu ei ole parem? Ma ei tea, kui kaua reformikad on võimul olnud. Tegelikult on see seltskond kogu aeg võimul olnud, st 15 aastat. Nende 15 aastaga pole suudetud saavutada seda, et rahvas võiks elada enam-vähem normaalsel tasemel. Nüüd tuleb meie verinoor peaminister välja ja ütleb, et me võtame suuna põhjamaadele. Eesti saab nüüd põhjamaaks. Nagu meil poleks kunagi lund sadanud! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra Riigikogu esimees! Just praegu kirjutas mulle Facebooki üks tubli inimene, kes kuulab ülekannet, kus räägiti mineviku taagast. Ta ütles, et kui mineviku taak ei lase meil palku tõsta, siis mineviku taak võiks hoida ka meie hindu mineviku tasemel, väga vahva oleks. Aga mina ei ole selle väljütlemise autor, eks ole.

Mina tahtsin rääkida sellest, kuidas kogu aeg sõimatakse, et Keskerakond oleks nagu riigi vaenlane või rahva vaenlane, kes tahab vähendada inimeste sissetulekuid – kehtestame astmelise tulumaksu, siis inimesed ei taha rohkem teenida. No kuulge, sellist ülikõrget palka, mille puhul tulumaks tõesti märkimisväärselt tõuseks, saavad väga vähesed inimesed. Okei, minister saab tõesti sellist palka. Ütleme, et siis ei taha keegi enam ministriks pürgida. Tühja kah! Ega Eesti rahvas sellepärast nutma ei hakka.

Kogu meie ümbruskonnas – Euroopas, kust inimesed millegipärast ei jookse tulumaksude eest siia meie juurde Eestisse – valitseb solidaarsus. Seal on niimoodi, et kui keegi härrasmees teenib kõvasti ja ehitab endale lossi – tema pargis jalutavad paabulinnud, aga kõrval aia taga on mingisugune pappkastidest kokkuklopsitud putka ja naaber kuivatab plangu peal

oma katkiseid alukaid –, siis tema, rikas, viskab vaesele natuke pappi, et tehku korda oma majapidamine. Nii on kõigil mõistlikum ja mugavam elada. Astmeline tulumaks on ju kooseksisteerimise mehhanism. Me kardame kohutavalt ettevõtte kasumi maksustamist: oi-oi, siis lähevad ettevõtted pankrotti. Kuulge, maksustatakse ju seda kasumit, mis jääb ettevõttel kasutuna seisma. 1990-ndate alguses, kui muuseas oli ettevõtte tulumaks, siis ega keegi seda ei maksnud, sest kogu kasum investeeriti ettevõttesse tagasi. Iseasi, kas kõik, mis osteti, oli alati vajalik – peremehele Hummer või mis tahes –, aga see investeeriti tagasi. Nii et astmeline tulumaks ja ettevõtete kasumi maksustamine on tegelikult ebamõistliku ületarbimise piiramine. Inimene, kes saab 10 000 eurot palka, ei jõua nagunii oma raha mõistlikult ära kasutada. Ta ostab endale 20 autot, 200 ülikonda, 1000 paari kingi, aga kes neid kõiki kanda jõuab. Lõpuks jääb kõik kasutuna seisma ja rändab prügimäele. Võib-olla vahepeal, enne prügimäele jõudmist saab tõesti mõni hädaline endale vajalikud jalanõud. Sellepärast ma ütlen teile, et astmeline tulumaks ja ettevõtte kasumi maksustamine on mõistlikud asjad, need on inimeste huvides. Sellest võidab 97% elanikkonnast, kaotab 3%. Aga kas ikka kaotab? Ei kaota! Pigem hakkavad nad mõistlikumalt kulutama. Ja nii muutubki meie elu siin Eestimaal mõistlikuks. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Ministril on võimalus esineda sõnavõttuga. Kas ta soovib seda? Ei soovi. Selle päevakorrapunkti arutelu on lõppenud.

2. Vaba mikrofon

Esimees Eiki Nestor

Peale haamrilööki on vaba mikrofon. Mariika Tuus-Laul, palun!

Mariika Tuus-Laul

Head kolleegid! Ma tahan täna öelda paar sõna sotsiaalkaitseminister Helmen Küti arvamuse kohta, mis avaldati Õhtulehes. Nimelt püüab minister väita, et miinimumpalga tõstmine toob kaasa väga suure pensionitõusu nüüd ja kohe. Miinimumpalga tõstmine on tõesti väga vajalik ja Keskerakond tõstaks seda

veel rohkem kui sotsiaaldemokraadid. Aga väide, et see tõstab järgmise nelja aastaga keskmise pensioni 560 euroni, on kindlasti väär ja populistlik. Nagu me kõik teame, on pensionid indekseeritud. Selleks, et pensionid saaksid tõusta rohkem, kui indeks ette näeb, tuleks kas indeksit muuta või erakorraliselt pensione tõsta. Muide, Keskerakonnal ongi kavas ja praegu ka valimisprogrammis erakorraline pensionitõus. Aga sotside kavandatavast miinimumpalga tõusust ei võida mitte praegused pensionärid, vaid eelkõige noored, kes pensioni alles koguvad. Nende pensioni teise sambasse koguneb rohkem raha ja selle arvel lisandub tulevikus rohkem pensioni. See süsteem võimaldab noortel suurema palga pealt oma tulevaste pensionikindlustusosakusse rohkem raha koguda, sest sammas oleneb töötasu suurusest. Kuid praeguseid pensionäre see kohe kindlasti ei mõjuta.

Me leiame, et pensionid on tõesti üliväikesed. Inimesed, kes on töötanud eri riigikordade ajal, väärivad elamisväärset pensioni. Kahjuks ei ole inimesed teadvustanud, et juba kümnekonna aasta pärast on Eesti pensionid vägagi kihistunud ja madala palgaga töötavate inimeste pension võib juba lähitulevikus moodustada vaid viiendiku palgast või veelgi vähem. Nii et see on äärmiselt ohtlik olukord.

Ma toonitan, et praegu kehtiv pensionisüsteem külvab ebaõiglust. Selle järgi peab näiteks lasteaiadõpetaja teenima ühe pensioniaasta kirja saamiseks peaaegu kolm aastat, sest tema palk võrdub vaid kolmandiku pensioniaasta indeksiga. Seevastu suure palgaga IT-töötajal ei ole mingit probleemi, tema töötab ühe aasta ja saab kirja n-õ kaks pensioniaastat. See on ebavõrdsus, mis järjest suureneb. Meie hinnangul tuleks pensionisüsteemi kindlasti muuta nii, et miinimumpalka ja sellest edasi kuni keskmist palka saavate inimeste üks tööaasta hakkaks võrduma ühe pensioniaastaga, mitte ei jääks sellest allapoole.

Keskerakond on läbi aastate võidelnud kõrgemate pensionide eest, meie võimuloleku ajal tehti ka taasiseseisvuse aja suurim pensionitõus. Tallinnas makstakse ka praegu eakatele pensionilisa. Me tahame tulevikus – kui me riigis võimule saame – tõsta pensioni terves Eestis. Samas on näha, et Reformierakonna lubadust, nelja aastaga topeltpension, pole suudetud täita isegi kaheksa aastaga. Lubadusest

on juba kaheksa aastat möödas, aga siamaani pole seda saavutatud. Kui me vaatame IRL-i ja oravate viimaseid valitsusi, siis nad on tõstnud alati pensioni vähem kui valemi järgi ette nähtud. Nii et pensionitõusu vähendamine ja samaaegsed suured hinnatõusud on kaasa toonud pensionäride ostujõu suure languse.

Mis puudutab minister Küti artiklit, siis seal oli öeldud, et tuleval kevadel tõuseb pension 5,9% ja see on viimaste aastate kõige suurem pensionitõus. Kui nii võtta, siis jah. Aga tegelikult ei ole see üldse ministri teha, sest pension tõstetakse indeksi järgi ja seda ei ole viidud väiksemaks nagu kõigil eelmistel aastatel. Nii et ministril ei ole siin midagi otsustada, selline on lihtsalt arvutusskeem. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Möödunud nädalavahetuse laupäev oli Eesti poliitilises elus piisavalt tormiline. Suuremad erakonnad andsid valimiskampaania stardipaugu, kinnitades kandidaatide nimekirjad ning tuues ära oma erakondade põhisuundumused eelseisvateks valimisteks ja eesmärgid, mida tahetakse ellu viia. Loomulikult jätkus esimeeste ettekannetes ka kriitikat konkurentide pihta, mis suuresti on konstruktiivne, aga mõneti ka liialdav, nagu poliitilises võitluses ikka.

Karjув erand selles kolmikus oli, nagu juba tavaks saanud, Reformierakond. Kuna oma pika valitsemisaja peale eriti midagi ette näidata ei ole – peale stagnatsiooni, oma riigist lahkuvate inimeste ja suure hulga vaesuses elavate kaasmaalaste, eriti laste –, on valimiste põhilubaduseks võetud Keskerakonna hüsteeriline ähvardamine ja mõnitamine. Õnneks ei pidanud ma ise seda jama kohapeal kuulama, seega piirdun Delfi vahendatuga. Tsiteerin: "Rõivas oli Keskerakonna suhtes veel reljeefsem, viidates Krimmi okupeeritud rohelistele mehikestele ja küsides retooriliselt: kas on vaja rohelist mehikesi, kui rohelist mehikesed on võimalik sokutada valitsusse? Kokkuvõttes on Rõivase sõnul mõistlik Savisaar igal juhul valitsusest eemal hoida." Oma haiglase fantaasiaga, ületades igasuguseid tsiviliseeritud ühiskonnas mõistetavaid eetilisi piire, solvas kodanik Rõivas oma võrdlusega mitte ainult

rohkem kui 14 000 keskerakondlast, vaid mõnitas ka kõiki Keskerakonna toetajaid, keda on Eestis iga neljas ja Tallinnas iga teine vastutuliija. Seda retoorikat, mis paneb ühe osa ühiskonnast pehmelt väljendades väljapoole seadust, saab võrrelda ainult ühe onu retoorikaga, kes alustas oma tegevust Euroopa südames möödunud sajandi 30. aastatel ja lõpetas tegevuse möödunud sajandi 45. aasta kevadel praetuna.

Mulle tundub, et enam ei ole tarvis karta nn roheliste mehikeste tulekut Eesti valitsusse, vähemalt üks on juba ammu kohal. Mitte miski ei ohusta ühe riigi julgeolekut nii palju kui üleskutse elimineerida ühiskonnast üks osa – ja mitte väike osa – rahvast, kuulutada nad ebasoovitavateks isikuteks oma riigis ning mitte lubada neid riigi juhtimise juurde isegi siis, kui nad on saanud selle õiguse demokraatlike protsesside kaudu. Kas pole mitte juba kümme aastat tegutsenud Eesti riigi suhtes roheliste mehikestena Reformierakond, kelle juhtimisel sama hästi kui likvideeriti piirivalve ja kelle juhtimisel lasti võssa kasvada piir, et seda ei oleks võimalik kontrollida. Aastaid on üht osa elanikkonnast püütud hoida riigiasjade ajamisest võimalikult kaugel ning sisendatud, et nad ei ole usaldatavad. Kelle huvides on seda tehtud? Kindlasti mitte Eesti riigi ega rahva huvides.

Tundub, et peremehed on kusagil mujal. Pärast selliseid praktilisi samme kõlavad kuidagi väga õõnsalt ja küüniliselt viited julgeolekule ja katsed näidata ühte osa oma riigi elanikkonnast julgeolekuohuna. On teada käibetõde: aus inimene ei ärple kunagi, et ta on aus, sest see on tema loomulik olek. Alati tuleb olla ettevaatlik nende inimeste suhtes, kes iga nurga peal taovad omale rusikaga vastu rindu ja karjuvad, et ma olen aus inimene. Kas ei ole need pidevad hüsteerilised üleskutsed julgeoleku tagamisele mõeldud hoopis mingi vastupidise tegevuse varjamiseks, nagu öeldakse, silmade seebitamiseks? Praktiline tegevus viitab küll millelegi hoopis teistsugusele.

Head inimesed! Teeme õige nii, et rohelisi mehikesi peale 1. märtsi valitsuses enam ei ole ning valitsus hakkab vajalikuks ja tähtsaks pidama igat inimest Eestimaal.

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on täna lühike sõnavõtt, sest ma tuln rääkima jälle sellelsamal teemal, millest ma olen siin varemgi rääkinud, nimelt ootealatasudest. Vahepeal on meil olnud jõulud ja aastavahetus. Nii nagu siseminister Hanno Pevkur kandideerin ka mina Kagu-Eestis ja nii nagu siseministergi kohtusin ka mina jõulude ja aastavahetuse ajal sealsete inimestega. Väga paljudel inimestel oli taas küsimus, mis saab ootealatasudest, millal need likvideeritakse.

Ma olen siin mitu korda rääkinud, et õiguskantsler on teinud siseministrile ettepaneku lõpetada ootealatasude võtmine, aga praegune olukord on kahjuks siiski veel selline, et tasusid võetakse kõikidelt sõidukijuhtidelt. Siiski on asjad natukene liikuma hakanud. Siseministriga rääkides sain teada, et ooteala haldajatele on juba kirjad välja saadetud. Kirjas sõnab siseminister, et Vabariigi Valitsus soovib muuta halduslepingut ja ka neid ülesandeid, mis on kohaldatud ootealade haldajatele ning Siseministeerium algatab Vabariigi Valitsuse 1997. aasta 17. septembri määruse nr 176 muutmise. Tollase määruse sisu on piirirežiimi eeskirja kinnitamine. Kuigi siseminister ütles minule saadetud kirjas, et määrusega reguleeritakse ka ootealade läbimine, siis mina ei leidnud – olles selle mitu korda läbi lugenud – ühtegi märget ootealade kohta. Samas on määruses mitu korda mainitud, mis on riigipiiri ületaja kohustused. Nimelt nähakse ette, et iga inimene, kes ületab riigipiiri, on kohustatud läbima piiripunkti selleks ettenähtud korras, mis on lahti kirjutatud ka selles määruses. Aga ootealatasudest ja ootealale kohustuslikus korras sisenemisest seal juttu ei ole. Samas, selle kirjaga soovitakse A- ja B-kategooria sõidukite piirijärjekorra kadumisega muuta seda, et piirialal ootealale kohustuslikus korras enam sisse sõitma ei pea, kuid samas jääb kohustus võtta piirialadel broneerimiskoht ootejärjekorra süsteemis. Nüüd on käes see hetk, kus siseminister ootab vastust ooteala haldajatelt. Ma arvan, ja nii ütles ka siseminister minuga kõneldes, et nii tema kui ka mina loodame selle probleemi lahendada juba enne valimisi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid, nii palju kui teid saalis on, ja teised kuulajad! Tervitan kõigepealt kõiki uue aasta puhul. Mõned päevad on küll juba möödas, aga täna on selle aasta esimene istungipäev uus Riigikogu aasta on algamas.

Tahan rääkida samal teemal, mis kolleeg Kalev Kallo. Tõesti pani imestama Reformierakonna esimehe ja praeguse peaministri kõne laupäevasel üldkogul, kus Taavi Rõivas, selle asemel, et kasutada aega ja võimalust rääkida sellest, mis suunas peab arenema Reformierakond ja Eesti poliitika tema juhtimisel, rääkis rohkem sellest, missugusena ta näeb Keskerakonda ja mida ta sellest arvab. Loomulikult on väga hea ja väga tore, et peaminister hoolib Keskerakonnast ja tunneb muret, kuidas meil läheb, aga mõned tema väljaütlemised jätsid väga kahetsusväärse mulje.

Ma arvan, et mõned faktid, mida peaminister oma kõnes meenutas, on selgelt moonutatud, mõned faktid on kontekstist välja võetud ja mõned faktid ei olnud asjakohased. Kui rääkida mõnest neist, siis on väga tore, et peaminister meenutas 1990-ndate algust ja Eesti iseseisvuse saamist, aga millegipärast jättis peaminister välja oma kõnest selle, et ka Keskerakonna esimehel on Eesti iseseisvuse taastamisel päris suur roll. Selle fakti jättis ta välja, sest tema sõnavõttu see ei sobinud.

Teiseks, peaminister rääkis natukene sellest, et ta on uhke arengu üle, mis Eesti ühiskond on läbi teinud. Aga mina tahan siinkohal rääkida sellest, et ka Keskerakond on väga panustanud Eesti ühiskonna arengusse. Keskerakonna esindajad olid pikka aega valitsuses ja seda võiks meenutada pigem heade sõnadega. Siis ei kasutatud sõnu "kriis" ja "masu", Eesti majandus arenes, Eesti heaolu oli palju kõrgem ning ka eesmärgid olid väga selged.

Kui kritiseerida natukene peaministri väljaütlemisi Keskerakonna kohta, siis järgmisel päeval saatis Siseminister välja pressiteate, kus oli selgelt kirjas, et Ukrainast ja Venemaast rääkides on Siseminister endiselt seisukohal, et paralleelid Eestiga on kohatud ning spekulatsioonid sõjalise konfliktiga eksitavad ja külvavad paanikat. Seega, Siseministri spetsialistid arvavad, et niisuguse paralleeli toomine on selgelt konfliktiga seotud ja külvab paanikat ühiskonnas. Mina arvan, et

Eesti turvalisus ja julgeolek on seotud kõigepealt sellega, et Eesti ühiskond on ühtlane, Eesti ühiskond mõtleb ühes suunas ning tahab areneda ühes suunas. Me ei tohi kasutada selliseid võtteid, et veerandit osa elanikkonnast süüdistame riigi reetmises ning räägime, et need on inimesed, kes ei vääri siin elamist ja nende esindajad ei vääri ka valitsuses olekut. Minu arust see on alatu, see on küüniline ja see ei ole poliitiliselt viisakas ega korrektne. Aga ma arvan, täpselt nii nagu ka minu kolleeg Kalev Kallo, et sellise retoorikaga üritatakse varjata oma saamatust, ideede puudust ja suuna puudumist ning sellel on üks eesmärk: külvata konflikti, et ühiskonnas võimule pääseda. Täna teid!

Esimees Eiki Nestor

Karel Rütli, palun!

Karel Rütli

Austatud kolleegid! Tahaksin peatuda õpilaste koolilõuna teemal, millest viimastel päevadel on väga palju juttu olnud ja mille ümber käib üksjagu meediakära. Aastaid tagasi astus riik tähtsa sammu ning hakkas riigieelarvest rahastama põhikoolide õpilaste koolilõunat. Nii tuldi appi omavalitsustele, kellest paljud olid püüdnud juba varem tagada vähekindlustatud peredest pärit lastele, mõnedel juhtudel ka kõikidele lastele, ühe tasuta sooja toidu korra päevas. Sellel sammul on olnud selge sotsiaalne ja hariduslik mõju. Maitsev ja tervislik koolitoit tagab lastele parema õppevõime ja tervise ning aitab paremini tulla toime stressiga. Nii mõnigi kord võib noorte käitumishäirete ja enesekontrolli kaotamise põhjuseks olla just tühi kõht. Söögivahtetund on tegelikult üks koolielu oluline osa. Ühiselt koolilõuna söömine aitab tekitada ka ühise koolipere tunnet. Koolitoidul on selge seos laste tervise, arengu ja ka õpitulemustega. Läänud kevadel toimunud koalitsioonikõnelustel jõuti arusaamale, et viimane aeg on tagada koolinoorte võrdne kohtlemine ning riigil tuleb toetada ka kõikide gümnaasiumiõpilaste koolitoitu. Muudatus, mis puudutab üle 22 000 gümnasisti, rakendus selle aasta jaanuarist ning 2015. aasta riigieelarvest kulub sellele 2,8 miljonit eurot.

Õiendaksin siinkohal ära mõned väärarusaamad ja koputaksin pisut ka omavalitsuste südametunnistusele. Riiklik koolilõuna toetus

ei ole mõeldud katma kogu koolitoidu maksumust, sh personalikulusid. Toetus katab enamiku koolilõuna kuludest ja selle eesmärk on anda koolipidajatele võimalus pakkuda noortele sooja einet. On tõsi, et nii mõnedki omavalitsused suudavad seda teha ka praegu antava toetuse eest. Osa omavalitsusi on linna või valla eelarvest kindlustanud aastaid gümnaasistidele, viimaste klasside õpilastele tasuta koolitoidu. Neile on see suur leevendus, et alanud aastast tuli juurde ka riiklik rahastus gümnaasiumiosale. Au ja kiitus kõikidele nendele omavalitsustele, kes peavad lastele pakutavat tasuta koolitoidu oluliseks ja panustavad sellesse!

Paraku on omavalitsusi, nende hulgas kahjuks ka üsna kopsaka rahakotiga omavalitsusi, kes on otsustanud, et nemad juurde ei panusta. Seetõttu küsitakse lisaraha lastevanematelt ja ka need summad on üle Eesti erinevad. Nii-sugustel juhtudel tuleb otsust oma linna või valla lastele, lastevanematele ja elanikele põhjendada. Laste täis köht ja tervislik koolilõuna peaks olema riigi ja omavalitsuste ühine hool

ning mure. Samuti leian, et meie koolinoori tuleks võrdselt kohelda. Samas on selge, et praegune koolilõunatoetuse summa, 78 senti päevas õpilase kohta, on ajale jalgu jäänud. Sotsiaaldemokraatide kindel soov on tõsta toetus ühe euroni päevas.

Lõpetuseks. 2015. aasta algas peredele rõõmsalt. Lõpuks ometi tõusis pere esimese ja teise lapse toetus peaaegu 2,5 korda. Töökaid ja sisukaid viimaseid istunginädalaid kõikidele kolleegidele! Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Istung on lõppenud. Kohtume homme. Aitäh!

Istungi lõpp kell 16.41.

Istungi kestus 1 tund ja 41 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 13. jaanuar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (820 SE) teine lugemine

2. Rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) esimene lugemine

3. Tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu (755 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Head jätkuvat aastat ka minu poolt! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu esimese töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendiliikmed! Juba aasta on kestnud sõda Ukrainas. Kogu Euroopas on julgeolekupoliitiline olukord kardinaalselt muutunud. Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused määrab kindlaks parlament. See on vundament, mille järgi pannakse paika riigi sõjaline strateegia ja teised riigikaitsealised planeerimisdokumendid. Praegused Eesti julgeolekupoliitika alused kinnitati viis aastat tagasi, aastal 2010. Kui parlament need 2010. aastal kinnitas, siis kasutati selget formuleeringut, et julgeolekusituatsiooni muutumise korral tehakse julgeolekupoliitika alustesse korrektiivid. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon esitabki nüüd eelnõu, et parlament teeks kardinaalselt muutunud julgeolekupoliitilise olukorra tõttu Vabariigi Valitsusele ettepaneku esitada Riigikogule uued Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused. Eesti Vabariik on juba mitmeid praktilisi samme riigi kaitseks astunud, muu hulgas on liitlaste üksused Eesti pinnal. Julgeolekupoliitika alustes peab olema selgelt

öeldud, et meie siht on liitlaste alaline kohalolek Eestis. Julgeolekupoliitika alused on meie riigikaitse ja välispoliitika keskne planeerimisdokument, kuid see on ka selge signaal, mida me anname oma liitlastele ja avalikkusele selle kohta, milliseid sihte me näeme Eesti riigikaitse paremal korraldamisel. Ma loodan, et parlamendil õnnestub seda otsuse eelnõu menetleda selle istungjärgu jooksul. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Aasta alguses toimunud tulekahju, kus oma elu jättis ema kahe lapsega, puudutas kindlasti meid kõiki. Päästeameti juht kutsus kõiki vastutustundlikke inimesi vaatama, kas on tehtud kõik, mis on võimalik. Rääkisin aasta alguses paljude omavalitsusjuhtidega, päästetöötajatega, elektrimüüjatega ja lastekaitsjatega ning selgus, et on tõesti üks koht, kus meie siin saalis saame aidata. Kui perekonnal lülitatakse elektrituruseaduse alusel elekter välja, aga perel oleks tegelikult õigus saada toimetulekutoetust või vajaks ta mingit muud abi, siis ei saa elektrimüüja võtta üle sotsiaaltöötaja ülesandeid ja hakata neid küsimusi lahendama. Küll aga on juba praegu kohalikul omavalitsusel kohustus peresid aidata ja neile asjakohast nõu anda. Paraku ei tea omavalitsused sageli või enamasti, millal kellelgi elekter välja lülitatakse. Selline oli ka aasta alguse traagilise juhtumi tagamaa. Isamaa ja Res Publica Liit annab üle eelnõu, mis ilma mingeid erilisi lisakulusid tekitamata loob lihtsa suhtluskorra elektrimüüja ja kohaliku omavalitsuse vahel, enne seda, kui mõnel perel elekter välja lülitatakse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel kõnesoove? Ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu. Riigikogu juhatuse otsustab nende menetluse

võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget ja puudub 17.

1. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (820 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd, head kolleegid, asume arutama tänase päevakorra punkte. Ma palun saalis vaikust! Algab põhiseaduskomisjoni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 820 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Meil on täna käsil Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu on menetletud umbes kaks aastat, sestap pean vajalikuks meelde tuletada, miks ja milleks see kõik ette võetud on. Eelnõu menetleja on küll põhiseaduskomisjon, kuid eelnõu algatamise initsiatiiv ei tulnud ei komisjoni esimehelt ega komisjonilt endalt. See tuli Riigikogu Kantseleilt ja Riigikogu juhatuselt. Initsiatiivi põhjus oli kehtiva regulatsiooni ja praktika puudulikkus ja ebaühtlus ning vähene avatus.

Pean vajalikuks märkida ka seda, et minule on omistatud Riigikogu komisjonide materjalide 30 aastaks salastaja ja nüüd jälle salvestiste hävitaja staatus. Ma pole ei üht ega teist. Kõik eelnõus esitatud ettepanekud on sündinud pikas ja põhjalikus koostöös Riigikogu Kantseleiga, samuti Rahvusrhiivi inimestega. Eelnõu menetlemise ajal ei teinud ükski fraktsioon, ka mitte mõni opositsioonifraktsioon, ühtegi ettepanekut, st ei Keskerakonnalt ega IRL-ilt ühtegi ettepanekut ei tulnud.

Eelnõu esitamise vahetu ajend oli kohtuvaidlus Eesti Ekspressi ajakirjaniku ja Riigikogu Kantselei vahel nn elamislubade müügi uurimiskomisjoni materjalide, täpsemalt öeldes salvestiste kättesaadavuse asjus. Kohtuvaidlus on kahes kohtuastmes lõppenud ning on praeguseks Riigikohtus. Kahes esimeses

astmes jäi Riigikogu Kantselei selgelt kaotajaks ning on suur tõenäosus, et nii läheb see ka Riigikohtus. Seega on Riigikogu paratamatult sunnitud täpsustama oma komisjonide töö tulemuste fikseerimise ja kasutatud materjalide staatuse reegleid.

Eelnõu 820 on kahe eelnõu, põhiseaduskomisjoni algatatud eelnõu 651 ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna algatatud eelnõu 330 ühendamise tulemus. Nagu ma märkisin, aitas eelnõu ette valmistada ka Riigikogu Kantselei ja fraktsioonide esindajate töögrupp. Avaldan neile tänu tehtud põhjaliku töö eest!

Põhiseaduskomisjon valmistas teist lugemist ette möödunud aasta 2. ja 15. detsembri istungil. Komisjoni istungid olid pikad ja põhjalikud, seetõttu ei saa ma siin anda täpsemat ülevaadet komisjonis toimunud arutelul kõneldest. Ma kontsentreerun pakutud muudatustele. Kui kellelgi tekib huvi, siis edaspidise arutelu käigus võin viidata ka sellele, mida komisjonis arvati ja öeldi.

Muudatusettepanek nr 1. Nagu ma eelnevalt osutasin, on eelnõu 820 aluseks kaks eelnõu. Komisjoni ettepanek oli need sisult kattuvad eelnõud ühendada ja nii ongi saanud eelnõud 651 ja 330 üheks eelnõuks, eelnõuks 820. Komisjon oli selle ettepanekuga ka üksmeelselt päri.

Muudatusettepanek nr 2. Komisjoni liige Väino Linde tegi ettepaneku jätta omaaegselt eelnõust 651 välja punkt 1, mis muudaks põhiseaduskomisjoni senist nimetust. Komisjon asus seda ettepanekut toetama, kuna leiti, et muudetud nimi ei ole kõikehõlmav ning tekitab teiste komisjonide nimetustega võrreldes segadust.

Muudatusettepanekuga nr 3 sätestatakse Riigikogu uurimiskomisjoni töö tagamise regulatsioon. Kehtivas seaduses on siiani kindlaks määramata kohtuväline menetleja. Eelnõu esialgses versioonis pakutud lahendust, mille kohaselt oleks kohtuväline menetleja Politsei- ja Piirivalveamet, peeti ebaõnnestunuks, sest see tooks kaasa probleeme võimude lahususe vaatepunktist. Selle argumentatsiooni põhjal leiti, et uurimiskomisjonil peaks olema iseseisev trahvimisõigus.

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, ettekandja! Saalis on permanentne sumin, ei jääda vaikseks isegi peale

kella helistamist! Head kolleegid, ma saan aru, et uus aasta on alanud. Aga siiski, austame ettekandjat!

Rait Maruste

Aitäh! Komisjon, olles asja arutanud, leidis, et uurimiskomisjonil peab olema instrument, et kohustada inimesi tulema uurimiskomisjoni ette. Kui nad seda ei tee, siis peaks olema võimalik neid trahvida. Nii nagu kohtud kohaldavad kohtumenetlust takistavate isikute suhtes trahvide määramist või sundi, antakse iseseisev trahvimisõigus ka uurimiskomisjonidele. Trahvi eesmärk on mõjutada isikut uurimiskomisjoni seatud kohustusi täitma. Trahviotsus peab olema motiveeritud ehk põhjendatud ja seda peab saama ka edasi kaevata. Edasikaebamise protseduuriline tee ei ole vist kõige õnnestunud, aga midagi tuli siia leida.

Muudatusettepanek nr 4 on tehnilist laadi. Eelnõus tehakse terminoloogiline täpsustus ja sellest ma lähemalt ei räägi.

Muudatusettepanek nr 5 lähtus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna initsiatiivist. Komisjoni ettepanek on muuta Riigikogu töö kaasavaks ja avatumaks. Muudatusettepaneku kohaselt kutsub komisjon eelnõu arutelule need asjasse puutuvad huvigrupid, kes olid kaasatud eelnõu ettevalmistamisse ja soovivad osaleda eelnõu arutelul. Kaasamine võib hõlmata huvigruppide informeerimist eelnõu menetlemisest, nende arvamuse küsimist, istungile kutsumist seisukohtade tutvustamiseks jms. Seda otsustab komisjon.

Muudatusettepanekud nr 6 ja 8 puudutavad komisjonide töö helisalvestamist. Riigikogu komisjonide töö on väga eripalgeline – alustades riigikaitsekomisjoni ja lõpetades võib-olla maaelukomisjoni tööga, aga need on ainult näited –, arutatavate teemade ring on väga mitmekesine ja erineva julgeolekuriski astmega. Sellest lähtudes arutas põhiseaduskomisjon tõsiselt riigikaitsekomisjoni ettepanekut, et komisjonidele peab jääma autonoomia, otsustamiseks istungite salvestamise vajalikkuse üle. Põhiseaduskomisjon arvestas riigikaitsekomisjoni ettepanekut sisuliselt. Põhiseaduskomisjon asus seisukohale, et kohustusliku helisalvestamise sätestamine ei ole mõistlik, arvestades komisjonide töö erisugust spetsiifikat, ning seetõttu leiti, et on õigustatud jätta komisjonidele paindlikkus. Komisjoni tehtud ettepane-

ku nr 8 kohaselt nähakse ette, et komisjoni istung helisalvestatakse, kui komisjon ei otsusta teisiti. Seega võib komisjon üldisest istungi helisalvestamise kohustuse reeglist oma otsusega kõrvale kalduda. Siinjuures on komisjonile jäetud vaba voli otsustada, kas otsus tehakse iga kord eraldi või tehakse see üks kord. Komisjoni otsust helisalvestamisest loobuda ei ole vaja, kui istungil käsitletakse riigisaladust või salastatud välisteavet või kui istung toimub väljaspool Riigikogu hoonet. Helisalvestiste säilitamise kohta tegi komisjon muudatusettepaneku nr 9, selle juurde ma tulen aga edaspidi.

Muudatusettepanek nr 7 on tehnilist laadi täpsustus ja sellel ma pikemalt ei peatu.

Muudatusettepanek nr 9. Eelnõu üks peaeesmärke on ühtlustada komisjonides istungite protokollide tegemise praktikat ning muuta sellega komisjonide töö avatumaks, läbipaistvamaks ja informatiivsemaks. Seetõttu muudetakse eelnõuga komisjonide protokollid senisest põhjalikumaks, protokollid peavad kajastama istungi käiku ning vastuvõetud otsuste ja seisukohtade kujunemist. Kui keegi soovib lähemalt vaadata, siis see on kirjas eelnõu §-s 39. Vaba arutelu võimaldamiseks ei seostata neid arutelusid isikutega, kuid kõneleja seisukohad protokollitakse tema taotlusel täpselt. Lisaks näeb eelnõu ette, et komisjoni liikme nõudmisel kantakse komisjoni istungil tehtud hääletuse tulemused protokollil nimeliselt. Protokoll muutub avalikuks peale selle allkirjastamist ja dokumendiregistrisse kandmist. Selleks, et põhjalikku protokollil koostada, komisjoni istungid helisalvestatakse. Helisalvestis on protokollil koostamise abivahend. Komisjoni ettepanek on määrata kindlaks helisalvestise staatus ja näha ette selle säilitamise aeg. Komisjoni ettepanek on sätestada, et helisalvestis on abivahend protokollil koostamiseks ning sellel olev teave on mõeldud asutusesiseseks kasutamiseks. Kuna helisalvestisel on abistav funktsioon, tema põhjal valmib põhjalik dokument, siis helisalvestist ennast dokumendina ei vaadelda ning eraldiseisvana ei ole sel väärtust, st arhiiviväärtust on üksnes helisalvestise põhjal valmival protokollil. Seetõttu on komisjoni ettepanek helisalvestis säilitada kuni Riigikogu koosseisu tööaja lõpuni, kuna koosseisu lõppedes langevad eelnõud menetlusest välja. Komisjonis arutleti ka võimaluse

üle helisalvestis säilitada kuni protokollis valmimiseni, kuid kuna praktikas on esinenud situatsioone, kus protokollis kajastuvat teavet on vaidlustatud ning on osutunud vajalikuks seda kontrollida, siis leiti, et helisalvestis – juhul muidugi, kui istung on helisalvestatud – võiks olla kättesaadav vähemalt koosseisu tööaja lõpuni.

Muudatusettepanek nr 10 reguleerib salvestisele juurdepääsu. Kuna helisalvestis on abivahend, mis ei ole mõeldud avalikuks kasutamiseks, siis ettepanekuga nähakse ette, et helisalvestisele on juurdepääsuõigus komisjoni ja juhatuse liikmel ning komisjoni ametnikul oma tööülesannete täitmiseks. Teised isikud võivad helisalvestisega tutvuda põhjendatud huvi korral komisjoni esimehe loal. Põhimõtteliselt sama printsiibi järgi käib meil ka nende Riigikogu liikmete osalemine komisjoni töös, kes ei ole komisjoni liikmed. Põhjendatud huviga on tegemist näiteks juhul, kui istungist osavõtja soovib protokollis kajastatu õigsust kontrollida. Ettepaneku tegemisel on arvesse võetud komisjoni istungite kinnisuse printsiipi, mis omakorda on kantud vaba diskussiooni tekkimise soodustamisest ning üldtunnustatud Chatham House'i reegli rakendamisest komisjonide töös.

Muudatusettepanekud nr 11 ja 12 seonduvad terminoloogia täpsustamisega ja siin mul midagi kommenteerida või tutvustada ei ole.

Muudatusettepanek nr 13. Riigikogu riigikaitsekomisjon tegi ettepaneku täiendada Riigikogu kodu- ja töökorra seadust Riigikogu otsuse jõustumise sättega. Meil on olemas seaduste jõustumise kord, see on põhiseaduse §-s 108. Üldreegel on, et seadus jõustub kümnenadal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Riigikogu otsuse suhtes sellist täpset korda ei ole. Riigikaitsekomisjonil oli ettepanek just seoses Riigikogu otsustega Kaitseväge kasutamise kohta välisriikides. Otstarbekas oleks, et selline otsus jõustuks allakirjutamisel, kui otsuses endas ei sätestata teist tähtaega. Komisjon leidis, et see on asjakohane ettepanek, ja oli sellega päri.

Muudatusettepanek nr 14. Komisjoni ettepanek on jätta eelnõust välja rakendussäte, mis reguleerib seda, kuidas käituda olemasolevate helisalvestistega. Kuna täna arutluse all olevate muudatusettepanekutega reguleeritakse helisalvestite staatus ja säilitamise tähtaeg etteula-

tuvalt, pärast seaduse jõustumist, siis rakendussätet vaja ei ole. Nendele materjalidele, mis on olemas, sh salvestised, laieneb avaliku teabe seaduses sätestatud kord.

Muudatusettepanek nr 15 reguleerib selliste Riigikogu otsuste eelnõude menetlemist, mida arutatakse ainult ühel lugemisel. Nimetatud regulatsioon hõlmab riigi ametiisikute ametisse nimetamist või ametist vabastamist, nõukogu liikmete nimetamist ja Riigikogu välisdelegatsioonide moodustamist. Komisjoni ettepanek on lisada sellesse loetellu ka Riigikogu eri-, uurimis- ja probleemkomisjoni liikmete või asendusliikmete vahetamise eelnõud, kuna ka nende puhul ei ole otstarbekas ega vajalik teha mitut lugemist. Nii sujuks meie töö kiiremini.

Muudatusettepanekuga nr 16 tehakse terminoloogiline täpsustus.

Muudatusettepanek nr 17 fikseerib eelnõu seadusena jõustumise. Komisjoni ettepanek on jõustada eelnõu, kui see saab seaduseks, s.a 1. märtsil.

Seega on mul lahti seletatud need muudatusettepanekud, mida põhiseaduskomisjon arutas. Kordan veel, et arutelud olid pikad ja põhjalikud ning detailset ülevaadet kõikidest asjadest anda oleks keeruline. Ma olen valmis vastama kõikidele küsimustele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud põhiseaduskomisjoni esimees! Minu küsimus on teie kõne alguse kohta. Te nimelt ütlesite, et helisalvestiste hävitamine ei ole teie isiklik initsiatiiv, vaid see kõik on toimetatud suurimas üksmeeles. Mulle meenub, et umbes aasta tagasi toimus Riigikogu vanematekogu, kus olid kohal fraktsioonide esimehed. Toona olin mina Keskerakonna fraktsiooni esimehena ja Sven Mikser, toonane Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esimees, vastu sellele, et need salvestised hävitatakse. Me ei näinud hävitamiseks ka mingit ratsionaalset põhjust, sest teadupärast ei saa neid salvestisi enam säilitada lindikogumitena, vaid neid on võimalik säilitada digitaalselt. Vaevast need salvestised nüüd

interneti täis panevad. Kas te seletaksite veel kord, miks ei ole neid võimalik säilitada?

Rait Maruste

Praegused salvestised kujutavad endast korrastamata massiivi. Salvestisi on kümnetes, kui mitte sadades tundides, kui kõigi komisjonide salvestised kokku võtta. Kui me tahame neid säilitada selleks, et neid saaks mingisugusel ratsionaalsel viisil kasutada, siis tuleks seda massiivi korrastada. Te ju teate, kuidas komisjonide istungid toimuvad. Seal räägitakse teemast, aga räägitakse ka kõrvalistest asjadest, tehakse nalja ja mis iganes. Iseenesest ei ole ka selge, kes parasjagu räägib, salvestise kasutamisel peab aga olema arusaadav, et räägib näiteks Kadri Simson või Aivar Sõerd, muidu on see suur kogum müra. Me küsisime spetsiaalselt, mida arvab sellest korrastamata massiivist Rahvusarhiiv. Rahvusarhiivi inimesed vastasid, et neid see korrastamata mass ei huvita. Sellest lähtuvalt on siia kirja pandud see, mis siin kirjas on, ehk me säilitame salvestisi kui abimaterjali ühe koosseisu tööaja jooksul ehk neli aastat. Avaliku teabe seaduse kohaselt võib asutusesisest teavet säilitada viis aastat ja erandjuhtudel võib asutuse juht võtta vastu otsuse, et seda säilitatakse kuni kümme aastat (see on kasutusel näiteks diplomaatiliste memode puhul). Aga kas me peaksime seda korda siin rakendama või mitte? Me leidsime komisjonis peale pikki arutelusid, et jääme ühe koosseisu reegli juurde. Oli ka ettepanekuid, et salvestis tuleks hävitada kohe, kui protokoll on koostatud. Nii et see on pikkade arutelude tulemus, mis on siin eelnõus pakutud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Mul on küsimus viienda muudatusettepaneku kohta: "Komisjon kaasab eelnõu arutellu need asjassepuutuvad huvigrupid, kes olid kaasatud eelnõu ettevalmistamisel ja kes soovivad osaleda eelnõu arutelul." Miks just need huvigrupid? Teatavasti on kõige suuremad probleemid tihti nendega, keda ei ole eelnõu ettevalmistamisse kaasatud, sest just nende arvamust ei ole arvesse võetud. Miks te süvendate selle ettepanekuga huvigruppide ebavõrdsust? Kui näiteks ministee-

rium otsustab teatud rühma kaasata, aga mõnda samas valdkonnas tegutsevat MTÜ-d, kes ei jaga tema seisukohti, ei kaasa, miks te siis ei soovi, et neid võiks komisjoni tasemel kaasata? Miks te tahate taas kord eelistada just neid, kes on olnud kaasatud juba eelnevas etapis?

Rait Maruste

Aitäh! Osaliselt olen ma teiega nõus. Nagu selle ettepaneku arutelu käigus ilmnes, on Riigikogu töös olnud praktikad, kus eelnõu ettevalmistamisse valitsuse tasandil on olnud kaasatud terve hulk huvigruppe, kes on saanud oma arvamuse välja öelda, aga kui asi on jõudnud Riigikogusse, siis ei ole mitte kõigil olnud võimalust tulla veel kord oma asja eest seisma. Me pakume seda, et vähemalt neil oleks see kindlasti võimalik, et need inimesed, kes on osalenud, näidanud üles huvi ja oma ettepanekutega lagedale tulnud, saaksid osaleda ka Riigikogus toimivas menetluses. Ega ei ole keelatud, et Riigikogu omal initsiatiivil kutsub kohale kõik asjaomased isikud. Eelnõu menetlus võib olla väga pikk, selle aja jooksul võivad huvigrupid tekkida ja kaduda ning probleemid teiseneda. See on täiesti loomulik, et huvigruppe kutsub Riigikogu osalema ka edasise töö käigus. See on iseenesestmõistetav. Aga me peaksime välistama, et need inimesed, kes on osalenud eelnõu ettevalmistamise staadiumis, pärast, Riigikogu tasemel seda enam teha ei saa. See oli selle asja mõte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei saa teiega nõustuda, et kunagi võiksid tekkida identifitseerimisprobleemid, kui on vaja öelda, kas räägib Aivar Sõerd või Kadri Simson. See näide, mille te tõite, ei olnud minu arvates realistlik. Aga küsimus on mul teisel teemal. Te võib-olla mäletate võlaõigusseadust. Selle esimest teksti töötati välja kas seitse või kaheksa aastat ja sellega tegeles, ma mälu järgi ütlen, kolm Riigikogu koosseisu. Kõik järgmised koosseisud kasutasid ka kõiki eelmiste koosseisude materjale, kõike, mida oli arutatud ja mida eelmised koosseisud olid kasutanud. Kujutame ette olukorda, kus

tõesti on neid arvamusi ja arutelusid vaja teada. Miks te lõikate sellise võimaluse ära?

Rait Maruste

Teil on osaliselt õigus. Tõesti on asju, mida valmistab ette mitu koosseisu ja võib tekkida vajadus tulla asjade alguse juurde tagasi. Aga kui me läheme seda teed pidi, et me koostame põhjaliku protokoll – see on eelnõu taotlus, et protokollid saaksid ühtlustatud ja oleksid põhjalikud, et neis kajastuks ka otsuste kujunemise käik –, siis salvestiste tähendus asjade mõistmisel kahaneb. Ma ise ei välistaks seda, et komisjon võib vastu võtta otsuse, et kuna eelnõu menetlus kestab väga kaua, siis säilitatakse kõik materjalid, mida võib vaja minna eelnõu edaspidise menetlemise käigus. See võimalus on olemas, seda saaks erandina teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mina kuulun Riigikogu rahanduskomisjoni, kus ei tehta salvestisi ja protokoll on n-ö laiendatud päevakord, seal ei kajastata mitte mingit arutluskäiku. Mul ei oleks mitte midagi selle vastu, kui selle asemel, et kaitstakse igäihe õigust sellel koosolekul nalja teha, toimiks koosolek nii, et koosoleku juhataja, komisjoni esimees, annab sõna ja see sõnavõtt on sisukas ning seda ei häbeneta hiljem näha kas laiendatud protokollis või kuulata lindilt. Kas te väidate, et selle uue eelnõuga hakkavad ka rahanduskomisjoni protokollid automaatselt edasi andma arutelu käiku või jäävad nad niisama üld-sõnaliseks, nagu nad on senini olnud?

Rait Maruste

Meie püüame siin kehtestada üldregulatsiooni, mis peaks kehtima kõikide komisjonide kohta. Nagu ma ütlesin, komisjonidel on oma eripära, näiteks on see riigikaitsekomisjonil ja väliskomisjonil. Ka rahanduskomisjonil on oma spetsiifika, võimalik, et on koormav teha arendatud protokoll, protokollides seisukohti näiteks 400 muudatusettepaneku kohta. Aga see reegel, mida me püüame siin kehtestada protokollide sisu kohta, peaks siiski laienema kõikidele komisjonidele. Ma loodan väga, et komisjonide protokollid saavad usaldusvää-

seks ja informatiivseks dokumendiks, mida nad idee kohaselt ka peaksid olema, ning kantuna dokumendiregistrisse saavad nad aluseks ajaloolistele hinnangutele ja analüüsidele. Ma loodan seda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Te rõhutasite alguses, et selle eelnõu esitamise põhjus on praeguse regulatsiooni vähenemine avatus. Mina küll ei näe suuremat avatust selle eelnõu tekstis, eriti kui võtta arvesse, et kui see seadus sellisena vastu võetakse, siis kaasamise korral koheldakse sihtgruppe selle seaduse mõistes erinevalt. Öelge, palun, mida hullu juhtuks, kui me ei võtaks seda seadust vastu. Mis siis väga halvasti oleks?

Rait Maruste

Korrastamatus kehtaks lihtsalt edasi. Me reguleerime Riigikogust väljapoole jäävat elu detailideni, samas on meie enda sisemine asjaajamine üsna korrastamata ja väga ebahütlane. Seda ei saaks riigi keskasutus endale lubada ega peaks lubama. Mis puudutab avatust, siis suurema avatuse tagaksid kaks asja. Esiteks, põhjalikumad, detailsemad, informatiivsemad protokollid, mis kantuna dokumendiregistrisse on kõigile kättesaadavad, igäiüks võib neid lugeda ja mõista, kuidas arutelu käis. Teiseks see, mida ma teile juba korra püüdsin selgitada, et Riigikogus eelnõude menetlemise oleksid kaasatud vähemalt kõik need, kes olid ka algul menetlemise juures, juhul kui nad seda soovivad. Tuleb välja, et praktika praegu alati selline ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on mõnevõrra eetiline või filosoofiline küsimus. Millega me siin saalis tegeleme? Kas me teeme siin ajalugu või teeme midagi häbiväärset? Millega me tegeleme komisjonides? Kas me seal mõtleme ja arutleme ning need mõtted on väärt seda, et neid kuuleksid ka meie järeltulijad, või tehakse seal

midagi häbiväärset, mis on vaja kindlasti hävitada? Selgitage mulle, palun, miks tänapäeva maailmas, kus tehniliselt on võimalik kõigi komisjonide tööaeg ära salvestada ning hoida neid salvestisi ühel ja samal andmekandjal, on kindlasti vaja kõik need materjalid hävitada?

Rait Maruste

Ma ei nõustu teiega, et kõik materjalid hävitatakse. Praegu ei salvesta oma tööd rahanduskomisjon ja riigikaitsekomisjon, erikomisjonid jätan ma siit välja. Seega, praktika ei ole ühtne. Edasi. Meie töö on kaks taset. Esiteks, suure saali töö, mida me siin praegu teeme ja mille kohta koostatakse stenogramm. Te olete ise seda lugenud, seal kajastatakse iga sõna täpselt. Komisjonides ei tehta ainult salvestisi, seal on ka suur hulk memosid, analüüse, arvamusi, ettepanekuid, kirju jms. Ka see on komisjoni töö, need dokumendid on samaväärsed salvestistega ja me peaksime nende staatuse täpselt kindlaks määrama. Tuletan meelde, et käimas on kohtuvaidlus Riigikogu Kantselei ja ajakirjaniku vahel. Kahes kohtuastmes on vaidlus läbi ja asi on Riigikohtus. Tulenevalt sellest, et meil on nende abimaterjalide, sh salvestiste staatus kindlaks määramata, on väga tõenäoline, et see kohtuvaidlus lõpeb Riigikogu Kantselei, seega ka Riigikogu kahjuks. Kuna materjalide staatus on kindlaks määramata, tuleb meil midagi ette võtta ja seda asja täpsemalt reguleerida. Veel kord ütlen, et kui protokollid muutuvad sisuliseks ja põhjalikuks – seda nad peaksid oma idee kohaselt ka olema –, siis ei muutu komisjonide töö mitte sugugi salastatumaks, vaid, vastupidi, avatumaks, sest salvestised praeguse regulatsiooni kohaselt, kui on suur massiiv korrastamata andmeid, ei anna tegelikult uut informatsiooni juurde.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mina olen selles debatis osalenud rohkem kui aasta. Võib-olla on mul halb mälu, äkki sul on parem. Kas sinule meenub mõni selles debatis osaleja, ükskõik millisest erakonnast, kes oluks vastu sellele, et anda salvestised arhiivi arhivaalidenä, kui arhiiv seda sooviks?

Rait Maruste

Hea küsija! Ei, keegi ei olnud selle vastu. Kui arhiivinimesed tulid Riigikogusse, siis küsiti, kas neil on nende salvestiste vastu huvi. Nad ütlesid, et ei ole. See oli selge *expressis verbis* vastus. Mida meie siis edasi teeme?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! See on praegu ikkagi üsna Orwelli jutt. Me räägime sellest, et me tegutseme demokraatia ja avatuse nimel. Meil on olemas need salvestised, mida säilitatakse. Aga selleks, et saavutada avatust, demokraatiat ja informatsiooni kättesaadavust, seame eesmärgiks, et me teatud aja pärast need lindistused väga selgel põhjusel hävitame. Ettekandja tõi välja, et nende lindistustega ei ole võimalik töötada, kuna – ma tsiteerin ettekandjat – istungil tehakse nalja. Seal tehakse nalja, räägitakse ebaolulisi asju ja sellepärast ei ole võimalik nende lindistustega töötada. Minu väga konkreetne küsimus on see: kui seadus jõustub 1. märtsil, siis millal eelnõu järgi selle koosseisu komisjonide istungite lindistused hävitamisele lähevad?

Rait Maruste

Kõigepealt, te ei tsiteerinud mind just kõige täpsemalt, aga ma võtan seda kui arvamuse väljendust. Mida me siis informatsiooniks peame? Kas seda, mida kirjutatakse protokollides ja mis kantakse dokumendiregistrisse, või seda, mis komisjonides toimub? Kordan veel, et eelnõu taotlus on muuta protokollid sisuliseks, ülevaatlikuks ja informatiivseks. Selleks, et seda saavutada, on vaja istungid salvestada. Samasugune regulatsioon, mida ma teile siin tutvustasin, on kasutusel sellises teie arvates ilmselt ebademokraatlikus riigis nagu Rootsi. Ma käisin spetsiaalselt Riksdagis uurimas, kuidas on nende dokumendimajandus korraldatud. See, mis praegu teile on pakutud, on üsna sarnane sellega, mida nemad kasutavad. Arvamused, memod jne, sh helisalvestised, on abimaterjalid, selleks et saaks koostada dokumenti. Dokument koostatakse meil elektrooniliselt, lisaks on paberdokument. See jääb ajalukku, sellele pannakse põhirõhk. Aga kui meil on korrastamata massiiv helisalvestisi, siis täna-

päeva digitaalses maailmas on esimene tingimus see korrastada. Kes selle töö ära teeb, ma ei tea. Arhiiv ei taha seda teha. Teiseks, kas me oleme ikkagi veendunud, et nende salvestistega ei hakata manipuleerima või neid ka Riigikogu naeruvääristamiseks või kahjustamiseks kasutama? Tänapäevases digitaalses maailmas ei ole see sugugi välistatud. Selleks, et Riigikogu säilitaks oma väärikuse ja usaldusväärsuse, esitades paremat ja täpsemat informatsiooni, tuleks see muudatus kindlasti kasuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Mina töötasin kümme aastat kultuurikomisjonis. Võin öelda, et salvestamine ja protokollimine olid seal vist võrdsed tegevused, sest kõik said ka protokolle lugeda ning need olid informatiivsed. Võin selle tuua näitena, kuidas võiks üldse komisjon töötada. Ma räägin aga ka tuleviku suhtes. On komisjone, kus protokollid kajastavad ainult seda, millal istung algas ja mis kell lõppes. Neil on olemas ka salvestised. Mis jääb alles tuleviku jaoks? Kas ainult protokoll? Aga kus on siis kirjas selles valdkonnas kõik need 20 aastat tehtud põhitöö?

Rait Maruste

Eesmärk on, ma kordan veel, see, et protokollid oleksid põhjalikud. Kui kultuurikomisjonis ongi niimoodi olnud, siis on väga hea. Aga salvestis iseenesest ei kajasta kogu komisjonis tehtavat tööd või arvamuste kujunemist. Töö osaks on ka mitmesugused kirjalikult esitatud arvamused, eelnõude projektid, igasugune materjal. Mis staatus nendel on? Kas need kaovad kõik ära? Kui me säilitame ainult salvestise, siis peab meeles pidama, et see on ainult osa komisjoni tööst. Taotlus on muuta protokollid põhjalikeks, arvamuste kujunemist kajastavateks dokumentideks, kus on kirjas ka hääletamistulemused. Kui mõni rahvasaadik soovib, et protokollis kajastataks nimeliselt ja täpselt seda, mida ta ütles või arvas, missugune ta seisukoht on, siis see on võimalik ja täiendus kantakse rahvasaadiku taotluse korral protokollis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma ei näe küll praegusel süsteemil väga suuri puudujääke, aga sellegipoolest on hästi sümpaatne, et te olete võtnud endale ebameeldiva ülesande korrastada Riigikogu sisemist töökorraldust ja praktikaid ühtlustada. Mul endal on olnud mõnikord päris hea meel, et need lindistused on olemas olnud. Kas te ühe variandina olete kaalunud ka võimalust teha avaliku teabe seaduses protokollidele erand, et need oleksid kümme aastat ette nähtud ametkondlikuks kasutamiseks ja siis muutuksid avalikuks? See aeg enne avalikustamist oleks lihtsalt pikem, selleks et ei toimuks mingit päevapoliitilist vendetat, aga samas jääks mingi jälg ka maha.

Rait Maruste

Komisjonis me sellise rakursi alt, nagu sa küsisid, asja ei arutanud. Oli jutuks see, millise regulatsiooni kehtestab avaliku teabe seadus. Seda ma juba tutvustasin: neid materjale säilitatakse viis aastat ja asutuse juhi otsuse alusel võidakse seda aega pikendada veel viis aastat. Kuna siiamaani ei ole olnud mingisugust sisemist regulatsiooni, mis laieneks ka salvestistele, siis tuleb eeldada, et olemasoleva materjali kohta kehtib avaliku teabe seadus. Kui see eelnõu, mida me praegu menetleme, saab seaduseks, siis me oleme kehtestanud eriregulatsiooni sellele materjalile, sh salvestistele. Need on siis mõeldud ametkonnasiseseks kasutamiseks ja ametkonna juht, näiteks Riigikogu juhatus, saab otsustada, kas seda aega pikendada veel viieks aastaks. Pikendada on võimalik, aga ainult viieks aastaks. Pikemat aega me eraldi ei arutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Urmas Reinsalu, teine küsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! See arutelu siin meenutab ikkagi natuke Orwelli, et sõda on rahu. Selle eelnõu eesmärgist rääkides kasutatakse eufemismi "korrastamine", mis tähendab tegelikult teatud tähtaja möödumisel hävitamist. Ma ei saa aru, kuidas saab seda niimoodi parlamendis edasi anda. Minu küsi-

mus on väga selge. Küsisin seda juba enne, aga ei saanud vastust. Kui see seadus jõustub 1. märtsil, siis millise tähtaja möödumisel peab hävitama praeguse koosseisu lindistused?

Rait Maruste

See ei ole selle seaduse reguleerimisala, selle näeb ette Riigikogu Kantselei töökorraldus. Riigikogu Kantselei otsustab, mis tähtaja jooksul või kuidas seda tehakse. Meie püüame kehtestada printsiipi, et säilitamise aeg oleks ühe Riigikogu koosseisu ametis oleku aeg. Tähtaja saabudes kukuvad kõik eelnõud menetlusest välja, kellad keeratakse nulli ja alustatakse uuesti. Seda, missugune informatiivne tähendus on salvestisel, mis tehti, ütleme, 2013. aasta 15. märtsil, mina ei tea. Ma ei oska sellele küsimusele vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Aitäh! Hea ettekandja! Mul on küsimus selle eelnõu mõju kohta. Tavaliselt tuakse välja ka eelnõuga kaasnevad kulud. Ma palun vabandust, kui te olete sellest rääkinud, aga mina ei ole seda tähele pannud. Aga kui palju läheb riigile maksma see teie viidatud uus ühtlustatud kord, mis näeb ette sisulisi protokolle? Kui palju inimtöötunde olete arvestanud selleks juurde igale komisjonile ja Riigikogu Kantseleile, kui palju maksab nende salvestiste hävitamine iga koosseisu töö lõpus jne?

Rait Maruste

Kulusid me komisjonis eraldi ei arutanud. Leidsime, et tuleb lihtsalt töömeetodeid korrigeerida, ametnikud asuvad tööle natuke teistsugusel viisil, kui nad on siamaani harjunud. Ka salvestiste hävitamine, mida te nimetasite, ei nõua erilisi vahendeid ega ressursse. Järgmine koosseis võib salvestised lihtsalt üle kirjutada, nii et see ei ole kulukas ettevõtmine. Kui me tahame aga säilitada kõiki salvestisi – Rahvusrhiiv neid ei taha –, siis peame küll kulusid kandma. Riigikogu Kantselei peab siis tööle võtma mitu arhiiviniimest, kes hakkavad seda massiivi korrastama ja arhiveerima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh! Ma tahan täpsustada. Kui mõni komisjon tõesti kõik need aastad ei ole teinud põhjalikke protokolle ja informatsioon on säilinud ainult salvestistel, kas meil on siis üldse õigust seda ainsat informatsioonikandjat hävitada? Te rääkisite, et kardate manipuleerimist, aga võib manipuleerida ka siis, kui informatsiooni ei ole. See on mütoloogia, te teate seda väga hästi.

Rait Maruste

Praegust olukorda ei ole sugugi mina tekitanud, see on lihtsalt nii kujunenud. Kas meil on õigus lindistusi hävitada? Ma küsin vastu, kas te olete mõnda lindistust kuulnud. Te ei ole mitte ühtegi kuulnud. Mina olen. Võin öelda, et on päris kannatusterohke ettevõtmine kuulata näiteks kaks tundi komisjoni istungi salvestist. Ma tunnen kaasa nendele ametnikele, kes peavad praeguse tehnoloogia abil salvestiste põhjal tegema korraliku protokollid. See on vaearikas ning väga suurt täpsust ja ka mõistust nõudev ettevõtmine. Aga juba selle massiivi kuulamine nõuab väga palju kannatust. Arvata, et salvestiste hävitamine tekitab pöördumatut kahju kultuuriloole või poliitilisele ajaloole, on minu arvates liialdus. Komisjoni tööd kajastavad ka teised materjalid: eelnõud, seletuskirjad jms. Ka need kajastavad komisjoni tööd. Neid säilitavad nii nende esitajad kui ka komisjonid. Mina ei tähtsustaks helisalvestisi üle.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Tänapõhjalike selgituste eest! Mind hakkasid huvitama Rahvusrhiivi argumendid, miks nad ei ole huvitatud nende materjalide arhivaalidena käsitlemisest ja enda hoolde võtmisest.

Rait Maruste

Ma täpselt ei oska teile vastata, sest mina isiklikult sellel kohtumisel ei olnud. Seal olid Riigikogu Kantselei ametnikud ja meie töö-

grupi liikmed, kes arhiivi töötajatega kohtusid ja esitasid meie palvel küsimusi. Ma mõistsin nii, et Rahvusarhiivil on omad reeglid ja põhimõtted, mida nad peavad dokumendiks ja säilitamisväärtusega materjaliks. Nad leidsid, et salvestiste korrastamata massiiv ei ole dokument arhiiviseaduse tähenduses. See oli põhjus, miks nad seda materjali vastu ei võtnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Minu arust on see mõnes komisjonis ikkagi suur samm edasi, kui tehakse salvestis ja siis reglemendile vastav protokoll. Ma tulen tagasi rahanduskomisjoni juurde. Ka kolleeg Kadri Simson mainis, et praegu puuduvad rahanduskomisjonis nii protokollid kui ka salvestised. Mina isiklikult tunnen nendest väga suurt puudust, sest mitte ühtegi vormile vastavat sisulist dokumenti ühestki arutelust alles ei jää. Kas komisjonis oli juttu, et teatud puhkudel võiks mõnda komisjoni istungi salvestist kauem säilitada? Näiteks võib tuua selle, kui istungil on arutatud EFSF-i või ESM-i rahalisi kohustusi. Kui riik võtab kunagi tulevikus laenu ja seda komisjoni istungil arutatakse, kas siis ka neid salvestisi ei võiks kauem säilitada?

Rait Maruste

Kui teie kirjeldus rahanduskomisjoni tööst vastab tõele, siis on see olukord kahetsusväärne. Sel juhul on halvasti fikseeritud, missugused otsused mis põhjustel tehtud on. Selle eelnõuga soovitaksegi seda korda muuta, ühtlustada töö dokumenteerimise reegleid ning muuta need põhjalikumaks ja läbipaistvamaks. Selle nurga alt, millest te rääkisite ja mida esile tõstsite, me seda teemat ei käsitleanud, sest me ei saanud tõesti arutada seda komisjonide kaupa. Aga me eeldasime, et need komisjonid, kes tundsid ennast puudutatuna, esitasid oma ettepanekud. Näiteks oli riigikaitsekomisjon väga aktiivne seisukohtade esitamisel, et meie otsuses kajastuksid nende spetsiifika ja huvid. Eelnõu ettevalmistamise käigus käis koos töögrupp, kus osalesid kõikide fraktsioonide esindajad, aga keegi küsimust selle rakursi alt ei tõstatanud. Me omal initsiatiivil sellega eraldi ei tegeelnud. Aga miski ei sega komisjoni vastu

võtmast otsust, et see on niivõrd oluline ja neid materjale säilitatakse edaspidi kauem. Miski seda ei sega, ei ole kohustust kõiki salvestisi hävitada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Ken-Marti Vaher, teine küsimus!

Ken-Marti Vaher

Täna! Hea ettekandja! Te mainisite ühes oma hiljutises vastuses, et helisalvestised on mõistlik hävitada või, juriidiliselt öeldes, limiteerida nende säilitamise aega ühe Riigikogu koosseisu tööajaga, sellel põhjusel, et neid on digiajastul võimalik manipuleerida. Minu teada on mitmed komisjonid siamaani helisalvestisi säilitanud ja teinud ka korralikke protokolle. Kas teile on teada juhtumeid, kui neid helisalvestisi on manipuleeritud? Kui teile on see teada, siis kes on seda teinud? Kui seda tehtud ei ole, siis kes teie hinnangul selle spekulatsiooni kohaselt võiks tulevikus olla see manipuleerija, kui helisalvestised säilitatakse, nagu seda on seni tehtud?

Rait Maruste

Mul ei ole võimalik tuua näiteks konkreetset üksikuhtumit, kui seda salvestist ennast oleks manipuleeritud. Teil võib olla õigus selles, et selle ohuga on üle pingutatud, kuid see on siiski tehniliselt võimalik. Meie argument oli, et aruteludel öeldut võidakse kontekstist välja kiskuda, lihtsalt võetakse üks lausejupikene välja ja lastakse lendu. Niisugune kontekstist väljarebitud salvestusjuppide käibeleaskmine kas iroonilistel, pahatahtlikel või mis tahes eesmärkidel on täiesti võimalik. See oli meie argument.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo, teine küsimus!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Kindlasti on väga hea, kui see seadus toob endaga tulevikus kaasa selle, et komisjonide protokollid muutuvad põhjalikumaks ja stenogrammilaadsemaks. Aga ma küsin eneseharimiseks. Kui otsustatakse teistpidi, otsustatakse need salvestised anda arhiivi, kes peaks olema see, kes selle korrastamata materjali ära korrastab? Kas asutus, kes need üle annab,

praegu siis Riigikogu Kantselei, või oleks see Rahvusrhiivi ülesanne?

Rait Maruste

Hea küsimus. Loomulikult peaks vastutus kõigepealt olema Riigikogu Kantseleil, tema vastutab selle asjaajamise eest. Kui tekivad probleemid, siis tuleks otsuseid teha koostöös arhiiviinimestega. See on päevselge. Me püüame korrastada seda, mida siia maani on natuke halvasti tehtud. Võib-olla peaksime rõhku panema sellele, et Riigikogu Kantselei selles asjas toimiks pisut sihipärasemalt, läbimõeldumalt ja korrastatumalt, kui ta seni on teinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud komisjoni esimees! Minu meelest on tegemist õpikunäitega meedia mõju kohta poliitikale. Kui need kaks seltskonda, kes siin ka täna hoogsalt sõna võtavad, olid töörühmas vait ja komisjonis langetati kõik otsused konsensusena, siis mis sa arvad? Võib-olla on nende soov, et jääkski kehtima praegune olukord, kus komisjoni istungile kutsub huvigruppe komisjoni esimees ainuisikuliselt, protokolle saab teha nii, et sealt saab lugeda ainult päevakorda, ja mitte ükski seadussäte ei ütle, mida teha salvestistega. Järsku ongi nende eesmärk, et kõik jääks samamoodi pimedaks nagu seni.

Rait Maruste

Lühike vastus on, et mulle jääb, jah, selline mulje.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mina kahjuks mingisse töörühma ega sellesse komisjoni ei ole kuulunud, nii et minu väljund on ainult praegu selles saalis. Seda ütlesin meeldetuletuseks praegusele Riigikogu esimehele härra Nestorile ja ettekandjale, juhuks kui te omavahel muljeid jagate. Praegu fikseeritakse rahanduskomisjonis ja minu teada ka mitmes teises komisjonis hääletustulemused ainult arvuliselt, näiteks 3 : 4, 4 : 3, 5 : 2, 2 : 2 või kuidas iganes. Sellest ei ole võimalik välja lugeda, kuidas komisjoni

liikmed hääletasid, kes oli poolt, kes vastu ning milline poliitiline jõud kuidas hääletas. Kas te peate vajalikuks, et oleks võimalik aru saada, kuidas komisjonis hääletati? Kas see seaduseelnõu sätestab üheselt ja arusaadavalt, et protokoll tuleb koostada nii, et ka seda oleks võimalik sealt välja lugeda?

Rait Maruste

Aitäh! See teema oli meil jutuks. Me jäime selle juurde, et kui komisjoni liige nõuab nimelise hääletamise fikseerimist, siis seda ka tehakse. Kui keegi seda teemat ei tõstata, siis iga kord seda tegema ei hakata, sest see tooks kaasa üsna suure halduskoormuse, nimetame seda nii, ametnikele, kes koosolekut protokollivad. Oletame, et näiteks rahanduskomisjonis on sadu ettepanekuid, mida hääletatakse, ja kui iga kord tuleks nimed üksiklaual kirja panna, siis see võtaks liiga palju aega. Aga kui keegi seda nõuab, siis on see võimalus pakutud regulatsiooniga tagatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Minu küsimus ei puuduta niivõrd salvestisi, kuivõrd komisjoni esimehe rolli, et mitte öelda võimu. Te ütlesite, et Riigikogu liige, kes ühte või teise komisjoni ei kuulu, võib selle komisjoni töös osaleda siis, kui komisjoni esimees seda lubab. Mis on teie isiklik arvamus, kas demokraatlikus parlamendis ei võiks olla normaalne, et parlamendiliige võib vabalt osaleda selle komisjoni töös, kus ta soovib sõna sekka öelda, ilma et ta peaks tingimata luba küsima? Minu arvates on see loa küsimine anakronism, mis on pärit ühest teisest riigikorrast.

Rait Maruste

Aitäh! Osaliselt olen ma teiega nõus. Meie mandaat peaks eelduslikult andma meile võimaluse minna mis tahes komisjoni istungile, mille vastu me huvi tunneme. Aga komisjonis tehakse ka otsuseid. Selle üle, kas sellel rahvasaadikul peaks olema seal ka hääletamise ja sõnavõtuga esinemise õigus, me peaksime veel natuke vaidlema ja mõtlema. Aga see, et inimene võib kohale minna ja kuulata, mis seal räägitakse, peaks olema iseenesestmõistetav.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Lang, teine küsimus!

Rein Lang

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea Rait! Ma kuulan seda diskussiooni siin suure huviga. Meie senine praktika ja seadusandja tahe on olnud selline, et Rahvusrhiivile on antud võimalikult lai diskretsiooniõigus, otsustamaks, milliseid materjale rahva ja riigi ajaloo säilitamiseks ta arhivaalidena arvele võtab. Nüüd kõlavad selles saalis arvamused, et peaks teema kohustuslikuks Riigikogu teatud dokumentide, sh salvestiste säilitamise. Kas sinu arvates oleks see hea toon ja on see sinu arvates üldse võimalik? Riigikogu sõidaks ju Rahvusrhiivi seisukohast üle, kui ta ütleks, et igal juhul tuleb Riigikogu komisjonide salvestisi arhivaalidena säilitada.

Rait Maruste

Ma arvan, et põhimõtteliselt on meil see võimalus olemas. Kuna me oleme seadusandja, siis me võime ette kirjutada, kuidas arhiiviseadust tuleb täita. Aga kas see on ka otstarbekas ja kooskõlas arhiivinduse põhimõtetega, selles ma kahtlen. Peaks jääma siiski arhiivinimeste ja ajaloolaste otsustada, missuguseid materjale nad salvestamiseks ja säilitamiseks vajavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma tulen oma eelmise küsimuse juurde tagasi. Ma ei ole päris nõus sellega, et bürokraatiat tekib liiga palju ja see on põhjus, miks komisjonis mitte fikseerida, kuidas poliitikud hääletavad. Selle fikseerimine on minu arvates väga oluline, sest mitmed olulised parlamendi otsused langetatakse komisjonis. Eelkõige pean ma silmas Euroopa Liidu asjade komisjoni, kus tehakse lausa Euroopa tasemel poliitikat. Kui me ei ole hiljem võimelised välja lugema, kes kuidas hääletas, vaid meile vaatavad vastu tuimad arvud, siis see ei ole minu arvates läbipaistev ega mõistlik. Me räägime e-riigist. Suures saalis on olemas tehnilised võimalused, et korraldada nimelisi ja salajasi hääletusi või mida

tahes. Ma usun, et me võiksime mõelda sellele, et tulevikus oleks ka komisjonis võimalik nii tegutseda. Mis teie arvate, kas see oleks võimalik või mitte?

Rait Maruste

Alustan teie küsimuse lõpust. Meil oli korduvalt juttu, et meie praegune tehniline varustatus ei ole piisav selleks, et minna seda teed, mida te kirjeldasite. Mina olen ka seda meelt, et hääletamine ei peaks käima niimoodi, et keegi ajab kolleegiga juttu ja sa ei saa aru, kas ta pöördub oma kaaslase poole või tõstab käe. Ole siis see fakiir ja selgita välja, mismoodi ta hääletas. Kui laua peal on pult, komisjoni liige vajutab rohelist või punast nuppu ja nimeline tulemus läheb kohe automaatselt süsteemi, siis see on järgmine samm. Kujutan ette, et Riigikogu Kantselei mõtleb selle peale. See soov sai neile otsesõnu edasi antud. Praegu pakutud võimalus, et protokoll kantakse see juhul, kui rahvasaadik seda nõuab, jätab võimaluse, et komisjon lepib kokku igal issanda juhul fikseerida hääletamine nimeliselt. Kuigi seadus seda otseselt ei nõua, aga komisjon võib niimoodi kokku leppida. Palun väga, tehke seda iga kord ja komisjoni töö olekski avalikum.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Rait Maruste! Me läheme läbirääkimiste juurde. Ma palun kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Punkt 1. Ettekandja kõnes kõlas selline lause, et kui me helisalvestisi säilitaksime, siis korrastamatus kestaks edasi. Nii see ei ole. Olen käinud suures raadiojaamas – see asub küll väljaspool Eestit –, kus kõik see, mis on eetrisse läinud, ilmub poole tunni pärast koduleheküljele trükitud kujul. Sellega ei tegele inimesed, inimesed vaatavad ainult põgusalt selle teksti üle, kompuuter tegeleb ka kõnelejate identifitseerimisega, sellega ei ole mitte mingit probleemi.

Punkt 2. Kõneleja väitis, et arhiiv ei taha seda korrastustööd teha. Siin jäi käsitlemata see, kas arhiivile pakutakse seda tööd teha niisama, sellesama finantseerimisega, mis neil praegu on, või on siiski arvestatud sellega, et

kui mingi töö tuleb juurde, siis peaks rahastamist suurendama. Ma kahtlen, et leidub institutsioone, kes keelduvad suuremast rahastamisest, isegi kui see suurendab töömahtu. Pigem võib arvata, et arhiivile pakuti teha seda tööd praeguse rahastamisega, lihtsalt oma sisemiste reserve abil. Siin tahaks veel küsida, kes esitab arhiivile selliseid küsimusi. Kas riigivõim, kes mõtleb tulevikust, dokumentidest, mida on vaja säilitada ajaloo jaoks, esitab selliseid küsimusi? Me oleme kõrgeim võim Eestis, meie oma riigis. Kui tuleb võimule keegi Jossif Stalin, siis koristatakse arhiivist ära kõik dokumendid, mis puudutavad ühte, teist, kolmandat ja tuhandeid inimesi, kui tuleb järgmine mees, siis tuleb järgmine puhastus, tuleb järgmine mees ja järgmine puhastus. Me ei peaks sellest lähtuma, me peaksime lähtuma teistest näidetest. Ma tuletan teile meelde minu arvates kõige väljapaistvamat Eesti presidenti Lennart Merit. Ta oli president, aga tema esimesi raamatuid raamatukogudest ära ei korjatud. Ütlen neile, kes pole neid raamatuid lugenud, et seal kiidetakse kommunismi peaaegu igal leheküljel. Aga see on elus olnud ja kuidas ilma selleta.

Punkt 3. Siin mainiti seda kohtuasja, kus ajakirjanik soovib infot saada. Kulla kolleegid, ma praegu küsin, kes siin saalis on nõus võtma kätte loosungi, et tema on Charlie, ta on sõnavabaduse poolt. Aga miks siis ei saa võtta kätte loosungit "Mina olen Riigikogu"? Kas keegi selgitaks mulle? Miks Prantsusmaal peab ajakirjanikul olema absoluutne vabadus ning miks Eestis seda vabadust ei ole ja me seda veel piirame?

Punkt 4. Kõlas lause, et helisalvestis avab tee manipuleerimiseks.

Ma palun kolm minutit lisaagea!

Aseesimees Laine Randjärv

Lisaage kolm minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Mina mõtlen otse vastupidi. Helisalvestise puudumine annab võimaluse manipuleerida. Kes saab keelata kellelgi rääkida, kui helisalvestised on kadunud ja alles on jäänud ainult need paberid, kus peal ei ole ei arvamusi ega kellegi kõnet? Kes keelab suvalisele isikule suvalisi sõnu suhu panna? Millega see inimene tõendab, et ta ei ole seda rääkinud või rääkis

hoopis muud? Kui dokument on olemas, siis manipuleerimist ei ole. Kui te hävitate dokumenti, vaat siis te avate selle tee.

Siit tekibki küsimus, milleks tegelikult seda helifailide hävitamist vaja on. See on minu tagasihoidlik isiklik arvamus, aga on selge, et on olemas poliitilised jõud, kes nüüd võivad rääkida otse vastupidist sellele, mis nad rääkisid pool aastat või aasta tagasi, ja neil on tulevikus vaja võimalust veel kord ja veel kord ja veel kord ja veel kord oma arvamust muuta. See on poliitikutele väga tähtis. Meie tegutsemisfäär läheb kitsamaks ja kitsamaks, iga kord on tulemas ja tulemas ühed ja samad näod, aga aeg muutub. Kord on vaja koalitsioonis olles rääkida ühte, pärast opositsioonis rääkida teist, järgmises koalitsioonis olles rääkida kolmandat ja on vaja valmistuda juba järgmiseks koalitsiooniks, kus tõenäoliselt tuleb rääkida midagi, mis ei klapi sellega, mis kunagi sai välja öeldud. Dokumente hävitatakse selleks, et mitte keegi ei saaks tõestada, et see või teine härra sellel või teisel kuupäeval ... Urmas naeratab mulle. Mulle tuli kohe meelde, kuidas Res Publica omal ajal kogu aeg rääkis, et ei ole olnud sellist volikogu otsust ja nad ei ole rääkinud, et nad toetavad kodakondsuse nullvarianti. Ma pidin siia tulema ja näitama neile paberilehte, kus on nende allkirjad all. Sellepärast hävitatakse dokumente.

Kolleegid, see kõik on lüürika, aga tähtis on see, et me tegeleme selle otsuse vastuvõtmisega vähem kui kaks kuud enne valimisi. Varsti tehakse ukсед lahti ja siia tulevad uued inimesed. Võib-olla need uued inimesed toetavad sõnavabadust mitte ainult Prantsusmaal, vaid ka Eestis. Ma arvan, et selle küsimuse menetlemise peaks katkestama. Las seda küsimust, mis paneb Riigikogu töö alused paika tegelikult teisiti, kui on olnud veerand sajandit, otsustavad need inimesed, kes on siin kahe kuu pärast, mitte meie. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Reinsalu! Kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendiliikmed! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon teeb selge ettepaneku: katkestame selle seaduseelnõu menetlemise. Selle jamaga ei ole vaja tegelda! Jutt sellest, et

on vaja ilmtingimata asju korrastada ja kui me nüüd neid ei korrasta, siis ei ole demokraatiat ega avatust, on väga ilus, aga selle eelnõu mõte on ju teine. Rait Maruste ei tahtnud vastata minu küsimusele, mis käis praeguse koosseisu lindistuste kohta. Seadus on ju väga loogiline ja 1. märtsil see seadus jõustuks, kui ta vastu võetakse. See tähendab, et 1. märtsil tuleb kõik selle koosseisu olemasolevad lindistused hävitada. Väga lihtne ja loogiline.

Siin kõlas jutt, et komisjonid võivad hakata ise otsustama, kas anda nendele lindistustele n-ö armuaega. Tegelikult on seadus väga selge, muudatusettepanek, mida me asume läbi hääletama, näeb konkreetselt ette, et salvestised säilitatakse koosseisu lõpuni. Punkt. Ei ole mingisugust juttu, et seda aega pikendada ja säilitada neid salvestisi läbi aegade. Seal siis tekivadki erinevad kultuurid.

Siin on räägitud, et me ei saa taluda seda korralagedust, et meil on linnid, kus on peal naermist ja segast juttu ega ole võimalik isikuid tuvastada. Demokraatia huvides tulevat see korralagedus silmapilk likvideerida ehk 1. märtsil tuleb need salvestised kustutada, parlamendi ruumides ei tohi olla linte, kus on peal naeru ja asjasse puutumatut juttu, mida on võimalik ära kasutada, nagu ütles härra Maruste, manipuleerimise eesmärgil. Ma ütlen selgelt, et see ei ole tõsiselt võetav jutt. Need linnid on siin sellisel moel olnud ja neid on säilitatud eri koosseisude jooksul ning ma ei näe mingit probleemi, kui ka tulevikus see täpselt samamoodi on. Üritatakse selle taha pugeda, et näete, arhiiv ei taha neid salvestisi vastu võtta ja kuna arhiiv neid ei taha vastu võtta, siis tuleks need hävitada. Ma arvan, need loogikad ei lähe omavahel kuidagi kokku. Parlament säilitab väga erinevaid materjale ja dokumente ning siin ei ole mingit küsimust. Täpselt nii nagu seadusandja kindlaks määrab, need asjad ongi.

Mulle teeb muret sümptomaatiline hoiak, mida siin on püütud kohati rõhutada. Ühelt poolt rõhutatakse, et tegemist on seadusandjaga ja Eesti riigi tuleviku jaoks kesksed otsused kujundatakse parlamendis, kusjuures keskne tööorgan poliitiliste valikute tegemisel on komisjon. Teiselt poolt püütakse seda kõike pisendada, nagu tegemist oleks bürokraatlike dokumentidega, keskastutuse asjadega, mis vajavad korrastamist. Meie ettepanek on liht-

ne. Rait Maruste tõi välja, et kaalul on parlamendi väärikus. Mina ütlen, et niisugused initsiatiivid parlamendi väärikust küll sugugi ei kasvata.

Euroopa riikides – härra Maruste tõi näite Rootsi Riksdagi kohta – on komisjonide töö ja nende avatus väga erinevalt reguleeritud. Me võime siin leida mudeleid seinast sein. Mulle teeb muret, et sellise retoorikaga, kõneldes demokraatiast, avatusest ja õigusriigist, oleme viimasel ajal järk-järgult hakanud, nagu ma enne ütlesin, otsuseid langetama Orwelli stiilis. Õigusriigi tugevdamise sildi all võtsime detsembris vastu Riigikogu liikmete superpuutumatus seaduse, mille kohta ametis olev justiitsminister pidi üheselt ütleva, et ta ei toeta seda seadust, sest see on jabur. Justiitsminister andis enda kui riigi õiguskorra eest vastutava kõrgema ametiisiku hinnangu sellele asjale. Täpselt samasuguste retooriliste argumentidega suruti see seadus siin detsembris läbi. Nüüd oleme uue faasi ees, samamoodi näiliselt õilsa jutuga – demokraatia, avatus, on rohkem informatsiooni selle kohta, mis on otsuste aluseks – surume läbi otsuse, mis on muudatusettepanekus konkreetselt kirjas: koosseis lõpetab ja linnid hävitatakse. Sõbrad, on asju, mida ei ole mõtet teha! See on üks nendest. Võtame selle eelnõuga aja maha. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon teeb ettepaneku teine lugemine katkestada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austet istungi juhataja! Head kolleegid! Alustuseks tuletan veel kord meelde, et arutatav eelnõu on tekkinud põhiseaduskomisjoni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud samanimeliste seaduseelnõude ühendamisel. Seetõttu on meile väga oluline, et sotsiaaldemokraatide demokraatiapaketi põhimõtted, mis näevad ette Riigikogu komisjonide tööd avatumaks ja läbipaistvamaks muutmist, sisulisemat protokollimist ja nimelist hääletamist, selles eelnõus sisalduvad. Kompromissina on nimeline hääletamine sees tingimusega: juhul kui keegi seda nõuab. Mõõneme, et kui näiteks on vaja läbi hääletada väga palju muudatusettepanekuid, siis võib nimeline hääletamine töötempot tõesti alla tõmmata.

Aga komisjonid peavad tulevikus kaasama eelnõu arutellu need asjasse puutuvad huvigrupid, kes olid kaasatud eelnõu ettevalmistamise ajal ja kes soovivad arutelul osaleda. Edaspidigi võib kaasata ka neid huvigruppe, kes eelnõu ettevalmistamises ei osalenud.

Põhiseaduskomisjoni algatatust on ühendatud eelnõus uurimiskomisjone ja komisjonide istungite helisalvestisi puudutav regulatsioon. Praegu tekitab rohkem elevust just helisalvestistega seonduv. Kehtivas Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses seda teemat üldse ei käsitleta. Seetõttu on nende staatus ja käitlemine täiesti anarhiamaiguline. Iga komisjon toimetab nendega nii, nagu õigeks peab. Eelnõus sõnastatud seisukoht, et komisjoni istungid helisalvestatakse, kusjuures helisalvestatakse kõikide komisjonide istungid, ja helisalvestis on abivahend protokollide koostamiseks, on mõistlik. Siitmaalt alates peaksime pöörama kogu oma tähelepanu sellele, kui põhjalikud peaksid olema komisjonide istungite protokollid. Kui piltlikult öelda, siis üks äärmus on selline protokoll, kus nimetatakse ära, mida arutati ja mida otsustati, ehk nagu Kadri Simson ütles, laiendatud päevakord. Teine äärmus on stenogramm. Tuleviku protokollid peaksid olema kuldne kesktee laiendatud päevakorra ja stenogrammi vahel, et nad tõesti peegeldaksid arutelu käiku ja seisukohtade kujunemist. Ajaloalise mälu seisukohast on olulisem see, kes mida arvas ja kuidas hääletas, mitte helisalvestiselt kostev karjatus, kui keegi on näiteks kohvi pükste peale ajanud. Protokoll peaks olema "mürast" puhastatud stenogramm.

Põhjust on tunnustada põhiseaduskomisjoni esimeest, kes peale arvukate komisjoni arutelude kutsus kokku ka fraktsioonide esindajatest ja Riigikogu Kantselei juristidest töörühma, mis pidas mitu sisukat aruteluvõru. Lisaks kutsus sotside fraktsioon härra Maruste eelnõu selgitama ka meie fraktsiooni koosolekule. Ühesõnaga, neil, kellel on teema vastu siiras huvi olnud, on olnud võimalus mitmel moel praeguse seisukoha kujundamises osaleda.

Mis siis juhtub, kui me seda seadust vastu ei võta? Siis jätkub helisalvestistega käitumisel anarhia: mõni komisjon salvestab, mõni mitte, mõni komisjon säilitab salvestise, mõni mitte. Komisjoni istungitele kutsutakse vaid neid huvigruppide esindajaid, keda komisjoni esi-

mees tahab kutsuda. Komisjonide protokollide detailsus on siis edaspidigi seinast sein. Selle eelnõuga ei saa Riigikogu kodu- ja töökorra seadus valmis, vaid seda tuleb ka tulevikus täiustada. Igal juhul on praegune eelnõu samm selguse ja suurema läbipaistvuse suunas. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on tehtud 17 muudatusettepanekut ja me vaatame need läbi. Number 1 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Number 2 on Väino Lindelt, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Number 3 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Number 4 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Number 5 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Number 6 on riigikaitsekomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on sisuliselt arvestada. Number 7 on riigikaitsekomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Number 8 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Number 9 ... Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma palun IRL-i fraktsiooni nimel seda muudatusettepanekut hääletada!

Asesimees Laine Randjärv

Aitäh! Hääletame selle läbi.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele 9. muudatusettepaneku, mille on esitanud põhiseaduskomisjon ja mida juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 47 Riigikogu liiget, vastu oli 20, erapooletuks jäi 1. Seega on põhiseaduskomisjoni ettepanek arvestatud.

10. muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. 11. muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Number 12 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Number 13 on riigikaitsekomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Head kolleegid,

me vaatame läbi muudatusettepanekuid, aga saalis on liiga suur lärm! 14. muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Number 15 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Number 16 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Number 17 on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Riigikogu juhatusel on laekunud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni avaldus ettepanekuga katkestada Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 820 teine lugemine. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama.

Austatud kolleegid, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku katkestada Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 820 teine lugemine. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 23 Riigikogu liiget, vastu oli 45, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Head kolleegid, teine lugemine on lõpetatud.

2. Rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on kultuurikomisjoni algatatud rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu 767 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige!

Lauri Luik

Hea Riigikogu aseesimees! Austatud kolleegid! Kultuurikomisjon toob teie ette rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu 767. Eelnõuga plaanime muuta rahvusoperi seadust, muutes rahvusoperi nõukogu liikmete kinnitamist, nende volituste tähtaega, nõukogu liikmete vastutust ning töötasustamist käsitlevaid sätteid. Samuti täpsustame eelnõuga rahvusoperi peadirektori kui juhtorganiga sõlmitava lepingu liiki ja sisu ning peadirektori vastutust. Eelnõu eesmärk on viia rahvusoperi seadus kooskõlla muutunud seaduste ning avalik-õigusliku juriidilise isiku toimimise

tavadega ja tagada seeläbi rahvusoperi juhtimise selgemad alused.

Kehtiva seaduse kohaselt kuuluvad nõukogusse kolm Riigikogu liiget ning kaks kultuuriministri, üks haridus- ja teadusministri ja üks rahandusministri nimetatud liige. Lisaks neli liiget, kelle on nimetanud Eesti Muusikaakadeemia nõukogu, Eesti Teatriliidu juhatus, Eesti Heliloojate Liidu juhatus ning Estonia Seltsi juhatus. Kehtiva seaduse kohaselt kinnitab nõukogu koosseisu ja kutsub esimese istungi kokku kultuuriminister. Nõukogu koosseisu volituste tähtaeg on eelnõu kohaselt viis aastat.

Eelnõu, mis on teie ees, ei muuda rahvusoperi nõukogu liikmete arvu ega neid nimetatavate asutuste ja institutsioonide loetelu. Eelnõuga aga tunnistatakse kehtetuks kultuuriministri volitus kinnitada nõukogu koosseis. Asjaolu, et kultuuriminister kinnitab Riigikogu nimetatud Riigikogu liikmetest nõukogu liikmed üle, ei ole kooskõlas avalik-õiguslike juriidiliste isikute olemuse ja toimimisega. See on üks põhjusi, miks tekkis vajadus rahvusoperi seadust muuta. Eelnõu kohaselt kinnitab Riigikogu kultuurikomisjoni ettepanekul kolm Riigikogu liikmest rahvusoperi nõukogu liiget ja samal ajal nimetavad oma liikmed ka teised seaduses nimetatud asutused ja organisatsioonid.

Eelnõuga tunnistatakse kehtetuks säte, mille kohaselt kultuuriminister kutsub kokku rahvusoperi nõukogu esimese istungi ja juhib seda kuni nõukogu esimehe valimiseni. Eelnõu kohaselt korraldab nõukogu esimese istungi kokkukutsumise edaspidi rahvusoperi ning esimest istungit juhib kuni nõukogu esimehe valimiseni vanim nõukogu liige.

Kehtiva seaduse kohaselt kinnitab nõukogu ise oma liikmete tasustamise tingimused ja korra. Tegemist ei ole meie hinnangul aga õiguspärase sättega, mistõttu sätestatakse eelnõus nõukogu liikmete tasu suurus ja maksimise tingimused seaduse tasandil. Eelnõus sätestatakse, et rahvusoperi nõukogu tegevuskulud ja nõukogu liikmete tasud kaetakse rahvusoperi eelarvest arvestusega, et liikme tasu suurus on pool kuutasu alammäärast kuus ja nõukogu esimehe tasu on üks kuutasu alammäärast kuus, lähtudes koosolekutest osavõtust.

Eelnõus sätestatakse ka nõukogu liikme vastutuse ja vastutusest vabastamise alused.

Eelnõuga viiakse rahvusooperi peadirektori kui rahvusooperi juhtorganiga sõlmitava lepingu regulatsioon vastavusse töölepingu seaduse ja võlaõigusseaduse sätetega.

Eelnõuga ei kaasne uusi eelarvelisi kulusid ega tulusid. Seadus on kavandatud jõustada s.a 1. aprillil. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Lauri Luik! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 767 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrän eelnõu muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks 27. jaanuari kell 17.15.

3. Tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu (755 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane kolmas päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu 755 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna algatatud seaduseelnõu tulumaksuseaduse § 48 muutmiseks kätkeb endas ettepanekut, et erisoodustuseks ei peetakse tööandja kulutusi töötaja või teenistuja spordiga tegelemise kulude katmisel. Seejuures kehtestame piirangu, et need kulutused ei tohi kalendriaastas ületada 500 eurot töötaja või teenistuja kohta. Kulutused peavad seonduvalt spordirajatiste kasutamisega või spordiürituste korraldamisega, samuti on sellised kulutused harrastus- või tervisespordiüritustel osalemise tasu.

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuuri arvutused näitavad, et iga töötavate edendamise investeeritud euro annab tööandjale tagasi 2,5–4,8 eurot. Kuidas siis tööandja saab oma töötajate tervisesse enam panustada? Selle eelnõu ideed erisoodustusmaksu muuta toetavad Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Maksumaksjate Liit, Eesti Firmaspordi Liit ja Eesti Ettevõtlike

Noorte Koda. Sporti harrastava töötaja tervislik seisund paraneb, niisamuti nagu nende töötajate võime oma igapäevase eluga toime tulla. Kasu saavad seega töötaja, tööandja ja ka ühiskond laiemalt, kuna terve töötaja ei koorma tervishoiusüsteemi.

Praegu liigituvad tööandja tasutud töötajate spordikulud erisoodustuse alla. Lisamaksu tuleb tasuda, kui ettevõtte soovib oma töötajate eest tasuda näiteks rahvaspordiüritustel osalemise või ujulapääsmete eest. Me oleme olukorras, kus tööandja investeering töötajate tervisesse läheb lisamaksu alla, samas investeering masinasse ei lähe.

Mõtteid, et tööandja soodustatav harrastussport oleks maksuvaba, on siin Riigikogu saalis arutatud mitu korda. Keskerakonna eelnõu oli siin kõnetoolis arutlusel juba 2009. aastal, kuid siiani on selleteemaline algatus Riigikogu rahanduskomisjoni esimehe sahtlis. Tookord andsime seaduseelnõu üle 21. veebruaril 2012. See oli täpselt sama sisuga seaduseelnõu nagu praegune. See seaduseelnõu läbis esimese lugemise Riigikogus aastal 2012 ja siis oli see kaks aastat Riigikogu rahanduskomisjoni esimehe sahtlis. Toona olid koalitsioonis Reformierakond ja IRL. Meie ettepanekut vähemalt sõnades toetasid sotsiaaldemokraadid. Möödunud aasta 13. märtsil otsustas rahanduskomisjoni toonane esimees Sven Sester, et selle algatuse üle on mõeldud juba piisavalt pikalt ja nüüd võiks algatus, mida toetavad Keskerakond, sotsiaaldemokraadid ja IRL, ikkagi Riigikogu saali teisele lugemisele tulla ja saada ka seadusena vastu võetud. Paraku oli rahanduskomisjonis toimunud hääletusel teisele lugemisele saatmise poolt 5 rahanduskomisjoni liiget ja ka vastu 5 liiget, nii et see ettepanek on siiani rahanduskomisjoni esimehe sahtlis.

Niisuguseid tendentse vaadates võib öelda, et ilmselt on ainukese erakonnana selgelt selle vastu, et tööandja ei peaks maksma erisoodustusmaksu oma töötajate tervisele tehtavatelt kulutustelt, Reformierakond. Samas on mitmed ministriumid öelnud, et üks prioriteet peaks olema see, et Eesti inimesed elaksid tervemalt. Rahvusvaheliselt tehakse uuringuid, kuidas on ühes või teises Euroopa Liidu riigis seis inimeste tervisega. Üks neist uuringutest mõeldab tervena elatud aastaid. See on see aeg inimese elust, mis tõenäoliselt möödub pikaajaliste terviseprobleemideta või krooniliste

haigusteta. Selle statistika kohaselt on Eestis meeste tervena elatud aastate arv väiksem Euroopa Liidus. Viimane statistika ütleb, et kui me võime sünnimomendil eeldada, et Eesti naine elab 82-aastaseks ja Eesti mees 72-aastaseks, siis krooniliste terviseprobleemideta möödub naistel vaid 57 aastat ja meestel – see on Euroopa Liidu kehvim näitaja – 53 aastat. Mitmed Eesti arengudokumendid on seadnud eesmärgiks, et inimeste tervis võiks paraneda. Näiteks seab "Rahvatervise arengukava 2008–2020" eesmärgiks – seda korratakse ka Sotsiaalministeeriumi arengukavas –, et Eesti elanike keskmine eluiga võiks pikeneda ja tervelt elatud eluaastaid võiks naistel olla lausa 65 ja meestel 60. Öeldakse, et nimetatud eesmärkide saavutamiseks on vaja täita mitmed olulised eeldused, sh tuleb tagada tervist toetav elu-, töö- ja õpikeskkond ning soodustada tervislikke valikuid ja eluviise. Selle jaoks midagi suurt tehtud ei ole. Statistika näitab, et viimastel aastatel on tervena elatud eluaastad nii meestel kui ka naistel hoopis vähenenud. Meestel vähenesid need 2012. aastal 0,9 aasta võrra ehk 53 aastani ja naistel 0,7 aasta võrra. Arvatakse, et põhjuseks võis olla majanduskriis, sest inimestel lihtsalt ei olnud vahendeid tervislikult toimetada. Ka arstiabi kättesaadavuse vähenemist peetakse üheks põhjuseks.

Samas ütlevad mitmed programmdokumendid, et kehv tervis tähendab riigile kaotatud raha. Näiteks öeldakse riigi eelarvestrateegias aastateks 2013–2016, et eelarve on paremas seisus, kui Eesti inimeste tervena elatud eluiga on pikenenud. Elanikkonna elujõulisust ja kvaliteeti iseloomustavad keskmine oodatav eluiga ja keskmine tervena elatud aastate arv. Halb terviseseisund mõjutab negatiivselt tööjõu pakkumist ja tootlikkust ning üldist heaolu kasvu. Tervise mõju Eesti SKT-s on hinnanguna 6–15%. Seega on kaalul 6–15% Eesti SKT-st!

Me oleme Riigikogu rahanduskomisjonis mitu korda arutanud, miks ei saa Rahandusministeerium toetada sellist seadusmuudatust, mida kõik töandjaid esindavad organisatsioonid valitsuselt paluvad. Laiendades ministrite ja ministeeriumiametnike ütlist, tundub põhipõhjus olevat see, et kardetakse kaotada riigieelarvest maksuraha. Samas, konkreetseid arve selle tõestuseks anda ei suudeta, sest näiteks Praxise uuring näitab, et töandjad praegu

lihtsalt ei teegi kulutusi oma töötajate tervisele. Aga on olemas hüpoteetiline kontseptsioon, et kui me anname töandjale võimaluse tasuda aastas 500 eurot töötaja kohta spordivõistlustel osalemise või spordirajatise kasutamise eest, siis selle tõttu jäetakse tegemata reaalne palgatõus. Kui inimese puhtalt netotulu peaks olema aastas 500 eurot suurem, siis selle eest peaks töandja maksma 314 eurot makse. Nii ongi Rahandusministeerium välja arvutanud, et võimalik kahju riigieelarvele võiks olla lausa 17 miljonit eurot. Paraku on tõsiasi, et selliseid kulutusi lihtsalt ei tehta ja tervisekäitumise näitajad Eestis on halvad.

Ma ei saa nõus olla ka sellega, et kui inimene hoolib oma tervisest, siis jooksku vabalt kättesaadavatel terviseradadel. Tervisespordiüritustest osavõtt ju kindlasti parandab motivatsiooni, see paneb sportimiseks esimesi samme astuma ja oma tervisest mõtlema paljusid inimesi, kes üksi ei pruugi metsarajale või kergliiklusteele sattuda.

Seetõttu ongi meil esimesel lugemisel seaduseelnõu, mis võimaldaks juba järgmise aasta 1. jaanuarist teha töandjatele võimalikuks ilma maksukaristusega oma töötajate terviseedendust toetada. Seadus jõustuks 1. jaanuarist 2016, mis annaks võimaluse järgmise aasta eelarves võimalikke laekumatajäämisi arvestada. Ma eeldan, et nii IRL kui ka sotsiaaldemokraadid ei ole oma meelsust muutnud ja Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda kuuluv komisjoni esimees ei jäta seda eelnõu sahtlisse Riigikogu valimisi ootama, vaid Riigikogus on olemas piisav häälteenus, et see eelnõu saaks seaduseks. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, Kadri Simson! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 48 muutmise seaduse eelnõu eelmise aasta 15. detsembri istungil. Eelnõu tutvustas algatajate esindajana Kadri Simson ja Vabariigi Valitsuse seisukohti edastas Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro.

Annan lühidalt ülevaate toimunud arutelust. Käsitleti eelnõu mõju, seda ennekõike maksulaekumiste ja isikute maksukäitumise kontekstis. Eelnõu algataja selgituste kohaselt töödandja praegu spordikulude katmiseks kulutatavaid summasid eraldi ei deklareeri, mistõttu ei ole maksusoodustuse võimaliku mõju hindamiseks täpseid algandmeid. Deklaratsioonivorme on 2015. aastast alates täiendatud, mistõttu on nüüd andmed paremini eristatavad ja seetõttu on võimalik välja tuua ka kulutusi töötajate tervise edendamiseks. Nii et selle koodi all näidatakse töödandja tehtud ja erisoodustusena maksustatavad kulutused töötajate tervise edendamiseks, näiteks ujula või spordiklubi kasutamine jne. See annaks järgmisel aastal esimest korda võimaluse öelda, milline on täpne mõju riigieelarvele. Praegu tugineb Vabariigi Valitsus oma prognoosis eeldusele, et erisoodustuse deklaratsioonil esitatud erisoodustustest hõlmavad spordikulud kolmandiku. Selle eelduse järgi jääks maksusoodustuse kehtestamise korral järgmisel aastal laekumata *circa* 11 miljonit eurot. Sealjuures märgib Vabariigi Valitsus, et see mõju on tõenäoliselt suurem, sest maksusoodustuse lisandudes võib prognoosida, et osa töötajate palk või tulevane palgatõus asendatakse suures osas maksuvaba hüvitisega. Samuti kajastas Rahandusministeerium oma kommentaarides nn võrdsete võimaluste temaatikat ehk ministeeriumi esindaja selgitas, et sportimisvõimalused peaksid olema ühetaoliselt tagatud kõigile inimestele, mitte seatud sõltuvusse töödandja võimalustest ja tahtest. Samasugused sportimisvõimalused peaksid olema ka lastel ja eakatel, seetõttu tuleb toetada pigem kõigile kättesaadavaid elukohajärgseid spordiga tegelemise võimalusi. Ministeeriumi hinnangul ei jää tervisespordiga tegelemine sageli mitte raha, vaid tahtmise taha. Tervisespordirajad ja kergliiklusteed on ligipääsetavad kõigile ning võib eeldada, et muudatus ei too olulisel määral juurde uusi tervisesportlasi, pigem mitmekesistab praeguste tervisesportlaste sportimisvõimalusi. Samuti käsitleti maksu administreerimise keerukust ehk ennekõike definitsiooni. Kõne all oli, milliste konkreetsete spordialade puhul on võimalik erisoodustusemaksu või tulumaksu ja sotsiaalmaksu erisus.

Vabariigi Valitsus otsustas 2014. aasta 20. novembri istungil eelnõu mitte toetada.

Rahanduskomisjon otsustas teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada, muudatusettepanekute esitamiseks otsustati anda aega kümme tööpäeva ehk tähtpäev on 27. jaanuaril kell 17.15. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Tarmo Tamm, küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Millised on edaspidised plaanid? Kas see eelnõu jääb ikka sahtlisse või jõuame selle koosseisu ajal ka selle eelnõu teise lugemise ära teha?

Rannar Vassiljev

Aitäh! See eelnõu ei ole sahtlis olnud, nii et ta ei saa ka sahtlisse jääda. Kordan üle protseduuri, mis eelnõuga juhtuma hakkab. 27. jaanuaril kell 17.15 on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg. Selleks ajaks on oodatud kõikide Riigikogu liikmete ja fraktsioonide muudatusettepanekud selle eelnõu kohta. Kuidas eelnõuga edasi käitatakse, on pärast näha.

Aseesimees Laine Randjärv

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud komisjoni esindaja! Muidugi on see muudatusettepanekute esitamise tähtaeg, arvestades rahanduskomisjoni praktikat, ebatavaliselt pikk, aga see selleks. Valitsuse esindaja Rahandusministeeriumist ütles, et valitsus ei toeta eelnõu sel põhjusel, et spordiga tegelemiseks peavad olema võrdsed võimalused ja need ei tohi sõltuda töödandja võimalustest. Milline on praeguse valitsuse või Rahandusministeeriumi alternatiivne lahendus? Või mida need võrdsed võimalused tähendavad, kas mitte maksusoodustusi, vaid võrdset palka, või midagi muud? Kuidas siis tagatakse see spordiga tegelemise võrdne kättesaadavus teistmoodi ja paremini, kui selle ettepanekuga on ette nähtud?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma nüüd üritan anda edasi Rahandusministeeriumi mõtet, mis meile, komisjonile, esitati. Mulle tundus, et ministeerium

mõtles võrdsete võimaluste all pigem seda, et rohkem tuleks investeerida nendes sportimisvõimalustesse, mis ei ole väga kulukad. Ma arvan, et nad ei mõelnud seda, et kõik sportimisvõimalused peaksid päris võrdseks muutuma, sest seda niikuinii kunagi ei juhtu. Aga mulle tundub Vabariigi Valitsuse seisukohtadest ja Rahandusministeeriumi ametniku mõtetest tulenevalt, et tõenäoliselt on nii Rahandusministeerium kui ka Vabariigi Valitsus just seda silmas pidanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Küsin teie kui rahanduskomisjoni esimehe arvamust. Kas selle arutelu käigus tuli ka laiemalt arutelule spordi rahastamise olukord? Mida teie rahanduskomisjoni esimehena arvate, kas spordi rahastamine on praegu läbi paistev ja hästi korraldatud ning kas see eelnõu parandaks või halvendaks olukorda spordi rahastamisel?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Otseselt ja põhjalikult me komisjonis spordi rahastamist ei analüüsinud. Ma arvan, et see on oma loomult pigem kultuurikomisjoni temaatika. Kindlasti, rahavaldkonnaga on seotud peaaegu kõikides komisjonides toimuv, aga sisu mõttes, ma arvan, on rahastamisküsimus rohkem kultuurikomisjoni temaatika. Oma isikliku seisukohana võin öelda, et küllap annab seda olukorda Eestis parandada ja sellega tuleb tulevikus ka tegelda. Kas eelnõu seda olukorda parandab või halvendab? Ma arvan, mitte võib-olla detailselt konkreetsest eelnõust rääkides, et sellel maksusoodustusel võiks vähemalt tervisespordi mõttes küll olla ühiskonnas positiivne foon, ja ma arvan, et ka tulemus võiks olla pigem positiivne.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Kas soovitakse läbi rääkimisi pidada? Palun, Inara Luigas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel.

Inara Luigas

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Selle arutelu juurde lisan niipalju, et sotsiaaldemokraatidel on olnud juba pikka aega soov ja tahe rohkem panustada inimestesse ja üldse rohkem inimressurssi väärtustada. Nagu me teame, viimastel päevadel on olnud rõõmu väga paljudes peredes, sest perede arvetele on laekunud esimesed suuremad lapsetoetused. Me rõõmustame koos nende peredega ning täname kõiki, kes saadavad meile häid sõnumeid! Täname ka kõiki kolleege, kes sotsiaaldemokraatide eestvedamisel seda seaduseelnõu siin Riigikogus toetasid! Sotsiaaldemokraadid lähevad ka valimistele sooviga saada rahvalt mandaat, selleks et teha suuremaid investeeringuid just inimestesse, näiteks, olgu see siinkohal öeldud, kas suuremate ja nutikamate peretoetuste või kaua oodatud hambaravipaketi abil. See kõik on investeering inimestesse, investeering inimeste tervisesse.

Lisaks, sotsiaaldemokraadid on mitu korda esitanud samasisulisi seaduseelnõusid siin Riigikogu saalis. Meie soov on olnud, et maksusoodustusi tehtaks nii, et ettevõtjal oleks suurem võimalus panustada töötajatesse. Iga töötaja Eesti riigis on väärtus omaette, seega tuleb igasse inimesesse rohkem panustada, nii nagu seda on tehtud paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides. Eriti soovime, et investeeritaks maksuvabalt.

Ma arvan, et paljud on lugenud arengufondi mõtteraamatut, mõned on võib-olla seda ainult sirvinud. 2014. aasta raamatus on ära toodud Eesti majanduse kitsaskohad ja nende lahendused. Üks lause seal kõlab nii, et ettevõtte arengu üheks takistuseks on nii kvaliteedilt kui ka kvantiteedilt puudulik inimvara. Kuid kvaliteetsest inimvarast rääkides tuleks peale tööjõu kvalifikatsiooni käsitleda ka tööjõu tervise kvaliteeti.

Sotsiaaldemokraadid on pakkunud, et ettevõtetel oleks maksukohustuseta võimalus teha teatud ulatuses kulutusi oma töötajate tervisespordile ja tervise parandamiseks, mis oluliselt parandaks ka ettevõtete arengu kvaliteeti. Meie ettepaneku kohaselt tekivad tööandjatel paremad võimalused investeerida oma töötajate tervisesse, seega võib eeldada, et suureneb nende ettevõtjate arv, kes investeerivad töötajate tervisespordiharrastusse, haiguste ennetam-

misse ja ravimisse. Selliste sammude tulemusel paraneb kindlasti selle asutuse töötajate konkurentsivõime ja kasvab tervisliku eluviisiga inimeste hulk ning väheneb ka haigestumus. Sellise seadusmuudatuse tõttu väheneksid kaugemas perspektiivis ka tööandjate ja riigi tehtavad ravikindlustuskulud. Nii anname ettevõtjatele ausa võimaluse olla oma töötajatele toeks sellises nn tervisekindlustuses. Selline maksukohustusest vabastamine loob aluse, et paraneks tööjõu kvaliteet, ja see tagab inimestele rohkem tervena elatud aastaid. Kaugemas perspektiivis võime seda käsitleda kui tuge majanduskasvule. Selliste seaduste abil saabki inimressurssi paremaks teha.

Lisaks arvavad sotsiaaldemokraadid, et tervisespordile ja haiguste ennetamisele tehtavad kulutused on ka tervishoiuteenuste eest tasumine, ravimitele tehtud kulutuste hüvitamine, spordirajatiste kasutamise seonduvate rendikulude katmine, meditsiiniliste abivahendite soetamine, töötervishoiuarsti ettekirjutatud meditsiiniliste näidustuste alusel tervistavate toiduainete eest tasumine ja taastuskabinettide sisustamine töökohtadel. See loetelu ei ole täielik ning seda seaduseelnõu saab veelgi paremaks ja kvaliteetsemaks muuta. Kuid me anname sellega ettevõtjatele õiguse maksuvabalt inimeste tervisetgevust soodustada.

Kindlasti ei loo see seaduseelnõu kohustust, et inimesed peaksid hakkama tegelema kõigi nende spordialadega, millega tegeldakse ujulates või spordihallides. Kindlasti jäävad inimestele vabaks kasutuseks tasuta spordirajad. Praegu sulailmaga võib värskes õhus kas või lumememme teha. Sotsiaaldemokraadid toetavad seda seaduseelnõu ja on nõus, et esimene lugemine lõpetatakse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 755 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrän eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. jaanuari kell 17.15.

Tänane päevakord on ammendatud ja istung lõppenud. Soovin kõikidele tegusat päeva jätku!

Istungi lõpp kell 12.00.

Istungi kestus 2 tundi.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 14. jaanuar 2015
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Teemaks
2. Muudatused õiguskorras
3. Tööjõupuudus Eestis
4. Valitsuse hariduspoliitika
5. Tööhõiveprobleemid

Istungi rakendamine

1. Kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu (743 SE) kolmas lugemine
2. Alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu (723 SE) teine lugemine
3. Ehitusseadustiku eelnõu (555 SE) teine lugemine
4. Planeerimisseaduse eelnõu (571 SE) teine lugemine
5. Lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (805 SE) teine lugemine
6. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (808 SE) esimene lugemine
7. Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (818 SE) esimene lugemine
8. Prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) esimene lugemine
9. Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis
10. Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalimaksumisega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (819 SE) esimene lugemine
11. Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu (795 SE) esimene lugemine
12. Kindlustustegevuse seaduse eelnõu (796 SE) esimene lugemine
13. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu (821 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Infotund toimub kodu- ja töökorra seaduse § 146 alusel. Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohal on 39 Riigikogu liiget.

Infotunnis osalevad kaitseminister Sven Mikser peaministri ülesannetes, justiitsminister Andres Anvelt ning tervise- ja tööminister Urmas Kruuse. Eile avaldas soovi küsimust esitada kuus Riigikogu liiget. Nii et annan iga teema puhul võimaluse esitada kaks lisaküsimust.

1. Teemaks

Esimees Eiki Nestor

Esimene küsija on Kadri Simson ja küsimus on kaitseminister Sven Mikserile peaministri ülesannetes. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Sven Mikser! Te olete täna peaministri ülesannetes ja seetõttu ei küsi ma teilt mitte teie kitsasse valdkonda puutuva teema kohta. Minu telefon on eile ja täna olnud tulipunane. Helistatakse Pärnumaalt, kus teed on väga halvas seisukorras. Näiteks sõidavad Tõstamaa vallas autod peegelsiledal teel järjest kraavi, aga vallavanem ütleb, et tegemist on riigiteega ja vallale pole eraldatud raha selle tee hoolduseks. Vaatame Delfi tänaseid pealkirju: "Narva maanteel Jõelähtmel sattusid 13 sõidukit liiklusõnnetusse, neli inimest viidi haiglasse", "Riukalik libedus lükkas Järvamaal kraavi neli liinibussi, päästjad ja teehooldajad". Ilmselgelt pole teehoolduseks piisavalt vahendeid. Mitmed veofirmad leiavad, et ka Eestis peaks kehtestama teemaksu, kuna see annab lootust, et meie teede olukord paraneb. Teemaksu on kehtestanud kõik meie naaberriigid, Soome välja arvatud. Miks on Eesti

otsustanud loobuda raskeveokitele teemaksu kehtestamisest?

Sven Mikser

Aitäh! Jagan teie muret teede libeduse ja selle pärast, et ebatavalise ilma tõttu on Eesti teedel juhtunud tavalisest rohkem liiklusavariisid ja -õnnetusi. Olen täna sellel teemal vestelnud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi inimestega. Kindlasti on oluline, et pädevad ametkonnad teeksid oma tööd hästi ja peaksid teed korras. Omal kohal on erakorraliste teelude puhul ka sõidukijuhtide eriline ettevaatus. Kui olud muutuvad väga kiiresti, mis avaldab oma mõju sõiduohutusele, siis on kindlasti vaja olla tähelepanelikum, sõita aeglasemalt, hoida suuremat pikivahet ja jälgida teelolusid. Aga vastuseks teie küsimusele ütlen, et teeseaduse järgi ei ole Eestis tõepoolest avalike maanteed kasutamise tasu. Eestis on seni lähtunud valdavalt kontseptsioonist, et teehoollet finantseeritakse kütuseaktsiisist laekuvatest vahenditest, loomulikult on tee-ehitust finantseeritud ka Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi rahast. On selge, et pärast 2018. aastat ei ole see viimati mainitud rahastusallikas maanteedehitamiseks kasutatav enam endises mahus ja tulevikus ei saa seda selleks üleüldse kasutada. Seetõttu on vaja kaaluda, kas tuleks üle vaadata senine teede ehituse ja hoiu finantseerimise kord. Seda, kuidas transpordi ja teede kasutamise maksustamisele läheneda, arutavad praegu ühiselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium ja Riigikantselei. Analüüsi tehes lähtuvad nad loomulikult teiste riikide parimatest praktikatest, sest nagu te ütlesite, valdavas osas Euroopa Liidu riikides kasutatakse teemaksu. Samuti lähtutakse analüüsis OECD ja Euroopa Komisjoni seisukohtadest ja soovitudest, mis on Eestile antud.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Sellel suvel kirjutati sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna häältega seadusest välja kindel protsent, mis peaks kütuseaktsiisist laekuvast rahast teede hoolduse jaoks minema. Teemaksu kehtestamine on Euroopa Liidus levinud praktika,

see maks aitaks seda kadunud raha kompenseerida. Mitmed raskeveokeid kasutavad kaubaveofirmad on tundnud muret, et meie ettevõtted on teiste riikide ettevõtetest ebavõrdsemas olukorras, sest Eestis kehtiv raskeveokimaks rakendub vaid Eesti liiklusregistris registreeritud sõidukitele. Kui ebaõiglaseks te peate olukorda, kus Eesti raskeveokid aitavad üleval pidada teiste riikide taristut, aga teiste riikide veokid, mis Eestist läbi sõidavad, Eesti taristu korrashoidu ei pea raha panustama?

Sven Mikser

Aitäh! Kindlasti ei saa seda pidada lõpuni õiglaseks. Tuleb arvestada, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv aastast 1999 ütleb muu hulgas, et kõigil liikmesriikidel on kohustus rakendada raskeveoki nn omanikumaksu. Selles riigis registreeritud sõidukitelt on liikmesriigil kohustus sellist maksu võtta, selle suurus sõltub lubatud täismassist ja telgede arvust. Eestis peab täismass olema 12 tonni või rohkem. Sellel aastal laekub riigieelarvesse selliste sõidukite eest 3,7 miljonit eurot tulu. See konkreetne punkt on hoolimata direktiivide muudatustest jäänud riikidele kohustuslikuks. Teine asi on n-ö aja- või läbisõidupõhiste teekasutustasude rakendamine, mida liikmesriigid võivad teha vabatahtlikult. Eesti ei ole tõepoolest seda võimalust kasutanud, nagu te viitasite. Peale Eesti ei olnud eelmise aasta seisuga seda Euroopa Liidu riikidest rakendanud näiteks Suurbritannia ja Soome, enamik liikmesriike aga tõepoolest on. Majandusministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Riigikantselei analüüsi lõpptulemust mina kaitseministrina praegu kindlasti öelda ei suuda. Aga me võiksime liikuda selles suunas, et võtta tee kasutuse maksustamisel peale infrastruktuuri senisest rohkem arvesse näiteks müra ja saastet. Kindlasti on oluline, et kõiki Eesti infrastruktuuri kasutajaid maksustataks ühtemoodi, et ei Eesti ega teiste riikide teekasutajaid maksustades ei diskrimineeritaks.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, teine lisaküsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Eesti praegune valitsus on otsinud igasuguseid võimalusi lisamaksustamiseks. Viimati pandi lisamaksu alla

need kodud, kus köetakse kerge kütteõliga. Ometi on jäetud kasutamata võimalused, mida pakub teemaks. Hiljuti kehtestas raskeveokitele teemaksu Läti, kus teemaksule mindi üle eelmise aasta 1. juulist. Veokitele ja autorongidele täismassiga kuni 12 000 kilogrammi maksab üks päev Läti teedel sõitmist nüüd kaheksa eurot ning veokitele ja autorongidele, mille täismass ületab 12 000 kilogrammi, olenevalt euro emissioonist ja telgede arvust üheksa või üksteist eurot. Kas teie teada on keegi välja arvutanud ja analüüsinud, kui palju maksuraha jääb Eestis laekumata, kuna meil ei ole teiste riikide raskeveokitele kehtestatud teemaksu?

Sven Mikser

Aitäh! Kindlasti ei ole praegune valitsus Eesti valitsuste pikas reas selle poolest, et ta ei ole kehtestanud teemaksu, unikaalne. Teadupärast ei ole teemaksu kehtestanud ka ükski Eesti varasem valitsus. Arvestades seda, et Ühtekuuluvusfondi raha kasutamise võimalus peatselt lõpeb, vajab see tulurida ülevaatamist ja teekasutustasu kehtestamise põhimõtted on vaja välja töötada. Seda tööd on alustatud. Ma eeldan, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium koostöös Riigikantselei ja Rahandusministeriumiga jõuab tulemusele, mis arvestab päris mitut faktorit. Üks neist on kindlasti see, et riigieelarve tulupool vajab ressursse, mille abil teid ehitada ja hooldada. Teiseks, teekasutustasu puhul tuleks arvestada võimalust liiklust n-ö suunata, juhtida liiklusvooge, näiteks suunata raskeveokeid teatud ajal teatud trassidele. Selles mõttes on vaja paindlikku lahendust. Nagu ma ütlesin, on kindlasti vaja, et peale mõju infrastruktuurile ja puhta tuluküsimuse vaadataks ka teisi kaasnevaid mõjusid. Loomulikult, raskeveokid on suur koormus sellele taristule, kus nad liiguvad, aga nad tekitavad ka suurt koormust keskkonnale heitmete tõttu, mida nad tekitavad, samuti tekib mürareostus, kui raskeveokid sõidavad inimasustuse läheduses. Nii et see on kompleksne küsimus, mis on praegu töös. Aga tulles teie küsimuse esimese poole juurde, ütlen, et kindlasti ei ole selle valitsuse eesmärk olnud ühtegi maksu kehtestada selle maksu enda pärast. Me püüame maksustamisel suunata inimesi ja ettevõtteid keskkonnasäästlikkusele, et nad ei tegeleks asjadega, mis riigi ja ühiskonna vaatevinklist ei ole soovitatavad, näi-

teks, et inimesed ei tarbiks kahjulikke kaupu. Kindlasti ei saa tähelepanuta jätta ka vajadust täita riigieelarve tulupoolt, selleks et oleks võimalik eelarvet tasakaalus hoida.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud kaitseminister peaministri ülesannetes! Kuulates teie juttu, tuli mulle meelde aeg, kui süüdistati küll nelja aastaaga, aga kunagi ei olnud süüdi valitsus. Ma tuletan meelde teie kokkulepet koalitsioonis, et teehoiuvahendeid vähendatakse 12 miljoni euro võrra. Täna hommikuse tiptunni ajal oli Tallinna lähedal 13 autot kraavis, Järvamaal sõitis kraavi neli bussi ja päästeauto, aga teie peate seda normaalseks. Ma küsin otse: kas sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna valitsus on töövoime täielikult kaotanud?

Sven Mikser

Aitäh! Vastus teie küsimusele on, et kindlasti mitte. Nagu öeldud, on oluline, et teid hooldavad asutused teeksid oma tööd hästi ja õigel ajal. Kindlasti on oluline, et ka liiklejad väga tähelepanelikult jälgiksid liiklusolude muutumist ning oleksid tavatult keerulistes oludes tavalisemast veelgi tähelepanelikumad ja ettevaatlikumad. Hoolimata väljas valitsevast libedusest teeb valitsus oma tööd ja ta teeb seda täie vastutustundega.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud Sven Mikser! Tõepoolest, valitsus on selleks, et kuskilt raha saada, tõstnud kolm aastat järjest gaasiaktsiisi, juba nimetatud kerge kütteõli aktsiisi on ta tõstnud 380%, ta on kaotanud või edasi lükanud vanemapensioni ja selliseid asju on päris palju. Miks me ei võta raha sealt, kus seda, ütleme nii, pakutakse? Mõelge, maanteedel vuravad raskeveokid, mis teid lõhuvad, me peame neid teid maksumaksja raha eest kogu aeg parandama. Väga loogiline oleks, kui nende veokite pealt peaks maksu maksma. Kui te koalitsiooni moodustasite, kas te siis panite selle teema lauale ja mis teile selle peale öeldi?

Sven Mikser

Aitäh! See, et praegu tehakse analüüsi, kuidas teekasutustasudele tulevikus läheneda, milliseid komponente arvestada ja milliseid maksuliike kohaldada, näitab, et valitsus peab seda teemat oluliseks. Kindlasti on võimalik istungite protokolle vaadates teada saada, kas ka eelmised valitsused on sellise analüüsi tegemist alustanud. Ühtki maksu ei saa kehtestada üleöö, kindlasti on mõistlik analüüsida läbi kõik mõjud ja aspektid. See töö on praegu tegemisel. Kui teile jäi mulje, et ma olen kuidagi vastu võimalusele maksustada teekasutust teisel viisil, kui seda Eestis on seni tehtud, siis seda kindlasti mitte. Kui see analüüs saab valmis ja ettepanekud pannakse lauale, siis tuleb neid väga tõsiselt võtta, arvestades, et Euroopa Liidu vahendite kasutamine selles valdkonnas jõuab ühel päeval – ja mitte väga kauges tulevikus – lõpule. Aga oluline on tegelda kõigi maksude analüüsimisega tervikuna ja vaadata ka riigieelarve tulude poolt tervikuna. Praegu ametis olev valitsus kaalus alternatiive väga põhjalikult ja viis läbi need reformid, mida pidas vajalikuks. Kindlasti jääb Eesti maksukorralduses päris palju analüüsida, teha ja otsustada veel õige mitmele järgmisele valitsusele. Nii et eelarvetuludega tegelemine on tähtis. Kindlasti on oluline vaadata, kuidas muudatused mõjutavad tarbimist, ning analüüsida sotsiaal-majanduslikke mõjusid ja mõjusid keskkonnale. Seda kõike see valitsus nagu iga vastutustundlik valitsus ka teeb.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Muudatused õiguskorras

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on justiitsminister Andres Anveltile ja küsija on Liisa-Ly Pakosta. Palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Traagiline tulekahju korraliku, kolme väikse lapsega pere kodus, kus elekter oli välja lülitatud, puudutas paljusid inimesi. Päästeameti juht kutsus kõiki vastutustundlikke inimesi üles lahendusi leidma. Isamaa ja Res Publica Liit andis menetlusse eelnõu, mis näeb ette, et enne elektri väljalülitamist tuleb

kohalikul omavalitsusel 90 päeva jooksul lahendus leida. Milliseks hindate energiamüüjate ja kohaliku omavalitsuse suhtlemise korda Eesti õigusruumis ning kas te peate sellist muudatust vajalikuks? Või on teil pakuda mõni muu plaan, et õiguskord aitaks vältida inimeste lihtsalt seetõttu tulekahjus hukkumist, et nad ei ole oma elektriarvete maksimisega toime tulnud?

Andres Anvelt

Aitäh selle väga olulise küsimuse eest! See sündmus Laekveres ei olnud tõesti mitte ainult traagiline, vaid see rõhus ka mitmele puudujäägile just informatsiooni liikumises elektri-firma ja riigi või kohaliku omavalitsuse vahel. Kui me vaatame seda asja laiemalt, siis kindlasti võiks elektri kiire väljalülitamine huvi pakkuda ka näiteks Päästeametile ning selle põhjused võiksid teada olla isegi Politsei- ja Piirivalveametile. Aga te esitasite küsimuse ja viitasite seaduseelnõule, mille teie fraktsioon on menetlusse andnud. Kui see eelnõu jõuab ministeeriumi lauale, siis me analüüsime seda väga põhjalikult. Minu esmane pilk ütleb, et suund on üpriski õige. See informatsioon ei tohi jääda ainult kliendi ja energiafirma teada, sest põhjuseid, miks sellised olukorrad teki-vad, on tegelikult väga palju. Põhjus võib olla inimlik hooletus, aga ka olukord, kus inimesel lihtsalt puudub raha ja puudub ka teave, et kohalik omavalitsus, kellele on riigieelarvest eraldatud teatud sotsiaalabivahendid, võiks teda aidata. Teavitamise kõrval peaks konkre-tiseerima kohalike omavalitsuste õigusi ja päde-vust ning kui omavalitsus saab lisafunktsiooni, siis tuleb talle anda ka vahendeid lisaks, peale nende, mida ta saab tavapärase sotsiaalabi osu-tamise jaoks.

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Mul on täpsustav küsimus. Energia-vaesus on Euroopa Liidus kasutatav mõiste, mida ma Eestis ei ole veel üheski dokumendis märganud. Kas teile tuleb see termin tuttav ette? Energiavaesusest kõneldes peetakse silmas neid peresid, kes ei suuda endale tagada eluks esmavajalikku, minimaalses koguses energiat ja vett elus püsimise alusena. Kuidas

te suhtute selle termini kasutusele võtmisesse Eestis?

Andres Anvelt

Aitäh! Väga paljud asjad tunduvad esmapilgul Eesti õigusruumis uudsenä. Sõna "energiavaesus" aga mulle kui justiitsministrile ja sotsiaaldemokraadile kuidagi uus ei tundu, sest me oleme seda kasutanud ka oma programmilistes dokumentides, aga see selleks. Ma arvan, et energiavaesus on päris tihedalt seotud, kuidas ma ütlen, inimõiguste tagamisega. Me räägime tänapäeval juba sellest, et interneti kättesaadavus on muutumas inimõiguseks. Energia ja sellest tulenevad elementaarsed hüved – söögitegemise võimalus, eluruumide valgustus ja küte – peavad olema inimesele tagatud, kuid kindlasti ei saa me nende tagamist panna energiafirma õlule. Siin mängivadki olulist rolli riik ja kohalik omavalitsus, kes juhul, kui inimesel on energiavaesusest pääsemisega probleeme, peavad õla alla panema. Ma olen kindel, et seesama sõna "energiavaesus" jõuab – ma vähemalt loodan seda ja teen kõik, et see nii läheks – ka järgmise valitsuse koalitsioonidokumentidesse. Tõesti, inimväärse elu alus on see, et energiavaesust ei oleks.

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, teine lisaküsimus, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Suur aitäh eelmise vastuse eest! Siin me oleme täiesti ühel meelel. Aga te ütlesite, et kui IRL-i eelnõu jõuab teie lauale, siis te alustate põhjalikke analüüse. Põhjalikult tuleb analüüsida küll, aga kui ma kalendrit vaatan, siis näen, et kõik see peaks toimuma väärika kiirusega, et me jõuaksime selle seaduse vastu võtta. Öelge oma selge seisukoht, kas Justiitsministeerium on valmis osutama kaasabi, et see seadus saaks vastu võetud, ja teha siis vajalikud parandused või täiendused. Loomulikult, Justiitsministeeriumil on olemas võimalused panustada. Kas te oleksite põhimõtteliselt valmis toetama seda, et see seadus saaks veel selle Riigikogu koosseisu tööajal vastu võetud?

Andres Anvelt

Aitäh! Ma pean ütlema, et mina ja meie ministeerium oleme valmis, nagu öeldakse, aitama juriidilistes küsimustes kaasa selle eelnõu liikumisele, kuid minu andmetel peaks peavastutaja sellise eelnõu eest olema paraku Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Ma ei saa praegu tema eest rääkida. Mis siin analüüsimist vajab? Esiteks see, kui paljusid inimesi võib Eestis puudutada energiavaesus, toome selle termini kohe sisse. Teiseks, kuidas juriidilises mõttes toimiks see mehhanism, mis võimaldaks kohalikul omavalitsusel näiteks kuidagi arveid ajatada ja aidata neid maksta. See on natuke pikema protsessi tulemus. Ma millegipärast arvan, et ametisolev Riigikogu ei ole füüsiliselt võimeline allesjäänud nelja töönädalaga seda eelnõu lõpuni menetlema, kuigi teoreetiliselt on see võib-olla isegi võimalik. Ministeerium oma arvamusel seda kuidagi pidurdama ei hakka. Aga kindlasti peab tagama kohalikele omavalitsusele finantsid, et ta saaks selles olukorras ka rahaliselt reageerida.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Eelkõneleja rääkis lähtuvalt Eesti Energiast. Me teame ju kõik, et seal on tohutud kasumid, aga elektri hind on tõusnud ebaproportsionaalselt kõrgele. Meil on Eestis sisuliselt olemas elektrimaks, meie võrgutasud on suuremad kui Soomes jne. Te pakkusite selle küsimuse lahendamiseks, et peaks olema rohkem koostööd omavalitsustega. Kas te kavatsete siis nüüd teha sellise seaduse, et omavalitsusele lihtsalt teatatakse üks või kaks kuud enne elektri väljalülitamist ette? Kas mitte ei peaks siiski survestama neid suuri monopole, kes käituvad niimoodi, et lastega perel lülitatakse vool välja? Tagajärjed on ju ülimalt-ülimalt traagilised. Kas me ei peaks lähenema ikkagi niimoodi, et monopole piitsutada? Rahvas ootab just seda ja riik saaks seda teha.

Andres Anvelt

Aitäh! Üks asi on Eesti Energia ja ülesand, mis talle on pannud juba tema juhtkond. Ta peab klientidele võimaldama energia kasutamist. Ma kahtlen väga, kas Eesti Energia

õlule peaks panema avalik-õiguslikke ülesandeid. Nende ülesannete täitmiseks on riik ja ka kohalik omavalitsus. Eesti Energia on äriühing, ta on küll riigi äriühing. Oluline on seaduses reguleerida informatsiooni liikumist kohaliku omavalitsuse või riigi kätte. Juhul, kui inimene on sattunud energiavaesusesse, siis see informatsioon annaks võimaluse leida mingisugune puhveraeg, et saaks kas toimetulekutoetuse abil olukorda lahendada või leida selleks mingeid muid viise. Tähtis on ära hoida selliseid traagilisi sündmusi. Informatsioon elektri väljalülitamise kohta ei tohi jääda Eesti Energia ja elektrit edastavate firmade ning kliendi omavahelise suhtluse asjaks. See ei ole lihtsalt maksehäire, vaid see on sotsiaalne küsimus. Ma ei näe, et Eesti Energia oleks sotsiaalsetes küsimustes väga kompetentne. Tähtis on, et ta annaks informatsiooni edasi nendele ametkondadele ja omavalitsustele, kes peavad juba konkreetse juhtumiga tegelema.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh sõnaõiguse eest! Lugupeetud minister! Ma praegu mõtlesin, et oleks meil ikka sagedamini valimisi, siis oleks siin saalis rohkem kuulda mesimagusaid lubadusi ministritelt ja küsimustele ka vastataks sisuliselt. Tavaliselt vastatakse siin saalis küsimustele niimoodi möödaminnes. Nüüd aga tulebki minu küsimus. Te ütlesite, et riik ja omavalitsus ning üldse kõik peaksid hakkama tegelema nende inimestega, kes ei jõua maksta elektrienergia eest. Ma küsin teie käest konkreetselt. Miks hakati selle asja peale mõtlema alles nüüd, kui pärast traagilist õnnetust Tallinna Televisioon selle küsimuse täie teravusega üles tõstis? Inimesed saatsid sadu kirju. Õhtuleht hakkas selle asjaga tegelema kaks päeva hiljem. Kui asi on meediasse jõudnud, kui kõik need koledad pildid, millel on surnud lapsed ja ema, on meie silme ees, siis minister ärkab ja teatab, et tema hakkab seadust tegema ja tema on leidnud, et meie lastel on ikkagi väga raske olukord. Kus teie silmad varem olid?

Andres Anvelt

Aitäh, härra Lenk, sellise emotsionaalse sõnavõtu eest! Mul on väga kurb teatada, et

Tallinna Televisiooni ma ei jälgi, sest aega ei ole. Aga ma tahan välja tuua kaks asja. Esiteks, laste ja perede vaesusest väljatoomine on vähemalt minu koduerakonna arvates ja kindlasti ka koalitsioonileppes olnud väga oluline. Ma ei tahaks muidugi enne valimisi tõmmata emotsionaalseid paralleele ühe sündmuse ja tegematajätmistega vahel. Ma pigem arvan, et kui me vaatame leheartikleid ja kõike muud, siis näeme, et informatsioon selle kohta, et ühes peres olid tekkinud tõsised rahalised raskused ja elekter oli välja lülitatud, lihtsalt ei liikunud. Ärme unustame, et on olemas toimiv toimetulekutoetuste süsteem. See ei ole võibolla ideaalne, aga see on olemas. Inimestel on alati võimalus omavalitsusse pöörduda, et neid probleeme lahendada. Just informatsiooni liikumise parandamiseks on, nagu ma ütlesin, vaja mingeid samme astuda. Iseenesest see, et enne elektri lõplikku väljalülitamist jõuab informatsioon selle kohta kohalikkude omavalitsusse, kes saab siis reageerida, ma arvan, kindlasti leevendab neid riske, mis võivad põhjustada ka traagilisi juhtumeid, kuigi enamjaolt on tagajärg lihtsalt elektri väljalülitamine.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Tööjõupuudus Eestis

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on tervise- ja tööminister Urmas Kruisele. Küsib Siret Kotka. Palun!

Siret Kotka

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Konjunktuuriinstituudi uuringu kohaselt on ettevõtjate arvates Eesti kõige suurem probleem just tööjõupuudus. Pole ka ime, sest Eestis on majanduskeskkond nii halb, et kõik paremad töötajad lahkuvad teistesse riikidesse. Kolmest Balti riigist on just Eestis tööjõupuudus kõige suurem. Millal kavatses Reformierakonna juhitud valitsus tunnistada, et ta on Eesti majanduse viinud kuristiku äärele ning inimesed lahkuvad Maarjamaalt sellepärast, et siin on madalad ja elamisväärsel elu mittemõeldavad palgad, mis kõik on otseselt Reformierakonna valitsemise tagajärg?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me vaatame üldist statistikat ja seda, et praegu on meil registreeritud töötuid 4,3%, siis näeme selgelt, et Eesti on peale majanduslangust käitunud majanduskeskkonnana väga hästi, just sellest lähtuvalt, et tööpuudus on vähenenud ja tööhõive suurenenud. Te viitasite sellele, et osa inimesi käib tööl välismaal. Need põhjused, miks inimesed välismaal töötavad, on praegu struktuuriliselt muutunud. Võrreldes majanduslanguse perioodiga ei ole enam alati primaarne see, et Eestis on majanduslik kitsikus, vaid üha enam on põhjus selles, et inimesed soovivad huvitavat tööd ja ümber õppida. Tegelikult läheb praegu riigist välja vähem rahvast kui eelmistel aastatel. Seetõttu ei saa ma olla nõus väitega, et Eesti majanduskliima on väga halb. Kui me võrdleme ennast muude Euroopa Liidu riikidega, siis näeme, et nii maksukeskkond kui ka majanduskeskkond on Eestis konkurentsivõimelised ja hõive seetõttu järjest suureneb. Aga kindlasti on vaja struktuurilise tööpuuduse probleemidega tegelda.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Jah, me kuulsime, et paljud inimesed rändavad välja sellepärast, et nad lähevad mujale õppima. Aga kui ikka maal ringi liikuda, Jõgeva- või Tartumaal näiteks, siis on näha, et esimene põhjus, miks just suurem osa välismaale lahkunud inimestest on Eestist ära läinud, on majanduslik kitsikus. Neil ei ole raha laste kasvatamiseks, palgad on väikesed, pensionid on väikesed, seetõttu minnakse suuremat pensioni teenima jne. Aga meile tuuakse ka inimesi sisse. Teile tööministrina peaks olema teada, kui palju inimesi on viimastel aastatel Eestisse tulnud. Me teame, et näiteks Andrus Ansipi ajal vähenes inimeste arv umbes 47 000 võrra, sest inimesed läksid Eestist ära. Aga kui palju inimesi on Eestisse toodud?

Urmas Kruuse

Aitäh! Selle teema arutamiseks oli tervishoiuvaldkonna ümarlaud Ida-Virumaal Jõhvis. Seal arutati just selle üle, millisel kombel oleks võimalik kvalifitseeritud tööjõudu Eestisse tuua ning kuidas neid inimesi Eesti ühiskonda

paremini integreerida, et nad saaksid siin tööalasel hakkama ehk kasutaksid maksimaalselt oma kompetentsi ühiskonna hüvanguks ning tuleksid ka sotsiaalselt toime. Kui inimene saabub Eestisse ja koos temaga tuleb siia tema pere, siis oleks ääretult vajalik, et kogu perekond oleks Eesti ühiskonda integreeritud. Ma jään teile täna võlgu arvu, kui palju viimasel ajal on täpselt inimesi Eestisse tulnud. Kui me räägime kvoodipõhimõttest, siis need kvoodid ei ole praegu puhtalt statistilises mõttes täidetud. Aga võib öelda, et viimasel ajal on järjest rohkem suurenenud inimeste soov tulla Eestisse tööle näiteks Ukrainast. See trend on üsna selgelt tõusujoones ja meie kohus on seda arvestada. Eesti riigi strateegia on olnud siamaani selline, et me sooviksime Eestis rohkem näha kvalifitseeritud tööjõudu. Kui me räägime konkreetset tervise- ja tööministri vastutusvaldkonnast, mis on seotud töötukassaga, siis töötukassa teeb üle Euroopa koostööd, et leppida riikidega kokku, millisel kombel oleks võimalik Eestisse tuua kvalifitseeritud tööjõudu, mida meil endal kohapeal ei jätku nii palju, kui me sooviksime. Näiteks töötame koostöös Hispaaniaga selle nimel, et leevendada tööpuudust IT-sektoris.

Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

Siret Kotka

Reformierakonna poliitika peegeldub otseselt Reformierakonna ühe tipp-poliitiku Jürgen Ligi lauses, et kui siin ei meeldi, siis mine ära. Selline poliitika on kahjuks vilja kandnud. Inimesed lahkuvad ja ettevõtjad on tegelikult hädas. Milline on teie soovitus ettevõtjatele, kes pakuvad tööd maal? Kust nad kohapeal leiaksid seda kvalifitseeritud tööjõudu?

Urmas Kruuse

Aitäh! Ma arvan, et natukene liiast on panna Reformierakond vastutama kõige selle eest, mis Eestis on toimunud. Me ei ole läbi aastate kartnud valitsusvastutust, aga panna see kõik lihtsalt ühe erakonna süüks on minu arvates natuke üle pingutatud. Kui me ei oleks majanduskeskkonna teinud nii atraktiivseks ja maksusüsteemi väga lihtsaks, siis kindlasti ei oleks me praegu majandusnäitajate ega konkurentsivõime poolest nii kõrgel kohal, kui me

seda oleme. Kui me suhtleme tööandjatega ja vaatame statistikat, siis näeme, et töötus on kõige suurem vähem kvalifitseeritud tööjõu seas. Seetõttu pööravadki töötukassa, Haridus- ja Teadusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Sotsiaalministeerium tegelikult rohkem tähelepanu inimeste kvalifikatsioonile ja ümberõppele, minimeerides niimoodi ohtu, et inimesed pärast pikka haridusteed töötuks jääksid. See tähendab, et meie ees on väga keerulised ülesanded. Kui me vaatame majandussektoreid, siis lähitulevikus on kõige suurem tööjõuvajadus transpordis, info- ja sidealal ning energeetikas. See tähendab, et struktuur peab muutuma paindlikumaks, ja töötukassa tööturumeetmeid välja töötades seda arvestab. Me oleme eraldi ette võtnud kaks sihtrühma, mis on riskirühmad ka Euroopa Liidu arvates, need on noored ja vanemaealised.

Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, teine lisaküsimus, palun!

Siret Kotka

Aitäh! Austatud minister! Ma tuletan teile meelde, et Reformierakond on olnud 16 aastat valitsuses, nii et kindlasti Reformierakond vastutab. Kindlasti ei ole teile uudis ka see, et paljud noored lahkuvad pärast hariduse omandamist Eestist ja lähevad välismaale tööle. Kõige rohkem on räägitud arstidest, kuid tegelikult on see nii kõigis valdkondades. Eri uuringute kohaselt lahkub lähima viie aasta jooksul Eestist väidetavalt umbes 44 000 inimest. Millised on teie lahendused, et inimesed jääksid meie kodumaale tööle ja saaksid siin korralikku, elamisväärset elu võimaldavalt paljaks?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Tervise- ja tööministeeriumina ma tegelikult rõõmustan selle statistika üle, mis meie infosüsteemis kasutada on. See tähendab, et rändesaldo on umbes 2600 inimese võrra negatiivne, alles mõni aasta tagasi oli see negatiivne rohkem kui 3000 või 4000 inimese võrra. See tähendab, et me ei saa kuidagi väita, et järjest rohkem inimesi läheb ära, see ei vasta tõele, sellist trendi ei ole. Mul on hea meel, et te nimetasite tervishoiutöötajaid ehk arste. Arstide kohta on viimased andmed

sellised, et nende väljavool on pidurdunud ja see saldo on positiivne. Loomulikult on mul ministrina hea meel selle üle, et tervishoiutöötajad suutsid tööandjatega kokku leppida, et nende palk tõuseb sellel aastal 12% ja järgmisel aastal veel niisama palju. Kõik need meetmed on võimaldanud inimestel Eestis paremini hakkama saada ja see tähendab, et nii arstide väljavool kui ka üldse tööjõu väljavool riigist on pidurdunud. Aga inimesed ei lähe alati ära just konkreetselt sel põhjusel, et nad teenivad siin vähe. Põhjused on väga individuaalsed ja ka perekondlikud. Me kuulsime eile, millises seisus on pered, kui üks vanem töötab välismaal või lausa mõlemad vanemad töötavad väljaspool Eestit. Alati ei tähenda see seda, et laste olukord halveneb. Mitte alati ei olda välismaale mindud halva majandusliku situatsiooni tõttu. Praegune sotsiaalhoolekandesüsteem, kui arvestada ka lapsetoetusi, mida ametisolev valitsus on tõstnud, on aidanud toime tulekut senisest rohkem parandada.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh! Austatud minister! Nagu te ütlesite, meil on registreeritud töötute arv ikkagi suhteliselt väike, mis on võrdluses teiste riikidega hea näitaja. Me kuuleme peaaegu iga nädal, et Soome ettevõtjad toovad oma tootmise Eestisse. Põhjus on meie soodsamad majanduskliima ja maksusüsteem, nad ise ütlevad seda. Aga meil on suur probleem see, et ei ole piisavalt oskustöölisi. Detsembri statistika põhjal olid töötukassas registreeritud töötutest 20% oskustöölised, aga ettevõtjate tehtud tööpakkumistest 17% ongi mõeldud oskustöölisele. Kuidas ikkagi oleks võimalik ümberõpet paremini korraldada? Mis te ministrina ütlete selle kohta?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Tõepoolest, statistika ja meie praegune majandussituatsioon toetavad arusaama, et ühelt poolt on turul vajadus kõrgharitud spetsialistide järele, aga samas näeme, et osa tööjõust on vähe kvalifitseeritud ja nad vajavad täiendusõpet. Töötukassa koos Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga tegeleb

sellega, et hakata rohkem panustama oskustööjõu harimisele kutseharidussüsteemis, aga ka oskustöölise täiendus- ja ümberõppesse. See tähendab, et see OSKA-süsteem, mis riigi tasandil on loodud, peab rohkem tegelema inimeste oskuste täiendamisega. Me kõik saame väga hästi aru, et kui inimene on töötanud 20 või 25 aastat ühe koha peal ja jääb töötuks, siis temaga tegelda on kindlasti keerulisem kui inimesega, kes on harjunud olema väga paindlik ja on valmis ümberõppeks. Viimast tüüpi inimesega läheb üldjuhul vähem aega. Töötukassa koostöös ettevõtjatega on oma viieaastase töökogemuse põhjal näidanud, et ta suudab järjest rohkem vahendada ka oskustöötajaid. Veel olulisem, ta suudab aasta jooksul leida tööd suuremale hulgal inimestele kui kolmneli aastat tagasi. Praegu on see protsent jõudnud juba 75-ni. See tähendab, et me räägime komplekssest teenusest. Loomulikult on oluline ka see, millise eriala inimesed valivad. Üks lisameede, mille me oleme loonud, on selline, et töötukassa teeb 8. ja 11. klassi õpilastele töötubasid, et noored teaksid, millised võimalused tööturul on ja milliseid oskusi oleks mõistlik arendada. Oluline on seda teha eelvalikute tegemise ajal.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Valitsuse hariduspoliitika

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on peaministri ülesannetes olevale kaitseministrile Sven Mikserile. Küsib Siim Kiisler.

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud peaministri ülesannete täitja! Te olete viimastel päevadel väga palju sõna võtnud venekeelse gümnaasiumihariduse eestikeelseks reformimise teemadel. Nõuet, et 60% ainetundidest vene gümnaasiumis peaksid olema eesti keeles, olete kritiseerinud ja halvustanud ning nimetanud seda märkimisväärselt edutuks. Teie väljaütlemised eestikeelses ja venekeelses meedias on küll erinenud, sellepärast küsin teilt otse ja konkreetselt ühe lihtsa küsimuse: kas te tahate tühistada selle nõude, et 60% ainetundidest peaksid toimuma eesti keeles?

Sven Mikser

Aitäh! Teie küsimuse teema oli valitsuse hariduspoliitika. Alustuseks tsiteerin teile valitsuslepet. Me ütleme seal nii: "Jätkame gümnaasiumide üleminekut osaliselt eestikeelsele õppele vastavalt kehtivale seadusele. Analüüsimisega reaalset olukorda eestikeelsele õppele üleminekul senistes vene õppekeele gümnaasiumides, eesmärgiga tagada neis riiklikule õppekavale vastava kvaliteetse gümnaasiumihariduse andmine. Gümnaasiumilõpetaja peab olema võimeline omandama kõrg- või kutseharidust eestikeelsetel õppekavadel." Nendest põhimõtetest me peame vankumatult kinni. Samuti selle leppe järgmisest punktist: "Mitte-eesti õppekeele koolides antava hariduse kvaliteedi tõstmiseks panustame eesti keele õpetamise taseme parandamisse, selleks vajalikku õpetajakoolitusse ja kaasaegsete õpptomaterjalide ettevalmistamisse. Seame sihiks mitte-eesti keelega koolides suurendada eesti keele õpetamise tulemuslikkust." Teie räägite halvustamisest, aga hindame olukorda realistlikult. Me teame, et gümnaasiumiastmes vältab õpe kolm aastat, nii et kolm aastat pärast reformi algust on põhjust analüüsida selle tulemuslikkust. Praegu on olukord selline, et venekeelset põhiharidust annab 59 kooli, eelmisel aastal saavutas neist kaheksas 90% õpilastest nõutava B1-taseme, mis on isegi madalam tase, kui see, mida nõutakse näiteks Eesti kodakondsuse taotlemiseks. Veel kaheksas koolis saavutas 75% õpilastest nõutava taseme. Samal ajal umbes kolmandikus vene õppekeele põhikoolides, kus õppis omakorda 25% kõigist nendes koolides õppivatest õpilastest, ei saavutanud üle poole õpilastest nõutavat B1-taset. Ma hea meelega jätkan teie jätku küsimusele vastates.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Tore jutt, aga te ikkagi põiklesite kõrvale konkreetsest küsimusest. Kas te tahate, plaanite, soovite, et see nõue, et 60% ainetundidest oleksid eesti keeles, tühistatakse või kuidagi ära muudetakse? Kommentaariks ütlen, et ükski uuring ei ole küll seda näidanud, et eesti keele oskus oleks sellise nõude kehtestamise tõttu kuidagi halvenenud. Aga

vastake, palun, kas te tahate seda nõuet tühistada või ei taha!

Sven Mikser

Ma tahan, et meetmed, mida valitsus selleks võtab, oleksid eesmärgipärased. Selle nõude eesmärk on, et vene õppekeelega koolide õpilased omandaksid hea, soovitatavalt isegi suurepärase eesti keele oskuse ja oleksid pärast kooli lõpetamist võimelised õppima edasi eestikeelsete õppekavade alusel. Nüüd jõuan eelmise vastuse juurest selleni, et vastata teie teisele küsimusele. Olukorras, kus me näeme, et põhikoolis ei saavutata nõutavat eesti keele oskuse taset, võime hõlpsasti järeldada, et gümnaasiumiastmes on õpilastel suuri raskusi eesti keeles aine omandamisega sel tasemel, et saavutada hea ainetundmine. See on osas koolides probleem, teistes kindlasti mitte. Eestikeelne aineõpe gümnaasiumiastmes on muidugi hea asi. Kui see toimub korralikul tasemel, siis see aitab kaasa keeleoskuse paranemisele. Kui aga õpetajad on kehval tasemel või õpilased ei ole võimelised õpetust täiesti vastu võtma, siis kindlasti on sellel oma mõju ka aineteadmistele. Tegelikult, samamoodi nagu põhikoolilõpetajatel on raskusi nõutava keele taseme saavutamise, me näeme, et 60%-liselt eestikeelne õpe on gümnaasiumiõpilaste eesti keele oskust parandanud üsna marginaalselt. Mina lähtun eesmärgist ja tahan kasutada vahendit, mis viib sihile. Minu eesmärk ei ole seda osakaalu ei suurendada ega vähendada, minu soov ja eesmärk on leida meetmed, mis annavad õpilastele parema eesti keele oskuse, võimaldavad neil osaleda Eesti ühiskonna elus ja saada head haridust, ka kõrgharidust, sh eesti keeles. Selleks, ma arvan, tuleb fookus viia gümnaasiumitasemel eesti keeles õppimiselt palju paremale eesti keele õpetamisele põhikoolis. Ma ei ole nõus mõningate arvatatega, kes on viimastel nädalatel öelnud, et lasteaed võiks olla eestikeelne, põhikooliastmes võiks eesti keele justkui ära unustada ja naasta selle juurde teatud mahus gümnaasiumiastmes. Ma arvan, et tegelikult tuleb karmistada eesti keele oskuse nõudeid nii põhikoolis kui ka gümnaasiumiastmes. Põhikoolis võiks see tase olla B1 asemel B2 ja gümnaasiumis C1.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, teine lisaküsimus.

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! Te rääkisite palju põhikoolist. Aga ma tulen ikka gümnaasiumihariduse juurde tagasi. Muuseas, riigieksamite tulemused ei ole vene gümnaasiumides sugugi halvenenud, vastupidi, need on paranenud just sel perioodil, kui suures osas on üle mindud eestikeelsele õppele. Nii et ei maksa rääkida, et see üleminek on kuidagi õppetulemusi halvendanud. Teiseks ei saa te kuidagi väita, nagu gümnaasiumiõpilaste eesti keele oskus oleks selle aja jooksul kuidagi halvenenud. Tulen ikkagi tagasi teie väite juurde, et see nõue on olnud märkimisväärselt edutu. Samal ajal te hiilite kõrvale vastusest küsimusele, kas te siis tahate seda tühistada või mitte. Ma küsin teilt kolmandat korda: kas te tahate selle nõude, et 60% ainetundidest tuleks anda eesti keeles, tühistada või seda kuidagi muuta või ei taha te seda teha?

Sven Mikser

Aitäh! Mulle meenus Astrid Lindgreni loomingust tuntud küsimus, kas hommikune konjakijoomine on maha jäetud. Ma ei arva, et ma peaksin sellisele küsimusele jah- või eivormis vastama. Ma tahan, et gümnaasiumiõpilased valdaksid gümnaasiumi lõpetades eesti keelt tasemel, mis võimaldab neil aktiivselt osaleda Eesti ühiskonna elus ja kõrgkoolis eesti keeles õppida. Eestikeelne aineõpe gümnaasiumiastmes on kindlasti hea ja aitab sellele kaasa, eeldusel, et see toimub korralikul tasemel. Seetõttu pakun terve hulga meetmeid, mille abil saab tagada, et põhikoolilõpetajatel on piisav eesti keele oskus, nad suudavad hakata gümnaasiumiastmes eesti keeles õppima ning ka gümnaasiumiõpetajatel on küllaldane eesti keele oskus, et nad suudaksid oma ainet gümnaasiumiastmes eesti keeles anda. See on selge eesmärk. Kui me räägime sellest, kas reform on andnud märkimisväärselt häid tulemusi või on märkimisväärselt ebaõnnestunud, siis, jah, ma jään oma väite juurde. Tegelikult ei ole loodetud edasiminekut eesti keele valdamisel venekeelsetes koolides toimunud. On olnud väga positiivseid näiteid, mida tasub kindlasti tunnustada ja välja tuua, aga on olnud ka märkimisväärselt edutumaid näiteid. Tervi-

kuna on edasimineks eesti keele oskamises olnud eesmärgist tunduvalt tagasihoidlikum. Kindlasti on koolides kahetsusväärseid näiteid ka selle kohta, et on toimunud tagasimineks aineteadmistes. Läheneda tuleb eesmärgipäraselt ja vaadata, et õpilased ei jääks hammasrataste vahele. Me ei peaks käsitlema eesti keeles õpetatavate ainete protsenti mingisuguse rahvusliku heitlusena ja vaatama iga juurdepandud protsenti kui jalatäit eestlusele juurdevõidetud maad. Me peame ikkagi hariduspoliitilisele küsimusele lähenema kui hariduspoliitilisele küsimusele ja leidma lahendusi, mis viivad sihile, milleks on vene emakeelega noortele hea eesti keele selgeks õpetamine. Ma arvan, et me ei peaks seda sihti seadma gümnaasiumiastme lõppu, vaid juba põhikooli lõppu. On ju teada – ma usun, et valdav osa pedagoogikateadlasi kinnitab seda –, et keeleõpe on palju efektiivsem ja tulemuslikum, kui see toimub nooremas eas. Nii et fookus peaks minema selgelt gümnaasiumilt põhikooliastmele.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Sotsiaaldemokraadist minister Jevgeni Ossinovski on siin saalis selgelt öelnud, et ta kavatses paari aasta jooksul sulgeda Põltsamaa Ametikooli, kuulsa kooli, Eesti Aleksandrikooli järglase. Ma rõhutan, et seal on praegu täiesti piisav õpilaste arv. Lapsed on öelnud, et nad ei hakka käima Paides, kus asuva kooliga tahetakse nende kool ühendada. Põltsamaal õpivad põhiliselt lähikonna lapsed. Äsja pandi sinna kooli veel väga suur raha sisse, seal sai valmis uus moodne praktikamaja ja nüüd oleks vaja ainult õpilaskodu korda teha, aga see raha võeti ära, rahastamine peatati. Inimesed on seal väga kurvad ja võitlevad oma kooli eest. Nad ei tea, mida teha, kas tulla ministeeriumi ette demonstreerima. Miks teie minister suretab välja neid armsaid maapiirkondi?

Sven Mikser

Aitäh! Üksikute kutsekoolide ja kutsehari-
dusastutuste tuleviku kohta, ma mõnan, ei ole ma ilmselt kõige pädevam vastuseid andma. Aga on selge, et Eesti kutsehariduse kvaliteet

on ühest küljest küll aasta-aastalt paranenud, teisest küljest ma kardan, et juba lähitulevikus oleme silmitsi olukorraga, kus mitmed seni tehtud mahukad rahapaigutused just nimelt taristu loomisesse kutseharidussfääris tuleb väga kriitilise pilguga tagantjärele üle vaadata. Ma loodan, et need kutseõppeasutused, mis tegutsevad kohtades, kus on piisavalt õpilasi, kus koolitatakse õpilasi nendel erialadel, mille järele on tööturul suur nõudmine, ja kus antakse head haridust, saavad jätkata. Samas on selge, et kutseharidust andvate õppeasutuste võrgustik ei ole lõplik, see ei jää selliseks aegade lõpuni. Aga ma kindlasti edastan teie mure haridus- ja teadusministrile, kes loodetavasti annab teile täpsema vastuse.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Austatud härra minister! Kui räägitakse koolidest ja vaieldakse nende üle, siis kõige sagedamini kisub see vaidlus ikka sinnakanti, et on eesti-keelsed ja venekeelsed koolid. Aga see ei ole mitte kõige tähtsam probleem, see laheneb iseenesest, sest ega umbkeelseid venekeelseid inimesi enam juurde ei tule. Kuid kas valitsuse tasemel on arutatud ideed, et lühendada gümnaasiumiharidus 11 aastale? 12. klassis õpivad ju 18-aastased ehk täiskasvanud inimesed. Lõpuaktusel on mõnel tüdrukul juba kõht ees, mõnel isegi titt süles. Kas on mõistlik neid sunniviisil üritada 12. klassis hoida? Äkki teeks 12. klassi fakultatiivseks? Mis te arvate?

Sven Mikser

Aitäh! Vastuseks teie küsimuse esimesele poolele ütlen, et ma ei saa teiega nõus olla selles, et kui küllalt kaua oodata, siis kõik probleemid lahenevad ise ära. On küll üks vanasõna, mis soovib istuda rahulikult jõekaldal ja oodata, kuni vaenlase laip mööda ujub. Aga ma arvan, et kui riik näeb probleemi, siis peab ta tegutsema. Kindlasti on probleem see, et mitmed venekeelset haridust andvad õppeasutused ei suuda oma lõpetajatele tagada nõuetele vastavat eesti keele oskust. See on suur probleem, sest need inimesed on tööturul vähem konkurentsivõimelised ega suuda aktiivselt osaleda Eesti avalikus elus.

See on probleem ja sellega tuleb tegelda. Võib-olla see laheneb ühel või teisel viisil ise ära, nii nagu lahenevad lõpuks kõik probleemid, aga tulemus ei pruugi olla üldse selline, nagu meie näha tahaksime. Kuid teises küsimuses, kas lühendada gümnaasiumiaega ühe aasta võrra, minu osavõtul ühtegi arutelu toimunud ei ole ja ma ka ei tea, et selleteemalised arutelud oleksid kusagil käimas. Kui need peaksid kusagil toimuma, siis ma loodan, et ma saan nüüd nendest teada ja saan ka teile teada anda.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Tööhõiveprobleemid

Esimees Eiki Nestor

Infotunni aega on järel parasjagu nii palju, et Marika Tuus-Laul saab esitada ühe küsimuse tervise- ja tööminister Urmas Kruusele ning Urmas Kruuse saab ka vastata. Marika Tuus-Laul.

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Siin oli juttu sellest, et registreeritud töötuid on praegu üsna vähe. Registreeritud töötus tegelikult ei näita objektiivset olukorda, sest selles näitajas ei kajastu pikaajalised töötud ega kõik need, kes on registreerimisest välja jäänud. Aga minu küsimus on üldisem. Räägime veel kord rahvastikuprobleemist. Me teame, et pärast taasiseseisvumist on Eesti rahvaarv ametlikel andmetel kukkunud 250 000 inimese võrra. Noored, kes võiksid siin perekonna luua ja lapsi saada, lähevad Eestist ära, aga inimesi juurde ei tule, sündimus on hästi palju vähenenud. Rahvastikuteadlased ütlevad, et Eestis on rahvastikukriis, ja nad on seda tõestanud. Kas teie olete sellega nõus?

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Ma pean teid jälle statistikaga kurvastama, sest ka pikaajalise töötuse määr on langenud 3,3%-le, eelmise perioodiga võrreldes peaaegu kaks korda. Aga see ei tähenda, et me veel sellega rahul oleksime. Mul on hea meel teile öelda, rääkides rahvastikutrendidest, et peale vanemahüvitise kehtestamist sündimus suurenes. Praeguse valitsuse

tegelemine lapsetoetuse tõusu teemadega on tingitud just sellest, et sündimus suureneks. Reformierakond on pakkunud idee, et kolmanda lapse toetus oleks 300 eurot. Me lähtusime uuringutes selgunud asjaolust, et inimesed mõtleavad enne kolmanda lapse saamist väga põhjalikult, milline on nende majanduslik kindlustunne ja kuidas on neil võimalik elus hakkama saada. Ma olen ministrina veendunud, et me suudame rahvastikutrende muuta, sest see on ainukene võimalus säilitada oma keel ja kultuur. Siis tuleb ka kõik ülejäänud.

Esimees Eiki Nestor

Täname ministreid! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu IX istungjärgu esimese töönädala kolmapäevast istungit. Kas kellelgi on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Seda soovi täna ei ole. Siis teeme, palun, kohaloleku kontrolli!

Kohal on 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

1. Kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu (743 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie päevakorra esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu 743 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Mart Meri, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Mart Meri

Head kolleegid! Lubage paar sõna kaasa öelda kutseseaduse muudatustele, mis küllap peatselt selle eelnõu alusel jõustuvad. Kuna sisult pole kutseseadus kuigi poliitiline, siis paratamatult kipub see jääma silmi või meeli ärritavate eelnõude varju. Ometi on sel jõudu mõjutada kümneid ja sadu kordi rohkem inimesi, kui seda eal suudab kooseluseadus või mõni muu selline seadus. Olles pealtnäha tehniline, väärrib eelnõu oma sisu poolest siiski täna siin enne lõpphääletust äramärkimist. Mis aga veelgi olulisem, nõudlikku jälgimist väärrib lähiaastatel ka see, kas täiendatud kutseseadus täidab oma eesmärgi, lähendades teineteisele

haridussüsteemi võimalusi ja selles osalejate võimeid ning tööturu ootusi ja vajadusi.

Praegu oleme olukorras, kus ligi kolmandikul tööealisest elanikkonnast vanuses 25–64 aastat puutub igasugune erialane ettevalmistus. Ligi kolmandikul! Mis veelgi hullem, viimastel aastatel on hakanud kasvama just nooremate, 25–35-aastaste inimeste arv, kellel erialane ettevalmistus puudub. Miks see nii on, pole kuigi hästi teada. Aga kui see suundumus peaks jätkuma ja lisaks hakkavad tööikka jõudma väikesed aastakäigud, siis muutub tööturu olukord veelgi süngemaks. Eesti ettevõtjad ja välisinvestorid peavad juba praegu majandusarengu üheks peamiseks piduriks adekvaatse ettevalmistusega tööjõu nappust. Teiselt poolt näitavad rahvusvahelised võrdlusuuringud, et töökogemus Eestis palka juurde ei anna ning kõrghariduse omandamine kasvatab inimese palgataset suhteliselt vähe. Seda hoolimata meie ajaloolisest paleusest – hariduse poole, sellise hariduse poole, mis ei tee mitte hobusevargaks, vaid toob leiva lauale ja annab üldse hea, kindla enesetunde.

Oluline küsimus on, kas töökogemuse ja akadeemilise hariduse vähene väärtustamine tuleneb konkurentsipuudusest või mõttelaiskusest, oskamatusest nõuda, pakkuda, küsida või riskida. Vähemalt osa palgalõksus olemise põhjuseid on kindlasti haridussüsteemi ja tööturu kõigile tajutavas ebakõlas. Samas meil rahvaarv ju väheneb ja eriti väheneb tööealiste arv – viie lähema aastaga 30 000 võrra. Suuremat langust on oodata just kutseharidust eeldavatel ametikohtadel: metalli- ja masinatööstuse oskustöölised, seadme- ja masinaoperaatorid, keskastme spetsialistid loodus- ja inseneriteaduste ning tervishoiu valdkonnas jne.

Nende struktuursete vastuolude lahendamine ja tööturu täieliku kokkujooksmise vältimine ongi kutseaduse olulisemate muudatuste eesmärk. Siht on arendada haridussüsteemi ja tööturu koostöövõimekust, kokku koguda tööturgu ja majanduse eri valdkondi iseloomustav info ning muuta see kvaliteetseks teadmiseks, mis oleks aluseks adekvaatse koolitustellimuse koostamisel. Lihtsalt öeldes paneb eelnõu seaduse jõul omavahel suhtlema osapooled, kes seni on olnud pigem lahku kasvamas. Need osapooled on riigi huvide esindajad, eelkõige Haridus- ja Teadusministeerium, kes vastutab mõistuspärase koolitustellimuse

eest, aga ka Sotsiaalministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, samuti tööandjad ning töövõtjad oma kutse- ja erialaühenduste kaudu. Mina loodan, et seaduse alusel loodavas koordinatsioonikogus on ruumi ka vabaliikmetest visionääridele, kes ehk annaksid julgust tõsta lennukõrgust ning viia Eesti tööturu arendamine lähemale tänapäeva ja hoomatava tuleviku tegelikele vajadustele. Jõudu ja jaksu Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Kutsekojale kutseaduse tulemuslikul rakendamisel! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu 743 lõpphääletusele. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud istungi juhataja! Ma tahtsin IRL-i nimel öelda, et ka meie toetame seda seadust. See on hea seadus ja Mart Meril oli väga hea kõne.

Esimees Eiki Nestor

See sõnavõtt jäi natuke hiljaks, aga on märkimisväärne sellegipoolest.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kutseaduse muutmise seaduse eelnõu 743. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 743 seadusena vastuvõtmise poolt oli 65 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi ja ka erapooletuks ei jäänud keegi. Kutseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 1.)

2. Alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu (723 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu 723 teine lugemine. Komisjoni ettekandja on Kalvi Kõva. Palun!

Kalvi Kõva

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu 723 enne teisele lugemisele saatmist oma 8. detsembri 2014. aasta istungil. Kutsutud olid Põllumajandusministeeriumi kauban-

duse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna kaubanduse ja alkoholi turukorralduse büroo juhataja Meeli Lindsaar ja õigusosakonna nõunik Geir Veski, samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi siseturuosakonna kaubandustalituse juhataja Anne Laar.

Räägin meeldetuletuseks, mida seaduseelnõu 723 endast üldse kujutab. Eelnõuga täpsustatakse sünteetilise ja denatureeritud alkoholi regulatsiooni ja kasutatavat terminoloogiat ning lihtsustatakse alkoholiregistratoiminguid bürokraatia vähendamiseks. Eelnõuga kehtestatakse alkoholiseaduses sünteetilise ja denatureeritud alkoholi käitlemise keeld. Eelnõu kohaselt ei pea ettevõtja enam esitama tootnäidiseid Veterinaar- ja Toiduametile. Samuti täpsustatakse alkoholiseaduse joogi mõistet ning siin vastuvõetud majandustegevuse seadustiku üldosa seadusest tulenevalt täpsustatakse majandustegevusega seotud terminoloogiat.

Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli möödunud aasta 5. novembril, Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid muudatusettepanekuid ei esitanud. Küll aga valmistas komisjon koos ministeeriumiga ette ja saatis meile siia neli muudatusettepanekut. Nüüd vaatame need põgusalt läbi. Esimene muudatusettepanek on tehtud teksti ühtlustamiseks ja õigusselguse loomiseks, ametlikud nimetused on ajakohastatud, kasutades nime- tust ja sõnu "Euroopa Liit", "liiduväline" ja "liit". Nii et see on täpsustav ettepanek. Küll ei ole seda muudatusettepanek nr 2, mis ütleb, et alkoholi müügiks pakkumine, müük või mis tahes võlaõigusliku lepingu sõlmimine või mis tahes õiguslikul alusel majandustegevuse raames kättesaadavaks tegemine või üleandmine tarbijale on sellest seadusest tulenevalt keelatud. Lühidalt öeldes tähendab see seda, et kui on kuulda olnud, et alkoholi saab võlaõigusliku lepingu alusel ka alkoholi keelul ajal rentida või laenata, siis tulenevalt sellest muudatusettepanekust on see edaspidi keelatud. Muudatusettepanekuga nr 3 täpsustatakse kontrollieset alkoholiregistrirandete tegemise otsustamisel. See on ka täpsustav laadi ettepanek. Neljas muudatusettepanek on samuti täpsustav ja lisab seadusesse punkti selle kohta, mis sugust teavet peab alkoholiregistri veebilehel avaldama. Nüüd peab seal olema ka tarbijapakendi värvifoto. Komisjoni istungil arutati

ridamisi muidki alkoholiseadusest tulenevaid küsimusi, aga need ei päädinud muudatusettepanekuga, vaid olid komisjoni liikmeid teavitavat ja harivat laadi.

Komisjon otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu 723 täiskogu päevakorda 14. jaanuaril s.a (konsensuslikult) ja teha ettepaneku eelnõu 723 teine lugemine lõpetada (ka see otsustati konsensuslikult). Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on esitatud neli muudatusettepanekut, kõik on maaelukomisjonilt ja täielikult arvestatud. Vaatame need läbi: esimene, teine, kolmas ja neljas ettepanek. Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Eelnõu 723 teine lugemine on lõpetatud.

3. Ehitusseadustiku eelnõu (555 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku eelnõu 555 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Sisesejuhatuseks tuletan ma teile meelde, et ehitusseadustiku eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2013. aasta 9. detsembril. Eelnõu esimene lugemine toimus Riigikogu täiskogus eelmise aasta 25. veebruaril ning esimene lugemine lõpetati. Teine lugemine Riigikogu täiskogus toimus eelmise aasta 3. detsembril ning teine lugemine katkestati juhtivkomisjoni ettepanekul. Pärast seda on toimunud mitmed komisjoni istungid, sh avalikud istungid, ning on laekunud väga palju ettepanekuid väga mitmelt osapoolelt.

Kuna meil on käsil eelnõu teine lugemine, siis ma räägin nendest muudatusettepanekutest, mida komisjonis käsitleti. Kokku laekus 28 muudatusettepanekut. Kõigist ma ei räägi, kuna osa nendest on tehnilist laadi, sõnastuslikud jne. Aga ma arvan, et mõnda oleks oluline siin esile tuua. Näiteks on eelnõu algataja teinud ettepaneku muuta eelnõu § 25 lõiget 3,

mis praegu kõlab nii: "Majandustegevusteade on esitatud, kui majandustegevuse registris on olemas pädeva isiku kinnitus oma õigussuhte kohta ettevõtjaga." Ettepaneku kohaselt oleks tulnud siia lisada: "Pädev isik ei või samal ajal tegutseda rohkem kui kolme ettevõtja pädeva isikuna." Ettepanek selle muudatuse tegemiseks laekus ehitusettevõtjate liidult, kes on veendunud, et sellise nõude kehtestamine on ülivajalik ning aitaks suurel määral kaasa ehitusturu korrastamisele ega piiraks ebaproportsionaalselt palju ka ehitusettevõtjate ettevõtlusvabadust. Igatahes on selle ettepaneku idee väga selge: et pädeva isikuga seoses ei pandaks toime kuritarvitamisi. Ma olen kuulnud, et mõni pädev isik tegutseb isegi rohkem kui sajas ettevõttes. Selge, et see ei ole reaalne, inimese pädevust lihtsalt kasutatakse ära ja tegelikult see inimene nende ettevõtete objektidel ei tegutse. Küll aga tekkis komisjonil kahtlus, et selline piirang võib olla põhiseadusvastane ja piirata ettevõtlusvabadust. Me otsustasime tellida kantselei õigus- ja analüüsi-osakonnalt esialgse ekspertiisi, kas nimetatud säte võib olla põhiseadusvastane. Ma ei hakka kõiki neid paragrahe praegu ette lugema. Katre Tubro tegi kokkuvõtte, et esialgse hinnangu põhjal tundub, et kavandatav regulatsioon võib olla põhiseadusvastane §-de 29 ja 31 ebaproportsionaalse riive tõttu. Vahend eesmärgi saavutamiseks on kaudne, see kataks vaid osa probleemseid olukordi ning piirangu kohaldamine ei võimalda mingit kaalumist, mis omakorda tooks kaasa eri isikugruppide põhjendamatult ebavõrdse kohtlemise. Me hääletasime komisjonis seda muudatusettepanekut, aga ma arvan, et just põhjusel, et see võib olla põhiseadusvastane, ei leidnud ettepanek komisjonis toetust.

Läheme edasi. Räägin ettepanekust nr 6, mis näeb ette muuta eelnõu § 27 lõike 4 punkti 1 ja sõnastada see järgmiselt: "kasutamise otsarvet, sealhulgas võib täpsustada elamu või büroohoone kasutusotstarvete aluseks oleva krundi kasutamise sihtotstarvete osakaalu, kui vastavad sihtotstarbed on mõlemad varasemalt detailplaneeringus ette nähtud." Lühidalt öeldes on selle säte eesmärk võimaldada detailplaneeringus antud ehitusõigust paindlikumalt ellu viia. Kuna see säte puudutab planeeringuid, mis on vanemad kui viis aastat, siis tulenevalt muutunud majandusolukorrast (ehi-

tusturust) või muudest asjaoludest võib olla põhjendatud ehitise kasutusotstarbe muutmise korterist bürooks või vastupidi. Selle sätte kohaselt oleks see lubatud vaid juhul, kui mõlemad sihtotstarbed on krundi esialgse ehitusõigusega ette nähtud. Näiteks on vana planeeringu järgi 90% krundist ärimaa ja 10% elamumaa, kuid olukord võib muutuda selliselt, et mõistlikum on muuta sihtotstarve vastupidi-seks: 10% oleks ärimaa ja 90% elamumaa. See ettepanek leidis komisjonis toetust.

Samuti otsustasime toetada ettepanekut nr 8, mis käsitleb olukorda, kus rajatavat hoonestust saab pidada üheks ehituskompleksiks, näiteks parkla on kogu planeeringuala ulatuses ühine. See säte puudutab samuti planeeringuid, mis on vanemad kui viis aastat. Samamoodi võib siin tulenevalt muutunud olukorrast või muudest asjaoludest olla põhjendatud planeeringuala ehitusõiguse, sh krundi piiride täpsustamine planeeringualale detailplaneeringus antud ehitusõiguse piirides, nii et ehitusmaht ja ehituspiirid ei muutu. See ettepanek leidis toetust.

Natuke räägin ka ettepanekust nr 15, mis näeb ette muuta § 54 lõiget 4 ja sõnastada see järgmiselt: "Pädev asutus annab kasutusloa 30 päeva jooksul taotluse esitamise päevast arvates. Pädev asutus annab kooskõlastamiseks või arvamuse avaldamiseks kuni kümme päeva." See ettepanek tuli Keskerakonna fraktsioonilt. Miks on see oluline? Eelkõige põhjusel, et regulatsioonil, mis kohustab koostama kasutusloa eelnõusid, puudub sisuline vajadus ning see suurendab tarbetut bürokraatiat. Selle asemel peaks pädev asutus menetlemiseks antud aega kasutama dokumendi läbivaatamiseks. Me komisjonis leidsime, et see on väga mõistlik ettepanek. Majanduskomisjon toetas samasisulist muudatust ka ehitusloa menetluse sätteid käsitledes, kui samalaadne muudatus läbi läks.

Veel on olulised teede korrashoidu käsitlevad muudatusettepanekud. Kuna teid on väga erinevaid, siis ei ole võimalik ühe määrusega kehtestada kõiki nõudeid, mida on vaja ohutuse tagamiseks. Lisalõigetega sai selgelt kindlaks määratud, et tee korrashoiu korraldamine ja tingimuste loomine ohutuks liiklemiseks on teomaniku kohustus. Samas, mis puudutab teel asuvaid ehitisi või rajatise ja seda, kes vastutab kodaniku ees, kui need ei ole korras,

siis ühehäälselt võeti vastu otsus, et kodaniku ees peab ikkagi vastutama teomanik, aga kuna korrashoiu eest peab vastutama rajatise omanik, siis tema peab pärast teomanikule tekkinud kulud regressi korras kompenseerima.

Tulen menetluslike otsuste juurde. Esimene otsus oli saata eelnõu täiskogu päevakorda 14. jaanuariks ehk tänaseks. Samuti tegi komisjon ettepaneku teine lugemine lõpetada, kusjuures see otsustati konsensuslikult. Otsustati saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 28. jaanuariks 2015, ka see oli konsensuslik otsus. Viimane otsus oli teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele, seegi oli konsensuslik otsus. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Aivar Kokk.

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Vaatan tabelit ehitusteatise, ehitusprojekti ja ehitusloa kohustuslikkuse kohta. Ma saan aru, et kui ma ehitan 20-ruutmeetrise elamu, siis ma ei pea mitte midagi tegema, lihtsalt võtan kätte ja ehitan. Aga kui ma tahan ehitada mitteelamut, siis peaks tegema ehitusteatise ja kõike muud. Milline see reaalsus on? Hoone, kus inimesed elama hakkavad, ei nõua millegi esitamist – 20 ruutmeetrit on loomulikult ka väga väike pind –, aga mitteelamu kohta ma peaksin teatise saama, et ma midagi teen.

Deniss Boroditš

Aitäh! Ma vastan üldiselt. Selle seaduse mõte oli ehitiste lubade kord üle vaadata ja panna täpselt paika nõuded, alustades kõige karmimast, millal on vaja teha ehitusprojekt, projekteerimistingimused kaasa arvatud, aga millal piisab projekteerimistingimustest, millisel juhul piisab teavitamiskohustusest ja millal ei ole vaja üldse mitte midagi teha. Selleks, et see oleks ka tavainimestele arusaadav, on eelnõu juures lisa 1. Sealt saab iga inimene, nii nagu saite ka teie, enne kui ta hakkab midagi ehitama, vaadata, kas ta peab teavitama, tegema ehitusprojekti ja taotlema ehitusluba või ei pea mitte midagi tegema.

Esimees Eiki Nestor

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra esimees! Hea ettekandja! Kahtlemata on see väga mahukas ja keeruline eelnõu. Sellest kõneleb ka see, et sellega tegeldes on kätte jõudnud juba kolmas aasta, 2013. aastal me selle tööga alustasime ja nüüd on käes 2015. aasta. Nii et riigikogulased on palju tööd teinud, aga veel rohkem on seda teinud mitmed erialaliidud, ma pean silmas arhitekte, ehitajaid jt. Kuluaarides on kostnud, et tahtakse veel kord eelnõu lugemine katkestada. Mis sina arvad, kas see seaduseelnõu on küps selleks, et temaga edasi minna, või pead sa vajalikuks menetlus katkestada?

Deniss Boroditš

Aitäh! Minu seisukoht on selgelt väljendatud komisjoni otsuses. Nagu ma ütlesin, ka komisjoni teised liikmed toetasid konsensuslikult otsust, et teine lugemine tuleb lõpetada. Kui ma lähtun komisjoni otsusest, siis ma saan aru, et mitte ainult mina ei toeta otsust selle eelnõu menetlemine edukalt lõpetada, vaid seda toetavad kõik fraktsioonid.

Esimees Eiki Nestor

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Ma tulen tagasi eelnõu § 25 lõike 3 juurde, mida sa juba mainisid. See räägib pädeva isiku tegevusest ja kuni kolme ettevõtja juures töötamisest. Sa ütlesid – see oli ka komisjonis korduvalt jutuks –, et võib olla tegemist põhi-seaduse riivega, nimelt, §-de 29 ja 31 riivega. Kuid mina olen konsulteerinud juristidega, kes väidavad, et siin riivet ei ole. Põhjus on väga lihtne: me ei ole öelnud, et see inimene võib töötada ainult ühes ettevõttes, vaid võib töötada kuni kolmes ettevõttes. See välistab riive. Mis sa sellest arvad?

Deniss Boroditš

Aitäh! Selleks, et me ei peaks lähtuma lihtsalt kas minu või kellegi teise arvamusest, on Riigikogu Kantseleis õigus- ja analüüsiosakond. Meil tekkisid kahtlused, et siin võib probleeme tulla. Seetõttu saatsime õigus- ja analüüsiosakonnale selle ettepaneku analüüsimiseks ja nemad tõid välja, et siin võib olla probleeme. Meil ei ole põhjust kahelda Riigi-

kogu Kantselei õigus- ja analüüsiakonna töös, eks ole. Muidugi, seal, kus on kaks juristi, seal on kolm arvamust, sellega ma olen nõus. Aga meil ei ole piisavalt kindlust, et igal juhul, hoolimata kahtlusest, et siin võib probleeme tekkida, selle muudatusettepanekuga edasi minna. Nagu me komisjonis tõdesime, see on probleem. Tõesti, pädevaid isikuid kohati petetakse. Nagu ma ütlesin, on näiteid, et üks pädev isik võib olla hõivatud kümnetes ettevõtetes. See ei ole õige, sest ohutus kannatab jne. Aga kuidas seda probleemi lahendada? Võib-olla sa mäletad, et me komisjonis tõdesime, et pelgalt piirangu panemine ei taga soovitud tulemust. Vähemalt praegu peab selle tegevuse registreerima ja siis on majandustegevuse registri kaudu näha, kui mitmes ettevõttes pädev isik tegutseb. Kui ta tegutseb väga paljudes, siis läheb registris märke punaseks. Aga kui see tegevus toimub teenusevaldkonnas, siis ma arvan, et ametnikel ega kellegi teisel ei ole selget ülevaadet, milline see praktika on. Ma ütlesin, et probleem siin on. Kõik me tõdesime, et tuleb midagi välja mõelda. Minu meelest võib see lahendus praegu probleeme tekitada. Pigem võib-olla võiksid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Justiitsministeerium võtta töörühma ehitajad ja juristid ning mõelda, milline võiks see lahendus olla. Eesmärgist saavad kõik aru, kõik toetavad seda, aga probleem on selles, kuidas seda saavutada. Kuid ma arvan, et sellega tuleb tegelda, isegi hoolimata sellest, et komisjon seda sõnastust ei toetanud.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Hea ettekandja! Ma jätkan Jaan Õunapuu küsimust. Seletuskirjast võib aru saada, et Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiakond ei öelnud, et siin on vastuolu, vaid ütles, et võib olla vastuolu. Samal ajal on ehitusettevõtjate liit, kes nende ettevõtjate huve esindab, üsna ühemõtteliselt ja arusaadavalt öelnud, et nemad seda otsust toetavad ehk nemad siin iseenda tegevuse piiramist ei näe. Seega palun ma teil täpsustada, missugune oli komisjoni liikmete sisuline seisukoht selles küsimuses. Missugused olid hääletustulemused ja missu-

guse seisukoha teie isiklikult sellel hääletusel võtsite?

Deniss Boroditš

Jah, mul on see analüüs ees. Et olla korrektne, siis loen selle veel kord ette: "Esialgse hinnangu põhjal tundub, et kavandatav regulatsioon võib olla põhiseadusvastane." Kui ma enne seda tutvustasin, siis ma just niimoodi lugesingi. Nagu ma ütlesin, on kahtlus, et see võib olla põhiseadusvastane. Hääletustulemusi mul praegu käeulatuses ei ole, aga sel teemal oli komisjonis päris tõsine diskussioon ja otsus ei olnud konsensuslik. Nagu ma ütlesin, komisjoni arutelul tõdesid kõik, et siin on probleem ja sellega tuleb kuidagi tegelda. Aga kuna on kas või hüpoteetiline oht, et nimetatud säte võib olla põhiseadusvastane, ei olnud komisjoni liikmete enamusel kindlust seda ettepanekut sellisel kujul toetada. Sellepärast ei leidnud ta toetust.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud Riigikogu juhataja! Austatud ettekandja! Vaatasin § 69 "Kütte- ja jahutussüsteemi energiatõhusus". Siin on selline punkt: "Kui soojusseadme nimivõimsus on suurem kui 20 kilovatti ning jahutusseadme nimivõimsus on suurem kui 12 kilovatti, tuleb nende tehnilised andmed kanda ehitisregistrisse." 20 kilovatti ei ole kõige suurem võimsus. On väga palju paarismaju või kortermaju, kus on kaks, kolm või neli korterit, kas või siin Kalamajas, aga ka mujal. Mis siis juhtub, kui need majad, renoveerides oma soojusseadmeid, ei kannu neid ehitisregistrisse?

Deniss Boroditš

Aitäh! Minul on õigus rääkida sellest, mis teemadel komisjonis arutelu käis. Komisjonis ei esitatud ettepanekut, et seda sätet võiks kuidagi teistmoodi sõnastada, leevendada või, vastupidi, karmimaks teha. Seega, seda teemat komisjoni istungil ei arutatud.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Ma igaks juhaks ütlen, et vaata see lisa 1 uuesti üle, sest seal on minu arust aps sees. Kui ma maja ehitan, siis ma ei pea midagi tegema, aga kui ma abihooone ehitan, siis pean ehitusteatisi esitama. Kui hoone võib olla viie meetri kõrgune, siis ma võin justkui ehitada endale 40-ruutmeetrisel elamu, ilma et ma kellelegi ühtegi dokumenti esitaksin. Teine teema on see, millest rääkis Erki, et korralikus elamus on gaasikatel kindlasti võimsam kui 20 kilovatti, nii et ka selle punkti võiksite enne kolmandat lugemist üle vaadata. Ma tulen nüüd projekteerimise teema juurde. Kahjuks ei ole siin ühte väga olulist asja kirjas. Ruumilise projekteerimise nõuet ei ole riiklikel hangetel ega tavahangetel. Ehitus oleks 20% soodsam, kui oleks ruumiline projekteerimine. Ma teen ettepaneku ka see punkt enne kolmandat lugemist üle vaadata.

Esimees Eiki Nestor

Küsimuse aeg on täis. Läbirääkimised alles tulevad.

Deniss Boroditš

Aitäh! Kindlasti on enne kolmandat lugemist, juhul kui teine lugemine lõpetatakse, kõvasti aega eelnõu veel kord nii keelelise toimetamise kui ka muus mõttes läbi vaadata.

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Suur tänu! Aega on küll läinud, aga segadust on endistviisi palju. Majanduskomisjoni koosolek toimus 8. jaanuaril, aga 12. jaanuaril saatis kirja Kultuuriministeerium, kes oli sellesamas ehitusseadustiku eelnõus avastanud vastuolusid. Mul on tehniline küsimus. Mis saab nendest Kultuuriministeeriumi ettepanekutest, mis saabusid 12. jaanuaril?

Deniss Boroditš

Nagu ma ütlesin, praegu toimub eelnõu teine lugemine. Kui otsustatakse teine lugemine täna lõpetada, siis toimub kolmas lugemine 28. jaanuaril. See ongi see, mis hakkab toimuma.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Aaviksoo, palun!

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Hea ettekandja! Ma sain aru, et komisjonis siiski hääletus toimus. Te rääkisite enamuse otsusest. Ma veel kord palun teil öelda, missugune oli hääletustulemus komisjonis ja missugusele seisukohale teie isiklikult selles küsimuses hääletuse käigus asusite!

Deniss Boroditš

Aitäh! See on mul nüüd täpsustatud, hääletustulemus oli 4 : 4. Te küsisite, kuidas mina hääletasin. Mina seda ettepanekut juba nimetatud põhjustel ei toetanud.

Esimees Eiki Nestor

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Komisjonis oli arutlusel ka FIE-de teema. See vastutav spetsialist võib ennast FIE-ks registreerida. Aga ma tuletan meelde, et ka FIE peab täitma teavitamiskohustust, kui ta tahab reguleeritud tegevusalal tegutseda. Käsunduslepingu alusel võib FIE tegutseda samal ajal mitmekümnes ettevõttes, kui tema võimed loomulikult seda võimaldavad. Kuid FIE ei saa olla teise ettevõtte registreeringu aluseks, selleks saab olla ainult pädev füüsiline isik. Nii et seal on ikkagi tegemist füüsilise isiku ja juriidilise isiku vastuoluga. Mis sa arvad, kas FIE-na saaks tegutseda rohkem kui kolmes ettevõttes, juhul kui see muudatus oleks läbi läinud?

Deniss Boroditš

Jah, mõned komisjoni liikmed tõid välja, et need ohud on olemas. Mina sain aru, et ka ministeeriumi ametnikud kinnitasid, et need ohud võivad tekkida. Aga nagu ma ütlesin, see ei olnud põhiline argument, miks hääletustulemuseks kujunes 4 : 4. Nagu ma ütlesin, peamine põhjus on see, et siin võib olla vastuolu põhiseadusega. Aga ma veel kord ütlen, et probleem on olemas. Kõik komisjoni liikmed tõdesid, et me kõik tahaksime, et need ohud oleksid võimalikult hästi ära hoitud ja ehitusohutus oleks tagatud.

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Viimasel muudatusettepanekute arutelul oli üks teema ehitise kasutusotstarve. Nagu me järgmisest eelnõust teada oleme saanud, on kasutusotstarve ja sihtotstarve erinevad mõisted. Ka komisjonis tõdesid nii ministeeriumi esindajad kui ka komisjoni liikmed, et need mõisted on korralikult sisustamata ja vastukäivad. Kas ma käitun täiesti valesti, kui ma heidan ette, et ei ole mõistlik võtta vastu seadusi, kus põhimõistedki on hägused ja üksteisele vastukäivad?

Deniss Boroditš

Riigikogu liikmena on teil õigus oma arvamusele. Aga kui teine lugemine lõpetatakse, siis enne kui eelnõu saadetakse kolmandale lugemisele, me mõtlesime spetsiaalselt jätta rohkem aega just toimetamiseks, et keeletoi- metaja saaks veel kord kõik sõnad ja komad üle vaadata. Sellepärast ongi siin kaks nädalat ette nähtud.

Esimees Eiki Nestor

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ette- kandja! Kindlasti oli teil komisjonis tihe koostöö kohalike omavalitsuste organisatsioonidega. Nagu me teame, nad saatsid viimasel hetkel üleskutse, et Riigikogu liikmed käituk- sid riigimehelikult ja menetleksid seda eelnõu edasi, ei võtaks seadust kiirustades vastu ja diskussioon jätkuks. Milles näevad omavalit- sused kõige suuremat ohtu, mida nad on välja toonud?

Deniss Boroditš

Kõigepealt avaldan oma arvamust, kas eel- nõu on menetletud kiirustades. Ma tõin alguses meelega välja, millal seda eelnõu menetlema hakati. Eelnõu algatati aastal 2013, nüüd aga on 2015. aasta. Nii et see töö on kestnud kaks aastat. Kas seda on tehtud kiirustades? Minu arvates ei ole. Valitsuse tasemel moodustati omal ajal töörühm, kuhu olid kaasatud mitme- te liitude esindajad ja omavalitsused. Samuti toimusid siis, kui eelnõu jõudis Riigikokku,

avalikud koosolekud. Me töötasime koos ministeeriumiga läbi kõik nende ettepanekud. Kas see on piisav või mitte? Ma arvan, et igäiks otsustab ise. Kaks aastat ning kümneid ja kümneid töörühma ja komisjoni istungeid – minu arvates ei saa öelda, et oleks kiirustatud. Muidugi, mõned inimesed võiksid seda menet- leda veel kümme aastat, kui vaja oleks. Alati on neid, kes ütlevad, et see koma on vales kohas või siit on sõna puudu. Minu isiklik arvamus on, et seda eelnõu ei ole menetletud kiirustades, vaid väga konstruktiivselt. Enamik otsuseid laekunud muudatusettepanekute kohta olid konsensuslikud ja muudatusettepanekuid oli võimalik mitu korda esitada.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Mul on lihtne küsimus. Kui me võta- me ehitusseadustiku vastu, kas siis kõikidel osapooltel – tellijatel, ehitajatel, projekteerija- tel ja ka kohaliku omavalitsuse ametnikel, kes peavad igasuguseid dokumente väljastama – läheb töö lihtsamaks, kiiremaks ja selgemaks?

Deniss Boroditš

Aitäh! Ehitusseadustiku puhul on tegemist seaduste kodifitseerimisega. Varem regulee- risid ehitusvaldkonda, kui mu mälu ei peta, 12 seadust, nüüd on see kõik ühes seaduses koos. Esiteks, lihtsamaks muutub elu küll, sest kõik on ühes seaduses ja ei ole enam vaja 12 sea- dust lugeda. Teine asi, eri ehitiste rajamisel on erinev loakohustus. Mõnikord on vaja ehitus- luba, mõnikord teavitada, aga teatud juhtudel ei ole vaja mitte midagi teha. Nii et ka ini- meste elu muutub lihtsamaks. Samuti vähe- nevad riigilõivud. Ma arvan, et tarbijatele on hea uudis, kui kõik tegevused on muutunud odavamaks. Jah, ma arvan, see seadus on vaja- lik ja oluline ning teenib lõppkokkuvõttes meie riigi eesmärke.

Esimees Eiki Nestor

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 68 lõike 3 alusel on Riigikogu liikmel õigus kahe- le ... Aitäh! Jüri Morozov, palun!

Jüri Morozov

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Eestis on päris suur probleem see, kuidas puudega inimesed pääsevad ligi avalikult kasutatavatele objektidele. Te ütlesite, et seda eelnõu on pikalt menetletud ja on kaasatud palju huvigruppe. Kas kaasati ka puudega inimeste esindusorganisatsioone?

Deniss Boroditš

Ma rääkisin sellest juba eelmisel korral, kui siin toimus teine lugemine, mis tookord katkestati. Kui mälu mind ei peta, siis on koostööd tehtud rohkem kui 70 organisatsiooniga. Ma tõesti ei oska peast öelda, mis organisatsioonid need täpselt olid. Aga mina küll ei ole saanud tagasisidet, et üks või teine huvigrupp oleks kaasamata jäänud.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Lembit Kaljuvee, palun! Ole hea!

Lembit Kaljuvee

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kas tegemist on vajaliku seadusega? Kindlasti. Kas seadus on ka hea? Ma arvan, et ta on küllaltki hea, selleks et lugemist täna mitte katkestada ja menetlusega edasi minna. Miks ma nii arvan? Vaadake, praegu on võimalik ettevõtte elektrooniliselt registreerida 15 või 20 minutiga. Aga kui see on tehtud, siis võib selleni, et ettevõtte saaks tootmistegevust alustada, või selleni, kuni ehitus algab, minna aastaid. Toon näiteks Tallinna Sadama, kus võib-olla tahetakse mingit terminali ehitama hakata. Läheb aasta, kaks, kolm, neli aastat, aga ei saagi alustada. Miks? Üks põhjus on selles, et praegu reguleerib ehitusvaldkonda üle kümne seaduse. Nüüd on see kõik ühtekokku pandud.

Ehituse alustamise ja üldse ehitustegevuse asjaajamine oli küllalt tülikas ja keeruline. Ma ei väida, et nüüd muutub see asi lihtsaks ja heaks. Ma arvan, et see on niivõrd suure mahuga ja niivõrd paljusid elualasid hõlmav seadus, et seda lõplikult heaks ja valmis teha ei olegi võimalik. Meil ei jätku selleks mõistust. Me ei suuda nendes asjades kokku leppida, ettepanekuid tuleb edaspidi juurde häid ja veel paremaid, targemaid ja rumalamaid. Ma kardan, et kui me teist lugemist veel jätkame, siis me tegelikult ajame selle asja üle võlli. Me

lihtsalt ei suuda seda paremaks teha. Mõnes kohas võib-olla saame paremaks teha, aga teises kohas teeme halvemaks ja lõppkokkuvõttes ei ole me midagi võitnud. Sellepärast ongi minu seisukoht see, mille ma alguses välja ütlesin, et eelnõu teine lugemine tuleks täna lõpetada. Kellel on veel häid ettepanekuid, tehke neid. Komisjon vaatab need läbi ja anna minna, ei ole mõtet sellega venitada. Ma tuletan meelde seda, millest Deniss rääkis, et kui me selle teemaga tegelema hakkasime, oli aasta 2013. Nii et mis me siin räägime, et ärme kiirustame. Olge head, läheme selle asjaga edasi! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Austatud kolleegid! Jätkan sealt, kus Lembit pooleli jäi. Kuna tõesti on õhus mõtted, et teise lugemise võiks katkestada või äkki pole meil ehitusseadustikku ja planeerimisseadust üldse vajagi, siis tahan rääkida üle mõned põhitõed.

Me oleme seda eelnõu tõepoolest üle aasta menetlenud ja muudatusettepanekuid on olnud kümneid, kui mitte sadu, koosolekuid on olnud lõpmatult, nii komisjoni tavapäraseid kui ka avalikke koosolekuid. Tundub, et suur pilt kipub kaduma minema. Miks ma muret tunnen? Sellepärast, et me võime perfektsuse otsingutel saavutada vastupidise tulemuse, millele ka Lembit vihjas. Kui me nüüd veel teise lugemise katkestame, siis suure tõenäosusega ei võta me vastu ei ehitusseadustikku, planeerimisseadust ega nende rakendamise seadust ja kogu see kaks aastat tehtud tööd on läinud tühja.

Selleks, et te veel kord kaaluksite, kordan ma üle mõned põhitõed, miks meile seda seadust vaja on. Esiteks sellepärast, et see koondab kokku väga mitmed seadused, minu andmetel kaheksa seadust, mis praegu seda valdkonda reguleerivad. See on pikk samm edasi lihtsama asjaajamise suunas, kui inimene saab ühest kohast teada, mida ta oma kinnistuga teha võib või ei tohi. Ehitamise kontrollimise menetlus kogu riigis ühtlustub. Kohaliku omavalitsuse ehitusmäärused kaotavad suures osas oma tähenduse, kuna regulatsioon sisaldub uues seaduses. Riigilõivud vähene-

vad. Ehitusseadustik vähendab lubade küsimise kohustust. Selgelt on reguleeritud, millal peab ehitisest teavitama ja millal taotlema ehitamiseks luba. Ehitusloakohustuseta ehitamisest teavitamine on riigilõivuvaba, see vähendab eraisikute kulutusi ja alandab kohalike omavalitsuste halduskoormust. Ehitusluba ja kasutusluba peab võtma vähemal arvul juhtudel. Väheneb ehitusloa andmise aeg, kogu menetlus hakkab toimuma ehitusregistris elektroonilise kooskõlastamisega, inimene ei pea enam ise kooskõlastamise pärast ühest ametiasutusest teise jooksma.

Ehitusseadustikus on selged ja head põhimõtted: hea ehitustava, ohutus, keskkonnasäästlikkus ning asjatundlikkus. Ehitaja peab oma pädevust tõestama. Ehitusseadustikuga on ehitusohutuse järelevalve pädevus antud Tehnilise Järelevalve Ametile. Praegu on see ainult kohalikul omavalitsusel. Avalikkusele mõeldud ehitiste ohutuse järelevalve karmistub. Näiteks tuleb kaubanduskeskuste ohutust rangemalt kontrollida. Ehitusseadustiku ja ka planeerimisseaduse eelnõusse on kodifitseeritud Riigikohtu kuue aasta praktika. Kehtiv ehitusseadus on rohkete muudatuste tõttu muutunud raskelt loetavaks ja rakendatavaks. Juba viimased kolm-neli aastat on ehitusseaduse muutmisest hoidutud, põhjendades seda sellega, et kõiki probleemkohti saab paremini lahendada uue seadusega, uue terviktekstiga. Nagu öeldud, asendavad ehitusseadustik ja planeerimisseadus kokku vähemalt kaheksat kehtivat seadust. Norme on tulevikus vähem, õigusselgust rohkem.

Mul ei ole midagi arutelude ja detailide täpsustamise vastu, aga tuleb arvestada, et täiskogul on jäänud veel neli töönädalat, komisjonil kolm. Majanduskomisjonis on, kui ma ei eksi, 17 eelnõu. Jäädes vaidlema selle suure pildi mõne pisidetaili üle, riskime sellega, et me jätame need väga olulised seadused selle koosseisu tööajal vastu võtmata ja kaotame jälle aasta. Planeerimisseadus näiteks puudutab ka Rail Balticu rajamist, eriplaneeringuid, meretuuleparke. Selle teemaga on seotud väga palju Eesti arengule olulisi valdkondi, kus praegu on suur segadus. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Kui vaadata üldse kõiki seadusi, siis iga-suguste ehitusseaduste tegemist on inimkond kõige pikemalt harjutanud. Esimesed kirjallikud teated, mis meil seaduste kohta võtta on, reguleerivad ikka ehitamist. Selles mõttes olen ma nõus kolleegidega, kes ütlevad, et seda asja võib edaspidigi üha paremaks teha. Minu isiklik seisukoht on, et kui me võrdleme ehitusseadustikku ja planeerimisseadust, siis ehitusseadustik on isegi peaaegu hästi välja tulnud. Ka selle mõju on oluliselt väiksem kui planeerimisseadusel. Ehitusseadustiku võimalikke vigu saab palju kiiremini parandada. Need puudutavad lokaalsemat tegevust, mille mõju ei ole sugugi nii suur ja üldine, kui on planeerimisseadusega reguleeritaval tegevusel. Mulle teeb selle asja juures aga muret, et hoolimata pikast ajast, mis selleks on kulutatud, on ehitusseadustiku menetlus olnud täpselt niisama nõrk, kui on olnud planeerimisseaduse menetlus. Mittetulundusühingute ja erakondadest väljaspool seisvate erialaühenduste ettepanekuid ei ole komisjonis kõiki sisuliselt arutatudki. Riigikogu maine hoidmiseks tuleb siiski öelda, et see ei ole Riigikogus üldine tava, pigem on meil tavaks see, et ükskõik, kes on ettepaneku esitanud, see ettepanek komisjonis ikkagi läbi arutatakse.

Eelkõneleja Arto Aas ütles, et komisjonis on veel 17 eelnõu ja juba selle tõttu tuleks seadus ruttu vastu võtta. See muidugi ei saa olla ühegi seaduse vastuvõtmise põhjendus. Vigade paranduseks mainin sedagi, et sellele küsimusele, kas planeerimisseadus Rail Balticu rajamist puudutab või ei, Justiitsministeerium vastust anda ei osanud. On teadmata, milline on selle seaduse tagasiulatav mõju ja kui suures ulatuses saab seda tagasiulatavalt rakendada. Nii on öelnud Sandra Mikli, seaduse kirjutaja. Ehitusseadustiku puudus on siiski see, et täitmata on selle koostamise peamine eesmärk ehk planeerimisseadusega üheks seaduseks ühitamine. Kui reklaamitakse seda, et nüüd teab kinnistu omanik täpselt, mida oma kinnistul teha, siis see on ka eksitav info, sest põhimõisted avab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi määrus. Näiteks, kas terrass on haljastuselement või ehitis, seda saame iga kord teada parasjagu kehtivast Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi määrusest. Sisulised probleemid on siin väik-

semad, aga need kaks seaduseelnõu omavahel kokku ei lähe.

Kutsun teid üles vähemalt mõlemat seadust koos mitte vastu võtma, sest isegi nendes kahes seaduses kasutatavad mõisted ei lähe kokku. Toon ühe lihtsa näite. Ehitusseadustikus on hoonete energiatõhususe peatüki nõuded kohaldatavad üld- või detailplaneeringu alusel määratud miljöövärtuslikule hoonestusalale, aga sellist terminit planeerimisseadus enam ei sisalda, see on vana seaduse termin. Isamaa ja Res Publica Liit tegi ettepaneku, et ka planeerimisseaduses oleks mainitud miljöövärtuslikku hoonestusala, aga seda ettepanekut ei toetatud. Selliseid vastuolusid on terve hulk. Aga veel kord ütlen, et planeerimisseadusega võrreldes saab see seadus päris normaalse hinde. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid ja majanduskomisjoni esimees Arto Aas! Sotsiaaldemokraadid leiavad, et ehitusseadustiku peaks selle parlamendikoosseisu tööaja jooksul vastu võtma ja selleks on meil tõesti veel ainult põgus aeg jäänud. Majanduskomisjon on seda seaduseelnõu põhjalikult menetlenud, selle teine lugemine on juba ühel korral katkestatud, aga sellegipoolest, nagu me ka täna kuulsime, on jäänud veel teatud nüansid, mida oleks võimalik parandada, enne kui seadus lõplikult vastu võetakse. Need mõned nüansid võivad olla ka tehnilised detailid, aga need on Eestis kindlasti olulised. Suhtudes lugupidamisega majanduskomisjoni töögraafikusse ja töökoormusesse, loodan ma, et teise lugemise veel kord katkestamine, teatud muudatusettepanekute arutamine ja menetlusotsuste tegemine mahub majanduskomisjoni tööaja raamidesse. Kordan veel, et Sotsiaaldemokraatlik Erakond loodab, et eelnõu saab seaduseks selle koosseisu ajal, et see mahub majanduskomisjoni töö raamidesse, ja teeb ettepaneku paranduste tegemiseks teine lugemine veel kord katkestada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Vaatame läbi muudatusette-

panekud. Muudatusettepanek nr 1 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 2 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 3 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 4 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 5 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 6 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 7 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 8 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 9 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata (Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõike 2 alusel ei kuulu see ettepanek hääletamisele), nr 10 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 11 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 12 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 13 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata (ei kuulu hääletamisele), nr 14 on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada, nr 15 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada, nr 16 on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada, nr 17 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 18 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 19 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 20 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 21 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 22 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 23 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 24 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 25 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud, nr 26 on majanduskomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Kuna meile on laekunud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek seaduseelnõu teine lugemine katkestada, siis me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku seaduseelnõu 555 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 33 Riigikogu liiget, vastu oli 30, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega leidis Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek toetust.

Teine lugemine on katkestatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 19. jaanuar 2015 kell 14.

4. Planeerimisseaduse eelnõu (571 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimisseaduse eelnõu 571 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni liikme Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Räägin natukene planeerimisseaduse eelnõust. Ütlen jälle meeldetuletuseks, et planeerimisseaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus aasta tagasi, 2014. aasta 13. jaanuaril. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus 2014. aasta 25. veebruaril ja see lõpetati. Eelnõu teine lugemine Riigikogu täiskogus toimus 2014. aasta 3. detsembril ning see katkestati juhtivkomisjoni ettepanekul. Anti võimalus esitada lisaettepanekuid, mida ka tehti. Majanduskomisjon arutas eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekuid ja eelnõu teise lugemise jätkamist oma s.a 8. jaanuari istungil.

Räägin sellest, mis laadi küsimusi komisjonis käsitleti. Ettepanekuid oli väga erinevaid, kokku laekus tähtjaks 40 muudatusettepanekut. Ka siin oli osa muudatusettepanekuid tehnilist laadi või sõnastuslikud. Nendel ma ei peatu, aga räägin olulisematest ettepanekutest.

Näiteks on muudatusettepanek nr 3 väga olulise mõjuga, see räägib planeeringu elluviimiseks vajalikest tegevustest. Selle ettepaneku kohaselt tuli eelnõu § 3 täiendada lõikega 5, muutes järgmiste lõigete numeratsiooni: "Ehitusprojekti koostamise aluseks oleva planeeringu kehtestamise otsusega võib sätestada planeeringu elluviimiseks vajalikud tegevused ja vajadusel nende järjekorra. Planeeringu elluviimiseks vajalikud tegevused ja vajadusel nende järjekord lisatakse hiljemalt planeeringu vastuvõtmise otsusele." Selle lõikega nähakse ette erand eelmises lõikes, lõikes nr 4 toodust, mille kohaselt sisaldab planeeringu juurde kuuluv lisa teavet planeeringu elluviimiseks vajalike tegevuste ja vajaduse korral nende järjekorra kohta, nn planeeringu elluviimise

kava. Näiteks võib muudatuse kohaselt ehitusprojekti koostamise aluseks olevate planeeringute, kas detailplaneeringu, kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu või riigi eriplaneeringu kehtestamise otsusega ette näha ka planeeringu elluviimiseks vajalikud tegevused ja nende järjekord. See tähendab, et tegemist ei ole planeeringu lisaga, vaid nimetatud nõue sisaldab planeeringu kehtestamise otsuseid. See annab võimaluse näiteks enne planeeringu realiseerimist nõuda kas infrastruktuuri väljaehitamist või midagi muud sellist, andes potentsiaalsetele klientidele kindlust, et planeering seatud eesmärgi järgi ka realiseerub.

Järgmine ettepanek näeb ette anda ministri volitusnorm, mille kohaselt võib minister määrusega kehtestada nõudeid planeerimise põhimõtete rakendamiseks ja planeeringu ülesande lahendamise täpsustamiseks. Praegu koostatakse Siseministeriumis nn planeerimissuuniseid, mille sisu ei seisne ainult planeeringu ülesande täpsustamises, vaid vaja on täpsustada ka muid nõudeid, sh selgitada mõisteid ja põhimõtteid, millest sätete rakendamisel lähtuda tuleb. Arvestades, et koostamise käigus võib ilmned, et mõningaid nõudeid ei pruugi olla kohe vaja koostada, on ettepanek kehtestada volitusnorm lubavana, mitte kohustavana. Selle ettepaneku tegi Siseministerium, kes need suunised ka välja töötab.

Järgmine muudatusettepanek annab senisest selgemini mõista, et planeeringute koostamisel peetakse silmas tasakaalustatud arengu põhimõtteid. Arvestatakse sotsiaalse, majandus-, kultuuri- ja ka looduskeskkonna vajadustega, st kaaluma peaks neid kõiki.

Järgmise muudatusettepaneku tegi kolleeg Mart Meri. Tema ettepaneku kohaselt võib siseminister moodustada kuni 20-liikmelise nõukoja, mis nõustab planeerimistegevuse korraldajat ja töötab välja juhendeid tasakaalustatud ning ühiskonnaliikmete pikaajalisi vajadusi ja huve arvestava ruumilise arengu saavutamiseks. Ka praegu tegutseb Siseministeriumi juures tööühm, kuhu kuuluvad mitme organisatsiooni esindajad, aga Mart Meri ettepanek nägi ette, et ministril oleks õigus kokku kutsuda nõukoda, mis tegutseks mitte ainult konkreetsete suuniste väljatöötamiseks, vaid töötaks pidevalt ning nõustaks ministrit nendes küsimustes. Komisjon pidas vajalikuks seda

muudatusettepanekut toetada. Seega on sise-ministril võimalik nõukoda kokku kutsuda.

Veel räägin natukene sellest, et muudeti riigi eriplaneeringu koostamise korda. Varem oli kirjas nii, et riigi eriplaneering tuleb koostada riigi territooriumi või selle osa kohta riigimaantee, avaliku raudtee, torujuhtme, sh gaasitrassi kohta jne. Oli täpsustamata, millistele parameetritele see torujuhe peab vastama. AS Elering tegi märkuse, et mõiste "torujuhe, sh gaasitrass" on segane, kuna ei ole teada, kas riigi eriplaneering tuleb koostada iga ehitise jaoks, ning samal ajal puuduvad nende ehitiste definitsioonid. Ettepanekuga täpsustatakse riigi eriplaneeringu koostamise kohustusliku torujuhtme tööõhku, mis on üle 16 baari.

Nii, räägin veel natukene riigi eriplaneeringu realiseerimise tähtsusest. Muudatusettepaneku kohaselt kaotab riigi eriplaneering kehtivuse, kui planeeringut ei ole asunud ellu viima viie aasta möödumisel. Siit on välja jäetud sõnad "ei ole antud ehitusluba". Miks? Sellepärast, et riigi eriplaneeringu puhul võib olla tegu pikaajaliste projektidega, mida rahastatakse välisrahast, mistõttu ei pruugita viie aasta jooksul alati ehitusluba taotlema hakata, küll aga saab teha eelnevaid toiminguid (ehitise projekteerimine, kooskõlastamine jne), mida saab käsitleda planeeringu elluviimisele asumisena. Samas, nagu ma ütlesin, riigi eriplaneeringul on kindel tähtaeg, viis aastat, mida ületada ei ole võimalik.

Veel üks tähtis muudatusettepanek on nr 18, mis käsitleb seda, millal on vaja korraldada uus avalik väljapanek ja avalik arutelu. Seda on nüüd vaja ka siis, kui keskkonnamõjude hindamise aruannet oluliselt muudetakse. Kui on tegemist mingi väiksema muudatusega, siis seda tegema ei pea.

Natukene räägin ka muinsuskaitsealsetest objektidest. Kultuuriministeeriumi taotlusel ja Muinsuskaitseameti ettepanekul on pandud ette lisada seadusesse säte, et Muinsuskaitseameti nõusoleku korral ei pea eritingimusi koostama, juhul kui kavandatav tegevus oluliselt ei muuda väljakujunenud ruumilist olukorda või muinsuskaitseala säilimist ja vaadeldavust. Nagu ma ütlesin, tegu on Muinsuskaitseameti ettepanekuga, mida on toetanud nii Kultuuriministeerium kui ka komisjoni liikmed. See on väga mõistlik ettepanek. Kui me seda nõuet ei piiraks, siis võib seda laiendatud

nõuet võtta nii, et eritingimused on kohustuslikud ka siis, kui üldplaneeringu alasse jääb mõni kinnismälestis või selle kaitsevöönd. Siis tuleks eritingimused koostada peaaegu kõikidele üldplaneeringutele, mis ei ole ei mõistlik ega ka põhjendatud. Seega leidis see ettepanek toetust.

Mis aga juhtub olukorras, kus üldplaneeringu kohta tekkinud eriarvamuste lahendamisel tekivad muudatused, mis muudavad planeeringu põhilahendust? Siis saadetakse planeering enne selle kehtestamist arvamuse avaldamiseks isikutele, keda muudatus puudutab, ning vajaduse korral korraldatakse uus avalik väljapanek ja avalik arutelu. Seega, kaasamine suureneb, kui planeeringu põhilahendust muudetakse.

Muudatusettepanek nr 26 näeb ette muuta eelnõu § 96. Selle eesmärk on tagada ühene arusaadavus. See säte aitab selgemini mõista, et KOV-i eriplaneering koostatakse vaid sel juhul, kui olulise ruumilise mõjuga objekti asukoht ei ole üldplaneeringuga valitud, ehk koha valik on ka esimesel etapil oluline.

Väga pikk diskussioon tekkis Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku üle, et detailplaneeringut on vaja, kui olemasolevat hoonet laiendatakse üle 33% selle esialgu kavandatud maa-pealsest mahust. Seaduse kehtivas versioonis ei olnud täpset definitsiooni, vaid oli lihtsalt "mahust". Keskerakond pidas vajalikuks seda täpsustada ja panna kirja "maapealsest mahust", nii et muu maht ei läheks arvesse, kui on planeeritud olemasolevat hoonet laiendada. Muidugi ei leidnud see ettepanek komisjonis toetust.

Oluliseks võib nimetada ettepanekut nr 31, mis täpsustab, milliste detailplaneeringu ülesannete lahendamine on detailplaneeringu koostamisel vajalik, selleks et KOV-ile tekiks kohustus võimaldada ligipääs kõigile detailplaneeringuga hõlmatud kinnistutele ning tagada nende sidumine tehnovõrkudega ja samal ajal tagada ka lahenduse elluviidavus.

Ettepanek nr 32 on oluline ja uudne, sest seni puudus eelnõus selge regulatsioon, mis võimaldaks KOV-il jätta detailplaneering algatamata, kui tal puuduvad vahendid planeeringukohaste rajatiste väljaehitamise kohustuse täitmiseks ning ka planeeringust huvitatud isik ei ole valmis kulutada enda peale võtma. Muu-

datusettepanekuga nr 32 on see võimalus nüüd loodud.

Samuti on oluline muudatusettepanek nr 33. Siin on kirjas, et mõjuval põhjusel, eelkõige planeeringuala suurusest, uuringute läbiviimise vajadusest, halduslepingu sõlmimise eelduseks olevate asjaolude väljaselgitamisest või kaatavate ja koostöötegitajate suurest hulgast tingitult võib tähtaega pikendada 90 päevani. See säte puudutab detailplaneeringu koostamise algatamist. Praeguses tekstis on ette nähtud kindlad tähtajad, samas võib teatud juhtudel olla raske tähtaegadest kinni pidada. Seega on need muudatused olulised.

Muudatusettepanek nr 38 räägib detailplaneeringuga ettenähtud teede ja tehnorajatiste väljaehitamise kohustusest, mis lasub kohalikul omavalitsusel, ja käsitleb juhtumeid, kui omavalitsus ei ole seda kohustust kellelegi üle andnud. Kui ta ei ole seda kohustust halduslepinguga üle andnud või ei ole seda fikseerinud detailplaneeringu elluviimise kavas, siis peab kohalik omavalitsus kõik need rajatised ise välja ehitama.

Need olidki kõige olulisemad muudatusettepanekud, mida me komisjonis käsitlesime.

Nüüd lähen menetlusotsuste juurde. Esiteks oli meil ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 14. jaanuariks (see otsus oli konsensuslik). Teiseks teeme ettepaneku teine lugemine lõpetada (ka see oli komisjoni liikmete konsensuslik otsus). Kolmandaks teeme ettepaneku saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 28. jaanuariks 2015 (ka see oli konsensuslik otsus). Viimaseks teeme ettepaneku panna eelnõu kolmandal lugemisel lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Austatud komisjoni ettekandja! Küsin ühe erinevuse kohta kehtivas seaduses, võrreldes uue eelnõuga. See puudutab üleriigiliste planeeringute seda poolt, et edaspidi ei ole neid vaja enam kohaliku omavalitsusega kooskõlastada. Omavalitsused on saatnud ka kirja, teinud mitmeid ettepanekuid ja toonud konkreetse näite põhjal välja üldisema probleemi, et tegelikult muutub kaasa-

mine mitmes punktis näiliseks, formaalseks ja mitte sisuliseks, sest kaasamise puhul nende ettepanekutega edaspidi arvestama ei pea. Kas komisjon arutas seda teemat? Miks selline suund on võetud?

Deniss Boroditš

Aitäh! Kuna komisjoni liikmetel seda küsimust ei tekkinud, siis seda teemat ühegi fraktsiooni algatusel ei käsitletud. Selle teema arutelu komisjonis ei toimunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Mitmed erialaühendused on oma ettepanekuid esitanud, aga need ei olnud komisjonis arutlusele. Kõige otsesemalt spetsialiste ühendav ühendus ehk Eesti Planeerijate Ühing esitas mitmeid ettepanekuid, mida komisjon üldse ei käsitlenud. Mis oli põhjus, et te komisjoni lauale ei toonud selle erialaorganisatsiooni ettepanekuid, kuhu kuuluvad kõige otsesemalt selle valdkonna spetsialistid?

Deniss Boroditš

Siin te eksite. Me oleme pidanud ka komisjoni avalikke istungeid, mida kanti üle internetis ja kus olid mitmed asjatundjad kohal. Nii et ei ole õige rääkida, et neid ei kaasatud. Kõik need ettepanekud on ka eelnõu algataja läbi analüüsinud, nii et see väide ei vasta tõele. Kolmandaks, nagu ma ütlesin, me oleme selle eelnõu menetlemise juba korra katkestanud. Kui Riigikogu liige leidis, et üks või teine teema oli eelnõus käsitlemata või seda oli käsitletud valesti, siis oli tal võimalik seda muudatusettepanekuga parandada. Kõik tähtajaks laekunud muudatusettepanekud vaatas komisjon läbi. Nii et ma ei näe probleemi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siret Kotka!

Siret Kotka

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kui me selle seaduse vastu võtame, siis kuidas kohaldatakse seda planeeringutele, mida praegu menetletakse ja mille menetlus on pooleli?

Deniss Boroditš

Aitäh! Mida te silmas peate? Minu arust hakkab see seadus kehtima juulist, kui mälu mind ei peta. Siis hakkab ta kehtima kõikide planeeringute kohta, mis on pooleli. Muidugi, neid planeeringuid, mis on juba kehtestatud, ta ei puuduta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare, teine küsimus!

Andrus Saare

Aitäh! Jätkan sealt, kus ma pooleli jäin. Üllatab, et te seda ei arutanud, sest omavalitsusliidud ja mitmed omavalitsused eraldi on saatnud hulga ettepanekuid ja sellele kitsaskohale viidanud. On tõesti kummaline, et te komisjonis ei aruta kirjalikult saadetud ettepanekuid. Minu konkreetne küsimus siit edasi on selline. Öeldakse, et bürokraatiat tuleb juurde. Kas on niimoodi, et kohalike omavalitsuste õigused vähenevad, aga bürokraatia kasvab? Kas komisjonis arutati seda, et kui edaspidi kooskõlastust vaja ei ole, riik on otsustanud omavalitsusest üle sõita ja kohalikega mitte arvestada, kas seda siis kompenseeritakse? Kas sellest süsteemist oli juttu?

Deniss Boroditš

Ma arvan, et teie hinnang on subjektiivne ja rajaneb vist ühel tänasel pressiteatel, kus väideti, et bürokraatia suureneb. Mina selles nii kindel ei ole. Komisjonis me mingit mõödikut kindlaks ei määranud, keegi ei ole mõõtnud, kas bürokraatia suureneb või väheneb. Siin ei ole ma teiega päris nõus. Mis puudutab seda, miks komisjon seda ei arutanud, siis tuleb öelda, et töörühmas me seda küll käsitlesime. Need majanduskomisjoni liikmed, kes tundsid huvi selle eelnõu vastu, osalesid töörühmades, kus oli kohal ka algataja esindaja. Seal käsitleti peale nende ettepanekute, mis olid laekunud ametlikus vormis, ka kõiki muid ettepanekuid, neidki, mis olid tulnud lihtkirjaga. Kui teie fraktsioon on seisukohal, et mõni seisukoht või teema oli jäänud käsitlemata, siis teie fraktsiooni liikmetel oli võimalik teha muudatusettepanek ja kindlasti me oleksime komisjonis võtnud selles küsimuses seisukoha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Peaaegu kogu see eelnõu räägib sellest, missuguseid nõudeid me esitame planeeringute tegijatele kaasamise kohta. Te nimetasite, et eelnõu menetlemise ajal on kaasamine olnud piisav, sest on toimunud mitu avalikku istungit. Ma vaatasin, et 10. detsembril saatis Eesti Planeerijate Ühing oma põhjalikud ettepanekud teise lugemise teksti kohta. Kas te oskate öelda, millised avalikud istungid on pärast seda toimunud?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Enne, kui vastaja vastama hakkab, ütlen, et saalis on kogu aeg mingi permanentne kaaskõnelemine. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Pärast 10. detsembrit ühtegi avalikku istungit toimunud ei ole, küll aga oleme töörühmas need teemad eelnõu algatajaga üle käinud ja need ettepanekud, mida me pidasime vajalikuks arvestada, on arvestatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siret Kotka, teine küsimus!

Siret Kotka

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kas uue seaduse alusel kehtestatakse Rail Balticu planeering ka juhul, kui see on vastuolus valla üldplaneeringuga ja vald ei ole andnud nõusolekut oma kehtiva üldplaneeringu muutmiseks?

Deniss Boroditš

Aitäh! Kindlasti ei käsitle see eelnõu Rail Balticut ega mingit muud konkreetset projekti, küll aga paneb ta paika konkreetset reeglid, kuidas ja mis menetluse teel saab tegelda riiklikult tähtsate objektide ehitamisega, sh võib muidugi nimetada Rail Balticut. Kui seni oli ükskõik millise planeeringu puhul kohalikul omavalitsusel alati vetoõigus, siis riigi eriplaneeringu menetlus seda natuke muudab. On loetletud juhud, millal tuleb koostada riigi eriplaneering, ja sellistel juhtudel kohalikul omavalitsusel vetoõigust enam ei ole. See aga ei tähenda, et see huvide kahjustamine ei pea

olema kaalutletud. See peab olema proportsionaalne. Ebaproportsionaalselt kellegi huve selle planeeringu abil kahjustada ei saa. Juhul, kui kellegi huve kahjustatakse, tuleb see kompenseerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Mänd!

Tarmo Mänd

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! Juttu oli omavalitsusliitude pöördumisest. Oma hinnangu sa sellele ka andsid. Kulupoole paneb paika eelarveseadus ja see tuleb nii või teisiti kompenseerida. Aga räägime pädevusest. Kas sa oskad kommenteerida, kui palju nad oma pädevuses kaotavad? Teiseks, ma eeldan, et komisjon ju rääkis nendega läbi. Kui palju õnnestus teil saavutada kompromisse, kui te arutasite nende esitatud ettepanekuid? Kas kompromissid olid võimalikud või ei?

Deniss Boroditš

Aitäh! See oli väga lai küsimus. Me oleme seda eelnõu menetlenud umbes aasta ja teinud seda väga erinevate nurkade alt. Ka eelnõu algataja Justiitsministeerium on pidanud väga mitmeid läbirääkimisi nii linnade liidu kui ka maaomavalitsuste liiduga. Need ettepanekud, mis toetasid eelnõu eesmärki, leidsid toetust. Kui mul oleks kahtlusi, et see eelnõu ei ole hea, siis ma ei oleks komisjonis toetanud selle saatmist kolmandale lugemisele.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Deniss Boroditš! Avan läbirääkimised. Palun, Kalev Kallo! Kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ma peatun põhiliselt planeerimiseaduse eelnõul, aga teen mõne vihje ka ehitusseadustiku eelnõule, kuna need seadused on praktilises elus küllaltki seotud.

Esmalt toon välja asjaolu, millele ka õigus-kantsler planeerimiseaduse menetluses tähelepanu on juhtinud. Nimelt, planeeringu vormistamise nõuded. Volitusnormi eesmärk on kehtestada ühtlased ja kogu riigis kehtivad reeglid, kuidas planeeringudokument tuleb vormistada. See on vajalik selleks, et tagada planeeringute,

sh detailplaneeringute ühtne ülesehitus, selgus ja loetavus kõigis kohalikes omavalitsustes, sõltumata nende suurusest ja võimekusest. Ometi näevad nii planeerimiseadus kui ka ehitusseadustik ette vastavate ministrite õiguse, mitte kohustuse kehtestada ühtseid reegleid üle Eesti. See ei taga, et Eesti eri paikades oleks planeeringute koostamine ühetaoline.

Planeerimiseaduse plussina on eelnõu koostaja nimetanud, et väheneb detailplaneeringu koostamise kohustus. Tegelikult on aga seaduse jõustumise korral edaspidi detailplaneering vaja koostada ka olulise avaliku huviga rajatise püstitamiseks, samas kui kehtiva planeerimiseaduse kohaselt on detailplaneering kohustuslik üksnes hoone püstitamiseks või maa-ala kruntideks jaotamise korral. Seda enam võib siinkohal toetada majanduskomisjoni tehtud muudatusi, mis annavad kohalikule omavalitsusele võimaluse ajale jalgu jäänud planeeringut täpsustada.

Pea oluliseks märkida, et Riigikohtu üldkogu 16. märtsi 2010. aasta otsuse järgi asjas nr 3-4-1-8-09 peab riik seadustes, mis panevad kohalikule omavalitsusele kohustusi, sätestama, kas mingi ülesanne on omavalitsuslik või riiklik, kusjuures seadusega kohalikule omavalitsusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest. Hoolimata kohalike omavalitsuste konkreetsetest ettepanekutest puudub selgitus, kuidas kaetakse riiklike kohustuste täitmise kulud. Planeerimiseadus ei näe näiteks detailplaneeringu menetluse jaoks ette riigilõivu, kuigi see toob kohalikule omavalitsusele kaasa reaalsed kulud.

Võrreldes kehtiva seadusega väheneb seaduste ellurakendamise korral kohalike omavalitsuste tulubaas, sest ehituslubade riigilõiv muutub tunduvalt väiksemaks ning seda ei kompenseeri projekteerimistingimuste läbivaatamise eest ettenähtav riigilõiv. Eelnõudes kajastatud olukord, kus riigilõivud oluliselt vähenevad, kuid ei lisandu tulusid muudest vahenditest, sh riigieelarvest, toob kaasa selle, et omavalitsus ei suuda täita talle seadusega pandud ülesandeid.

Problemaatiline on halduskoostöö seaduses sätestatud korras detailplaneeringujärgsete avalikuks kasutamiseks kavandatud infrastruktuuri väljaehitamise kohustuste üleandmine huvitatud isikule. Põhjus, miks omavalitsused selliseid halduslepinguid sõlmivad, on asjaolu,

et alternatiivselt on võimalik ehitada infrastruktuur omavalitsusel ise välja või jätta detailplaneering kehtestamata ning ehitus- ja kasutusload andmata. Viimati nimetatu aga toob kaasa olukorra, kus omavalitsuse territooriumil arendus- ja ehitustegevust ei toimu. Omavalitsuse enda vahendite eest infrastruktuuri välja ehitada ei ole aga võimalik, kuna raha ei jätku.

Sisuliselt on eelnõudes toodud regulatsioon olemasoleva regulatsiooni kordamine, kusjuures on teada, et olemasolev regulatsioon ei ole õiguslikult korrektne ega majanduslikult jätkusuutlik. Näitena võib tuua praeguse üle-eestilise massilise infrastruktuuri väljaehitamata jätmise.

Lisaks võib planeerimisseaduses näha ühe riskikohana loogikat, et arendaja maksab vaid enda krundi planeerimise eest. Kui kohalik omavalitsus soovib suurema ala planeeringut, siis peab ta ülejäänud ala planeerimise ise kinni maksuma. Samas on juba praegu üsna pidevat kriitikat, et tehakse vaid krundiplaneeringuid, aga õige oleks planeerida suuremate alade kaupa, mis on planeerimise seisukohalt väga õige. Teisalt on ka see loogika õige, sest miks peaks arendaja maksuma suurema ala planeerimise eest. Reaalsus on aga see, et omavalitsusel ei ole ressursse ise seda vahet kinni maksta, kui mingil põhjusel on vaja planeeringuala suurendada. Praktikas hakkab olema nii nagu praegu infrastruktuuri väljaehitamisel, et arendaja kas ootab, millal kohalikul omavalitsusel tekib võimalus väljaehitamiseks – ei ole teada, millal see juhtub, ja enamikul juhtudel on see üldse ebareaalne – või nõustub ikka ise kulud katma. See viib eespool toodud mõttele, et riigilõivuga peaks olema kaetud rohkem kohalike omavalitsuste tegevusest. Võib öelda, et seaduse jõustamise perioodil kasvab kohalike omavalitsuste töökoormus märkimisväärselt, kuna kasutusele tuleb võtta uued mõisted, välja töötada ja rakendada uued menetluskorrad jms.

Kokkuvõtet tehes võib positiivsena välja tuua, et üsna palju asjast huvitatud ja selle teemaga seotud organisatsioonide ettepanekuid võeti muudatustena menetluse käigus arvesse. Tahtsime tegelikult parimat, aga paljuski tuli välja nii, nagu alati tikub tulema. Kitsaskohad toob kindlasti välja praktika ja mõne aasta pärast oleme siin jälle seadusmuudatusi aru-

tamas, aga selle seaduseelnõuga võiks tõenäoliselt edasi minna. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Tükk aega tagasi, kui justiitsministriks oli Rein Lang, sai kirja pandud käsulaud, et ehitusseadus, üldse kõik ehitust käsitlevad seadused ja planeerimisseadus tuleb kodifitseerida üheks terviklikuks seaduseks, mis vähendab bürokraatiat ja toob kõik mõisted lihtsalt, selgelt ning üheselt välja. See eesmärk oli väga õige. Paraku jäi see täies ulatuses saavutamata. Planeerimisseaduse mõju ja ulatus on väga suur. See on üks kõige suurema mõjuga seadusi üldse ja selle mõju kestab väga pikka aega. Võrdluseks võib tuua kas või selle, et hoone, kus me praegu viibime, ja selle ümborus on planeeritud aastasadu tagasi. Ka meie teedevõrk, infrastruktuur, on oma põhiosas mitusada aastat vana. Ehk need otsused, mida tehakse planeerimisseaduse alusel, kestavad väga palju põlvi ka peale meid.

Eelkõneleja tõi välja selle töö mahu, mis kohalikel omavalitsustel ja maavalitsustel pärast selle seaduse vastuvõtmist ees seisab. Sellega kaasneb tohutu ümberõppimine, ümberõppima ei pea mitte ainult ametnikud, vaid kõik inimesed, kes planeeringutega tegelevad. Seetõttu ei saa ma kuidagi nõus olla Kalev Kallo lõpusõnadega, et tühja kah, vigu siin küll on, aga üsna varsti saab neid uuesti parandama hakata. Planeerimisseadus kuulub nende seaduste hulka, mida tuleks muuta võimalikult vähe ja ainult äärmise vajaduse korral, just seetõttu, et iga muudatus selles seaduses toob kaasa väga suuri muutusi selle seaduse alusel töötavate inimeste jaoks ning üldse Eesti investeerimis- ja majanduskliimas.

Peaaegu kõik erialaliidud on selle seaduse vastu protesteerinud, sh kõik erialaliidud, kellel on otsene seos planeerimisseadusega. Samal ajal pean tunnustama, et Justiitsministeeriumi ametnikud on teinud tublit tööd. Nad on vaadanud läbi terve hulga ettepanekuid ja koostanud neile ühe- või kahelauselisi vastuseid. Arvestades tööaja pikkust, on see tubli. Ent samal ajal on enamiku nende küsimuste üle puudunud parlamentaarne arutelu. Toon

välja ühe märkimisväärse vastuse, mida ka eelkõneleja mainis. Meie ettepaneku peale, et planeerimine peaks tavaliselt hõlmama suuremat ala, vastas Justiitsministeerium, et ettepanek on väga õige ja see peakski niimoodi olema, aga nemad ei paku uut sõnastust. Samuti ei teinud seda komisjon. Tegelikult tuli juba muudatusettepanekute aruteludel välja, millised sätted on vigased, kuid hoolimata sellest, et seda tunnistati, nende teemadega edasi ei mindud.

See on mahukas võib-seadus. Väga paljud selle seaduse paragrahvid loetlevad asju, mida võib teha. Tekib küsimus, kas praeguse seaduse alusel justkui ei võiks. Võib küll. Ent muudatused on mõnes osas ka põhjendamatud. Näiteks ütleb uus seadus, et planeerimisel võib kaasata isikuid, keda planeering otseselt mõjutab. Kehtiv seadus ütleb, et igal juhul tuleb kaasata puudutatud isikuid ja ülejäänud isikuid võib kaasata. Kui te mõtlete, milline vahe on siin tavalise inimese seisukohast, siis see on märkimisväärne. Ühel juhul oled sa igal juhul kaasatud, kui see planeering sind puudutab, ja teisel juhul võib kohalik omavalitsus sind kaasata, kui ta otsustab, et see võiks niimoodi olla. Või teine täpselt niisama märkimisväärne punkt. Ka praeguse seaduse alusel võib ehitada uue maja teiste majade vahele, kui hoonestuse laad ja hoone maht on enam-vähem samasugused nagu ümberringi asetsevatel majadel. Täpselt sama sõnastus on ka uues seaduses, ent seda punkti on nimetatud selle uue seaduse üheks peamiseks võiduks. Ehk uus seadus nimetab oma kõige suuremaks võiduks seda punkti, mis on praeguses seaduses täpselt samasuguses sõnastuses olemas. Ka otstarbekas maakasutus ja kõik muud sellised võib-ajad on suuresti praeguses seaduses olemas.

Eraldi toon välja ühe küsimuse, mis oli vähemalt kahel majanduskomisjoni istungil arutluse all. Meil on olemas muinsuskaitse seadus, mis väga detailselt reguleerib seda, kuidas saab ehitist või maja võtta riikliku tähtsusega objektina kaitse alla, kuidas kaasata sealjuures hoone omanikku, mismoodi kogunevad eksperdigrupid, millega peab olema põhjendatud hoone kaitse alla võtmine, kuidas tehakse kaitseriimist leevendusi ning mismoodi tuleb käituda siis, kui muinsuskaitsealuse maja omanik soovib teha juurde- või ümberehitusi. Kõik see on väga detailselt reguleeritud, et

erahuivid ja avalikkuse huivid hoone kaitse alla võtmisel oleksid tasakaalus. Loomulikult saab ka seda regulatsiooni paremaks teha. Ent planeerimisseadus lubab kohalikul omavalitsusel võtta kaitse alla üksikobjekte, üksikhooneid ja ka suuremaid alasid, aga ei seaduse tekstis ega seletuskirjas ei ole mitte ühtegi sõna, millest peaks seejuures lähtuma, kuidas märkimisväärsete omandipiirangute seadmisel arvestatakse omaniku huvisid ja tema kaitse vajadust või millised õigused omanikule pärast kaitse alla võtmist planeeringu kaudu üldse jäävad. Isegi säte, mis räägib kaitse alla võtmisest, ei maini ühegi sõnaga, kas võiks teha juurdehitusi või milleks üldse selline väga range omandipiirang seatakse. Iseküsimuseks jääb, kas selline regulatsioon on üleüldse põhiseadusvastane. Kui see ei ole põhiseadusvastane, siis miks me vajame niivõrd detailseid teisi riiklikke regulatsioone kaitse alla võtmiste puhul. Ma ei ütle, kas kaitsmine on hea või halb, osal juhtudel on see avalikes huvides kindlasti põhjendatud. Ent täiesti arusaamatuks jääb selline väga erinev lähenemine. Kindlasti tekib ka inimestel ja ettevõtetel, kellele kuuluvad hooneid hakatakse kaitse alla võtma, üsna palju küsimusi.

Probleemid terminitega ja nende seletuste puudumisega ma juba tõin välja.

Kokkuvõtteks ütlen, et Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon teeb ettepaneku katkestada planeerimisseaduse eelnõu teine lugemine ja leida tekkinud probleemidele lahendused. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Head kolleegid! Ma olen suure huviga jälginud eelmise ja selle seaduse eelnõu arutelu ning esitatud ettepanekuid – nii Sotsiaaldemokraatliku Erakonna kui ka IRL-i omi. Siis ma hakkasin mõtlema, mida need inimesed, kes seda arutelu jälgivad ning neid sõnavõtte, küsimusi ja arvamused loevad, peaksid sellest kõigest aru saama.

Mulle tundub, et käib nagu valimiskampaania. Valimisteni on ju nii vähe aega. Nii Sotsiaaldemokraatlik Erakond kui ka IRL tahaksid hirmsasti näidata, et kõikide nende tarkade ettepanekutega, mis on tulnud omava-

litsustelt, kõiksugu liitudelt ja asutustest, tõesti tegeldakse ja asja püütakse paremaks teha. Minul ausalt öeldes puudub usk sellesse, et nende paari-kolme nädalaga neid asju paremaks teha suudetakse. Aga las ta siis nii olla, teeme poliitikat. Riigikogu saal poliitika tegemiseks ju ongi. Siit paistavad igaihe näo- ja käitumisjooned välja. Sotsidele meeldib protsessis kaasa rääkida, seletada ja teha väga tarku ettepanekuid, aga kui tegemiseks läheb, siis tegijaid pahatihti ei ole. Aga ka IRL kasutab oma opositsioonis olekut ära ja püüab nii sinnapoole kui ka tännapoole kummardada. Tegelikult oli võimalik selle poolteise aasta jooksul teha häid ja veel paremaid ettepanekuid.

Tuleb meeles pidada, et on valimiseelne aeg. Kui neid eelnõusid oleks arutatud näiteks pool aastat tagasi, siis see diskussioon poleks kindlasti nii elav olnud. Kuigi jah, tõesti, ma tahan seda rõhutada, tegemist on – nagu Liisa-Ly ütles – väga tõsiste seadustega, tõesti tõsiste seadustega, sest nende järgi pannakse elukeskkond paika kohati sadadeks aastateks, võib-olla isegi pikemaks ajaks. Sellepärast tuleks neisse väga hoolikalt suhtuda. Tehkem seda! Aga ma usun, et need seadused võtavad vastu veel see Riigikogu koosseis. Jõudu ja edu meile selleks! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, protseduuriline küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Kuna minu nime nimetati, siis ...

Aseesimees Laine Randjärv

See ei ole protseduuriline küsimus, see on vasturepliik.

Liisa-Ly Pakosta

Vabandust, mul on repliik! Kuna minu nime nimetati, siis ma ütlen, et ma ei tea ühtegi teist eelnõu, mille kohta IRL oleks nii palju muudatusettepanekuid teinud. See süüdistus ei olnud päris õige.

Aseesimees Laine Randjärv

Läbirääkimised on lõppenud, rohkem kõne-soove ei ole. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Muudatusettepanekud nr 1–5 on teinud

majanduskomisjon, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepaneku nr 6 on teinud Riigikogu liige Mart Meri, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanekud nr 7–28 on majanduskomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Number 29 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata, ettepanek nr 29 ei kuulu hääletamisele. Numbrid 30–36 on jällegi majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada. Number 37 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on sisuliselt arvestada. Number 38 on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada. Number 39 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata, ettepanek nr 39 ei kuulu hääletamisele. Number 40 on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Meile on laekunud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada. Me peame selle läbi hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku planeerimisseaduse eelnõu 571 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 21 Riigikogu liiget, vastu oli 36, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Teine lugemine on lõpetatud.

5. Lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (805 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 5 on Vabariigi Valitsuse algatatud lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõu 805 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalev Kallemetsa!

Kalev Kallemets

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Tegemist on lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõuga, millega võetakse üle Euroopa Liidu direktiiv. Majanduskomisjoni laekus tähtajaks üks muudatusettepanek, mis

nägi ette jätta ühes lõigus kordamata viide direktiivi nimetusele. Sisulist muudatust sellega seaduseelnõus ei tehtud ja komisjon otsustas konsensuslikult seda ettepanekut toetada. Tehti ettepanekud saata eelnõu tänaseks päevakorda, teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Kalev Kallemets! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on laekunud üks muudatusettepanek. Vaatame selle läbi. Muudatusettepanek on laekunud majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada. Muudatusettepanek on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 805 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

6. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (808 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane kuues päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 808 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkaitseminister Helmen Küti!

Helmen Kütt

Austatud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel tuua teie ette esimesele lugemisele riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 808. Eelnõuga tehakse tehnilisi muudatusi ja suurendatakse õigusselgust, muutes arusaadavamaks vanaduspensioni kolmanda osa, nn kindlustusosaku kujunemise mehhanismi.

Seaduse kohaselt võrdub kindlustusosaku suurus pensionikindlustatute aastakoefitsientide summa ja aastahinde korrutisega. Aastakoefitsiendi arvutamiseks jagatakse pensionikindlustatu eest makstud sotsiaalmaksu riikliku pensionikindlustuse osa riigi keskmise sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osaga vastaval aastal. Üldistavalt võib öelda, et aastakoefitsient näitab, kui palju on inimene pensionisüsteemi panustanud, võrreldes keskmist palka

saanud inimesega. Aastakoefitsientide summa saamiseks liidetakse kõik inimese aastakoefitsiendid. Praktikas mõistavad aga paljud inimesed mõiste "aastakoefitsient" all kahjuks töötamise aega, millele võib viidata sõna algus "aasta-". Mõiste "aastakoefitsient" asendamine uue mõistega "kindlustusosak" peaks senisest paremini selgust tooma, et tegemist on pensionikindlustuskomponendiga ehk rahalise komponendiga, mille suuruse arvutamisel võetakse aluseks sotsiaalmaksu riikliku pensionikindlustuse osa suurus. Seega, väide, et töötan ühe aasta, aga saan kirja 0,3 aastat, ei vasta tõele. Iga aasta läheb kirja aastana ja ka siis, kui töötatakse alampalga eest, läheb aasta ikka aastana kirja. See sõnamuudatus tehakse selguse mõttes. See peaks vältima valearusaama, et selleks, et saada Sotsiaalkindlustusametis kirja üks aasta, tuleks töötada justkui kolm aastat. See on põhiline muudatus, mis selle eelnõuga tehakse.

Selguse huvides tehakse ka tehniline muudatus ning terminite korrastamiseks muudetakse vanaduspensioni kahe muu osa nimetust: staažiosak nimetatakse staažiosaks ja praegune kindlustusosak nimetatakse kindlustusosaks. Selgitan neile, kes pensioniosadega kursis ei ole, pensioni arvutamise valemit. Pension koosneb baasosast, millele liidetakse juurde pensioniõigusliku staaži aastate arvu ja aastahinde korrutis ning aastakoefitsientide summa ja aastahinde korrutis ehk kindlustusosak. Igal aastal indekseeritakse baasosa ja aastahinnet.

Teemad, mis puudutavad pensione ja nende suurust või alampalka ja keskmist palka, on olulised ja neid arutatakse kindlasti ka järgmises Riigikogus, aga täna menetletav seaduseelnõu korrastab termineid ja suurendab õigusselgust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me läheme küsimuste juurde. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud proua minister! Ma saan aru, et siin on tegemist niisuguse väikese terminimuudatusega, kosmeetilise muudatusega. Kas te ei arva, et me peaksime pensioniindeksis midagi põhimõtteliselt muutma? Ma ei saa aru, miks me peaksime praegu seda terminit muutma, sest ma ei usu, et ükski inimene

arvab, et ta peab pensioni saamiseks 150-aastaseks elama, võttes väljendit "kolm ühele" sõna otseses mõttes. See on lihtsalt selline sümboolne väljend. Aga pensionide erinev suurus tekitab kihistumist, mõne aasta pärast on nad veelgi erinevamad. Me kardame, et juba lähitulevikus hakkavad pensionid keskmisest palgast ikkagi väga-väga palju erinema. Pealegi peaks nendel inimestel, kes saavad miinimumpalgast kuni keskmise palgani, hakkama üks tööaasta võrduma siis ühe pensioniaastaga, mida teie uue terminiga nimetasite kindlustusosakuks.

Helmen Kütt

Ma väga tänan küsimuse eest! Tegelikult on nii, et kahjuks ka ajakirjanduses ja igasugustel esinemistel kasutatakse seda väljendit ning inimestele on jäänud tõesti selline arusaam. Ka teie olete kohtumistel käies ilmselt kuulnud, et inimene töötab ühe aasta, aga saab selle eest 0,3 aastat, et peaks nagu töötama kolm aastat, et saada ühte osakut. Ma arvan, et pensioniteemal tuleb väga selgelt kõnelda ja arutada, seda tuleb teha riigimehelikult. Sellepärast tehti rahandusminister Jürgen Ligi ja Sotsiaalministeeriumi koostöös sellel aastal väga põhjalik analüüs, mida tutvustatakse uuele Riigikogule. Ma loodan, et kõik siin saalis istujad on uue Riigikogu liikmed ja te saate sellest osa. Küsimus on ainult selles, kes seda siis siin tutvustab. Kindlasti tuleb pensioniiga vaadata riigimehelikult, sest aastal 2010 vastu võetud seaduse kohaselt pensioniiga 2026. aastal muutub, siis hakkavad inimesed saama pensionile 65. eluaastast. Küsimus on selles, et kui alampalk on väike, siis selle tagajärg on see, et tulevikus on ka pension väike. Need teemad on kindlasti kompleksed. Mul on väga hea meel, et sellel ajal, kui mina olen saanud sotsiaalkaitseminister olla, see analüüs veidi enam kui poole aasta jooksul ära tehti. See annab kindlasti aluse järgmisele valitsusele ja Riigikogule. Pensionäride ühenduste liit, Andres Ergma, koostöö kogu, ametiühingud – kõik on avaldanud soovi sellel teemal arutada ja kaasa rääkida. Täna on siia toodud seadusmuudatus just nimelt selguse huvides, et seadusest oleks võimalik paremini aru saada. Terminist "aastakoeffitsient" võib jääda mulje, et mõeldakse tõesti aastat, kuna seal on sõna "aasta" sees.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma küsin veel kord sama asja kohta. Mulle on jäänud inimestega kohtumistelt mulje, et praegu seostatakse pensioniaastat ikka otseselt rahalise kategooriaga. Kohapeal saadakse küll niimoodi aru. Aga kas me ei peaks seda pensionivalemit muutma? Tekib kihistumine, sest kui sa oled väikese palgaga, siis tulevikus ongi sul väga väike pension. Näiteks võrdub muusikakooliõpetaja palk ju ainult kolmandikuga pensioni aastaindeksist. Selles on küsimus, me peaksime selle üle vaatama. Ilmselt me peaksime vaatama ka baasosa. Küsimus on tegelikult selles.

Helmen Kütt

Aitäh teile veel kord! Osaliselt peitus vastus juba teie küsimuses. See, et väike alampalk toob kaasa väikese pensioni, vastab tõele. Tuleb tegelda põhjusega, mitte tagajärjega ja tuleb tõsta ka alampalka. Minister Marko Pomerants tuli omal ajal Riigikogu ette, et suurendada baasosa. Need on Riigikogu ja riigieelarve küsimused. Me peame olema teadlikud sellest, milline on praegu seis pensionide väljamaksmisel ja milline on riigieelarve seis. Need on järgmiste arutluste teemad. Eesti on üks selliseid riike, kus siis, kui inimene saab pensioni, ei kao tal palk ära ja töötamise tõttu ei muutu ka pensioni suurus. Korruga on võimalik saada nii palka kui ka pensioni. Suur tänu neile eakatele, kes tööle käivad, sest töö käsi on meil ju järjest ja järjest vähem! Tuleks tõsta ka alampalka ja muuta see inimväärsemaks. Inimesel, kes saab alampalka, kelle palgast lähevad maha maksud ja kes kasvatab lapsi, on minu arvates väga raske toime tulla. Ma ei ütle, et pensionid on suured, vastupidi, küll aga võin kindlalt öelda, et 1. aprillist pensionid tõusevad 5,9% ja suureneb ka tulumaksuvaba osa ehk 374 eurot, mis on Eesti keskmine pension, on tulumaksuvaba.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on hea meel, et sa rõhutasid, et madal palk peaks olema maksuvaba. See on ka meie erakonna üks valimislubadusi. See idee on väga õige ja õige otsus on ka aastakoefitsient ümber nimetada. Aga kust on tulnud see sõnaühend "pensionikindlustuse osak"? Kuidas sotsiaalmaks on äkki kindlustuseks muutunud?

Helmen Kütt

Suur aitäh selle küsimuse eest! Nagu ikka, heal lapsel on mitu nime. Ka nime üle oli mitmeid arutelusid. Võiks vastata, et sõna "kindlustusosak" on seetõttu parem, et meil on tegemist riikliku pensionikindlustuse seadusega ja kindlustusosak väljendab isiku sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa suhet riigi keskmise sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osasse. See on keeruline, aga täpne väljend. Me võime talle ka teise, veel toredama nime leida, sest tegemist on ju eelnõu esimese lugemisega. Aga praegu oleme lähtunud just nimelt sellest, et seadus, mida me käsitleme, on riikliku pensionikindlustuse seadus, seetõttu on siin juttu kindlustusosakust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja, hea minister! Kui meie – sina, Helir-Valdor ja mina – läheme pensionäridest valijate ette kampaaniat tegema ja rahvas küsib meie käest, mis selle termini muutmise tõttu pensionäril paremaks läks, mis sa siis vastad?

Helmen Kütt

Aitäh väga hea küsimuse eest! Kindlasti sina, mina ja Helir kohtume nii mõnelgi üritusel, sest kandideerime ju kõik Viljandi- ja Järvamaal. Aga ma vastan nii, et see eelnõu teeb olukorra selgemaks nende inimeste jaoks, kes praegu alles töötavad ja hakkavad kunagi hiljem pensioni saama. Selgemaks läheb see, et ei poliitikud ega keegi muu ei saa väita, et peab töötama kolm aastat, selleks et saada ühte osakut. Ma vastan ka nii, et 1. aprillist tõusevad pensionid 5,9% ja nad tõusevad Eestis kindlasti edaspidigi, nagu on näha järgmiste aastate prognoosidest. Ma ütlen sedagi, et

seoses pensionitõusuga vaadatakse üle ka tulumaksuvaba alammäär.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aivar Kokk, teine küsimus!

Aivar Kokk

Aitäh! Ma tänan vastuse eest esimesele küsimusele! Ma küsin nüüd pensionikindlustusosaku arvutamise meetodi kohta. Me räägime keskmisest palgast. Ega keegi väga hästi aru ei saa, kust see keskmine palk tuleb. See on kogu aeg tuhande euro ümber. Kas selle eelnõuga ei oleks võinud teha sellise väikese tabeliparanduse, et seadusega kehtestatud miinimumpalk, mida täiskohaga töötamise eest saadakse, võiks anda ikkagi ühe osaku ja sealt edasi tuleksid juba järgmised arvutused? Ma ei räägi seal taga olevatest arvudest, vaid inimestele on see küsimus psühholoogiliselt oluline. Sa rääkisid enne aastakoefitsiendi nimetusest. Nüüd hakkavad inimesed seda teistpidi võtma, et näed, mina saan ikkagi 0,3. Kuidas see nii on, et seadus on üks, aga tegelikult on kõik ikka muudmoodi?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Me võime korrutada selle 0,3 näiteks, ma ei tea, kümnega. Siis saab inimene, kes töötab alampalga eest, koefitsiendiks 1, aga see, kes töötab keskmise palga eest, saab ikka kolm korda rohkem. Kas see alampalga saajat nii väga lohutaks? Siis me natukene nagu, kuidas ma ütlen, manipuleeriksime inimestega. Tegelikult ei muutuks ju midagi, arvestus jääks samaks, põhimõtteid me ei muudaks. See eelnõu loob lihtsalt õiguselguse terminites. Kui hakata põhimõtteid muutma, siis võib võtta vastu ka otsuse, et Eesti riigis hakkavad kõik teatud ajast pensionile minevad inimesed saama ühesuurust pensioni. Kas see on õiglane? On ju inimesi, kes üldse pole töötanud, ja on neid, kes on töötanud 15 aastat. Kas see on õiglane nende suhtes, kes on töötanud, ma ei tea, keskmise palga eest? Praegu on süsteem selline, et on olemas teine sammad, kuhu inimene ise raha kogub, ja on olemas baasosa, mis on kõigile tagatud. On olemas rahvapension nende jaoks, kellel ei ole kokku 15 tööaastat. Ma võin tuua mõne näite, mis seda teemat iseloomustavad ja annavad ka rahvasaadikutele sellest hea pildi. Näiteks

tuleb 2015. aastal 63-aastane mees vanaduspensionini taotlema. Ta töötas alates 1990. aastast kuni 2014. aasta lõpuni alampalga eest. Enne 1999. aastat ta ei töötanud, tal on 15 aastat pensionistaaži ja tal tekib nüüd õigus vanaduspensionini saada. Tema pension on selle valemi järgi 157 eurot 25 senti. Teine näide, 2015. aastal tuleb vanaduspensionini taotlema ka selline 63-aastane mees, kes töötas alates 1999. aastast kuni 2014. aasta lõpuni keskmise palga eest ja kes ka enne 1999. aastat ei töötanud. Tööstaaži mõttes on need inimesed võrdsed, aga ta sai riigi keskmist palka. Tema pension on 209 eurot. Vahe ei ole mitte kolmekordne. Kolmas näide, ikka sellelsamal 2015. aastal tuleb 63-aastane mees pensioni vormistama. Ka temal on 15 aastat pensionistaaži ja ta enne 1999. aastat ei töötanud. Aga tema on töötanud viiekordse keskmise palga eest. Talle määratakse kindlustusosaku järgi koefitsiendiks 5 (see ei tähenda mitte viit aastat, vaid see on koefitsient). Tema pension ikka sellesama 15 aasta eest on 475 eurot. Need olid lihtsalt näited selle kohta, millist pensioni hakkavad saama 63-aastased mehed, kellel on täpselt ühesugune staaž, aga kes on saanud erinevat palka. Minu süda valutab selle mehe pärast, kes on pidanud töötama 15 aastat alampalga eest ja pidanud 15 aastat selle rahaga elama, võib-olla kasvatanud ka lapsi ja lapselapsi. See, kes on saanud keskmist palka, on saanud natuke paremini elada, ja see, kes on saanud viiekordset keskmist palka, on saanud, ma väidan, peaaegu viis korda paremini elada. Aga pensionid ei ole neil nii erinevad. 2004. aasta 19. veebruaril tuli Marko Pomerants Riigikogu ette seaduseelnõuga, et teha ettepanek suurendada pensioni baasosa ja tõsta aastahinnet. Räägin veel sellest näitest. Tõepoolest, see, kellel on 15 aastat staaži, aga kes on töötanud alampalga eest, saab 157 eurot pensioni. Sellel, kellel on ka 15 aastat staaži, aga kes on saanud keskmist palka, on pension veidi üle 200 euro. Vahe on 50 eurot. Me teame pensionäride arvu Eestis, me teame riigieelarve seisuga ja me teame juba praegu, kui palju me riigieelarve muudest vahenditest pensionideks maksame. Kui Riigikogu nii arvab, siis me peaksime võtma vastu otsuse. Minul sotsiaalkaitseministrina oli selle lühikese aja jooksul, mis mulle on antud – ma ei mõtle eluiga, vaid tööaega ministrina –, võimalus

vähemalt termineid korrigeerida. Ma austan kõrgelt kõiki eelmisi sotsiaalministreid, kellest mitmed ka siin saalis on: Tiiu Aro, Eiki Nestor, Siiri Oviir, Marko Pomerants, Jaak Aab, Maret Maripuu, Hanno Pevkur ja Taavi Rõivas. Kõik nad olid tegelikult väga väärikad ministrid. Aga peale seda, kui see seadus 1999. aastal jõustus ja kehtima hakkas, ei ole tehtud muid muudatusi peale selle, et Marko Pomerants nägi ette baasosa täiendava suurendamise. Nii et see on teema, mida me peame arutama ja tegema seda väga riigimehelikult, mitte rääkima sellest ainult valimiseelses diskussioonis. Ma kaalusin, kas üldse tulla selle eelnõuga siia, sest valimiseelsel ajal on väga kerge pidada Riigikogu kõnepuldist kõnesid ja tuua näiteid selle kohta, kuidas valitsus ei aita ega austa pensionäre. See on vale, pensionid tõusevad ja suureneb tulumaksuvaba osa. Seda on teinud eelnevad valitsused ja ma arvan, et teevad ka järgmised valitsused tulevikus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et arvestus läheb selgemaks. Aga ma küsin, kas keegi selle uue arvestuse tõttu ka kannatab.

Helmen Kütt

Kindlasti mitte.

Tarmo Tamm

Ma ei olnud küsimusega veel lõpule jõudnud.

Helmen Kütt

Vabandust!

Tarmo Tamm

Kas pensionikassa kulu jääb samaks, –380 miljonit eurot?

Helmen Kütt

Tegelikult on iga-aastane puudujääk 411 762 000 eurot, see on hetkeseis. Keegi ei kannata, nagu ma alguses ütlesin, see eelnõu korrastab termineid ja suurendab õigusselgust.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna väga ja jõudu!

Aseesimees Laine Randjärv

Ma palun kaasettekandeks kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kõnealuse seaduseelnõu arutelu toimus sotsiaalkomisjonis esmaspäeval, 15. detsembril. Minister esines ettekandega, küsimustele vastamisel osales ka Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna pensionipoliitika juht Kristiina Rääk. Kuna neidsamu küsimusi esitati ka siin saalis, siin oli küsimusi rohkemgi, siis lähen kohe menetluslike otsuste juurde. Kõigepealt võeti vastu ettepanek saata seaduseelnõu täiskogu päevakorda 14. jaanuariks ehk tänaseks ja tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada. Meil on ettepanek määrata muudatustettepanekute esitamise tähtajaks 21. jaanuar kell 17.15 ja ettekandjaks määras komisjon siinkõneleja. Kõik otsused võeti vastu konsensuslikult. Ma tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Marika Tuus-Laul, kahjuks ei saa te rohkem küsida, kaks küsimust on eelmisele ... Kas teil on protseduuriline küsimus?

Marika Tuus-Laul

Ma tahtsin ... Mul on sõnavõtt kohalt.

(Vahelehiite saalist: Ta tahab fraktsiooni nimel võtta sõna, aga kohalt.)

Aseesimees Laine Randjärv

Selge. Ma annan teile siis uuesti sõna. Peep Aru, küsimus.

Peep Aru

Aitäh, hea eesistuja! Õnneks on mul ainult üks küsimus kasutatud. Ma küsin sinu käest, Rein, sama küsimuse nagu ministri käest. Mida nüüd siis pensionäridega kohtudes öelda, mida see eelnõu nende elus parandab?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Ta ei paranda tõesti rahalist seisut, sest see eelnõu ei muuda pensionikassast väljamakstava pensioni suurust. Aga nagu minister korduvalt vastas, muudab ta selgemaks pensioni arvutamisel kasutatava põhimõiste. Seni kehtinud eksitav "aastakoeffitsient" asendatakse mõistega "kindlustusosak". Sisu poolest on eelnõu, jah, bürokraatlik, aga muudab siiski asja selgemaks. See ongi selle seaduseelnõu mõte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Tegelikult võib ju öelda, et küsimus on terminites ja nende muutmises. Sain ma õigesti aru?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Jah, just nii ongi, eesmärk on õigusselgus. Selles ongi selle eelnõu mõte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel küsimusi! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Palun, Eiki Nestor, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma loodan saada hakkama ilma lisaajata, aga et ma võin hoogu minna, siis igaks juhaks ikka palun!

Olgu muld Endel Eerole kerge, ma ütlen teile, sõbrad! See seadus, mida me täna muudame, võeti siin vastu 17 aastat tagasi. Riigikogu arutas seda 1998. aastal ja maikuus võeti see vastu. Aga nagu on selgunud, on sellest arusaamisega raskusi. Väga viisakalt öeldes saavad sellest aru väga vähesed. See tekitab eksiarvamusi ja võimaldab ka populistlikku poliitikat. Tegelikult antakse praegu ühele mõistele seaduse mõttes lihtsalt õige nimi, mis on väga õige tegu. Saksamaal on see nimi pensionipunkt, ka Inglismaal on pensionipunkt, olgu meil siis kindlustusosak.

Teine asi, mida peab teadma iga Riigikogu liige, juhul kui ta pensionäride ette läheb. Kui meie pensionäri pension välja arvutatakse, siis

see koosneb kahest osast. Üks on kõigile võrdne, ühesuurune, sõltumata sellest, mitu aastat inimene töötas, 15, 16 või 45 aastat, või kui suurt palka ta sai. Kunagi, kui see süsteem loodi, oli see kolmandik keskmisest pensionist. Teine osa sõltub inimese panusest ehk töötatud aastatest ja palgast. Kui me võrdleme alampalka ja keskmist palka, siis näeme, et vahe on kolmekordne, aga pensionide vahe on tänu sellele võrdsele osale kahekordne. Kui me tahame teha süsteemi veelgi n-ö solidaarsemaks, siis see võib olla debati koht.

Välja on käidud üks idee. Ma palun, et kui Keskerakond eelnõudega välja tuleb, siis ta seletaks rahvale kahte asja, millest mina oma mõistusega aru ei saa. Te olete teinud ettepaneku, mille sisu on selles, et kõik inimesed, kelle palk oli vahemikus alampalgast keskmise palgani, hakkaksid saama ühesugust pensioni. Ma ei saa aru, miks need, kes kõrgemat palka said, hakkaksid saama kõrgemat pensioni. See on nagu kõrgemapalgaliste inimeste kaitse eelnõu. Selle sisu läheb vastupidiseks sellele, mida te tahate rääkida. Kui teie mõte on, et kõik, kes said alampalgast kuni keskmise palgani, saaksid ühesugust pensioni, siis vastake ka küsimusele, miks kõrgemapalgalised saaksid kõrgeemat pensioni.

Teine ja natuke keerukam lugu on rahalise poolega. Rahvasaadik Kokka küll ei ole praegu siin, aga ütlen talle teadmiseks, et tegemist on kindlustusega, see on pensionikindlustus ja see on rahaliselt jätkusuutlik siis, kui sissetulev ja väljaminev raha on pika aja jooksul balansis. Näiteks, kui tõsta kõigi alampalka kuni keskmist palka saanud inimeste pensione, muutes need ühesuuruseks, siis tekib küsimus, kui palju peaks nende pealt pensionikassasse maksma. Kas ka keskmise palga pealt? Ehk inimene saab alampalka, aga sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa on nagu keskmise palga puhul. Siis on see asi rahaliselt tasakaalus ja Eestis on kõik tehased kinni. Mina olen kohanud Keskerakonnas inimesi, kes teavad, mis asi on Eesti pensionisüsteem. Mul oleks väga hea meel, kui te leiaksite aega nendega vestelda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul, fraktsiooni sõnavõtt kohalt!

Marika Tuus-Laul

Mulle väga meeldib see nimetus, mida praegu Saksamaal kasutatakse – "pensionipunkt". See oleks väga ilus ja rahvalik sõna. Minu meelest on "pensioniaasta" niisama sümbolne ja see sobiks selleks nimetuseks. Aga pensionikindlustusosak läheb mõttetult keeruliseks, me ei peaks nii tegema. Ma kordan veel, et "pensioniaasta" ei olnud terminina mõeldud, vaid see on rahva seas käibele läinud sõna, mida lihtsalt pruugitakse.

Aga proua minister uhkeldas siin, nagu tuleks suur pensionitõus, kui kevadel pensionid 5,9% tõusevad. Ma arvan, et kui kõik eelmised aastad on pension tõusnud vähem, kui indeks ette on näinud, ja ühel aastal olid pensionid külmutatud, siis ei ole mõtet sellega väga uhkeldada. Ma tuletan meelde Eiki Nestori kuulsat lauset, et mitte valitsus ei tõsta pensione, nagu minister täna väitis, vaid indeks tõstab pensione, sest on olemas kindel indeks, mille järgi pensionid muutuvad.

Teiseks, proua minister räägib ajalehtedes, et kui alampalk jõudsalt tõuseb, siis nelja aastaga tõuseb pension 560 eurole. See on kindlasti väär, sest me teame, et pensionid on indekseeritud ja neid ei saa sellisel viisil tõsta. See ei tõsta praeguste pensionäride pensioni, see tõstab praeguste noorte pensioni, kes koguvad oma kindlustusosakusse rohkem raha, mis võib suurendada teise samba pensioni. Aga praeguseid pensionäre ei ole mõtet lollitada sellega, et kui tõstetakse alampalka, siis tõuseb nelja aastaga ka pension. Seda ma tahtsingi öelda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Te esitasite retoorilise küsimuse, sest vastajat siin praegu ei ole. Küll aga küsin, kas minister soovib lõppsõnaks midagi öelda. Ei soovi. Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 808 esimene lugemine tuleks lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 21. jaanuari kell 17.15.

7. Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (818 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 818 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli tervise- ja tööminister Urmas Kruise!

Urmas Kruise

Väga austatud istungi juhataja! Auväärsed Riigikogu liikmed! Mul on hea meel teile esitleda ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega töötatakse välja lahendus, kuidas tagada vabakutseliste loovisikute ja teiste ebaregulaarse sissetulekuga isikute või mitme võlaõigusliku lepingu alusel töötavate isikute sotsiaalsed garantiid, kui nende eest on makstud sotsiaalmaksu. Muudatuse vajalikkusele on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsler oma märgukirjas Sotsiaalministeeriumile ja Riigikogule on esitatud ettepanek viia põhi-seadusega kooskõlla ravikindlustuse seaduse sätted, mis reguleerivad võlaõigusliku lepingu alusel töötamist. Eelnõu koostamisel on arvestatud 1. juulist 2014 rakendunud töötamise registri andmeid, mille kohaselt *circa* 50% tööandjatest, kelle töötajad töötavad võlaõigusliku lepingu alusel, on jätnud Maksu- ja Tolliameti miinimummääras sotsiaalmaksu deklareerimata ja maksmata. Vähemalt kehtestatud miinimummääras igas kuus tasutud sotsiaalmaks on aga kindlustuskaitse saamise eeldus.

Eelnõuga muudetakse juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikme ning võlaõigusliku lepingu alusel töö- ja teenustasusid saava kindlustatud isiku definitsiooni. Kindlustatud on isik, kelle eest makstakse sotsiaalmaksu ühes kuus kokku vähemalt eelarveaastaks riigieelarvega kehtestatud kuumääralt arvutatuna. Kindlustuskaitse algus ja peatumine on edaspidi seotud sotsiaalmaksu maksudeklaratsiooni esitamisega Maksu- ja Tolliametile, kusjuures kindlustuskaitse saamiseks peab isiku eest olema deklareeritud sotsiaalmaksu ühes kuus vähemalt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses. Maksuandmete deklareerimise tulemusena on kindlustuskaitse väga paindlik. Kindlustuskaitse saamine ei ole enam seotud võlaõigusliku lepingu tähtajaga.

Olenevalt juhtimis- ja kontrollorgani liikme või võlaõigusliku lepingu sõlmimise ajast ja selle alusel tehtud väljamaksetest võib kindlustuskaitse algamise tähtaeg olla 11 päeva kuni kaks kuud. Isiku kindlustuskaitse peatub järgmisel päeval pärast tähtajaks miinimumkohustuse ulatuses sotsiaalmaksu deklareerimata jätmist. Peatamise sätet ei kohaldata, kui isikul on õigus saada ajutise töövõimetuse hüvitist. Peatunud kindlustuskaitse jätkub pärast Maksu- ja Tolliametilt deklareeritud andmete saamist. Muudatus puudutab kõiki juhtimis- ja kontrollorgani liikmeid ning võlaõigusliku lepingu alusel töötavaid isikuid, sh loovisikuid, kelle eest tasutakse sotsiaalmaksu vähemalt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses.

Maksu- ja Tolliameti andmetel on ainult mitme võlaõigusliku lepingu alusel tulu saavaid isikuid igas kuus keskmiselt 60. 2014. aasta novembri seisuga oli töötamise registri andmetel võlaõiguslike lepingute alusel töötavaid isikuid, kellel oli õigus kindlustuskaitsele, 10 343 ning juriidilise isiku juhtimis- ja kontrollorgani liikmeid 15 030. Maksu- ja Tolliameti andmetel võtab uue X-tee teenuse loomine aega 3–5 kuud ja toob kaasa kulutusi suurusjärgus 35 000 eurot. Andmete automaatselt vastuvõtmiseks ning ravikindlustuse tekimiseks ja peatamiseks peab Eesti Haigekassa oma süsteemides arendustöid tegema, mille maksumuseks on haigekassa hinnanud umbes 100 000 eurot ja teostamise ajaks 6–7 kuud. Lisaks looakse eelnõuga võimalus, et projektipõhiselt, sh loovisikutena töötavad isikud saavad kindlustuskaitse haigekassaga lepingu sõlmimise teel. Lepingu alusel tasuvad kindlustatud isikuga võrdsustatud isikud haigekassale kindlustusmakseid kui keskmise palga saajad. Eelmisel aastal oli see summa 123 eurot kuus, kvartalimakse oli 369 eurot ja aastamakse 1476 eurot. Kindlustusmakse suurus muutub igal aastal pärast seda, kui Statistikaamet on avaldanud eelmise kalendriaasta Eesti keskmise brutokuupalga. Kindlustuskaitse saamise eeldus on see, et isiku eest on eelneval kalendriaastal tasutud teiselt tulult sotsiaalmaksu vähemalt miinimummääras. Arvestuslikult võib see muudatus puudutada *circa* 4000-t ebaregulaarse sissetulekuga inimest.

Eelnõuga tunnistatakse kehtetuks sätted, mis reguleerivad haigekassa ravikindlustushüvitise tagasinõudeõigust isikult, kes ei ole

täitnud sotsiaalmaksu maksmise miinimumkohustust. Eelnõu seaduseks saamise korral on maksuvõlgnevuse sissenõudmine Maksu- ja Tolliameti pädevuses, seetõttu ei ole haigekassa tagasinõudeõigus enam vajalik.

Ravikindlustuse seaduse muudatus, mis reguleerib haigekassaga lepingu sõlmimist, on kavandatud jõustuma üldises korras, teised muudatused on kavandatud jõustuma 1. jaanuarist 2016. Jõustumistähtaja kehtestamisel on arvestatud IT-lahenduste tagamise ajaga.

Kokkuvõtvalt öeldes on tegemist eelnõuga, mis muudab ebaregulaarse sissetulekuga inimeste olukorra stabiilsemaks, sest neile on tagatud ravikindlustus ja võimalus saada meditsiinilist abi, kuna nende eest on tasutud sotsiaalmaksu. Auväärt Riigikogu, palun eelnõu esimene lugemine lõpetada!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Urmas Kruuse! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu! Sotsiaalkomisjon arutas valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu oma istungil 15. detsembril 2014. aastal. Eelnõu tutvustas tervise- ja töominister Urmas Kruuse. Selgitusi andsid Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna peaspetsialist Ülle Jordan ja Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusala juht Helen Tralla.

Algataja vastas küsimustele kindlustuskaitse tekkimise ja peatamise kohta. Kindlustuskaitse tekib ravikindlustuse andmekogusse kande tegemisega. Haigekassa teeb kande järgmisel päeval pärast Maksu- ja Tolliametist andmete saamist. Sotsiaalmaksu deklaratsiooni esitamise tähtaeg on maksuperioodile järgneva kuu kümnes päev. Kindlustuskaitse peatub järgmisel päeval pärast Maksu- ja Tolliametist saadud andmete kohaselt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses sotsiaalmaksu deklareerimata jätmist. Vastuseks küsimusele, kas oleks võimalik summeerida ka töölepingud ja võlaõiguslikud lepingud, öeldi, et see on plaanis, töölepingu ja võlaõigusliku lepingu alusel töötavate inimeste kindlustuskaitse vahel on erinevusi ja nende ühitamine vajab analüüsimist. Printsiipi aga toetatakse, vastas Sotsiaal-

ministeerium. Küsiti ka haigushüvitise kohta summeeritud kindlustuskaitse puhul. Sellele vastati, et töövõimetuslehe alusel makstakse hüvitist üldistel alustel.

Nüüd räägin otsustest. Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 14. jaanuariks 2015 ning teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 21. jaanuar kell 17.15. Ettekandjaks määrati sotsiaalkomisjoni esimees Heljo Pikhof. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, suur tänu! Küsimusi ei ole. Nüüd on niiviisi, head ametikaaslased, nagu meil on esimesel lugemisel tavaks, et kõik, kes soovivad, saavad fraktsiooni esindajatena läbirääkimistel sõna võtta. See tuleneb kodu- ja töökorra seaduse §-st 98 ja kuna siin on kohal ka justiitsminister, siis ütlen täpselt, et lõikest 5. Sõna võib võtta Riigikogu kõnetoolist viis minutit ja kui soovitakse, siis saab kolm minutit lisa. Sõna võib võtta ka kohalt. Aga siis saab sõna võtta ainult kuni kaks minutit. Läbirääkimistel, nagu on tavaks saanud, saavad esineda ainult fraktsioonide esindajad. Kui keegi fraktsiooniväline rahvasaadik soovib esineda, siis peab ta saama volituse fraktsiooni juhtkonda kuuluvalt Riigikogu liikmelt. Peale läbirääkimisi sulgeb juhataja läbirääkimised. Kui läbirääkimiste käigus ei tule eelnõu tagasilükkamise ettepanekut, siis ma määrän muudatusettepanekute esitamise tähtaja. Ma küsingi, kas siin on fraktsioonide esindajaid, kes soovivad läbi rääkida. Kuna ma tean, et on, siis lubage, et ma võtan kolmeks minutiks juhataja vaheaja ja pärast seda läheme istungiga edasi. Vaheae kolm minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, ma tänan teid! Juhataja vaheae on lõppenud. Avan läbirääkimised, me arutame eelnõu 818. Palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Laine Randjärve!

Laine Randjärv

Suur tänu selle võimaluse eest! Head kolleegid! Ravikindlustuse seaduse eelnõu 818 kohta võiks öelda, et kaua tehtud kaunikene.

Nende pikaajaliste arutelude põhjus ei ole olnud mitte niivõrd poliitiline, kuivõrd tehniline.

Kultuuriministeerium alustas koostöös erialaliitudega ja teiste sotsiaalpartneritega läbirääkimisi loovisikute sissetulekute summeerimise teemadel juba aastaid tagasi. 2011. aastal tehti ka töörühm, kuhu kuulusid Kultuuriministeeriumi, Eesti Haigekassa, Sotsiaalministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Eesti Kultuuri Koja ja Eesti Teatriliidu esindajad. Põhiteema oli vabakutselistele loovisikutele ravikindlustuse võimaldamine. Kultuuriministeerium oli esitanud asjaomastele ministeeriumidele ettepaneku sotsiaalmaksu summeerimiseks. Vajadus oli ilmselge, sest on terve hulk loovisikuid ja mitmes teises valdkonnas tegutsevaid inimesi, kes saavad aasta jooksul piisavalt sissetulekut, millelt makstakse ka minimaalselt nõutavad maksud, ent sellest hoolimata ei ole neil inimestel siiani ravikindlustust olnud.

Töörühm pidi pärast mitmeaastast tegutsemist 2013. aastal ikka veel kurblikult tõdema, et Eesti Haigekassa ning Maksu- ja Tolliameti andmebaasid ei ole ühildatavad ning Maksu- ja Tolliameti edastatavatest andmetest ei nähtu, millise kindlustusliigi alusel võiks isikule ravikindlustuse seaduse järgi ravikindlustust võimaldada. Õnneks on e-revolutsioon jõudu kogunud ja nüüd on see ebaõiglase kohtlemise probleem lahendust leidmas. Ka põhiseadusega on vastuolus, kui iga vabakutseline loovisik, kes töötab eri kultuuriasutuses, aga igal pool mitte tingimata täiskoormusega, peab sotsiaalsete garantiide saamiseks end ilmtingimata võtma füüsilisest isikust ettevõtjana arvele. Kõnealune seaduseelnõu lahendab selle loovisikute ning muul alal projektipõhiselt töötavate isikute ebavõrdse kohtlemise ka tänu sellele, et õnneks on andmebaaside tehnoloogiline võimekus kasvanud ning seega on poliitikutel lõpuks võimalik teha selles küsimuses poliitiline otsus. Eelnõu täidab ka Vabariigi Valitsuse 2014.–2015. aasta tegevusprogrammis seatud eesmärgi töötada välja lahendus, et vabakutselistele loovisikutele ja teistele ebaregulaarse sissetulekuga isikutele, kelle eest on tasutud sotsiaalmaks, või mitme tööandja juures töötavatele isikutele oleksid tagatud sotsiaalsed garantiid. Seda kirjeldab koalitsiooni tegevuskava kultuuriosa alapunkt nr 2.

Kokkuvõtteks. Seaduseelnõu eesmärk on kehtestada ravikindlustuse seaduse uus redaktsioon kooskõlas põhiseadusega, olenemata sellest, kas isikul on üks või mitu võlaõigusliku lepingut või kas ta on ühe või mitme juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liige, samuti täita Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi. Eelnõuga muudetakse seaduse § 22, sätestades ebaregulaarse sissetulekuga isikutele, eelkõige loovisikutele ja projektipõhiselt töötavatele isikutele, võimalus saada lepingu sõlmimisega kindlustuskaitse. Kindlustuskaitse andmisel arvestatakse eelnevalt ravikindlustuse vahenditesse panustatud sotsiaalmaksu. Tegemist on väga hea eelnõuga. Reformierakonna fraktsioon toetab seda ning kutsub ka kõiki teisi fraktsioone üles seda tegema. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna selle pika kõne eest! Oleme selle nüüd ära kuulanud. Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleb lõpetada. Määrin eelnõu 818 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 21. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja juba seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

8. Prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu 802 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli justiitsminister Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Austatud Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Justiitsministeeriumis on valminud ja Vabariigi Valitsus on teile edastanud prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu. See eelnõu tundub esmasel pealevaatamisel olevat küll suhteliselt tehniline, kuid tema sisuline eesmärk on parandada riikliku süüdistuse kvaliteeti ning lihtsustada prokuröride ja kohtunike võimalusi jagada oskusteavet väljaspool prokuratuuri ja kohtusüsteemi.

Riikliku süüdistuse kvaliteedi parandamiseks ning tagamiseks kaotatakse erinevus prokuröri abide ja ülejäänud prokuröride haridusnõuete vahel. Võttes arvesse prokuröri abide ametiülesandeid kohtuelse kriminaalmenetluse juhtimisel ja riikliku süüdistuse esindamisel kohtus, ei ole tänapäeval erinevad haridusnõuded enam põhjendatud. Eelnõu kohaselt peab tulevikus ka abidel olema riiklikult tunnustatud magistrakraad või sellele vastav kvalifikatsioon. Haridusnõuete muutmine ei mõjuta juba prokuröri abi ametis olevaid isikuid, kes saavad jätkata senistel tingimustel abiprokuröri ametikohal. Ühtlasi muudetakse eelnõuga prokuröri abi ametinimetust ja asendatakse see abiprokuröri ametinimetusega, mis on sisuliselt paremini vastavuses prokuröri pädevusega. Kümne aasta jooksul, kui on olnud kasutusel prokuröri abi mõiste, on selgeks saanud, et "prokuröri abi" tekitab ametinimetuse segadust ega ole vastavuses prokuröri tegeliku pädevusega. Ametinimetus "prokuröri abi" viitab keeleliselt sellele, et tegemist ei ole iseseisva pädevusega riikliku süüdistaja, vaid pelgalt prokuröri abistajaga. Tegelikult on aga abiprokuröril iseseisva riikliku süüdistaja pädevus, ta on ju samuti prokurör.

Eelnõu kohaselt laiendatakse ja lihtsustatakse prokuröride võimalust jagada oma oskustea- vet ka väljaspool prokuratuuri. Selleks nähakse ette võimalus viia prokurör konkursita üle Riigikohtu teenistusse. Kehtiva korra kohaselt võib prokuröri üle viia Riigiprokuratuuri või Justiitsministeeriumi koosseisus ettenähtud ametikohale.

Samamoodi, nagu näevad ette prokuratuuri- seaduses kavandatud muudatused, täpsustatakse ja lihtsustatakse kohtute seaduses kohtuniku üleviimise või tema riigi peaprokuröriks nimetamise regulatsiooni. Kohtute seadusest jäetakse välja ajaline piirang, mille kohaselt võib kohtuniku Riigikohtusse või Justiitsministeeriumisse üle viia määratud ajaks, kuni kolmeks aastaks. Samuti nähakse ette, et üleviimisel ei korraldata konkurssi. Prokuröride ja kohtunike üleviimise regulatsiooni muutmise eesmärk on lihtsustada ja täpsustada kehtivat korda ning parandada ametnike motivatsiooni oma oskusteabe jagamiseks väljaspool senist ametikohta.

Eelnõu oli algselt kavandatud seadusena jõustumata s.a 1. veebruarist, sest jõustumis-

norm võimaldab kindla kuupäevaga määrata abiprokuröride ametisse nimetamise erisuse sätteid. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ... Vabandust! Palun küsimusi esitada natuke kiiremini! Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Vabandust, härra juhataja! Härra minister! Kuidas on selle eelnõu ettevalmistamisel kulgenud koostöö Riigiprokuratuuri ja riigiprokuröri- ga?

Andres Anvelt

Aitäh küsimuse eest! Koostöö Riigiprokura- tuuri ja riigiprokuröri- ga on igapäevane, nii seda eelnõu ette valmistades kui ka igapäevaste asjatoimetamistega tegeldes. Kui te oma järgmise küsimusega täpsustate, mida te konkreetselt mõtlete, siis ma oskan ka vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh! Täpsustan niipalju, et see eelnõu käsitleb otseselt prokuratuuri igapäevast töö- korraldust. Kas on olnud mõnel teemal n-ö tugevamaid läbirääkimisi kas nii või naa? On see protsess olnud sujuv ja kulgenud rõõmsas üksmeeles või on olnud ka kohti, kus on vaja olnud ületada võimalikke erimeelsusi? Ma küsin just protsessi sujuvuse kohta.

Andres Anvelt

Aitäh! Ütleme nii, et Justiitsministeerium ja tema valitsemisala tegutsevad oma eesmärkide seadmisel pidevate läbirääkimiste vaimus. Me peame arvestama valitsemisalale, sh prokura- tuurile seadusega pandud ülesannete ja ka rahaliste võimalustega, mis tulenevad riigieel- arvest. Kindlasti on selles eelnõus just abipro- kuröride staatuse sisseviimine üheks näiteks, et me vaatame tulevikku. Juba praegu on proku- ratuur tulenevalt sellest samast seadusest alus- tanud enda sees võimaliku tulevase ümber- korraldamise idee n-ö viljastamist. Mispärast? Me teame, et prokuratuurile pandud ülesannete arv on väga suur, samas on päris paljud kohad

vakantsed. Seesama abiprokuröri staatuse sisseviimine ja hariduserinevuste vähendamine on selge suund sellele, et abiprokuröri ametikoht hakkab karjääris olema hüppelauaks täiskohaga prokuröriks saamisel. See seadus ongi hea näide selle kohta, kuidas prokuratuur ei eksisteeri mitte täielikult väljaspool muud riiklikku süsteemi, vaid selle seadusega võimaldatakse prokuröridel käia näiteks Justiitsministeeriumis või ka Riigikohtus ühtpidi edasi andmas oma oskusi, teistpidi kogumas informatsiooni, et veel rohkem parandada niiviisi ministeeriumi kui poliitika kujundaja tööd. Prokuratuuri ja kohtute vahel, kes seadusi ellu viivad, on vaja paremat suhtlemist. Ma arvan, et seesama seadus annab sellele, ütleme niimoodi, sünergiale veel suurema jõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid, keda küll väga palju ei ole! Aga teeme oma tööd edasi, ma arvan, et kõik oma tubades ootavad suure huviga seda eelnõu, mis ei ole küll mingit pidi maailmarevolutsiooniline, küll aga on ta huvitav selle teema mõttes, mida siin ka minister puudutas, et me nimetame prokuröri abid abiprokurörideks. Tegelikult tegi Riigikogu täpselt vastupidise käigu 2004. aastal, kui abiprokurörid nimetati prokuröri abideks. Seda tehti just täpselt vastupidisel põhjusel, sest siis tundus, et abiprokurör on kuidagi nadi nimeetus. Aga tänapäeval on inimesed mitmeid kordi öelnud, et nad ei taha rääkida prokuröri abiga, äkki saaks ikka päris prokuröri rääkida. Ajas ja lingvistikas on toimunud väike nihe ning nüüd me muudame asja tagasi, mis näitab, et me oleme dünaamilised ja õppimisvõimelised.

Õiguskomisjon arutas seda eelnõu oma 8. detsembril istungil, millest võtsid osa Igor Gräzin, Jüri Morozov, Kalle Jents, Kalle Laanet, Mihhail Korb, Valdo Randpere, Linnar Liivamägi, kes on nõunik, Raini Laide, kes on nõunik, ja komisjoni esimees Neeme Suur. Puudusid Ken-Marti Vaher, Marko Pomerants ja Peeter Võsa. Kutsututena olid kohal justiitsminister Andres Anvelt, tema nõunik Kristen Kanarik, karistusõiguse ja menetluse talituse

juhataja Heili Sepp, sama talituse nõunik Markus Kärner ja õiguspoliitika osakonna avaliku õiguse talituse nõunik Monika Tappo. Justiitsminister tutvustas komisjonile prokuratuuri-seaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmäärke ja sisu. Eelnõu näeb ette, nagu minister siin juba ütles, kaotada riikliku süüdistuse kvaliteedi parandamiseks ning tagamiseks erinevused prokuröri abide ja kõrgemalseisvate prokuröride haridusnõuete vahel. Nagu ma ütlesin, kaotatakse nimetus "prokuröri abi" üldse ära, selle asemel hakatakse kasutama nimetust "abiprokurör". Eelnõu kohaselt võib edaspidi prokuröri ametisse nimetada isiku, kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrikraadi või sellele vastava kvalifikatsiooni või sellele vastava välisriigi kvalifikatsiooni. Igal juhul on vaja õigusosalast haridust. Praegu on haridus võinud olla tegelikult ükskõik mis valdkonnas, peaaasi, et on kõrgharidus. Ühtlasi muudetakse eelnõuga prokuröri abi ametinimetust. Eelnõuga laiendatakse ja lihtsustatakse prokuröride võimalusi jagada oma oskusteavet väljaspool prokuratuuri. Ka sellest rääkis minister juba küllaltki üksikasjaliselt.

Komisjon otsustas peale pisukest arutelu järgmist: teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 14. jaanuariks, s.o tänaseks (see oli konsensuslik otsus), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (ka see oli konsensuslik otsus) ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20. jaanuar kell 16. Seegi oli konsensuslik otsus, nagu on õiguskomisjonis tavapärane, me oleme üksmeelsed. Jällegi üksmeelselt määrati ettekandjaks Valdo Randpere. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 802 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 20. jaanuari kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud ja kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

9. Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi. Üheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse ülevaade Euroopa stabiilsusmehhanismi antud stabiilsustoetustest ja Eesti Vabariigi osalemisest Euroopa stabiilsusmehhanismis. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Maris Lauri!

Maris Lauri

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Euroopa stabiilsusmehhanismi ESM-i asutamislepingu ratifitseerimisel sätestas Riigikogu valitsusele ülesande anda kord aastas aru ESM-i tegemistest. ESM-i teisel tegevusaastal ei olnud temast väga palju kuulda, mis ongi hea, sest see näitab, et ei ole tõsist kriisi, mille lahendamise oleks vaja sekkuda. ESM saavutas täistöövõime mullu aprillis, kui laekusid asutajaliikmete viimased osamaksud sissemakstavasse kapitali. Kokku 80 miljardit eurot, millest Eesti osa on 148,8 miljonit eurot. ESM-i maksimaalne toimevõime on 500 miljardit eurot. Sissemakstavat kapitali ei kasutata toetusprogrammide rahastamisel. See on tagatiseks ESM-i eri vormis võlakohustuste emiteerimiseks. Suur sissemakstava kapitali osakaal, seda ka võrdluses teiste finantsinstitutsioonidega, ning tippklassi reitingud Fitchilt ja Moody'selt nii lühiajalistele kui ka pikaajalistele võlakirjadele on lubanud ESM-i toetusprogrammide rahavajaduste katteks saada turgudel väga soodsat rahastust.

2014. aastal anti ESM-i kaudu finantsstabiilsuse toetust Küprosele. Küprose laiapõhjaline toetuslaenuprogramm sisaldab mitmeid meetmeid: pankade rekapitalizeerimine, riigirahanduse korrastamine ning struktuurireformide korraldamine. 2014. aasta jooksul maksti Küprosele välja 1,1 miljardit eurot. Kavandatud 9 miljardist eurost on ära kasutatud 5,7 miljardit. Programm lõpeb 2016. aasta märtsis. Jätkus ka programmi tingimuste täitmise regulaarne ülevaatus. Aasta jooksul kinnitati kolm ülevaateraportit koos kaasnevate memorandumite tehniliste muudatustega, millest Euroopa

Liidu asjade komisjoni on teavitatud ja millest komisjon on teadlik. Finantssektori ümberkorraldused toimusid Küprosel rahuldavalt ning toime tuldi riigirahanduse korrastamisega. Tõsisemaks proovikiviks osutus erasektori võlakooormuse vähendamine. Takerdunud on laenu tagatiseks oleva kinnisvara sundmüüki võimaldava õigusraamistiku reform. Kuid Küprose valitsus pingutab, et kohandumisprogrammis antud lubadust täita.

Hispaania väljus aktiivse kliendi rollist 2013. aastal ning alustas eelmisel aastal pankade rekapitalizeerimiseks saadud toetuslaenu tagasimakseid. Tagasi maksti 1,6 miljardit eurot. Euroopa Komisjoni programmi järgsed seireraportid näitavad, et Hispaania on toetuslaenu pakutud leevenduse majanduses ümberkorralduste tegemiseks edukalt ära kasutanud. Neid kahte programmi arvestades on ESM-il vaba ressursi 451,3 miljardit eurot.

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon kaasati ESM-i otsuste ettevalmistamisse ja heakskiitmisesse. ELAK sai regulaarseid ülevaateid programmide täitmisest. Programmide muudatuste menetlus Euroopa Liidu asjade komisjonis on olnud konstruktiivne. Eelmisel aastal andis Riigikogu oma mandaadi ESM-i tööriistakasti laiendamiseks pankade otsekapitalizeerimise vahendiga. ESM-i juhtorganid kiitsid vahendi heaks 8. detsembril. Tegemist on pangandusliidu rakendumisele kindlust andva viimase ringi kaitsemeetmega. Vahendi reaalne kasutamine ei ole päevakorral.

Mida on oodata 2015. aastal? Leedust saab euroala liikmena lähiajal ka ESM-i osanik. Leedu liitumisega kaasneb meie suhtelise osaluse vähenemine 0,1855%-st 0,1847%-ni. Nominaalselt meie osalus ei muutu. Jätkub Küprose programmi elluviimine koos selle juurde kuuluva seirega.

Euroalale loodud turvavõrk ESM on oluline osa finantsstabiilsuse kaitsemüürist ja on ootusi õigustanud. Portugal ja Iirimaa väljusid programmist edukalt, Hispaaniale andis panganduse toetuslaenu vajalikku hingamisruumi majanduse korrastamiseks, Küprose programm edeneb ja ka Kreekas on positiivsed arengusuunad. ESM-i, aga ka EFSF-i toetuslaenu võimaldasid riikidel märkimisväärset kokkuvõtet võlateeninduskuludes, võrreldes turult teoreetiliselt saadava rahastusega. 2013. aastal teenis ESM kasumit 253 miljonit eurot, mis

suunati reservfondi. Usun, et ka 2014. aasta tulemused annavad võimaluse reserve suurendada. ESM ise areneb, on täiustunud riskijuhtimine ja rakendunud eelhoiatussüsteem võimalike tagasimakseraskuste ennetamiseks. Veel ühe rahuliku ESM-i aasta ootuses loodan, et ka tulevikus jätkub hea koostöö ESM-i küsimuste menetlemisel. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Vähemalt üks küsimus on. Kadri Simson, palun küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Te oma ettekandes mainisite, et ESM-ist rääkides võite öelda, et Kreekas on olnud positiivsed arengud. Järgmisel pühapäeval on Kreekas erakorralised parlamendivalimised. Kas te oskate öelda, mil määral need võivad mõjutada Kreeka saatust ESM-i programmiriigina?

Maris Lauri

Ma tänan küsimuse eest! Ma teen täpsustuse. Kreeka ei ole ESM-i programmiriik, ta on EFSF-i programmi all. Mis puudutab Kreeka valimisi, siis seal on selgelt olemas risk, et Kreekas võivad peale valimistulemuste selgumist tekkida probleemid. Siiski tuletan meelde, et Kreekale ei ole praegu eraldatud kogu summat, viimane osa on seni eraldamata. Selle eraldamine sõltub kindlasti ka valimistulemustest ja sellest, mida uus valitsus tegema hakkab. Ma usun, et hoolimata suurtest spekulatsioonidest ja Syriza lubadustest, et nad n-ö hakkavad programmi eitama ja kustutavad võla, seda siiski ei toimu, kuna Kreeka rahvas on väga huvitatud eurotsoonis püsimisest ja Euroopa Liidu liikmeks olemisega kaasnevatest hüvedest. Küll võib see tekitada teatavaid pingeseisundeid finantsturgudel. Kreeka majanduse seis on kõvasti paranenud, tõenäoliselt saavutati eelmisel aastal positiivne majanduskasv. Eelarve on väikeses primaarses ülejäägis, mis tähendab, et nad ei tule toime üksnes oma võla teenindamisega. Nii et Kreekal oleks nagu potentsiaali, kuid ta ei ole siiski isemeline veel turgudelt raha laenama ja pikaajaliselt selles majanduslikus seisus püsima, eriti kui valitsus otsustab loobuda olemasolevatest programmidest või kuulutab, et ta võlga tagasi ei maksa. Ma meenutan, et Kreeka võla

tagasimaksed algavad 2023. aastal. Nii et isegi kui Syriza vastutustundetult teatab, et ta võlga tagasi ei maksa, võib juhtuda, et peagi tulevad uued valimised ja uus valitsus keerab selle otsuse tagasi.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Igal Riigikogu liikmel on selle päevakorrapunkti raames üks suuline küsimus. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Ma küsin ka Kreeka kohta. Saksa-maa on avalikult tunnistanud, et Kreeka ilmselt lahkub Euroopa Liidust. Kui Kreeka lahkub Euroopa Liidust, siis ta lahkub küllap ka eurotsoonist. Kas teised liikmesriigid peavad tegema täiendavaid kapitali sissemaksid, juhul kui Kreeka lahkub?

Maris Lauri

Täna küsimast! Minu teada ei ole Saksa-maa avaldanud ametlikult arvamust, et Kreeka lahkub eurotsoonist või, seda enam, Euroopa Liidust. See on tõenäoliselt teatud analüütikute spekulatsioon. Mina usun, et Kreeka ei lahku. Nagu ma ütlesin, Kreeka rahva tahe eurotsoonis püsida on väga suur. Muidugi, kunagi ei saa asjades sada protsenti kindel olla, eriti siis, kui võimule tikuvad vasakäärmuslased. Kreeka lahkumine eurotsoonist tekitaks kindlasti kõikidele riikidele teatavas mottes probleeme, eriti kui otsustatakse võlakohustusi maha kanda. Aga nagu ma ütlesin, ma ei usu, et see juhtub.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Ma tahtsin küsida sellist asja. Kas ei peaks tegema aruande ka EFSF-i kohta, sest käesolev aruanne ja ESM-i majandusaasta aruanne vist ka ei sisalda EFSF-i andmeid? Kõige suuremad riskid on vähemalt hetketeadmise järgi seotud Kreekaga ja Kreekaga seotud kohustused ongi EFSF-is. Oleks hea teada. EFSF on ju võtnud ka kohustusi, ta maksab neid laene mingitest vahenditest tagasi, samas algavad Kreeka tagasimaksed alles kümne aasta pärast.

Hea oleks näha ka EFSF-i majandustegevust. Kas sellist aruannet ei peaks tegema?

Maris Lauri

Täna küsimast! Riigikogu ei ole seadnud kohustust sellist aruannet esitada.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma täna! Rohkem küsimusi selle ülevaate kohta ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Selle päevakorrapunkti raames me pärast arutelu lõppemist Riigikogus otsust vastu ei võta. Üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

10. Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalmaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliratifitseerimise seaduse eelnõu (819 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi. Kümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalmaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliratifitseerimise seaduse eelnõu 819 esimene lugemine. Mul on suur au anda sõna juba Riigikogu kõnetoolis olevale rahandusminister Maris Laurile. Palun!

Maris Lauri

Austatud Riigikogu juhataja! Riigikogu liikmed! Eesti ja Luksemburgi vahel sõlmiti topeltmaksustamise vältimise leping 2006. aastal. Kehtivat lepingut on vaja muuta, et viia teabevahetus kooskõlla rahvusvahelise standardiga. Muudetud on ka mitmeid teisi lepingu artikleid. Üks olulisemaid muudatusi on see, et residendina käsitletakse ka lepingulisi investeerimisfonde. Lepingu protokollis nimetatud või edaspidi kahepoolselt kokkulepitud investeerimisfondid võivad taotleda residentsustõendi alusel lepingu kohaldamist. Lepingusse lisati kohustus vahetada teavet ka juhul, kui

riigil endal ei ole küsitud maksuteavet vaja. Teabevahetus ei ole piiratud lepingus nimetatud maksudega. Riik ei või keelduda teabe andmisest põhjendusega, et teabe valdaja on krediidiasutus või isiku esindaja. Lepingut täiendati vahekohtumenetluse sättega. Kui pädevad ametiisikud, kelleks on tavaliselt maksuhaldurid, ei suuda isiku kaebust kahe aasta jooksul lahendada ning maksuasjas pole kohtueelse vaidlusorgani ega kohtu otsust, on isikul õigus nõuda asja vahekohtule arutamiseks esitamist. Luksemburgiga sõlmitav leping järgib Eesti maksulepingupoliitika suunda jätta tulu saaja residendiriiigile võimalikult laiad maksustamisõigused. Uue lepingu kohaselt ei või üle 10% osalusega mitteresidendi dividendidelt tulumaksu kinni pidada ning muudel juhtudel on tuluallikariigil võimalik kinni pidada 10% tulumaksu. Topeltmaksustamise vältimiseks kasutab Eesti sõltuvalt tululiigist vabastus- või tasaarveldusmeetodit. Kui Eesti resident saab tulu või kui tal on vara, mida on maksustatud Luksemburgis, vabastab Eesti selle tulumaksust. Dividendide puhul kasutab Eesti topeltmaksustamise vältimiseks tasaarveldusmeetodit. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud minister! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni!

Peeter Laurson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalmaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliratifitseerimise seaduse eelnõu 819 arutas rahanduskomisjon oma möödunud aasta 15. detsembri istungil. Algataja esindajana tutvustas eelnõu Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro. Eelnõu eesmärk on ratifitseerida leping, mis soodustab investeringuid lepinguosaliste riikide vahel, kõrvaldab võimaliku topeltmaksustamise ja loob lisavõimalusi maksupettuste tõkestamiseks.

Niisiis, küsimused ja teemad, mida komisjonis arutati. Tunti huvi, kas Eesti nõudis ka lisa- või eritingimusi seoses Luksemburgi suurkorporatsioonidele antavate soodustuste

skandaaliga. Selgus, et läbirääkimised olid lõppenud enne, kui seda teemat arutama hakati. Küsiti veel, mitmes sarnane leping see on. Nüüdseks on jõustunud 56 sarnast riikidevahelist lepingut, varsti läheneme 60-le. Dividendide maksustamine. Kinnipeetava maksuga ei maksustata dividendi, mille saaja on äriühing, kelle osalus dividendi maksvas äriühingus on vähemalt 10%. Kõigil ülejäänud juhtudel on kinnipeetava maksu ülempiir 10% dividendi brutosummast. Tulumaksuseaduse alusel dividendilt tulumaksu kinni ei peeta, mistõttu leping mitteresidendile makstava dividendi maksustamist ei mõjuta.

Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: saata eelnõu päevakorda 14. jaanuariks 2015. aastal, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. jaanuar kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, nüüd on võimalus küsida. Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Te ütlesite, et oleme 60 lepingu juurde jõudmas. Iseenesest on arv päris suur. Tuleb aga nentida, et mida rohkem on meil riikidega kahepoolseid omavahelisi lepinguid, seda suurem on ka ettevõtjate kindlus ühte või teise riiki investeerida. Kuidas te ise tunnetate, olles mitmeid aastaid olnud Riigikogus ja rahanduskomisjonis eelnõusid menetlenud, kas see tempo, mis me praegu topeltmaksustamise vältimise lepingute menetlemisel oleme saavutanud, on küllaldane või peaksime andma valitsusele signaali, et ta tegutseks intensiivsemalt eri riikidega lepingute sõlmimiseks?

Peeter Laurson

Üldiselt võiks see tempo olla kiirem. Ettevõtted ja äriühingud ootaksid kindlasti selliste lepingute kiiremat jõustumist. Kuid valitsuse seisukohalt on arusaadav, et kõikide riikide puhul ei sõltu läbirääkimiste venimine just meie riigist, vaid on tingitud riikide iseärasustest. Seal on vaja suuremaid kokkuleppeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad

soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei näe, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjon on kindlal seisukohal, et esimene lugemine tuleb lõpetada. Määrán eelnõu 819 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 28. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

11. Krediidandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu (795 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 11. päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud krediidandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu 795 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Maris Lauri!

Maris Lauri

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Riigikogu liikmed! Valitsuse tegevusprogrammi üks eesmäärke on võtta tarbijate kaitsmiseks ja vastutustundetult laenamise piiramiseks kiiralaenufirmade tegevus rangema kontrolli alla, muu hulgas kehtestada neile tegevusloaõue. Kõnealuse eelnõuga viiakse mittepankadest krediidandjad Finantsinspeksiooni järelevalve alla. Edaspidi peab ettevõtjal, kes annab või vahendab tarbijatele krediiti, olema Finantsinspeksioonist antav tegevusluba. Tegevusluba ei ole vaja, kui laenu väljastatakse üksnes juriidilistele isikutele, sellised laenuandjad Finantsinspeksiooni järelevalve alla ei lähe.

Tarbijatele krediidid andmine on rahasumma laenamine eraisikule, samuti järelmaksu või liisingu pakkumine. Lai kohaldumisala on põhjendatav sellega, et tarbijale ei ole vahet, missugusel kujul ta krediiti saab, kas tavalise laenu, järelmaksu või liisinguna. Igal juhul on tegemist finantskohustuse võtmisega. Praktikas on teada mitmeid juhtumeid, kus järelmaksuga toote ostnud tarbija ei ole suutnud hiljem maksekohustusi täita ja on võtnud uue kiiralaenu. Seetõttu võidakse sattuda võlaspiraali, kust väljuda on äärmiselt keeruline. Üldjuhul tarbijad ei teadvusta endale, et järelmaks on ka finantskohustus.

Erisusena ei laiene tegevusloa taotlemine nendele liisinguandjatele, kes kuuluvad pangaga samasse konsolideerimisgruppi. Põhjus

on see, et pangal juba on Finantsinspektsiooni tegevusluba ja ta on seega konsolideeritud järelevalve all. Pank tagab, et liisinguandja, kes kuulub panga konsolideerimisgruppi, täidab laenude andmisel seadusega sätestatud nõudeid. Järelevalvet ei kohaldata avalikes huvides ja soodsamatel tingimustel laenu andvatele ühingutele, näiteks KredExile. Tegevusloa taotlemise kohustus ei laiene hoiu-laenuühistutele. Kui Finantsinspektsioon hakkab tegevusluba andma, siis ta kontrollib mitmeid aspekte, sh juhtide pädevust ja omanike tausta, ettevõtte organisatsioonilist ülesehitust ja krediidi andmisel rakendatavaid protseduurireegleid. On nõutav, et ettevõtte juhid oleksid laitmatu mainega. Juhtidel tuleb tagada, et töötajate teadmised, oskused ja kogemused vastaksid seaduses sätestatud nõuetele.

Võrreldes tavaettevõtetega on laenuandjatele kehtestatud suurem kapitalinõue, praegusel juhul 50 000 eurot. Tarbijale krediidi väljastamise nõuded on kehtestatud võlaõigusseadusega. Uued nõuded sätestatakse tarbija maksevõime hindamisele, näiteks see, millist infot tuleb tarbija käest koguda. Tarbija kohta koostatakse krediiditoimik, kuhu koondatakse kõik andmed tarbijakrediidisuhete kohta. Hiljem peab krediidiandja suutma Finantsinspektsioonile tõestada, et krediidi andmise otsus oli põhjendatud. Eksimuse korral saab Finantsinspektsioon laenufirmat sanktsioneerida. Kehtestatakse kohustus esitada Finantsinspektsioonile regulaarseid aruandeid. Aruanded peavad andma ülevaate väljaantud või vahendatud krediidimahtudest, millest praegu reguleerimata turu tingimustes täpset ülevaadet ei ole. Lisaks tuleb järelevalve raames teavitada Finantsinspektsiooni kõikidest muudatustest, võrreldes tegevusloa taotlemisel esitatud dokumentidega, mis võivad oluliselt mõjutada laenufirma tegevust. Sellised muudatused on näiteks juhi või audiitori vahetamine. Krediidiandjad ja -vahendajad peavad Finantsinspektsioonile hakkama maksma järelevalvetasu.

Eelnõu jõustub üldises korras. Juba tegutsevad laenufirmad peavad oma tegevuse viima nõuetega vastavusse 2016. aasta 21. märtsiks. Muudatuste tegemiseks on vajalik piisav üleminekuajaeg ja see on ka põhjus, miks see seadus tuleks Riigikogus kiiresti vastu võtta. Peale seaduse vastuvõtmist jääb vastutus laenuvõtmise eest siiski inimesele ehk inimene

peab olema alati suuteline endale aru andma, kas tal on laenu vaja ja kas ta suudab seda hiljem teenindada. Kui isik satub makseraskustesse, siis võla tasumisel Finantsinspektsioon appi ei tule. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on vähemalt üks küsimus. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Väga tore, et see eelnõu on menetluses. Seda on pikalt oodatud. Minu küsimus teile on see. Kas rahaline määr, mis on kehtestatud, on piisav? Kui te ütlete, et jah, on piisav, siis mind huvitab, kust ja millest tegelikult tuleneb see 50 000 eurot, miks siin ei ole mingi muu summa. Kas see on mingite analüüside ja läbirääkimiste tulemusel või mingil kolmandal põhjusel tekkinud?

Maris Lauri

Kapitalinõue 50 000 eurot tuleneb järgmistest kaalutlustest. Üldiselt on finantssektoris ettevõtetele kehtestatud kõrgemad kapitalinõuded, eesmärk on suurendada finantsasutuse usaldusväärsust. Sellega tagatakse, et finantsteenuse osutaja on jätkusuutlik ja võimeline oma kohustusi täitma. See tagab ka vastutuse kliendi vara säilimise eest. Näiteks on miinimumkapitalinõue pankadele 5 miljonit eurot, investeerimisfondide valitsejatele 125 000 eurot. Eestis on kõige madalam kapitalinõue finantssektoris eriseaduste kohaselt 50 000 eurot, mis kohaldub makseasutustele ja e-raha asutustele. Need asutused ei kaasa investoritelt vahendeid, vaid osutavad maksete tegemise teenust, seega on see kapitalinõue kehtestatud eesmärgiga kontrollida turul tegutseja võimekust oma tegevust korraldada ja kaitsta tarbijate õigusi, ta peab suutma neid kohustusi täita. See on kaalutlus, mille põhjal on krediidiandjatele, mis ei ole pangad ega kaasa hoiuseid, kehtestatud 50 000 euro suurune kapitalinõue.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on veel küsimusi. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! See on pikk ja põhjalik dokument, mis meil täna laudadel on. Me püüame selle ära menetleda veel Riigikogu selle koosseisu tööaja jooksul. Kas see, mis meil täna töölaudadel on, on selline versioon, mis võiks siit minna lõpuks seadusena välja, või on teil juba praegu mingit informatsiooni, mida te tahate eelnõu algatajana ministeeriumi nimel meile lisada?

Maris Lauri

Täna küsimast! Minul ei ole küll mingisuguseid mõtteid, et seda seaduseelnõu peaks muutma. Minu hinnangul on tegemist n-ö valmis eelnõuga.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma lähen oma küsimusega üldiselt üksikule tagasi. Mul on väga konkreetne küsimus. Kuidas on selle seaduseelnõu kontekstis sätestatud tegevusloatasude tekkimise mehhanism?

Maris Lauri

Tegevusloatasud sõltuvad mitmest asjaolust. See tasu koosneb nagu kahest osast: kapitaliosa ja mahuosa. See katab Finantsinspektsiooni tegevuse ja järelevalvega seotud kulud. Kapitaliosa on konstantsem, mahuosa sõltub krediidiandjate väljastatud tarbimislaenu mahust ehk mida rohkem neid väljastatakse, seda suurem on mahuosa. Krediidivahendajate puhul sõltub see vahendatud tarbimislaenu mahust, suuremad vahendajad peavad maksuma ka suuremat järelevalvetasu. Selline põhimõtteline lähenemine on omane kõigile Finantsinspektsiooni järelevalvetasudele.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Minister andis algataja nimel juba sisuülevaate ära, mistõttu ma sellel

väga pikalt ei peatu, vaid räägin ennekõike sellest, milline on näinud välja eelnõu menetlusprotsess rahanduskomisjonis. Eelnõu tutvustas komisjonis rahandusminister Maris Lauri, kes vastas koos ministeeriumi ametnikega komisjoni liikmete küsimustele. Ma esitan aruteluteemad ja küsimused teemade kaupa ning nende all tutvustan konkreetseid küsimusi ja neile antud vastuseid.

Esimene teema oli tegevusluba. Küsiti, kas ettevõttel, kes soovib anda eraisikule laenu kõrvaltegevusena või kes soovib seda teha ühe korra, peab samuti olema tegevusluba. Ministeeriumi vastuse põhjal puudutab eelnõu üksnes eraisikutele antavaid laene, laenuandmine eraisikule ehk tarbijale aga nõuab tegevusluba. Oma töötajatele laenu andmist eelnõu ei reguleeri, samuti ei puuduta regulatsioon investeerimist.

Tunti huvi, miks juriidilistele isikutele laenu andmine on eelnõu reguleerimisalast välja jäänud. Näiteks võib see, kui üks ettevõtte teisele laenu tagasi maksmata jätab, mõjutada omakorda laenu andnud ettevõttega seotud teisi ettevõtteid ja tekitada neile raskusi. Ministeeriumi vastuse järgi on juriidiliste isikute omavaheline asjaajamine pigem äririski teema ja laiem majandusküsimus. Tarbijate teadmised, võib eeldada, on pigem nõrgemad, eeldatakse, et ettevõttejuhitudel on finants- ja majandusalased teadmised olemas.

Puudutati teemat, miks seadus ei reguleeri KredExiga seotut. Vastuseks kõlas, et KredEx annab laene avalikes huvides, ka eraisikutele antud KredExi laenud on avalikes huvides.

Küsimusi ka kapitalinõuete kohta, tunti huvi, millest need tulenevad. Nii krediidiandja kui ka krediidivahendaja aktsia- või osakapital peab olema vähemalt 50 000 eurot. Selle suuruse määramisel lähtuti analoogiast teiste finantssektoris tegutsevate sarnaste ettevõtete, millel on niisama suur kapitalinõue, näiteks e-raha asutus ja makseasutus. Krediidivahendaja on võrreldav makseasutusega, nad on sarnased juba tarbijakaitse huvide aspektist ja seega pole nende kapitaliseeritus nii olulisel kohal. Eesmärk ei ole kaitsta laenuandjaid tervikuna, vaid suunata käitumist laenuandmisel. Samuti puudutati laenuandjate käitumise muutumise ja võimalike uute nn jokk-skeemide tekke teemat. Küsiti, millised on võimalikud eelnõust tulenevad ümberkorraldused regulat-

siooni alla kuuluvate ettevõtete käitumises, pidades sealhulgas silmas võimalikke uusi jock-skeeme. Ministeerium loodab, et ei ole võimalusi regulatsioonist mööda hiilida. Pole teada, mida võidakse veel täpselt välja mõelda nõuetest pääsemiseks. Aga mööndi, et loogilised on sellised ümberkorraldused, kus grupi sees luuakse üks litsentsitud järelmaksupakkuja, kes pakub teenust kogu grupi sees.

Laenutaotleja laenuvõime hindamine oli samuti komisjonis kõne all. Eelnõu näeb ette, et laenuandja sise-eeskirjas kehtestatakse meetodika laenuvõime hindamiseks ja kontrollimiseks. Küsiti, kuidas käib varalise seisundi, sissetuleku ja teiste varaliste kohustuste väljaselgitamine, kas esitatakse päringud Maksu- ja Tolliametile ja teistele krediidasutustele vms. Rahandusministeeriumi vastuse järgi tuleb teabe kogumiseks kasutada kõiki võimalusi ja õigusi, näiteks Krediidiinfo maksehäireregistrit. Krediidiandjad on mõistnud info jagamise otstarbekust ning nad kavandavad andmevahetussüsteemi. Kogu avalik ja kättesaadav info tuleb koguda ja kirjeldada. Kui näiteks laenuandja on asjaomase andmevahetussüsteemi liige, siis tuleb tal seda maksevõime hindamisel kasutada.

Samuti tunti huvi, kas luuakse võla- ja krediidiregister. Ministeeriumi hinnangul on asjast huvitatud ettevõtjad seda ise loomas, osalevad mitmed pangad, suuremad krediidiandjad, ka Krediidiinfo. Kõik pangad pole praeguse info kohaselt siiski registrist huvitatud. Eeskätt mainiti turuliidreid. Kuid sellega on arvestatud, sest ka teistes riikides on olnud suhteliselt sarnane praktika.

Samuti oli kõne all nn kiirlaenuregulatsiooni paketi meetmete koosmõju. Täpsemalt küsiti, kas on hinnatud kõikide meetmete ehk Riigikogus menetluses oleva nelja eelnõu asjakohasust ja vajalikkust kogumis. Näiteks, kas reklaami väga oluline piiramine on vajalik, kui muude meetmetega tagatakse laenuvõime hindamine ja laenuvõimest lähtumine. Minister märkis, et koosmõju on arutamist väärt, kuid hindas käesolevat seaduseelnõu meetmetest kõige olulisemaks. Toodi välja, et asjaomast reklaami piiramise meedet on põhjendatud sellega, et intensiivne reklaam tekitab liigset huvi ja ahvatleb nn kiirlaenu andma ja saama. Eelnõud, mis sätestavad erinevaid meetmeid, on kavandatud jõustuma eri aegadel. Näiteks

peaks reklaamiseadus jõustuma 1. märtsil ning muude meetmete rakendumiseni peaks see liigset ja mõtlematut laenamist eeldatavasti tagasi tõmbama.

Puudutati ka krediidiandjate ja -vahendajate aruandlust ehk seda, mis infot neilt täpsemalt nõutakse. Koostöös Finantsinspeksiooniga täpset aruandlusskeemi alles töötatakse välja, eesmärk on saada ennekõike infot laenumah-tude kohta. Klientide kaupa nimeliselt infot ei esitata, aruanded on kvartaalsed ja esitatakse Finantsinspeksioonile. Saadud info põhjal peab olema võimalik määrata ka järelevalvetasu suurust. Küsiti selle kohta, kuidas järelevalvetasu määratakse. Ministeeriumi hinnangul analoogselt nagu seni pankade puhul, tasud kinnitatakse Finantsinspeksiooni nõukogu ettepanekul rahandusministri määrusega. Pankade järelevalvetasu ettepanekut tehes on Finantsinspeksioon lähtunud järelevalvekuludest. Nii et ettepanek on tekitada see n-ö kulu-põhisena.

Viimase teemana käsitleti laenuvõime hindamise ja vastutustundliku laenamise probleematikat, seda, kuidas eelnõu välistab laenuandmise isikutele, kes ei ole ilmselgelt võimelised laenu tagasi maksma. Näiteks on suuri laene saanud ka sügava puudega isikud. Ministeeriumi hinnangul on eelnõus nõue selliste protseduuride ettenägemiseks, mis peaksid sellisel puhul laenuandmise välistama. Kui laenu on antud reegleid järgimata, siis eelnõu kohaselt võtab Finantsinspeksioon laenuandja vastutusele.

Tunti huvi selle vastu, et eelnõule lisatud ministri määruse kavandist ei ole veel näha laenu tagatuse suhtarvu määra ega laenumaksete suhtarvu maksimummäära. Tunti huvi, millised need näitajad olema hakkavad. Näiteks on Eesti Pank kavandamas krediidasutustele minimaalse omafinantseeringu nõudeid ning maksimaalset sissetulekute ja laenusumma mahu suhet. Ministeeriumi vastuse järgi näeb eelnõu ette vastutustundliku laenamise põhimõtteid. Viidatud Eesti Panga meetmed puudutavad üksnes krediidasutuste väljastatud kinnisvaralaene. Nimetatud Eesti Panga piirmääradest lähtumine tarbimislaenude puhul on arutelu objekt, kuid pigem võiksid nõuded ja piirmäärad olla samad. Määruse eelnõu alles töötatakse välja. Kui kliendil juba on kinnisvaralaene, siis tarbimislaenude laenuvõime

hindamisel tuleks ikka kõik kohustused arvesse võtta. Kui juhtub, et on juba kaetud kinnisvaralaen ja soovitakse ka tarbimislaenu, siis praktikas on laenuandjad ennast kaitsnud võlaõiguslike lisameetmetega. Näiteks on laenulepingutes keeld üle teatud piiri muid laene võtta, lisalaenude võtmisest teavitamise kohustus, samuti on näiteks laenuvõtjal kohustus teatada töökoha kaotusest või muust säärasest tema finantsseisundit mõjutavast asjaolust.

Nagu kuulsite, arutelu oli üsna pikk ja põhjalik, aga otsused tehti konsensuslikult ja need olid järgmised: teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, st 28. jaanuar kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Nüüd avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Sven Sesteri! Palun valmis panna Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajal Neeme Suurel! Palun, härra Sester!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid, kes on siia Riigikogu saali veel jäänud! Tegelikult on selle eelnõu menetlemine üks oluline versustapost. Nagu te kuulsite eelmisest ettekandest, oli komisjonis sellel teemal elav arutelu. Täiesti üllatav, et täna on Riigikogu saalis kohal niivõrd vähe Riigikogu liikmeid.

Aga ma tahtsin selle eelnõu menetlemise raames rääkida üldiselt tarbijakrediitidest ja olukorrast, kus me praegu oleme. Nimelt, napilt aasta tagasi, oktoobris 2013, toimus rahanduskomisjoni initsiatiivil nelja komisjoni ühisistung, kus osalesid rahanduskomisjon, majanduskomisjon, sotsiaalkomisjon ja õiguskomisjon. Me palusime sellele ühisistungile eri ministeeriumide esindajad, lisaks inimesi Eesti Pangast, pangaliidust, Tarbijakaitseametist ja mitmest teisest institutsioonist. Tegemist oli avaliku parlamentaarse kuulamisega sellel teemal. Võiks öelda, et oktoobris 2013 me esimest korda andsime realselt sisendi, et me peaksime selle teemaga edasi minema.

Miks oli nii palju eri ministeeriume kaasatud? Põhjus oli selles, et siiamaani olid kiiralaenude ja üldse tarbimislaenudega seonduvad

probleemid pidevalt n-ö kahe tooli vahel ehk eri ministeeriumidel olid eri seadused ega olnud ühtegi koordineerivat üksust, kes oleks need asjad kokku võtnud. Sel hetkel me selgitasime välja eri ministeeriumide võimaliku puutumuse tarbijakrediiditemaatikaga, mis tuli huvitavalt välja. Ma toon teile näite, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töövaldkonnas on põhimõtteliselt kaks seadust, mis suuremal või vähemal määral on selle teemaga puutumuses: reklaamiseadus ja tarbijakaitseadus. Rahandusministeeriumi töövaldkonnas on selle teemaga puutumus Finantsinspektsiooni seadusel ja mitmel finantsvaldkonda reguleerival seadusel: krediidiasutuste seadus, makseasutuste ja e-raha asutuste seadus, ka praegu menetletav seaduseelnõu. Samamoodi on teemaga seotud Justiitsministeeriumi töövaldkonda kuuluvad võlaõigusseadus ja kõik võlaõiguskaitsemeetmeid käsitlevad seadused, näiteks võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus jt. Sotsiaalministeeriumi töövaldkonda kuulub sotsiaalhoolekande seadus, mis otseselt võlanõustamist ju ei reguleeri, aga seal kavandatakse sotsiaalseadustiku eelnõu, mis hakkab seda tegema. Nii et mitmed ministeeriumid olid selle teemaga suuremal või vähemal määral puutumuses.

Peale 15. oktoobri 2013. aasta ühisistungit palusin ma rahanduskomisjoni esimehena anda tagasisidet, kuidas edasi minnakse. Ministeeriumid löid töögrupi nendestsamadest asjaosalistest, kes sellel parlamentaarsel kuulamisel osalesid. Selle töögrupi juhtijaks sai Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Nad tulid eelmise aasta alguses, mõni kuu hiljem, 27. jaanuaril uuesti rahanduskomisjoni. Selleks ajaks olid nad ära teinud analüüsi ja esimese monitooringu. Tulemused olid kurvad. Reaalsus oli selline, et oli viimane aeg selle temaatikaga tegelema hakata. See turg ei olnud sugugi reguleeritud ja riigil puudus reaalne informatsioon, olid vaid oletused ja tagajärgi võis näha lihtsalt kohtupaberitest. Ei olnud täpset informatsiooni, kui palju võlgnikke on, olid lihtsalt üldised nägemused.

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Jaa, muidugi! Kas kolm minutit, kaks minutit või üks minut? Kolm minutit juurde.

Sven Sester

Peale seda jaanuaris toimunud kohtumist rahanduskomisjonis andis töögrupi juht lubaduse, et tullakse välja väga konkreetsete ettepanekutega ja informeeritakse ka komisjoni. Eelmise aasta aprillis, omakorda mõni kuu hiljem, 7. aprillil 2014, oli rahanduskomisjonis olemas lõplik ülevaade tehtud tööst. See kujutas endast raportit, mis anti ka Vabariigi Valitsusele. Selle raporti valguses võib öelda, et me oleme tõesti suure töö lävel ja suur töö on ka ära tehtud. Meil on menetluses tsiviilkohtumenetluse seadustik, millega keelatakse tarbijakrediidilepingutest tulenevate vaidluste lahendamine vahekohtus ja seatakse ülempiir tarbijakrediidilepingu krediidi kulukuse määrale. Meil on menetluses reklaamiseadus, millega keelatakse teatud kanalites reklaam ja kõik sellega seonduv. Meil on menetluses võlaõigusseadus, millega kehtestatakse ülempiir tarbijate sissenõudmiskuludele ja täpsustatakse viivise regulatsiooni. Täna me arutame krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu, millega me tegelikult sätestame tegevusloakohustuse ja koondame sisuliselt kõik krediidiandjad ja -vahendajad Finantsinspektsiooni alla. See on minu meelest väga märgiline olukord, et finantsturu ühes sektoris hakkab kehtima täiesti uus olukord. Ma arvan, et menetlus, mis meil lähinädalatel ees seisab, viib lõpuks selleni, et me saame seda turgu rohkem ohjata ja viia selle selgema regulatsiooni alla. Ma arvan, et võitjaks saavad olla ainult tarbijad. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Neeme Suure! Lahkesti on läbirääkimistele oodatud ka Keskerakonna ja Reformierakonna fraktsiooni esindajad. Palun, härra Suur!

Neeme Suur

Palun kolm minutit lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kaheksa minutit.

Neeme Suur

Kõigepealt aitäh eelnevatele ettekandjatele, ministrile, Riigikogu rahanduskomisjoni esimehele ja aseesimehele väga ülevaatlike ette-

kannete eest! Ka mina oma fraktsiooni ettekandes juhin tähelepanu selle eelnõu laiemale kontekstile. Sest tõesti, me ei saa seda vaadata üksi, tema üksikus ilus, vaid me peame nägema ka kõrvalolevaid eelnõusid ja seda, kuidas nad tervikuna meie kiirraenuturгу kujundavad.

Kiirraenude maht kasvab, viimastel aastatel lausa 30% aastas. Kõikidest tarbimislaenudest veerandi moodustavad kiirraenud. Need on mitu korda, kui mitte sada korda kallimad kui tavalised laenud. Eelmise aasta alguse seisuga oli Eestis 34 706 isikut, kes on kiirraenu või tarbijakrediidi tasumisega hätta jäänud, sh on 19 671 inimesel üks kehtiv maksehäire ja 15 035 inimesel kaks või rohkem kehtivat maksehäiret.

Et kiirraenuturg vajab reguleerimist, see oli ilmselge. 2013. aastal vastuvõetud, pigem heale tavale manitsevast seadusmuudatusest, millega kohustati laenuandjaid hoolikamalt laenu-saaja maksevõimet kontrollima, jäi selgelt väheseks. 2014. aasta kevadel võttis sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna koalitsioon oma eesmärgiks kiirraenuturгу otsustavalt kor-rastada. Mitte et see otsus ei oleks vaidlemata saavutatud, eks ikka on arvamusi, et ettevõt-lusvabadus on midagi, mida ei tohiks vää-rata, ja inimesel ongi õigus ise oma vead teha. Kuid lõpuks, kui probleemid on silmaga nähtavad, saavad kõik aru, et liigkasuvõtmine ei ole osa ettevõt-lusvabadusest ja laenu-lõksu langemine ei ole inimese vaba tahte väljendus. Ehk nagu seadus ütleb, laenuandja peaks ju olema tead-lik laenuvõtja erakorralisest vajadusest, sõltu-vussuhtest, kogenematuses või muudest asja-oludest ja mitte selliseid laene andma. Kui aga hea tava ilmselgelt ei toimi, siis tuleb võtta vastu vajalikud otsused.

Koalitsiooni planeeritud meetmete pakett oli tõhus ja täielik. Rahandusministeeriumile tehti ülesandeks töötada välja eelnõu, mille kohaselt kehtestatakse tegevusloakohustus tar-bijakrediidi ettevõtetele ja allutatakse kiirrae-nukontorid Finantsinspektsiooni järelevalvele. See on eelnõu 795, mida arutatakse praegu siin saalis ja mida menetletakse rahanduskomis-jonis. Justiitsministeeriumi kohustati esitama eelnõu laenude krediidi kulukuse määra piira-miseks ja vahekohtute kasutamise keelamiseks tarbijakrediidilepingutest tulenevate vaidluste lahendamisel. See on eelnõu 713, mida me-netletakse õiguskomisjonis. Õiguskomisjoni

lauale tuli veel eelnõu laenudega seotud sissenõudmiskulude reguleerimiseks ehk eelnõu 786. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile tehti ülesandeks esitada eelnõu tarbijakrediidireklaami piiramiseks, see on eelnõu 780, mis on menetluses majanduskomisjonis. Kõik need eelnõud on praegu Riigikogu menetluses, toimuvad arutelud komisjonides ja Riigikogu täiskogu istungitel. Täpselt nii nagu minu eelkõneleja, lugupeetud rahanduskomisjon aseesimees, avaldas lootust, nii avaldan ka mina lootust, et need kõik veel selle Riigikogu koosseisu tööajal operatiivselt vastu võetakse. Lisaks analüüsib Justiitsministeerium eraisikute võlgade ümberkujundamise menetluse tõhustamise võimalusi ja Sotsiaalministeerium võlanõustamisteenuse kättesaadavust. Kõik loetletu on hädavajalik abi inimestele.

Lõpuks pean vägagi nõustuma rahandusministri ettekande lõpus väljaöelduga. Praegu me teeme riigi regulatsioonide osas kõik, mis on võimalik, aga on veel üks asi ja see on inimeste endi teadlikkuse parandamine. Siin on meil kõigil veel pikk maa minna. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Nüüd Kes- ja Reformierakonna suured kõned! Ei ole, selge. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 795 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 28. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

12. Kindlustustegevuse seaduse eelnõu (796 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 12. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kindlustustegevuse seaduse eelnõu 796 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Maris Lauri! Olgu niipalju veel Riigikogu liikmetele öeldud, et on tulnud ka teade, et rahanduskomisjoni ettekandja ei ole keegi muu kui esimees isiklikult, Rannar Vassiljev. Palun, proua minister!

Maris Lauri

Austatud Riigikogu juhataja! Riigikogu liikmed! Esimesel lugemisel on kindlustus-

tegevuse seaduse eelnõu. Kehtiv seadus on vastu võetud 2004. aastal. Uus seadus töötati välja kahel põhjusel. Peamine ajend on Euroopa Liidu ülene kindlustusvaldkonna reform ehk projekt Solventsus II. Eelnõuga võetakse üle ka kaks kindlustusvaldkonna direktiivi. Direktiivide ülevõtmise tähtaeg on s.a 31. märts. Teine ajend on kõrvaldada kehtivast seadusest puudused, mis on aja jooksul ilmnunud, pean silmas tegevuslubade peatükki ning kindlustusvahendust või kindlustusandja pankrotiküsimusi. Need on teemad, kus muutmine lähtus riigisisisest vajadusest.

Nüüd annan ülevaate uuest seadusest ning selle aluseks olevast Solventsus II-st. Kindlustustegevuse seadus on klassikaline finantssektori seadus ning reguleerib kindlustusandja asutamist ja piiriülest tegutsemist, kindlustusandja omanikke, juhtimist, kapitalinõudeid, tegevuse lõpetamist, järelevalvet ja vastutust.

Kindlustusandjate uus usaldatavusnõuete süsteem põhineb kolmel sambal ja sarnaneb juba pangandussektoris kehtivaga. Esimene sammu kehtestab kindlustusandjatele uued kvalitatiivsed usaldatavusnõuded. Teise samba eesmärk on rõhutada kindlustusandja riskijuhtimise ja kapitalivajaduse sisemise hindamise tähtsust ning tõhustada järelevalvelist tegevust. Kolmanda sambaga tagatakse, et nii finantsjärelevalve kui ka avalikkus saaksid kindlustusandja tegevuse kohta kogu vajaliku teabe. Seaduse eesmärk on, et Eestis asutatud kindlustusandja oleks maksejõuline, jätkusuutlik, hästi juhitud ja oma tegevuses läbipaistev. Võetavad järelevalvemeetmed aitavad kaitsta kliendi huve.

Rangemaks muudetakse kindlustusandjate kapitalivajaduse arvutamise põhimõtted, nõuded omavahenditele ja juhtimiseeskirjad. Suureneb järelevalve esitatavate aruannete ja avalikustatava teabe mahu üle. Kindlustusandja kapitalivajaduse määramisel võetakse kasutusele majanduslikel riskidel põhinev lähene mine. See tähendab, et kõik riskid, millega kindlustusandja oma tegevuses kokku puutub, kajastatakse ka kapitalinõudes.

Täiendatud nõuded hakkavad kehtima ka kindlustusvahendajatele. Eelnõus on kindlustusvahenduse regulatsioon üks terviklik peatükk. Muudatuste tegemisel lähtutakse eesmärgist, et kindlustusvahendajad oleksid lojaalsed kliendi huvidele ning oma tegevuses professio-

naalsed. Samuti on oluline, et vajaduse korral oleks järelevalvel piisavalt võimalusi sekkuda.

Milline on kindlustusturu valmisolek uute nõuete rakendamiseks? Eesti kindlustusandjad teevad ettevalmistusi uue seaduse rakendamiseks. Seniste stressitestide põhjal võib eeldada, et mõnel kindlustusandjal võivad kapitalinõuded kasvada. Kuid kui me vaatame üldist olukorda, siis on Eesti kindlustusandjad juba praegu piisavalt kapitaliseeritud. Turuosalistel on vaja teha mõned IT-arendused ning värvata ja koolitada personali. Arendustegevuseks on jäetud seaduse vastuvõtmise ja jõustumise vahele piisav ajavaru. Meie arusaama kohaselt jõustuks seadus põhiosas 2016. aasta 1. jaanuaril ja osaliselt s.a 1. aprillil. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Ma palun nüüd ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid, tänan tähelepanu eest! Vastutasuks annan kõigile siinviibijatele ülevaate sellest, milline on olnud kindlustustegevuse seaduse eelnõu arutelu käik komisjonis.

Oleme seda teemat arutanud kahel komisjoni istungil. Esimene neist toimus 16. detsembril. Toona andis rahandusminister Maris Lauri ülevaate eelnõu eesmärkidest ning vastas komisjoni liikmete küsimustele. Esiteks tunti huvi kindlustusvahendusega seonduva vastu. Kehtiv seadus ei vasta enam mitme teema osas kindlustusturu ega järelevalve vajadustele. Probleemid, mille vastu huvi tunti, olid võimalik huvide konflikt, segadus vahendatud rollide ja tegevuse eesmärgiga, järelevalve võimalused sekkumiseks.

Küstiti, kuidas mõjutab komisjonitasu suurus ehk see, et ühelt seltsilt saab küsida suuremat tasu kui teiselt, maaklerite usaldusväärsus ja kuidas see avaldab mõju kliendi huvide kaitsele. Algataja esindaja selgitas, et seda küsimust on arutatud Konkurentsiameti ja Finantsinspeksiooniga. Analüüsitud on maakleritasusid. Mustrit, nagu komisjonitasu suurus mõjutaks otseselt kindlustustoote müüki, välja ei ole joonistunud. Seetõttu puudub tasude regulatsiooni kehtestamise järele vajadus.

Tunti huvi, kuidas maandatakse huvide konflikti vahenduse puhul. Maakleril on kohustus lähtuda kliendi huvidest, tal on lojaalsuskohustus kliendi ees. Maakleril on kohustus avaldada vahendustasu suurus, mis on ka kehtivas seaduses nii. Näiteks ei tohi motivatsioonipakett motiveerida kindlustusvõtjat kahjulikus suunas.

Komisjoni liikmed tõid välja, et eelnõu on mahukas ja selle menetlemiseks Riigikogus ei ole piisavat ajavaru. Eelnõu kooskõlastustabelist nähtub, et eelnõu kohta on esitatud arvukalt märkusi ja ettepanekuid. Küsiti, kas on teemasid, milles huvirühmadega ühist keelt ei leitud. Ministeeriumi esindaja möönis, et märkusi tuli rohkelt, kuid enamik erimeelsustest on lahendatud. Vahendusega seotud küsimused on kõige probleemsemad. Tulenevalt arutuskäigust tuli komisjoni liikmetelt ettepanek kuulata huvirühmad komisjonis ära.

13. jaanuaril ehk eile toimuski kõlanud ettepanekust tulenevalt rahanduskomisjoni istung, kus osalesid huvigrupid: Eesti Kindlustusseltside Liit, Eesti Kindlustusmaaklerite Liit, Eesti Liisingühingute Liit ja Eesti Turismifirmade Liit. Samuti olid palutud osalema Finantsinspeksiooni ja Rahandusministeeriumi esindajad. Osapooled tõid välja järgmised probleemid.

Kõigepealt, Eesti Liisingühingute Liidu hinnangul eelistab eelnõu selgelt kindlustuseltse ega soosi kindlustusmaaklerite tegevust. Nad leiavad, et piirang, mis lubab kindlustusmaakleril kindlustusvahendusega hõlmatud tegevust edasi anda üksnes teisele registreeritud kindlustusmaaklerile, pärsib ebaproportsionaalselt liisinguandjate võimalusi pakkuda oma klientidele kindlustuslahendusi koostöös maakleritega. Näiteks, kui liisingufirma tegutseb agendina, siis võib välja selgitada kindlustushuvi ja sõlmida lepingu, kui ta esindab maaklerit, siis kindlustushuvi välja selgitada ei või.

Eesti Turismifirmade Liit on seisukohal, et vahendustasu avaldamise nõue ei ole reisikindlustuse valdkonnas eesmärgipärane ega põhjendatud. Avaldamiskohustus kohaldub, kui vahendatakse mitme kindlustusandja lepinguid. Erandina ei pea vahendustasu avaldama, kui pakutakse ühe kindlustusandja lepinguid. Eesti Turismifirmade Liit leiab, et see toob kaasa olukorra, kus reisifirmad hakkavad pak-

kuma ühe kindlustaja toodet, selle asemel, et avaldada vahendustasu suurus, või vähemalt on seadusandja selleks eelduse või motivatsiooni loonud.

Eesti Kindlustusmaaklerite Liidu hinnangul on kindlustustegevuse seaduse olulisim eesmärk kaitsta kindlustusvõtjat. Eesti kindlustusvõtja armastab kindlustustooteid võrrelda ja kindlustusmaaklerite teenust kasutada. Üle 50% kahjukindlustuslepingutest sõlmitakse kindlustusmaaklerite vahendusel. Kindlustusmaakleri tegevuse regulatsioon peab sarnanema kindlustusandja tegevuse regulatsiooniga, et ei piirataks vaba konkurentsi ja kindlustusteenuse kättesaadavust riskide osas, mille vastu Eesti kindlustusandjad kindlustust ei paku või siis pakuvad oluliselt kõrgema hinnaga. Maaklerid ei pea õigeks põhimõtet, mille järgi kindlustusandja võib kogu oma põhitegevuse edasi anda, aga kindlustusmaakleritel on keeld oma tegevust mis tahes osas edasi anda. Näiteks võib kindlustusandja kasutada sõiduki ülevaatamiseks spetsialiseeritud koostööpartneri abi, aga maakler ei või. Kindlustusmaaklerile ja kindlustusagendile peaksid kehtima sarnased regulatiivsed nõuded. Regulatsioon ei tohiks kallutada ettevõtet valima, kumma kindlustusvahendusvormi ta valib.

Eesti Kindlustusseltside Liit on kirjas rahanduskomisjonile toonud 20 lehel välja oma märkused. Kohtumisel oli nende põhisõnum, et seaduse vastuvõtmisega ei peaks kiirustama, vaid selle vastuvõtmine võiks jääda Riigikogu järgmisele koosseisule, siis oleks võimalik menetluse käigus lahendada võimalikult palju probleeme, millele kirjas on ka viidatud. Komisjoni esimehe kommentaarina ütlen, et üldiselt võib need probleemsed kohad jagada kaheks. Ühed on sellised õigusloomepõhised kohad ehk probleemne on see, kuidas mõte on kirja pandud. On küsitav, kas need, kes on kirja pannud selle, mille nad kirja on pannud, ja need, kes seda loevad, saavad sellest täpselt ühtemoodi aru. Need on teemad, millega seadusloome käigus tuleks tegelda ja üritada probleeme lahendada. Teiseks on aga põhimõttelisemad küsimused, millest kahel komisjoni koosolekul kõige rohkem puudutati kahte teemat. Esiteks, maaklerite kohustus lähtuda kliendi huvidest, selle regulatsioon, ja teiseks, maakleritele ja agentidele kehtestatud erinev reeglistik. Iseenesest on see mõnes

mõttes arusaadav, sest agent ei esinda klienti, aga maakler esindab, mistõttu ongi need reeglistikud erinevad. See on tõenäoliselt tekitanud põhjuseid, miks näiteks liisingühingute liit ja turismifirmade liit peavad tulevikus mingil määral üle vaatama oma senist praktikat, kuidas kindlustustooteid pakutakse. See on tekitanud teataval määral probleeme. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja!

Rannar Vassiljev

Vabandust, mul jäid infot edasi andes märkimata menetlusotsused, mida on kindlasti äärmiselt oluline siit puldist kogu seda saali täitvale rahvale edasi anda. Nimelt, rahanduskomisjon otsustas teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks otsustati määrata kümme tööpäeva, s.o 28. jaanuar kell 17.15. Otsused olid kõik konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Mul on üks küsimus. Kas komisjon otsustas määrata muudatusettepanekute esitamise tähtaja või komisjon otsustas teha ettepaneku muudatusettepanekute esitamise tähtaja määramiseks?

Rannar Vassiljev

Täna selle küsimuse eest! Kuna komisjonil puudub pädevus teha otsust muudatusettepanekute tähtaja ja ka eelnõu lugemise lõpetamise kohta, siis oli tegu ettepanekutega. Täna küsimuse eest ja võimaluse eest seda täpsustada!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu teile, hea ametikaaslane ja komisjoni esimees! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 796 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 28. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

13. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu (821 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 13. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu 821 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Maris Lauri!

Maris Lauri

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Riigikogu liikmed! Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõuga sätestatakse meetmed, kuidas ennetada ja lahendada pankade finantsprobleeme, eelkõige lähtudes 2008. aastal maailma tabanud finantskriisi kogemustest. Kriisi õppetundide põhjal töötati Euroopa Liidus välja direktiiv, millel see eelnõu põhineb.

Eelnõuga soovitakse vähendada võimalust, et pankade tervise parandamiseks ehk saneerimiseks oleks vaja kasutada riigieelarvelisi vahendeid. Sätestatakse otsesõnu, et maksu- maksjate raha võib kasutada üksnes juhul, kui aktsionärid ja võlausaldajad on esmase kahju kandnud. Eelnõuga määratakse Finantsinspeksioon kriisilahendusametuseks. Finantsinspeksioon saab senisest suuremad volitused, sekku- maks pangas esinevate probleemide korral.

Esiteks sätestatakse eelnõuga kriisilukor- raks ettevalmistavad meetmed. Igale pangale pannakse kohustus koostada regulaarselt finantsseisundi taastamise kava. Finantsins- peksioon peab omakorda koostama kriisi- lahenduskava iga panga kohta. Kavade ees- märk on tagada piisav valmisolek võimaliku kriisi efektiivseks lahendamiseks. Finantsins- peksioonile antakse õigus nõuda panga juri- dilise või operatsioonilise üksuse muutmist. Näiteks, kui investeerimistegevus tundub pan- gale liiga riskantse ärina, siis võib Finantsins- peksioon nõuda selle eraldamist tavapangan- dusest.

Teiseks nähakse Finantsinspeksioonile ette meetmed varajaseks sekkumiseks. Kui pank ei ole veel maksejõuetuks muutunud, kuid esine- vad teatud märgid likviidsusprobleemidest, siis on Finantsinspeksioonil õigus nõuda panga- juhtide väljavahetamist ja kasumist väljamak- sete tegemise keelustamist või võtta vajaduse

korral panga juhtimine ka üle ehk määrata panka juhtima ajutine erihaldur.

Kolmandaks, tõsisemate probleemide esi- nemise korral antakse Finantsinspeksioonile mitmed uued volitused kriisilukorra lahen- damiseks. Nii saab Finantsinspeksioon õiguse nõuda panga kohustuste konverteerimist oma- kapitaliks või need kohustused maha kirjutada. See tähendab, et võlausaldajad võivad jääda teatud ulatuses või ka tervikuna oma rahast ilma. Näiteks, kui mõni pank on andnud laenu teisele pangale, kes satub probleemidesse, siis võib laenuandjast pank oma raha kaotada või seda mitte täies ulatuses tagasi saada. Sellise otsuse saab teha Finantsinspeksioon. Tava- hoiustajate hoiused ei lähe mahakirjutamisele, seda ei tohi teha. Samuti, kui panka ei saneerita, vaid ta läheb pankrotti, tagab tavahoius- tajate kuni 100 000 euroseid hoiuseid endiselt Tagatisfond.

Finantsinspeksioon saab kriisi lahendami- seks võtta lisameetmeid, näiteks võib ta lahu- tada probleemse panga head ja halvad varad, ehk moodustada n-ö halva panga, või moodus- tada ajutise pangauksuse ehk sildpanga ees- märgiga tagada panga kõige olulisemate funktsioonide, sularaha väljavõtmise ja maksete teostamise jätkumine. Kokkuvõtlikult lähtub Finantsinspeksioon kriisi lahendamisel põhi- mõttest, et võlausaldajate kahjud ei tohi olla suuremad kui krediitiasutuste pankrotimenet- luse korral. Finantsinspeksioon võtab kriisi- lahendusmeetmeid üksnes juhul, kui panga pankrot tavaolukorras oleks kõikidele osapool- tele veelgi kulukam.

Neljas muudatuste valdkond puudutab Tagatisfondi juurde loodavat kriisilahenduse osafondi. Selle fondi vahendeid võib vajaduse korral kasutada probleemidesse sattunud panga saneerimiseks, näiteks panga kohustuste ga- ranteerimiseks, laenuandmiseks või probleem- sete varade omandamiseks. Kriisilahendus- fondi hakkavad pangad igal aastal sissemak- seid tegema. Alates aastast 2016 hakatakse riigisisesse kriisilahendusfondi kogutud makseid kandma edasi Euroopa Liidu keskses- se kriisilahendusfondi. Keskmesse kriisilahen- dusfondi teevad kohustuslikus korras makseid kõik eurosooni pangad ja nende riikide pan- gad, kes on pangandusliiduga vabatahtlikult liitunud.

Seadus jõustub üldises korras ja pankade tegevus peab olema uute nõuetega täielikult kooskõlas selle aasta lõpuks. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on üks küsimus. Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Austatud ettekandja! Mul on selline küsimus. Eestil on oma eripära. 80% meie turu hõlvanud krediidasutustest on sellised, kelle emaaettevõtted asuvad Skandinaavia maades. Nagu ma aru saan, mängivad ka järelevalves esimest viiulit just nende Skandinaavia maade finantsinspeksioonid. Meie pangad on hästi kapitaliseeritud, aga riskid võivad tekkida just Rootsi turul, kus kinnisvaramull on juba pikka aega kestnud. Meie risk võib olla see, et kui Rootsi pankadel teki- vad raskused, siis nad hakkavad kapitali meie pankadest välja viima, näiteks konsolideerimisgrupi finantstoetustena, milline instrument on selles seaduses ette nähtud. Kuidas see regulatsioon meie spetsiifilisi riske maandab?

Maris Lauri

Tänan küsimuse eest! Kuid praeguses olukorras on Eestis tegutsevate ja registreeritud pankade järelevalve siiski Eesti Finantsinspeksiooni käes. Jah, nad teevad väga tihedat koostööd omanikpankade riikidega, st Rootsi finantsinspeksiooniga ja Taani vastava asutusega. Nüüd on see koostöö tase liikunud lihtsalt astme võrra kõrgemale, lisaks Eesti Finantsinspeksioonile on kaasatud ka pangaliidu vastavad organisatsioonid. Need barjäärid, mis välistavad probleemide kandumise Rootsist Eestisse, on siiski kindlustatud. Omandus ei tähenda ilmingimata, et omaniku probleemid kanduvad siia üle, sest Eestis ei ole tegemist mitte filiaalidega, vaid eraldi kapitaliseeritud ja eraldi pangandusnormatiive täitvate pankadega.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Head allesjäänud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 821 oma 16. detsembri 2014. aasta istungil. Algataja esindajana tutvustas eelnõu rahandusminister Maris Lauri.

Annan ülevaate küsimustest ja teemadest, mida me komisjonis käsitlesime. Kõigepealt, seaduse vastuvõtmise korral saab Finantsinspeksioon volitused finantskriisi lahendamiseks ning vaja on aega ettevalmistuste tegemiseks. Üks teema oli see, kuidas me peaksime Riigikogus seda eelnõu menetlema. Algataja sõnum meile oli, et selle eelnõuga on kiire. Algataja soovib ja eeldab kiiret ja konstruktiivset menetlemist. Direktiivi tekst ise, mille me nüüd üle võtame, avaldati eelmise aasta juunis. Ülevõtmiseks jäi vähe aega, siin on keerukad konstruktsioonid. Rahandusministeeriumil võttis selle eelnõu ettevalmistamine koos Eesti Panga, Finantsinspeksiooni ja Justiitsministeeriumiga seetõttu aega.

Komisjoni liikmetel oli küsimus selle kohta, kas eelnõus on sätestatud krediidasutustele nõue esitada nimekiri oma klientidest, kellele jäävad hoiused välja maksmata. Vastus oli, et nimekiri tuleb, aga eelnõu eesmärk on eelkõige finantskriisi tekkimist vältida ja nende kreditoride nimekiri, kelle nõudeid võidakse vähendada, selgub alles finantskriisi käigus. Regulatsiooni põhiidee on luua fond, et kui kriis tekib, siis oleks teada, kuidas peaks käituma.

Oli küsimus selle kohta, kuidas selle seadusega peaks lahendama Tagatisfondi probleemi, kui on selline olukord, et ei ole teada, kellele raha tagastada. Sellele oli vastus, et see on hoopis Tagatisfondi seaduse teema. Uus hoiuste tagamise direktiiv on tulemas, seal võivad olla ka sellealased regulatsioonid.

Oli küsimus, kas pankadel on õigus teenustasusid suurendada ja kust summad tulevad. See küsimus oli seotud pankade osamaksetega fondi. Vastus oli, et pangad peaksid seda teema ikkagi oma vahenditest, seos kliendiga on kaudne ja mõte ei ole see, et tasub maksu- maksja, vaid tasub panga klient. Praegu ka ju pangad kannavad teatavasti vahendeid Tagatisfondi. Nüüd luuakse uus üleeuroopaline fond, sinna koguneb tasapisi raha ja lõpptulemus peaks olema see, et kriisilukorras ei ole vaja riigieelarve raha kulutada.

Küsimus oli selle kohta, kas seaduses on kindlaks määratud pangajuhtide võetud riskid, vead ja karistused. Vastus oli jah, sihilik ja tahtlik tegevus on karistatav, aga pigem on sanktsioonide pool krediidiasutuste seaduse subjekt.

Oli selline küsimus, kas pangad peaksid Tagatisfondi sisse makseid tegema paralleelselt maksetega kriisilahendusfondi, et miks mitte need fondid ühendada. Vastus oli, et Tagatisfond on mõeldud ikkagi hoiuste jaoks ja kriisilahendusfond pangakriisi jaoks. Praegune regulatsioon käsitleb majandustegevusest tekkivaid probleeme.

Tunti huvi selle vastu, et kui praegune riigisisene regulatsioon ja see eelnõu, mida me menetleme, on osa Euroopa Liidu kriisihaldusmehhanismist, siis kui kaugel on teised riigid direktiivi ülevõtmisega. Vastus oli, et tõesti, riikidel on selleks vähe aega jäänud. Tegelikult oleks töö pidanud juba 31. detsembriks 2014 tehtud olema, aga ka teistes riikides töö veel käib. Kogu pakett koosneb direktiivist, määrusest ja juriidilise isikuna loodud kriisihaldusnõukogust. Nii et seda tööd on palju.

Siis oli küsimus selle kohta, et Finantsinspeksioon on nii järelevalve teostaja kui ka kriisi lahendaja. Kas see on õige, kui Finantsinspeksioon laseb järelevalve lõdvaks ja seejärel peab hakkama seda kriisi lahendama? Vastus oli, et Finantsinspeksioon saab ikkagi esimesena teada, kui probleem tekib, ja saab

kohe reageerida. Pangad võib-olla tajuvad probleemi, aga ei pruugi seda näidata.

Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: otsustati teha ettepanek saata eelnõu päevakorda kolmapäevaks, 14. jaanuariks, ja esimene lugemine lõpetada. Komisjon tegi ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. jaanuar kell 17.15. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Jah, mina täna ka! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Juhtivkomisjon on olnud väga kindlameelne ja palunud esimese lugemise lõpetada. Määrati eelnõu 821 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 28. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 13. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on kahjuks lõppenud. Ma täna teid ja soovin teile edu meie töös!

Istungi lõpp kell 18.19.

Istungi kestus 5 tundi ja 19 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 15. jaanuar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikohtu liikme Viive Ligi ametivanne

Istungi rakendamine

2. Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Ott Järvesaare kohtunikuametist vabastamine" eelnõu (815 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu esimese töönädala neljapäevast istungit.

1. Riigikohtu liikme Viive Ligi ametivanne

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kõigepealt on meil võimalik ära kuulata Riigikohtu liikme Viive Ligi ametivanne. Palun Riigikogu kõnetooli oma ametivannet andma Riigikohtu liikme proua Viive Ligi!

Viive Ligi

Austatud Riigikogu! Töotan jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Töotan mõista õigust oma südametunnistuse järgi kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadustega. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Palun nüüd kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon algatab Riigikogu valimise seaduse ja

teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille põhieesmärk on takistada avalike vahendite varjatud kasutamist valimisreklaamiks. Eelnõu on algatatud selleks, et lahendada probleemi, mida me oleme päris hulga aastate jooksul näinud üsna mitmes omavalitsuses, eelkõige Tallinna linnas. Tallinna linnavõim sisuliselt kasutab avalikku raha korruptiivselt, selleks et osta täiendavalt ja konkurentsivabalt vahendeid oma erakonna kandidaatide ja oma erakonna reklaamimiseks. Meie eesmärk on panna piir säärasele maksumaksja raha väärkasutamisele ja näha ette ka sanktsioonid selle eest, kui aktiivse valimisagitatsiooni ajal avaldatakse mis tahes vormis reklaame ja trükiseid ning kasutatakse meediateenuseid. See ei puuduta mitte ainult kohaliku omavalitsuse valimisi, vaid ka Riigikogu ja Euroopa Parlamendi valimisi. Me oleme erinevate valimiste eel näinud, et omavalitsused teevad maksumaksja rahaga sisuliselt varjatud kujul reklaami oma kandidaatidele, mis ei ole kindlasti mitte õiguskohane ja seadustele vastav. Sellele juhtis tähelepanu ka Riigikontroll oma eile avaldatud auditis. Ma loodan, et tuleb asjalik ja põhjalik arutelu selle eelnõu üle. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe eelnõu ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Head ametikaaslased, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

Tänase päevakorra täpsustamine on seotud sellega, et päevakorrapunkti nr 1 raames teeb eelnõu 815 kohta ettekande põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste.

2. Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Ott Järvesaare kohtunikuametist vabastamine" eelnõu (815 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume nüüd tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe esitatud Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Ott Järvesaare kohtunikuametist vabastamine" eelnõu 815 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Ott Järvesaare kohtunikuametist vabastamine" eelnõu 815 esitas Riigikohtu esimees Priit Pikamäe tänavu 5. detsembril. Komisjon arutas seda eelnõu 16. detsembril ja märkis, et Ott Järvesaar soovib omal algatusel saada vabastatud Riigikohtu liikme ametist alates 1. maist. Seda seoses sellega, et ta soovib minna kohtuniku-pensionile ehk siis kohtuniku väljateenitud aastate pensionile. Eelnõu varast esitamist Riigikohtu esimehele põhjendas Riigikohtu esimees sellega, et nii jääb piisavalt aega uue kandidaadi leidmiseks ja kui üks kohtunik lahkuks, siis on teine juba asemele astumas. Me otsustasime komisjonis niimoodi: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 15. jaanuaril s.a ja panna eelnõu lõpphääletusele. See otsus oli üksmeelne. Algul määras

komisjon ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Väino Linde, aga ta ei saanud täna seda esitleda, seetõttu teen seda mina. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Ei ole. Hea ettekandja, ma tänan teid! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia täna läbi eelnõu 815 lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 815. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Riigikohtu esimehe Priit Pikamäe esitatud Riigikogu otsuse "Riigikohtu liikme Ott Järvesaare kohtunikuametist vabastamine" eelnõu 815 on otsusena vastu võetud. (Tabel 2.)

Tänase päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

Head ametikaaslased, meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 10.08.

Istungi kestus 8 minutit.

Juhataja

Jüri Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 19. jaanuar 2015

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Eesti toodete ekspordi kohta Valgevenesse (nr 449)
2. Arupärimine noorsootöö kohta (nr 446)
3. Arupärimine eesti keelele ülemineku kohta vene õppekeele koolides (nr 445)
4. Arupärimine õppekeele kohta (nr 454)
5. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Algab täiskogu IX istungjärgu teine töönädal. On võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson on palunud sõna. Palun!

Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu ja esitab ühe Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, Kyoto protokolliga Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Mati Raidma. Teiseks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vahelise peakorterite kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Hanno Pevkur. Kolmandaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu. Eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Sven Mikser. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kolm eelnõu on vastu võetud, need lähevad menetlusse kodukorraseaduse alusel. Rohkem kõnesoove ei ole. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Hetkel on kohal 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

Päevakorra kinnitamine. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu IX istungjärgu teise töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt on 79 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti toodete ekspordi kohta Valgevenesse (nr 449)

Esimees Eiki Nestor

Arupärimised. Esimese arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Urbo Vaarmann, Tarmo Tamm, Eldar Efendijev, Enn Eesmaa, Valeri Korb, Mailis Reps, Mihhail Korb, Siret Kotka ja Viktor Vassiljev. Arupärijate nimel võtab sõna Urbo Vaarmann. Palun!

Urbo Vaarmann

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Oleme esitanud põllumajandusminister Ivori Padarile arupärimise Eesti toodete ekspordi kohta Valgevenesse. Eelmise aasta lõpus, novembris, sõlmisid Eesti ja Valgevene riikidevahelise vastastikuse mõistmise memorandumid, mis sisuliselt avab meie toiduainetööstusele võimaluse eksportida Valgevenesse senisest rohkem tooteid, eriti kala- ja piimatooteid. Me tunnustame ministrit selle eest, et ta on loonud ettevõtjatele niisuguse võimaluse. Aga on tekkinud mõned küsimused, kuna minister Anne Sulling on leidnud, et see on väga lühinägelik ja sellest võib tekkida palju probleeme. Meil on kolm küsimust, millele ootame ministrit vastust. Võib-olla on täna-

seks teada ka juba mingisuguseid tulemusi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele tuleb vastata põllumajandusminister Ivari Padaril. Palun!

Ivari Padar

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tõesti, te olete esitanud mulle arupärimise kolme küsimusega. Alustan esimesest. Küsimus on järgmine: "Kui oluliseks peate eelmisel nädalal allkirjastatud riikidevahelise vastastikuse mõistmise memorandumit Valgevenega? Kas see oleks allkirjastatud ka ilma Venemaa impordikeeluta?" Tegemist oli jätkudokumendiga. Eesti, Läti, Leedu ja Valgevene põllumajandusministerium sõlmisid juba 2009. aastal n-ö esmase vastastikuse põllumajanduskoostöö kokkuleppe ja see oli nüüd jätkukokkulepe. Initsiatiiv tuli Valgevene põllumajandusministeriumilt. Kindlasti on tegemist olulise edasiminekinga, sest sõltumata aegadest on alati olnud põllumajanduskoostöö Eesti ja Valgevene vahel. Nüüd me lihtsalt täpsustasime valdkondi, mis on olulised. Mul on siin ees leht, kus need valdkonnad kirjas on: taimekasvatus, loomakasvatus, põllumajandustootmise mehhaniseerimine, põllumajanduse tehnoloogia, teaduslik uurimistöö põllumajanduse valdkonnas, fütosanitaar- ja veterinaarkontroll, kalandus ja vesiviljelus. Nii et see on selline edasiarendav koostöödokument. Selles on kokku lepitud vastastikuse koostööorgani või komisjoni loomine, kes aeg-ajalt vaatab tulemusi üle. Nii see ongi. Küsisite veel seda, kas Vene embargo seda mõjutas või ei. Nagu ma ütlesin, tegemist on jätkudokumendiga. Mul on väga keeruline ütelda, et kui Valgevene pool kutsus meid seda dokumenti edasi arendama, kas nad siis olid selleks tõuget saanud Venemaa impordipiirangutest või mitte.

Teine küsimus: "Kuidas Te kommenteerite väliskaubandus- ja ettevõtlusminister Anne Sullingu väljaütlemisi, et sanktsioonialuseid tooteid ei ole mõistlik läbi Valgevene Venemaale eksportida? Kas tegemist on valitsuskriisiga, kui ühe valitsuse kaks ministrit on niivõrd erinevatel seisukohtadel?" Ma ei tea, mille põhjal kolleeg Anne Sulling on selle seisukoha võtnud. Loomulikult, kui me läksime allkirjastama jätkulepingut Valgevenega ja

meil oli kaasas äridelegatsioon, siis eesmärk oli edendada kaubavahetust Eesti ja Valgevene vahel, mitte mingil juhul ei olnud meie eesmärk smugeldada läbi Valgevene toiduaineid ükskõik millisele teisele turule. Ma arvan, et kolleeg on oma seisukohtade aluseks võtnud mõne Vene infokanali andmed. Võimalik, et see oli Interfax – vist on olemas selline kanal –, kus oli tõesti selle päeva õhtul uudis, et eestlaste delegatsioon saabus Valgevenes, selleks et Valgevene kaudu toidukaupa Venemaale nihverdada. Aga meie väga selge positsioon on see, nagu ma ütlesin, et meile on oluline jätkuleping alla kirjutada ja kaubavahetust arendada. See, et Eestist pärit kaubad võiksid Valgevenest edasi liikuda, ei ole olnud eesmärk, see ei olnud ka Valgevenes käimise eesmärk. Valgevene turul üksinda on 10 miljonit inimest, arvestage sellega.

Kolmas küsimus: "Millised on lisaks Valgevenega sõlmitud memorandumile Teie järgmised sammud Eesti toiduainesektori ekspordivõimaluste parandamiseks?" Eks see ole nii, et keerulised ajad panevad kiiremini tegutsema. Julgen öelda, et kuna meie toiduainete ekspordist läks otse Venemaale ainult 20%, siis ei saa ütelda, nagu ülimalt suur osa toiduainete ekspordist oleks Venemaale läinud. Aga siiski, otseekspordist 20% ärakukkumine on kindlasti õige tuntav. Seda enam, kui see on ära kukkunud ka kõikidel teistel Euroopa Liidu riikidel. Kuna Venemaa on olnud n-ö mugavusturg – sinna on olnud kaupa õige mugav viia ja oleme saanud kauba eest ka head hinda –, siis on selge, et nüüd on kiirelt ümber orienteeritud teistele turgudele. Kui kaugel need protsessid on? Valgevene kohta võin kohe ütelda, et vähemalt ühes toiduainetööstuse osas pärast meie käiku eksport suurenes. Tegevus jätkub. Väliskaubandusminister Anne Sulling on minu andmetel täna Jaapanis ja just nendel minutitel maandub Tallinna lennujaamas lennuk Hiina asepõllumajandusministriga. Eelmisel nädalal saime kinnituse Indiast, et vähemalt veterinaarsest aspektist on meil olemas ligipääs India piimaturule. Tulen just Saksamaa toidumessilt Grüne Woche, kus mul oli eri riikide esindajatega juttu kaubavahetuse elavdamisest. Käib õige kiire tegutsemine, aga ei saa loota, et muutused turgudel toimuksid väga kiiresti. Ma pean tõenäoliseks, et 2015. aasta esimene poolaasta on põllumajanduskaubandusele kül-

laltki keeruline aeg. Sellega tuleb arvestada. Ma ei ole seda põllumajandussektori ega toiduainetööstuse eest kuskil ka grammi eestki varjanud. Nii see on, aktiivne töö käib ja kriisiaeg paneb kiiremini tegutsema. Mina käisin Hiinas esimest korda juba 13–14 aastat tagasi, aga varem ei ole väga suuri edusamme toimunud. Kuid kui täna ikkagi saabub siia Hiina asepõllumajandusminister ja homme on terve päev pühendatud sellele, et me tutvustame talle Eesti põllumajandust ja Eesti toiduainete kvaliteeti, siis see on päris oluline märk. Täna teid tähelepanu eest ja ootan küsimusi!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud põllumajandusminister! Ma saan aru, et Eesti turuotsijad on kogu maailma hõivanud ja nüüd on kõik turud meile avatud. Ma siiski tuletan meelde, et Valgevene turu avanemine ei ole mitte meie teene, vaid Valgevene ise pöördus Eesti poole, et ehk saaks piima juurde, kuna ta ise ei jõua küllalt toota. Te lugesite siin ette Jaapanid ja Indiad ja teised suured riigid, kuhu meie piim läheb. Kas mõni liiter on nendele turgudele juba maha ka müüdnud või alles kavandatakse seda müüki? Proua Sulling ütles, et Jaapani turg teda väga ahvatleb, sest seal saab hästi kõva hinda. Mitu liitrit on nendesse riikidesse juba piima eksporditud?

Ivari Padar

Minu ees on tabel "Piimatööstus ja kolmandate riikide uued turud". Me juba 2012. ja 2013. aastal müüsimisega päris märkimisväärselt piima Lõuna-Aafrika Vabariiki, Lõuna-Koreasse, Taisse, Marokosse, Araabia Ühendemiraatidesse, Hiinasse. 2012. aastal olid siin nimekirjas Nigeeria, Singapur, Filipiinid, Malaisia. Seda ust on järjest püütud avada ja ega seda siis ei ava, kui sa piskuga pihta ei hakka. Sellelega tuleb pihta hakata, tuleb oma kaup usaldusväärseks teha ja ka selleni jõuda, et väiksema lisandväärtusega kaupade asemel saaks hakata müüma suurema lisandväärtusega kaupu. Vaieldamatult tuleb üldjuhul pihta hakata piimapulbrist ja võist kui väiksema lisandväärtusega toodetest, nii see on.

Valgevenest rääkides tuleb öelda, et praegu ei ole olnud näha arengut piima eksportimisel Valgevenes. Valgevene pakutav piima hind on samasuguses suurusjärgus kui meie n-ö kehv piima hind, sest transpordi maksumus tuleb juurde. Aga ma näen, et asjad on kõvasti edenenud kalanduses. See on ka oluline asi, sest praegu, sügispuügi järel, on kala ladudesse kogunemas. Valgevene turu kohta ütlen veel seda, et kohati on Valgevenes poes toiduainete hinnad 2–3 korda kõrgemad kui Eestis, näiteks sealih hind on seal kõrgem. Kuna aga on olemas Tolliliidu leping, mis käsitleb sealihaimpordi piiranguid, siis on meil raskusi. Kui ma Valgevenes viibisin, siis ma kuulsin peaministri kõnest, et neil on huvi rohkem toota, aga praegu on neil selline hooajaline auk.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Ma ei taha küll sellest loost konfliktiolukorda välja lugeda, aga kuidas teil muidu koostöö Anne Sullinguga sujub? Teil on väga palju ühist tegevusala. Te rääkisite siin turgude olulisest laiendamisest. Kui palju lepinguid on konkreetselt alla kirjutatud ning kuidas juustu ja piima väljavedamine läheb? Põllumehed ütlevad, et nad on väga hädas.

Ivari Padar

Minul ei ole kolleeg Anne Sullingule mitte ühtegi etteheidet. Meil on väga meeldiv koostöö. See ei ole ju halb, kui Anne Sulling tegeleb ühtede turgudega ja mina tegelen teistega. Jaapani turg on kaugemas perspektiivis meile väga oluline. Seal on stabiilne demokraatia, stabiilsete demokraatiatega on aga mõistlik igat moodi kaubandussuhetes olla. Sellise riigiga ei katke kaubandussuhted näiteks selle tõttu, kui keegi Eesti poliitik on mõne kõrge ametiisiku kohta halvasti ütelnud. Stabiilsetes demokraatias ei ole poliitilist tõmbemist. Selliste riikidega tasub kaugemas perspektiivis kindlasti asju ajada ja ma arvan, et on väga tore, kui Anne Sulling seda teeb. Minu mäletamist mööda on niimoodi, et Jaapani turul on piimasaadusi puudu umbes 60%.

Esimees Eiki Nestor

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra esimees! Lugupeetud härra minister! Ka mina ei saa aru sellest probleemist, mis praegu siin on tõstatunud. Ma arvan, et iga müügivõimalus, ükskõik siis mis riiki, on teretunud, isegi müügivõimalus Valgevenes. Aga võib-olla räägiks natukene teistpidi sellest lühinägelikkusest. Teatavasti on Valgevene traktorid Eesti põllumeeste seas ühed populaarsemad. Kas Eesti põllumehed on lühinägelikud olnud, kui nad on neid Belarusse ostnud?

Ivari Padar

Aitäh! Tuleb ütelda, et Valgevene on väga suur põllumajandustehnika tootja. Kõige kuulsam asi neil ongi Belarus-tüüpi traktorid. Minagi olen selle teo teinud ja lähiminevikus selle soetanud. Aga selge on, et turul toimuvad muudatused ja Valgevene traktorite osakaal siiski väheneb. Kuigi minu mäletamist mööda osteti 2014. aastal Eestisse suurusjärgus 100 uut traktorit, nii et ega Belarus ei ole kuhugi kadunud.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Soovitan teie parteikaaslastel kõigepealt arupärimine läbi lugeda. Meil ei olnud teile absoluutselt ühtegi etteheidet. See on väga hea, et te Valgevenes käisite ja uusi turge otsite. Praegu te väitsite, et te ei ole Sullinguga sel teemal siinamaani rääkinud. Kuu ajaga te enam riidu ei jõua minna ja ehk peate selle valitsuse lõpuni vastu. Aga mis te ütlete, kas läheb veel kaks või viis aastat, enne kui meie piim seisab ka pool aastat külmkapis ega lähe pahaks? Tundub, et me enam justkui oma põllumehi ei toeta. Mis te konkreetselt olete teinud selleks, et meie põllumees ellu jääks? Praeguseks on ju esimesed firmad juba pankrotis.

Ivari Padar

Esimesed firmad veel pankrotis ei ole, aga tervel hulgal ettevõtetel on tekkinud väga suured raskused. Need raskused löövad teatavasti

välja just kevadel. Eelkõige on need ettevõtted, kellel on juba varasemast ajast olnud mingid probleemid. Sealt hakkavad need asjad pihta. Selge, et kriis on n-ö viimane löök. Nii see on. Mis puudutab põllumajanduse toetamist, siis 2015. aasta eelarves on põllumajanduse toetamiseks sees suurusjärgus 300 miljonit eurot. Maksimum, mis saaks olla, on 323 miljonit eurot ehk riigil oleks teoreetiliselt võimalik teha lisamakse. See lisamakse on ära kadunud alates 2013. aastast, kui mina teadupärast olin Euroopa Parlamendi liige. Selle lisamakse tagasitoomine on 2016. aasta eelarve küsimus. Järgmistel koalitsiooniläbirääkimistel, ükskõik kes neid alates 2. märtsist pidama hakkavad, on see väga oluline teema kindlasti laua peal. Mida me saame teha? Me saame teha seda, mida ma olen väga tungivalt soovitanud. Kuidas käituda? Mis puudutab kriisi, siis see on eelkõige Euroopa Liidu ja Venemaa vaheline kriis, lahendused peavad tulema Euroopa Liidust ja olema ühised. See on meil siinamaani õnnestunud, me oleme saanud selle joone hoidmise pealt enda piimandusele eritoetust. Selle eritoetuse, ligi 7 miljonit eurot, me maksume välja veebruari keskpaigaks, eeldatavasti 15. veebruariks. Sealt edasi jätkuvad läbirääkimised Euroopa Liiduga eritoetuste saamiseks 2015. aasta üleelamiseks. Oleme Maaelu Edendamise Sihtasutuses käivitanud uued meetmed just nende ettevõtete jaoks, kellel on tekkinud raskusi Venemaa impordipiirangu tõttu. Me näeme ka tulevikus Maaelu Edendamise Sihtasutusel väga olulist rolli, kui nelja või viie aasta pärast peaks uus kriis tulema. Selle aja jooksul peaks Maaelu Edendamise Sihtasutus arenema märksa mahukamaks ja võimsamaks kriisilahendamise partneriks. See on päris oluline. Sel aastal alustame kõikide investeeringumeetmete väljamaksmist ja projektitaotluste kogumist. Täna oli Põllumajandusministeeriumis suur infopäev konsulentidele väiketootjate arendamise meetme, täiesti uue meetme teemal põllumajanduses. Olgu märgitud, et väiketootjate omafinantseerimine on 0%. Me tahame seda rakendada niimoodi, et PRIA-sse tuleksid avaldused 9. veebruariks, PRIA võtaks kaks nädalat avaldusi vastu ja sealt edasi tuleks suuremate põllumajandustootjate investeeringumeede veebruari lõpus. Märtsis tuleb alternatiivse majanduse toetamise meede, mis on mõeldud mittepõllumajan-

dusliku ettevõtluse jaoks. Ehk me avame 2015. aasta esimese kaheksa kuuga kogu uue maaelu arengukava ja oleks patt öelda, et seal ei pakuta võimalusi ühele, teisele või kolmandale taotlejale.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea minister! Sa ütlesid, et ükski põllumajandusettevõtte ei ole pankrotti läinud, aga kas sa tead, et üle 20 põllumajandusettevõtja müüvad nii sigu kui ka lehma? Nende hulgas on TOP 10 hulka kuuluvaid karjapidajaid, kes ei suuda enam kuidagi majandada. Nad ei taha pankrotti minna, nad püüavad leida lahendusi, aga lahenduseks on see, et nad müüvad loomi. Kas sa ei arva, et oleks pidanud ikkagi *top-up*'i selleks aastaks taastama või midagi muud tegema, et põllumehi kuidagi ellu jätta? Tore on see, et me hakkame Euroopa Liidu vahendite eest jälle betooni või masinaid ostma, aga kui piima- ja seakarjad ära kaovad, siis neid taastada on ikka väga keeruline.

Ivari Padar

On väga kurb, et IRL-i valitsus omal ajal *top-up*'i ära kaotas. Mina teen omalt poolt kõik, et see 2016. aastal tagasi toodaks. Ma tean väga hästi, mis ettevõtetest on jutt. Need on ettevõtted, kus on oma eellugu, miks see kõik juhtunud on. Üks selline väga kurb asi on osa piimatööstuste hästi halb käitumine piimarahha maksmisel, mis on ühele ettevõttele tekitanud veel lisapinge juurde. See on see asi. Mis puudutab Euroopa Liidu toetust, siis see on suuremas osas investeringumeede, aga piimanduse erakorraline toetus, 7 miljonit eurot, on kõige otsesem piimakilo kohta makstav toetus. See on otsene kriisimeede ja selle meetme üle me tahame pidada Euroopa Komisjoniga lähitulevikus jätkuläbirääkimisi või, ütleme nii, et Grüne Wochel Berliinis need juba algasid.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Mullu suve lõpus kohtus meie fraktsioon väljasõiduistungil piimatootjate liidu – ma ei mäleta, kuidas selle ühenduse täpne nimi on – ühe juhatuse liikmega. See toimus peale seda, kui Venemaa oli umbes kuu aega tagasi sanktsioonid välja kuulutanud. Ta rääkis, et kolmandik piimast läks meil suve alguses Venemaale, veel kolmandik Lätti ja Leetu, aga sealt ka edasi Venemaale. Üks kolmandik piimast jäi Eestisse ja läks teistesse riikidesse. Kas on võimalik saada ülevaadet olukorrast? Kas praegune olukord vastab sellele mustale prognoosile, et kaks kolmandikku turust on Eesti piimatootjatel lihtsalt kadunud? Öelge protsentides, kui palju praegu toodetakse piima näiteks eelmise aasta juuniga võrreldes.

Ivari Padar

Piimaekspordi osakaal on olnud selline, et kui kogu meie toiduainete ekspordist on otsekaubandus Venemaaga olnud umbes 20%, siis piimanduses on otsekaubandus Venemaaga olnud umbes 25%. Aga see ei ole kogu tõde, sest sinna tuleb lisada veel see piim, mille me oleme ekspordinud Lätti ja eriti Leetu ning millest on sealsetel turgudel tehtud toodang, millest üks osa on läinud Vene turule. Seetõttu võib mõju kogu piimasektori ekspordile olla hinnanguliselt 40–50%. Aga kui me räägime lihtsates arvudes, et umbes poole piimast me kasutame ise ära ja umbes poole ekspordime, siis oleks Vene embargo tõttu tekkinud raskusi just nagu poole eksporditava piimakogusega, aga tegelikult on raskused kogu eksporditava piimakogusega. Sellepärast, et olgu pool või täis, aga igal juhul on hind kukkunud. Sellised need arvud on. Nagu ma ütlesin, Venemaa on olnud hea ja mugav, aga alati poliitiliselt ebastabiilne turg. Vaadake, ma olen 15 aasta jooksul erinevatel aegadel minister olnud ja kordagi ei ole olnud nii, et Venemaaga ei oleks mingit poliitilist asjaajamist olnud, kuidas seal kaupa saaks müüa, kui jälle oli keegi midagi halvasti ütelnud.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Kuidagi kurb on, et valitsus ei saa aru, kas teha poliitikat ida või lääne suunas. Ma loodan, et te enne uusi valimisi lõplikult tülli ei lähe, vaid ikka oma aja lõpuni ära valitsete, sest selle eest tuleb ka vastutada, kuidas te valitsenud olete. Pärast seda, kui te käisite Valgevenes, pani Venemaa Valgevene ekspordi kinni ja Valgevene president tegi terava avalduse Venemaa kohta. Nii et ma ei tea, kust sealt see Eesti võit tuleb. Aga ma küsin selliselt. Te räägite suurtest summadest, 300 miljonist eurost jne. Räägime ausalt, et kõik teised Euroopa Liidu liikmesriigid saavad neid toetusi oluliselt suuremal määral kui Eesti 300 miljonit eurot. Seda ei saa nagu mingiks töövõiduks lugeda või seda 7 miljonit eurot eritoetust, sest Läti ja Leedu said rohkem. See ei ole mingi töövõit. Miks Eesti praegune valitsus on jätnud põllumehe täiesti omapäi? Öelge üks reaalne samm, mida te olete teinud põllumehe heaks selle aja jooksul, kui sotsid on valitsuses olnud.

Ivari Padar

Ma ei tea, kas teil on hommikuni aega. Mis puudutab valitsuses olekut, põllumajanduse olukorda ja otsetoetusi, siis nagu ma olen öelnud, see oli Vabariigi Valitsuse otsus juba 2013. aastast, et *top-up*'i ei maksta. Nii suurte summade taastamine eelarves ei ole ühe aasta küsimus. Ma töötan selle nimel, et see asi 2016. aastal eelarvesse tagasi saaks. Teine asi, *top-up* ei ole kriisimeede. *Top-up*, kui ta oleks 2015. aasta eelarves ette nähtud, makstaks välja 2015. aasta detsembris, eelkõige ühtse pindalatoetuse kaudu. Kui me räägime kriisimeetmetest, siis on vaja märksa paindlikumaid meetmeid ja, nagu ma rääkisin, kas või Euroopa Liidu ühist reageerimist. See, et me oleme saanud endale Euroopast selles olukorras toetusraha, on väga suur töövõit. On väga palju Euroopa Liidu liikmesriike, kes ei ole mitmes valdkonnas sellist suhtumist kätte võitnud. Tuleb öelda, et ühise protsessi kujundamine hakkas ikkagi pihta minu ja Läti ministri kohtumisest Lõuna-Eestis Räpinas, kus me panime paika, kuidas ühiselt tegutseda. Need asjad on kenasti läinud.

Mis puudutab Põllumajandusministeeriumi tegevust 2014. aastal, siis me oleme maaelu arengukavaga suure töö ära teinud ja oleme

väga mõistlikule kompromissile jõudnud. Selle osa on see, et tuleb tasakaalustada kogu põllumajandusturgu ja mitte rääkida ainult suurpõllumajandusest, mis on küll muidugi väga oluline toidulaua katja. Rääkida tuleb ka töökohtadest ja väiksematest põllumajandusettevõtetest maapiirkondades. Nagu ma rääkisin, täna oli infopäev väiketootjate investeeringumeetme, väga olulise meetme kohta, milleks sellel aastal on olemas 12 miljonit eurot. Sellist asja ei ole varem olnud. Sellist jõulist ja mahukat väiketootjate toetamise programmi ei ole olnud kogu selle aja jooksul, mida mina mäletan, kui Eestis on viimastel aastatel eelkõige just Euroopa Liidu põllumajanduspoliitikat aetud. Me oleme tublisti tööd teinud. Seda ei saa kindlasti kusagilt kandist mõõta üksnes sellega, mis on 2015. aasta eelarves.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Ma tahan täpsustada. Esimene pool küsimusest on see. Kui ma tahan Eestist importida põllumajandustoodangut, mis suunas ma pean siis esimese sammu tegema, kelle poole ma pean pöörduma, kas põllumajandusministri või selle ministri poole, kes vastutab ekspordi eest? Valgevene teema tekitas sellise küsimuse. Küsimuse teine pool on seotud sellega, kas tõesti nende riikide hulgas, kellega Eesti selles valdkonnas koostööd teeb, on ka selliseid, mida võib hinnata, kui Sullingu hinnang aluseks võtta, kui teisi riike. Kas see tähendab, et nüüd tuleb selle režiimi sees antud hinnangut kõige tähtsamaks pidada, et koostegevust arendada või peatada?

Ivari Padar

Mis puudutab kellegi konkreetse ettevõtja huvi importida või eksportida, siis tuleb kõigepealt vaadata, millised lepingud on riikide vahel olemas. Väga oluline on kindlasti see, kas importija riik tunnustab neid toiduohutusnõudeid, mis eksportijas riigis on kehtestatud. See on esimene väga oluline komponent. Kõige olulisem on riikidevaheline suhtlus üldises mastaabis. See on Välisministeeriumi temaatika. Teine teema on vastastikune veterinaarne tunnustatus. Ma rääkisin Indiast. Sealt tuli

meile eelmine nädal kinnitus, et piima puhul aktsepteeritakse neid toiduohutusnõudeid, mida me Eestis täidame. Hiinaga on lood nii, et me oleme saatnud sinna oma dokumentatsiooni ja ootame veterinaarsertifikaati, mis kinnitaks, et Hiina aktsepteerib Eesti toiduohutustingimusi. Sealt hakkavad asjad pihta. Kui üldpoliitilisel tasandil on koostöö olemas ja veterinaarsel tasemel on olemas usaldus, siis sealt hakkavad pihta need asjad, mida nimeatakse ettevõtjate omavaheliseks suhtlemiseks. Põllumajandusministri või väliskaubandusministri asi ongi esimene uks lahti teha, sealt edasi algab juba ettevõtjate tegevus ühel või teisel turul.

Esimees Eiki Nestor

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud põllumajandusminister! Oma sissejuhatavas kõnes rääkisid sa Valgevene kõrval ka Hiinast. Loomulikult on sealsed mastaabid mõõtnatult suuremad. Aasia ärikultuuris on peamine edu faktor see, kui neid uksi avavad ministrid, presidentid, peaministrid. Keskastme ametnikud või tootjate ühendused lihtsalt ei suuda neid avada. Kas on plaanis selles vallas sinna visiite teha? Millisena sa üldse hindad tegelikku potentsiaali? Kui need ukSED seal lahti saaks ja veterinaarametite vahel oleks usaldus loodud, siis millisena sa sealset potentsiaali hindad, kas või sellesama Valgevene teemaga võrreldes?

Ivari Padar

Mis puudutab Hiina näidet, siis ma ütlen, et nendel minutitel maandub Tallinna lennuväljal lennuk Hiina asepeõllumajandusministriga. Ma arvan, et see on päris oluline märk. On oluline, et me homme kirjutame alla vastastikuse mõistmise memorandumile. Me käime homme Eesti farmides ja vaatame, millistes tingimustes ja kuidas konkreetset tootmine toimub. Ma arvan, et see on oluline edasimineku. Huvi on olemas. Me teame suures plaanis, milliste toodete vastu on huvi. Nii see asi läheb. Ma veel kord ütlen, et Vene embargo pani mõned rattad kiiremini liikuma.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Lugesin sellest, et Soome Valio ehitas Gattšinasse Leningradi oblastis oma ettevõtte ja toodangu müük Venemaale kasvas pärast seda kolm korda. Meie püüame samale turule minna, ma ei tea, kas Valgevene, Jaapani või mingi muu maa kaudu. Soome on ka euroliidu riik. Kas te ei leia, et meie poliitika on midagi viltu?

Ivari Padar

Ma veel kordan seda, mida ma olen siin pikalt rääkinud. Ärge siduge Valgevene turule minekut sellega, nagu Eesti Vabariigi põllumajandusminister oleks käinud Valgevenes Eesti kaupa Venemaale smugeldamas. Kas ma olen siis sellise näoga? Seda ei ole olnud! Ma olen käinud Valgevenes rääkimas, kas on võimalusi müüa Valgevenes Eesti toidukaupu. Tulemus on olnud üldiselt positiivne. Eesti ettevõtjad on saanud lisakogemusi, kuidas Valgevene inimestega läbi rääkida, ja me oleme saanud võimaluse teatud toiduainete suuremaks ekspordiks. Siia on veebruari keskpaigas tulemas vastuvisiidile väga esinduslik Valgevene delegatsioon. See on tähtis märk. Üks kontakt, millest jäi rääkimata, on Moldova esinduse vastuvisiit Eestisse. Moldova on 3,5 miljoni inimesega turg, toiduainete hinnad on niisama kõrged kui Eestis, kuid inimeste ostujõud märksa väiksem. Aga tõesti on Valgevene kõrval Moldovaga tekkinud, võiks öelda, väga tihe koostöö. Me loodame väga head partnerlust ka uue valitsusega.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Millal te saate tulemustest raporteerida? Mul oli võimalus rääkida proua Sullinguga selsamal teemal. Kui ma küsisin tema käest, millal tulemused tulevad, siis ta algul lubas, et novembris, pärast, et detsembris, ja nüüd ei luba enam üldse mitte midagi. Kas on loota, et teie saate raporteerida, et jah, koostöö tulemusena on sõlmitud selliste mahtudega lepingud? Millal neid uudiseid on oodata?

Ivari Padar

Mina ei ole ühtegi spekulatsiooni üles kütanud. Ma olen kõigile öelnud, et 2015 on väga raske aasta. Aga ma tahan loota, et 2015. aasta esimesel poolaastal Euroopa Liidu siseturg stabiliseerub ja hakkab kasvama. Ma tahan loota, et Euroopa siseturul hakkavad hinnad selle aasta teises kvartalis tõusma, sest jaanuaris (sama näitab prognoos veebruariks) on need olnud nii rekordmadalal tasemel, et allapoole ei ole enam kuhugi väga minna. Mis puudutab muid võimalikke partnerlusi, siis, nagu ma ütlesin, töö käib. Isegi kui näiteks kolleeg Heimar Lenk oleks põllumajandusminister, ei saaks ka tema lubada muud kui seda, et töö käib.

Esimees Eiki Nestor

Pärast sellist head lõpetust lõppesid küsimused ära. Aitäh, härra minister! Avan läbirääkimised. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Juhataja! Head kolleegid! Härra minister! On hea kuulda, et töö käib. Imelik olekski, kui ministriumid ja ministrid tööd ei teeks. Võin aga öelda, et reisitud ja telefoninumbreid jagatud on küll kõvasti, aga tegelikult ei ole praeguseks ühtegi tulemust, mida saaks reaalselt hinnata. Erinevalt näiteks Leedust, kes on suutnud avada piimale mitu turgu ja lihale turu Ameerikas, Eestil 2014. aastal ju ühtegi uut turgu ette näidata ei olnud.

Kogu aeg räägitakse Euroopa Liidust saadavatest toetustest, mis tunduvad päris suured, aga neid tuleb alati võrrelda nende riikide toetustega, kellega me koos avatud turul konkureerime. Tuleb tunnistada, et Eesti on ainuke riik Euroopa Liidus, kellel on lubatud maksta põllumeestele lisatoetust ehk *top-up*'i, aga kes seda võimalust ei kasuta. See paneb meie põllumehe väga raskesse ja erilisse seisu. Minu arvates on täiesti hämmastav, et erakond on valitsuses ja tal on põllumajandusministri koht, aga tullakse rääkima, et kunagi, kolm-neli aastat tagasi lepiti milleski kokku. Ma küsin, milles leppis erakond kokku siis, kui ta läks valitsusk koalitsiooni Reformierakonnaga ja hakkas seda poliitikat ellu viima. Kes takistas teil seda lubadust koalitsioonilepingusse kirjutada? Te saite sinna kirja mitu korda kallimad lubadused, aga põllumehe jaoks ei saanud te tegeli-

kult ühtegi senti. See on teie valik. Selles kedagi teist süüdistada on minu meelest täiesti rumalus. Te peaksite tunnistama, et te leppisite sellega, et te ei saa põllumehele lisatoetust, ja see oli kokkuleppe hind. Kui riigil ei olnud eelarvest seda raha võtta, oleks riik pidanud võtma kas või laenu, aga põllumehele oma auvõla ära maksuma. Sest tagajärjed on kurvad.

Imselt ei ole vaja siin saalis kellelegi selgitada, mida tähendab põllumajandus. See pole ju mingi saapavabrik, et ühel päeval panen kinni ja teisel päeval avan. Seal on keeruline seda protsessi taastada ja hoida seda taset, milleni Eesti põllumees on jõudnud. Piimanduses, võib öelda, on Eesti Euroopa absoluutses tipus. Lasta see kõik kergekäeliselt ja vastutustundetult põhja, on minu meelest küll väga rumal.

Eks siin ole ka seda rumalust, mida varem on tehtud. Näiteks eksporditi 71 miljoni euro eest piima Lähti ja Leetu, mis oleks tähendanud *circa* 500 töökohta Eestis. Miks ei ole suudetud seda probleemi ära lahendada? Miks on niimoodi? Kas mingi poliitikaga ei ole võimalik reguleerida, et piima ei eksporditaks, vaid seda töödeldaks siin? Tegelikult on praegu selle tõttu topeltraske, sest toorpiimaga meil ühelegi turule nagunii minna ei ole. Saaks minna ainult nende toodetega, mille säilivusaeg on natuke pikem. See on mingil ajal tegemata jäänud töö. Ma ei tea, keda konkreetselt selle eest süüdistada, aga selline on tulemus ja kõik see on akumulunud. Eesti põllumees on pandud tõesti väga raskesse olukorda. Valitsusel oleks ikkagi vaja välja mõelda mingi meede, et Eesti põllumajandus jääks sellele tasemele, mis praegu on. See on meie trump ja meie eelis. Me võime küll välja mõelda iga-suguseid *start-up*'e ja ma ei tea, mida veel, aga selline tootmine viiakse nagunii pärast Ameerikasse, aga Eesti põld ja põllumees jäävad ikka meile alles. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma alustan selle lausega, millega lõpetas põllumajandusminister, et kui ka keskera-kondlane Heimar Lenk oleks põllumajandusminister, ei oleks asjad võib-olla siiski nii

head, kui nad praegu on. Tarmo Tammele tahan vastuseks öelda, et väga hea on olla opositsioonis ja teha kriitikat kõikide ministrite töö kohta. Me teame väga hästi, kui püüdlikult on põllumajandusminister turge otsinud, täpselt nii, nagu on turge otsinud ka Anne Sulling. Tulemused ei tule üleöö, need tulemused ei saagi üleöö tulla. Aga nad tulevad.

Nüüd sellest etteheitest, et koalitsioonilepingusse on sisse kirjutatud veel kallimad lubadused. Jah, siin on tehtud selektsioon ja välja on toodud just need meetmed, mida sooviti kiiremas korras võtta, näiteks lapsetoetuste tõus. Ma arvan, Tarmo, et kui sa käid Kagu-Eestis, siis sa, olles vestelnud peredega, tead, et esimesed suuremad lapsetoetused on juba emade-isade arvetele laekunud. Me saavutasime selle, et esimese ja teise lapse toetused tõusevad sellel aastal 45 eurole ja kolmanda lapse toetus 100 eurole. Kui me pärast 1. märtsi oleme veel valitsuses, siis me tõstame lapsetoetusi kindlasti ka tulevikus. Mul on väga hea meel, et suurem on ka väiketootjate toetamise programm. Kui sa küsid, kuidas see kõik puudutab põllumeeste olukorda, siis vastan, et see, kui paljude põllumeeste lapsed saavad selliseid toetusi, gümnaasiumiastmes tasuta lõunat ja tulevikus veelgi suuremat lapsetoetust, kergendab põllumeeste olukorda. Me soovime põllumajandusministrile jõudu! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Inarat kuulates otsustasin, et tulen ka pulti ja jutustan ühe loo. Kunagi väga ammu küsisin ühelt kolleegilt, mis me nüüd teeme. Tema vastas, et käitugu ma nagu anekdootis. Küsisin, mis anekdoot see selline on. See kõlab umbes niiviisi. Üks vanem riigikogulane lõpetab siin töö ja enam siia ei tule. Tema asemele tuleb üks noorem inimene. Vanem kolleeg annab talle kolm ümbrikku ja selgitab: "Vaata, kui sa oled opositsioonis ja küsitakse, miks seda või teist pole tehtud, siis vaata seda ümbrikku." Noorem teeb ümbriku lahti ja selles on sedel kirjaga: "Kõiges on süüdi koalitsioon." Vanem jätkab: "Kui sa oled koalitsioonis, siis näita kõigile seda, mis on siin ümbrikus." Noorem teeb ümbriku lahti: "Kõiges on süüdi

maailma majandusolukord." Vanem riigikogulane räägib edasi: "Aga kui süüdistatakse nii ühes kui ka teises olukorras – ja ma olen olnud nii seal kui ka seal –, siis tee lahti kolmas ümbrik." Noor kolleeg teeb lahti. "Ma teen selle järgmises koosseisus ära," on kirjutatud kolmandas ümbrikus olevas kirjas. Nii et seda skeemi on juba ammu kirjeldatud. Siin on isegi need lookesed kuskil peidus, võib-olla on kellelgi see vana, hästi tuttav jutt juba fikseeritud. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Sõnavõtusoove rohkem ei ole. Kas minister soovib midagi lisada? Ei soovi. Lõpetan selle päevakorrapunkti käsitlemise.

2. Arupärimine noorsootöö kohta (nr 446)

Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Mihhail Stalnuhhin, Kalev Kallo, Mihhail Korb ja Kadri Simson. Arupärijate nimel esineb Mihhail Stalnuhhin. Palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Härra minister! Noorsootöö seadus sätestab noorsootöö kui tingimuste loomise noore isiksuse mitmekülgeks arenguks. Suvine malevatöö on üks selline noorsootöö, mida meist nii mõnedki mäletavad ja saavad aru, et see klappib noorsootöö seaduse formuleeringuga sada protsenti. Selleks, et malevaid oleks kergem moodustada, tuli Eesti Keskerakond omal ajal välja ideega vabastada malevas töötavate noorte tööandjad sotsiaalmaksukohustusest. Me andsime selle seaduse sisse 2011. aasta mais ja see tegi õnnelikult läbi esimese lugemise. Nüüd on sellest möödas peaaegu neli aastat, aga nagu see eelnõu oli kuskil komisjonis mingis karbis, nii ta ka on seal. Meil on mõned küsimused ministrile noorsootöö ja malevate kohta. Põhiline on kolmas küsimus, kui kaugel on ettevalmistused, et vabastada malevapidadajad noorte palkadelt sotsiaalmaksu tasumisest. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele tuleb vastama haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Head arupärijad, vestan teie esitatud küsimustele.

Esimene küsimus: "Millise hinnangu annate õpilasmalevate ja töökasvatuse osakaalule noorsootöös?" Noorte töökasvatus ja noorte valmidus tööhõiveks on noorsootöös väga olulisel kohal. Kehtivas noortevaldkonna arengukavas on noorte tööhõivevalmiduse toetamine üks peamistest eesmärkidest. Noorte tööturu-probleemide ennetamiseks ja nendega edukaks toimetulekuks saame noortevaldkonnas luua võimalusi töökogemuse omandamiseks, haridusest tööturule ülemineku toetamiseks, ohutuks tööellu astumiseks, tööelu paremaks tundmiseks ning selliste oskuste ja teadmiste omandamiseks, mis aitavad noorel tööturul kindlalt seisus olla. Enamikus on malevakorraldajad omavalitsused või nende hallatavad asutused, üldjuhul noortekeskused, ning kohalikud omavalitsused on kolmele neljandikule malevlastest ise tööandjaks. Kohalikud omavalitsused on rollis, kus nad korraldajatena tahaksid võimalikult paljude noorte malevas osalemist, kuid samas ei ole kõigil neist vahendeid malevate ettevalmistamiseks. Siin ongi oluline riigi toetus, mida Eesti Noorsootöö Keskus eraldab malevakorraldajatele, selleks et malevakohti oleks rohkem, kui kohalikud omavalitsused oma vahenditest tagada suudavad. Noortemalev on üheks töökasvatuse meetodiks, milles on noore jaoks ühendatud võimalused saada töökogemust, omandada tööeluks vajalikke teadmisi ning sotsiaalseid oskusi. Noortemalev on kujunenud Eestis laialdaselt kasutatavaks töökasvatuse vormiks, milles osaleb enam kui 4000 noort aastas. Noortemaleva kohtade kättesaadavuse ja kohalikul tasandil tegutsevate noortemalevarühmade pidajate toetamiseks on Haridus- ja Teadusministeerium juba 2006. aastast toetanud noortemaleva korraldajaid. Koondprojekti "Noortemalevad" elluviimist juhib ministeeriumi allasutus Eesti Noorsootöö Keskus. Projekti eesmärk on toetada kohalikul tasandil tegutsevaid malevakorraldajaid, nagu sai juba öeldud.

Järgmine küsimus: "Milliseid samme astub Haridus- ja Teadusministeerium, et suurendada õpilasmaleva kohtade arvu?" Haridus- ja Teadusministeerium otseselt ei suurenda ega vähenda malevakohtade arvu, vaid toetab malevakorraldajaid, selleks et neil oleks motivat-

siooni ja võimalusi noortele malevakohti pakuda. Nagu sai juba öeldud, maleva organiseringid on üldiselt kas kohalikud omavalitsused või nende allasutused. Haridus- ja Teadusministeerium toetab omavalitsusi ja teisi malevakorraldajaid hasartmängumaksu vahenditest, lähtudes riigieelarve võimalustest, ning on seda toetust järjepidevalt suurendanud. 2011. aastal oli toetuse suurus 96 000 eurot, 2012. aastal 98 500 eurot, 2013. aastal 102 500 eurot ja 2014. aastal 120 000 eurot. 2015. aastaks on hasartmängumaksu vahenditest otsustatud eraldada koondprojektile "Noortemalevad" 140 000 eurot, mida on 20 000 euro võrra enam kui 2014. aastal. Tagamaks jätkuvalt võimalusi noortel malevas osaleda, on Haridus- ja Teadusministeeriumil kavas võimaluste piires suurendada iga-aastast noortemaleva projektile eraldatavat toetust ja suurendada nii toetust malevapäeva kohta kui ka toetatavate kohtade arvu. Teiseks, ka edaspidi toetatakse malevakorraldajaid, suurendades nende kompetentsust, korraldades koolitusi ja tutvustades parimaid meetodeid. Lisaks kavandab Haridus- ja Teadusministeerium uuel eurovahendite eraldamise perioodil noorsootöö võimaluste kaudu laiendada töökasvatulike meetodite kättesaadavust ja kaasata suuremat arvu noori. Näitena toon siinkohal esile Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi koostööd noortegarantii rakendamiseks Eestis ning juba kirjeldatud noortevaldkonna arengukava rakendusplaani alusel kavandatavaid tegevusi, mis avardavad noorte võimalusi saada lühiajalisi töökogemusi, sh noortemalevas.

Järgmine küsimus: "Kui kaugel on ettevalmistused, et vabastada malevate pidajad noorte palkadelt sotsiaalmaksu tasumisest?" Nimetatud küsimus on olnud arutlusel eelkõige kahe eelnõu menetlemise käigus, mida järgnevalt kirjeldan, ehkki olen seda siin korra juba teinud. Eesti Keskerakonna fraktsioon esitas 9. mail 2011 menetlusse noorsootöö seaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (38 SE), milles esitajad tegid ettepaneku täiendada sotsiaalmaksuseaduse § 6 lõiget 1 punktiga 14, mille kohaselt oleks riik võtnud enda kanda kohustuse maksta sotsiaalmaksu malevas töötava noore eest. Eelnõu seletuskirjas toodi esile, et eesmärk on vähendada tööandjate maksukoormust, eeldades, et see toetaks otseselt nende huvi malevakohti juurde

tekitada. Samas oleks muudatuse tõttu suurenenud riigi kohustused, kuna peale noortemalevapidajate toetuse tasumise kohustuse oleks lisandunud kohustus tasuda malevas noorte teenitud töötasude pealt seadusega ette nähtud sotsiaalmaks. Eelnõu ettevalmistajate arvestuse kohaselt oluks 2011. aastal täiendav finantsmõju eelarvele ehk riigil saamata jääv maksutulu 128 000 eurot. Samas ei arvestatud eelnõus riigi suurenevate kohustustega sotsiaalmaksu tasumisel tööandjate eest. Teise samasisulise eelnõu valmistas Haridus- ja Teadusministeerium ette 2011. aastal, milles just mainitud puudustega arvestati, kuid see eelnõu ei leidnud ametkondadevahelisel kooskõlastamisel toetust. Kokkuvõtvalt öeldes on maksumuudatustega seonduvatest probleemidest suuremad järgmised. Arvesse on võtmata muudatuse kogumõju eelarvele. Maksusoodustus, mis on kindlasti oluline, ei taga otseselt malevakohtade juurdeloomist, sest tööandjate motivatsiooni mõjutavad peale maksusoodustuse ka teised tööseadused. Näiteks mõjutab tööandjate motivatsiooni kindlasti märksa enam see, millised on alaealistele lubatavad tööd, töölepingud jms. Maksusoodustus ei mõjuta ka malevakorraldajate motivatsiooni malevakohti juurde luua, kuna see ei vähenda maleva korraldamisega – malevlaste transport, ööbimine, toitlustamine, malevajuhendajate palgad, koolitus, sotsialiseerivate ürituste korraldamine – seotud kulusid ning riigi toetust vajatakse endiselt. Nimetatud probleemid on kindlasti asjakohased ka praegu, ent võin omalt poolt öelda, et kõige olulisemaks põhjuseks on erimeelsus Rahandusministeeriumiga maksusoodustuse küsimuses. Mina isiklikult pooldan nende inimeste, kelle eest on juba ravikindlustuse 13% ära makstud, sotsiaalmaksust vabastamist. Aga nagu sai öeldud, ei leidnud see ettepanek ametkondadevahelisel kooskõlastusel toetust. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ministriks on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised, kõnesoove ei ole. Lõpetan selle päevakorrapunkti käsitlemise.

3. Arupärimine eesti keelele ülemineku kohta vene õppekeelega koolides (nr 445)

Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Mihhail Korb, Mihhail Stalnuhhin, Kalev Kallo, Kadri Simson ja Siret Kotka. Arupärijate nimel võtab sõna Mihhail Korb. Palun!

Mihhail Korb

Austatud kolleegid! Lugupeetud juhataja! Lugupeetud härra minister! Esitasime arupärimise, mille teemaks on eesti keelele ülemineku vene õppekeelega koolides. Arupärimise esitasime 18. novembril, see on enam-vähem kaks kuud tagasi. Selle esitamise põhjus oli veel kaks kuud varem ehk septembris valminud raport vene õppekeelt kasutavate gümnaasiumide õppe tulemuslikkuse kohta eestikeelsele gümnaasiumiõppele üleminekul. See raport tõi välja vajakajäämisi ja rea asju, mis on tegemata. See rida oli päris pikk. Üks järeldus on see, et koolide üleminekul eestikeelsele gümnaasiumiõppele on sageli tegemist vaid formaalse saavutusega, mille seos parema eesti keele oskusega on küsitav. Lisaks ei arva ei õpetajad ega õpilased, et ülemineku osaliselt eestikeelsele aineõppele parandab gümnaasiumiõpetajate riigikeeleoskust. Siin nähakse seost hoopis kooli üldise edukusega ja ka teadmiste omandamise kvaliteeti ei seostata mitte õppekeelega, vaid üldise õppeedukusega koolis.

Tänaseks on küsimusi tekkinud veel rohkem, sest minister on käinud välja teatud plaane. Üks neist on selline, et tühistada 60% ja 40% nõue. Minister on rääkinud, et rohkem tuleb eesti keelt õppida just põhikoolis. Küsimused, mis me esitasime 18. novembril, on siia maani väga aktuaalsed. Me tahame kindlasti teada saada, kes on süüdi selles, et nende asjadega ei ole tegeldud. Loomulikult on küsimusi selle kohta, mis on ära tehtud nende nelja kuu jooksul, mis on möödunud raporti ilmumisest kuni tänase päevani. Mis on reaalsed sammud, reaalsed tegevused, mis aitaksid vene koolides õppivatel noortel eesti keelt paremini omandada – keeleoskus kindlasti aitab neil elus läbi lüüa –, ja seda selles vormis, mis ei tekita stressi? Täna tähelepanu eest! Ootame ministri käest vastust.

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele tuleb vastama haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud arupärijad! Täna teid ja ka järgmise arupärimise esitajaid, kellest paljusid hetkel siin saalis ei ole, aga loodetavasti nad veel tulevad siia, Eesti ühiskonnas minu hinnangul üliolulise küsimuse tõstatamise eest! Usun, et parema eesti keele oskuse ning parema hariduse tagamine vene emakeelega noortele on ääretult oluline nii ühiskonna sidususe suurendamiseks kui ka võrdsete võimaluste tagamiseks Eesti ühiskonnas. Oleme haridusministeeriumis teinud vähem kui aastaga ära meeletu hulga tööd selle küsimusega tegelemisel, et analüüsida olukorda ja neid muutusi, mis on viimase 20 aasta jooksul selles valdkonnas toimunud, ning pakkuda kitsaskohtadest ülesaamiseks uusi lahendusi.

Minu kokkukutsutud töörühm, mille raportile te ka viitasite, on süüvinud mitmesugustesse uuringutesse ja analüüsidesse, käinud paljudes koolides, küsitlenud õpilasi, õpetajaid ja koolijuhte ning vaadelnud koolitunde. Selle töö põhjal on valminud mahukas raport, mis on haridusministeeriumi kodulehel kõigile kättesaadav. Samal ajal oleme valitsuse tegevusprogrammi ning nimetatud raporti soovitusel kohaselt teinud eraldi analüüsi nii õppevara kvaliteedi kui ka õpetajaskonna reaalse olukorra selgitamiseks. Kõige selle pinnalt on valminud põhjalik analüüs selle kohta, milline on eesti keele õppe olukord põhikoolis, ning kompleksne arusaam sellest, mida tuleks venekeelsetes koolides senisest teisiti teha. Ennetades mitmeid küsimusi, räägin lühidalt selle kompleksse arusaama siin lahti.

Esiteks, töörühma raport ning mitmed analüüsid ja riigieksamitulemused on andnud meile esmase sissevaate olukorda gümnaasiumides, kus sellel kevadel lõpetasid esimesed noored, kes olid vähemasti 60% ainetest õppinud eesti keeles. Me näeme, nagu sai ka viidatud, et koolide tase on väga erinev. Ent kui eesmärk on olnud parandada venekeelsete koolide gümnaasistide eesti keele oskust, siis tuleb öelda, et nende kolme aastaga ei ole riigieksamite keskmine tulemus sisuliselt paranenud. Kui aastal 2011, kolm aastat tagasi, oli see – ma ei ütle täpset arvu – umbes 72%,

siis 2014. aastal 73%. Asi ei ole aga nii lihtne, vaid on oluliselt nüansirohkem. Kui me vaatame nende keskmiste tulemuste taha, siis näeme, et paljudes koolides on eesti keele oskus märkimisväärselt paranenud. Neid koole, kus eesti keele oskus on paranenud, on umbes kolmandik. Nende kolme aasta jooksul on kolmandik koolidest jäänud eesti keele eksami tulemuste põhjal enam-vähem endisele tasemele, erinevus on mõni protsent. Samas on koolide nõrgemas kolmandikus eesti keele eksami keskmine tulemus aga sootuks halvenenud. Missuguseid järeldusi sellest teha, sellest räägin edaspidi. Leidsime tõsisemaid probleeme ka õpetajate pädevuses ja kompetentsis. Kõige lihtsam näide: üle 50 õpetaja, kes õpetavad gümnaasiumis eesti keeles, ei ole ise omandanud vajalikku C1-tasemel eesti keele oskust, nende tase on madalam, kusjuures 15-l nendest on keeleoskuse tase B1, mis on madalam kui paljude põhikooli lõpetavate õpilaste keeleoskuse tase.

Õppematerjalide probleemid on tõesti pikemat aega üleval olnud. Võime öelda, et õppematerjalidega on Eestis laiem mure. Õppematerjalid on üldiselt väga raskes ja abstraktses keeles, seda ütlevad ka eesti õppekeelega koolide õpetajad. Kui neidsamu materjale kasutatakse vene emakeelega laste õpetamiseks gümnaasiumis, siis võite ette kujutada, mida see tähendab.

Kõige olulisem mure on loomulikult see, et kuigi venekeelsete põhikoolide lõpetajad peavad õppekava järgi saavutama eesti keele oskuse B1-tasemel, tervelt kolmandik seda taset ei saavuta ja kolmandikus koolides jääb B1-tase saavutamata üle pooltel õpilastel. On selge – seda on koolijuhid, õpetajad ja ka õpilased ise välja toonud –, et sellise keeleoskusega on ainetes eesti keeles õppimine pehmelt öeldes raskendatud.

Rääkides selle ülemineku formaalsusest, tuleb öelda, et tõepoolest on töörühm tuvastanud mitmeid markantseid juhtumeid. On juhtunud, et eesti emakeelega töörühmaliige käis tundi vaatlemas, aga pidi tõdema, et kahjuks ei saanud ta aru sellest, mida õpetaja eesti keeles tunnis rääkis. Õpetaja sõi ära kõik sõnalõpud, sest neid ta ei teadnud, ta teadis ainult sõnatüvesid. Üleüldine kokkuvõte kõikidest töörühma visiitidest on, et eesti keeles toimuv õpe on oma olemuselt märkimisväärselt passiivsem

kui emakeeles toimuv õpe. Õpetajad on eesti-keelse tunnikonspekti ette valmistanud üldjuhul kas paberi peal või PowerPointi slaidina, mis loetakse õpilastele ette. Klassisisene interaktsioon, suhtlus õpetaja ja õpilase vahel, mille soodustamist me näeme elukestva õppe strateegia ühe põhilise eesmärgina, piirdus nendes tundides tihti vastust "jah" või "ei" võimaldavate küsimustega. See ei võimaldanud töörühma liikmetel tegelikult hinnata, mil määral need õpilased mõistavad pakutava õppe sisu.

Põhikoolis on olukord selline, et üle 1000 tunni õpetatakse eesti keelt teise keelena, lisaks õpetab valdav osa venekeelseid põhikooli teatud aineid eesti keeles. Ent nagu ma ütlesin, kolmandik lastest ei omanda isegi B1-taset. Samas on keeleteadlased näidanud, et keeleõpe on oluliselt tõhusam just nimelt nooremas eas. Täpset eapiiri ei ole tänapäeval enam vahest mõistlik tõmmata, ehkki selleks on pakutud umbes 11. või 12. eluaastat. Aga enamik uurijaid on seda meelt, et mida vanem on laps, seda abstraktsemaks muutub talle keeleõpe. Uuringud on näidanud, et vanemas eas on keeleõpe selges korrelatsioonis üleüldise akadeemilise võimekusega. Ehk need noored või täiskasvanud, kes on võimekamad, on seda ka keeleõppes. Samal ajal nooremas eärühmas, põhikooli esimestel aastatel, seda korrelatsiooni üldise võimekuse ja keele omandamise vahel ei ole. Koolijuhid, õpetajad ja ka õpilased on üheselt leidnud, et me peaksime panema oluliselt suuremat rõhku eesti keele oskuse parandamisele just nimelt põhikoolis. Ma nõustun selle ettepanekuga ja just seda olen ma silmas pidanud, kui ma olen öelnud, et me oleme vene kooliga siiani alustanud vales otsast.

Minu kompleksne plaan, mida eelmisel nädalal sai ka esitletud, põhineb kolmel alusambal. Esiteks, see on konkreetne tegevuskava ning näeb ette riigi toe eesti keele oskuse parandamiseks põhikoolis. Oleme ministriumis pakkunud kokku kümnet meetet kogumahuga 11 miljonit eurot kuni aastani 2020 ehk ligi 2 miljonit eurot aastas, et eesti keele oskust otsustavalt parandada. Olulisemad nendest meetmetest on eesti keele kui teise keele õppimise ainekava uuendamine, et oleks selgemalt lahti kirjutatud kommunikatiivsete keeleõppemeetodite rakendamine, samal ajal tuleb luua digitaalne õppevara, et muuta keeleõpe

interaktiivsemaks. Paraku jätab eesti keele kui teise keele õpikute kvaliteet paljudes koolides soovida. On vaja õpetajate süsteemset keelekoolitust keelemetoodiku toel, et arendada välja just õpetajale vajalik spetsiifiline keelepädevus. On vaja nõrgemate koolide meeskondade koolitust ja mitteformaalse keeleõppe soodustamist mitmekultuurilise noorsootöö kaudu ning keelekümblust tuleb laiendada nii lasteaedades kui ka põhikoolides. Soovitan nimetatud põhjaliku analüüsiga ning ettenähtud meetmetega taas kord tutvuda haridusministeeriumi kodulehel.

Teine samm näeb ette suurendada õppekavades nõudlikkust eesti keele oskuse suhtes. Praegu nõutakse põhikooli lõpus õppekava järgi B1-taset. Nagu sai öeldud, kolmandik õpilastest ei saavuta isegi seda. Ent koolijuhid ja teised haridusspetsialistid on veendunud, et selleks, et õppida eesti keeles gümnaasiumitasemel kvaliteetselt, ei ole B1-tase piisav, selleks on vaja vähemasti B2-tasemel keeleoskust. Seega, suurendades õppekavades nõudlikkust eesti keele oskuse suhtes, asendades põhikoolis nõude, et omandada tuleb tase B1, nõudega omandada tase B2 ning gümnaasiumis B2 asemel C1, saaksime liikuda sammukese lähemale sellele, kuhu me tegelikult jõuda tahame, ehk parandada eesti keele oskust. Valdav osa eesti keele õpetajaid ütleb, et kõrgemat taset ei ole võimalik saavutada. Mina ütlen, et saab küll. Tegemist on minu hinnangul nii olulise eesmärgiga, et see lihtsalt tuleb saavutada. Kui meie pakutud meetmed ei ole piisavad, siis, palun, ootan lisaideid, aga teeme selle asja ära.

Kolmandaks, nii nagu me ei fikseeri seaduses, mitu tundi on vaja õpetada matemaatikat selleks, et see selgeks saaks, vaid sätestame õppekavas soovitud õpiväljundid, nõnda peaksime toimima ka eesti keele oskuse puhul. Mõistagi jääb Eesti Vabariigis nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis üldjuhul kooli õppekeeleks eesti keel, seda ei kavatse keegi muuta. Ent me peame andma koolijuhtidele võimaluse otsustada, mis mahus, milliseid aineid ning millises klassis õpetatakse koolis eesti ja milliseid vene keeles. Just koolijuht on see, kes teab, milline on tema õpilaste tase. Tema teab ka seda, milline on õpetajaskonna seis, mis suguste ainete õpetamiseks on koolis olemas head õpetajad, kes õpetavad eesti keeles, mis-

suguste ainete õpetamiseks aga head õpetajad, kes õpetavad vene keeles. Koolijuht peab selle mudeli järgi vastutama selle eest, et lapsed saaksid nii hea hariduse kui ka nõutud tasemel eesti keele oskuse. Selle kontrollimiseks kehtestame riikliku koolijuhtide hindamise süsteemi.

Seega võib öelda, et formaalne protsendinõue tuleks asendada sisulise tulemuse nõudmisega koos kontrollimehhanismiga. Samas ei tähendaks see, et eestikeelne aineõpe võiks üldse ära kaduda. Esiteks peavad kõik osapooled seda kasulikuks, kui see toimub kvaliteetselt. Kvaliteetselt tähendab, et õpetajad valdavad piisaval tasemel eesti keelt ja on metoodiliselt tugevad mitmekeelsete õpilaste õpetamisel ning eesti keeles õpetamiseks on olemas kvaliteetsed õppematerjalid. Need koolid, kes on viimase kolme aasta jooksul näidanud häid tulemusi, jätkavad eesti keeles õpetamist kindlasti endises mahus. Miks nad ei peaks seda tegema, kui nad on tulemusi saavutanud? Samas on minu ettepanek jätta gümnaasiumi õppekavas igal juhul kohustuslikult eestikeelseks need neli ainet, mis on aastast 2007 kohustuslikud olnud: Eesti ajalugu, Eesti kirjandus, ühiskonnaõpetus ja muusikaõpetus. Kindlasti tuleks aga sellest nimistust välja jätta geograafia, kuna selles aines on paljudel õpilastel tulemused halvenenud. Tallinna Ülikooli 2013. aasta uuring "Kakskeelne õpe vene õppekeele koolis" ütleb, et 44% õpilaste arvates ei saa nad geograafiatundides toimuvast pigem või üldse aru. Õpilaste fookusgruppides osalenud väga tugeva tasemega õpilased väitsid, et geograafia eesti keeles õppimise tõttu on nende aineteadmised tugevalt kannatanud. Uuringu autorid leiavad, et üleminek eestikeelsele õppele geograafiatundides oli puudulikult ette valmistatud.

Seega võib kokkuvõtteks öelda, et on vaja rohkem nõudlikkust tulemuste suhtes, rohkem vastutust koolijuhile ja vähem formaalseid ettekirjutusi sellel tasemel, kus pedagoogilist kompetentsi vähem on.

Nüüd vastan ka nendele küsimustele, mis veel vastamata on jäänud. "Mis on Teie hinnangul need põhjused, miks ei ole vene õppekeele koolide üleminek eestikeelsele õppele oma eesmärgi saavutanud?" Nagu ma ütlesin, keskmine eesti keele oskuse tase ei ole eksamitulemuste põhjal otsustades märkimis-

väärselt tõusnud, ent sellest ei tohiks teha ennatlikke järeldusi. On kooli, kus üleminek on toimunud kvaliteetselt ja tulemused on paranenud. On kooli, kus tulemused on jäänud kas samaks või lüüdnud kehvemaks. Põhjused on väga lihtsad, nagu ma ütlesin: õpilaste ja õpetajate keeleoskus ning õppematerjalide kvaliteet.

Teine küsimus: "Õpetajad ja õpilased ei ole rahul olemasolevate eestikeelsete õppematerjalidega ... Mis põhjustel ei ole vene õppekeele koolidele tagatud sobilikud õppematerjalid?" Teatud materjalid on siiski tagatud. Kõikide ainete kohta, mida on kohustuslik eesti keeles õppida, on välja antud seletavad sõnaraamatud. Kokku ilmus aastatel 2005–2009 15 koolisõnastikku, näiteks on need olemas ajaloos, bioloogias, füüsikas, geograafias, keemias, ühiskonnaõpetuses ja matemaatikas. Kõik vene õppekeele koolid on saanud need tasuta.

Esimees Eiki Nestor

Härra minister, nüüd on lugu nii, et arupärimisele vastamiseks kodukorras ettenähtud aeg on läbi. Arupärijatel on õnniks küsimusi. Minu ettepanek on, et kui praegu jäi midagi ütlemata, siis võib selle välja öelda küsimustele vastamise käigus. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Tavaliselt on õppeprotsess loominguine ja sõltub väga tugevasti kõigest päevakajalisest. See on tõesti loominguine protsess. Dogmatism, mis oli omane keskajal õppimisele või Hiina ametnikele, ei peaks sellega kuidagi seotud olema. Kuidas te sellest lähtudes suhtute sellesse, et raudselt suruti läbi eesti ja vene keele vahet 60% : 40%? Kuidas te üldse sellisesse jaotusesse suhtute?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Kui rääkida juriidiliselt, siis 60% : 40% seaduses tähendab lihtsalt seda, et kooli õppekeel on see keel, milles toimub vähemalt 60% aineõppest. Sellesama seaduse järgi on Eesti Vabariigis nii põhikoolides kui ka gümnaasiumides õppekeel eesti keel, välja arvatud juhul, kui on taotletud erandit ja õppekeel on mõni muu keel. Mis puudutab teie

küsimust sisuliselt, siis, nagu ma ütlesin, me peame meelde tuletama, mis on olnud meie eesmärk ja mis on ka edaspidi meie eesmärk. Eesmärk on see, et vene emakeelega lapsed saaksid heal tasemel hariduse ja samal ajal omandaksid kõrgtasemel eesti keele oskuse. Ma olen öelnud ja ütlesin ka täna, et minu hinnangul on selle eesmärgi saavutamiseks oluliselt tõhusamaid vahendeid, kui siiani on kasutatud. Nagu keeleteadlased ja arengupsühholoogid ütlevad, peaks keeleõppes panema suuremat rõhku eeskätt nooremas eas olevatele õppuritele ehk põhikoolile, eriti selle esimesele astmele. Minu seisukoht on ka selles mõttes selge, et kui klassi ees seisab õpetaja, kes peab õpetama ükskõik mis ainet eesti keeles, aga ta eesti keelt piisaval tasemel ei valda, siis see kindlasti ei anna õpilastele ei aineteadmisi ega ka paremat eesti keele oskust. Ma ütlesin, et see ei ole üldse haridus. Mis asi see on, ma ei tea. Sellest tulenevalt, nagu ma ütlesin, oleks tarvilik otsustavalt parandada eesti keele õpetamist põhikoolis, tuleks suurendada koolijuhi vastutust õpiväljundite saavutamisel, tuleks suurendada nõudlikkust koolide suhtes eesti keele oskuse parandamisel ja kontrollida koolijuhte, et need õpiväljundid saaksid saavutatud. See, missuguseid aineid missuguses ulatuses millises keeles õpetatakse, jäägu pedagoogide ja koolijuhi kui pedagoogide kollektiivi juhi otsustada, lähtudes just sellest pedagoogilisest aspektist, kuidas tagada kõige parem keeleoskus, kindlustades samal ajal hea hariduse. Tuletan meelde, et eesmärk ei ole ju protsent, vaid korralik keeleoskus ja hea haridus.

Esimees Eiki Nestor

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister, aitäh järjekordse ülevaate eest! Ma mõtlesin praegu raportit. Aga ma tuletan meelde, et peaaegu kõik need valupunktid, mis te täna esitasite, olid esitatud juba eelmise Riigikogu koosseisu ajal, kui me poolteist aastat ja kauemgi arutasime PGS-i muutmise seaduse eelnõu. Ka teie teate, kes surus jõuga peale, et neid probleeme lõplikult ei lahendatud. Nüüd, nelja aasta pärast, peame veel kord nendega kokku puutuma. Aga mul on väga konkreetne küsimus. Teil on

jäänud ministrina töötada kuu aega. Mida te selle kuu ajaga kavatsete teha selles suunas, kus te olete pädev ministrina tegutsema?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Väga hea küsimus. Saan nüüd vastata ka küsimusele, mille härra Korb esitas arupärimist üle andes: mida on siiani tehtud ehk mida on rakendatud? Loetlen. Esiteks, individuaalse keeleõppe plaani järgi õpetajate keeleõppe ja keelemetoodiku kaasabil toimuva täiskasvanute keelekoolituse programm, mis on praegu ametkondadevahelisel kooskõlastamisel, saab minu allkirja üsna pea. See tegevus saab alata sisuliselt kohe. Teiseks, koolimeeskondade koolitused kõige nõrgema eesti keele oskusega koolides. Praeguseks on töös seitsme kooli tegevuskavad, sellel aastal koostatakse veel kümnele koolile tegevuskava, kuidas olukorda parandada. Järgmiseks, õppematerjalide uuendamine, sh digitaalse õppevara loomine. Mis puudutab õppevara laiemalt, siis lähinädalatel koguneb minu ellukutsutud töörühm, kuhu kuuluvad Innove ja haridusministeeriumi spetsialistid ning ka koolis õpetavad praktikud, et selgitada välja, missuguseid õppevaralahendusi vene emakeelega noorte eesti keeles õpetamiseks vaja on. Ma näen, et saalis natukene muiatakse selle peale. Tõepoolest, ei oska öelda, miks me alles nüüd oleme selleni jõudnud. Eks sellel on olnud omad põhjused. Mis puudutab digitaalse õppevara loomist eesti keele kui teise keele interaktiivsemaks õpetamiseks, siis nn digiõppevara programmi jaoks on kuni aastani 2020 ette nähtud kokku ligi 40 miljonit eurot, et luua uusi digitaalseid õppevahendeid. Ka sellele kirjutan ma lähipäevadel alla. Pärast seda on selle abil võimalik prioriteetsena hakata looma uut interaktiivset ja kvaliteetset õppevara just nimelt eesti keele kui teise keele õppimiseks.

Planeerime veel mitmeid tegevusi, mis selle aasta jooksul algavad. Näiteks on töös parimate uudsete, innovaatiliste keeleõppevõtete tutvustamine ja meetoodiline juhendamine koolides. Analüüs on väga selgelt välja toonud, et kui keeleõpe toimub ainult keeletunnis, formaalses keskkonnas, siis on selle tulemuslikkus märkimisväärselt kehvem sellest, kui vene ja eesti noorte vahel on reaalsed inimestevahelised suhted. Sellistest suhetest tekib motiivatsioon keelt kasutada ja keeleoskus areneb

märkimisväärselt. Selle fakti olulisust näitab selgelt asjaolu, et Ida-Virumaal on igapäevast eestikeelset keelekasutust märkimisväärselt vähem, kui seda on näiteks Tallinnas, ja ka tulemused on erinevad. Seetõttu käivitame sellel aastal nn noorte kohtumiste programmi, milleks on eraldatud 185 000 eurot, et peamiselt sellel suvel saaksid ligi 2000 noort omavahel kohtuda. Pooled nendest peaksid olema eesti emakeelega ja pooled vene emakeelega. Väiksemates rühmades minnakse näiteks Energia Avastuskeskusesse või Ahhaa keskusesse, kus veedetakse mõni päev ühistegevuses. Paralleelselt tugevnevad kontaktid ja sidemed, mis loodetavasti säilivad ka pärast selle projekti lõppu, ja teisest küljest areneb keeleoskus. Samal ajal laiendame õpilasvahetust, et Eesti vene emakeelega noored saaksid õppida mõne nädala eesti õppekeelega koolis ja vastupidi. Väiksemas mahus toimub see koolide vahel juba praegu, aga kindlasti tuleb seda muuta süsteemsemaks ja ulatuslikumaks. Oleme planeerinud aastas vähemalt 400 õpilasvahetust, täpne rahanumber ei ole mul meeles, aga selle jaoks on kavandatud umbes 50 000 eurot. Selline tegevus nagu keelekümbelprogrammi laiendamine uutesse lasteaedadesse ja koolidesse on pidev, ka sellel aastal läheb see edasi. Alustame eesti keele kui teise keele ainekava uuendamist, mis on pisut pikem protsess, aga me asume selles suunas tööle.

Mis puudutab olulisemaid muudatusi – õppekava nõuete karmistumine, koolijuhtide vastutuse ja vabaduse suurendamine –, siis need eeldavad kas õppekava või põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatust või mõlemat. Mõistagi ei ole see allesjäänud aja jooksul enam kuidagi tehtav, ma pean silmas seda, et kooskõlastustele läheb vähemasti mitu kuud, pluss aeg, mille jooksul toimub menetlus Riigikogus. Kahjuks saab teie tööaeg enne seda otsa, aga see, ma arvan, ei ole ka teab kui suur probleem. Minu hinnangul on tegemist hästi läbimõeldud ja analüüsitud kompleksse lahendusega, reaalse teetmetega, mis lõpuks annavad ka tulemuse. Ma olen positiivselt meelestatud, et järgmine valitsus võtab neid ettepanekuid tõsiselt.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Mind huvitab kõige rohkem vastus meie arupärimise neljandale küsimusele. Aga te just täna andsite sellele küsimusele vastuse meedias. Delfi venekeelsest portaalist lugesin teie väidet, et süsteemist 60% : 40% tuleb vene koolides loobuda. Sellest ongi ajendatud minu küsimus. Millal see toimub? Mis kuupäeval sellest süsteemist loobutakse? Teil on tööaega jäänud peaaegu kaks kuud. Kas te jõuate selle aja jooksul selle ära teha?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esiteks, te oleksite võinud lugeda eelmise neljapäeva Eesti Päevalehte, siis oleksite sama info kiiremini kätte saanud. Aga ega vahet ei ole, info on ikka sama, ükskõik mis keeles see esitatakse. Kindlasti te Riigikogu liikmetena teate väga hästi, kui pikalt võtab aega seaduse muutmise protsess Riigikogus. Peale selle on minule tulnud viimase aasta jooksul üllatusena, kui kaua võtab aega eelnõude menetlemine valitsuse tasandil kahe kooskõlastusringiga. Niivõrd oluline muudatus eeldaks tõenäoliselt väljatöötamiskavatsust, mis pikendab protsessi veel umbes poole aasta võrra. Nii et on selge, et allesjäänud poolteise kuu jooksul seaduse muutmist plaanis ei ole, sest see ei ole realistlik. Ma arvan, et see ei oleks ka mõistlik. Ärme teeme sellest teemast valimisküsimust. Teema on erakordselt tähtis ja see nõuab läbikaalutud ja põhjalikke arutelusid ja otsuseid. Ma olen esitanud ettepaneku, enne seda on põhjalikult läbi uuritud olukord põhikoolis ja gümnaasiumis. Kiiremat lahendust vajavate asjadega, mida on võimalik ellu viia haridusministeeriumi omavahenditest ja ministeeriumi ainuotsusega, oleme alustanud. Teisi tegevusi alustame jooksvalt. Aga tõepoolest, küsimus ei ole ju selles, nagu me tahaksime ruttu-ruttu enne valimisi midagi ära teha, vaid küsimus on selles, et me võiksime tõesti sellesse olukorda süüvida ja vaadata, kuhu me oleme jõudnud. Palun analüüsige ja kommenteerige neid ettepanekuid, mida haridusministeerium ja mina oleme teinud, lepime kokku, kuidas me koos ühise eesmärgi nimel edasi läheme. See ühine eesmärk ei ole mingi formaalne protsent, vaid selleks on hea haridus ja venekeelsete noorte heal tasemel eesti keele oskus.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Selle raporti tulemustes ei olnud paljude arvates, kes töötavad koolides ja teie ministeeriumis, ausalt öeldes midagi uut, sellest kõigest räägiti juba mitu-mitu aastat varem. Aga ma vaatan, et see raport on valminud septembris. Oleks loogilisem olnud, kui te oleksite tulnud oma ettepanekutega välja septembris või oktoobris, siis, kui me arutasime eelarveridasid. Oleks loogiline, kui need punktid saaksid juba järgmisel aastal rahalise toetuse. Seda te ei ole teinud. Te tulite nendega välja jaanuaris ja nüüd räägite, et teeme selle ära aastal 2015. Miks te siis kohe seda ei teinud ja tulite oma ettepanekutega vene õppekeele koolide eestikeelse õppe kohta välja alles jaanuaris?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Neist meetmetest, mis on nõudnud lisaraha, on valdav osa haridusministeeriumi enda prioriteetide ümberseadmise tulemusel rahastuse leidnud. See raha on leitud eelarveliselt ja oleks leitud ka septembris. Tõepoolest, mul oli kindel ambitsioon ja soov selle täispaketiga ja nende ettepanekutega tulla nii avalikkuse kui ka parlamendi ette varem. Kultuurikomisjoni liikmed kindlasti mäletavad minu sõnu maikuu komisjoni istungil, et ma eeldan, et septembriks on need ettepanekud valmis. Selle analüüsi tegemise tähtaeg oli septembri algus. Aga juhtus mitu asja. Esiteks, see raport, mis esitati, hilines natuke, õigemini hilines ta ligi kuu aega, selle kokkukirjutamine võttis eeldatust kauem aega. Teiseks vajasisid põhjalikumat lisaanalüüsi 2014. aasta riigieksamite tulemused. Samal ajal, nagu ma ütlesin, oli töös mitu paralleelset analüüsi: üks õppevara ja teine õpetajakoolituse tulemuslikkuse kohta. Tõsi, ka nende valmimine venis. Peamine põhjus oli aga see, et selle tööühma raporti põhiline soovitus oli tõhustada eesti keele õpet põhikoolis, aga tööühma fookusest jäi põhikool tegelikult suures plaanis välja, nende eesmärk oli analüüsida olukorda gümnaasiumis. Kuna nii selle kui ka mitme varasema uurimuse põhiline soovitus oli tõhustada eesti keele õpet põhikoolis, siis pidasin ma õigeks mitte tulla välja mingisuguse pooliku

lahendusega, vaid analüüsida tõesti põhjalikult olukorda põhikoolis ja pakkuda põhikooli jaoks reaalseid meetmeid. See analüüs valmis sisuliselt detsembris, ütleme, jõulude ja uue aasta vahel. Nii kiiresti kui seda oli võimalik avalikult esitada, nii kiiresti sai seda ka tehtud. Kui te ministeeriumi kodulehel avate selle analüüsi ja ettepanekud eestikeelse õppe tõhustamiseks põhikoolis, mida on umbes 30 lehekülge, siis te näete, kui põhjalikku ja teaduslikku tööd on ministeeriumi analüüsiosakond koostöös teiste osakondadega teinud, et võimalikult täpset reaalselt pilti kätte saada. Tegelik pilt on vajalik, selleks et täpseid ja tõhusaid meetmeid pakkuda. Kui meil ei ole korralikku analüüsi taga, siis me räägime täpselt samamoodi kõhutunde pealt, et paneme sinna või tõstame sinna. Need asjad on aga mõeldud selleks, et nad tõesti toimiksid. See vajab natuke põhjalikumat läbimõtlemist, mida on ka tehtud. Aga mitte midagi ei ole seisma jäänud, võrreldes sellega, kui see analüüs oleks esitatud näiteks novembris.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud minister! On huvitav, et teie väitel on eestikeelne õpe osutunud edukaks nendes ainetes, kus eestikeelsele õppele mindi üle juba 2007. aastal. Sellest võib järeldada ainult ühte: kui 2010. aastal oleks haridusministriks sattunud inimene, kellel oleksid olnud samasugused vaated, nagu on teil, ja selle ülemineku tagasi keeranud, siis ei saaks me täna tõdeda edukat õpet ka nendes ainetes. Aga minu küsimus on põhikoolis eesti keele õppe parandamise kohta. Te ütlete, et ei peaks seadusega määrama kindlaks eestikeelsete ainetundide arvu, vaid koolijuht peaks vastutama, et eesti keele õppimise tulemus paraneks. Aga kuidas te seda garanteerite, kui kohustuslike õppetundide arvu ei ole ja direktor ei ole huvitatud sellest, et tase tõuseks? Kas siis võetakse meetmeid ja need koolijuhid vallandatakse? Milline see nende vastutus on?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Vastan ka kommentaarile. Ma ei ole öelnud, et ainetes, kus eestikeelne õpe on kohustuslik, oleks õpe kvaliteetne. Esiteks,

geograafiaga on tõsised probleemid. See uuring, millele ma viitasin, tõi esile murekohti ka ajaloo õpetamisel. Aga ma viitasin oma sõnadega sellele, et nende ainete kvaliteetseks õpetamiseks on koolid laias laastus olnud võimelised tagama piisaval tasemel häid pedagooge. Nende ainete eesti keeles õpetamiseks on suudetud aidata järele ka põhikoolis omandatud eesti keele oskust. Koolid ise on öelnud, et nende arvates nad nendes neljas aines saaksid enam-vähem kvaliteetselt õpetamisega hakkama, ehkki, nagu ma ütlesin, ka ajaloo õpetamisel on paljudes koolides muresid. Väga paljudele koolidele on aga ka nende nelja aine kvaliteetne õpetamine väga keeruline ülesanne, arvestades nende õppurite taset. Kui me vaatame, et kolmandikus koolides ei saavuta üle poole õpilastest B1-taset, siis on selge, et ka ühiskonnaõpetus, Eesti kirjandus või Eesti ajalugu ei ole nendele õpilastele teab kui kerged ained.

Mis see küsimus oligi? (Vahelehiite saalist.) Jah, koolijuhtide hindamise mudel on sisuliselt välja töötatud, eelnõu valmistatakse ministriumis ette. Selle põhiline sisu on see, et haridusministrium, koolijuhtide ühenduse ja üleriigiliste omavalitsusliitude spetsialistidest koosnev komisjon annaks kõikidele koolijuhtidele perioodilist tagasisidet nende töö kohta, selle kohta, kuidas õppekorralduslikke eesmärke saavutatakse, ja soovitusi, kuidas seda on võimalik paremini teha. Tõepoolest, kui tulemused on kehvad ja eesmärke ei saavutata, siis see komisjon teeb koolipidajale ettepaneku koolijuht vabastada. See on kohalikus kogukonnas kindlasti väga tugev signaal, kui riiklik komisjon on pidanud koolijuhti ebapädevaks. Eks lastevanemad teevad sellest tulenevalt ka oma otsused lapsele kooli valides. Kui see kool või omavalitsus jätkab siiski sellesama koolijuhiga ja sisuliselt midagi ei muutu, siis on juba kehtiva haldusmenetluse seaduse järgi põhimõtteliselt võimalik alгатada koolitusloa äravõtmine. Seda juhul, kui pika aja jooksul toimub tõesti väga tõsiseid rikkumisi. Ma arvan, et nii äärmuslikke meetmeid ei ole meil vaja kasutada. Enamik koolijuhte on pühendunud ja kindlasti peavad nad oma olulisimaks eesmärgiks hariduslike õpiväljundite saavutamist, sh eesti keele oskuse parandamist. Seda tõestab see, et enamikus venekeelsetes põhikoolides õpetatakse teatud aineid

eesti keeles. Selleks ei ole olnud riiklikku summi, nad on seda teinud sellepärast, et nad on näinud, et kui kvaliteetselt eesti keeles õpetada, siis annab see häid tulemusi. Aga vaid juhul, kui seda tehakse tõesti kvaliteetselt. Ma ei näe mingit põhjust, miks see ei peaks sellisel viisil jätkuma.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, istungi juhataja! Austatud minister! Te tõite välja, et on vaja analüüsi. Ütlen seda küll repliigi korras, aga ma olen päris veendunud, et paljud kodus eesti keelt emakeelena rääkivad lapsed ei saa ka eestikeelsetest matemaatikaülesannetest aru, kuna seal on selline keeruline keel. Aga minu küsimus on nende mõningate näidete kohta, kus kakskeelsed koolid on rakendanud eesti keelele üleminekut. Need on rohkem olnud küll põhikoolid, näiteks Mäetaguse. Kas ministrium on selliseid häid näiteid analüüsinud ja vaadanud, mis on seal hästi? Kas on analüüsitud ka põhjanaabrite, näiteks Soome haridussüsteemi, seda, kuidas nemad suudavad muukeelsetele inimestele oma riigikeele väga hästi selgeks teha?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Loomulikult. Mis puudutab õppematerjale, siis ma oma vastuste alguses viitasin sellele – võib-olla te ei olnud siis saalis –, et õppematerjalide keel ongi väga keeruline ja abstraktne ka eesti emakeelega õpilastele. See on kindlasti laiem mure. Mis puudutab keeleõppe praktikat, siis nagu ma ütlesin, Eestis on igasuguseid näiteid, on positiivsemaid ja on negatiivsemaid näiteid. On koole, kes on aineid eesti keeles õpetades suutnud saavutada väga häid tulemusi, on neid koole, kus on pikka aega rakendatud keelekümblusmetoodikat ja saavutatud häid tulemusi, on koole, kes on kakskeelse metoodika abil saavutanud erakordselt häid tulemusi, jne. Birute Klaas-Lang on oma uurimuses sisuliselt ja väga põhjalikult analüüsinud, mis eristab neid koole, kes on näidanud häid tulemusi, nendest koolidest, kes on näidanud kehvemaid tulemusi. Need põhjused on üsna kompleksed. Üks põhjus on kindlasti see, et suuremates linnades, nagu Tallinn ja Narva, kus enamik vene-

keelseid koole asub, toimub mingil määral õpilaste selekteerimine, nii nagu see toimub ka eestikeelsetes koolides Tallinnas. Võimekamad õpilased lähevad ühtedesse koolidesse, vähem võimekad teistesse. Paremates koolides on ka eesti keele oskus parem. Seesama analüüs, mida ma jälle väga soojalt soovitan lugeda, näitab selgelt korrelatsiooni õpilase üldise õppeedukuse ja tema eesti keele oskuse vahel. Analüüs toob välja selle, mida ma juba ütlesin, et gümnaasiumitasemel on selles vanuses laste eesti keele või ükskõik missuguse võõrkeele omandamine otseses seoses nende üldise ja akadeemilise võimekusega. Piltlikult öeldes, need, kes on tublid matemaatikas, on tublid ka eesti keeles. Kui me vaatame nooremaid lapsi, põhikooli esimesi klasse või, veel enam, lasteaeda, siis seal seda korrelatsiooni, seda seost ei ole. Ka need, kes on vähem võimekad, suudavad keele kenasti selgeks saada. Just sellest tulenevalt olen ma öelnud, et see tee, mis on valitud, kirjutades gümnaasiumiastmes ette teatud protsendid, ei ole arengupsühholoogiliselt mõistlik. Eesti keele õpetamist tuleb tõhustada põhikoolis ja siis ei ole gümnaasiumiastmes enam mingit probleemi.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Küsimusi rohkem ei ole. Avan läbirääkimised. Vabandust! Härra Efendijev, ainult ühe suulise küsimuse saab esitada. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Alguses paar sõna kolleeg Kiislerile. Tal oli väga hea küsimus selle kohta, miks see üleminek ja keeleõpe oli näiliselt edukas aastal 2007, aga pärast enam ei olnud nii edukas. Aga tollal mindi igal aastal üle samm-sammult, üks õppeaine teise järel. Alustati kehalise kasvatus tundidest, mis hakkasid toimuma eesti keeles, siis hakkasid tööõpetuse tunnid olema eesti keeles, siis muusikaõpetuse tunnid või laulmistunnid või kuidas neid nimetatakse. Aga siis hakkasid lõppema need õppeained, millega sai niiviisi nalja teha. Siis hakkasid tulema tõsised asjad ja selgus, et eesti keel on midagi raskemat kui "paremale pöörd", "jooksuga" või muud sellised sõnad. Aga see selleks.

Tõesti, ma ei oleks ealeski uskunud, et selles saalis võib nii optimistlikuks muutuda. See optimism tuleneb täna sellest, et ma lausa näen, kuidas on toimunud progress. See on võtnud küll 14–15 aastat, aga progressi nimel pole mul absoluutselt mitte millestki kahju.

Veel on mul väga hea meel, et IX Riigikogu kultuurikomisjoni esimees on täna siin. Mart kindlasti mäletab, kui tihti me arutasime sedasama keeleküsimust ja üleminekut. 1999. ja 2000. aastal kas mina üksi või koos Kreitzbergi või Velmaniga tuln oma viis-kuus korda põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõuga ja me komisjonis arutasime seda väga pikalt. Kõigil oli soov tõhustada eesti keele õpet vene koolis, aga kõigil olid erinevad arusaamad. Tollal oli põhiline arusaam sama mis praegugi, lihtsalt üleminek eestikeelsele õppele ja kõik. Seda segas ainult see, et keegi ei saanud aru, kuidas on võimalik vene kooli eestikeelsele õppele üle viia, 15 aastat tagasi polnud see tehniliselt võimalik ja on praegugi võimatu.

Siis aga tulid appi mõõdukad. Ma selgitan härra ministrile, kuna ta ei pruugi seda teada, et need, kes siis olid mõõdukad, on praegu sotsiaaldemokraadid. Tollane mõõdukas ja praegune sotsiaaldemokraat Marju Lauristin mõtles välja sellise superasja nagu 60% : 40%. See mõttevälgatus oli nii kihvt, et sellest ideest haarati kinni. Ma mäletan, et keegi ei tahtnud eriti mõelda, mis juhtub siis, kui on 50% : 50%, kas siis koolis ei olegi õppekeelt. Oli tosin väikest probleemi, mida me pidevalt arutasime. Nii ta muudkui läks ja läks ning siis muutus valitsus.

Siis läks tõesti debatiks lahti. Selles osalesid profid, lapsed, õpetajate esindajad. Tuldi järeldusele, et me läheme selles suunas, et gümnaasiumiastmes minnakse üle eestikeelsele õppele. Aga me oleme saavutanud konsensus selle arusaamas, et selleks, et seda üleminekut teostada, on vaja ühte asja: laps peab gümnaasiumis aru saama, mida talle selgitatakse. Ei tohi olla niiviisi, et pärast istub ta sõnaraamatu taga kauem kui õpiku taga. See tähendab, et põhikooli tasemel tuleb saada eesti keeles kindlad, raudsed teadmised ja selle jaoks on vaja muuta õpetamissüsteemi põhikoolis. Sellega on vaja tõsiselt tegelda.

Teiseks, selleks et üleminek toimuks, on vaja, et õpetaja valdaks perfektselt eesti keelt. Mitte nii, nagu täna selgus. Lukas ja Aaviksoo

võivad muidugi rõõmu tunda, sest vene gümnaasium on kadunud. Kui 50 gümnaasiumiõpetajat valdavad keelt B1-tasemel ... Ei, 15, ülejäänud 35-l oli tase B2. Kusjuures nad ju õpetavad lapsi, neil ei tohiks olla ka tase C1, vaid peaks olema C2. Nad peaksid perfektselt aru saama peale eesti keele ka vene keelest.

Punkt kolm. Üleminek on võimalik, kui lapsed on valmis, õpetajad on valmis ja on olemas õppematerjalid. Sellest sai räägitud. Ma mäletan, et Soomest ja Kanadast toodi õppematerjalide näidiseid. Seal on koos soome ja rootsi ning inglise ja prantsuse keel. Nendes õppevahendites on lihtsustatud tekst, kõrval sõnavara õpilase emakeeles. Ei ole mingit tuupimist, eks ju. Arvestatakse kõneleja psühholoogiat, teatud hetkel on vaja inimesega rääkida veidi vigast keelt, sest kehtel on erinev loogika. See kõik sai tollal paika pandud. Aga siis selgus huvitav asi, mis teeb tänase õhtu palju vähem optimistlikuks, kui ma alguses rääkisin. Selgus, et kui näiteks põhikooli lõpuks tahetakse teha õpilastele eesti keel selgeks niivõrd, et nad saaksid gümnaasiumis selles keeles õppida, mitte ainult tuimalt tunnis istuda, siis on vaja neile mingi teise süsteemi järgi keelt õpetada. Aga süsteem oli umbes selline, nagu ma nägin oma poja pealt, kes tollal oli 7. klassi õpilane. Naine ajas mind talle humanitaarabi osutama, et aidaku ma last, see istub seal juba mitmendat tundi. Ma hakkasin vaatama, mida ta seal õpib. Õpikus oli tekst 19. sajandi Eesti talust, kus iga viies sõna oli mulle tundmatu, kuigi ma arvan, et mul on üsna hea eesti keel. Ja lapsed peavad seda õppima! See pani mõtlema, mille nimel nad seda teevad, kas selleks, et rääkida, või selleks, et muutuda 19. sajandi põllumajanduse spetsialistiks. Selgus, et ei taheta või ei osata ette valmistada sobivaid õpikuid ega õpetajaid, kes suudaksid põhikoolis õpetada.

Siis me hakkasime rääkima veel ühel teemal. Ütlen neile, kes ei tea, et ma olen eesti keele õpetaja. Mul on Narvas üks kolleeg, Heli Adamovitš, ühe toredate lasteaia juhataja, praegu on ta direktor. See on ainus lasteaed Narvas, kuhu on konkurss, kuhu lapsed pannakse kirja kaks aastat enne seda, kui nad sinna tuuakse. Seal õpetatakse lastele eesti keelt nii, et ühelgi lapsel esimeses ega teises klassis ega vanemates klassides ei teki ühtegi probleemi. Te ei kujuta ette, kui palju ministreid ja riigi-

kogulasi, isegi Riigikontrolli inimesi ja teisi olen ma sinna viinud ja näidanud, et vaadake, kus on probleemi lahendus. Nii et see jutt, mis siin praegu käib, on vaeste jaoks. Tõenäoliselt läheb veel 14 või 15 aastat, enne kui saadakse aru, et õpetada on vaja lasteaias. Aga teatud progress on olemas, nii et tunneme rõõmu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Härra eesistuja! Austatud kolleegid! Mina küll nii optimistlik ei ole nagu eelkõneleja. Võib-olla olen ma liiga vähe Riigikogus olnud, kui oleksin siin kauem olnud, siis võib-olla oleks ka optimismi rohkem. Mina tahan ka täpsustada ja meelde tuletada. Eelmises koosseisus, kui meie, nagu ma juba varem rääkisin, rohkem kui poolteist aastat arutasime uuendatud PGS-i, siis enam-vähem kõik need ohud ja küsimused, mis minister täna sõnastas, olid menetluses kas komisjonis või siin saalis, nii või naa, aga nendest räägiti. Nagu ma varem olen rääkinud, me teame, kelle jõulise tegevuse tõttu PGS-ist tegelikult eemaldati vene koolide problemaatika. Nüüd tuli see juba teisel moel välja nagu järjekordne aktuaalsus.

Muidugi ei kahtle ma selles ja arvan, et ka minu kolleegid ei kahtle, et see teema ja täna esinemine ei ole absoluutselt seotud valimisperioodiga. Selles olen ma kindel. Teiselt poolt võin öelda, et see, et minister tõi problemaatika välja, on positiivne. Aga et ta tõi selle välja poolteist kuud enne valimisi, on negatiivne, sest siin ei ole koalitsiooni ja valitsuse positsiooni, selle küsimusega ei ole seotud ka eelarve ega teised rakenduseks vajalikud asjad. Muidugi, PGS-i muudatusettepanek. Siin mul optimismi ei ole. Eelkõneleja rääkis, et 15 aasta pärast me kõik oleme võib-olla üleminekuks valmis, aga äkki juba homme tekib mõni väga oluline päevakajaline punkt.

Ma sain aru, et see, kes miinustulemuse eest vastutab, on koolidirektor. See võib-olla ei ole kõige parem variant, sest kui see on koolidirektor või ka omavalitsus, siis tekib küsimus, mille eest vastutab ministerium. Ministerium peab ju vastutuse võtma ja ka miinuseid kuidagi parandama. Seda, mida kavatakse teha

ministeerium, et lahendada neid küsimusi, mis on püstitatud, me täna siin ei kuulnud. Küsimus ei ole ainult direktoris. Küsimus on selles, kuidas riik kavatses sellega tegelda, kui palju ressursse sinna panna ja kuidas neid ressursse – ma pean silmas õpetajaid – arendada ja rohkem koolidesse tuua. Aga see jäi praegu kõrvale. Kunagine minister Lukas oli sellega nõus. Kui me vaatame stenogramme ja protokolle, siis näeme, et ta rääkis, et Ida-Virumaal ressursid puudub, ja ta rääkis ka sellest, mida oleks vaja teha. Peale valimisi oli see kõik ununenud. Kui selle Riigikogu koosseisu ajal esitati neid küsimusi eelmisele koalitsioonile ja praegusele koalitsioonile, siis vastuseks räägiti vaid ühest: ainult eelarve raamides. Need ettepanekud, mis täna sõnastati, ei saa kuidagi optimismi sisendada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

4. Arupärimine õppekeele kohta (nr 454)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Jaak Aaviksoo, Priit Sibul, Erki Nool, Kaia Iva ja Andrus Saare. Arupärimine esitati 12. jaanuaril 2015. See on õppekeele kohta ning kannab numbrit 454. Vastab haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Andrus Saare, et ta arupärimist avalikkusele tutvustaks!

Andrus Saare

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud minister! Head kolleegid! See, et keeleküsimuses lehvib sotsiaaldemokraatide lipp just selles suunas, kuidas tuul puhub, ehk sõltuvalt sellest, millistelt valijatelt soovitakse häält saada, ei ole kahjuks mitte lihtsalt valimiseelne propaganda, vaid ohtlik ja populistlik mäng eesti keele ja kultuuriga. Eelmisel nädalal küsis Siim Kiisler infotunnis sotside esimehelt härra Mikserilt erakonna seisukohta riigikeele ja hariduspoliitika kohta. Kahjuks oli see, mis me Sven Mikserilt kuulsime, lühidalt öeldes selgusetu häma. Täna venekeelset Delfit luges saab ka selgemaks, miks sotside esimees

häämas. Sõnum, mille haridus- ja teadusminister Delfis välja ütles, on pehmelt öeldes ehmatav, aga ajalugu meenutades tuleb minule kuidagi tuttav ette. See on retoorika, mida seni on üksnes Keskerakond Tallinnas pikki aastaid esindanud, ehk pidev vastandumine senisele riigikeele- ja lõimumispoliitikale. Nüüd on samasse paati hüpanud sotsiaaldemokraadid.

Minister toob välja, et tuleb loobuda 60% ulatuses üleminekust eestikeelsele õppele vene koolides ning hoopis eesti koolides tuleks senisest enam ja efektiivsemalt vene keelt õpetada. Ehk minister asub otseselt vastandama rahvusi, asudes "kaitsma" vene vähemust. See on selge soov rahvuseid vastandada, mida seni vähemalt valitsuse tasandil tehtud ei ole. Eri rahvuste kiskumine valimiseelses võitlusse ei ole ministri riigimehelik käitumine, aga samas näitab see ehedalt sotsiaaldemokraatide tõelist palet keeleküsimuses. Kuningas on nüüd alasti.

Meil, arupärijatel, on neli küsimust, mille ma kiirelt ette loen. Kas teie erakonnal või Haridus- ja Teadusministeeriumil on kavas muuta kehtivat põhikooli- ja gümnaasiumiseadust venekeelsete gümnaasiumide osalisele riigikeelsele õppele ülemineku osas? Millal ja millises mahus on kavandatud üleminek osalisele riigikeelsele õppele põhikoolides ja lasteasutustes? Milliseid teisi seadusmuudatusi olete kavandanud riigikeele õppe osas teiskeelsetes haridusasutustes? Millest on tingitud teie erinevad käsitlused riigikeele staatust puudutavalt eesti- ja venekeelses meedias? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud arupärijad! Ma vastan ka eelkõnelejale samamoodi nagu eelmistele arupärijatele. Eestis on selline ajaleht nagu Eesti Päevaleht. Ei pea püüdma otsida venekeelsest Delfist seda, mida ma rääkinud olen. Ma arvan, et teil, kelle emakeel on eesti keel, on märksa kergem leida seda Eesti Päevalehest, näiteks eelmise neljapäeva numbrist.

Alustangi vastamist neljandast küsimusest. Ma saan aru, et valimised on tulemas ja märkimisväärselt põnev on punuda intriigi, et keegi räägib ühtedele valijatele ühte juttu ja

teistele valijatele teist juttu. Mina ei ole seda teinud ja ka meie erakond ei ole seda mitte kunagi teinud. Lugege seda Eesti Päevalehe numbrit, võrreldes Delfis avaldatuga või ükskõik millise venekeelse materjaliga – sisu on täpselt sama. Soov näha asju selliselt, nagu teie neid näete, räägib kindlasti teatud psühholoogilistest mehhanismidest, mis enne valimisi inimestel, eriti kandidaatidel, tööle hakkavad. Ma lugesin ükskord eelmise haridusministri postitusi Facebookis – see oli umbes paar kuud tagasi –, et vaadake, mida Ossinovski kirjutab venekeelses Postimehes! Aga venekeelses Postimehes oli minu eestikeelses Postimehes ilmunud artikli tõlge. Mul on väga raske sellele küsimusele vastata. Täpselt nii, nagu meil on mitmesugustes küsimustes püsivad seisukohad, nii oleme neid ka kõikidele valijatele ühtemoodi selgitanud.

Veel üks kommentaar teie arupärimise sisu kohta. Te väidate, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel jõudis 2011. aastal lõpule üleminek osalisele riigikeelsele õppele. Tegelikult jõudis see lõpule siiski 2014. aastal, mitte 2011. aastal.

Nüüd aga vastan teie küsimustele. "Kas Teie erakonnal või Haridus- ja Teadusministeeriumil on kavas muuta kehtivat põhikooli- ja gümnaasiumiseadust venekeelsete gümnaasiumide osalisele riigikeelsele õppele ülemineku osas?" Vahest ei viibinud te saalis minu sissejuhatava sõnavõtu ajal eelmisele arupärimisele vastamisel. Ma ei hakka seda siiski uuesti ette lugema, seda on võimalik stenogrammist järele vaadata. Selles on põhimõtteliselt ära kirjeldatud praegune olukord, kuhu me oleme vene kooli küsimuses jõudnud. See olukord on tegelikult üsna nukker. Me peaksi me seda iseendale tunnistama, selle asemel et püüda oma erinevaid hariduspoliitilisi ebaõnnestumisi poliitiliste loosungite taha varjata. Mis puudutab seda plaani, mis sai välja pakutud eelmisel kolmapäeval ja millest kirjutas ka eelmise neljapäeva Eesti Päevaleht, enne kui sellest kirjutas venekeelne Delfi – ütlen veel kord –, siis see kompleksne plaan on väga lihtne. Me oleme alustanud valest otsast. Me peame panema suurema rõhu põhikoolis eesti keele oskuse parandamisele ja selleks on vaja astuda reaalseid samme. Vastates härra Efendijevi süüdistusele ütlen, et jah, tõepoolest, selleks on vaja riigil ette näha lisaraha ja seda me

oleme ka teinud. Aastani 2020 peame vajalikuks sellesse valdkonda panustada ligi 11 miljonit eurot. Enamikku nendest ettepanekutest oleme juba rakendama asunud.

Teisest küljest on vaja suurendada nõudlikust koolide vastu eesti keele õppe suhtes. Tänapäevane B1-tase, mida põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava nõuab, ei ole piisav. Seda tunnistavad nii koolijuhid kui ka muud haridusspetsialistid. On kahetsusväärne, et siiani ei ole seda plaani olnud, on vaid räägitud, et tulevikus võiks nii olla. Minu hinnangul on tegemist soovimatusega neid küsimusi sisuliselt lahendada. Kuskil seaduses fikseeritakse protsent ära ja las ta olla – me saame raporteerida, et asi liigub õiges suunas. Ei liigu! Mõnes koolis on eestikeelne aineõpe tõepoolest tulemusi parandanud, olen seda mitu korda täna siin öelnud. Õpetajad, koolijuhid ja ka õpilased ütlevad, et eestikeelne aineõpe on positiivne, juhul kui see toimub kvaliteetselt. Kui aga kolmandik õpilasi ei saavuta põhikooli lõpuks isegi mitte B1-taset, ja kolmandikus venekeelsetest põhikoolidest ei saavuta üle poole õpilastest B1-taset, siis võime öelda, et need õpilased sisuliselt ei räägi eesti keelt. Mismoodi te peate sellisel juhul võimalikuks õpetada neile aineid eesti keeles gümnaasiumitasemel? See ongi see, millest ma olen algusest peale rääkinud: alustatud on valest otsast. Täpselt nii. Tegelikult on seda tunnistanud ka eelmine minister Jaak Aaviksoo, kes on öelnud siitsamast puldist järgmised sõnad: "Kui meil on keeleoskuse probleem, riigikeele oskuse probleem, siis tuleb see probleem lahendada põhikooli tasemel. Tegelikult peaks alustama juba lasteaiast. See, et omal ajal valiti teistsugune lähenemine – ma ei arva, et see oli kõige targem." Nii on öelnud Jaak Aaviksoo. Kuld- sed sõnad, aga miskipärast ei ole viimastel aastatel tahetud põhikooliga sisuliselt tegelda, selle asemel on kirjutatud protsent formaalselt seadusesse sisse. Me näeme, et üleminek on toimunud formaalselt. Mõnes kohas on see toimunud ka sisuliselt, seal ei olegi probleemi, seal, kus on kvaliteet tagatud, jätkatakse samamoodi. Aga kui me ei tunnista, et eesti keele oskus venekeelsetes koolides on kehv, ega otsi võimalusi, kuidas ühelt poolt parandada eesti keele oskust ja teiselt poolt tagada nendele noortele korralikud haridusvõimalused, siis see on minu hinnangul vastutustundetud.

Seega, plaani teine osa on suurendada nõudlikkust koolide vastu, mitte midagi tagasi pöörata ega lõdvendada. Nõudlikkust tuleb suurendada, aga väljundipõhiselt! Me ka matemaatika õppekavas ei ütle, mitu tundi tuleb ainesisu õpetada, vaid nõuame, et tulemus oleks olemas. Kuidas me siis siin saame teada, kui palju tunde on vaja selleks, et mingisugune teema selgeks õpetada? Seda otsustab siiski pedagoog sõltuvalt klassist, sellest, kui hea pedagoog ta ise on, sellest, missugused on õpilaste võimed, kui palju on klassi kaasatud erivajadusega lapsed jne.

Kolmandaks, koolijuht on see, kes vastutab õppe tulemuslikkuse eest. See suund võeti eelmise valitsuse ajal ja ma arvan, et see suund on õige. Tuleb suurendada koolijuhi vastutust, tuleb suurendada ka tema vabadust, et oleks võimalik õppe- ja kasvatusesmärke saavutada. Tal peab olema selleks vabadus, aga peab olema ka vastutus. Vastutuse aspekt on siiani sisuliselt puudunud. Nüüd on juba välja töötatud süsteem, mille järgi riik hakkaks koolijuhte perioodiliselt hindama, jälgides seda, mil määral koolid saavutavad õppe- ja kasvatusesmärke. Kui neid eesmärke ei saavutata, siis tuleb koolijuht välja vahetada. Aga koolijuht võib öelda, et koolis suudetakse kvaliteetselt õpetada eesti keeles ühte, teist ja kolmandat ainet, aga neljandat ja viiendat ei suudeta, küll aga näeb ta ette teistsuguseid meetmeid ja lahendusi, selleks et eesti keele oskust parandada. Näiteks on koolil sõpruskool kuskil teises Eestis otsas, toimub õpilasvahetus ja õpilased räägivad eesti keelt. Miks me peame sundima seda koolijuhti siis panema klassi ette õpetajat, kes õieti eesti keelt ei räägi, õpetamiseks õpilasi, kes sellest keelest aru ei saa? See ei ole ju hariduspoliitika!

Seega, vastates küsimusele, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse riigikeelega seotud sätteid on raske muuta selles osas, et nii põhikooli kui ka gümnaasiumi õppekeel on eesti keel ja õppekeeleks loetakse seda keelt, milles toimub vähemalt 60% õppes. Selleks et suurendada koolijuhtide vastutust ja nende vabadust õppemetodite valikul, on põhikooli- ja gümnaasiumiseadust tõepoolest aga vaja muuta.

Teine küsimus: "Millal ja millises mahus on kavandatud üleminek osalisele riigikeelsele õppele põhikoolides ja lasteasutustes?" Teile

teadmiseks, et enamikus venekeelsetes põhikoolides õpetatakse teatud aineid eesti keeles täiesti vabatahtlikult, ilma igasuguse riikliku sunnita, ja just nimelt sellepärast, et nende koolide pedagoogid ja koolijuhid on pühendunud inimesed, kes töötavad selle nimel, et lapsed saaksid hea hariduse. Hea hariduse hulka käib täiesti selgelt ka eesti keele heal tasemel valdamine. Seepärast on need koolid pidanud vajalikuks osa aineid eesti keeles õpetada. Nagu ma juba mainisin, kõik osapooled ütlevad, et eestikeelsele aineõppel on juhul, kui see toimub kvaliteetselt, positiivne mõju eesti keele oskusele ja teisest küljest ei halvenda see aineteadmisi. Seega, enamikus põhikoolides toimub juba osaliselt eestikeelne aineõpe ehk osa aineid õpetatakse eesti keeles. See toimub nendel juhtudel, kui see on pedagoogiliselt mõistlik. Ma usun, et see praktika ka jätkub.

Kolmas küsimus: "Milliseid teisi seadusmuudatusi olete Te kavandanud riigikeele õppe osas teiskeelsetes haridusasutustes?" Seadusmuudatuste kohta ei oska rohkem öelda, küll aga on koolide suhtes nõudlikkuse suurendamiseks vaja muuta ühte Vabariigi Valitsuse määrust ning ka põhikooli ja gümnaasiumi riiklikke õppekavasid.

Neljandale küsimusele, mis käsitles teie soovmõtlemist ja erinevaid käsitlusi eesti- ja venekeelses meedias, olen juba vastanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on küsimusi. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud minister! Erinevalt teist olen mina töötanud õpetajana ja ka koolijuhina. Ma julgen kinnitada, et järjepidevus ja stabiilsus haridusküsimustes on väga oluline. See, et aastakümneid tagasi ei oldud nõus eestikeelsest õppes vene koolis üldse suurt rääkima, on teada ja see üleminek eestikeelsele õppele on olnud ju kaunis vaevaline. Oleks olnud tore, kui oleks kohe öeldud, et jah, teeme seda kõikidel õppetasetel, alustame algusest ja teeme kõik kenasti. Aga me teame, kui palju vastuseisu see tekitas. Aastate jooksul on järjepideva nõudlikkusega lõpuks saavutatud see, et praegu ollakse valmis väga tõsiselt rääkima sellest, et tuleb alustada varem

ja teha seda põhjalikult. Ehk hakkab ka mingi konsensus sündima. Kas te ise hoomate, kui palju te praegu teete kahju kõige pea peale pööramise ja mahamaterdamisega?

Jevgeni Ossinovski

Oh, vastupidi, ma tegelen õigele poole pööramisega. Nagu ma olen öelnud, nagu ka teie kinnitasite ja nii nagu on mitmed uurijad kinnitanud, võõrkeelt õpitakse nooremas eas tunduvalt kergemini kui vanemas eas. Midagi juhtub hiljem inimese kognitiivsetes võimetes. See vanusepiir on eri uurijate arvates erinev, kas 11 või 12 eluaastat. Eks see ole ka individuaalselt erinev. On selge, et vanemas eas on võõrkeele omandamine selgelt seotud inimese üldise akadeemilise võimekusega. Nooremas eas seda seost ei ole, ka nõrgema akadeemilise võimekusega lapsed omandavad võõrkeele, kui seda õpetatakse esimestes põhikooliastmetes või ka lasteaias, nagu meil tegelikult ju tehakse, sest kõikides Eesti lasteaiades on eesti keele õpe alates neljandast eluaastast teatavasti kohustuslik. Rõhutan veel kord, et eestikeelne aineõpe, kui see toimub kvaliteetselt, on olnud koolide vabatahtlik valik, sest koolijuhid ja pedagoogid on südamest tahtnud, et nende õpilased omandaksid nii aineteadmised kui ka eesti keele oskuse. Sellest tulenevalt on mitmes põhikoolis mindud mingites ainetes üle eestikeelsele õppele. See ei ole tekitanud seal pingeid ja see on selgelt õppetulemusi parandanud. Kui me räägime gümnaasiumist, siis nagu ma ütlesin, kolmandikus koolides on tulemused paranenud, umbes kolmandikus on jäänud enam-vähem samaks ja kolmandikus on läinud kehvemaks. Ma ei näe põhjust, miks edukad koolid ei peaks edaspidi jätkama sama õppekavaga, nagu neil on siiani olnud, kui see on andnud häid tulemusi. Aga nendes koolides, kus selle riiklikult kehtestatud formaalse protsendi tõttu – mitte sisulise nõude, vaid selle formaalse protsendi tõttu – on klassi ees õpetaja, kes teab ainult sõnatüvesid ega tea sõnalõppe, tuleks see protsess ausalt öeldes minu meelest tõesti teistpidi pöörata. See ei ole minu hinnangul haridus. See ei anna ei häid aineteadmisi, nagu ma uuringute põhjal teile ka demonstreerisin – eriti geograafias, kus ka väga tugevad õpilased ütlevad, et nende aineteadmised on tugevalt kannatanud –, ega anna loomulikult ka heal tasemel eesti keele oskust,

kui eestikeelset ainetundi annab õpetaja, kes eesti keelt piisaval tasemel ei valda. 56 õpetajal ei ole isegi C1-taset, nendest 15-l on B1-tase. Nii et küsimus ei ole pea peale või tagasi või ei tea kuhu pööramises. Küsimus on selles, et tuleb sisuliselt lahendada see probleem, mis meil on. See probleem on eesti keele oskus põhikoolis. Kui me selle probleemi sisuliste meetmetega, mida ma olen pakkunud, ära lahendame, siis gümnaasiumis enam muret pole. Aga praegu oleme jõudnud olukorda, kus see formaalne protsent on sisse kirjutatud gümnaasiumitasemel, ja nüüd hakkame ütleva, et oi, oleks pidanud ikka põhikoolis ka midagi tegema. Minu hinnangul ei ole see mõistlik lähenemine.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh! Põhikoolis eesti keele süvendatult ja efektiivselt õpetamine on igal juhul õige suund ja me ei ole kuidagi teisiti väljendanudki. Te lugesite ette ka Aaviksoo sõnumi, mida me kõik toetame. Aga hetkel tundute te küll olevat nagu elevant portselanipoes. Kui me nüüd suudame parandada õppekvaliteeti põhikoolis, siis ei ole ju vajagi gümnaasiumis latti alla lasta, sest seda lihtsamini õpilased sellest üle hüppavad. Miks te lõhute kõike olemasolevat, selle asemel et täiendada ja edasi ehitada seda, mis meil olemas on?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esiteks, ma ei lõhu midagi. Kas ma pean viiendat korda ütleva, et eestikeelne aineõpe, juhul kui see toimub kvaliteetselt, on olnud koolide ja lastevanemate endi valik ja tahe? Seda on soovitud. Lugege seda analüüsi, millest ma täna terve õhtu olen rääkinud, ja te näete, et venekeelsed lastevanemad on väga mures eesti keele õpetamise taseme pärast. Kui aineid õpetatakse eesti keeles kvaliteetselt, siis seda peetakse üldiselt positiivseks. Seega ei ole mingisugust põhjust arvata, et need koolid, kes on suutnud siiani näidata, et nad on võimelised parandama eesti keele oskuse taset osa aineid eesti keeles õpetades ja samal ajal tagama heal tasemel aineteadmised, ei jätkata täpselt samamoodi. Miks nad ei peaks seda tegema? Ma ei mäleta täpselt, mis sõnu te kasutasite,

aga olukorras, kus meil on, ütlen taas kord, kolmandik koole, kus üle poole õpilastest ei saavuta B1-taset, siis on imelik portselanipoest rääkida. Ma tõesti soovitan nendes koolides käia ja vaadata seda portselani, vaadata, kuidas on mõjunud reaalsele hariduslikule sisule, tunni läbiviimisele see, millest siin saalis räägitakse abstraktselt mingite protsentidega. Mis puudutab sisulist tegevust põhikoolis, siis jah, üks asi on sõnades öelda, et see on oluline teema. Teine asi on näha ette konkreetseid meetmeid selleks, et olukord paraneks. Olukord ei parane iseenesest. Me oleme 20 aastat näinud, et see ei parane iseenesest. Kui riik õppematerjale ei loo, siis ei parane olukord iseenesest. Kui ei tule uusi korralikke õppevahendeid ja uut ainekava, et eesti keelt paremini õpetada, olukord ei parane. Kui me ei soodusta riigi rahalise toega eesti- ja venekeelsete noorte omavahelist suhtlust, siis ei teki kontakte. Paraku nii on. Nii et portselanipoes laamendamine on pigem seesama klammerdumine vahendisse kui eesmärki, tehes sellest mingisuguse dogma, mille taha me ei ole enam võimelised nägema ega ole võimelised tunnistama praegust olukorda ja ausalt, mitte loosunglikult arutlema selle üle, mida tuleks teha selleks, et olukord paraneks. Praegune seis on tõepoolest selline, et venekeelsete põhikoolilõpetajate eesti keele oskus ei ole piisav. Ma loodan, et nende meetmete tõttu ja õppekava nõudlikkuse suurendamise tulemusel mõne aasta pärast need, kes praegu põhikoolis õpivad, omandavad eesti keele oluliselt paremal tasemel. Aga see ju ei tähenda, et me jätame tähelepanuta praegused gümnaasistid, üle 3000 õpilase, kes selles süsteemis õpivad ja kellest kolmandik eesti keelt piisaval tasemel ei valda. Olukorras, kus üle 50 õpetaja ei valda küllaldaselt eesti keelt, ei saa me öelda, et las see süsteem kestab nii kaua edasi, küll järgmistel põlvvedel läheb paremaks. Minu meelest on ka see vastutustundetu.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Selles arupärimises on üks küsimus, mis mind, samuti nagu kolleege IRL-ist, väga huvitab. See on küsimus nr 1. Teie vastasite sellele, et PGS-i

on raske muuta selles osas, mis ütleb, et õppekeel on eesti keel. Tähendab, see "on raske" on eufemism, see on soov mitte vastata. Vaadake, kuidas küsimus on esitatud: kas on kavas muuta? Kas te saaksite vastata sellele küsimusele, ütleme, sama lausega: PGS-i ... muuta selles osas, mis ütleb, et ... Lisage sinna, kas "on kavas muuta" või "ei ole kavas muuta".

Jevgeni Ossinovski

Siin on nüüd küsimus, mis tähendab, et on kavas. Minu hinnangul on see vajalik. Mis puudutab teie viidatud lauset, siis ma tahan öelda, et kui me räägime õppekeele regulatsioonist, siis PGS-i § 21 lõigetest 2 ja 3, ma mälu järgi ütlen, üks puudutab gümnaasiumi ja teine puudutab põhikooli. Lõige 2 algab: "Põhikooli õppekeel on eesti keel," ja 3. lõike algus on: "Gümnaasiumi õppekeel on eesti keel." Neid lauseid ei ole minu hinnangul vaja muuta. Küll aga tuleks muuta mõlema lõike teist lauset ehk anda suurem otsustusõigus koolijuhile, selleks et ta saaks otsustada, missuguseid aineid missugustes klassides oma koolis õpetada ja millises keeles, millises proportsioonis, kui soovite, suurendades samal ajal nõudlikkust, et oleks saavutatud eesti keele oskuse kõrgem tase. Seega, kui meil praegu on gümnaasiumide puhul otsustustasandiks Vabariigi Valitsus, siis ma arvan, et see lisatase on tugevalt poliitiline. Kui tsiteerida eelkõnelejat, siis sarnaneb see portselanipoes liikumisega. Selle asemel võiks õigus valida konkreetsete ainete õpetamise proportsioon olla koolijuhil, kellel on selleks pedagoogilist kompetentsust ja kes ka vastutab nende eesmärkide saavutamise eest.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Meri, palun!

Mart Meri

Aitäh! Ma mäletan väga hästi neid arutelusid umbes 15 aastat tagasi, kui sai kokku lepitud see administratiivne vahend ehk suhe 60% : 40%. Ma arvan, et kõik siin saalis on nõus, et keelt ei õpetata ega õpita koolis mitte administratiivselt, vaid pedagoogiliselt. Pedagoogiliste sihtide saavutamiseks on vajalikud teatud komponendid: hea õpetaja, õpikeskkond, õpetamismeetod, õppevahendid. Kas teie kui praegune minister, kes on sattunud

IRL-i rünnaku alla, oskate öelda, kuidas nende 15 aasta jooksul on haridusministeerium just nende eelduste arendamisega tegelnud? See on lai teema, 15 aastat on pikk aeg, nendest 15 aastast umbes 12 on ministeeriumi juhtinud IRL-i minister. Kas teil on öelda mingeid pidepunkte, kuidas ministeerium on neid pedagoogilise sihi eeldusi täitnud?

Jevgeni Ossinovski

Ma ei taha kommenteerida varasemate ministrite motivatsiooni, ajendeid ja intent-sioone otsuste vastuvõtmisel. Jäägu see nende endi teha. Mina lähtun üldiselt lootusest, et on tahetud head asja. Aga ma ei oska öelda, mis põhjustel on jäädud valitud meetmete rakendamisel üsna formalistlikuks ja pealiskaudseks. Seesama teadmine, mis meil on praegu, et põhikoolitasemel, eriti selle esimestel aastatel, omandatakse keelt palju kergemini kui gümnaasiumis, oli ka siis olemas. See, et gümnaasiumis ainult eesti keeles õppimine eeldab põhikoolist saadud heal tasemel eesti keele oskust, on alati teada olnud. See on elementaarne ja loogiline. Miks selles olukorras on tehtud otsus kirjutada gümnaasiumitasemel ette formaalne protsessijuhtimise protsent, selle asemel et minna sisusse ja tagada vajalik tugi koolidele, pedagoogidele ja lastele, selleks et nad järk-järgult, alates lasteaiast omandaksid korralikul tasemel eesti keele, seda on mul väga raske mõista.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea minister! Me saame ju kõik aru, et küsimus ei ole formaalsuses ega pealiskaudsuses. Nagu te ise tunnistasite, osa gümnaasiume saab suurepäraselt eesti keeles ainetunnid antud. Nad suudavad leida õpetajad, kuidagi on leitud ka need õppevahendid, mille puudumist te kritiseerite. On aga ka teised koolid, kes seda mitmel põhjusel ei suuda. Olgem ausad, osa lihtsalt ei tahagi, nad n-ö kaitsevad vene kooli. Me teame seda, tegelikult on ju asi selles. Kui te võtate maha nõude anda ainetunde eesti keeles, siis te julgustate neid, kes n-ö kaitsevad vene kooli. Aga minu küsimus on selline. Teil on ju praegu ka laual konkreetne taotlus kaotada osas koolides kohe ära see

nõue, mida te siin kaotada soovite. Kuidas te kavatsete lahendada nende Narva ja Tallinna koolide küsimuse nüüd ja praegu?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma kommenteerin teie esimest kommentaari. Eks see selline klassikaline poliit-demagoogia ole. Kui me vaatame, kus asub enamik venekeelseid koole, siis need on Tallinnas ja Narvas. See tähendab, et mõlemas linnas, nii Tallinnas kui ka Narvas, on mitmeid venekeelseid gümnaasiume. Samamoodi on mitmeid eestikeelseid koole siinsamas Tallinnas ning on täiesti selge, et võimekamad lapsed õpivad gümnaasiumitasemel, tihti ka põhikoolitasemel ühtedes koolides, ja need, kes on vähem võimekad, õpivad teistes koolides. Kui me sellest asjaolust tulenevalt ütleksime, et mõni eestikeelne kool – ma ühtegi nime ei hakka nimetama – kuskil, ma ei tea, väljaspool kesklinna, annab halba haridust, sest nende eksamitulemused on kehvemad kui mõnel kesklinna nn eliitkoolil, siis see oleks ülekohutune. Eliitkoolid ju valivad endale õpilasi. Täpselt sama lugu on venekeelsetes koolides. Kui me võtame selle pingerea, vaatame, kus asuvad need venekeelsed koolid, kes näitavad häid tulemusi eesti keeles, ja vaatame nende õpilaste tulemusi ülejäänud ainetes, siis näeme, et fenomen on täpselt sama. Nii et küsimus ei ole soovimatuses. Seda soovimatust on võib-olla mõnes nn ühiskondlikus organisatsioon, aga mina ei ole seda soovimatust näinud ei pedagoogide ega koolijuhtide seas. Ma usun, et nad kõik pingutavad laste nimel, keda nad õpetavad ja kellele nad peavad tagama hea tuleviku. Nad on ise huvitatud sellest, et õpilased teeksid eksamid hästi ära ja saaksid ülikooli sisse, nad on huvitatud sellest, et laste eesti keele oskus paraneks. Tõepoolest, kui rääkida sellest potentsiaalsest hirmust, nagu kuskil keegi ütleks, et tema koolis ei õpetata üldse eesti keelt, siis ma ei usu, et sellised inimesed on olemas. Seadus nõuab eesti keele õpet alates esimesest klassist, see on mõistlik ja loomulikult peabki see seadusesse jääma. Aga kui koolijuht ei suuda tagada õppe- ja kasvatuseesmärke, millest üks on heal tasemel eesti keele oskus – minu ettepaneku alusel võiks siin nõudlikkust hoopiski suurendada –, siis selle süsteemi järgi me saaksime nendele koolidele anda professionaalse hinnangu. Kui

mõne kooli juht tõesti ei vasta kompetentsinõuetele või kui tema kool järjekindlalt ei saavuta tulemusi kas eesti keeles või mõnes muus aines, siis tuleb loomulikult võtta meetmeid, et selles koolis oleks uus ja võimekam juht. Aga üldjuhul on koolid siiski ise ja ka lastevanemad mures selle pärast, et eesti keele oskuse tase oleks kõrgem, ja nad on selle nimel ka pingutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Lugupeetav härra minister! Te olete siin kõnelnud oma ambitsioonikatest kavadest senise hariduspoliitika muutmisel. Täna venekeelses Delfis toote ühe poliitilise liinina esile ettepaneku efektiivistada eestikeelsetes koolides vene keele õpetamist. Milliseid konkreetseid tegevusi te selles vallas oma poliitika elluviimiseks planeerite?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Suurepärane küsimus! Aga enne vastan ma Siim Kiisleri küsimusele, millele ma enne unustasin vastata, see oli Tallinna konkreetsete taotluste kohta venekeelsetele gümnaasiumidele erandi tegemiseks. Ministrium analüüsib neid taotlusi. Reedese seisuga olid spetsialistid käinud Tallinna Linnamäe Vene Lütseumis ja tõenäoliselt kas täna või homme lähevad järgmisesse kooli. Jaanuari lõpuks saab valmis olukorra analüüs. Aga ma rõhutan, et tegelikult on see teema palju laiem kui nende konkreetsete koolide olukord. Nende koolide taotlused on üsna omapärased, seal ei ole toodud mitte just väga palju pedagoogilisi põhjendusi, mis eesmärke soovitakse saavutada. Aga seaduslik õigus neid taotlusi esitada on, ministrium peab neid analüüsima ja tegema kehtiva õigusakti kohaselt valitusele ettepaneku. Eks me siis vaatame, mis edasi saab, kui analüüsid on valmis.

Nüüd vastan härra Reinsalu küsimusele. Tegelikult õpetatakse kahjuks väga paljudes Eesti koolides – nii eesti kui ka vene õppekeelega koolides – võõrkeeli üldiselt kaunis kehvasti. Paraku on väga paljude keeletundide ülesehitus selline, et õpitakse grammatikareegleid, tuubitakse sõnavara ja heal juhul alles kolmanda osana harjutatakse tegelikku keele-

kasutust. Ehk see ei lähtu spetsialistide soovist, et keelt peaks omandama siiski kommunikatiivsena, elusa keelena, kui me ei räägi just vanakreeka keelest, mida näiteks mina olen õppinud. Aga kui me räägime reaalsest, elusast keelest, siis seda peaks õppima kommunikatiivsete meetoditega. Paraku tehakse seda kaunis vähe. Olen selles küsimuses kohtunud nii Tallinna Ülikooli kui ka Tartu Ülikooli õpetajakoolitajatega. Mõlemad ülikoolid on selle probleemi teadvustanud, nad võtavad seda tõsiselt ja püüavad ka lahendusi pakkuda. Toon lihtsalt ühe näite. Meil on siiani õpetajakoolituses olnud sisuliselt olukord, kus meil on saksa keele õpetajate õppetool ja inglise keele õpetajate õppetool, aga omavahelist suhtlust neil ülemäära palju ei ole. Neid aineid õppides õpitakse kindlasti saksa ja inglise keele grammatika peensusi, aga see, mis on kõikidele võõrkeeltele ühine, ehk see pedagoogiline osa, kuidas õppuritele kõige paremini võõrkeel selgeks teha, on siiani olnud kaunis vähene. Kuid see on just see, mis on keeleõppe seisukohast kõige olulisem: kuidas kasutada selliseid meetodeid, et keel paremini külge jääks, kuidas hoida ja suurendada õpilaste motivatsiooni keeleõppeks jne. Mitmed rahvusvahelised uuringud on näidanud ja ka mina olen arvamusel, et mida rohkem keeli inimesed räägivad, eriti väikses riigis, seda suurem konkurentsieelis see meile riigi ja rahvana on. Mitmed rahvusvahelised uuringud on tunnustanud, et meie inimesed üldiselt räägivad mitmeid võõrkeeli, mis on siiani Euroopas ikka veel üsna erandlik. Minu arvates on kõige suurem küsimus see, et eesti, vene, inglise ja saksa keele õppimiseks võõrkeeltena on ette nähtud märkimisväärne hulk tunde – teiste keelte õppimiseks ka, ma ei taha kedagi diskrimineerida, õpetatakse ka prantsuse ja hiina keelt, muidki keeli –, aga kui me vaatame tulemusi, siis paraku peab tõdema, et tihti see tegevus kuigi tulemuslik ei ole olnud. Just täna kohtusin ma ühe Eesti *start-up*'i tegevjuhi Mait Münteliga, kes arendab innovaatilist keeleõppeprogrammi Lingvist, ja proovisin selle programmiga eesti keele baasil natuke prantsuse keelt õppida. Tema väidab, et oma teadusliku meetodiga on ta võimeline õpetama võõrkeele selgeks vähemasti kümme korda kiiremini, kui seda on siiani koolide õppekavade järgi tehtud. Paraku peab tunnustama,

et tihti on jäädud vanadesse metoodikatesse kinni. Ülikoolides me juba tunnistame, et tuleb teistmoodi õpetada. On loomulikult palju õpetajaid, kes õpetavad väga-väga hästi, aga laiemalt ei ole see praktika kahjuks meie klassiruumides veel juurdunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Iga mees, kes lapsepõlves on hoovis jalaga palli peksnud, muutub meheks saades jalgpallieksperdiks. Tema on kindlasti see, kes teab kõige paremini, millist treenerit vajab rahvuskondis, mida see treener valesti teeb, millised jalgpallurid on kehvad ja miks nad kehvad on. Täpselt samal põhjusel mõtleb iga inimene, kes on koolis õppinud – ja sellised on valdav osa inimestest –, et ta on haridusekspert, kuigi ta ei saa aru isegi kõige lihtsamatest asjadest. See lause, et mõnes koolis on üleminek toimunud ja eesti keelega on seal asjad enam-vähem korras, aga mõnes teises koolis nii ei ole, on normaalne ja arusaadav. Minister selgitas küll – ma veel kordan üle –, et igauks, kes koolisüsteemis tegutseb, teab, et on olemas selliseid koole, kellel on hea reputatsioon, mida on loodud 20, 30, 50, mõnikord 100 aasta jooksul. Seal toimub õpilaste hulgas valik. Sinna ei tule õppima mitte tavalised keskmised lapsed, vaid need lapsed, kelle võimed on keskmisest veidi paremad, ja mõnikord mitte veidi, vaid väga palju paremad ning nad õpivad paremini keemiat ja matemaatikat, aga ka keeli. Siit tulebki see, et need koolid, kes õpilasi valivad, on eelisolukorras. Aga keelt ei ole vaja õpetada mitte nii, et ainult mingis eliitkoolis selle selgeks saab. Keelt on vaja õpetada nii, et ka kõige nõrgem õpilane saaks selle suhu. Ei ole vaja lähtuda mitte tipust, vaid alusest.

Nüüd ma tuletan teile meelde, kes mida on teinud selle nimel, et eesti keel muutuks üle terve Eesti üldkasutatavaks. Narva on selleks teinud tohutult palju. 1989. aastal oli Narva linnas kaks diplomeeritud eesti keele õpetajat. Kaks terve linna peale! Koolides oli siis 13 000 õpilast, aga diplomeeritud õpetajaid oli kaks. 1990. aastate keskel oli majandusseis

väga kehv. Ida-Virumaal oli tollal väga raske, aga Narva volikogu ja linnavalitsus eraldasid üle 30 korteri õpetajatele, kes tulid Narva eesti keelt õpetama, kuigi selleks ei olnud mitte mingit kohustust ja mitte keegi ei andnud mitte mingit raha selleks, et need korterid välja osta. Need lihtsalt kingiti nendele inimestele ja oligi kõik. See andis tulemuse: sajandi lõpuks oli Narva koolides 102 õpetajat, isegi rohkem kui vaja. Ma pean silmas erialase kõrgharidusega õpetajaid.

Me oleme selles valdkonnas palju teinud, aga me ei saa riigi eest töötada, me ei saa haridusministeeriumi eest töötada. Teie lähedate siin omavahel oma probleeme, kes armastab rohkem Eestit ja eestlasi või kes on venelembesem. Meie istume siin keskel ja mina mõtlen, et, kurat, millal hakatakse lõpuks asjaga tegelema.

2005. aastal tuli haridusministeeriumist Narva üks ametnik, Küttis oli tema nimi. Ma ei mäleta, kas ta oli kantsler või asekancler, aga ta korraldas nõupidamise, kus selgitas koolijuhitidele – saalis olid koos direktorid ja õppealajuhatajad –, et nüüd tuleb alustada üleminekut. Talle esitati lihtne küsimus. Tegelikult ju lapsed ei valda keelt, õpikuid ei ole, õpetajaid ei ole. Kui midagi läheb valesti, kes siis selle kõige eest vastutab? Kõlas vastus, et eks see, kes sel ajal haridusministeeriumi juhib või tema koha peal töötab, see siis vastutab, aga ta loodab paremat.

Mida te ikkagi teinud olete? No mida? Te räägite sellest, et on vaja suurendada koolijuhitide vastutust. Te juba suurendasite. Koolijuhid teadsid neli aastat tagasi suurepäraselt, et nende koolid ei ole valmis üleminekuks eestikeelsele õppele. Aga nad nii tohutult värisesid.

Ma palun lisaäega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Nad nii kartsid seda inspekterimist, mis tuleb haridusministeeriumist. Kui kooli hoolekogu oli teinud otsuse ja siis tulid ministeeriumi esindajad, hakkasid direktor ja õppealajuhatajad hoopis muud laulu laulma. See oli seesama aeg, millal me olime koos Jaak Allikuga ühes Kohtla-Järve gümnaasiumis. Härra Kapov kirjutas pärast sellest ilusa artikli. Me

rääkisime, et üleminekuks ei olda valmis, on vaja alustada hoopis teisest otsast. Kuhu see jäi? On vaja, et tuleksid valimised, selleks et see teema jälle üles võetaks.

Lugupeetud kolleegid IRL-ist! Ma tahan teid rahustada. Te kardate asjata, et haridus- ja teadusminister muudab PGS-i. Selleks, et seda muuta, on ühest inimesest vähe. On olemas võimas struktuur, mille nimi on Haridus- ja Teadusministeerium. Teie peaksite seda väga hästi teadma, sest nagu siin täna kõlas, 12 aasta jooksul panid teie inimesed selle kindluse oma sõdureid täis. Mina ei kujuta ette, et need inimesed, kes 12 aastat Lukase ja Aaviksoo juhtimisel töötasid ühe eesmärgi nimel, hakkaksid praegu abistama kedagi, kes ilmus sinna vähem kui aastaks ja tõenäoliselt peale 1. märtsi kuskile kaob. Nii et seda muudatust mina igatahes ei looda.

Ma arvan, et Eesti teeb väga suure vea. Meie, need, kes me keelt õpetame ja saame sellest asjast aru, oleme juba üle 20 aasta rääkinud, et on vaja alustada lasteaiast. See on olnud pidev jutt. See, et teie tulete selle mõtte peale 20 aastat hiljem, on teie häda. Ma arvan, et Eesti ainult kaotab sellest, kui lastele õpetatakse Eesti ajalugu, Eesti kirjandust ja Eesti geograafiat keeles, millest nad perfektselt aru ei saa. Nad ei saa neid teadmisi, nad jäävad neist lihtsalt ilma. Nii et aastad mööduvad, teema on ikka sama ja endiselt ei saa enamik absoluutselt aru, millest me räägime. Selle puhul ma teid ka õnnitlen! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Urmas Reinsalu! Kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Ei ole siin põhjust mitte millegi puhul õnnitleda või rõõmus olla. Härra Ossinovski praegune teemapüstitus ei ole praktilise probleemi valguses sugugi keele- või hariduspoliitiline. See on selgelt ideoloogiline valik, mida enne valimisi püütakse õhku visata. Vene õppekeelega gümnaasiumides osaliselt eestikeelsele õppele üleminekut on püütud nii Lätis kui ka Eestis enne valimisi väga selgelt politiseerida. Me teame – on ju olnud pikad vaidlused kaitsepolitsei aastaraamatu üle –, kuidas Venemaa saatkond on väga aktiivselt mõlemas riigis seda teemat puššunud, et sellest kujuneks

ideoloogiline konfliktikoht, et oleks võimalik selge retoorikaga näidata, et kaasmaalaste kogukonnale tehakse liiga. See on väga selge, väga ideoloogiline teemaasetus. Eestis ei ole see varem õnnestunud, olgugi et Keskerakond on selles suunas väga aktiivset kihutustööd teinud. Me räägime, et see üleminek on läinud raskelt, aga ei ole ka midagi muud oodata, kui mitmes omavalitsuses on koolipidaja ise andnud selgeid poliitilisi signaale, et see ei ole mõistlik plaan. Üleminek on olnud loomulikult keerulisem, kui koolipidajad, need omavalitsused, sõdivad oma poliitilise agendaga sellele vastu. Kuid me oleme siiski liikunud õiges suunas, sest riigi poliitiline liin on olnud paigas. Nüüd, ma arvan, kõige kahetsusväärsem on see, et lihtsalt valimiskampaania või valimistel häälte saamise huvides annab ametisolev haridusminister riigi tasemel selge signaali, et nendel, kes on selle vastu sõdinud, on olnud õigus. Ma arvan, et see on vastutustundetu signaal. See poliitiline mäng ei tasu ennast ära.

Mind üllatab, et kuhugi on nagu mutiauku kadunud siit saalist reformierakondlased. Ametisoleva koalitsiooni leppes ma loen, et kehtivat seadust ja eesti õppekeelele üleminekut ei muudeta. Ma loen härra Michali sõnavõttu, et ei, kõik jääb paika, see on üks *show* tegemine. Minu küsimus on, kes siis riigis võimul on. Kas ametisolev haridusminister on mingi separatist, kes täristab kuulipildujast õhku, või on tegemist valitsuse poliitilise liiniga? Mul jääb üle tõlgendada eestlastele, venelastele, aga ka koolirahvale ja laiemale avalikkusele seda kõike nii, et haridusminister toodab väga süsteemse agendaga selget sõnumit, et ta tühistab selle sätte. Ma ei tea, härra Stalnuhhin, aga minu meelest sõltub valija tahtest valimistel, kas selleks, et hakata PGS-i muutama, antakse poliitiline mandaat. "Ma tühistan selle sätte," vastas haridusminister väga selgelt jaatavalt täna venekeelse Delfi küsimusele.

Muuta hariduspoliitilised küsimused poliitilisteks ja ideoloogilisteks küsimusteks ja hakata sellelt pinnalt vastasseisu ehitama – ma arvan, et see on kehv poliitika, see ei vääri küünlaid.

Ma tahan kutsuda üles ka hoiduma sellisest Orwelli retoorikast. Keeli tuleb õppida, me kuulsime seda härra haridusministrilt. Mida rohkem keeli on väiksema rahva poegadel ja

tütardel suus, seda mõistlikum. Härra haridusminister käis spetsialistide juures, kes ütlesid, et on võimalik kümme korda kiiremini võõrkeel suhu saada. Sellised inimesed on olemas. Keeli tuleb õppida ja kümme korda kiiremini on võimalik keel suhu saada, eesti keelt tuleb rohkem õpetada, rääkis haridusminister, ja et seda saavutada, tühistatakse 60% : 40% nõue. Ma arvan, et see on pehmelt öeldes vastandlik retoorika. Kui keeli tuleb õppida, kui on olemas hea metoodika, mida on võimalik veel implementeerida, kes siis selle vastu on, ükskõik mis keelest me kõneleme? Miks me siis sellisel juhul sellest kaotamisest alustame, kui eesmärgiks seatakse, et põhikoolis oleks keeleõpe veel tugevam, mille vastu ei ole sugugi olnud ka eelmised haridusministrid, nagu siin püütakse väita? Siin ei ole mingisugust jalgratta leiutamist, kui lagedale on tulnud ettepanekutega, kuidas eesti keele õpet tugevdada. Aga siin on üks selge vahe. On väga selge poliitiline sõnum: "Meie kaitseme teid, seni Eesti Vabariigis aetud poliitika on olnud kehv, seda on rakendatud kehvalt ja me tühistame selle sätte." See on väga selge, väga voolujooneline poliitiline agenda! Ma arvan, et tühja lendab suur osa asju, mida on tehtud järjekindlalt vastu väga intensiivset poliitilist agendat. Agendat, mida on väga süsteemselt pooldanud grupp poliitikuid, kes on osalisele eestikeelsele õppele ülemineku vastu tegutsenud. Agendat, mida on ajanud Venemaa välisministeerium oma propagandaga. Agendat, millega on püütud inimesi hirmutada. Mul on kahju, et see agenda praegu saab sellise retoorikaga Eesti avalikus ruumis punktivõidu. Ta ei vääri seda.

On väga kahetsusväärne, et täpselt samal ajal – ma loodan, et see on juhuslik kokkusaatus –, kui haridusminister alustas selle teemapüstituse poliitilist väljamängimist, alustas organisatsioon Vene Kool Eestis omakorda kaebuste kogumist inimõiguste rikkumise kohta seoses eestikeelsele õppele üleminekul. See poliitiline, ideoloogiline teemapüstitus on välja käidud ja see käsitlus ei ole Eesti huvides. See ei ole ei vene inimeste ega eesti inimeste huvides. Seetõttu kutsun valitsusliitu selget poliitilist hoiakut väljendama. Peaminister vaikib selles küsimuses. Ma arvan, et see on kehv vaikimine. See võib põhjustada konflikte ja seda, et lahenduste leidmine lük-

kub edasi. Sellest kaotame me kõik. Hoidume sellistest asjadest. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Jaak Alliku! Kaheksa minutit.

Jaak Allik

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti keele vene emakeelega õpilastele õpetamise küsimus taandub tegelikult sellele, kas venekeelsele koolil on Eesti haridussüsteemis kohta või mitte. Me oleme sisuliselt kaotanud venekeelse riikliku kõrghariduse ja igapäevase trükimeedia. Oleme vähendanud ka venekeelse televisiooni mahtu. Viimati mainitud juhul oleme aru saanud, et on tehtud viga, ja valitsus on toetanud venekeelse telekanali avamist. Venekeelse põhikooli vajalikkuses valitseb üldiselt konsensus ja vähemalt ükski suurtest erakondadest ei räägi venekeelse põhikooli kaotamisest kui eesmärgist. Venekeelse gümnaasiumi teemal käib keerutamine. Kui on eesmärk see kaotada, siis on suund aineõppe eestikeelseks muutmisele arusaadav. Kohtades, kus on olemas eestikeelne keelekeskkond, on venekeelne gümnaasiumiaste ja koguni põhikool kadunud loomulikult teel ja see pole vastuseisu tekitanud. Ma pean silmas näiteks minu kodulinna Viljandit. Kohtades, kus venekeelsed inimesed moodustavad 97% elanikest, nagu Narvas või Sillamäel, on eesmärk venekeelne gümnaasium kaotada pehmelt öeldes poliitiliselt vastutustundetult, tekitab suuri poliitilisi pingeid ja vastasseisu. Praktikast tähendab see praegu ühele osale venekeelsetest noortest gümnaasiumihariduse kättesaamatuks tegemist, teisele osale aga mittetäisväärtuslikku gümnaasiumiharidust. Selle eesmärgi kaitseks tuuakse näited, et Soomes ei ava keegi eestikeelseid ega Saksamaal türgikeelseid koole, tehes nägu, nagu need võrdlused ei oleks ajalooliselt ja geograafiliselt täiesti sobimatud.

Eestis on ligi kolmandik noori, kelle emakeel pole eesti keel, ning on olemas koolivõrk ja suurearvuline õpetajaskond venekeelse hariduse andmiseks. Küll aga oleme kaotanud venekeelsete aineõpetajate ettevalmistamise kõrgkoolides. Ma olen siin täiesti nõus Eerik-Niiles Krossiga, kes alles möödunud nädalal kirjutas Sirbis, et see tuleks taastada. Meie praeguseid olusid arvestades saab seega olla

õige ja väga vajalik eesmärk venekeelsetele noortele eesti keele õpetamise oluline parandamine, alustades seda lasteaiast ning jätkates põhikoolis ja gümnaasiumis. Osa õppeainete eesti keeles andmine on üheks võimalikuks vahendiks sel teel, kui jätkub eesti keelt kõrgtasemel oskavaid ja sobivat õppemetoodikat valdavaid õpetajaid. Praegu neid küllaldaselt pole. Samas on täiesti loomulik, et aineid, mida hakatakse gümnaasiumis eesti keeles andma, tuleks vähemalt põhimõistete omandamise jaoks osaliselt anda eesti keeles ka põhikoolis. Just siin tulekski anda koolidele ja koolipidajale vabadus õigete ja igale koolile jõukohaste meetodite valikul, tõstes samal ajal just eesti keele õpetamise taset ja suurendades nõudlikkust, suunates kõiki vahendeid reaalse keelekeskkonna loomiseks vähemalt ajutiseltki, korraldades õpilasvahetusi ja keelelaagreid, mida venekeelne õpilaskond väga pooldab ja soovib ning mida ministeerium praegu kavadabki.

Isiklikult arvan, et 21. sajandil tuleks igas põhikoolis jõuda võõrkeeles ja venekeelses põhikoolis ka eesti keeles õpetamisel tasemele, et gümnaasiumis otsustaks ainete valiku just õpetaja kompetentsus. Eestis võiks vabalt olla mitte ainult saksa- ja venekeelseid gümnaasiume, vaid ka inglise- ja prantsuskeelseid gümnaasiume, tingimusel, et õpilaste hea eesti keele oskus neis koolides pole küsimuseks.

Nüüd pean ma väga kurvastama härra Rein-salu ja saali seda poolt, kellest enam kedagi kohal ei ole. Nimelt, ühtegi PGS-i punkti pole selleks vaja muuta, seda kõike lubab ka praegune seadus. Kõige vähem on selleks vaja muuta seda seaduse punkti, mis ütleb täiesti loogiliselt, et kooli õppekeeleks loetakse see keel, milles toimub vähemalt 60% õppest. Te olete endale ise teinud mingisuguse kuju, mida te tulistate, räägite seadussätete muutmisest, mida kellelgi kavas ei ole. Ütlen veel kord, et kõike seda, millest ma räägin, lubab täiesti praegune seadus, kui seda targalt rakendada. Kindlasti ei saa seda saavutada aga sunnimeetoditega, mis kuidagi ei paranda ühiskonna sidusust, see aga peaks praegu olema meie peamine eesmärk. Tsaariaegsel venestamisperiodil oli Eestis kord, kui eesti õpilasi karistati isegi vaheajal koolis emakeeles rääkimise eest. Ma arvan, et selline koolisüsteem ei saa olla meile eeskujuks. Meie eesmärk peaks

olema kindlasti positiivne lõimimine, mitte aga vägivaldne assimileerimine. Inimestele, kes on kaotanud lootuse, et positiivne lõimimine on võimalik, ütlen ma, et ilmselt pole seda seni tehtud õigete meetoditega.

Aga ühes asjas ei ole ma ministriga päris nõus. Minister rääkis sellest, et tema arvates peaks ajalugu, ka Eesti ajalugu, vene emakeelega õpilastele õpetama just eesti keeles. Ma pean silmas siin eriti 20. sajandi ajalugu, mille õpetamise eesmärk peaks olema ju ka õppekavas olevate hinnangute ja väärtuste edasiandmine ja kujundamine. Ajalooõpetajad, kellega olen rääkinud, väidavad, et õpilastele vähem arusaadavas keeles õpetamisel jääb 30% õppemahust edasi andmata. Mina pean seda tegevust poliitiliseks kahjurluseks ja arvan, et õppekavas peaks siiski olema võimalus, et 20. sajandi Eesti ajaloo õpetamine toimuks õpilastele paremini arusaadavas keeles. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

5. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, palun teid peale haamrilööki registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid, teie mõlemad! (Naerab.) Eelmisel aastal möödus kümme aastat tragöödiast Aasias. Kas te mäletate tsunamit, mille tõttu hukkus umbes 200 000 inimest? Kaks minu head sõpra, üks neist minu klassivend, olid just samal päeval seal. Nad sõid hotellis hommikust, kui äkki hakkas see laine tulema. Kui kõige suurem vesi oli mööda läinud ja tekkis võimalus ringi vaadata, et näha, mis juhtus, siis selgus, et neil oli vedanud. Söögisaal oli teisel korrusel ja sealt sai joosta laine eest veel kõrgemale. Aga üks minu kahest sõbrast oli läinud just enne laine kohalejõudmist endale kohvi valama. Äkki teised avastasid, et ta oli palmi otsas, rippus umbes kolmanda korruse kõrgusel. Kõige fantastilisem oli see, et temast hoidsid kinni kaks kohalikku kelnerit. Need olid muidugi kõhnakesed, aga siiski mingi 50–60 kilo kaalu-

sid mõlemad. See tähendab, et mees, kes ei ole füüsiliselt eriti kõvasti arenenud – ta ise palju rohkem kui 70 kilo ei kaalu –, suutis siis, kui kaks meest vaat niiviisi temast kinni hoidsid, ronida kolmandale korrusele.

Vabandage mind, Jaak ja Mart, ma tunnen teid ammu ja armastan siiralt, aga te tuletate mulle kogu aeg meelde seda juhtumit. Te püüate ekstreemolukorras enne valimisi kuskile palmi otsa ronida, aga see ei õnnestu. Selleks oleks vaja olnud midagi muud juba varem teha. Selleks ei ole vaja mitte ainult kaheks kuuks ennast mobiliseerida, vaid tuleks võib-olla veidi rohkem tööd teha. Meie tööta-me! Jaak, me töötame ju! Üle-eelmisel aastal Narvas loodi täppisteaduste kool, sest me saime aru, et selliste inimestega nagu Lukas, Aaviksoo, Küttis ja kõik, kes nende kõrval on, te nangunii saavutate oma ja jätate meie lapsed ilma hariduseta. See aga ei tähenda, et meie ei pea midagi tegema. Küll me teeme! Me tegime täppisteaduste kooli. Eelmisel aastal läksid lõpueksamid selles gümnaasiumis märksa paremini kui üle-eelmisel aastal. Peaaegu pooled Narva gümnaasistid õpivad õhtuti matemaatika, keemiat ja füüsikat oma emakeeles ning maksavad selle eest kolm eurot kuus. Miks te seal olles sellest ei räägi? Miks te Narvas ei taha inimlikku juttu ajada? Miks te ei tule rääkima sellest Narvas? Miks iga kord, kui kutsud Narvas sotsiaaldemokraate koostööle, nad ütlevad, et nad peavad Allikuga nõu pidama, ja peale neid nõupidamisi tavaliselt saadetakse meid pikalt? Mis mõtet on siin veenda kõiki, et te olete suured sõbrad, kui te absoluutselt keeldute koostööst sealsamas kohalikus omavalitsuses?

Ma tuletan meelde huvitavaid asju. Võib-olla pole neid eriti meeldiv kuulda. Kas te mäletate – te ei mäleta! –, et 1999. aastal tegelesin ma kodakondsuse seadusega. Seal on sees säte, et keeleeksami kirjalikust osast on vabastatud inimene, kes on sündinud enne 1. jaanuari 1930. Sellel sättel oli mõte siis, kui see 1992. aastal vastu võeti. Aga mis mõtet oli tal 1999. aastal? Kui ma hakkasin sellest rääkima, siis mind pani jällegi imestama Marju, kes tollal süüdistas mind selles, et ma peaaegu et

küüditavat vanureid, sest ma ei usu nende võimetesse. 70-aastaselt olevatki õige aeg keelt õppida, kusjuures tuleb omandada perfektne keeleoskus, selleks et see eksam ära teha!

Kuulge, siin on tühi saal, siin oleme ainult meie, isegi telekas seda praegu ei näidata. Lõpetage spekulatsioonid! Kui te tahate koostööd arendada, siis oma valijate nimel olen ma nõus seda tegema, aga tehke seda inimlikult! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Jaak Alliku!

Jaak Allik

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra Stalnuhhin! Ma olen kahjuks sunnitud meelde tuletama, et Keskerakonnal on Narva Linnavolikogus absoluutne enamus. Väga tore, et te teete seal seda, mida te teete. Mina küll ei saa aru, miks peab laste käest selle eest raha küsima. Neid aineid, mida sa nimetasid, minu meelest Narva gümnaasiumides eesti keeles ei õpetata. Miks lapsi seal nii halvasti õpetatakse, et tuleb erikool teha, sellest ma aru ei saa. Küll aga tuletan seoses koostööga meelde, et peale uue volikogu kokkutulemist ei võtnud volikogu hariduskomisjonid liikmeks mitte ühtegi sotsiaaldemokraatide ehk opositsiooni esindajat. Niimoodi koos töötada, et ühed on volikogus ja teised kuskil ukse taga, on üsna raske. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaba mikrofon on läbi. Head ametikaaslased, ma tänan teid! Täna istung on lõppenud. Jõudu meile meie töös!

Istungi lõpp kell 18.03.

Istungi kestus 3 tundi ja 3 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 20. jaanuar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Ülle Madise õiguskantsleri ametisse nimetamine" eelnõu (814 OE) esimene lugemine

2. Pühade ja tähtpäevade seaduse § 2 muutmise seaduse eelnõu (768 SE) esimene lugemine

3. Koolieelse lasteasutuse seaduse § 10 muutmise seaduse eelnõu (791 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, head kolleegid! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärku teise tööädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu! Kaheksa Riigikogu liikme nimel annan üle arupärimise väga lihtsa küsimusega: mis poliitikat ajab Eesti valitsus? Kui praegune valitsus ametisse astus, oli koalitsioonileppes selgelt öeldud, et jätkame gümnaasiumide osalist üleminekut eestikeelsele õppele, nagu kehtiv seadus ette näeb. Kuid nüüd on Eesti Vabariigi haridusminister ja kaitseminister alustanud jõulist meediakampaaniat, et eestikeelsele haridusele osaline üleminek gümnaasiumiastmes on viga. Kui eelmisel nädalal veel keerutati, siis eile tegi haridusminister venekeelses Delfis selge avalduse, öeldes, et 60 : 40 ainesüsteem on viga, see tuleb tühistada, ja las koolid ise otsustavad. Seda kõike olukorras, kus üks osa koolipidajaid on ise intensiivselt ässitanud koole üleminekule vastu töötama. Pole üllatus, et ühenduse Vene Kool Eestis juht Mstislav Rusakov on valitsuse uut poliitikat palavalt tervitanud. Eestikeelsele haridusele üleminekust on tehtud

taas poliitiline propaganda. Valitsusliikmete sellised signaalid haridusnimestele ja Eesti ühiskonnale hävitavad ülikiiresti kõiki neid pingutusi, mida aastate jooksul on tehtud ning seda serveeritakse selgelt ideoloogilises, mitte haridusvaldkondlikus kastmes. Eile ütles valitsusliidu liige Jaak Allik Riigikogu kõnetoolist, et peab poliitiliseks kahjurluseks seda, kui vene emakeelega õpilastele õpetatakse Eesti ajalugu eesti keeles. Meie küsimused on selged. Miks korraldavad Vabariigi Valitsuse liikmed selliseid infooperatsioone enne valimisi? Kas see on valitsuse terviklik poliitika, et gümnaasiumides eestikeelsele õppele üleminek praegusel kujul tuleb tühistada? Kui see nii ei ole, siis miks peaminister vaikib? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel soove anda üle eelnõusid ja arupärimisi? Ei ole. Olen Riigikogu juhatause nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamatult. Nüüd, head kolleegid, teeme palun kohaloleku kontrolli!

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 88 ja puudub 13 Riigikogu liiget.

1. Riigikogu otsuse "Ülle Madise õiguskantsleri ametisse nimetamine" eelnõu (814 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume tänase päevakorra juurde. Meie esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Ülle Madise õiguskantsleri ametisse nimetamine" eelnõu 814 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Eesti Vabariigi põhiseaduse § 65 punkt 7 ja § 140

järgi nimetab õiguskantsleri ametisse Riigikogu Vabariigi Presidendi ettepanekul. Riigikogu nimetas praeguse õiguskantsleri Indrek Tederi õiguskantsleriks 2008. aasta 12. veebruaril ja Teder asus ametisse vande andmisega Riigikogu ees 10. märtsil 2008, seega lõpevad tema volitused 9. märtsil 2015. Sellest lähtudes algatas president Toomas Hendrik Ilves 4. detsembril s.a otsuse eelnõu Ülle Madise õiguskantsleri ametisse nimetamise kohta.

Komisjon arutas seda ettepanekut s.a 12. jaanuaril ning otsustas teha ettepaneku viia 20. jaanuaril läbi eelnõu esimene lugemine ja ühtlasi ka lõpphääletus. Komisjoni 12. jaanuari istungil osalesid komisjoni liikmed ning Vabariigi Presidendi Kantselei direktor Siim Raie ja õiguskantslerikandidaat Ülle Madise. Härra Raie selgitas protsessi, millega alustati juba eelmise aasta jaanipäeva paiku. Vabariigi Presidendi Kantselei vaatas üle pika nimekirja tuntud ja tunnustatud juristidest ning konsulteeris juristkonna ja poliitikutega. See kõik päädis poliitiliste konsultatsioonidega Riigikogus esindatud erakondadega ja selle tulemusena esitati 2014. aasta detsembris kõnealuse otsuse eelnõu. Siim Raie selgitas, et Ülle Madise osutus parimaks kandidaadiks oma akadeemilise tausta, isikuomaduste ja ka võimekuse poolest.

Seejärel rääkis Ülle Madise, et ta vastaks heameelega komisjoni liikmete küsimustele, kuivõrd ta on juba kõigis Riigikogu fraktsioonides käinud selgitamas õiguskantsleri töö tulemust, olemust ja neid valikuid, millega tegelda või tegelemata jätta. Ülle Madise lisas, et selles töös ei ole võimalik ega ka põhiseaduspärane anda lubadusi tegevussuundade või võimalike otsuste kohta.

Järgmisena rääkis kolleeg Jaak Aaviksoo, et mõned õigusspetsialistid, sh endine justiitsminister, on arvanud, et põhiseaduslikkuse järelevalve funktsioon võiks tasapisi õiguskantsleri ülesannete hulgast ära liikuda ning jääda pigem Riigikohtule. Seeläbi saaks õiguskantsler võtta ombudsmani ametit hoopis tõsisemalt. Aaviksoo küsis, mida arvab sellest õiguskantslerikandidaat. Ülle Madise ütles, et otsuse, milline on õiguskantsleri pädevus ja funktsioon, teeb loomulikult Riigikogu. Üldiselt on põhiseaduslikkuse järelevalve olnud õiguskantsleri funktsioonina omal kohal ja kui analüüsi käigus siiski jõutakse teistsugusele

seisukohale, siis on kahtlemata võimalik see õiguskantsleri pädevusest ära võtta. Seejärel selgitas Ülle Madise pikemalt Vabariigi Presidendi põhiseaduslikkuse järelevalve funktsioon, kuid sellel ma lähemalt ei peatu, sest see ei ole tänase otsustamise vahetu aines.

Edasi tõi siinkõneleja esile selle, et õiguskantsler on siiski ainuisikuline institutsioon, kes saab abstraktsel kujul seada kahtluse alla Riigikogu töö. Kui see asi läheb menetlusse, siis on Riigikogu praeguse põhiseadusliku regulatsiooni järgi sundolukorras, mis lõpeb sellega, et parlament rikub põhiseadust. Juhul kui Riigikogu tahab midagi muuta, siis põhiseaduse § 142 näeb ette, et Riigikogul on üksnes 20 päeva aega seda teha. Nii lühikese aja jooksul ei ole aga võimalik viia ühtegi seadust põhiseadusega kooskõlla. Ülle Madise otseselt seda olukorda ei kommenteerinud, kuid kirjeldas Vabariigi Presidendi funktsiooni põhiseaduslikkuse järelevalves, sh presidendi veto kasutamise õigust. Madise ütles, et president peaks olema veto kasutamisel ettevaatlik ja kasutama seda õigust üksnes siis, kui on sada protsenti selge, et asi on läinud viltu.

Siinkõneleja rääkis, et tihti nähakse probleemi selles, et seadus oleks justkui halb või põhiseadusega vastuolus, kuid tihtilugu on põhjus hoopis normi rakendamises ja kohaldamises. Kui tunnistada seadus põhiseadusega vastuolus olevaks, siis lükkab see automaatselt käima suure hulga riigiõiguslikke protsesse. Tihti võiks aga vaadata, et äkki on vildakas hoopis akti kohaldamine ja põhiseadusvastane on akti kohaldamise toiming, mitte norm ise.

Tarmo Tamm märkis, et väga sageli on õiguskantsler olnud sunnitud pöörduma Riigikohtusse. Riik ei ole aga asunud Riigikohtu otsuseid täitma. "Kus on lahendus ja miks õiguskantsler seda tööd üldse teeb, kui riik ei täida Riigikohtu otsuseid?" küsis Tarmo Tamm. Ülle Madise selgitas, et õnneks on enamik Riigikohtu otsuseid siiski täidetud. Tõesti, on üksikuid ja väga keerulisi juhtumeid, kus riik ei ole seda mingitel põhjustel teinud. Jutt oli pikem, toodi ka näide sellest, et omandireformi aluste seaduse kuulsa § 7 lõike 3 puhul oli parlament raskustes küsimuse lahendamise, aga kui kohtuotsus lõpuks jõustus, siis sellega tegi hoopis kohus poliitilise otsuse. See ei pruugi olla kõige parem lahendus, leidis Ülle Madise.

Veel küsis siinkõneleja, kas tehnoarajatiste talumise tasu küsimus saanuks ka mingisuguse teistsuguse lahenduse. See on väga mahukas õigusakt ja parlamendil ei ole praeguse seisuga vähimatki võimalust hakata ise seda eelnõu kirjutama, juhul kui valitsus ei soovi probleemiga tegelda või tegeleb aeglaselt. Kuidas võiks seda olukorda lahendada? Ülle Madise vastas, et kehtiva põhiseaduse järgi on võimalik kohustada valitsust eelnõu esitama. Teiseks lahenduseks pakkus ta, et on võimalik tugevdada parlamendi tugipersonali ja leida lisajõude, kes vajaduse korral sellise töö ära teeksid. Selline olukord, et parlament sõltub seaduseelnõude puhul valitsusest, ei ole päris kooskõlas põhiseadusliku võimude tasakaalu ja lahususe põhimõttega, selgitas Ülle Madise.

Jaak Aaviksoo päris selle kohta, et praegu näib, nagu oleks nii Eesti kui ka Euroopa Liidu kohtuorganid asunud tegelema poliitiliste otsustega üha enam ja enam. Aaviksoo küsis, kas Eestis on selles suhtes tasakaal paigas või oleks vaja veel kohtu sõltumatut poliitilist järelevalvet tugevdada. Ülle Madise oli selle tähelepanekuga osalt nõus, sest riikides, kus on tugevad konstitutsioonikohtud, võib see niimoodi näida. Samas arvas Madise, et Eestis on põhiseaduslikkuse kohtulik järelevalve toimunud päris hästi ja tema selles suurt probleemi ei näe.

Edasi küsis siinkõneleja, et kui põhiseaduslikkuse järelevalve süsteem õiguskantsleri ülesandena on hea lahendus, siis miks teised riigid Euroopas niisugust põhimõtet ei kasuta. Ülle Madise leidis, et igal riigil on oma eripära ja Eesti põhiseaduslikkuse järelevalve süsteem on tõesti silmapaistev. Peale selle küsis siinkõneleja veel, kas soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik, kes praegu on Sotsiaalministeeriumi alluvuses, võiks olemuslikult kuuluda õiguskantsleri ametkonda, kui võrd nii õiguskantsleri ametkond kui ka soolise võrdõiguslikkuse volinik ajavad sisuliselt ühte ja sama asja ehk püüavad taotleda soolist võrdõiguslikkust ja diskrimineerimise vältimist. Ülle Madise oli üldjoontes sellise järeldusega päri ning lisas, et õiguskantsler tegeleb ju ka laste ombudsmani funktsiooniga. Kokku võttes oli Madise sellise ülesannete kokkuvõimise meie arusaama kohaselt päri.

Sellega arutelu lõppes ja komisjon tegi otsuse võtta ettepanek täiskogu päevakorda

20. jaanuaril s.a, teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele ning määrata ettekandjaks siinkõneleja. Kõik otsused olid üksmeelsed. Peale selle tehti ettepanek Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 117 lõike 3 järgi, et õiguskantslerikandidaat Ülle Madise esineks Riigikogu täiskogu ees kuni viieminutilise ettekandega. Ka see otsus oli konsensuslik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Enne kui läheme küsimuste juurde, parandan päevakorra ettelugemisel tehtud vea. Täna on arutelu all muidugi Vabariigi Presidendi esitatud Riigikogu otsus. Palun, Ene Ergma!

Ene Ergma

Minu küsimus oli täpselt seesama. Ma olin üllatunud, kuidas see sai olla Vabariigi Valitsuse esitatud otsus, kui see on täielikult Eesti Vabariigi presidendi pädevuses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh täpsustuse eest! Just nii ongi. Palun nüüd kõnetooli õiguskantslerikandidaadi Ülle Madise!

Ülle Madise

Austatav Riigikogu juhataja! Austatav Riigikogu! Ma tänan võimaluse eest jagada teiega mõnda õiguskantsleri tööga seotud mõtet. Esimene neist on tegelikult muremõte. Mulle tundub, et see võib olla parlamendiga ühine. Asi on selles, et õiguskantsleri ametis ei ole raske hoida professionaalset, erapooletut ja ausat joont. Aga raske on selgitada, et alati ei ole see, mida peetakse ebaõiglaseks, põhiseadusega vastuolus. Ka pelk ebamõistlikkus või rumalus, kui soovite, ei pruugi olla põhiseadusvastane.

Mulle tundub, ning see kõlas ka põhiseaduskomisjoni ja fraktsioonide aruteludes, et üha enam ja vahel üsna kerge käega on hakatud põhiseadusvastasuse argumenti kasutama lihtsalt oma huvide eest võitlemisel. Ega see ainult halb ei ole. Küllap see on hea, et inimesed tunnevad ja uurivad põhiseadust ning saavad selle tähtsusest aru. Halb on aga see, kui usutakse, et ühiskonnas saab olla üksainuke õigluse tunnetus – iseenda oma. Kuidas teha nõnda, et üha enam süveneks arusaam – ühiskonnas on eri huvid ja erinevad väärtus-

hinnangud? Seadust, õigusnormi ongi tarvis ju ennekõike siis, kui elu iseenesest ei suju – siis, kui huvid ristuvad ja seadusandja peab sellele ristteele paraja joone, tasakaalustatud joone vahele tõmbama ning kui on tarvis kellegi huve teise huvides kitsendada. Nõnda ongi see õiguskantsleri ja Riigikogu ühine mure, kuidas saavutada see, et üha enam inimesi mõistaks: Eesti riik on rajatud vabadusele, õiglusele ja õigusele, kusjuures õigluse kaalumise algab valimistel. Selle, milline on maksusüsteem või sotsiaalse turvavõrgu tihedus, peaks otsustama ennekõike valija ja siis Riigikogu, mitte otsese rahva mandaadita jurist.

Mulle tundub, et põhiseadus ei peaks ega tohiks olla see malakas, millega õiguskantsler või ka kohus surub läbi omaenda maailmavaatelisti veendumusi või eelistusi. Just sellepärast, nii nagu austatud Rait Maruste viitas, tundub mulle Eesti põhiseaduslikkuse järelevalve süsteem päris hea. Minu meelest on õige, et leides tõenäoliselt põhiseadusvastase normi, pöördub õiguskantsler või Vabariigi President esmalt Riigikogu poole palvega see säte uuesti läbi vaadata ja kui parlament vaidlustaja arusaamu jagab, siis tuleb see põhiseadusega kooskõlla viia. Normi kehtetuks tunnistamine, mis Riigikohtus võib juhtuda, on oma olemuselt samuti õigusloome ja mõnikord on see otsus, mis nõnda tehakse, vägagi poliitilise iseloomuga.

Minu arvates on hea ka see, et seaduste, laiema õigusnormide põhiseaduspärasuse eelkontroll on sedavõrd tugev. Hea on see sellepärast, et ideaaljuhul ei pea inimesed põhiseadusvastase normi rakendamise tõttu kannatama. Vigane säte leitakse üles enne, kui inimene on pidanud jalge alla võtma kohtutee, see tehakse korda enne kellegi õiguste kahjustamist.

Hea Riigikogu! Räägin ka ombudsmani tegevusest. Juba üle 15 aasta, st 1. juunist 1999 on õiguskantsler ühtlasi ombudsman, kes uurib põhiseaduse ja seaduste rakendumist tegelikus elus, mõistagi kaitstes ennekõike nende isikute õigusi, kes ennast ise tõhusalt kaitsta ei suuda. Ombudsmani töö annab hea sisendi ka põhiseaduslikkuse järelevalveks ja siit võrsub vastus sageli esitatud küsimusele, kas ombudsmani töö tuleks õiguskantsleri normikontrollist eraldada. Ei tuleks, need tööd täiendavad ja toetavad üksteist.

Kui vaadelda seaduste rakendamist, siis sageli on probleemid seadusest arusaamises, aga ka objektiivses võimaluses ja oskuses teenida inimesi nii, nagu on ette nähtud. Ei ole piisavalt raha ega piisavalt koolitatud personali, mõnikord pole tahtmist või harjumust. Mida siis teha? Kas korraldada suur pahandus? Mõnikord on see põhjendatud. Aga enamasti on vist nõnda, et järjekindlast käe pulsil hoidmisest ja konstruktiivsete lahendusteni jõudmise toetamisest on palju rohkem kasu.

Lõpetuseks õiguskantsleri rollist. Ma arvan, et kõiki osapooli mõista püüdev, parimale lahendusele orienteeritud ombudsman ning professionaalsusele, aususele ja järjekindlusele rajatud autoriteediga õiguskantsler vastab põhiseaduse vaimule kõige paremini. Hea on, kui õiguskantsler saab ühtlasi anda oma panuse õigluse ja õiguse vahekorra selgeks rääkimisel. Täna teid!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Selle 40 sekundi võrra, mis viiest minutist üle läks, oli juhatajal võimalik ettekande aega pikendada kodu- ja töökorra seaduse § 67 alusel. Nüüd on aga küsimused ettekandjale. Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete olnud ühiskondlikult hästi aktiivne ja täitnud mitmeid rolle. Millised rollid jäävad teile uues ametis alles?

Ülle Madise

Õiguskantsleri töö on ühitatav üksnes ülikooli professori tööga ja tõenäoliselt saab ka professori koormus olla sedavõrd väike, et see ei hakkaks mingil juhul takistama õiguskantsleri tööd.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud õiguskantsleri kandidaat! Uude ametisse tõusmine annab teile kindlasti juurde palju võimalusi, aga ka rohkem, ütleme, mänguruumi ja tegutsemisvõimu. Mul tulevad meelde saarlaste hulgas väga populaarse kirjamehe Albert Uustulndi sõnad. Tema ütles, et talle meeldivad väga inimesed,

kelle amet astumist ei muuda. Kas te olete selle väljäätleemisega nõus?

Ülle Madise

Ikka olen. Kuidas saakski klassikuga mitte nõus olla. Ma arvan, et ma ei pea oma seniseid tegemisi häbenema ning nendest väärtustest ja põhimõtetest juhindun ka edaspidi. Konkreet- ses, õiguskantsleri töös on mingisugused vali- kud – kas või avalikes esinemistes – kindlasti teistsugused kui seni, see on paratamatu. Väär- tused ja põhimõtted aga ei muutu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea õigus- kantslerikandidaat! Olete juba päris tükk aega teinud Kuku raadios mingit vanainimeste saa- det, ma olen vahel juhtunud kuulama. Kas te jätkate sellega ka tulevikus?

Ülle Madise

Pärast ametivande andmist kindlasti mitte. Olen sellest ka Kuku raadio peatoimetajale teada andnud. Ma arvan, et saatejuhtimist ei saa ühitada õiguskantsleri ametiga. Küll aga olen hea meelega valmis, kui kutsutakse, selgi- tama ühiskonna ja õiguse probleeme ning rää- kima õiguskantsleri tööst, kuid siis juba mõne kogenud saatejuhi käe all.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel küsimusi? Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea õiguskants- lerikandidaat! Õiguskantsleril on päris mit- meid ülesandeid ja toimetamise viise. Üks on ka see, et ta osaleb Vabariigi Valitsuse istungi- tel. Mis on teie arusaamise järgi õiguskantsleri roll valitsuse istungil?

Ülle Madise

Õiguskantsleril on valitsuse istungil sõnaõi- gus tema ametisse puutuvates küsimustes. Ma arvan, et vastutustundlik ja mõistlik – tahaksin siinkohal kasutada sõna "riigimehelik" – on see, et kui õiguskantslerile või tema ametkon- nale on silma jäänud näiteks mõni seaduse või

määruse eelnõu, mis on põhiseadusvastane, siis annab ta sellest ka motiveeritult teada. Õiguskantsler ei saa ennast siiski mitte kuidagi valitsuse istungil ministriga võrdsustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Kallis Ülle! Ajaloolise mälu nimel. Eks õiguskantslereid, ütleme, nagu torulukkseppi ja professoreidki, on igasuguseid – üks on targem, teine vastupidi, vähem targem jne. Ma tahtsin küsida meie ühise õpetaja kohta. Kui- das sa hindad meie uue iseseisvuse aegse esimese õiguskantsleri, professor Eerik-Juhan Truuvälja pärandit? Kas meil on sealt midagi õppida?

Ülle Madise

Aitäh, Igor, selle küsimuse eest! Minu jaoks on Eerik-Juhan Truuväli olnud tõepoolest hea õpetaja, suur eeskuju. Tema on see, kes kaasas mind ka põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni tegemistesse. Koos oleme olnud põhiseaduse kommenteerijad kolmes väljaan- des ja suhtleme senini. Mina arvan, et tema panus oli suur ja hindan väga ka seda, et ta oli oma ametis järjekindel ja asjatundlik ning teenis sellega välja vaieldamatu autoriteedi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Tänan! Hea kandidaat! Esimese vabariigi perioodil oli õiguskantsler sisuliselt riigipea õigusnõunik. Seetõttu oli tema viibimine ja osalemine valitsuse istungitel igati mõistlik. Praegune õiguskantsleri amet oma ombuds- mani funktsiooniga on teistsuguse ülesehituse ja olemusega. Ehk on see mõtlemise koht, et kui täita ombudsmani funktsiooni täie tõsidu- sega selle sisu kohaselt, siis peaks õiguskants- ler osalema ka Vabariigi Valitsuse istungitel? Kuidas sa seda kommenteerid?

Ülle Madise

1938. aastal jõustunud põhiseaduse järgi ametisse nimetatud Anton Palvadre täitis tõe- poolest täiesti teistsugust rolli. Ta oli ka endine Riigikohtu, meie mõistes halduskolleegiumi

esimees ja suuresti just nende küsimuste analüüsiga tegeleski ning tõepoolest, nõustas ka riigipead asutuste tegevuse järelevalve küsimuses. Aga süsteem oli hoopis teistsugune. Praegust põhiseadusliku raamistiku võrdlemist tollasega, nii nagu austatud küsijagi, ma ilmselt ei pea võimalikuks. Õiguskantsleri normikontrolli funktsiooni täitmist valitsuse istungil osalemine minu arvates toetab. Aga nii nagu komisjonides ja fraktsioonides on mitu korda öeldud, õiguskantsler ei ole seadusandja. Seadusandja on rahva mandaadiga Riigikogu. Kui kaalumisel jõutakse selleni, et on vaja õiguskantsleri ülesandeid muuta – see nõuab küll juba põhiseaduse muutmist, aga algatus teadagi saab tulla üksnes presidendilt või Riigikogult –, siis otsuse teevad need, kes on selleks seatud ja kellel on selleks pädevus. Aga praegu, nii nagu juba ütlesin, on meie põhiseaduslikkuse järelevalve süsteem heas tasakaalus. Ma arvan, et see on parlamentaarse demokraatia vaimus väga hästi välja kukkunud ja valitsuse istungitel osalemine sobib sellega kokku küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Barbi Pilvre!

Barbi Pilvre

Aitäh! Kas teie arvates parlamendisaadiku puutumatus kuulub õiguskantsleri pädevusse? Indrek Tederi jaoks oli see teema.

Ülle Madise

Õiguskantsleri ülesanne on algatada nii Riigikogu liikme kui ka Euroopa Parlamendi liikme puutumatus äravõtmine. Ma lihtsustasin praegu teadlikult terminikasutust. Kaheldamatult on see õiguskantsleri ülesanne. Riigikohtus sai lahenduse ka vaidlus selle üle, kas õiguskantsler peab seda tegema või võib seda teha. Seda lahendust on Riigikogu praeguseks ka seaduses täpsustanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Nagu me Rait Maruste suust kuulsime, tuli põhiseaduskomisjonis teiega kohtudes jutuks ka soolise võrdõiguslikkuse voliniku teema ja teie olite sellega päri, et

soolise võrdõiguslikkuse volinik võiks kuuluda õiguskantsleri alluvusse. Mida te nüüd, õiguskantsleri ülesannete juurde asudes, konkreetset selles vallas ette võtate? Mis on teie esimesed sammud?

Ülle Madise

Selle, kas soolise võrdõiguslikkuse volinik jääb alles, milline on tema ülesannete ulatus, samuti selle, milline on õiguskantsleri ülesannete ulatus – jällegi palun vabandust, et kordan ennast –, otsustab Riigikogu. Ma arvan, et õiguskantsler ei ole seaduste algataja. Kui Riigikogu või Vabariigi Valitsus selle teema üles võtab, siis loomulikult ma pean õigusriiklikuks ja heaks tavaks, kui konsulteeritakse ka asjaomaste isikutega, sh õiguskantsleri ja tema ametkonnaga. Kui tohib, siis ma veidi täpsustan vastust. Mitmes fraktsioonis püstitati küsimus, kas oleks otstarbekas need ametid ühitada, kuivõrd ka õiguskantsleri pädevuses on võrdõiguslikkuse kaitse ja diskrimineerimisvastane tegevus. Vastasin tõepoolest, et ka nõnda on võimalik teha. Aga täpsustuseks ütlen, et kui on soovi viia kogu see funktsioon õiguskantslerilt võrdõiguslikkuse volinikule, siis ka see on võimalik. Siin ma ei pea sobivaks seadusandjale ettekirjutusi teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud õiguskantslerikandidaat! Kuidas te kommenteerite tõsiasi, et õiguskantsleri seisukohad on muutunud, kui muutub seda rolli täitev inimene? Kui me vaatame näiteks seda, kuidas on tõlgendatud põhiseaduse kontekstis õigust elule – kas see on absoluutne või mitte –, siis teie eelkäijad on olnud eri seisukohtadel. Kuidas te seda kommenteerite, et tõlgendamine sõltub inimesest, kes seda rolli täidab, ja milline on teie enda seisukoht selles küsimuses?

Ülle Madise

Õigusteaduse põhimeetod on ratsionaalne argumenteerimine. Õigusteadus asub paratamatult elu sees ning käib kaasas elu muutumisega. Kui näiteks enne okupatsiooni oli perekond Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi üksüheses seoses abieluga, st perekond rajanes

igal juhul mehe ja naise abielul, siis 1992. aasta põhiseadus seda käsitust üle ei võtnud. Seetõttu on ka tõlgendused erinevad. Samamoodi, kui räägime elust, siis arusaam elu võtmisest ja selle piirid, kas või abordiõigus, on aja jooksul saanud erisuguseid tõlgendusi ja lahendusi. Minu arvates on loomulik, et õiguskantsler oma seisukohtade arengus käib kaasas Euroopa Inimõiguste Kohtu seisukohtadega. Ilmselt on võimalik ka see, nii nagu ülemkohtutes ja Eestigi Riigikohtus, et ratsionaalne argumenteerimine võib anda mõnikord ka teistsuguse tulemuse kui varem. Ka kohtud muudavad teinekord oma otsuseid.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Komisjonis oli arutelu Riigikohtu lahendite täitmise üle. Rait Maruste ettekandest aga kuulsin, nagu te oleks komisjonis öelnud, et Riigikohus tegi poliitilise otsuse. Kas see oli nii? Kui oli, siis kuidas saab Riigikohus teha poliitilist otsust?

Ülle Madise

Riigikohtu otsus tunnistada norm kehtetuks võib tuua kaasa niisugused õiguslikud tagajärjed, mis on oma olemuselt poliitilised otsused ja oleksid esmajoonel pidanud kuuluma Riigikogu pädevusse. Samas ma ei kritiseeri Riigikohut, sest mõnikord on niisugune olukord paratamatu. Kui Riigikogu ei ole mingil põhjusel suutnud kasutada temale antud aega ja võimalust probleem ise lahendada, läbi rääkida, valida eri õiguste ja huvide tasakaalustamiseks sobiv kompromiss, siis ei jäägi teist võimalust kui see, et kohus teeb otsuse ise. Nõnda on mõnedel juhtudel olnud. Nii et siin ma ei kritiseeri kohut, vaid lihtsalt on niisugune kord. See ei ole halb. Mis puudutab Riigikohtu otsuste täitmist, mille kohta te küsisite, siis see on väga hea küsimus. Siin aga teist vastust ei ole kui see, et Riigikogu ülemus on rahvas, st valija on ainuke ülemus. Õiguskantsler ega kohus ei saa Riigikogule ega ühelegi selle liikmele eraldi kirjutada välja trahvikviitungit Riigikohtu otsuse mittetäitmise eest.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mõni aeg tagasi võis lugeda skandaalidest kinniste õppeasutuste või vanadekodudega, kus inimesi on hoitud kinni niisugustes tingimustes, mis ei ole ehk kõige ootuspärasemad. Selline õiguskantsler on sellele tähelepanu juhtinud. Milline on teie seisukoht selles küsimuses?

Ülle Madise

Peale selle, et Eestis kehtib põhiseadus, mis keelab igasuguse alandava, julma, ebainimliku kohtlemise ja piinamise ning seab selged piirid isikult vabaduse võtmisele, on Eesti ühinenud ka sellesisuliste rahvusvaheliste aktidega. Seetõttu on õiguskantsleri ülesanne kaitsta inimesi, kes viibivad kinnistes raviasutustes, kinnistes õppeasutustes, hooldekodudes. Palun jällegi vabandust lihtsustatud terminikasutuse pärast! Ma arvan, et neid ülesandeid on täidetud hästi ja nii tuleb teha ka edaspidi.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud õiguskantslerikandidaat! Me oleme siin saalis eri seadusi menetledes üsna tihti seisnud fakti ees, et elu liigub kiiresti ja seadused lihtsalt ei jõua järele, rääkimata põhiseadusest, mis jääb aastakümnete taha. Millest siis tuleb lähtuda, kui ei ole head näidet ega ka seadusi – eriti mis puudutab infotehnoloogiat, kiiret nutiarengut jne –, aga tuleb vastu võtta isegi terminoloogilisi asju, mida ei ole veel teistes õigusaktides käsitletud? Kust sellistel puhkudel peaks abi saama või kas oleks eeskujuks tuua mõni teiste riikide hea tava? Millest peaks õiguskantsler sellistel puhkudel oma otsuste tegemisel lähtuma?

Ülle Madise

Õiguskantsleri töö normikontrolli juurde käib seaduste ja teiste õigusaktide põhiseaduspärasuse hindamine. Jällegi, meetod on ratsionaalne argumenteerimine. Tuleb võtta aluseks kõik faktid ja ka teadusest tulenev info, mis on sellel hetkel probleemistiku kohta olemas, ja

sellest saabki lähtuda. Kui rääkida infotehnoloogiast või mõnest sellisest normist, mida seaduses veel ei ole, siis põhimõtteliselt on normi puudumist võimalik vaidlustada. Õiguskantsleri praktikas on nii ka tehtud ja Riigikohus on seda aktsepteerinud, kuid see on siiski erandlik. Kui austatud Riigikogu lubab ühe üldisema märkuse õiguskorra kohta, siis lisan, et väga sageli tulenevad probleemid sellest, et mõni küsimus on üle reguleeritud. Kui seadused on rohkem väärtus- ja eesmärgipõhised, siis see, kas vahendiks on pliiats ja paber või infotehnoloogia, ei ole määrava tähtsusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Minu küsimus on mõnevõrra samas võtmes nagu kolleeg Priit Sibula oma, see puudutab kantslerite eri seisukohti mõnes küsimuses. Aga ma ei küsi selle põhimõtte kohta, kas see on hea või halb või kas see on normaalne või mitte. Küsin, mis on teie seisukoht, kas Riigikogu liikmed tohivad kuuluda kohalike omavalitsuste volikogudesse. Teatavasti eelmisel õiguskantsleril on ühesugune seisukoht, praegusel teistsugune. Milline on teie oma?

Ülle Madise

Nii nagu ma põhiseaduskomisjonis ütlesin, ma arvan, et õiguskantslerikandidaadil ei sobi lubada mõnda normi vaidlustada ja mõni vaidlustamata jätta. Palun vabandust, et nõnda ütlen ja konkreetsemaks ei lähe! Teoreetiline arutlus selle küsimuse üle sai ühel nõul kirja pandud põhiseaduse kommenteeritud väljaandesse.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Meil Eestis on omandireform kestnud juba 23 aastat ja see jätkub ka praegu kohtuprotsessidega majade tagastamise vaidlustamise üle. Ametisolev õiguskantsler ei võtnud viimasel ajal enam vaevaks Eesti Üürnike Liidu avaldustele vastata, kuigi tuhandeid inimesi ühen-

dav üürnike liit on arvamusel, et omandireform on paljude suhtes ülekohtune. Sellepärast on mul küsimus. Kui Eesti Üürnike Liit pöördub teie poole omandireformi õigusliku hinnangu saamiseks ja seesuguste arupärimistega, siis kas te olete nõus sellele vastama või ütlete samamoodi nagu praegune õiguskantsler, et rahvas on juba reformiga harjunud?

Ülle Madise

Senises tegevuses olen püüdnud nii hästi kui oskan minu või minu asutuse poole pöördujale olukorda selgitada, püüelda selle poole, et inimene saab aru, miks on seadus just selline ja millised on tema võimalused enda õigusi või huve kaitsta. Tänan, et te omandireformi teemale tähelepanu juhite! Kahetsusväärset on nii, et selle teema puhul ei teki ühiskonnas vist mitte kunagi ühtset õiglustunnetust. Need, kellel oli õigus vara tagasi saada, tunnevad siiani, et selle õiguse piiramisega – kas sellega, et kellegi üürilepingud kehtisid edasi, või sel teel, et teatud vara ei tagastatud – on riik nende suhtes ebaõiglane. Samal ajal paljud nendest, kes olid sunnitud näiteks välja kolima korterist, mis tuli tagastada, tunnevad, et reform oli just nende suhtes ebaõiglane. See on üks tüüpiline näide olukorrast, kuidas otsus või kompromiss võib olla mõlemale poolele valus.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalmer Lain!

Kalmer Lain

Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Kas teie arvates on õiguskantsleri büroo koosseis ja eelarve praegu piisav?

Ülle Madise

Nii palju kui ma olen Õiguskantsleri Kantselei tegevust jälginud – ja oma varasema töö ja ka ülikoolis tegutsemise tõttu olen seda jälginud üpris pinevalt –, tundub mulle, et selle ressursiga on võimalik tegutseda küll. Kui peaks ülesandeid juurde tulema, siis tuleb loomulikult leida ka ressursse nende ülesannete täitmiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Tihtipeale puutume kokku küsimusega, kas on tegemist põhiseaduse riivega või mitte. Teie kui õiguskantslerikandidaat oskate kindlasti öelda, kuidas põhiseaduse riivet määratakse. Kas see on tunnetuslik või tugineb see põhiseaduse tõlgendamisele? Nagu me teame, on põhiseadus üpris väike raamat, aga seletuskirjad on pandud päris paksu köitesse. Mil määral saab põhiseaduse riive tõlgendamisel otsustavaks teie enda arusaam?

Ülle Madise

Aitäh! Selline küsimus vajutab kohe nupule, mis paneks riigiõiguse professori pikalt seletama, milline on põhiõiguse riive ja rikkumise vahet ning et iga põhiõiguse riive ei kujuta endast veel selle õiguse rikkumist. Tegemist on Saksa õigusteooriast pärit kontseptsiooniga, kus nähakse ette teatud põhiõiguse kaitseala. Igasugune riigi meede, mis inimesele midagi piirab või keelab, kujutab selle kaitseala riivet ja seda tuleb õigustada. Üksnes juhul, kui see on ratsionaalselt argumenteeritud ja õigustatud – näiteks avalik huvi või kellegi teise huvi kaalub selle piirangu intensiivsuse üles –, siis on see põhiseaduspärane, muidu ei ole. Siin taga on terve pikk teooria ja ma arvan, et sellest argumenteerimise loogikast tuleb ka edaspidi kinni pidada. Teie küsimus on selles mõttes äärmiselt hea ja aitäh selle eest! Loomulikult on riigiõiguse ja poliitika vaheline piir teinekord õhkõrn.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Suur tänu väga huvitavate vastuste eest! Siin saalis on mitu korda üles kerkinud teema alaealise õigusest eneseteostusele, eelkõige eri eelnõude omavahelises kombinatsioonis, kuna ühes seaduses on väga palju keelatud, teises väga palju lubatud ning eri seadustes hinnatakse alaealise küpsust või ka eneseteostuse õiguse piiratust eri moodi. Kas te olete jõudnud mõelda või analüüsida, kas see teema vajaks terviklikumat läbivaatamist? Võib-olla on see täiskasvanulikkuse piir nüüdisajal vale koha peal. Mis võiks teoreetiliselt

üldse olla tee nende probleemirägastike lahendamiseks?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Enne vastamist ma palun saali: olge tähelepanelikumad! Liiga suur lärm. (Juhataja helistab kella.)

Ülle Madise

Loomulikult, ideaaljuhul oleksid küsimused – alates alaealise valimisõigusest kuni tema õiguseni vanema loata katkestada rasedus – terviklikult läbi mõeldud. Sinna juurde tuleb veel juhiluba, õigus abielluda ja palju muid küsimusi. Ühesõnaga, see palett, kus on vanusepiirid ja sellega seatud õigused, on tõesti õige avar. Aga ma ütlen veel kord, ideaalis sooviks, et see oleks nõnda. Praktikas ei ole teada ühtegi demokraatlikku õigusriiki, kus niimoodi üks teema terviklikult ja kohe õnnestuks lahendada. Paraku tundub, et nendes küsimustes ongi areng sammsammuline.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud õiguskantslerikandidaat Ülle Madise! Ma küsin ka omandireformi kohta, sest selget vastust siit välja ei lugenud. Te ütlesite, et omamoodi pole kumbki pool selle seadusega rahul. Võib-olla peaks seda uuesti analüüsima ja õiguslikust seisukohast vaatama, mõeldes ka selle peale, kellele peaks kompenserima moraalse kahju ja rahalise kahju. Paljudele sundüürnikele olid need ikkagi kodud, mille nad kaotasid, samal ajal midagi tagasi saamata. Õiguslikust vaatevinklist tundub see ebaõiglane ja oligi poliitiline, mitte õiguslikust seisukohast lähtunud otsus.

Ülle Madise

Kardan teid oma vastusega kurvastada. Paratamatult on nõnda, et seda tüüpi küsimused lahendab ennekõike Riigikogu. Jurist ei saa tõenäoliselt olla see, kes ütleb, et teile tuleb korter tagastada ja teile mitte. Aluseks on seadus, jurist peab oskama seda tõlgendada. Küsimus sellest, kas nüüdseks lõppenud vaidlustes tuleks veel kellelegi midagi hüvitada, on oma olemuselt poliitiline. Seega on see poliitilise vaidluse küsimus. Need kaasused, mis ei

ole veel lõppenud, lahendatakse ilmselt nende seaduste järgi, mis praegu kehtivad. Seda tüüpi küsimuses võib ka menetluse keskel soodustuste lisamine olla väga keeruline. Vabandust, aga ma ei saa anda paremat vastust.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Lugupeetud Ülle Madise, aitäh teile väga asjalike vastuste eest! Minu küsimus lähtub riigi ja kohaliku omavalitsuse suhetest. Mäletan, et kui mõned aastad tagasi tehti Riigikohtu lahend, mis reguleeris kohalike omavalitsuste riigifunktsioonide täitmist, siis olime me kahekesi raadiostuudios – üks ühes ja teine teises linnas – ning rääkisime sellel teemal. Mis te arvate, kas praegu on kõik korras kohalike omavalitsuste ja riigi omavaheliste funktsioonide ning rahastamisega?

Ülle Madise

Jällegi palun vabandust, et ei saa ette anda lubadust seadust vaidlustada või vaidlustamata jätta! Aga kohaliku omavalitsuse ja riigi suhe, st ülesannete jaotus nende vahel, ning kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmise rahastamine on probleem alati ja igal pool, ka Eestis.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea õiguskantslerikandidaat! Meie tänase teise päevakorrapunkti all tuleb arutusele eelnõu, mille järgi tahetakse anda rahvale pühi juurde ja põhimõtteliselt soovitakse teha jõulupühi vene õigeusklikele. Kuidas te suhtute nendesse pühadesse, mis tehakse n-ö usulistel põhimõtetel? Kas väike riik peaks kõikide uskude pühi pidama, st kas oleks õige, et kõikide uskude pühad oleksid riigipühad?

Ülle Madise

Põhiseadus ei ütle selle kohta midagi, see on parlamendi otsus. Ja pisut naljatoonil saan lisada, et töövõtjana on minul iga vaba päeva üle hea meel – eriti kui see langeb ilusale aastaajale –, kuid tööandjana mitte nii väga.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Tahtsin küsida selle kohta, et põhiseaduslikkuse seisukohast on põhivääratud õiguskindlus ja õigusselgus. Meil on selline tendents, et seadused muutuvad aina detailsemaks. Aga mida detailsemad need on, seda sagedamini on vaja neid muuta ja seda kaugemale me läheme õiguskindluse ja õigusselguse põhimõttest. Selline trend ei alga isenesest mitte Riigikogust, vaid laiemast õigusraumi käsitlest või kujundamisest. Kuidas oleks võimalik seda muuta?

Ülle Madise

Kui seda trendi ei soovi muuta need ametnikud ega ministrid, kes enamasti eelnõusid Riigikokku toovad, siis on võimalik seda muuta parlamendil endal. Õnneks õige sageli Riigikogu komisjonid tõesti vaatavad seaduseelnõud detailselt läbi, vajaduse korral loobuvad mõne normi kehtestamisest, mõne teevad lihtsamaks ja ümber.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat Ülle Madise! Teie arutelusid – nagu üks küsija juba ütles, vanainimeste arutelusid –, st selliseid, ütleme, tõsiseid ja ühiskonda muutvaid arutelusid oleme jälginud läbi aastate. Kuidas te ise tunnetate, kas õiguskantsler suudab oma valikute hetkedel hoiduda poliitiliste vaadete väljendamisest? Kui suudab, siis millistel hetkedel te tunnete, et see läheb raskeks?

Ülle Madise

Kui Riigikogu otsustab mind sellesse ametisse nimetada, siis ma arvan, et minu elukogemus ja riigiõiguse tunnetus ning selle poliitikas piiritlemise oskus on piisav. Ma loodan, et saan sellega kenasti hakkama.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ühe kolleegi küsimusele vastates te ütlesite, et riigi ja omavalitsuse suhetes on kõigis riikides probleeme ja justkui pole midagi teha. Nüüd on teada, et isegi Riigikohtu otsus, ütleme, kohalike omavalitsuste ja riigi vahelise tööjaotuse kohta ei ole täielikult täidetud. Aga teie vastus kõlas umbes niimoodi, et ei olegi midagi teha ja mulle jäi küll mulje, et te ei kavatsengi sellega midagi ette võtta. Kas ma sain õigesti aru?

Ülle Madise

Täna küsimast ja täna võimaluse eest vastust täpsustada! Ei, ma ei lubanud seda, et ma sellesse ametisse saades mõnda kehtivat normi või selle puudumist vaidlustaksin, ega ka seda, et jätaksin vaidlustamata. Samamoodi ma arvan, et ei ole võimalik korraga kohe ja kiiresti lahendada kõiki probleeme, näiteks praegu kujunenud olukorras teha kohaliku omavalitsuse reformi, mis hõlmaks nii ülesannete jaotust kui ka mõistlikku ja omavalitsuse autonoomiaga kooskõlas olevat rahastamiskorda ning oleks ka Eesti riigile jõukohane. Ma ei ütle, et see nii peab olema ja et see nii jääb. See lihtsalt on nii. Tark on seda teadvustada, aga loomulikult tuleb alati liikuda lahenduste leidmise poole.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Austatud õiguskantslerikandidaat! Mis te arvate e-hääletustest? Kui tavalisel hääletamisel saab inimene oma arvamust avaldada vaid ühe korra, siis e-hääletamise puhul saab ta mitu korda oma valikut muuta. Pealegi, mitte keegi ei tea, kas ta on sel ajal, kui ta nuppu litsub, üksi või kellegagi koos ja kas keegi võib teda mõjutada. Mis te nendest asjadest arvate? Kas nii on õige ja proportsionaalne?

Ülle Madise

Minu hinnangul on elektrooniline hääletus põhiseadusega kooskõlas. Loomulikult tuleb pidevalt jälgida seda, et süsteem toimiks õigesti. Selleks on vaja ka edaspidi, nii nagu alati on olnud, infotehnoloogia audiitoreid, sõltuma-

tuid vaatlejad. Seda, et pabersedeliga hääletades on võimalik mitu korda oma sedelit urni lasta üksnes erandjuhtudel ja arvesse läheb loomulikult kas üks või mitte ükski hääel – kui tarvis, võin seda skeemi hiljem põhjalikumalt seletada –, samal ajal elektroonilise hääletuse korral on võimalik oma hääelt muuta ja jällegi, arvesse läheb vaid üks hääel, on Riigikohus analüüsinud ning jõudnud järeldusele, et see on põhiseadusega kooskõlas.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud õiguskantslerikandidaat! Nii nagu Riigikogus tehakse suur osa sisulisest tööst komisjonis, käib ka kohalike omavalitsuste sisuline töö vallavolikogu komisjonides. Aga teatavasti on selliseid juhtumeid, kus omavalitsustes lihtsalt opositsiooni komisjoni töösse ei kaasata või ei ole kaasamine piisav. Mis on teie hinnang selle olukorra, just omavalitsuses opositsiooni kaasamise kohta? Õiguskantsleri poole on selles küsimuses ka varem pöördutud mõne omavalitsuse töö pärast.

Ülle Madise

Õiguskantsler saab analüüsida seda, kas kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse sätted, mis käsitlevad komisjonide moodustamist, on põhiseadusega kooskõlas või mitte. Kardan, et konkreetsetes valdades ja linnades konkreetsete komisjonide moodustamise küsimusse õiguskantsler sekkuda ei saa ega tohi, vähemalt üldjuhul mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Ene Ergma!

Ene Ergma

Suur tänu! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Härra Raidla on öelnud, et lugupeetud Riigikogu esimehed, ärge kiideldge, kui palju te olete seadusi ja akte vastu võtnud, võib-olla te teete neid väga palju. Kuid siin on suur vastuolu, sest enamik seaduseelnõusid tuleb ju valitsusest. Ma ei ole selle 12 aasta jooksul, kui mina olen Riigikogus olnud, näinud ühtegi korda, et valitsuse eelnõu oleks tagasi lükatud. Kuidas saab teha nii, et ka valitsus ei näe

seadusloomet kui oma põhitööd, kus peab kogu aeg midagi muutma ja reguleerima? Minu meelest on see väga keeruline küsimus. Kuidas me jõuaksime selleni, et me mõtleksime enne, kui me seadusi siia toome, ja et ka ühiskond võtaks seda nii, et kõige tähtsam ei ole mitte aktide arv, vaid kvaliteet? Mis te arvate, kas te saaksite siin kaasa aidata?

Ülle Madise

Aitäh selle küsimuse eest! Jah, õiguskantsleril on õigus esineda sõnavõtuga Riigikogu ees ka õiguskorra üldistes küsimustes. Nii palju kui olen Jüri Raidlaga sel teemal vestelnud, tundub mulle, et ta peab silmas seaduste kokku- või lahku- ja ümberkirjutamist n-ö ilu pärast või sellepärast, et on õnnestunud saada projekti raha, mille saab kirjutajate vahel laiali jagada ja nii tulebki jälle uus seadus. Tõsi küll, tihtipeale elulist vajadust seaduse muutmiseks ei ole. Samas muudetakse ära mõisteaparatuur, teinekord võib-olla mitte küllalt kaalukal põhjusel. Sellega muudetakse ka kujunenud kohtupraktika kasutuks või väga raskesti kasutatavaks, mis omakorda kahjustab õiguskindlust ja ka Eesti majanduskeskkonda. Minu teada peab Jüri Raidla silmas neid juhtumeid. Euroopa Liidu õiguse ülevõtmiseks vajalik norm või kaks peidetakse tihtipeale selle suure koodeksi sisse ära. Kui aga hoolega vaadata, siis väga sageli Euroopa Liidu õigus küll ei tingi koodeksi kui terviku koostamist ja vastuvõtmist. Selles küsimuses saab midagi ette võtta vaid Riigikogu ise.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Ma tulen ikka tagasi küsimuse juurde, mis on seotud elektroonilise hääletamisega. Kui tavalise hääletamise puhul hoitakse sedeleid alles kuu jooksul, siis elektroonilisel hääletamisel hävitatakse need enamasti mõne päeva jooksul. Kas te võite kommenteerida, miks?

Ülle Madise

Täna selle küsimuse eest! Mulle meenub, et jäin ka Heimar Lengile Keskerakonna fraktsioonist täpse vastuse võlgu ja uurisin selle vahepeal järele. Tegelikult on nii, et Riigiko-

gus vastu võetud seaduse järgi hävitatakse pärast vaidlustamistähtaegade möödumist nii pabersedelid kui ka kõvaketas, mille peal olid e-hääled. Väga lihtsal põhjusel: selle materjali ei ole pärast mitte midagi peale hakata.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud õiguskantslerikandidaat! Kui te ütlete, et nendega ei ole pärast midagi peale hakata, siis miks me teisi dokumente hoiame? See vastus oli küll nii ümmargune, et pani kohe kiiresti nuppu vajutama. Äkki selgitaksite natuke rohkem, ka teiste dokumentide seisukohalt?

Ülle Madise

Anonüümseid hääli pabersedelitel – seda massi, näiteks 800 000 sedelit, suudavad ehk ette kujutada need, kes on sedelite lugemisega elus kokku puutunud – või ka kõvaketast elektrooniliste häältega on põhimõtteliselt võimalik säilitada. Minu teada näiteks Suurbritannias säilitatakse. Kuid seadusandja on teinud otsuse, et Eestis kumbagi pärast vaidlustamistähtaja lõplikku möödumist, valimistulemuse lõplikku selgumist ja igasuguse vaidlustamisvõimaluse kadumist ei säilitata. Kui Riigikogu leiab, et edaspidi tuleks säilitada, siis selleks tuleb muuta seadust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Kodu- ja töökorra seaduse järgi ma pean esitama küsimuse. Küsimus kõlab nii: ega teil, Ülle Madise, midagi selle vastu ei ole, kui me teile teie töös edu soovime?

Ülle Madise

Austatav Riigikogu spiiker, suur aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, õiguskantslerikandidaat Ülle Madise! Nüüd on võimalik saada sõna läbirääkimistel. Sõna saavad üksnes fraktsioonide esindajad. Kas on kõnesoove? Ei ole. Juhtivkomisjoni

ettepanek on panna eelnõu 814 lõpphääletusele. Me valmistume lõpphääletuseks.

Head kolleegid! Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 79 lõike 2 punkti 5 järgi on õiguskantsleri ametisse nimetamisel Riigikogu istungil hääletamine salajane. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabariigi presidendid Toomas Hendrik Ilvese esitatud Riigikogu otsuse "Ülle Madise õiguskantsleri ametisse nimetamine" eelnõu 814. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 72 Riigikogu liiget, vastu oli 9 ja erapooletuid 2. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Aplaus.) (Tabel 3.)

2. Pühade ja tähtpäevade seaduse § 2 muutmise seaduse eelnõu (768 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid! Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Teine punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse § 2 muutmise seaduse eelnõu 768 esimene lugemine. Palun ettekanneks kõnetooli Riigikogu liikme Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakond teeb ettepaneku muuta pühade ja tähtpäevade seadust, täpsemalt selle seaduse § 2 ning täiendada riigipühade nimekirja.

Proua juhataja, teeks äkki tehnilise vaheaja?

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud kolleegid, ma palun õnnitlusi jagada väljaspool Riigikogu saali! (Sumin saalis.) Praegu käsitleme järgmist päevakorrapunkti. Loodame, et tekib taas tööine meeleolu. Palun jätkame!

Mihhail Stalnuhhin

Jätkan. Me pakume täiendada riigipühade nimekirja kahe pühaga. Üks neist on 7. jaanuar, õigeusklike jõulud. Siia on vaja lisada, et kuigi Eurostat teatab oma ametlikul leheküljel, et Eesti on kõige ateistlikum riik Euroopas, leiame Siseministeriumi koduleheküljelt ülevaate kirikutest, mis Eesti territooriumil tegutsesid, ning nende andmetel on usklikke Eestis

siiski ca 400 000 inimest. Neist umbes 170 000 on Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kiriku toetajad. Sellele peaks lisama veel vanausulised. Nende arvu ministeriumi kodulehel ei ole, aga tõenäoliselt on see ka tuhandetes. Nii et peaaegu pooled Eesti usklikud tähistavad jõule 7. jaanuaril.

Kui vaadata, kuidas kristlikus maailmas üldse seda püha tähistatakse, siis on 15 riiki, kus tähistatakse jõule ühel päeval. Nende hulgas on seitse riiki, kus seda tähistatakse 7. jaanuaril: need on Kasahstan, Kirgiisia, Makedoonia, Serbia, Gruusia, Ukraina ja Venemaa. 19 riigis tähistatakse jõule kaks päeva ja nende hulgas on üks riik, kus seda püha tähistatakse nii 25. detsembril kui ka 7. jaanuaril. On veel kaheksa riiki, kus jõule tähistatakse kolm päeva, Eesti on selle kaheksa hulgas. Ja on ka üks riik, mis tähistab jõule 25. detsembril, 7. ja 8. jaanuaril. Selle püha tähistamine nõuab usklikelt teatud protseduuride täitmist, mis tööpäevaga halvasti kokku käivad. Muidugi tahaks, et austataks kõigi inimeste õigusi ja et ka 7. jaanuar oleks riigipüha. Praegu on jutt minimaalselt 170 000 inimesest.

Teine riigipüha, mis meie ettepanekul tuleks kalendrisse lisada, on ülestõusmispühade teine püha. Selle kohta saab öelda, kui uskuda internetti, et seda tähistatakse 34 riigis. Ma ei saa küll aru, kuidas jõulusid tähistatakse 42 riigis ja ülestõusmispühi 34 riigis –, kuidas see võimalik on? –, aga sellised on Vikipeedia andmed. Enamikus riikides tähistatakse seda püha kolme, isegi nelja päeva jooksul ning ka Euroopa Liidu riikide hulgas on palju selliseid, kus tähistatakse teist ülestõusmispüha, mis langeb ju alati esmaspäevale. Ma toon näited: need riigid on Austria, Saksamaa, Hispaania, Itaalia ja Holland. Nendel päevadel inimesed ei tööta, poed on suletud, pangad on suletud, need päevad on puhtalt puhkepäevad. Panga-süsteem puhkab teisel ülestõusmispühal peaaegu Euroopas. Nii et pole suurt probleemi, kui ka see puhkepäevaks ja riigipühaks kuulutada. Usklikud, kes ootavad meie tuge ja toetust, oleksid Riigikogule selle eest väga tänulikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Ma saan aru, et komisjonis öeldi, et koalitsioon ei toeta seda eelnõu. Võiksid sa kommenteerida neid põhjuseid, miks? Te ju arutasite komisjonis seda.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh küsimuse eest! Kindlalt jäi mulle meelde üks põhjus: seaduseelnõus olevat kirjas vale väide, et üle poole usklikest on neid, kes tähistavad jõule 7. jaanuaril. Seletuskirjas selist väidet, et neid on üle poole, ei ole. Mul võis keelevääratus olla, kui ma eelnõu tutvustasin. See tähendab, et see mingi põhjus ei ole. Veel väideti, et sellega tuleks sisse uus terminoloogia. Aga seletuskirjas on kinnitatud, et uusi termineid eelnõus ei ole. Meile selgitati, mis uut terminit silmas peeti – see oli sõnapaar "õigeusklike jõulud" ehk sõna "õigeusklike" selles paragrahvis.

Minu arvates ministeerium näitas siin üles erakordset mõtlemisvõimet, osutades sellele, et sõna "õigeusklik" on terminoloogiliselt midagi uut, millele peaks tähelepanu juhtima. Aga me pidime ju kuidagi nimetama seda 7. jaanuari ja see oli variant, mis tundus mulle kõige parem. Kui tähistatakse detsembris jõulusid, siis pole mingit märget vaja, on need roomakatoliku kiriku või luteri kiriku jõulud. Kui neid tekib juba kaks, siis on vaja kuidagi need eristada, ja enamik õigeusu kirikuid tähistab jõule 7. jaanuaril. Nii et minu arvates on see termin siin täitsa omal kohal.

Oli veel mingi kolmas põhjus. Kui mälu mind ei peta, siis oli juttu, et majanduslik efekt pole välja arvatatud jne. Aga minu arvamus on, et usklike tunded ei ole mõõdetavad mingi summaga. Kaasettekandja kindlasti loeb täpselt ette need ministeeriumi põhjused, miks nad ei nõustu selle seaduseelnõuga. Mulle jäi meelde see, mida ma praegu rääkisin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Suur tänu! Lugupeetud ettekandja! Eesti ühiskond on kujunenud võrdlemisi multikultuuriliseks ja see tähendab väga mitmeid usutunnistusi, mida Eesti elanikud järgivad. Eesti riigis teatavasti kehtib südametunnistuse vabadus, mis tähendab iga inimese õigust tunnistada

da temale meeldivat, temale vastuvõetavat usutunnistust või mitte ühtegi nendest. Teie eelnõu tegeleb ühe konkreetse usutunnistusega, kristlikuga, kitsamas mõttes aga selle ühe haruga, ortodokslusega, ning veel kitsamalt selle haru kahe eri patriarhaadi küsimusega. Kas te põhimõtteliselt peate praktiliselt ja õiguslikult võimalikuks, et Eesti kehtestab oma riigipühad kõikide Eestis harrastatavate konfessioonide tavade järgi?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Väga hea küsimus! Me tegeleme ainult ühe usuga. Miks me seda teeme? Sest teistel arvestatavatel kirikutel on jõulude tähistamise võimalus olemas. Kuidas olla selles olukorras õiglane? Nullime ära kogu süsteemi ja siis hakkame algusest peale arutama, mida me sinna tagasi paneme. Ja siis tekib teil võimalus öelda, et üks zoroastrismi adept on siiski Eestis olemas, paneme nende pühad siia seadusse sisse. Või tuleb keegi mõne teise pakkimisega. See on väga õige ettepanek, ma arvan, et nii peabki demokraatlikus riigis käituma. Ei ole vaja arvestada sellega, et 170 000 inimest soovib seda püha saada, on vaja leida suvaline põhjus, et neil see asi ära keelata. Aga aluseks võtame siiski demokraatliku süsteemi, see on väga õige.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Härra Stalnuhhin! Oma eelnõu põhjendades te ütlesite, et õigeusklikud ootavad oma õiguste kaitset. Ma usun, et te pidasite silmas usuvabadust. Kas teil on tuua näidet, et praegune õiguslik olukord segab õigeusklikel talitada oma tavade ja rituaalide kohaselt või nad on selles takistatud? Minu teada Eesti Vabariik respektierib täies mahus igäühe õigust usuvabadusele. Küll ei ole olemas sellist õigust, et kellelgi on õigus riigipühale. Kas te näete seda vahet ja kuidas te seda selgitate?

Mihhail Stalnuhhin

Härra Maruste, seda küsimust ma küll ei saa nimetada heaks küsimuseks, see on väga halb küsimus. Ma loen stenogrammi paari tunni pärast üle, kui see avaldatakse, ja kui ma leian sealt, et ma olen öelnud siin oma kõnes, et

õigeusklikud tahavad oma õiguste kaitset, siis palun avalikult teie ees vabandust. Aga enda teada ma ei öelnud seda ja ei saanudki öelda, sest nende õigusi kaitsta pole vaja, neid kaitseb usk. Kas on see püha kalendris märgitud või ei ole, nad tähistavad seda nagunii. Kas on detsembri kalendris jõulud märgitud või ei ole, kogu maailma usklikud inimesed tähistavad seda ikka. Pole vaja sellest poliitikat teha, pole vaja ühte gruppi teisele vastandada. Küsimus on selles, kas teie sealhulgas ka põhiseaduskomisjoni esimehena olete nõus arvestama inimeste huvisid või ei ole. Kui te ei ole sellega nõus, no jumal teiega, ütleb Jumalasse uskuv inimene, minge oma teed edasi. Ma üldse ei taha öelda, et see eelnõu on mõeldud õigeusklike õiguste kaitsmiseks, nad saavad nii või teisiti jõulusid tähistada nagunii. Küsimus on riigipühas. Ka Eesti Kirikute Nõukogu teeb oma kirjas ettepaneku 7. jaanuar ja ülestõusmispühade teine püha riigipühaks kuulutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja, ma olen suures osas teiega nõus. Nagu paljud õigeusklikud, tähistan ka mina talviseid pühi ja muid pühi olenemata sellest, kas need päevad on kalendris märgitud punase või mustaga. Aga mul on küsimus, mis võib-olla otseselt eelnõu ei puuduta, aga kindlasti haakub sellega. Siin öeldi, et koalitsioon eelnõu ei toeta. Olen aga aru saanud, et haridus- ja teadusminister on järgmise aasta jõuluvaheaja nimetanud ümber talvevaheajaks ja pikendanud seda nõnda, et lapsed saaksid 7. jaanuari tähistada. Sellega on lastel see probleemi justkui lahendanud. Kas te olete kursis ja saate aru, kas siis valitsuses on erakonnad eri meelt või arvatakse, et ainult lapsed võiksid seda püha tähistada? On see teile teada?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh küsimuse eest! Minu arvates need asjad ei haaku omavahel. Üks asi on riigipüha ja võimalus püha tähistada puhkepäeval. Teine asi on koolivaheaeg. Noorte hulgas kahjuks nii palju usklikke ei ole kui minu põlvkonna ja vanemate inimeste hulgas. See ei kõrvalda probleemi, see on mingi lühiajaline lahendus

konkreetselt aastaks. Kusjuures härra minister võib muidugi seda lubada, aga tõenäosus, et ta on haridusminister ka ajal, kui keegi peab alla kirjutama määruse, mille alusel pikendatakse koolivaheaega – noh, mina pakuks, et see on 25 : 75 vastu. Umbes nii suur on see võimalus. Ma ei ole politoloog, ma ei oska täpsemalt vastata. Kas valitsuses on lahkkelid või ei ole, seda ei oska öelda. Valitsuse istungil ma ju käinud pole ja kuulnud, mida nad seal räägivad, ka pole. Aga igal juhul oli kõnealune valitsuse arvamus ühine, sinna ei olnud juurde kirjutatud midagi selletaolist, et haridusminister on eriarvamusel vms.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Oleme kuidagi takerdunud religiooni-küsimustesse. Minu teada on Eestis 80 eri konfessiooni ja kui oleks satanistlik ka registreeritud, siis oleks neid koguni 81. Aga mis puutub kahtede jõulude tähistamisse, siis looduses on täiesti võimalik lausa silmaga jälgida efekti, kus päike loojub kaks korda. Miks ei võiks siis olla kahed jõulud või ka näiteks kaks aasta vahetust, nii et üks kord aasta vahetub ära ja mõne nädala pärast uuesti? Tegelikult aitaks selline strateegia kindlasti kaasa Reformierakonna plaanile viia Eesti viie rikkaima Euroopa Liidu riigi hulka lähima 15 aastaga. Mis te arvate sellest majandusliku kasu efektist?

Mihhail Stalnuhhin

Kuidas see siin saalis ikka niiviisi juhtub, et omad inimesed küsivad midagi sellist, millele vastata ei oska? Ma jään selle vastuse võlgu, seda enam, et me saame sinuga kas fraktsioonis või suitsuruumis rääkida. Ehk sa selgitad mulle paremini, milles oli küsimuse sisu, siis ma võib-olla oskan sulle sisuliselt vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma olen sinuga nõus, et nagunii jõule tähistatakse. Õigeusklike jõule tähistab umbes 170 000 inimest. Seda ära keelata ei saa.

Nõukogude ajal eestlased tähistasid ka jõule ja siis käidi kirikute juures kontrollimas, kas õpilased käisid kirikus või ei käinud. Ma küsin aga teise ülestõusmispüha kohta. Me oleme üldiselt solidaarsed teiste Euroopa Liidu riikidega. Minu teada on ainult kaks või kolm riiki, kes teist ülestõusmispüha ei tähista. Võib-olla ma eksin, aga neid on vist kolm: Eesti, Malta ja Portugal. Miks me selles ei püüa solidaarsed olla? Teatavasti Eestis on üldse riigipühade arv väiksem kui teistes Euroopa Liidu riikides. Mis selle põhjus on, oskad sa välja tuua?

Mihhail Stalnuhhin

Miks ühes riigis on riigipühi üheksa ja teises 17, seda on väga raske selgitada. Kindlasti on kuidagi mängus rahva mentaalsus, religioosus ja kõik muud ajaloolised põhjused. Need otsused tehti kunagi oma 20 aastat tagasi ja ma ei tea, mis põhimõttest siis lähtuti. Mis puutub jõulude tähistamisse, siis ma tuletan meelde – loodan, et mälu ei peta mind –, et aastani 2002 oli meil üks õigeusu kirik registreerimata. Kui algusest peale oleks meil olnud mängus kaks õigeusu kirikut oma õigusliku staatusega, siis tähistataks ehk meilgi nii nagu Valgevenes ja Moldaavias kaht püha. Aga juhtus nii, nagu juhtus. See on üks selline loomulik asi – tähtis on kogu ajalugu, traditsioonid-tavad, kõik see, mis on juhtunud üleminekuajal. Sellest tulenevad riigipühade nimekirjad, kus peegeldub riikide omapära. Aga tore on see, et iga kell saab seda nimekirja muuta, ja seda on tehtud ka.

Tahan veel öelda, et sul on täiesti õigus: on olemas selliseid pühasid, mida kalendris punasega märgitud ei ole, aga mida kõik tähistavad. 15 aastat tagasi peeti siin saalis sõda seoses 8. märtsiga. Seda püüti siis riigipühaks teha ja vastuseks käis andmine, et mida te surute meile peale sellist totalitaarset nõukogude aja püha. Hiljem aga needsamad mõõdukad, kes tuletasid siin saalis meelde 9. märtsi 1944 Tallinnas ja kõike muud, seisid poodide juures punaste nelkidega, et jagada neid mööduvatele naistele. Nii et on olemas selliseid tähtpäevi, mida mingil põhjusel – poliitilisel, ideoloogilisel – me ei saa ametlikult tunnustada, aga tähistame ikkagi. Võib-olla mõne tähtpäeva puhul ei olegi erinevus nõukogude ajast, kui käidi kontrollimas, kes jõulude ajal kirikus käib, nii suur.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Reformierakond on siin saalis rõhutanud, et 170 000 õigeusklikku on väike grupp inimesi, kelle huvides ei ole vaja seadusi teha. Sa oled kaua aega Riigikogus olnud. Kas sa mäletad, et on ju tehtud seadusi palju väiksemate huvi- või inimgruppide huvides? Härra Maruste imestas, miks on tarvis õigeusklikelegi vaba päev anda. Siinkohal ma meenutan, et kui vene õigeusklikud tähistasid oma jõule Aleksander Nevski katedraalis, siis Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Kornelius esines seal läkitusega, mille kandis üle ka avalik-õiguslik televisioon. Seal ta ütles – ma mälu järgi meenutan –, et loodetavasti Eesti riik jõuab ükskord niikaugemale, et kuulutab selle päeva õigeusklikele vabaks päevaks. Nii et õigeusklikud loodavad. Nad ei palu ega nõua, vaid loodavad, et kunagi Eesti riik jõuab sinnani. Aga minu meelest on meil ennegi tehtud seadusi palju väiksemate gruppide huve silmas pidades.

Mihhail Stalnuhhin

Üks asi on see, mida sa eelmise päevakorrapunkti arutelus ise mainisid – vara tagastamine, mille tõttu said kannatada kümned tuhanded inimesed Eestis. Ei olnud eriti suur grupp inimesi, kelle jaoks seda tehti. Selliseid asju on tehtud jah ning praegugi viidatakse sellisele loogikale, et peaks kõigile need vabad päevad võimaldama, miks ainult ühele osale rahvast. Aga praegu ma äkitselt sain aru, et kolleeg Rummole võiks vastata niiviisi, et kui siin saalis kunagi istub grupp moslemiusulisi, eks nad siis tulevad oma ettepanekutega ja siis hakatakse neid pühasid arutama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Terje Trei!

Terje Trei

Ma tänan! Hea ettekandja! Te räägite siin praegu jõuludest, mida kalendrite erinevuse tõttu tähistatakse kahes usus eri ajal. Aga meil on ju ka teisi pühasid, näiteks jaanid. Miks te neid ei ole sisse toonud, miks te ühe pühaga olete piirdunud?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh teile võimaluse eest rääkida siin mitte eriti pikalt kõigest sellest, mille võrra ma sain targemaks Vikipeediat lugedes. Tegelikult saab seda kõike ka igauks ise lugeda, kogu info on seal olemas. Nii et ütlen ainult seda, et igal kirikul on mingi arv pühasid. Nendest osa on väga tähtsad, osa aga tavalisemad pühad. Praktiliselt on iga päev püha, sest iga päev on mõne pühaku päev. Vene kirikus on – vabandust, ma ei tea, kuidas see tuleks eesti keelde tõlkida – dvunadesjatõje prazdniki. See tähendab kaks ja kümme, 12 püha, mis on kõige tähtsamad. Nendest eraldi räägitakse kahest pühast, need on jõulud ja ülestõusmispuhad. Need on kristlase jaoks kõige tähtsamad pühad üldse. Seepärast me millestki muust ei räägi, ainult sellel lihtsal põhjusel. Issanda sünni ja Issanda ülestõusmine – need on kaks asja, mis on iga uskliku jaoks kõige tähtsamad. Muidugi iga religioon annab kõigele oma tõlgenduse, aga see ei muuda asja. Need on kaks kõige tähtsamat püha ja seepärast me nendest räägime.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo, teine küsimus!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Kõigepealt stenogrammi huvides: te omistasite mulle väga elegantselt ettepaneku tähistada riigipühadena mis tahes konfessiooni pühasid. See ei olnud ettepanek, see oli mu küsimus teile: kas te kujutate ette, et teie eelnõus pakutu kohaldamise ala on võimalik laiendada sellisel viisil, nagu mu küsimuses kõlas. Aga nüüd teise küsimuse juurde. Vastates härra Marustele te ütlesite väga targasti, et õigeusklikud konkreetsel juhul ei vaja kaitset, kuna neid kaitseb Jumal. Minu meelest teie eelnõu põhiline nõrkus ongi selles, et see üritab ühitada kahte ühitamatut teemat. Üks on usuvabadus, mis on üks inimõigusi ja üks inimese põhivabadusi, teine on riigipühade arv ja nende iseloom, mis on võrdlemisi kitsas riigielu korraldamise küsimus. Kas te nõustute minuga, et teie eelnõu on põhimõtteliselt ebaõnnestunud ja valel alustel?

Mihhail Stalnuhhin

Mitte mingil juhul ma ei nõustu teiega. Kui jäi arusaamatuks vastus teie esimesele küsimu-

sele, kas on võimalik seda nimekirja laiendada, siis siin maailmas on nii kaua, kuni inimestel või suus sulab, võimalik kõik. Ma ei teinud üldsegi nalja. Me näeme seda praegu mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis, kus linnades on mitu kohalikku omavalitsust. Eelmisel aastal ma käisin huvi pärast Hollandis läbi linnast, kus mošeesid on rohkem kui katoliku ja luteri kirikuid ja kus jõulukuuske enam keskplatsile ei panda. Tõenäoliselt on seal kehtestatud uued linnakorrad ja elu nendega vastavusse viidud. Varem või hiljem hakkab sama juhtuma riigi tasandil ja pole välistatud, et ka meil.

Ma saan aru, te olete liberaal ja vabadus peab teie arvates olema hästi lai. Peab olema võimalus, nagu Euroopas praegu moes on, suvalist religiooni sõimata, näidates sellega oma hinge avarust ja intellektuaalsust. Mina seda ei poolda. Mina tõesti arvan, et usk kaitseb usklikku iseenesest. Ma arvan, et kui teie riigikogulasena eelnõuga nõustuksite, siis osutaksite 170 000 inimese vastu teatud austust ja see oleks nende silmis suur pluss. Te võite usklik olla või mitte olla – ma ei tea, kas te olete usklik või ei ole –, aga selle vastu, et tänapäeva eetika ja moraali alused on Euroopa jaoks paika pannud selline maailmareligioon nagu kristlus, vaidleksid vähesed ja tõenäoliselt mitte selles saalis.

Nii et ma arvan, et see on õnnestunud seaduseelnõu. Te olete eelmisel aastal toetanud selliseid eelnõusid, mille alused on kristlusevastased, näiteks kooseluseadus ja teatud punktides lastekaitseadus. Te olete algatanud töövõimereformi, mis on küüniline. Eesti keeles, uskuge, ma ei suuda selle jaoks õiget sõna leida, vene keele kasutamise limiidi olen aga täna juba ära kasutanud. See on väga hea seaduseelnõu, mis annab teile võimaluse näidata oma valijatele ja kõigile Eesti elanikele, et teie, Paul-Eerik Rummo, olete seesama mees, kes kirjutab kunagi "Põgene, vaba laps!". Me laulame ja kuulame seda hea meelega seni ajani. Teil on võimalus näidata, et te olete vaba inimene, kes ei otsi võimalust opositsionäär pori sisse tallata selle eest, et tal on omad vaated, et te olete õige mees. Toetage seda seadust ja näidake kogu Eestile, kes te olite ja olete ja kelleks ka jääte!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mulle tundub, et seda eelnõu võetakse järjekordselt kui ühte vene teemat. Tegelikult on 170 000 õigeuskliku seas ka väga palju eestlasi. Ma võin öelda, et minu abikaasa sugulased on ka õigeusklikud. Nii et see ei ole puhtalt vene teema. Aga see selleks. Ma saan aru, et see eelnõu nagunii ei lenda. Aga ehk oleks olnud targem need kaks tähtpäeva lahutada, et oleks vähemalt läbi läinud teine ülestõusmispüha. Võib-olla oleks see isegi õnnestunud, sest pole ju normaalne, et me Euroopast nii erinevalt käitume. Sõidame näiteks mõnda teise Euroopa riiki, seal on pühad, ei saa pangavõlgadeid teha jne. Kas oleks olnud tark piirduda eelnõus ühe tähtpäevaga?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Tarmo! Jälle selline libe teema. Usk ütleb meile, et kristlus ei tee inimeste vahel vahet nende rahvuse järgi. Ja kuigi ma tean statistikat, kui palju selle 170 000 hulgas on eestlasi ja kui palju venelasi, ma ei hakka seda kasutama. Ma ei hakka sellest rääkima, sest see ei ole rahvuse küsimus. Õigeusu kirikuid on üle terve Eesti, isegi seal, kus venelasi pole nähtud oma kümme aastat või kord kümne aasta jooksul keegi näeb neid. Mis puutub kahte pühasse, siis kui mina selle ettepanekuga algselt välja tulin, oli see seotud ainult 7. jaanuariga. Fraktsioon tuletas aga meelde, et me oleme paar aastat tagasi rääkinud ka teisest ülestõusmispühast. Ja et teemat kaks korda mitte tõstatada, siis me otsustasime, et paneme need kaks eelnõu kokku.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, juhataja! Lugupeetud kolleeg! Paranda mind, kui ma eksin, aga vägisi tundub, et kõik saavad järjekordselt aru, et idee on väga hea, aga enne valimisi tuleb see jõuga maha suruda, ja ega keegi tegelikult väga ei mõtlegi, mis see teistele kaasa toob.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Pean nüüd hetkeks ära unustama, et ma olen õigeusklik ja kristlane, sest muutun kohe väga kurjaks. Asi on lihtsalt selles, et nii

praegusel kui eelmisel valitsuskoalitsioonil – IRL on muidugi nüüd palju targemaks muutunud, see tarkus tuli peale seda, kui nad koalitsioonist välja kukkusid – on olnud üks reegel: mitte miski, mis tuleb opositsioonilt, ei tohi läbi minna. Sellest reeglist on erandid tehtud ainult juhtudel, kui opositsiooni hääli on tahtud saada mingile kahtlasele eelnõule, millele isikuliselt alla kirjutatakse, näiteks kooseluseduse eelnõu. Vahetevahel see ka õnnestub.

Ma tuletan meelde kinnisvara omandamise kitsendamise seaduse muutmist. Seaduseelnõu ise oli valitsuse esitatud, aga meie tegime kaks aastat tagasi selle muutmiseks ühe ettepaneku, mis teinuks kõik lihtsalt kergemaks ja normaalsemaks, vähendanuks seda sürrealismi, mida meil on seal piiri ääres kuhjaga. Komisjonis enne teist lugemist seda muudatusettepanekut toetati, kõik oli korras. Siis tuli seaduseelnõu kolmandale lugemisele ja sellel hetkel keegi Stenbocki majas pööras tähelepanu, et Riigikogus läheb kohe läbi üks seaduseelnõu, kus on sees Keskerakonna muudatusettepanek, kusjuures selline põhimõtteline, millega on tegeletud juba 15 aastat. Ja siis tekkis kummaline olukord, et kolmandal lugemisel võeti eelnõu lihtsalt tagasi.

Lugupeetud kolleeg, kui sa arvad, et sellisel juhul on ajud mängus, siis ei ole, seal ei ole isegi mingit märki sellest. Seal on džungel ja seal on mängus instinktid. Seal on selge arusaam, et igauks, kes on teist värvi kui meie siin selles kärnkonnapesas, peab olema maha tallatud ja surnuks pekstud. See on kahjuks tänapäeval meie Eesti demokraatia. Nüüd olen muutunud kristlaseks tagasi ja ütlen, et olgu Jumal see, kes neile hinnangu annab. Mina rohkem seda ei tee.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalmer Lain!

Kalmer Lain

Aitäh, istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Seaduseelnõus on kirjas, et käesoleva eelnõu vastuvõtmine ei too kaasa täiendavaid riigieelarvelisi kulutusi. Erasektorile see kindlasti toob kulutusi kaasa ja ma arvan, et ka riigisektoris on mõningad asjassepuutuvad inimesed tööl. Kas te olete ikka kindel, et ei teki lisakulutusi riigieelarvele?

Mihhail Stalnuhhin

Nagu üks tark mees ütles, minuti pikkus sõltub sellest, kummal pool tualettiust sa seisad. Kuidas vaadata – kui te tahate tõestada, et see toob endaga kaasa kulutusi, siis te tõestate selle ära ja ka mina saan seda tõestada. Kui te soovite tõestada, et ei too kaasa kulutusi – tegelikult on ju puhkepäev ja kulutused puhkepäeval vähenevad –, siis see on ka täiesti tõestatav. See on üks neid juhtumeid, kus ühest hinnangut ei ole ega saagi olla. Sellist asja tuleb elus ette. Meie eelistame seda seisukohta, et see ei too täiendavaid kulutusi kaasa. See ei ole ju mingi tankide ostmine, kus on selge, et võetakse raha ja antakse ära – need on täiendavad kulutused. Kus te selle eelnõuga seoses näete võimalust, et tekivad arvestatavad kulutused? Neid ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhi-seaduskomisjoni liikme Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt Riigikogu! Hea istungi juhataja! Riigipühade seas on 24. detsember – jõululauapäev, 25. detsember – esimene jõulupüha ning 26. detsember – teine jõulupüha. Selle seaduse kontekstis ei olegi oluline, mida meist keegi nendelt pühadelt ootab – kas õnnistegijast lapsukese sünni tähistamist või punase kuue ja valge habemega vanapapit koos kingikotiga või hoopis mingit päkapikumeest, kes toob kingitused jõulukuuse alla. Tähtis on hoopis see, et nende tähtpäevade riigipühaks kuulutamisel on lähtunud just meie riigi kultuurikonkreetist ja ajaloolisest taustast.

Riigipühad ei puuduta ju ainult usklikke, need puudutavad kõiki Eestis elavaid inimesi. Me peame võtma aluseks ka meie põhiseaduse, mille 40. paragrahv ütleb otsesõnu: igäihel on südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadus. Kuulumine kirikutesse ja usuühingutesse on vaba ja riigikirikut ei ole. Mida see tähendab? See tähendab seda, et põhiseaduses sisaldub riigi ja religiooni lahususe ning võrdse distantssi hoidmise reegel, mis kehtib kõigi uskude ja ka veendumuste kohta.

Nendest printsiipidest või postulaatidest lähtuvalt otsustas põhiseaduskomisjon tänavu 12. jaanuaril, kui ta arutusel olevat eelnõu

kaalus, häältega poolt 6, vastu 2, erapooletuid 2 teha Riigikogu saalile ettepanek see eelnõu tagasi lükata.

Loomulikult vaagis komisjon enne sellise otsuse langetamist eelnõu põhjalikult läbi. Eelnõu algataja härra Stalnuhhin kandis oma teada headuses ka komisjonis ette asjaolud, miks seda seadust on tarvis. Soovitakse täiendada pühade ja tähtpäevade seadust sättega, mis muudaks õigeusklike jõulupüha, 7. jaanuari ning ülestõusmispühade teise püha riigipühaks ja puhkepäevaks. Komisjonis oli ka arutusel, et õigeusu puhul on Eestis tegu kahe kanoonilise alluvusega: on Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik ja Moskva Patriarhaadi Eesti Õigeusu Kirik. Esimene neist tegutseb uue, Gregoriuse kalendri järgi, teine tegutseb vana, Juliuse kalendri järgi. Juliuse kalendri järgi tähistavad jõule ka vanausulised.

Komisjonis, nii nagu täna ka Riigikogu saalis selgus, et mingeid takistusi õigeusklikel, ka n-ö vene õigeusklikel oma jõulude tähistamiseks ei ole. Meil oli juttu ka sellest, kas teistes riikides tähistatakse jõule kaks korda. Kõlas, et teadaolevalt seda ei ole, aga iga riik peab ise otsustama, mis põhjusel ta ühe või teise tähtpäeva riigipühaks kuulutab. Veel oli nagu tänagi juttu sellest, et seletuskirja järgi ei too see eelnõu seaduseks muutumise korral mingeid rahalisi kulutusi kaasa, kuid vaieldamatult tooks siiski. Aga see ei ole selle eelnõu tagasilükkamise puhul põhituum, kui nii võib öelda.

Kuulasime ära ka Vabariigi Valitsuse esindaja Justiitsministeeriumi seisukoha. Valitsus otsustas juba eelmise aasta 4. detsembril üheselt, et ei toeta seda eelnõu. Põhjendus oli, et 7. jaanuaril ei tähista jõule Eestis mitte kõik õigeusklikud. Ning et sõna "õigeusklik" on selles eelnõus siiski mitmetähenduslik. Veel leiti, et meie ajaloolises traditsioonis ei ole ülestõusmispühade teine püha nii ulatuslikult tähistatav, et see peaks olema riigipüha.

Lõppkokkuvõttes siis, head kolleegid, nagu ma ütlesin, otsustas komisjon häältega 6 poolt, 2 vastu ja 2 erapooletut ettepanekut mitte toetada, vaid eelnõu tagasi lükata. Me viisime komisjonis läbi isegi nimelise hääletuse, kuna üks hea kolleeg meie komisjonist palus seda, aga tulemused jäid selliseks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Mul on hea meel, et sina komisjoni nimel esined, sellepärast et sa oled pikaajaline Riigikogu liige ja oskad võibolla kõige paremini küsimustele vastata. Esimene küsimus on selline, et praegu on Eestis riigipühaks kuulutatud jõuluaeg katoliku ja luteri kiriku traditsioonide alusel. Milline oli põhiargument, et just nende kirikute jõulud on kuulutatud riigipühaks?

Väino Linde

Komisjonipoolse ettekandjana olen sunnitud vastama, et sellist arutelu, millest tulenevalt on just 24., 25. ja 26. detsember jõulupühadena Eestis riigipühad, põhiseaduskomisjonis ei olnud. Võin neid põhjuseid küll arvata, aga ma ei olnud siis Riigikogu liige, kui need päevad riigipühadeks kuulutati.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Sinu jutu järgi räägiti komisjonis sellest, et kaasnexsid teatud kulud või õigemini jääks teatud tulu saamata. Kas komisjonis öeldi selgelt välja, et ettevõtjad põhimõtteliselt ei toeta ega saagi toetada sellist eelnõu? Sel päeval jääb ju töö tegemata ja see on saamata jäänud tulu. Oli sellest juttu või ei olnud?

Väino Linde

Meie hea kolleeg põhiseaduskomisjonist Kalev Kotkas märkis, et eelnõu seletuskirjas on öeldud, et eelnõu vastuvõtmine ei too kaasa täiendavaid kulusi. Kui aga arvestada, et nendes struktuurides, mis peavad ka pühade ajal töötama, tuleb palka maksta pühadetiifi järgi, siis mingi kulude suurenemine siiski kaasneb. Selles kontekstis oli sellest juttu küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Esiteks tahan täpsustada, et õigeusu kiriku jaoks on ülestõusmispäev kõige tähtsam päev kõikide tähtsate päevade reas. Aga minu teine küsimus on selline. Palun täpsustage ikkagi, milline oli see põhiargument, et ettepanek ei leidnud toetust?

Väino Linde

Võib arvata, et Eestis pole riigipühad initsieeritud üksikute kirikute usulistest veendumustest, vaid meie rahva kultuurist. Seda ma ütlesin komisjonipoolse ettekandjana siin kõige alguses. Kui ma õigesti mäletan, siis komisjonis juhtis sellele tähelepanu ka meie kolleeg Jaak Aaviksoo. See riigipüha ei puuduta ainult usklikke, vaid kõiki inimesi, kes Eestis elavad. Ja aluseks on võetud just nimelt meie riigi kultuurikontekst ja ajalooline taust. See ongi viinud otsuseni, et Eestis tähistatakse jõule uue kalendri järgi.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Väino Linde! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 768 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks!

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud pühade ja tähtpäevade seaduse § 2 muutmise seaduse eelnõu 768. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Katkestan hääletuse – sõnastasin valesti, vabandust!

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 768 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 37 Riigikogu liiget, vastu 22, üks inimene oli erapooletu. Eelnõu on tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 4.)

3. Koolieelse lasteasutuse seaduse § 10 muutmise seaduse eelnõu (791 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud koolieelse lasteasutuse seaduse § 10 muutmise seaduse eelnõu 791 esimene lugemine. Ma

palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Lugupeetud kolleegid! Isamaa ja Res Publica Liit on toonud lauale ühe väga hea eelnõu. Aga alustan hoopis faktist, mis on mõnevõrra ajaloolisem kui eelnõu sisu. Siit puldist on esitletud palju eelnõusid, mis on tuginenud ettepanekutele, mis inimesed on teinud kohtumistel ja oma kirjades. Aga see on esimene eelnõu Riigikogu menetluses, mille sisu on sündinud otse sotsiaalmeedias. Ja sündis see ühe probleemi arutelust sotsiaalmeediakanalis nimega Näoraamat. Tutvustan kõigepealt seda probleemi, millele lahendust otsiti. Tegu ei olnud sellise küllalt sageli kasutatava võttega, et Riigikogu liige paneb sotsiaalmeediasse juba olemasoleva lahenduse ja inimesed kas vajutavad nuppu "meeldib" või ei vajuta. Käis tõepoolest arutelu probleemi üle ning lahendus, mis välja pakuti, oli esmapilgul mõnevõrra ebakonventsionaalne, ent arutasime seda pikemalt ja leidsime, et see tegelikult toimiks väga õiglaselt ja väga hästi.

Aga nüüd probleemi kirjelduse juurde. Iivet ehk laste sündi mõjutavad kõige rohkem nii demograafide kui ka teiste sotsiaalteadlaste ja praktikute hinnangul teenuste kättesaadavus ning võimalus töö- ja pereelu ühitada. Õieti on tegemist ühe ja sama asjaga: tänapäeval sõltub töö- ja pereelu ühitamine palju rohkem lastele ja lastega peredele mõeldud teenuste kättesaadavusest kui sellest, kui suur on parasjagu näiteks lapsetoetus. Ka 45-eurone lapsetoetus ei võimalda kuu aja jooksul katta kõiki kulusi lapse kasvatamiseks sellisel moel, et vanem saaks lapse kõrvalt tööl käia. Seetõttu on üks kriitilisemaid teenuseid väikeste lastega peredele lasteaia- või lastehoiukohta pakkumine.

Enamik omavalitsusi Eesti Vabariigis on selle ülesandega ehk kohustusega pakkuda lastele alates 1,5 eluaastast lasteaia- või lastehoiukohta suurepäraselt hakkama saanud. Suur kiitus nendele omavalitsustele siinkohal selle eest! Ent on väike hulk omavalitsusi, kes ei ole selle ülesandega viimastel aastatel hakkama saanud. Ma ei hakka siin arutlema selle üle, missuguses vanuses lapsi oleks õige lasteaeda panna, kuigi see on küsimus, mis selle teema arutelul alati esitatakse. Äkki ei olegi õige nii

pisikesi lasteaeda panna? Äkki peaks ema olema kodus kuni lapse koolimineku? Ent see ei ole tänase arutelu teema.

Lihtsalt info andmiseks ütlen, et Euroopa Komisjon võttis paar aastat tagasi kokku eri riikides tehtud pikaajaliste uuringute tulemused, mis kajastasid lasteaedade ja lastehoiu mõju lastele. Lühidalt öeldes tuvastati pikaajaliste teadusuuringute ja võrdluse tulemusena järgmist. Ei ole mõju lapse arengule sellel, kas ta käib lastesõimes/lasteaias või ta ei käi seal. Ei ole mõju ka sellel vanusel, millal laps hakkab lasteaias või lastesõimes käima. Küll aga mõjub lapse arengule lasteasutuse töö kvaliteet, eriti suur on see mõju siis, kui laps kasvab sotsiaalses mõttes mahajäänud või puudust kannatavas peres. Kui sellisel lapsel on võimalik käia lastesõimes või lasteaias, on sellel positiivne mõju. Aga üldjuhul, n-ö tavaliste perede puhul mõju puudub, nii negatiivne kui ka positiivne. Nii et selle küsimuse juurest me võime kiiresti edasi liikuda.

Kuidas seda probleemi lahendada? Riigikogu kiitis eelmisel aastal heaks eelnõu, mis võimaldab kohalikel omavalitsustel asendada lasteaia kohta kuni kolmeaastastele lastele lastehoiukohta, mida on kohalikul omavalitsusel oluliselt lihtsam kas ise luua või kasutada koostööd erasektoriga. Kõige selle juures on endiselt lahendamata küsimus, mida peaks tegema üks pere, kus kasvab väike laps, kellele omavalitsus ei paku ei lasteaia- ega lastehoiukohta. Kui vaadata meist rikkamaid Euroopa maid, siis näeme, et mujal on see probleem lahendatud selliselt, et pere mitte ühelgi juhul ei jää tühjade kätega – midagi omavalitsus perele ikkagi pakkuma peab, eelistatult loomulikult lasteaia- või lastehoiukohta.

Sellest arutelust Näoraamatus (inglisekeelse nimega Facebook) pakuti välja lahendus, mille autor on tuntud raamatuillustraator Piret Räni. Arutluskäik oli selline, et tõepoolest, kui vanemahüvitise mõte on hüvitada aega, mille vanem lapse tõttu peab töölt eemal olema – kehtiva seaduse kohaselt on ju vanemahüvitise mõte soodustada lapse kasvatamise kõrvalt tööl käimist –, siis on täiesti loogiline, et kui omavalitsus ei ole täitnud oma seadusest tulenevat kohustust, mis on omavalitsusel muuseas lasunud juba mitukümmend aastat ja ulatub 1960-ndate algusesse ja mis taasiseseisvunud Eestis kehtib 1993. aastast, siis peaks oma-

valitsus vanemale tema vanemahüvitist samas summas edasi maksma, kuni vajalik lasteaia- või lastehoiukoht leitakse. See toimiks enam-vähem samamoodi kui kindlustussüsteem.

Loomulikult on põhieesmärk ka praegu kehtiva seaduse järgi see, et omavalitsus peaks pakkuma lasteaia kohta, selle puudumise korral lastehoiukohta. Aga kui tõesti on selline harv olukord, kus omavalitsus ei suuda pakkuda ei ühte ega teist, siis ei saa normaalseks pidada, et kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni on sisuliselt kahele inimesele ette nähtud sissetulek lapsehooldustasuna 300 eurot, mis teeb 150 eurot inimese kohta kuus. Arusaadavalt ei ole ühegi seaduse eesmärk sundida ema või isa töölt eemal olema ajal, mil laps võiks nende arvates juba lasteaias käia. Kuna eralasteaed või eralastehoid käib perele üle jõu, ei oska lapsevanem oma tööandjale öelda, mis kuupäeval ta võiks tööle naasta.

Praxis on seda probleemi üsna põhjalikult analüüsinud Sotsiaalministeeriumi tellimusel ja jõudnud samale järeldusele, et lastehoiu- või lasteaia kohta kindlustamine on murrangulise mõjuga nii perede turvatundele kui ka seeläbi kogu meie rahva iibele. Euroopa Liidu riikide olukorda uurides näeme selgelt, et nendes maades, kus lasteaia kohta saab sisuliselt järgmisel tööpäeval pärast lapsevanema avalduse esitamist, on loomulik iive suurem kui Eestis. Kõnealune kindlustus, mida loodetavasti peaaegu et vaja ei lähekski, oleks kõige olulisem just nimelt turvatunde andmise efekti poolest. Loodetavasti sunniks ja motiveeriks see neid omavalitsusi, kes seni ei ole lastehoiu küsimust lahendanud, meie kõige väiksemaid ja kõige kiiremini arenevaid ühiskonnaliikmeid oma prioriteetides veidikene ettepoole tõstma.

Seda lahendust tutvustades rõhutan seda, et see on koostatud äärmiselt vastutustundlikult. Tegu on küll üheainsa lõike lisamisega koolieelse lasteasutuse seadusesse: § 10 täiendatakse uue lõikega nr 4. Selles lõikes on aga peale juba selgitatu ette nähtud järgmised asjad. Vanem peab vähemalt kolm kuud ette teada andma, et ta soovib lasteaia- või lastehoiukohta. Sellist sätet praeguses koolieelse lasteasutuse seaduses ei ole. Kehtiv seadus kohustab kohalikku omavalitsust sisuliselt järgmisel tööpäeval pärast avalduse saamist lapsele lasteaia- või lastehoiukohta pakkuma. Meie oleme oma

eelnõus ette näinud, et omavalitsusele antakse lahenduse leidmiseks kolm kuud aega.

Eraldi on rõhutatud, et vanemahüvitist ei maksta juhul, kui vanem ei ole pakutud kohta teeninduspiirkonna lasteasutuses või alla kolmeaastase lapse puhul lastehoiuteenuse osutajalt vastu võtnud. Nii et lapsevanematel puuduks selle eelnõu jõustumise korral ka võimalus hakata kergelt lisaraha teenima, kui omavalitsus lasteaia- või lastehoiukohta pakub ja pere seda vastu ei võta. Sellisel juhul vanemahüvitist edasi ei maksta.

Lisaks oleme siin läbi mõelnud ka selle tahu, et meie eesmärk ei ole ühelgi moel naisi, ammugi mitte mehi tööturult eemal hoida. Seepärast sätted, mis on praegu vanemahüvitise seaduses ja piiravad töötamise tulusust vanemahüvitise saamise ajal, kohaliku omavalitsuse poolt jätkuhüvitise maksmise korral ei rakenduks. Mõte on selles, et see summa oleks mõeldud kas vanema enda kodus olemise hüvitamiseks või selleks, et vanem maksaks selle abil lastehoiuteenuse eest.

Haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski on selle lahenduse hindamiseks saatnud seitsmest punktist koosneva kirja ja kuna ma seda kirja komisjonis analüüsisin, siis teen seda ka siin. Kiri torkab silma sellega, et seitsmes punktis on suutnud minister Jevgeni Ossinovski libastuda või eksida 15 korral. Tegemist on omalaadse rekordiga. Aga käime selle kirja siin siis läbi. Esiteks on minister Ossinovski arvanud, et kui lapsevanem on soovinud oma lapsele lasteaia kohta, siis ei peaks ta mitte mingisuguseid hüvitisi saama, vaid ta peaks saama selle lasteaia kohta. Siinkohal me oleme ministriga täiesti nõus: lasteaia kohta peaks tõesti saama. See eelnõu aga lahendab teist küsimust – see lahendab olukorda, kus omavalitsus mingisugusel põhjusel lasteaia kohta ei paku. Mis sellest perest siis ikkagi saab? Veel kord: tegemist oleks euroopaliku lahendusega, et pere ei jää ühelgi juhul turvatundeta. Seega ministri viidatud vastuolu haldusmenetluse üldiste põhimõtetega eelnõus pole.

Teiseks on avaldatud arvamust, et vanemahüvitis on seotud isiku individuaalse palgaga, millel puudub seos lasteaia kohta maksumusega. Absoluutselt puudub! Ainult et vanema kodus istumisel puudub samamoodi igasugune seos lasteaia kohta maksumusega. On sügavalt eksitav arvata, et vanema sunnitud töölt eemal-

viibimine oleks kuidagi hüvitatud, kui kohalik omavalitsus maksaks talle lihtsalt lasteaiakoha maksumusega võrdset tasu. On nii mehi kui naisi, kelle töö, teenistus, laenu ja kõik muu selline on seotud teistsuguste numbritega kui lasteaiakoha maksumus. Seepärast ei soovi nad kodus istuda ning sellest lihtsast seosest lasteaiast ja vanema töөлkäimise vahel oleks ammu aeg aru saada.

Kirjas on öeldud, et lasteaiakoha pakkumine oleks kohalikele omavalitsustele uus kohustus. Ei oleks! Tegemist ei oleks uue kohustusega. Koolieelse lasteasutuse seadus, mis kohustab kohalikku omavalitsust pakkuma lasteaiakohta sisuliselt järgmisel tööpäeval pärast vanema avalduse saamist – laps peab muidugi olema saanud vähemalt 1,5 aastat vanaks –, kehtib juba väga pikka aega. Ja muuseas, väga pikka aega on omavalitsused suutnud seda ka täita. Ma veel kord rõhutan: valdav enamik Eesti omavalitsusi suudab seda seadusnõuet täita ka praegu. Mitte ühegi koha pealt ei ole eelnõu eesmärk, et lapsevanem oleks kauem kodus, nagu minister on aru saanud. Vastupidi, kui lapsevanem esitab avalduse lasteaiast või lastehoiukohta saamiseks, siis on ta ju näidanud seda, et ta soovib tööle minna. Lapsevanemate suhtes on ehk isegi solvav arvata, et keegi taotleb kohta lasteaias selleks, et ise rahulikult kodus olla.

Kirjas on öeldud, et seaduses on ette nähtud hoiuteenuse pakkumine 1,5–3-aastaste laste vanematele. Me oleme täiesti nõus, et selline võimalus on seaduse kohaselt olemas, ja me ei ole seda kuidagi vastustanud. Eelnõu ütleb väga selgelt, et kui vanem ei ole pakutud hoiukohta vastu võtnud, talle hüvitist ei maksta.

Kirjas on ka lause, et ei ole mõttekas eeldada või igal juhul arvestada sellega, et kohalikud omavalitsused oma kohustust ei täida. Sellise lause peale võiks kindlustussüsteemi kohe kinni panna! Me ei eelda, et keegi ajab ülekäigurajal jalakäija alla, me absoluutselt ei arvesta sellega, ent ometi oleme liiklusseadusse kirja pannud, missugused järeلمid on sellisel juhul, kui keegi seda ikkagi teeb. Ka see eelnõu ei eelda mitte ühelgi moel, et omavalitsused oma kohustust ei täida. Vastupidi, eelnõu eeldab seda, et omavalitsused oma kohustust täidavad, aga me pakume täiendavat kindlustunnet juhaks, kui see mingil põhjusel nii ei ole.

Loen ette ka järgmise matemaatilise geniaalsuse: "Kuna kohalikud omavalitsused ei võimalda enda sõnul lasteaiakohti seetõttu, et neil pole selleks piisavaid vahendeid, siis ei ole ka mõeldav, et neil oleks vahendeid vanemahüvitise maksmiseks." Kui see on Haridus- ja Teadusministeeriumi lähenemine seaduse ignoreerimisele kohalike omavalitsuste poolt – öeldakse, et raha ei ole, ja siis justkui polegi vaja seadust täita –, siis selle lähenemisega ei saa me nõus olla. Lisaks tuletame meelde, et lapse kõrvalt tööle läinud vanem maksab tulumaksu, millest osa saab ka kohalik omavalitsus endale. Seega vanema tööleminekul on igal juhul positiivne seos ka riigieelarve ja kohaliku omavalitsuse eelarvega.

Samuti tuleb rõhutada, et puudub igasugune korrelatsioon kohaliku omavalitsuse majandusliku võimekuse ja tema võimekuse vahel pakkuda lasteaiakohti. Me näeme, et mitmed väga kehvad järjel omavalitsused suudavad lasteaiakohti kenasti pakkuda ja mitmed jõukad omavalitsused, näiteks Tallinna linn, seda ei suuda. Viimased on otsustanud oma eelarveraha kulutada muude kulude katteks.

Mul hakkab aeg otsa lõppema, seepärast võtan ülejäänud vead selles kirjas väga lühidalt läbi. Olevat tekitatud küsimus, kas omavalitsus on oma kohustuse täitnud, kui ta maksab hüvitist. Ei, ta ei ole oma kohustuse täitnud. Seadus ütleb selgelt, et omavalitsusel on kohustus lasteaiast või lastehoiukohta pakkuda.

Kuuenda punktiga saaks isegi nõus olla, aga ainult esimese lause puhul: "On väga oluline, et vanem saaks soovi korral peale vanemahüvitise lõppemist tööturule naasta." Ka meie arvame, et see on äärmiselt oluline.

Väidetakse, et käesoleva eelnõuga kohaldatava meetme negatiivne külg on naiste pikaajalise tööturult eemaloleku soodustamine. Kust otsast? Eelnõu eesmärk on risti vastupidine: meil on soov tagada, et omavalitsus pakub lasteaiast või lastehoiukohta ja naised ei oleks kaua aega tööturult eemal, vaid saaksid lapse kõrvalt tööle minna, kui nad seda vähegi soovivad. On veel mõned muudki sügavalt ekslikud seisukohad selles kirjas.

Lõppkokkuvõtteks palun toetada seda perele kindlustunnet andvat ja mitte ühtegi uut ülesannet sisaldavat eelnõu, mille heakskiitmine tähendaks pikka sammu edasi, et vanemad ei peaks muretsema, mis saab pärast seda, kui

laps on saanud 1,5-aastaseks ning mingil põhjusel omavalitsus talle kohta lasteaias või lastehoius ei paku. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Eelnõust ma kuskilt Tallinna linna probleeme välja ei lugenud, aga te suutsite nendest oma kõnes siiski natuke rääkida. Ma võin teile teatada, et Tallinna linnas pole enam lasteaiakohti puudu, ainult et kõikides piirkondades need ei jagune võrdselt. Eelnõu algataja võiks seda teada. Samas ma tean Eestis paljusid omavalitsusi, kus IRL on võimul ja lasteaiakohti ei jätku, aga see pole sellele eelnõu teema. Ma küsin, kui suur on vanemahüvitis, mida kohalikud omavalitsused peavad hakka- ma välja maksuma.

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh selle küsimuse eest! Kommentaariks Tallinna teemale ütlen, et tõepoolest vabu lasteaiakohti pealinnas on. Aga täpselt samamoodi on tõde see, et erivajadustega lastele lasteaiakohti Tallinnas ei ole mitte üheski linnaosas, isegi Lasnamäe kõige tagumises otsas ega Koplis mitte. On fakt, et Tallinnas on lapsi, kellele linnal ei ole pakkuda mitte ühtegi lasteaiakohta.

Nüüd vanemahüvitise suurusest. Aitäh selle väga hea küsimuse eest! Kuna see raha on mõeldud hüvitama summat, mis lapsevanemal töölt eemaloleku tõttu saamata jääb, siis võiks see sõltuda tema senisest palgast. Ka nendele, kellel sissetulekut ei olnud, maksaks kohalik omavalitsus täpselt sedasama vanemahüvitise summat. Me analüüsisime ka seda, kas see peaks olema kõigile üks ja sama summa või ikkagi erinev, nii nagu see vanemahüvitise puhul praegu on. Jõudsime seisukohale, et oluline on hoida perel sedasama elustandardit. Lapsevanem ei jäta mitte vabatahtlikult tööle minemata, vaid seetõttu, et kohalik omavalitsus ei täida oma kohustust. Kordan veel, et need on erandlikud juhtumid. Aga nii nagu teiste kindlustussüsteemide puhul kombeks, oleks sel juhul tagatud seesama vanemahüvitise summa, mida neile senimaani maksti.

Samas ei ole vaja tunda hirmu selle ees, et äkki hakkab kohalik omavalitsus pakkuma lasteaiakohti esimesena nendele vanematele, kellele on makstud vanemahüvitist näiteks maksimumsummas. Omavalitsused peavad pakkuma lasteaiakohti järjekorra alusel. Kui järjekorra eesotsas on näiteks üheksa minimaalses suuruses vanemahüvitist saanud inimest ja kümnendal kohal on maksimumsummas vanemahüvitist saanud lapsevanem, siis peab omavalitsus enne leidma kohad nendele üheksale ja alles seejärel saab pakkuda kohta kümnendale. Selline piltlik näide.

Kordan, esikohale on tõepoolest seatud inimeste arusaadav huvi minna tööle ja teha tööd, milleks nad võimelised on, ja selle eest palka saada. Ja kui keegi omavalitsuse pakutud lasteaiakohti või lastehoiukohast loobub, siis talle mingisugust hüvitist maksuma ei pea.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Barbi Pilvre!

Barbi Pilvre

Selles eelnõus on püstitatud väga oluline küsimus. Tõepoolest, mida teevad inimesed, kelle vanemahüvitis lõpeb ja nad peaksid tööle minema, aga lasteaiakohta ei ole? Eriti puudub see üksikvanemaid. Siin pakutud hüvitissumma on aga võib-olla ebarealistlik. Kas sa oled mõelnud sellele, et ehk võiks omavalitsus hüvitada linna võimaldatud lasteaiakoha ja eralasteaiakoha maksumuse vahe?

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! See on samuti väga hea küsimus. Me analüüsisime selle variandi ka läbi ja see jäi kõrvale järgmistel põhjustel. Esiteks tooks see kaasa suhteliselt suure halduskoormuse, kuna tuleks hakata analüüsima, kas eralasteaiakohti arved on põhjendatud või mitte. Kui seadusesse oleks lausaliselt sisse kirjutatud, et omavalitsus peab juhul, kui ta ei paku munitsipaalasüsteemis lasteaiakohta, kõnealuse vahe hüvitama, siis tõenäoliselt tekiksid üsna kiirelt eralasteaedade või eralastehoidude 1000-eurosed kuarved. Lastehoidu võib teatavasti võtta ka ühe lapse ja ei ole sugugi välistatud, et mõni ettevõtlik inimene loob sellise 1000-eurose koha. Vanemahüvitise seadusse on aga algselt sisse kirjutatud mõte, et see on vajalik selleks, et hüvitada see raha, mis vanemal jääb saamata

lapse pärast töölt eemal olles. Nii tundus see pakutu kõige selgem ja kindlam lahendus.

Toonitan ka, et selle lahenduse väljamõtlemise au ei saa me kuidagi endale võtta. See sündis sotsiaalmeedia arutelus ja tundus seal osalenud inimestele alguses nagu üllatav – et ahah, siis selline lahendus! Aga seda läbi kaaludes hakkas tunduma, et see on kõige väiksema halduskoormusega ja kõige rohkem eesmärgipärane lahendus.

Veel kord alla kriipsutades toonitan, et esmane eesmärk on see, et omavalitsus pakuks lasteaia- või lastehoiukohta, mille maksumus on ju koolieelse lasteasutuse seadusega reguleeritud ja mis peaks igale perele jõukohane olema. Kui näiteks üksikvanem ei jõua maksta ka sellise koha eest, siis peaks omavalitsus pakkuma talle seda teenust väiksema summa eest. Ja kõik omavalitsused seda nõuet tegelikult täidavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et see on äärmiselt suure vastutustundega koostatud eelnõu. Ma väidan vastupidist. Kui te olete põhiseaduse läbi lugenud, siis teate, et põhiseaduse kohaselt ei tohi kohalikule omavalitsusele panna ühtegi ülesannet, mida riik rahaga ei kata. Ma ei hakka rääkima kõigile teada Riigikohtu lahendist. Te panete vaatamata sellele lahendile omavalitsusele täiendava kohustuse, mille on otsustanud keegi kõrvalt. Kuidas selline asi võimalik saab olla? Te ütlete omavalitsusele, et seda kohustust peab täitma. Mida peab kohalik omavalitsus selle peale tegema? Kas riik katab selle kinni? Seni on ju olnud riigi ülesanne vanemahüvitist maksta. Kuidas te selle lahendate, et lihtsalt panete kohalikule omavalitsusele raha eraldamata täiendava kohustuse ja ütlete, et olge kena ja täitke? See on põhiseadusega vastuolus.

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh selle väga hea küsimuse eest! Me ei pane kohalikule omavalitsusele mitte ühtegi mitte hiiresabapikkustki uut ülesannet. Kohalikul omavalitsusel on juba praegu kõigutamatu kohustus pakkuda absoluutselt igale lapsele,

kes on saanud 1,5 aastat vanaks, kuni tema koolimine kuni järgmisel tööpäeval pärast lapsevanema avalduse esitamist lasteaia- või kuni kolmeaastasele lapsele lasteaia- või lastehoiukohta. See on kohaliku omavalitsuse absoluutne kohustus ja seda on enamik omavalitsusi suure eduga täitnud. Kui kohalik omavalitsus rikub seadust ega täida seda kohustust, siis ei ole meie arvates normaalne, et kannataja pool on väikese lapsega pere. Eriti, nagu hea kolleeg Barbi Pilvre välja tõi, üksikvanemaga pere. Üksikvanemal ei ole last tõesti mitte kuskile jätta ja ta ongi sunnitud töölt koju jääma. Me lihtsalt ei aktsepteeri seda ja ma usun, et see on tegelikult meie üldine suhtumine, et me ei aktsepteeri lausalist seaduse rikkumist.

Seepärast me oleme välja pakkunud sellise kindlust andva võimaluse, kuidas kaitsta peret juhul, kui kohalik omavalitsus rikub seadust. Veel kord: ma rõhutan, tegemist ei ole mitte ühelgi moel uue kohustusega kohalikule omavalitsusele. Juba praegu peab pakkuma igale vähemalt 1,5-aastasele lapsele, kelle vanem selleks soovi avaldab, lasteaia- või lastehoiukohta.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Liisa-Ly Pakosta! Ma palun kaasettekaneks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Andrus Saare!

Andrus Saare

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõu 791 esimene lugemine oli kultuurikomisjoni istungi päevakorras 12. jaanuaril. Isamaa ja Res Publica Liidu esindajana tutvustas eelnõu Liisa-Ly Pakosta ning Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukohta tutvustas õiguskonkord jurist Indrek Kilk. Seaduseelnõu algataja esindaja andis ka komisjonile pika ja põhjaliku ülevaate, nii nagu ta tegi täna siin puldis. Ta kommenteeris Haridus- ja Teadusministeeriumi kirjalikult esitatud arvamust ning esitas sellele omapoolsed vastuväited. Äsja selgitas Liisa seda kõike pikalt siingi saalis.

Peale ministeeriumi esindaja ja eelnõu algataja esindaja vahelist diskussiooni esitasid küsimusi ja arvamusi ka komisjoni liikmed. Nimetan mõned neist. Üks komisjoni liige arvas, et eesmärk on igati üllas, aga eelnõu

sellisel kujul ellurakendamist ta väga realistlikuks ei pea. Mitu komisjoni liiget oli seisukohal, et tegemist on riigi funktsiooniga ja nii see peaks ka edaspidi jääma. Ühel komisjoni liikmel tekkis küsimus, kas selle seaduse rakendamise korral ei teki olukord, et kohalikud omavalitsused hakkavad lasteaiakohti jagama vastavalt sellele, kui suur on kellegi vanemahüvitis. Sellest rääkis Liisa täna ka siin. Komisjonis vastas ta selle peale, et see ei ole võimalik, sest lasteaiakohti tuleb jagada vastavalt järjekorrale.

Diskussioon väga pikk ei olnud. Kokkuvõttes otsustas komisjon võtta eelnõu 791 täiskogu istungi päevakorda 20. jaanuariks ja määrata komisjonipoolseks ettekandjaks mind – need otsused olid konsensuslikud. Hääletati ettepanekut esimene lugemine lõpetada, selle poolt oli 2 komisjoni liiget, vastu 4 ja erapooletuid 2. Sellest tulenevalt on komisjoni ettepanek see eelnõu tagasi lükata.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoo-

ve ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, me hääletame selle läbi.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 791 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu 17, üks rahvasaadik jäi erapooletuks. Eelnõu on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 5.)

Head kolleegid, tänane päevakord on ammandatud. Soovin kõikidele kaunist päeva jätku! Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 12.32.

Istungi kestus 2 tundi ja 32 minutit.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 21. jaanuar 2015

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Valitsuse poliitika
2. Kodukulud
3. Valitsuse tegevusprogrammi täitmine
4. Relvakaubandusest
5. Hariduspoliitika

Istungi rakendamine

1. Kodakondsuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (737 SE) kolmas lugemine
2. Lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (805 SE) kolmas lugemine
3. Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (713 SE) teine lugemine
4. Lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (740 SE) teine lugemine
5. Vedelkütuse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (675 SE) teine lugemine
6. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (789 SE) teine lugemine
7. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (790 SE) teine lugemine
8. Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu (828 OE) esimene lugemine
9. Eesti Vabariigi valitsuse, Läti Vabariigi valitsuse ja Leedu Vabariigi valitsuse vahelise lepingu Balti Mereväedivisjoni loomise kohta denonsseerimise seaduse eelnõu (834 SE) esimene lugemine
10. Maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu (830 SE) esimene lugemine
11. Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (810 SE) esimene lugemine

12. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) esimene lugemine

13. Vangistuseseaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu (804 SE) esimene lugemine

14. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (822 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, alustame infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Hetkel on kohal 41 Riigikogu liiget ja puudub 60. Meil on infotunnis valitsusliikmed peaminister Taavi Rõivas, haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski ning siseminister Hanno Pevkur. Eilsel päeval registreeris oma soovi küsida kuus Riigikogu liiget. Annan võimaluse esitada kaks lisaküsimust.

1. Valitsuse poliitika

Esimees Eiki Nestor

Esimene küsija on Urmas Reinsalu ja küsimus on peaminister Taavi Rõivasele. Palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Lugupeetav härra peaminister! Yana Toom ja teised keskerakondlased on aastaid survestanud parlamenti, et võetaks vastu kodakondsuse seaduse muudatused, ja teinud ettepaneku, et üle 65-aastastel kodakondsuse taotlejatel osa eksaminõudeid tühistataks. Praegune valitsus on asunud seda ettepanekut toetama ja täna tuleb tunni aja pärast, mõned nädalad enne valimisi kiirkorras hääletusele see kodakondsuspoliitika põhimõtteline muudatus, mida Venemaa välisministeerium on juba tervitanud kui sammu, et Eesti riik on aru pähe võtnud. Miks te seda teete?

Taavi Rõivas

Aitäh! Igasugune jutt sellest, nagu oleks valitsus muutmas kodakondsuspoliitikat, on alusetu. Kõik nii eesti keele õpet kui ka eksamitingimusi puudutavad kriteeriumid, mida siiani on Eesti kodakondsuse andmisel järgitud, peavad säilima ka tulevikus. Me oleme otsustanud üksnes muutuda inimlikumaks selles küsimuses, et väga eakatel, kes endiselt peavad küll vastama kõikidele kehtestatud kriteeriumidele – ma rõhutan, et nõutav on nii keeleoskus kui ka põhiseaduse tundmine –, ei pea ilmingimata nõudma eksami tegemist kirjalikult, vaid seda on võimalik teha ka suuliselt. Ma usun, et inimlikult mõistate ka teie, et väga eakal inimesel võib teksti kirjutamine, ükskõik kas emakeeles või mõnes teises keeles, olla mitmesugustel põhjustel raskendatud. Nii et see on ainuke muudatus, millest üldse rääkida võib.

Mis puudutab Yana Toomi ja tema väljaütlemisi, siis nendes on väga vähe sellist, millega üldse oleks võimalik nõustuda. Yana Toom on nii viimasel ajal kui ka varem võtnud ikkagi selliseid hoiakuid, mis sarnanevad Kremli toodetud jutupunktidega ja millel Eesti Vabariigi seisukohtadega on väga vähe ühist. Ma arvan, see on iseenesest hea, et Yana Toom on oma seisukohad kõlava ja selge häälega välja öelnud, sest see näitab ka valijatele enne 1. märtsi, et mitte kõik Eestis ei mõtle asjadest ühtemoodi ja et loosung "Teeme teisiti" tähendab midagi hoopis teistsugust.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Minu küsimus oligi, miks siis valitsus kaldus kiirkorras vähemalt osa neist jutupunktidest toetama, nii et me mõned nädalad enne valimisi seda eelnõu menetleme. Praegu, vaadates erakondade programme, annab Keskerakond selge sõnumi, et kodakondsuspoliitikas kehtestatakse nullvariant. Sotsiaaldemokraadid on oma programmis ümaralt sõnastatuna samuti välja toonud kodakondsuspoliitika põhimõtete muutmise eri rühmadele kodakondsuse andmise leevenduse teel. Reformierakond pakub kodakondsuspoliitika põhimõtete muudatusena välja topeltkodakondsust. Kodakondsuspoliitika ei ole üksnes teema, kus

enne valimisi lubadusi anda, vaid sellel on ka väga tugevad riigiõiguslikud ja julgeolekuaspektid. Kas te ühinete minu seisukohaga, et läbimõtlematu vekslite jagamine ühiskonnas on vastutustundetu? Ainsaks erakonnaks, kes ei poolda kodakondsuspoliitika põhimõtete muutmist, on parlamendis jäänud IRL.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ei ole IRL ainsaks jäänud. Ka Reformierakond ei poolda kodakondsuse aluspõhimõtete muutmist ja jutt mingist kiirkorras muutmisest ei vasta tõele. Seesama asi, millest me just praegu rääkisime, oli juba kevadel välja öeldud ja on ka ühiskonnas üsna laialt läbi arutatud. Öelda, et see on mingi kiirkorras tehtav muudatus, ei ole lihtsalt õige.

Mis puudutab muudatust, mille Reformierakond on välja pakkunud, siis see ei ole mitte kõige vähemalgi määral naturalisatsiooniga seotud. Veelgi enam, see välistab Vene kodakondsusega topeltkodakondsuse ühemõtteliselt. See puudutab aga neid, kes on Eesti lapsed, kellel on sünnijärgne Eesti kodakondsus ja veel mõne riigi kodakondsus ning kes 18-aastaseks saades peavad tegema valiku. Näiteks neil, kes põlvnevad Eesti vanematest ja on sündinud Ameerika Ühendriikides, on sünnihetkest peale põlvnemise kaudu Eesti kodakondsus ja Ameerika Ühendriikides sündimise kaudu Ameerika Ühendriikide kodakondsus. Praegu on nad paraku seisus, et peavad 18-aastaselt valima, kas nad on tulevikus eestlased või ameeriklased. Ja kui mõned neist elavad realselt Ameerikas, siis on neil väga suur kiusatus öelda lahti Eesti kodakondsusest. Nad on Eesti soost lapsed, kellel on praegu kehtiva seaduse järgi sund Eesti kodakondsusest, eestlusest lahti öelda. Minu hinnangul on see ebainimlik. Ma olen kohanud palju väliseesti kogukondi, kus see on väga oluline küsimus. Väikesed lapsed meie noortes peredes, sündinud Eesti perre – ja nendele öeldakse, et te ei saa olla enam Eesti kodanikud. See on see ainuke muudatus, mis oleks vaja teha. Kõik muud jutud sellest, et me peaksime midagi väga leevendama või et me peaksime Eesti kodakondsust kuidagi kingitusena jagama – sellega mina päri ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun teine lisaküsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kindlasti ei tohi sünnijärgsetel Eesti kodanikel tekkida olukorda, kus neil oleks kuidagipidi surve Eesti kodakondsusest loobuda. Seda probleemi on võimalik lahendada kehtivaid kodakondsuspoliitika põhimõtteid kahtluse alla seadmata. Kuid ma rõhutan siiski seda, et praegu, mõned nädalad enne valimisi on meil laual põhimõtteline kodakondsuspoliitika muudatus. Seda on toetanud ja küllap tunni aja pärast toetab ka koos Keskerakonna fraktsiooni häältega valitsuskoalitsioon. IRL ei kavatses selle muudatuse poolt hääletada. Mis puudutab kodakondsuspoliitika põhimõtete muutmist, sh üldist topeltkodakondsust, siis Siseminister tegi eelmisel aastal analüüsi, mis hõlmab ka julgeolekuriske. Analüüsi tulemused on nähtaval Siseministeri kodulehel ja osa neist, mis puudutavad julgeolekuaspekte, on salastatud. Minu küsimus on sama mis ennegi: kas erakonnad peaksid arvestama ka julgeolekuküsimusi, mis seotud kodakondsuspoliitika põhimõtete muutmisega?

Taavi Rõivas

Aitäh! Mulle väga meeldib, et IRL on lõpuks ometi hakanud ka julgeolekuteemasid tähtsustama. Ma olen seni kuulnud väga palju seda juttu, et julgeolekuteema ei ole valimiste põhiküsimus, et on seitse muud teemat. Ometi me näeme, et Ukrainas käib sõda, ometi me näeme, et meie idanaabri tegevus on kõike muud kui rahulik. Mul on hea meel, et juba eilsel julgeolekudebatil IRL-i esindaja tunnistas, et julgeolekuteema on tõepoolest ka üks valimiste peateemasid ja et see on oluline teema. Selle üle on mul ainult hea meel, et te olete selle mõtte omaks võtnud. Väita, et see, kas eksam tehakse kirjalikult või suuliselt – ühtlasi teades, et kõik keeleoskuse nõuded, kõik muud eksaminõuded jäävad samaks –, on põhimõtteline asi, aluspõhimõte kodakondsuses, on suhteliselt naeruväärne. Ei, me ei lõdvenda grammi võrragi kodakondsuse saamise tingimusi. See, et inimesed õpivad ära eesti keele ja tulevad tänu sellele Eesti ühiskonnas paremini toime – see on ja jääb. Ma usun, te mõistate, et kui näiteks 80-aastane memme oskab eesti keelt hästi, aga tal ei ole võimalik sooritada kirjalikku eksamit seetõttu, et ta ei suuda ealiste iseärasuste tõttu enam sedavõrd hästi kirjutada, siis ei ole kirjaliku teksti esita-

mine see peamine kriteerium, mida aluseks võtta.

Mis puudutab seda, kas kehtiva korra järgi võib nendel Eesti peredes sündinud noortel, kes elavad n-ö väliseestlasena, olla samal ajal nii Ameerika Ühendriikide kui ka Eesti kodakondsus, siis praegu see kahjuks võimalik ei ole. Praegu peavad nad valima ja te ei kujuta ette, kui palju on neid, kes valivad Eesti kodakondsusest loobumise. Selleks, et see ära lõpetada, oleks pakutav muudatus vajalik, ja ma usun, et see oleks kindlasti väliseesti kogukonna huvides.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Teie sõnu on raske tõena võtta, sest teod lähevad neist lahku. Kui ma jälgin valitsuse tegevust viimastel aegadel, siis haridusminister Jevgeni Ossinovski ja teie enda sõnavõttudest jääb küll mulje, et meie kodakondsuspoliitikat hakatakse kõvasti pehmemdama. See oli sissejuhatuseks. Nüüd tuleb küsimus. Te ütlesite, et kodakondsuspoliitika tuleb teha inimlikumaks, et vananimene saaks ilma kirjutamata kodakondsuse. Kas viimased 23 aastat on meie kodakondsuspoliitika olnud ebainimlik, et nüüd tuleb ta inimlikuks teha? Teine küsimus, õigmini küsimuse jätk siia juurde. Te ütlete, et 80-aastane memm ei saa kirjutada. Aga öelge mulle, miks ta ei saanud kodakondsust siis, kui ta oli 57-aastane, 23 aastat tagasi? Miks te siis ei tahtnud talle kodakondsust anda, aga nüüd tahate anda? Kas tundub, et meil ei tule enam uusi kodanikke juurde?

Taavi Rõivas

Ei, ma ei arva, et Eesti kodakondsuspoliitika oleks olnud ebainimlik, nii nagu teie väljendasite. Igaüks, kes soovib saada Eesti kodanikuks, peab omandama põhiväärtused ja ka elementaarsel tasemel keeleoskuse, et ühiskonnas toime tulla. Mina leian, et see on päris õige aluspõhimõte. Ma tean, et see erakond, kuhu teie kuulute, on juba 1990. aastatest peale pooldanud kodakondsuse nn nullvarianti. Ma mäletan ka neid toonaseid debatte ja mul on isiklikult päris hea meel, et tookord ei jäänud

domineerima teie erakonna juhi Edgar Savi-
saare esindatud seisukoht.

Rõhutan veel kord: ametisolev valitsus ei
plaani muuta kodakondsuspoliitika aluspõhi-
mõtteid. Eesti kodakondsuspoliitika on meid
23 aastat hästi teeninud ja peab seda tegema ka
tulevikus.

Mis puudutab ministrite väljautlemisi, siis
seda on võimalik neil kõigil endil kommenteeri-
da. Absoluutselt ei eita, et meil on sotsiaal-
demokraatidega erinev maailmavaade väga
mitmes küsimuses – maksupoliitikas ja veel
mitmes asjas. See, kui valimiste eel ministrina
ametis olev inimene ütleb kandidaadina valija-
telt mandaati küsides midagi, mis ei ole koos-
kõlas praeguse valitsuse poliitikaga, ei ole
minu meelest sugugi ilmtingimata taunimis-
väärne. Kõik me küsime valijatelt järgmiseks
perioodiks mandaati. Jevgeni Ossinovski võib
seda teie väidetut ise kommenteerida – ma ei
ole kindel, et te teda täpselt tsiteerisite –, aga
kui ta on öelnud midagi sellist, mis erineb
valitsuse seisukohtadest, siis ta ütleb seda oma
valijatele selleks, et saada nendelt mandaati.
Täpselt nii nagu teie räägite väga palju asju,
mis on valitsuse poliitikaga päris otseses vas-
tuolus.

Esimees Eiki Nestor

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Suur tänu, hea eesistuja! Lugupeetud pea-
minister! Ma kindlasti ei nõustu teie väitega, et
IRL ei ole seisnud Eesti julgeolekupoliitika
eest. Te peaksite ise meelde tuletama, et palga-
armeeaga olid teil hoopis teistsugused plaanid.
Küsimus on kodakondsuspoliitika kohta.
Kodakondsuspoliitika on teatavasti võimuin-
strument, see on riigi julgeoleku alus, kodanike
lojaalsuse küsimus. Kahtlemata on topeltkoda-
kondsuse lubamine fundamentaalne muudatus
senises kodakondsuspoliitikas. Kas te saate
olla kindlad, et kõik need inimesed, kellel on
Vene kodakondsus ja Eesti kodakondsus, st
topeltkodakondsus, on lojaalsed Eesti riigile?
Või on osa neist lojaalsed hoopis sellele teise-
le, Vene riigile?

Taavi Rõivas

Aitäh! Seda, et julgeolek ei ole peateema,
on väitnud nii teie erakonna peaministri-

kandidaat Juhan Parts kui ka näiteks esikandi-
daat Ida-Virumaal Anvar Samost, ja mitu
korda. Aga mul on hea meel, kui teie nendega
ei nõustu või kui te ütlete, et julgeolekuteemat
tuleks käsitada peateemana ja sel teemal ka
debatte pidada.

Teie küsimus oli suunatud sellele, mis
oleks, kui Eestis oleksid Eesti ja Vene topelt-
kodakondsusega isikud. Mina sellist tulevikku
ette ei näe. Reformierakond on välja paku-
nud, et neil, kellel on sünnijärgne Eesti koda-
kondsus, võib olla topeltkodakondsus, välja
arvatud Venemaa Föderatsiooni kodakondsus.
Ehk siis Eesti ja Vene topeltkodakondsusega
isikuid, isegi siis, kui neil on sünnijärgne Eesti
kodakondsus, me ei näe ette ka tulevikus.
Võimalik, et seda saab väga otseselt seostada
praeguse julgeolekuolukorraga ja sellega, et
Venemaa Föderatsioon on küll meie naaber-
riik, aga ta ei ole ilmtingimata ühemõtteliselt
sõbralik naaberriik, pigem vastupidi. Nii et see
konkreetne muudatus saaks ikkagi puudutada
üksnes neid, kes on sündinud Eesti vanemate
peresse mõnes teises riigis, mille kodakondsus-
e nad saavad tänu sellele faktile, et nad on
seal sündinud, näiteks Ameerika Ühendriiki-
des. Nende hulgas on väga palju tuntud Eesti
inimeste lapsi, nende hulgas on väga palju
näiteks New Yorgi eesti kooli õpilasi, kes on
tublid väikesed eesti lapsed. Öelda neile, et
nemad ei tohi tulevikus enam olla Eesti koda-
nikud, on minu meelest ebainimlik. Minu mee-
lest on nad täpselt sama palju Eesti kodanikud
nagu meie teiega, sest nad on täpselt sama-
moodi Eesti kodanikest vanemate lapsed ja
see, et nad on sündinud Ameerika Ühendriiki-
des, ei tee neid vähem Eesti kodanikeks.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kodukulud

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Marika Tuus-Laul ja kü-
simus on peaminister Taavi Rõivasele. Palun,
Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud peaminister! Minu küsimus
seostub elektriga. Kui elektrimüük läks üle
vabale turule, siis olid meie hinnad Soome oma-

dest kohati kõrgemad. Kui valmis EstLink 2, siis elektri hind küll veidi langes, kuid kui Soome poolel on näiteks mingisugune tõrge ja me ei saa elektrit kätte, siis lähevad hinnad täiesti lakke. Elektriinseneride sõnul on umbes 20% ajast see hind meil väga kõrge. Miks me ei taha niisuguste eriolukordade puhul panna ühele monopolile piirhinda, et Eesti Energia ei saaks inimestele liiga teha? Pealegi on meile kõigile kuuluv põlevkivi Eestis odavalt käes. Miks nõoritakse inimest ja lastakse monopolidel eriolukordades elektri hinda taevasse tõsta?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt on oluline teada, et avatud turu tingimustes, kus turuosalisel ei ole mitte ainult Eesti ja Soome, vaid ka teised Balti riigid, kogu põhjala, ei ole võimalik öelda, et üks konkreetne tootja peab tootma selle hinnaga ja teine tootja teise hinnaga elektrit. Elektri hinna kujundabki turg. Ka Eesti Energia toodangust on väga arvestatav osa läinud viimase aasta jooksul hoopis Läti. Meie Eestis oleme väga suures osas tarbinud elektrienergiat, mis tuleb Põhjamaadest, olgu selleks siis Soome tuumaenergia või kevadperioodil näiteks ka Norra hüdroenergia. Tänu turule on see kõik võimalik. Tänu turule ja tänu sellele, et me oleme ehitanud korralikud ühendused Soome suunal, 1000 megavatti kokku EstLink 1 ja EstLink 2, mis hakkasid täisvõimsusel tööle alles septembris – arvestage, et nad ei ole täisvõimsusel veel väga pikalt töötada saanud –, on meil elektri hind oluliselt soodsam kui näiteks Lätis või Leedus. Teiseks, tänu sellele, et meil on korralikud ühendused, julgen ma ennustada, et käesoleva aasta kevadel saab Eesti elektritarbijatele olema väga positiivne üllatus see, et Norrast tuleb hüdroenergiat, mis on väga suure tõenäosusega oluliselt soodsam kui põlevkivielekter või mõni muu elektriliik. Mis tähendab jällegi seda, et aasta kokkuvõttes ja ka konkreetsetel kuudel elektri hind langeb. Niisiis see, et me oleme ehitanud konkreetseid ühendused, aitab kindlasti kaasa, et meil on elektri hind soodsam. Meie elektri hinda saab tänu nendele ühendustele ühtlustada Põhjamaade hinnatasemega, mis on positiivne uudis, ning see hind saab olla odavam kui Lätis ja Leedus, kes ei ole veel täiel määral turuga ühinenud. Teiseks on see loomulikult ka julgeole-

ku küsimus: me teame, et me oleme alati elektriga varustatud.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Minu küsimus oli selles, et just nimelt vabaturu tingimustes seaksid riigid neid piire ette, kehtestaksid piirhinna, kui näiteks meil läheb see hind tõesti lakke, kui Soome poolt ei saa elektrit kätte. Mul on aga veel üks küsimus hinna kohta. Meil riik tegelikult ju kontrollib elektri hinda, reguleerida saab võrgutasusid, taastuvenergia tasu, aktsiise, mis on 4,5 korda kõrgemad kui Euroopa Liidu miinimumnõue. Sinna otsa pannakse veel käibemaks. Mina küsin teilt, mida saab tarbija selle eest, et ta maksab taastuvenergia tasu. Kuigi elektrituulikud on ju ehitatud põhiliselt Euroopa abiraha eest, kullatakse see ettevõtja veel kord üle. Mida inimene selle taastuvenergia tasu eest saab ja miks ta peab seda maksma? Miks peab kõikidele nendele maksudele otsa veel käibemaksu tasuma?

Taavi Rõivas

Aitäh! Taastuvenergia aitab kaasa sellele, et meil oleks puhtam loodus, et meie lapsed päriksid puhtama Eesti. Ma arvan, et sellest kujuneb väga põhimõtteline debatt, kui te soovite seada küsimärgi alla selle, kas looduse kaitsmine, taastuvenergia ja energiasääst on üldse eesmärgid omaette. Kogu maailmas räägitakse kliimapolitiikast. Kogu maailmas räägitakse sellest, et energiat ei tule mitte ainult säästvamalt toota, vaid seda tuleb osata ka kokku hoida. Kui te soovite seda trendi kuidagi vaidlustada, siis see on kahtlemata midagi väga innovatiivset. Aga ma väidan, et see ei oleks kindlasti Eesti ega Eesti inimeste huvides.

Lööme kõik komponendid kokku: elektrienergia hind, võrgutasu, mis sõltub sellest, kui palju on Eestil ühendusi ja kui hästi on elekter ka igasse maataresse kohale viidud – sest mida rohkemates maataredes on korralik elektriühendus, seda rohkem me peame ka solidaarselt võrgutasu maksma –, lisaks elektriaktsiis, mis moodustab vaid mõne protsendi lõpphinnast. Kõike kokku võttes on meil elektri hind, kui me vaatame 2014. aasta keskmist, soodsam

nii Lätist kui ka Leedu omast. Ja nii me püüame seda kindlasti hoida. See ei ole muidugi eesmärk iseenesest, aga ma arvan, et see on teile oluline teadmine. Elektri hind on Eestis tänu sellele, et meil on head ühendused, tänu sellele, et ettenägelikult on investeeritud nii EstLink 1 kui ka EstLink 2 ja sügisest on need mõlemad täisvõimsusel tööl, odavam kui meie naaberriikides. Veel kord: ma ennustan, et kevadel on põhjust oodata ka soodsat hüdroenergiat. Nüüd, kui me saame kogu järgmisel aastal nautida seda ühendatud turgu, elektri hind langeb.

Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, teine lisaküsimus, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Minu küsimus puudutas ikkagi tarbijat. Temal on ju maksta need ülikõrged hinnad – küll riigimaksudena, küll taastuvenergia tasuna ja võrgutasuna. Võrgutasusid, muide, mul on meeles, tõsteti äkki ja varjatult. Kui turg avati, siis lubati neid langetada, kui EstLink 2 valmis saab. Nüüd paistab, et ka Eleringist hakatakse dividende välja võtma. Teiseks, Eesti Energiast on Kalev Kallo hinnangul kümne aastaga välja võetud 1,2 miljardit eurot. See on meeletu summa. Samal ajal on Eesti Energia peaaegu sama palju laenu võtnud. Ühelt poolt laenab, teiselt poolt võetakse raha pidevalt välja. Eesti Energia on saanud riigile nagu lüpsilehmaks. Tarbija jaoks on kujunenud nagu elektrimaks, sest dividendid võetakse välja, tarbija maksab selle kinni ja nii pumbataksegi sealt raha välja. Miks peavad inimesed selle kõik sellisel kujul kinni maksma, kui pidevalt võetakse dividende välja ja samal ajal tõuseb hind?

Taavi Rõivas

Aitäh! Oluline on teada, et dividendi saaja on seesama Eesti maksumaksja, kelle kaukasse raha tuleb. Sellesama dividendirahaga on meil võimalik katta mitmesuguseid riigieelarve väljaminekuid. Oluline on aga ka teada, et suur osa Eesti Energia kasumist ei tule sugugi mitte elektri müügist, vaid tuleb teistest tegevusaladest, millega Eesti Energia tegeleb. Ma arvan, et ka teie jaoks ei ole üllatus, et Eesti Energia tegeleb õlitootmisega ja veel väga mitme konkreetse asjaga, millest mitmed on märksa

kasumlikumad – see sõltub küll konkreetsest ajahetkest – kui elektritootmine.

Teiseks, Eesti Energia ei saa küsida elektri eest pennigi rohkem, kui on turutase. Kui turul on soodsam elekter, siis Eesti Energia piltlikult öeldes seiskab oma plokid ja ei tooda mitte grammigi. Siiani on läinud selles mõttes hästi, et ka lätlased on ostnud Eesti Energia põlevkiviplokkides toodetud elektrit. Me oleme saanud seda lätlastele müüa ja võtta välja dividendid, et teha kulutusi Eesti ühiskonna hüvanguks. Kui meil ei oleks oma Eesti Energiat, siis me peaksime maksma täpselt sama hinda või isegi rohkem, sest üks tootja on turul vähem, ja dividendidest võiksime suu puhtaks pühkida. Nii et igasugune selline jutt, nagu oleks Eesti Energia kuidagi Eesti riigi seisukohast ebavajalik või liigkasuvõtja, ei vasta lihtsalt tõele. Hind kujuneb turul, ja kui selle turuhinnaga on ühel turuosalisel võimalik kasumit teenida ning seda maksumaksjaga jagada, siis see on minu meelest küll pigem positiivne kui hukkamõistu vääriv.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Inimese esmased vajadused, nagu toit, elekter ja toasoo, peaksid olema meile kõigile tagatud. Ma küsin, miks see ei ole tagatud. Miks valitsus hoiab kõrgel käibemaksu ja kütuseaktsiisi ning tõstis sellel aastal oluliselt hindasid, mis kergitavad ka toasooja hinda? Näiteks erimärgistatud vedelkütuse ärakaotamise tõttu kasvab toasooja hind 38% ja lisaks kasvab ka gaasiaktsiis. Miks valitsus ei vähenda aktsiisi- ja käibemaksu? Näiteks Soomes on toiduainete käibemaks oluliselt väiksem kui meil. Miks me ei mõtle oma inimeste peale? Mis on selle põhjus, kas riigi rahakott on nii tühi?

Taavi Rõivas

Teil oli nüüd päris mitu küsimust ja päris mitu ebatäpset väidet. Ma püüan need kõik jõudumööda ära õiendada. Esiteks, gaasiaktsiis. Gaasiaktsiisi tõus, mis taas läheb riigieelarvesse selleks, et katta riigi olulisi kulutusi, moodustab gaasiarvest umbes 1%. Samal ajal me teame, et eelmisel aastal gaasi hind Eestis ... Vabandust, juba sel aastal on gaasi hind

prognoositud alanema keskmiselt 7%, st gaas läheb tarbijale 7% soodsamaks, võrreldes eelmise aastaga. Samamoodi on elektriga. Elektri hind on odavnenud peamiselt tänu sellele, et me oleme teinud suuri investeeringuid. Neid investeeringuid oleme tegelikult, vähemasti osaliselt, maksnud kinni sellest samast võrgutasust. Ega võrgutasu ei ole seal arvel mingi juhuslik summa. Võrgutasu arvutatakse spetsiaalse meetodika alusel, Konkurentsiamet on selle kehtestanud. Võrgutasu rehkendatakse selliselt, et võetakse kogu võrk, selle amortisatsioon ja vastavalt sellele kujuneb siis võrgutasu iga konkreetse tarbija kohta. Kolmandaks, te rääkisite kütteõli hinna tõusust. Mulle tundub, et see protsent, mis te olete kirja pannud, on ikka väga ammu kirja pandud. Kui te natukenegi vaatate, mis juhtub praegu nafta turuhinnaga, kui te käite bensinijaamas ja vaatate, milline on kütusehinna trend, siis te näete ikka pigem tugevat langust kui suurt tõusu.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Kui elektriturg avati, siis oli siin saalis tunda päris paanilist hirmu, et nüüd tõusevad elektri hinnad kosmosesse, ja kõiges on süüdi IRL, tuleb midagi ette võtta. Istusime siin ööistungitel jne. Nüüd on väga meeldiv kuulda, et elektri hinnad on madalad, on kuulda rõõmsaid uudiseid, et kevadel lähevad need veel allapoole. Aga mida saab tõesti muuta, on taastuvenergia tasu. See eelnõu on siin tükk-tükk aega ootel olnud. Nüüd on see riigiabi luba Euroopa Komisjonist tulnud ja meie Riigikogusse jõudnud. Jäänud on veel paar töönädalat. Kas sa peaministrina soovivad meil selle paari nädala jooksul eelnõu kindlasti ära menetleda või jääb ta ikka sahtlisse, nii nagu ta on meil tükk aega ootel olnud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kes olen mina, et anda teile, targale parlamendile ja oma tööandjale, mingit nõu! Küllap te teate isegi, et siin on igasuguseid eelnõusid olnud, mille kohta on minult arvamust küsitud, ja päris kõige kohta, mida te siin arutate, on mul üsna keeruline seisukohta võtta. Küllap te teate ise, mis see kõige õigem valik on. Ma olen nõus, et selles küsimuses

tegi eelmine valitsus, kuhu kuulus ka IRL, õigeid valikuid. Ja mul ei ole kunagi olnud kahju ka tunnustada. Loomulikult oli elektriühenduste ehitamine väga mõistlik otsus. Ma mäletan, et EstLink 1 puhul käis ka tuline vaidlus, kas seda üldse vaja on ja et äkki läheb see raha ei tea kuhu. Praegu me näeme, et esiteks tagab see meile elektrivarustuse julgeoleku, me saame tulevikus eralduda Loode-Venemaa sünkroonalast ja siduda ennast Lääne-Euroopaga. Teiseks on see taganud ka selle, et elektri hind on langenud. Igal juhul kaugelevaatav ja mõistlik otsus. Järgmisena peaksime sama tegema gaasiga. See, et me sõltume praegu 100%-liselt Vene gaasist, ei ole lihtsalt mõistlik. Selleks, et me ei sõltuks, peame ehitama korralikud ühendused põhja poole ja tugevdama ka seda ühendust, mis meil juba on olemas Läti suunal, muutma selle selliseks, et gaasi saaks liigutada mõlemat pidi. Sama asi käib tegelikult näiteks internetiühenduse kohta. Mul oli täna väga meeldiv võimalus avada uus, senistest mitu korda suurema mahutavuse või läbilaskevõimega andmesideühendus. Ka see on julgeoleku küsimus. Ma usun, et kõik need otsused, mida eri valitsused on ühenduste rajamiseks teinud, on olnud õiged otsused ja mina tunnustan kõiki eelmisi valitsusi selle eest.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Valitsuse tegevusprogrammi täitmine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Siim Kiisler, küsimus on siseminister Hanno Pevkurile. Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Auväärt siseminister! Valitsuse tegevusprogrammis on võetud üks väga oluline ülesanne, nimelt töötada 2015. aastaks ehk selleks aastaks välja omavalitsusreformi kava. Paraku ei ole seda kava seni kuskil näha. Ma uurisin valitsuse viimast aruannet tegevusprogrammi täitmise kohta ja seal on öeldud, et see on üks olulisematest hilinenud tegevustest. On öeldud küll ka, et omavalitsusreformi kontseptsioon saadetakse kabinetti detsembris, aga minu teada ei ole sul õnnestunud seda teha.

Selgita, palun, mis on valesti läinud ja miks sul ei ole õnnestunud seda olulist ülesannet täita.

Hanno Pevkur

Aitäh! Hea meelega arutan sinuga, eks sa ise tead seda teemat ka juba üsna pikka aega. Selle kava analüüs on iseenesest olemas, kokku on saanud väga hea töö. Eelmisel suvel palusime olulises mahus sisendit ka koostöö kogult. Suve lõpus saimegi koostöö kogult mahuka sisendi ja selle pinnalt on Siseministriumi tublid inimesed koostöös heade abilis- tega kirjutanud eri stsenaariumide kohta kokku ligi 90 lehekülge analüüsi. Kui pidada silmas just nimelt lähenevaid valimisi, siis võiks valitsus, kui vähegi võimalik, seda analüüsi vaadata. Minu poolt on valmisolek olemas. Ma olen lugemisega jõudnud lõpujärku, aga enne, kui ma analüüsi valitsuskabinetti saadan, tahan ma ise kõik läbi lugeda. Üheksakümmend lehekülge on päris mahukas materjal, seal on palju tabeleid, palju võrdlusi ja muud infot. Kui valitsus on seda näinud, eks siis vaatame, mis edasi saab. Samas olen ma ka täiesti veendunud, et valimistel võiksid erakonnad küsida mandaati oma mitmesuguste nägemuste elluviimiseks. Selge on see, et teha praegu, enne valimisi otsus, et Eesti läheb haldusreformiga ühte või teist teed pidi, väga mõistlik ei tundu.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler.

Siim Kiisler

Aitäh! Ma saan aru, et see ülesanne jääb siis praegu täitmata. Sa ütlesid ilusti, et eks sa ise tead. Tõepoolest tean ja olen samas rollis olles neid raskusi kogenud. Aga põhjus, miks oli nii keeruline ja raske haldusreformi ellu viia, oli just Reformierakonna vastutöö ja protsessi pidurdamine. Minu küsimus sulle on, kas sul on sama probleem, et tahaks küll teha omavalitsusreformi, aga Reformierakond pidurdab nii jõuliselt, et seda ei õnnestu ellu viia.

Hanno Pevkur

Aitäh! Reformierakond kindlasti ei pidurda omavalitsusreformi. Kui vaadata viimaseid muudatusi või viimaseid sündmusi, siis just Reformierakonna eestvedamisel ühinesid Saaremaal kolm valda ja sealseid ühinemise eestvedajaid saatis ka edu volikogu valimistel. Nii

et edu ja jaksu Andres Tinnole Lääne-Saare valla vedamisel! See on minu hinnangul väga hea näide, et kui kohalikel on huvi, tahtmine ja pealehakkamine, siis ollakse omavalitsustes suutelised ka 6–7 kuuga ühinema. Tõsi on see, et Reformierakond on alati toetanud vabatahtlikku ühinemist. Ja vabatahtlik ühinemine on kindlasti väärtus, mida kohapealsed elanikud saavad kanda ning seeläbi ka otsuseid teha. Selles osas ma ei näe küll mingisugust survet või takistusi Reformierakonna poolt, ükskõik kummalt poolt vaadata. Küll olen ma seda meelt, et teha siin enne valimisi seda otsust, kas Eesti valib ühe või teise tee, ei ole mõistlik. Mina toetan jätkuvalt vabatahtlikku ühinemist ja kindlasti see punkt valitsuse tegevuskavas selles mõttes täitmata ei jää, et analüüs on tehtud ning loodetavasti jõuab lähinädalatel ka valitsuse lauale. Selle analüüsi põhiidee oli pakkuda välja stsenaariumid. Nende stsenaariumide pinnalt saavad erakonnad küsida endale mandaadi ja pärast 1. märtsi tuleb siis vaadata, milline stsenaarium võiks töösse minna.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, teine lisaküsimus, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Tõepoolest, võib öelda, et koostöö kogu on teinud ära suure töö ja tõsise analüüsi. Aga valitsuse tegevusprogrammis oli ülesanne kontseptsioon välja töötada. Ametnikud võivad oma tööd teha teatud maani, aga ühel hetkel tuleb teha ikkagi poliitilisi valikuid. Selle valdkonna eest vastutav minister peab ju ka sõandama teha otsuseid ja öelda, et me läheme edasi nüüd seda teed mööda või teist teed mööda. Seda, et kohe-kohe tulevad järjekordsed valimised, on haldusreformiga seoses vabanduseks toodud viimased 15 aastat. Mingeid valimisi tuleb kogu aeg, varsti tulevad jälle järgmised valimised. Küsin nii: mis on sinu plaan? Kas sul endal on ka mingi plaan, kuidas selle reformiga edasi liikuda, või jääbki su vastuseks ainult see, et vaatame, kuidas keegi arvab? Kas sul oma seisukohta, kuidas edasi liikuda, ei ole?

Hanno Pevkur

Aitäh! Sul oli päris pikalt au vedada regionaalvaldkonda. Sa ütled, et ministril peab olema selge seisukoht. Minul on selge seisukoht

ja sul oli ka selge seisukoht. Aga selleks, et see selge seisukoht formeeruks ka tegevusteks, on vaja kõikide valitsusliikmete seisukohta. Ma ei mäleta, et sinu ministriks oleku ajal oleks piraki tulnud Siseministeriumist regionaalministri otsus, et nüüd läheme haldusreformiga edasi niimoodi. Sellist asja ei juhtunud. Seetõttu on minu selge seisukoht, et omavalitsusreformi puhul on parim tee vabatahtliku ühinemise soodustamine, andes ühinenud omavalitsustele ka täiendavaid motivaatoreid, näiteks eurovahendite jagamisel või muul moel. Samuti võiks suurendada ühinemistoetusi. See on minu väga selge nägemus. Aga kui vaadata seda kava, mida inimesed on kirjutanud, siis selles ja ka koostöö kogu ettepanekutes on pakutud välja erinevaid stsenaariume ning märgitud ära ka plussid ja miinused. Kui valida üks tee, siis on ühed miinused ja plussid, kui valida teine tee, on teised plussid ja miinused. Kui lugeda sedasama analüüsi, siis ka sealt tuleb välja, et sellist ühtset, kuldset kesktee ei ole. Ja see tõendab kaudselt taas seda, et omavalitsuste vabatahtlik ühinemine sealsete elanike endi soovide kohaselt on õige. See on kõige õigem tee.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Hea minister! Me kõik räägime viimasel ajal eriti palju efektiivsest riigist. Samas on haldusreform 15 aastat tegemata. Alguses hirmutati inimesi sellega, et kui teeme haldusreformi, siis surevad külad välja. Nüüd on aega mööda läinud, haldusreformi pole toimunud, aga paljud külad on ikkagi välja surnud. Alguses oli väga suur vastuseis mõne erakonna poolt, sest nende erakondadega liitunud omavalitsusjuhid ja muud ametnikud kartsid oma palga pärast, kartsid, et jäävad tööst ilma. Riik on kaotanud selle aja jooksul üle 100 miljoni. Sama küsimus: kas nüüd on loota, et järgmise nelja aasta jooksul saab ka Reformierakond lõpuks sellest aru?

Hanno Pevkur

Aitäh! Head Isamaa ja Res Publica Liidu liikmed, teil on olnud võimalus kujundada Eesti regionaalpoliitikat üsna pikka aega otse Siseministeriumist. Nüüd te eeldate, et nagu

võluväl hakkab kohe midagi juhtuma. Kahju, et teil seitsme aasta jooksul midagi välja ei tulnud. Me anname endast parima selleks, et omavalitsustel oleks soov ja tahtmine ühineda. Igasugune sunniviisiline liitmine ei ole mingi võluvits, et ütleme, et teeme maakonnapõhised omavalitsused või teeme 10 000 elanikuga omavalitsused. Eesti on selleks liiga erinev, sõbrad! Eesti on liiga erinev ja seetõttu tuleb vaadata, kuidas kohapealne kogukond tunneb, mis nende meelest õige on. Saaremaal, näe, omavalitsused vaatasid, et äkki oleks üks saare omavalitsus väga hea. Ka seal on erinevused sees. Tekkis Lääne-Saare vald, on tekkinud Lääne-Nigula vald ja viimasel ajal on tekkinud veel palju omavalitsusi. Meil oli 255 omavalitsust, 254, kui me alustasime, nüüdseks on järele 217. Me oleme päris kenasti edasi läinud, st omavalitsused ja omavalitsuses elavad inimesed on ise tundnud, et nüüd on ühinemise koht. Jõuga mingi asja äratgemine ei ole väga mõistlik, eriti kui see puudutab ühist tegutsemist. Lisaks on parlamendi menetlusse tulemas eelnõu – kui see juba ei olegi siin, peaks vaatama, kuidas seis on –, mille järgi on võimalik teha ühisasutusi ja soodustada muul moel ühistegutsemist. See, kas omavalitsuse suurus on 500, 5000 või 50 000, ei ole praegusel juhul isegi mitte nii oluline.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Vahetult enne valitsusse minekut andsid sotsiaaldemokraadid siin parlamendis üle nn demokraatiapaketi. Mõned asjad sealt võeti üle ka valitsuse tegevusprogrammi, mis tähendab, et te vastutate nende tegemise või tegemata jätmise eest koos. Näiteks komisjonide töö avalikustamise eelnõust on saanud tegelikult helisalvestiste hävitamise eelnõu. Kaks asja on täielikult tegemata. Ma pean silmas Riigikogu liikmete ja kohaliku omavalitsuse volikogu ametite ühitamist, st et Riigikogu liige võiks kuuluda kohalikku volikokku. See on kirjas vaid programmis, tegelikult on see tegemata. Tegemata on jäänud ka see, et parlamendivalimistel esimest korda kandideerivad erakonnad oleksid kautsjonivabad. Kui mitu väikeerakonda nüüd esimest korda oma

nimekirja sisse andsid, olid nad kautsjoni maksmisega üsna hädas. Miks need asjad tegemata jäid, kas Reformierakonna vastuseisu või sotsiaaldemokraatide nõrga survestamise tõttu?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ei taha mina valitsusliikmena kuidagi sekkuda parlamendi enesekorraldusõigusesse. Kui te küsite minu isiklikku arvamust, siis minu arvamuse kohaselt võiks Riigikogu liige kuuluda kohaliku omavalitsuse volikokku. Teised teemad on parlamendi enesekorraldusõiguse küsimus. Me ei kujunda ei siin ega ka valitsuses arvamust parlamendi enesekorraldusõiguse küsimustes. Seepärast ma ei hakka siin praegu parlamendile ette ütlema, kuidas nemad peaksid oma tööd korraldama.

Esimees Eiki Nestor

Ministrid on siin kui valitsusliikmed. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Relvakaubandusest

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsija on Kadri Simson ja küsimus on peaminister Taavi Rõivasele. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Taavi Rõivas! Viimasel ajal on väga palju räägitud Euroopat ähvardavast tõsisest terrorismiohust ja ka Eestis on saadud teadlikuks, et see teema ei jäta meidki päris puutumata. Vastupidi, meie julgeolekuga tegelevad organisatsioonid on andnud teada, et Eestist on läinud inimesi näiteks Süüriasse džihadistidega võitlema. Ma eeldan, et sellest probleemistikust on ka valitsuse võtmeministreid informeeritud. Samas, kui need Eestist pärit inimesed lähevad sinna, siis meil puudub ju esmainformatsioon selle kohta, mida nad seal teevad, kas nad rikuvad mõnda Eesti seadust. Minu küsimus ongi, et kui inimesed, kes on käinud kriisikolletes võitlemas, naasevad Eestisse, mida siis Eestis tehakse? Milliste seaduste alusel nende julgeolekuohtu hinnatakse?

Taavi Rõivas

Aitäh! See on väga oluline küsimus, aga te panete mind erakordselt ebamugavasse olukor-

da. Kui ma hakkaksin seda väga detailselt selgitama, siis ma peaksin avama Eesti eriteenistuste töö telgitaguseid, mida tegelikult ju avalikult ei arutata. Aga nii palju ma võin öelda küll, et Eesti eriteenistused on kursis nende üksikute juhtumitega, kui väljapoole Eestit on sõdima mindud. Avalikult on välja öeldud, et Eestis ei kiideta seda heaks ega peeta võimalikuks. On olnud juttu ka sellest, et sellega võib kaasneda kriminaalvastutus jne. Igal juhul on ka minu sõnum, et kui tegemist ei ole Eesti Kaitseväge ametliku missiooniga, mis on hoopis midagi muud, siis ei ole mitte ühelgi Eesti inimesel mõistlik minna omaalgatuslikult kuhugi sõdima, ükskõik, kas enda arvates terroristlike organisatsioonide vastu või, veel hullem, nende poolel. Nende inimeste võimaliku tagasituleku korral – selle üle on praegu veel vara spekuloida, kas nad plaanivad Eestisse naasta või mitte – pälvivad nad kindlasti Eesti eriteenistuste teravdatud huvi. See on üks mis selge.

Selles osas on teil aga õigus, et rahvusvaheliselt on mitmesuguste terrorismijuhtumitega seostatud just isikuid, kes on käinud sellistes kriisikolletes võitlemas ja kes mõningate andmete järgi on ka n-ö oma koduriiki konkreetsete ülesannetega tagasi saadetud. Eesti puhul siiski sedavõrd suurt inimeste hulka ega seda võrd kõrget ohtu praegu ette ei nähta.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Taavi Rõivas, seda on hea teada, et Eesti ohuhinnang on madal. Samas teame, et ohuhinnangutes me sõltume päris palju oma liitlastest. Ja mitte ainult meie, Pariisis terroriakti teinud vennad olid näiteks USA mustas nimekirjas. Seega on otstarbekas teada oma liitlaste hinnanguid siin viibivate inimeste kohta. Ma tahan jõuda sinnamaani, et Eesti olulisim liitlane on oma riiki sissesõidu pannud kinni päris mitmele Eesti kodanikule. Umbes aasta tagasi andis teie eelkäija Andrus Ansip vastuse, et kui sissesõidukeelu seadnud riik informeerib peaministrit neist põhjustest, miks üks või teine Eesti kodanik ei saa USA-sse reisida, siis tal ei ole õigust selle riigi konfidentsiaalset informatsiooni avalikkusele esitada. Kas Eesti riik vahetab oma liitlastega

informatsiooni sellistest mustadest nimekirjadest?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõiges, mis puudutab konkreetsete isikute viisakeeldusid, on küsimus pigem nende inimeste ja viisakeelu väljastanud riigi suhetes. Ma ei tooks seda sellisele tasemele, et seda peaksid Eestis arutama kas valitsusliikmed või veel vähem parlamendi täiskogu, arutama, kelle viisakeeluga me tegeleme ja kelle viisakeeluga mitte. See on konkreetsete isikute ja viisakeelu väljastanud riikide vaheline küsimus. Mis puudutab mustade nimekirjade vahtamist, siis küllap seda ka tehakse, kui selleks on vajadus.

Teie küsimuse sissejuhatuses oli väide, et Eesti ohuhinnang on madal. Päris nii ma ei öelnud. Kindlasti ei ole terrorismioht meil sedavõrd aktuaalne, nagu see on mitmes lääneriigis, aga päris ignoreerida me seda ohtu ei saa. Loomulikult on ka meil põhjust jälgida seda, mis Eestis ja Eesti ümbruses toimub. Samuti võib öelda, et ei ole realistlik, et keegi algataks Eesti vastu otsese sõjalise rünnaku, aga sellegipoolest ei tähenda see, et me ei peaks olema selliste ohtude suhtes alati valvel. Kolmandaks, sellised ohud nagu mõjutustegevus, soov poliitikat mõjutada, soov energiaga mõjutada – need ohud on täiesti realistlikud. Nendega me peame tegelema vägagi intensiivselt ja ignorantne nende suhtes kindlasti olla ei saa. Niipalju lihtsalt kommentaariks sellele sõnastusele, et ohuhinnang on madal.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, teine küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Taavi Rõivas! Senimaani on kõigil Riigikogu liikmetel ja valitsusliikmetel olnud võimalik reisida, näiteks ka meie kõige tugevama liitlase USA pealinna. Nüüd võib teie häälte abil kujuneda olukord, et varsti on siin Riigikogus üks inimene, Eerik-Niiles Kross, kellele on USA viisa üles öeldud. Te olete mitu kuud püüdnud väita, et tegelete kõige muuga ega ole viinud ennast kurssi, miks see inimene on sattunud sellisesse musta nimekirja. Kas te vahepeal, sellest ajast saadik, kui Eerik-Niiles Kross lahkus IRL-ist ja tuli teie erakonda, teie valimisnimekirja, olete

leidnud aega, et ennast kurssi viia? Ja kas te võite kinnitada, et tegemist on puhta taustaga inimesega, kes võib Eesti rahvast Riigikogus esindada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Seda, kes on sobilikud Eesti rahvast Riigikogus esindama, saavad hinnata ikkagi üksnes Eesti valijad. Minu hinnangul on Eesti parlamenti sobimatu ka nii mõnigi isik, kes on avalikult öelnud, et Krimmi annekteerimine on kuidagi lubatav, ja võtnud sõna selle kaitseks. Minu kui kodaniku hinnangul ei sobiks Eesti parlamenti ka need inimesed, kes ühemõtteliselt Kreml-meelset juttu ajavad. Aga eks see on Eesti inimeste otsus, me oleme demokraatlik riik ja igal Eesti inimesel on endal võimalik oma seisukohad kujundada.

Mis puutub konkreetsete isikute viisakeeldusesse, siis mina peaministrina sellega ei tegele. Isegi kui varem on mõne teise erakonna liikmed pidanud vajalikuks konkreetsete isikute puhul neid teemasid kuidagi ka riigi tasandile tuua ja asja kuidagi riiklikult ajada, siis mina seda õigeks ei pea. Konkreetse isiku viisakeeld ei ole tingimata Eesti riigi küsimus, vaid ikkagi eeskätt selle isiku küsimus. Kui ma nüüd ei eksi, siis neid inimesi, kes võivad osutada järgmisesse parlamenti valituks ja kes näiteks Ameerika Ühendriikidesse reisida ei saa, on mitmeid.

Esimees Eiki Nestor

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Aitäh, esimees! Lugupeetud peaminister! Mina siiski ka natuke kahtlen selles väga rahulikulus julgeolekusituatsioonis, mida te väitsite olevat. Ma loen massimeediast, et meie suur idanaaber ehitab edukalt allveelaevu, Peterburi külje alla tuuakse sellel aastal 150 tanki juurde, Pihkva diviisis pannakse uuesti käima – vahepeal oli relvastus maha võetud – õhkpadjal 10 BTR-i ja 500 meest kandvad Pomornikud jne. Kas need ei ole mingid märgid meie julgeolekusituatsiooni, kuidas öelda, pingestumisest?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma juhin tähelepanu, et seda, et oht on madal, ütles Kadri Simson, mitte mina.

Vastupidi, mina lükkasin selle väite ümber, kirjeldades, et ohtusid, mis on meie ümber, on mitmesuguseid. Ja isegi kui otsene sõjaline rünnak Eesti vastu ei ole lähiajal tõenäoline, siis see ei tähenda, et me ei peaks ka sellisteks asjadeks väga hästi valmistuma. Ega see ei ole ju juhuslik, et ametisolev valitsus on väga tõsiselt tegelnud nii meie liitlaste kohaloleku saavutamise kui ka kohaloleku püsivaks muutmisega. See ei ole juhus, et me oleme teinud Eesti kõigi aegade suurima kaitsehanke ja soetanud Eestile jalaväe soomustatud lahingumasinaid. See ei ole juhus, et me oleme soetanud ka korraliku tankitõrjerelvastuse, kolmanda põlvkonna Javelinid Ameerika Ühendriikidelt. See ei ole juhus, et me ehitame korralikult välja kaks jalaväebrigaadi ja loomulikult soodustame Kaitseliidu tegevust. Kõik need asjad on olnud eesmärgistatud ja mõeldud ainult selleks, et olla veelgi kindlam, et kellelgi ei tule kunagi mõtet meiega tüli norida. Sõjalise võimekuse suurendamise puhul on muidugi alati peale meie oma tegevuste väga olulisel kohal see, millises kirjas me oleme oma liitlaste juures – kas me täidame kohustusi, mis me oleme oma liitlaste ees võtnud, ja kas liitlased on meie jaoks olemas. Ma usun, et möödunud aastal oleme saanud kõige kõrge tasemel kinnitusi, seda nii omavahelistest jutuajamistest president Obama ja NATO peasekretäri kui ka kuulates nende avalikke sõnavõtte Eesti pinnal ja mujal. Me võime olla kindlad, et NATO panus meie kollektiivkaitsesse on kaljukindel, ja see annab oluliselt kindlustunnet juurde.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh! Lugupeetud peaminister ja Reformierakonna esimees! Minu küsimus on pigem Reformierakonna esimehele kui valitsusjuhile. Keskerakonna valimisnimekirjas oleva 125 inimese hulgas ei ole mitte ühtegi seesugust kandidaati, kellel oleks meie suurima liitlase USA viisa keeld. Teil on üks selline kandidaat, millele eelküsija viitas. Kas te erakonna esimehena olete oma kandidaadist erakonnakaaslaste Eerik-Niiles Krossiga vestelnud sel teemal, miks tal on USA-sse sissesõidu keeld? Kas te olete selle vastu huvi tundnud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Reformierakonna esimehena saan ma öelda, et Reformierakonna nimekirjas ei ole 125 kandideerija hulgas mitte ühtegi Venemaa mõjuagenti.

5. Hariduspoliitika

Esimees Eiki Nestor

Nüüd on nii palju aega, et Toomas Tõniste saab küsida Jevgeni Ossinovskilt ühe küsimuse ja minister saab ühele küsimusele vastata. Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Hea minister! Kui praegune valitsus ametisse astus, oli koalitsioonileppes selgelt öeldud, et jätkatakse gümnaasiumide üleminekut osalisele eestikeelsele õppele keh-tiva seaduse kohaselt. Nüüd olete haridusministrina alustanud meediakampaaniat, et osaline üleminek eestikeelsele haridusele gümnaasiumiastmes on viga ja see korraldus tuleb tühistada. Eestikeelsele haridusele üleminekust on tehtud taas poliitilise propaganda teema. Valitsusliikmete signaalid haridusnimele ja Eesti ühiskonnale hävitavad ülikiirelt kõik need pingutused, mis aastate jooksul on tehtud. Kas gümnaasiumides eestikeelsele õppele ülemineku praegusel kujul tühistamise näol on tegemist eelkõige sotsiaaldemokraatide ja haridusministri venekeelsele elanikkonnale suunatud valimispropagandaga või on tegemist valit-suse seisukohaga?

Jevgeni Ossinovski

Härra esimees, kaua ma võin vastata?

Esimees Eiki Nestor

Täpselt kaks minutit.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud küsija! Kahju, et teid ei olnud esmaspäeval siinsamas saalis, kui ma vastasin põhjalikult, mitu tundi arupärimistele just selles küsimuses. Tookord sai väga põhjalikult lahti räägitud kõik need asjaolud ja see, mis viimase aasta jooksul on tehtud. Tõepoolest, valitsusliidu tegevusprogrammis on kirjas needsamad sõnad, millest te rääkisite. Aga kui sedasama tegevusprogrammi edasi lugeda, siis seal on ka nimetatud hulk analüüsi, mida

tehakse seoses venekeelsete koolide õpitulemustega, sealhulgas mõistagi ka eesti keele oskuses. Ja õpilaste eesti keele oskusega, nagu me teame, on tõsisid probleeme. Neid analüüsi on aasta jooksul väga põhjalikult ja süsteemselt läbi viidud ning esmaspäeval ma esitlesin nende tulemusi. Kõik see on ka haridusministeeriumi kodulehelt kättesaadav, nii et ma soovitan tõesti nende ettepanekutega tutvuda. Asja sisu on ju väga lihtne. Loomulikult on lihtne loopida mitmesuguseid poliitilisi loosungeid, sisse süüvimata. Tegelikult on ettepanekud, mida ma olen tutvustanud, suunatud, vastupidi, eesti keele oskuse parandamisele. On suunatud sellele, et suurendada nõudlikkust koolide vastu, saavutamaks eesti keele oskuse paremat taset. Seda nõudlikkust tuleb tõsta, see asi tuleb lõpuks käsile võtta! Tegelikult tuleb ette näha reaalsed meetmed selleks, et tõsta eesti keele õpetamise taset põhikoolis väga sisuliselt ja olulisel määral. Selleks on välja pakutud ka meetmete pakett aastani 2020 kogumaksumusega 11 miljonit eurot, et me saaksime eesti keele põhikooli lõpuks korralikult selgeks. Samal ajal, kui me suurendame nõudlikkust koolide vastu, suurendame koolijuhtide vastutust, viime sisse ka koolijuhtide hindamise, et koolijuhid vastutaksid nende eesmärkide saavutamise eest. Teisest küljest peame suutma nendes koolides, kus praegu tõesti ei ole piisavalt õpetajaid selleks, et eesti keeles kvaliteetselt õpetada, või õppurid ei valda piisaval tasemel eesti keelt, tagada siiski parema hariduse.

Väga palju oleks veel öelda, aga kahjuks esimees ei luba.

Esimees Eiki Nestor

Nüüd on aeg läbi.

Jevgeni Ossinovski

Soovitan lugeda esmaspäevast stenogrammi, see on kindlasti väga huvitav lugemine.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Infotund on lõppenud. Täname ministreid!

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, alustame täiskogu kolmapäevast istungit. Kas on veel jäänud soovi anda üle eelnõusid ja arupärimisi? On. Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Teadupärast ei ole kehtiva seaduse järgi alates 1. maist võimalik kasutada erimärgistatud kütust kütmiseks ning soojuse ja elektrienergia tootmiseks. Pärast nimetatud tähtaega peaks isiku valdusesse jäänud eriotstarbelise vedelkütuse jäägid ühe kuu jooksul võõrandama kütuse müünud isikule või aktsiisilaopidajale. Erisusena lubatakse erimärgistatud vedelkütust kütteinena kasutanud füüsilisel isikul tasuta erimärgistatud vedelkütuse ja diislikütuse aktsiisi vahe juhul, kui tema valduses on nimetatud kütust kokku alla 100 liitri. Tulenevalt sellest, et kütuse väljapumpamine võib osutuda tehniliselt keeruliseks ja üsna kulukaks, ning ka sellest, et kütuse tagasimüümine võib olla problemaatiline, sest kütuse omaja või tarbija ei pruugi suuta kütuse müünud isikule, kes selle peaks tagasi ostma, tõestada kütuse kvaliteeti, võib kogu protsess osutuda keeruliseks. Seetõttu on rahanduskomisjon koos omavalitsusliitudega, Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliametiga välja töötanud seaduseelnõu, mille eesmärk on võimaldada kogu erimärgistatud vedelkütuse jääk selle valdajal sihtotstarbeliselt lõpuni tarvitada. Ja seda juhul, kui täiendavalt tasutakse aktsiisi erimärgistatud vedelkütuse ja diislikütuse aktsiisi vahe ulatuses. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud ühe seaduseelnõu, millega käitatakse kodukorra seaduse kohaselt. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 76 Riigikogu liiget, puudub 25.

Austatavad! Riigikogu juhatus, kes eilsel ja tänasel päeval on pidanud oma koosolekut, on pannud mulle ühe kohustuse ja see kõlab nii, et juhataja võtab vaheaja kuni kella 14.36-ni. Ma palun komisjoni esimeestel ja fraktsiooni esimeestel tulla juhatuse koosolekuruumi! Täiskogu jätkub kell 14.36.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, jätkame istungit.

1. Kodakondsuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (737 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kodakondsuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 737 kolmas lugemine. Täpsustame, kas kohaloleku kontroll on tehtud. Jah, see on meil fikseeritud. Kas on kõnesoove? Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Hea juhataja! Head kolleegid! Riikluse taastamisel seati paika ka kodakondsuspoliitika. Õigupoolest võib öelda isegi nii, et riikluse taastamine toimuski meie kodanikkonna kaudu. Nemad olid need järjepidevuse kandjad. Algusest peale on kodakondsuspoliitika olnud meil konservatiivne, ja teadlikult konservatiivne, alalhoidlik. Alalhoidlik ja konservatiivne sellepärast, et värskest mõlkus meeles valus lähiajalugu, kus kodanikkond sai tõsiselt kannatada. Ja selleks, et tagada Eesti rahvuse, kultuuri ja keele säilimine ning edasiaremine, pidigi olema meie kodakondsuspoliitika konservatiivne. Sellisena on ta püsinud terve inim põlve. Nüüd on inim põlv mööda läinud, elu on edasi läinud ja ükski nendest suurtest ohtudest, millega olime silmitsi iseseisvuse taastamisel, ei ole realiseerunud. Elu on edasi arenenud, teisenenud, olud on muutunud. On tekkinud uued asjad, uued detailid elus, nüansid, mida tollel ajal, kui määrati kindlaks konservatiivse poliitika põhisuunad, ei osatud ette näha, aga mis ometi vajaksid reguleerimist ja lahendamist, eriti nende inimeste jaoks, kes on jäänud nende regulatsioonide vahele, või kui need regulatsioonid üksikute inimeste puhul enam end ei õigusta. Sellepärast ongi see eelnõu ette valmistatud, et lahendada üksikute inimeste või inimgruppide muresid. Laias plaanis on muudatused väheolulised, säilitavad meie kodakondsuspoliitika konservatiivse joone ja põhialused, kuid üksikute inimeste jaoks on need suured muudatused.

Eelnõu menetlemisel esitas Keskerakonna fraktsioon kolm muudatusettepanekut, põhi-

seaduskomisjon lisas kolm juurde, kuid selle seaduse raevukas vastane IRL ei esitanud ühtegi muudatusettepanekut. Ma tahan seda lihtsalt esile tuua, et ära märkida, mis toimub. Lõpetan selle rõhutamisega, et kodakondsuspoliitika aluseid ei muudeta. Niisugusteks, nagu need olid, jäävad need vähemalt lähitulevikus edasi. Küll aga peaksime olema valmis arutlema nendel teemadel, mida arenev elu meie ümber püstitab. Reformierakond toetab seda eelnõu ja kutsub ka teisi üles seda tege-
ma. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on kahju ja on tõeliselt kahetsusväärne, et me täna sellise seaduseelnõu siin lõpphääletusele paneme ja peame tõdema, et eelnõu on jõudnud vastuvõtmise äärel. Minu hinnangul ei ole püüd kaubastada Eesti kodakondsuspoliitikat ja teha seda vahetult enne valimisi kindlasti mitte hea pretsedent. See ei peaks enam juhtuma aastal 2015, mil me eeldame, et Eesti ühiskond ja ka Eesti poliitika on piisavalt küpsenud. Kahjuks täna meie ees olev eelnõu seda ei näita. Endiselt tahetakse tegelda teemaga, mille kohta on ju läbi aastate öeldud väga selgelt, et Eesti kodakondsuspoliitika on ühemõtteliselt arusaadav. On selged reeglid, millest on lähtunud ja mis on toonud kaasa ka väga mitmed positiivsed suundumused selles osas, et kodakondsuspoliitika osakaal on Eestis oluliselt vähenenud, et Eesti kodakondsust taotletakse üha rohkem jne.

Ükskõik kui palju minu eelkõneleja ka ei väida, et Eesti kodakondsuspoliitika põhimõtteid selle eelnõuga ei muudeta, ei vasta see kahjuks lihtsalt tõele. Kodakondsuspoliitika põhimõtteid see eelnõu muudab, ja päris üksjagu. Eelkõige kaotab see eelnõu teatud isikute puhul selge tahteavalduse alusel naturalisatsiooni korras kodakondsuse saamise võimaluse. Sisuliselt tähendab see seda, et kodakondsuseta vanemate siin sündinud lastele surutakse automaatselt, sünnist alates peale Eesti kodakondsus. Lähtutakse põhimõttest *ius soli* ehk siis esmakordselt hakatakse jagama kodakondsust kohaõiguse alusel, ilma tahteavalduseta. Eestis ei ole seda varem tehtud.

Samas on tegemist sihtgrupiga, kes on juba aastaid saanud kodakondsuse selgelt lihsustatud korras, aga sellel on olnud väga arusaadav ja põhimõtteline eeldus – selge tahteavaldus, mis on oluline element riigi ja kodaniku vahelises lojaalsussuhtes.

Meie, IRL-i selge hinnang on, et kodakondsust ei saa inimestele peale suruda. Seda ei saa jagada automaatselt, vaid selleks on vaja isikute või nende esindajate selget tahet. Eesti põhiseaduse kohaselt on meil siinamaani toimunud vereõiguse ehk *ius sanguinis*'e põhimõttel rajanev kodakondsuspoliitika, mis seob kodakondsuse isiku vanematega. Ka naturalisatsiooni korras kodakondsuse andmine on selgelt olnud tahteavalduspõhine.

Kuidas aga nimetada seda, kui ühemõtteliselt lahjendatakse keelenõudeid isikutele, kes siis, kui kodakondsuspoliitika paika sai, olid sisuliselt nooremad, kui tõenäoliselt on selle saali keskmine vanus? Nüüd on tegemist inimestega, kes on saanud 60–65-aastaseks, ja nendele me ütleme siis, et keelenõuet enam ei ole. Andke andeks, see keelenõuete lahjendamine toob tõenäoliselt kaasa täiendavad devalveerimised, millest me oleme kuulnud siin saalis aastaid. Nõutakse veel ja veel kodakondsusreeglite ülevaatamist ja lihtsustamist, ning see ei ole kindlasti mitte mõistlik areng.

Kolmandaks, topeltkodakondsuse osaline seadustamine, millest on siin samuti palju juttu olnud. Teatud isikute grupile antakse võimalus saada eelisseisund ja õhutatakse osaliselt võtma mitme riigi kodakondsust, et eks vaatame tulevikus, kumb on mõistlikum säilitada.

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon seda eelnõu ei toeta. Meil on kahju, et see eelnõu on jõudnud sellisesse seisusse. Me väga loodame, et ka need, kes väidavad siin saalis, et kodakondsuspoliitika põhimõtteid ei tohiks muuta, ei toeta seda eelnõu, sest siin on selgelt tegemist Eesti seniste kodakondsuspõhimõtete muutmisega. Ma väga loodan, et see eelnõu ei leia täna saalis nõutavat 51 häält. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Lugupeetud kolleegid! Mul on vastupidiselt Ken-Marti Vaherile väga hea meel, et me oleme täna selle seaduseelnõuga jõudnud kolman-

dale lugemisele. Ma arvan, et kuigi need muudatused ei puuduta väga suurt osa Eesti elanikkonnast, pigem üsna väikest osa, on need selle osa jaoks, keda need puudutavad, väga olulised. See seadus kannab kindlasti eesmärki, mida me ka üldiselt Riigikogus seadusi vastu võttes ikka ja jälle silmas oleme pidanud või vähemalt peaksime pidama – seda, et Eesti ühiskond oleks võimalikult sidus ja et Eesti elanikud saaksid põhjusega olla võimalikult lojaalsed oma riigile, olla oma riigi patrioodid.

Ken-Marti Vaher rääkis ilusasti ära need kolm olulist teemat – kuigi on ka mõned tehnilised muudatused, mis selles seaduseelnõus on –, aga tema rääkis nendest oma nurga alt. Minu arvates on selle seaduseelnõu kõige olulisem punkt see, et me lõpetame kodakondsussetuse taastootmise. Nimelt nende laste kodakondsus, kes praeguste reeglite järgi ei saa kodakondsust, aga kes on sündinud Eestis ja kelle vanemad elavad siin alaliselt, ei jää enam ühel või teisel põhjusel määratlemata. Ken-Marti Vaher nimetab seda kodakondsuse pealesurumiseks. Kui asjad peaksid käima nii liberaalset teed pidi, et inimene peab kõiki asju valima ja mitte midagi ei ole ette kokku lepitud, siis ei oleks minu arvates üleüldse vaja ei riiki ega riigi püüdu tagada võrdsed võimalused ja inimõigused riigis elavatele inimestele. Nii võiks ju öelda, et ka Eesti sünnijärgsed kodanikud võiksid algatuseks minna ja taotleda ikkagi Eesti kodakondsust, sest mine tea, võib-olla need inimesed, kes on küll siin vabariigis sündinud, tahaksid endale mingit muud kodakondsust, miks me neile siis seda peale surume. Rääkimata sellest, et kõnealust muudatust on meile mitu korda soovitanud ka mitmed rahvusvahelised inimõigustega tegelevad organisatsioonid, mille liikmed me ju vabatahtlikult oleme. Järelikult oleme ka deklareerinud neid põhimõtteid ja neid väärtusi, mida need organisatsioonid kannavad.

Teine oluline osa, millest ka Ken-Marti Vaher rääkis, on võimalus säilitada lastele, kes on Eestis sündinud ja kelle vanemad on kogemata võtnud ka teise riigi kodakondsuse, Eesti kodakondsus. Me teame, et osa riike ei lase neil loobuda teisest kodakondsusest. Me ei tahaks ju neid lapsi, kes tahaksid olla Eesti kodanikud, aga kellel ei ole võimalik teise riigi kodakondsusest loobuda, Eesti kodakondsusest

ilma jätta, kui nad tahaksid enda tuleviku siduda Eesti riigiga ja kaugemas perspektiivis siin õnnelikult elada.

Kolmas osa ehk kirjatäht, mis sai 1995. aastal seadusesse, ütles, et tol ajal 65-aastased ja vanemad inimesed saavad sooritada keeleeksami veidi leebemalt ehk neilt eeldatakse eesti keele oskust, aga seda ei nõuta perfektsel tasemel kirjalikult. Kuna nüüdseks on see piir, mis oli seotud aastaarvuga, nihkunud paraku juba 84. eluaastani, siis pole mõistlik siduda seda mitte sünniaastaga, vaid inimeste vanusega, st sellesama vanusega, millega ta seoti 1995. aastal ehk siis pea 20 aastat tagasi kodakondsuse seadust vastu võttes.

Ma palun lisaage!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Indrek Saar

Lõpetuseks tahan ära öiendada Ken-Marti Vaheri väite, et kodakondsuspoliitikas tehakse muudatusi vahetult enne valimisi ja kiirustades. See konkreetne seaduseelnõu on olnud Riigikogu menetluses pea aasta aega. Komisjon on sellega töötanud kevadest saadik ja selle seaduseelnõu esimene lugemine oli siin saalis minu mälu järgi ka juba vähemalt kaks kuud tagasi. Nii et nimetada seda millegi kiirustades tegemiseks on pehmelt öeldes liialdamine.

Ma tahan koos kõigi nendega, kes on täna valmis selle seaduseelnõu poolt hääletama, rõõmustada selle üle, et üks väike, aga võibolla märgiliselt oluline seaduseelnõu saab vastu võetud. Aitäh kõigile, kes konstruktiivselt seaduseelnõu kallal töötasid ja on aidanud selle tegelikku olemust ka väljapoole selgitada! Loodan, et see on väike, aga oluline panus sellesse, et Eestis oleks veel rohkem ja veel patriootlikumaid Eesti Vabariigi kodanikke ning et see ühiskond oleks järjest sidusam. Loomulikult kutsun teid kõiki koos Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooniga selle seaduseelnõu poolt hääletama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaheri vasturepliik kohapealt!

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Ettekandja mainis praegu ühe olulise mõttena kodakondsusetuse taastootmist, mida ma ka oma kõnes mainisin. Tuleb veel kord üle rõhutada, et Eesti riik ei ole aastaid taastootnud kodakondsusetust. Faktid räägivad teist keelt, kodakondsuseta isikute arv Eestis on järjekindlalt vähenenud juba aastaid, see on jõudnud praeguseks ligikaudu 90 000 – 95 000 inimeseni, viimase kahe dekaadiga kordades vähenenud. Seepärast, ma palun vabandust, aga tegemist ei ole eelnõuga, mis seda protsessi kuidagigi võiks täiendavalt kiirendada, vaid tegemist on kodakondsuspoliitika põhimõttelise muutmisega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma ei pannud tähele, kas Indrek Saare nime nimetati? Üks vasturepliik.

Indrek Saar

Aitäh sõnasaamise eest! Ma lihtsalt juhin Ken-Marti Vaheri ja ka kogu saali tähelepanu sellele asjaolule, et Eesti rahvaarv on samuti üsna kiiresti vähenenud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Me valmistume hääletamiseks. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 737 lõpphääletus. Kuna see eelnõu nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 77 Riigikogu liiget, puudub 24.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kodakondsuse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 737. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 61 Riigikogu liiget, vastu oli 12, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

2. Lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõu (805 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Täna teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud lõhkematerjaliseaduse muutmise seaduse eelnõu 805 kolmas luge-

mine. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 805 lõpphääletus. Asume lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud lõhkematerjali-seaduse muutmise seaduse eelnõu 805. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

3. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (713 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 713 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Käesolev eelnõu oli siin suures saalis esimesel lugemisel 23. oktoobril ja esimene lugemine lõpetati. Parandusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 6. november. Selleks ajaks ühtki parandusettepanekut ei esitatud, kuid komisjon arutas eelnõuga seotud probleeme tervelt viiel korral: 18. novembril, 8. detsembril, 15. detsembril, 13. jaanuaril ja 19. jaanuaril. Kuulati ära terve hulk inimesi. Kõigepealt nende firmade esindajad, kes selliseid kiirlaene annavad, samuti pangaliidu ja liisingufirmade esindajad. Nende arutelude tulemusena otsustas komisjon teha selles eelnõus kaks sisulist muudatust. Kõigepealt, liisingufirmadele oli probleemiks see, et senise korra kohaselt oleks krediidi kulukuse määra arvestamisel tulnud arvestada ka kindlustuslepingu ehk kaskokindlustuse maksumust, mis oleks tekitanud justkui põhjendamatult kõrge krediidi kulukuse määra

ja seadnud ohtu terve hulga lühiajaliste liisingulepingute sõlmimise. Samuti tekitas poleemikat see, kas seal hulgas peaksid olema need tarbimislaiend, mis on tagatud hüpoteegiga. Uues redaktsioonis – kes on jõudnud selle eelnõuga tutvuda, see teab – on need muudatused tehtud, st kindlustuse maksumust ei arvestata ja keskmise arvestamisel ei võeta arvesse tarbimislaiene, mis on hüpoteegiga tagatud.

Komisjon tegi järgmised otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 21. jaanuariks ehk tänaseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 28. jaanuaril. Need otsused tehti 13. jaanuari istungil. Tõsi, 19. jaanuaril tehti ettepanek muuta eelnõu pealkirja. Uus pealkiri on, nagu istungi juhataja just ette luges, tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seadus. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Ei soovita. Eelnõu kohta on juhtivkomisjonilt laekunud kaks muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Teine muudatusettepanek on samuti õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on seda täielikult arvestada. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juh-tivkomisjoni ettepanek on eelnõu 713 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Lennundusseaduse ja riigilõivu-seaduse muutmise seaduse eelnõu (740 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Liigume Vabariigi Valitsuse algatatud lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 740 teise lugemise juurde. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Arto Aasa!

Arto Aas

Head kolleegid! Lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus möödunud aasta 6. oktoobril. Eelnõu eesmärk on viia riigisisene õigus kooskõlla Euroopa Liidu õigusega ja kaotada praktikas ilmnenud kitsaskohti. Eelnõuga võetakse üle rahvusvahelise tsiviillennunduse konventsiooni lisas kehtestatud standardid, mille eesmärk on riiklikul tasemel korraldada lennundusohutusega seotud valdkondi tsiviillennunduse ohutuse parandamiseks.

Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus 2014. aasta 12. novembril ning esimene lugemine lõpetati. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 26. novembril kella 17-ks, ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teiselt komisjonidelt. Komisjonile kaalumiseks ja otsustamiseks esitasid siiski kümme muudatusettepanekut eelnõu algataja ja majanduskomisjoni töögrupp. Majanduskomisjon arutas esitatud muudatusettepanekuid oma istungil 2015. aasta 13. jaanuaril. Eelnõu on Riigikogu Kantseleis tehniliselt korrastatud ja keeletömetaja ettepanekul on seal tehtud parandusi.

Kokku oli kümme muudatusettepanekut, enamik neist normitehnilist ja keelelist laadi. Võib-olla peatun paaril sisulisemal ettepanekul lähemalt. Esiteks kehtestatakse selles õhuruumis, kus ka Eesti lennundusettevõtted tegutsevad, ühiseks töökeeleks inglise keel. See tuleb sellest, et Eesti on ühinenud Põhja-Euroopa funktsionaalse õhuruumi rajamise lepinguga, mis hõlmab meie lähinaabreid. Selleks et oleks võimalik osutada piiriüleseid teenuseid, on kokku lepitud, et raadiosidekeel on inglise keel.

Üks sisuline muudatusettepanek on punkti nr 5 all. Nimelt antakse eelnõu algtekstis peaministrile õigus vabastada lennujaamades teatud väliskülalised julgestuskontrollist. Kahe lugemise vahepeal tehti ettepanek, et selline õigus laieneks ka Riigikogu esimehele, st Riigikogu esimehele antakse õigus vabastada Eesti Vabariigis ametlikul visiidil viibivaid Riigikogu külalisi lennujaama julgestuskontrollist. Riigikogu Kantselei välissuhete osakonna andmetel on selliseid visiite aastas alla kümne.

Täpsustatud on riigilõivude osa. Teadupoolest hakkab Lennuamet edaspidi kontrollima,

kuidas on korraldatud langevarjundustegevus ja kas on olemas nõuetekohane käsiraamat. Nüüd kehtestatakse selle käsiraamatu läbivaatamise eest riigilõiv.

Täpsustati seaduse jõustumise kuupäevi. Eri lõiked jõustuvad eri aegadel. Selleks et tagada piisavalt pikk üleminekuperiood kas või sellisama raadiosides inglise keelele ülemineku jaoks, on määratud konkreetset kuupäevad. Mõni muudatus on seotud sellega, et vahepeal, 1. jaanuarist 2015, hakkas kehtima uus riigilõivuseadus, mille tõttu tuli mõni paragrahv ümber kirjutada.

Kokkuvõtlikult öeldes võeti kõik menetluslikud otsused vastu konsensuslikult. Esimene otsus oli saata eelnõu teisele lugemisele tänaseks, ettepanekuga teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 28. jaanuariks ning panna lõpphääletusele. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu, Arto Aas! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Juhtivkomisjon on teinud eelnõu kohta kümme muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Kõik on majanduskomisjonilt. Esimene muudatusettepanek on täielikult arvestatud, teine muudatusettepanek on täielikult arvestatud, kolmas muudatusettepanek on täielikult arvestatud, neljas muudatusettepanek on täielikult arvestatud, viies muudatusettepanek on täielikult arvestatud, kuues muudatusettepanek on täielikult arvestatud, seitsmes muudatusettepanek on täielikult arvestatud, kaheksas muudatusettepanek on täielikult arvestatud, üheksas muudatusettepanek on täielikult arvestatud, kümnes muudatusettepanek on täielikult arvestatud.

Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 740 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

5. Vedelkütuse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (675 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 5 on Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütuse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 675 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni liikme Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud aseesimees! Lugupeetud kolleegid! Mälu värskendamiseks tuletan meelde, et selle eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2014. aasta 2. juunil, esimene lugemine toimus 5. novembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 19. novembril. Algataja esindaja esitas 11 ettepanekut. Majanduskomisjoni töörühma vormis kohtuti eelnõu muudatusettepanekute ettevalmistamise käigus algataja esindajatega majandusministeeriumist ning kohal olid ka Maksu- ja Tolliameti spetsialistid. Kahe lugemise vahel eelnõu tekst keeletoi-metati.

Räägin sellest, mis toimus komisjoni istungil s.a 12. jaanuaril. Istungile olid eelnõu algataja esindajatena kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetika osakonna strateegilise planeerimise juht Madis Laaniste, Maksu- ja Tolliameti aktsiiside talituse peaspetsialist Peeter-Tanel Orro, kontrolliosakonna pearevident Riina Šamatauskas ning juriidilise osakonna juristid Kersti Paavel ja Kaspar Ojasalu, kes tutvustasid muudatusettepanekute sisu ja vastasid rahvasaadikute küsimustele.

Lähem nüüd küsimuste ja muudatusettepanekute juurde. Küsiti, miks on eelnõu algataja teinud ettepaneku kogu biokütuse regulatsioon eelnõust välja jätta. Vastus oli sama, mida me kuulsime siin esimesel lugemisel. Eelmise aasta 24. oktoobril otsustas Euroopa Ülemkogu Euroopa kliima- ja energiapoliitika eesmärgid aastani 2030. Võrreldes varasemaga keskendub kliima- ja energiapoliitika aastani 2030 ühele kesksele eesmärgile: aastaks 2030 tuleb võrreldes 1990. aastaga kasvuhoonegaaside heitkoguseid 40% vähendada. Kui aastaks 2020 oli püstitatud eraldi taastuvenergia-eesmärk transpordisektoris, siis aastaks 2030 seda ei seata. Euroopa Liidu prioriteet on

kasvuhoonegaaside heitkoguseid võimalikult kulutõhusalt vähendada. Saab öelda ka seda, et taastuvenergia- ja energiasäästueesmärke, mis seati Euroopa Liidule tervikuna, ei muudeta liikmesriikidele siduvateks.

Paluti selgitada punkti, mis sätestab, et riigiasutustel on õigus ilma tegevusloata ja vajalike tehniliste vahenditeta avalike ülesannete täitmiseks vedelkütust müüa. Seda käsitleb parandusettepanek nr 2. Paluti näiteid – seda küsis komisjoni liige Kristen Michal –, millal riigiasutus vedelkütust müüa saaks. Eriti sooviti selgitust, mis võiks olla muudatusettepanekus sisalduv "muu avalik ülesanne". Eelnõu algataja esindaja selgitas, et esialgse § 1 punkti 10 sõnastus tundus olevat liiga lai. Oleks vaja konkretiseerida, milline riigiasutus ning millisel juhul ja viisil võib vedelkütust müüa. Praegu sellist üldist korda pole ja iga riigiasutus on seda korraldanud isemoodi, oma sisekorra kohaselt. Seetõttu lisatigi muudatusettepanekuga nr 2 regulatsioon, et Vabariigi Valitsus või tema volitusel valdkonna eest vastutav minister peaks määrama kindlaks riigiasutustes vedelkütuse müügi korra. See tähendab, et ta võib määrata kindlaks riigiasutused, kellel on õigus vedelkütust müüa, samuti peab ta kehtestama täpsemad juhised, kuidas see toimub. Eeldatakse, et tehnilistes küsimustes lähtutakse seal võimaluse korral vedelkütuse seadusest.

Maksu- ja Tolliameti esindajad selgitasid, et järelevalve käigus saab Maksu- ja Tolliameti piiril kätte korraliku kütuse, mis on Eestisse saabunud salakaubana kas Venemaalt või Lätist. Mõnikord avastatakse seda ka mujal Eestis. Kehtiva seaduse kohaselt on kütusemüük litsentsitud tegevusala, aga riigiasutustel ei ole võimalik litsentsi saada, kuna nad ei vasta seaduses ettenähtud nõuetele. Konfiskeerimine toimub järelevalvemenetluse käigus, kui kütus leitakse, samuti antakse kütust realiseerimiseks kohtuotsuse alusel. Kõiki võimalikke juhtumeid pole võimalik ette näha, seega on reageerimisvalmiduseks vaja universaalsemat sätet, mille alusel saaks riigiasutus avaliku ülesande täitmisega seotud põhjendatud juhul konfiskeeritud kütust müüa. Senise praktika kohaselt on järelevalvemenetluse käigus konfiskeeritud vedelkütust olnud vaja müüa üksikutel juhtudel Politsei- ja Piirivalveametil ja ka maavalitsustel.

Maksuameti esindajate algatusel arutati võimalust kasutada muudatusettepanekus sõna "riigiasutus" asemel sõna "maksuhaldur". Maksu- ja Tolliameti hinnangul võib riigiasutuse mõiste olla liiga lai. Kui kütusemüügi õigus nii laiale ringile antakse, võib ette tulla kuritarvitusi. Majandusministeeriumi esindaja kinnitas, et kuna korra kehtestab valitsus, siis ei tohiks seda muret tekkida. Korras on võimalik kütusemüügiks volitatud asutus väga konkreetselt määratleda.

Küstiti ka eelnõus sisalduvate väärtekoosseisu trahvimäärade kohta, kui on rikutud laoarvestuse pidamise korda. Maksu- ja Tolliameti esindajad vastasid, et kontrolli käigus on korduvalt tuvastatud, et laoarvestust ei peeta või see on puudulik. Eelnõu kohaselt kehtestatakse vedelkütuse hoiuteenuse osutajale esmakordselt laoarvestuse nõuded, mis peaksid tagama suurema läbipaistvuse ja vähendama maksupettusevõimalusi. Kaheldi eelnõus sisalduvate trahvimäärade piisavuses juriidiliste isikute puhul, kuna trahvid on kütuseäris liikuvate summadega võrreldes marginaalsed. Maksuameti esindajate hinnangul võiks trahvimäär valdkonnas, kus maksukahju on väga suur, olla kõrgem. Karistusi ei saa suurendada aga üksnes eelnõus sisalduva hoiuteenuse nõuete rikkumise eest, karistusi peaks muutma ka teistel juhtudel, kui on rikutud seaduses sisalduvaid vedelkütuse käitlemise nõudeid. Praegu ei oleks hoiuteenuse osutajate trahvimäärade tõstmine proportsioonis seaduses kehtivate ülejäänud trahvimääradega. Trahvimäärade üldine muutmine nõuab hoolikamat kaalumist. Maksuametile tehti ettepanek koostada analüüs selle kohta, kas olemasolevad trahvimäärad on piisavad või oleks mõistlik neid tõsta. Komisjon konstateeris, et järgmisel Riigikogu koosseisul oleks analüüsi põhjal võimalik otsused teha ja vajaduse korral seadust muuta.

Kõik eelnõu teiseks lugemiseks esitatud üheksa muudatusettepanekut on eelnõu algataja esindajalt laekunud sõnastuse alusel koostatud juhtivkomisjoni ettepanekud, mis leidsid muudatusettepanekute selgitustes toodud põhjenduste alusel komisjonis konsensuslikku toetust.

Lõpetuseks räägin menetluslikest otsustest ja ettepanekutest. Komisjon otsustas saata eelnõu 675 täiskogu päevakorda teisele lugemi-

sele 21. jaanuariks 2015 ehk tänaseks päevaks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja kui see lõpetatakse, siis teeb komisjon ettepaneku saata eelnõu kolmandale lugemisele 28. jaanuariks 2015 ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele. Nagu ma enne ütlesin, kõik otsused olid konsensuslikud. Suur tänu teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, Jaan Õunapuu! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on juhtivkomisjon esitanud üheksa muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Niisiis, kõik on majanduskomisjoni ettepanekud. Number 1 on täielikult arvestatud, nr 2 on täielikult arvestatud, nr 3 on täielikult arvestatud, nr 4 on täielikult arvestatud, nr 5 on täielikult arvestatud, nr 6 on täielikult arvestatud, nr 7 on täielikult arvestatud, nr 8 on täielikult arvestatud, nr 9 on täielikult arvestatud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 675 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

6. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (789 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 789 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Austatud kolleegid! Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 789 oli keskkonnakomisjonis esmakordselt arutlusel 8. detsembril. Esimene lugemine oli täiskogu päevakorras 17. detsembril 2014. aastal. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 6. jaanuar s.a. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Oma 12. jaanuari istungil arutas keskkonnakomisjon seda seaduseelnõu uuesti. Nagu öeldud, muudatusettepanekuid ei laekunud. Lühidalt tutvustan eelnõu siiski uuesti üle.

Eelnõus täpsustatakse jäätmeseaduse elektri- ja elektroonikaseadmetest patareid- ja akujäätmete eemaldamist käsitlevaid sätteid. Kehtiva jäätmeseaduse järgi on elektri- ja

elektroonikaseadmete valmistajad kohustatud kavandama oma seadmed selliselt, et patareija akujäätmeid saaks seadmetest lihtsal viisil eemaldada. Eelnõu täpsustab seda nõuet. Kui lõppkasutaja ei saa seadmest patareija akujäätmeid eemaldada, peab seda saama teha kvalifitseeritud töötaja. Muudatustega täpsustatakse valmistaja kohustusi patareisid ja akusid sisaldavate elektri- ja elektroonikaseadmete kavandamisel. Valmistajad peavad nägema ette võimaluse, kuidas lõppkasutaja saab patareid või akut oma seadmes vahetada kas iseseisvalt või vähemalt kvalifitseeritud töötaja abil. See oli laias laastus ülevaade eelnõust.

Olgu öeldud, et eelnõu aluseks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv ning selline seadus hakkab kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides kehtima ühel ajal. Mingeid väga suuri kohustusi lõpptarbijatele ega elektroonikaseadmete müüjatele see kaasa ei too ning võrreldes naaberriikidega meie olukorda raskendavaid majanduslikke probleeme ei tekita.

Ütlen ära ka menetluslikud otsused, mis keskkonnakomisjon 12. jaanuaril tegi. Tehti ettepanek saata eelnõu 789 teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 21. jaanuariks ehk tänaseks (see oli konsensuslik ettepanek). Otsustati teha ettepanek eelnõu 789 teine lugemine lõpetada (ka see oli konsensuslik otsus) ja kui eelnõu 789 teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek võtta eelnõu 789 kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 28. jaanuaril 2015 (ka see oli konsensuslik otsus). Neljas ettepanek on panna eelnõu 789 lõpphääletusele (ka see otsus oli konsensuslik). Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Austatud keskkonnakomisjoni aseesimees! Tahvelarvutid ja mobiiltelefonide viimased mudelid on tehtud sedaviisi, et aku ei ole sealt mitte kuidagi eraldatav. Mida näeb seadus selliste riistapuude puhul ette, mis nendega tuleb teha?

Erki Nool

Seadus näeb tarbijale ette väga lihtsa lahenduse. Kui te ostate sellise seadme, siis müüja

peab teavitama, kuidas ja kus seda elektroonikaseadet saab remontida ja sealt aku välja võtta. Müüja kohustus on teid teavitada, kuidas te peate käituma siis, kui probleeme tekib. Meil olid ka komisjonis kõne all analoogsed küsimused. Tänapäeval on väga lihtne patareisid ära anda, meil on olemas akude kogumise kohad. Aga see ongi direktiivi mõte, et uute nutiseadmete kohta, millest tarbijal ei ole endal võimalik akusid välja võtta, saaks ta informatsiooni müüja käest. Müüja peab vastutama, et need kohad oleksid olemas ja ostjat oleks teavitatud, kus niisuguseid seadmeid remonditakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid ei ole laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 789 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

7. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (790 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 790 teine lugemine. Palun taas ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Nii nagu eelnõu 789, oli ka eelnõu 790, jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu, arutlusel 8. detsembril. Keskkonnakomisjoni koosolekul osalesid Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna nõunik Kaili Kuusk ning Keskkonnainspektsiooni Harjumaa büroo juhataja asetäitja Tarmo Tehva. Samamoodi tehti menetluslikud otsused ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 6. jaanuar. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Riigikogu keskkonnakomisjon arutas eelnõu uuesti oma istungil 12. jaanuaril.

Kui eelmise eelnõuga olid asjad võib-olla natuke lihtsamad, sest see eelnõu oli tingitud direktiivi ülevõtmisest, siis praegu arutatav eelnõu tuleneb väga konkreetsest ja suurest probleemist, mis on kestnud juba vähemalt kümme aastat. See on nn kaevuluukide varas-

tamine ja metalli ebaseaduslik müük kokkuostupunktides. Keskkonnaministeerium ja Keskkonnainspeksioon on nende teemadega väga pikalt tegelnud ning on Politsei- ja Piirivalveametiga väga tõsiselt arutanud, kuidas seda probleemi lahendada. Olgu öeldud ka, et ainult kaevuluukide probleemi tõttu on aastate jooksul kümneid inimesi surma saanud, räakimata probleemidest, mis on tekkinud elektritrafode ja raudteerööbaste varastamise ning eluliselt vajaliku infrastruktuuri rikkumise tõttu, mis häirivad kogu Eesti inimeste elu.

Kaili Kuusk esitles seda eelnõu. Keskkonnaministeerium on teinud jäätmeseaduses muudatusi. Ühe muudatusega sätestatakse jäätmeseaduse riikliku järelevalve erimeetmetena kontrolltehingud. Kontrolltehing tähendab, et metalli kokkuostjatele tehakse pakkumine keelatud metallijäätmete ostmiseks ning kui nad nõustuvad, siis tehakse võõrandamistehing eesmärgiga tabada seadusrikkuja. Kontrolltehing on metallijäätmete kokkuostja tegevuse tõhus kontrollmeede, vähemalt keskkonnakomisjoni, Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnainspeksiooni esindajate arvates.

Loomulikult on see valus teema ja tekib küsimus, miks peaks Keskkonnainspeksioon jälitustegevusega tegelema. Olgu öeldud, et Keskkonnainspeksioonil on ka praegu kriminaalmenetluse algatamise õigus, kuigi, jah, jälitustegevuse õigust neil ei ole. Miks aga selle kriminaalse probleemiga ei võiks tegelda Politsei- ja Piirivalveamet? Keskkonnaministeerium on Politsei- ja Piirivalveametiga väga konstruktiivset koostööd teinud, aga nende õiguse vastu selles valdkonnas tegutseda oli Siseministeerium. Põhjendus oli selline, et politsei tegeleb üldkorrakaitsega, nad ei taha saada eriseadustega eriõigusi. Ütlen veel kord, et see on väga tõsine probleem. Võib-olla ei ole see kõige õigem lahendus, aga aastate jooksul väljakujunenud probleemi lahendusena nähakse seda praegu kõige parema variandina.

Keskkonnakomisjoni liikmed esitasid Keskkonnainspeksiooni esindajale küsimusi jäätmelubade andmise, trahvide väljakirjutamise ja nende suuruse kohta. Küsiti ka, kui palju on Keskkonnainspeksioon tunnistanud kehtetuks nende isikute lubasid, kes on rikkunud seadust, ostes ebaseaduslikku metalli kokku. Tunti huvi, miks on Keskkonnainspeksiooni töötajatele tähtis kontrolltehingute tegemine. Sellepärast,

et praegu keelab jäätmeseadus nende jäätmete kokkuostmisel sularahas maksta ning ainuke võimalus seda tegevust kontrollida ongi teha selliseid kontrolltehinguid.

Võib-olla veel probleemi olemusest. Meil on praegu välja antud umbes 550 litsentsi. Keskkonnainspeksioon mõnab, et see on suur arv. Samas, kui selles valdkonnas tegutsuvad ettevõtted ei ole midagi kriminaalset teinud, siis ei ole põhjust neilt litsentsi ära võtta. Nagu ma ütlesin, teema on keeruline ja problemaatiline. Loodetavasti jõuame selle seaduse vastuvõtmisega probleemi lahendusele tunduvalt lähemale.

Lõpetuseks ütlen ka keskkonnakomisjoni menetluslikud otsused. Keskkonnakomisjon tegi ettepaneku saata eelnõu 790 teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 21. jaanuariks s.a (see oli konsensuslik otsus). Otsustati teha ettepanek eelnõu 790 teine lugemine lõpetada (see oli konsensuslik otsus). Kui teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek saata eelnõu 790 kolmandaks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 28. jaanuariks s.a (see oli konsensuslik otsus). Viimane ettepanek on panna eelnõu 790 lõpphääletusele (ka see oli komisjoni üksmeelne otsus). Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Hea keskkonnakomisjoni aseesimees! Tegemist on väga hea eelnõuga. Ainult kahju, et seda seadust kümme aastat tagasi vastu ei võetud, kui seda väga vaja oli. Kuid minu küsimus on selline. Kontrollistu tehakse ka teistel tegevusaladel, näiteks tehakse alkoholi kontrollistu. Kas sellised sätted on olemas ka mingites teistes seadustes? Kas teie arvates võiks ka valimisseadustes olla selliseid sätteid, mis võimaldaksid häälte kontrollistu?

Erki Nool

Aitäh, hea kolleeg! Ma arvan, et me ei tohiks ajada segamini kahte asja: valimisseadusi ja jäätmeseadust. Loodame ikkagi, et need kaks asja on erinevad. Võib-olla veel üks erinevus minu isiklikul hinnangul. Kui me jäät-

meseaduses selle muudatuse teeme ja lahendamise selle probleemi, siis me oleme kindlasti võimelised ära hoidma nii mõnegi vigastuse, säästma nii mõnegi inimese ravi kulud ja – kui traagilisemas võtmes rääkida – päästma elusid. Valimisseadustest rääkides, kui keegi ostab Viktor Vassiljevi või Erki Noole heaks hääli, siis see ei ole kellegi tervisele kahjulik ja kindlasti mitte eluohtlik. Nii et neid kahte asja, ma loodan, me võime ainult huumorivõtmes võrrelda, kui meil huumorisoon olemas on.

Esimees Eiki Nestor

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Kõigepealt suur tänu põhjaliku ettekande eest! Aga üks küsimus siiski on. Me selle seaduseelnõuga sisuliselt ju tekitame Keskkonnainspeksioonile võimaluse teha kontrollaste, mis on oma olemuselt õigusrikumise matkimine, mida reguleerib tegelikult kriminaalmenetluse seadustik. Kas meil oli komisjonis üldse arutluse all võimalus, et me küsiksime selle kohta arvamust ka Riigikogu õiguskomisjonist, et me saaksime ka oma heade kolleegide käest teada, mis nemad selle kohta arvavad?

Erki Nool

Minu mäletamist mööda meil seda arutlust ei olnud. Meil oli küll, jah, arutlus sel teemal, kas sellega ei peaks tegelema Politsei- ja Piirivalveamet. Nagu ma ütlesin, Siseministeriumi põhjendus oli see, et politsei tegeleb üldkorra-kaitses ja nemad ei taha eriseaduses eriõigusi. Kui me vaatame ajaloos tagasi, aega, kui keskkonnaminister oli Jaanus Tamkivi, siis tema ajal anti Keskkonnainspeksioonile kriminaalmenetluse õigus. Sellel oli väga konkreetne põhjus. Kui Keskkonnainspeksioon tegi ettekirjutusi, siis aastate jooksul ei jõudnud ükski toiming kohtusse, kuna politsei ei tahtnud selle valdkonnaga tegelda või ei olnud tal ressursse sellega tegelda. See oli põhjus, miks Keskkonnainspeksioonile anti kriminaalmenetluse õigus. Ka praegu võib siin paralleele tõmmata. Jah, ma möönan, et võib-olla ei ole see kõige õigem, aga kindlasti on see kõige kiirem ja efektiivsem moodus praegu Eestis seda väga tõsist probleemi lahendada.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Hea on alustada sellise klassikaks kujunenud lausega, et tegemist on ütlemata hea seaduseelnõuga. Teatavasti on metallivarguste probleem ühiskonnas täiesti realselt olemas, see mitte ainult ei tekita varalist kahju paljudele ettevõtetele, vaid ohustab ka inimesi. See probleem vajab lahendamist, sellega tuleb tegeleda. Ebaseaduslike kokkuostjate tegevuse piiramine või lausa lõpetamine aitab kindlasti sellele lahendusele kaasa.

Teatavasti tohivad elektrijuhtmeid ja -kaableid, liiklusmärke ja teeviitasid, maa-aluste kommunikatsioonikaevude metall-luuke, raudteerööpaid, mootorsõidukeid või nende olulisi osi kokku osta vaid seaduses sätestatud isikud. Ostu eest ei tohi tasuda sularahas ning ostutehingu kohta tuleb koostada dokument ehk tuvastada müüja isik. Ebaseadusliku kokkuostu korral kõiki neid nõudeid rikutakse, isikut ei tuvastata, makstakse sularahas ning seda tehingut on pärast arusaadavalt väga raske tõendada. Kaevuluugi puudumine on ohtlik inimese elule. Elutähtsat teenust osutava ettevõtte tagant virutamine võib samuti inimestele ohtlikuks muutuda, rääkimata varalisest kahjust.

Ettepanek anda Keskkonnainspeksioonile õigus kasutada metallivarguste tõkestamiseks muu hulgas kontrollmüüki on tulnud Elektri-levi, Elioni, Eesti Raudtee, Keskkonnainspeksiooni ning Politsei- ja Piirivalveameti ühistöö tulemusena. Kontrollmüük tähendab, et kui Keskkonnainspeksiooni ametiisik teeb järelevalvet jäätmeseaduse konkreetsete paragrahvide nõuete täitmise üle, võib ta teha kontrolltehingu sellest metalli kokkuostjale ette teatamata ja ennast esitlemata. Eelnõukohast erimeedet võib võtta vaid siis, kui teiste jäätmeseaduses sätestatud erimeetmete võtmine järelevalve tegemisel on kas oluliselt raskendatud või ei ole üldse võimalik ning need meetmed on vajalikud kõrgendatud või olulise ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks, tõrjumiseks või kõrvaldamiseks. Kontrolltehingute tegemise üle otsustab Keskkonnainspeksiooni peadirektor. Kontrolltehingu tegemisel ei või

teha jälitustoiminguid, kihutada isikut süüteo toimepanemisele ega toime panna süüteo tunnustega tegu. Samuti ei või kontrollteingu tegemise tagamiseks kasutada salajasele koostööle kaasatud isikut, teeselda juriidilist isikut, kasutada variisikut ega konspiratsioonivõtteid politsei ja piirivalve seaduse tähenduses. Kontrollteingu käigus tehtud tehing on tühine.

Kuigi Politsei- ja Piirivalveameti ning Keskkonnainspektsiooni tõhusa koostöö tulemusena on politseis registreeritud metallivaruste hulk vähenenud peaaegu 50%, põhjustavad metallivargused alajaamadest ja raudteelt ning kanalisatsioonikaevuluukide vargused sellest hoolimata tõsist ohtu inimestele, häirides ka oluliselt tähtsate taristute toimimist. Need vargused pannaksegi ju toime eelkõige ikka elektrikaabli või metall-luugi müügi eest raha saamise eesmärgil. Kontrolli tõhustamine metallijäätmete kokkuostjate üle vähendab märkimisväärselt metallivaraste tegutsemisindu ning elu muutub Eestis turvalisemaks ja elukeskkond paremaks. Sihiks ongi, et ettevõtjad teadlikult loobuksid varastatud metalli vastuvõtmisest.

Pika jutu kokkuvõte: eesmärk on õige ja tegu on üldiselt õige asjaga, samas aga tuleb õiget asja ju ka õigesti teha. Kontrollist on oma olemuselt õigusrikkumise matkimine, mis on aga omakorda nagu jälitustegevus reguleeritud kriminaalmenetluse seadustikus, mis on hoopis Riigikogu õiguskomisjoni pärusmaa. Kuna õiguskomisjon ei ole saanud seda seaduseelnõu arutada, siis teengi praegu Reformierakonna fraktsiooni nimel ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada, et Riigikogu õiguskomisjon saaks samuti eelnõu arutada ja oma arvamust avaldada. Ma ei näe mingit takistust, et keskkonnakomisjoni ja õiguskomisjoni tihe koostöös jõuame veel selle koosseisu ajal uuesti ette võtta eelnõu teise lugemise ja teha ka kolmanda lugemise, et siis eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Ütlen kolleeg Tõnisele võib-olla vastukaaluks, et minu arvates on see tõsine seadus ja kui see koosseis ei suuda seda ära menetleda, siis peame arvestama sellega, et umbes

kümme inimest kukuvad aasta jooksul kaevu ja kaotavad oma elu. Kui te vaatate statistikat, siis te näete, et pärast Eesti taasiseseisvumist on missioonidel osalenud sõdureid hukkunud vähem, kui on ühel aastal surma saanud kaevuluukidest alla potsatanud inimesi. See asi on natukene liiga tõsine, et sellega mängida. Nagu ka Tõnis ütles, teema on tõsine. Kui juristid tahavad kakelda, siis nad võiksid siin kakelda ja me võiksime nende käest küsida, olles kuulnud küsimusi ja argumente, miks me Keskkonnainspektsioonile seda kontrollistu õigust ei anna. Aga kui me ei suuda selle koosseisu ajal seda seadust vastu võtta, siis on reaalne, et enne oktoobrit ei suuda me seda uuesti menetleda, me lükkame sel juhul muudatuse jälle peaaegu ühe aasta võrra edasi ja aitame pättidel Eesti ühiskonda halvemaks teha. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta ei ole saanud mitte ühtegi muudatusettepanekut. Reformierakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Seda on meil vaja hääletada, sest komisjoni otsus oli jälle, vaadake, teine lugemine lõpetada.

Lugupeetud Riigikogu, Reformierakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 790 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt on 36 Riigikogu liiget, vastu 7, erapooletuks jäi 2. Teine lugemine on katkestatud.

Määrán eelnõu 790 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. veebruari kell 17.15.

8. Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu (828 OE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu esimene lugemine. Ettekandja eelnõu algatajate nimel on kultuuriminister Urve Tiidus. Palun!

Urve Tiidus

Lugupeetav Riigikogu esimees! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Mul on hea meel tutvustada teile Eesti spordipoliitika arengudokumenti aastani 2030. Räägin lühidalt selle dokumendi sünniloost. 2012. aasta detsembris allkirjastasid Kultuuriministeerium ja Eesti Olümpiakomitee ühiste kavatsuste protokolliga eesmärgiga alustada spordipoliitika prioriteete käsitleva Eesti spordi arengustrateegia väljatöötamist. Spordipoliitika arengudokumendi koostamise näeb ette ka valitsuse tegevusprogramm. Spordipoliitika põhialuste dokument kiideti heaks VIII Eesti spordi kongressil eelmise aasta novembris Paides, misjärel esitati see Vabariigi Valitsusele arutamiseks ning sealt edasi Riigikogu kultuurikomisjonile ja Riigikogule arutamiseks, et saada teilt, lugupeetud Riigikogu liikmed, nõusolek asuda spordipoliitikat ellu viima.

Spordipoliitika põhialustes aastani 2030 määratakse kindlaks Eesti spordipoliitika eesmärgid ja arengusuunad. Ühtlasi on see dokument alus Vabariigi Valitsusele spordivaldkonna arengukava ja programmide koostamiseks. Spordipoliitika põhialused vaadatakse üle iga viie aasta järel.

Miks seda visioonidokumenti vaja on? Sport on teatavasti suure sotsiaalse ja majandusliku väärtusega valdkond, mille tervikliku poliitika alused Eestis seni on puudunud. Tõsi, Eesti spordi kongressidel on kinnitatud dokumente, nagu spordikontseptsioon (1989) ja Eesti spordi harta (1994), ning spordiseadustega (1998 ja 2005) on sätestatud spordi õiguslik korraldus, aga näiteks spordiga seonduvate valdkondade poliitikadokumentides ei ole seni olulise teemana sõnastatud näiteks kas või liikumine ja sport kui võimalus või vahend. Olgu lisatud, et spordipoliitika põhialused peavad toimima valdkondadevaheliste kokkulepetena. See dokument on niisiis kokku kogunud strateegilised eesmärgid ja suunad, mida soovitakse saavutada nii spordivaldkonna arengu kui ka spordi abil elukvaliteedi ja elukeskkonna parendamiseks. Ühesõnaga, see on visioonidokument.

Mida see visioon ütleb? Seda, et tegevused ja ettevõtmised spordivaldkonnas ja sidusvaldkondades peavad tagama selle, et aastal 2030 vastab Eesti inimeste vaimne ja kehaline tasakaal ning heaolu Põhjamaade tasemele, kõikjal

on kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond koos kaasnevate teenustega, mis toetavad tervena elatud eluea pikenemist ja eneseteostust, aga ka majanduskasvu.

Ma tahan siinkohal eraldi nimetada dokumendis esiletoodud spordivaldkonna arendamise põhimõtteid ja väärtusi. Neid on mitu: aus mäng, ühtekuuluvus, kaasamine ja avatus, tervislik ja aktiivne elu, elukestev enesearendamine ja vastutus. Räägin siin lahti ainult ühe – ühtekuuluvuse. Sport ühendab teatavasti inimesi ja organisatsioone ning olümpia- ja spordiliikumise osavõtt eeldab ja tugevdab inimestevahelist suhtlemist, solidaarsust ja ühtekuuluvustunnet kõigil tasanditel.

Selles visioonidokumendis on neli eelisarengusuunda. Esimene neist on eesmärk, et valdav osa Eesti elanikest tegeleks liikumisharrastuse ja spordiga. Teatavasti tegeleb liikumisharrastusega meil praegu iga kolmas inimene, aga eesmärk on jõuda Põhjamaade n-ö kvalitatiivsele tasemele, st et ühest hetkest tegeleks sellega iga teine inimene. Kuigi me kõik ju liigume niikuinii, aga tuleks harrastada ka sportlikku liikumist ja teadlikult spordiga tegelda.

Teine eesmärk on see, et liikumine ja sport oleks tugeva organisatsiooniga oluline majandusharu ja tööandja. Nii on see terves maailmas, ka meil, ja see roll peab kasvama.

Kolmas prioriteetne suund on, et liikumine ja sport oleks vaimuse, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja. Kui tuua kas või üks näide, siis sportimine eeldab teatavasti kokkulepitut reeglite täitmist ja lugupidamist kaaslaste vastu, oskust ausalt võita ja väärikalt kaotada. Sport on ammusest aegadest, juba antiikaegadest alates tõhus kasvatus- ja kaasamisvahend, mille mõjul saab kujundada ühiskonna väärtushinnanguid, laiendada ühistegevust, ühiskonna lõimumist jne. Kõike ei hakka ma siin üle kordama, see on seletuskirjas väga hästi esile toodud.

Neljas prioriteetne suund on, et Eesti oleks rahvusvahelisel tasemel tulemuslikult ja väärikalt esindatud. Eesmärk on, et Eestit tuntaks spordisaavutuste poolest. Meid tuntakse juba praegu, aga ütleme ausalt, et meie ambitsioonid on suuremad ning võimalusi ja potentsiaali on meil rohkemaks.

Mina selle visioonidokumendi koostamise alguse juures ei olnud ega osalenud ka selles

juhtkomitees, sest olin sel ajal Riigikogu liige. Pean vajalikuks rõhutada, et minu arvates on visioonis väga väärtuslik see, et järgmised 15 aastat ja küllap ka sealt edasi asetub spordi-valdkonna edendamisel väga selgelt keskmese inimene – sporti harrastav, liikumisest ja spordist rõõmu ja naudingut tundev inimene, paremat tervist ja heaolu sooviv inimene, kahe sõnaga öeldes sportiv inimene.

Loogiline küsimus selle visioonidokumendi heakskiitmise järel on, kuidas see praktiliselt rakenduma hakkab. Visioon on tähtis asi, kuid mismoodi see ellu rakendub? Spordipoliitika põhialused on põhimõtted, millest riik edaspidi spordipoliitikat kujundades lähtuma peaks. Need põhimõtted, mis on siin dokumendis sõnastatud, võetakse aluseks aastateks 2016–2019 Kultuuriministeeriumi arengukava koostamisel, aga loomulikult ka järgmiste arengukavade koostamisel ning teiste strateegiliste dokumentide ja programmide koostamisel, samuti arvestatakse neid teiste ministeeriumide arengukavades. Need näevad ette konkreetseid tegevusi ja ressursid põhialustes toodud suundade elluviimiseks ja eesmärkide saavutamiseks.

Selle põhjaliku visioonidokumendi valmimisel on osalenud väga paljud inimesed ning spordiorganisatsioonid ja -liidud. Nende kõigi üleslugemine kehtaks väga pikalt. Võiks alustada juhtkomiteest ja lõpetada kõigi nendega, kes ajurünnakutes osalesid. Avaldan väga suurt tänu kõigile, kes on panustanud Eesti spordi visioonidokumendi loomisesse. See on tõsine baas, kust edasi liikuda ja spordivaldkonnale tugevamat rahastust küsida. Suur tänu kuulamast!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! See on tore, et V, VI ja VII kategooria treenerid hakkavad juba 2015. aastal palka saama, aga elu näitab, et nendest vahenditest, mis on selleks riigieelarves sellel aastal planeeritud, ei jätku. Minu küsimus – õigemini on see nende treenerite küsimus, kes teavad, et me täna seda küsimust arutame – on see. Missugune on

ministri sõnum treeneritele, kes juba hakkasid seda raha saama?

Urve Tiidus

Suur tänu küsimuse eest! Treenerite palgatoetuse ettevalmistus kestis umbes aasta. Palgatoetuse tagamisega anti treeneritele sotsiaalsed garantiid, mida mitte kõigil treeneritel ei olnud. Kuna ettevalmistusprotsess võttis aega ja oli ette nähtud, et kõrgema kvalifikatsiooniga treenerid hakkavad saama palgatoetust, siis loomulikult kasvas selle aasta jooksul kõrgema kvalifikatsiooni taotlemise intensiivsus. Tõepoolest, kõrgema kategooriaga treenerite arv suurenes ja tegelikult jääb 3,51 miljoni eurost natukene väheks. Sel aastal jääb see osa pisut väiksemaks, aga me taotleme reaalselt olukorda vaadates järgmisel aastal eelarvest raha juurde.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Hea ettekandja! See on tore, et Eesti spordi kongressi sõnumid on üritatud kokku panna ühte paberisse, mis siin meie ees on, kuid kahjuks on see paber väga pealiskaudne. Sellepärast ma küsingi konkreetsemalt. Spordiringkondade ootus on juba aastaid olnud, et lõpuks ometi vabastataks tööandjad spordiga tegelemise kulude katmisel erisoodustusmaksust. Siiaamaani on peamiselt Reformierakond selle vastu olnud, seetõttu ei ole seda muudatust suudetud ellu viia. Mis sõnumi annate teie kui spordiminister, kas see jääbki niimoodi või te saate ükskord siiski aru, et see on ennetav tegevus ja toob mitu korda rohkem raha tagasi, kui sellega seoses kulutusi on?

Urve Tiidus

Suur tänu teile selle küsimuse eest! Mis puudutab erisoodustusmaksu ettevõtetes ja organisatsioonides, kui inimesed sporti harrastavad, siis see teema on tõepoolest olnud rahanduskomisjonis mitmel korral laual. Olen isegi ühel koosolekul sellisel arutelul osalenud. See on see teema, kas me soovime maksuerandeid ja jaksame neid administreerida või leiame spordile toetusraha selgematel ja üheaolisematel viisidel. Rahastamisallikaid on

spordis väga palju. Olen täiesti kindel, et see visioonidokument ärgitab raha juurde saama.

Esimees Eiki Nestor

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Et haakida oma küsimust eelmise küsimusega, ütlen, et siin hakati Reformierakonnale midagi ette heitma. Aga minu mäletamist mööda oli see IRL-i või sel ajal Res Publica rahandusminister Tõnis Palts, kes keeras täiesti pea peale spordi, spordialaliitude ja ka olümpiakomitee sponsoreerimise riigi äriühingute poolt. See põhimõtteliselt keelati ära. Selle asemel lubati luua alternatiivne fond, mida ei ole siiamaani tehtud. Ka selles dokumendis ei näe kahjuks jälgegi sellest konkreetsest skeemist. Kas on üldse kavas see välja töötada? Aga ma tegelikult tahan ärgitada teid ja võib-olla komisjoni tulema kahe lugemise vaheajal välja mingi konkreetse skeemiga, mida ei saaks üks minister oma spordivaenulikkuse tõttu jälle pea peale keerata ja jätta kogu sport, eriti noortesport, ilma rahata, riigi toetuseta.

Urve Tiidus

Suur tänu, härra Randpere! Ma ei saanud päris hästi küsimuse lõpust aru. Aga teie ettepanek fikseerub minu mälus, samuti stenogrammis. Siin on ka ministeeriumi spordi asekanter, kes korraldab nende nelja töörühma tegevust, kes visiooni hakkavad rakenduskavadeks vormima. Edaspidi saame sellest konkreetsemalt rääkida.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Mina isiklikult arvan, et see dokument ei aita spordiorganisatsioone ega spordiklubisid vähimalgi määral. Aga minu küsimus on aruandluse kohta. Siin on kirjutatud, et arutelud ja aruandmine spordipoliitika põhi- alustes viiakse läbi regulaarselt toimival Eesti spordi kongressil. Kas siis spordikongress saab selleks seadusliku aluse? Ma olen viimasel kolmel spordikongressil käinud ja tean, et seal kunagi mingit arutelu ei ole. Ka selle dokumendi said inimesed üks või kaks päeva enne

kätte ja küsimusi nad esitada ei saanud. Kas spordikongress saab tulevikus seadusliku aluse või mitte? Sellest dokumendist see välja ei kooru.

Urve Tiidus

Härra Erki Nool, aitäh selle küsimuse eest! Te olite kriitiline teatud protseduuride ja protsesside suhtes. Ma siiski rõhutan, et isegi kui see visioonidokument seab sellised eesmärgid, mida ei ole samm-sammult lahti kirjutatud – ma rõhutasin, et rakenduskavas tegeldakse sellega –, ei pea ma seda üldsõnaliseks ega ka mitte selliseks, ütleme, kaasamata tehtud dokumendiks. Kuidas spordikongressil aru antakse, see on tegelikult Eestis traditsioon. Spordikongress esindab väga laiapõhjaliselt Eesti spordiüldsust organisatsioonide, liitude ja sporti korraldavate organisatsioonide kaudu. Jällegi ütlen, austatud Riigikogu liikmed, teie käes on võti, kuidas teistmoodi teha.

Esimees Eiki Nestor

Jüri Ratas, palun!

Jüri Ratas

Suur tänu, austatud Riigikogu esimees! Austatud minister! Ma soovin selle dokumendi valguses esitada küsimuse, mis võib olla liiga detailne. Kui see on nii, siis öelge. Spordipoliitika põhi- alustes on kindlasti koht ka stipendiumidel. See teema oli mõni aeg tagasi väga teravalt üleval. Kuidas te selle dokumendi valguses ja ka oma ministeeriumi spordialasest tööst lähtudes näete tulevikus kohtunike tasustamist?

Urve Tiidus

Suur tänu, härra Jüri Ratas! Nii nagu treenerite palgatoetuse maksmise eelnõu ettevalmistamisel juttu oli, tahetakse edasi liikuda ka kohtunike tasustamise teemaga. Praegu valmis lahendust ei ole, olulisem oli treenerite palgatoetus. Teatavasti töötavad kohtunikud ju enamasti kõik mõnel teisel ametikohal, kus neil on sotsiaalsed garantiid tagatud. Samas saan teile kinnitada, et see teema ei ole päevakorralt maas. Kohtunike teemaga liigutakse edasi, kuid vahepeal tõenäoliselt astub ametisse uus Riigikogu koosseis. Ka viimati kultuurikomisjonis kinnitas kultuurikomisjoni esimees, et

kohtunike teemaga liigutakse edasi. Nii ongi, seda ei ole unustatud ega kõrvale jäetud.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma loen ka seda dokumenti ja ega ma aru küll ei saa, mis peale selle vastuvõtmist Eesti spordis paremaks läheb. Kas Eesti spordil on olemas ka mingi visioon? Ja kas selle dokumendi puudumine näiteks keelab maksta treeneritele poole palga asemel täispalka?

Urve Tiidus

Aitäh selle küsimuse eest! Lühemaajalised visioonid on kirjeldatud spordivaldkonda kureeriva Kultuuriministeeriumi arengukavades ja loomulikult ka sidusministeeriumide arengukavades. Nagu ma alguses nimetasin, ei ole niisugust põhjalikku visioonidokumenti, kus oleks selgelt sõnastatud, et sport ja liikumine on selline teema, mis puudutab kõiki Eestis elavaid inimesi just heaolu, tervise ja, kuidas öelda, suurema arvu kvaliteetselt elatud eluaastate poolest. Visioonidokumentideks on varem olnud korralduslikud regulatsioonid, mis on vastu võetud spordiseadusega. Aga selge on see, et see dokument oma põhjalikkuses ja läbimõelduses ning kõigi spordiga seotud inimeste osalemise ja nende mõtete seal kajastamise tõttu on selles mõttes ikkagi ajalooline.

Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Austatud eesistuja! Hea minister! On tõepoolest väga oluline ja vastutustundlik, et spordipoliitika ees seisvad teemad on koondatud visioonideks ning toodud riiklikule tasemele ja ka siia Riigikogu saali. Aga kes siis võtab vastutuse nende visioonide elluviimise eest? Milline institutsioon hakkab tegelema nende visioonide elluviimisega?

Urve Tiidus

Suur tänu küsimuse eest! Tõepoolest, iga-sugune visioon muutub tähenduslikuks siis, kui seda hakatakse ellu rakendada konkreetse-

tes tegevustes ja rahastamisprojektides. Spordipoliitika visiooni kandjad ja selle eest vastutajad on loomulikult Kultuuriministeerium, Eesti Olümpiakomitee, Spordikoolituse ja -teabe Sihtasutus, aga ka kõik suuremad spordi katusorganisatsioonid, spordialaliidud ja erialaliidud, näiteks koolispordi liit, spordiliit Jõud, ka ühendus Eesti Antidoping, Spordimeditsiini SA jt. Nagu ma korra eespool lühidalt mainisin, moodustatakse nende visioonidokumentide strateegiliste eesmärkide ja alaeesmärkide lahtikirjutamiseks, millega kaasnevad konkreetsete tegevused ja mille juurde sõnastatakse ressursivajadused, praegu neli eraldi töörühma. Seda tegevust koordineerib Kultuuriministeerium koos Eesti Olümpiakomitee ning Spordikoolituse ja -teabe Sihtasutusega.

Esimees Eiki Nestor

Kalmer Lain, palun!

Kalmer Lain

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Hea meel on tõdeda, et spordi- ja liikumisharrastuse eestvedajad on võtnud eesmärgiks inimesi rohkem liikuma saada. Rohkem liikumisradu ja terviseradu – see kõik on väga positiivne. Samas on Eesti põhjamaa. Soomes, Rootsis, Lätis, Venemaal ja Norras on üks prioriteetsemaid alasid jäähoki. Minu valijad tahavad teada, kas töögruppides on jutuks olnud, et Eestis võiks olla rohkem jäähalle.

Urve Tiidus

Aitäh selle küsimuse eest! Põhjamaa on Eesti tõesti, aga kliima soojenemine on oma mõju avaldanud ja looduslikku jääd on meil talviti üha harvem. Mine tea, võib-olla see olukord muutub. Aga Eestis on jäähallid olemas, tõsi, mitte kõikides maakonnakeskustes. Eraldi selles visioonidokumendis jäähallide vajadust sõnastatud ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on ikka küsimus erisoodustusmaksu teemal. Miks teie ministrina ja ka Reformierakond ei toeta seda, et sporti toodaks rohkem raha juurde?

Inimesed saaksid tervemaks, perspektiivis väheneksid tunduvalt tervishoiukulud. Praegu räägitakse eeldatavast bürokraatlikust kulust ja võib-olla kahest miljonist eurost, mis jääks maksutuluna saamata, aga seda raha niikuinii tegelikult ei ole, sest ettevõtted ei saa sporti toetada, kuna nad peavad erisoodustusmaksu maksuma. Miks te olete selle vastu, et sporti tuleks tunduvalt rohkem raha, võrreldes sellega, kui kuskil käsuga kedagi maksuma sunnitakse?

Urve Tiidus

Veel kord suur tänu sama küsimuse eest! Mina ei ole kunagi selle vastu olnud ega ei ole ka edaspidi selle vastu, et sporti tuleks rohkem raha. Kahe käega olen selle poolt. Teatavasti tehakse riigieelarveid Riigikogus. Ma rõhutan veel kord, et visioonidokument annab väga tugeva argumendi ja motivatsiooni spordi rahastamist suurendada. Erisoodustusmaksu teemal meenub mulle üks diskussioon rahanduskomisjonis, millest selgus, miks see ettepanek kohe läbi ei läinud. Üks argument oli see, et ettevõtjad, kes tahavad, et nende inimesed saaksid sellist soodustust, toetavad nende sportimisvõimalusi praegugi väga tugevalt. Minu ministriks oleku ajal ei ole minu poole pöördunud murega, et ettevõtja ei saa oma töötajaid toetada, sest soodustuse võimalust ei ole. Aga rakkerühmad hakkavad tööle, see idee ei ole laualt maas.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud minister! Kindlasti oli, on ja jääb see vaidlus, kas riik peaks, silmad kinni, toetama umbes 50 euroga seda, et inimesed võtaksid tablette, mille efekt on võib-olla null või pisut rohkem, või riik võiks ennetustegevusena anda lihtsalt inimesele või ettevõttele muu võimaluse. Siin on filosoofiline erinevus maailmavaadete vahel. See vaidlus oli, on ja ilmselt jääb. Te olete lugenud spordi arengukava aastani 2030. Kas teie hinnangul ei oleks pidanud see natukene ambitsioonikam olema, st olema rohkem mingite eesmärkide püstitamisele keskendatud? Praegu ma loen siit välja küll selle, et me saame rohkem euroraha koolitusteks kasutada.

Urve Tiidus

Härra Nool, suur tänu selle kommentaari eest! Kas ma pean seda dokumenti piisavalt ambitsioonikaks? Inimesena, kes ei ole kunagi võitnud olümpiamedalit – ma pole olnud nii andekas, mul pole olnud sellist võimalust –, olen ma siiski rõõmus selle üle, et visioonidokument loob väga selge kohustuse, vajaduse ja tahtmise tekitada Eesti ühiskonnas olukord, kus tekib juurde sportimisvõimalusi ja sportimisteenuseid. Perekondadel tekib, ma ei tea, suurem motivatsioon juhatada lapsi jooksuradadele ja kergliiklusteedele, noored inimesed tõusevad arvuti tagant ja lähevad sporti tegema. Mingil hetkel saavad inimesed aru, et oma tervise ja heaolu jaoks on vaja liikuda ja sporti teha ning ühiskonnas on selleks loodud peale taristu ka selline hoiak, et tahetakse sportida, liikuda, tervemad olla, olgu võrdluseks siis kas Põhjamaad või mida keegi paremaks peab. Aga oluline on ka see, et sellelt baasilt saavad uued anded tuule tiibadesse ja ükski väga andekas inimene, kes tahab ükskord maailma parim olla, ei jää vaateväljast kõrvale.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma tahaksin ka uskuda, et kui me selle dokumendi täna vastu võtame, siis hakkavad kõik rõõmsasti sporti tegema, iga kolmas hakkab jooksurajal käima jne. Ent ma ei ole nii sinisilmne. Kas see dokument avab näiteks riigi rahastamiskraanid? Mul võrdlusandmed puuduvad, aga minu arvates toetab Eesti riik sporti oluliselt vähem kui Läti ja Leedu. Kas see dokument riigi rahastamiskraanid ka avab? Kui avab, siis ma olen kahe käega poolt.

Urve Tiidus

Suur tänu teile! Ma korra loen ette selle nimekirja, kuidas Eesti sporti rahastatakse. Kes seda rahastavad? Kultuuriministeerium rahastab alaliite, noortesporti, suurvõistlusi, liikumisharrastust, stipendiume, preemiaid, katusorganisatsioone, sihtasutusi. Eesti Olümpiakomitee rahastab olümpia ettevalmistust, olümpiamängudel osalemist, Audentese kooli õppureid. Hasartmängumaksu Nõukogu rahastab spordiprojekte. Eesti Kultuurkapital rahas-

tab spordiprojekte. Rahastab ka Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Hästi palju raha tuleb kohalikele omavalitsustelt. Kuigi see summa finantskriisi ajal vähenes, ronib see tasapisi tagasi sellele tasemele, mis oli enne finantskriisi. Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium on rahastanud kergliiklusteede rajamist. Uues kavas on ette nähtud rajada väga palju kilomeetreid populaarseid, rahvale kasutamiseks sobivaid kergliiklusteid. Haridus- ja Teadusministerium rahastab sportlaste haridusstipendiume. Ja nii edasi ja nii edasi. See nimekiri on väga pikk. Kui ma lisan siia veel Kaitseministeri ja Siseministeri investeringud ning sponsorite antud summad, siis selgub, et seda raha on päris palju. Jah, see visioon loob võimaluse raha ka juurde küsida. See on riigieelarve prioriteetide teema.

Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

Jüri Jaanson

Ma tulen tagasi nende visioonikandjate ja vastutajate juurde. Nimetasite kolm institutsiooni, kes vastutust jagaksid, aga teadupärast ei ole jagatud vastutus just kõige parem vastutus. Ma siiski oleksin lootnud saada vastust küsimusele, kas see, et me spordipoliitika dokumendi toome siia saali, tähendab kokkuvõttes seda, et riik hakkab spordipoliitika eest rohkem vastutust kandma, kas ta võtab endale sellest vastutusest suurema osa. Ehk ma küsin nii: milline võiks olla see institutsioon, kes kannab põhivastutust spordipoliitika visiooni elluviimise eest?

Urve Tiidus

Suur tänu küsimast! Põhivastutust kannab Kultuuriministerium. Võib-olla aitab teil sellesse rohkem uskuda ka see tõsiasi, et kultuuriminister annab põhialuste elluviimise kohta kord aastas aru, mida on vahepeal tehtud ja kuhu on edasi liigutud. Aga täiesti arusaadavalt ei saa valdkonda kureeriv ministerium üksi hakkama. Teatavasti on väga suur osa ülesannetest delegeeritud EOK-le ning Spordikoolituse ja -teabe Sihtasutusele. Selline see olukord on.

Esimees Eiki Nestor

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister, aitäh selle dokumendi toomise eest Riigikokku arutelule! Te rõhutasite ka oma ettekandes valdkondadevahelist koostööd. Minule on aastaid muret teinud üks arv. Nimelt see, et kui Kaitseväge ajateenijaid värvatakse, siis teatud põhjustel läheb sinna ainult 50% või veelgi vähem aastakäigu noormeestest. Neid põhjusi me kõik teame. Kas see dokument, spordipoliitika alused, võib ka seda natukene muuta, et meie noored oleksid väga tugevad ja saaksid Kaitseväge katsetel väga hästi hakka-ma? Või see dokument ei anna seda alust ehk siin ei teki valdkondadevahelist koostööd?

Urve Tiidus

Aitäh! Väga huvitav küsimus. Esiteks saan ma öelda, et, jah, see aitab sellele kaasa, sest üks arusaam selles visioonidokumendis on nimelt see, et tuleb üle vaadata kooli kehalise kasvatusprogrammid, muuta need, kuidas öelda, intensiivsemaks, liikumisele keskendumaks, nii nagu väga paljudes Euroopa riikides on juba tehtud. Tundub, et seal võib olla arenguruumi, kui te meenutate omagi koolipõlve ja kuulate seda, mida tehakse praegu näiteks Soomes. See võimalus on siia dokumenti kirjutatud. Miks ainult pooled noored mehed kaitseväeteenistusse lähevad? Üks põhjus on see, et kõiki neid sinna nagunii ei võetaks. Kindlasti on meie soov, et meie noored inimesed, neid ja noormehed, oleksid tugevad, terved ja vahvad inimesed, kes spordist rõõmu tunnevad ega istuks ainult arvuti taga. Ma ikkagi arvan, et päris hull see asi ei ole. Sport on väga paljude noorte seas populaarne. Kuigi on ka neid, kes võib-olla ei ole selle tähtsust veel taibanud. Visioonidokument ja sellele järgnevad tegevused peavad ikkagi garanteerima, et rohkem noori inimesi tõuseks laua tagant või tugitoolist püsti ja läheks sporti tegema. Mina usun Eesti lastesse ja noortes, samuti usun peredesse, kes noori sporti tegema meelitavad, loomulikult usun ka treeneritesse ja õpetajatesse.

Esimees Eiki Nestor

Kalmer Lain, palun!

Kalmer Lain

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Siit ongi nüüd hea jätkata. Spordikongressil oli ühes vestlusringis jutuks, et selleks, et rohkem noori arvuti tagant ära saada, on vaja emotsionaalseid spordialasid ja tegevusi. Kas see dokument sisaldab ka neid suundasid, kuidas sinna jõuda? Mis need alad võiksid olla, mis noori rohkem liikuma paneksid? Kõik ei soovi terviserajal liikuda, osa tahab harrastada emotsionaalseid spordialasid, on see siis jäähoki, BMX-kross või on mingi muu selline ala, mis natukene emotsiooni pakub.

Urve Tiidus

Jälle aitäh küsimuse eest! Spordialade ja harrastamisvõimaluste valik on Eestis küllaltki suur. Kui võistlusaladest jäävad rohkem silma meeskonnamängud ja kergejõustik, siis tegelikult on muu maailma mõjul ja üldse meie soovi tõttu olla tänapäevane ja eluga kaasas käia tulnud Eestisse väga palju uusi moodsaid spordialasid, mille harrastajaid on esialgu võib-olla vähe, aga nende arv kasvab. Ma olen üsna veendunud, et tegelikult leiab Eestis igauks endale meelepärase spordiala. Mis puudutab BMX-väljakuid või ekstreemspordialasid, siis ma tean väga häid näiteid, kus noored on ise initsiatiivi haaranud. Ma tean suurepäraseid kohalikke omavalitsusi, kes just nimelt sellistesse erilistesse spordiinfrastruktuuridesse investeerivad. Ka riik arvestab sellega, et spordialade valik peab kogu aeg laienema.

Esimees Eiki Nestor

Barbi Pilvre, palun!

Barbi Pilvre

Aitäh! Lugupeetud minister! Uurin, kas spordipoliitika põhialuste vastuvõtmine hõlbustab dialoogi haridusministeeriumiga, et perspektiivis ikkagi suurendada kehalise kasvatus tundide arvu koolis. Neid on liiga vähe, ütlevad paljud lastevanemad.

Urve Tiidus

Aitäh selle küsimuse eest! Kindlasti on koolisport ja kehalise kasvatus tunnid üks oluline valdkond, millega selle visioonidokumendi elluviimisel tuleb tegelda. Euroopas on riike, kus on viis kehalise kasvatus tundi nädalas, nii et iga päev on sporditund, on see

siis puhas kehaline kasvatus kindla õppekavaga või mingi liikumistund, nagu soomlased on hakanud praktiseerima. See teema on vältimatult päevakorral aastani 2030. Ühelt poolt vanemad tahavad, et kehalist kasvatust oleks rohkem ja kool vastutaks selle eest, et laps liiguks, teisalt ju lapsed ja vanemad ütlevad, et õppekava on nagunii liiga pingeline. Üks väga lihtne asi, mida ma isiklikult olen täheldanud, on see, et Põhjamaades on lapsed vahetunni ajal õues. Maakoolides on see võimalik, linnas võib-olla mitte nii väga, aga see oleks ka üks väga lihtne võimalus toast õue tulla ja võib-olla ka rohkem liikumist harrastada.

Esimees Eiki Nestor

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud esimees! Austatud minister! Teie ettekandest selgus, et iga kolmas inimene tegeleb praegu aktiivselt liikumisharrastusega, aga me tahame jõuda Põhjamaade tasemele, nii et sellega tegeleks iga teine või igauks. Ma vaatan seda otsuse eelnõu. Te räägite III alapunktis prioriteetsetest suundadest, üks nendest on saavutussport. Kas ka saavutusspordis on Eestil olemas prioriteetsed suunad või me lähtume sellest, et inimesed teevad tugevalt sporti ja sellega muutub üks või teine ala tipp- või saavutusspordiks? Kas Eestis on olemas saavutusspordi prioriteetsed suunad?

Urve Tiidus

Suur tänu selle küsimuse eest! Nagu ma aru sain, selle sisu oli see, kas me mõnda spordiala eelisarendame. Ma võin öelda, et kõige parem vastaja oleks siin Eesti Olümpiakomitee, aga ministrina ja inimesena ütlen, et eelissuundade areng peab käima käsikäes sellega, et me õigel ajal avastaksime anded, need inimesed, kellel on tahtekapitali spordis edasi liikuda, ja oleksime paindlikud spordialade või nende alaliitude rahastamisel, arvestades potentsiaali, mida me seal näeme, ja võib-olla ka huvi. Praegu me rahastame neid mõneti sportlike tulemuste järgi, aga see ei ole ainuke ega ideaalne lahendus. Võtmeküsimus on see, et kui me selle püramiidi baasil, mida me spordiharrastust edendades rajame, näeme võimekust, tahet ja annet, et siis need inimesed jõuaksid parimal moel tippu. Selleks on vaja muuta alade rahas-

tamist, lisada mingeid stipendiume, valida välja eelisarendatavad valdkonnad. See on siiski spordiorganisatsioonide ja Eesti Olümpiakomitee pärusmaa. Aga paindlikkus, valmisolek peab kindlasti olema olemas.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Ja ei olegi rohkem küsimusi. Komisjoni ettekandja on Lauri Luik. Palun, Lauri!

Lauri Luik

Hea Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Väga hea tunne on, et "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" on lõpuks jõudnud Riigikogu suurde saali ja Riigikogu täiskogu sporditeemasid sellises mastaabis arutab. See on minu mäletamist mööda viimase 15 aasta jooksul väga harukordne sündmus.

See dokument on valminud mitme osapoole põhjaliku koostöö tulemusel. Siia on olnud algusest peale kaasatud mitmete spordiorganisatsioonide liikmed, valitsusliikmed, Riigikogu liikmed, ametnikud jt. On olnud olemas lausa eraldi veebikeskkond, kus on saanud avaldada oma mõtteid ja teha ettepanekuid. Nii et jutud sellest, et see dokument on sündinud kuskil kabinetipimeduses, ei vasta kindlasti tõele. Minu arvates on see üks laiemalt arutatud eelnõusid üldse. Nii et "koostöö" ja "kaasamine" on kaks märksõna, mis selle eelnõu ettevalmistusega on väga hästi sidustunud.

Otsuse eelnõu aluseks on *circa* 40-leheküljeline dokument, mis oli arutlusel ka Eesti spordi kongressil, mis toimus möödunud aasta novembris Paines. Otsuse eelnõu on kokkuvõtte sellest suurest raamdokumendist, kuhu on kirja pandud kõik olulisemad suunad. Eesti spordipoliitika põhialuste ettevalmistamisel on kasutatud väga mitmeid teadusuuringuid ja mitme riigi arengukavu. Oleme võtnud aluseks näiteks Soome, Singapuri, aga ka Sloveenia arengukava, üritanud õppida omal alal kõige eeskujulikumatelt.

Tegu on suhteliselt kõrge üldistusastmega dokumendiga, ja seda teadlikult. Paljud on küsinud, miks siin on niivõrd üldsõnalised, kohati loosunglikud mõtted või visioonid, eesmärgid ja arengusuunad. Etteruttavalt ütlen kohe ära, et siia juurde on valmimas rakeduskavad ja tegevuskavad, mis sätestavad alleesmärgid ja konkreetsemad tegevused. See

on teadlikult pisut kõrgema üldistusastmega dokument.

Spordipoliitika põhialuste väljatöötamine tuleneb vajadusest määrata kindlaks Eesti spordipoliitika pikaajalisem visioon, üleriigiline eesmärk, mida me soovime saavutada, mille poole pürgida, ja prioriteetsed arengusuunad, kuhupoole me liigume. Liikumine ja tervislik eluviis on elus püsimise üks olulisemaid alustalasid, sel on ka oluline hariduslik, meelelahutuslik ja sotsiaalne mõõde. Spordi ja liikumisharrastuse arendamine mitmekesisest oluliselt Eesti kultuuri- ja noorsootöö valdkonda, panustab majanduskeskkonda ja tööhõivesse ning aitab kaasa eri osapoolte paremale lõimumisele.

Mis siis on Eesti spordipoliitika visioon ja eesmärk? Urve Tiidus juba puudutas seda teemat, aga ma arvan, et ei tee paha, kui see siin veel üle korrata. Aastal 2030 vastab eestlaste vaimne ja kehaline tasakaal ja heaolu Põhjamaade tasemele, just nimelt sellelesamale tasemele, mida me oleme ka muudes valdkondades oma suureks eeskujuks võtnud. Meil on sel ajal kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond koos vastavate teenustega, mis toetab inimeste tervena elatud eluea pikendamist, eneseteostust ja majanduskasvu. Eelnõu defineerib sporti kui elujõu edendajat, rikkuse loojat ja riigi hea maine kujundajat. Laias plaanis see ju ongi spordi eesmärk.

Liikumine ja sport rajanevad järgmistel olulistel väärtustel, mis on otsuse eelnõus ka välja toodud ja kirjeldatud: aus mäng, ühtekuuluvus, kaasamine ja avatus, sh vabatahtlike tegevus, mis on aina olulisemaks muutumas, tervislik ja aktiivne eluviis, elukestev enesearendamine analoogselt elukestva õppega, ja loomulikult vastutus.

Eelnõu kirjeldab nelja prioriteetset arengusuunda. Esiteks, valdav osa Eesti elanikest liigub ja spordib; teiseks, liikumine ja sport kui majandusharu ja tööandja; kolmandaks, liikumine ja sport kui vaimsuse, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja; neljandaks, Eesti on rahvusvahelisel tasemel tulemuslikult ja väärikalt esindatud. Nende kõikide arengusuundade all on tegevuste kaupa kirjeldatud sammud, mida peaks astuma, ja ka mõned eesmärgid.

Tulen tagasi esimese arengusuuna juurde, et valdav osa Eesti elanikest liigub ja spordib.

Nagu mainitud, praegu on iga kolmas Eesti inimene kuidagi spordi ja liikumisharrastusega seotud. Meie visioon on, et aastaks 2030 tegeleb liikumisharrastusega või spordib kaks kolmandikku Eesti elanikest. Selleks on väga oluline kõigepealt luua vastavad tingimused ja tagada nende järjepidev arendamine, et sporditaristu oleks kättesaadav ühtviisi nii Tallinnas kui ka väiksemates kohtades elavatele inimestele. Väga tähtsale kohale paigutan ma koolis toimuva: ühelt poolt koolispordi ja koolispordi liidu tegevuse, teiselt poolt akadeemilise poole ehk õppekavade arendamise.

Mul on väga hea meel, et nii mõnegi erakonna valimisprogrammi on kirjutatud mõte uude liikumisõpetuse integreerimisest õppekavadesse, mis peaks hõlmama mitmeid aineid ja suurendama meie noorte liikumist. Me teame, et väga raske on kehalise kasvatus tunde nädala õppeprogrammi juurde lisada. Seetõttu on üheks alternatiiviks lisaks koolisporditegevusele just õppekavade ülevaatamine ja liikumisõpetuse integreerimine eri õppeainetesse.

Loomulikult on tarvis ka edaspidi rõhku panna inimeste suuremale teadlikkusele sellest, et sport ja liikumine on tervisliku eluviisi üks alustalasid, mis võimaldab elada pika, terve ja õnneliku elu. See eeldab tihedat koostööd valdkonna sees, nii maakondade spordiliitude koostööd kui ka maakonnas spordiklubide ja spordikoolide koostööd.

Pea tähtsaks senisest kiiremat huvihariduse arendamist, et see oleks kättesaadav ka väiksemates kohtades ning noored saaksid tegelda spordialadega, mis neid huvitavad, ilma et nad peaksid sõitma väga pikka maad oma kodukohast näiteks kaugele maakonnakeskusesse. Nii et huvihariduse toetamine on väga oluline.

Teine arengusuund on liikumine ja sport kui majandusharu ja tööandja. Sport on suuresti teenusepõhine ning aitab arendada ka Eesti majanduskeskkonda, tagades paljudele inimestele töökoha ja sissetuleku. Olulisel kohal on riigi, kohalike omavalitsuste, erasektori ja spordiorganisatsioonide koostöö. Kui riik ja kohalikud omavalitsused peavad looma keskkonna ja tingimused sporditegemiseks, siis spordiorganisatsioonide ja erasektori roll on korraldada kogu sportlikku tegevust. Arengu üks eeldusi on kahtlemata spordispetsialistide kompetentsuse suurendamine, et meil oleks

kompetentseid kehalise kasvatus õpetajaid, kes teaksid, kuidas tänapäevase liikumisõpetuse põhimõtteid noortele edasi anda, tarku treenereid, kes teaksid, kuidas häid sportlasi õigesti suunata, tarku spordiametnikke, kes riigis spordi arengut tulevikus õigel teel hoiaksid, jne.

Kolmas arengusuund on liikumine ja sport kui vaimsure, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja. Oskus ausalt võita ja väärikalt kaotada on minu hinnangul üks spordi aluspõhimõtteid. Sport on ka väga oluline kasvatusvahend, sporti tegev inimene arendab endas lugupidamist teiste inimeste vastu, kaasvõistlejate vastu, konkurentide vastu. Sporditegemine arendab inimeses enesedistsipliini ja on kahtlemata ka eetilises mõttes suunanäitaja.

Ma pean oluliseks, et vabatahtlike koolitus, nende motiveerimise süsteem ja tunnustamine areneksid praegusega võrreldes edasi. Otsuse eelnõu sellele ka viitab. Me teame, et suurte rahvusvaheliste spordivõistluste ja üldse spordivõistluste korraldamisel on vabatahtlikel aina suurem roll. Seega on kindlasti vajalik senisest suurem tähelepanu vabatahtlike valdkonnale.

Dopinguvastane võitlus ja võitlus tulemustega manipuleerimise vastu, sinna panustamine peab jätkuvalt olema võtmekohal, et meie noored teadvustaksid endale, et sporti on võimalik teha ka puhtalt. Minu arvates peaks aina rohkem levima arusaam, et dopingutarvitajad ja manipuleerijad on vargad. Nad pole ausad inimesed, nendega pole mõtet koostööd teha. Nad ei mängi seda mängu, mida mängivad ausad sportlased. Noortele on dopinguvastane võitlus minu arvates väga oluline eeskuju.

Lõimumise ehk integratsiooni teematikat ei või samuti alatähtsustada. Meie kunagine kolleeg siit Riigikogust, legendaarne spordimees Jaak Salumets on minu arvates väga tabavalt öelnud, et sport ongi kõige parem lõimumispoliitika. Pane eri rahvusest inimestele ühesugused sargid selga, saada nad palliplatsile ja toimubki kõige parem integratsioon.

Neljas arengusuund on, et Eesti oleks rahvusvahelisel tasemel tulemuslikult ja väärikalt esindatud. Siin all on rõhutatud Eesti kui spordiriigi tuntuse hoidmist ja arendamist, et meil ka tulevikus oleksid oma Erki Nooled, Jüri Jaansonid ja Toomas Tõnistid. Edaspidigi tuleb panustada saavutusspordi edendamisse

süsteemse ja korrapärase tegevuse kaudu nii spordiklubides kui ka spordikoolides, selleks et meil oleks järelkasvu ja tulevase tippsportlasi. Siia hulka kuulub piirkondlike ja üleriigiliste spordikeskuste arendamine, tippsportlastele treeningu- ja võistluskeskuste ja -tingimuste loomine ning nende järkjärguline parandamine. Mul on hea meel, et mitme erakonna programmi on kirjutatud, et need võistluskeskused Eesti eri piirkondades tuleks välja arendada.

Tuleb arendada võimalusi kõrgkoolides ja jõustruktuurides tippspordiga tegelemiseks. Ma näen, et siin on meil samuti väga palju arenguruumi. Saame võtta snitti kas või Ameerika Ühendriikidest, kus üliõpilassport on väga hästi organiseeritud.

Loomulikult ei saa üle ega ümber rahastamisest. Rahastamismeetmed peavad käima ajaga kaasas. Need peavad olema paindlikud ja kohandatavad selleks, et sporti saaks hästi teha, samasugune peab olema õigusruum selle ümber. Ka need valdkonnad peavad järkjärgult ajaga kaasas käima ja arenema.

Rõhku tuleb loomulikult panna spordi teadus- ja arendusvaldkonna tegevustele, panustamisele spordimeditsiini, taastusteenuste tänapäevastamisele ja loomulikult ka rahvusvaheliste spetsialistide kaasamisele Eesti sporditegevusse, kui me soovime ka edaspidi rahvusvahelises konkurentsisis olla. Siia alla läheb ka rahvusvaheliste spordisuursündmuste toomine Eestisse ja seeläbi meile väga olulise majandusharu – sporditurismi arendamine.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et suur töö on ära tehtud ning on ääretult positiivne, et "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" on jõudnud Riigikogu täiskogu ette. Eelnõu kohaselt hakkab valdkonna eest vastutav minister iga aasta Riigikogu täiskogu ees spordivaldkonna arengutest ülevaadet andma. Minu arvates – ja nagu on selgunud suheldes spordivaldkonna inimestega, ka nende arvates – on see väga suur töövõit, et sport kui selline leiab Riigikogu tasandil enam tähtsustamist. Ma tänan südamest kõiki abilisid, spordiorganisatioone, ametnikke, spetsialiste, kes on andnud oma panuse selle visioonidokumendi väljatöötamisele, tänu kellele me oleme Eesti spordi arengule selle dokumendi abil päris tugeva lisatõuke andnud. Eriline tänu Kultuuriministeriumi spordi asekanterile Tõnu Seilile ja

Eesti Olümpiakomitee asepresidendile Toomas Tõnisele ning ka Tallinna Ülikooli terviseteaduste ja spordi instituudi direktorile Kristjan Pordile, kes on olnud kogu selle protsessi koordineerijad.

Kultuurikomisjon otsustas s.a 13. jaanuaril saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 21. jaanuariks ja määrata ettekandjaks siinkõneleja. Kultuurikomisjon teeb ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 4. veebruar. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on komisjoni esimehele küsimusi? Ei ole. Suur tänu ettekande eest, austatud Lauri Luik! Avan läbirääkimised. Nii nagu ikka, saavad esimesel lugemisel sõna fraktsioonide esindajad. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Tatjana Jaanson! Kaheksa minutit.

Tatjana Jaanson

Austatud Riigikogu liikmed! Lugupeetud istungi juhataja! Eesti spordirahval ja sotsiaaldemokraatidel on hea meel, et Riigikogu menetlusse on jõudnud kauaoodatud dokument "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030". Siiani puudus meil terviklik lähenemine spordipoliitika alustele. Praegu kõne all olevad spordipoliitika põhialused aastani 2030 määravad kindlaks Eesti spordipoliitika eesmärgid ja arengusuunad. Üleriigiline eesmärk on tagada inimeste heaolu, parandada spordi kaudu inimeste vaimset ja kehalist tasakaalu ning aidata kaasa kehalist aktiivsust toetava keskkonna ja sellega kaasnevate teenuste loomisele. Spordi abil kindlustatakse inimestele kvaliteetne elu ning tervena elatud aastad annavad panuse Eesti majanduslikku ja sotsiaalsesse arengusse.

Sport on väga dünaamiline ja arenev majandussektor, mis annab tööd paljudele inimestele. Spordi kõrgemad väärtused on aus mäng, solidaarsus, sallivus ja meeskonnavaim. Meeskonnamängude abil soodustab sport nii kodanikuaktiivsust kui ka vabatahtlikkust ning aktiveerib inimesi ühiskonnaelus kaasa lööma. Samuti ühendab sport inimesi, sõltumata nende vanusest, soost, rahvusest või sotsiaalsest päritolust. Sport ühendab ka eri eluvaldkondi,

nagu tervis, kultuur, haridus, teadus, turism. Ta aitab ühiste harrastuste kaudu tugevdada inimeste peresid ja pereelu, pakkudes sisukaid väljakutseid ja positiivseid emotsioone nii noortele kui ka eakatele.

Eelmise aasta novembris kiideti Riigikogus heaks spordiseaduse ja halduskoostöö seaduse muudatused, millega loodi õiguslik alus treeneritele töötasu maksmiseks. See oli suur samm meie spordisüsteemi korrastamiseks, nii loodi treeneritele ausad sotsiaalsed tagatised.

Spordipoliitika põhialused on siiski vaid põhimõtted, mille alusel riik edaspidi spordipoliitikat kujundab. Seega on äärmiselt oluline, et inimeste sporditegevuseks eraldataks riigieelarvest vajalik raharessurss. Lubamatu on, et majandussurutise ajal 2009. aastal vähendati kohalike omavalitsuste tulubaasi just noorsootöö ja spordi arvel ning see on jäänud seni taastamata.

Sotsiaaldemokraadid on jõuliselt seisnud inimressursi arengu eest. Tegutseme ka tulevikus selle nimel, et jälgida spordivaldkonna rahastamist. Me tagame igale lapsele huviringirahaks 20 eurot kuus, mis on samuti üks osa spordipoliitikast. Laps võib valida huviringiks ju just spordiringi. Hea, et selle dokumendiga saame kindlaks määrata pikemaajalised eesmärgid. Järgmisel Riigikogul tuleb need eesmärgid teoks teha. Olen kindel, et sotsiaaldemokraadid saavad järgmises valitsuses olles taas sellel teemal kaasa rääkida. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Jüri Ratase Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Head ametikaaslased! Alustuseks soovin tänada Eesti spordiorganisatsioone, kes on koostöös Kultuuriministeeriumiga ära teinud väga suure töö! Avaldan meie fraktsiooni nimel tänu ka kultuurikomisjonile ja tema esimehele! Pikaajaline ning põhjalik arenguvision on hädavajalik igas valdkonnas, nii ka spordis. Mulle on sümpaatne, et dokumendis on mõõdupuuks võetud Põhjamaade tase. Olen samuti alati Põhjamaade heaoluühiskondi Eestile esikujuks toonud. Loodan, et peagi suudetakse ka Eestis sporti ja liikumist niisama mitmekülgsest väärtustada, alustades väikeste laste liikumisharjumusest ning lõpetades eakate liikumisharjumusega. Põhirõhk tuleb panna inimese tervislike käitumisharjumuste kujundamisele kodus ja koolis, kuid ei tohi unustada ka noori ja täiskasvanuid, kes on gümnaasiumihariduse juba omandanud. Näiteks ei pööra enamik noori erihariduse ja kõrghariduse omandamisel ega ka suur osa selliseid õppeasutusi minu arvates piisavalt tähelepanu kehalisele harimisele. Seda tuleks parandada. Tervislik ja liikuv eluviis on ju oluline meile kõigile, mitte ainult tippportlastele. Sporti arendades ning mõistlikult noorte vaba aega sisustades aitame täiskasvanutel kauem terve ja aktiivsena püsida. See tähendab otseselt panustamist ka inimeste töö- ja eluea pikendamisse, mis on ülioluline Eesti rahvaarvu taas tõusule viimiseks ning ka meie majanduse uuesti käivitamiseks.

Täna arutluse all olev dokument "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" on ülevaatlik raamistik, mis annab selge aluse edasiste konkreetsemate arengute ja tegevuskavade koostamiseks. Ma väga loodan, et head mõtted ja eesmärgid ei jää ainult paberile, vaid realiseeruvad tulevaste valitsuskogude tegevusprogrammides. Teatavasti on Eesti spordis ikka veel mitmeid tegematajätmissi ja kitsaskohti. Näiteks meenub paratamatult omavalitsuste tulubaasi kärpimine 2009. aasta negatiivse lisaeelarve vastuvõtmisel. Teatavasti põhjendati toona kohalikele omavalitsustele laekuva tulumaksuosa vähendamist muu hulgas muudatustega spordiseaduses ja noorsootöö seaduses. Täpsemalt võeti omavalitsustelt kohustus toetada spordiorganisatsioone ning noorteühingute noorteprogramme ja noorteprojekte. 2009. aasta negatiivse lisaeelarve seletuskirjas jõuti järeldusele, et spordiseaduse muudatus annab eelduse vähendada kohalike omavalitsuste kulusid *circa* 171 miljoni krooni võrra. See tähendab, et riik pidas toona õigeks tugevalt kärpida kohalike spordiklubide võimalusi omavalitsuselt toetust saada. Enamik omavalitsusi on küll püüdnud oma rahaliste võimaluste kohaselt jätkata spordiorganisatsioonide toetamist, kuid riik ei ole teatavasti toonaseid tulubaasikärpeid siiani taastanud, olgugi et majanduskriis on möödas juba üle viie aasta. Paraku näitab see, et sport ei ole olnud viimastele valitsuskogudele väga tõsiselt võetav küsimus.

Üle ega ümber ei saa ka stipendiumide temaatikast, probleemist, mille on otseselt põhjustanud spordi alarahastamine. Eelmise aasta 5. novembril astus Riigikogu esimese sammu õiges suunas, asudes toetama V kategooria ja kõrgemate kategooriate treenerite tasustamist. Kindlasti on järgmine samm vaadata üle ka madalama kutsetasemega treenerite tasustamine. Siin on tublisti arenguruumi. Soovin tänada nii kultuuriminister Urve Tiidust ja tema meeskonda kui ka Lauri Luike ja kultuurikomisjoni, kes suuresti olid selle väga vajaliku otsuse ja põhimõtte ellukutsujaks.

Palun minut lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Lisaaeg.

Jüri Ratas

Riik maksustab ka edaspidi tööandjate investeringuid oma töötajate tervisesse. Teatavasti tegi Keskerakonna fraktsioon jaanuaris taas kord ettepaneku vabastada erisoodustusest need tööandja kulutused, mis on otseselt seotud töötaja või teenistuja spordiga tegelemise kulude katmisega, tehes seda kuni 500 euro eest aastas inimese kohta. Loodan, et see väärt algatus, mida toetab Eesti Tööandjate Keskliit, jõuab varem või hiljem ka seadusesse.

Üpris palju ja kahjuks tihti negatiivses võtmes on räägitud spordi rahastamisest riigiettevõtete poolt. Olen ka varem siin kõnetoolis rõhutanud, et minu arvates pole küsimus selles, kas sporti toetada, vaid millise summaga toetada. Kui isegi riigiettevõtted ei saa toetada inimeste tervislikke eluviise, siis kelle panuse peale peaksid spordiorganisatsioonid üldse lootma?

Kokkuvõtet tehes tunnustan veel kord Eesti spordipoliitika põhialuste koostajaid. Tulevasel Riigikogul ja Vabariigi Valitsusel tuleb see dokument vääriliselt ellu viia ja parimal võimalikul viisil rakendada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Erki Noole Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Austatud minister! Meenutan natukene ajalugu. Ka mina pean tänama kõnealuse valdkonna ministrit. Kui

Jüri Tamm istus Riigikogus, olles tulnud Hispaaniast Eestisse tagasi, siis oli aastast aastasse tema üheks missiooniks spordipoliitika põhi- aluste ja arengusuundade väljatöötamine, selle nimel et Eesti riik võtaks vastu Eesti spordi arengukava. Tol ajal, mõni aasta tagasi, olid nii Eesti Olümpiakomitee kui ka Kultuuriministeerium seisukohal, et sellist dokumenti ei ole vaja. Mul on hea meel, et me oleme jõudnud niikaugele, et oleme selle dokumendi arutlusega Riigikokku jõudnud.

Kui rääkida kriitilisemal toonil, siis võib öelda, et see dokument on väga üldsõnaline. Jah, siin on palju vastuargumente, mõned neist on ka õiged. Aga meie kõige suuremad kriitikud võiksid olla spordiorganisatsioonid ja -klubid. Kahjuks ei ole nemad aru saanud, mis nende elus muutub või millise arengusuuna see arengukava neile kui spordi eestvedajatele annab. Ilmselt jääb meie pühaks ülesandeks või kohustuseks seda spordiorganisatsioonidele ja -klubidele tutvustada.

Minu kõige suurem kriitika selle arengukava kohta on see, et siin valitseb ambitsioonipuudus. Ma põhjendan seda. Kui me vaatame Eesti laste liikumisaktiivsust ja kehamassiindeksit, siis paratamatult näeme, et suuremat rõhku peab panema laste liikumisharjumusele. Miks ma räägin ambitsioonidest? Ma võib-olla valetaksin, kui ütleksin, et see oleks ideaalne, aga minu arvates oleks võinud siiski olla näiteks selline ambitsioon, et aastaks 2018 oleks algklassides iga päev kehalise kasvatuse tund, näiteks aastaks 2022 oleks põhikoolis ja aastaks 2025 kuni gümnaasiumi lõpuni igal päeval vähemasti liikumisharrastustund. See oleks minu seisukohalt väga ambitsioonikas ja tulevikku suunatud muudatus.

Siin on üks hea punkt 8.4: "Elanikkonna liikumise ja sportimise soodustamiseks teevad eri valdkonnad sisulist koostööd. ... tervisekontroll on kättesaadav kõigile." Loomulikult peaksime siin väga aktiivselt tegutsema. Paljud väga suured alaliidud on pannud oma reeglilikku põhimõtte, et Eesti meistrivõistlustel ei saa osaleda need, kellel on tervisekontroll tegemata. Kui me aga vaatame tegelikkust, siis näeme, et puudub võimekus neid noori meditsiinikontrolli saata ja neid kontrollida.

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Lisaaeg kolm minutit.

Erki Nool

Punkt 9.3: "Spordikorraldus põhineb avaliku sektori ja spordiorganisatsioonide koostööl..." Kui see punkt läbi lugeda, siis tekib paljudel spordiorganisatsioonidel küsimus, kes ikkagi Eesti sporti juhib.

Punkt 11.4 räägib väga paljude spordiringkondade tänapäevasest vajadusest: "Tippsaavutustele orienteeritud sportlastele luuakse kõrgkoolides ja jõustruktuurides tingimused konkureerimiseks rahvusvahelisel tasemel..." See on väga õige punkt. Ainuke küsimus tekib kõrgkoolidel ja jõustruktuuridel, et kes selle eest siis vastutab, kas kõrgkoolid ja jõustruktuurid, või peakski Riigikogu muutma seaduse selliseks, et avalik-õiguslikele ülikoolidele pannakse üks kohustuslik valdkond juurde.

Järgmine punkt, 11.5, ütleb nii: "Riigi ja spordiorganisatsioonide eesmärk on Eesti tulemuslik ja väärikas esindamine rahvusvahelistel võistlustel. Selleks tuleb arendada spordi rahastamise mudeleid..." Kindlasti võiks siin olla välja toodud erisoodustumaks *versus* sport, *versus* tippsport, mis on juba aastaid olnud väga valusa teemana arutlusel. Jah, siin on võib-olla maailmavaatelistel, võib-olla ka finantsilistel arusaamade sasipundar, aga ma arvan, et kui erisoodustumaks kas või töö käivate inimeste sporditegemise puhul ära kaotada, siis see oleks riigi väga konkreetne hea tahte žest või suunanäit, et ta väärtustab tervislikke eluviise rohkem kui haigekassa kulutusi, et ta väärtustab spordiga tegelevaid inimesi rohkem kui inimesi, kes ei taha või ei soovi oma tervise eest hoolt kanda.

Nagu ma alguses ütlesin, meil on selle arutluse üle hea meel. IRL toetab spordipoliitika põhialuste vastuvõtmist. Kindlasti on mõnes mõttes hea see, et me iga viie aasta tagant selle dokumendi üle vaatame. See, et väga paljud punktid on üldsõnalised, annab meile võib-olla rohkem ja jõulisemat tegutsemisruumi lähitulevikus, et parandada ja teha rõõmsaks kogu ühiskondlikku spordiliikumist. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleb lõpetada. Määrán

eelnõu 828 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. veebruari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja ka kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Eesti Vabariigi valitsuse, Läti Vabariigi valitsuse ja Leedu Vabariigi valitsuse vahelise lepingu Balti Mereväedivisjoni loomise kohta denonsseerimise seaduse eelnõu (834 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse, Läti Vabariigi valitsuse ja Leedu Vabariigi valitsuse vahelise lepingu Balti Mereväedivisjoni loomise kohta denonsseerimise seaduse eelnõu 834 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kaitseminister Sven Mikseri!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on hea meel olla teie ees selle seaduseelnõuga, mille pika nime istungi juhataja teile kiiresti ja elegantselt ette luges. Balti Mereväedivisjon ehk BALTRON on Balti riikide ühine miinitõrjeüksus, mille koosseisu on kuulunud Eesti, Läti ja Leedu mereväe alused. Selle üksuse loomise leping allkirjastati Riias 1998. aastal. BALTRON-i loomise peamine eesmärk oli toona suurendada Balti riikide merevägede koostöövõimet ja demonstreerida seda ning meie poliitilist ühtsust enne meie riikide liitumist NATO-ga.

BALTRON on olnud edukas projekt ja nüüd võib öelda, et ta on suutnud kõik eesmärgid täita. Samas, rahvusvahelise julgeolekukeskkonna muutumine Euroopas on sundinud Eesti Kaitseväge, sh Eesti mereväge ümber hindama ja muutma oma prioriteete ning suunama oma ressursse enam NATO ühisesse kollektiivkaitsesse ja NATO uue heidutushoiaku kujundamisse. Selleks et Eestil oleks võimalik ja jõukohane panustada ühte nendest NATO uue heidutushoiaku tugisammastest ehk NATO esimese mereväeeskaadri koosseisu, oleme võtnud vastu otsuse välja astuda BALTRON-i projektist. Nagu öeldud, see projekt on oma eesmärgid täitnud. Tegelikult on

BALTRON-isse panustamine nüüdseks muutunud NATO täpselt samaotstarbelisse võimesse panustamist dubleerivaks tegevuseks.

Teen Riigikogule ettepaneku seda seaduseelnõu toetada, samas rõhutades, et loomulikult ei tühista ega lõpeta see Balti riikide riigikaitsealast koostööd ega meie kaitsevägede koostööd, kindlasti mitte ka meie merevägede koostööd, mis hoolimata Eesti lahkumisest BALTRON-ist kindlasti jätkub ka tulevikus, on kõigekülgselt kasulik ja toimub suurel määral NATO-liitlaste koostöö raamistikus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Üks küsimus siiski on. Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Me komisjonis teemat laias laastus käsitlesime, aga ma küsin avalikkuse jaoks. Riigikogu stenogramm on ju laialdaselt kasutatav dokument. Ma eeldan, et valitsus teavitab partnerriike meie otsusest sellest projektist lahkuda. Milline oli Läti ja Leedu reaktsioon? Miski ilus kaotab sellega oma mõtte, kui üks riik lahkub. Kuidas nad meie otsuse vastu võtsid?

Sven Mikser

Aitäh! Balti riikide kaitseministrite kohtumised on regulaarsed ja diskussioonid avameelsed. Võin öelda, et meie otsus võeti vastu suuremate emotsioonideta. Ei olnud mingeid negatiivseid emotsioone. Tegelikult mõistavad nemad meie otsust ning meie mõistame Läti ja Leedu soovi edasi minna. Me oleme oluliselt suuremas mahus otsustanud panustada sellesse SNMCMG1 ehk NATO mereväeskaadrisse. Ka Läti ja Leedu on sinna panustanud, aga märksa väiksemas mahus ja lühematel perioodidel kui Eesti, ütleme siis, et harvemate rotatsioonidega kui Eesti. Need on iga riigi suveräänsed otsused, aga kindlasti on Balti riikide koostöö ka edaspidi tihe ja tõhus ning toimib edasi nendes valdkondades, kus ta loob reaalselt nähtavat lisandväärtust.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Kalmer Laini!

Kalmer Lain

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma s.a 15. jaanuari istungil. Sellel istungil osalesid eelnõu algataja esindajana kaitseminister Sven Mikser, Kaitseministeeriumi ametnikud ja Eesti mereväe laevastiku ülem kaptenleitnant Jüri Saska. Eelnõu eesmärk on denonsseerida Riigikogus 1998. aasta 11. novembril ratifitseeritud Balti Mereväedivisjoni loomise leping. Eesti panustab samal ajal ka NATO esimesse alalise miinitõrjeüksusesse, mistõttu ei ole Balti Mereväedivisjoni senises mahus panustamine ressurside vähesust ja prioriteete arvestades võimalik. Samas jätkub Balti riikide merevägede koostöö.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 15. jaanuari istungil konsensuslikult teha Riigikogu juhatusel ettepaneku saata arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 21. jaanuari istungi päevakorda ja teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt kümme tööpäeva ehk 4. veebruar kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 834 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 4. veebruari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

10. Maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu (830 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kümnenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu 830 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Ivari Padari!

Ivari Padar

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud ...

Aseesimees Jüri Ratas

Me kindlasti tervitame Riigikogu esimeest.

Ivari Padar

Palun vabandust, austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Esimesel lugemisel olev maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu käsitleb kiireloomulisi muudatusettepanekuid, mille seadusesse viimisega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust või muud olulist mõju. Seaduse muutmise seaduse eelnõu käsitleb põhiliselt maaparandushoiukavade koostamist ja on tingitud vajadusest tagada maaparandusseaduse nõuete kohaselt koostatavate maaparandushoiukavade kooskõla veeseaduse alusel koostatava veemajanduskava põhimõtetega. Veeseaduse kohaselt koostatakse veemajanduskava iga vesikonna või piiriülese vesikonna Eestis paikneva osa kohta. Tagamaks maaparandushoiukavade kooskõla veemajanduskavade põhimõtetega, on otstarbekas ka maaparandushoiukavad koostada vesikondade kohta. Alamvesikondade maaparandushoiukavasid ei ole otstarbekas enam ajakohastada eri tasandite maaparandushoiukavade andmete dubleerimise vältimiseks. Maaparandusseaduse muutmine on kiireloomuline, sest maaparandushoiukavade kinnitamist kavandatakse eelnõu kohaselt samal ajal veemajanduskavade ajakohastamisega 22. detsembriks 2015. aastal. Veemajanduskavad ja maaparandushoiukavad on küll iseseisvad dokumendid, kuid neil on veekaitseküsimuses suur seos. Mõlemas kavas on ka muid kattuvaid teemasid, sh üleujutusohu, veekogudega seotud tööde kavandamine ja veekogude hea seisundi tagamine. Samuti tuleb mõlema kava koostamiseks või ajakohastamiseks kaasata avalikkus, sh teha avalik väljapanek maakonnakeskustes. Neid tegevusi on otstarbekas teha maaparandushoiukavade ja veemajanduskava puhul koos ning kavad kinnitada ühel ajal. Maaparandushoiukavad on kavandatud kinnitada põllumajandusministri käskkirjaga, kuna need on valdkondliku iseloomuga dokumendid ja maaparandushoiukavas käsitletav maaparandushoid jääb põllumajandusministri vastutusalasse. Lähtudes käesoleva eelnõuga kavandatud muudatustest,

on kavas muuta maaparandushoiukavade koostamise aluseks olevat põllumajandusministri määrust, mis käsitleb maaparandushoiukava sisu- ja vorminõudeid ning kava koostamise korda.

Seaduse muutmise seaduse eelnõus sätestatakse ka maaparandusseaduse täitmise üle haldusjärelevalve tegemise alus. Põllumajandusameti tehtaval järelevalvel on nii riikliku kui ka haldusjärelevalve tunnused. Haldusjärelevalvet teeb Põllumajandusamet riigiasutuste üle, kelle valitsemisel oleval maal paikneb maaparandussüsteem. Haldusjärelevalve tegijana on Põllumajandusametil õigus teha järelevalveasutusele ettekirjutusi puuduste kõrvaldamiseks. Haldusjärelevalve meetmeid valides peab haldusjärelevalve tegija arvestama, et valida tuleb meede, mis järelevalvatavat vähem koormab. Täna teid ja soovin jõudu eelnõu arutamisel!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, tänu on vastastikune! Küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni liikme Tatjana Jaansonil!

Tatjana Jaanson

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu 830 kahel korral: 13. ja 20. jaanuaril. Komisjoni 13. jaanuari istungil tehti eelnõu kohta esimesed menetluslikud otsused: saata eelnõu 830 esimesele lugemisele tänaseks ja määrata komisjoni ettekandjaks mind. Eelnõu sisuline arutelu toimus 20. jaanuaril. Sellel istungil osalesid Põllumajandusministeeriumi maaelu arengu osakonna juhataja Marko Gorban ja sama osakonna peaspetsialist Helju Hubel, kes tutvustasid eelnõu ja vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Kuna minister andis eelnõust põhjaliku ülevaate, siis ma sellel pikemalt ei peatu. Komisjon tegi järgmised konsensuslikud otsused: teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. jaanuar kell 14. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, aitäh! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 830 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 26. jaanuari kell 14. Esimene lugemine on lõpetatud ja kümnes päevakorrapunkt käsitletud.

11. Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (810 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi. Järgmine, 11. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 810 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli siseminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Teie ees oleva seaduseelnõu üks olulisemaid eesmärke on vähendada Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeameti halduskoormust ning muuta nende töö efektiivsemaks. Selleks laiendatakse PPA-s teenistusküsimuste lahendamise pädevust ning PPA-s ja Päästeametis ametivande vastuvõtjate ringi ja volitatakse edasi teenistusastmete andmine ja ülendamine. Samuti on eelnõu eesmärk võimaldada ametitel paremini oma tööd planeerida ning anda võimalus tööd paindlikumalt korraldada. Osa muudatuste eesmärk on õigusaktide normihierarhiline korrastamine ja võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlla viimine. Samuti on eelnõu eesmärk ajakohastada õigusakte ning tagada õigusselgust. Selgemini reguleeritakse ka julgeolekuasutuste ülesannete täitmisel saadud teabe edastamist ning õigusselguse tagamiseks täiendatakse Finantsinspektsiooni seadust ja notariaadiseadust, sätestades alused, kuidas anda Finantsinspektsiooni ja notarite valduses olevat teavet julgeolekuasutustele, kui see on vajalik nende ülesannete täitmiseks. Eriteenistuse seadused viiakse kooskõlla eelmise aasta 1. aprillil jõustunud avaliku teenistuse seaduse sõnastusega.

Natuke räägin täpsemalt ka. Esiteks, teenistuse korraldamine ja pädevuse laiendamine. Kehtiva seaduse kohaselt on PPA-s teenistusküsimuste – eelkõige ametisse nimetamine, palga määramine jms – lahendamise pädevus ainult peadirektoril. Praegu allkirjastab peadirektor *circa* 2300 personaliga seotud dokumenti aastas. Nende volituste delegeerimisega väheneks peadirektori koormus *circa* 900 käskkirja võrra aastas.

Teine muudatus, politseiametnike vormiriietuse hüvitise kehtestamine, tähendab, et seadust täiendatakse sättega, mille kohaselt makstakse vormiriietuse hüvitist politseiametnikele, kelle teenistusülesannete hulka kuulub Vabariigi Presidendi ja tema perekonna, samuti seaduses sätestatud juhul ametist lahkunud presidendi, peaministri, välisriigi riigipeade, valitsusjuhtide ja välisministrite ning siseministri või tema volitatud isiku määratud isiku kaitsmine. Nõuded politseiametnike riietusele panevad paika etikett, riiklik protokoll ja töö eripära, seetõttu on seda muudatust vaja.

Ametivande vastuvõtjate ringi laiendamine võimaldaks suuremat paindlikkust ametivande vastuvõtmisel ja lubaks vähendada ametivande vastuvõtmiseks vajalikke ressursse, nagu ajakulu, sõidukulu jms.

Politseiametnike teenistusastmete andmise ja muutmise pädevuse muutmise kohta on ettepanek, et senist korda, kui minister annab vanemkomissari, politseileitnandi, politseikapteni, politseimajori, politseikolonelleitnandi, politseikoloneli, politseikindralinspektori ja politseikindrali teenistusastmeid, võiks natukene muuta. Siseminister võiks anda politseikolonelleitnandi, politseikoloneli, politseikindralinspektori ja politseikindrali teenistusastmeid. Nii saab teenistusastmete andmist natukene paindlikumaks muuta.

Muudetakse ka politseiametnikule isikliku mootorsõiduki kasutamise eest hüvitise maksmist. See kord on praegu kehtestatud määrusega, seetõttu ei olnud see kooskõlas seadusest tuleneva volitusnormiga.

Kehtiva õiguse kohaselt peab nii ametnikul kui ka töötajal 24-tunnise ajavahemiku jooksul olema vähemalt 11 tundi järjestikust puhkeaega. Muudatuse kohaselt kehtestatakse päästeteenistujatele, politseiametnikele ja julgeolekuasutuste ametnikele erand tingimusel, et töötamine ei kahjusta päästametniku ja päästetöö-

taja tervist ja ohutust. See võimaldab eriteenistujatel vajaduse korral töötada ka 24-tunnises vahetuses, mis omakorda annab võimaluse tööd paindlikumalt ja efektiivsemalt korraldada.

Eraldi temaatika on demineerimistöödega tegelevate isikute daktüloskopeerimine, nendelt DNA-proovide võtmine ja selleks õigusliku aluse loomine. See kõik toimub eelkõige just nimelt nende isikute enda kaitsmiseks. Praegu ei ole võimalik õiguslikult reguleerida olukordi, kus kuriteopaigalt leitakse sõrmejälgi või DNA-d ja siis selgub, et need kuuluvad isikutele, kes tegelevad daktüloskopeerimise ja DNA-proovide võtmisega. Eesmärk on seda protsessi selgemaks muuta, eelkõige lõhke-materjalidega seotud süütegude korral.

Kui praegu näeb seadus ette Finantsinspektsiooni ja notarite valduses oleva teabe saladuses hoidmise kohustust ning notar ega Finantsinspeksioon ei saa konfidentsiaalset teavet ainult julgeolekuasutuste seaduse alusel julgeolekuasutusele avaldada, siis nüüd sätestatakse Finantsinspektsiooni seaduses ja notariaadiseaduses selged alused, millal Finantsinspektsioon ja notarid nende valduses olevat teavet julgeolekuasutustele anda võivad.

Julgeolekuasutuste ametnike palgakorralduse muutmise kohta ütlen, et kehtiv seadus kehtestab Vabariigi Valitsusele kohustuse nii Teabeameti kui ka Kaitsepolitsei ametnike palgamääruste sätestamiseks. Samas kehtestab nii PPA kui ka kapo politseiametnike palgamäärad siseminister. Muudatusettepanek näeb ette viia nii kapo ametnike kui ka politseiametnike palgamääruste kehtestamine siseministri pädevusse.

Julgeolekuasutuste ülesannete täitmisel kasutatud varjatud sisenemist puudutavate sätete ajakohastamine tähendab, et julgeolekuasutuste tehtavad toimingud ja kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud jälitustoimingud viiakse omavahel kooskõlla. Kui toimub mingil moel varjatud sisenemine, siis lähtutakse samasugustest sätetest, nagu juba on kriminaalmenetluse seadustikus.

Julgeolekuasutuse valduses oleva teabe riigiasutustele ning muudele isikutele edastamise selgema regulatsiooni loomise eesmärk on sätestada alused, millal julgeolekuasutus võib edastada ning millal peab edastama teavet teisele riigiasutusele või muule osapooltele.

Julgeolekuasutus peab edastama teavet teisele riigiasutusele, kui see on vajalik riigiasutusele pandud ülesannete täitmiseks. Samuti peab julgeolekuasutus eelnõu järgi teavet edastama nii riigiasutusele kui ka füüsilisele või juriidilisele isikule, kui on terrorikuriteo oht või tuleb selle toimepanemist tõkestada. Julgeolekuasutus võib teavet edastada riigi osalusega äriühingule, kui see on vajalik selle ülesannete täitmiseks.

Sisekaitseakadeemia lõpetanute õppekulude hüvitamise ühtlustamise eesmärk on see, et sõltumata sellest, mis erialal Sisekaitseakadeemia lõpetatakse, peaks õppekulude hüvitamine olema sama kooli raames ühesugune.

Eelnõus on tehtud hulk terminoloogilisi täpsustusi, mis tulenevad eelkõige 1. aprillil jõustunud avaliku teenistuse seadusest.

Ma usun, et enamik muudatusi on nüüd läbi käidud. Kui on küsimusi, siis vastan. Toetan õiguskomisjoni ettepanekut esimene lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimus. Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ühiskonnas on praegu väga palju tekkinud kära päästetöötajate palkade ja öötöötasude ümber. Ametiühingujuhid ja üldse ametiühing kardavad, et öötöö kaob ära. Sisuliselt ei ole palgatõusu olnud. Siin on väidetud, et kui paar aastat tagasi lubati, et palk tõuseb 7%, siis tegelikult tõusis see hoopis vähem. Põhiliselt tõusis palk Päästeametis ja büroodes, aga ei tõusnud nendel, kes otseselt päästetööga tegelevad. Mida te selle kohta ütlete?

Hanno Pevkur

Aitäh! Eks ma loen ka lehti, aga pean ütleva, et see hirm on kindlasti asjatu. Me oleme selleks aastaks Päästeametile ette näinud 4,2%-lise palgafondi kasvu. Päästeamet on ka mulle tutvustanud oma plaane päästjate palkade tõstmisel. Kõige suurem tõus tuleb just kõige madalama grupi päästjatel ehk esimese grupi päästjatel, nende palk peaks sellel aastal tõusma suurusjärgus 15%. Eri gruppidel on erinevad palgamuutused. Öötööst rääkides ütlen, et minul ei ole kindlasti mingisugust muret seetõttu, kui eraldi öötööravestus alles

jääb. Põhjus, miks Päästeameti ja Siseministeeriumi koostöös see seadusmuudatus tehti, oli eelkõige see, et korrastada riigi palgaarvestust ja palgaülevaateid. Näiteks on vanglateenistuses juba pikemat aega räägitud ühest põhipalgast ehkki ka seal on ööpäevaringne teenistus, küll vahetustega. Kui päästjatel on 24-tunnine vahetus, siis alati on sellest 8 tundi öötööd. Selleks, et võrreldavad oleksid mitte ainult põhipalgad, vaid kogu sissetulek, et oleks selge, arusaadav ja lihtne palgakäsitlus, tehti ettepanek, et kokku lepita kogupalgas, samamoodi nagu näiteks vanglateenistuses. Kui keegi kardab, et palgatõusu ei tule, siis ma juba ütlesin, et Päästeameti palgafond kasvab 4,2%, mis summana on 1,45 miljonit eurot. Kindlasti päästetöötajate palgad tõusevad.

Ega siin midagi rohkem ei olegi öelda. Üks oluline asi siiski veel. Ma loodan väga, et päästeteenistujate ametiühing peab silmas, et eri tasude väljamaksmisel arvestatakse põhipalka. Puhkusetasu ja eri tasude puhul tuleb arvestada, et arvestamise meetoodika on erinev ja teatud tasude väljamaksmisel n-ö öötöö lisatasu sinna sisse ei arvestata. Minu arvates oleks mõistlik, et palgasüsteem oleks kõigile selge, arusaadav ja lihtne. Kui päästjad ise soovivad, et peetakse eraldi öötöö ja mitteöötöö arvestust, siis, jumala pärast, minul ei ole selle vastu midagi.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun, teie küsimus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Teie vastus eelmisele küsimusele tekitas veel küsimusi. Kui palgad tõusevad 4,2%, siis ega see ju ei anna võimalusi oluliselt suurendada tasustamist öötöö eest. Aga öötöö eest eraldi tasustamine oli just see, mis motiveeris näiteks politseinikke öösel töötama. Tavalisi kodanikke huvitab ikkagi nende turvalisus, see, et ka öösel oleks piisaval hulgal politseinikke väljas. Kui neile eraldi öötöötasu ei arvestata, siis ütlege palun, kuidas motiveeritakse inimesi, et nad üldse tahaksid öösel seda rasket, aga väga vajalikku tööd teha.

Hanno Pevkur

Aitäh, härra Vassiljev! Nüüd te ajasite küll pada. Vabandust, et ma nii ütlesin! Me räägime

praegu päästjate öötöö lisatasust, mis on kõne alla tulnud. Päästjatel on 24-tunnine vahetus. 24-tunnise vahetuse sisse, niipalju kui vähemalt mina olen kella ja ööpäeva vaadates aru saanud, jääb alati ka öö.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin ikkagi, miks päästjate ametiühing pidi sellest muudatusest tagantjärele kuulma. Miks neid ei kaasatud sellesse protsessi? Miks selle eelnõu puhul ei ole olnud kaasamist?

Hanno Pevkur

Aitäh! Enne siia tulekut rääkisid Päästeameti peadirektoriga ja küsisin ka oma maja personaliosakonnast, kuidas see muudatus sündis. Vähemalt selle informatsiooni kohaselt oli päästjate ametiühing väga selgelt muudatustest teadlik ja neid on nendega ka arutatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Siret Kotka, palun!

Siret Kotka

Hea istungi juhataja! Austatud minister! Täna seaks päevaks on päästjad ju sõlminud Päästeametiga kollektiivlepingu, kus on kokku lepitud, et öötöö eest saadakse lisatasu. Miks Siseministeerium seda kokkulepet ei tunnista ja püüab seadust muutes Päästeametit sellest kokkuleppesest kõrvale juhtida?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kindlasti me tunnistame kollektiivlepingut, kui see on sõlmitud. Nagu ma ütlesin, see ei ole teema, mille pärast me peaksime siin väga murelikult pead vaevama. Selle muudatuse eesmärk, mis Päästeameti ja Siseministeeriumi personaliosakonna vahel sai ka läbi räägitud, oli selgem palgakorraldus: see, et kõik teaksid, milline on põhipalk, ja see, et ka mitmesuguste hüvitiste või tasude arvestuses oleks aluseks põhipalk, mis on üks ja kokku lepitud. Kui võrrelda teenistusi, siis ühes teenistuses on põhipalga sees ka kokkulepitud öötöötasu ja teises teenistuses seda ei ole. See teeb riigiametite võrdluse väga keeruliseks. Ma tõin siin vanglateenistuse ja päästeteenis-

tuse võrdluse. Seetõttu tuli see ettepanek puhtalt soovist saada riigis selgemat ja läbipaistvamat palgakorraldust. Kui on edaspidi soovi arvestada eraldi öötöötasu, mis siis, et on 24-tunnine vahetus ja kõikidel on see öötöötasu palga sisse arvestatud, ja eraldi päevatasu, siis minul ei ole selle vastu midagi. Jumala pärast, seda võib teha. Me peame aga aru saama, et 100 ühikut raha jääb ikkagi 100 ühikuks rahaks. Kui 100 ühikut raha jagada ära öötöö ja päevatöö vahel, siis raha hulk sellest ei muutu, vaid praegune arvestus kestab lihtsalt edasi. Ettepaneku kohaselt oleks edaspidi olnud arvestuse aluseks see, et on suurem põhipalk. Minu arvates ei ole mingit probleemi, kui Riigikogu soovib jätta kehtima päästjate praeguse palgakorralduse. Lihtsalt peab teadma, et teatud võrdlused, mis tehakse siis näiteks ametite vahel, ei kajasta kõiki teenistujaid võrdselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Nüüd on nii, et on veel küsimusi. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Te ju saate aru, millest need küsimused tulevad. Korduvalt on lubatud mõnele ametialale palgatõusu, aga pärast need inimesed näevad, et palgatõus retoorikas küll tuli, aga sissetulek hoopis vähenes. Ma soovin teilt täpsustust. Te ütlesite, et peale selle seaduse vastuvõtmist päästjate palgafond ei vähene, vaid, vastupidi, kasvab 1,45 miljoni euro võrra. Kas see tähendab, et te saate meile praegu öelda, millised olid eelmisel aastal päästjate töötasud, ületunnitasud, lisatasud, ja mis summad on ette nähtud käesoleva aasta palgafondis? Kas te saate seda ka arvuliselt öelda, näidates, et nende palk on planeeritud kasvama ja sissetulek öötöö ära kadumise tõttu ei kahane?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma saan kinnitada, et Päästeameti palgafond on sellel aastal 1,45 miljonit eurot suurem, see on 4,2% nende palgafondist. Selle palgafondi alusel on Päästeamet teinud ettepaneku päästeteenistujate palkade muutmiseks. Mul ei ole seda tabelit kaasas, aga ma tean, et kõige rohkem muutub esimese grupi päästjate palk. Jätame kõrvale öötöötasud ja kõik muu

sellise ning räägime sissetulekust. Päästeameti informatsiooni kohaselt tõuseb palk keskmisest rohkem kõige madalama palgatasemega komandodes ehk esimese grupi komandodes. Seal tõuseb teenistujate keskmine palk 15%. Vaatame palgamuutust, mis toimus aastatel 2013–2014. Kõikide päästjate – korrektsuse ja stenogrammi huvides täpsustan, et päästjad on päästja, vanempäästja ja juhtivpäästja ametikohal töötavad inimesed – keskmiseks palgaks on arvestatud põhipalk, millele on lisatud seadusest tulenev lisatasu töötamise eest öisel ajal ja riigipühadel ning kuhu ei ole lisatud ebaregulaarseid tasusid, näiteks preemiaid. Kui 2012. aastal oli kõikide päästjate keskmine palk 689 eurot, siis 2013. aastal 740 ja 2014. aastal 774 eurot. Selle aasta arvestust kõikide päästjagruppide kohta mul veel ei ole, aga hinnanguliselt on kasv 4–4,2%. Jah, ma saan kinnitada, et sellest aastast ehk veebruaris jaanuari eest makstav palk on eri gruppidel erineva tõusuga, aga loomulikult on palk tõusnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Te ütlesite, et kui päästjad tahavad eraldi öötöö arvestust, siis paneme selle tagasi ja teeme ära. Põhjus, miks see teema on kuum, ongi see, et nad ei ole kindlad, kas seda ikka tehakse või mitte. Sellepärast on see teema iga päev lehtedes ja inimesed arutavad seda. Kas te kindlalt kinnitate, et see arvestus tehakse? Päästeala töötajate ametiühingu juhatuse liige Toomas Suigusaar on ju otse öelnud, et nad ei usu lubadusi selle pärast, et neid on varem palgaga petetud, ka sel ajal, kui minister oli Ken-Marti Vaher. Kas nad seekord võivad teie lubadust uskuda?

Hanno Pevkur

Aitäh! Mina saan kinnitada, et nendel gruppidel, kellele Päästeameti juhtkond on ette näinud palgatõusu, sõltumata sellest, milline on öötöötasu või põhipalk, palk tõuseb nii palju, nagu võimaldab 1,45 miljonit eurot maksumaksja raha, mida teie otsustasite palgatõusuks eraldada. Seda saan ma kinnitada. Mul ei ole siin mingit probleemi. Mul ei ole mingit probleemi ka siis, kui seda muudatust ei tule.

Elu sellepärast seisma ei jää. Ei muutu midagi muud kui see, et me jääme praeguse seisu juurde, kus eri teenistuste põhipalgad ei ole nii hästi võrreldavad, ja samamoodi jääme selle juurde, et riigi palgakorralduses ei ole palkade võrdlusandmed läbipaistvad, kuna palgad koosnevad nii paljudest komponentidest. Uue avaliku teenistuse seadusega võtsime ju suuna sellele, et põhipalk peab olema vähemalt 75% ja muutuvpalk ei tohi olla suurem kui 25% kogupalgast. Nii et kõik päästjad võivad olla rahulikud, need palgatõusud, millest on juba neile räägitud – neile on öeldud, millised on nende palgad 1. jaanuarist 2015 –, loomulikult tulevad. Kuhu nad siis ikka jäävad! Loomulikult tulevad.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Mul on üldfilosoofiline küsimus. On selge, et päästjate palga 4%-lise tõusu jaoks ei ole öötöö arvestust vaja ära kaotada. Teie eelmistes vastustes kõlas, et te teete seda selgema palgakorralduse saavutamiseks. On näha, et teie initsiatiivil toimuv lihtsuse taotlemine aitab ilmselt kokku hoida igasuguseid arvestuskulusid, riik püüab bürokraatiat vähemaks teha. Aga samas on seesama valitsuskabinet, mille nõupidamistel ka teie istute, näiteks otsustanud, et ettevõtjatele tuleb raamatupidamiskulusid hoopis juurde tekitada, ma pean silmas näiteks tuhandeuroste tehingute deklareerimist. Kas poleks aus anda ka ettevõtjatele bürokraatialeevendust, kui riik püüab enda elu lihtsamaks teha?

Hanno Pevkur

Aitäh! See on tõesti filosoofiline küsimus, mis selle eelnõu raamidesse kuidagi ei mahu. Ma ütlen hästi lühidalt, et kui on võimalik bürokraatiat vähendada, siis loomulikult tuleb seda vähendada. Nii filosoofiliselt ja lühidalt vastangi.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Kas öötöö on kõrgemalt tasustatud kui tavatöö?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kehtiva korra kohaselt on öötöö koefitsient 1,25 ja päevatöö koefitsient 1,0. Pakutakse seda, et liita kokku 1,25 ja 1,0. Ma toon teile näite. Praegu on kolmanda grupi komandos töötava päästja maksimaalne põhipalk 827 eurot. Põhipalgale lisandub lisatasu öötöö eest, keskmiselt 68 eurot. Kui kehtima hakkab seadusmuudatus, mis on teie laual, oleks päästja maksimaalne põhipalk 895 eurot ehk $827 + 68 = 895$. Ma peast ei oska täpselt öelda, aga kui kolmanda grupi päästjatele on ette nähtud palgatõus, siis sellele 895 eurole lisandub sellest aastast ka ettenähtud palgatõus. Ma loodan, et see oli selge ja arusaadav vastus ka arvudes.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Jüri Morozovi!

Jüri Morozov

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Kannan ette selle eelnõu arutelu Riigikogu õiguskomisjonis. Komisjoni istung toimus esmaspäeval, 12. jaanuaril. Sellest võtsid osa komisjoni liikmed Marko Pomerants, Igor Gräzin, Kalle Jents, Jüri Morozov ja Kalle Laanet. Sellel korral puudusid Ken-Marti Vaher, Peeter Võsa ja Valdo Randpere. Kuidas? Ahaa! Neeme Suur lausa juhatas istungit. Just!

Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 810 selgitamiseks olid kohale kutsutud siseminister Hanno Pevkur, siseministri nõunik Madis Timpson, Siseministeeriumi personalipoliitika osakonna õigusnõunik Svetlana Meister, korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna õigusnõunik Marju Aibast ning sisejulgeolekupoliitika osakonna õigusnõunik Eero Svarval.

Siseminister Hanno Pevkur tutvustas komisjonile politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga kavandatavaid muudatusi. Istungil esitati ministrile täpsustavaid küsimusi päästeteenistujate töötasustamise ja töötasu arvestamise kohta. Minister vastas nendele

küsimustele. Vastuseid kuulsite ministri suust äsja ka siin.

Komisjon tegi järgmised menetlusotsused: võtta eelnõu täiskogu päevakorda täna, 21. jaanuaril, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, määrata ettekandjaks Jüri Morozov ning teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. jaanuar kell 13. Otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Tarmo Tamme!

Tarmo Tamm

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! See on praeguse Eesti reaalsus, et näiteks politsei- ja piirivalvetöötajate palka saab tõsta ainult siis, kui osa töötajaid koondata. Nüüd tehakse järgmine samm: päästjate palka saab tõsta siis, kui öötöö eest lisatasu maksmine ära lõpetada.

Täna me arutame teemat, mille võib lühidalt kokku võtta nii: kui päästjad päästavad hädalisi, siis kes päästab päästjaid? Eesti päästjad on mures ning põhjusega. Riik tahab neilt ära võtta öötöö eest makstava lisatasu ja suruda selle põhipalga sisse. Päästjate põhipalk tõuseb ning koalitsioon saab öelda, et mis need päästjad nurisevad, nende palk ju tõusis. Samal ajal peavad päästjad olema õnnelikud, kui palk ei lange, vaid säilitab endise taseme.

Palgatingimused tuleb kokku leppida töötajatega. Ka Eestis on olemas valdkondi ja ametiteid hõlmavaid ametiühinguid. Päästjaid ühendab päästjate ametiühing, kes on aga nende küsimuste arutamisel täiesti kõrvale jäetud. Tekib küsimus, miks me ei austa üksteist ja püüame teisi inimesi puudutavaid otsuseid teha nende seljataga. Alles siis, kui see küsimus jõudis Riigikokku, sai päästjate ametiühing teada, et riik on nende palgad luubi alla võtnud ja teeb neile kahjulikke otsuseid. Päästeamet oli aga kuni selle ajani täiesti vait.

Mõelge ise, millise motivatsiooniga peavad päästjad oma tööd tegema! Masu ajal koondas riik kümneid päästjaid ja üheksa päästekomandot, allesjäänud töötajate palku kärbiti 12–15%. Kuni tänaseni on päästjad lootnud hakata saama vähemalt niisama suurt palka, kui nad

varem said. Ostujõust ma ei räägigi, hinnatõus on päästjate palgad ammu ära söönud. Kui riik tõstis eelmisel aastal päästjate palka keskmiselt 7%, siis taas kord tehti lisatasudega kino. Kui enamiku päästjate palk tõusis, siis osalt võeti lisatasud ära ja nende palk lõppkokkuvõttes hoopis langes. Me ei räägi siinkohal müstilistest summadest. Päästjate palka mõjutab iga euro. Me räägime palgast, mis jätab päästjale kätte 650 eurot. Praegu kardavad päästjad, et kui kellegi palk peaks üldse tõusma, siis tuleb see koondamiste ja päästekomandode sulgemise kaudu. Taas kord valitseb teadmatus, Siseminister ega Päästeamet ei suuda päästjate küsimustele vastata. Olgem ausad, rahvasaadikute küsimusedki on jäänud vastuseta. Puudub selgus, miks peaks tegema erandi ja öötöötasu päästjate palga sisse arvestama. Argument, et palgade arvestamine muutub siis lihtsamaks, ei kehti. Põhiküsimus võib peituda hoopis selles, et päästjatelt võetakse ära igasugune võimalus öötöö koefitsiendis edaspidi kokku leppida.

Päästjate arvel kokkuhoidmine on tekitanud olukorra, kus meil ei ole piisavalt päästekomandosid ja napib vajaliku ettevalmistusega mehi. Riik ei ole midagi ette võtnud, et päästjate olukorda parandada. Kannatajaks on nii päästjad kui ka tavainimesed, kelle juurde abi jõuab läbi suurte raskuste. Kõige hullem on, et koalitsioonil puudub kaugem visioon päästjate kohta. Kindlalt edasi – aga kuhu? Vastuseta jääb küsimus, millal hakkavad päästjad oma töö eest õiglast palka saama ja millal võivad inimesed olla kindlad, et päästjad tegutsevad efektiivselt ning kõik hädalised saavad nagu kord ja kohus aidatud. Seni oleme näinud vaid probleemide lahendamise edasilükkamist. Kaua aga enam nii jätkuda ei saa. Probleemid kuhjuvad ja päästjate motivatsioon saab ühel hetkel otsa. Öötöö eest lisatasu maksmata jätmise on vaid üks samm sellel teel.

Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd ma palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja, lausa Vabariigi Valitsuse liikme, siseminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Head Riigikogu liikmed, ei ole ilus puldist valetada! Ei ole ilus! Kui keegi tuleb siia pulti ja julgeb öelda, et päästjate palga tõus teie arusaama kohaselt on lisatasu ära kaotamine, siis see on puhas vale. Ma tõestasin teile arvu-dega, ütlesin seda siin ettekande ajal ja ütlen veel kord, et päästjate palgafond suureneb sel aastal 1,45 miljonit eurot. Selle rahaga tõestatakse päästjate palka. Kõige rohkem tõuseb esimese grupi ehk praegu kõige madalama palgatasemega päästjate palk. Kui te tahate valetada, siis pidage meeles, et see ei ole see koht, kus seda teha! Riigikogu puldis seda ei tehta!

Mis puudutab seda, et ei ole visiooni, siis küsige Päästeameti käest ja tehke need asjad endale natuke selgemaks. Päästeamet sai just eelmise aasta lõpus valmis visiooni aastani 2025. Tasub ennast asjadega kurssi viia.

Sellega, et päästjate palk vajaks rohkem tõstmist, olen ma nõus. Aga päästjate ja politseinike palka saame tõsta nii palju, kui maksu-maksjate töökad käed on riigieelarvesse makse toonud. Ma väga loodan, et Keskerakond mõtleb, enne kui teeb mõne sellise ettepaneku, et näiteks eelnõu praegu tagasi lükata. See eelnõu lahendab väga palju muid muresid. Kui te tahate selle öötööteemaga tegelda, siis õiguskomisjon on õige koht, kus teha muudatusettepanek. Mul ei ole midagi selle muudatusettepaneku vastu, mis paneks ette jätkata praeguse süsteemiga. Ükskõik, kas jätkata praeguse süsteemiga või pakutud uue lahendusega – kumbki ei too päästjatele raha juurde ega võta seda ära. See, mis raha juurde toob, on palgafondi lisavahendid, ja need on Päästeametile eraldatud. Lihtsalt öelda siin midagi, mis ei vasta tõele, ei sobi. Tehke muudatusettepanekuid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Siin laual on Kadri Simsoni allkirjaga kiri Riigikogu juhatusle. Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 810 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku

eelnõu 810 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ma helistasin kella vähemalt minuti ja 15 sekundit. Tuleb kiirem olla! Poolt 7 ja vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 810 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. jaanuari kell 13. Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

12. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 12. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 776 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsminister Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Hea Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lubage teile esimesel lugemisel tutvustada kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 776. Vabariigi Valitsus on Riigikogule edastanud nimetatud eelnõu, mille eesmärk on luua kontrollisüsteem enne 1. jaanuari 2013 lõppenud jälitusloa alusel tehtud jälitustoimingust teavitamata jätmise jätkuva põhjendatuse üle ja kaotada põhiseadusega vastuolus olev olukord, kus 2004. aasta 1. juulist kuni 2012. aasta 31. detsembrini tehtud jälitustoimingutest isikute teavitamata jätmise üle puudub tõhus kontrollisüsteem.

Seadusmuudatuse ajend on Riigikohtu eelmise aasta 20. märtsi otsus, millega tunnistati kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse § 25¹ lõige 2 põhiseadusvastaseks ja kehtetuks osas, milles see ei näe ette tõhusat kontrollisüsteemi enne 1. jaanuari 2013 lõppenud jälitusloa alusel tehtud jälitustoimingust teavitamata jätmise jätkuva põhjendatuse üle.

Loodav kontrollisüsteem näeb ette, et kohulikule kontrollile allutatakse selline aastatel 2004–2012 tehtud jälitustoimingutest teavita-

mata jätmise, mis on tehtud kohtu loal, sest need jälitustoimingud riivavad isikute põhiõigusi kõige enam. Kuna jälitus riivab õigusi väga intensiivselt, siis on teavitamise peamine eesmärk tagada inimese õigus jälitustoiminguteks antud luba kohtus vaidlustada. Eelnõu kohaselt allub jälitustoimingutest teavitamata jätmise kohtulikule kontrollile siis, kui see ei ole juba kriminaalasja raames kohtu ette jõudnud. Kui kriminaalasi on kohtusse jõudnud, siis on kohus saanud jälitustoiminguid kontrollida ja isikud on menetluse käigus jälitustoimingutest juba teada saanud. Seega peavad jälitusasutused andma hinnangu alates 2004. aasta 1. juulist kuni 2012. aasta lõpuni tehtud jälitustoimingute tegemisest mitteteavitamise põhjendatusele. Isikuid, kelle suhtes jälitustoiminguid tehti, võib jätta nendest teavitamata vaid kohtu loal.

Kohustuse täitmiseks jääb ülesande ressurssimahukuse tõttu aega kokku kolm aastat. Aastatel 2004–2012 avati umbes 12 000 jälitustoimikut, enamik telefonikõnede eristuse toimingute kohta. Töö suure mahu tõttu näebki eelnõu ette, et kontroll sel perioodil tehtud jälitustoimingutest teavitamata jätmise põhjendatuse üle tuleb lõpetada 2018. aasta lõpuks. Seadus on kavandatud jõustuma üldises korras. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, küsimused. Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Täna! Kas te saate, lugupeetud minister, lühidalt kokku võtta, millisele argumendile Riigikohus selle olukorra põhiseadusega vastulus olevaks tunnistamisel toetus? Kuivõrd teie hinnangul on kaasnev halduskoormus proportsioonis eesmärgiga, mida taotletakse?

Andres Anvelt

Hakkame tagantpoolt pihta. Halduskoormus on tõesti suur. Aga arvutame. Võtame 12 000 jälitustoimiku hulgest välja need, mis on kohtusse jõudnud, lisaks võtame välja jälitustoimingud, mida ei tehtud kohtu loal, näiteks kõneeristused, mis tehti prokuratuuri loal ja mis nüüd ei ole üldse jälitustoimingud, ja varjatud vaatlused, mis tehti samuti prokuratuuri loal. Hinnanguliselt on see arv umbes 1400.

Aga praegu on aluseks võetud 12 000 toimikut. Kui see seadus jõustub, siis ekspertide hinnangul võib see arv väheneda 1400-ni. Selline halduskoormus – umbes üks toimik päevas – on päris suur. Summa, mis me oleme praegu lisakuludeks arvestanud, on 120 000 eurot.

Kui rääkida Riigikohtu otsusest, siis Riigikohus, ma arvan, võttis kõige rohkem aluseks selle, et esiteks on just põhiseaduse §-d 26 ja 43 need, kui ma ei eksi, millega lähevad vastuollu need kõige tugevama riivega menetlustoimingud. Inimestele tuleb luua võimalus oma õigusi kaitsta ja see võimalus peaks olema loodud ka varasema perioodi kohta. Miks me võtsime aluseks aasta 2003? Siis hakkas kehtima uus kriminaalmenetluse seadustiku redaktsioon ja sisuliselt muutus jälitustegevuse seadus valdavalt selle osaks. Sellepärast ongi võetud aluseks see aasta. Kui eelmine rakenduseadus pani kohustuse üle vaadata need asjad alates aastast 2012, siis Riigikohtu arvates peaks see toimuma pikema aja jooksul, sellisama põhjendusega, et inimesel peab olema ka hiljem võimalus kaevata edasi kohtuotsus, mis andis võimaluse teda jälitada.

Aseesimees Jüri Ratas

Rait Maruste, palun!

Rait Maruste

Täna! Härra minister! Kas te kaalusite võimalust jätta see ajas tagasiulatav osa n-ö dispositiivseks, et see, kellel on kahtlus, pöörduks ise õiguskaitseorgani poole ja teda siis teavitataks? Edaspidi, kui see on Riigikohtu otsuse põhjal probleem, võiks rakendada n-ö automaatse teavitamise korda. Ega me tehtut ju olematuks ei tee, küll aga väldiksime meeletut halduskoormust ja ka kulutusi, tööjõukulutusi, teavitamiskulutusi jne. Minu arvates ei ole need asjad päris hästi proportsioonis.

Andres Anvelt

Aitäh! Kindlasti oleks selline dispositiivne lähenemine, et inimene ise tunneb huvi, kas tema suhtes on tehtud jälitustoiminguid, ja võib siis esitada kaebuse, odavam. Aga menetluse käigus toimunud konsultatsioonid ja märkuste vahetamine Riigikohtu ja õiguskantsleriga on pigem tekitanud arvamuse, et need vaidlused võivad isegi jätkuda. Kui vaadata

märkuste ja ettepanekute tabelit, siis selgub, et Riigikohus peab isegi seda meie tänast lahendust, sellist kompromissi liiga väheseks. Tema näeks heal meel sellega, et ka näiteks mitte kohtu loal ehk prokuratuuri loal tehtud jälitus-toimingud peaks kõik üle vaatama, kuni selleni välja, et üle tuleks vaadata ka need jälitustoi- mingud, mis on leidnud realiseerimise krimi- naalrajade raames. Nende seisukoht on olnud, et praegusest muudatusest võib jääda vähe- seks. See seaduseelnõu on sündinud mitme pika kooskõlastusperioodi jooksul. On räägi- tud mitmete spetsialistidega. Siia on andnud oma panuse ka prokuratuur, kes on hinnanud minimaalset koormust, mida meie õiguskait- seorganid suudaksid kanda niimoodi, et see ei häiriks nende igapäevatööd.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kollee- gid! Õiguskomisjon arutas käesolevat eelnõu 12. jaanuaril ja tegi otsuse saata eelnõu täis- kogu päevakorda 21. jaanuariks (see otsus tehti konsensuslikult). Tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt 4, vastu 1, erapooletuid 1) ja ettepanek määrata muudatusette- panekute esitamise tähtajaks 26. jaanuar (poolt 4 ja vastu 2, erapooletuks ei jäänud keegi). Ettekandjaks määrati Kalle Jents.

Ka meil oli tõsine diskussioon selles küsi- muses, mille praegu saalis tõstatas lugupeetud põhiseaduskomisjoni esimees, kas see muuda- tus on otstarbekas. Lisaks arutlesime selle üle, mida võiks üldse ühiskonnas põhjustada see, kui inimesed saavad teada, et aastaid tagasi on neid pealt kuulatud. Aga me lähtusime sellest, et kui Riigikohus on sellise otsuse teinud – õiguskantsler ju pöördus Riigikohtu poole –, siis me peame seda eelnõu toetama. Samalaad- ne diskussioon oli komisjonis umbes poolteist aastat tagasi, kui 1. jaanuarist 2013 hakkas kehtima uus teavitamise kord. Enne seda tegi- me seadustes mäletatavasti muudatused, mis karmistasid kogu jälitustegevust ja samuti seadsid sisse tõhusa kontrolli teavitamise üle. Siis oli täpselt samuti arutlusel teema, kas on mõtet hakata tagantjärele vanu toimikuid üle

vaatama. Aga kui lugupeetud Riigikohus nii leidis, eks me siis peame nii toimima. Selle- pärast komisjon toetas eelnõu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, aitäh! Kas soovitakse läbi- rääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtiv- komisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 776 muudatus- ettepanekute esitamise tähtajaks s.a 26. jaanua- ri kell 13. Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkt käsitletud.

13. Vangistuseseaduse ja kriminaal- hooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu (804 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 13. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud vangistus- seaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu 804 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsmini- ster Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Head Riigi- kogu liikmed! Vabariigi Valitsus on Riigi- kogule edastanud vangistuseseaduse ja krimi- naalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Mõlema seaduse muudatused tulenevad uue ühisandmekogu loomisest kinnipeetavate, arestialuste, vahistatute ja kriminaalhooldus- aluste kohta. Kehtiva seaduse kohaselt peetak- se kahte eraldi andmekogu: üks on kinnipee- tavate, arestialuste ja vahistatute ning teine kriminaalhooldusaluste kohta. Seadusmuuda- tuse peamine mõju seisneb vanglateenistuse ametnike töö lihtsustamises ja tõhustamises ning see teenib vangla julgeoleku tõhustamise eesmärki.

2008. aastal liideti kriminaalhooldus ja vanglad üheks süsteemiks, sest tegemist on karistuse täideviimise ühtse protsessiga. Kuna nii kriminaalhoolduses kui ka vanglas toimu- vad tegevused on paljuski sarnased, näiteks riskihindamine, siis hakati pärast ühendamist tegema ettevalmistusi ka ühise andmekogu ja infosüsteemi loomiseks. See infosüsteem on nüüdseks tehniliselt valmis ja seetõttu on vaja seaduses volitusnorme, et need kajastaksid ühtse infosüsteemi sisu. Edaspidi on kõik

karistuse täitmisega seotud andmed ühes andmekogus, hoolimata sellest, kas isikut on karistatud vangistusega, ta on määratud kriminaalhooldusele, teda on karistatud arestiga või ta ootab karistust eelvangistuses.

Lisaks muudetakse eelnõuga distsiplinaarkaristuste kustumise osa. Selle muudatuse eesmärk on kehtestada igale distsipliinirikkuksel vanglas iseseisev kustumise aeg. Sellega ühtlustatakse vangistuse täideviimise regulatsioon karistusregistri seaduses ettenähtud süütegude eest mõistetud karistuste kustumise regulatsiooniga. Karistusregistri seaduse muudatused võeti Riigikogus vastu juba eelmise aasta juulis. Muudatuse tulemusena oleks igal distsiplinaarkaristusel iseseisev kustumistähtaeg ning uue distsiplinaarkaristuse määramine eelneva karistuse kustumist enam ei mõjuta. Muudatuse eesmärk on lõpetada olukord, kus distsiplinaarkaristus võib kehtida edasi mitu aastat pärast distsipliinirikumise toimepanemist ja selle teo eest distsiplinaarkaristuse kandmist. Seetõttu on uus regulatsioon proportsionaalsem, aitab vähendada stigmatiseerimist ja võimaldab isikut, kes on oma teo eest distsiplinaarkaristust kandnud, paremini rehabiliteerida.

Seadus on kavandatud jõustuma 1. juunil 2015. See tähtaeg on suuresti seotud infotehnoloogiliste paranduste tegemisega. Samuti on eelnõus kavandatud kaks erandit jälitusmenetlusandmetele, sest need on kavandatud liita ühtse andmebaasiga aastal 2018. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure!

Neeme Suur

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, esimees!

Neeme Suur

Head Riigikogu liikmed! Riigikogu õiguskomisjon arutas vangistusseaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu esmaspäeval, 12. jaanuaril 2015. Arutelult puudusid Ken-Marti Vaher, Peeter Võsa ja Valdo Randpere. Kutsutud olid justiitsminister

Andres Anvelt, ministri nõunik Kristen Kanarik ning Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Heili Sepp ja nõunik Anne Kruusement. Minister tutvustas komisjonile vangistusseaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu ja selgitas seadusega seotud asjaolusid, mida te ka praegu ministri ettekandest kuulsite.

Toimus arutelu. Arutelu all oli kaks küsimust. Kõigepealt see, et loodav ühine register on päris ulatuslik ning selle sisu on seaduses kirjas, seal on päris pikk loetelu eri aspektidest. Tekkis küsimus, kas sellised registri sisu kajastavad loetelud peaksid olema seaduses või võiksid olla mingisuguses alamaktis, otsustamiseks Vabariigi Valitsuse või lausa ministri tasemel. Saime vastuseks, et kogutavad andmed on suures osas isikuandmed ja isikuandmete kogumise peab kindlaks määrama seaduses.

Teine küsimus, mis tekkis, oli andmete hulga kohta. Kuna tegemist on päris suure andmekoguga, siis küsiti, kas nii palju andmeid on ikka vaja. Saime vastuseks, et neid andmeid kogutakse ka praegu ja need on tõesti vajalikud, et oleks ülevaade nii vangistatud kui ka kriminaalhooldusalustest isikutest. Andmete koguhulk ei muutu, andmebaasid lihtsalt ühendatakse omavahel.

Võeti vastu menetlusotsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 21. jaanuariks 2015, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. jaanuar 2015 kell 13 ja määrata ettekandjaks Neeme Suur. Kõik otsused olid konsensuslikud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, aitäh! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 804 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. jaanuari kell 13. Esimene lugemine on lõpetatud ja 13. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

14. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (822 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 14. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 822 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsminister Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Hea Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus edastab Riigikogule riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu näeb ette mitmeid muudatusi. Esiteks, riigisaladusena määratletakse Riigi Infosüsteemi Ameti ja tema tehtud analüüsidesega seotud riigi julgeolekut ohustav teave. Teiseks nähakse eelnõuga ette riigisaladusele juurdepääsu õigusega isiku kohustus teavitada tööandjat oma viibimisest välisriigis, kus on riigisaladusele ebaseadusliku juurdepääsu oht. Lisaks antakse eelnõus ka uus sõnastus volitusnormile, millega võimaldatakse salastatud teavet töödelda väljaspool turvaala.

Nüüd räägin üksikasjalikumalt. Riigisaladuseks soovitakse tunnistada Riigi Infosüsteemi Ameti valve-, häire-, side- ja infosüsteeme käsitlev teave ning Riigi Infosüsteemi Ameti küberturvalisuse riskianalüüsid, seireteave ning järelevalvetoimingute käigus kogutud teave põhiseaduslike institutsioonide, valitsusasutuste, nende hallatavate asutuste, elutähtsa teenuse osutajate ning Eestis paiknevate Eesti tagatava julgeolekuga rahvusvaheliste organisatsioonide infosüsteemide kriitilise haavatavuse kohta. Selle teabe kaitsmine riigisaladusena on kindlasti vajalik, et vältida selle sattumist isikute või institutsioonide kätte, kes võiksid seda ära kasutada riigi toimimise seisukohalt oluliste infosüsteemide ründamiseks, mis võimaldaks halvata Eesti riigi toimimise seisukohalt olulisi elutähtsaid teenuseid ning põhiseaduslike institutsioonide toimimist.

Eelnõu kohaselt peavad ka tulevikus ametnikud ja töötajad, kellel on juurdepääs riigisaladusele, teavitama tööandjat või ametiasutust oma välisriigis viibimisest ning arvestama tööandja, ametiasutuse või julgeoleku-

kontrolliasutuse soovitude ja juhistega. Näiteks saab isikule teha ettepaneku loobuda välisriiki reisimisest või reisimisest mõnda piirkonda, kui see võib kujutada isikule olulist ohtu. Samuti võib juhises olla soovitus hoiduda mõne isikuga suhtlemisest või soovitus mitte jagada infot reisi kohta sotsiaalmeedia kaudu. Seeläbi on meil võimalik riigisaladusele juurdepääsuga isikut juba ennetavalt kaitsta varjatud või avalike rünnete eest, mis võidakse toime panna välisriikides. Oluline on märkida, et isikutel ei keelata välisriikidesse reisida, vaid antakse konkreetsel juhul soovitus reis ära jätta või edasi lükata. Kui isik sellist suunist tahtlikult eirab, siis on võimalik riigisaladuse luba kehtetuks tunnistada. Mitmed loa kehtetuks tunnistamise võimalused on olemas ka kehtivas seaduses. Näiteks võib loa kehtetuks tunnistada, kui isikust on saanud hasartmängusõltlane või ta on viibinud pikevalt välisriigis teadmata asjaoludel. Seda, kas ja millistel tingimustel annab juurdepääsuõiguse kehtetuks tunnistamine alust isiku distsiplinaarvastutusele võtmiseks, teenistusest vabastamiseks või töölepingu ülesütlemiseks, otsustatakse avalikku teenistust ja töösuhet reguleerivates seadustes sätestatud alustel ja korras. Välisriigid, mille kohta kehtib teavitamiskohustus, otsustab siseminister või tema volitusel Kaitsepolitseiamet. Teatud välisriikidesse reisimisest teavitamise eesmärk on luua ennetav mehhanism, vältimaks riigisaladusele ligipääsevate ametnike langemist kuritarvituste ohvriks välisriikides.

Viimane oluline muudatus käsitleb riigisaladuse töötlemist väljaspool turvaala. Praeguses julgeolekuolukorras tuleb arvestada, et riigisaladuse kiire töötlemine ajakriitiliste otsuste tegemiseks väljaspool turvaala võib osutuda praktikas möödapääsmatuks. Selle tõttu on täpsustatud volitusnormid, mille alusel valitsus sellist töötlemist reguleerib. Määruse sätete väljatöötamine toimub pärast eelnõu menetlust eraldiseisvalt.

Muudatused on kavandatud jõustuma üldises korras ehk kümme päeva pärast Riigi Teatajas avaldamist. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Hea minister! Head kolleegid Neeme Suur ja Tatjana Jaanson ning komisjoni ametnik Kristo! Mul on au teile rääkida, mis komisjonis selle eelnõu arutlusel toimus. Mul ei ole mõtet korrata seda, mida rääkis lugupeetud minister, sest ta rääkis komisjonis täpselt sama juttu mis täna.

Komisjonis arutati ühe olulise küsimuse üle: kes on need isikud, keda see eelnõu täpselt puudutab? Selle küsimuse tõstis komisjonis üles siinkõneleja, küsides, kas see puudutab ka riigisaladusele juurdepääsu õigusega isikuid, kellele on see õigus antud ühekordselt. Selle peale vastas Kaitsepolitseiameti asedirektor Eerik Heldna, et eelnõu koostamisel peeti silmas eelkõige isikuid, kellel on alaline riigisaladusele juurdepääsu õigus. Selle üle komisjon diskuteeris ja see oligi komisjoni kõige olulisem diskussiooniobjekt. Kas kõik isikud, kellel on õigus riigisaladusele juurde pääseda, peaksid *a priori* oma tööandjat informeerima, et nad kavatsevad sõita riiki, mis kuulub nimekirja, mille on koostanud kas Siseministerium või tema delegeerimisel kaitsepolitsei, või on see isikute ring mingil moel piiratud? Komisjonis jäi see küsimus lahtiseks. Otsustati selle juurde tagasi tulla teise lugemise ettevalmistamise käigus. Sellega sisuline debatt tegelikult lõppes.

Menetluslikud otsused on ülilihtsad. Komisjon otsustas teha ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 21. jaanuariks 2015 (otsus oli konsensuslik). Nii ongi toimunud. Teiseks tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada (ka

see otsus oli konsensuslik). Veel otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. jaanuar 2015 kell 10, mis äraseletatult on eeloleval esmaspäeval kell 10. Nii et kui lugupeetud rahvasaadikud Neeme Suur ja Tatjana Jaanson tahavad teha muudatusettepanekuid, siis te teate, et tähtaeg on esmaspäeva hommikul. Veel üks otsus, mis leidis konsensuslikku toetust, oli see, et me otsustasime määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi. Täna tähelepanu eest!

Asesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 822 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. jaanuari kell 10. Esimene lugemine on lõpetatud ja ka 14. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud. 15. päevakorrapunkti juurde me ei lähe, sest seda ei ole.

Head ametikaaslased, ma tänan teid! Täna istung on lõppenud. Jõudu meile meie töös!

Istungi lõpp kell 18.28.

Istungi kestus 5 tundi ja 28 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 22. jaanuar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (766 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere hommikust! Austatud Riigikogu, alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu teise töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud parlamendiliikmed! IRL-i fraktsioon arutas eile Riigikogu juhatuse, vanematekogu ja komisjoni esimeeste koosoleku tulemusi ning esitab õiguslike ettepanekute paketi, mis käsitleb Riigikogu istungite toimumist, salvestamist ja salvestiste säilitamist. Me teeme ettepaneku teha Riigikogu uurimis-, eri- ja alatiste komisjonide salvestised avalikkusele kättesaadavaks, tagades avaliku teabe seaduse, isikuandmete kaitse seaduse ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse nõuded. (Juhataja helistab kella.)

Me teeme ettepaneku, et eelnõu tulevaste salvestiste üksnes sama koosseisu ajal tähtsajalise säilitamise kohta tuleks tagasi võtta, sest see läheb sisult praegu mõistlikus suunas liikuva juhatuse algatusel käivitatud arutelu vaimuga vastuollu. Me teeme Riigikogu juhatusele ka ettepaneku algatada poliitiline kokkulepe, et pöörata praegune komisjonide töö põhimõtte tagurpidi ja saavutada kokkulepe, et komisjonide istungid oleksid avalikud. Reegel oleks, et

istung on avalik, kui komisjon ei otsusta teisiti. Ning seda kokkulepet on võimalik sõlmida seadust muutmata. Mul on hea meel, et selle nädala aruteludel on sellele põhimõttele üldjoontes toetust avaldanud nii sotsiaaldemokraadid kui ka Keskerakonna esindajad. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Olen juhatuse nimel vastu võtnud kirja ning hea tava kohaselt juhatuse arutab seda ja vastab sellele. Jürgen Ligi, palun, protseduuriline küsimus!

Jürgen Ligi

Palun juhatusel siiski asjasse tõsiselt suhtuda ja informeerida ka saali, mis siin praegu toimus. Teile ulatati pakett, aga te ütlete, et see oli kiri. Kas seda kirja või paketti saab täiendada? Minul oleks näiteks ettepanek lisada sinna sõnad "Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon". Kas me saame seda edasi menetleda? Võib-olla teeks seda siis kohe.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Saame kindlasti. Siin on kirjas "Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon". Me saame sellest aru. Ka teie saate juhatusele kirja kirjutada, kui soovite.

Head ametikaaslased, teeme palun kohaloleku kontrolli! Katkestan kohaloleku kontrolli. Protседuuriline küsimus, härra Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Kas juhatuse suhtub sama tõsiselt nendesse kirjadesse, mis saavad tavalise posti teel?

Aseesimees Jüri Ratas

Juhatuse suhtub kõikidesse kirjadesse väga tõsiselt, analüüsib neid alati ja vastab neile.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 76 Riigikogu liiget, puudub 25.

1. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (766 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist. Esimene punkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse ning vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 766 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Ma tutvustan teile Keskerakonna algatatud seaduseelnõu, mille eesmärk on edasi lükata kerge kütteõli aktsiisi tõus. Kui see eelnõu saab seaduseks, siis ei taba selle aasta 1. mail kodutarbijaid ja kohalikke omavalitsusi märkimisväärne küttehinna tõus. Meie eelnõu algatamise tingis see, et mullu suvel, täpsemalt 2. juunil algatas valitsus alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning veel kahe seaduse muutmise eelnõu. See oli pakett, mis sisaldas eri maksutõuse. Riigikogus oli viimane hääletus erakorralisel istungjärgul 1. juulil. Võib-olla te mäletate, et kui uus valitsusliit oli selle eelnõuga siia suurde saali tulnud, siis kulus põhiline aeg sellele, et üks uus valitsuserakond toetas viinalobi ja teine toetas õllelobi. (Juhataja helistab kella.) Lugesdes üle stenogramme, on näha, et põhiline vaidlus käis selle üle, millise alkoholi aktsiisi peaks teise arvel või teise aktsiisist rohkem tõstma. Seetõttu keset suurt kütuseaktsiisi tõus kuigi suurt tähelepanu ei pälvinud.

Keskerakond on seda meelt, et alkoholiaktsiisi tõstmine riigieelarve täitmise eesmärgil ei vääri vaidlustamist. Loomulikult, kuidagi peab riigieelarvet täitma. Nii ulatuslik kütusehinna tõus ei ole aga õigustatud ja seetõttu pakume välja, et selle võiks edasi lükata.

Praegu on erimärgistatud diislikütust kasutatavatel majapidamistel kaks võimalust. Üks võimalus on jätkata ka peale 1. maid kütmist tavalise diislikütusega. Mis puutub kütuse hinda, siis kui täna hommikul peab inimene, kes kütab oma kodu erimärgistatud diislikütusega, ühe liitri eest maksma 0,617 eurot, siis 1. maist tõuseb see 0,948 euronni. Suvel võis veel rääkida, et kütus kallineb umbes 38%. Kuid kuna nüüd on diisli hind alanenud, aga aktsiis on ikka sama suur – see ei sõltu hinnast, vaid arvestatakse liitri kohta –, siis on hinnatõus kodukütjatele juba 53,6%. Aga Jürgen Ligi lihtsalt ei saa aru, et kui täna saaks osta erimärgistatud diislikütust hinnaga 0,617 eurot liiter, siis uue maksu korral on hind 0,948 eurot liiter. Väike arvutus näitab, et hinnatõus on 53,6%. (Juhataja helistab kella.) Seda, et aktsiis on kindel suurus ja selle osakaal kodude kütmisel kasvab, peaks isegi endine rahandusminister tunnustama.

Kui see hinnatõus tundub liiga suur, on teine võimalus üle minna alternatiivsetele kütteallikatele, mis eeldab katelde ümberehitamist või täielikku väljavahetamist. Olenevalt küttesüsteemist on investeeringu maksumus eramajade puhul hinnanguliselt 2000 – 12 000 eurot. On küll võimalik taotleda kuni 40% ulatuses toetust küttesüsteemi väljavahetamiseks, aga iga eramaja omanik peab ikkagi oma küttesüsteemi väljavahetamiseks arvestama tuhandetesse eurodesse ulatuvat kuluga.

Veel märkimisväärsemad võivad need kulutused olla suurte avalike hoonete puhul, sest seal võib olla vaja arvestada mitmesuguseid erinõudeid. Rahandusministeerium on prognoosinud, et selliseid ümberehitusi võtab tänavu ette iga neljas kütusetarbija, ülejäänud jätkavad vanaviisi, makstes suuremat aktsiisi. Mis puutub kortermajadesse, siis mul on näide ühest kortermajast Võrumaal. Selles on 25 korterit ja 1850-ruutmeetrise köetava pinnaga ühistu kulutab ühel kütteperioodil kütust 33 000 liitrit. See tähendab, et uue aktsiisi tõttu on neil aastal lisakulu 10 000 eurot. Kui me pärisime Rahandusministeeriumilt, miks sellised hinnatõusud on planeeritud, siis vastus oli väga lihtne: eelarvesse on lisaraha vaja. Nüüd ma jõuangi selleni, kust see raha siis täpselt tuleb. Vabariigi Valitsus arvutas välja, et kui aktsiisitõus oleks 1. mail, siis tänavu võiks riigieelarvesse rohkem laekuda 7,8 miljonit

eurot ja järgmisel aastal lausa 13 miljonit eurot. Kindlasti on üks suurimaid hinnatõusu tõttu kannatavaid rühmi kohalikud omavalitsused, kellele kuulub 182 objekti, kus kasutatakse selliseid katlaid. Need katlad vajavad kütteperioodil umbes 3,3 miljonit liitrit erimärgistatud kütust. See tähendab, et omavalitsustele tuleb lisakoormus umbes 1 miljon eurot. Samas on Rahandusministeerium planeerinud selle poolaasta lisatulu 7,8 miljonit eurot, järelikult ülejäänud 6,8 miljonit eurot peaks tulema kodutarbijatelt. Rahandusministeerium on öelnud, et ühel keskmisel kodumajapidamisel, kes kergelt kütteõli kasutab, võiks seda kütteperioodil kuluda umbes 3000 liitrit. Ka kinnitas ministeeriumi esindaja seaduseelnõu kaitstes seda, et tegelikult on vedelkütuse osatähtsus kodumajapidamiste energiatarbimises Eestis väga väike. Kui me vaatame vedelkütuse osatähtsust mujal, siis Euroopas keskmiselt on see üle 10%, Eestis aga väiksem ja põhilise osa Eesti kodumajapidamistes tarvitatavast vedelkütusest moodustab majade kütmiseks kasutatav kerge kütteõli. Nii suurt tulu nagu 6,8 miljonit kodumajapidamiste ja kortermajade pealt ei peaks saama eeldada isegi siis, kui me lähtume märksa suuremast asjaomaste leibkondade arvust, kui Rahandusministeerium tunnistada tahab. Statistikaamet on uurinud leibkondade energiatarbimist ning väidab, et Eestis on 560 000 leibkonda ja kerge kütteõliga kütab neist 0,8%. See teeb säärase leibkondade arvuks ligikaudu 5000 ning kui planeeritav tulu 5000 leibkonna vahel ära jagada, saame igäihe kohta ebaloogiliselt suure summa. Probleem on ka see, et valitsus tegelikult ei oska kodutarbijatele öelda, milline võiks siis olla odavam küte, millele üle minna. Kogu meie aktsiisipoliitika on hüplik. Me mäletame aega, kui kodumajapidamised ühinesid gaasivõrguga, sest gaas oli soodus kütteallikas. Millalgi soovitati Vene gaasist vabaneda ja minna üle elektrile. Seejärel leidis aset valitsuse initsieeritud väga suur elektri hinna tõus. Nüüd on siis järgmine kütteliik saanud erakorralise maksutõusu osaliseks. Kui kohalikud omavalitsused küsisid Rahandusministeeriumilt kuu aega tagasi, millisele küttele soovitatakse üle minna, siis kõlas vastus, et minge puuküttele. See ei ole aga sugugi kõige otstarbekam. See võib olla küll keskkonnasäästlik, aga paljude majade puhul, mida praegu köetakse teistsugu-

se kütusega, ei ole see otstarbekas. Samas on mul hea meel, et selle seaduseelnõu arutelu käigus toimus rahanduskomisjonis väga sisulisi mõttevahetusi. Nii Reformierakonna kui ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikmed avaldasid imestust, kes algselt selle nii elukauge seaduse küll vastu on võtnud. Eile algatas ka rahanduskomisjon selle seaduse muutmise, mis peaks asutuste ja elanike asjaomaseid bürokraatlikke kohustusi leevendama, aga ei vähenda nende küttekulude kasvu pärast 1. maid. Keskerakonna eesmärk on selle eelnõuga ära hoida märkimisväärne küttekulude suurenemine, mis puudutab tuhandeid leibkondi ja sadade omavalitsushoonete omanikke. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et arvutus, mis väidab, et kõnealune maksutõus peaks riigieelarvesse tooma poole aastaga 7,8 miljonit lisatulu, ei paista olevat pädev. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, suur tänu! Teile on vähemalt üks küsimus. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eile oli Riigikogus minu jaoks erakordne päev, sest kaks ministrit väitsid, et ma valetan. Üks neist oli peaminister. Ma küsin: kas hinnatõus 38% on ikka õige ja adekvaatne või ei ole? Peaminister seadis selle kahtluse alla. On see õige arv või vale?

Kadri Simson

Peaminister tahab rõhutada seda, et vahepeal on kütuse hinnad langenud ja seetõttu on aktsiisi lisamine, mis tähendab senise määra 110 eurot 1000 liitri kohta asemel 392 eurot 1000 liitri kohta, langenud õnnelikule ajale. Kütuse hinnad on madalamad. Ma ei tea, kas peaminister pole ennast teemaga kurssi viinud ega tea, et aktsiisi ei sõltu kütuse hinnast, vaid on kehtestatud liitri kohta. Väga lihtne arvutus näitab, et kui praegustes turutingimustes on kütus odavam, siis aktsiisi osakaal selle hinnas on veel suurem. Nii et hinnatõus tuleb. Kui seda aktsiisi tõstmist ei oleks, võiksid ka need inimesed, kes kerge kütteõliga kütavad, rõõmustada maailmaturul langenud energia hindade üle. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Remo Holsmer, palun!

Remo Holsmer

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te viitasite rahanduskomisjoni eile algatatud eelnõule. Küsin teilt kui Keskerakonna fraktsiooni juhilt, kas Keskerakond toetab seda eelnõu, mille rahanduskomisjon algatas?

Kadri Simson

Loomulikult! See eelnõu jätab ära kodutarbijatele pandud lisakoormuse, mis oli suvel erakorralisel istungjärgul vastu võetud seaduses kirjas ja nägi ette, et kui sinu katlas on üle 100 liitri kütust, pead sa leidma asjaomased tegelased, kes su katlast selle jäägi välja pumpavad ning selle kellelegi müüvad, nii et sa ei tea, kellele ja mis hinna eest. Nüüd muudetakse inimestele oma kütusejäägist teada andmine lihtsamaks.

Samas pean ma seda regulatsiooni ikkagi imelikuks. Meil on ju tõstetud näiteks alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning kui sa oled ostnud pudeli õlut päev enne aktsiisitõusu, siis see õlu on sinu oma ja sa ei pea päev hiljem seda deklareerima ning kellelegi aktsiisivahe ära maksma. Kõnealuse kütuse puhul see regulatsioon miskipärast ei kehti. Kuigi need 100 liitrit on sul kehtinud maksumääradega ära ostetud ja need on sinu omad, pead sa miskipärast hiljem, kui riik on aktsiisi tõstnud, selle lisaraha maksma. See on teistsugune lähenemine ja karistaks justkui kütmise eest rohkem kui suitsetamise või alkoholi tarbimise eest.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Milline on teie arvamus, kas kodukütusel üldse peaks riik aktsiisi võtma? Kui te arvate, et ei peaks, siis vahest võiks üldse selle sätte kehtetuks tunnistamise algatada.

Kadri Simson

See on pikki aastaid olnud valitsuse poliitika, et pidevalt tõstetakse kodukulusid suurendavaid makse. Ka siamaani ei olnud see kütus päris aktsiisivaba, senine määr oli 110,95 eurot 1000 liitri kohta. Nüüd see tõuseb

350%. Selline hinnatõus on erakordne ja käib ilmselt suurele osale nendest leibkondadest, kes seda kütust kasutavad, ikka väga üle jõu.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma formuleeriks selle eelmise küsimuse natuke teistmoodi. Tegelikult on teie eelnõu mõte selles, et lükata jõustumise tähtaega üks aasta edasi. Aga pigem võiks diskussiooniobjekt ehk olla küsimus, kas poleks õigem tähtaja edasilükkamise asemel hoopis see 1. mail 2015 jõustuv säte tühistada. Siit ka küsimus teile kui selle eelnõu ettekandjale: kas te ei pidanud fraktsioonis selle üle aru, et vahest mitte tulla täna siia edasilükkamise ettepanekuga, vaid hoopis tühistamise ettepanekuga? Mulle tundub, et see oleks olnud isegi mõistlikum.

Kadri Simson

Nõus! Aga see eelnõu sai välja käidud selle jaoks, et maksutõusu edasi lükata. Valitsus kasutas n-ö viigilehena retoorikat, et plaanitav maksukogumine on õigustatud sellega, et kergel kütteõlil baseeruv kütmissviis on lihtsalt keskkonnavaenulik. Ka kinnitati, et nad hakkavad majapidamisi katelde vahetamisel toetama. Siis, kui me selle eelnõu novembrikuus sisse andsime, ei olnud veel mitte mingeid toetusmeetmeid olemas. Ei olnud neid eramajadele, ei olnud kortermajadele, ei olnud kohaliku omavalitsuse hoonetele. Me juhtisime sellele tähelepanu ja soovitasime ausalt välja öelda, et see on lihtsalt maksutõus, mida on vaja eelarveaugu täitmiseks.

Mis aga puutub üldse sellesse põhimõttesse, siis aktsiisiga maksustamise abil kodukulude suurendamine on justkui mingi patu maksustamine. Eesti oludes, meie külmas põhjamaa kliimas ei ole toa soojas hoidmine mingi luksuse tagaajamine. See on eluliselt vajalik ja seetõttu selline lisamaksustamine muidugi pole õigustatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Loomulikult see oli teada. Valitsus teavitab sellest juba kaua aega tagasi ja lõpuks see tõus tehtigi ära. Ning katelde ümberehitamise eest kompensatsiooni maksmine lõpuks fikseeriti ka ära. Aga seaduskuulekad kodanikud, kes usinasti juba enne kompensatsiooniuidust ehitasid oma katlad ümber, jäävad järjekordselt pika ninaga. Kas te ei ole mõelnud, et laienmaks seda nn toetust tagasiulatavalt ka, ütleme, aasta varem ümber ehitatud kateldele või midagi taolist?

Kadri Simson

Lugupeetud Tiit Tammsaar! Ma esiteks ei ole teiega nõus, et see oli ette teada pikka aega. Juba praegune vahevalitsus, kes selle maksutõusu ära tegi, ei ole pikka aega ametis olnud. Aga vaatame, kuidas see seadus vastu võeti. Idee käidi välja 23. aprillil 2014 ja seadusena võeti eelnõu vastu erakorralisel istungjärgul 1. juulil. Üks tavaline maksutõus läbib kindlasti pikemaid kooskõlastusringe ja ka parlamendis arutatakse seda põhjalikumalt. Kiirustamisest räägib ka tõsiasi, et see seadus vajab juba enne jõustumist hakkamist praagi parandamist.

Nüüd sellest tagantjärele kompenseerimise mehhanismist. Jah, ma olen nõus, et on olnud väga palju KredExi programme, mille raames toetuse taotlemine pole ühel hetkel enam olnud võimalik, sest eelarveressurss on ammendunud. Eks me näe, kas praegustest summadest piisab hädasolijate aitamiseks. Aga selle kohta, kas toetus võiks tagasi ulatuda, ei ole otseselt ka seaduse tekstis midagi kirjas. Te peaks seda küsima oma erakonnakaaslaselt Urve Palolt, sest asjaomane määrus on tulnud tema ametnikkonnalt ja on koostatud tema poliitilise tahte kohaselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma olen teiega sada protsenti nõus, et see mõni aeg tagasi vastu võetud seadus tehti vaid põhjusel, et leida lisakatteallikaid uutele ideedele, mis siis välja käidi. Ja selle mõju on väga konkreetselt rahas mõõdetav: ühelt poolt, kui

palju riigieelarvesse lisaraha laekub tänu erimärgistatud kütuse kadumisele, ja teiselt poolt, kui palju see inimeste rahakotist raha ära võtab. Minu küsimus on, et kui me teeksime eraldi muudatusettepaneku mitte seda tähtaega edasi lükata, vaid kogu meede tühistada, siis kas teie kui selle konkreetse eelnõu algataja toetaksite selle punkti seadusest välja jätmist.

Kadri Simson

Jaa! Me hääletasime nende maksutõusude vastu. Põhimõtteliselt me arvame, et selline maksutõus ei ole õigustatud, kuna planeeritava lisatulu tagamine – tänavu 7,8 miljonit eurot ja järgmine aasta 13 miljonit eurot – langeb eba-proportsionaalselt suure koormana teatavate majapidamiste õlule.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kõnealust eelnõu arutas rahanduskomisjon 12. jaanuari istungil. Mina tahan küll tunnustada Keskerakonna fraktsiooni ja Kadri Simsonit, kes selle teema nii tõsiselt üles on võtnud. Selle komisjoni istungi oleks võinud lausa lüüa ja üle kanda ning saata kõigile asjaosalistele laiali. Debatt oli tõesti sisuline, nii nagu Kadri oma kõnes juba rääkis. Selles võttes on minu ettekanne jagatud kaheks. Üks osa puudutab konkreetset eelnõu. Konkreetse eelnõu suhtes oli valitsuse seisukoht negatiivne. Seda käisid meil komisjonis selgitamas Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla ning sama osakonna peaspetsialist Lauri Lelumees. Muudatuse mõju eelarvele oleks 13 miljonit eurot aastal 2015 ehk siis juba jooksva aastal. See on üks väga tõsine põhjus, miks valitsus seda eelnõu ei toetanud.

Tulen aga tagasi sisulise arutelu juurde komisjonis. Seal tõstati teema, et kuna oli soov leevendada üleminekuperioodil aktsiisitõusust tulenevaid ebamugavusi inimestele ja ka asutustele, kes kütteõliga oma hooneid kütavad, siis sündis rahanduskomisjoni eelnõu, mille komisjoni esimees eile Riigikogule

üle andis. Loodetavasti on selle menetlemise käigus võimalik leida juba vastu võetud seaduse rakendamisel paremaid lahendusi, et üleminek oleks inimeste jaoks mugavam ja et riik nendelt põhjendamatuid lisatoiminguid ei nõuaks.

Komisjon arutas ka kompensatsioonimehhanismi. Nii nagu ettekandja proua Simson enne rääkis, on majandusministeerium välja töötanud ja minister allkirjastanud kompensatsioonimehhanismi käsitleva määruse, et inimesed saaksid oma küttesüsteemid ümber ehitada, kasutades ka riigi toetust. Kokku on jutt 5 miljonist eurost.

Täna hommikul laekus meile rahanduskomisjoni veel informatsioon selle kohta, et majandusministeeriumis on peale konkreetse meetme kasutada kolm või neli Euroopa Liidu programmi, mille raames on võimalik küttesüsteemi vahetuseks raha juurde taotleda, ja ministeerium seda kindlasti toetab.

Ma arvan, et ülevaade komisjoni arutelust on nüüd edasi antud. Veel kord: arutelu oli tõesti sisuline ja nagu ma juba ütlesin, päädis sellega, et komisjon otsustas algatada eelnõu, mis eile sai Riigikogule üle antud. Aga eelnõu 766 kohta tegi komisjon otsuse, et meie ettepanek on see tagasi lükata. Selle poolt hääletas 5 komisjoni liiget ja vastu 4, erapooletuid ei olnud. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Jürgen Ligi, palun!

Jürgen Ligi

Aitäh! Selle eelnõu esitleja sõnavõtus oli mitmes kohas üsna fantastiline loogika. Aga ma küsin ühe asja kohta. Kuidas on võimalik, et kui kütuse hind langeb, siis Riigikogus arvatatud hinnatõus oli üle 50%? Ettekandja rõhutas mitu korda, et aktsiis ei sõltu hinnast. Nüüd, kui aktsiisi tõsteti, siis järsku hinnalanguse ajal hind justkui tõusis rohkem. Mis loogika see on? Kas rahanduskomisjon tegi sellised arvutused või on need autorite omad?

Remo Holsmer

Rahanduskomisjon eraldi arvutusi ei teinud. Mina soovitan eelnõu ettekandja juurde minna

ja tema käest täpsemalt üle küsida. Siis saab Kadri näidata ka seda Exceli tabelit, kus on nende arvutused kirjas.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Reformierakonna narratiivi põhiteema on jõuda Põhjamaade tasemele. Kas te olete ka uurinud, kui kõrge on kütuseaktsiisi määr näiteks Rootsis? Soomes on see minu teada minimaalne või lausa olematu.

Remo Holsmer

Aitäh! Reformierakonna narratiivi rahanduskomisjoni koosolekul ei arutatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjon on teinud otsuse eelnõu 766 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 766 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 40 Riigikogu liiget, vastu 24, erapooletuid ei ole. Eelnõu 766 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 8.)

Meie tänase ainsa päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

Head ametikaaslased, istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 10.33.

Istungi kestus 33 minutit.

Juhataja

Jüri Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 26. jaanuar 2015

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine alkoholipoliitika kohta (nr 448)

2. Arupärimine kodulaenuga hätta jäänud inimeste kaitse kohta (nr 450)

3. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere päevast, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu kolmanda töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Lembit Kaljuvee! Head ametikaaslased, palun vaikust!

Lembit Kaljuvee

Härra juhataja! Kallid kolleegid! Annan üle maapõueseaduse ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, palun vabandust! Head ametikaaslased, mitte midagi ei kuule. Riigikogu liige on Riigikogu kõnetoolis ja soovib suure tõenäosusega üle anda seaduseelnõu või arupärimist või väiksema tõenäosusega kirja juhatusele. Palun kuulame, mida ta soovib üle anda!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Ma soovin tõesti üle anda maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu. See koosneb kahest väikesest paragrahvist ja ma usun, et hea tahtmise juures, kallid kolleegid, oleme võimelised veel selle koosseisu allesjäänud kolme nädala jooksul selle seaduse vastu võtma. Me istusime mäetööstusettevõtete toetusrühmaga neljapäeval koos. Kohal olid nii Eesti Energia kui ka Viru Keemia Grupi juhid, kol-

me ministeeriumi – Keskkonnaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Rahandusministeeriumi – esindajad, samuti meie töörühma liikmed. Ma ei julgenud seal välja pakkuda, et võiks sellise eelnõuga siia teie ette tulla. Juhtus niimoodi, et konsensuslikult olid kõik nõus, et see on väga hea eelnõu ja see tuleks menetlusse anda, aga küsimus on, kuidas teha seda enne valimisi nii, et keegi ei saaks paguneid või kuulsust juurde või kellelegi teenet osutada. Mina ei kandideeri ja ma ei ole ühegi fraktsiooni liige. Ma arvan, et võiksite eelnõu taha tulla, palun teid! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mõnes ametis on ikka väga head mälu vaja, et seda ametit pidada, või ütleme, on vaja lihtsalt, et oleks mälu. See on nagu kahenaisepidaja puhulgi, ta peaks ikka mäletama, mida ta on kummalegi naisele rääkinud. Ma annan üle arupärimise haridus- ja teadusministrile, kellega nädal tagasi juhtus piinlik lugu. Täpselt selleksajal, kui venekeelses meedias oli üleval uudis, et haridusminister kavatses eesti keele gümnaasiumiastmes ära jätta, st loobuda 60% nõudest, ütles ta siin Riigikogu saalis, kus teda sellel teemal kolmandat või neljandat korda küsitleti, et see ei muutu, ta ei kavatses seda muuta. Nüüd on kaks võimalust. Inimesel võib muidugi olla kaks arvamust ühes küsimuses, aga kas sellist luksust saab endale lubada Eesti Vabariigi minister? On muidugi ka selline versioon, et kaks erinevat põhimõtet, kui need on välja öeldud eri keeltes, moodustavad midagi ühtset. Ma isegi tean, mis asi see on. Aga siiski tahaks härra haridusministrilt teada, mis seisukohal ta tegelikult on ja kas ta kavatses paluda vabandust kas eestlaskonna või vene-

laskonna käest selle eest, et ta kas siin saalis või meedias valetas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Head kolleegid! Minul on üle anda arupärimine haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile ja küsimus puudutab Põltsamaa Ametikooli sulgemist. Nimelt võttis minister Ossinovski neli kuud tagasi vastu otsuse liita Põltsamaa Ametikool ja Järvamaa Kutsehariduskeskus. Niisiis oli sulgemisotsus olemas alates 2014. aasta septembrist. Me teame, et see kool on väga suurte traditsioonidega, ta on endise Eesti Aleksandrikooli õigusjärglane. Otsuse vastu koguti kolme päevaga üle 1000 allkirja, kaevati õiguskantslerile. Selle peale tõesti minister ütles, et no lükkame sulgemise natuke edasi, aga soovitas kõigil lastel minna õppima ikkagi Paidesse ja Säreveresse. Kummaline on see, et ametikooli ühiselamu ja õppehoone olid juba projekteerimisfaasis, oli eraldatud ka kaheksa miljonit eurot raha, mis võeti nende käest ära. Veelgi kummalisem on, et valmis oli saanud ka õppehoone-praktikamaja, väga moodne ja ilus, mis läks maksma kuus miljonit – ikka selleks, et kool areneks. Milleks see üldse tehti? Minister ütleb, et see kool ei ole jätkusuutlik, ometi on kvoodinõue õpilaste suhtes täidetud ja ületatud, seal õpib 326 õpilast. Nii et kõik on nii nagu nõutud, aga kool tahetakse tulevikus kinni panna. Meil on muidugi veel väga palju küsimusi. Kuhu see raha pannakse ja kuidas üldse saab nii teha, et hiljem võetakse konkreetsele objektile taotletud raha ära?

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja kaks arupärimist ning juhatuse otsustab nende edasise menetlemise meie kodu- ja töökorra seaduse järgi.

Teadete all ütlen nii palju, et Riigikogu juhatuse ootab kõiki kirju kabinetti R 212.

Head ametikaaslased, palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Asume päevakorra kinnitamise juurde. Head ametikaaslased, teile on välja jaotatud IX istungjärgu kolmanda töönädala päevakord. Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh, istungi juhataja!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun vabandust! Head ametikaaslased, saalis on liiga suur lärm! Ma ei kuule hea ametikaaslase Urmas Reinsalu sõnavõttu kohapealt, nii et palun vaiksemalt! Palun, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud istungi juhataja! Päevakord on esitatud ja selles on hulk olulisi asju, aga meie, IRL-i ettepanek on võtta nädala päevakorrast välja neljapäevase istungi esimene punkt, eelnõu 820.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Siin tuli nüüd mitu seisukohta. Päevakord on esitatud ja selles on tõesti hulk olulisi asju. Kolmas ettepanek oli võtta neljapäevase istungi esimene päevakorrapunkt selle nädala päevakorrast välja. Kas on teisi ettepanekuid? Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Aitäh, austatud juhataja! Me protestime selle ettepaneku vastu. Kuna juhatuse otsustab selle hulga tarku otsuseid, tasub seda teemat kindlasti vähemalt saalis arutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Meie korra järgi on nii, et kui vähemasti üks fraktsioon on vastu, siis ei leia ettepanek toetust.

Head ametikaaslased, panen hääletusele IX istungjärgu kolmanda töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Tulemusega poolt 57, vastu 19 ja 3 erapooletut on päevakord kinnitatud.

Alustame tänaste arupärimiste menetlemist.

1. Arupärimine alkoholipoliitika kohta (nr 448)

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Kalev Kallo, Tarmo Tamme, Eldar Efendijevi, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Lauri Laasi, Valeri Korbi, Heimar Lengi, Marika Tuus-Lauli, Mailis Repsi, Siret Kotka, Viktor Vassiljevi ja Urbo Vaarmanni eelmise aasta jõulukuu esimesel päeval esitatud arupärimine alkoholipoliitika kohta, mis kannab numbrit 448. Arupärimisele vastab tervise- ja tööminister Urmas Kruuse. Palun Riigikogu kõnetooli arupärimist avalikkusele tutvustama arupärijate esindaja Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Tõesti, möödunud aasta 1. detsembril esitasin koos mitme teise Keskerakonna fraktsiooni kolleegiga arupärimise alkoholipoliitika kohta tervise- ja tööminister Urmas Kruusele. Arupärimine on ajendatud sellest, et Eesti inimesed tarvitavad jätkuvalt liiga palju alkoholi. Mul oli eile võimalus kohutada valijatega Võhmas. Ühele uksele koputamise peale tuli mulle vastu üks juba vägijooke pruukinud ja üsna rõõmsas meeleolus härasmees. Ma küsisin, kas on pidu või mis üritus teil on, ja siis see kodanik teatas, et ei, lihtsalt omaette võtab, et see valitsus lihtsalt ajab jooma. Ma olen täiesti nõus, et praegune valitsus lihtsalt ajab jooma.

Aga kui nüüd tõsiselt küsimusele läheneda, siis möödunud aasta veebruaris kiitis Vabariigi Valitsus heaks alkoholipoliitika rohelise raamatu. Nimetatud dokument paneb paika Eesti alkoholipoliitika arengusuunad ning sellesse koondatud meetmete eesmärk on vähendada alkoholi kogu- ja liigtarbimist. Kahjuks kuulub Eesti enim alkoholi tarbivate riikide hulka ja Põhjamaadega võrreldes on meil ka kange alkohol oluliselt kättesaadavam. Lisaks eespool nimetatule on alkoholipoliitika rohelises raamatus ette nähtud meetmete eesmärk tõkestada alaealiste alkoholitarvitamist, vähendada alkoholist tingitud kuritegevust, sotsiaalseid ja terviseprobleeme.

Alkoholipoliitika rohelise raamatu puudusena on välja toodud, et kavandatud meetmed ei ole püstitatud eesmärkide saavutamiseks

piisavad. Näiteks rohelise raamatu esialgse versiooni järgi oleksid nii 1. juuni kui ka 1. september – esimene siis lastekaitsepäev ja teine päev, mil lapsed lähevad kooli – olnud alkoholivabad päevad, aga hiljem seda muudeti. Praegu on rohelises raamatus vaid sõnastus, et ühiskonnas tuleks kujundada hoiakut nendel päevadel alkoholi mitte tarbida. Alkoholi tarbimise keeldu rohelise raamatu uues versioonis enam ei ole.

Eespool nimetatule lisaks ei ole Sotsiaalministeeriumis valminud konkreetset ettepanekud alkoholi miinimumhinna kehtestamiseks, millest see roheline raamat ka räägib.

Oma neljas küsimuses, mis me oleme ministrile esitanud, küsimegi nendesamade alkoholivabade päevade kohta, alkoholiaktsiisi tõstmise ja alkoholireklaami kohta. Viimase kohta on Keskerakonna fraktsioon algatanud juba korduvalt seaduseelnõusid ja esitanud siin saalis ka arupärimisi. Rohelises raamatus on samuti kirjas, et alkoholireklaami on vaja keelata, aga paraku seisavad kõik algatused, mida Keskerakonna fraktsioon on ette pannud, siamaani koalitsioonisaadikute ja ka majanduskomisjoni esimehe sahtlis. Küsime, kas minister näeb vajadust sellesisulist eelnõu edasi menetleda. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama Eesti Vabariigi tervise- ja tööministri Urmas Kruuse!

Urmas Kruuse

Austatud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vastan küsimuste esitamise järjekorras.

Esimene küsimus headelt arupärijatelt: "Kui 2013. aastal tarbiti inimese kohta 10 liitrit absoluutset alkoholi, siis rohelises raamatus esitatud meetmete sihiks on viia see näitaja alla kaheksa liitri. Kui realistlikuks hindate võimalust viia rohelise raamatu n-ö pehmenenud meetmete valguses see number alla kaheksa ja millal võiksite – Teie prognooside kohaselt – soovitud tulemust näha?" Rohelise raamatu koostajad soovisid, et raamat kajastaks võimalikult palju eksperdiarvamusi ja teadusliku tõenduse kohaselt tõhusaid meetmeid alkoholi tarbimise piiramiseks. Just nimelt seetõttu loobuti klassikalise arengukava mudelist,

kus meetmete rakendamine on ajaliselt kindlaks määratud ja seepärast ka meetmete valik piiratud sel ajaperioodil kättesaadavate ressurssidega.

Koostajate nägemuse kohaselt langeb alkoholitarbimine Eestis alla kaheksa liitri siis, kui enamik rohelise raamatu meetmeid on ellu rakendatud. Rohelise raamatu meetmeid on juba asutud rakendama. Alustatud on ravivõimaluste parandamist ning teavituskampaaniat noortele, lapsevanematele ja ka kogu ühiskonnale. Aktsiisitõus on olnud järjepidev. Suur osa rohelise raamatu meetmetest vajab veel elluviimist ning juba tarvitusele võetud meetmeid tuleb edasi arendada. Peavastutus langeb siin järgmisele parlamendikoosseisule.

Alkoholi tarbimise statistika lubab ettevaatlikult oletada, et suund on õige. Kui majanduskriisi ajal tarbimine väga järsult langes, siis seletati seda eelkõige kriisi mõjuga ning eksperdid pelgasid, et majandusolude paranedes taastub ka kriisieelne tase, st üle 12 liitri absoluutalkoholi elaniku kohta aastas. 2011. aastal tarbimine tõesti kasvas, kuid mitte 12 liitrini, vaid 10,4 liitrini. Aastail 2011–2013 on tarbimine järk-järgult vähenenud, 2013. aastal oli see 10 liitrit absoluutalkoholi elaniku kohta. Lihtne arvutus näitab, et kui alkoholi tarbimine väheneb samas tempos nagu viimasel kolmel aastal, siis jõuame kaheksa liitrini kümne aastaga. Et muutus toimuks kiiremini, on väga oluline, et ka rohelise raamatu ülejäänud meetmed ellu rakendataks ja juba alustatud tegevusi jätkataks. Ekspertide hinnangul peaks rohelises raamatus kirjeldatud meetmeid olema jõukohane rakendada ühe valimisperioodi jooksul, seega tuleks nende rakendamist hinnata hiljemalt nelja aasta pärast ning edu korral võiks eeldada tulemuste saavutamist ligilähedasel ajaperioodil või mõningase viitajaga.

Teine küsimus: "Maailma praktika näitab, et alkoholi müügikeskkonda piiravad ja ostumugavust vähendavad meetmed on kõige efektiivsemad alkoholitarbimist vähendavad meetmed. Samuti kinnitavad rahvusvahelised uuringud, et üks alkoholivaba päev nädalas vähendab alkoholikahjusid (näiteks koduvägi- vald, autoõnnetuste arv). Tallinn planeerib vastavasisuliste sammude astumist. Viimsi vallavanem soovib kaaluda pühapäevase alkoholi müügi üleriigilist keelamist. Missuguseid oma-poolseid samme plaanib astuda riik, et piirata

alkoholi ostu mugavust või vähendada müügi-kohtade arvu?" Eesti tervisespetsialistid soovivad vähemalt kolme alkoholivaba päeva nädalas. Vastavad riiklikud soovitusel on üleval veebilehel alkoinfo.ee, nii nagu ka soovitus, et vähem on alati parem. Seega võiks alkoholivabu päevi olla veelgi rohkem. Mis päev täpselt oleks alkoholivaba, võiks jääda siiski inimese enda otsustada. Nagu me näeme initsiatiividest "Septembris ei joo", "Alkoholivaba jaanuar" jt, otsustavad paljud inimesed vabatahtlikult teha alkoholivabaks oluliselt rohkem päevi, kui on kirjas riiklikes soovitusel. Selline vabatahtlik initsiatiiv on väärtuslik ka hoiakute kujundajana ja eeskujuna.

Kui aga tulla alkoholi kättesaadavuse administratiivse piiramise juurde, mis ei tähenda automaatselt alkoholivabu päevi inimeste jaoks, siis täpsustaksin, millised meetmed on liigtarbimise piiramisel kõige efektiivsemad. Kõige ühemõttelisem ja tugevam mõju alkoholitarbimisele on nii rahvusvaheliste kui ka Eesti uuringute kohaselt eelkõige alkoholi rahalisel kättesaadavusel ehk siis hinna ja inimeste sissetuleku suhtel. Näiteks 2009. aastal viis rahvusvaheliselt tunnustatud tervishoiu-uuringute korporatsioon RAND Europe komisjoni tellimisel läbi seni kõige laiapõhjalisema uuringu alkoholi hinna, tarbimise ja kahjude seosest ning näitas veenvalt, et odavam hind toob kaasa suurema tarbimise ja suuremad tervisekahjud. Majanduslik kättesaadavus on alkoholitarbimise mõjutajana kõige universaalsem tegur. Siin on mõningaid kultuurilisi mõjusid – näiteks sõltub jookide hinnaelastsus sellest, milline jook on ühe või teise maa toidukultuuri osa –, kuid üldiselt mõjutab alkoholi suhteline kallidus joojat sõltumata rahvusest, riigipiirist ja kultuurist. Keskmisest hinnatundlikumad on aga just need grupid, keda me eriti mõjutada tahame – noored ja liigtarbijad. Eestis on tarbimine ja kallidus üsna üheselt seotud, nagu näitab ka graafik, mis on tuntud uuringute kaudu.

Füüsilise kättesaadavuse mõjutusmehhanismid on keerulisemad. Üldine arusaam on, et mugavam ostuvõimalus suurendab tarbimist, kättesaadavuse piiramine aga vähendab konkreetsetes olukordades avalduvaid spetsiifilisi kõrvalmõjusid ning võimalikke ebasoovitavaid tulemusi.

Kolmas küsimus: "Alkoholipoliitika roheline raamat on valmis juba mitu aastat, aga ekspertide sõnul pole alkoholipoliitika rakendamise Eestis eriti kaugele jõutud. Ka SDE ja Reformierakonna koalitsiooni tegevusprogrammis seisab ainult üks meede: "Tervise kaitseks ja tervistkahjustavate toodete kättesaadavuse piiramiseks tõstame täiendavalt tubaka ja alkoholiaktsiisi." Palutakse selgitada, miks on valitsus keskendunud ainult aktsiisitõusule.

Alkoholipoliitika roheline raamat kiideti heaks 20. veebruaril 2014 ja selle meetmeid asuti ellu viima juba koostamise ajal. Koalitsioonileping 11 kuuks on kahtlemata lakoonilisem kui koalitsioonileping neljaks aastaks. Alkoholipoliitikas lepiti kokku aktsiisitõus, kuna see eeldas kiireid, konkreetseid seadusandlikke initsiatiive. See ei tähenda, et ülejäänud rohelises raamatus sõnastatud meetmed ei kehtiks. Kõik riigi dokumendid ja neis sõnastatud printsiibid kehtivad muutmise, tühistamise või kehtivusaja lõppemiseni sõltumata koalitsioonileppest. Rohelise raamatu põhimõtete elluviimine on jätkunud ka selle koalitsiooni ajal ilma tagasilöökideta. Ühe olulise meetmena arendatakse alkoholisõltuvuse ravi ja suurendatakse selle kättesaadavust Euroopa Sotsiaalfondi rahastatava programmi "Kainem ja tervem Eesti" kaudu. Esimesed patsiendid peaksid programmi raames abi saama hiljemalt aasta pärast, kvalitatiivset hüpet alkoholisõltuvuse ravi kättesaadavuses on oodata aga märksa pikema aja pärast. Niisiis avaldub selle meetme mõju tarbimishäitajates alles aastate pärast, seevastu on aga mõju nii alkoholitarbimisele kui ka heaolule laiemalt sügav, ulatuslik ja jätkusuutlik.

Neljäs küsimus: "Olete öelnud, et alkoholi-reklaami tuleb piirata. Riigikogu Keskerakonna fraktsioon algatas juba 2011. aastal reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk oli kehtestada rangemad alkoholireklaami piirangud. Nimetatud eelnõu seisab tänaseni majanduskomisjoni esimehe sahtlis. Kas Teie sõnavõttust võib järeldada, et toetate meie eelnõu edasi menetlemist?" Sotsiaalministeerium toetab alkoholipoliitika rohelises raamatus tehtud ettepanekut reklaami reguleerida. Olulisima muudatusena on seal muudetud sisu reguleerimise põhimõtteid. Praegu on mitmed aspektid alkoholireklaami puhul keelatud, näiteks sotsiaalse ja seksuaalse edukuse seosta-

mine alkoholi tarbimisega. Seda on keerukas kontrollida ning seaduse tõlgendamisel on eriarvamusi. Riigikogu tööd korraldavad Riigikogu liikmed, komisjoni tööd eelkõige komisjoni esimees, ministri sekkumist võidakse pidada siin ebasobivaks. Kindlasti on aga teravitav igasugune alkoholipoliitikateemaline arutelu Riigikogu komisjonides. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan! Teile on küsimusi. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud minister! Huumoriga pooleks võiks öelda, et see meede, mille sisu on hoida inimeste palgad ja pensionid võimalikult madalad, sest siis nad saavad vähe viina osta, on ju hästi mõjunud ja alkoholi vähem tarbima pannud. Aga see ei ole väga tõsiselt võetav. Rohelise raamatu projektis, enne kui see pärast mitmeaastast ettevalmistamist lõplikult kinnitati, oli ette nähtud, et 1. juuni, lastekaitsepäev ja 1. september, teadmispäev on alkoholivabad. Mingil põhjusel menetluse käigus sellest loobuti. Jäi ainult lause, et teeme kõik selleks, et nendel päevadel võimalikult vähe alkoholi tarbitaks, aga sellised keelupäevad on ära jäänud. Kas te mäletate või oskate öelda, kelle ettepanekul ja mis põhjusel need raamatust välja jäid?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me räägime sissetulekust, siis pensionid on alates aastast 2005 tõusnud mitu korda. Alkoholile kulutatud raha osakaal sissetulekutes ei ole kindlasti kasvanud sellises mahus nagu meie sissetulekud tervikuna. Selle kohta, kelle ettepanekul sõnastust muudeti või kavandatut ei menetletud sellisel kombel, nagu esialgu oli ette nähtud, jään ma vastuse võlgu. Küll aga jään juba öeldu juurde, et hoiakute muutmine ei eelda mitte lihtsalt üleriigiliselt kohustuslikke alkoholivabu päevi. Hoiakute muutmine ja selle mõju alkoholitarbimisele on kordades suurem kui üksikute alkoholivabade päevade riiklik kehtestamine.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Mind on alati huvitanud, kuidas arvutatakse seda näitajat inimese kohta, mis meie puhul on 10,4 liitrit. Kas see on lihtsalt riigi territooriumil müüdud alkohol ümberarvutatult absoluutalkoholiks ja siis arvutatakse, kui palju tuleb iga inimese kohta? Kas selle sisse jääb ka alkohol, mis viiakse naaberriikidesse, näiteks üle lahe Soome? Kas selle arvu sees on ka koduõlu, vein, puskar, mida ju ikka valmistatakse? Kuidas see arvutus käib?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Eksport on välja arvestatud, mis tähendab, et see, mis riigist välja läheb, on sellest tarbimisnäitajast väljas. Kui me võtaksime arvesse kogu müügistatistika, siis tuleks, kui ma ei eksin, umbes 17 liitrit Eesti elaniku kohta. Sel juhul me räägime kogu elanikkonnast. On olemas veel üks teine arv, mis näitab tarbimist alates 15. aastast kuni surmani välja, kui me saame niiviisi statistiliselt arvutada, ja see arv on suurem. See statistika ei saa olemuslikult kindlasti kajastada koduveini tegemist, kui te seda silmas pidasite.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! Alati, kui arutatakse Eesti inimeste alkoholitarbimist, tuleb üles üks probleemistik – nimelt õpivad noored alkoholi tarvitama selliste jookidega nagu alkopopid. Kui puhas viin võib algajale alkoholipruukijale tunduda kibe, siis need on sellised magusad joogid, mis jätavad meeldiva maitse. Mõned ministriumid on öelnud, et nemad ei oska välja töötada erilist aktsiisipoliitikat, mille järgi alkopoppide aktsiis oleks kõrgem ja need joogid ei oleks noorele tarbijale nii hästi kättesaadavad. Teie olete tervise- ja tööminister. Kes siis veel kui mitte teie peaks olema see, kes koos oma abilistega töötab välja skeemi, kuidas vähendada selliste jookide populaarsust kas või hinnameetmes-tiku kaudu. Mida te olete selles osas teinud?

Urmas Kruuse

Aitäh! Esimene asi, mida ma ministrina olen teinud, on see, et ma ei propageeri selliste

alkohoolsete jookide tarbimist. Ma olen seda mitmes kohas välja öelnud ja kavatsen seda ka tulevikus teha. Teiseks, igasugune riigisisene regulatsioon peab arvestama üldist euroopaliku õigusruumi ja minu teada võimalust kehtestada selline täiendav või erinev aktsiis selles õigusruumis ei ole. Diskussiooni kohta, mis meil riigi sees toimub selle üle, kas me võiksime aktsiisi erinevalt käsitleda, võime öelda, et siin põrkuvad erinevad huvid, näiteks kange alkoholi tootjate ja lahja alkoholi tootjate huvid. Praegune valitsus jäi selle juurde, et aktsiis tõuseb ühtlaselt. Aga lähtuvalt sisust, kui me räägime absoluutalkoholist, siis oma olemuselt aktsiis ongi määras natukene erinev.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Te rõhutasite korduvalt oma vastustes, et kõige tähtsam on hoiakute muutmine. Aga kui me reklaami keelustada ei taha, me reklaamime alkoholi, müügi- ega levikupiiranguid teha ei taha, müüdagu aga pealegi alkoholi küll bensinijaamades ja kus iganes, kas me saame siis rääkida hoiakute muutumisest? Kas te tõesti arvate, et absoluutselt ilma seadusjõuta, ilma keelavate meetoditeta need hoiakud võtavad kätte ja hakkavad muutuma? Seda ei ole ju eriti näha.

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui minister ei pooldaks ühtegi keeldu, siis ei oleks ilmselt eelmised valitsused ega praegune valitsus toetanud ka roheline raamatu teket. Rohelise raamatu koostamisel on lähtutud sellest, et teatud piirangud ja soov hoiakuid muuta on seotud just nende meetmetega, mida selles raamatus on kirjeldatud. Kui me räägime väga olulisest sihtrühmast, näiteks noortest, siis nendega seonduvad mitmed piirangud, olgu siis lähtuvalt õigusest osta, tarbida ja omada alkoholi või lähtuvalt alkoholireklaamist, millisel kellaajal võiks seda näha. Arupärimisele vastates mainisin ma ka nn elamusreklaami, mida minu arvates on natuke rohkem, sõltumata sellest, kuidas me seda tõlgendame. Rohelises raamatus on ette nähtud ka samme, et sellist reklaami ei tehtaks, kuni selleni välja, kas niisugus-

tes reklaamides võiksid tegutseda konkreetsed inimesed või mitte. Kui te praegu vaatate reklaame, siis te näete seal aeg-ajalt nn tegelaskujudena inimesi. Me arvame, et pikemas perspektiivis ei ole sedakaudu alkoholi reklaamida mõistlik ega vajalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma vist ei teagi mujal Euroopas nii liberaalset alkoholipoliitikat, kui on Eestis. Võib-olla te täpsustate, kas see on mõnes riigis veel liberaalsem. Meil võib alkoholi kätte saada sisuliselt ööpäev läbi, alkoholitarbimist reklaamitakse igasuguste meediakanalite kaudu. Väiksed piirangud küll peal on, aga ma küsin, miks näiteks ei ole piiratud alkoholi reklaamimist internetis. Seal võib vabalt alkoholile reklaami teha, aga enamik noori ongi tänapäeval ju internetikasutajad.

Urmas Kruuse

Aitäh, hea küsija! Ma ei saa kindlasti nõustuda selle küsimuse esimese osaga, nagu võiks meil 24 tundi ööpäevas poest alkoholi osta. Meil on kellaajalised piirangud. Küsimuse teine osa oli seotud internetiga. Internetis on küll alkoholireklaami, aga see reklaam on tegelikult keelatud artiklite ja saitide juures, mis on seotud laste ja alaealistega. Nii et kui te, auväärt Riigikogu liige, märkate selliseid reklaame, siis võiksite sellest märku anda. Ma olen nõus kaudse küsimusepüstitusega, kas järelevalve, mis meil juriidiliselt on selleks, et võidelda seaduse kuritarvitamisega, on piisav. Julgen isiklikult jääda arvamuse juurde, et ilmselt ei ole ja me peaksime tulevikus üle vaatama, kas meie praegune võimekus on piisav selleks, et panna juba olemasolevaid seadusi järgima.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kui me räägime alkoholipoliitikast, siis mina mõtlen, et on kaks suurt plokki küsimusi. Esimene on seotud sellega, kuidas alkoholi kätte saada, ja teine sellega, kuidas tuua ühiskonda tagasi

neid inimesi, kes tarvitavad alkoholi rohkem kui vaja. Kas teil on arvuline ülevaade, kui palju on riigis kohti, täpsemalt rääkides voodikohti, kus võiks ravida alkoholisõltuvust? Kuidas me üldse näeme välja, võrreldes teiste euroliidu riikidega, selle näitaja poolest, ütleme 1000 või 10 000 inimese kohta?

Urmas Kruuse

Aitäh! Ma saan öelda ainult seda, et üks meie suur soov ja eesmärk on alkoholisõltuvuse ravi Eesti riigis väga selgelt efektiivistada. Selle tõttu oleme Euroopa rahast ette näinud kümme miljonit eurot, et käivitada Eesti riigi mõistes täiesti uus süsteem, milles vaadatakse alkoholiravi kui väga mitmeetapilist protsessi ja peetakse oluliseks, et kõik need etapid saaksid läbitud. Ma pean tunnistama, et ilmselt ei vasta see ravi, mida me praegu tervikuna pakume, enam nüüdisaja käsitusele. Seetõttu saabki eraldatud kümme miljonit eurot, et arendada Eesti riigis välja jätkusuutlik programm. Põhjus, miks me sellega tegeleme, on kaheosaline. Esimene on loomulikult eetiline ja moraalne pool. Me kõik teame, et alkoholismiga kaasnevad sotsiaalsed riskid, mis tekitab palju probleeme nii lähedastele kui ka kogukonnale tervikuna. Teine osa on seotud sellega, et kui me kohe selle raviga ei tegele, siis kulutame järgmises etapis ilmnevate üsna suurte tervisekahjude ravimisele mitu korda rohkem kui alkoholisõltuvuse ravile. Seega on eesmärk kaheosaline: üks osa on seotud sotsiaalsete, eetika- ja moraaliaspektidega ning teine sellega, et ka majanduslikult on mõistlikum tegelda mitmeetapilise jätkusuutliku raviprotsessiga. See on lõppkokkuvõttes odavam kui eirata situatsiooni ja tegelda pärast tervisekahjude raviga, mis läheb selgelt kulukamaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Milline on teie suhtumine sellesse, kas peaks keelustama alkoholimüügi bensiiitanklates, kütusetanklates, nagu Tallinn tahab teha?

Urmas Kruuse

Aitäh! Hea küsija! Seda küsimust on mulle siin saalis esitatud ka eelmiste arupärimiste

puhul. Ma olen oma vastustes viidanud sellele, et kui me räägime tänapäevastest bensiinijaamadest, millel võiks olla otsene seos autoroolis oleku ja alkoholi tarbimisega, siis peame tunnistama, et väga paljud tanklad asuvad kaubanduskeskuste territooriumil ja tegemist on kauplustega, mitte bensiinijaamadega. Selle tõttu ma efektiivsuse mõttes ei näe siin nii suurt seost, nagu hea küsija ilmselt eeldab.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud tervise- ja tööminister! Te vastasite eespool, et ei oska näha otseseid meetmeid, kuidas teha magusad, kõrge suhkrusisalduse ja madala alkoholisisaldusega joogid noortele vähem kättesaadavaks. Kui me vaatame, milliseid vahendeid on siin võimalik rakendada, siis ei ole need ainult ennetustegevus ja sport, mis on küll kindlasti kõige efektiivsemad. Selline laste jooma õpetamine mõneprotsendilise alkoholisisaldusega jookide kaudu, mis on väga magusad ja selgelt sihtrühmale suunatud, ei ole kindlasti tavaline praktika. Ministrite kohtumistel, vähemalt Brüsselis olete kindlasti kuulnud teiste häid nõuandeid. Mida te kavatsete ette võtta ja milliseid soovitusi annate järgmisele tervishoiuministrile?

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Ma vist ei väljendunud päris niimoodi, nagu auväärt küsija praegu ütles. Me rääkisime aktsiisist ja ma ei näinud praegu võimalust seda kasutada. Kui see tulevikus kõne alla tuleb, siis vajab see väga pikka arutelu. Aga mis puudutab noorte alkoholi tarbimise vähendamist, siis ennekõike on see seotud nii teavituse- kui ka ennetusprogrammidega. Me otsime vahendeid ja ma võin öelda, et natuke uuendusmeelsetena oleme katsetanud raskete teemade käsitlemist Eesti koolides näiteks teatri NO99 kaudu. Nimelt suudab teater mitmesuguste protsesside, etenduste kaudu jõuda noortele väga lähedale, nii et nad julgevad seda teemat käsitleda ja vajaduse korral ka probleemi tunnistada. Me oleme saanud väga olulist tagasisidet. Ma ei saa absoluutselt alahinnata neid meetodeid, millega me inimestele läheneme ja püüame nende hoiakuid mõjutada.

Mis puudutab alkoholi kättesaadavust alaealistele, siis kui te mäletate, käsitleb auväärt Riigikogu praegu paralleelselt veel ühe pahega, e-sigarettidega seonduvat. Nendega üritatakse samamoodi jõuda massidesse just sellise meeldivuse ja mitmesuguste maitsete kaudu (see puudutab vedelikke, mida neis kasutatakse). Selle tõttu ma julgen öelda, et oleme võtnud need teemad väga tõsise tähelepanu alla ja tegeleme nendega, aga ma ei saa lubada teile selle 11-kuuse ministriaia jooksul kohe kiireid edusamme. See, mis lubab meil arvata, et ennetus on olnud positiivne, on seesama märk, mida ma enne oma vastustes juba nimetasin. Me eeldasime, et majanduslanguse ajal vähenes tarbimine majanduslikust mõttelaadist või sissetulekust lähtudes, aga me nägime, et kui majandus ja sissetulekud taastusid, siis õnneks ei taastunud tarbimine. See on viide sellele, et meetmetel on ka selge pikaajaline mõju.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Mul on kaheosaline küsimus. Te ütlesite, et te olete nii vähe aega olnud minister ja pole jõudnud veel nii palju tööd teha, et tulemusi oleks. Kas see tähendab, et teie eelkäija Taavi Rõivas tegi oma tööd halvasti, et ta ei saanud sellega hakkama ja teie peate nüüd maadlema liigjoomisega? See on küsimuse üks pool. Teine pool on selline. Te ütlesite, et olete kõvasti uurinud noorte hoiakuid ja suhtumist, isegi teatris teete juba alkoholivastast propagandat. Olge siis kena ja palun nimetage ministrina kolm põhjust, miks Eesti rahvas joob ja miks noored joovad.

Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Oma vastustes ei ole ma küll väitnud, et ma olen nii lühikest aega ametis olnud, et ei ole midagi teha saanud. Sellelega ma nõus olla ei saa, sest kui me vaatame meetmete elluviimist, siis on ka mõned sellisama rohelise raamatu meetmed saanud ellu viia.

Küsimuse teine osa puudutas viidet teatrile. Ma viitasin, et üritame jõuda inimesteni, nende teadvuseni mitmesuguste meetodite kaudu. Kõige lihtsam meetod on tõepoolest see, et me paneme tänavatele plakatid, paneme meediasse

plakatid ja videoklipid ning eeldame ja loodame, et üks osa sihtrühmast saab sõnumi kätte ja muudab oma hoiakuid. Põhjus, miks me katsetame ka loominguliste kollektiividega ja püüame koolidesse, ma rõhutan veel kord, just nimelt koolidesse jõuda, on see, et kogemuslikult on need katsetused olnud efektiivsemad kui mõni alternatiivne meetod. Selle tõttu me tahamegi niisugust meetodit proovida. Lisaks sellele peaksid nii ministrid kui ka Riigikogu liikmed minu arvates näitama oma suhtumise-ga, et alkoholi tarbimine ei ole popp. See ei ole popkultuuri osa selles mõttes, et kui sa alkoholi ei tarbi, siis sind justkui ei ole olemas. Ma toon mõned lihtsad näited. Kui mind on aegajalt kutsunud mitmesugustele üritustele, siis tuleb tunnistada – ja ma olen kuulnud sedasama ka kolleegidelt –, et kui vastuvõtul küsida alkoholivaba jooki, tuleb seda paljudel juhitudel tikutulega otsida või läheb rohkem aega kui selleks, et šampanjaklaas kätte saada. Ma väidan, et siin on küsimus hoiakutes ja meie arusaamises, kuidas üks kultuurne õhtu võiks sisustatud olla. Seetõttu olen veendunud, et erinevad meetodid, mida me kasutame, mõjuvad eri sihtrühmadele erinevalt, aga lõppmõju on ikkagi positiivne. Seda kinnitavad tegelikult ka need arvud, mida me statistikast saame.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Mul on väga lihtne küsimus ja selle võib sõnastada nii: kas Eesti jaoks võiks olla mõni eeskuju – riigiline või ajaline –, kuidas selle valdkonna probleeme lahendada? Miks ma nii küsin? Sest ma mäletan, et umbes 20 aastat tagasi oli Rootsis suur probleem, noored hakkasid küllaltki palju alkoholi tarbima. Rootsis püstitati see probleem tookord riigi tasemel ning püüti seda kuidagi lahendada. Kümne aasta jooksul saadi ka hea tulemus. Aga muidugi ei tegutsetud ainult selles valdkonnas, sektoris, vaid palju laiemalt, riik püüdis lahendada sotsiaal-, haridus- ja paljusid muid küsimusi. Kas te oskate sellele vastata?

Urmas Kruuse

Aitäh! Kindlasti saab Eesti Rootsi riigist tulevikus eeskuju võtta. Kui me vaatame Root-

si praegusi näitajaid, siis ka meie püüdleme sarnaspoole. Samas, kui me vaatame põhjanaabreid ja nende karmi alkoholipoliitikat, siis võime öelda, et enda jaoks ei ole nad võib-olla nii head tulemust saavutanud, kui nad alguses soovisid, mis aga ei tähenda, et nad üldse tulemust ei saavutanud. Selle koha pealt on ka roheline raamatu teke Eesti riigis ja ühiskonnas selge riiklik poliitika, see näitab, et probleemi on teadvustatud kõige kõrgemal tasemel. Kui me rääkisime, millal me võiksime jõuda selleni, et kaheksa liitrit absoluutalkoholi inimese kohta, siis ma viitasin, et see võiks juhtuda umbes kümne aasta jooksul – kui kõik need meetmed on ellu viidud, siis see võiks olla ideaalpilt. Loomulikult, kui me räägime majandusest ja kahjulikust mõjust majandusele, siis oleks ideaal kuus liitrit. See tähendaks tegelikult seda, et siis me saame anda juba hinnangu, et mõjud tervisele ja majandusele tervikuna ei ole negatiivse saldoga.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Olen täiesti nõus oma kolleegi Tarmo Tammega, kes ütles, et tema ei tea ühtegi nii alkoholiliberaalset riiki, kui seda on Eesti. Me arvutasime teise kolleegi, Mihhail Stalnuhhiniga, kui palju see 10,4 liitrit absoluutalkoholi tähendab n-ö tavamõistes alkoholi tarvitamist. See tähendab seda, et iga inimene Eestis joob sünnist surmani nädalas ära ühe pooleliitri pudeli viina. Seda on ilmselgelt liiga palju ja kõik seda kindlasti ei tee. Noored paraku hakkavad alkoholi tarbima juba 13–14-aastaselt, mis tähendab seda, et kõigi nende viina, kes jäävad alla selle vanusepiiri, peab ka keegi ära jooma. Mis tähendab seda, et 0,5 liitrit tuleb keskmiselt ühe inimese kohta, aga realselt on see kogus oluliselt suurem. Ja seda on väga palju. Samasisulise arupärimise oleme esitanud praegusele ministrile vähemalt kaks korda – teine kord on see kohe kindlasti. Oleme esitanud seda ka varasematele ministritele. Paraku tuleb tunnistada, et tehtud ei ole vahepealse aja jooksul mitte midagi peale aktiivse töstmise. Roheline raamat on üks kaval

asi, millele pidevalt viidata. Aga nagu minister täna ütles, valiti põhimõtteliselt rohelise raamatu meetod, mitte klassikalise arengukava meetod, sest rohelises raamatus pole konkreetset ajakava, ajalist raami, millal mingi küsimus lahendatakse ja millal ühte või teist eesmärki loodetakse saavutada. See on hea võimalus öelda, et rohelises raamatus on kirjas, küll me selle kunagi ära lahendame.

Mina pakun välja kolm konkreetset meetet ja on näha, et naaberriikides ning Euroopa Liidus laiemalt on need meetmed toimunud. Alkoholireklaami keelamine. 2011. aastal esitas Keskerakonna fraktsioon parlamendi menetlusse eelnõu, mis oleks keelanud alkoholireklaami televisioonis, internetis, raadios ja tänavapildis. Kuni tänaseni on see majanduskomisjoni esimehe sahtlis, välja ei ole seda võetud, kuigi meie komisjoni liikmed on seda mitmel korral palunud. Leedu on siin hea näide. Leedu läks alkoholireklaami lauskeelu peale ja seal on alkoholi tarbimine vähenenud. Minister raputab pead, aga arvud näitavad seda. Viimase näitena Soome. Seal ei ole küll lauskeeldu, aga mitmes meediakanalis on alkoholireklaam keelatud ja ma arvan, et see on targasti tehtud.

Teine meede on müügikohtade piirangud. Seesama asi, mida Tallinna linn planeerib teha, st keelata alkoholimüük bensiinijaamades. Vastuväide, justkui oleks seda õiguslikult võimaliku teha, sest mitmes bensiinijaamas on kauplused registreeritud toidukauplustena – no mis nii suur erand siis Eesti on, et ei saa õiguslikult probleemi lahendatud, kui enamikus Euroopa riikides on bensiinijaamades alkoholimüük keelatud. Vandeadvokaat Indrek Sirk on selle kohta päris tabavalt öelnud, et see oleks umbes sama kui müüa pangakontorites relvi, et ostan sealt relva ja sellesama relvaga lähen kohe seda panku ründama. Bensiinijaamas alkoholi müüki saab selle näitega võrrelda.

Kolmandaks pakun välja needsamad alkoholivabad päevad, näiteks 1. juuni ja 1. september. Väga suurt kõlapinda on leidnud igal aastal, kui toimub kas siis noorte laulu- ja tantsupidu või üldlaulu- ja tantsupidu, ettepanek, et need üritused võiksid olla alkoholivabad. Siiani ei ole Kultuuriministeerium suutnud alkoholitootjate lobistidele vastu seista ega neid päevi alkoholivabadeks kuulutada. Kui lähed laulu- ja tantsupeole, siis kõigepealt

vaatavad sulle vastu mitme alkoholitootja õlletelgid, alles pärast neid näed sa laulu- ja tantsupidu. Ma arvan, et see ei ole normaalne olukord ja sellega me kindlasti ei näita noortele eeskujuga muuda suhtumist, mida minister puldist korduvalt rõhutas. Sellise käitumisega me küll suhtumist ei muuda.

Praegune minister on ametis olnud tõesti mõned kuud, ei ole veel täit aastatki, aga ka varasemad ministrid ei ole selle küsimusega tegelnud ega ühtegi konkreetset lahendust välja pakkunud. Ma usun, et järgmine valitsus vaatab rohelises raamatus nimetatud tegevused üle, koostab konkreetse ajakava ja kirjutab ka juurde, missugust tulemust mis ajal loodetakse saada. Need vastused, mis me siin oleme arupärimistele saanud, ei anna mulle küll mingisugust kindlust, et sellesse probleemi tõsiselt suhtutakse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Mariika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Minu meelest on asi ammu selge. Viisteist aastat järjest võimul olnud Reformierakond on ju väga selgelt välja öelnud või vähemalt välja näidanud, et selleks, et riigieelarve saaks täis, tuleb rohkem juua. Korrakaitseaduse rakendusaktid, mis kevadel Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide hääletega vastu võeti, otsejoones ju lausa soosisid joomist – juua võib tänaval, poe taga, jooge igal pool, pole mingeid piiranguid, peasi, et käibemaks ja aktsiis tuleb. Viimase 15 aastaga pole tegelikult peale müügiaegade piirangu mitte midagi olulist suudetud teha.

Eesti on ainus koht maailmas – statistika on tehtud paar aastat tagasi –, kus inimese kohta müüakse aastas üle 100 liitri alkoholi. Siin on sisse arvestatud ka turistid, aga seda on ikkagi väga-väga palju. Igal neljandal surmatunnistusel, mis on välja kirjutatud, on lisatud sõna "alkohol". Igal neljandal, olgu siis tegemist kas maksa- või südamehädadega, ükskõik millega. Endine kiirabiarst Mare Liiger, kes töötas erakorralise meditsiini osakonnas üle 30 aasta ja kes kahjuks nüüd koondati, on öelnud, et järjest enam näeb ta 12–13-aastaseid lapsi, kes tarvitavad alkoholi, järjest enam 15–16-aastaseid noori, kellel on maksakahjustus juba

15-aastaselt. Järjest enam on ka alkohoolset epilepsiat jne. Ja on maapoode, kus võib-olla ei ole värsket piima, leiba jms müügil, aga alkohol on seal kohe kindlasti olemas. Eesti mees- test on 11% ja naistest 5% praegu alkoholisõltuvuses. Tähendab, Eesti ongi siis selline riik, kus võib ennast lihtsalt surnuks juua. See, et korrakaitseaduse muudatus võeti tagasi, ei tulnud mitte sellest, et meie valitsus hoolib väga inimeste tervisest, vaid kisa läks lihtsalt nii suureks ja hakati kartma, et valimistel kaotatakse häält. Tallinn, kes ei luba enam väikepoodides ja bensiinijaamades alkoholi müüa, on loomulikult paha. Nagu kuulsime täna ka härra ministri suust, tema seda ei poolda. Selge, see piirab ettevõtlusvabadust. Ettevõtjad ja kütusemüüjad on praegu Tallinna linna kohtusse kaevanud. Nagu oleks ettevõtlusvabadus suurem prioriteet kui inimese tervis.

Mis riik me siis tegelikult oleme? Paljudes riikides on ju nii, et autosse ei tohi panna isegi suletud alkoholipudelit. Aga Reformierakonna käsk on see, nagu ühes Õhtulehe juhtkirjas öeldi, et rahvas peab riigieelarve täis jooma – niimoodi oli seal öeldud. Halenaljakas, aga kahjuks on see aastaid niimoodi olnud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Kas härra minister soovib sõna? Ei soovi. Selge. Sulgen läbirääkimised ja sellega on arupärimisele vastatud.

2. Arupärimine kodulaenuga hätta jäänud inimeste kaitse kohta (nr 450)

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Siret Kotka, Tarmo Tamm, Viktor Vassiljev, Valeri Korb, Kalev Kallo, Lauri Laasi, Eldar Efendijev ja Priit Toobal 4. detsembril 2014. Arupärimise teema on kodulaenuga hätta jäänud inimeste kaitse. Arupärimisele, mis kannab numbrit 450, vastab justiitsminister Andres Anvelt. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimist avalik- kusele tutvustama arupärijate esindaja Siret Kotka!

Siret Kotka

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmed esitasid

möödunud aasta detsembrikuus justiitsminister Andres Anveltile arupärimise, mis puudutab kodulaenuga hätta sattunud inimeste kaitset. Eestis on väga paljud inimesed soetanud endale panga abil kodu, kuid majanduskriisi ajal sattusid nad laenuorjusesse, sest kaotasid töö ega suutnud enam oma kohustustega toime tulla. Paljud neist maksavad oma olematu kodu eest laenu tagasi siiani. Eesti Võlanõustajate Liidu andmetel on ligi 140 000 võlga, mida sisse nõutakse.

Selle aasta algusest on Lätis võlgnikel võimalus koduvõtmed pangale tagasi anda, ilma et jäädaks edasi võlgu. Läti võttis vastu seaduse, mille eesmärk on eelkõige panna panku vastutustundlikumalt käituma. Eesti riigis aga selline kaitse puudub ja tihti koorib pank inimeselt kümme nahka korraga. Sellest lähtuvalt, et on olemas probleem, kuid valitsus ei ole midagi ette võtnud, esitasime justiitsministri- le arupärimise, kus on viis küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele nr 450 vastuseid andma justiitsminister Andres Anvelti!

Andres Anvelt

Härra Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kõigepealt tänan teid huvitava arupärimise eest! Teema on väga aktuaalne. Kuigi me oleme mingil määral sellisest raskest kriisist välja tulemas, ei tähenda see seda, et me tulevikus ei võiks jälle mingisuguste probleemidega kokku põrgata, nagu me mujal Euroopaski näeme. Ka finantssektoris, kui mõelda eilsetele Kreeka valimistele, ei ole lähiajal väga tugevat stabiilsust ette näha.

Aga nüüd arupärimise juurde. Kui lubate, siis loen ette ka küsimuse, et oleks selge, millele ma täpselt vastan.

Esimene küsimus oli selline: "Kuidas on Eesti riik aidanud neid inimesi, kes majanduskriisi tõttu kaotasid kodu, kui ei suutnud enam pangale kodulaenu tasuda?" Esmalt on Eestis loodud sotsiaalabisüsteem. See pakub kodu kaotanud isikutele, kelle majandusseis on tõepoolest halb, võimaluse asuda elama sotsiaalkorterisse. Sotsiaalteenuste määramine ja korraldamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne. Üks sotsiaalteenus, mida kohalikud omavalit-

susüksused peavad osutama, on ka eluaseme-teenus. See tähendab, et kohalik omavalitsus on kohustatud andma eluruumi isikule või perekonnale, kes ei ole suuteline seda endale või oma perekonnale tagama. Vajaduse korral luuakse võimalus üürida sotsiaalkorter. See tuleb, muide, meelde ühte kurba seika majanduskriisi algusajast, kui Harju Maakohus mõistis tingimisi vangil Tallinna endise linnaametniku Allar Oviiri, kes oli 2008. aastal munitsipaalkorteritega äritsenud ning firmadele pistise eest linnaosa tellimustöid võimaldanud. Need olid siis munitsipaalkorterid, mida vajaduse korral oleks saanud kasutada ka sotsiaalkorteritena.

Kui rääkida sotsiaal- ja munitsipaaleluru- midest, kus eluaseme-teenust osutatakse, siis selliste ruumide arv on alates 2007. aastast järk-järgult kasvanud. Kui 2007. aastal oli sotsiaal- ja munitsipaaleluruume 157 kohalikus omavalitsuses, siis 2013. aasta lõpuks on neid 190 kohalikus omavalitsuses. Kasvanud on ka sotsiaal- ja munitsipaaleluasemete arv: kui 2008. aasta lõpus oli Eestis kokku 6392 sellist eluaset, siis 2012. aasta lõpus oli neid 7409.

Meie nägemuse järgi saaks riik elamispinna küsimuses kindlasti jõulisemalt sekkuda ning nii ongi majandus- ja taristuminister Urve Palo välja töötamas riiklikult toetatud üüri-alamute programmi. Riiklikult toetatud üüri-alamud on vajalikud nii üürituru korrastamiseks ja taskukohaste elamispindade võimaldamiseks kui ka ääremaastumise pidurdamiseks.

Teiseks on inimesi, kes on jäänud kodust ilma seetõttu, et nad pole suutnud eluaseme- laenu tasuda, võimalik aidata toimetulekutoe- tuste kaudu. Nimelt, toimetulekutoetuse maks- mise raames kaetakse peale toimetulekupiiriga määratud summa ka perekonna eluasemekulud kohalike omavalitsuste kehtestatud piirmää- rade ulatuses. Eks need piirmäärad sõltu osali- selt ka sellest, kui palju linn selle jaoks raha varuda soovib või kui palju ta selle asemel näiteks poliitilise reklaami jaoks kulutab. Mina soovitan alati kasutada avalikku raha ikka elanike huvides.

Vajaduse korral saavad kohalikud omavalit- sused aidata ka vältimatu sotsiaalabiga, mis peab katma vähemalt toidu, riietuse ja ajutise peavarju kulud. Peale selle on oma kohustus- tega hätta jäänud inimestel võimalik saada võlanõustamist. Sotsiaalministeeriumi andme-

tel tagavad oma elanikele võlanõustamistee- nuse järgmised omavalitsusüksused: Tallinn, Tartu, Jõhvi, Pärnu, Keila, Haapsalu, Paide, Kuressaare, Kärdla, Saku ja Viljandi. Lisaks on alates 2012. aastast võlanõustamisteenuse pakkumist võimaldanud suurendada Euroopa Sotsiaalfondi vahendid. 2014. aasta juuni sei- suga on projekti kaasatud 80% Eesti kohalikest omavalitsustest ja kaetud on kõik 15 maakon- da. Siinkohal tõstaksin esile, et võlanõustamis- teenus võiks olla veelgi parem ja kindlasti peame olema suutelised pakkuma teenust vaja- duse järgi. Nii on ka minu koduerakonna vali- misprogrammis eraldi kajastatud, et meie ees- märk on pakkuda kvaliteetset ja kättesaadavat võlanõustamisteenust. Meie eesmärk on näi- teks tagada tööhõiveprogrammiga kuni aastani 2015 võlanõustamisteenuse pakkumine regist- reeritud töötutele. Soovime tagada Euroopa Liidu struktuurifondidest kohaliku omavalitsu- se toetamise nõustamisteenuste osutamisel, samuti soovime sotsiaalhoolekande eriosa sea- duses näha ette võlanõustamisteenuste miini- mumnõuded.

Järgmine küsimus: "Kui palju on neid ini- mesi, kes on saanud abi võlgade ümberkujun- damise ja võlakaitse seaduse kaudu? Milline on Teie hinnang antud seadusele?" Märgin teadmiseks, et küsimuses nimetatud seaduse on aastal 2010 töötanud välja Riigikogu õigus- komisjon, seda ei ole teinud Justiitsministeerium. Kui rääkida arvudest, siis alates seaduse jõustumisest kuni 30. novembrini eelmisel aas- tal ehk kolme ja poole aasta jooksul on maa- kohtutesse esitatud kokku 148 võlgade ümber- kujundamise avaldust. Nimetatud perioodil on 114 lahendatud asja raames rahuldatud 15 avaldust. Samas pööran teie tähelepanu asja- olule, et peale võlgade ümberkujundamise menetluse võidakse füüsilisest isikust võlgnik vabastada kohustusest ka pankrotimenetluse järgselt kohustusest vabastamise menetluses. Selle menetluse raames vabastab kohus võlgniku pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustusest. Kui võlgnik vabastatakse pank- rotimenetluses täitmata jäänud kohustusest, lõpevad pankrotivõlausaldaja nõuded võlgniku vastu. Füüsilise isiku võlgadest vabastamise avaldusi on 2010. aastast maakohututele esita- tud neli korda rohkem kui võlgade ümber- kujundamise avaldusi ehk täpsemalt 571.

Kolmandas küsimuses märgite, et kinnisvarahind on taas buumi tasemel, ja küsite, kui suur on oht, et ajalugu selle mulli lõhkedes kordub. Aastatel 2005–2007 kasvasid eluasemete hinnad märksa kiiremini kui sissetulekud. 2007. aasta keskpaigast hakkas olukord muutuma realistlikumaks ehk hinnad hakkasid langema ning ülemaailmse finantskriisi mõjul süvenes kukkumine järsult. Eestis on krediidi-asutuste seaduse ja Eesti Panga seaduse 2014. aastal tehtud muudatustega antud finantsstabiilsuse riskide tuvastamise ja nende kahanemisega tegelemise ülesanded Eesti Pangale. Praegune olukord kinnisvaraturul on Eesti Panga hinnangul mõneti teistsugune. Üldjuhul on eluasemete hinnad kasvanud sissetulekutega samas tempos. 2014. aasta kolmanda kvartali seisuga jäi korterite mediaanhind kogu Eestis ja Tallinnas buumiaegse tippasemega võrreldes vastavalt 25% ja 15% madalamaks ning eluasemete hinnad on sissetulekutega rohkem kooskõlas – ma rõhutan, rohkem kooskõlas kui kaheksa aastat tagasi, kuid ikkagi mitte vajalikus kooskõlas.

Peale selle on pankade osa eluasemetehingute finantseerimisel märgatavalt väiksem kui kinnisvaraturu eelmise kiire kasvu ajal. Tehinguid finantseeritakse väga tihti omavahenditest ning seetõttu on majapidamiste üldine võla koormus kahanenud. Eesti Pank on kehtestanud ka määruse, mis jõustub selle aasta 1. märtsil. Selles on kogu pangandusturu jaoks määratletud nõuded, mida eluasemelaenu andmisel tuleb arvestada. Need on laenusumma tagatisvara suhtarvu piirmäär 85%, laenu- ja intressimaksete ning laenusaja netosissetulekute suhtarvu piirmäär 50% ja eluasemelaenu maksimaalne tähtaeg 30 aastat. Pankadele on jäetud võimalus teha nende nõuete suhtes erandeid, näiteks sellisel juhul, kui laenusaja maksevõime või tagatise kvaliteet on erakordselt hea või kui tegemist on koduvahetuse finantseerimisega. Eesti Panga kehtestatavate eluasemelaenu nõuete mõte on suurendada nii laenusajate kui ka pankade vastupanuvõimet ebasoodsate arengute korral. Kindlasti on üks eesmärk vähendada ka liigsest laenamisest lähtuva kinnisvarabuumi tekkimise tõenäosust.

Neljas küsimus: "Millised on õiguslikud aspektid, miks Eesti ei võiks järgida Läti näidet ja kehtestada "võtmed tagasi" põhimõtte ka oma seadusandlusesse?" Kõigepealt tahan teid

siinkohal siiralt tänada hea küsimuse eest ning võimaluse eest rääkida lähemalt meie erakonna programmist. Meie programmiline siht on samuti tegelda eluasemelaenu puhul võtmed-tagasi-põhimõtte juurutamisega. Selle eesmärk on tagada, et pangad annavad soovijatele vastutustundliku laenu ja arvestavad ka ise kinnisvaraturu riske. Eluasemelaenuga makseraskustesse jäänul peab olema võimalus vabaneda laenust, andes selleks kinnisvara üle pangale. Õiguslikult on võtmed-tagasi-printsipi rakendamine täiesti võimalik. Seaduse väljatöötamisel võib kaaluda veel näiteks optimaalset varianti, mille poole liiguvad praegu ka Läti seadused, st panga kohustust esitada lepinguna ka variant "võtmed kätte". See, kuidas kõik konkreetsetel välja nägema hakkab, selgub juba järgmise Riigikogu koosseisu ajal. Meie soovime tõstatada selle teema ka järgmistel koalitsiooniläbirääkimistel. Lõpliku otsuse tegemine on järgmise Riigikogu pädevuses.

Viimane arupärimise küsimus on järgmine: "Enne kodulaenu võtmist hinnatakse kinnisvara, kus tuuakse välja prognoos nii piirkonna kui ka kinnistu enda hinnataseme osas. Selle pinnalt otsustab pank, kui suures ulatuses isik võib laenu saada. Hetkel antud akti osas keegi vastutust ei kannu. Kes peaks antud hindamisakti osas vastutust kandma?" Riigiasutuste seaduse kohaselt peab panga krediitkomitee laenuotsuse tegemisel hindama laenuaotleja maksevõimet ja usaldusväarsust. Samuti hinnatakse laenuvõtja tagatise olemasolu ja piisavust. Lisaks näeb võlaõigusseadus ette, et krediidiandja rakendab vastutustundliku laenamise põhimõtet. Pank peab tagama laenuotsuse tegemiseks piisava ja adekvaatse teabe. Peale selle on krediidi-asutus kohustatud oma riskipositsioonide arvutamisel arvestama laenude tagatiseks oleva kinnisvara hüpoteegi väärtust. Tagatist võib hinnata nii pank kui ka kinnisvara hindaja. Kinnisvara hindaja tegevuse reguleeritus ja vastutus sõltub isiku kuuluvusest kutseliitu ja vastava kutsestandardi nõuete täitmisest. Eestis on hüpoteekkrediidi direktiivi nõuetele vastavateks hindamisstandarditeks riiklikud Eesti vara hindamise standardid. Nende standardite alusel hindavad kinnisvara kutsenõuetele vastavad kinnisvara hindajad. Laenu tagatiseks oleva kinnisvara hindamise protseduur on olnud õigusnormidega reguleerimata valdkond ning see on tekitanud küsimusi

üle Euroopa. See viiski selleni, et 2014. aastal võeti vastu nn hüpoteekkrediidi direktiiv. Direktiivist tulenevad nõuded kohalduvad kõigile laenuandjatele, kes annavad kinnisvara tagatisel tarbijatele eluasemelaenu. Pärast direktiivi ülevõtmist on hindamisprotsessile ja hindamisaktile kohaldatavad standardist tulenevad nõuded kohustuslikud kõigile kinnisvara hindajatele. Seega võib edaspidi kinnisvara hinnata nii pank kui ka eraldi ettevõtjana, üksnes kutse alusel tegutsev hindaja, kes vastutab oma tegevuse eest kutsega seotud nõudeid arvestades. Direktiiv on kavas üle võtta krediidandjate ja -vahendajate seadusega, mis on praegu Riigikogu menetluses eelnõuna 795. Täpsemalt reguleerib tagatiseks oleva kinnisvara hindamist ja selle kohta teabe säilitamist eelnõu § 53.

Pööran siinkohal tähelepanu ka asjaolule, et panga riskid tagatise ebaõigel hindamisel võivad viia selleni, et olukorras, kus tagatislaenu saaja laenu ei taga, jääb pank oma rahast ilma, kuna isikutel on võimalik kasutada nii võlgade ümberkujundamise menetlust kui ka pankrotimenetlusjärgset kohustustest vabastamise menetlust ja jätta pangale laenuvõlg tagasi maksmata. Seega on panga huvides tagatise korrektne hindamine. Lisaks on laenusaaajal praegugi võimalik lasta kinnisvara väärtust täiendavalt hinnata, et olla kindel, et tema riskid on maandatud. Võimalik on sõlmida ka sellesisulisi kindlustuslepinguid. Lõpetuseks mainin siinkohal asjaolu, et pankade tegevusele on ette nähtud avalik-õiguslik kontrollimehhanism. Pangad vastutavad hindamise korrektsuse eest ja seda eelkõige Finantsinspektsiooni ees, kes kontrollib, kuidas nad laenu andmisel protseduureegleid järgivad ja riske hindavad.

Ma tänan teid! Ootan huviga teie küsimusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Küsimusi on. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! 140 000 võlglasest kodanikku on tegelikult ka hea teenistus kohtutäituritele. Ma tean, et te olete asunud võitlusse kohtutäiturite kõrgete tasude vastu. Kuidas see võitlus edeneb ja millist edu olete praeguseks saavutanud?

Andres Anvelt

Aitäh! See ei ole küll otseselt seotud selle arupärimisega, aga kõigepealt ma eristaksin laenusid. Kui me räägime kiir-laenudest, siis neid on 140 000 – 150 000 kandis, eluasemelaenude puhul on see arv natuke teistsugune ja seal on probleemseid laene palju vähem. Kiir-laenude puhul võib rääkida 30 000 – 40 000 probleemsest laenust. Justiitsministeerium on algatanud mitu eelnõu ja andnud need üle Riigikogu õiguskomisjonile. Eesmärk ei ole mitte niivõrd vähendada kohtutäiturite tulusid, vaid viia nende tulud vastavusse nende tegevusega. Minu meelest on siin väga arusaadav ja pragmaatiline lähenemine: kui inimene on normaalselt sisse registreeritud oma elukohta, elab seal ja talle saab lihtsalt, posti teel informatsiooni kätte toimetada, mingeid probleeme ei ole, siis selline tegevus on kindlasti palju odavam võrreldes sellega, kui inimest peab kas mööda Eestit või kuskilt kaugemalt taga otsima. Mida ma pean väga oluliseks, on see, et pikendada vabatahtliku täitmise tähtaega 30 päevani. Minu meelest on see elementaarne sellepärast, et siis jääb vabatahtliku täitmise aja sisse inimese palgapäev. Ma loodan, et õiguskomisjon leiab tuliste vaidluste käigus sellele ettepanekule oma komisjoni liikmete hulgast vajalikul määral pooldajaid, see jõuab siia suurde saali ja suur saal toetab seda. Arvestades kohtutäiturite töökorralduslikke muudatusi, oleme ette näinud, et see seaduseelnõu hakkab kehtima 2017. aastal. Nii saavad nad oma registreeritute ja büroode tegevused ümber korraldada. Kogu arvestus ja, ütleme, ka raha liikumine muutub. Seetõttu me tulime kohtutäituritele vastu ja lükkasime jõustumise 2016. aasta asemel 2017. aasta peale ning sellel jõustumisajaga on eelnõu nüüd Riigikogu õiguskomisjonis. Ma loodan, et niimoodi läheb ka edasi.

Aseesimees Jüri Ratas

Siret Kotka, palun!

Siret Kotka

Austatud juhataja! Hea minister! Kõigepealt on mul hea meel, et teile meeldib see mõte, et võtmed tagasi ja laenust priiks. Te rääkisite pikalt oma erakonna programmist, aga tuletan meelde, et te olete praegu võimul. Miks te

ministrina ei ole sellise seaduseelnõuga juba välja tulnud?

Andres Anvelt

Aitäh! Hakkame sellest pihta, et võimuloleku aluseks on koalitsioonileping. Me oleme Justiitsministeeriumis selle aasta jooksul võtnud tulenevalt koalitsioonilepingust ette väga laia amplituuda põletavaid küsimusi, mida on vaja lahendada. Olgem ausad, me oleme viis või kuus aastat mitmesugustes vormides liikunud kiir-laene puudutava probleemi lahendamise poole ja nüüd on see pakett teil siin Riigikogus laual. Siia alla käivad nii maksimaalse krediidi kulukuse määra paikapanemine, sissenõudmiskulud, reklaam – kõik see, mis kiir-laenude puhul, võib öelda, lausa mürgitab meie elanikkonda. Ma arvan, et kiir-laenude küsimus salvab valusamalt kui eluasemelaenude küsimus. Ja uskuge mind – me kõik oleme siin poliitikud ja teame seda –, et kümne kuuga saab igasuguseid toredaid asju teha, aga maailma täielikult ära ei paranda. Mingil määral on tegelikult hea, et Läti on seda teed läinud, ja minu andmetel ta analüüsib, kuidas edasi minna. Niisugusel võtmed-kätte-variandil on just regionaalpoliitiliselt natuke probleeme, kuna ääremaadel on pangad sellisel juhul ka laenu andes palju konservatiivsemad, sest inimesed võivad sealt ära liikuda, et kuskil oma talukoht üles ehitada või midagi muud sellist teha. Ma arvan, et siin on õige korralikult ringi vaadata, vaadata Lätit, vaadata Põhjamaid ja teha selline võtmed-kätte-süsteem, mis oleks ühtpidi õiglane laenuvõtja suhtes, aga teistpidi ei tekitaks meie riigis näiteks regionaalpoliitilisi probleeme. Me mäletame, et enne euroaega oli ju võimalus võtta laenu kahtemoodi: oli euro-laen ja kroonilaen. Pangad pakkusid mõlemat varianti. Miks mitte mõelda ka võtmed-kätte-põhimõtte puhul – ma pakun erinevaid valikuid ja ütlen veel kord, et see küsimus eeldaks laiemat debatti kõigi huvigruppidega, spetsialistidega –, et pank peabki pakkuma suurema riskiga ja väiksema riskiga pakette, need on kohustuslikud, ja inimesel, kui ta tahab väiksemat riski, võib siis krediidimarginaal või -number olla natuke suurem. Kuigi, kui me vaatame eluasemeturgu, siis ma arvan, et konkurents on seal päris vägev. Mingisugust väga suure laviinina kasvavat intressitõusu ma

ausalt öeldes ei näe. Ma arvan, et turg loksutab kõik paika.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te jõudsite oma jutuga tegelikult välja sinna, et inimestel peaks olema valik, peaks olema võimalik võtta suurema või väiksema riskiga laenusid. Kas teile ei tundu, et praegu on tekkinud Eestis olukord, kus välis-pangad on võtnud meie turu ära ja dikteerivad kõike, mis Eestis toimub? Kui on vaja riiki mõjutada allapoole, siis tehakse seda, ja kui on vaja, siis mõjutatakse ülespoole. Kas ei oleks aeg, et tekiks jälle mingi tugev Eesti pank? LHV on küll olemas, aga omal ajal oli ju ka Hansapank väga tugev pank. Või siis peaks lahendus tulema selle riiklikul tasandil, tuleks riiklik pank ehk hakataks mõtlema selle peale, mida Eesti inimene tegelikult vajab ja kuidas hoida ka väiksemates kohtades elu sees. Probleem on ju tunduvalt laiem, aga sellest ei tahta rääkida.

Andres Anvelt

Aitäh! Täna sellise laiema filosoofilise küsimuse eest! Siin saan ma rääkida pigem kui Eesti patrioot, justiitsminister jääb sellest teemast võib-olla natuke kaugemale, kuid kindlasti peab ka minul olema arvamus. Mina üldiselt ei poolda sellist väga jõulist sekkumist, selles mõttes jõulist sekkumist, et dubleerida erasektori poolt tehtut. Mida ma näen ja justiitsministrina ülioluliseks pean – seda on näidanud ka meie viimase kümne kuu tegevus –, on see, et tarbija, ükskõik kas ta on finantsteenuse tarbija, kas ta on kaupluses ostja, laenuvõtja, on ikkagi nõrgem pool. Tihtipeale me unustame selle. Sellisel juhul on riigi ülesanne väga selge ja ta peab olema efektiivne, et luua reeglistik, mille kohaselt tarbijale või laenuvõtjale, kellele on suunatud meie tänase arutelu põhiteravik, ei oleks võimalik pakkuda variante, mis sisuliselt muudavad tema edasise majandusliku või finantsilise seisuga mõttetuks või väga keeruliseks, sunnivad teda pankrotti minema jne. Ma tahan öelda, et riik peab panema paika väga selged reeglid, aga tänapäeva globaalses maailmas ma vaataksin endise

politseinikuna pigem selle poole, on see siis Eesti pank, Läti pank, Rootsi pank või Soome pank, mis raha seal liigub, et see ei oleks seotud kuritegeliku maailmaga või veel hullem, terroristlike gruppidega. Rahal, eriti kui me oleme eurotsoonis, ei ole rahvuslikku hinnasilti, mistõttu ma arvan, et kui asjad on riigisisest hästi reguleeritud, siis me saame hakkama nende pankadega, kes on valmis turul oma teenust pakkuma. Ja kui meil on olemas tugevaid Eesti tegijaid, kes tahavad turule tulla, siis teine asi, mida riik peab garanteerima, on võrdne kohtlemine, kõigil peab olema võimalus vastavalt turumajanduse reeglitele konkureerida. Igasugune konkurents, seaduste kõrval, tugevdab ka tarbija olukorda.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Siret Kotka!

Siret Kotka

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Eestimaal on väga paljud inimesed kodulaenu maksimisega hädas. Väga paljud inimesed on juba pidanud oma kodust loobuma ja väga paljud inimesed ootavad, et riik just praegu sekkuks sellesse ja aitaks neid. Aga nagu ikka vaatab Eesti valitsus seda kõrvalt pealt ega tee midagi. Seevastu Läti annab meile silmad ette ja on võtnud juba vastu seaduse, mis võimaldab viimases hädas olevatel kodulaenuvõtjatel laenust priiks saada, kui nad ostetud kinnisvara pangale tagastavad. Teisisõnu, võtmed pangale tagasi ja laenust priiks. Eestis on aga avalik saladus, et osa parteisid on välispankadega igatpidi seotud, mistõttu nad kaitsevadki võõrpankade huve, mitte meie laenajate huve. Ja üks ole ka avalik saladus, et võtmeroll selles loos on Mart Laari isikul. Juba aastal 2006 leidis pangandusturu liider Swedbank endale poliitilise kaitseingli ja kodustas selle poliitiku ära. See poliitik andis talle garantii, et Eestis ei võeta ootamatult vastu seadusi, mis on laenuvõtjate huvides, ja panganduspoliitika ei ole mitte inimesekeskne, vaid vaatab näoga panga poole. See oli heakskiit meie rahva massilisse võlaorjusesse paiskamisele ja laenubuumi käivitamises osales toonane IRL-i esimees Mart Laar, seda vaid 2900-eurose Swedbanki nõu-

kogu liikme kuutasu eest. Väike summa, aga see mõjutas väga paljusid eestimaalasi.

Nüüd on meil siis tagajärg käes ja väga suur hulk inimesi on hädas. Ma arvan, et me kõik siin saalis teame ja saame aru, et selline aastakümneid kestnud situatsioon tuleb lõpetada ja me peame hakkama vaatama näoga inimese poole. Seetõttu ma arvan, et Eesti valitsusel on viimane aeg midagi ette võtta. Me ei saa ju ometi olla lätlastest kehvemad! Nemad on õiglasema ühiskonna poolest meist suure sammu võrra edasi läinud ja seepärast peaks Eesti valitsus just Läti valitsuse endale eeskujuks seadma ja võtma vastu seaduse, mis annaks laenuvõtjatele võimaluse pankadele n-ö võtmed tagasi anda ning seeläbi võlaorjusest priiks saada. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

3. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kõigil, kes soovivad ennast registreerida vaba mikrofoni sõnavõtuks, palun teha seda peale haamrilööki! Palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Mõned päevad tagasi aset leidnud küllaltki huvitav seisukohavahetus ajendas mind täna sõna võtma 1000-eurose miinimumpalga teemal. "1000-eurone miinimumpalk on üks väheseid reaalseid abinõusid, mis päästab riigi hukatusest," on öelnud ettevõtja Ülo Pärnits. Ettevõtja, kelle üheksast firmast kaheksas on juba palgad kõrgemad kui 1000 eurot, teab, mida ta räägib. Miinimumpalga tõstmine vähendaks väljarännet ning palgavaesuse vähendamine paneb majanduse mootori kiiremini käima – nii kinnitavad ka paljud rahvusvahelised majandusorganisatsioonid. Eestis valitseb palgavaesus, ainus tee sellest väljapääsuks on radikaalne miinimumpalga tõstmine. Ülo Pärnitsa seisukohta jagab ka Eesti Panga Nõukogu endine esimees Jaan Männik. Meie suur eesmärk Eestis peab olema see, et mitte keegi ei teeniks vähem kui 1000 eurot kuus. Inimene, kes käib täiskohaga tööl, ei pea iga päev pida-

ma ränka võitlust, et ots otsaga kokku tulla ja üldse ellu jääda.

Majandusteadlane Olev Raju leiab, et töö hind on Eestis ebaõiglaselt madal, seepärast töäjõud siit pagebki.

Mitte kõik tööandjad ei pea muidugi miinimumpalga suurt tõusu võimalikuks. Selle kohta ütleb Ülo Pärnits, et see on rumal jutt. Meid hirmutatakse üksikute näidetega, tegelikult on meil ruum palgatõusuks täiesti olemas.

Mis on tegelikkus? Ettevõtted suurendavad lisaväärtust, kasumiosa kasvab, samas ei kasva palgad kaugeltki mitte võrdses proportsioonis. Meie palgad on nii väikesed sellepärast, et Eesti ettevõtjate fundamentaalne siht on kulusid minimeerida, ja palk on teadupärast ettevõtte jaoks märkimisväärne kulu. Seepärast peab olema sund, mis paneks ettevõtet palka tõstma, sest niisama suurest rõõmust ja südameheadusest ei tõsta seda keegi. Pärnitsa sõnul peaksid elujõulised väikeettevõtted palga tõstmisega hakkama saama. Siinjuures ei maksaks Juhan Partsi hüsteerilist hüüatust palga tõstmise võimatusest üldse mitte tähele panna. Olles olnud neli aastat tagasi IRL-i vapiloom lubadusega "Kodukulud alla!" ja saanud hiljem majandusministriks, kellel oli võtmepositsioon ja kõikvõimalikud hoovad, et enda ja oma partei loosung ellu viia, ei teinud ta selleks kõige pisematki. Kodukulude kasv jätkus kiirenevas tempos. Samasugune bluff oli ka nn leping valijaga. Valija täitis oma osa lepingust, andis IRL-ile võimaluse valitsemise vastutust kanda ja lubadusi täita, aga vastu ei saanud midagi. Seepärast ei ole sealtpoolt tulevad hüüatused tõsiselt võetavad ja loomulikult nemad ei saaski selle lubaduse täitmisega hakkama.

Kahtlevalt on küsitud, kust võtab avalik sektor selle raha, et tõsta miinimumpalk 1000 euronit. Vastus on lihtne: esiteks tuleb riigiaparati koomale tõmmata ja suurendada selle efektiivsust. Majanduskomisjoni liikmena olen

aeg-ajalt kuulnud vastuseks küsimusele, miks eelnõu jõudis Riigikokku varem lubatust pool aastat või isegi aasta hiljem, et teises või kolmandas ministeeriumis läks kooskõlastamiseks tunduvalt kauem aega, käis seisukohtade pingpong edasi-tagasi. Nüüd tekib küsimus. Seadusmuudatus on riigi arengu seisukohalt vajalik, valitsusel on see isegi koalitsioonilepingus kirjas. Eesmärk oleks nagu ühine, aga asi ei liigu, sest eri ministeeriumide ametnikud lihtsalt kotivad üksteist. Kui ametnik kulutab oma töö tegemiseks näiteks kolm tundi tööajast ning viis tundi kolleegide töö mahategemiseks ja ümberlukkamiseks, siis selle suhte pööramine kas või vastupidiseks annaks suurt võitu nii ajas, palgas kui ka riigi arengus. Miinimumpalga tõstmine sunniks lõpuks ometi ellu viima ka lõputult venitatud haldusreformi, lisaks toetab avalikku sektorit tugevalt miinimumpalga tõusult laekuv täiendav maksutulu. Loomulikult ei saa miinimumpalga tõus olla pelgalt üksiklahendus. Kogu meie ajale jalgu jäänud maksusüsteem vajab ajakohastamist. See vähendaks ettevõtjate muude maksude koormust, näiteks sotsiaalmaksu osa. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen vaba mikrofoni.

Head ametikaaslased, meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 16.27.

Istungi kestus 1 tund ja 27 minutit.

Juhataja

Jüri Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 27. jaanuar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (773 OE) esimene lugemine

2. Äriseadustiku ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (785 SE) teine lugemine

3. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (770 SE) teine lugemine

4. Rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse eelnõu (757 SE) teine lugemine

5. Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (731 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärku kolmanda töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ja arupärimisi üle anda ei soovita. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 77, puudub 24 Riigikogu liiget. Me läheme tänase päevakorra juurde.

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (773 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Kõigepealt on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 773 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Aitäh, lugupeetud juhataja!

Aseesimees Laine Randjärv

Üks hetk! Hea saal, palun vaikust! Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Head Riigikogu liikmed! Meil on täna arutada üks oluline eelnõu, nimelt otsuse eelnõu nr 773. Tegu on Riigikogu otsusega, millega me teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku töötada välja ja rakendada 2016. aasta 1. jaanuarist elatismaksete garanteerimise süsteem, mis tagab lapsele määratud elatismaksete õigeaegse laekumise. Süsteem peab hõlmama niisuguse riikliku institutsiooni loomist, kes maksab last kasvatavale vanemale väljamõistetud elatise miinimumi õigel ajal ning nõuab selle sisse vanemalt, kellel on elatise maksmise kohustus. Ma loodan, et me võtame täna selle otsuse vastu. Võib-olla on see Riigikogu selle koosseisu viimane suur põhimõtteline poliitiline otsus, kuna meil on jäänud vähe töö tegemise aega. Sellepärast ma palun, kuigi valimised on ukse ees ja te kõik kohtute Eesti inimestega, süveneme sellesse olulisse teemasse siin saalis täna selle päevakorrapunkti raames ja käitume oma südametunnistuse järgi ning aitame üksinda last kasvatavaid vanemaid, eelkõige nende lapsi.

Kõigepealt sellest eelnõust. 2011. aasta rahvaloenduse andmetel elab Eestis alla 18-aastaste lastega leibkondadest üksikvanema leibkondades 55 665 last, st iga neljas Eesti laps. Nendest leibkondadest 92% on sellised, kus lapsi kasvatavad naised, ja 8% puhul mehed. Eriti oluline teadmine on see, et üksikvanema leibkondadest elab suhtelises vaesuses 41% ja absoluutses vaesuses koguni 23%. Sisuliselt üle poole nendest lastest elab meie definitsioonide järgi allpool vaesuspiiri. Sotsiaalministeeriumi rohelises raamatus, mida eile sotsiaalkomisjoni avalikul istungil esitleti, on toodud viimane statistika üksinda last kasvatavate vanemate leibkondade kohta. Selgub, et üksinda last kasvatavate vanemate leibkonna ühe

liikme kuu sissetulek, millega nad peavad hakkama saama, on 314 eurot. Ma toon võrdluseks, et perekonnas, kus on mõlemad vanemad olemas, tuleb neil hakkama saada 422 euroga. Vahe on märkimisväärne. Sisuliselt tähendab see seda, et Eesti riigis ei ole üksinda last kasvatavate vanemate perekondades kasvavatele lastele tagatud võrdsed arenguvõimalused. Kui me võrdleme kõigi teiste ühiskonnagruppidega, kes on sotsiaalselt raskes olukorras, siis just nimelt üksinda last kasvatavate vanemate leibkonnad on kõige raskemas olukorras. Seda kinnitavad kõikvõimalikud uuringud ja statistika.

Üksinda last kasvatavate vanemate jaoks on üks väga suur probleem. Nimelt see vanem, kes lapsi ei kasvata ja on perekonna juurest lahkunud, mitmesugustel põhjustel, ei maksa elatisraha. Kuigi elatisraha on isegi välja mõistetud, menetluste kaudu kuni kohtuotsusteni välja, ikkagi mingitel – kas isiklikel või muudel – põhjustel ei täida see vanem endale võetud kohustust, ka seadusjärgset kohustust. Väga tihti on see tingitud kahe täiskasvanud inimese omavahelisest emotsionaalsest seiskorrast, aga kannatajateks on lapsed, kes ei ole üldse süüdi, et vanemad omavahel läbi ei saa. Ma ütlen veel kord selle arvu, võib-olla mõni ei pannud selles jutusaginas tähele: Eestis on iga neljas laps üksikvanema perekonnast. Neid lapsi on kokku 55 665, see on väga suur hulk.

Üks selle eelnõu mõju on kindlasti see, et võtta ära praegu üksinda last kasvatava vanema õlgadelt kohustus nõuda välja elatisraha ning ajada taga ja otsida teist lapsevanemat, kes oma kohustust ei täida. Kuigi enamik nendest nõuetest läheb üle kohtutäituritele, on praeguse seisuga 9000 inimest, kes on lastele elatisraha võlgu. See summa, mis võlgu ollakse, küündib juba üle 10 miljoni euro. See on raha, mis kuulub tegelikult lastele, just nimelt nende arengu tagamiseks. Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja veebilehel on avalikult üleval pikk nimekiri inimestest, kes elatisraha maksmisest kõrvale hoiavad. Praegu on seal peaaegu 700 nime. Ka mina olen vaadanud seda nimekirja ja soovitan teilgi sellega tutvuda. Analüüs näitab – mitte minu analüüs, vaid me oleme pidanud sellel teemal maha väga palju sotsiaalkomisjoni istungeid –, et kõik need inimesed ei ole üldse sellised, kes oma eluga hakkama ei saa, kes ei käi tööl või kellel

mingil muul põhjusel ei ole sissetulekut, vaid väga paljud nendest hoiavad lihtsalt kõrvale kohustusest oma lapsi üleval pidada.

2007. aastal, mil mina hakkasin tegelema selle teemaga, mis on jõudnud ka siia Riigikokku, oli ühiskonna ja ka osa poliitikute suhtumine sellesse, pean tunnistama, võib-olla liiga vanamoeline või justkui stampides kinni. Nimelt arvati, et riik ei pea sekkuma meie perekondade omavahelisse asjaajamisse ja probleemidesse. Leiti, et üks üksikvanema probleem ole rohkem nende vanemate või isegi sellesama ühe vanema enda probleem. Kuid mul on hea meel, et nende aastate jooksul on päris mitmed mittetulundusühingud teinud ühiskonnas selgitustööd. Mul on tunne ja tegelikult ka täielik veendumus: nüüd saab Eesti ühiskond aru sellest, et need lapsed, iga neljas laps, on meie omad. Ja kui me vaatame meie rahvastiku probleeme – meil on vähe lapsi, meie lastele ei ole tagatud arenguvõimalused –, siis just nimelt meie sotsiaalsüsteem ja kogu meie riigi ülesehitussüsteem peab tulema perekondadele ja eelkõige lastele appi. Meie ühiskond on üles ehitatud solidaarsusprintsibile.

Nende aastate jooksul on kõlanud – ja võib-olla kõlab ka täna siin saalis – seisukoht, et mispärast peavad teised ausad maksumaksjad oma taskust kinni maksma laste elatise, kui tegelikult peaksid seda maksma nende vanemad, ning see ei ole riigi raha aus kasutamine. Ma tuletan meelde, mille jaoks on meie riik üldse ellu kutsutud. Selleksamal solidaarsuspõhimõttel – me peame aitama neid ühiskonnaliikmeid, kes on raskemas positsioonis, eelkõige lapsi. Tegu ei ole mingi marginaalse probleemiga. Nagu ma olen juba mitu korda rõhutanud, iga neljas Eesti laps vajab seda tuge.

Üks suur riikliku elatisabifondi loomise mõjutegur on ka see, et väga paljudes perekondades kannatavad vanemad ja ka lapsed perevägivalla all. Ka statistika näitab, et suuremas osas on need naised. Perevägivallaga tegelevad organisatsioonid Eestis on esile toonud, et tihti on just nimelt vägivaldlatseva poole elatisabiga manipuleerimine see põhjus, miks otsustavad naised perevägivalla all edasi kannatada. Nad teavad, et ilma elatisraha laekumiseta ei suuda nad tagada oma lastele teistega võrreldes normaalseid arengutingimusi. Elatisabifond lahen-

daks selle probleemi, võtaks pinge maha. Kui- gi see inimene, kui ta otsustab perevägivalla all edasi kannatada, arvab, et ta teeb lastele teene, kuna ta tagab n-ö materiaalse baasi jätkumise, kahjustab ta tegelikult iseennast. Veelgi enam, ta kahjustab oma lapsi eluks ajaks psüühilise ja võib-olla ka füüsilise traumaga.

Siin saalis on viimastel aastatel palju räägitud ka palgalõhest meeste ja naiste vahel. Eestis eksisteerib palgalõhe. Kui me vaatame rahvastikuloenduse arve, siis üksinda last kasvatavate vanemate peredest 92% on naised, st 33 408 leibkonna eest vastutavad ja lapsi peavad üleval naised, ning 8% üksikvanematest on mehed. Seesama palgalõhe paneb tegelikult veel raskemasse olukorda needsamad üksinda last kasvatavad vanemad – naised, kes saavad vähem palka. Lõpuks on veelgi keerulisemas olukorras just nende lapsed.

Ma räägin lühidalt, kuidasmoodi riiklik elatisabifond peaks tööle hakkama. Ühest küljest hakkab fond tagama lapsele vähemalt miinimummääras igakuise elatisraha laekumise. Teisest küljest võtab riik selle nõude enda kätte ning nõuab kõiki mõjutus- ja sunnivahendeid rakendades maksmisest kõrvale hoidvalt vanemalt elatisraha sisse. On kostnud kriitikat, et miks peaks riik looma veel ühe institutsiooni selleks, et elatisraha kätte saada, sest on ju olemas kohtulahendid, kohtu korras välja mõistetud elatisraha nõuded, mis antakse kohtutäiturite kätte. Tegelikus elus, nagu me nendest arvudest näeme, seda elatisraha kätte ei saada. Sisuliselt on üksinda last kasvatav vanem, tavaliselt naine, ikkagi selle murega üksinda. Tema peab peale kõigi muude probleemide mõtlema selle peale, kas järgmisel kuul elatisraha laekub või mitte ning otsima taga oma lapse teist vanemat ja uurima, millega ta tegeleb. Võib-olla ta teab, et maksmisest hoiduja majanduslik olukord on suurepärase, aga lihtsalt ei täideta oma kohustust lapse ees. Riiklik elatisabi fond võtaks koormuse üksinda last kasvatava vanema pealt ära ja tagaks elatisabi igakuise laekumise. Samal ajal saab fondi abil kõiki võimalusi kasutades inimeselt, kes oma kohustust ei täida, elatisraha välja nõuda.

Tänane otsus ei ole valmis eelnõu selle kohta, kuidasmoodi riiklik elatisabifond peaks täpselt detailides tööle hakkama. See on Riigikogu otsus teha Vabariigi Valitsusele ettepanek 2016. aasta 1. jaanuariks niisugune fond käima

panna. Fondi teemal on räägitud rohkem kui kümme aastat. See teema on üksipulgi läbi analüüsitud, selle mõjud on hinnatud. Kui me vaatame Eesti riigi praegust võimekust oma kodanike kohta infot koguda, siis ka seesama Riigikogu koosseis on näiteks loonud tööregistri, milles on väga täpselt järjest rohkem kirjas andmed, kus inimesed töötavad ja millised on nende sissetulekud. Meil on selliseid registreid veel. Ma olen kindel, et kui fondi loob Vabariigi Valitsus Riigikogu seadusega ja seda hakkaks haldama näiteks Rahandusministeerium, kes peab silma peal ka sellel, et fond ei töötaks liiga suure miinusega, siis me oleme võimelised ka tegelikult võlglastelt elatisraha kätte saama.

Ma räägin paari sõnaga ka poliitilisest taustast. Enne valimisi on pinged kindlasti väga kõrgel ja väga kerge on poliitikutel üle huulte lasta mitte kõige viisakamaid sõnu teiste inimeste ja poliitikute kohta. Aga ma tõesti loodan, et tänane arutelu siin saalis peale minu sõnavõttu ei lähe üksteise suunas poliitiliseks muda loopimiseks – näiteks teemal, miks ei ole seda fondi senimaani ära tehtud või kes ja kuidas loodavasse fondi suhtub. Tõepoolest, Isamaa ja Res Publica Liit on selle oma programmi sisse kirjutanud juba 2007. aastal, kuid meil on koalitsioonivalitsused ja ju siis ei olnud see teema veel piisavalt küps, et me oleksime suutnud panna selle lepingusse sisse. Samamoodi on olnud siin saalis päevakorras sotsiaaldemokraatide algatatud täpselt samasuguse sisuga Riigikogu otsuse eelnõu, mille sotsid võtsid küll tagasi, kui nad moodustasid koalitsiooni Reformierakonnaga. Ma ei süüdistata teid üldse sellepärast, et te selle tagasi võtsite. Aga täna on meie eelnõu teie ees olukorras, kus me paneme kohustuse sellele valitsusele, mis astub ellu pärast valimisi. Isamaa ja Res Publica Liidu algatatud eelnõu puhul on selge, et IRL seda toetab. Ka sotsiaaldemokraatide jaoks on see programmiline seisukoht – nad on välja öelnud, et toetavad riikliku elatisabifondi loomist. Keskerakond on väga selgelt välja öelnud, et ta toetab riikliku elatisabifondi loomist. Reformierakond on öelnud, et nemad ei toeta riikliku elatisabifondi loomist ja see on nende maailmavaateline seisukoht. Ma tahan öelda, et ükskõik, milline valitsus järgmisena ametisse astub, tänase otsusega me võtame maha poliitilised pinged selle hästi olulise,

väga paljusid lapsi puudutava teema ümber ja anname suunise Riigikogule 1. jaanuaril 2016 elatisabifond ellu kutsuda.

Head Riigikogu liikmed! Ma kutsun teid üles täiesti siiralt enne tänast hääletust mõtlema selle peale. Nii nagu te olete siia valitud, olete vabad oma otsustes. Ka selles otsuses, kas fond aitab tegelikult last üksinda kasvata-vate vanemate lapsi, keda on iga neljas laps Eestis. Ma arvan, et arutelu käigus te jõuate arusaamisele, et see on üks mõistlik samm, mida meie Riigikogu saaks astuda veel selles koosseisus. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Tere hommikust! Hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt suur tänu teile selle väga valusa ja tõsise teema tõstatamise ja meie ette toomise eest! Siin saalis peetakse tihti pikki kõnesid sellest, kuidas lapsed ja noored on meie tulevik ning kuidas me soovime, et Eesti peredes oleks rohkem lapsi. Kahtlemata on ideaalne olukord, kui perekonnas on ema ja isa ning iga laps saab kasvada peres. Kuid iga kord ei ole olukord kahjuks kaugeltki ideaalilähedane. Juhtub, et isa või ema on jätnud lapse hooletusse. Siin peaks appi tulema riik. Kas te saate öelda, missugused võiksid olla riigi abimeetmed?

Margus Tsahkna

Aitäh! See on hea küsimus. Eile tutvus sotsiaalkomisjon Sotsiaalministeeriumi roheline raamatuga, kus oli toodud mitmeid meetmeid, mida võiks rakendada. Üks nendest oli ka näiteks toimetulekutoetuse piiri tõstmine. Aga rohelises raamatus on ka selge soovitus kutsuda ellu just nimelt riiklik elatisabifond, kuna tegu ei ole ju uue eraldiseisva sotsiaalse toetusega, vaid pigem säästva ja efektiivse riigile omase meetmega tulla appi sisse nõudma neid võlgu, mida elatisraha maksmisest kõrvalehoidjad võlgnevad oma lastele. Saate aru, tegu ei ole mingisuguse tohutu uue lisatoetuste süsteemi loomisega, vaid pigem riigi võimaluste rakendamisega sellel eesmärgil, et lapsed saaksid neile seaduse järgi välja mõistetud raha kätte. Tegelikult me tuleme neile appi. Seepä-

rast on see meiesugusele riigile, kus on kõrge haldusvõimekus oma kodanikega suhelda, väga paslik meede. Teine pool on see, et ühtepidi fond maksab tõesti nendele lastele igakuise raha välja, aga teistpidi ta nõuab ka selle raha sisse. Näiteks meie naaberriigis Rootsis on sellise fondi tulemuslikkus võlgade väljanõudmisel 90%. Kui me paneme jõuliselt käima fondi ja ka praegu Riigikogu menetluses oleva Justiitsministeeriumis välja töötatud eelnõu, millega muudetakse elatisrahavõlgnikelt võlgade väljanõudmine veelgi tugevamaks ja efektiivsemaks, siis me tagame nende kahe otsuse koosmõjus ühtepidi väga paljudele lastele elatise igakuise kättesaamise ja teistpidi võlgade sissenõudmise.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Enne kui ma annan sõna järgmisele küsijale, lihtsalt protseduuriline meeldetuletus, et Vabariigi Valitsusele tehtavat ettepanekut sisaldava otsuse eelnõu menetlemisel on igaühel võimalik esitada esinejale üks küsimus. Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Tegelikult tahtsin küsida just sellesama teema kohta, millega sa praegu lõpetasid. Ka seletuskirjas on öeldud, et Rootsis saadakse maksetest 90% riigile tagasi, aga samas Soomes laekub raha fondi tagasi 65%, nii et tunduvat vähem. Kindlasti on see kogu eelnõu seisukohalt kriitiline teema. Eks vastuväited tuginevad paljuski sellele, et riigi osalus vahepeal väga suureks ei kasvaks, see tekitab kindlasti muret. Kas sa oskad seletada, mida on Soomes valesti tehtud? Miks nad oma tagasimaksete protsendiga nii palju Rootsist kehvemad on?

Margus Tsahkna

Aitäh! Kui me vaatame veel mõnda teist riiki, kus on seda rakendatud, siis ka nende protsendid on väiksemad kui Rootsis. Ma arvan, et põhjus on see, et ei ole komplekselt käsitletud mõlemat poolt põhimõtteid. Ühtepidi on poliitiliselt ära otsustatud, et me moodustame fondi, mis tagab laste elatisraha igakuise väljamaksmise, ja see on olnud populaarne idee, aga teistpidi, kuidas tegelikult see elatisraha võlgnikelt kätte saada, ei ole nii süsteemselt läbi töötatud. Siin ongi meie või-

malus. Meil on menetluses eelnõu, mille on koostanud Vabariigi Valitsus ja Justiitsministeerium, kus nähakse juba praegu ette lisavõimalusi, kuidas elatisraha võlgnikelt raha kätte saada. Ma ise ütlen, et see ei ole veel piisav. Kuid kui me täna langetame otsuse ja teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku 1. jaanuarist 2016 elatisabifond ellu kutsuda, siis mitte ainult Justiitsministeerium, vaid ka Sotsiaalministeerium, majandusministeerium ja kindlasti ka Rahandusministeerium koostöös Vabariigi Valitsusega suudavad välja töötada mehhanismi, millega me saame võlgnikelt maksimaalselt elatisraha kätte. Me oleme ise ju kõik väga uhked selle üle, et meil on hästi arenenud e-riik, kodanikud suhtlevad riigiga ja me teame oma kodanike kohta, et meie maksulaekumised on mõnede teiste Euroopa riikidega võrreldes suurepärased. Mulle annab julgust ka kaugem perspektiiv. Paljud Eesti inimesed käivad Soomes tööl ja on tekkinud küsimus, kuidas me neilt raha kätte saame. Nüüd juba Eesti ja Soome riik suhtlevad omavahel sellel teemal ja arutavad, kuidas panna kahe riigi vahel liikuma informatsioon nende inimeste kohta, kes ühes või teises riigis tööl käivad – Eesti poolt vaadates nende inimeste kohta, kes käivad Soomes tööl. Ma näen selles küsimuses pikka ja efektiivset koostööperspektiivi.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aare Heinvee!

Aare Heinvee

Aitäh! Hea ettekandja! Selguse huvides me anname teemade käsitlemisel neile pealkirjad. On olemas vastavad meetmed, näiteks julgeolekumeetmed, tööturumeetmed, demograafilised meetmed jne. Sotsiaalkomisjoni arutelul sa ütlesid, et elatisrahafond ei ole sotsiaalne meede. Kas sa oskad natukene seda teemat avada ja anda sellele lihtsustatud pealkirja?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Tõepoolest, ma ei pea seda sotsiaalseks meetmeks selles mõttes, nagu me looksime mingi uue sotsiaaltoetuse süsteemi, sest seda me ei tee. See, et ka Riigikogu juhatuses oli arutelu all, kas saata see eelnõu sotsiaalkomisjoni või hoopis õiguskomisjoni, annab iseenesest juba filosoofilise tausta. Tegu ei ole ju mitte uue sotsiaalse toetuse loomise-

ga, vaid pigem selle tagamisega, et lapsed saaksid igas kuus elatisraha kätte. Sest nagu arvudest näha, nendel lastel ei ole aega oodata kuid ega aastaid, kuni käib kohtuvaidlus ja lõpuks kohtutäitur võib-olla hakkab seda raha kätte saama. Lapsed arenevad iga päev ja neil on vaja iga kuu elatisraha, mis tagaks neile toidu lauale ja riided selga, rääkimata sellest, et nad saaksid ka näiteks huviharidusega tegeleda. Teistpidi, me peamegi looma süsteemi, mis sunniks inimesi käituma õiguskuulekalt. Ma jätan siinkohal üldse kõrvale moraalse tausta, kuigi minule isiklikult on täiesti arusaamatu, et inimene hoiab kõrvale omaenda lapse arengu toetamisest kas või miinimumtasemel. Aga ma räägin nüüd riigi poolt vaadatuna sellest, et kindlasti on vaja just justiits- ja õigussüsteemi pädevust, millega see fond käima panna. Kolmas mõõde puudutab rahalist poolt. Ma ise näen, et oleks parem, kui seda fondi ei hakkaks haldama näiteks Sotsiaalministeerium või seda ei pandaks kuskile lastekaitse või perede osakonna alla, vaid selle eest vastutaks Rahandusministeerium. Rahandusministeerium on sellise jõuga ministeerium, kes suudaks välja töötada ja mõjutada kogu Vabariigi Valitsust, nii et see fond hakkaks efektiivselt tööle. Mõte on selles, et see ei ole puhtalt sotsiaalne meede. Aga lai filosoofiline põhi on ikkagi täiesti sotsiaalne, selles mõttes, et me peame olema ühiskonnas solidaarsed. Me oleme niimoodi kokku leppinud ja see on meie riigi sisu. Me peame aitama neid inimesi, kes on keerulisemas olukorras. Ja iga neljas laps on praegu väga raskes olukorras.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Teadlikumaks ja paremaks otsustamiseks siin saalis ole hea ja palun selgita kolleegidele lahti mõned asjad, mis on senimaani segadust tekitanud. Esiteks, kuidas üldse üksikvanemaks saadakse. Osa inimesi arvab, et see on vastutustundetute naiste elueesmärk. Teiseks, ole hea, selgita palun üksikvanema mõiste kahetähenduslikkust. On kõlanud isegi arvamus, et inimesed teevad seda meelega, sest siis saab 19,18-eurost üksikvanema toetust. Ole kena, palun selgita need ekslikud

ettekujutused ja ekslikud mõistete tõlgendused siin põhjalikult lahti!

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Nagu ma juba oma sõnavõtu alguses ütlesin, põhjused, mispärast meil tekivad üksikvanemad või miks meil on nõnda palju üksinda last kasvatavate vanemate leibkondi, on kindlasti väga erinevad. On selliseid põhjuseid, et inimesed lihtsalt ei saa enam omavahel läbi. Aga ma tahan selle diskussiooni kestel rõhutada ka seda, et enamik lapsevanemaid, kes on lahku läinud, siiski hoolitsevad oma laste eest. Praeguse arutelu pinnalt on ühiskonnas tekkinud mulje, et kõik need, kes mingitel põhjustel lahku lähevad, ongi n-ö rongaed või rongaisad. Ei ole. Enamik inimesi hoolitseb oma laste eest. Aga me räägime just nimelt sellest osast lapsevanematest, kes oma kohustust ei täida. Nende inimeste elu tuleb muuta sõna otseses mõttes põrguks. Mis puudutab kahetähenduslikkust, siis tõepoolest, meil on olemas termin "üksikvanem", mille all tuleb mõista neid lapsevanemaid, kelle lapse teist vanemat ei ole registreeritud. Need inimesed saavad ka üksikvanema toetust. See on küll väga väike, aga nad siiski saavad seda. Tõepoolest, levib ka arusaam, et selle pärast need vanemad ei registreerigi teise vanema nime, et siis saab üksikvanema toetust, kuid see ei ole kindlasti tõsi. Eile kõlas Sotsiaalministeeriumist ettepanek, et tegelikult tuleks see nõue ära kaotada, sest meil on suhteliselt selge, kes on üksinda last kasvatava vanema leibkond. Just üksinda last kasvatava vanema leibkondades kasvab meil üle 55 000 lapse, peaaegu 56 000. Nii et on kaks juriidilist terminit, millel on erinev sisu. Üksikvanem on vanem, kelle lapse teist vanemat ei ole teada või ei ole registreeritud. Aga põhiline probleem, millest me räägime, puudutab üksinda last kasvatavate vanemate leibkondi. Need mõisted iseenesest ei sega elatisabifondi igapäevast tööd, sest selle fondi konkreetse juhtumi aluseks on ametlikult kohtu korras välja mõistetud elatisraha. Nii et täpsemad juriidilised nüansid peaksid saama täpsustuse Vabariigi Valitsuse töös – kui seda fondi ette valmistatakse –, aga printsiip on selge.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ütlesite oma kõnes õigesti, et Keskerakonna fraktsioon toetab selle fondi loomist ja on kurb, et sellega on nii kaua viivitatud. Aga ma küsin konkreetset: mis on selle fondi suurus ja kui suure summaga peab arvestama 2016. aasta riigieelarves, et sinna fondi raha saada?

Margus Tsahkna

Aitäh! Kui suur see fond täpselt tuleb, seda on mul detailides praegu raske öelda. Nagu meile teada, on praegu ametlikult välja mõistetud elatisraha summa, mis ollakse võlgu, üle 10 miljoni euro. Arvatavasti küündib see suurusjärg 10–15 miljoni euroni, mis tuleb garantiina riigieelarvest võtta. Aga ma kordan veel üle, et see on kahe otsaga süsteem selles mõttes, et ühtepidi me võtame riigile kohustuse lastele igakuine elatis välja maksta, aga teistpidi me hakkame raha sisse nõudma. Nii et riigieelarve peab arvestama teatud n-ö garantiisummaga, mida sinna fondi panna, kuid ma loodan – just nimelt seetõttu, et Rahandusministeerium hakkab selle fondiga tegelema ja seda haldama –, et iga-aastane miinus on võimalikult väike. Riigieelarve aastane koormus sõltub tulevikus laias laastus ka sellest, kui palju me suudame tegelikult elatisraha võlgu fondi tagasi nõuda. Nii et suurusjärg 15 miljonit eurot võiks olla see, millega me 2016. aasta riigieelarvet planeerides võiksime arvestada, kuid kindlasti suudab Vabariigi Valitsus täpsema summa ja prognoosi juba järgmise aasta eelarve menetluseks paika panna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Nüüd on palju rahast räägitud ja nagu ma olen seni aru saanud, ei ole seda fondi sündinud sellepärast, et üks koalitsioonipartner on alati seda liiga kalliks pidanud. Ma saan seletuskirjast aru, et kui käituda mõistlikult, nagu meie naabrid rootslased, siis see ei ole sugugi nii kallis meede selleks, et säästa meie peresid. Aga ma küsin hoopis palju olulisema teema kohta ja see on perevägivald, mida sa ka oma sissejuhatavas kõnes puudutasid. Kui naabrid on nüüd rahasummad välja arvutanud, siis kas

komisjonis oli jutuks, kas nende perevägivald on peale seda vähenenud? Teoreetiliselt peaks nii olema, kuid kas ka meie naabrite praktika seda näitab?

Margus Tsahkna

Aitäh! Tõepoolest, ka Eestis on kolmanda sektori organisatsioonid viimastel aastatel väga aktiivselt tegelenud perevägivalla teemaga. Seda eelnõu koostades olen ma nendega mitu korda aru pidanud ja nõu küsinud, millised on lisameetmed või kuidasmoodi seda eelnõu teha, ka teiste riikide kogemuse põhjal. Tõepoolest, väga palju on selliseid lugusid, kus perevägivalla all kannatav inimene, üldjuhul naine – ma ei taha ühtegi meest solvata, sest perevägivald võib olla ka vastupidine –, ei julge vägivallatseja juurest koos lastega lahku- da. Üks ähvardus, mis kõlab, on selline, et sa ei saa mu käest enam mitte ühtegi senti, sul ei ole tööd või su palk on väike ja sa ei saa liht- salt hakkama, kui sa nüüd ära lähed. Väga tihti otsustab inimene siis veel natuke kannatada või loota, et äkki oli see viimane kord, kui tema vastu vägivalda kasutati. Selle teemaga tegelevad organisatsioonid on esile toonud, et ühel hetkel võib tekkida selline psühholoogili- ne olukord, kus suudetakse isegi aastaid seda taluda, võib-olla tekib ka enesesüüdistus – äkki olen hoopis mina süüdi selles, et minu elukaaslane on minu vastu vägivaldne. Dra- maatiline on see, et sellisel juhul on tegu kahe täiskasvanud inimese omavaheliste suhetega. Tegelikult aga kannatavad ikkagi lapsed, kes elavad psühholoogiliselt ja vaimselt väga eba- stabiilses olukorras, kuigi võib-olla otse nende vastu ei ole vägivalda tarvitatud. Jäljed löövad välja, mitmete uuringute järgi juba nende laste enda perekonna planeerimise ajal. Elatisraha- fondil on suur mõju, sest see annab väljapääsu- tee ja kindlustunde nendele inimestele, kes kannatavad perevägivalla all. Nad teavad, et iga lapse kohta on neile garanteeritud, kas või miinimumtasemel, elatisraha, juhul kui teine vanem seda maksta ei hakka. Meie menetlu- ses on ka eelnõu, nagu ma olen juba maininud, millega me kiirendame ja efektiivistame tun- duvalt ka elatisraha väljamõistmise menetlust. See tähendab seda, et aeg, mis jääb kodust lahkumise ja kohtumenetluse lõpliku otsuse vahele, on edaspidi lühem kui senimaani. Vähemalt miinimumtasemel. Ka advokatuuri

esindajad on käinud meie komisjonis. Nad on rääkinud senise kohtupraktika kohta, kui pikalt võtavad aega need kohtuvaidlused, kus aruta- takse konkreetse elatisraha suuruse üle. Üks pool tõestab, kui palju teine pool iga kuu tee- nib ja mis protsent või kui suur osa sellest tuleks maksta elatisrahaks. Kuid kohtud mõis- tavad kiirkorras välja vähemalt miinimumtase- mel elatisraha. See oleks just nimelt see nõue, mis läheks kohe selle fondi kätte ja nii oleks tagatud elatisraha laekumine. Muuseas, praegu maksab riik kolme kuu jooksul miinimumtase- mel kohtumenetluse käigus elatisraha ühele vanemale, kes on hageja pool. Nii et selles mõttes meil väike puhver on olemas, aga see ei ole piisav, sest hiljem ei hakka enam raha laekuma. Selle jaoks ongi vaja elatisrahafondi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh! Ma loodan, et siin saalis ei ole mitte ühtegi Riigikogu liiget, keda see teema kül- maks jätab. Kindlasti on suuri samme astunud selleks, et lapsi paremini kaitsta, ka nende eest, kes ei täida oma kohustusi. Kui täna oleks näiteks kaalukausil ühel pool 70 miljonit eurot Eesti Õhule andmiseks, mis läbi põletatakse, ja teisel pool elatisrahafond, siis mina tõstaksin kohe kaks kätt selle poolt, et raha kantaks elatisabifondi. Aga ma ei tahtnud mitte sellest rääkida, vaid hoopistükkis küsida sinu käest, kuna sa oled nii põhjalikult teemaga tegelenud, kui palju võiks maksta selle fondi haldamine.

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Ühele sarnasele küsimu- sele ma juba vastasin, nimelt praegu ollakse võlgu, st nõudeid on natuke üle 10 miljoni euro. Kui me eeldame, et kõik need nõuded antakse üle, siis arvestades, et need on kuhju- nud aastate jooksul, ei tee see fond nagunii korruga kogu väljamakset, vaid hakkab raha kandma iga kuu vähemalt miinimummääras. Kõik sõltub sellest, kuidas me fondi töö käima paneme. Teine küsimus on see, kui palju ini- mesi pöördub otse sellesama fondi poole. Väga paljud lapsevanemad on teinud sellise otsuse, et hea küll, läksime lahku ja teine pool hoiab elatisraha maksmisest kõrvale, aga me ei lähe kohtuteed pidi edasi. Paljudel juhtudel on tegu

kas isikliku uhkuse või väarikusega, sest see nõuab ju põhjalikku arutelu kohtus, kui peab tõestama, et tõesti ei saa hakkama. Väga paljud otsustavad, et saame hakkama ja nii lihtsalt elatisraha mittemaksja oma kohustusest pääsebki, ilma igasuguse menetluseta. Analüüs näitab, et suurusjärk, millega me võiksime arvestada, et riik oleks valmis panustama sellesse fondi, on 15 miljonit eurot. Kui me selle otsuse täna vastu võtame, siis Vabariigi Valitsus, eelkõige Rahandusministeerium koostöös Justiitsministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumiga, suudab kindlasti 2016. aasta riigieelarve menetluse jaoks täpse maksumuse välja arvutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Barbi Pilvre!

Barbi Pilvre

Aitäh, hea juhataja! Aitäh ettekandjale väga selge ja samas kirgliku jutu eest! Meil räägitakse suure paatosega iibest, rahvuse tulevikust ja perede kaitsmisest. Elatisraha teema on sellega võrreldes väga reaalne ja maalähedane teema, päriselu võrreldes valimiste-eelse poliitilise sõnavahuga. Ma esitan küsimuse teile kui kogenud poliitikule. Miks iive ja lapsed on suur üldrahvalik, huvitav teema, Eesti kõige olulisem küsimus, samas kui elatisraha on mõne inimese arvates kahe inimese omavaheline asi?

Margus Tsahkna

Aitäh! See on väga hea ja samas väga valus küsimus. Ilma nimesid mainimata, aga nagu ma ütlesin, 2007. aastast olen mina selle teemaga tegelenud ja ma tean, et minu kolleeg Reet Roos on seda teinud vähemalt 2003. aastast saadik. Võib-olla mul ongi olnud kergem sellega tegeleda, kuna ma ise olen mees. Selles mõttes, et stereotüüpne mõtlemine on Eesti ühiskonnas endiselt täiesti olemas. Kuigi, nagu ma ka oma sõnavõttus ütlesin, 2007. aasta olukorraga võrreldes on tunduvalt paremaks läinud see, mis puudutab perekonna erisuguseid vorme. Ma arvan, et meie ajaloolise ja võib-olla ka kultuuriruumilise tausta pärast on suhtunud üksinda last kasvatavasse vanemasse – eriti, kui ta on naine – pigem kui teemasse, millega ei taheta tegeleda. Aga ma arvan, et meie ühiskonna arusaam on muutunud. Meie

rahva säilimise huvides on iga laps meile tähtis. Ükspuha, millises perekonnas ta on sündinud, kas tal on vanemaid, kas tal on üks või kaks vanemat, kas nad saavad omavahel hästi läbi või ei saa üldse läbi. Sellele n-õ kaastunde- või solidaarsusprintsipi ja arusaamale on minu rõõmuks viimastel aastatel lisandunud majanduslik, rahanduslik arusaamine. Jürgen Ligi rahandusministrina kindlasti nägi arvutuste pealt, et kui me praegu oma laste eest ei hoolitse, kui me ei taga nende arenguvõimalusi ja kui meil on neid niigi vähe, siis me ei saa tulevikus enam Riigikogus sellise suurusega riigieelarvet vastu võtta, kuna meil lihtsalt ei ole inimesi, kes riiki üleval peavad. Selles mõttes riiklik elatisabifond, kui vaadata kulu-efektiivsust, on kindlasti üks efektiivsemad meetmeid, millega tagada nendele lastele, keda ma siin juba mainisin – tõesti peaaegu igale neljandale lapsele –, arenguvõimalused neile kuuluva raha kättesaamise garanteerimise abil. See mõttemaailm on väga palju muutunud ja ma loodan tõesti, et meie Riigikogu on nelja aasta jooksul küpsenud sellisele tasemele, et me igauks ise – jättes kõrvale erakondade poliitilised seisukohad – oleme piisavalt vabad ja arusaavad ning suudame langetada õige otsuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Suur tänu! Austatud ettekandja! Praegu me räägime elatisrahafondist kõneldes nendest vanematest, kes oma last üksi kasvatavad. Aga me kujutame hästi ette ka seda, et kui lapsevanema probleemid kuhjuvad ja võib-olla on veel mingite ebameeldivate ja halbade asjaolude kokkulangemine, siis võib ka temal jaks raugeda ning laps jääb ka ühe vanema hooleta. Ma tean, et sa oled asendushoolduse ja lastekodude teemaga hästi kursis. Ütle, kas sa näed fondi loomise puhul ka selle küsimuse lahendust, et me päästame mõne lapse olukorrast, kus ta peaks minema asendushooldusele ja ka oma ainsast lapsevanemast ilma jääma?

Margus Tsahkna

Jah, need teemad on väga karmid. Ma olen ise olnud – veel enne seda, kui ma 2007. aastal Riigikokku tulin – ühe lastekodu asutamise juures ja olen senimaani sellega seotud. Väga

karm on vaadata, et tihti murduvad inimesed, kes on hea hariduse ja hea lastetoaga, aga jäänud üksinda lapsi kasvatama, selle koorma all, kuhu nad on sattunud. Kahjuks need lapsed satuvadki asendushoolduse süsteemi alla. Pinge, mis lasub üksinda last kasvatavatel vanematel, on väga suur. Me räägime täna küll rohkem materiaalsest poolest, rahalisest poolest, aga väga raske on mõõta vaimset koormust – enese ja oma laste arenguga hakkama saamise koormust, vaimset pinget, mis nendel vanematel on. Ei ole harvad juhtumid, kus mingi soodumusega vaimuhaigus või mis tahes muu häire avaldub pinge all. Loodav fond annab kindlasti ühe meetme, kuidas võtta vanematelt maha pinge, mis tahes-tahtmata väljendub laste arengus alles kaugemas perspektiivis – siis, kui nad on suureks saanud. Nii et ma palun mitte läheneda selle fondi teemale ainult riigieelarveliste eraldiste suuruse ja vaidluse põhjal. Selle fondi mõju on palju laiem. Miks mitte ei võiks me ühel hetkel, kui fond on tööle läinud, rakendada sellest saadavaid teadmisi ja analüüsi meie sotsiaalsüsteemis. Võib-olla me õpime sellest ja suudame seetõttu midagi muud palju paremini tööle panna.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! See kõik on ju väga õige ja ilus jutt, me oleme Keskerakonnaga alati niisugust seisukohta toetanud. Aga ma küsin, et kui te olete olnud koos Reformierakonnaga seitse aastat võimul, miks te seda siis ei ole ära teinud. Opositsioon oleks ju nuginii taha tulnud. Praegu tundub see jutt kuidagi demagoogiline. Teie käes on olnud reaalsed pumbad. Meie oleme oodanud. Seda on arutatud õiguskomisjonis, sotsiaalkomisjonis ja mitu korda on toimunud kõikvõimalikud lahtised istungid. Miks me siis niimoodi keerame oma seisukohti?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea Marika! Ma vastan su küsimusele, aga ma loodan, et sa oled ikkagi vaba oma otsustes ja tahad seda fondi toetada. Ma vastan ausalt, nii nagu on olnud. Me ei ole suutnud seda teemat koalitsioonis kokku leppida. Niimoodi on olnud ja mul ei ole siin midagi varjata. Me oleme seda teemat edasi

arendanud, toetades organisatsioon, kes konkreetselt sellega tegelevad. Eesmärk on eelkõige aidata kaasa, et ühiskonna teadlikkus kasvaks, et üksinda last kasvatavate vanemate probleemid oleksid rohkem arusaadavad, läbi vaieldud, lahti kirjutatud ja arvatud. Sest tõesti, nagu te ise ka mäletate, 2000-ndate alguses või isegi 1990-ndatel olid ühiskonna hoiakud teistsugused ja üksinda last kasvatavate vanemate probleem ei olnud üldse avalikult ja poliitiliselt teadvustatud teema. Ma arvan, et selle me oleme nüüdseks saavutanud. Aga me ei ole suutnud Reformierakonnaga koalitsioonis olles seda kõike koalitsioonilepingusse sellisel määral sisse kirjutada, et me oleksime saanud valitsuse nimel konkreetse eelnõuga siia Riigikokku tulla. Samal põhjusel saan väga hästi ka aru sotsiaaldemokraatidest. Kui te arvate, et ma ründan sotse, siis seda ma küll ei tee. Meie menetluses oli ju veel natuke rohkem kui aasta tagasi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna algatatud samasisuline Vabariigi Valitsusele ettepaneku tegemise eelnõu. Me saatsime sotsiaalkomisjonist selle eelnõu siia saali, sotsiaalkomisjon toetas seda eelnõu – nii nagu ka praegu, sotsiaalkomisjon on seda eelnõu toetanud –, kuid siis vahetus valitsuskoalitsioon ja sotsid võtsid oma eelnõu tagasi. Ja ma saan aru, miks nad selle tagasi võtsid. Sellepärast, et koalitsiooniläbirääkimistel Reformierakonnaga ei õnnestunud neil seda sinna sisse panna. Neil õnnestus küll palju muud sinna sisse panna ja kõige selle muu poolt on, vähemalt minu mälu järgi, kogu Riigikogu saal siin hiljem hääletanud. Aga see teema on välja jäänud. Seda enam on väga hea, Marika, et sa selle küsimuse küsisid. Ma ei hakanud seda oma sõnavõtte rääkima, aga ma räägin siis nüüd lühidalt praegusest poliitilisest loogikast. Praegu on Riigikogu sellel koosseisul jäänud töötada veel paar nädalat. Me teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku luua see fond 2016. aasta 1. jaanuarist. See tähendab seda, et ka sotsid, kes on praegu Reformierakonnaga koalitsioonis, saavad siin saalis vabalt hääletada nii, nagu näeb ette nende programm ja ka valimislubadused eelolevatel valimistel järgmiseks neljaks aastaks. Nii saavad teha ka keskerakondlased ning Isamaa ja Res Publica Liidu inimesed. Meil ongi lihtsam pidada koalitsiooniläbirääkimisi peale järgmisi valimisi – üksipuha, kes meist järgmise koalitsiooni moodustab –, kui meil on juba

olemas Riigikogu otsus teha ettepanek Vabariigi Valitsusele moodustada elatisabifond, mis hakkaks tööle 1. jaanuarist 2016. Ma tõesti loodan, et me täna ei süvene mingisse erakondadevahelisse kemplusesse, vaid räägime asjast. Meie omavaheline valimiseelne kemplimine ei aita absoluutselt kaasa nende pea 50 000 lapse arenguvõimalustele, mille eest me seisame.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Reet Roos!

Reet Roos

Aitäh! Hea ettekandja, palun seleta kõigile selguse huvides ja ka stenogrammi jaoks veel kord lahti kõnealune eelnõu! Eile kõlas komisjonis vastulausena argument, et meil on juba arutamisel üks teine eelnõu, mis parandab, täiendab ja aitab paremini raha välja nõuda, nii et üks n-ö kompenseerib teist. Palun seleta uuesti, kuidas need seadused üksteist täiendavad, mitte ei asenda!

Margus Tsahkna

Aitäh! Tõepoolest, meil on Riigikogu menetluses eelnõu, mille on ette valmistanud Justiitsministeerium, ja selle sisu on see, kuidas võimalikult efektiivselt aidata kätte saada elatisraha teiselt lapsevanemalt, kes maksimisest kõrvale hoiab. See puudutab mitut meedet, alates sellest, et kohtumenetlus oleks kiirem ja efektiivsem, kuni sinnani välja, et antakse võimalus ajutiselt peatada elatisraha maksimisest kõrvalehoidva inimese sõidukijuhtimisluba, jahipidamisluba või mis seal kõik veel kirjas on. See on ainult üks samm ja ma olen väga tänulik Justiitsministeeriumile, et see on tehtud. Ma näen, et see on pigem moraalne, emotsionaalne ja väärtussamm selles suunas, et me tunnistasime, kui tõsine probleem on meil elatisraha maksjatega ja et üksikvanemate perekonnad ei saa hakkama, kuna elatisraha ei maksta. Aga see süsteem ei ole väga radikaalne ega taga ikkagi igakuise elatisraha kättesaamist. Kui me Justiitsministeeriumis ettevalmistatud eelnõule lisame elatisraha fondi eelnõu otsuse ja need koos läbi töötame, siis me saame tervikliku süsteemi. Ühtepidi me tagame lapse igakuise elatisraha laekumise, aga teistpidi me peame nangunii muutma seadusi selleks, et anda fondile ehk riigile rohkem hooba-

sid elatisraha võlgnikelt raha kättesaamiseks. Need meetmed kokku moodustavadki sellise lahenduse, mis tõesti toimiks ja aitaks lapsi. Ilma elatisabi fondita me seda eesmärki ei täida ja suure tõenäosusega peab aastaid ootama, enne kui me suudaksime välja töötada tervikliku lahenduse. Siinkohal ma palun, et ärge kahte eelnõu omavahel vastandage, sest need moodustavad omavahel terviku – mitte üks ei välista teist, vaid vastupidi, üks on teise tööriist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Maimu Berg!

Maimu Berg

Aitäh! Hea ettekandja! Te mõjute mulle emotsionaalselt nii positiivselt. Võib-olla see küsimus, mida ma tahan küsida, on juba küsitud, sest ma hilinesin natukene. Aga küsin siiski, kuidas te suhtute sellesse, et tihtipeale töödandja varjab tulusid ja mängib kokku töövõtjaga, kes on võlglane. Mis te ise sellest arvate ja kas fondi abil on võimalik ka seda küsimust lahendada?

Margus Tsahkna

Aitäh, väga hea küsimus! Tõepoolest, praegu on väga levinud selline praktika, et kohtutäitur on juba arestinud konkreetse elatisraha võlglaste kontod, aga on teada, et tegelikult inimene töötab ja ta saab tulu – talle kas maksatakse mitteametlikult või siis kantakse raha hoopis kellegi teise kontole. Loodav fond peab kindlasti saama hoovad, et välja selgitada, kas maksudest kõrvalehoidjal on tegelikku tulu ja kust oleks üldse võimalik seda inimest üles leida ja kätte saada. Fond ei ole kindlasti mitte repressiivorgan, vaid pigem vahemehe rollis, et tagada kas või kokkuleppel mingi perioodi jooksul info liikumine. Võlglasel, kes võib olla väga tõsistes majanduslikes raskustes, tuleb aidata järje peale saada. Meil on ju olemas sellega tegelevad asutused, näiteks töötukassa või ka sotsiaaltöötajad. Teiseks, maksuamet ja kogu meie tööhõivesüsteem on praeguse infobaasi juures palju rohkem võimeline tegelikku pilti välja selgitama. Sellepärast ma näen, et fond peaks olema just nimelt Rahandusministeeriumi all. Teistpidi, ma loodan, et töödandjad riskivad järjest vähem ega maksa oma töötajatele palka mitteametlikult, selle kontrolli-

misega tegeleb riik niikuinii. Kokku võttes ma arvan, et riigil on igal juhul tunduvalt rohkem võimalusi menetluskäiku mõjutada kui sellel üksikvanemal, kes kasvatab lapsi, võitleb tööturul jne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Sa oled olnud pikalt selle idee kandja. Mind huvitab, kas sinu teada on selle idee peamisel oponentil, Reformierakonnal veel mingeid ideoloogilisi või muid põhjusi peale rahalise, et nad seda ei toeta. Mul oli just siin istungisaalis tagapool sellest juttu ja öeldi, et see ei ole parempoolne idee. Kuigi ma ei tea, kas lastetoetuse laustõstmine, mida seesama inimene toetas, on kuidagi rohkem parempoolne idee kui käsitletav eelnõu. Reformierakonna valimislubadus kolmandale lapsele 300 eurot lastetoetust on minu meelest samavõrd oluline idee kui see, mida me praegu arutame. See raha jutt ei tundu piisavalt usutav. Kas sul on teada veel mingeid argumente peale raha?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Ma tõesti ei taha minna poliitilisse analüüsi, aga ma tahan välja öelda oma seisukohad. Kui mängus on Eesti laste huvid, siis ausalt öeldes mulle ei lähe väga korda poliit-tehnoloogide ja politoloogide määratlused selle kohta, kas me rakendame nende tagamiseks vasak-, parem- või tsentristlikku poliitikat. Me peame alati silmas pidama, et me oleksime oma perepoliitikat ajades võimalised ka tegelikult selle ellu viima. Me ei tohi anda katteta lubadusi. Elatisrahafond on tegelikult üks kõige efektiivsemaid meetmeid, millega tagada lastele väljamõistetud elatisraha. Saate aru, tegu ei ole mingisuguse sotsiaaltoetusega, vaid tegu on nendele lastele määratud, juba neile kuuluva raha kohaletoimetamisega. See on miinimum, mida üks riik üldse saab teha oma laste jaoks. Me oleme aastaid lihtsalt pealt vaadanud ega ole sellesse aktiivselt sekkunud. Reformierakonna toodud väidetest on mul jäänud rohkem kõrva see põhimõte, et küsimus ei ole mitte ainult rahas, vaid pigem selles, miks peaksid kõik ausad maksumaksjad, kes täidavad oma kohustusi

laste ees, kinni maksma teiste vanemate tege matajätmise. Vaat see on küsimus. See on filosoofiline vaidlus. Võib-olla siin väljendubki liberaalsuse küsitavus, mis puudutab Eesti lapsi ja Eesti perepoliitikat. Oma liberaalse maailmavaate seljataha pugemine ja mitte hoolimine nendest lastest, keda meil on kokku võttes iga neljas – peaaegu 56 000 last, kes suure tõenäosusega sellises olukorras viibivad –, ei lähtu tegelikult riigi huvidest. IRL on konservatiivne rahvuslik erakond ning meie maailmavaade ja majanduspoliitika on selgelt parempoolne. Aga võib-olla ongi konservatiivsuse ja liberaalsuse vahe see, et konservatiivsusel on võimekus tõsta teatud prioriteetidid esiplaanile ja IRL-i jaoks on see alati olnud laste ja perede poliitika. Seepärast on kõige vähem, mida Eesti rahvas saab teha, just nimelt olla solidaarne lastega, kes on väga keerulises olukorras. Teistpidi, nendesamade maksumaksjate huvides, keda Reformierakond silmas peab, on just nimelt see, et me nõuaksime riiklikul tasemel välja võlad, mis nad on võlgu oma lastele, mitte ei keeraks kuskilt mujalt mingeid muid kraane kinni. Saate aru, tegelikult on just ausate maksumaksjate raha kõige parem kasutusviis selline, et me viime ellu elatisrahafondi idee. Vastasel juhul oleme me kohustatud panustama toimetulekutoetuste laustõstmisele ja võtma ette veel laiemaid sotsiaalseid meetmeid. Vaat siis oleks maksumaksjatel õigustatud küsimus, et miks me ei ole rakendanud riikliku elatisabi fondi ideed. Võib-olla on probleem selles, et Reformierakond ei ole meie ideesse põhjalikult süvenenud. Ma loodan, et enne tänast hääletust on sinne arutelu aidanud, kui mitte kogu fraktsiooni, siis vähemalt osa neist. Omavahelistes vestlustes ma olen päris mitme Riigikogu liikmega Reformierakonnast rääkinud ja tegelikult saadakse aru, et see on üks parimaid ausate maksumaksjate raha kasutamise viise, millega tagada laste igapäevane toimetulek kas või miinimumtasemel.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Nagu sa mainisid, Eestis on praegu 56 000 last, kes ootavad elatisraha, ja kokku 12 miljonit on see

summa, mis on kuskil õhus. Kuidas on üldse võimalik, et seda siamaani pole märgatud? Tegelikud kannatajad on ju lihtsad lapsed. Võib-olla sa selgitad veel kord, kuidas on selline olukord tekkinud. Kuidas on võimalik, et saalis, kus on 101 Riigikogu liiget, ei tunneta keegi, et Eestis on nii suur hulk lapsi jäänud vaesusesse selle tõttu, et üks vanematest ei taha lapse kasvatamist rahaliselt toetada?

Margus Tsahkna

Aitäh! Meil on see informatsioon käes olnud, lastest ja peredest on rääkinud kõik erakonnad. Ma olen ka siin mitu korda toonud esile selle, mida ma olen nende aastate jooksul tunnetanud, et tegelikult me liigume paremuse poole ja tõesti, üksipuha millise maailmavaate või mis erakonna programme vaadates on üha enam võimekust aru saada ka nendest probleemidest, millest varem võib-olla ei ole tahetud aru saada. Üksikvanemate probleemid on alati olnud kultuuriliselt, ajalooliselt kuskil n-ö peidetud. Aga tänane arutelu näitab, et vähemalt Riigikogu enamus on väga selgelt seda probleemi endale teadvustanud. Ja mitte ainult – kolm suurt erakonda, kes on Riigikogus esindatud, on ka konkreetset lahendit enda programmidesse sisse kirjutanud. Konkreetne lahendus on ka seesama riiklik elatisabi fond. Me oleme nende aastate jooksul palju edasi liikunud – meie teadlikkus on kasvanud ja me oleme leidnud ka poliitilised lahendused sellele probleemile. Ma tõesti loodan, et täna hääletab vähemalt 51 parlamendiliiget selle otsuse poolt, sest see otsus nõuab nii palju hääli. Ma olen näinud nende aastate jooksul, et on võimalik täpselt selleks hetkeks minna korraks saalist välja ja pärast öelda avalikkusele: "Tegelikult ma toetan seda eelnõu. Ma arvan, et riiklik elatisabifond on kõige parem meede, millega aidata 56 000 last, ja ma ei olnud vastu, aga näete, kahjuks Riigikogu ei võtnud seda eelnõu vastu." Täna ongi otsuse langetamine meie käes. Ma palun, et vähemalt 51 liiget oleks siin ja hääletaks poolt!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Elatisraha teema on olnud jutuks Riigikogu koridorides, komisjo-

nis ja erakondade vahel juba aastaid, kuigi see ei ole mitte kuhugi jõudnud. Täna me oleme kõige lähemal sellele, et lõpuks hakatakse sellega tegelema ning luuakse seadus ja elatisabifond. Mis sa arvad, kas fond peaks hakkama tegelema ka aastatetaguste elatisabinõuetega, et ka need inimesed, kes on seni jäänud elatisabita ja last üksinda kasvatanud, saaksid kompensatsiooni?

Margus Tsahkna

Aitäh! Ma arvan, see on see koht, kus tuleb tõsiselt mõelda, kuidasmoodi seda lahendada. Igal juhul ma näen seda, et nende inimeste käest, kes peaksid praegu maksma elatisraha näiteks seisuga 2016. aasta 2. veebruar ja kelle suhtes on olnud nõuded pikemat aega üleval, tuleb igal juhul raha välja nõuda. Selle eelnõuga, mis on praegu teisenä meneluses, me pikendame ka aegumistähtaegu. See, kui keegi on suutnud aastaid maksmisest kõrvale hoida, ei tohiks anda õigustust, et tema nõue lihtsalt kustub. Väljanõudmise võimalus peaks kindlasti jääma ka tagantjärele, sest nõuded on aktiivsed ja jõus. Ja see, et fond luuakse 2016. aasta 1. jaanuarist, ei tähenda, et enne võlgu olnud inimesed, kelle nõuded on juriidilises mõttes jõus, saaksid ikka sellest kõrvale hoida. Selles mõttes oli väga asjalik küsimus ja ma loodan, et kui me oleme selle otsuse vastu võtnud, siis Vabariigi Valitsus vaatab stenogrammist järele ka selle mõtte.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Margus Tsahkna! Ma palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjon määras ettekandjaks mind. Ma tutvustan teile eelnõu 773 ja selle arutluse käiku sotsiaalkomisjonis. Margus on täna juba vastanud paljudele küsimustele, mis olid ka meil komisjonis üleval, aga võib-olla ma siiski mõne punkti juures peatun.

Näiteks esimene küsimus. Absoluutse ja suhtelise vaesuse arvud olete toonud seletuskirjas, aga milline oleks õigustatud sihtgrupp toetust saama? Kas olete mõelnud vajaduspõhise toetuse kehtestamisest neile, kes on nivoost allpool? Ja teine küsimus: kui arvesta-

da väljarännet, siis kui riigitruud võiksid olla praegu vaesuses elavad lapsed? Fond ei puuduta neid vanemaid, kes korralikult elatist maksavad. See puudutab ainult neid, kes ei maksa ja kellel on kohtuotsus. Fond maksab miinimumi, mitte suurt elatist ja majandusliku ebavõrdsust ei arvestata. Seda küsimust, et mis meede see siis on, kui see pole sotsiaalne meede, on küsitud ka siinsamas Riigikogu saalis ja sellel ma pikemalt ei peatu. Veel oli küsimus, et mis on erinevus meeste ja naiste mõtlemise vahel. Mehed räägivad, et kõik on korras, kui on olemas mõjutusvahendid – näiteks peatatakse autojuhiluba või jahiluba jne –, aga naistele on oluline see, et saadakse raha kätte ja on võimalik lapsed üles kasvatada, mitte see, et meest sanktsioonidega piinatakse.

Veel oli mõte, et rakendada võib mida tahes, ka teise samba pensionifondidega seoses. Selgitati ka, et meetmed on õiguskomisjonis, kus on veel lisameetmed, näiteks on pandud kohtutäituritele kohustusi juurde ja karistused saavad teoks enne, kui elatistrahad fond on ellu kutsutud. Avaldati ka arvamust, et oluline on, et lapsed saaksid kasvatatud, aga meil ei ole terviklikku lahendust elatistrahad maksmata jäätjate suhtes.

Veel leiti, et riik peab rohkem enda kätte võtma, aga selleks on vaja rohkem infot koos arvutustega. Läti kogemus ei olnud lootust andev. Eelnõus pole öeldud, milliseid efektiivseid vahendeid luuakse. Väljanõudmise vaev on praegu tõesti ema peal, seetõttu peab riik töötama välja meetmed, mille abil raha kätte saada. Kommentaariks öeldi, et seda see eelnõu ju ütlebki.

Küstiti veel selle kohta, kas need riigid, kus selline seadus on olemas, on välja mõelnud, kuidas oleks võimalik teistes riikides elavatelt võlgnikelt raha kätte saada, ja kas nad on sõlminud riikidevahelisi lepinguid. Sellele siin saalis juba vastati, aga rääkisime sellest ka komisjonis. Komisjonis oli vastus selline, et infovahetus on Eesti ja Soome vahel, MTÜ Üksikvanema Heaks on selle teemaga tegelnud. Meie saame sanktsiooni kohaldada oma residentidele, palju töötajaid on Soomes. Loodame lepingute peale, potentsiaal on olemas.

Arutati ka selle üle, et põhiküsimus ei ole mitte raha kättesaamises, vaid lapse huvid peavad olema esimesel kohal. Lapse ema ja isa ei tohiks olla üksteise vastu, nad on siiski

lapsevanemad. Ema ei peaks tegelema sellega, kas mittemaksjal on või ei ole juhiluba jne. Riikliku fondi suurem mõte on, et last kasvatatakse positiivses partnerluses ja laps ei pea nägema lapsevanemate võitlust. Avaldati arvamust, et teema on terav ja kui eelnõu on valmis, siis edasine samm on tuua see Riigikogu saali ja hääletusele panna.

Veel leiti, et tundub, nagu me ei tahaks tegelda põhiteemaga, vaid tahame luua kompensatsioonimehhanismi, mis korvaks meie tegematajätmisi. Mõtleme koos ja lahendame koos õiguskomisjoniga ära sunnimeetmete teema. Tehti ettepanek töötada välja sunnimeetmed elatise paremaks kättesaamiseks. Kohus kuulab otsuse tegemisel kahte poolt, probleem on selles, mis kohtuotsusele järgneb.

See oli lühike ülevaade eelnõu arutelust komisjonis. Küsimused ja vastused on võetud stenogrammist, sellepärast ma palun vabandust, et need võivad tunduda siin saalis konarlikud, aga selline see eelnõu käik oli. Ma tahan öelda ka, et mõned küsimused-vastused jätsin välja, sest neid küsiti siinsamas saalis juba mitu korda. Komisjon tegi ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 27. jaanuariks ja panna eelnõu lõpphääletusele. Eelnõu vajab vastuvõtmiseks koosseisu häälteenamust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Ma saan aru, et te komisjonis seda täpselt niimoodi ei arutanud, aga ma küsin, kas te, sotsid, ise ka aru saate, mis asja te teete või millega tegelete. Asi, mida te võiksite toetada, sellele te olete nüüd vastu. Ometigi siis, kui te ise opositsioonis olite, te toetasite seda. Millest niisugused meelemuutused? Sooneutraalse seadusega sõidate rahvast üle nii et tol mab, ja sellele, millega te saaksite inimesi aidata, olete vastu. Mina teist küll aru ei saa.

Heljo Pikhof

Aitäh, hea küsija! Sotsid on alati teadnud, mida nad teevad. Erinevalt sinust, kes pole sellest seadusest, mida sa siin nimetasid, õigesti aru saanud ja oled teinud ka kohatuid mär-

kusi oma komisjonis nagu sinu pinginaaber sotsiaalkomisjonis. Eks me näeme, kuidas me hääletame. Kui sa tahad nüüd öelda, et me oleme enne siin saalis olnud Keskerakonnast erineval seisukohal, siis see ei ole nii. Sellepärast, et pole olnud eelnõu, mida hääletada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalkomisjoni esimees! Eelnõu kaitsja Margus Tsahkna rääkis meile sellest, et alates 2007. aastast on IRL täpselt sama eelnõu toetanud. Teie olite sotsiaalkomisjoni esimees ka aastatel 2007–2011 ja IRL oli valitsuses 2007–2014. Kas te võiksite siis meelde tuletada neile inimestele, kes ei olnud 2007. aastast nende arutelude juures, mis takistas kaheksa aastat neid arutelusid eelnõuks saamast ja Riigikogu suurde saali arutlusele jõudmast?

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma ei mäleta, et me oleks arutanud aastal 2007, 2008 jne sotsiaalkomisjonis elatisrahaga seonduvat. Päris kindlasti ei olnud IRL-i eelnõu komisjonis, et elatisraha fondi luua. Kui ma olen rääkinud ka IRL-i saadikutega, siis nii mõnigi on öelnud, et nad ei toeta elatisrahafondi loomist ja sellepärast pole õnnestunud Reformierakonnaga fondi loomise idees kokku leppida. Ja ma tahan veel ühe asja ära öiendada. Ei ole sugugi nii, et elatisrahafondi loomise vastasseis või poolehoid läheb piki erakondi. Tegelikult on igas erakonnas selle pooldajaid ja me keegi ei saa öelda, et ühes või teises on kahtlejaid, kas see fond on vajalik. Aga ma võin kinnitada, et me oleme sotsiaaldemokraatidega elatisrahafondist rääkinud ja meile on ülioluline, et see loodaks. Ma tahan ka seda öelda, et ju ei ole see olnud IRL-ile nii oluline, et nad oleksid sõlminud fondi loomise kokkuleppe oma koalitsioonipartneriga, kellega nad olid valitsuses seitse aastat. Kui vaadata tagasi, kui sotsiaaldemokraadid ja Reformierakond moodustasid valitsuse, siis meie olime oma valijatele lubanud, et lapsetoetus peab tõusma. Me leppisime kokku, et lapsetoetus tõuseb esimesele ja teisele lapsele ning tõusiski 45 euroni, alates kolmandast lapsest 100 euroni kuus. Samamoodi kasvas ka vajadus-

põhine lapsetoetus – pere esimesele lapsele 9 eurolt 45 euroni ning peres, kus on kaks ja enam last, 90 euroni. Tõusis ka asenduskodus kasvava lapse toetus, tervelt kolmandiku võrra, 240 euroni. Gümnaasiumile pani riik samuti öla alla, et oleks koolitoit jne. Samamoodi ka toimetulekutoetus, et pere teine liige võrdsustatakse esimese liikmega toimetulekutoetuse saamisel, kui ta on laps. Väga palju asju oleme saanud ära teha koostöös praeguse koalitsioonipartneriga. Nii et ei ole sugugi nii, et ei saa teha. Kui miski on väga oluline, siis saab seda teha küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Kaia Ival on protseduuriline küsimus. Palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud istungi juhataja, ma juhin tähelepanu sellele, et arutelu on ammu väljunud nendest raamidest, mis läheks kuidagi komisjonis arutatu alla, kaugel sellest. Ehk austatud juhataja oleks nii hea ja jälgiks ka seda. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu tähelepanu juhtimise eest! Vastatajal on siiski võimalik vastata küsimustele, ilma et talle veto peale pannakse. Palun jätkame! Tarmo Mänd! Üks moment, Peeter Võsal on protseduuriline küsimus. Palun mikrofon Peeter Võsale!

Peeter Võsa

Aitäh! Ma tänan ka istungi juhatajat tähelepanu juhtimast! Rahvasaadik on siiski oma küsimustes vaba ja võib küsida mida tahes.

Aseesimees Laine Randjärv

Täna! Palun, Tarmo Mänd!

Tarmo Mänd

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! Ma möönan, et ühiskonnas on probleem olemas. Ma ei mäleta, et kunagi varem oleks sellega tegeldud nii nagu täna. Küsimus on järgmine. Teatavasti 51 Riigikogu liikme tahe on valitsusele kohustuslik ja kehtib selle ajani, kuni tuleb uus Riigikogu. Ei ole ju võimatu, et selle juurde tuleb peale valimisi uuesti tagasi tulla. Kas teil oli komisjonis ka sellest juttu?

Heljo Pikhof

Ei, meil komisjonis sellest juttu ei olnud. Aga kui arutelu all olev otsuse eelnõu saab täna otsuseks, siis tähendab see seda, et see on järgmisele valitsusele kohustuslik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Lugupeetud ettekandja! Kas võib loota, et elatisrahafondi loomine vähendab ühiskonnas ka naistevastast vägivalda, nii et vägivalda all kannatav naine võib elatisfondi olemasolu korral suhte lõpetada, sest tal on turvatunne?

Heljo Pikhof

Aitäh, väga hea küsimus! Eile, kui me arutasime Riigikogu sotsiaalkomisjoni avalikul istungil üksikvanemate olukorda, siis ütles üks mittetulundusühingu esindaja, kes tegeleb just naistevastase vägivalda ja varjupaikadega, et paljud naised, keda kodus n-ö nüpeldatakse, läheksid hea meelega oma elukaaslase või abikaasa juurest ära ja võtaksid lapsed kaasa, aga nad ei tee seda sellepärast, et nad kardavad. Nad arvavad, et ei tule toime, kui mees veel iga päev sisendab ka, et sa ei saa ju hakkama, kui sa lastega ära lähed, lapsed jäävad vaesusse jne. Päris kindlasti elatisrahafondi olemasolu vähendab last üksi kasvatavate vanemate peredes vaesust ja aitab neil paremini toime tulla.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Eldar Efendijev, nüüd on teie kord!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Teema on aktuaalne olnud vähemalt kaheksa aastat, nii palju kui ma aru saan, eelkõige see, mis puudutab täna arutatavat initsiatiivi. Aga mul on selline küsimus: kas fondi loomine on ainus variant, et teemaga tegelda ja vähendada probleemi meie ühiskonnas või on räägitud ka teistest variantidest ja mudelitest? Kas te oskate seda kirjeldada?

Heljo Pikhof

Tegelikult on enamikus riikides meie ümber ühel või teisel moel korraldatud nii – kas mõne

institutsiooni kaudu või mingil muul moel –, et oleks tagatud elatisraha, kas või iga kuu mingi konkreetne summa kõikidele lastele, kelle vanem ei täida oma kohustusi. Kui rääkida sellest, millised on elatisrahafondid teistes Euroopa Liidu riikides, siis üksi last kasvatavale vanemale makstav elatis sõltub kas lapse vanusest või alla 16-aastaste laste arvust, näiteks Saksamaal on alla 7-aastase lapse puhul toetus suurem, samuti Norras. Mõnes riigis ei erine üksi last kasvatavale vanemale makstav elatis kahe vanemaga peredes lastele makstavatest elatistest, nii on näiteks Ungaris. Mõnel pool ei maksta ühte last kasvatavale üksikvanemale, selline kord on näiteks Islandil. Iirimaal on teise vanema toetuse puudumise tõendamise kohustus. Itaalias on pandud elatisraha maksimise kohustus kohalikule omavalitsusele. Kui me vaatame Hollandit, siis seal on nii, et vähemalt ühte alla 5-aastast last kasvatav üksikvanem ei pea elatise saamiseks kuue aasta jooksul tööle minema ega aktiivselt tööd otsima, kuid peab osalema haridusprogrammides. Kui me räägime elatise väljamaksmise katteallikatest, siis raha tuleb kas osaliselt või täielikult riigieelarvest, võimalik on ka kohaliku omavalitsuse osalus või sotsiaalmaks. Kui elatise maksmiseks vajalik raha või osa sellest nõutakse sisse lapsevanemalt, on tulemus olnud väga väheefektiivne, nii on näiteks Poolas. Teie küsimuse teisele poolele vastates ütlen, et on mõningaid meetmeid ka üksikvanematele, st last üksi kasvatavatele vanematele. Sel juhul ei saa teha vahet üksikvanemal ja last üksi kasvataval vanemal. Ma selgitan termineid. Üksikvanem on see, kelle lapse sünnitunnistusse on tehtud kanne lapse isa kohta kas ema ütluste järgi või see puudub, aga last üksi kasvatavad vanemad on need, kes ei ela koos ja kellel on laps või siis on üks lapse vanematest surnud. Niisiis, on mitmesuguseid meetmeid, aga riigi tugimehhanismid peaksid olema rakendatavad neile koos.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja!

Heljo Pikhof

Peeter Laursonil on juba teine küsimus. Esimese küsimuse ta juba esitas.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid, et aitate juhatajat! Hea küsija, selle päevakorrapunkti raames on Riigikogu liikmetel üks suuline küsimus. Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh! Kas te selle fondi loomisega ei kardate, et te võtate ära vastutuse nendelt vanematelt, kes seni väldivad osalemist oma laste kasvatamisel?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Väga hea küsimus. Tegelikult on see samm väga oluline, sellepärast et sel juhul lapsevanem, kes on kohustatud elatist maksma, aga seda ei tee, jääb võlgu riigile. 99% juhtudest on ema see, kes last üksi kasvatab, ja sel juhul isa, kes ei maksa, ei jää emale võlgu. Ütleme, et praegu ta ei maksa emale ega ole ka riigi võlglane. Sel juhul, kui ta jääb riigile võlgu – seda näitavad ka teiste riikide kogemused –, on elatise laekumine hoopis teistsugune. Riik võib igasuguseid sanktsioone kohaldada ja sellepärast on väga vajalik, et kui lapsevanemad ei suuda elatise maksimises kokku leppida, või on juba tehtud kohtuotsus ja kohustatud lapsevanem ikka elatist ei maksa, siis käiks raha elatisrahafondi kaudu. Siis tegeleb fond sellega, et maksmata kohustatud lapsevanemat taga ajada ja raha kätte saada ning lapsele oleks garanteeritud mingi kindel summa, mis laekuks kontole näiteks iga kuu esimeseks kuupäevaks. Ma tahan rõhutada, et naiste vaatevinklist vaadatuna on lapse kasvatamisel väga tähtis, et iga kuu oleks raha olemas – eelkõige selleks, et last kasvata, mitte niivõrd selleks, et meeslele mingeid sanktsioone kehtestada. Aga kui see käib fondi kaudu, siis on sanktsioonid igati õigustatud. Kui me vaatame Läti kogemust, siis nemad alustasid vales otsust – löid enne fondi ja siis karmistasid raha kättesaamist, kehtestasid rangemad sanktsioonid. Aga Eesti on läinud teist teed – kõigepealt karmistame meetmeid, pitsime rohkem elatisvõlglast ja teeme selleks seadusesse muudatusi ning sinna juurde tuleb elatisfond, et riik ei kannataks nii palju kahju.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun anda mikrofon Peeter Laursonile, sest ma soovin temaga diskussiooni pidada. Härra Laurson, mul on teile küsimus: kas teie olete küsinud oma küsimuse Riigikogu kõnetoolis viibivalt Heljo Pikhofilt? Palun siis, kui teil on kõnesoov, mikrofon sisse lülitada ja oma küsimus küsida, sest selle päevakorrapunkti juures on tõesti nii, et Riigikogu liige võib esitada ühe suulise küsimuse kummalegi ettekandjale, mitte kokku ühe küsimuse. Nii et teil on õigus küsida, kui soovite. Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Aitäh! Lugupeetud Heljo Pikhof! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on täna saalis ju selle eelnõu algatamise vastu. Te räägite siin puldis samamoodi, et elatisabifondi loomine on vajalik, kuid see kõlab natuke silmakirjalikult, kui te mõned minutid peale puldist lahkumist ilmselt ise hääletate eelnõu algatamise vastu. Miks te nii käitute?

Heljo Pikhof

Aitäh, hea küsija! Kas sa kuulud Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda? Minu meelest sa kuulud endiselt Isamaa ja Res Publica Liitu. Kust sa tead, kuidas meie hääletame? Ma ütlen ühe märkuse ka Aivar Koka küsimuse kohta, sest mul jäi see eriti kõvasti kõrva kriipima. Ta küsis Margus Tsahkna, miks pole enne märgatud, et see teema on üleval, ja miks pole elatisrahafondi loodud ega üksikvanematele mõeldud. Ja Margus ütles veel, et minnakse korraks saalist välja, kui ei taheta hääletada. Ma arvan, et seda ta teab omast käest. Aga minul on küsimus IRL-ile. Kui te olite seitse aastat valitsuses, miks te siis ei märganud üksikvanemaid?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Peeter Võsa, palun ka teie abi! Kuna ma vahetasin välja istungi eelmise juhataja, siis ma ei tea, kas on nii, et teie esimene küsimus oli Margus Tsahkna, teine oli protseduuriline ja nüüd on esimene küsimus Heljo Pikhofile. Kas see on nii?

Peeter Võsa

Protседuuriline.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Palun, protseduuriline küsimus!

Peeter Võsa

Kuna vastaja halvustas mind ja ka minu pinginaabrit, siis me peame praegu selle asja selgeks rääkima.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea Peeter Võsa, praegu teil vasturepliigi õigust ei ole.

Peeter Võsa

Ma tahan vastata konkreetsetl ettekandjale, kuna ta mainis mind.

Aseesimees Jüri Ratas

Protseduuriline küsimus näeb ette protseduurilist küsimust. Kui ta teid mainib läbirääkimiste käigus ...

Peeter Võsa

See on repliik.

Aseesimees Jüri Ratas

Jah, aga repliiki saab öelda läbirääkimiste käigus. Praegu on minu teada küsimuste ja vastuste voor. Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea vastaja! Eks me näe, kas sotsiaaldemokraadid on kahepalgelised või mitte. Aga minu küsimus on selle kohta, et kui te komisjonis eelnõu arutasite, siis kindlasti tõite esile ka eri riikide kogemused elatisfondiga. Milliste riikide elatisfond on kõige efektiivsem ja kellest meil tasuks eeskujuna võtta? Kas komisjonis oli arutlusel, mida me võiksime veel selle eelnõu menetlemise käigus teha?

Heljo Pikhof

Aitäh, hea küsija! Kui me vaatame teie koostatud otsuse eelnõu, siis pealkiri sobib. Aga ma arvan, et enne kui elatisrahafondi looma hakata, tuleb väga põhjalikult läbi arutada, mismoodi see täpselt peaks välja nägema jne. Terve hulk küsitavusi on just toimima hakkamise suhtes. Aga see on loomulik, sellepärast et see teema on meil riigis üldiselt läbi arutamata. Kui rääkida teiste riikide kogemustest, siis Soome ja Rootsi on kindlasti esirinnas. Ka

Norra, kus elatisraha fondid tegutsevad väga hästi, kus iga kuu laekub lapsevanemale, kes üksi last kasvatab, mingi konkreetne summa ja elatisraha fond tegeleb sellega, et saada raha kätte kohustatud lapsevanemalt, kes hoiab elatisraha maksmisest kõrvale või kellel võivad olla ka mingid tervislikud põhjused, et ta ei saagi maksta. Seal on see hästi läbi töötatud ja toimib – võlgnikelt saadakse päris palju raha kätte, mitte nii nagu Lätis. Rootsis, Soomes ja ka Norras ei taha inimesed riigile võlgu olla, sellepärast see toimib.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Komisjoni arutelu käigus te mainisite, et ka teie erakonnas on naiste ja meeste suhtumine sellesse eelnõusse erinev. Ma ei saaks öelda, et ühiskonnas üldiselt käiks erisus soo järgi, sest mehi ja naisi on nii ühel kui ka teisel pool. Komisjonis tuli välja veel päris palju hinnanguid, mida te praegu oma ettekandes ei käsitlenud. Kas te oskate öelda kokkuvõtlikult, mis on eelnõu toetajate seisukohad finantsargumentide kõrval ja mida on öelnud need, kes eelnõu ei toeta? Mida arvavad need inimesed, kes on jäänud ükskõikseks?

Heljo Pikhof

Kui me vaatame komisjoni koosolekuid, siis meil ükskõikseid ei olnud, sest komisjoni koosolekul oli 4 poolt ja 2 vastu, erapooletuid ei olnud. Mis on pooltargumentid? Ma arvan, et nendest on väga palju räägitud, samuti nagu nendest, mis on vastuargumentidena esitatud. Võib-olla peamine pooltargument on see, et lapsevanem, kes peab üksi last kasvatama, teab kindlasti, et iga kuu laekub lapse kasvatamiseks elatisfondilt mingi summa, millega ta saab opereerida, ja ta teab, et teda pole üksi jäetud. Laps vajab iga päev raha toiduks, huvihariduseks jms. Vastuargument oli eelkõige see, et pole teada, kust see raha võetakse või siis äkki need lapsevanemad, kes on kohustatud, ei hakkagi maksma, vaid loodavad fondile. Need on kaks põhilist poolt- ja vastuargumenti. Aga ma tahan öelda, et kui me oleme fraktsioonis arutanud elatisfondi loomist, siis mehed on olnud igati seda meelt, et elatisrahafondi on vaja. Eriti praegu, sest kui sotsiaalde-

mokraadid on käinud maakondades ringi, siis inimesed küsivad, kas tuleb elatisrahafond või mitte, kas üksikvanemad saavad riigilt rohkem kaitset või mitte jne. Kui me mõtleme kas või selle peale, kuidas Eestisse sünniks rohkem lapsi, siis alati, kui perre sünnib üks või kaks või kolm last, vaadatakse, kas ma suudan lapse üles kasvatada ja talle korraliku hariduse anda. Uuringud näitavad veel, et sageli leitakse riigi toetus lapsevanematele olevat ebapiisav.

Aseesimees Jüri Ratas

Barbi Pilvre, palun!

Barbi Pilvre

Aitäh! Hea ettekandja! Valimiste eel on inimesi üha sagedamini hakanud huvitama see, mis erakond Sotsiaaldemokraatlik Erakond õieti on, kas parem- või vasakpoolne. Minu küsimus ongi ideoloogia vallast. Kas elatisabifond on iseloomult sotsiaaldemokraatlik idee?

Heljo Pikhof

Jah, see on täiesti sotsiaaldemokraatlik idee. See on sotsiaaldemokraatidele väga oluline. Me oleme rääkinud lastest laiemalt, ütleme, universaalsetest lapsetoetustest ja laste huvi-haridusest, aga üks osa sellest on kindlasti elatisfond.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Olgu ääremärkusena märgitud, et mind paneb imestama, mis kõik mahub formaadi "seda arutati sotsiaalkomisjoni koosolekul" alla. Aga nüüd minu küsimus. Kas sotsiaalkomisjoni koosolekul arutati, milline on Sotsiaalministeeriumi seisukoht kõnealuse fondi suhtes? Te ütlesite, et on olnud mitmeid kohtumisi ja arutelusid, kuid minu meelest avalikkusele ei ole teie seisukoht praegu selge. Milline on ministeeriumi seisukoht ja kas nad tõesti näevad fondi loomise juures ka mingeid negatiivseid külgi?

Heljo Pikhof

Ma vastan lühidalt. Kui me vaatame Sotsiaalministeeriumis välja töötatud rohelist raamatut, milles käsitletakse praegust laste olu-

korda ja meetmeid selle parandamiseks, siis ühe punktina on seal kirjas ka elatisabifond.

Aseesimees Jüri Ratas

Reet Roos, palun!

Reet Roos

Aitäh! Hea ettekandja! Heljo, kas sa oled nõus, et elatisfond on ka väga IRL-ilik idee? Mina mäletan ennast juba 2005.–2006. aastal sellekohast eelnõu välja töötamas.

Heljo Pikhof

Reet, ma tean, et sina oled alati selle poolt olnud ja tänu sinule on olemas ka see mõte – õigemini mitte mõte, vaid seadus –, et kolm kuud enne kohut on võimalik saada vist 280 eurot elatist kolme kuu peale kokku. Ma tean, et on plaanis pikendada seda perioodi kuuele kuuele, aga sellest üksi on vähe. Kui elatis on kohtus välja mõistetud, siis peaks laps kuni täiskasvanuks saamiseni raha saama. Sinu idee on teistsugune.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Eks me varsti veendu, kes seda tegelikult toetab. Siin on juttu olnud sellest, kes mida tegi viis või seitse aastat tagasi, aga Keskerakond on kogu aeg fondi ideed toetanud. Põhiküsimus paistab olevat jälle see, kust leitakse raha. Küsimus on 10–15 miljonis, samal ajal Estonian Air on Eesti riigile võlgu 41 miljonit. Kumba on parem toetada, kas Estonian Airi või lapsi? Mis teie arvate?

Heljo Pikhof

Aitäh! Kõigepealt ma tahan öelda, et sa ei ole saanud elatisrahafondi siin saalis kuidagi toetada, sest selle Riigikogu koosseisu ajal ei ole see teema üleval olnud. Kui me räägime Estonian Airist ja elatisrahafondist, siis ma ei hakkaks neid vastandama. Kui tahetakse, siis leitakse ka raha riigieelarves üheks või teiseks otstarbeks. Ma toon veel kord näiteks lastetoetuse tõusu. Väga suured summad läksid nii universaalse kui ka vajaduspõhise lapsetoetuse tõusuks, samamoodi asenduskodudes kasvavate laste toetamiseks, gümnaasiumilaste kooli-

toidule õla alla panekuks, samuti toimetuleku-
toetuse tõstmiseks lastega peredes. Kui tahe-
takse mingis suunas liikuda, siis leitakse ka
raha. Aga see summa ei ole mitte 10–15 miljo-
nit, vaid suurem.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem
küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbi-
rääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised.
Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Pub-
lica Liidu fraktsiooni esindaja Liisa-Ly Pakos-
ta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Jätkates eelkõneleja juttu,
ütlen, et tegemist on kahtlemata väga konser-
vatiivse ideega. Ajaloolasena pean tunnistama,
et kui me vaatame erinevat infot traditsiooni-
liste kultuuride kohta ja seda vähest teavet, mis
meil näiteks Eesti perekonnaajaloo pinnalt on
võimalik kasutada, siis tuleb tunnistada, et kui
üks lapsevanem teise juurest jalga laskis, siis
oli olukorrast ja ajast olenevalt kas mõisnik,
külavanem või kirikuõpetaja see, kes piltlikult
öeldes poolvägisi vanema lapse juurde tagasi
tassis ja käskis tal ikkagi leivaviilu lapsele
kätte anda. Nii et inimene sotsiaalse loomana
on ikka püüdnud oma järeltulevat põlvkonda
niimoodi elus hoida, et on kas või sunnijõul
pannud mõlemad vanemad last kasvatama.
Meenutan siin aega, kui Elo Odres palju aas-
taid tagasi kirjutas artiklit, mille tarvis ta oli
kutsunud Res Publica erakonnast Reet Roosi ja
Isamaa erakonnast minu, arvates, et meil tuleb
sellel teemal tohutu debatt või vaidlus. Too-
kord saime Reedaga esimest korda kokku. Sel-
gus, et elatisrahafondi vajalikkuse küsimuses
on mõlemad erakonnad täpselt ühel meelel.
Ajakirjanikul oli väga keeruline selles loos
mingitki konflikti leida. Nii et inimlikust ja
konservatiivsest vaatevinklist – olgu see pea-
legi ühtlasi ka sotsiaaldemokraatlik idee – on
meil elatisraha fondi hädasti vaja, ja nüüdseks
on kindlasti üha enam inimesi selle vajadusest
aru saanud. Ajaloo kohta veel veidi vigade
parandust – nimelt, kolmanda lapse toetuse 96
eurole tõstis siiski Isamaa ja Res Publica Liidu
ning Reformierakonna koalitsioon, mitte sot-
siaaldemokraadid, aga see on öeldud lihtsalt
väikese ajaloolise õiendusena.

Kõige olulisema juurde. Kui naisterahval ei
ole kindlustunnet, et tal on elementaarsed või-
malused lapse kasvatamiseks vähemalt 18. elu-
aastani, siis ta neid lapsi ei sünnita. On väga
tänuväärne, et mitu erakonda toetab tunduvalt
suuremaid toetusi alates pere kolmandast lap-
sest, ent vaadates faktidele otsa, on näha, et
Eesti suurim kukkumine on esimeste laste sün-
dimata jäämine. Teadlased on välja selgitanud,
et kõige peamise põhjusena nimetavad naised
seda, et neil ei ole piisavat turvatunnet, neil ei
ole kindlustunnet, et teise vanema lahkumise
korral oleks tagatud elementaarsedki võimalu-
sed oma lapse üleskasvatamiseks.

Elatisrahafondi mõju on tegelikult palju
suurem kui see, et me saame aidata konkreet-
seid lapsi. Me anname kindlustunnet mees-
tele ja naistele, kes tahavad lapsi saada ja kasva-
tada. Me anname neile kindlustunnet, et nad ei
pea üksinda sõdima teise lapsevanemaga ele-
mentaarse miinimumsumma kättesaamise eest,
vaid riik on neile tubli ja tõhus vahemees. Kui
vaadata seda kõike lapse seisukohast, siis
lisandub veel üks väga oluline asi. Julgen kin-
nitada, et mitte ühelegi lapsele ei meeldi pealt
vaadata, kuidas tema lihane ema ja isa peavad
omavahel vaidlema või kaklema, eriti veel
raha pärast. Elatisraha fondi üks kaudne mõju
ei piirdu ainult rahaga, vaid tähendab ka seda,
et tegelikult jäävad vähemaks vanematevahe-
lised tülid rahaküsimustes, sest riik astub vahe-
meheks ja tekib rohkem võimalusi, et need
kaks, enamasti väga kena täiskasvanud ini-
mest, kes lihtsalt pole suutnud omavahel kok-
ku leppida, saavad ise asjad selgeks rääkida.
Maailm muutub, meil sünnib aastas juba mitu-
sada last, kelle puhul ei olegi võimalik teha
kannet teise vanema kohta, sest nad on sündi-
nud kunstliku viljastamise teel. Aga kui mõle-
mad vanemad on teada, siis on moraalne küsi-
mus saada nad oma lapse kasvatamist toetama.

Isamaa ja Res Publica Liidu pikk ja põhja-
lik programm, mida siinkohal teile kaugelt
näitan ja millega soovitan kõigil tutvuda, ei
piirdu ainult elatisrahafondiga. Meie program-
mi lehekülgedel 32–39 on palju punkte, mis
räägivad sellest, kuidas ennetada elatisraha
maksamiseni jõudmist. On väga oluline siinko-
hal üle rõhutada, et mitte elatisraha maksmine
ei ole omaette eesmärk, vaid tuleb säästa pere-
kondi sellest, et elatisraha maksamiseni üleüld-
se jõutaks. Tuletan veel kord meelde, mida

Margus Tsahkna kordas, et enamik lahku läinud vanemaid saab hakkama sellega, et lepitakse omavahel kokku, kuidas nad last kasvatavad ja majandusliku poole eest hoolitsevad, st nad ei ole jõudnud elatisraha maksmiseni kohtuotsuse kaudu. Sellepärast on meie hinnangul äärmiselt tähtis nii suhtlemis- kui ka perekonnaõpetuse laiendamine juba kooliprogrammis. Head eeskujud on selles vallas näidanud näiteks Põhjamaad. Kuid oluline on ka kohustuslik lepitusmenetlus lapsevanemate vahel juhul, kui nad ei ole vabatahtlikult omavahel kokku leppinud toetavas vanemluses. Ka see on olnud selline näide, mida üks erakond on pidanud kahe inimese eraasjaks, kuid meie näeme, et tegemist on palju laiema küsimusega just seetõttu, et laps ei saa selles olukorras ennast ise kaitsta ja tal puudub võimalus oma vanemaid lepitada. See on samamoodi, nagu riik saab anda suuremat tuge kohustusliku lepitusmenetluse näol selle lapse huvides, välja arvatud juhtudel, kui lahutatakse selle tõttu, et üks vanem on teise suhtes vägivaldne. Elatisrahafond on ka majanduslikus mõttes kõige efektiivsem laste kasvatamisel, kuna suunab lapseni raha, mille vastasel korral peaks nii või teisiti kinni maksuma solidaarne sotsiaaltoetuste süsteem. Isamaa ja Res Publica Liidu nimel, meie kui eelnõu esitajate nimel kutsun kõiki rahvasaadikuid üles seda eelnõu toetama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun protseduuriline küsimus, Peeter Võsa! Palun mikrofon Peeter Võsale!

Peeter Võsa

Aitäh! Mulle öeldi enne, kui ma ei saanud oma repliiki öelda, et ma saan sõna. Selgub, et sõna ma ei saa, sest ma ei ole fraktsiooni esindaja. Aga ma saan aru, et mul on ikkagi õigus repliigiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Kui siit kõnetoolist või kohapealt läbirääkimiste käigus teie nime nimetatakse või teile viidatakse, siis muidugi on teil õigus repliigiks.

Peeter Võsa

Heljo Pikhof tegi seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Ei, ma ütlesin läbirääkimiste käigus. Hetke seisuga on läbi rääkinud ainult üks Riigikogu liige, Liisa-Ly Pakosta. Ma kuulasin teda üsna tähelepanelikult, minu meelest ta rääkis küll Reet Roosist, aga mitte Peeter Võsast.

Peeter Võsa

Ei-ei! Mitte praegu, vaid enne, kui ma ei saanud repliigiks sõna.

Aseesimees Jüri Ratas

Täpselt nii ja juhataja ütles teile siis – see hetk jääb umbes kümne minuti taha –, et kui läbirääkimiste käigus nimetatakse Riigikogu liiget, siis tal on repliigi õigus. See, mida tehakse küsimuste-vastuste vóorus, ei kandu üle läbirääkimiste vóoru. Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Laine Randjärve! Kas Reet Roos soovib esitada repliigi kohapealt? Ei soovi. Palun, Laine Randjärv! Kaheksa minutit.

Laine Randjärv

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed, rahvasaadikud, kaaslased! Esiteks rõhutan veel kord, et me hakkame hääletama mitte fondi loomise otsust, vaid ettepanekut Vabariigi Valitsusele töötada välja süsteem, mis garanteeriks elatisraha väljamaksmise. Teema on ülimalt tundlik, see puudutab kahjuks tuhandeid ja tuhandeid üksikvanemaid ning lapsi, seetõttu ei ole aus seda valimiskampaania vankri ette rakendada. Liberaalse maailma vaate pooldajana ei pea ma õigeks, et seadus karistaks neid, kes maksumaksjatena oma kohustust täidavad ja elatisraha tasuvad. Pean oluliseks eelkõige seda, et maksuma sunnitaks elatisvõlgnikke, mitte niivõrd seda, et kohustused jäetaks kõikide ausate maksumaksjate kanda. Tuletan meelde, et menetluses on ka seaduseelnõu nr 803, mille vastuvõtmise korral võiks kohus kehtestada elatisraha maksuvõlgnikele keelu riigi toetuste saamisel või ka näiteks karistusena võtta ära juhiloa. Kuid sotsiaalpoliitika ongi riigi toimimise kontekstis erandlik nähtus. See ei tulene kasu saamisest, vaid abivajajate toetamisest ja abistamisest. Hea riik tuleb nõrgemale appi. Seetõttu peame sotsiaalpoliitilisi otsuseid tegema eelkõige vajaduspõhisuse printsiibist lähtudes. Reformierakonna fraktsioonis on tänane hääletus jae-

tud vabaks. Isiklikult olen seda meelt, et ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele analüüsimiseks ja süsteemi väljatöötamiseks on õigustatud. Mina hääletan selle poolt, sest ükski maailmavaade ei keela inimlikkust. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Heljo Pikhofi! Muidugi, kaheksa minutit.

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eestis on last üksinda kasvatav vanem, kes 91% juhtudest on ema, jäetud omapäi, kui ta peab algatama lapse elatisraha väljanõudmist teiselt vanemalt, kes ei täida oma kohustusi. Teoorias on protsess ju lihtne ja loogiline – lapsevanemate vahel peaks olema notariaalselt tõendatud kokkulepe elatisraha maksmiseks ning lepest taganemise või hoidumise korral tuleb kohtule esitada kiirmenetluse avaldus elatisraha, teatud tingimustel elatisabi nõudeks. Kui ikkagi lapseraha kätte ei saa, tuleb pöörduda kohtutäituri poole. Kui seegi samm tulemusi ei anna, siis peab minema politseisse ja algatama kriminaalasja. Pahatihti pöörduakse siis uuesti kohtutäituri poole, et juhatada tolele kätte teots oma kohustustest hoiduva vanema juurde. Küllap jätsin veel palju vahele, sest praktikas võib sellest saada tõeline kolgata tee ja tihtilugu ilma lunastuseta, sest tulemuseks on ikkagi ümmargune null. Kogu selle saaga vältel kannatab eelkõige laps, tema heaolu ja kasvukliima.

Meie praegune kord ei suuda tagada väga paljude laste õiguste kaitset, mis ometigi on riigi kohus. Et lapse elatisraha kättesaamine ei kulge ludinal teisteski riikides, on peaaegu kõigis Euroopa maades olemas institutsioonid, kes tegelevad elatise kogumise ja väljamaksmisega. Mõnel üksikul juhul on ka muud voliulatuselt tõhusad mehhanismid, mis tagavad lapsele elatise määramise ja avansina kalendrikuu algul nn ülalpidamistoetuse, kui kokkuleppeid ei täideta. Võla sissenõudmiseks kasutatakse kohustatud lapsevanema vastu kõiksugu vahendeid, näiteks igakuist palgast kinnipidamist, varade arestimist ja pantimist, ka juhi-

lubade äravõtmist, maalt väljasõidu keelu kehtestamist jne.

Lapserraha kättesaamiseks on mitmeid malle, aga mitte kusagil meie lähiümbruses ei ole üksinda last kasvatav vanem jäetud ihuüksi oma murekoormat tarima. Belgias näiteks tegeleb elatise sissenõudmisega vastav kogumisamet, Hollandis samalaadne amet juhul, kui kohtu määratud elatise maksmise kohustust ei täideta. Norras ja Rootsis kogutakse ja edastatakse elatist institutsioonide kaudu ning seda makstakse iga kalendrikuu alguses ette. Enamikus riikides kuulub süsteemi nn tagatud elatistoetus, mida makstakse kokkuleppe täitmata jätmise korral ja mida riiklik institutsioon võib kohustusi mittetäitvalt vanemalt tagasi nõuda. Austrias, Belgias, Taanis, Soomes, Prantsusmaal, Saksamaal, Norras ja Rootsis on loodud võimalused elatise tagamiseks juhuks, kui lahus elav vanem ei saa maksta, ei suuda tasuda kogu summat või keeldub maksmast. Sellised institutsioonid võivad kuuluda riigiametite juurde või olla loodud eraldi. Samas on Eesti üksikvanemate hulga poolest OECD riikide esiviisikus, meil on 42 000 ühe vanemaga perekonda ja ühe vanemaga kasvab iga neljas laps ehk umbes 56 000 alaealist last. Just säärased leibkonnad elavad kõigist kõige kitsamalt. Olukorra raskusest annab pildi see, kui öelda, et kolmandik neist elab alla absoluutse vaesuse piiri.

Täitemenetluses on praegu ümmarguselt 9000 elatise sissenõudmise nõuet, aga see ei anna kaugeltki mitte täit pilti, sest suur osa üksikvanemaid ei võta lapserraha sissenõudmiseks midagi ette – kes teadmatusest, kes kurnatusest, kes eneseväarikuse tõttu, kes hirmust endise kaasa vägivaldsuse ees. Põhjusi on teisi ning nendest paaridest, kes lähevad lahku inimese moodi ja suhtlevad omavahel edasi, me ju praegu ei räägi. Fakt on see, et tuhanded lapsed kasvavad ilma teise vanema toeta. On kõiksugu kavalaid nõkse, et mitte oma lapsele raha maksta. Isegi kümme aastat ühtejärke osatakse karistamatult viilida, aga selle ajaga võib võlg väga suureks paisuda. Kuni ühel päeval pöördub kohustatud vanem ise kohtusse, et teatada: ei ole jah suutnud maksta, aga majanduslik seis pole teps mitte paranenud. Sel juhul võlg kustutatakse, sest nõuded aeguvad. Üha sagedamini kaovad kõik otsad välismaale.

Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et elatise nõue ei ole pelgalt vanemate omavaheline asi. Üks asi on endisele kaasale koht kätte näidata, kui laps ise on kahe silma vahele jäänud. Teine asi on olla riigile võlgu. Riigi kohus on tagada laste õiguste kaitse, tõdevad rahvusvahelised lepped.

Pea kõikides Euroopa riikides on olemas institutsioonid, mis tegelevad elatise kogumise ja väljamaksmisega, nagu juba eespool ütlesin. Mõistagi on meil vaja Eesti oludele sobivat mehhanismi. Praegu pole riigil olukorrast isegi mitte vettpidavat ülevaadet. Mõistagi nõuab fondi loomine korralikku analüüsi ja raha, nagu juba ütles eelkõneleja Laine Randjärv. Ent raha kulub ju praegugi kohtu, politsei ja täiturite otsatule tööle, kes elatise küsimustega tegelevad, ning läheb tihtilugu tuulde. Eesti lapsed ei tohi oma õiguste poolest olla vähem kaitstud kui teiste Euroopa Liidu riikide lapsed. Seega on ka Eestis vaja luua elatismaksete garanteerimise süsteem, mis tagaks lapsele määratud raha õigeaegse laekumise. Sotsiaaldemokraadid on seisukohal, et süsteem peaks hõlmama sellise institutsiooni loomist, mis maksaks last kasvatavale vanemale väljamõistetud elatise õigel ajal ära ning nõuaks selle sisse vanemalt, kellel on elatise maksmise kohustus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mari-ka Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Keskerakonna fraktsioonil on kindlasti hea meel, et selline eelnõu on täna siin saalis ja ehk on meil ka reaalne võimalus see otsus vastu võtta ja selle teemaga edasi minna. Peale sotsiaalkomisjoni on sama teematikat arutatud ja isegi laiemalt käsitletud õiguskomisjonis. Olen olnud selle komisjoni liige ja võin öelda, et Keskerakonna fraktsioon on erinevalt mõnest teisest erakonnast alati toetanud fondi loomist ja ka mõtet, et riik peaks selle küsimusega laiemalt tegelema.

Miks ma küsisin enne kolleeg Margus Tsahkna, et kuidas nad ei ole suutnud seitsme aasta jooksul seda ära teha? Ikka sellepärast, et selgitada, siin on samuti tegemist demagoogiaga. Ei teinud nad seda siis, kui nad seitse aastat

võimul olid, ei teinud nad ka aastatel 2003–2005. Kui see oleks olnud nende jaoks väga tähtis küsimus, prioriteet, siis oleks see loomulikult oma partneriga kokku lepitud. Selline vastus, et me ei saanud Reformierakonnaga kokku leppida, ei ole õigustatud. Ja kolleegid siin minust vasakul käel, sotsiaaldemokraadid! Ma saan aru, te olete vähe aega võimul olnud, aga ikkagi, üks teie ajalukku jääb ka see, et te võtsite oma eelnõu ju tagasi, kuigi jah, te olete olnud selles küsimuses üsna aktiivsed. Nii et sellega põhjendada ei saa, et partnerid pole nõus. Ütleme nii, et siis ei ole mõtet minna koalitsiooni väikese vennana, kui me ei saa seal mitte midagi ära teha. Reformierakond on selgesti välja öelnud, et elatisraha võlgnevus on kahe inimese vaheline probleem, see on taandatud eraisikutevaheliseks probleemiks. Seda on Reformierakonna ministrid ju mitu korda öelnud ja üks valija teeb selle järgi oma otsuse. Selline on nende selge seisukoht olnud aastaid ja nad ei ole seda muutnud, vähemalt on teada, et nemad fondi loomist ei toeta. Aga Keskerakonna fraktsioon toetab kindlasti nii elatisrahafondi loomist kui ka selle küsimuse laiemat lahendamist.

Me teame, et kohtusüsteem ei saa praegu elatisrahanõuete tagasinõudmisega hakkama. Umbes 500 menetlust aastas tuleb kõne alla, rohkemaga nad toime ei tule, kuid 12 000 inimest on järjekorras. On vägagi selge, et riik peab praegu appi tulema ja hakkama tegelema nende küsimustega. Riik peab maksma esmalt toetust üksikvanemale – emale või isale –, pärast on aega seda tagasi nõuda. See on väga loogiline ja nagu siin on juba mitu korda öeldud, selline süsteem kehtib väga paljudes riikides. Muide, näiteks Läti on meist jälle ette jõudnud. Lätis makstakse igas kuus nendele vanematele 45 eurot. See on küll väike raha, aga midagi siiski, ja inimene tunneb, et riik on taga. Aga meie pole midagi ära teinud – juba 15 aastat. Loomulikult on igal pool – Soomes, Norras, Austrias, Belgias, Prantsusmaal, Taanis, Saksamaal, Austraalias – vastav süsteem olemas. Näiteks Soomes makstakse igas kuus 118 eurot. Nii et vaadake maailma ja ma kutsun teid kõiki hääletama selle eelnõu poolt, et me saaksime ükskord selle ära teha. Keskerakond toetab elatisrahafondi loomist ja ka laiemalt kogu selle süsteemi arendamist ning

probleemi lahendamist, kuidas toimida kohtu väljanõudmistega jne. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, kas teil on protseduuriline küsimus?

Kaia Iva

Ma palun repliigiõigust, kuna eelkõneleja viitas otseselt meie erakonna tegevusele. Nimelt tahan öelda, et ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Kaia Iva! Repliigiõigus on siis, kui nimetatakse Riigikogu liiget. Praegu ei nimetatud Kaia Iva. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 773 lõpphääletusele. Asume nüüd lõpphääletuse ettevalmistuse juurde.

Head ametikaaslased, kuna otsuse eelnõu 773 nõuab Riigikogu koosseisu hääلteenamust, siis enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 73 Riigikogu liiget, puudub 28.

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 773. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 61 Riigikogu liiget, vastu 9 ja erapooletuid ei ole. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 773 on otsusena vastu võetud. (Tabel 9.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Äriseadustiku ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (785 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise päevakorrapunkti juurde. Teine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu 785. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks õiguskomisjoni liikme Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Austatud esimees! Lugupeetud kolleegid! Jutt on äriseadustiku muutmisest ja ma tuletan lühidalt meelde eelnõu sisu. Mõte on selles, et väga väikeste idufirmade majanduslik taust ja

rahalised võimalused on olnud äärmiselt piiratud. Tõenäoliselt enamik nendest ei halda mingit muud kapitali kui ainult idee ja igasugune abi on väga teretulnud. Eelnõu sisust me rääkisime juba eelmisel korral. Esmaspäeval, 19. jaanuaril valmistasime õiguskomisjonis selle ette teiseks lugemiseks. Kohal viibisid siseminister Pevkur, ministri nõunik Salumäe ja terve hulk teisi inimesi, sh Eesti Liisingühingute Liidu tegevdirektor Reet Hääl, Eesti Pangaliidu tegevdirektor Katrin Talihärm, Swedbankist Annemari Öunpuu, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ametikogu juhatuse esimees Janek Pool ning koja eestseisuse liige ja ametikogu juhatuse liige Arvi Pink. Tehti kaks ettepanekut, millele ma juhin tähelepanu. Esimene ettepanek on see, et ...

Aseesimees Laine Randjärv

Üks hetk, ettekandja! Palun katsume saalis natuke vaiksemalt olla! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Ega see siia ei kosta. Aitäh igal juhul! Nii siis, esimene ettepanek on järgmine: "Käesoleva paragrahvi 2. lõike nõuetele mittevastavate osaliselt või täielikult võõrkeelsete dokumentide esitamisel juhindub registripidaja üksnes talle esitatud eestikeelsetest dokumentidest või tekstiosadest. Ettevõtja ja kolmandad isikud ei saa võõrkeelsetele dokumentidele ja teksti osadele tugineda." Põhjus on täiesti arusaadav, sest dokumendid liiguvad eri registritesse, eri kohtadesse ja eri ametnike kätte ning meil kehtib riigikeel, st me ei saa eeldada kogu juriidilise tausta tundmist võõrkeeles. Seda konsensuslikku ettepanekut on arvestatud täielikult.

Teine konsensusalusel tehtud parandus puudutab § 1 lõikes 2 sätestatud. Põhiline asi on see, et teatavasti pantija ja pandipidaja on tsiviilõiguslikus mõttes solidaarselt vastutajad, mõlemal poolel on olemas majanduslikud huvid, vajaduse korral võib tekkida regressihagi. Seetõttu on öeldud, et organi otsuse vastuvõtmiseks õigustatud isik on tavaliselt pantija, aga me lisasime juurde ka pandipidaja, kellel on ka oma majanduslik huvi olemas. See annaks võimaluse vajaduse korral regressihagi vältida, ökonoomia põhimõttest lähtudes. Ja ongi kõik. Tehti ettepanek võtta eelnõu teine lugemine täiskogu päevakorda 27.01.2015, s.o täna.

Komisjoni ühehäälneline ettepanek on teine lugemine lõpetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Suur tänu veel kord! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Ei soovita. Juhtivkomisjon on teinud eelnõu kohta kolm muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Õiguskomisjonilt on muudatusettepanekud nr 1, nr 2 ja nr 3, kõik arvestatud täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Ettepanek oli eelnõu 785 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

3. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (770 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 770 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni aseesimehe Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, head kolleegid! Nagu te mäletate, nelja aasta jooksul on kriminaalmenetluse seadustiku kohta tehtud kõikvõimalikke muutmissettepanekuid. Mailis Repsi ehk Keskerakonna eelnõu on olnud nendest üks liikmapanevamaid jõude, et jõuda kriminaalmenetluse seadustiku konsensuslike muudatuseni. Aga kuna töö on väga mahukas, siis on valitsus toonud meie ette eelnõu selle osa, mis puudutab ennekoike vahistamist ja kodanike põhiõigusi vahistamise korral, samuti väärteomenetluse seadustikuga seotud muudatusi. Esimene lugemine oli juba möödunud kalendriaasta novembrikuus, sellel aastal oleme õiguskomisjonis ette valmistanud eelnõu teist lugemist. Kõigepealt, 13. jaanuaril olid meil komisjonis külalised, Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Heili Sepp ning Riigiprokuratuurist riigi peaprokurör Lavly Perling ja riigiprokurör Tristan Ploom. Prokuröride mure oli seotud ennekoike sellega, kuidas mõjutavad muudatused igapäevast tööd ning töötajate koormust ja võimet nendega toime tulla, eriti vahistamistega.

Veel oli meil diskussioon juhuleidude, õigemini selle üle, kas selline seadusmuudatus on üldse vajalik, sest juhuleiuna saadud tõendite lubatavuse küsimust saab lahendada kohtupraktika kaudu. Arutlesime ka kannatanu mõiste muutmise üle, täpsemalt, kas definitiooni laiendamine on menetluslikult põhjendatud. Etteruttavalt võin öelda, et termini "kannatanu" defineerimisega me tegeleme eelnõu edasisel menetlemisel. See jutt, millest ma nüüd rääkisin, oli ennekoike 13. jaanuari istungil.

20. jaanuari istungil menetles õiguskomisjon terve hulga muudatusettepanekuid ja mõnest teile ka räägin. Ma arvan, et seletuskiri on põhjalik ja te saate ka ise sellest kõigest kenasti ülevaate. Ma ei peatu esimestel muudatusettepanekutel, milles on tegemist ennekoike tekstitäpsustusega. Tähelepanu tuleks pöörata ehk viiendale muudatusettepanekule, millega täpsustatakse uurimise või menetluse alluvust, nimelt Maksu- ja Tollimeti ning Kaitsepolitsei ameti puhul tehakse seaduses selgem joon vahele, siiaamaani reguleeris seda Vabariigi Valitsuse määrus. On ka muudatusi, mis on seotud Euroopa õiguse kohaldamisega, ja neid on siin terve hulk, alates 10. muudatusettepanekust kuni 14. muudatusettepanekuni.

Võib-olla veel üks oluline muutus selles eelnõus, või ütleme, senise praktika muutus on ettepanek nr 17, mis puudutab väärteomenetlust ja selle kohustuslikkuse põhimõtet. Nimelt, muudatuse kohaselt on järgmine põhimõte: "Väärteote tunnuste ilmnemisel on kohtuväline menetleja kohustatud alustama ja läbi viima väärteomenetluse, kui tegu ei ole kohtuvälise menetleja veendumuse kohaselt vähetähtis või puuduvad käesoleva seadustiku §-s 29 sätestatud väärteomenetlust välistavad asjaolud. Vähetähtsa väärteote korral ei pea väärteomenetlust alustama ja võib piirduda väärteote tunnustega teo toimepannud isiku suulise hoiatamisega." Nagu seletuskirjast näha, on selliseid näiteid päriselust terve rodu. Lihtne näide võib olla see, kui politseiametnik märkab, et keegi viskab paberi prügikasti kõrvale maha, siis protokollit tegemine ega kirjalik menetlus ei ole, kuidas öelda, proportsionaalne, sest piisab inimese korralekutsumisest. Selliseid näiteid võib ette tulla ka liikluses, näiteks sõiduõigust tõendavate dokumentide puudumine. Kui politseinik suudab tee peal, andmebaase kasu-

tades selgeks teha, et halli pea ja prillidega mees on Rein Lang, kuigi tal ühtegi dokumenti ei ole, sest kõik teavad teda nii ehk naa, siis nad ütlevad talle, et hea kodanik, järgmine kord katsuge dokumendid enda ligi hoida, ega hakka tingimata protokollu vormistama.

Kui rääkida, kas sellega kaasneb veel mis-
kit, siis kehtivas väärtomenetluse seadustikus on selline kord, et ka suulise hoiatuse puhul peab menetlusale inimesele selgitama tema õigusi ja tal on õigus anda ka ütlosti, kuna seadustik ei sätesta erikorda. Ka praegu kehtiva suulise menetluse puhul, milles teatud asjaolud kirja pandi, kaotatakse kirjalik osa, sellel lihtsal põhjusel, et mõistlikult ressursi kokku hoida.

Üks oluline muudatus on ka see, mille number on 20, ja see puudutab kiirmenetluses trahvimäära tõstmist juriidilise isiku puhul 1300 trahviühikult 13 000 trahviühikule ja füüsilise isiku puhul 100 trahviühikult 200 trahviühikule. Teatavasti üks trahviühik on 4 eurot ja seetõttu nende rikkumiste puhul, kus on suurem sanktsioon ette nähtud, on võimalik teha kiirmenetlus. Milline on selle mõju rahalises või menetluste arvu mõttes, eks seda peab näitama praktika.

Arutelukohti on selles eelnõus veel, aga kuna muudatusi sai palju, siis teeb õiguskomisjon suurele saalile ettepaneku täna selle eelnõu teine lugemine katkestada – seda me arvasime kõik üksmeelselt – ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks juba 30. jaanuar kell 16, et vaadata läbitöötatud tekstile veel kord otsa ja teha viimased muudatused. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Kõnealuse eelnõu kohta on tehtud 22 muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Kõik ettepanekud on teinud juhtivkomisjon ehk õiguskomisjon ja need on arvestatud täielikult. Vaatame ühekaupa: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 770 teine lugemine katkestada. Määrän eelnõu 770 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. jaanuari kell 16.

4. Rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse eelnõu (757 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine on Vabariigi Valitsuse algatatud rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse eelnõu 757 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Reet Roosi!

Reet Roos

Lugupeetud kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse eelnõu 757 ettevalmistamist teiseks lugemiseks 12. jaanuaril ja 20. jaanuaril. Peale sotsiaalkomisjoni liikmete oli kutsutud ka Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna peaspetsialist Ingrid Ots-Vaik. Komisjon arutas eelnõu 757 kohta tehtud täpsustavaid muudatusettepanekuid, neid oli kokku 16. Selgitusi täpsustuste kohta andiski Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna peaspetsialist. Tegemist oli kas tehniliste või keeleliste täpsustustega. Sisulise selgitusena võin mainida, et kuna s.a 1. jaanuaril jõustus uus riigilõivuseadus, siis tuli riigilõiv kohaldada uuele seadusele. Muu hulgas ümardati riigilõive, kuni 1000-euroste lõivude kehtestamisel 5 euro täpsusega ja sealt edasi 10 euro täpsusega. Komisjon otsustas järgmist: võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, see oli konsensuslik otsus; teha ettepanek teine lugemine lõpetada, samuti konsensuslik otsus; saata kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 29. jaanuariks 2015 ja ka see otsus oli konsensuslik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on tehtud 16 muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult. Number 2 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 3 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 4 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 5 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 6 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 7 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 8 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 8

sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 9 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 10 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 11 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 12 sotsiaalkomisjonilt, arvestada täielikult; nr 13 sotsiaalkomisjonilt, arvestatud täielikult; nr 14 sotsiaalkomisjonilt, arvestatud täielikult; nr 15 sotsiaalkomisjonilt, arvestatud täielikult; nr 16 sotsiaalkomisjonilt arvestatud täielikult. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhativkomisjoni ettepanek on eelnõu 757 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Juhataja võtab ühe minuti vaheaega kuni kella 12.36-ni.

V a h e a e g

5. Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (731 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame päevakorrapunktide arutelu. Järgmine punkt on sotsiaalkomisjoni algatud raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 731 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Minule usaldati raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu ja komisjonis arutatu ettekandmine. Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 731 esimene lugemine lõpetati 4. detsembril 2014. aastal ja muudatusettepanekute tähtajaks määrati 18. detsember 2014. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks tegid oma ettepanekuid Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning Riigikogu liige Priit Sibul. Eelnõu kohta saatsid arvamuse SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks, Eesti Naistearstide Selts, Eesti Seksuaaltervise Liit, Eesti Õpilasesinduste Liit ja Eesti Kirikute Nõukogu. Paar päeva tagasi saime veel ühe arvamuse Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsilt. Eelnõu kohta esitasid rohkearvuliselt kirjalikke pöördumisi ja seisukohavõtte ka eraisikud. Sotsiaalkomisjon arutas raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise

seaduse eelnõu 731 enne teisele lugemisele saatmist kahel istungil: 13. jaanuaril ja 20. jaanuaril.

13. jaanuaril arutasime eelnõu koos huvi-gruppidega ja istungil tehti terve hulk menetluslikke otsuseid ning arutati muudatusettepanekuid. Istungil osalesid järgmiste organisatsioonide esindajad: SA Perekonna ja Traditsiooni Kaitseks ja Varro Vooglaid; Eesti Naistearstide Selts ja doktor Kai Haldre; Eesti Seksuaaltervise Liit ja Mairi Kaha; Lapse Huvikaitse Koda ja Ena Soodla; Eesti Lastevanemate Liit ja Ivar Tröner; Lastekaitse Liit ja Martin Medar. Kohal oli ka Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnast Katre Tubro ning Sotsiaalministeeriumi esindajad. 20. jaanuaril vaatasime veel kord läbi muudatusettepanekud ja täpsustasime mõnda neist, mis olid enne otsustamata.

Räägin alguses otsustest. Sotsiaalkomisjon otsustas saata eelnõu teisele lugemisele 27. jaanuariks 2015. aastal ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Samuti langetas sotsiaalkomisjon otsuse, mille kohaselt juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, saadetakse eelnõu kolmandale lugemisele 29. jaanuariks ehk juba selsamal nädalal.

Ütlen veel kord paari sõnaga, mis on plaanitava seadusmuudatuse eesmärk ja miks me üldse praegu niisuguse muudatusega tegeleme. Eesmärk on viia kehtiv raseduse katkestamist reguleeriv seadus vastavusse Eesti Vabariigi põhiseadusega. 2014. aasta juunis esitas õiguskantsler väga põhjaliku analüüsi, mis näitab, kuidas olemasolev seadus läheb vastuollu põhiõigustega, näiteks naise enesemääramisõigusega ning õigusega privaatsusele ja tervise kaitsele. Juhtumid, kus noor ja lapsevanem on olnud eri arvamusel, on jõudnud ka kohtusse, kuid lahendit ei saagi tulla, kuna vägisi kellegi rasedust katkestada või kedagi vastu tahtmist sünnitama sundida pole 21. sajandi Euroopas mõeldav.

Igäüks võib ette kujutada, milliseid emotsioone võib kohtutee noores tekitada ja millist ressursi see ühiskonnalt nõuab. Võin öelda, et olen lugenud hammasrataste vahele jäänud noorte kirjeldusi oma läbielamistest ja see on masendav. Lisan meeldetuletuseks ka mõned arvud, mida me oleme sotsiaalkomisjoni istungil arutanud. Tänu seksuaalharidusele ja noortele sobilikele seksuaaltervise teenustele on

teismeliste abortide arv Eestis viimase 20 aasta jooksul langenud mitu korda. 1996. aastal katkestas raseduse 7000 15–17-aastast tütarlast, 2013. aastal oli see arv 191. 1992. aastal sai emaks 588 alla 18-aastast noort ja 2013. aastal 141.

Teadusuuringutest ja arstide igapäevapraktikast on teada, et mida enam kasutatakse vahendeid soovimatust rasedusest hoidumiseks ja mida erandlikumaks nähtuseks teismeliste soovimatu rasedus ühiskonnas muutub, seda enam on soovimatu rasedusega noorte seas neid, kelle kodused olud on rasked, kes kannatavad hoolimatuse ja vägivalla all ning kellel vanemaid õieti pole või neil puudub igasugune side lapsevanemaga. Kelle käest peaks luba küsima näiteks asenduskodus olev tütarlaps, kelle vanemad on alkohoolikud, aga vanemlike õigusi pole neilt ära võetud? Riskeeriv seksuaalkäitumine, nagu ka muu tervist kahjustav käitumine, on kõige enam seotud inimeste haridustaseme ja sotsiaalsete oludega. Väga noortel on soovimatu rasedus seotud sagedamini seksuaalvägivalla esinemisega.

Seaduse eesmärk ei ole kuidagi raskendada noorte ja nende vanemate omavahelist suhtlemist, seda ei saagi õigusnorm teha. Seaduseelnõu eesmärk on kaitsta noorte naiste tervist. Igasugused arstiabi saamise piirangud suurendavad tüsistuste riski. Naistearstid ja noortenõustajad, kes käisid meil komisjoni koosolekul, rõhutasid ja rääkisid oma kogemustest, et kui kodus valitsevad usalduslikud suhted, siis tulevad noored oma probleemiga arsti juurde koos lapsevanemaga ja neil pole vanema teavitamisega mitte mingisugust probleemi. Samas, osa vanemaid kahjuks ei saa mitmesugustel põhjustel oma kohustustega hakkama, aga noore naise raseduse aeg ei ole see hetk, mil aastate jooksul tehtud vigu saaks kiirkorras parandama hakata. Riik peab mõtlema ka nende alaealiste peale, kelle vanemad ei tule oma vanemaks olemise ülesandega nii hästi toime. Just neil rasedatel alaealistel on oht sattuda perevägivalla ohvriks. Olgu kohe alguses ära öeldud, et kui arst kahtlustab toime pandud vägivalda, siis vastu võetud lastekaitseaduse järgi on ta kohustatud kaasama vajaduse korral politsei, sotsiaaltöötaja jt spetsialistid. Nii nagu naistearstid meie komisjonis rääkisid, on see tavapärase praktika.

Kui rääkida komisjoni aruteludest, siis tegin mõned väljavõtted sellest, mida rääkis Varro Vooglaid. Kõike ei jõua ette lugeda, sellepärast et komisjoni koosolek kestis tunde, aga mul on aega paarkümmend minutit. Varro Vooglaid tões: "Tõime oma arvamustes esile seda, et praegune seadus on kahtlemata puudulik ja seda tuleks muuta, seetõttu me ei ole põhimõtteliselt vastu seaduse muutmisele. Meie arvates seonduvad raseduse katkestamise ja steriliseerimise seadusega mitmed väga põhimõttelised probleemid, kuni sinnamaani, et see on vastuolus põhiseadusega tagatud õigusega elule ja kõigi inimeste võrdsusega seaduse ees, millele on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsler Allar Jõks. Üks peamisi probleeme, kui me räägime vanemlikust nõusolekust, on meie arvates see, et vanemlikku nõusolekut ei tohiks mingil juhul tõlgendada vanemate õigusena nõuda oma alaealistelt tütarlastelt abordi tegemist." Kogu selle keskustelu jooksul jäi mulje, et see mittetulundusühing on abortide vastane.

Varro Vooglaid ütles veel nii: "Kui praegune seadus võimaldab sellist tõlgendust, et vanemad saavad nõuda näiteks oma 16-aastaselt tütrelt abordi tegemist, siis on see täiesti skandaalne ja tuleks kiiremas korras ära muuta. Sellele me juhtisime tähelepanu juba 2009. aastal ja needsamad printsipiibid kajastuvad ka meie seaduse parandamise ettepanekus, mis on meie seisukoha lõpus. Me tõime esile printsipi, et abordi vabatahtlikkuse nõue peaks tähendama seda, et nõusolek selleks on nii alaealiselt endalt kui ka vähemalt ühelt tema vanemalt."

Aga meil ongi ju probleem tegelikult selles, et kui lapsevanema ja noore neiu soov on erinev või arvamus on erinev, ja täna tuleb pöörduda kohtusse, siis ... jah.

Edasi rääkis Varro Vooglaid: "Rasedus on loomulik anatoomiline protsess – see ei ole haigus, ükskõik mil viisil see on alguse saanud, soovitud või mittesoovitud – ja mitte kedagi ei saa sundida abordile, just nimelt sellel põhjusel, et see ei ravi mitte ühtegi haigust." Tegelikult oli küsimus selles, kas kedagi saab sundida sünnitama vastu tahtmist. Seepeale Vooglaid kordas oma arvamust, et see on selline asi, milleks ei pea kedagi sundima, sest see on loomulik anatoomiline protsess, mis kulgeb omasoodu ja küsis, milleks me sunnime inimest, kes on ise oma tegude tõttu jäänud

lapseootele. Varro Vooglaid rõhutas meie komisjoni istungil mitu korda, et me peame ikkagi lähtuma normaalsest perekonnast ja normaalsete perekondade huvist. Aga milline on normaalne perekond? See pidi olema traditsiooniline perekond. Järelikult, ülejäänud on teistsugused perekonnad. Vooglaid ütles ka seda, et kui on näiteks ilmselgelt tegu narkomaanidest vanematega, kes ei ole suutelised üldse mingit seisukohta väljendama või asjadest arugi saama, siis peab olema mingi võimalus, kuidas seda küsimust lahendada, et jõuda ratsionaalse seisukohani. Selleks on võimalik mitmesuguseid viise ette kujutada, kas või mingi kiirendatud korras kohtumenetlus, kuhu kaasatakse eri osapooled. Tekib küsimus, kes on osapooled või mis on mingi mu lahendus. Vooglaid leidis, et tema arvates ei ole kindlasti õige jätta asi lihtsalt ühe naistearsti otsustada, kes ei tunne seda alaealist tütarlast üldse ega tea tema vanemaid, ei tunne tema hirmusid, ei tea tema probleeme. Ta ütles ka seda, et naistearst ei vastuta vähimalgi määral tagajärgede eest. Sellega, et günekoloog oleks ebakompetentsem kui kõik teised ümberringi, naistearstide esindaja kohe kuidagi ei nõustunud. Oma arutelu käigus möönis Vooglaid, et on erandolukordi, aga need tuleks kuidagi teistmoodi lahendada. Samas tekib küsimus, kuidas neid siis lahendada. Ega naistearst ei saa oma otsuste tegemisel seadustest kõrvale vaadata, ta peab ikkagi seadusi järgima. Komisjonis kõlas mitu korda, et mõned sätted on ikkagi erandjuhtude jaoks, mitte nii, nagu on üldlevinud printsiip, et teatud juhtudel võib olla keegi teine, mõni täiskasvanu, kes raseduse katkestamise protsessi kaasatakse.

Veel ütles Vooglaid komisjonis nii: "Mina leian, et ilmselgelt see, kui näiteks 14-aastane tüdruk on jäänud lapseootele, on viga. See tüdruk on teinud vea. Nüüd oleks väga kahetsusväärne, kui selle tõttu, et ta oma vanemaid üldse küsimuse lahendamisse ei kaasa, teeks ta veel teise vea, mida pärast peab kibedalt kahetsema." Kogu jutt käis sellest, justkui oleks ainult tütarlaps teinud vea, aga kõik teised lihtsalt pealt vaadanud.

Doktor Kai Haldre rääkis komisjonis, et kui seadus peab lähtuma normaalsest perekonnast ja kui Varro Vooglaid kujutab normaalset perekonda, siis tema jälle ei saa aru, kas seal ongi neid probleeme, mida seadus puudutab. Haldre

rääkis ka sellest, et kui naine on noorem kui 14-aastane, siis peab alati mõtlema sellele, kes on olnud tema partner, kuidas ta on üldse rasedunud ja kas ei peaks siin kedagi vastutusele võtma. Aga mul on päris vähe aega jäänud, nii et kõike ei ole võimalik teile ette anda.

Priit Sibul tegi ettepaneku mitte eelnõu arutada ja sellega tehtavaid muudatusettepanekuid vastu võtta. Tema ütles: "Vaadates meie üldist õigusruumi, on see ebaoproportsionaalne, kui me räägime noortest. Ma olen ka varem nii öelnud ja juba 2009. aastal ei toetanud ma neid muudatusi." Aga siis ta ei toetanud järelikult ka neid muudatusi, mis praegu kehtivad, aga need kehtivad. See on loogikaviga või oli keelevääratus.

Lastekaitse Liidu esindaja, kes oli eelnõuga tõsiselt tutvunud, ütles, et me peaksime rääkima erisustest. Tuleb arvestada alaealise eluküpsuse ja tema vanematest lähtuvate ohtudega, selle tõttu on tähtsad need muudatused, mis nad veel eraldi esile tooksid. Ta viitas ÜRO lapse õiguste konventsioonile, mis rõhutab, et lapse arvamus tuleb anda kohane kaal, arvestades tema vanust ja eluküpsust. Seda silmas pidades tuleb lastele tagada ka piisav ja ajakohane informatsioon ning nõustamine. Kui alaealine on võimeline andma informeeritud nõusoleku, siis liit toetab seda, et lapsel on õigus enesemääramisele, tervisele ja autonoomsusele.

Liisa Pakosta rääkis pikemalt IRL-i ettepanekutest ja sellest, et oleks hea, kui oleks kaasatud ka sotsiaaltöötaja. Näiteks Soomes pidi seda olema vähendanud... Ei ole nii? Sotsiaaltöötajast sa, Liisa, rääkisid ju. Ma loen siis ette komisjonis räägitu. "Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on seda meelt, et lõpliku otsuse teeb igal juhul alaealine ise ja ta ei vaja selleks kellegi nõusolekut, ei ühte- ega teistpidi. Küll aga oleme väga mures selle pärast, mida täna on siin mitu korda üle korratud, et alaealiste rasedusjuhtumite taga on tegelikult – mitte alati, ent ülimalt sageli – noore inimese hädasolek. Kai Haldre tõi seda just hetk tagasi esile väga ilmekalt ja teaduslikule uuringule tuginedes. Seetõttu me oleme teinud ettepaneku, et me võtaksime vastu sarnase korra nagu Soomes, kus alaealist, kes soovib rasedust katkestada ega soovi sellest isegi mitte oma vanemaid teavitada, käsitatakse igal

juhul hädasoleva lapsena uue lastekaitseseaduse mõistes. Igal juhul peaks temaga tegelema sotsiaaltöötaja, et tuvastada, mis on tegelikud asjaolud – kas last on ära kasutatud, kas ta on intsesti ohver, kas tal on kokkupuuteid narkootikumidega või kas ta on inimkaubanduse ohver. Kõik sellised asjad, milleks sotsiaaltöötajad õpivad vähemalt viis aastat ja omandavad kutse, et neid asju tuvastada. Sellised oskused ei ole siiski meditsiini üldainetes hõlmatud. Meie ettepanek on tagada see sellisel moel, et üksik hädasolev noor inimene ei jääks tähelepanuta, ei jääks vajaliku abita sotsiaaltöötaja näol. Ja veel kord üle korrates, sotsiaaltöötaja ei otsusta noore inimese eest loomulikult seda, kas ta teeb aborti, kas ta sünnitab või mida ta üldse oma eluga peale hakkab, vaid tegeleb selle noore inimesega uue lastekaitseseaduse § 24 lõike 1 mõistes." Siin sai kohe selgitatud, et rase noor ei pruugi olla hädasolev laps.

Sõna sai ka doktor Kai Haldre, Lastekaitse Liidu esindaja ... Vaatame veel. Viktor Vassiljev rääkis põhjalikult ja võttis sõna ka Lapse Huvikaitse Koda ja Sihtasutus Väärtustades Elu. Nemad ütlesid ...

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, ettekandja, öelge lõppsõna! Aeg on juba läbi.

Heljo Pikhof

Lõppsõna on selline, et arutasime komisjonis eelnõu põhjalikult ning oli poolt- ja vastuväiteid. Aga nagu ma aru saan, siis ka kõige kurjemad kriitikud on võtnud oma positsiooni tagasi, sest eelnõusse läks palju muudatusettepanekuid sisse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Stenogrammi jaoks kuulaksime ka juhtivkomisjoni ettepanekuid.

Heljo Pikhof

Ma ütlesin juba alguses, aga võin korrata. Sotsiaalkomisjon otsustas saata eelnõu teisele lugemisele 27. jaanuariks ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Samuti langetas sotsiaalkomisjon otsuse, mille kohaselt juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 29. jaanuariks ehk sellel nädalal.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Austatud Riigikogu! Kuna just äsja saabus Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanek tänast istungit pikendada kuni päevakorra ammendumiseni, siis ma panen selle hääletusele. Tähelepanu! Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku pikendada tänast istungit kuni päevakorra ammendumiseni. Palun võtta seisukoht ja hääletada! (Protestihääled saalist.) Katkestan hääletuse. Palun, Kaia Iva, protseduuriline küsimus! Palun andke mikrofon Kaia Ivale!

Kaia Iva

Aitäh! Minu teada algab komisjonide töö kella kahest. See tähendab, et seda ei ole võimalik sellisel kujul üldse hääletusele panna. Ma leian, et seda ettepanekut on vaja täpsustada. Nii et ma palun, kui see hääletusele tuleb, enne vähemalt kaks minutit vaheaega, et oleks võimalik seda klattida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Vastan, et mina ei saa teistmoodi ette lugeda, kui on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt tulnud avalduses kirjas ja siin kellaega ei ole. Kui te soovite võtta vaheaja ... Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Kodukorra järgi saab teisipäevane saali töö kesta kuni kella 14-ni. Nii et juhatajal on võimalik see hääletusele panna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Ma palun Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel kaks minutit vaheaega enne hääletust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kuna me ei saa seda täna enam hääletada, sest istung lõpeb kell 13, siis algab praegu vaheaeg ja on läbi ka meie tänane istung. Me jätkame arutelu homme. Praeguse seisuga on sõnavõtuks registreerunud Priit Sibul, Erki Nool, Liisa-Ly Pakosta, Andrus

Saare ja Tarmo Tamm. Soovin kõikidele
kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 13.01.
Istungi kestus 3 tundi ja 1 minut.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 28. jaanuar 2015

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Maksud
2. Sotsiaalkaitse
3. Väline oht ja julgeolekuolukord
4. Soojamajandus
5. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (731 SE) teise lugemise jätkamine
2. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (774 SE) esimene lugemine
3. Leseptioni seaduse eelnõu (813 SE) esimene lugemine
4. Tulumaksuseaduse § 26 muutmise seaduse eelnõu (784 SE) esimene lugemine
5. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse § 8¹ muutmise seaduse eelnõu (841 SE) esimene lugemine
6. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (713 SE) kolmas lugemine
7. Planeerimisseaduse eelnõu (571 SE) kolmas lugemine
8. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (789 SE) kolmas lugemine
9. Vedelkütuse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (675 SE) kolmas lugemine
10. Lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (740 SE) kolmas lugemine
11. Alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu (723 SE) kolmas lugemine
12. Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (806 SE) teine lugemine
13. Riigikaitse seaduse eelnõu (772 SE) teine lugemine

14. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, metsaseaduse ja veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (771 SE) teine lugemine

15. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (788 SE) teine lugemine

16. Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (809 SE) teine lugemine

17. Ehitusseadustiku eelnõu (555 SE) teise lugemise jätkamine

18. Hasartmänguseaduse, meediateenuste seaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (747 SE) teine lugemine

19. Liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (779 SE) teine lugemine

20. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (787 SE) teine lugemine

21. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvõlvemissioonil Liibanonis" eelnõu (840 OE) esimene lugemine

22. Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise 11. juunil 2002 allkirjutatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise lepingu muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (832 SE) esimene lugemine

23. Nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu (831 SE) esimene lugemine

Infotund

Aksesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu! Austatud peaminister! Ministrid! Head külalised! Alustame 28. jaanuari infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Infotunnis on kohalolijaks registreerunud 33 Riigikogu liiget, puudub 68. Täna osalevad peaminister Taavi Rõivas, sotsiaalkaitseminister Helmen Kütt ja välisminister Keit Pentus-Rosimannus.

1. Maksud

Aseesimees Laine Randjärv

Asume tänaste küsimuste juurde. Esimene küsija on Kadri Simson, kes esitab peaminister Taavi Rõivasele küsimuse maksude teemal. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Taavi Rõivas! Eelmise nädala esmaspäeval arutlesime rahandusminister Maris Lauriga tulumaksusüsteemide üle. Kõlama jäi see, et Reformierakond on astmelise tulumaksu vastu lihtsalt kõhutundest. Minu uuringuid teil selle vastuseisu õigustamiseks välja tuua ei ole. Eelmise aasta sügisel väitsite ka teie, et astmeline tulumaks pärssib majanduskasvu. Ometi on nii Tšehhi kui ka Slovakkia juba paar aastat tagasi loobunud sellisest tulumaksusüsteemist, mida meie kasutame, ja läinud tagasi astmelise tulumaksu juurde. Euroopas on tehtud tulumaksusüsteemide kohta ka uuringuid. Näiteks tehti Sloveenia majandusuuringute instituudis uuring, kus modelleeriti eri tulumaksusüsteemide ja maksu määrade mõju majanduskasvule. See simulatsioon näitas, et maksusüsteemi muudatused küll majandusarengut ei pärssi. Millistele uuringutele teie toetusite, kui väitsite, et astmeline tulumaks pärssib majanduskasvu?

Taavi Rõivas

Aitäh! Astmeline tulumaks ja inimeste teenistuse kõrgemalt maksustamine pärssi kindlasti pärssivad majanduskasvu. Seda, et tööjõumaksude suurusel, sh maksu määradel, on põhimõtteline mõju majanduskasvule, on esile toonud näiteks OECD. Selle organisatsiooni peasekretär viibib just praegu Eestis ja temaga koos esitlen ma paari tunni pärast OECD raportit, mis muu hulgas soovib Eestil tööjõumakse langetada. Täpselt nii, nagu minu juhitud erakond on pakkunud, ja täpselt nii, nagu ka praegu ametisolev valitsus on pisut vähem kui aasta jooksul ellu viinud. See, kui inimene õpib näiteks arstiks, näeb selle nimel

kurja vaeva, töötab teinekord rohkem, kui tavakoormus ette näeb, aga siis ütleb Keskerakond, et Eesti arstide palkadele peaks kehtestama tulumaksu määra 33%, ei pärssi minu hinnangul mitte ainult majanduskasvu ja kõrgema palgaga töökohtade loomist, vaid on ka näiteks arstide seisukohast väga ebaõiglane. Nad on teinud eriala omandamise nimel ränka tööd, nad on käinud pikalt koolis, aga teie ütlete, et neilt peaks maksudena rohkem raha ära võtma. Mina leian, et tööjõumaksud peaksid Eestis järgmistel aastatel langema ja selliselt, et kõigil Eesti inimestel – neil, kes käivad tööl, aga ka neil, kes on pensioniealised ja saavad pensioni – maksukoormus väheneks ja neile jääks rohkem raha kätte. See aitaks kaasa ka tulevasele majanduskasvule.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Taavi Rõivas! Teie nimetatud OECD soovitas meile aastaid tagasi ka tulumaksusüsteemi progressiivsust suurendada, aga miskipärast loeb meie valitsus raporteid valikuliselt. Need inimesed, kes teevad palehigis täiskoormusega tööd – näiteks hooldajad haiglates, lasteaiakasvatavad, päästjad ja väga paljud teised vajalikud tööd tegevad inimesed, kes teenivad väikest palka –, on praegu maksudega üle koormatud. Kahjuks peab nentima, et paljud teie väited on laest võetud. Näiteks on Reformierakond avalikult öelnud, et astmeline tulumaks esindab tüüpilist sotsialistlikku-kommunistlikku mõtteviisi, mille tagajärjeks on ühiskond, kus kõigil on enam-vähem vilets elada. Me teame, et selline tulumaksusüsteem on Soomes, Rootsis, Norras, üldse kõigis vanades Euroopa Liidu riikides. Äkki te võiksite nimetada need astmelist tulumaksu kasutavad riigid, kus kõigil on enam-vähem vilets elada?

Taavi Rõivas

Teie pakutud tulumaksu määr 33%, mis peaaegu kahekordistab inimeste maksukoormuse, kui võtta arvesse ka tulumaksuvaba miinimumi, ei ole kindlasti mitte ühelegi palehigis tööd tegevale inimesele kasulik. Ma olen ise läbi arvutanud kõikide erakondade pakutud

maksumuudatused, niipalju kui neid esitatud on, ja olen rehkendades jõudnud tulemusele, et Keskerakonna pakkumine ei ole mitte ühelegi Eesti töoinimesele kõige soodsam. Kõigile inimestele, kes saavad kätte alla 575 euro, on praeguse seisuga kõige soodsam maksupakkumine Isamaa ja Res Publica Liidul, kes on ka asunud – küllap teie rõõmuks – ütleme, astmelise tulumaksu pooldajate sekka. Minule isiklikult see rõõmu ei tee. Inimestele, kes saavad rohkem kui 575 eurot kätte – ja ma usun, et kõik Eesti inimesed peaksid teenima rohkem kui 575 eurot –, on IRL-i pakkumisest soodsam Reformierakonna oma. Inimestele, kes teenivad rohkem kui 846 eurot, on IRL-i pakkumine kahjulik isegi praeguse seadusega võrreldes. Teie jutt, et palehigis tööd tegevaid inimesi tuleks vähem koormata, on õige. Aga teie maksupakkumine, mis suurendab osa inimeste, sh arstide maksukoormust 33%-ni, teie jutuga kindlasti kokku ei lähe. Seetõttu mina teie maksuettepanekuid ei toeta.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud Taavi Rõivas! Ma arvan, et te tunnistate ka ise sisimas seda, et kui inimene teenib 2001 eurot maksustatavat tulu ja selle ühe euro pealt – uus maksumäär algab ju 2000 eurost – peab maksuma senise 20 senti asemel 33 senti tulumaksu, siis see 13 senti ei tee teda vaeseks. Tema sissetulek jääb ikka märksa suuremaks kui kolleegil, kes teenib näiteks 1900 eurot. Te räägite kogu aeg, kui soodus on praegune maksusüsteem, mis teeb kingitusi kõige jõukamatele, ja kui ettevõtjasõbralik on meie maksukeskkond, sest me jätame kogumata klassikalise ettevõtte tulumaksu, mida kogu ülejäänud Euroopas kogutakse. Sellest hoolimata on meil ometi ettevõtjaid, kes võtavad Maksu- ja Tolliametilt lühiajalist krediiti, st nad ei täida tähtjaks oma kohustusi riigi ees. Üks selline prominentne ettevõtja on teie erakonna nimekirjas kandideeriv Eerik-Niiles Kross, kes ei maksa makse, mis on ometi nii soodsad. Mida te sellistest ettevõtjatest arvate?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõik inimesed, kes tegelevad ettevõtlusega, väärivad tunnustust. Kui kellegi ettevõttel on parajasti raske aeg, siis mina teie asemel selle üle ilkuma küll ei hakkaks. Ettevõtjad loovad töökohti ja maksavad makse. Kui ettevõtjatel läheb hästi, saab hästi minna ka Eesti ühiskonnal. Tõepoolest, teie pakutavas maksusüsteemis toimub see väga järsk maksuastme tõstmine suhteliselt kõrge palga korral. Aga ometi puudutab see praegusi palku arvestades ka näiteks Eesti arste. Erinevalt teist keeldun mina nõustumast sellega, et Eesti arstid teenivad liiga palju või neid oleks õiglane suurema maksuastmega koormata. Veelgi enam, ma väidan, et kui IT-ettevõtted, näiteks Skype või ka TransferWise, mis on Eesti uus edulugu, loovad Eestisse töökohti, mille keskmine palgatase ületab 2000 eurot, siis seda tuleb soodustada, mitte ei tule sellele panna ette barjääre, mille tõttu võiks juhtuda, et need töökohad luuakse mujal. Ainult tänu sellele, kui näiteks TransferWise loob Eestis 100 kõrge palgaga töökohta, saavad Eestis kasvada maksulaekumised. Ainult tänu sellele, et palgad on sellistes firmades väga kõrged, saavad kasvada ka pensionid. Vaatame näiteks seda aastat. Homme kinnitab valitsus pensioniindeksi, mis tagab kõrgema pensionitõusu, kui seni arvati – 6,3% senise 5,9% asemel. See ei ole nii mitte sellepärast, et valitsusel tuli heldusehoog peale, vaid selle tõttu, et Eestis on palgad kasvanud, makse on paremini kokku kogutud ja tööpuudus on vähenenud. Kui Eestis luuakse kõrgema palgaga töökohti, siis see loobki võimaluse ka paremat pensioni maksta. Nii et ärge olge sellele vastu, sellega olete ka pensionitõusu vastu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Huvilistel on arvatavasti võimalik ka päris infotunni lõpus veel küsimusi esitada. Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Suur tänu! Minu küsimus on maksude ja eelkõige maksumaksjate kohta. Reformierakond on aastaid seisnud elatisabifondi loomise vastu. Üheks põhjuseks on olnud Reformierakonna seisukoht, et elatisabifondist tehtavad maksed ehk igakuised lapse heaks tehtavad

elatismaksed ei ole aus maksumaksja raha kasutamine. Eile võttis Riigikogu siinsamas saalis 61 häälega vastu IRL-i algatatud otsuse, et 2016. aasta 1. jaanuarist tuleb elatisabifond käivitada, ja tegi valitsusele selle kohta ettepaneku. Minu küsimus ongi, kas teie peaministrina viite selle Riigikogu otsuse ellu.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma usun, et kõigil Eesti inimestel on põhjust toetada Reformierakonda, et ma saaksin jätkata peaministrina ja viia ellu selle algatuse ning teha veel palju olulisi asju Eesti hüvanguks. Minul on nagu ka teil 1. märtsil tööintervjuu. Olen päris kõvasti pingutanud selle nimel, et Eesti inimeste usaldust pälvida, ja kavatsen seda tööd südamega edasi teha, kui Eesti inimesed mulle selleks võimaluse annavad. Mis puudutab seda konkreetset teemat, siis seda ettepanekut, mis iseenesest on arutelu algatuseks ju küllalt hea, te reklaamisite kui valmislahendust. Ma arvan, et sellega te läksite liiale ja andsite inimestele liiga ruttu liiga palju lootust. Selleks, et see asi realselt toimima saaks, on vaja veel kõvasti tööd teha. Ettepanek ise ei lahenda mitte ühegi üksikvanema probleemi. Me peaksime minu meelest suhtuma üksikvanemate majanduslikku olukorda märksa tõsisemalt. Ei piisa sellest, kui lihtsalt enne valimisi selliseid suurejoonelisi avaldusi teha. Me peame vaatama, kuidas me neid inimesi tegelikult aidata saame, kuidas sellest ettepanekust edasi minna ja tagada, et me tõepoolest saaksime iga oma laste ja teise vanema suhtes lugupidamatult käituva inimese käest selle raha kätte. See on põhiküsimus ja selle probleemi põhiolemus. Lihtsalt, ütleme, populistlike avaldustega seda probleemi ei lahenda. Me peame seda võtma märksa tõsisemalt, kui seni on tehtud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Täna tuli uudis, et Eesti on Heritage Foundationi majandusvabaduse indeksis tõusnud päris kõrgele kohale, ja alles hiljaaegu oli uudis, et me oleme OECD maksuvõrdluses kõrgel kohal. See ei ole lihtsalt abstraktne koht kuskil edetabelis, vaid see on ka reaalsus, mida

inimesed tajuvad. Kas või sellel, et valitsus andis teada pensioniindeksi muutusest, peaks olema otsene seos maksusüsteemi ja maksude laekumisega. Kas te oskate öelda, kuidas meil üldse praegu maksude laekumisega olukord on? Eelmisel aastal oli väike ülelaekumine isegi tollases tagasihoidlikus majanduslikus keskkonnas. Kas eelmise aasta eelarvepositsioon ei võiks kujuneda paremaks, kui me seni oleme arvanud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Küsimuses oli mitu teemat. Aga tõepoolest tuli uudis selle kohta, et Eesti on maailma majandusvabaduse indeksis kõikide maailma riikide seas tõusnud kaheksandale kohale. Euroopa Liidus on Eesti kõige atraktiivsema ettevõtluskeskkonnaga riik. Seda ei ütle mitte ainult mina, uhkustunne hääles, selle riigi peaministrina, vaid seda on öelnud Heritage Foundation, mis on tõepoolest väga lugupeetud fond, mille analüüse jälgivad ka investorid väga hoolega. Kui investorid selliseid asju jälgivad ja näevad, et Eesti on Euroopa Liidus kõige atraktiivsema ettevõtluskeskkonnaga riik, ning kui nad juhtumisi ka teavad, et Eestil on e-residentsus ja väga heal tasemel e-teenused ning veel mitmed asjad, siis, uskuge mind, see annab väga suure võimaluse, et nad Eesti majandusse investeerivad ja loovad siin tasuvaid töökohti. Kui luuakse tasuvaid töökohti – ma loodan, et Keskerakond ei pääse seda väga kõrge maksumääraga takistama –, siis laekub ka maksutulu, mida on võimalik kasutada sotsiaaltoetuste maksmiseks. Sellest võidavad ka näiteks pensionärid, kelle pensioni suurus sõltub just nimelt sellest, kui palju palka saadakse ja kui palju sotsiaalmaksu laekub. Teie küsimus oli maksude laekumise kohta. Tõepoolest, hoolimata sellest, et kevadel nõudis opositsioon valitsuselt eelmise aasta eelarve kärpimist, me praeguse seisuga teame, et 11 kuu kokkuvõttes oli riigieelarve 0,65%-ga SKT-st ülejäägis. On alust arvata, et valitsussektor lõpetab möödunud aasta väikese eelarve ülejäägiga. Niipalju siis kriitikast, et oleks pidanud kärpima hakkama. Nagu te isegi näete, oleks see olnud enneaegne ja väga vale.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Sotsiaalkaitse

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise teema juurde. Margus Tsahkna esitab küsimuse sotsiaalkaitseminister Helmen Kütile. Teema on sotsiaalkaitse. Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Suur tänu! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab elatisabifondi otsuse võimalikke tulemusi. Selle otsuse tegi Riigikogu siin eile 61 häälega. Peaminister ütles ju päris selgelt välja, et kui ta peaministrina jätkab, siis ta ei kavatse seda Riigikogu otsust, mis eile siin 61 häälega vastu võeti, väga tõsiselt võtta, kuna tegu on populistliku, enne valimisi tehtud otsusega. Ma küsin teie kui sotsiaalkaitseministri käest täiesti isikliku küsimuse. Mind huvitab teie enda arvamus selle kohta. Kas teie sotsiaalkaitseministrina olete nõus peaministri seisukohaga, et tegu on Riigikogus vastu võetud populistliku otsusega, või arvate, et see on tegelikult tõsine otsus, mis väärib 2016. aasta 1. jaanuaril elluviimist?

Helmen Kütt

Aitäh, austatud küsija! Ma pean vabandust paluma, sest mul on hääle ära, aga ma suudan siiski vastata. Ma istusin peaministri kõrval ja pean ütleva, et ma ei kuulnud, nagu peaminister oleks öelnud, et ta seda otsust täitma ei kavatse hakata, kui rahvas talle selleks volituse annab. Mina isiklikult võin öelda, et kõik Riigikogu saalis vastu võetud otsused on valitsusele täitmiseks. Kui mina peaksin uuesti saama rahva usalduse ja ma jätkan sotsiaalkaitseministrina, siis kindlasti asub Sotsiaalministeerium selle kallal tööle. Sõltumata sellest, kes on selles ametis, on Riigikogu vastuvõetud otsused kõigile täitmiseks. Mis puudutab elatisabifondi, siis ei tohi ära unustada, et jutt on lastest. Nende heaolu edendamise peab olema kõikide kohustus.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Margus Tsahkna, esimene täpsustav küsimus!

Margus Tsahkna

Suur tänu! Lugupeetud minister, ma tänan selle vastuse eest! Riigikogus vastu võetud

otsustesse suhtub ka IRL ja suhtun mina isiklikult väga tõsiselt. Mind ajendas seda nii peaministrilt kui ka teilt küsima see kumu, mis on levinud, et valitsus ei kavatse pidada parlamendis 61 häälega vastu võetud elatisabifondi loomise otsust endale siduvaks. Peaministri vastus minu küsimusele ausalt öeldes süvendas seda kahtlust, sest ta nimetas Riigikogus vastu võetud elatisabifondi loomise otsust populistlikuks. Ma küsin teilt kui sotsiaalkaitseministrilt korra veel. Kas te peate parlamendis vastu võetud otsust valitsusele siduvaks?

Helmen Kütt

Suur aitäh! Ilmselt liigub see kumu ainult selles majas. Me asusime Sotsiaalministeeriumis eile peale otsuse vastuvõtmist arutama, kuidas ja milliste põhimõtetega sellist fondi luua, mida tuleks siin arvestada ning kuidas see raha jõuaks laste kätte. Sotsiaalministeerium sellega kindlasti väga tõsiselt tegeleb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Tsahkna, teine täpsustav küsimus!

Margus Tsahkna

Aitäh! Ma ei tahaks jätkata poliitilise vaidlusega, vaid küsin teie kui asjatundja käest. Kuidas te tegelikult hindate selle otsuse mõju, mis eile siin IRL-i algatusel vastu võeti? Ma pean silmas just mõju üksikvanemate lastele ehk elatisabifondi eelnõu mõju selles mõttes, et ühelt poolt tagatakse igas kuus elatisabi väljamaksed lastele ja teistelt poolt nõutakse need võlglastelt sisse. Ma tean, et teie juhtimisel on vastu võetud roheline raamat, mis käsitleb ka üksikvanema peres kasvavate laste olukorda. Kas see mõju on piisavalt suur, et elatisabifondi loomise otsus peaks 1. jaanuarist 2016 jõustuma? Kas see aitab neid lapsi?

Helmen Kütt

Aitäh küsimuse eest! Nii nagu ka rohelises raamatus on väga selgelt välja toodud, on kõige raskemas olukorras need üksiklast kasvatavad vanemad, kellele ei piisa ainult üksikvanematoetusest, ja, nagu me eile avalikul istungil kuulsime, kelle lapse teine vanem ehk ema või isa elatist ei maksa. Ma arvan, et need lapsed, kes elavad alla vaesuspiiri või suhtelises vaesuses, vajavad kiiret sekkumist. Nagu

eile avalikul istungil välja toodi, kümme aastat on sellel teemal räägitud, aga selgeid lahendusi pole leitud. Tõsi, 1. jaanuarist tõusnud lapse-toetus olukorda kindlasti veidikene kergendab, aga lastel ei ole aega väga pikalt oodata, nad kasvavad enne suureks. Neil, kes kasvavad vaesuses, on oht sattuda uuesti sellesse vaesuringi, sest nende huviharidus jääb ebapiisavaks jms. Ma pean väga oluliseks, et eelkõige lapsed vaesusest välja saada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Siret Kotka!

Siret Kotka

Lugupeetud juhataja! Austatud minister! Selle aasta 1. jaanuarist vähenes tulumaksu määr 21%-lt 20%-le. Samas maksustatakse juba veidi keskmisest pensionist suuremat pensioni tulumaksuga, kuna valitsuse aur on läinud tulumaksu määra vähendamisele. Mis on teie isiklik arvamus? Kas teile tundub õiglane, et 375-eurost pensioni maksustatakse juba tulumaksuga?

Helmen Kütt

Aitäh teile küsimuse eest! Kõigepealt pean täpsustama, et kui 2014. aastal oli kuni 354 euro suurune pension tulumaksuvaba, siis sellel aastal on see summa 374 eurot, ehk tõus on 20 eurot. Valitsuse aur ei ole läinud mitte tulumaksu määra langetamisele 1%, vaid kindlasti ka maksustatava pensioni suurendamise peale. Arutades seda, kas maksustatav summa on suur või paras, võiks vaadata alampalka, mis 2015. aastast on 390 eurot ja millest lähevad maksud maha. Alati võiksid nii pension kui ka alampalk suurem olla, et inimesed saaksid paremini hakkama. Aga see, et aastaga on siiski ka pensionide tulumaksu määr 20 eurot tõusnud, on positiivne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud minister! Praegu on Eestis olukord, kus näiteks miinimumpalka teeniv inimene peab töötama kolm aastat, et saada pensioniarvestusse ühe aasta kirja. See süsteem võeti kasutusele siis,

kui sotsiaalministriks oli teie erakonnakaaslane, nüüdne spiiker Eiki Nestor. Mina sellist süsteemi väga õiglaseks ei pea. Ma loodan, et te olete minuga nõus. Kas te jagate minu seisukohta, et seesugune süsteem ei ole õige? Kui jagate, siis ma küsin, miks te ei ole ministrina teinud valitsusele ettepanekut seda muuta. Või on Reformierakond sellele vastu seisnud ja on tarvis oodata Keskerakonna ja sotside valitsust?

Helmen Kütt

Aitäh, hea küsija! Kõigepealt pean täpsuse ja aususe huvides kaks viga parandama. Esiteks, inimene ei pea töötama mitte kolme aastat, et saada kirja ühe aasta staaži. Iga tööaasta annab ühe staažiaasta. Jutt on sellest, et pension koosneb kolmest komponendist: baasosast, staažiosakust ja pensioniosakust, mida me hakkame nüüd õigesti nimetama. See, et inimene peab töötama kolm aastat, et saada ühte aastat kirja, ei vasta tõele. See, et pension sõltub palgast, on tõsi. Minu teine parandus on see, et Eiki Nestor oli siis Riigikogu liige, kui seda otsustati, ja ta oli ainukene, kes oli erapooletu ehk ei hääletanud. See on stenogrammis kirjas, ma ei hakka sellel teemal rohkem rääkima, igauks saab ise vaadata. Pensionid on väga tõsine teema, seetõttu teeb praegune valitsus, eelkõige teevad seda Sotsiaalministeerium ja Rahandusministeerium, analüüsi, mida ka laiemalt tutvustatakse. Me ju teame, milline on praegu pensionäride arv ja milline on 20 aasta pärast pensioni saavate inimeste arv. Aastal 1999 seda süsteemi muudeti ja lisandus osa, mis sõltub palgast. Nüüd on olukord selline, et põhjus, miks pension on väike, on madal palk. Alampalk on väike, keskmisest palgast tuleb rahaline väärtus ja see on umbes 0,3. Toon näite. Kui teie töötate eluaeg keskmise palgaga ja mina töötan alampalgaga, siis töötamise ajal pean mina kolm korda odavamalt hakkama saama kui teie. Aga kui me pensionile siirdume, siis on teie ja minu pensioni vahe kahekordne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Lõpetame selle küsimuse arutelu.

3. Väline oht ja julgeolekuolukord

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise küsimuse juurde. Andres Herkel küsib peaminister Taavi Rõivaselt väliste ohu ja julgeolekuolukorra kohta. Palun, Andres Herkel!

Andres Herkel

Aitäh, proua juhataja! Austatud peaminister! Ma arvan, et väärtuseliselt on meil üsna sarnane arusaam sellest, mis toimub Ukrainas ja Venemaal. Aga pehmete väärtuste organisatsioonid Venemaale ilmselt mõju ei avalda. Me tunneme muret sealsete relvajõudude moderniseerimise kava pärast, mida kommenteerides Ühendriikide Euroopa maavägede ülem hiljuti leidis, et läheb veel mõni aasta ja Venemaa on võimeline pidama korraga mitut niisuguses mastaabis operatsiooni nagu praegu Ukrainas. Me jagame valimiste eel lubadusi siia ja sinna, aga julgeolekuolukord võib veelgi pingelisemaks muutuda. Milline on meie varuplaan juhaks, kui oht kasvab? Milliseid samme sisejulgeolekus ja riigikaitstes oleme valmis astuma? Kas on võimalik ka riigikaitsekulude kasv?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma palun vabandust, et ma sedavõrd olulisele küsimusele vastates pühendan kõigepealt pisut aega sellele, et õiendan ära Margus Tsahkna valeväite. Ta väitis, justkui mina oleksin nimetanud Riigikogu otsust populismiks. Ei, see ei vasta tõele. Lükkan selle ühemõtteliselt ümber. Ma nimetasin populismiks Margus Tsahkna avaldusi sellel teemal. Aga ma veel kord palun vabandust, sest teie küsimus on tõesti väga oluline. Tõepoolest, ka meie piiride läheduses on toimunud üksuste ümberformeerimisi. Me näeme väga muret tekitavaid signaale ja seetõttu peame olema valmis ennast kõige paremal võimalikul moel kaitsma. Kõige olulisem on, et meie kaitse põhineks ka edaspidi kahel võrdsel sambal. Esiteks, meie iseseisev kaitsevõime. Ma ütlen kiirelt vastates, et jah, on võimalik kulutada ka üle 2%, sel aastal me mitte küll palju, aga siiski üle 2% juba kulutame. Teiseks, meie liitlassuhted NATO-ga, mis ei tähenda ainult sõjalises mõttes liitlassuhteid, vaid ka poliitilist läbisaamist meie kõige olulisemate liitlastega, NATO kohalole-

ku põlistamist ja laiendamist siin. Kui vastata ajalimiidi piires võimalikult konkreetset, mida me saame teha selleks, et Eesti kaitse- ja heidutusvõimet võimalikult lühikese ajaga võimalikult palju parandada, siis ütlen, et võti peitub kindlasti meie liitlaste püsivamas ja suuremal arvul kohalolekus. Me soovime peale NATO hävituslennukite ja USA ühe kompanii, mis juba Eestis kohal on, näha siin nii vägede varustuse eelpaigutust kui ka suuremaid üksuseid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel, esimene täpsustav küsimus!

Andres Herkel

Aitäh! Härra peaminister! Kaitse algab suuresti piirivalvest. Admiral Kõuts ja teised endised piirivalvurid ning nende mõttekaaslased on algatanud kollektiivse pöördumise Riigikogu poole, tehes ettepaneku taastada piirivalve kui iseseisev organisatsioon. Me oleme õnnetus olukorras, sest õiguskomisjon ei ole seda veel arutada jõudnud, aga Riigikogu selle koosseisu töö on lõppemas. Teile peaministrina on selle pöördumise sisu kindlasti tuttav. Kuidas te seal esitatud ettepanekuid hindate? Kas olete valmis kriitiliselt läbi vaatama ka seda, mis omal ajal toimus ühendatud Politsei- ja Piirivalveameti loomisega? Kas see on olnud piisavalt efektiivne samm? Pigem on see olnud ju kriitika objekt.

Taavi Rõivas

Aitäh! Kindlasti on Eesti Vabariigi huvides võimalikult tugev piirivalve. Ma mõistan endiste piirivalvejuhtide teatud mõttes nostalgiat. Nende ajal teistsugusena toimunud süsteem tundub kindlasti armsamana kui praegune märksa ajakohasem piirivalvekorraldus. Aga ma ei saa nõustuda sellega, et Eesti piiri aitaks paremini valvata see, kui me Politsei- ja Piirivalveameti tükeldaksime või piirivalve ülesehitamises ajas 9–10 aastat tagasi läheksime. Praegu on meil idapiiril rohkem inimesi, kui arvestada ka eriuksusi. Kui värskelt loodud eriuksusi mitte arvesse võtta, siis on meil seal täpselt niisama palju inimesi kui varem. Ma väidan, et nende varustus ja võimekus on aja jooksul paranenud. Me rajame nendele tublidele meestele ja naistele, kes meie idapiiril

tööd teevad, märksa paremaid olmetingimusi. Olgu ühe olulise näitena toodud sel aastal alanud Piusa kordoni ehitus. Piusa kordon on üks kõige suuremaid kordoneid, mida piirivalvurid ise nimetavad emakordoniks. Kui piirivalvuritel on sobivad ruumid ja ka tehniline võimekus on edasi arenenud, siis see aitab neil oma tööd kindlasti märksa paremini teha. Veel paremini aitab meie piiri valvata ja Eesti Vabariiki kaitsta see, kui me kogu piirihoone ulatuses ehitame piiri korralikult välja. Ma ei pea silmas mitte ainult aeda, mis on ka oluline, vaid kõige moodsamaid tehnilisi seadmeid, mis saavad signaale just nimelt nendesse kõige moodsamatesse kordonitesse ja aitavad piirivalvel oma tööd tõhusamalt teha. See aitab piirivalvel edasi minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Herkel, teine täpsustav küsimus!

Andres Herkel

Aitäh, proua juhataja! Austatud peaminister! Meile väga lähedane ja meiega sarnases olukorras riik Leedu avaldas hiljuti ligi sajalihelehelisele kaitseministeeriumi juhtnöörid sõjapolukorras ja eriolukorras tegutsemiseks, mis on mõeldud just elanikele, kodanikuvastupanu organisatsioonidele. Kahjuks on see dokument leedu keeles. Mul selle täielikku tõlget ei ole, aga mingisugune ülevaade sellest on olemas. Seal käsitletakse tegutsemist hübriidsõja tingimustes. See kõlab üsna ähvardavalt, et sellisteks asjadeks peab valmis olema. Kuidas te hindate, kas Eestis on vaja midagi sarnast või on see mingis mõttes ülereageerimine? Mina isiklikult arvan, et ülereageerimine see ilmselt ei ole. Kas meie oleme samamoodi valmis?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kas meie oleme samamoodi valmis? Julgen väita, et me oleme märksa paremini valmis, sest me oleme Eesti riigi kaitsele pikki aastaid panustanud, juba ammu enne seda, kui minust sai vabariigi peaminister. Me oleme panustanud palju aastaid oluliselt rohkem kui nii mõnigi naaberriik. Tahtmata kuidagi naaberriike kritiseerida, on fakt, et 2014. aasta eelarves olid Eesti kaitsekulutused absoluutsummana suuremad kui näiteks Lätil ja Leedul, mis on mõlemad meist suuremad

riigid. Aga mul on hea meel, et nad on teinud otsuse oma kaitsekulutusi kiiresti suurendama hakata. Kui te küsite otsese sõjalise ohu kohta, siis mina väidan, et otsese sõjalise ohu risk ei ole sedavõrd suur, et me peaksime hakkama inimesi harjutama sõjatingimustes elamisega. Eesti on NATO liige, täpselt nii, nagu Läti on NATO liige, täpselt nii, nagu Leedu on NATO liige. Narva, head Riigikogu liikmed, on täpselt niisama palju NATO nagu New York. Kui keegi üritab tekitada konflikti NATO-ga, siis see on ilmselgelt enesetapjalik otsus. Meie asi on loomulikult teha kõik selleks, et NATO mitte ainult sõnades, vaid ka reaalselt oleks Eesti, Läti, Leedu, Poola ja teiste meie liitlaste territooriumil kohal, et NATO oleks piisavalt hästi ette valmistatud, et koos meiega astuda vastu ükskõik millisele agressorile. Kui me selleks oleme väga hästi valmistunud, siis see on kõige kindlam garantii selleks, et meil tegelikult poleks vaja oma ettevalmistust kunagi praktikas kasutada. See ongi kogu heidutuse peamine mõte.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud peaminister! Ma oleksin heameelega oma küsimuse esitanud sotsiaalkaitseministrile, kuid loodan, et sa möönad, et rahva tervist ja inimeste riskikäitumist võib tingimisi ka sisejulgeolekus oluliseks küsimuseks pidada. Minu küsimus on alkoholipoliitika kohta. Aasta tagasi sai kaante vahele alkoholipoliitika roheline raamat, mis oli väga suure konsensusena ja laiapõhjaliselt kokku pandud riiklik dokument. Praeguseks on ellu jõutud rakendada vaid aktsiisimuudatused, muid samme näha ei ole. Kas sa oskad meile rääkida, mille taha see on takerdunud või millised sammud on vähemalt ettevalmistamisel, et neid võiks ellu rakendada hakata? Kui me ikkagi ise ennast rahvana ära tapame, siis ei ole meil ka julgeolekust enam mõtet rääkida.

Taavi Rõivas

Aitäh! Sotsiaalkaitseministri asendajana ja tegelikult ka ise sotsiaalministri ametit pidanuna oskan ma küllap sellele küsimusele vastata. Minu juhtimisel see roheline raamat eelmises

valitsuses, kus me IRL-iga koostööd tegime, vastu võetud sai. Me deklareerisime juba praeguse valitsuse töö alguses, et me jätkame nende plaanidega tegelemist, mis toona mitte veel valmis otsustena, aga kaalumiseks mõeldud mõtetena – seda ju roheline raamat Euroopa Liidu slängis tähendab – lauale pandi. Me läheme edasi ja otsime samm-sammult võimalusi ka konkreetsemaks minna. Kui jätta kõrvale ennetuspoliitika ja veel mitmed väga konkreetset asjad, mida on tehtud, siis võib rääkida aktsiisipoliitikast, mida te ka ise mainisite. Ma mõistan seda, et Eesti alkoholitootjad on valitsust väga kritiseerinud selle eest, et me oleme aktsiise tõstnud. Nad on isegi öelnud, et see tuli neile ootamatult. Olgu öeldud, et mina küll ei näe võimalust, et tulevikus alkoholiaktsiis ei kasvaks. Kui alkoholiaktsiis ei kasva, aga inimeste palgatase kasvab, siis muutuvad viinapudelid poes järjest kättesaadavamaks. Seda ei ole minu hinnangul mõistlik lubada. Seetõttu ma usun, et kui üldse miski on etteaimatav, siis see, et alkoholiaktsiis peab tõusma ka tulevikus. Ma arvan, et see on üks väga väheseid maksupoliitilisi küsimusi, kus on kõikide erakondade vahel tegelikult üksteisemõistmine. Me kõik saame aru, et alkohol ei tohi poes muutuda suhteliselt odavamaks. Seetõttu usun, et ka alkoholitootjad mõistavad, et ei ole mõtet pettuda, kui valitsus ajab pikaajaliselt ettemääratud alkoholipoliitikat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teise kohapeal registreeritud küsimuse esitab Viktor Vassiljev.

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Härra peaminister! Meie kaitsevägi on tubli, relvad on tänapäevased, mehed on kõrgesti hinnatud igas maailma nurgas, kus ameeriklased nafta pärast madistavad. Aga mis seisus on see süsteem, mis peaks tagama tsiviilelanike ohutuse, kui midagi juhtub? Soomlastel näiteks on tsiviilkaitse süsteem enam-vähem samasugune, nagu kunagi oli Nõukogude Liidus: on olemas varjendid, meeskonnad ja varustus ning inimesed enam-vähem teavad, kuhu nad peavad minema, kui neid mingi oht ähvardab. Meie ei tea mitte midagi. Kui selline süsteem on olemas, siis ta on kõvasti salastatud. Mina ei tea, miks meil sellist teavet ei ole. Kas te annaksite teavet,

mis seisus on tsiviilelanike kaitset garanteerivad süsteemid? Need on vajalikud sõjaolukorras, aga ka siis, kui tekivad mingid katastroofid, näiteks plahvatavad mahutid mõnes õnnetus tehases. Kõike võib ju juhtuda.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma küll päris lõpuni ei jaga teie nostalgiat, et nõukogude ajal oli selles vallas kõik imehästi. Ma ei ole päris kindel, kas need vatimarlimaskid ka tegelikult millegi vastu kaitsnud oleks. Vähemasti paberil oli nõukogude ajal mingi süsteem olemas, aga erinevalt teist mina seda nõukogude nostalgiat siin ei viljeleks. See, et riigikaitse on laiem mõiste kui otsene sõjaline riigikaitse, on fakt. See tähendab seda, et igapähele meist – Riigikogu liikmel, igal kodanikul, arstil, õpetajal – on oma roll, mõtlemaks kaasa, mida teha selleks, et Eesti riiki saaks paremini kaitsta. Ma olen kogu selle viimase paari kuu jooksul kestnud valimisdebatil ajal väga ärritunud ainult ühe asja peale. Ma olen ärritunud, kui on öeldud, et julgeolek ei ole põhiteema, see on mingi kõrvaline jutt, las sellega tegelevad need, kes mundrit kannavad. Ma arvan, et see on nii vale, kui vähegi olla saab. Igäüks meist peab mõtlema selle peale, kuidas riiki paremini kaitsta. Seda mitte sellepärast, et me tahaksime ilmtingimata sõjaks valmistuda. Vastupidi, ainult siis, kui me oleme võimalikult hästi kaitseks valmistunud, saame olla päris kindlad, et mitte keegi ei võta kunagi isegi mõttesse meie ründamist. Ainult nii me saame olla kindlad, et meie riik on ka edaspidi iseseisev.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse arutelu. Kohapealt on saanud kaks inimest küsida ja pärast on võib-olla veel vaba mikrofon.

4. Soojamajandus

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise küsimuse juurde. Peeter Laurson küsib peaminister Taavi Rõivaselt soojamajanduse kohta. Palun, Peeter Laurson!

Peeter Laurson

Lugupeetud peaminister! Valitsuse poliitika tõttu kaotatakse kodutarbijal ära võimalus kasutada erimärgistatud kütteõli. Seetõttu tõu-

seb sellel aastal peale Riigikogu valimisi kodutarbijal kütteõli hind 50%. Kütteõlile lisanduva aktsiisiga soovib valitsus täita riigikassat. Tingituna Eesti riigi asukohast on elu- ja tööruumide kütmine Eestis elutähtis toiming. Miks valitsus täidab riigikassat ühe elutähtsa kodukütteliigi aktsiisiga maksustamise abil?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt juhin tähelepanu, et kerge kütteõli või erimärgistatud diislikütusega kütvaid majapidamisi on oluliselt vähem kui teisi küttele kasutavaid majapidamisi. Nii et ärge palun kindlasti sedasi üldistage, nagu kodumajapidamistel kütte hind tõuseks. Seda väites te kindlasti hirmutate inimesi. Samuti tasub meeles pidada, et erimärgistatud kütuse kui kütuseliigi kasutamise vähendamine on tegelikult pikaajalisem plaan ja seda on varem toetanud ka IRL. Erimärgistatud kütuse järkjärguline kaotamine oli plaanis ka eelmisel valitsusel, kes sellega tegeles. Aga tõsi on see, et erimärgistatud kütuse või kerge kütteõliga oma maja kütmine on juba isegi praegu, kui nafta hind on väga madal, üks kõige kallimaid küttele, et mitte öelda kõige kallim, samuti on see üks kõige rohkem keskkonda saastavaid küttele. Igal juhul on see inimestele suur probleem. Me mõistame, et nad on selle küttele valinud tõenäoliselt aastaid tagasi, kui erimärgistatud kütusega kütmine tundus soodne, aga praegu see enam soodne ei ole. Selleks, et aidata inimestel enda kodu soodsamalt kütta, oleme välja töötanud konkreetse meetme, mis töötab juba eelmise aasta lõpust. Ma tean, et väga paljud on selleks ka taotluse esitanud. See meede kompenseerib inimestele 40% ulatuses katla väljavahetamisega seonduvad kulud. Ma olen ka ise tutvunud mitme rehkendusega ja veendunud, et kui kerge kütteõli kasutamisel minna üle mõnele teisele küttele, siis omaosalus tasub ära paari-kolme või nelja aastaga, sõltuvalt valitud küttele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, esimene täpsustav küsimus!

Peeter Laurson

Erimärgistatud kütuse kaotamisega satuvad peale kodumajapidamiste löögi alla ka lasteaiad, koolid ja muud munitsipaalasutused.

Miks soovitakse erimärgistatud kütust veel tagantjärele maksustada? Miks on vaja see kütus, mis ostjale kätte jäi, kindlasti ära mõõta ja maksustada?

Taavi Rõivas

Aitäh! See väide, et see muudatus puudutab ka lasteaedu ja koole, ei ole täpne. Ma palun teil ennast selle temaga detailsemalt kurssi viia! See muudatus puudutab kodumajapidamisi, kellele erimärgistatud kütusega kütmine on väga kallis lahendus ja kellel me aitame KredExi meetme abil soodsamale ja ka keskkonnasõbralikumale küttele üle minna. Teie küsimus puudutas teemat, mis on praegu rahanduskomisjonis arutelu all. Mina ei ole see, kes peab teile siin Riigikogus ette kirjutama, mida te otsustate, aga minu isiklik seisukoht on küll selline, et mingit väljapumpamist, ülemõotmist ja aktsiisi maksmist ei peaks olema. Minu meelest ei ole see mõistlik. Eesti maksusüsteemi üldprintsip on ikkagi ka see, et me ei aja asju keeruliseks. Ma ütlen ausalt, et ma ei kujuta ette, kuidas kodumajapidamised hakkavad kütteperioodi lõpus paagist kütust välja pumpama, seda silma järgi mõõtma ja siis veel kuidagi aktsiisi deklareerima. Ma usun, et enamik inimesi ei teagi, kus seda kütuseaktsiisi deklareerida saaks, sest see ei ole asi, millega nad iga päev tegelevad. Ausalt öeldes ei peakski nad minu meelest sellega tegelema. Nii et ma väga loodan Riigikogu rahanduskomisjoni tarkusele, et see punkt seaduses kas tühistatakse või leitakse lahendus, mis on kodumajapidamistele soodne. Minu silmis see küll mõistlik mõte ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peeter Laurson, teine täpsustav küsimus!

Peeter Laurson

Te olete kahjuks valesti informeeritud. Teie enda erakonnakaaslased pooldavad väga seda ülemõotmist ja tagantjärele maksustamist. Aga see selleks. Milliseid kodukuluseid plaanib Reformierakond riigikassa täitmiseks veel aktsiisiga nii tugevalt maksustada, nagu ta on maksustanud kerge kütteõli?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma julgen väita, et teie info Reformierakonna liikmete seisukoha kohta on ekslik, aga jumal temaga. Valimiste-eelne aeg, las kõik väited jäävad teie südametunnistusele. Aga küsimus oli, millised on Reformierakonna plaanid inimeste kodukuludega. Me ei ole sedavõrd populistid, et käia ringi plakatiga ning väita, et meie mõjutame kodukulusid ja nafta hinda. See oleks vale, see ei oleks aus. Küll aga on meie hinnangul väga oluline tagada, et Eesti oleks nii elektri- kui ka gaasiühenduste mõttes teiste riikidega ühendatud, mis vähem loosunglikult ja palju strateegilisemalt tagab, et pikaajaline hinnatase on madalam ja monopolidel ei ole võimalust hindu tõsta. See töötab kümme korda paremini kui mis tahes monopolide vastu võitlemise seadus. See, et me oleme Estlinki kaabli abil ühendatud Soomega, on Eestis elektri hinda juba alandanud. See on fakt. Kui meil ei oleks neid kaableid, oleks elektri hind palju kõrgem. Teiseks, kui me loome samasuguse ühenduse jaoks gaasitoru, mille vastu IRL on eri aegadel olnud või mille kohta ta on öelnud, et see ei ole primaarne, et see probleem tuleks lahendada hoopis teistkaudu, siis me saame kindluse, et meile on tagatud gaasivarustatus vähemasti oluliselt paremini kui praegu. See omakorda mõjutab positiivselt seda, et ei saa olla monopolistlikku hinnasurvet, mis praegu tuleb Venemaalt. Need on asjad, mis kodutarbijaid kõige rohkem mõjutavad. Küllap neid võimalusi leidub veel. Ma usun, et need ühendused, kui strateegiliselt rääkida, on kindlasti kõige olulisemad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Nüüd läheme kohapeal registreeritud küsimuste juurde. Kaks küsimust. Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Kiitsite siin riigieelarve tulude head laekumist ja Reformierakonna väga head maksupoliitikat. No ei saa mitte kuidagi kiita sellist maksupoliitikat, kus raha võetakse ära kõige vaesemate inimeste ja kodutarbijate käest. Näiteks on Lätis elektriaktsiis neli korda madalam kui Eestis, Soomes on toiduainete käibemaks poole võrra madalam kui Eestis. See on fakt, et

elekter, vesi ja toasoe on Eestis 1,65 korda kallim kui Soomes. Kas valitsusel on õige täita riigieelarvet nende inimeste taskust? Need kulutused võiksid olla samal tasemel kui soomlastel, kelle palk on meie inimeste palgast kolm-neli korda kõrgem.

Taavi Rõivas

Aitäh! Teie väide, et Lätis on elektriaktsiis madalam, võib olla õige. Aga kui te vaatate elektri hinda, mis on kirjas tarbija elektriarvel, siis te märkate, et elektri hind on Lätis tunduvalt kõrgem kui Eestis. Küllap olete isegi välja arvutanud, et aktsiis moodustab elektriarvest mõne protsendi, suhteliselt tagasihoidliku osa, aga palju tähtsam on see, kui kõrge on elektrienergia hind. Elektrienergia hinda omakorda mõjutab kõige rohkem see, et Eesti on erinevalt Lätist juba väga hästi teiste turgudega ühendatud. See tuleb seada eesmärgiks ka Lätis. Läti valitsus on selle endale eesmärgiks võtnud ja ka Eesti saab siin kaasa aidata, sest üks riik, kellega nad ennast ühendada soovivad, on just nimelt Eesti. Kui Eesti ja Läti hinnatase ühtlustub, siis Lätis elektri hind kindlasti langeb. Te ütlete, et maksupoliitika ei ole sellisena õiglane. Mina väidan vastupidist. Kui te soovite inimeste teenitud summasid palju kõrgemalt maksustada, nagu Keskerakonna pakkumine on olnud, siis see mitte ainult ei vähenda nende konkreetsete inimeste sissetulekut, kes kõrgemat maksu peavad hakama maksma, vaid see vähendab ka riigieelarve laekumisi, sest lihtsalt siin riigis ei looda siis enam kõrgepalgalisi töökohti. Kui vähenevad riigieelarve laekumised, näiteks sotsiaalmaksu laekumine, siis ei saa sedavõrd kiiresti tõusta ka pensionid. Minu soovitus on väga hoolega järele mõelda, enne kui te hakkate kritiseerima maksusüsteemi, mis, jah, nagu te õigesti ütlesite, on toonud eelarvesse märksa rohkem raha kui prognoositud, tänu millele saavad ka pensionid tõusta prognoositust märksa kiiremini.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun teine kohapeal registreeritud küsimus, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peaminister! Teil on väga head ja selged vastused

igale küsimusele. Ma aga küsin üle. Inimene investeeris näiteks viis aastat tagasi õlikatlasse. Ma meenutan, et õlikatla hind oli krooni ajal umbes 75 000 krooni. Küttesüsteemi investeringuid tehes tuleb tavaliselt arvestada 20 aastaga. Aga kui teatud kohas, näiteks Kesk-Eestis Viljandis, ei ole võimalik minna üle gaasikatla peale, mis on siis teie ettepanek nendele inimestele, kes viis või kümme aastat tagasi panid endale kodumajapidamisse õliküttesüsteemi? Olgu öeldud, et pelletikatlad nõuavad vähemalt 2,5 meetri kõrgust ruumi ja neid ei ole võimalik keldrisse panna. Mis oleks lahendus?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt ma muidugi tänan komplimendi eest, et ma väga selgelt vastan. Aga oodata, et ma Riigikogu puldist suudaksin anda küttemajandusliku soovitus, mis sobiks igale majapidamisele nagu rusikas silmaauku, oleks võib-olla tõesti liialdus. Kuid tõepoolest, millised on need võimalused? Võime need kiirelt üle käia. Õliküte on praegu paratamatult väga kallis küteliik. Nii et ükskõik, mille vastu see vahetada, kas gaas-, pellet- või maasoojuskütte vastu või hoopis õhk-vesi-soojuspumba vastu, igal juhul võib eeldada, et alternatiiv on odavam, mõningal juhul isegi mitu korda odavam. See, milline konkreetne küteliik sobib konkreetsele majapidamisele, sõltub väga mitmest asjaolust. Nagu sa ise õigesti ütlesid, gaasküte on kindlasti väga arvestatav alternatiiv, sest investeringukulu on kõige väiksem ja ümbertegemine, ma arvan, tasub ära ilmselgelt väga lühikese ajaga. Kui pika ajaga täpselt, see sõltub maja suuruselt, seda on jällegi väga raske universaalselt öelda. Pelletite puhul on samamoodi algne investering suhteliselt soodsam, samas, nagu sa õigesti märkisid, selleks on vaja eraldi ruumi ja on vaja tegelda graanulite laadimisega, mistõttu ei pruugi see olla kõigile ilmtingimata parim lahendus. Kolmas variant on maasoojusküte, mida kõikidel ei ole võimalik kasutada, aga osal on, sõltuvalt krundi suuruselt. Neljas variant on õhk-vesi-soojuspump, mis peaks olema kõigile tehniliselt võimalik lahendus, aga mille alginvesteering on suhteliselt kallim. Nende küteliikide korral, mille efekt on kõige suurem, aga alginvesteering suhteliselt kallim, tulebki appi KredExi meede, mis kuni 40%

investeeringust kinni maksab, et see tunduks ka majanduslikult mõistlik sellele perekonnale Viljandimaal, keda te näiteks tõite.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Selleks, et kõikidel küsijatel oleks võrdsed võimalused, piirdume kahe kohapeal registreeritud küsimusega. Lõpetan küsimuse arutelu.

5. Muud küsimused

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd on aga võimalik esitada küsimusi kohalt. Palun nimetage ka, kellele on küsimus mõeldud! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma loodan, et te tulevikus ka küsimusele vastate. Ma küsisin teilt konkreetset Soome käibemaksu kohta, mis toiduainetel on kaks korda madalam kui Eestis, ja selle kohta, et Eestis on vesi, elekter ja toasoe 1,65 korda kallimad kui Soomes. Kas te peate seda normaalseks, et te nii täidate riigieelarvet?

Taavi Rõivas

Aitäh! Iirimaal kehtib toiduainete käibemaksu nullmäär. Ometi teame, et Iirimaal on kui mitte kõige kõrgemad, siis ühed kõige kõrgemad toiduainete hinnad. Märksa rohkem kui käibemaksu määrast sõltub toiduainete hinnatase sellest, milline on konkreetse turu suurus, milline on konkurentsiolekord ning millised on kohapealsed pakkujad ja nende võimekus. Nii et väita, et Soomes on toiduained Eestist soodsamad sellepärast, et seal on madalam käibemaksu määr, ei ole kindlasti täpne.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Aitäh! Minu küsimus on peaministrile. Nimelt, ma soovitan teil ka valimiskampaania ajal tegelda peaministri tööga ja tutvuda Riigikogu otsusega, mis võeti eile vastu. See on otsus elatisabifondi kohta ja seal on väga täpselt kirjas, milline ettepanek Vabariigi Valitsusele tehti. Siin ei ole mitte mingisuguseid erilisi võimalusi muid meetmeid välja mõelda.

Ma loen selle otsuse ette: "Teha Vabariigi Valitsusele ettepanek töötada välja ja rakendada 2016. aasta 1. jaanuariks elatismaksete garanteerimise süsteem, mis tagab lapsele määratud elatismaksete õigeaegse laekumise. Süsteem peab hõlmama niisuguse riikliku institutsiooni loomist, kes maksab last kasvata-vale vanemale õigeaegselt välja väljamõistetud elatise miinimumi ning nõuab selle sisse elatise maksmise kohustust omavalt vanemalt." See on väga konkreetselt paika pandud ettepanek. Ma küsin teilt kui peaministrilt. Kas te vähemalt seni, kui te olete peaminister, kavatsete Riigikogu otsuse ellu viia või mitte?

Taavi Rõivas

Aitäh! Eranditult kõik Riigikogu otsused on valitsusele kohustuslikud, selle üle ei ole võimalik isegi mitte mingit debatti avada. Aga mul on hea meel, et te olete nüüd saalis tagasi ja ma saan teile otse öelda seda, mida ma juba enne ütlesin. Ärge pange minu suhu selliseid lauseid, nagu te ennist sotsiaalkaitseministrilt küsitledes kasutasite, justkui mina oleksin öelnud Riigikogu otsuse kohta, et see on populistlik. Mitte midagi sellist mina öelnud ei ole. Ma olen öelnud, et populistlikud on olnud teie avaldused, mis on kaasnud selle konkreetse otsuse vastuvõtmisega. Milles ma näen populistlikkust? Te olete öelnud, et see lahendab täielikult kõik probleemid. Me aga teame, et te tegite ülesandeks süsteemi loomise. Süsteemi loomine vajab kindlasti väga tõsist tööd ja vaeva, see ei juhtu iseenesest. Minu mure on lihtsalt see, et te annate lootust, et probleem väga kiiresti laheneb, kuigi te tegelikult valmissüsteemi ei ole välja pakkunud. Üksikvanemate probleemid on väga tõsised, nendega peab tegelema. See ei ole päris selline asi, et tõstatame kaks nädalat enne valimisi teema ning ütleme siis, et lükkame selle kellegi teise mureks ja töötagu see teine midagi välja. Igaüks peab olema valmis panustama ja ka reaalseid sisulisi lahendusi pakkuma. See oli minu etteheide, miks ma ütlesin, et teie avaldused on olnud populistlikud. Kindlasti ei öelnud ma seda konkreetse otsuse kohta.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Lõpetame infotunni, sest aega ei ole enam järgmise teema avamiseks. Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu kolmanda tööädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita. Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 69 ja puudub 32 Riigikogu liiget.

Täpsustan tänast päevakorda. Esiteks, tänase 23. päevakorrapunkti, Vabariigi Valitsuse algatatud nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu 831 esimese lugemise arutelul teeb algatajate nimel ettekande rahandusminister Maris Lauri. Austatud kolleegid, liiga palju on saalis suminat! Teiseks on teatada, et eile jäi meil sotsiaalkomisjoni algatatud raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 731 teisel lugemisel poolleli ettekandjale küsimuste esitamine. Eile registreerisid küsimise soovi Priit Sibul, Erki Nool, Liisa-Ly Pakosta, Andrus Saare ja Tarmo Tamm. See on seis, kust me täna tööd jätkame.

1. Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (731 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Esiteks jätkamegi sotsiaalkomisjoni algatatud raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 731 teist lugemist. Ma palun küsimustele vastamiseks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi! Palun Priit Sibula küsimus!

Priit Sibul

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Kui suureks seda probleemi hinnatakse? Ma olen aru saanud, et püütakse lahendada üksikuid keerulisi juhtumeid. Kui palju neid on ja miks me püüame selleks olemasolevat normi pahupidi pöörata?

Heljo Pikhof

Sa ei viibinud kahjuks kõikidel sotsiaalkomisjoni koosolekutel ega tea, mida naistearstid on meile rääkinud. Komisjon on jõudnud

järeldusele, et olgu kas või ainult üksikjuhtumid, aga tegelda selle teemaga tuleb. Tegelikult neid juhtumeid on, aga neid on vähe. Need juhtumid on sellised, kui laps ei saa kutsuda vanemat otsuse tegemise juurde, sest nende suhted on sassis, kas seetõttu, et vanem on alkohoolik, või on seal vägivallaprobleemid vms. Neid juhtumeid ei ole palju, aga arst ei saa teha erandit, ta ei saa seadust rikkuda. Väga selgelt on komisjonis välja tulnud juhtumid, kui on olnud tegu kas loote väärarenguga, sellega, et laps on olnud intsestiohver või mida iganes, arst on seda näinud ja oleks pidanud lähtuma lapse huvidest, aga praegu ta seda teha ei saa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool!

Erki Nool

Aitäh! Austatud ettekandja! Minu küsimus on teile kui sotsiaalkomisjoni esimehele. Kas te komisjonis arutasite natuke selle asja ebaloogilisust ka? Kui te seda arutasite, siis miks me paralleelselt ei aruta erinevaid asju? Praegu me arutame abordi tegemist, mis, ma saan nii aru, on teie arvates lastel üks kõige süütumaid meditsiinilisi toiminguid üldse. Aga samal ajal peavad alaealised hambaraviks, vaksineerimiseks või ükskõik millise meditsiinilise teenuse jaoks saama vanemate nõusoleku. Kas teil ei tulnud kõne alla see absurdne situatsioon? Kui me ühte probleemi lahendame, siis äkki lahendaks teised absurdsed probleemid ka paralleelselt ära?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Me arutasime alaealiste enesemääramise õigust, kui on tegu kas raseduse kandmisega või abordi tegemisega. Praegu on see õigus kahjuks piiratud. Nende teiste tervishoiuteenuste arutamiseni, mis sa näiteks töid ja mille puhul on vaja lapsevanema nõusolekut, me ei jõudnud. See on teise seaduse valdkond.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Suur aitäh! Ma küsin selle eelnõu menetluse kohta. Muudatusettepanekute läbivaatamisel

tekkis komisjonis olukord, kus kõigepealt hääletati muudatusettepanekud läbi ja järgmisel komisjoni istungil kinnitati nende nii sisult kui ka vormilt oluliselt erinevad sõnastused. Kas te peate seda õiguspäraseks?

Aseesimees Laine Randjärv

Üks küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Teiseks, seletustes ei ole toodud ühtegi argumenti näiteks Isamaa ja Res Publica Liidu ettepanekute vastu. Kas hea õigusloome tava ei näe mitte ette, et tuleks esitada ka ettepanekute tagasilükkamise argumendid?

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust! Enne kui te vastama asute, ma korra sekkun. Head kolleegid, palun austame küsijat ja vastajat! Saalis on uskumatult suur lärm.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Meil oli tõesti paar punkti, mida me järgmisel komisjoni istungil uuesti hääletasime. See tähendas, et neid punkte sisu poolest natukene muudeti.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrus Saare! Andrus Saare ei ole kohal. Nii, tema ei saa küsida. Palun, järgmine küsija! Andrus Saare mikrofoni võib välja lülitada. Palun, Priit Sibul, teine küsimus!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas ei valitse vastuolu õiguskantsleri 2009. aasta analüüsi ja selle eelnõu aluseks oleva tahte vahel? Nimelt hakkas õiguskantsler 2009. aastal omaalgatuslikult analüüsima Räpinas aset leidnud kaasust, kus ühel poisil oli ravitud hambaid ilma tema vanemaid teavitamata. Õiguskantsler jõudis seisukohale, et kui koolis tervishoiuteenust osutatakse, siis peab iga kord selleks olema vanema nõusolek. Selles eelnõus ei peeta aga isegi vanemate teavitamist vajalikuks. Kas siiski ei valitse vastuolu ka õiguskantsleri arusaamades?

Heljo Pikhof

Ma arvan, et ma ei ole kõige õigem inimene siin hinnangut andma. Aga võin öelda seda, mida ta on öelnud ettepanekus "Alaealisega seotud piirangud raseduse katkestamisel": "Analüüsi tulemusel leian, et raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse § 5 lg 2 on osas, milles see keelab alaealise raseduse katkestamise ilma tema seadusliku esindaja nõusolekuta või kui seaduslik esindaja ei ole nõus, siis kohtu loata, vastuolus põhiseadusega, kuna see piirab ebaproportsionaalselt alla 18-aastase naise enesemääramise õigust, seades teda liigselt sõltuvusse oma vanematest või eestkostjast. Ühtlasi ei taga see piirang alaealise õigusi privaatsusele ja tervise kaitsele. Kui alla 18-aastane naine soovib raseduse katkestada turvaliselt ja ilma vanemaid või eestkostjat asjasse pühendamata, siis nõusoleku tingimus keelab tal seda teha. Seejuures pole võimalik arvestada alaealise küpsusastet ega ka kaaluda, kas seadusliku esindaja kaasamine oleks tema huvides."

Aga nüüd sellest juhtumist, millest sina rääkisid. Ma ei tea, mis vanuses lapsest on siin juttu. Alaealisega on ju võlaõigusseaduse järgi nii, et kui tervishoiutöötaja on kindlaks teinud, et alaealine on küps andma informeeritud nõusolekut, siis ei pea ilmingimata kaasama tema seaduslikku esindajat ehk lapsevanemat. Sellepärast need hambaravi- ja muud juhtumid ka mind mõnevõrra kummastavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Suur tänu! Austatud ettekandja! Mina olen liberaalina arvamusel, et kui on õigus otsustada, siis peab olema õigus ja kohustus ka vastutada, praegusel juhul ise neid otsuseid vastu võtta, kui selle teo toimepanemiseks on luba antud. Aga mul on hoopis õigusteoreetiline küsimus. Kui kehtiv olukord nõuab kooskõlastamist vanematega – see on n-ö alt-üles-lähene mine –, siis kas kehtiva seaduse alusel võib näiteks vanematelt tulla surveavaldus sellise protsessi läbiviimiseks? Kas vanemad võivad nõuda, et alaealine teeks aborti?

Heljo Pikhof

Aitäh! Väga hea küsimus. Tegelikult me tahame pöörata ju tagasi aastal 2009 kehtinud olukorda, mis lähtus toona kehtinud võlaõigusseadusest. Seal oli selge sõnaga öeldud, et kui arst näeb, et lapsevanema otsus on ilmselgelt vastuolus alaealise otsusega, siis peab arst lähtuma alaealise otsusest. Ei ole niimoodi, et arst töötab talle vastu. Aga praegu on sageli nii, et kui lapsevanem ütleb, et laps peab aborti tegema, ja laps ütleb ei, siis on vaja minna kohtusse. Aga kuidas kohus annab ühele õiguse, st otsustab, et üks võib teha aborti ja teine ei või? Mille alusel ta seda teeb?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Erki Nool, teine küsimus!

Erki Nool

Aitäh! Hea vastaja! Kas ei ole kummastav, et teie kui komisjoni esimees vastate Priit Sibula küsimusele, et te ei ole pädev vastama? Oleksite võinud komisjonis määrata nendele küsimustele vastama sellise persooni, kes on selle asja enese jaoks selgeks teinud. Aga ma tulen oma esialgse küsimuse juurde tagasi. Kas lähitulevikus on plaanis arutada selliseid seadusmuudatusi, et kõik alaealise meditsiinilised toimingud oleksid alaealise enese otsustada? Vaatame kas või kaitseüstimist. Väga paljud lastevanemad ei ole nõus oma lastele kaitseüste teha laskma, aga äkki lapsed tahaksid seda? Kas teil on plaanis tulla uute seadusmuudatustega välja või mitte? Aitäh! See ...

Aseesimees Laine Randjärv

Pärast aitähhi pannakse tavaliselt mikrofon kinni, arvestage sellega.

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Praegu kehtib võlaõigusseadus, mis reguleerib ka kaitsepookimisi jms. Seal on kõik selgelt öeldud. Me kindlasti ei tule komisjonis selle juurde.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Ma selle võlaõigusseaduse selguse teemal jätkangi. Muudatusettepanekute nr 6 ja

14 tekst ja seletuskiri on mõlemal juhul vastuolus. Muudatusettepanek 6 ütleb, et vajaduse korral kaasatakse täiskasvanu, aga seletuskirjas on öeldud, et peab kaasama. 14. muudatusettepanekus on vastupidi: seaduse tekst ütleb, et peab, ja seletuskiri ütleb, et vajaduse korral. Selgitage lastevanematele lihtsalt ja selgelt, millal neid täpselt kaasatakse alaealise tervise-toimingutesse ja operatsioonidesse ning millal mitte.

Heljo Pikhof

Ma räägin pikemalt. Piiratud teovõimega patsiendile osutatakse tervishoiuteenuseid patsiendi nõusolekul niivõrd, kui võrd patsient on võimeline poolt- ja vastuväiteid vastutustundeliselt kaaluma. Seda ütleb võlaõigusseaduse § 766 lõige 4. Tervishoiutöötaja on kohustatud hindama, kas piiratud teovõimega isik on piisavalt vastutustundeline, et anda teavitatud nõusolek oma raseduse katkestamiseks. Kui piiratud teovõimega isik on võimeline andma oma raseduse katkestamiseks teavitatud nõusoleku, siis pole põhjendatud nõuda täiendavalt seadusliku esindaja nõusolekut. See on üldine reegel tervishoiuteenuste osutamisel. Aga meil on pandud siia juurde veel klausel, et igal juhul räägib arst alaealisega vajadusest kaasata otsuse tegemisse täiskasvanu. Kui piiratud teovõimega isik, st alaealine, ei ole küps otsuse tegemiseks, siis kindlasti kaasatakse sellesse täisealine isik. See on ka praegu võlaõigusseaduses nii. Võlaõigusseaduses on "seaduslik esindaja". Kui me komisjonis seda teemat arutasime, siis leidsime, et erijuhtudel võiks siin seadusliku esindaja asemel rääkida kas sotsiaaltöötajast või vanaemast, vanemast õest või vennast, kellega laps tegelikult koos elab. Näitena võib tuua asenduskodus kasvava lapse, kelle vanemalt pole vanemlikke õigusi ära võetud. Vanem on alkohoolik ja pole teada, kunas ta sellest, ütleme, tsüklist välja tuleb, aga raseduse katkestamisel on ju teatud piir- aeg. Samamoodi võib laps olla inimkaubanduse ohver, nagu sa ise komisjonis korduvalt rõhutasid, või siis intsestiohver. Vanemad võivad olla vägivaldsed, kodus võib olla kas psüühilist või ka füüsilist vägivalda. Sel juhul võiks otsuse tegemise ajal vanema asemel olla lapse juures keegi teine täiskasvanud isik. Nii või teisiti, kui see kolmas isik annab nõusoleku, mis on ilmselgelt vastuolus lapse huvidega,

siis arst seda järgida ei tohi. Jällegi rõhutan, et see on tervishoiuteenuste osutamisel üldine reegel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Me räägime siin erimeelsusest lapse ja lapsevanema vahel. Praegu langetab otsuse kohus, aga teie seadsite nagu kahtluse alla kohtu suutlikkuse seda otsust langetada. Küsisite, mille alusel kohus otsustab. Mina olen ikka seda usku, et eks kohus kaalub igasuguseid argumente ja kuulab vajaduse korral ära ka asjatundjaid. Nüüd te tahate, et seda otsustaks ainuisikuliselt günekoloog vastuvõtu ajal. Mille alusel günekoloog otsustama peaks?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Ma olen ise ka jurist. Tõepoolest, kohtunikud on ise öelnud, et neil on raske langetada otsust, millisel juhul anda luba abordi tegemiseks, millisel juhul mitte. Just lähtuvalt argumendist, et selles protsessis on lapsevanem igal juhul tugevam ja laps nõrgem pool. Midagi pole teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling, teine küsimus!

Kalle Palling

Aitäh! Ma küsin teist korda sellepärast, et ma ei saanud enne päris täpset vastust. Milline siis kehtiv olukord on? Toon illustreerimiseks ühe näite. Nimelt, eelmisel aastal kogus palju populaarsust Ilmar Raagi film "Kertu", kus oli samasugune situatsioon, et isa nõudis oma lapselt abordi tegemist. Kas kehtiva seaduse järgi otsustades on linateses "Kertu" olnud stseen siis seaduslik? Kas kehtiva korra alusel võib niimoodi nõuda, sõltumata sellest, kas laps on abordi tegemisele vastu või ei?

Heljo Pikhof

Kehtiv seadus ütleb, et on vaja nõusolekut abordi tegemiseks, kui noor soovib seda teha. Samamoodi peaks olema nõusolek ka sünnitamiseks. See tundub mõnevõrra kummaline, sest mitte kedagi ei saa ju sundida aborti tegema ega vastu tahtmist sünnitama. Loomulikult

on lastevanematel oma laste üle mõju ja see mõju võib lõppkokkuvõttes toimida. Sellepärast on väga tähtis, et ka lapsel oleks selles protsessis sõnaõigus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kiisler, teine küsimus!

Siim Kiisler

Aitäh! Hea ettekandja! Ma ka kahjuks ei saanud oma esimesele küsimusele vastust. Te kinnitasite veel kord, et teie hinnangul ei oska kohus õiget otsust langetada ja puuduvad ka alused, mille põhjal seda teha. Te viitasite, et tihtipeale kaldub vaekauss just vanema kasuks, kes on tugevam pool. Nüüd te tahate seda muuta nii, et otsuse langetaks ainuisikuliselt günekoloog. Mille alusel günekoloog seda otsustab?

Heljo Pikhof

Me ei taha seda muuta nii, et ainuisikuliselt otsustaks günekoloog. Kui me räägime tervishoiuteenuste osutamisest alaealisele, siis siin kehtib üldine reegel. See reegel ütleb, et on tarvis seadusliku esindaja nõusolekut. Kui arst aga näeb, et operatsioon või mis tahes protseduur on ilmselgelt vastuolus lapse huvidega, et see võib ohustada lapse elu või tervist – toon siin kas või näite, et usk ei luba lapsele vereülekanne teha –, siis arst ei tohi seda reeglit järgida, olgu ta günekoloog, kirurg või mis iganes eriala arst.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Heljo Pikhof! Avan läbirääkimised. Palun, Priit Sibul! Kaheksa minutit.

Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Menetletav eelnõu ei lahenda pelgalt meditsiinilist küsimust, vaid probleem on märksa laiem ja tõsisem. Komisjonis toimunud arutelu oli kummastav, see on vist kõige õigem sõna selle kohta. Kohal oli naistearstide esindaja Kai Haldre, kes püüdis kirglikult rääkida sellest, et usaldamatus naistearstide vastu tuleneb nõukaajast ja nemad on väga palju teinud selleks, et seda kuvandit muuta. Miks küll ei usaldata arste, kurtis ta. Mulle jäi see kirgastav etteaste aga mõistetamatuks, sest ma ei kuul-

nud kedagi nende arstide pädevuses kahtlevat. Ma olen täiesti kindel, et nad teevad oma tööd hästi.

Aga ka teised arstid on selles diskussioonis kaasa rääkinud. Pediaater Annika Tiit on kirjutanud, et günekoloogidele pannakse kohustus määrata kindlaks lapse vaimne küpsus ning tundub, et neile see kohustus siiski meeldib. Seda teevad nad tõenäoliselt 20 minutiga. Doktor Tiit peab seda absurdseks. Isegi tema lastearstina ei suuda seda teha ega tahagi teha, sest ta pole selleks pädev. Selleks on inimesed õppinud spetsiaalselt päris mitu head aastat ja neid nimetatakse psühhiaatriteks. Mis kõige kurvem, arst-günekoloog, kes last ei tunne, on tunnistanud pädevamaks kui tema vanemad, kuigi ei ole arusaadav, mille alusel. See doktor Tiidule hinge ei mahu ja ta ei mõista, miks günekoloogid endale seda lisakohustust nii väga soovivad. Psühhiaater Triin Eller on samas diskussioonis kirjutanud, et ta on vägagi nõus, et vanemat ei saa protsessist välja lülitada. Osaleda võiksid sellisel arutelul günekoloog oma teadmistega riskidest ja tagajärgedest, kliiniline lastepsühholoog või ka psühhiaater, kui tegemist on psühhikahäirega lapsega, ja lapse vanemad, kui võimalik, siis ka tulevane isa oma perega, kui ta on alaealine. Lõpliku otsuse teeb laps. Kui ta seejuures läheb vastuollu oma vanematega, kaotab toe, siis on tema hakkamasaamise võimalused liialt väikesed. Koos otsustades ja arutades näeb ju meeskond ka võimalikke ohte selgemalt, samuti on vanematel kogu info, et teada, kuhu nad oma last suunavad, arvab doktor Eller.

See eelnõu on taas üks neist, mis tallab jalge alla meie arusaama perekonnast kui ühiskonna alusinstituutsioonist. Alaealistel kaob kohustus saada abordi tegemiseks nõusolek oma vanematelt. Kui lastekaitseadus, mis nagu ka see eelnõu vanemate õigusi perekonnas kahandab ning kolmandate isikute, sh ametnike õigusi kasvatab, siin sotside ja Reformierakonna eestvedamisel läbi suruti, siis uurisin, kas rasestunud alaealine on uue lastekaitseaduse alusel hädaohus olev või abivajav laps. Siis sain jaatava vastuse. Nüüd, seda eelnõu menetledes selgus, et loomulikult ei ole see päris nõnda. See keeruline otsus muudab kogu inimese elu ning seda ei saa teha kergel käel. Praegu ei ole meil süsteemi, kuidas inimest toetada ja aidata, olenemata sellest,

millise otsuse keegi lõpuks langetab. Pole ka süsteemi, kes ja kuidas aitab rasedaks jäänud alaealise vanemaid, et nad saaksid oma last aidata ja toetada, et langetataks õige otsus. Nüüd aga liigume selles suunas, et see ei ole kellegi teise asi. Mina küsin, kuidas on sel juhul võimalik realiseerida põhiseaduse § 27, mis sätestab, et vanematel on õigus ja kohustus kasvatada oma lapsi ja hoolitseda nende eest. Kuidas on see pärast selle seaduse vastuvõtmist võimalik?

Eriti veider on õiguskantsleri käitumine, kelle algatusel ka see eelnõu siia saali jõudis ning sotsialistlikult viljakale pinnasele langes. Veider ja hämmastav on see seepärast, et 2009. aasta märtsis võttis õiguskantsler seisukoha, et kui alaealisele koolis tervishoiuteenust osutatakse, siis peab selleks iga kord olema lapsevanema nõusolek. Kuidas on võimalik, et teatud teenuste osutamisel peab iga kord olema lapsevanema nõusolek, näiteks siis, kui koolis lapse hambaid parandatakse, aga abordi tegemisest ei pea lapsevanemat isegi teavitama, tema nõusoleku saamisest rääkimata? Minu hinnangul on see eelnõu, arvestades üldist õigusruumi alaealiste õiguste ja kohustuste kontekstis, täiesti ebaproportsionaalne. Me paneme noore inimese õlule koorma, mida ta tegelikkuses kanda ei jaksa. See pole õiglane. Ühelt poolt räägime siin eelnõusid tehes sellest, et alaealine ei ole küllalt vastutustundlik, et osta pudel siidrit või pakk suitsu. Teiselt poolt aga arvame, et ta on valmis langetama otsust sõna otseses mõttes elu ja surma üle ning kandma koormat, mis mõjutab sügavuti tema eksistentsi.

Eelkõneldut arvesse võttes olen seisukohal, et seaduses olemasolev sõnastus on parem kui need muudatused, mida teha tahetakse. Loomulikult mõistan ma, et on väga keerulisi juhtumeid ja erandeid, mida on vaja arvesse võtta. Kuid erandeid ei saa või õigemini ei ole mõistlik arvesse võtta reeglit muutes. Kui varem oli põhimõte, et erand kinnitab reeglit, siis nüüd olen aru saanud, et praeguse valitsuse poliitika on arusaam, et erand kehtestab reegli.

Head kolleegid! Ma palun, et nii tõsistes küsimustes nagu perekond ja sellega seonduvad õigused oleksime süsteemsemad ja terviklikumad! Igal asjal on kaks otsa ning ainult 300 euro suurune kolmanda lapse toetus meid ei aita. Peame tegelema kõigea, mis perekon-

da puudutab. Vaid siis on lootust, et meie riik ja rahvas kestavad, nagu see on põhiseaduses kirjas. Andkem endale aru, et abordi tegemata jätmine ei ole kunagi tragöödia, sest selle tulemus on väikese lapse sünd – väikese õrna armsa lapsukese sünd. Seevastu abort on igal juhul tragöödia, sest selle tagajärg on sellesama väikese õrna armsa lapsukese surm. Me kõik olime kunagi samasugused pisikesed inimesed, kelle eluõigust täna arutluse all olev otsus tõsiselt mõjutab. Jumal tänatud, et meil lasti sündida! Meie kui seadusandjate põhiseaduslik kohustus on seista selle eest, et ka kõik teised väikesed lapsed, kes on veel oma ema üsas, saaksid seadusliku kaitse, mis lubaks neil siia ilma sündida. Seiskem selle eest, et austada, toetada ja kaitsta elu, mitte soodustada selle hävitamist! Kui me nii olulist põhimõtet oma tegevuses järgida ei suuda, siis ei ole meil mingisugust õigust seadusi vastu võtta, sest seadused, mis ei austa kõige süütumate inimeste kõige esmast õigust, õigust elule, ei olegi seadused.

Keeruliste otsuste tegemiseks on vaja mõistvaid ja toetavaid inimesi, sotsiaalsüsteemi ning aega, et teha kõige õigem otsus, milline see siis konkreetsel juhul ka on. Süsteemi meil praegu pole ja inimesed tahame ka ära võtta. Oma kõnest kokkuvõtet tehes palun ma teil veel kord mõelda. Mina olen sellele eelnõule kindlasti vastu ning palun ka teid seda mitte toetada! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Etti Kagarov! Kaheksa minutit.

Etti Kagarov

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Täna menetluses olev raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu on väga palju kirgi üles kütnud. Sotsiaalkomisjoni liikmetele on tulnud üsna palju väga emotsionaalseid kirju, kus kurdetakse, miks lubatakse alaealistel ilma vanemate nõusolekuta aborte teha, tapetakse veel sündimata elu, ema ja lapse tervis on ohus jne. Head inimesed, ma saan aru teie murest! Ma mõistan teid, kuid selliseks paanikaks põhjust ei ole. Te olete sellest seaduseelnõust veidi valesti aru saanud. Siin on tegemist kas ebapiisava informeerimise või meie, sotsiaalkomisjoni liik-

mete vähese selgitustööga või on kellegi huvides enne eelseisvaid Riigikogu valimisi panna tekitada. Ma kordan seda, mida Heljo Pikhof eile ütles, et teismeliste abortide arv on 1996. aasta 700-st vähenenud 2013. aasta 191-ni. Lisaks on teismelise rasedus praegu harv olukord. Kui 1992. aastal sai emaks 588 15–17-aastasest noort, siis 2013. aastal oli neid ainult 141. Need arvud on oluliselt vähenenud, kuid iga arvu taga on meie lapsed, kellel seisib ees keeruline otsus ning kes vajavad tuge ja abi.

Enamasti on perekonnas vanemate ja laste vahel toetavad ja mõistvad suhted. Eelnõu rõhutabki, et on oluline kaasata alaealise seaduslik esindaja või muu täisealine teovõimeline isik, keda alaealine usaldab. See tähendab seadusliku esindaja ärakuulamist ja tema osalemist nõustamisprotsessis. Üldjuhul lähevad alaealised naistearsti juurde emaga. Alaealine otsustab, kes on see inimene, kelle ta kaasab otsuse tegemisse. Enamasti on see loomulikult ema, kuid on olukordi, kus vanematel on probleeme (nt alkoholism või narkomaania), nad on välismaal või elab laps hooldusperes või on hoopis vägivalla ohver. Sellisel juhul on seadusliku esindaja kaasamine raskendatud. Kui alaealine ei soovi kaasata seaduslikku esindajat, siis võib ta kaasata kellegi teise talle olulise täiskasvanud inimese, näiteks vanaema, vanema õe, tädi vm. Kuid tervishoiutöötajal on seaduslik kohustus informeerida alaealist kaasamise olulisusest. Kui noore ja tema seadusliku esindaja arvamused lähevad lahku ning arst on hinnanud alaealise võimet vastutustundlikult kaaluda poolt- ja vastuväited, sellisel juhul võetakse arvesse alaealise otsus. Näiteks oli eelmisel nädalal Delfis lugu naisest, kes oli 17-aastaselt ema nõudmisel olnud sunnitud raseduse katkestama, kuigi ta ise oli valmis sünnitama. Ta süüdistab oma ema selle otsuse pärast praeguseeni. Seega, kui seadusliku esindaja otsus on vastuolus alaealise huvidega, lähtub tervishoiutöötaja raseduse katkestamise või säilitamise otsust tehes isiku enda nõusolekust. Enamasti peaks loomulikult jõutama ühisele otsusele. Lisaks sai seaduseelnõusse lisatud, et tervishoiutöötaja peab teavitama rasedat või rasedust katkestada soovivat naist või alaealist vajaduse korral psühholoogilise või muu asjakohase nõustamise võimalustest. Ükskõik, millise otsuse alaealine teeb, kas ta

otsustab raseduse katkestada või säilitada, vajab ta professionaalset nõustamist, lisaks perekonna toele ka psühholoogilist tuge.

Naistearst Kai Haldre kirjutab eelmise nädala Eesti Päevalehes, et seksuaalteemal on kõik enda arvates eksperdid. Inimsuhted ja lähisuhted on liiga keeruline valdkond, et selle kohta oleks võimalik seadusesse kirjutada üht või teist tüüpi nõustamist. Samas tõi Kai Haldre välja abortide seose vaesusega. Kõige olulisem on mõista noorte soovimatute raseduste põhjuseid ja nendega tegelda. Iga laps ja tema saatus on unikaalne. Kui rasedaks jääb väga noor inimene, tuleb selgeks teha, kes on selle noore inimese arengut ja võimalusi kahjustanud, ja aidata noorel leida tugisüsteem. Arenenud ühiskonnas on teismeliste sünnitajate arv võrdeline vaesuse esinemisega. Sama näeme ka Eestis. Eestis ja teistes arenenud maades korraldatud teadusuuringutest ning arstide igapäevapraktikast on teada, et mida erandlikumaks nähtuseks teismeliste soovimatu rasedus ühiskonnas muutub, seda rohkem on soovimatu rasedusega noorte seas neid, kelle kodused olud on keerulised, kes kannatavad hoolimatuse ja vägivalla all ning kellel vanemaid õieti pole või puudub nendega iga-sugune side. Riskeeriv seksuaalkäitumine nagu ka muu tervist kahjustav käitumine on kõige tihedamini seotud inimeste haridustaseme ja sotsiaalsete oludega. Väga noorte inimeste soovimatud rasedused on seotud seksuaalvägivalla esinemisega. Sageli pärineb kurjategija selle noorega samast perekonnast.

Peale perekondade ja laste õiguste kaitsmise ning nende turvatunde suurendamise on väga vajalik kuulata teadlasi, analüütikuid, kes annavad põhjendatud soovitusi vaesuse vähendamiseks. Toimetulekutoetuse ja lapsetoetuse tõstmine on esmased abinõud, mis vähendavad vaesust eelkõige lastega peredes. Vaesuse vähendamine vähendab ka pingeid perekonnas ning annab meie lastele turvalise kasvukeskkonna. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Kõigepealt mõni lühike kommentaar eelnevate sõnavõtte kohta. 13. jaanuaril hääletas

sotsiaalkomisjon muudatusettepanekud läbi ja 20. jaanuaril, mil nendele muudatusettepanekutele anti täiesti uus sisu, hääletamist enam ei toimunud. Ei ole lisatud ka mitte ühtegi põhjendust, miks IRL-i ettepanekuid ei arvestatud. Nende ettepanekute põhjendustes on välja toodud, miks need ettepanekud head on. See oli selline tehniline märkus. Kalle Pallingule ütlen vastuseks, et kui alaealine soovib sünnitada, aga tema vanem nõuab raseduse katkestamist, siis tulenevalt Riigikohtu otsusest ei ole see kuidagi seaduslikult võimalik ka kehtiva korra raames. Nii et eelnev vastus oli eksitav. Etti Kagarovi ettekande peaaegu iga lausega olen ma täiesti nõus.

Olles ise aastaid selle küsimusega tegelnud ja püüdnud lahendust leida ning tulenevalt olukorrast, et ka IRL ei pea kehtivat seadusteksti sugugi õnnestunuks, pean ma tunnustama, et see variant, mis on praegu teie ees teisel lugemisel, ei lahenda probleeme, vaid, vastupidi, süvendab neid ja tekitab ka uusi probleeme juurde. IRL tegi detsembris selle eelnõu kohta terviklikud ettepanekud, kuidas küsimust lahendada. Meie arusaama kohaselt oleks Eestile kõige kohasem Soome mudel.

Järgnevalt selgitan lühidalt, mis on praeguse eelnõu vead ja miks oleks meie pakutud konstruktsioon parem. Meenutagem lühidalt eelnõu menetluskäiku. Alguses oli esimesel lugemisel tekst, mis ei näinud ette lastevanemate kaasamist. Siis tuli pikk kirjade rodu, kus nõuti suuremat peredega arvestamist. Selle tulemuseks on praegu teie ees olev teise lugemise tekst, mis sisuliselt pakub perekondadele teeseldud tehingut. IRL lähtub seisukohast, et iga seadus, aga eriti perekonnaküsimusi käsitlev seadus peab olema sisuline, õiglane ja hooliv ning inimestele ei tohi valetada. Selle eelnõu puhul on aga tegemist suure veaga. Ühest küljest jäetakse perekondadele justkui mulje, nagu nende seisukohaga arvestatakse. Mitmes kohas on nii eelnõu tekstis kui ka seletuskirjas öeldud, et tuleb küsida vanema nõusolekut. Kui alaealine ei ole küps, siis tuleb seda nõusolekut igal juhul küsida. Samal ajal ilmneb kohe, et see küsimine on täiesti mõttetu, sest sellest nõusolekust ei sõltu absoluutselt mitte midagi. IRL on seisukohal, et lähtudes inimese õigusest privaatsusele ja Eesti põhiseadusest ei ole mitte ühelgi juhul põhjendatud lapsevanemalt nõusoleku küsimine, sest sellest nõusole-

kust nii või teisiti mitte midagi ei sõltu. Ütleme ausalt välja, et noorele inimesele tuleks pakkuda vanema teavitamist, mis on hoopis teine asi kui nõusoleku küsimine. Nii ei teki vanematel või peredel ekslikku muljet, justkui neil oleks võimalust millegagi nõus olla või mitte olla. Teavitamise korral aga tekiks võimalus, kus normaalses kenas peres ütlevad ema ja isa alaealisele, kes on võib-olla peljannud, et ta äkki ei saa hakkama või vanematele äkki see kõik ei meeldi, et nad aitavad lapse üles kasvatada ja saavad kõigega hakkama, ärgu laps muretsegu, kõik toetavad teda.

Me oleme oma ettepanekus näinud ette võimaluse ka juhtumite jaoks, mida eelkõneleja pikalt kirjeldas. Tõepoolest, statistika ja uuringud näitavad, et väga suur osa alaealistest raseduse katkestajatest pärineb probleemsetest oludest ja/või probleemsetest perekondadest. Vanemate teavitamine näiteks intsesti korral või olukorras, kus last on müüdnud või vägistatud, ei ole absoluutselt mõeldav. Sellisel juhul peaks sellel neil olema õigus rääkida oma vanemate asemel mõne tema enda valitud sotsiaaltöötajaga või raseduskriisi nõustajaga. On äärmiselt oluline, et see inimene oleks just nimelt noore enda nõusolekul valitud.

Siit jõuan ma selle eelnõu teise suure probleemi juurde. Lastekaitseadusest on siin paar korda juba juttu olnud. Kallid kolleegid! Kui te hääletate selle eelnõu poolt selle praegusel kujul, siis peab arst, kui tal on tekkinud kahtlus, et noore inimesega ei ole kõik korras – nagu me statistikast teame, enamasti ei olegi –, lastekaitseadusest tulenevalt teavitama kohe selle lapse kohalikku omavalitsust. Me ei saa siis enam absoluutselt rääkida inimese seksuaalelu täielikust privaatsusest ega muudest ilusatest asjadest. Mõelge ise olukorrale, kui tegemist on kohaliku omavalitsusega, kus elab 500 inimest, ning arst helistab seal vallavalitsusse ja teatab, et tema juurde on rasedust katkestama tulnud üks selle valla noor tütarlaps. Kui suurt usaldust tekitab see tütarlaps, et ta haigla poole pöörduks? Aga arst on kohustatud lastekaitseadust täitma, kui mõni muu seadus midagi muud ei ütle. Selleks, et mitte jätta ühtegi noort inimest hoole ja tähelepanuta ning motiveerida neiusid ikkagi igal juhul tervishoiutöötajate poole pöörduma, tegi IRL ettepaneku, et noor inimene saaks ise

sotsiaaltöötajad valida ja omavalitsuse auto-
maatset teavitamist ei toimuks.

Lisaks veel üks teema. Ühiskondlik hirm
raseduse kui sellise ees ei ole mitte mingisugu-
ne euroopalik väärtus, on siinkohal kohane
meelde tuletada. Mitmes Euroopa Liidu liik-
mesriigis käsitletakse rasedust, sh alaealise
rasedust, erinevalt. Enamikus riikides püütakse
noori inimesi siiski aidata, soovitades neile
esimeses järjekorras sünnitamist, mitte kirur-
gilist sekkumist. Eelnõu seletuskirjas on öel-
dud: "Oluline on välja tuua, et kuigi rasedus on
naise normaalne füsioloogiline seisund, siis
kätkeb see endas mitmeid terviseriske, sh
rasedusriske, mille osas tuleb naist nõustada ja
teda teavitada." Meenutage seda stseeni filmist
"Kertu", kus tütarlaps tegelikult viimasel het-
kel jõudis järeldusele, et ta siiski soovib last
ilmale kanda. Kujutage nüüd ette, kui sellel
hetkel oleks naistearst hakanud Kertut infor-
meerima kõikidest võimalikest ohtudest ja
hirmudest, mis võivad ühe täiesti terve ja
normaalse rasedusega kaasneda. See oleks
ilmaasjata stressi tekitanud.

Kuna nii elulises küsimuses on asi praegu
nihu läinud, esitab Isamaa ja Res Publica Liidu
fraktsioon ettepaneku katkestada eelnõu 731
teine lugemine. Palume kõigil seda ettepanekut
toetada! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Erki Nool tuligi juba kõnetooli,
ehkki teda ei olnud veel kutsutud. Aga nüüd
palun, olge lahke! Kas te soovite lisaagea?

Erki Nool

Ei soovi.

Austatud istungi juhataja! Austatud kollee-
gid! Kuulates sotsiaaldemokraatlikke pisaraid
kiskuvat juttu, mõtlesin, et kuna mul on kah-
juks tulnud elus päris mitmel operatsioonil
viibida, küll patsiendina, siis ma toon teile ühe
näite. Kui 14-aastane tütarlaps soovib minna
aborti tegema, ei pea ta sellest teatama oma
vanematele, aga alati enne anesteesiat peab
inimene täitma umbes kolmeleheküljelise an-
keedi, kus ta peab ausalt vastama küsimustele
oma tervise seisundi ja muude teemade kohta.
Kui noorel inimesel on ikkagi kange kihk
aborti teha ja ta ei julge teatud küsimustele
ausalt vastata – vabandust, aga ma räägin elust
ja Eesti meditsiinis ettetulnud probleemidest –

kui ta näiteks on valetanud ja langeb operat-
siooni ajal seetõttu koomasse, siis järgmisena
helistatakse haiglast tema vanematele ja öel-
dakse: "Vabandage, aga teie laps on koomas."
Kui ema või isa küsib, miks tema laps peaks
koomas olema, miks tema laps üldse haiglas
on, siis haigla vastus on, et talle tehti aborti.
"Aga miks mind ei teavitatud?" küsib lapse-
vanem. "Sellegärast, et seadus ei nõua seda."
Kas see ei ole absurdne situatsioon? Kahjuks
on Eestis ette tulnud, et patsient ei ole adek-
vaatselt küsimustele vastanud ja sellegärast on
anesteesia läinud vett vedama.

Kui me seaduseelnõu menetleme, siis me
minu arvates peaksime vaatama väga paljusid
tahke. Ei ole vaja alati väita, et vastu ollakse
sellegärast, et valimised on tulemas, nagu kol-
leeg Etti Kagarov ütles. Ei, minu arust on see
väga konkreetne ja põhimõtteline küsimus.
Jah, me võime olla eri seisukohtadel selles, kas
lapsed tohivad aborti teha või mitte. Ma tean,
et siin saalis on väga paljud erinevat meelt.
Aga mina arvan, et kui me näeme, et seda
seadust on väga vaja, siis võiksid siin olla ka
mingisugused erandid, näiteks peaksid alla
16-aastased lapsed oma vanemaid teavitama
või saama nende käest nõusoleku. Niimoodi
ühe vitsaga lüüa ei ole minu arvates korrektne
ega õiguspädev. See on kõik. Mina kindlasti
seda seaduseelnõu ei toeta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove
rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised.

Me oleme jõudnud muudatusettepanekute
läbivaatamise juurde. Eelnõu kohta on tehtud
16 muudatusettepanekut. Vaatame need ühe-
kaupa läbi. Muudatusettepanek nr 1 on sot-
siaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on
täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 2
on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt,
juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestama-
ta. Muudatusettepanek nr 3 on sotsiaalkomis-
jonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult
arvestada. Muudatusettepanek nr 4 on sotsiaal-
komisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on
täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 5
on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt,
juhtivkomisjoni ettepanek on sisuliselt arves-
tada. Muudatusettepanek nr 6 on sotsiaalko-
misjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täieli-
kult arvestada. Muudatusettepanek nr 7 on

sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 8 on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 9 on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Ma palun IRL-i fraktsiooni nimel seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni tehtud muudatusettepaneku nr 9, juhtivkomisjon on otsustanud jätta selle ettepaneku arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 41, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 10 on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 11 on sotsiaalkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 12 on sotsiaalkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 13 on sotsiaalkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 14 on sotsiaalkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 15 on sotsiaalkomisjonilt, täielikult arvestatud. Muudatusettepanek nr 16 on Riigikogu liikmelt Priit Sibulalt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõike 2 kohaselt ei kuulu ettepanek hääletamisele. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Riigikogu juhatusel on laekunud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanek katkestada eelnõu teine lugemine. Me hääletame selle läbi.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku katkestada raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 731 teine lugemine. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 18 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Teine lugemine on lõpetatud. Oleme lõpetanud esimese päevakorrapunkti käsitlemise.

2. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (774 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Teine päevakorrapunkt on Riigikogu liikme Andres Herkeli algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 774 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Andres Herkeli!

Andres Herkel

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Minu ettepanek Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmiseks on lihtne. See tuleneb otseselt ühest pretsedendist, kui rahanduskomisjonis toimunud hääletusel ei hääletanud ükski komisjoni liige ettepaneku poolt ega vastu. Kui praegu juhtub nii, et ettepanek ei saa vähemalt kahte poolthäält, siis kehtiva kodukorraseaduse järgi seda Riigikogu suures saalis hääletusele panna ei saa. Seega on niisugune naljakas olukord, et kui hääletus komisjonis annab tulemuseks 0 : 0 või ka 1 : 1, siis seda ettepanekut ei ole võimalik saalis hääletada, sõltumata sellest, et komisjon ei ole oma tahet sisuliselt väljendanud.

Mina pakun välja muuta kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõiget 2. See lõige edaspidi sätestaks, et on vaja ka vastuhäälte miinimumi, selleks et oleks võimalik ettepanekut suures saalis mitte hääletada. Kui vastuhääli on rohkem kui kaks, siis ei ole hääletada vaja.

Komisjoni ettekandja teeb arutelust komisjonis ilmselt põhjalikuma ülevaate. Võib vaielda selle üle, milliseid olukordi on vaja reguleerida, kas ainult selliseid, kus hääletustulemus oli 0 : 0 või 1 : 1, või tuleks ka siis, kui ettepanek kaotas tulemusega 1 : 2 või 0 : 1, tõdeda, et komisjon ei olnud niisugust hääletustulemust saades ilmselt töövõimeline ja küsimus tuleb suurde saali saata. Aga mul on hea meel, et üldiselt on Riigikogu liikmed aru saanud, et senise korra kohaselt ei peaks selle 0 : 0 tulemusega edaspidi käituma. Tuletan meelde, et mainitud pretsedendi sisu olid riigieelarve muudatusettepanekud, nende katteallikad ja erakondade rahastamine riigieelarvest. Ju siis ei tahetud seisukohta võtta. Sain vahe-

peal selle võrra targemaks, et analoogiline saatus on tabanud ka komisjoni ettekandja Rein Langi ühte muudatusettepanekut ja samuti rahanduskomisjonis. Rohkem ajaloost niisuguseid näiteid teada ei ole, aga ilmselt on õiglane sellised juhtumid välistada, sest Riigikogu tööd need kindlasti ei kaunista.

Ma palun kolleegide toetust sellele eelnõule ja selle edasisele menetlemisele! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! See seaduseelnõu tegelikult paneb ju Riigikogu liikmetele tulevikus kohustuse komisjonis hääletada. Praegu on üks valik see, et võib jätta ka hääletamata. Teatavasti on mitmes nõukogus, näiteks ringhäälingunõukogus, selline kohustus, et nõukogu liige peab hääletama. Hääletusest kõrvale hoida ta ei tohi, kui ta just ei puudu. Kõik, kes nõukogus kohal on, peavad seisukoha võtma. Kas see muudatus tähendab sinnapoole liikumist ka komisjonides?

Andres Herkel

Ei, härra Toobal, ma ei taha kuidagi panna teile kohustust hääletada. Minu poolest võite te hääletamata jätta nii palju, kui lustite. Lihtsalt küsimus on selles, et kui komisjoni hääletustulemus ei väljenda mingisuguselgi moel Riigikogu liikmete tahet ehk see jääb tõesti viiki 0 : 0, siis sellisel juhul saab suur otsustada. Teie võite ka suures saalis mitte hääletada, aga ma loodan, et keegi hääletab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Ole hea, konstrueeri see 0 : 0 variant! Kui inimesed komisjonis kohal on ja hääletavad ning kui see otsus peaks kuhugi edasi jõudma, siis sellist varianti ei saa tekkida. Inimene on kas erapooletu, poolt või vastu. Kui ta osaleb ühel hääletamisel, siis tulemust 0 : 0 ei saa üheski variandis tekkida. Või oskad sa sellise olukorra konstrueerida?

Andres Herkel

Aitäh! Neid ettepanekuid oli vist neli ja ühe hääletuse ajal viibisin ma komisjonis. Minu meelest küsis komisjon esimees ka seda, kes jäi erapooletuks, aga komisjoni liikmed lihtsalt istusid ega tõstnud kätt. Selle põhjal tehtigi see järeldus. Niimoodi juhtus.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Andres Herkel! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Põhiseaduskomisjon arutas seda eelnõu oma 19. jaanuari korralisel, avalikul istungil. Arutelu kestis täpselt 50 minutit ning ajakirjanduses on seda arutelu nimetatud vaidluseks tühja-tähja üle, ajaraiskamiseks ja komisjoni istungi tahtlikuks venitamiseks. Niipalju siis avalikest istungitest.

Aga tõepoolest, Andres Herkeli eelnõu oli mõnes mõttes üllatav, sest selliseid situatsioone, kus komisjonis oleks hääletus lõppenud tulemusega 0 : 0, enne 2014. aastat Eesti Vabariigi Riigikogus ei olnud. Aga selline situatsioon põhjustas Andres Herkeli eelnõu.

Mida me siis 50 minutit arutasime? Tõepoolest, esimene küsimus oligi see, kas Riigikogu liikmel on kohustus komisjoni istungil hääletada või mitte. Teatavasti on kolm võimalust: võib olla poolt, vastu või erapooletu. Aga võib ka hääletamisel mitte osaleda. Kas see on Riigikogu liikme õigus või mitte, selle üle me vahetasime mõtteid. Siis me arutasime, muide päris tõsiselt, selle üle, kuidas üldse saab hääletus komisjonis lõppeda tulemusega 0 : 0. Tõdesime, et kuna see on kaks korda juhtunud ühes ja samas komisjonis, kuid eri eelnõusid käsitledes, siis teoreetiliselt on see olukord võimalik. Arutelu tulemusena selgus ka tõsiasi, et muudatusettepanekut, mille on teinud Riigikogu liige, ei saa ta ise hääletada, juhul kui ta ei ole selle komisjoni liige. Järelikult ei olegi tal sellisel juhul võimalust asjas kaasa rääkida. Kui seda ettepanekut, mille hääletamisel saadi tulemuseks 0 : 0, ei saa panna suures saalis hääletusele, siis muutub Riigikogu liikmel tegelikult muudatusettepaneku tegemine mõtetetuks. Nii et minu arvates ja ka teiste komis-

joni liikmete arvates on sellel asjal selge sisu olemas.

Edasi läksime vaidlema eelnõu teksti üle. Algataja on lausele "Hääletamisele ei panda muudatusettepanekut, mida juhtivkomisjon ei arvestanud ja mis sai vähem kui kaks poolthäält" lisanud "ja rohkem kui kaks vastuhäält". Selle üle me debateerisime väga kirglikult. Kas asi tuleks lahendada selliselt, nagu algataja ette paneb? Või võiksime selgelt öelda: "või kui hääletus lõpeb tulemusega 0 : 0"? Seejärel debateerisime selle üle, kas samasugune kord peaks kehtima ka hääletustulemuse 1 : 1 korral. Kui hääletustulemus on 2 : 2, siis kantakse ettepanek igal juhul tabelisse ja selle võib suures saalis hääletusele panna. Nii et peale seda, kui me olime 50 minutit ajakirjanduse arvates tühja-tähjaga tegelnud ja täiesti tahtlikult komisjoni tööaega venitanud, jõudsime järeldusele, et sellel eelnõul on täiesti konkreetne ja korralik sisu.

Komisjon langetas konsensuslikult menetluslikud otsused ja need olid järgmised: saata eelnõu täiskogu päevakorda 27. jaanuariks, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks üks tööpäev, mis äraseletatult on 28. jaanuaril 2015 kell 17.15 – meil tekib väike probleem, kuna see eelnõu oli algul eilses päevakorras, ja nüüd peaks siit kõnepuldist ütlema, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on neljapäeval, 29. jaanuaril 2015 kell 17.15 –, ning määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Rein Lang. Järelikult leidis põhiseaduskomisjon täiesti üksmeelselt, et Andres Herkeli eelnõu väärrib tähelepanu, ja teeb ettepaneku sellega edasi minna. Meie oleme igal juhul täis tahet see muudatus veel selle koosseisu ajal vastu võtta. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Tõnis Kõiv.

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt pean teid tunnustama, sest ettekanne andis väga hea ülevaate eelnõust ja plaanist seadust muuta. Praegu on kodu- ja töökorra seadus mitmes kohas üles ehitatud selle loogika järgi, et üks-kaks rahvasaadikut

ei saaks hakata ülejäänud rahvasaadikute tööd komisjonis või ka suures saalis liiga palju mõjutama. Sealt ka see nõue, millist ettepanekut saab suures saalis hääletusele panna ja millist mitte. Kas see muudatus, mida te nii üksmeelselt arutasite ja konsensuslikult edasi tahate menetleda, ei kanna endas ohtu, et on võimalik tekitada üks juntimise võimalus juurde, ilma et seal taga üldse sisu oleks?

Rein Lang

Nagu ma seletasin, hea küsija, valdavalt käis meie arutelu selle üle, kas lubada suures saalis hääletada sellisel juhul, kui komisjonis oli hääletustulemus 0 : 0, või lubada seda ka siis, kui hääletustulemus oli 1 : 1. Seda me arutasime ja see on nüüd koht, kus võib teha muudatusettepanekuid. Enamik komisjoni liikmeid olid natuke skeptilised kahe vastuhääle mainimise suhtes seaduse tekstis. Ma olen algatajaga rääkinud. Ta on öelnud, et ta on avatud ka sellistele muudatusettepanekutele, mis näeksid ette rakendada seda täiendavat regulatsiooni hääletustulemuse 0 : 0 ja ka 1 : 1 korral. Peaasi, et oleks võimalik panna küsimus suures saalis hääletusele, kui komisjon sisuliselt üldse seisukohta ei võta. Ma loodan, et see on arusaadav. Kui komisjon ei võta seisukohta muudatusettepaneku suhtes, mitte ükski komisjoni liige ei ole selle vastu ega poolt, siis on natuke kentsakas, kui ettepaneku tegija, kes ise pole selle komisjoni liige, ei saa asja mitte kuidagi mõjutada ja ka suur saal ei saa mingit seisukohta võtta. See ahendab minu meelest Riigikogu liikme võimalusi oma tööd teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Austatud ettekandja! Kas komisjonis oli arutelu selle üle, milline juriidiline erinevus tulenevalt kodukorrasedusest ja milline sisuline erinevus on olukorral, kus kõik komisjoni liikmed jäävad erapooletuks, ja olukorral, kus ükski komisjoni liige ei osale hääletusel? Kas need on sisult üks ja sama asi, mis vormilt erinevad, või ei ole? Kuidas peaks neid tulevikus käsitlema?

Rein Lang

Aitäh! Niisuguses võtmes me seda komisjonis ei arutanud. Teie erakonda esindas asendusliikmena härra Parts ja tema seda teemat ei tõstatanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud komisjoni esindaja! Kas arutati ka seda, et muudatusettepaneku algatajal oleks enne hääletamist, kui ta paneb oma 0 : 0 tulemuse saanud muudatusettepaneku hääletusele, võimalus võtta kuni kümneminutilise vaheaeg? Kas see tuli äkki jutuks?

Rein Lang

(Naerab.) Aitäh! Seda komisjon ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Meie fraktsiooni esindas küll härra Juhan Parts, aga ma siis küsin kodukorralduslikult, mis on teie isiklik arvamus. Mis on teie arvates sisuline erinevus, kui kõik on erapooletud või kui keegi ei hääleta?

Rein Lang

Aitäh! Ma kordan, et komisjonis seda ei arutatud. Oma isikliku arvamus võin ma teile vaheajal kohvikus ütelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 774 esimene lugemine tuleks lõpetada. Tulenevalt sellest, et aeg on ühe päeva võrra edasi läinud, määrän eelnõu 774 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. jaanuari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja teine päevakorrapunkt käsitletud.

3. Leseptioni seaduse eelnõu (813 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud leseptioni seaduse eelnõu 813 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma jutustan hästi põgusalt, kuidas see seaduseelnõu üldse tekkis. Kõik algas rahvaalgatusest. Eelmise aasta sügisel sain ma pöördumise, mis on mul praegu umbes 40 lehel siin mapis kaasas. Ma vaatasin üle, sellel on *circa* 800 allkirja. Kui ma uurisin tausta, siis selgus, et üks organisatsioon, mis koosneb enamasti vanuritest, oli kuulnud loengut meie pensionisüsteemist ja üldse pensionisüsteemide võimalustest ning hakkas huvi tundma konkreetset Soome leseptioni vastu. Nad panid oma soovid kirja ja tegidki algatuse, mille tulemusena Eesti Keskerakonna fraktsioon esitas leseptioni seaduse eelnõu.

Me pakume täiendada riikliku pensionikindlustuse seaduse § 5 järgmiselt: "5) leseption". Praegu on meil kasutusel neli pensioniliiki ja meie täiendame seda nimekirja leseptioniga. Me täiendame seadust ka peatükiga 5¹, mille pealkiri on muidugi "Leseption", mis reguleerib õigust leseptionile ja leseptioni suurust. Mõte on selles, et õigus sellele pensioniliigile tekiks isikul, kelle abikaasa, kellega isik on olnud abielus vähemalt 16 aastat ning kellega koos on isik kasvatanud vähemalt ühte last, on isiku vanaduspensioniea saabumise ajaks või vanaduspensionieas surnud. See pension määratakse eluks ajaks.

Eelnõu on põhjustatud probleemist, et Eesti naised elavad kauem kui mehed. Kui minna mõne pensionäride organisatsiooni jutule või lihtsalt nende inimestega kohtuma, siis on seda selgelt näha. Probleem on selles, et naine oma elu jooksul sünnitab ja kasvatab lapsi, mistõttu tekivad tal teatud kaod pensionistaažis, kuna pensioniarvestuslikke aastaid on tal vähem. Nagu te väga hästi teate, on naiste palgad keskmiselt madalamad kui meeste omad. Mehel, kes töötab, on kõrgem palk, suurem staaž ja ka suurem pension. Enamasti sureb

mees varem ja üksikuks jäänud naisel on väga raske toime tulla.

Nii et me arvame, et oleks õige seadustada uus pensioniliik lesepension ning panna see 2016. aasta 1. jaanuarist kehtima. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan teid! Üks küsimus on. Palun, Andre Sepp!

Andre Sepp

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! 800 allkirja on muidugi üsna suur hulk. Kas te oskate öelda, mis organisatsioon allkirjade kogumisega tegeles ja kust piirkonnast need pärit on?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, lugupeetud kolleeg! Kuna pöörduti minu poole, siis on selge, et tegemist on Ida-Virumaaga ja konkreetset Narvaga. Ma uurisn välja, et põhiliselt oli selle taga selts Narvamaa, millest on üsna palju kirjutatud ja räägitud. Seal on väga aktiivsed proudad, kes 70–80-aastaselt tegelevad spordiga. Linn toetab neid. Nad korraldavad koos üritusi ja on sotsiaalselt igati aktiivsed. Minu teada pöördusid nad nende kollektiivide poole, kus nad varem olid töötanud. Üks oli töötanud lasteaias, teine mõnes tööstusettevõttes. Seal need allkirjad tulid, aga põhiliselt selle seltsi liikmete kaudu.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Etti Kagarovi!

Etti Kagarov

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Lese-pensioni seaduse eelnõu 813 arutati sotsiaalkomisjoni istungil 20. jaanuaril. Istungil osalesid Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Marelle Leppik ja Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Liidia Soontak. Seaduseelnõu tutvustas eelnõu algataja esindaja Mihhail Stalnuhhin. Eelnõu eesmärk on luua võimalus määrata lesepension isikule, kes on vanaduspensionieas ning kelle abikaasa on surnud. Sellest rääkis siin Mihhail Stalnuhhin.

Tutvustime Vabariigi Valitsuse arvamusega. Vabariigi Valitsus ei toeta eelnõu menetlemist.

Sotsiaalministeeriumi nõunik Marelle Leppik tutvustas lühidalt Vabariigi Valitsuse arvamust. Eesti pensionisüsteemis väärtustatakse eelkõige isiku tööd ja panust pensionisüsteemi. Eelnõuga kaugenetakse aga sellest loogikast ning pension hakkab sõltuma kellegi teise panusest, mis võib vähendada motivatsiooni töötada. Praegu on sarnane pension juba olemas toitjakaotuspensionina, lesepension oleks sisuliselt toitjakaotuspensioni erijuht. Eelnõu kohaselt ei saaks kõik isikud täpselt sama sotsiaalse riski realiseerumise korral nn lesepension. Puudub selgitus, miks peaks pensioni saamise õigust piirama abielu ja vähemalt ühe lapse koos kasvatamise nõudega. Näiteks on pensionäridel, kellel ei ole lapsi, samasugune sotsiaalne risk ja nende toimetulek vanaduspõlves on samuti keeruline. Seaduseelnõu elluviimisega kaasnevad märkimisväärsed kulutused, kuid sellele, mille arvel need summad leitakse, pole seletuskirjas viidatud. Seaduse muutmise ees ei tohiks tekitada õigusselgusetut olukorda ja inimeste ebaproportsionaalselt erinevat kohtlemist. Eeltoodud põhjustel on alust järeldada, et seadusmuudatus on vastuolus kehtiva pensionisüsteemi aluspõhimõtetega ja tekitaks ebavõrdsust, riivates võrdse kohtlemise põhimõtet.

Sotsiaalkomisjonis toimus arutelu eelnõu üle. Põhilised küsimused puudutasid kulutusi riigieelarvest ja pensionikassast. Komisjoni ettepanek oli saata eelnõu esimesele lugemisele 27. jaanuariks (komisjon toetas ettepanekut konsensuslikult). Ettepanek oli esimene lugemine lõpetada (poolt oli 4 ja vastu 3 komisjoni liiget). Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 10. veebruar kell 17.15 (otsus oli konsensuslik). Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleb lõpetada. Määrän eelnõu 813 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. veebruari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

4. Tulumaksuseaduse § 26 muutmise seaduse eelnõu (784 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 26 muutmise seaduse eelnõu 784 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Mul on hea meel teile tutvustada eelnõu, mille sisuline osa tegi kultuurikomisjonis põhjalikud arutelud läbi juba siis, kui menetluses oli koolieelse lasteasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemise käigus juhtus niisugune tore lugu, et eelnõu esitanud Haridus- ja Teadusministeerium oli teinud ettepaneku, et kuni kolmeaastaste laste lasteaiakoha võiks kohalik omavalitsus paindlikkuse huvides vanema nõusoleku korral asendada lastehoiukohaga. Eelnõu seletuskiri rõhutas ühemõtteliselt, et lapsevanema kulutused nii lasteaiale kui ka lastehoiule peaksid olema ühesugused, st kui riik pakub kohalikule omavalitsusele võimalust olla paindlikum, ei tohi see lastega peredele tähendada suuremaid kulutusi.

Kui me kultuurikomisjonis seda eelnõu analüüsisime, siis ilmnis, et tähelepanuta on jäänud üks väike küsimus. Nimelt saab lapsevanem lasteaiatasudelt tulumaksutagastust, aga kui kohalik omavalitsus asendab lasteaiakoha lastehoiukohaga, siis vanemad tulumaksutagastust ei saa. Tegelikult olid kõik komisjoni liikmed ühel meelel, et selline lahendus ei ole õiglane, ning pöördusid mõjude hinnangu saamiseks Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi poole. Sotsiaalministeeriumi seisukoht oli ühene. Jah, tõepoolest, sarnase teenuse pakkumise korral lastega peredele ei tohiks kogumaksumus olla perekondadele erinev. Nad toetavad seda, et kui lasteaiaealine laps käib lasteaias asemel lastehoius, siis peaks samamoodi olema tagatud tulumaksutagastus lapse vanematele. Rahandusministeeriumi vastus oli peaaegu niisama julgustav. Rahandusministeerium analüüsis tulumaksutagastuse võimalust mitte ainult lasteaiaealise lapse puhul, vaid lapse sünnist alates, ja vaatas võima-

likku laste hulka, kes võiksid lastehoius käies oma vanemate kaudu tulumaksutagastust saada. Ministeerium jõudis järeldusele, et isegi selliste laste maksimaalse hulga korral oleks mõju riigieelarvele alates 2016. aastast, mil tulumaksu tagastada tuleb, väga vähene, st muudatus on ilma olulise mõjuta.

Paraku aga läks kultuurikomisjoni hääletus natukene kehvemini ja ettepanek tulumaksuvabastust laiendada toetust ei leidnud. Seetõttu tõime selle küsimuse uuesti lauale, kuna üksmeelest jäi niivõrd vähe puudu. Eelnõu on teie ees ja ma selgitan veel kord selle sisu üle.

Isamaa ja Res Publica Liit on esitanud eelnõu nüüd tunduvalt kitsamates raamides kui meie muudatusettepanek koolieelse lasteasutuse seaduse eelnõu kohta. Nimelt pakume, et sellisel juhul, kui lasteaiaealine laps – mitte see laps, kes on noorem kui poolteist eluaastat, vaid laps alates poolteisest eluaastast – käib lasteaias asemel lastehoius, siis käsitletak lastehoidu samamoodi nagu lasteaeda ja lapsevanemale oleks maksumus tulumaksutagastuse tõttu ühesugune.

Haridusministeeriumis ja Rahandusministeeriumis tekitas see konstruktsioon küsimusi, mis olid koondunud ühte punkti. Nimelt, lasteaed on Eestis väga selgelt koolitusasutus, aga kas lasteaiaealise lapse lastehoidu saab käsitleda osana inimese elukestvast õppest ja koolitustest. Sellega jõuamegi tagasi sinnasamasse punkti, millest lähtudes see paindlikumaks muutmise ehk lasteaias ja lastehoiu asendus Riigikogu saalis eelmisel aastal heakskiidu sai. Põhimõte oli selles, et riikliku õppekava alusel – see on Eesti Vabariigis, muuseas, sõimeealistele lastele ilusti-kenasti olemas – on õpitavad tegevused, mis selles vanuses lastel lasteaias on, seotud enesega toimetulekuga. Ehk riiklikus õppekavas on ette nähtud, et poolteiseaastased lapsed peavad õppima sokke jalga panema, särki selga panema, seda seljast ära võtma, nad peavad õppima potil käima ja muid enesehügieeniga seotud toimetusi tege-ma. Kõike seda lastehoid pakub. See oli ka põhjus, miks Riigikogu eelmisel aastal seda asendamisevõimalust üleüldse toetas. Riigikogul ei olnud ju vähimalgi määral kavas halvendada laste elukestva õppe võimalusi või nende haridusvõimalusi, vaid lähtuti just nimelt sellest, et riiklik õppekava selles vanuseastmes

näeb ette selliseid tegevusi, mida on võimalik õppida ja õpetada lastehoius.

Eraldi tuli küsimuse alla see, kas laps üldse õpib. Selle küsimuse kasutan ma oma kõnes ära ühel väga olulisel põhjusel. Nimelt kipub see küsimus korduma. Ma kasutan seda areeni ära, et meelde tuletada: jah, laps tõepoolest õpib. Kui tulumaksuseaduse § 26 mõte ja eesmärk on selles, et kui inimesed – kelle hulgast me ju last välja ei arva, eks ole – õpivad, siis nende õppimisega seotud kulutustelt arvestatakse teatud ulatuses tulumaksu tagasi. Seetõttu ei saa pidada kuidagi põhjendatuks seda, et me õppivate inimeste hulgast arvaksime lapsed justkui välja. Mul on hea meel, et rahanduskomisjon jõudis pärast pikka ja põhjalikku kaalumist täpselt samasugusele seisukohale, et mõiste "õppiv inimene" hõlmab ka õppivaid lapsi.

Seetõttu jääb üle ainult loota, et eelnõu liigub edasi vajaliku kiirusega ja lisaks sisulisele toetusele, mis ta on saanud mitme kuu jooksul nii Riigikogu saalis kui ka mitmes komisjonis, saaks ta ka realiseeruda. See lahendaks ära piinliku olukorra, mis on näiteks tekkinud Tartus. Linnavalitsus on seal lasteaiakohtade põua leevendamiseks ise munitsipaallastehoidusid asutanud. Aga kuna lastehoiu käiva lapse eest oleks tasu tulumaksutagastuse võrra kõrgem, siis selleks, et seda vältida, on Tartu Linnavalitsus valinud sisult õiglase, ent juriidiliselt vormilt loomingulise lähenemise: lapsehoiuarveid lastevanematele esitatakse munitsipaallasteaia kaudu. Sedapidi oleme justkui tagasi nõukogude ajas, kus pabereid liigutati nii, nagu oli vaja, mitte täpselt nii, nagu seadus ütles. Mina julgen tunnustada Tartu Linnavalitsust sellise loomingulise lähenemise eest, sest ta täidab ju seadusandja selgelt väljendatud mõtet. Ent kas seadusandja selgelt väljendatud mõte oli ka selles, et niimoodi tuleb arvete ja paberitega sahkerdada, selles ma küll kahtlen.

Nii et seda eelnõu kiirelt toetades lahendaksime õigusliku segaduse olukorras, kus sisulist vaidlust tegelikult ei ole. Ma väga tänan tähelepanu eest! Nimetan ka ära, et Rahandusministeeriumi kaks kirja eri rahandusministrite ajal olid sisu poolest mõnevõrra erinevad, ent ei tegelnud haridusliku küljega. Maris Lauri tõlgenduses pakuti varianti, et võib-olla tuleks kõigilt koolituskuludelt tulumaksu tagastamine

kaotada. Ma tõesti väga loodan, et see ei ole ei selle ega järgmise Riigikogu esimene valik.

Kui on küsimusi, siis olen meelsasti valmis vastama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Austatud istungi juhataja ehk Riigikogu aseesimees! Annan lühikese ülevaate, mis selle eelnõu kontekstis rahanduskomisjonis toimus. Rahanduskomisjon arutas eelnõu 784 19. jaanuaril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni liige Liisa-Ly Pakosta. Tegelikult markeeris ta oma äsja toimunud ettekandes ära olulisemad teemad, mis komisjonis käsitleti leidsid. Ma aja kokkuvõtte mõttes nendel väga pikalt peatuma ei hakka, aga toon siiski välja mõned küsimused ja neile antud vastused.

Rahandusministeeriumist osales rahanduskomisjoni istungil Lemmi Oro. Ta selgitas seaduse § 26 mõtet. Ministeeriumi tõlgenduse kohaselt oli see paragrahv algul mõeldud selleks, et toetada ameti- ja kutseõpet. Hiljem on selle paragrahvi mõju laienenud lasteaiadele, kuna lasteaedu hakati pidama haridusasutusteks ja nendes osalemise tasu koolituskuludeks.

Komisjonis tõstatati küsimus, mis konkreetset laste olukorras muutub. Selle kohta toodi komisjoni liikme 2,2-aastase lapse näide. Praegu on võimalik omavalitsusel võimaldada talle kas lasteaiakoht või pakkuda lapsehoiuteenust, aga praeguse tulumaksuseaduse järgi saab tulumaksu maha arvata ainult lasteaiateenuse puhul ehk lastehoiuteenuse kohta see maksuvabastus ei kehti.

Algataja informeeris komisjoni Rahandusministeeriumis tehtud mõjuanalüüsist tulumaksuvabastuse laiendamise kohta lapsehoiuteenusele. Praegu on või sel ajal, kui seda mõjuanalüüsi koostati, oli 3885 lapsehoiukohta. Euroopa Liidu vahendite abil on uuel perioodil võimalik luua veel kuni 2000 lasteaiakohta või lastehoiukohta. Selgitades mõju eelarvele, on arvestatud kokku 5000 hoiukohaga laste vanuses 0–3 eluaastat. Selles variandis oleks mõju 2016. aastal 1 miljon eurot. Eelnõus on arvestatud lastega vanuses 1,5–3 aastat ja

hoiuteenuse mõjuks on saadud *circa* 0,5 miljonit eurot.

Samuti tõstatati küsimus, kuidas toimub lastehoiuteenuse osutaja sertifitseerimine, kas lapsehoiuks on koolitusluba vaja. Praegu tuleb haridusasutus ehk lasteaed registreerida. Lasteaed peab esitama tõendi, et ta vastab nõuetele. Lapsehoiuteenus ei ole praegu haridusteenus, vaid sotsiaalteenus, mistõttu sellele haridusteenuse kohta kehtivaid nõudeid ei esitata.

Tulenevalt komisjonis aset leidnud arutelust langetas komisjon järgmised konsensuslikud otsused: saata eelnõu päevakorda 27. jaanuariks, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 10. veebruar. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja ehk komisjoni esimees, tänan võimsa ettekande eest! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ... (Vahelehiite saalist.) Kas olete kindel, härra Kokk? (Vahelehiite saalist: jaa-jaa.) Kõnesoove ei ole. Juhitivkomisjon on teinud ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 784 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. veebruari kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja neljanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

5. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse § 8¹ muutmise seaduse eelnõu (841 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Viies päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse § 8¹ muutmise seaduse eelnõu 841 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Teatavasti ei ole s.a 1. jaanuarist enam lubatud kasutada erimärgistatud vedelkütust raudteeveol ja laevaliikluses ning alates 1. maist ka mitte kütmiseks ning soojus- ja elektrienergia tootmiseks. Kehtiva seaduse kohaselt tuleks pärast nimetatud kuupäevi isiku valdusesse jäänud eriotstarbelise vedelkütuse jäägid võõrandada kütuse müünud

isikule või aktsiisilaopidajale. Seda tuleks teha ühe kuu jooksul. Erandina lubatakse erimärgistatud vedelkütust kütteinena kasutanud füüsilisel isikul tasuta erimärgistatud vedelkütuse ja diislikütuse aktsiisi vahe, kui tema valduses on nimetatud kütust kokku alla saja liitri.

Kuna üks neist tähtaegadest on juba möödunud, tuleb praegu rääkida ka sellest, et praktikas on ilmnenud mitmeid probleeme. Eeskätt on erimärgistatud kütuse tagastamine müüjatele ja aktsiisilaopidajatele raskendatud ning mitmel juhul olulisel määral. Näiteks võib erimärgistatud kütus olla raskesti ligipääsetavates paakides. Selle väljapumpamine võib nõuda aega ja olla tehniliselt keeruline, tihti on see ka kulukas. Näiteks kasutatakse laevaliikluses laevu, mis on oma vanuse ja jääklassi tõttu talvel konserveeritud ning nendega liigelda ei ole enne kevadet võimalik või on keeruline. Ka ei pruugi paagis seisnud tagastatava kütuse kvaliteet olla selline, et kütuse müünud isikud oleksid huvitatud selle tagasiostmisest. Küsimus ei pruugi olla enam üldse selles, kas kütuse omanikul on võimalik see välja pumbata ja tagasi müüa, vaid selles, et see tuleb kuidagi utiliseerida. Siis ei ole võimalik selle kütuse eest tulu saada või raha tagasi saada, vaid võib hoopis juhtuda, et selle utiliseerimine nõuab lisaväljaminekuid.

Kehtiv regulatsioon võeti siin saalis mäletatavasti vastu 1. juunil. Selle loogika tugineb eeldusele, et regulatsiooni adressaatidel on piisavalt aega kütusevarusid planeerida ja nad suudavad seda teha nii, et kütusejääki ei jää või see on alla saja liitri. Samas on selgunud, et kütusemahutid võivad mahutada mitme aasta kütust ja nad võivad olla mõeldud kasutamiseks ka ainult erivajaduse korral, näiteks reservmahutid. Sellest tulenevalt tuleks kaaluda leebemaid üleminekulahendusi, kuidas kõnealustes valdkondades erimärgistatud vedelkütuse kasutamisest loobuda. Eelnõu ongi inspireeritud sellest mõttest.

Taustaks ütlen, et meie poole pöördus oktoobris linnade liit. Tema oli esimene meie poole pöördunud huvigrupp või esindusorganisatsioon, kes tõi välja kütuse väljapumpamise ja tagasimüümise problemaatika, mis praktikas potentsiaalselt tekib. Ühisistungil novembris arutasime seda linnade liidu esindajatega, kohal olid ka Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti esindajad. Leidsime

ühe võimaliku lahenduse, mille rahanduskomisjon on teile praegu siia saali konsensuslikult esitanud. Selle eesmärk on võimaldada, et erimärgistatud vedelkütuse valdaja saaks selle jäägi sihtotstarbeliselt lõpuni tarvitada, kui ta tasub täiendavalt aktsiisi erimärgistatud vedelkütuse ja diislikütuse aktsiisiumma vahe ulatuses.

Komisjonis arutasime seda eelnõu kahel istungil, eelmisel esmaspäeval ning teisipäeval. Komisjonis tõstatati mõningaid küsimusi, neid ei olnud liiga palju, aga mõned siiski olid. Üks küsimus, millele minu arvates kindlasti tasuks tähelepanu pöörata, on see, kas juba ostetud kütuselt täiendavalt aktsiisivahet kinni pidada on õige ja õiglane, ühelt poolt juriidiliselt ja teiselt poolt põhimõtteliselt. Tekkis küsimus, kas võiks arutada, et see kütus oleks teatud piirini või üldse maksust vabastatud. Minu teada valmistavad kaks fraktsiooni, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja Reformierakonna fraktsioon, ette muudatusettepanekut seaduseelnõu kohta. See teema mainiti komisjonis ära ning leiti, et sellega tuleb edasi minna. Aga komisjoni liikmed leidsid konsensuslikult, et igal juhul oleks mõistlik seaduseelnõu algatada ja seda protsessi käigus vajaduse korral parandada, sest kehtiv olukord ei ole praktikas tõenäoliselt hästi realiseeritav. Maksu- ja Tolliametil on seaduse täitmist kulukas ja keeruline kontrollida ning juriidilistel või füüsilistel isikutel on seaduskuulekalt käituda keeruline ja tihti ka kulukas. Kehtivat seadust tuleks igal juhul muuta.

Sellest tulenevalt otsustas komisjon konsensuslikult kõigepealt eelnõu algatada, mida ongi tehtud. Teeme ka ettepanekud eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. veebruar kell 16. Tähtaeg, tõsi, on lühem kui kümme tööpäeva, nagu üldjuhul võiks muudatusettepanekute esitamise tähtaeg olla. Aga komisjonis olid kõik seda meelt, et siin kontekstis on olulisem, et see seadusmuudatus selle Riigikogu koosseisu töö ajal lõpuni menetletaks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kuidas te ikkagi seda aktsiisi tagasimaksmist ette kujutate? Kütus on meil börsikaup ja selle hind kõigub täpselt nii, nagu ta kõigub. Ma saan aru, et kui ma detsembris ostsin alkoholi või suitsu ja hakkan seda täna tarvitama, siis ma peaksin ka aktsiisivahe kinni maksma. Nüüd ma jõuan jälle selle seaduse juurde. Mulle tundub, et ajutine valitsus püüab teha ajutisi seadusi, mis on lihtsalt inimestele kahjulikud. Ma loen § 1 punkti 2. Lõikes 1² on väljend "isiku valduses". Mida see "isik" tähendab? Kas see seadus kehtib ainult eraisikute kohta või ka füüsiliste ja juriidiliste isikute, omavalitsuste ja lasteaedade kohta? Just mõni aeg tagasi ütles peaminister, et lasteaiaid ja koolid ei lähe selle alla. Kes see "isik" siin on?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kui nüüd natuke teie sissejuhatusel peatuda, siis kuna aktsiisiga ei maksustata mitte kauba hinda, vaid kogust, siis see, milline see hind turul täpselt on, ei mõjuta aktsiisi suurus. Ehk kauba kogus jääb samaks, sõltumata sellest, kuidas hind turul kõigub. Selles mõttes on aktsiisi arvutamine igati teostatav ja sellega eelnõu puhul kindlasti probleeme ei ole. Mis puudutab isikuid, siis see seadus kehtib nii füüsiliste kui ka juriidiliste isikute kohta.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Meil oli rahanduskomisjonis arutelu ka selle üle, et aktsiise on ennegi tõstetud. Kui alkoholi- või tubakaaktsiisi on tõstetud, siis ei ole keegi nõudnud, et see, kes on päev enne aktsiisitõusu endale ploki suitsu ostnud, peaks selle aktsiisivahe riigile kinni maksma. See kaup on selle inimese oma ja hilisem maksutõus ei loe midagi. Kerge kütteõli puhul, mida kasutatakse kodu kütmiseks, lähtutakse teistsugusest põhimõttest. Kas te seletaksite, miks õli puhul on õigustatud lisamaksustamine, kui see kaup on juba inimese oma?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Tõepoolest, see paralleel tõmmati. See on juriidilise analüüsi küsimus, kas see riive, mis ühel või teisel kujul omandi suhtes tehakse, on põhjendatud või mitte. Iga sellist riivet on vaja analüüsida. See on ka üks põhjus, miks rahanduskomisjon juba eelmisel nädalal, kui ma õigesti mäletan, pöördus kantselei õigus- ja analüüsiosakonna poole, et saada kommentaari, kuidas nemad seda probleematikat näevad. Selle eelnõu väljatöötamisel ei tulnud Rahandusministeeriumilt, just ennekoike neilt, n-ö õiguslikku temaatikat sinna juurde. Tegelikult kehtib see põhimõtte vastuvõetud seaduses juba kevadest. See kehtib kütuse kohta, mille jääk on alla 100 liitri. See iseenesest muidugi ei tähenda, et see on õige või õiglane. Eks see ole otsustamise koht. Ma arvan, et me saame selle põhjal, kuidas näiteks õigus- ja analüüsiosakond seda probleemi näeb, vajaduse korral eelnõus muudatusi teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Hea rahanduskomisjoni esimees! Tekib küsimus, kas te olete mõistuse kaotanud. Me oleme siin kuulnud küsimusi sigarettide ja alkoholi kohta. Täpselt samamoodi võib ju küsida autode või makaronide kohta. Kas me siis, kui tõstetakse maksu, peame hakkama juba ostetud kauba eest juurde maksuma? Täna infotunnis peaminister vastas täpselt samamoodi, et see on rumalus ja ta loodab, et sellist lähenemist piiratakse. Kas te olete rahanduskomisjonis mõelnud, et see loll seadus lihtsalt ära lõpetada? Inimene, kellel juba mingi kaup on, on selle eest maksud ära maksnud ega peaks enam mitte ühtegi lisakulutust tegema.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Nagu ma oma ettekandes välja tõin, siis see temaatika meil arutelu all oli. Ma ei ole küll peaministri seda hinnangut kuulnud, aga eelnõu ettevalmistuse juures mängis väga olulist rolli Rahandusministeerium. Nii et nagu ma mainisin, pigem on küsimus selles, kas see riive, mis omandi suhtes tehakse, on praegu õigustatud. See on põhjendamise koht. Ei saa kindlasti vaadata päris üksüheselt kõiki aktsiisikaupu ja ka küsimuses nimetatud käibemak-

suga maksustatavaid kaupu. Kindlasti üks ühele paralleele tõmmata ei saa. Küll aga tõesti, nagu ma mainisin, on rahanduskomisjon küsinud meie enda majas juriidilist hinnangut, kuidas selle eelnõuga täpsemalt edasi minema peaks. Selle eelnõu väljatöötamisel on lähtunud sellest arusaamast, mis selgus Rahandusministeeriumi, Maksu- ja Tolliameti ning meie poole ainsa esindusorganisatsiooni või huvigrupina pöördunud linnade liidu ühisel laua taga istumisel, kus oli kohal ka suurem osa rahanduskomisjoni liikmeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma mõistan, et probleem on suur, raha ei jätku ja kuskilt tuleb raha leida, mis sellest, et Eesti kodutarbijate eluasemekulud on 1,65 korda suuremad kui Soomes. Peaminister ei vastanud mulle, miks see niimoodi on. See selleks. Aga see on ilmselt maailmapraktikas esmakordne juhtum, kus kaupa tagantjärele maksustatakse. Kas te oskate tuua näiteks veel mõne sellise juhtumi kusagilt maailmast, kui inimene ostab kauba ja järgmisel päeval tuleb talle arve, et ta peab veel juurde maksuma? Ma ei saa aru, mis toimub. Kus see õiguskindlus on ja keda inimene üldse uskuda võib? Poole aasta pärast on riigil rahakott tühi ja siis pannakse äkki veel mingi maks juurde, kui inimene on ostnud auto või mööbli vms. Mis toimub?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Selle eelnõu mõju riigieelarvele on kindlasti negatiivne, mitte positiivne. Selle eelnõu abil riigieelarvesse raha juurde ei laeku. Eeldatavasti ei ole miinus väga suur, aga võib eeldada, et mõju on miinusemärgiga. Praegune seadus, nagu me teame, on veel karmim ja ma arvan, et tarbijale ka oluliselt kahjulikum. Ennekoike seetõttu, et allesjäänud või varutud kütus tuleks välja pumbata või muul moel kätte saada ja see müüjale võõrandada. Tõenäoliselt ei oleks saadav tulu väga suur. Selle asemel tuleks osta aktsiisiga maksustatud kütust. Nii et kindlasti on kehtiv seadus, julgen küll seda möönda, tarbijale ebaproportsionaalselt keeruline ja kulukas.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tahtsin enne lihtsalt öelda, et aktsiisi arvestatakse küll mahu pealt, aga kütte hind kõigub. Kui ma tahan tagasi müüa, siis ma tean, mis hinnaga ma ostsin, aga mis hind on turul siis, kui ma kütuse tagasi müün, seda ei tea meist keegi. Aga ajutise valitsuse peaminister hetk tagasi infotunnis väitis, et koolide ja lasteaedade katlamaju, mida köetakse erimärgistatud kütusega, see muudatus ei mõjuta. Kas ma olen millestki valesti aru saanud või peaminister lihtsalt valetas?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kui ma pean nüüd nende kahe vastusevariandi vahel valima, siis kuna ma ei kuulnud peaministrit infotunnis kõnelemas, ma kahjuks ei saa vastata, kumb teie pakutud variantidest õige on.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Mulle tõepoolest tundub, eriti tänase infotunni valguses, et tuleks kasuks infotunnis olla ja sellisel poliitiliselt tundlikul ajal valitusliikmete vastuseid kuulata, sest seal sai täna kuulda üht-teist huvitavat. Tõepoolest väitis peaminister ka seda, et kõnealused muudatused ja üldse need seisukohad, et tagantjärele tuleb kütuse eest aktsiisi arvestada ja maksta, on rumalus ja kõik muud asjad veel sinna juurde. Nii et infot oli palju. Minu küsimus ongi selles võtmes, kas ei oleks asjakohane see teema koalitsioonis üle vaadata. Muidu peate pärast jälle hakkama võistlema selle au pärast, kes oli see, kes lõpuks ütles, et see eelnõu tuleb tagasi võtta. Nii juhtus ju salvestiste ja muude asjadega, kui teie enda esitatud eelnõu pärast oli lõpuks tohtu võitlus, kumb erakond oli eelnõu tagasivõtmise algataja. Kas te arvate, et see võiks olla mõistlik?

Rannar Vassiljev

Ei, ma arvan, et see oleks äärmiselt ebamõistlik. See tähendaks, et praegune, ka minu hinnangul ebapraktiline regulatsioon jääks

kehtima. Ma arvan, et see ei oleks mõistlik. Igal juhul on mõistlik selle eelnõuga edasi minna, seda mõõnsid kõik komisjonis kohal olnud rahanduskomisjoni liikmed, otsus tehti konsensuslikult. Nagu ma mainisin, ma tean vähemalt kahte fraktsiooni, sotsiaaldemokraatide ja Reformierakonna fraktsiooni, kes plaanivad teha muudatusettepanekuid ja neid ka ette valmistavad. Seda eelnõu tõenäoliselt muudetakse, vähemalt võib seda eeldada. Igal juhul on mõistlik selle eelnõuga edasi minna, sest kui me ei lahenda selle koosseisuga ära seda probleemi, mis on kehtivas seaduses, siis suure tõenäosusega jõuab enne muudatust kätte 1. mai ja see ebamõistlik regulatsioon leiab praktikas rakendamist. Kuigi tegelikult, mis siin salata, juriidiliste isikute kohta kehtib see teatud juhtudel juba praegu. Seda, et see on ebapraktiline, on tõestanud reaalne elu.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ka minu arust on tekkinud olukord jabur. Seda oleks võimalik hästi lihtsalt lahendada. Kui see eelnõu seadusena jõustub, siis see kütus, mille eratarbijad on olnud enne kuupäeva x, oleks kehtiva aktsiisimääraga, ja kütus, mis ostetakse edaspidi, oleks uue määraga. Mina ei ole küll näinud inimesi, kellel oleksid tohtud tunnid kuskil tagaaias. Ma ei usu, et mõni eratarbija hakkaks endale seda kütust kohutaval hulgal varuma. Juriidiliste isikute puhul võiks minu arusaama kohaselt probleemi lahendada selliselt, et arvesse läheks üheks kütteperioodiks varutud kütus. Kuidagi saab ju ka nende järele valvata. Piiride seadmine on okei, aga tagantjärele maksustamine on ju mõistusevastane.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Siin ei olnud küll küsimust, aga üldjoontes võin ma öelda, et need mõtted kattuvad nendega, mida mitmed komisjoni liikmed ka komisjonis on välja toonud. Ma arvan, et igal juhul on alust selleks, et neid tõsiselt kaaluda. Ma usun, et teiseks lugemiseks tehakse seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ja seadus võetakse vastu sellisel kujul, mis, ma loodan, ka siin saalis konsensusse päälvib.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh, Jüri Ratas! Ma tahan sissejuhatuseks väljendada veidi üllatust, et see eelnõu sellisel kujul on üldse rahanduskomisjonist siia jõudnud. Sa nüüd ise ka tunnistad, et mõtted juba liiguvad ja tegelikult te saate aru, et see eelnõu on natuke rumal. Õiguse põhiprintsiip on ju see, et kui õigusakti muutmise käigus muutub olukord õigussubjektidele paremaks, siis seda akti kohaldatakse tagasiulatuvalt, kui aga muutub halvemaks, siis seda tagasiulatuvalt ei kohaldata. Praegu te teete esialgse eelnõu kohaselt vastupidi. Minu arvates tuleks puhtpraktiliselt kogu selle siblimise, mõõtmise ja bürokraatia asemel panna kirja üks tähtaeg. Selle ajani ostetud kütus on okei ja inimesed seda siis pärast kasutagu. Seda enam, et kõigile, kes ostavad enne 1. maid aktsiisivaba kütust, võib lohutuseks öelda, et suure tõenäosusega on poole aasta pärast aktsiisiga kütus või märgistamata kütus odavam, kui on praegu erimärgistatud kütus.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma siiski julgen parandada, et see eelnõu ei tee kindlasti kellegi olukorda halvemaks, sest kehtiv seadus on tegelikult inimestele ebamugavam. Selle eelnõuga me igal juhul, ka selle praegu esitatud kujul, parandame olukorda, mis tekkis kevadel pärast Riigikogus seaduse vastuvõtmist. Nii et tegelikult eelnõu ka esitatud kujul, loodetavasti vastuvõetud kujul veel enam, muudab praegust juriidilist olukorda tarbijasõbralikumaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud komisjoni esimees ja lugupeetud Riigikogu aseesimees ka! Kui see maksutõus eelmise aasta 1. juulil seaduseks hääletati, siis planeeris Rahandusministeerium, kes selle eelnõuga välja tuli, et sellest aktsiisitõusust hakkab juba sellel aastal riigieelarvesse tulema 7,8 miljonit eurot enam aktsiisi. Nüüd me üritame teha seda seadust mõistlikumaks, et mitte kurnata koduomanikke kütuse väljapumpamise kohustusega. Ma saan aru, et kõik erakonnad

on jõudmas ka arusaamale, valmistades ette muudatusettepanekuid, et tagantjärele üldse ei maksustataks seda kütust, mis on juba välja ostetud. Mis see hinnang on, kui palju see riigieelarvele maksma läheb, kui selliseid muudatusi tehakse? Kas keset eelarveaastat saab üldse riigieelarves selliseid muudatusi teha?

Rannar Vassiljev

Lugupeetud Keskerakonna fraktsiooni esimees! Kui need muudatusettepanekud tulevad, siis need lähevad Rahandusministeeriumile kommenteerimiseks ja kindlasti tuuakse välja mõju, mis ühe või teise lahenduse puhul riigieelarvele tekkida võib. Kindlasti on see mõju miinusemärgiga, sellega tuleb paratamatult arvestada. Rahandusministeerium peab andma hinnangu, kas sellisel kujul on jooksval aastal negatiivse märgiga muudatuste tegemine võimalik, selles mõttes, kas mõni lisatulu võiks selle ära katta, näiteks suurem maksulaekumine muudes valdkondades. Seda hinnangut muudatusettepanekute kohta me Rahandusministeeriumist kindlasti küsime ja ma usun, et me selle ka saame. Nii et konkreetselt selle arvu kohta on võimalik vastust anda siis, kui need muudatusettepanekud on olemas. Mingil määral jääb see ikkagi hinnanguliseks, sest põhiküsimus on see, kui palju seetõttu – ennekoike järgmisel kütteperioodil, aga ka enne seda – kõrgemalt maksustatud kütust või ilma soodusmäärata kütust ostmata jääb. See on see, mille kohta tuleks ennekoike hinnang anda.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Kolleeg Randpere tõi minu arust väga konkreetse näite, kuidas see asi võiks olla. Ma küsin uuesti üle. Miks me ikkagi peame selle kütuse puhul, mis juba paagis on, raiskama nii palju ressursse ja energiat? Miks inimene, kes on juba selle kütuse ostnud, peaks uuesti maksma? Aga see selleks. Selle seaduseelnõu kaugem idee on see, et eramajade ja kortermajade õlikütte asemel soodustada rohkem pelletkütet või gaaskütet. Eramajade jaoks on KredExil olemas toetusinstrumentid, aga kortermajadele mitte. Kuidas suuremad kortermajad peaksid tulevikus käitu-

ma? Nad peaksid praeguse kütmissiivi ära lõpetama, aga toetust nad kusagilt ei saa.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Sel teemal me peatusime põhjalikult riigieelarve kontekstis. Kui on vaja lisatäpsustusi selle kohta, kuidas protsessiga on edasi mindud, siis on tõenäoliselt mõistlik pöörduda Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poole. Komisjonis sel teemal arutelu ei olnud ja mul ei ole tänase seisuga ülevaadet, kuidas on toetusmeetmete ettevalmistamine ja avamine kulgenud.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Ma olen rahanduskomisjonis korduvalt väljendanud oma seisukohta, et ma üleüldse ei poolda kütteks kasutatava kütteõli aktsiisiga maksustamist. Ma olen seisukohal, et see seadus, millega selline otsus vastu võeti, tuleks tühistada. Aga kõnealuse eelnõu kohta tahaksin selgitust. Kuidas on komisjonis plaanitud, mismoodi kütuse omanik ehk ahjukütja selle vedeliku silma järgi ära mõõdab ja kuidas hakkab silma järgi toimuma maksustamine?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma arvan, et tõenäoliselt ei oleks päris põhjendatud mainitud kütuseliiki aktsiisist täiesti vabastada. See ei läheks väga hästi kokku sellega, et teised sarnased kütuseliigid on aktsiisiga maksustatud. Aga mis puudutab konkreetset küsimust, siis üldjoontes selle eelnõu järgi tuleks tarbijal anda hinnang sellele kütusekogusele, mis tal alles on. See ei eelda, et hinnang peaks olema täpne. Selge on see, et Maksu- ja Tolliamet ei lähe kontrollima, kui ei nähta vastuolu ostetud koguste, mille kohta neil on informatsioon olemas, ja tavalise tarbimise vahel ning kui ei ole näha, et kütust on väga suurel määral varutud, aga ei ole deklareeritud. Kui seal nähakse suurt vahet, siis eelnõu järgi oleks maksuametil õigus kontrollima minna. Eelnõu järgi ei kaasneks sellega kindlasti trahviotsust või muul viisil karistust, sest ei saa eeldada – isegi kui deklareeritud kütuse ja reaalse kütusekoguse vahe on väga suur –, et see oleks kindlasti pahatahtlikult

tehtud. Sel juhul tuleks lihtsalt see aktsiisivahe kinni maksta. Nii on see praegu esitatud kujul läbi mõeldud ja esitatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea komisjoni esimees! Ma olen päris veendunud, et kui see eelnõu seaduseks saab, siis on seda lihtne vaidlustada. Ma arvan, et selleks ei pea olema juriidiliselt väga tark inimene. Lähtuda tuleks õiguskindlusest. Ma lihtsalt soovitan, et võtke see eelnõu tagasi ja esitage rahvale üleskutse vabatahtlikult aktsiisi maksta, kui nad tahavad maksta, aga ärge seda seadusesse küll pange.

Rannar Vassiljev

Aitäh! See on kindlasti huvitav ettepanek. Senini sellise ettepanekuga keegi ei komisjonis ega ka mujal välja tulnud ei ole. Nii et ma jään oma vastuse juurde, et kõige ebaratsionaalsem oleks praegu see seaduseelnõu tagasi võtta. Sellisel juhul jääks kehtima praegune regulatsioon, mis, nagu ma aru saan, ei ole kellegi meelest praktiline, hästi teostatav ega mõistlik.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Mul on natuke filosoofilisem küsimus. Tegelikult on eelnõu menetluse käigus väga hästi välja tulnud, kui jabur kogu see erimärgistamise süsteem on. Aastaid on proovitud seda süsteemi muuta põllumajandussektoris, näiteks lubas seda muuta põllumajandusminister, endine Helir-Valdor Seeder. (Naer saalis.) Seda on lubanud ka praegune põllumajandusminister, aga miskit pole muutunud. Põllumajanduses on ju sama jabur olukord. Näiteks peaks selleks, et pärast lumetormi traktoriga tee puhtaks lükata, justkui paagis kütust vahetama. Minu arvates tuleks kogu see erimärgistamise süsteem ära lõpetada ja asendada see otsetoetustega põllumajandussektorile, kui on vaja seda sektorit toetada. Mis teie sellest arvate?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kindlasti teab siin saalis viibiv Helir-Valdor Seeder, kes on endiselt Helir-Valdor Seeder, seda taustalugu võib-olla paremini kui hetkel puldis viibiv isik. Aga kuna see teema on ka rahanduskomisjonist põgusalt läbi käinud – küll mitte hiljuti, aga varem –, siis võin öelda, et niipalju kui ma tean, peitub põhiline takistus, miks seda ellu viia on keeruline, reeglistikus, mis ei luba eristada põllumajanduses pindalapõhiseid toetusi sõltuvalt sellest, mida seal alal kasvatatakse. Niipalju on mul infot selle kohta, miks üleminek otsetoetustele on raskendatud. Komisjonis otseselt seisukohta selle kohta kujundatud ei ole. Aga minule teadaolevalt just sellepärast on see esmapilgul ju täiesti mõistlikuna tunduv lähemine toppama jäänud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Te ütlesite, et te ei osalenud täna väga populaarses telesaates, Riigikogu infotunnis. Seetõttu tsiteerin ma stenogrammi. Peaministrile esitati küsimus või väide: "Erimärgistatud kütuse kaotamisega satuvad peale kodumajapidamiste löögi alla ka lasteaiad, koolid ja muud munitsipaalasutused." Peaminister vastas: "See väide, et see puudutab ka lasteaedu ja koole, ei ole täpne. Ma palun teil ennast selle teemaga detailsemalt kurssi viia! See muudatus puudutab kodumajapidamisi." Ma küsin stenogrammi põhjal, kuidaspidi need asjad siis on. Kui me pidime mingil hetkel siin seadust vastu võtma, siis oli seletuskirjas kirjas, milliseid koole missugustes omavalitustes see puudutab. Peaminister aga ütles, et me oleme asjast täiesti valesti aru saanud. Mitu paralleelmaailma meil selles küsimuses on?

Rannar Vassiljev

Sellele, mitu paralleelmaailma selles küsimuses eksisteerib, ei ole ma ausalt öeldes väga mõelnudki. Ma ei tea. Rääkides aga sisupoolt, kas see muudatus puudutab mainitud asutusi, kas erimärgistatud kütuse kaotamine puudutab nii füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid, siis üldiselt mina usaldaksin seletuskirja, mis on seaduseelnõu juurde lisatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Ütlesite, et teised sarnased kütused on samamoodi aktsiisiga maksustatud. Ma võin julgelt öelda, et Eestis ei ole mitte ühtegi kütust, mis koduküttena oleks 50%-ga maksustatud. Sellest eelnõust rääkides küsin, mis üldse takistab jätmast tagantjärele aktsiisi sissenõudmine välja, et need, kes on endale selle kütteõli soetanud, ei peaks tagantjärele mõõtma, kui palju paagis kütust on, vaid peaksid edaspidi ostetud kütuse eest lihtsalt tasuma uut aktsiisimäära. Miks peab seda tagantjärele sisse nõudma? Kas ainult selle jaoks, et riigieelarvet täita?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mis puudutab küsimuse esimest poolt, siis ma täpsustan, mida ma ütlesin. Meil ei ole analoogset kütust, mis ei ole aktsiisiga maksustatud. Hea küsija arvas, et seda kütuseliiki ei peaks aktsiisiga maksustama, sellest tulenes minu eelnev kommentaar. Küsimuse teisele poolele vastan, et ei ole ei juriidilist ega sisulist takistust just äsja kõlanud lahenduse rakendamiseks või seaduses sätestamiseks. Seda on komisjonis ka välja toodud ja seda on täiesti võimalik rakendada. Loomulikult, mõju eelarvele sellel ettepanekul kindlasti on.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! See seaduseelnõu on küll kõige rumalam ja kentsakam eelnõu, mida ma oma n-ö poliitilise elu jooksul üldse lugenud olen. Võib-olla annab seda võrrelda ainult laovarude õigusliku regulatsiooniga, nn suhkrutrahvi teemaga, mida ta väga meenutab ja millest tekkis lõpuks suur õiguslik kaos. Ma prognoosin siin sedasama. Ebameeldiv üllatus oli see, et peaminister, kes on endine rahanduskomisjoni esimees, ei valda üldse teemat. Ta ei teagi, et see muudatus puudutab ka munitsipaalasutusi. Aga minu küsimus tuleneb konkreetset eelnõust. Te ütlesite, et kui tekib kahtlus, et eratarbija võib mõõtmisel riiki petta, siis on Maksu- ja Tolliametil õigus minna kontrollima, aga esialgu trahvi ei tehta. Nagu me tea-

me, eraruumidesse võib siseneda ja omanikku vastu tema tahtmist kontrollida ainult siis, kui on alustatud kriminaalasi. Kas Maksu- ja Tolliametil on tõepoolest plaanis teha selliseid kontrolle ja siis, kui minnakse kontrollima, alustada ka kriminaalasi? Või te muudate ka muid seadusi? (Juhataja helistab kella.)

Aseesimees Jüri Ratas

Hea küsija, teie aeg on läbi!

Rannar Vassiljev

Aitäh! See eelnõu muid seadusi ei muuda. Ma ei tea, et Maksu- ja Tolliametil – vähemalt eelnõu väljatöötamise käigus ei maininud nad seda kordagi – oleks plaanis iga kontrolli ajal kriminaalasi algatada. Ma siiralt usun, et nad seda ei tee. See ei ole ka praktikas võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Ma võtan siin peaministrit natuke kaitsta.

Aseesimees Jüri Ratas

Praegu on küsimuste voor!

Valdo Randpere

Jah, aga ma sissejuhatuseks, et küsimust üles ehitada ja meeoleu tekitada, räägin ka sellest, mis infotunnis juhtus. Peaministri käest küsiti ka, mida ta arvab sellest eelnõust ning Reformierakonna ja fraktsiooni suhtumisest sellesse. Peaminister ütles, et tema küll ei usu, et Reformierakonna fraktsiooni liikmed väga aplodeeriksid sellele eelnõule sellisel kujul, nagu see praegu siin on. Peaminister ei eksinud seda väites. Ma võin tõendada, et Reformierakonna inimesed tõepoolest ei aplodeeri sellele. Mina leian ka, et see eelnõu on rumal. Aga minu küsimus on järgmine. Kas rahanduskomisjon tõesti tunneb, et kui komisjoni tulevad Rahandusministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti esindajad, siis te peate tegema niimoodi, nagu nemad ütlevad? Äkki võtate oma talupojamõistuse kokku ja ütlete neile, et, kulla inimesed, ärme tegeleme rumalusega, ärme paneme inimesi mõõtma, ärme saadame Maksu- ja Tolliameti täitsa asjatult ringi jooksmas ning vaatama, kui palju kellelgi kütust paagis on, vaid teeme terve mõistuse järgi. Selle eest, mis

on enne ostetud, on makstud, selle eest, mis pärast ...

Aseesimees Jüri Ratas

Aeg on täis, hea küsija!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma üritan kuidagi algusest pihta hakata. Mis puudutab fraktsiooni nimega Reformierakond, siis ma ei tea, kas aplodeerides või mitte, aga praegu kehtiv seadus on vastu võetud Reformierakonna toetusel, selles mõttes, et see põhimõte on ka kehtivas seaduses. Tõsi, see põhimõte kehtib ainult kuni 100 liitri suuruse kütusekoguse korral, ülejäänud kütuse puhul kehtib selle tagasimüügi kohustus. Nii et analoogse mõttekäiguga on Reformierakonna fraktsioon nõus olnud, kas aplodeerides või mitte, seda ma ei tea. Seda tõenäoliselt teavad fraktsiooni siseeluga paremini kursis olevad inimesed. Aga mis puudutab teist küsimust, siis ma ei tea, kui palju rahanduskomisjonis on talupidajaid, aga usun, et mõistlikke inimesi seal jagub. Nii et ei, kindlasti ei ole kõik see, mis tuleb Rahandusministeeriumist või Maksu- ja Tolliametist Rahandusministeeriumi kaudu, see, mis lõpuks seadusena vastu võetakse. Ma usun, nagu ma olen siin ka maininud, et see seadus tõenäoliselt võetakse vastu mõnevõrra teistsugusel kujul, kui on praegu eelnõuna esitatud. Ma usun, et ka seadust, mis praegu kehtib, muudetakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Selles olen ma teiega küll ühte meelt, et see seadus, mis sai kiiresti vastu võetud, on veel palju rumalam kui see eelnõu, mille abil me püüame nüüd neid vigu ja rumalusi vältida. Aga kui parandada, siis on tark parandada nii, et see asi oleks päriselt mõistlik. Ma tõesti loodan, et menetluse käigus muutub see eelnõu veel paremaks. Nüüd räägin sellest väitest, et kui meil on kahtlus, et petetakse mõõtmiskogustega ja me läheme kontrollima eraomaniku territooriumile vastu tema tahtmist – me eeldame, et see toimub vastu eraomaniku tahtmist –, siis on vaja algatada kriminaalasi, muidu ei ole võimalik sinna minna ja kontrolli teha. Seda

väitis Rahandusministeeriumi esindaja rahanduskomisjonis, kus ma ise kohal viibisin. Sellest oled sa ka ise vist teadlik. Ma küsin veel kord, kuidas Maksu- ja Tolliamet peaks seda kohustust sinu arvates sellisel juhul täitma. Kas ta tõesti hakkab iga kontrolli puhul kriminaalasja algatama?

Rannar Vassiljev

Vastus on ei. Ma ei usu, et Maksu- ja Tolliamet algatab iga kontrolli puhul kriminaalasja. See ei oleks kindlasti juriidiliselt korrektne ega ka kuidagi põhjendatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu.

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Tähelepanelikud valijad nägid teid mõnda aega töötamas Grossi poes kassapidajana. Te olete rahanduskomisjoni esimehena toonud siia saali suhteliselt rumala seaduse. Kas see tähendab, et te olete rahanduskomisjoni esimehena võtnud poliitilise vastutuse ja otsite endale uusi ülesandeid, et inimesi selliste lollustega enam mitte tülitada?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hetkel olen ma siin rahanduskomisjoni esimehena, ühtegi uut ülesannet ei otsi ega ole ka varem otsinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Protseduuriline küsimus, Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud juhataja! Kuna siin avaldati kahel korral arvamust, et minu endine nimi on Helir-Valdor Seeder, siis ma tahan teile kinnitada, et minu nimi on ka praegu Helir-Valdor Seeder.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma usun seda. Rohkem küsimusi ei ole. Hea ettekandja, aitäh teile ettekande ja vastuste eest! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Aivar Koka!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Kuidagi imeplik tundub see asi. Kõigepealt valetab ajutise valitsuse ajutine peaminister infotunnis meile kõigile ja püüab selgeks teha, et lasteaiad ja koolid ei lähe selle seaduse alla. Siis tuleb sellesama teema juurde rahanduskomisjoni esimees, kes ütleb, et ega ta täpselt ei tea, kuidas see süsteem toimima hakkab, kas eramajadele ja kortermajadele või omavalitsustele kuidagi kompenseeritakse katlamajade ümberehitus või mitte. Kui hakata seda kõike rahasse ümber panema, siis tuleb vaadata, kui palju on erimärgistatud kütuse aktsiisi riigieelarvesse kirjutatud. Aga kui nüüd kõik katlamajad ümber ehitatakse, mille peale riik on lubanud panna mitmeid ja mitmeid miljoneid, siis peale seda ei tohiks üldse seda aktsiisi laekuda, sest enam keegi erimärgistatud kütust ei kasuta. Tekib küsimus, kelle või mille jaoks seda seadust tehakse. Millegipärast on juhtunud niimoodi, et otsuseid teevad inimesed, kes ei ole, tundub, elus mitte ühtegi päeva ise midagi teinud või kes elavad korteris, mida köetakse tsentraalkatlamajast, ja nad ei peagi muretsema selle pärast, kas see katlamaja on õliküttel või mingil muul kütteil ja mis see maksab. Riigikogu liikme palk on piisavalt korralik, et maksta oma kodu küttekulude eest.

Ma olen küll täiesti veendunud ja meie fraktsioon on selge sõnaga seda minu suu kaudu ka varem öelnud, et kogu selle erimärgistatud kütuse, kütteõli ja gaasi aktsiisi tõstmine, mis eelmise aasta 1. juulil seadustati, on kuritahtlik Eesti inimeste suhtes. Eestis on terved linnad mingil ajal õliküttele üle viidud. Minu enda valimispiirkonnas on selline linn Põltsamaa. Peaaegu 4500 inimest elab selles linnas, kus on kaks suurt tsentraalkatlamaja, mis mõlemad töötavad vedelkütuse peal.

Räägitakse pelletküttele üleminekust. Ma loodan, et see ei ole nii, aga tekib kahtlus, ega pelletitootjad ei ole teinud nii head lobi, et likvideeritaks nii gaasi- kui ka õlikatlad. Siis oleks lihtne pelletite hinda tõsta, sest millegagi peab ju kütma.

Aga meie peaksime mõtlema ka Eesti inimeste peale. Väga paljud majaomanikud on praegu pensionärid, kes on kogu oma elu panustanud Eesti riiki, et me oleksime sellisel tasemel, nagu me nüüd oleme. Aga meie püüame praegu nendelt viimase ära võtta. Kui nad

ei suuda investeerida tuhandeid ja tuhandeid eurosid, et katlamaju ümber ehitada, siis nad peavad sügisest alates hakkama soojuse eest lihtsalt tunduvalt rohkem maksma. Me teame, et Eesti on põhjamaine riik ja kahjuks või õnneks on meil neli aastaaga. Enamik kodutarbijad paneb juba septembris katla tööle ja alles mai keskel pannakse see seisma. Need kulutused on igapäevased.

Võib-olla läks ajutise valitsuse ministritel lihtsalt midagi segi. Nad töid eelmisel aastal selle eelnõu meie ette ...

Ma palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit juurde.

Aivar Kokk

... aga Riigikogu viimasel tööpäeval enne suvepuhkust kõik Riigikogu liikmed võib-olla ei mõelnud päris selge peaga, mis otsuse nad vastu võtsid, nad ei mõelnud, et karistavad sellega tuhandeid ja tuhandeid Eesti peresid. Ühelt poolt me püüame lapsetoetusi tõsta ja koolis söögiraha juurde anda, aga teise käega kasvatame kahekordselt kodukulusid ehk soojuse hinda.

Ma teen rahanduskomisjonile ettepaneku tuua järgmisel nädalal siia saali uus eelnõu, mis tühistaks 1. juulil vastu võetud seaduse aktsiisitõusu kohta. Me teeksime sellega veel selle koosseisu ajal, ma arvan, väga hea kingituse Eesti inimestele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Sulgen läbirääkimised. Täpsustuseks, et juhataja ei eksiks, küsin üle, kas see oli kõneleja isiklik ettepanek või oli see tagasilükkamise ettepanek fraktsiooni nimel.

Aivar Kokk

Ma ei teinud ettepanekut mitte selle seaduse eelnõu, vaid eelmise seaduse kohta.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh täpsustuse eest! Läbirääkimised on suletud. Rahanduskomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 841 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. veebruari kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud ja viienda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

6. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (713 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi. Kuues päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 713 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Neeme Suure!

Neeme Suur

Härra juhataja! Tulin põgusalt pulti lihtsalt selleks, et veel kord meelde tuletada selle probleemi suurust, mis meil kiiralaenu ja tarbijakrediidi võtmisega on. Eelmise aasta alguses oli Eestis 34 706 isikut kiiralaenu või tarbijakrediidi kasutamise tõttu maksehäirete registris, sh oli 19 671 inimesel üks kehtiv maksehäire ja 15 035 inimesel kaks või rohkem kehtivat maksehäiret. Praeguseks on nende inimeste arv tõusnud 36 838-ni. Seega, selle aja jooksul, kuni meie oleme seda temaatikat Riigikogus käsitlenud, on kiiralaenu või tarbijakrediidi kasutamise tõttu makseraskustesse sattunud veel pisut üle 2000 inimese. Ehk mida rutem me nende temadega edasi saame, seda parem kõigile.

Meil on praegu Riigikogus menetlemisel neli eelnõu, mis seda valdkonda käsitlevad. Kõigepealt on õiguskomisjoni menetluses praegu arutatav eelnõu 713, rahanduskomisjoni menetleb eelnõu 795, mis räägib tegevusloa kohustusest ja Finantsinspeksioonile allutamise tarbijakrediidiettevõtete puhul, õiguskomisjoni menetluses on ka eelnõu 786 sissenõudmiskulude reguleerimise teemal ja lõpuks menetletakse majanduskomisjonis eelnõu 780, mis käsitleb tarbijakrediidireklaami piiramist.

Riigikogus on selliseid ühiseid teemasid, mis ületavad poliitilise maailmavaate piire,

võtame kas või riigikaitse. Me tegelikult ju ei vaidle sellel teemal omavahel. Kui me otsime veel mingit erakondadeülest teemat, siis see võiks olla vaesuse vähendamine. See, et selle aastaga on veel 2000 inimest laenu lõksu langedud, on tegelikult ilmselge vaesuse probleem. Samas oleme lasknud tekkida lausa mingil väikesel tööstusharul, mis meelitab inimesi laenu võtma ja elatab ennast selle abil, kasutades selleks kas intresse, krediidi kulukuse määra, lepingu sõlmimise kulusid, väljanõudmiskulusid inkassofirmade abil või täitemenetluse kulusid. See situatsioon peaks kindlasti muutuma.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond loodab väga, et kõik need neli eelnõu leiavad Riigikogus kiire positiivse lahendi. Täna on esimene lõpphääletus. Kutsun kõiki üles eelnõu toetama!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 713 lõpphääletuse ettevalmistamist. Head ametikaaslased, enne kui läheme lõpphääletuse juurde, ütlen, et eelnõu 713 nõuab Riigikogu koosseisu hääletoetust. Enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 58 Riigikogu liiget, puudub 43.

Panen lõpphääletusele eelnõu 713. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 47 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 713 ei ole seadusena vastu võetud, kuna ei saanud 51 poolthäält. Eelnõu langeb menetlusest välja. (Tabel 10.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Planeerimisseaduse eelnõu (571 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi. Seitsmes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimisseaduse eelnõu 571 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun

Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! Planeerimisseaduse eelnõu on kahjuks jõudnud siia saali kolmandale lugemisele, kuid enne hääletust tahan veel kord juhtida teie tähelepanu sellele, et see eelnõu ei ole seadusena vastuvõtmiseks küps.

Huvitav on see, et meie ees oleva planeerimisseaduse eelnõu menetlemisel ei ole arvestatud planeerijate seisukohti, vaid neid on igati ignoreeritud. See seadus vaid suurendab halduskoormust ja lööb sassi senise praktika. Kaotajaks jäid seekord nii õiguskindlus kui ka toimiv planeerimispraktika. Viimasega on küll tõesti probleeme, ent nende tegelik põhjus on siiski hoopis senise seaduse mittetäitmine.

Selle seadusega saime bürokraatiat juurde. Juba paragrahvide arv on praeguse seadusega võrreldes kasvanud enam kui poole võrra. Sisuliselt on kogu menetlus muudetud kirjaliukuks, eesmärk ei ole lahenduste leidmine. Menetlusele on pandud ajapiirang kolm aastat. (Juhataja helistab kella.) Praeguse seaduse probleem ei olnud liigne ajakulu, see oli ja on Tallinna probleem. Täpselt ühesugust planeeringut menetletakse Viimsis üle kümne korra kiiremini kui Tallinnas.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja ja head ametikaaslased, saalis on liiga suur vaikus. Võiks natuke rohkem lärmi olla, muidu ei saa üldse aru, kas istung toimub või ei toimu. Hea ettekandja, palun jätkake!

Toomas Tõniste

Aitäh! Küsitavusi tekitab ka mõttetult lai planeeringu menetlemise kaasatavate inimeste ring. Iga inimene, selts või ettevõtte võib määrata ise ala ning endaga suhtlemise viisi ning seejärel tuleb see isik kaasata kõikide planeeringute menetlemise, mis jäävad tema valitud suvalistel alustel kindlaksmääratud alale. Väheneb arendatavate alade hulk, kuna seniste miljöövääruslike hoonestusalade asemel võib kohalik omavalitsus võtta kaitse alla lihtsalt miljööalaid, vääruslikke põllumaid ning mis tahes alusel määratletavaid üksikobjekte. Kaitse saab kõige varem lõpetada alles

järgmise üldplaneeringuga. Ka mõisted on sassis ning see annab palju leiba advokaatidele, aga kahjuks ei kiirenda ehitamist.

Eelnõu peamise plussina on reklaamitud seda, et nüüd saab senise hoonestuse vahele ehitada maja ilma planeeringuta. See võimalus aga on täpselt samasuguses kontekstis ja sõnastuses ka praegu seaduses olemas. Vähenenud on võimalus teha juurdeehitusi 33%-lise juurdeehitusõiguse alusel.

Enam ei ole vaja mingit kooskõlastamist kohaliku omavalitsusega. Riik võib vedada mõne vahva joonobjekti läbi ja kui mujal ikkagi kohalikele omavalitsustele veidi kompensatsiooni ja abi antakse, et nad saaksid oma taristut kohendada, siis meil seda teha ei tahe- ta. Kindlasti piirab planeerimisseadus üle- määra kohaliku omavalitsuse enesekorraldus- õigust. Kohaliku omavalitsuse territooriumi ruumiline planeerimine on üks enesekorraldus- õiguse peamisi väljendusviise, mistõttu ei ole põhjendatud, et kohalik omavalitsus võib alga- tatud planeerimismenetluse lõpetada üksnes piiratud juhtudel. Planeeringu menetlemise käigus võib ka selguda, et planeeringu reali- seerimine toob kohalikule omavalitsusele kaa- sa märkimisväärseid lisakulusid. Näiteks võib planeeringu realiseerimine tuua endaga kaasa täiendavate lasteaia- või koolikohtade loomise või ka planeeringualast väljapoole jääva ole- masoleva taristu rekonstrueerimise või uue taristu ehitamise vajaduse. Sellises olukorras peab kohalikul omavalitsusel olema võimalik vajaduse korral ka menetlus lõpetada, kui me- netlusest huvitatud isik ei ole nõus lisakulusid kohalikule omavalitsusele kompenseerima.

Ma usun, et see puuduste loetelu on juba piisav selleks, miks mitte toetada planeerimis- seaduse vastuvõtmist. Isamaa ja Res Publica Liit seda seadust ei toeta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Alustame lõpphääletuse ette- valmistamist. Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 571. Palun võtta seisukoh- t ja hääletada!

Poolt 27 ja vastu 18 Riigikogu liiget, era- pooltuks ei jäänud keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud planeerimisseaduse eelnõu 571 on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

Seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

8. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (789 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Kaheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 789 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Alustame lõpphääletuse ette- valmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 789. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 58 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 789 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Vedelkütuse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (675 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Üheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütuse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eel- nõu 675 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Alustame lõpphääletuse ettevalmista- mist. Panen lõpphääletusele eelnõu 675. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 51 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algata- tud vedelkütuse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 675 on sea- dusena vastu võetud. (Tabel 13.)

Üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

10. Lennundusseaduse ja riigilõivu- seaduse muutmise seaduse eelnõu (740 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Kümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud lennundusseaduse ja riigi-

lõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 740 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 740. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 52 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi ja 2 jäid erapooletuks. Vabariigi Valitsuse algatatud lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 740 on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

Kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

11. Alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu (723 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 11. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-seaduse muutmise seaduse eelnõu 723 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 723. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 58 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse muutmise seaduse eelnõu 723 on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

11. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

12. Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (806 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 12. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu 806 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ma nii kiiresti rääkida ei oska, kõnelen natukene aeglasemas tempos. Ütlen meeldetuletuseks, et Vabariigi Valitsus algatas nimetatud eelnõu eelmise aasta 1. detsembril. Esimene lugemine

toimus 17. detsembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli s.a 5. jaanuaril, ei laekunud Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt ühtegi muudatusettepanekut. Samas, mõne ettepaneku esitas eelnõu algataja esindaja. Kuna need muudatusettepanekud olid enamasti sõnastuslikud ja tehnilised, toetati kõiki neid konsensuslikult. Me tegime järgmised menetluslikud otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda teisele lugemisele 28. jaanuariks 2015, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha kolmas lugemine 11. veebruaril 2015 ja panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Eelnõu 806 kohta on laekunud üheksa muudatusettepanekut. Alustame nende läbivaatamist. Kõik muudatusettepanekud on teinud juhtivkomisjon: esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas ja üheksas muudatusettepanek. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

13. Riigikaitseaduse eelnõu (772 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 13. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigikaitseaduse eelnõu 772 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitseaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 10. novembril. Tuletan meelde, et eelnõu peamine eesmärk on tagada Eesti parem valmisolek tänapäevastele julgeolekuohtudele reageerimiseks ning eelnõu ühendab kehtivad rahuaja ja sõjaaja riigikaitse seadused ning rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse. Eelnõu kohta esitati pärast esimest lugemist kümme ametlikku muudatusettepanekut. Lisaks

neile saabus arvamusi organisatsioonidelt ja isikutelt ning ettepanekuid komisjoni liikmetelt. Kokku tehti teksti kohta eri vormis 80 ettepanekut. Riigikaitsekomisjon arutas enne eelnõu teisele lugemisele saatmist neljal istungil kõik 80 ettepanekut läbi. Komisjoni istungitel osalesid ka Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe esindajad ning kuulati ära reservohvitseride kogu arvamus.

Arutelude tulemusel otsustas komisjon täielikult või osaliselt arvestada nelja ametlikku muudatusettepanekut ning esitada ise lisaks 31 ettepanekut. Lühidalt kommenteerin toetust leidnud ettepanekuid. Esmalt kaks ettepanekut, mille arutamise käigus kaalus komisjon eelnõu kooskõla põhiseadusega, need on need ettepanekud, mis puudutavad ka Riigikogu. Esimene ettepanek muudab Riigikogu kodu- ja töökorda, täpsemalt Vabariigi Presidendi asendamist Riigikogu aseesimehe poolt. Eelnõusse pandi konkreetselt kirja, et aseesimees peab presidendi asendamise ajal olema Riigikogu esimehe ülesannetes ning Riigikogu aseesimehel ei ole võimalik presidenti asendada lihtsalt siis, kui Riigikogu esimees ise parajasti tööpostil ei ole, vaid ainult kindlate asjaolude esinemise korral. Et Riigikogu aseesimees saaks presidenti asendada, peab Riigikogu esimees olema võimetu oma ülesandeid täitma, näiteks haiguse tõttu. Samas ei too esimehe lähetuses viibimine kaasa seda, et presidendi ülesandeid hakkaks täitma Riigikogu aseesimees. Teise ettepanekuga muudetakse Vabariigi Valitsuse seadust nii, et edaspidi saab minister ametisse astuda ametivande andmisega Riigikogu esimehele. Seda saab teha ainult edasilükkamatul juhul ja siis, kui Riigikogu istungeid ei toimu. Eelnõus seni sisaldunud regulatsiooni, mille kohaselt sai kogu valitsus astuda ametisse Riigikogu esimehele ametivande andmisega, ei pidanud komisjon vastulu tõttu põhiseadusega võimalikuks. Teised komisjoni arvestatud ettepanekud käsitlevad näiteks Riigikogu pädevust Kaitseväe missioonidele saatmise otsustamisel, Kaitseväe juhataja pädevust mobilisatsiooni ja sõjaseisukorra ajal Kaitsealiidu tegevvälasi sõjaaja ametikoha ülesannete täitmiselt vabastada, Kaitseväe vormiriietuse kandmist ja riigikaitseametivõi töökohal töötava isiku vabastamist sundtöökohustusest. Lisaks arvestas komisjon mitut ettepanekut, mille eesmärk on teksti täpsus-

tada, korrektsemaks ja selgemaks muuta ning välistada mitmeti tõlgendamise võimalusi.

Mis puudutab muudatusettepanekuid ja muid arvamusi, mis toetust ei leidnud, siis nende arvestamata jätmise põhjused võib jaotada viieks grupiks. Esiteks on riigikaitsekomisjon ja eelnõu autor seisukohal, et riigikaitse seadus ei pea hõlmama kogu riigikorraldust ja selles ei pea üle kordama teistes seadustes sätestatud. Eelnõu väljatöötamisel on lähtunud põhimõttest, et eelnõus käsitletakse riigikaitse juhtimist, aga muid valdkondi, sh asutuste riigikaitseülesandeid, reguleeritakse eriseadustes. Teine põhimõte, millest lähtuti, on see, et kõik asutused ja isikud täidavad oma rahuaegseid ülesandeid ka kriisi- ja sõjaajal. Näiteks ei pidanud komisjon otstarbekaks üle korrata, et kohtud, prokuratuur ja advokatuur tegutsevad ka kõrgendatud valmisoleku ja sõjaseisukorra ajal. Teiseks ei pidanud komisjon vajalikuks ega kohaseks lisada seadusesse deklaratiivseid sätteid, millega sõnastatakse suuri eesmärke, aga ei reguleerita riigikaitset. Näiteks ei pidanud komisjon vajalikuks üle korrata riigikaitse toimimise printsiipe, mis sobivad paremini strateegiadokumentidesse. Samal põhjusel ei toetanud komisjon ettepanekute loetelus toodud ettepanekut nr 8, millega taheti täiendada Riigikogu poolt sõjaseisukorra lõpetamise regulatsiooni tingimusega, et sõjaseisukorra võib lõppenuks kuulutada üksnes siis, kui on tagatud riigi iseseisvuse, sõltumatuse, aegumatus ja võõrandamatuse põhimõte. Nimetatud põhimõtted on juba kirjas põhiseaduse esimeses paragrahvis ja Riigikogu ei saa oma otsuse tegemisel nendega niikuinii vastuollu minna. Kolmandaks, komisjon ei toetanud neid ettepanekuid, mille kohaselt oleks hakatud seadusega reguleerima valitsuse sisemist töökorraldust, näiteks seda, kellega konsulteerib minister enne valitsuse istungit või Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjonis otsuse langetamist, ega seda, milline ametiisik teavitab ÜRO Julgeolekunõukogu Eestis sõjaseisukorra väljakuulutamisel. Neljandaks ei arvestanud komisjon neid ettepanekuid, mis nõuavad veel lisaanalüüsi ja terviklikku lähenemist. Eelnõu algatajad on juba tuvastanud teemad, mis seostuvad riigikaitse seaduse rakendamisega, kuid mida eelnõuga veel ei reguleerita ning millega kavatsetakse pärast seaduse vastuvõtmist tegelema hakata. Muu hulgas on

plaanis üle vaadata kohtumenetlusi reguleerivad seadused ning võlasuhete ja -kohustuste regulatsioon. Lõpuks ei toetanud komisjon ettepanekuid, mis oleksid eeldanud põhiseaduse muutmist, näiteks ei saanud arvestada ettepanekut anda valitsusele õigus kuulutada välja sõjaseisukord.

Komisjon arutas ka Kaitseväe ja Kaitseliidu korrakaitsete ülesannete täitmisele kaasamise küsimusi ega toetanud ettepanekuid, mille kohaselt saaks edaspidi Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamise üle otsustada madalamal tasemel kui praegu, näiteks et seda saaks teha kohalik konstaabel, nagu pakuti, ilma ajalise ülempiirita või kaasatavate isikute arvu eelnevalt paika panemata. Kuna korrakaitsetes tegevuses osalemine ei ole Kaitseväe ja Kaitseliidu põhitegevus ning sõjaväe tänavale toomine peab olema erakorraline abinõu ja selleks jääma, siis peab ka edaspidi sellise otsuse tegema kõrge poliitilisel tasemel kindlate piirangutega. Seetõttu toetas komisjon kehtiva olukorra säilimist, mis tähendab, et Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamiseks ei piisa ainult valitsuse otsusest, vaid selleks peab andma nõusoleku ka president.

Komisjon otsustas oma 19. jaanuari istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks täiskogu päevakorda 28. jaanuariks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Komisjon kiitis 26. jaanuaril heaks eelnõu teise lugemise teksti ja seletuskirja. Tänan!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? On. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud riigikaitsekomisjoni esimees! Eelnõu § 35 räägib sellest, missugustel tingimustel on välisriigi relvajõudude viibimine Eestis võimalik. Siin on viis punkti. Ma tahaksin, et te seda kommenteeriksite. Me teame, et Ameerika Ühendriikide sõdurid on meie territooriumil. Milline nendest viiest punktist seda reguleerib ja kuidas te nende siinolekut kommenteerite?

Jürgen Ligi

Mida te täpselt teada tahate? Mul on see § 35 lahti, siin on kõik kirjas: välisriigi relvajõud võivad käesolevas seaduses sätestatud

alustel ajutiselt viibida Eesti Vabariigi territooriumil, kui selle eesmärgiks on osalemine operatsioonil, õppusel, sõjalise peakorteritegevuses, kui selle põhjuseks on transiit või kaitseprojektide kavandamine ja elluviimine.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud riigikaitsekomisjoni esimees! Senimaani on otsuseid, mille alusel Eesti kaitseväelased lähevad mõnele välismissioonile, alati kinnitatud Riigikogu suures saalis. Valdas osas on need saanud konsensusliku toetuse, mõne üle on olnud ka elavamaid arutelusid. Mis on see põhjus, et edaspidi ei ole enam võimalik Riigikogu suures saalis iga konkreetset lähetust arutada? Mulle tundub, et parlamendilt võetakse ära võimalus siin suures saalis kaasa rääkida iga üksiku missiooni otsustamise teemal.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei võeta. See toetub ikkagi parlamendi eelotsusele ja enne kuulatakse ära ka riigikaitsekomisjoni arvamus. Aga meil ei ole mõtet ennast siin liiga tähtsaks teha, kui on kiireid otsuseid vaja. Igal juhul ei ole parlament riigikaitse operatiivjuht ja tema taha ei tohiks otsused jääda. Selles on selle mõte. Aga parlamendi üldmandaat on olemas.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

On olnud selline olukord, kus mõnel väikesel fraktsioonil ei olnudki esindajat riigikaitsekomisjonis. Järelikult jäid nad kooskõlastusringidest täiesti kõrvale. Küsimus on see, kuidas peaks välja nägema eelnev üldvolitus. Kuidas see siis vormiliselt välja näeb, kui Eesti riik mõnda lähetust otsustab?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on reguleeritud Riigikogu otsusega. Aga ükski fraktsioon ei saa osaleda parlamendis suuremas koosseisus kui see, mille on neil aidanud saavutada valija. Eks igaüks ise otsusta, kuhu ta oma väed siin Riigikogus paigutab. Alati on ju võimalik vahetada oma

liikmeid komisjonides. Kodukorra järgi on võimalik ka teise komisjoni istungitel osaleda. Nii et seda ohtu küll ei ole, et vähemus midagi asjast ei tea või ei saa osaleda, aga eks kokkuvõttes ikkagi enamus otsustab.

Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, juhataja! Ma ikkagi räägin §-st 35. Ma saan aru, et riigikaitsekomisjoni prillid on kohal. Võib-olla te ikka kommenteerite minu küsimust selle eelnõu § 35 kohta.

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul ei ole midagi kommenteerida peale selle, mis ma enne ette lugesin. Ma ei saanud küsimusest aru. Teie ütlete, et kommenteerige § 35, mina ütlen, et ma ei saa aru, mida ma pean kommenteerima, kui siin on must valgel punktid kirjas. Selles loetelus on äärmiselt selges keeles toodud viis punkti. Katsuge teiste abiga täpsemalt küsida, siis ma oskan paremini vastata.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Mänd, palun!

Tarmo Mänd

Täna, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma olen varem olnud riigikaitsega tihedalt seotud, sellest ka minu huvi. Teatavasti kuulub president agressiooni korral põhiseaduse järgi välja sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni. ÜRO põhikirja artikkel 51 näeb ette, et sellest tuleb informeerida julgeolekunõukogu. Rahuaaja riigikaitse seaduse kohaselt informeerib julgeolekunõukogu president, aga sellest seadusest ma seda kohta ei leidnud, küll aga leidsin selle, et ta kuulub välja sõjaseisukorra. Kas komisjonis oli see probleem arutlusel? Siin väike seaduseauk ikka on.

Jürgen Ligi

Aitäh! Seaduseauku ei ole. Selle seaduse objekt ei ole reguleerida, mis institutsioon täpselt ÜRO-ga sidet peab. Meil on ÜRO-s saadik, see on otsene kanal. Diplomaatilise suhtlemise kanaleid ei ole vaja siin täpsustada ega kitsendada. Sõjaolukorras on pigem probleem,

et need kanalid ei oleks liiga kitsad. Peaasi, et informatsioon kohale jõuab.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Kõnealune riigikaitse seadus on hea näide operatiivse seadusloome ja erakondadeülese koostöö võime kohta Eestis. Teatavasti on rahvusvaheline olukord viimase aasta jooksul kardinaalselt muutunud. Seetõttu oleme meie, enda tahtest sõltumata, sattunud olukorda, kus mitmesugused sündmused võivad koputada meie uksele varem, kui me seda tahaksime, või pigem võivad nad meie uksele koputada sõltumata sellest, kas me seda tahame või ei taha. Me kõik oleme näinud, et riigikaitse ülesanded sõja ja rahu mõistes on kardinaalselt oma olemust muutmas. Ka selles mõttes, et me oleme harjunud konventsionaalse sõjaga, kus kaks riiki ametlikult kuulutavad teineteise suhtes välja vaenutegevuse, viivad üksused lahinguvalmidusse ja siis üks või teine pool ründab. Tänapäeva sõjas see enam niimoodi ei kipu olema. Seetõttu tuli meil muutunud olukorras riigikaitse seaduse eelnõu menetledes lahendada päris palju päris keerulisi ülesandeid, mis võib-olla oleksid eeldanud natuke pikemat debatti.

Sellest seadusest jäi tõepoolest välja huvigruppide tõstatatud küsimus kohtupidamise kohta sõjaajal. Teatavasti on inimeste õigused sõjaajal igal juhul piiratud. Mida teha desertööride, marodööride ja muude selliste inimestega, kes proovivad situatsiooni täiendavalt destabiliseerida? Kõige selle reguleerimine on seaduse mõistes kindlasti tähtis, kuid nüüdisaegne klassikaline kohtusüsteem seda ei võimalda. Teine teema, mis seda eelnõu menetledes kõrvale jäi, aga mis tegelikult oleks võinud olla selle seaduse osa, on sundkoormised. Teatavasti toob kriisisituatsioon endaga vaimeldamatult kaasa olukorra, kus ka meie vara suhtes võidakse teha toiminguid, mis ei pruugi meile kui vara valdajale meeldida. Aga üldjoontes suutsime tõepoolest esialgu üsna kõhnukesest seadusest usina koostööga teha olukorda enam-vähem reguleeriva seaduse.

Palju vaidlusi oli selle üle, kuidas meie ühiskonnas käsitletakse kõrge kaitsetahtega tegutsevat Kaitseliitu. Kaitseliidu roll selles seaduses oli kindlasti üks tugevamalt edasiarenenud käsitlusi, sest esialgses versioonis oli Kaitseliidu roll üsna tagasihoidlik. Palju vaidlusi tekitas ka see olukord, kui vabatahtlik läheb riiki kaitstes eri situatsioonides täitma oma ülesandeid ja tal on seljas vorm. Kes ta siis on? Kui tal ei ole vormi, siis teda justkui ei tohiks tulistada, aga kui tal on vorm seljas, siis võib teda tulistada isegi liinibussis, sest ta kannab armee tunnuseid. Vaat selliseid emotsionaalseid asju tuli välja.

Aga ikkagi võib laias laastus öelda, et tähtis on see, et seadusandja on suutnud reageerida maailma muutumisele. Me oleme saanud hakkama ühe raamseadusega, mis annab meile võimaluse edasi liikuda ja teha järgmise Riigikogu koosseisu tööajal asi võib-olla veel ja veel paremaks. Igal juhul võime kindlalt kinnitada, et see seadus annab meile võimaluse vaadata tulevikku natuke kindlamal moel, peata-olekut peaks seetõttu meie riigis olema palju vähem. Ma loodan, et kõik erakonnad saavad aru, et riigikaitse on selline koht, kus me poliitikat ei teegi, vaid me kõik oleme nagu vennad ja õed üksteisele toeks. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Austatud juhataja! Head kolleegid! Riigikaitse seaduse eelnõu on mitmeski mõttes veel toores, mistõttu ütlen kohe ära, et Keskerakond ei toeta seaduse sellisel kujul vastuvõtmist. Teeme ettepaneku teine lugemine katkestada ja juhime tähelepanu, et taas vähendatakse Riigikogu otsustusõigust julgeolekuküsimustes, praegusel juhul riigi kaitseväge üksuste välismissioonile lähetamise otsustamisel. Ühtlasi jätab eelnõu lahtiseks mitu olulist küsimust, näiteks elanikkonna kaitse ja eluks vajalike teenuste jätkusuutlikkuse korraldus sõjaajal. Eelnõu ei sätesta piisavalt kiiret seaduslikku mehhanismi, et Kaitseliit ja Kaitseväge saaksid rahuajal toetada politseid hübriidohtude tõrjumisel. Ettenähtud protsess on ekspertide hinnangul liiga pikk ja olukord võib seetõttu palju keerulisemaks minna, enne kui vastav tegutsemisluba on antud.

Muret teeb ka Kaitseliidu omaalgatusliku relvastatud vastupanu osutamise sisuline keelamine. Kaitseliitlastest, keda praegu on juba üle 14 000, kuulub sõjaaja struktuuri vaid murdosa. Eelnõu ei näe ette, et sõjaaja ametikohale mittekuuluv kaitseliitlane võiks astuda iseseisvalt vastu kas või tema koduõuele ilmunud vaenlasele. Eelnõu näib unustavat, et tänapäevased sõjad ei toimu ainult rindejoonel ja vastane kasutab kõiki meetodeid, et paisata oma vägesid meie põhiüksuste selja taha. Mitmed praegu eksisteerivad Kaitseliidu sisekaitseüksused oleksid oluline täiendus sellise vastase tõrjumisel igas Eesti punktis. Eelneva käsitlemise ebaseaduslikkus on ka otseses vastuolus 2010. aastal vastuvõetud julgeolekupoliitika alustega ja riigikaitse strateegiaga. Viimati nimetatud käsib otsesõnu osutada relvastatud vastupanu ka vastase hõivatud aladel. Probleem seisneb selles, et ilma vastava sätteta ei laiene niimoodi vastupanu osutavatele võitlejatele rahvusvaheline *combat*'i staatus. Nad ei ole seaduslikud võitlejad ja vastase kätte vangi langemise korral võidakse neid süüdi mõista kui kurjategijaid. Ühest küljest kohustab poliitikadokument vastu hakkama, kuid arutluse all olev seaduseelnõu keelab seda teha. See ei ole meie arvates väga mõistlik olukord.

Hoolimata puudustest soovib koalitsioon seaduse kiirustades vastu võtta. Kui te seda teete, siis palume hääletada ühe väga olulise muudatusettepaneku poolt, mis annab kindluse, et 1939. aasta enam ei kordu. Ettepanek on muuta sõjaseisukorra lõpetamise korda nii, et keegi ei saaks seda seisukorda lõpetada enne, kui kogu Eesti on jälle vaba. Eelnõu § 21 tuleks sõnastada järgmiselt: "Sõjaseisukord lõpeb Vabariigi Presidendi ettepanekul Riigikogu poolt sõjaseisukorra lõppenuks kuulutamisega juhul, kui on tagatud riigi iseseisvuse ja sõltumatus aegumatus ja võõrandamatus põhimõte." See sõnastus välistab näiteks olukorra, kus vastane hakkab pantvangi võetud presidendi või Riigikogu liikmete kaudu survestama, et riik alla annaks. Meie muudatus välistab igasuguse allaandmise agressorile ja Eesti territooriumi loovutamise. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem ... Jürgen Ligi, palun!

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu väike repliik on ajendatud Lauri Laasi sõnavõtust. Palun Riigikogul toetada komisjoni seisukohti! See, mis tema ette paneb, on deklaratiivne säte, mis dubleerib tegelikult põhiseaduse seisukohti. Ma arvan, et ei ole mõtet kirjutada seadusesse võimalust, et president ei ole patrioot või ei täida põhiseadust. Palun toetada komisjoni seisukohta!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Lõpetuseks ja stenogrammi jaoks ütlen, et kuigi teisel lugemisel võivad sõna võtta kõik Riigikogu liikmed, pidas Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon vajalikuks, et Aivar Riisalu räägiks nende nimel. See on nüüd stenogrammis kirjjas. Lõpetan läbirääkimised. Muudatusettepanekuid on kokku 40, vaatame need läbi. Riigikaitsekomisjoni ettepanekud, mis ma siin ette loen, on loomulikult kõik täielikult arvestatud. Esimene on riigikaitsekomisjonilt, teine on riigikaitsekomisjonilt, kolmas on riigikaitsekomisjonilt, neljas on riigikaitsekomisjonilt, viies on riigikaitsekomisjonilt, kuues on riigikaitsekomisjonilt, seitsmes on riigikaitsekomisjonilt, kaheksas on riigikaitsekomisjonilt, üheksas on riigikaitsekomisjonilt, kümnes on riigikaitsekomisjonilt, üheteistkümnes on riigikaitsekomisjonilt. 12. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt ja on jäetud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Paneme selle muudatusettepaneku hääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele 12. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille riigikaitsekomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt on 16 Riigikogu liiget ja vastu 38, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

13. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt ja on täielikult arvestatud, 14. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid kodukorraseduse

§ 106 lõike 2 järgi ei kuulu see hääletamisele, 15. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 16. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 17. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 18. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt ja on osaliselt arvestatud, 19. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 20. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 21. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt ja on osaliselt arvestatud, 22. muudatusettepaneku on esitanud Neeme Suur, Aivar Riisalu ja Innar Mäesalu ning seda on osaliselt arvestatud, 23. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 24. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 25. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 26. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 27. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 28. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 29. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 30. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt. 31. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kuid kodukorraseduse § 106 lõike 2 alusel ei kuulu hääletamisele, 32. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata ja ei kuulu hääletamisele, 33. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt ja ei kuulu hääletamisele, 34. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 35. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 36. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 37. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt ja on osaliselt arvestatud, 38. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt, 39. muudatusettepanek on riigikaitsekomisjonilt ja 40. muudatusettepanek on samuti riigikaitsekomisjonilt. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Komisjoni ettepanek on eelnõu 772 teine lugemine lõpetada, kuid Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Me hääletame seda.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku riigikaitseaduse eelnõu 772 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Selle ettepaneku poolt oli 8 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 772 teine lugemine on lõpetatud.

14. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, metsaseaduse ja veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (771 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, metsaseaduse ja veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 771 teine lugemine. Keskkonnakomisjoni ettekandja on Rainer Vakra, komisjoni esimees. Palun!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 10. novembril aastal 2014. Esimene lugemine lõpetati 3. detsembril ning muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 17. detsember. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Keskkonnakomisjon vormistas neli komisjoni muudatusettepanekut. Esimese ja teise lugemise vahelisel ajal on eelnõu komisjoni istungitel käsitletud lausa kahel korral: 26. jaanuaril ja 19. jaanuaril 2015. Nendel istungitel osalesid ja selgitasid oma ettepanekuid eelnõu kohta Keskkonnaministeeriumi, Eesti Omanike Keskliidu ja MTÜ Eesti Erametsaliit esindajad.

Muudatusettepanek nr 1 muudab eelnõu pealkirja. Muudatusettepanek nr 2 on väga põhimõtteline. Selle kohaselt võib võõral maatükil mootor- või maastikusõidukiga viibida üksnes maatüki omaniku loal. Loa olemasolu ei saa automaatselt eeldada, vaid luba peab reaalselt olemas olema. Muudatusettepanek nr 3 on redaktsiooniline, sõna "juurdepääs" asendatakse sõnaga "läbipääs". Muudatusettepanekuga nr 4 jäetakse eelnõust välja §-d 2 ja 5, sest need ei ole enam vajalikud, kuna selle muudatuse kiireloomulisuse tõttu algatas keskkonnakomisjon juba varem keskkonnaseadustiku üldosa seaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu ja muudatus on seadustunud.

Ühtlasi tehti 19. jaanuari keskkonnakomisjoni istungil järgmised menetlusotsused: esiteks, saata eelnõu 771 teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda (konsensuslikult), teiseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensuslikult), kolmandaks, kui eelnõu

teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu 771 kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 11. veebruaril 2015 (konsensuslikult), neljandaks, teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele (konsensuslikult). Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Austatud keskkonnakomisjoni esimees! Te mainisite siin punkti, mille järgi ei tohi mootorsõidukiga kinnistul olla. Kuidas peaks kinnistuomanik aga käituma, kui näiteks loomad kinnistule tulevad? Ma pean silmas koduloomi, lehmi, pulle või lambaid. Mida inimene peaks tegema, et nendest lahti saada?

Rainer Vakra

Aitäh, austatud aseesimees, väga hea küsimuse eest! Me arutasime seda teadupärast ka komisjonis. Vastus oli üks ja lihtne: mõistlik oleks võtta loomade omanikuga ühendust ja paluda tal need loomad, lambad või lehmad, lauta tagasi viia.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Ma ei ole keskkonnakomisjoni liige ja tunnistan, et praegu tuginen teie öeldule, et maastikusõidukiga ei tohi kinnistuomaniku loata kinnistul viibida. Teatavasti on Eestis väga keeruline omandistruktuur. Kõikidel maavaldustel on omanikud ja valgeid laike on väga väheks jäänud. Loomulikult on olemas ka avalikud teed. Kas teile ei tundu, et see on natukene liiga range piirang? Kui ma näiteks jahil olles väga sügavas metsamassiivis sõidan kellegi maal, siis mul ei ole ju võimalik ilma erimenetluseta teada saada, kellele see maa kuulub. Kas see ei ole liigne piiramine?

Rainer Vakra

Aitäh! Jahilkäigust rääkides, me eeldame uue jahiseaduse põhjal, et jahimeestel on olemas maaomanike kooskõlastused. See tähendab, et loomulikult on see nii ka mootorsõidukite puhul.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Ma tulen tagasi oma algse küsimuse juurde. Ilusas maailmas nii toimubki, et kui loomad on kogemata lahti pääsenud, siis tuvastatakse nende omanik. Aga kuidas peaksid inimesed käituma siis, kui omanik on pahahtlik, tal ei ole piisavalt maad, et oma loomi karjatada, ja ta laseb nad vabalt lahti? Mis nad peaksid tegema, et saada probleem lahendatud?

Rainer Vakra

Aitäh! Kõige lühem vastus teile, härra Nool, on see, et helistage Keskkonnainspektioonile, kaevake neile ja kutsuge nad appi.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Ma ikkagi kiusan edasi selle küsimusega. Kui see toimub, kas siis ei ole tegemist piirangu-ga? Näiteks on mul mingi maatükk, aga ma ise ka ei tea, kus see on, sest mingi raudtee tõttu ei pääse ma sellele ligi, ligipääs on väga keeruline. Kui keegi sõidab seal näiteks maastikusõidukiga, siis ma ei saa sellest isegi teada. Aga me kirjutame seadusesse sellise sätte, mille tundub, natuke liiga piiravana. Kas teile ei tundu, et siin on tegemist ülemäärase regulatsiooniga?

Rainer Vakra

Aitäh! Komisjoni konsensusliku otsuse kohaselt see nii ei ole. Mis puudutab metsateid, nii erateid kui ka avalikke teid, siis seal sõita on lubatud. Komisjon tõepoolest konsensuslikult arvas, et see on mõistlik säte. Tulevikus võiks mootorsõidukite juhtidel olla ja peaks olema luba ehk maaomaniku kooskõlastus.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud komisjoni esindaja! Era-maa puhul saan ma sellest loogikast täiesti aru, omaniku nõusolek on seal ilmselt vajalik ja

põhjendatud. Aga kuidas riigimaa puhul on? Kui ma seal ATV-ga sõidan, siis kelle käest ma luba peaksin küsima? Kas see väga bürokraatlikuks ei muutu? Kas see piirang kehtib ka veekogude kohta, mis talvel on jää all? Kui sa tahad ATV-ga üle riigile kuuluva väikese tiigi või järve sõita, kas siis peab iga kord olema selleks luba? Minu enda kinnistu piirneb riigile kuuluva väikese tiigiga ja teisel pool on eramaa, kus liikumiseks mul on luba. Kas ma võin üle selle järve sõita ja kas iga kord, kui ma seda teen, peab mul olema luba? Kuidas riigimaaaga jääb, kas see ka komisjonis arutlusel oli?

Rainer Vakra

Kõigepealt, keskkonnakomisjoni lähtus selle punkti puhul sellest, et kahjuks on väga palju inimesi, kes ei sõida ühe korra üle tiigi oma ühelt maatükilt teisele, vaid naudivad looduskeskkonnas ATV-safarit, pöörates maapinna tagurpidi, kusjuures neil ei ole ühtegi luba ega nõusolekut. Sellest tulenevalt keskkonnakomisjon toetas seda ettepanekut, et edaspidi oleks võimalik neid korrarikkujaid korrale kutsuda. Ma veel kordan, et kõik metsateed ja metsarajad on ka edaspidi avatud. Mis puudutab riigimaa, siis ma usun, et pöörduda tuleks metsa haldaja ehk RMK poole.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Te olete komisjonis seaduseelnõu läbi töötanud. Te ütlesite, et te usute, et peaks pöörduma RMK poole. Tegemist ei ole aga alati metsamaaga, tihti on tegemist kas põllumaaga või veekoguga, nagu ma tõin näite järve kohta. RMK poole pole mul mingit põhjust siis pöörduda. Ma küsisin, kas oli arutlusel, kuidas riik peaks seda menetlema. Minu hirm on ikkagi ülebürokratiseeritus, mille vastu me tahame võidelda. Bürokraatiaga teeme ka riigi kulukamaks. Kas te olete veendunud, et ka riigimaal on see loa taotlemine ja menetlemine tingimata vajalik?

Rainer Vakra

Komisjon kuulab ära Keskkonnaministerriumi, Eesti Omanike Keskliidu ja Eesti Erametsaliidu esindajad. Komisjon jõudis konsen-

suslikult järeltulele, et nii see on, jah, see vastab tõele.

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus on samal teemal. Kuidas see luba peab olema vormistatud, kas lihtkirjalikus vormis? Kui kasutatakse elektroonilist kooskõlastamist, kas see luba peab olema digiallkirjastatud või piisab elektronkirjast?

Rainer Vakra

Ei pea olema digiallkirjastatud või üldse allkirjastatud luba, piisab ka suusõnalisest loast.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on tehtud neli muudatusettepanekut, kõik need on juhtivkomisjonilt ja kõiki neid on arvestatud. Muid ettepanekuid ei ole, ainult juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 771 teine lugemine lõpetada. Eelnõu teine lugemine ongi lõpetatud.

15. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (788 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 788 teine lugemine. Põhiseaduskomisjoni ettekandja on Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Meeldivat õhtupoolikut, head kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! Tuletame meelde, et eelnõu kohaselt muudetakse kohaliku omavalitsuse korralduse seadust ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust ning need muudatused on oma olemuselt korralduslikku laadi. Komisjon vaatas peale esimest lugemist

eelnõu uuesti üle, ta tegi seda 20. jaanuaril. Muudatusettepanekuid ettenähtud tähtajaks, 6. jaanuariks, ei tulnud komisjoni töölauale ei kolleegidelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt. Aga komisjon ise konsensuslikult otsustas 20. jaanuari istungil esitada kolm muudatusettepanekut selle eelnõu kohta. Kaks neist olid ette valmistatud meie komisjoni nõunik ja Riigikogu Kantselei vastav osakond. Kolmas tulenes hea kolleegi Priit Toobali ettepanekust. Nimelt, kehtiv kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus sätestab, et uue kohaliku omavalitsuse volikogu üksuse valimisteks moodustatakse jaoskonnakomisjonid ühinevate valdade volikogude konsensuslike otsustega. See tähendab põhimõtteliselt seda, et jaoskonnakomisjonid tuleb moodustada enne, kui on selgunud valimistel osalevad erakonnad ja valimisliidud. Seetõttu ei näe praegune kord ette võimalust, et niisuguste ühinemiste ja erakorraliste valimiste puhul oleks erakondadel võimalik oma kandidaate valimiskomisjonile esitada. Nüüd me muutsime kolmanda muudatusettepanekuga seda korda ja näeme ette, et jaoskonnakomisjonide moodustamine antakse hoopis valla või linna valimiskomisjoni pädevusse, kes peab tagama ka erakondade valimisliitude esindatuse jaoskonnakomisjonides. See peaks selle probleemi lahendamaks.

Esimees ja teine muudatusettepanek on tehnilised ja on tehtud ainult selleks, et eelnõu oleks võimalik paremini mõista. Muudatusettepanek nr 1 näeb ette sätte asendamist ja viimist n-ö teise kohta. Ettepanek nr 2 tähendab juba eelnõus olnud seisukoha ümbersõnastamist, et selle mõte oleks üheselt arusaadav.

Lõppkokkuvõttes otsustas komisjon täiesti üksmeelselt teha meile, head Riigikogu liikmed, ettepaneku teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimusi ei ole.

Väino Linde

Oli tore.

Esimees Eiki Nestor

Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kolm muudatusettepanekut, kõik on põhiseaduskomisjonilt ja

arvestatud. Ettepanekud on läbi vaadatud. Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

16. Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (809 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine pävakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 809 teine lugemine. Ettekandja põhiseaduskomisjoni nimel on Andres Herkel. Palun!

Andres Herkel

Härra Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 809 arutas komisjon oma 20. jaanuari istungil. See istung oli võrdlemisi pikk, kestis peaaegu tund aega. Istungi käiku tutvustan ma ühe dokumendi alusel, mille pealkiri on "Abimaterjal ettekandjale" ja mis on mõeldud asutusesiseseks kasutamiseks. Selles dokumendis on kokku üheksa lehekülge ja ma ei loe seda ette, aga lubage siinkohal avaldada imestust, et me oleme kogu selle jandiga, mis toimub Riigikogu komisjonide istungite salvestiste ümber, need dokumendid suuresti ära unustanud. See on hindamatu materjal selle kohta, milline on olnud arutelu käik komisjonis, ja hindamatu abimaterjal komisjoni ettekandjale. Võib-olla ei vääri kogu arutluse käik siinkohal ettelugemist, aga säilitama peaks selle sellisel kirjaliikul kujul küll.

Niisiis, peale komisjoni liikmete osales sellel arutelul koguni viis Siseministeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna nõunikku (Laura Sofia Annus, Ele Russak, Ly Pärn, Mariann Kirsipuu, Mariko Jõeorg), Eero Janson, kes esindas pagulasorganisatsioonide ümarlauda, kokku kolme pagulaste ja varjupaigataotlejate abistamisega seotud MTÜ-d, ning Triin Saag Sotsiaalministeriumi hoolekande osakonnast. Komisjon arutas pagulasorganisatsioonide ümarlaua kommentaare, mis puudutasid eeskätt varjupaigataotlejate ligipääsu tööturule. Nimelt rõhutas härra Janson, et ligipääs tööturule on universaalne inimõigus

ning selle piirangud peavad olema proportsionaalsed. Lühidalt öeldes oli tema eesmärk lühendada töötamisõiguse tekkimiseks ettenähtud kuuekuulist ooteperioodi veelgi. Komisjonis oli selle üle võrdlemisi pikk arutelu. Tõdeti, et selle seadusega olulisel määral juba lühendatakse ooteaega enne tööturule pääsemist. Varjupaigataotlejatel hakkab see aeg olema kuus kuud. Seni on nii meil kui ka osas teistes Euroopa Liidu liikmesriikides olnud 12-kuuline ooteaeg, kuid Euroopa Liidu vastuvõtutingimuste direktiivi kohaselt, mis jõustus 2013. aastal, ei tohi see ooteaeg liikmesriikides olla pikem kui üheksa kuud. Arutelu käigus leiti, et Eesti astub võrdlemisi pika sammu. Esitati ka argumente – eriti tegid seda Siseministeriumi nõunikud –, et ei peaks tekkima olukord, kus isikud hakkavad põhjendamatult esitama varjupaigataotlusi, soovides saada juurdepääsu just nimelt tööturule, kuigi tegelikult ei ole neil reaalselt kaitsevajadust. Samuti rõhutati, et enne kui inimene tööturule üldse siseneda saab, toimivad mitmed muud tema lõimumist toetavad meetmed (keelekoolitus jne). Argumente esitati poolt ja vastu, kuid jäädgi konsensuslikult selle juurde, et komisjon muudatusettepanekut esitama ei hakka.

Muudatusettepanekute tabelis on ettepanekuid ühtekokku viis, neist esimesed kaks on sõnastuslikud, ka neljandat ja viiendat võib pidada pigem tehnilisteks. Kuid ma tahan välja tuua muudatusettepaneku, mis on tabelis nr 3 all. See on seotud välismaalaste seaduses distsiplinaarkaristuse regulatsiooni sisseviimisega, et kinnipidamiskeskuses oleks võimalik neid karistusi kohaldada. See oli üks põhipunkte, mida ma komisjoni nimel esimese lugemise arutelul tutvustasin, sest see teema oli komisjonis kõne alla tulnud. Nimelt, praegu on niisugune lugu, et aeg-ajalt neid inimesi korralt kutsuda tuleb, küll aga saab seda teha ainult vahetu ohu korral. Nagu Siseministeriumi nõunikud meile selgitasid, mitte alati ei ole kinnipidamiskeskuse sisekorraeeskirja rikkumine ja eiramine seotud aga sellega, et isik tekitab reaalselt ja vahetut ohtu teistele. On küllalt niisuguseid juhtumeid, kus näiteks keegi taob plekk-kruusi öö otsa vastu seinale ja rikub sellega väljakannatamatul viisil öörahu, ning distsiplinaarkaristus oleks otstarbekohane. Eelnõu esimese lugemise arutelul tekitas komisjonis suuri küsimusi distsiplinaarkaris-

tuse ulatus. Eelnõu esialgses variandis taheti kehtestada, lihtsas keeles öeldes, kuni kaks nädalat kartserit, mis tänapäeva ühiskonnas ja oludes oleks ilmselt ülemäärane. Komisjon asus muudatusettepaneku sõnastust vaagides seisukohale, et selline isiku eraldatud ja lukustatud ruumi paigutamine ei või kesta kauem kui 48 tundi, mis on meil üldine ja universaalne norm. Kellelki ei saa ilma kohtu otsuseta pikemaks ajaks vabadust võtta. Kuna distsiplinaarkaristuste loendisse pandi veel mitmesuguseid asju, näiteks sisseostude tegemise keeld, siis vaidlesime ka selle üle. Komisjon otsustas, et see, jällegi lihtsas keeles väljendades, suitsuostmise keeld ei tohiks kesta kauem kui üks kuu. Eelnõu algses variandis, mis ministriumist tuli, oli see aeg mõnevõrra pikem. Nii et muudatusettepanekute tabelis on ettepanek nr 3 äärmiselt sisulise kaaluga.

Ettepanek nr 5 käsitleb isikut tõendavate dokumentide seadust ja e-residendi digitaalse isikutunnistuse väljastamist välisesinduste kaudu ning muudatust, mille kohaselt oleks e-residendi digitaalse isikutunnistuse taotlemine võimalik ühe kliendikontaktiga.

Selle seaduse jõustumise tähtajaks jäi 1. aprill. Konsensuslikult otsustati saata eelnõu 809 istungi päevakorda 28. jaanuariks ning teha Riigikogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada.

Esimees Eiki Nestor

Küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Andres Herkel! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on esitatud viis muudatusettepanekut, kõik on juhtivkomisjonilt ja neid kõiki on arvestatud. Need on vaja läbi vaadata: esimene, teine, kolmas, neljas ja viies muudatusettepanek. Komisjoni ettepanek on eelnõu 809 teine lugemine lõpetada. Eelnõu 809 teine lugemine on lõpetatud.

17. Ehitusseadustiku eelnõu (555 SE) teise lugemise jätkamine

Esimees Eiki Nestor

Nüüd jätkame Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku eelnõu 555 teist lugemist. Majanduskomisjoni ettekandja on Deniss Boroditš. Palun!

Deniss Boroditš

Istungi juhataja! Kolleegid! Jällegi räägin natuke ajaloost. Vabariigi Valitsus algatas selle eelnõu 2013. aasta 9. detsembril. Esimene lugemine toimus siin saalis 25. veebruaril 2014 ja esimene lugemine lõpetati. Eelnõu teine lugemine Riigikogu täiskogus toimus eelmise aasta 3. detsembril ning teine lugemine katkestati juhtivkomisjoni ettepanekul. Teine lugemine jätkus s.a 14. jaanuaril ning hoolimata komisjoni ettepanekust teine lugemine lõpetada otsustas Riigikogu täiskogu eelnõu teise lugemise veel kord katkestada. Vahepeal oli võimalik esitada muudatusettepanekuid. Neid tegi Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, samuti on oma ettepanekud teinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Majanduskomisjon arutas eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekuid ja eelnõu teise lugemise jätkamist oma istungil s.a 22. jaanuaril. Ma toon välja kõige tähtsamad muudatusettepanekud. Komisjoni ettepanekuga nr 5 pandi ette muuta eelnõu § 25 lõiget 3 ja lisada arvuline piirang, kui mitme ettevõtja juures võib üks pädev isik samal ajal tegutseda. Muudatuse kohaselt ei või isik samal ajal tegutseda rohkem kui kolme ettevõtja pädeva isikuna. Ettepaneku esitas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Suhteliselt sarnane ettepanek oli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonil. Sama ettepanek oli komisjonile esitatud ka eelmisel korral eelnõu teise lugemise jätkamise arutelule. Komisjon tol korral ettepanekut ei toetanud, eelkõige tulenevalt ettepaneku võimalikust vastuolust põhiseadusega. Nüüd, pärast mitmeid läbirääkimisi nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajate kui ka juristidega, kalduti pigem arvama, et seda ohtu ei ole. Seetõttu leidis ettepanek komisjonis toetust. Oli ka teisi ettepanekuid, aga enamik neist oli tehnilist laadi.

Menetluslikud otsused olid järgmised. Otsustati saata eelnõu täiskokku teise lugemise jätkamiseks s.a 28. jaanuariks ehk tänaseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja juhul kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha kolmas lugemine 11. veebruaril ja panna eelnõu 555 lõpphääletusele. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimusi ettekandjale ei ole. Avan läbirääkimised. Keegi rääkida ei soovi. Eelnõu 555

kohta on tehtud 11 muudatusettepanekut, vaata need läbi. Esimene muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata, kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõike 2 alusel ei kuulu see ettepanek hääletamisele. Teine muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

IRL-i fraktsiooni nimel palun ma seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Selge. Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on teinud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning mis on juhtivkomisjonil jäetud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Muudatusettepaneku nr 2 poolt oli 9 Riigikogu liiget, vastu 34, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Kolmas muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ja jäetud arvestamata. Neljas muudatusettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ja on sisuliselt arvestatud. Viies muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, kuues on majanduskomisjonilt, seitsmes on majanduskomisjonilt, kaheksas on majanduskomisjonilt, üheksas on majanduskomisjonilt, kümnes on majanduskomisjonilt ja üheteistkümnes on majanduskomisjonilt.

Majanduskomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 555 teine lugemine lõpetada. Muid ettepanekuid ei ole. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

18. Hasartmänguseaduse, meediateenuste seaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (747 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine pävakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmänguseaduse, meediateenuste seaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 747 teine lugemine. Majanduskomisjoni ettekandja on Kalle Palling. Palun!

Kalle Palling

Väga austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas selle eelnõu eelmise aasta 13. oktoobril, esimene lugemine toimus 10. detsembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 29. detsembril kella 12-ks, ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Majanduskomisjoni töörühm valmistas eelnõu komisjoni istungil menetlemist ette oma 21. jaanuari nõupidamisel, kus osales ka eelnõu algataja esindaja. Komisjon arutas eelnõu enne teist lugemist oma 26. ja 27. jaanuari istungil, millel osalesid ka Rahandusministeeriumi esindajad. Komisjon otsustas teha eelnõu kohta viis muudatusettepanekut, millest neli oli majanduskomisjonile esitanud Rahandusministeerium.

Nüüd lähemalt muudatusettepanekutest. Esimene muudatusettepanek võimaldab Maksu- ja Tolliametil suhelda hasartmängukorraldajatega e-maksuameti vahendusel. Praegu üldseadusena rakenduv haldusmenetluse seadus võimaldab dokumenti elektrooniliselt kätte toimetada üksnes seda e-posti aadressile saates. Nagu enne mainitud, selle muudatusettepaneku esitas Rahandusministeerium.

Muudatusettepanek nr 2 loetleb hasartmängud, millele hasartmänguseaduse nõudeid ei kohaldata. Sinna on lisatud punkt 3, kus on nimetatud loterii, mille võidufondi väärtus on kuni 1000 eurot ja mida ei korraldata sagedamini kui kord nädalas. Sellised loteriid, mida korraldatakse näiteks pulmades või sünnipäevadel, ei ole ka tulevikus käsitatavad hasartmänguna.

Muudatusettepanekuga nr 3 parandatakse tehnilisi viitevigu.

Muudatusettepanekuga nr 4 lisatakse erimeetmete hulka, mida Maksu- ja Tolliamet riikliku järelevalve tegemisel kasutada võib, valduse läbivaatus. Erimeede on algataja sõnul vajalik hasartmänguseaduse 3. peatüki nõuete täitmise kontrollimiseks ning võimaldab valdaja nõusolekuta isiku valduses oleva piiratud või tähistatud kinnisasja, ehitise või ruumi läbi vaadata, sh vaadata läbi seal asuva asja ning avada uksi, väravaid või kõrvaldada muid takistusi.

Muudatusettepanek nr 5 on jõustumistähtsuse aegade kohta.

Komisjoni liikmed Toomas Tõniste ja Kalle Palling esitasid samuti mõlemad ühe muuda-

tusettepaneku. Toomas Tõniste ettepanek oli reklaamivõimaluste laiendamise ärajätmise kohta, kui nii võib sõnastada. See käsitleb seda, mida ka eelnõu ühe muudatusena ette näeb, et tulevikus ei piirata lotoreklaami võimalusi enam sellises mahus, nagu kehtiv kord ette näeb. Komisjon seda ettepanekut ei toetanud. Siit puldist kõneleja esitas muudatusettepaneku, et võtta eelnõust välja enesevälistusnimekirja regulatsioon, kuid ka see muudatusettepanek ei leidnud komisjonis toetust. Nii et sellega on sedamoodi.

Majanduskomisjon otsustas saata eelnõu teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 28. jaanuariks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Komisjon otsustas samuti, et kui teine lugemine lõpetatakse, siis võiks panna eelnõu 11. veebruaril lõpphäätusele. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ma sain ettekandjast aru, vaadates muudatusettepanekute tabelit, et kaks viimast muudatusettepanekut esitasid komisjoni liikmed arutelu käigus suusõnaliselt, mitte muudatusettepanekute tegemise ajaks.

Kalle Palling

Jah, just.

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Need ettepanekud tõesti komisjonile esitati, et esitada need siia saali kui komisjoni ettepanekud. Esimese lugemise arutelul oli näha väga paljude Riigikogu liikmete muret, et antakse võimalus hakata reklaamima loteriisid, mille tõttu kasvab potentsiaalsete hasartmängusõitlaste arv – see on ka seletuskirjas välja toodud –, ja vastutasuks me saame raha, millelega neid inimesi ravima hakata. Palun selgita ka siin saalis olijatele komisjonis toimunud arutelu! Mis olid põhjendused, miks Rahandusministeeriumi esindajad ei toetanud reklaamipiirangute kehtima jäämist?

Kalle Palling

Ma kirjeldan seda arutelu, kus olid kõne all mõlemad arutluse käigus esitatud muudatus-

ettepanekud. Neist ühe esitasin mina ise ja teise lugupeetud küsija. Tegelikult on tegemist ühest küljest reklaamivõimaluste laiendamisega, need võimalused kehtivad ka loto ja spordiennustuse puhul. Teisest küljest on eelnõu algataja ettepanekul kehtestatud enesevälistusnimekirja võimalus. Needsamad potentsiaalsed hasartmängusõitlased saavad ennast lisada enesevälistusnimekirja. Inimene saab ennast sinna lisada kõige vähem kuuks kuuks ja kõige rohkem kaheks aastaks. See enesevälistusnimekiri ongi tasakaalustav meede, selleks et suurenenud reklaamivõimalusi tasakaalustada, juhtides inimeste tähelepanu sellele, et tegemist on siiski raha peale mängimisega, hasartmänguga. Kui inimene tõesti tunneb, et tal võib tekkida sellega probleeme, siis enesevälistusnimekiri on üks võimalus ennast aidata. Aga nagu te esimese lugemise arutelust mäletate, igale reklaamile peab eelneva hoiatus, seletus, mis mänguga täpselt tegu on, milline on võidufond jne. Nii et siin on kaks teineteist tasakaalustavat meedet. Eelnõu algataja ütles väga selgelt, et kui üks nendest muudatusettepanekutest, mis me esitasime, näiteks enesevälistusnimekirja eelnõust välja jätmine, oleks leidnud toetust, siis oleks algataja eelnõu tagasi võtnud.

Esimees Eiki Nestor

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! See, mis te räägite, on täiesti uskomatu. Kavas on suurendada hasartmängureklaami ja teiselt poolt öelda, et see on ikka üks paha asi ka ja kui inimene tunneb, et hakkab sõitlaseks jääma, siis parem ärgu hakaku. No tõepoolest tasakaalustavad meetmed! Ma lugesin avalikult kättesaadavatest materjalidest, et te olete ettevaatavalt Reformierakonna kultuuriprogrammi ühe olulise katteallikana märkinud Eesti Lotost saadava tulu. Kas see ongi siis see poliitika, millele te kultuuri rahastamise tahate rajada, et soodustate hasartmängude mängimist ja loodate, et saate selle raha Eesti Lotost? Küsin ikkagi üle, kas see eelnõu on teie arust vastutustundlik. Mina julgen väita, et see on moraalitu.

Kalle Palling

Ma olen siin küll komisjoni esindajana ja pean ütleva, et sellist arutelu komisjonis polnud. Kuid minu isiklik seisukoht on – ma esitasin sellekohase muudatusettepanekugi –, et ebaproportsionaalne meede on näiteks enesevälistusnimekiri. Aga tõepoolest vastab tõele, et Eesti Loto maksab praegu ja on maksanud ilmselt seitse eelmist aastat dividendina väga olulise summa Eesti riigi eelarvesse. Umbes 20 miljonit eurot on see summa, mis Eesti Loto igal aastal dividendina maksab. Seda, kas reklaamivõimaluste laiendamine suurendab seda dividendimakset või mitte, näitab ju ikkagi aeg. Oluline on minu arust see, et saab selgemaks regulatsioon, kuidas ja mida ning mis kellaajal reklaamida võib ja miks on näiteks lotosaatele eelnev reklaam parem kui mõnele telesarjale eelnev reklaam. See reklaam ei olnud ju ka varem keelatud.

Esimees Eiki Nestor

Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Austatud ettekandja! Mul tekkis Kaia Iva küsimust kuulates samasugune isiklik küsimus, sest komisjonis te ilmselt seda teemat ei arutanud. Kas teie usute selle erakonna juttu, kes just lasi SMS-laene piirava eelnõu läbi kukkuda, et nad muretsevad eneseregulatsiooni ja pehmete hasartmängude võimaliku reklaami pärast? Mis on teie isiklik arvamus?

Kalle Palling

Aitäh! Nagu ma oma eelmises vastuses ütlesin, ma ei julge ennustada paremate reklaamivõimaluste ja dividendimaksete suurenemise seost. Seetõttu on minu arust neid asju ühte patta toppida meelevaldne. Ma pean nõustuma, et see mure ei pruugi olla kuigi siiras.

Esimees Eiki Nestor

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ka mul tekkis üks küsimus seda ettekannet kuulates. Seetõttu, et ühte komisjonis tehtud ettepanekut ei toetatud, saan ma aru, et enesevälistusnimekiri oli komisjoni hinnan-

gul üks n-ö tasakaalustav meede. Samas, nagu sa mainisid oma ettekande alguses või isegi keskosas, tegi üks komisjoni liige ettepaneku enesevälistusnimekiri eelnõust välja jätta. Mis olid need argumendid, mida komisjoni liige esitas, miks seda tuleks teha, ja mis olid komisjoni vastuargumendid?

Kalle Palling

Aitäh, austatud küsija! Täna on selline tore kokkusattumus, et komisjoni ettekandja ja selle muudatusettepaneku esitaja on üks ja sama isik ning ta saab praegu kohe sellele vastata. Põhiline kaalutlus, mis sundis mind seda ettepanekut esitama, oli Justiitsministri 31. juulil esitatud seisukoht: "... võttes arvesse asjaolu, et eelnõuga kavandatav muudatus puudutab hinnanguliselt 460 920 inimest, kes peavad hakkama ennast hasartmängu korraldajale identifitseerima (näiteks ID-kaardi abil), et oleks võimalik kontrollida, kas nad pole end enesevälistusnimekirja kandnud, asjaolu, et eelmainitud kontrollimise käigus edastatakse ja säilitatakse ka nende isikuandmed HasMS § 39 lg 1 kohaselt loodud andmekogus, ning asjaolu, et eelmainitud andmekoguse on ennast omal initsiatiivil alates nimekirja loomisest 2009. aastal kandnud ca 3000 isikut ehk 0,65% kõikidest klassikalist loteriid mängivatest inimestest, siis ei saa eelnõuga kavandatavat meedet, laiendada hasartmängude mängimise piirangutega isikute nimekirja mõju selliselt, et sellega oleksid hõlmatud ka klassikalised loteriid, kuidagi proportsionaalseks pidada." Minu teada on Eesti Vabariigis Justiitsministeerium kõige pädevam ministeerium, kes saab esitada selliseid seisukohti, ja neid peab hästi tõsiselt võtma. Komisjoni arutelu käigus kolleeg Jaan Õunapuu küll selgitas, et valitsuse istungil siiski jõuti kompromissile, et seda eelnõu saab toetada ja justiitsminister isiklikult ei olnud selle vastu, kuid ma siiski juhin tähelepanu sellele, et eelmise aasta 31. juuli oli alles hiljuti ja ilmselt siis Justiitsministeeriumi tublid ametnikud tõepoolest tundsid muret, kas see on proportsionaalne meede või ei ole. Minu hinnangul tekitab see, kui Viking Lotto pileti ostmiseks peab ID-kaardi esitama, teadmata täpselt, kuidas neid andmeid töödeldakse, tõesti küsimusi, kas see on proportsionaalne meede. Ma ka enne ütlesin, et mina isiklikult seda meedet õigeks

ei pea, kuid komisjonis minu ettepanek toetust ei leidnud.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma küsin ka hasartmängumaksu seaduse valguses. Kas ei ole ülimalt silmakirjalik, kui koalitsioonipartnerid Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid toovad siia SMS-laene piirava eelnõu, jätavad mulje, et nad seda toetavad, ja lõpuks, kui IRL seda toetab, siis nad ise seda ei tee ja seda seadust siin vastu ei võeta?

Kalle Palling

Ma ei tea, millisest eelnõust me praegu räägime. Aga kui te peate silmas seda eelnõu, mis siin mõni tund tagasi hääletusel läbi kukkus, siis tõepoolest, paljud inimesed, kes siin saalis olid, ka IRL-i fraktsioonist, lihtsalt ei vajutanud nuppu. Me võime siin edasi pidada seda vaidlust, mis on siiras ja mis ei ole. Meie inimesed ei olnud vähemalt saalis, nad olid ilmselt kuskil kampaaniat tegemas.

Esimees Eiki Nestor

Mina tean, mis eelnõu me arutame, see on eelnõu 747. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma küsin üle. Kas te olete veendunud, et valitsuskoalitsioon, kes ei suuda enam saali häälteenamust nõudvaid, 51 hääle eelnõusid vastu võtta, kuna rahvasaadikud lihtsalt puuduvad, on selle eelnõuga teinud komisjonis piisavalt head tööd? Kas te saate öelda, et see eelnõu on hea eelnõu?

Kalle Palling

Ma olen komisjoni ettekandja ega saa anda hinnanguid komisjonist teisele lugemisele saadetud eelnõule. Aga ma olen maininud, et enesevälistusnimekirja regulatsioon ei ole minu hinnangul proportsionaalne. Selle kohta esitasin ma ka muudatusettepaneku, millele head kolleegid komisjonis piisavalt toetust ei avaldanud. Selline see elu juba kord on. Aga loodame, et inimesed mängivad tulevikus loteriid vastutustundlikult.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! IRL-i fraktsioon leiab, et kuigi selles eelnõus on ka palju positiivset, võib soov hakata hasartmänge reklaamima ehk anda võimalus loto reklaamimiseks lõpuks hasartmängusõltlaste arvu suurendada. Ka seletuskirjas on selgelt välja toodud, et lotomängijaid on juba praegu ligi 13 000. Kui rohkem inimesi mängima hakkab, siis suure tõenäosusega tekib veel rohkem sõltlasi. Vastutasuks saame siis raha. Üritati kuidas iganes leida ka muid põhjuseid, aga iga vastuse lõpuks saime ikkagi teada, et me saame rohkem raha, millega me saame sõltlasi ravima hakata, ja kui sealt midagi üle jääb, siis ehk tuleb midagi ka kultuurile. Selline lähenemine kindlasti ei sobi. Sellepärast teeb IRL-i fraktsioon ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada ja sealt reklaami puudutavad sätted välja võtta, et me saaksime tõesti ühe korraliku ja hea seaduse siin vastu võtta. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Eelnõu kohta on tehtud viis muudatusettepanekut. Need kõik on esitanud majanduskomisjon ja neid on täielikult arvestatud: esimene, teine, kolmas, neljas ja viies muudatusettepanek. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud.

Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on aga teinud ettepaneku teine lugemine katkestada. Seda tuleb meil hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku eelnõu 747 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Katkestamise poolt oli 12 Riigikogu liiget, vastu 34. Ettepanek ei leidnud toetust.

Eelnõu 747 teine lugemine on lõpetatud.

19. Liiklusseaduse ja riigilõivu- seaduse muutmise seaduse eelnõu (779 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Nüüd on meie päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 779 teine lugemine. Majanduskomisjoni ettekandja Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Tervist, austatud juhataja! Head kolleegid! Liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2014. aasta 17. novembril. Selle eelnõuga luuakse elektrisõidukitele võimalus kasutada ühissõidukirada. Õigus otsustada jalgrataste ja mopeedide ühissõidukirajale lubamist antakse teomanikule, et ta saaks analüüsida, kas liiklusohutus säilib, arvestades jalgrataste ja mopeedide liikumise kiirust. Eelnõuga võimaldatakse ühissõidukirada kasutada ka eritalituse sõidukil, et väljakutse teenindamiselt tagasi sõitev eritalituse sõiduk jõuaks kiiremini päästeasutusse.

Eelnõuga sätestatakse võimalus võtta kasutusele asulasisestele teedele paigaldatud automaatsed liiklusjärelvalvesüsteemid (nt Kristiine keskuse ristmikukaamerad) ning lihtsustatakse füüsiliste dokumentide taotlemise ja kaasaskandmise kohustust, mida võimaldab uute e-teenuste kasutusele võtmine. Avalike teenuste kättesaadavuse parandamiseks täiendatakse riigilõivuseadust selliselt, et riigilõivu võtja võib vajaliku toimingut teha enne riigilõivu laekumist, kui broneeritakse riigilõivusuurune summa.

Eelnõu esimene lugemine lõpetati Riigikogu täiskogus 2014. aasta 17. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks esitas ühe muudatusettepaneku Riigikogu liige Igor Gräzin, teistelt liikmetelt ega fraktsioonidelt ettepanekuid ei laekunud. Lisaks tuli majanduskomisjonile ettepanekuid Tööinspektsioonilt ja Tallinna Linnavalitsuselt.

Nüüd räägin põgusalt muudatusettepanekutest. Kõige pikema diskussiooni põhjustas muudatusettepanek, mida siin kirjas ei ole, aga mida me komisjonis arutasime ja mis toetust ei leidnud. Tervise infosüsteemist sooviti saada informatsiooni liiklusõnnetuste raskusastme

kohta isikustatud kujul. Komisjoni arutelu leiti, et üldjoontes on see idee mõistlik ja kindlasti tasuks statistika jaoks sellist informatsiooni koguda. Küll ütles Sotsiaalministeeriumi esindaja – ja ka valitsuses oli jõutud niisugusele kompromissile –, et sellist informatsiooni isikustatud kujul süsteemist välja ei anta. See on selle süsteemi usaldusväärsuse üks aluseid. Peale komisjoni arutelu soovitasime Maanteeametil, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil ning kõigil teistel edasi töötada sellega, et informatsioon liiguks vajalikul kujul.

Räägin järjekorras muudatusettepanekutest, mis siin on. Muudatusettepanek nr 1 näeb ette nimetuse muutmist.

Muudatusettepanek nr 2 oli Igor Gräzini ettepanek, mis käsitles välisriikide juhilubade Eestis kasutamist ja aktsepteerimist. Sellega on teatavaid probleeme, kuna Ameerika Ühendriikides väljaantavad load ei vasta alati nendele normidele, millele peaksid vastama Euroopas, sh Eestis kehtivad juhiload. Et siin kehtivat juhiluba saada, tuleb USA-s taotleda rahvusvahelist juhiluba või siin endale vastav luba taotleda. Seetõttu ei leidnud see ettepanek komisjonis toetust.

Muudatusettepanekud nr 3 ja 4 käsitlevad põhimõtteid, kuidas liikmesriigid juhilube välja annavad ja kui kaua need kehtivad.

Muudatusettepanek nr 5 puudutab sõidumeerikuid, nende kontrolli ja nõudeid, kuidas neid tuleb paigaldada jne. Samuti seda, millistele nõuetele peab vastama töökoda, kes neid paigaldab.

Ettepanek nr 6 täpsustab loetelu, kus on kirjas, et olmejäätmete kogumisel peab olema tegemist ükselt uksele kogumise ja kõrvaldamisega. See punkt puudutab minu mälu järgi liiklusseaduses töö- ja puhkeaega.

Muudatusettepanek nr 7 käsitleb sõidumeerikuid, kui on olemas puutumus sõitjate liini veoga, mille liini pikkus alg- ja lõpp-punkti vahel on kuni 50 kilomeetrit. Sõidumeeriku kasutamisest vabastatakse linnaliinibussid, arvestades linnaliini eripära.

Muudatusettepanek nr 8 on seaduse jõustumise kohta.

Menetluslikud ettepanekud on järgmised: juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata eelnõu Riigikogu täiskogusse teisele lugemisele 28. jaanuariks ettepanekuga teine lugemine lõpetada ja kui see lõpetatakse, siis on meil

ettepanek teha eelnõu kolmas lugemine 11. veebruaril. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused. Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonis analüüsiti ka seda, et kui me need liiklusseaduses tehtavad head muudatused vastu võtame, kas siis liikluses olukord paraneb ja kui palju vähenevad kahjulikud tagajärjed?

Kristen Michal

Aitäh! See on osalt ka selle eelnõu mõte, et mõnes punktis tehtavad muudatused peaksid parandama turvalisust ja võimalust seda turvalisust kontrollida, kaasa arvatud see, et sõidumeerikute puhul on antud pikem ülemineku-aeg. Kui mõelda selle seaduse mõjudele laiemalt, siis elektrisõidukite ühissõidukirajale lubamine on ka kindlasti nähtav muutus. Eestis on 1143 elektrisõidukit. Võrdluseks: Harju maakonnas on 1742 bussi ja 3100 taksokaardiga sõidukit. Küllap omavalitsused analüüsivad jalgrataste ja mopeedide lubamist ühissõidukiradadele. Tean, et paljud ratturid seal juba praegu sõidavad, olen ka ise sõitnud. Eks iga omavalitsus peab ise vaatama, milline on tema territooriumil liiklusturvalisus. Kindlasti parandab üldist turvalisust ja liikluskorda ka see, kui käivitatakse asulasisesed liikluskaamerad. Ma nimetasin Kristiine ristmiku kaamerat, mida liikluskomisjon arutas vist juba 2012. aastal. See otsustati paigaldada, see on seisnud seal ilu pärast mitu aastat ega ole oma tööd teinud. Ma loomulikult loodan, et see seadus teeb ka inimeste elu paremaks.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Olen oma varasemas elus olnud liiklusseaduse menetlemisele päris lähedal. Ma mäletan sellest ajast, et kõik need liiklusspetsialistid olid ikkagi väga konservatiivsed ja nendega arutelu pidada oli kohati päris keeruline. Kui näiteks elektriautod saavad edaspidi sõita ühissõidukirajal, siis tuleb silmas pidada,

et uute elektriautode akud kestavad ilusasti, aga mõne aasta pärast on need akud juba vanemad. Püüame seda ette kujutada. Kas seal tuli jutuks, mis saab siis, kui elektriautodele sellise eelise loomise tõttu tekib liikluses teatav kaos, sest akud saavad lihtsalt vales kohas tühjaks, sest need on vanaks jäänud?

Kristen Michal

Aitäh, hea küsija! Ei, sellist arutelu meil ei olnud. Sama võib juhtuda iga vanema või ka uuema autoga, mida küllalt tihti ei tangita. Külma ilmaga võib ka mõni vanem diiselauto sinna rajale jääda või üldse mitte käivituda. Igasuguseid asju juhtub elus, nagu te teate. Veel kord, kui arvudest rääkida, siis elektrisõidukite arv on ju väga väike. Näiteks on Harjumaal registreeritud 611 ja Tallinnas 426 elektrisõidukit. Registreeritud sõidukitest on see ligi 0,2%. Tõenäosus, et need sõidukid sinna rajale jäävad, ma arvan, on samas proportsioonis nende sõidukite esinemissagedusega. Mis kõige parem, visuaalsel vaatlusel näib, et kui võib-olla Tesla välja arvata, siis kõik elektrisõidukid tunduvad olevat nii meeldivalt kerged, et meie kahepeale lükkaksime need ära küll.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei olegi. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kaheksa muudatusettepanekut, nendest majanduskomisjoni omad on loomulikult täielikult arvestatud. Esimene muudatusettepanek ongi majanduskomisjonilt. Teine muudatusettepanek on Igor Gräzinilt, on jäetud arvestamata, kuid kodukorraseduse § 106 lõike 2 alusel ei kuulu hääletamisele. Kolmas muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, samuti neljas, viies, kuues, seitsmes ja kaheksas muudatusettepanek.

Komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

20. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (787 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu 787 teine lugemine. Majanduskomisjoni ettekandja Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma tuletan pisut meelde, mis oli eelnõu 787 eesmärk enne muudatusettepanekute esitamist. Lühidalt kokku võttes oli eesmärk anda SA-le KredEx mandaat moodustada Eesti riskikapitalituru arendamiseks täiendavaid fondifonde, kuhu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil on kavas kuni 2020. aastani paigutada 60 miljonit eurot, et Eesti riskikapitaliturgu elavdada. Need fondid kaasaksid täiendavalt pensionifondide vahendeid, millest vaid 6% on seni olnud investeeritud Eesti varadesse. Kokku on meie pensionifondide maht 1,6 miljardit eurot. Seega oleks väga positiivne, kui Eesti pensionifondid saaksid investeerida Eesti varadesse, kuid praegu on valik kahjuks piiratud.

Komisjoni laekus neli muudatusettepanekut, millest esimesed kaks on rohkem sõnasuslikud ning kaks võrdlemisi sisukad. Esimene neist sisukatest on muudatusettepanek nr 3, mis loob võimaluse suurendada ettevõtluslaenude tagatislepingute kogusummat praegusest 128 miljonist eurost 160 miljoni euronni. Seda soovib KredEx, arvestades, et seni on ettevõtluslaenude tagatislepinguid küllaltki edukalt sõlmitud, mis tähendab, et on antud tagatise laenudele, mis on parandanud Eesti ettevõtete investeerimisvõimet. Seda võib ju nimetada positiivseks. KredEx näeb ette, et aastatel 2015–2018 võib tekkida vajadus tagatislepingute suurema maksimaalse mahu järele. Samas ei tähenda see tagatiskohustuse suurendamine KredExile täiendavaid kapitalieraldisi. Ka Rahandusministeerium kooskõlastas selle ette-

paneku, sellel teemal oli eelnevalt nendega arutelu.

Väga sisukas on ka muudatusettepanek nr 4. Meenutades minu eelnevat juttu moodustatavatest fondifondidest, mis hakkaksid investeerima nii riigi paigutatavat kapitali kui ka pensionifondidesse kaasatud lisakapitali ettevõtete omakapitali, selleks et need omakorda saaksid teha investeringuid oma tootmisesse, tuleb mainida suuremat väärtusloomet, tootmismahu kasvatamist, kõike seda head, millest me oleme eri erakondadega majanduspoliitilistes debattides rääkinud. Selleks et seda teha, peab fondidel olema ettevõtteid, kes esitaksid oma äriideid ettepanekuna, kuhu omakapitali üldse kaasata. Selleks et neid äriideid oleks, on arengufond pärast majandusministeeriumiga teema läbianaalüüsimist ette pannud, et fondi praegust mandaati ja investeerimisstrateegiat tuleks oluliselt muuta. Seda kahel moel. Esiteks, praegu on arengufond ise teinud otseid otsekapitaliinvesteringuid, mis sarnanevad nendega, mida hakkaksid tegema nimetatud KredExi finantseeritavad fondifondid. Seega looks riik ühe lisamehhanismi, mis on väga sarnane mehhanismiga, mis arengufondis SmartCapi kujul toimib. Kuna SmartCapis on riik ise vahetu fondijuht ja haldur, antakse SmartCap erasektori haldusse. Tähendab, arengufond ise ei tegele siis vahetult investeerimisotsuste tegemisega. Teiseks, selleks et oleks piisavalt investeerimisobjekte, paigutab arengufond raha kolme ärikiirendisse. Need hakkavad koos professionaalsete nõustajatega läbi töötama ja arendama selliseid veel tooreid äriideid, nagu me näeme "Ajujahis". Seda selleks, et ühest äriideest või lihtsalt mõttest saaks tegelik iduettevõte, kuhu need KredExi loodavad fondifondid saaksid raha paigutada, nii et reaalne perspektiiv oleks investorile raha tagasi toota.

Kui sisuliselt rääkida arengufondi eesmärgist, siis kuni 2020. aastani on siht läbi töötada üle tuhande äriidee, teha reaalseid kiirendiinvesteringuid sajasse ettevõttesse ja saavutada viis globaalset edulugu, mis oleksid sarnased GrabCAD-i, TransferWise'i või Modesati edulugudega. Need ärikiirendid ja fondifondid ei ole mõeldud ainult Eesti residentidele, need on avatud ka teiste riikide residentidele. Idee on see, et Eestil kui atraktiivsel IT ja teiste valdkondade iduettevõtete rajamise kohal oleks

toimiv riskikapitaliturg, mis on väga oluline eeldus, et aktiivne iduettevõtlus Eesti Vabariigi toimima hakkaks. Ma loodan, et sissejuhatuseks olid need minu selgitused piisavad.

Majanduskomisjoni istung toimus 22. jaanuaril. Meil olid kohal nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui ka arengufondi nõukogu ja juhatuse esindajad. Tegime ettepanekud saata see eelnõu tänaseks teisele lugemisele, teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele 15. veebruaril. Need ettepanekud tegime konsensuslikult.

Esimees Eiki Nestor

Küsimused. Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Hea ettekandja! See on väga tervitav, et selline riigi panus riskinvesteeringutele juurde tuleb. Te mainisite siin iduettevõtteid ja Eesti edukaid interneti idufirmasid. Te rääkisite sellest, et seda tegevust on vaja aktiveerida. Kas komisjonis oli juttu, mis valdkonnad Eestis nõuavad kiiremas korras riskikapitali juurdetulekut? Samas, kui riik ikkagi rahaga osaline on, millised on siis sellised nn pehmed maandumised, et selle rahaga tühja tuult ei tallataks?

Kalev Kallemets

Jah, diskussiooni nende konkreetsete valdkondade üle komisjonis ei olnud. Küll aga kinnitan, et eelnõu eest vastutava juhtivkomisjoni esindajana pidasin ma mitu kohtumist Eesti Arengufondi ning Eesti Era- ja Riskikapitali Assotsiatsiooni liikmetega, et asja sisust paremini aru saada. Tõepoolest, IT-l on oma teatav objektiivne konkurentsieelis: kapitalivajadus on seal suhteliselt väike, on vaja vaid arvutit ja see ongi kogu materiaalne baas, mis on vajalik, selleks et mingi äriidee tarkvarana realiseerida. Aga meil on ka teisi tugevaid valdkondi. Ma arvan, et robotika ja masinaehitus on täiesti arvestatavad, ka konventsionaalne ja puitehitus, disaini valdkonnas on erinevaid seda tüüpi lahendusi, samuti on meil patareide ja superkondensaatorite puhul siin olemas väga hea eeskuju. Raske on ennustada, millised on konkreetsete ettevõtteid või valdkonnad, kust need tulevased tegijad tulevad. Kahtlemata on põhimõtteline kõige tugevam baas

ikkagi meie ülikoolid ja tudengid, nii Eesti kui ka välistudengid, kes püüavad oma ideid äriideedeks formeerida. Seetõttu ongi ärikiirendi funktsioon väga oluline, et juba küllaltki varajases faasis saaks läbi analüüsida ja katsetada, kas mingi konkreetne tehniline lahendus või idee kannab, kas see suudab tekitada rahavoogu ja kas meeskond on piisavalt tugev või vajavad selle meeskonna kompetentsus ja oskused, ka tehnilised oskused arendamist, selleks et konkreetne äriidee jõuaks mingi aja jooksul sellisesse faasi, et sellesse saaks suuremat omakapitali paigutada. Ärikiirendid ja nende vahendite maht, mis ärikiirenditesse paigutatakse, kolm miljonit eurot riigilt ja kaasatakse veel ju ka erakapitali, juba ise näitab seda, et see ei ole kindlasti see etapp, kus riigil oleks väga palju põhjust muretseda suurte majanduslike kulude pärast. Palju negatiivsem oleks see, kui ärikiirendite etapp oleks puudu ja riske võtaksid needsamad fondifondid. Veelgi maandab riigi majanduslikku riski see, et ärikiirendites peavad osanikud olema ka vahe- tud fondihaldurid ise. Nii et juhul, kui ärikiirendid ja fondifondid teevad majanduslikult ekslikke otsuseid, siis kannavad kahju ka fondihaldurid.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi- rääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on esitatud neli muudatusettepanekut, kõik juhtiv- komisjonilt ja kõiki neid on arvestatud. Kom- misjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

21. Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvus- vaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu (840 OE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohus- tuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Lii- banonis" eelnõu 840 esimene lugemine. Alga- taja ettekandja on kaitseminister Sven Mikser. Palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Hea kaasettekandja Riisalu ja lugupeetud daamid! Mul on väga hea meel olla täna siin teie ees Riigikogu otsuse eelnõuga, mis kannab pealkirja "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis". Seda eelnõu Riigikogule esitades lähtus Vabariigi Valitsus Soome Vabariigilt meile tulnud ettepanekust liituda ühe jalaväerühma suuruse üksusega Soome ja Iiri ühispataljoni koosseisus UNIFIL-i missioonil Liibanonis. See on ÜRO juhitud rahvusvaheline missioon, nagu öeldud. Esialgse plaani kohaselt kavatakse panustada kahe kuuekuulise rotatsiooniga, st kuni maini 2016. Mandaati taotleme siiski tavakorras, kuni käesoleva aasta lõpuni, et vajaduse korral juba koos kõigi teiste välisoperatsioonide pikendamise eelnõudega tulla taas Riigikogu ette ka UNIFIL-i missiooni pikendamise sooviga.

Nagu teada, osavõtt rahvusvahelistest sõjalistest operatsioonidest on juba aastate vältel olnud Eesti usaldusväärset kinnistav tegevus. See on meid rahvusvahelises kogukonnas näidanud kui julgeolekusse panustavat riiki, mitte üksnes kui julgeoleku tarbijat. Kindlasti on praegu Lähis-Ida üks neid maailma paiku ja regioone, kus julgeolek vajab kogu rahvusvahelise kogukonna tähelepanu ja panustamist ning mille arengutel on vahetu mõju üleilmsele julgeolekule.

UNIFIL on laiapõhjaline, pikaajaline ja kindla mandaadiga ÜRO rahuvalvemissioon. Sellel missioonil osalemisega näitab Eesti oma tahet panustada rahu säilimisse ja vajaduse korral kriiside lahendamisse selles maailma paigas. Meie sõjaline panus välisoperatsioonidel on olnud viimase aastakümne jooksul kõige suuremas osas seotud ISAF-i operatsiooniga Afganistanis. Meie riigi väiksust arvestades vägagi märkimisväärne panus ISAF-i operatsiooni ei ole meil varasematel aastatel lubanud jalaväeüksustega ÜRO operatsioonidesse panustada. Kuna ISAF-i operatsioon on lõppenud, võimaldab see meil senisest enam panustada ka ÜRO sõjalistesse operatsioonidesse. Ma usun, et ÜRO sõjalistel operatsioonidel osalemine toetab hästi Eesti ambitsiooni kandideerida ÜRO Julgeolekunõukogu mitteamalalise liikme kohale 2020. aastal.

Eesti kavatses panustada rahuvalvemissiooni Liibanonis Soome ja Iiri ühispataljoni koosseisus, nagu öeldud, rühmasuuruse üksusega. Eeldatavasti on meie rühma ülesanded vaatluspatrullis osalemine, kontrollpostide mehitamine, rahuvalveoperatsioonid ja koostöö Liibanoni relvajõududega. Osapoolte rollid, õigused ja kohustused määratakse täpsemalt kindlaks Eesti ja Soome kahepoolse koostöökokkuleppega.

Eesti hakkab selles pataljonis kuuluma Soome allüksuse koosseisu. Pakkumise osaleda ÜRO missioonil kevadest 2015 kuni kevadeni 2016 tegi Soome meile möödunud aasta lõpus. Me usume, et UNIFIL-i missioonis osalemine tõhustab veelgi Eesti iseenesest väga head ja tihedat kaitsekoostööd Soomega, kes on olnud ajaloo jooksul meie sõber ja liitlane ning kellega me tahame kindlasti ka tulevikus teha võimalikult praktilist kaitsekoostööd. Senised kogemused kõigilt varasematelt missioonidelt, olgu NATO, Euroopa Liidu või ÜRO juhitud missioonidelt, näitavad, et just selline sõjaline koostegutsemine missioonidel on kõige parem viis kaitseväge koostööd tõhustada ja hoida ning kaitseväge relvavendlust kinnistada.

Ma loodan, et see otsuse eelnõu leiab Riigikogu toetust ja Eesti Kaitseväge saab rühmasuuruse üksusega osaleda ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas kaitseministrile on küsimusi? Ei ole. Komisjoni ettekandja on Aivar Riisalu. Palun!

Aivar Riisalu

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Hea minister! Tegemist on erakordselt hea eelnõuga, sest Eesti riik on kogu aeg olnud valmis panustama kestvasse rahuprotsessi maailmas. Mõni aeg tagasi lõppesid meil arvestatavad missioonid ära, aga Eesti Kaitseväel on mõistlik missioonidel käia, sest see hoiab Kaitseväge aktiivsena ja on meie võitlejatele kindlasti hea võimalus kogemusi omandada.

Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 22. jaanuari istungil. Istungil osalesid Kaitseministeeriumi ja Kaitseväge esindajad, kes eelnõuga seotud on. Riigikaitsekomisjoni varasemal, 13. jaa-

nuari väljasõiduistungil Kaitseväe Peastaapi tutvustasid kindralmajor Riho Terras ja vanemohvitserid meile käimasolevaid missioone ja andsid ülevaate võimalusest UNIFIL-i missiooni panustada.

Eelnõu kohaselt osaleb Eesti Kaitseväe rühmasuurune üksus Soome ja Iiri ühispataljoni koosseisus, nagu minister juba ütles. Üksuse ülesanded on vaenutegevust ära hoida, vaadelda, patrullida, kontrollposte mehitada ning samas piirkonnas toimuva ÜRO UNTSO vaatlusmissiooni julgeolekut tagada. Tegemist on ÜRO sinikiivrite missiooniga, millesse panustades Eesti ÜRO liikmesriigina aitab kaasa rahu saavutamisele kriisipiirkonnas. UNIFIL-i missioon ei ole meile uus. Eesti Kaitsevägi osales seal 1996. ja 1997. aastal kompaniisuuruse üksusega.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 22. jaanuari istungil konsensuslikult teha Riigikogu juhatusel ettepaneku lülitada arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 28. jaanuari istungi päevakorda ja teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Komisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Lisaks, tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõikele 1, otsustas riigikaitsekomisjon konsensuslikult teha Riigikogu esimehele ettepaneku määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 9. veebruar kell 10. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on eelnõu 840 esimene lugemine lõpetada. Määrän muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 9. veebruari kell 10.

22. Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise 11. juunil 2002 allakirjutatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise lepingu muutmise protokollit ratifitseerimise seaduse eelnõu (832 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise 11. juunil 2002 allakirjutatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise lepingu muutmise protokollit ratifitseerimise seaduse eelnõu 832 esimene lugemine. Valitsuse ettekandja rahandusminister Maris Lauri, palun!

Maris Lauri

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Topeltmaksustamise vältimise lepingute eesmärk on soodustada riikidevahelisi investeringuid, hoida ära diskrimineerivat maksustamist ning tõkestada maksudest kõrvalehoidmist. Eesti ja Šveitsi vahel sõlmiti topeltmaksustamise vältimise leping 2002. aastal. Uue protokollit sõlmimise peamine ajend oli teabevahetuse sätete kooskõlla viimine rahvusvahelise teabevahetuse standardiga. Lepingusse lisati kohustus vahetada teavet ka juhul, kui riigil enda tarbeks küsitud maksualast teavet vaja ei ole. Samuti ei või riik keelduda teabe andmisest seetõttu, et teabe valdaja on näiteks krediidasutus või isiku esindaja. Protokolliga määratletakse pensioniskeemi mõiste. Uue protokollit kohaselt loetakse Eestis või Šveitsis rajatud pensioniskeeme residentideks ning äriühingult pensioniskeemile makstud dividendid on kinnipeetavast maksust vabastatud. Teise riigi residentile makstava intressi ja litsentsitasu maksustamise õigus on protokollit jõustumise korral vaid nende saaja residentriigil. Dividendi puhul on tuluallikariigis kinnipeetava maksu kõrgeim määr 10% dividendi brutosummast. Tuluallikariik ei või maksustada teise riigi residentile makstavat dividendi, kui selle saaja osalus äriühingus on vähemalt ühe aasta jooksul olnud

vähemalt 10%. Protokollis lisati vahekohtu menetluse säte. Isikul tekib uue protokollis jõustumise korral võimalus pöörduda maksuvaidluse lahendamiseks vahekohtu poole, kui pädevad ametiisikud ei ole kolme aasta jooksul suutnud küsimust lahendada. Nii Eesti kui ka Šveits kasutavad uue protokollis kohaselt topeltmaksustamise vältimiseks sõltuvalt tululiigist kas vabastus- või tasaarveldusmeetodit. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale jäävad ära, kuna keegi küsimuse esitamiseks soovi ei avalda. Aitäh, proua minister! Komisjoni ettekandja on Peeter Laurson. Palun!

Peeter Laurson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise 11. juunil 2002 allakirjutatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise lepingu muutmise protokollis ratifitseerimise seaduse eelnõu 19. jaanuaril. Samamoodi, nagu täna andis siin ülevaate proua rahandusminister, andis komisjoni koosolekul ülevaate Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro. Komisjonis eelnõu kohta küsimusi ei tekkinud. Küll aga soovis Vabariigi Valitsuse esindaja täpsustada, et topeltmaksustamise vältimise lepingute eelnõud liiguvad plaanitud tempos. Eesti riik peab aastas läbirääkimisi keskmiselt nelja maaga ja läbirääkimiste kiirus sõltub eelkõige teisest lepingupoolest. Rahanduskomisjon otsustas teha Riigikogu täiskogule kaks ettepanekut: eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. veebruar kell 17.15. Otsused langetati konsensuslikult. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Viimastel aegadel on Šveitsi suunalt olnud kuulda signaale, et nad vanal traditsioonilisel moel pangasaladust enam ei hoia ehk annavad teatud riikide survele informatsiooni välja. Seega

ei ole enam kindlust, et Šveits oleks turvaline finantsparadiis. Kas komisjonis selle lepingu arutelu käigus tuli kõne alla ka see teema, et Šveitsil ei ole enam sellist rolli panganduse paradiisina? Rahvasaadikud, kes osalevad ju eelkõige reaalmajanduses, peaksid olema selle piirkonna tegemistega hästi kursis.

Peeter Laurson

Sellist teemat komisjonis ei tõstatatud.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 832 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. veebruari kell 16.

23. Nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu (831 SE) esimene lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu 831 esimene lugemine. Ka siin on ettekandjaks rahandusminister Maris Lauri. Protseduuriline küsimus, Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Minu laual olevas päevakorras on kirjas, et ettekande peaks tegema Hanno Pevkur.

Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsus on teinud ettepaneku, et teda esindaks selle eelnõu esimesel lugemisel Maris Lauri. Ma juhin tähelepanu, et tegemist on Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõuga. Palun!

Maris Lauri

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on sätestada, et uue perekonnanime andmise või endise isikunime taastamise ning uue eesnime andmise võib otsustada nii valdkonna eest vastutav minister, kelleks praegu on siseminister, kui ka tema volitatud isik haldusaktiga. Kehtiva seaduse alusel võib minister nimemuudatuste üle otsustamist edasi volitada vaid teatud juhtudel, näiteks juhul, kui isik soovib kasutada vanemate, vanavanemate või vanavanavanemate perekonnanime, mit-

mest nimest koosneva perekonnanime puhul ainult ühte nime või kui ta soovib muuta nime arvu või järjekorda eesnimes. Need on vaid mõned näited. Minister võib seega edasi volitada vaid selliste otsuste tegemise, mis ei ole kaalutusotsustused. Praktikas on selliste nimemuudatuste tegemisel volitatud isikud maavalitsuste ja Tallinna Perekonnaseisuameti ametnikud. Täna arutatav eelnõu annab ministri-le võimaluse volitada nimemuutmise otsuste tegemist edasi ka sellistel juhtudel, mis siiani on olnud vaid ministri otsustada. Näiteks siis, kui isik põhjendatult soovib vabaneda tavatu kujuga perekonnanimest või eesnimest, mis ei ole perekonnanimeks või eesnimeks sobiv oma keeruka või eesti keelekasutusele mittevastava kirjapildi või häälduse või üldkeelelise tähenduse tõttu, kanda eestipärast perekonnanime, vabaneda senisest perekonnanimest, kui tema isikunimi ühtib teise isiku isikunimega, või muuta eesnime või perekonnanime muul mõjuval põhjusel. Seega oleks edaspidi võimalik edasi volitada ka selliste otsuste tegemist, mis nõuavad kaalutusotsust.

Keerulisemaid nimemuutmise avaldusi, kui peab näiteks kaaluma, kas nime muutmiseks on mõjuv põhjus, arutab Siseministeeriumi juures tegutsev isikunimekomisjon. Samuti aitavad isikunimekomisjoni kaasused nimeandmise ühtset praktikat kujundada. Need ülesanded säilivad komisjonil ka pärast praegu arutatavate seadusmuudatuste jõustumist.

Eelnõu koostamisel on silmas peetud, et minister volitaks nimeandmise otsuseid enda eest tegema eelkõige Siseministeeriumi ametnikke, kuid see ei tähenda, et tulevikus ei võiks minister anda volitusi ka teistele pädevatele ametnikele, näiteks maavalitsusametnikele. Seadusmuudatused tagavad edaspidi kiirema ja efektiivsema nimeandmise menetluse. Eelmisel aastal tegid minister ja tema volitatud ametiisikud kokku 1759 nimemuutmise otsust, nendest minister 384 otsust. Muudatused lihtsustaksid seega menetlust, ilma et sellega kahjustataks otsuste kvaliteeti või argumenteeritust. Ka edaspidi tegelevad otsuste ettevalmistamisega ju samad spetsialistid nii ministereeriumis kui ka isikunimekomisjonis. Täna tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Küsimus eelnõu algatajale. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Tegelikult on teie käest seda halb küsida, sest te ei tegele iga päev Siseministeeriumi haldusalaga. Aga samas olete te majandusnimene. Ka mina olen ettevõtlastaustaga. Minu arvates on hästi kummastav, et teatud majandusprobleemide tekitajad saavad suhteliselt kergesti nime vahetada. Näiteks on ühel konkreetsel juhul, mis on mind ennastki puudutanud, üks isik teinud seda lühikese aja jooksul juba kolm korda. Kui see praktika nüüd veel lihtsamaks läheb, kas siis võib öelda, et see võib teistpidi kaasa tuua eelkõige ilma selge põhjuseta, peaaegu et kuritegelike kavatsustega nimevahetamist? Seda küll ei tahaks.

Maris Lauri

Täna küsimast! Ma juhuslikult natuke uurisin seda teemat. Ma sain aru, et selle teemaga tegeldakse ministeeriumis praegu intensiivselt. Loodetavasti tullakse Riigikogu uue koosseisu ette ettepanekuga, kuidas vältida just selliseid pahatahtlikke nimevahetusi.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Komisjoni ettekandja on Kalle Jents. Palun!

Kalle Jents

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Õiguskomisjonis oli eelnõu arutlusel 19. jaanuaril ja komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 28. jaanuariks, st tänaseks, määrata ettekandjaks Kalle Jents ning teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. veebruar kell 16. Kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu teisele lugemisele 11. veebruariks ning me teeme ettepaneku teine lugemine lõpetada. Nagu ma ütlesin, komisjon toetas neid otsuseid. Meil oli arutlusel ka see teema, kui kuritegelik element, näiteks mõni pedofiil, tahab nime vahetada. Aga ilmselt pole vahet, kas toime on pandud majandusala sed üleastumised või mingid muud. Komisjon otsustas siiski eelnõu toetada, sest kindlasti on Eesti Vabariigis rohkem pädevaid ja vastutus-

tundlikke ametnikke, kes suudavad selle asjaga tegelda, sellega ei pea tegelema ainuüksi minister. Selles mõttes me seda eelnõu toetame.

Esimees Eiki Nestor

Küsimused. Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Ma sain teie sõnadest tulenevalt aru, et komisjon teadvustab seda pahatahtliku nimevahetamise probleemi. Aga kas lugemiste vahel on komisjonil plaanis selle kohta eelnõus mingeid muudatusi teha või me proovime seaduse sellisel kujul vastu võtta ja te ei pea muudatusi vajalikuks?

Kalle Jents

Aitäh! See tuleb meil, jah, komisjonis arutelule. Konkreetset otsust, mismoodi me selle eelnõuga edasi tegeleme, me ei teinud. Aga, hea küsija, ma võtan kindlasti sinu küsimuse arvesse. Eks me siis komisjonis arutame, kas on vajalik või võimalik midagi seaduseelnõusse lisada. Juhin tähelepanu, et siin on küsimus selles, et ministrile antakse õigus otsuse tegemine haldusaktiga edasi volitada. Mismoodi see protseduur ja menetlus käib, seda eelnõu ei reguleeri, ega ka seda, mida tuleb kontrollida ja kuidas käituda.

Esimees Eiki Nestor

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Komisjonis me seda natuke arutasime, aga ma isegi ei suuda meelde tuletada, kuidas see täpne regulatsioon välja näeb ja kas eelnõu üldse seda teemat puudutab. Kolleeg Riisalu küsis

majanduskuritegude ja kuritahtliku nimevahetuse kohta. Aga pedofiilid? On ju olnud mõni aktuaalne juhtum, kui inimene on läinud kinni ja vahetanud nime, pärast on tulnud puhta lehena välja, varsti on jälle kinni läinud ja uue nime võtnud. Kas see eelnõu seda reguleerib või on see juba kuidagi teistmoodi reguleeritud?

Kalle Jents

Aitäh, hea küsija! Ma ei tea, kus sa hetk tagasi olid, justkui olid ka saalis. Siis ma seda teemat puudutasin. Me komisjonis tõepoolest arutasime ka pedofiilia teemat. Kindlasti on veel mingeid kategooriaid, mis võivad põhjustada inimeste pahatahtlikku nimevahetust. Ütlen veel kord, et otseselt eelnõu seda teemat ei reguleeri. Aga need on teemad, mida tuleks kindlasti arutada: missugune on see reeglistik, millest lähtutakse ja mida kontrollitakse. Siin on praegu kõne all lihtsalt küsimus, mis tasemel võib nimevahetust otsustada, kas ainult ministri tasemel või sobivad selleks veel teatud ametnikud.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbi-rääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjon on teinud ettepaneku eelnõu 831 esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. veebruari kell 16. Kohtume homme!

Istungi lõpp kell 19.03.

Istungi kestus 6 tundi ja 3 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 29. jaanuar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse eelnõu (757 SE) kolmas lugemine

2. Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (731 SE) kolmas lugemine

3. Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (736 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärku kolmanda tööädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnetooli Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Täna hommikul kogunenud rahanduskomisjon tegi ühe väga põhimõttelise otsuse. Nimelt on Eesti Kaubandus-Tööstuskoja initsiatiivil või juhtimisel Riigikogu poole pöördunud 1256 inimest. Nende kollektiivse pöördumise sisu on seisukoht, et maksumuudatused, mis riik vastu võtab, võiksid olla pike-malt ette teada. Sellest tulenevalt on rahanduskomisjon päris mitmel koosolekul üsna põhjalikult seda teemat arutanud ning lõpuks jõudsimme konsensuslikult otsuseni koostada eelnõu, mis sätestaks põhimõtte, et maksuseaduse muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele peab üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud. Erisusena on toodud maksupettuste vähendamise seotud temaatika ja olukorrad, kus riigis on kriis, kas majanduslik või mõni muu. Need oleksid erandid, aga üldjuhul peaks kehtima reegel, et seaduse vastuvõtmise ja

jõustumise vahele peaks jääma vähemalt kuus kuud. Ma usun, et see on päris oluline ettevõtluskeskkonda ja üldse kogu majanduskeskkonda positiivselt mõjutav eelnõu. Kindlasti peab see silmas ka füüsilisi isikuid, kellel on tulevikus lihtsam pere eelarvet planeerida. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma soovin Riigikogu täiskogu menetlusesse anda tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu peamine sisu seisneb selles, et tarbijakrediidileping on tühine, kui tarbija poolt tasumisele kuuluva krediidi kulukuse määr aastas ületab krediidi andmise ajal Eesti Panga viimati avaldatud viimase kuue kuu keskmist krediidiastutuste poolt eraisikutele antud tarbimislaenude kulukuse määra enam kui kolm korda. Kui lugupeetud kolleegid mäletavad, siis üsna sarnase sisuga eelnõu oli meil äsja menetluses. Eile me hääletasime seda samasuguse pealkirja ja samasuguse sisuga eelnõu ning üllatus-üllatus, eelnõu ei saanud vajalikku 51 poolthäält, ehkki kõik fraktsioonid olid deklareerinud, et see on väga vajalik muudatus, mis kaitseb meie ühiskonna nõrgemat osa, juriidiliselt vähem haritud ja vähem varakat osa. Aga kahjuks mõne fraktsiooni sõnad ja teod ei lähe kokku. Siin saalis istusid inimesed, need hääled olid siin saalis olemas, aga mõnel Riigikogu liikmel jäi rohelisele nupule kahjuks vajutamata. Meie usume, et on võimalik veel selle Riigikogu koosseisu tööperioodil see vajalik eelnõu siiski vastu võtta ja ma annan selle menetlusesse.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu ning meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab juhatus nende edasise menetlemise.

Liigume edasi teadete juurde. Head ametikaaslased! Järgmise nädala reedel, 6. veebruaril toimub siin istungisaalis traditsiooniline Riigikogu simulatsioon. Seoses sellega palun teil oma laudadelt ja sahtlitest olulised materjalid kaasa võtta. Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

1. Rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse eelnõu (757 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse eelnõu 757 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 757. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 76 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse eelnõu 757 on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (731 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juurde. See on sotsiaalkomisjoni algatatud raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 731 kolmas lugemi-

ne. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Meenutan teile, et see seaduseelnõu sai siin saalis alguse, et lõpetada senine seadusrikkumine. Praegune praktika näeb välja selline, et kui alaealine neiu on tulnud naistearsti juurde sooviga rasedust katkestada ja too arst ei saa selle väga lühikese aja jooksul, mis tal kasutada on, kätte selle neiu mõlemat vanemat, et nood annaksid kirjaliku nõusoleku aborti tegemiseks, siis tehakse abort nii või teisiti. Kuna põhiseaduses on määratletud kehalise enesemääramise õigus, ei ole arstil suuremat valikut – ta peab rikkuma praegu kehtivat seadust.

Seetõttu on arusaadav, et naistearstid, kes ei soovi seadust rikkuda, pöördusid õiguskantsleri poole, viidates vastuolule kahe seaduse vahel ja paludes ette valmistada uus seadus. Kahjuks tuleb tunnistada, et kõik, kes te täna selle eelnõu poolt hääletate, jätkate sedasama seadusrikkumist. Uus konstruktsioon, mis teie laual on, näeb ette täpselt sedasama tuginemist võlaõigusseaduse nendele paragrahvidele, mis sätestavad vanema arvamus nõudest loobumise või sellest möödaminemise elutähtsate või elupäästvate toimingute korral. Näiteks ei ole võlaõigusseaduse alusel arstil põhjust lapsevanema poole pöörduda, kui on vaja teha elutähtis vereülekanne või mõni muu toiming, mis on lapse tervise huvides.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saalis on liiga suur lärm. Palun austame ettekandjat ja neid, kes soovivad kuulata!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Paraku on teie laual nüüd eelnõu, mille aluseks on seesama võlaõigusseadus, ent mille seletuskirjas on samas sisuliselt öeldud, et täiesti terve, normaalne, ilma mingite komplikatsioonideta rasedus on nii eluohtlik seisund, et arstil ei ole aborti tehes alaealise elu ja tervise päästmiseks vaja vanema käest mingisugust nõusolekut küsida.

Hea Riigikogu saal! Tegu on kogu Eesti Vabariigi parlamendi toimimise ajal ühe märkimisväärseima põhimõttelise paradigma muutusega, mille poolt või vastu te täna hääletada saate. Ma tuletan teile meelde, et jutt ei käi abortidest, milleks on meditsiiniline näidustus, neid aborte reguleerib täies ulatuses juba praegune seadus ja sel juhul ei ole tõepoolest vaja kellegi käest nõusolekut küsida. Sel juhul arstid tegutsevad naise tervise huvides, olgu ta alaealine või täisealine, ja tehakse kõik vajalikud toimingud, et tagada patsiendi tervis. Jutt ei käi täna siin saalis ka sellest, kas alaealine võib lasta aborti teha või mitte – ka selle kohta on meil seadused kenasti olemas ega vaja mitte mingisugust täiendavat tõlgendamist. Jutt ei käi sellest, kas see asi, millest me räägime, on kuidagi hea või halb. Jutt ei käi ka mitte mingisugustel emotsionaalsetel teemadel, ka mina jätan selle lõigu vahele. Jutt käib sellest, kas arstil on õigus teha meditsiinilist protseduuri, millel ei ole mitte mingisugust meditsiinilist näidustust, ilma et sellest oleks alaealise vanemaid teavitatud.

Konstruksioon, mis teie laual on, näeb välja selline. Arst peab kõigepealt otsustama, kas alaealine on küps või mitte. On muidugi iseküsimus, kas tänapäevase perekonnaõpetuse mahu juures, mis põhikooli algklassidest alates tutvustab rasedaks jäämise põhiolemust ja protseduuri, on rasedaks jäänud ja rasedust katkestada sooviv alaealine küps. Ent arstil tuleb see otsustada läbivaatuse käigus ja sealt edasi soovitab ta lapsel nõu pidada oma vanematega. Kui laps seda ei tee, jääb arstile võlaõigusseaduse alusel võimalus otsustada, et tegemist on elupäästva protseduuriga, ja seda isegi sellisel juhul, kui abordil meditsiinilises mõttes mitte mingisugust seost elu päästmiseks ei ole.

Meil ei ole tegelikult põhjust valetada lapsevanematele ja kinnitada neile, et nende käest nõusolekut küsitakse, kui seda tegelikult ei tehta. Ja isegi kui seda nõusolekut küsitakse, puudub sellel täna hääletatava eelnõu kohaselt igasugune tähtsus. Meil ei ole ka mingit põhjust piinata tublisid naistearste, kes teevad oma tööd täie pühendumuse ja armastusega, ning sundida neid kõikuma väga ebakindlal piiril, püüdes otsustada, kas noor inimene on küps või ei ole küps, kas on elutähtis protseduur või ei ole elutähtis protseduur.

Meil oleks olnud põhjust arvestada Põhja-maade kogemusi, kuna alaealiste aborte on seal protsentuaalselt tunduvalt vähem kui Eestis. Niisuguse konstruktsiooni pakkus välja ka Isamaa ja Res Publica Liit. Isamaa ja Res Publica Liit pakkus välja lahenduse, et me ei küsi mitte ühelgi juhul lapsevanemalt nõusolekut, kuna see nõusolek kehtiva põhiseaduse valguses niikuinii mitte midagi ei tähenda. Samuti pakkusime välja, et kohaliku omavalitsuse automaatne teavitamine alaealise neiu rasedusest oleks lahendatud teisel moel: nii, et alaealine saab ise väga otsustavalt kaasa rääkida selles, millise sotsiaaltöötajaga tema murest räägitakse. Kahjuks neid ettepanekuid sisuliselt ei arutatud ja eelnõus puudub isegi vastuväide meie ettepanekule. Eks suhteliselt raske olekski Põhjamaade praktikale vastu võtta.

Mul on väga kahju, et me peame, juhul kui see eelnõu läbi läheb, vaatama noortele neidudele otsa ja ütleva neile, et jah, me ei suutnud leida lahendust, mis toimiks, me liigume endiselt valede teel ja edaspidigi on tegemist olukorraga, mis tegelikkuses sunnib väga tublisid arste seadust rikkuma. Kutsun veel kord Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel teid üles hääletama selle eelnõu vastu ja kasutama järelejäänud päevi selleks, et eelnõus vajalikud muudatused teha. Tõsi, tunnustan Heljo Pikhofi selle eest, et üks meie ettepanek – nimelt põhjalik nõustamine raseduse katkestamisega seotud ohtudest – siiski arvesse võeti, aga põhikonstruktsioon kahjuks mitte. Nii et otsustage kõik oma südametunnistuse järgi, arvestades tõendus- ja faktipõhiseid ning absoluutselt mitte emotsionaalseid asjaolusid. Aitäh teile!

Asesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 731 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 731. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 45 Riigikogu liiget, vastu 24, erapooletuid ei ole. Sotsiaalkomisjoni algatatud raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 731 on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

3. Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (736 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kolmanda päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 736 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni aseesimehe Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud kolleegid! Hea eesistuja! Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on meie ees juba ühel korral käinud ja muudatusettepanekute tähtaeg on mööda saanud. Peale seda on Riigikogu õiguskomisjon eelnõu parandamiseks laekunud ettepanekuid arutanud kahel korral. Tegime seda kõigepealt 20. jaanuaril ja teist korda eilsel komisjoni istungil, kus tehti üks muudatusettepanek, mis muutis 20. jaanuaril heaks kiidetud muudatusettepanekut.

Teil on kenasti olemas seletuskiri, mis arutelu õiguskomisjonis ja kõiki muudatusettepanekuid peaks kajastama. Seetõttu ma arvan, et ei praegustele ega ka järeltulevatele põlvetele ei ole vaja selle seletuskirja ümberjutustamise näol ühte uut lisadokumenti luua. Kõik, kes tahavad täna ja tulevikus midagi eelnõu kohta lugeda ja aru saada, mis Riigikogus tehtud on, võivad lugeda eelnõu 736 teise lugemise teksti ja sinna juurde käivat seletuskirja.

Väljastpoolt mingitelt organisatsioonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud, kõik muudatused on tehtud Siseministeeriumi ettepanekul ja seetõttu on need loomulikult meie kodukorra kohaselt õiguskomisjoni ettepanekud. Nende suhtes on saavutatud konsensus. Loodame, et eelnõu sai tänu täpsustustele parem ja selgemini loetav.

Ühel muudatusel ma siiski peatun, see on muudatusettepanek nr 5. See on too ettepanek, mille kohta ma ütlesin, et sellele vaadati ühtpidi otsa 20. jaanuari istungil ja teistpidi eilsel istungil. See puudutab olukordi, kus füüsilisele isikule ei ole võimalik relva soetamise luba anda. Ma ei hakka siin nimetama teatud Eesti

inimesi, kes selle kaasuse on põhjustanud, aga küsimus on selles, et kui inimene on kriminaalkorras karistatud, kas tal siis on õigus relva soetada ja omada. Vahepealse versioonina on arutelu käigus välja pakutud, et oleks olemas kataloog, kus on kirjas kuriteod, mis välistavad relva soetamise, ja selles kataloogis oleks kuriteod, mis on seotud elu või tervist ohustanud tegevusega või tulirelva ja laske- moonaga seotud kuritegudega või narkootikumidega. Aga komisjoni liikmete arusaamade kohaselt ei olnud see loetelu täielik – see oli tehtud liigselt kiirustades. Nii jääb õiguskomisjoni otsuse kohaselt kehtima senine relvaseaduses toodud regulatsioon, et ei ole mingisuguseid välistavaid asjaolusid kuritegude puhul, mille puhul võiks relvaloa anda. Et see aga niimoodi ei peaks olema, selle kohta on ka Riigikohtu lahend, ja Siseministeerium on võtnud omale kohustuseks vaadata nüüd juba uue Riigikogu koosseisu jaoks sellele konkreetsele kuritegude loendile otsa, et otsustada, mis tegude puhul tõepoolest peaks välistama relva omamise ja milliste asjaolude korral võiks kriminaalkorras karistatud inimene ikkagi jahil edasi käia. Komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on ka küsimusi. Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Sama hea ettekandja! Ma küsin midagi, mis ei ole päris selle eelnõu asjaoludega seotud, aga relvaseadusega küll. Ega komisjonis ei olnud jutuks, kui otsustabeks on sätestada relva saamiseks vajalike eksamite tegemise keel. Praegu ei ole kohustuslik, et see ainult eesti keeles toimuks. Võib-olla peaks mõtlema, et see siiski võiks olla ainult riigikeeles. Kas komisjon on sellele küsimusele tähelepanu pööranud?

Marko Pomerants

Aitüma! Kui sa niimoodi küsid, siis mulle tundub, et ma olen kusagilt sellest debatist kuulnud, aga õiguskomisjonis see oma elu elama ei hakanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei küsi selle kohta, kellele võiks relvaluba anda ja kellele võiks selle tagasi anda. Ma küsin mitu korda suuremaks muudetud riigilõivude kohta. Millest on tingitud, et riik tahab nõõrida just relvaomanikke? Me teame, milline julgeolekusituatsioon meil on, me räägime, et meil on uus riigikaitse kava, kus räägitakse laiapõhjalisest riigikaitsest, ja nüüd nende meeste ja naiste käest, kes oskavad relva käsitseda, relvast lasta, hakatakse selle seaduse alusel nõudma kordades suuremaid riigilõive? Kas te uurisite, millest on see tingitud?

Marko Pomerants

Aitüma! Ettepaneku tegijate selgitus on väga lihtne. Nii nagu kõikidel juhtudel, peaks needki riigilõivud kajastama tegelikke kulusid, mis on asjaomaste toimingutega seotud. Meil on õiguskomisjonis esindatud näiteks jahimehed, aga ei jahimeestelt ega üheltki teiselt organisatsioonilt meile ühtegi kirjalikku ega suulist ettepanekut ei laekunud. Küsiti vaid, miks siis nii on. Seetõttu hääletasid nii jahimehed kui ka mittejahimehed õiguskomisjonis riigilõivude sellisel kujul muutmise poolt, nagu eelnõus kirjas on.

Aseesimees Jüri Ratas

Andre Sepp, palun!

Andre Sepp

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Nimetasite just arutelu õiguskomisjonis, mis puudutas relvaloa väljastamise välistamise tingimusi. Kas ma sain õigesti aru, et uues redaktsioonis ei ole sees ühtegi välistavat asjaolu? Kas ka mitte säärast, mis peaks silmas relva ebaseaduslikku kasutamist ja käitlemist? Kas igal juhul on võimalik relvaluba taotlelda?

Marko Pomerants

Aitüma! Tuleb lugeda praegu kehtiva seaduse teksti. Mul ei ole seda siin käepärast, aga kirja jääb see, mis seal on välistatud. Muudatusi praegu ei tule. Muudatused peaksid tulema, sest – see on minu isiklik arvamus, mida ma tegelikult ei peaks komisjoni esindajana siin avaldama – ilmselt vahetegemine ikkagi on põhjendatud. Kui me võtame näiteks Valdo

Randpere isiku ja lähtume sellest, et ta on sooritanud mingisuguse korruptiivse teo – see on hüpoteetiline näide –, siis võib-olla ei peaks talt tennisemängimise võimalust ära võtma. Tegelikult ma muidugi usun kolleegi.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mu küsimus on mõnes mõttes jätk Tiit Tammsaare küsimusele. Kas eelnõu esitajad tõendasid komisjonis, et senised lõivumäärad ei katnud toimingute teostamisega seotud kulusid? Kas nad esitasid arvestused, et need kulud on kasvanud või prognoositavalt kasvavad nii palju, et lõivud peavad märkimisväärselt suurenema?

Marko Pomerants

Aitüma! Mul ei ole selle kohta ühtegi spikrit kaasas. Aga tõepoolest, loogika oli selline, et Politsei- ja Piirivalveamet on arvutanud, kui palju neid toiminguid on, kui palju selleks ressursi kulub, ning sellest lähtuvalt on määratud nende riigilõivude määrad. Selle kohta ei ole küll mingisuguseid prognoose tehtud, kas peaks, ma ei tea, mis asjaoludel riigis relvaloa taotlejate arv suurenema või vähenema. Jah, meid veensid need argumentid, mida muudatuse pakkujad meile esitasid.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Aitäh! Hea Marko, sa tõid minu kulul veidi ebaõnnestunud näite, aga sain aru, et lõpuks sa pesid mind siiski puhtaks. Tahan sind natuke aidata ja küsin niimoodi, et kas mul on õigus, et kehtivas seaduses on ju tegelikult relvaloa andmine ja taotlemine keelatud inimesele, kes on üldse toime pannud mingi süüteo – *whatsoever*. Meil oli plaan muuta see leebemaks, aga ma ei jõudnud õiguskomisjonis küllalt kiiresti koostada seda nimekirja, milliste kuritegude toimepanijatel oleks tulevikus relvaloa saamine välistatud ja milliste puhul see ei oleks keelatud. Seis on praegu selline, et jääb kehtima olemasolev normistik ja järgmine koosseis võiks koostada tolle nimekirja, mis tegude puhul on relvaloa saamine välistatud ja

mis tegude puhul on relvaloa taotlemine lubatud.

Marko Pomerants

Olen sinu käsituselga nõus, välja arvatud ühes punktis. Välistatud on see ikkagi kuritegude puhul, mitte väärtegude puhul, st mitte kõikide süütegude puhul.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Alustame nüüd eelnõu 736 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud 18 muudatusettepanekut ja need kõik on juhtivkomisjonilt: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17. ja 18. 19. muudatusettepanekut ei

ole. Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Aitäh teile! Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleb lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 10.30.

Istungi kestus 30 minutit.

Juhataja

Jüri Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 9. veebruar 2015

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine valitsuse poliitika kohta (nr 455)

2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu IX istungjärku neljanda töönädala esmaspäevast istungit. Kuigi meil on jäänud ainult kaks täiskogu töönädalat, on sellegipoolest võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Vabariigi Valitsus täna eelnõusid üle ei anna. Kõnesoove ei ole ka. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

Järgnevalt on vaja kinnitada nädala päevakord. Majanduskomisjon on teinud ettepaneku arvata selle töönädala päevakorrast välja kolmapäevase, 11. veebruari istungi 22. päevakorrapunkt, mis on Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu 318. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! IRL-i fraktsioon ei saa toetada ettepanekut arvata see eelnõu nädala töökorrast välja. See on taastuvenergia tasude vähendamise seaduse eelnõu, mida on siin mitu aastat püütud seadusena vastu võtta ja mis tähendaks tarbijatele miljonite eurode võitmist. Selline viimasel hetkel kiirkorras päevakorrast väljavõtmine ei ole küll millegagi põhjendatud. Minu küsimus istungi juhatajale on järgmine: kas majanduskomisjon millegagi motiveeris ka seda taotlust?

Esimees Eiki Nestor

Minule antud dokumentides ei ole seda motiveeritud. Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Selle eelnõu komisjonipoolse menetlejana ma ka ei näe ühtegi sisulist põhjust, miks see tagasi võeti. Ettepanek on see ikka päevakorda sisse jätta.

Esimees Eiki Nestor

Kui keegi protestib esitatud päevakorra vastu, siis jääb punkt päevakorda. On veel proteste? Ei ole. Austatud Riigikogu, panen hääletusele nädala päevakorra kinnitamise sellisena, nagu see esitatud on. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt oli 70 Riigikogu liiget, vastu 2. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine valitsuse poliitika kohta (nr 455)

Esimees Eiki Nestor

Meie tänase päevakorra esimene punkt on arupärimine – auväärset kolleegid, palun võtame rahulikumalt! –, mille on esitanud Urmas Reinsalu, Peeter Laurson, Aivar Riisalu, Siim Kiisler, Kaia Iva, Erki Nool, Toomas Tõniste ja Juhan Parts. Arupärijate nimel võtab sõna Urmas Reinsalu. Palun!

Urmas Reinsalu

Austatud härra peaminister! Austatud Riigikogu liikmed! Paar nädalat tagasi esines Eesti avalikkuse ees haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski seisukohaga, et sellisel kujul, nagu seaduses määratletud, on vene õppekeelele gümnaasiumides osalisele eestikeelsele õppele ülemineku plaan olnud halvasti rakendatud. Sellega seoses näeb tema ette, et seda seadust tuleks muuta ning gümnaasiumides kehtestatud nn 60% : 40% nõue tühistada. Seda mõtet kordas haridus- ja teadusminister Ossinovski väga selge sõnaga ka siin saalis, kui ta paar nädalat tagasi arupärijate küsimustele vastas.

Tegu on poliitilise seisukohaga, mida ei esinda mitte suvaline poliitik, mida ei esinda ka mitte valitsuskabineti liige, kes ei ole haridus- ja teadusminister, vaid mida väljendab selgelt selle valdkonna eest vastutav minister. See signaal on jõudnud Eesti ühiskonnas palju poleemikat tekitada. On äärmiselt kehv, et see teema on valimiskampaaniasse kistud. Ning on kistud sellisel moel, et üleminekule on poliitiliste avaldustega antud tõsine tagasilöökk. Me ei saa kuidagi sellist valitsusliikme poliitilist seisukohta toetada. Me peame vajalikuks anda peaministrile arupärimisele vastates võimalus seletada, milline on siis Vabariigi Valitsuse poliitiline liin. On üllatav, et Vabariigi Valitsus ei ole nende avalduste suhtes selget seisukohta võtnud. Ainsad poliitilised positsioonivõtnud on tulnud Riigikokku kandideerivate Reformierakonna poliitikute ridadest eesotsas härra Sutropiga, kes on valitsusliikme avaldusi venestamiskatseteks nimetanud.

Peaminister on kirjalikele küsimustele vastates öelnud oma seisukoha, et seda peaks kommenteerima haridus- ja teadusminister ise. Ta on rõhutanud, et kui üks valitsusliige valitsuse kokkulepet jätkata venekeelsete gümnaasiumide üleminekut osaliselt eestikeelsele õppele sõnades ignoreerib, siis ei tähenda see veel – tsiteerin peaministri seisukohta, mille ta on saatnud 3. veebruaril – "valitsuse poliitika muutumist". Minu seisukoht on, et kui valdkonda kureeriv minister väljendab väga selgelt valitsuse omast erinevat poliitilist liini, siis on see samastatav valitsuse poliitikaga. Kui valitsus ühemõtteliselt seda seisukohta ümber ei lükka, siis jääb avalikkuse jaoks kõlama signaal, et Vabariigi Valitsuse selle valdkonna eest vastutav minister taotleb gümnaasiumides osaliselt eestikeelsele õppele ülemineku regulatsiooni muutmist ja selle tühistamist.

Praeguses pingelises julgeolekuolukorras ei ole mõtet teatud küsimusi üles võtta rahvastevahelise vastasseisu kontekstis. Ka ei tohiks seda teha, andes järele kiusatusele võita päevaliitilisi punkte. Meie üleskutse on, et peaminister annaks selgelt teada valitsuse seisukoha ning seletaks, miks esitab haridus- ja teadusminister selle kabineti liikmena, mida härra Rõivas juhib, niisuguseid avaldusi.

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele peab vastama peaminister Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan arupärijate 20. jaanuaril esitatud arupärimisele, mis poliitikat ajab valitsus.

Esimene küsimus: "Miks Vabariigi Valitsuse liikmed korraldavad selliseid infooperatsioone enne valimisi?" Haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski peaks teie väidetut ise kommenteerima. Valitsus on koalitsioonileppes kokku leppinud, et jätkame kehtiva seaduse kohaselt venekeelsete gümnaasiumide üleminekut osalisele eestikeelsele õppele. Valitsuse eesmärk on tagada vene koolides riiklikule õppekavale vastav kvaliteetne gümnaasiumiõpe, et vene keelt emakeelena kõnelevad noored oleksid nii sisseastumisel ülikoolidesse kui ka tööturul eesti keelt emakeelena kõnelevate noortega võrdsel positsioonil. Kui uuringud näitavad, et koolilõpetajate keeletase ei ole piisav, siis tuleb neile eesti keelt rohkem õpetada, mitte vähem.

Teine küsimus: "Kas see on valitsuse terviklik poliitika, et gümnaasiumides eestikeelsele õppele üleminek tänasel kujul tuleb tühistada?" Kordan juba varem öeldut: valitsus on koalitsioonileppes kokku leppinud, et me jätkame kehtiva seaduse järgi venekeelsete gümnaasiumide üleminekut osalisele eestikeelsele õppele. Kui üks valitsusliige seda kokkulepet sõnades eitab, siis see ei tähenda veel valitsuse poliitika muutumist. Valitsuse keelepoliitika lähtub põhiseadusest ja erakondadeülesest eesti keele arengukavast, sest ilma eesti keele, kultuuri ja rahvusest ei oleks ka Eesti riiki. Eesti keele õpet siinsele muukeelsele elanikkonnale peaks riik pakkuma pigem rohkem kui vähem. Eesti keele oskust on vaja selleks, et kõigil Eesti elanikel oleksid tööturul ja üldse ühiskonnas tegutsemiseks võrdsed võimalused. Selle eeldus on riigikeele oskus. Kui räägitakse, et venelastel, ukrainlastel või valgevenelastel on tööturul kandideerimisel klaassein ees, siis ei ole see mitte nende rahvuse pärast, vaid sellepärast, et nad ei ole korralikult omandanud eesti keelt. Sellepärast peabki valitsus keeleõpet tähtsaks. Eesti keele õppe vähenda-

mine oleks karuteene vene emakeelega Eesti noortele.

Kolmas küsimus: "Kui see nii ei ole, miks siis peaminister vaikib?" Olen neid seisukohti varem mitu korda väljendanud nii valitsuse pressikonverentsil kui ka siin Riigikogus. Toetan selgelt senise keelepoliitika jätkumist, mis lähtub sellest, et eesti keele püsimine ja areng on põhiseaduslik väärtus. Eesti keel on meie riigikeel. Vastandumise asemel kutsun eri osapooli üles leidma ühisosa meie keele hoidmisel, väärtustamisel ning kõigile Eesti elanikele võrdsete võimaluste pakkumisel. Samuti kutsun üles jääma oma seisukohtade esitamisel väarikaks ning hoidma meeles Eesti Vabariigi põhiseaduses kirjutatud väärtusi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra peaminister! Tsiteerin minister Ossinovski sõnu siinsamas saalis. Ta ütles täpselt nii: "Mõistagi jääb Eesti Vabariigis nii põhikoolis kui ka gümnaasiumis üldjuhul kooli õppekeeleks eesti keel, seda ei kavatse keegi muuta." Ja selle 60% kohta ta ütles ka, et see jääb. Nii et teile tehakse ilmselgelt liiga. Mind huvitab rohkem teie kommentaar ühele teisele asjale, millest minister siin saalis rääkis. Ta nimelt sõnas, et koolijuhtide hindamise mudel on sisuliselt välja töötatud, eelnõu valmistatakse ministeeriumis ette. Selle põhiline sisu on see, et haridusministeeriumi ja muudest spetsialistidest koosnev komisjon annaks kõikidele koolijuhtidele perioodilist tagasisidet nende töö kohta. Kui tulemused on kehvad, siis teeb see komisjon kooli pidajale ettepaneku koolijuht ametist vabastada. Kui see juht siiski jätkab, võib algatada koolitusloa äravõtmise. Kuidas te hindate mõtet luua selline komisjon?

Taavi Rõivas

Kõigepealt olgu öeldud, et valitsusliidus on kaks osapoolt. Need on erinevad erakonnad, kellel on osas küsimustes erinevad maailmavaatelised seisukohad. Selles iseenesest ei ole mitte midagi taunimisväärset. Me oleme kokku leppinud nende kahe maailmavaatelt erineva erakonna programmi ühisosas, mis ei olegi nii

väike. Seda, kui palju asju me oleme suutnud viimase kümne ja poole kuuga ellu viia, on kindlasti märksa enam, kui opositsioon oma algset kriitikat tehes eeldas. Selle üle on mul hea meel ja selle eest ma kindlasti tänan meie koalitsioonipartnerit.

Mis puutub konkreetseesse valdkonda, siis haridus- ja teadusminister on öelnud, et eesti keele õpetamise kvaliteeti tuleks parandada, ja ta on näiteks toonud väga erinevaid samme nii gümnaasiumi- kui ka põhikooliastmes. Ma ütleks, et nende sammude üle arutlemine ja nende poole püüdlamine on igal juhul õige tee – tuleb otsida võimalusi, kuidas paremini eesti keelt õpetada.

Millega mina ning ma usun, et paljud teised siin saalis ei saa nõustuda, on see, kui selle mõtte teine pool on, et selle juures me vähendame eesti keele õpetamist põhikoolis ja kaotame ära praegu kehtiva alampiiri. See annab minu hinnangul hoopis vastupidise signaali. See annab signaali, et eesti keele õpetamine gümnaasiumiastmes ei ole enam nii oluline kui varem. Niisugune signaal võib olla vene emakeelega noortele demotiveeriv ja anda soovitud vastupidise efekti. Selles konkreetsetes küsimuses, jah, oleme eri meelt. Me ei ole seda kunagi eitanud. Aga ma arvan, et selliseid erimeelsusi, sh valimiste eel, kui erakonnad oma programmilisi seisukohti tutvustavad, ei pea kohe automaatselt hukka mõistma. Valitsuse poliitika pole kindlasti muutunud. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud peaminister! Iga valitsusliikme sõnadel on väga suur kaal ja kui sotsiaaldemokraadist haridusminister on selgelt välja öelnud, et ta soovib tühistada nõude, et vähemalt 60% ainetundidest peaks gümnaasiumis olema eesti keeles, siis mõjub see teiegi arvates demotiveerivalt ka põhikoolis vene keeles õppivatele õpilastele, kes õpivad eesti keelt lisaks. Nad näevad, et vahest saab ka gümnaasiumis eestikeelseid ainetunde hoopis vähendada. Mis te arvate, kui palju on Jevgeni Ossinovski väljaütlemised kahjustanud osalist üleminekut eestikeelsele õppele ja üldse eesti keele omandamist vene koolides?

Taavi Rõivas

Kui nii võtta, siis valimiseelsel perioodil on avaldusi, mis inimesi lausa ehmatavad või annavad neile aimu, et Eesti võib mõnelt edu toonud poliitikasuunalt diametraalselt kõrvale pöörata, tulnud väga palju. Samas ma kutsun siiski kõiki üles mõistma, et enne valimisi erakonnad toovadki oma poliitilised eriarvamused ja programmilised seisukohad avalikkuse ette. Siis on igaljuhul võimalik valida, millist seisukohta tema toetab. Ma olen nõus, et kui ühelt poolt räägitakse keeleõppe kvaliteedi parandamisest – ja ma usun, et ka küsijal ei ole midagi selle vastu, kui eesti keele õpetamist vene emakeelega noortele parandatakse –, aga kui sellele järgneb ettepanek õpetada keelt gümnaasiumiastmes vähem, siis see võib anda eri publikule erisuguseid signaale ja see ei pruugi olla lõppkokkuvõttes hea mõte. Neid signaale, mida riik annab, pannakse tähele, nagu te õigesti tähelepanu juhtisite.

Ütlen ühemõtteliselt, et mina ei toeta ettepanekut eesti keele õpetamist vene emakeelega noortele vähendada. Vastupidi, kui me näeme, et on vaja keeleõppe taset parandada, siis pigem tegeleme sellega, kuidas seda tõsta, otsime võimalusi, kuidas eesti keelt veelgi varem ja veelgi paremini õpetama hakata. Mitte mingil juhul ei tohiks seda võtta nii, et me teeme eesti keele õpetamisega kellelegi liiga või et me peaksime ennast kuidagi süüdi tundma, kui me anname kellelegi võimaluse eesti keel ära õppida. Iga inimene, kes elab Eestis, kes soovib siin ühiskonnas edukas olla, soovib siin töötada ja saada tasuvat töökohta, teab, et eesti keele oskus aitab sellele ainult kaasa. Eelkõige on eesti keele hea valdamine noorte inimeste enda huvides ja alles seejärel kogu ühiskonna huvides.

Esimees Eiki Nestor

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud härra peaminister! Põhikoolija gümnaasiumiseaduse § 21 punkt 1 ütleb, et kooli õppekeeleks loetakse keel, milles õpetatakse 60% aine mahust. Kuskil mujal pole seaduses juttu 60%-st ega üldse mingist muust protsendist. Kas te kujutate ette, kuidas üldse võiks seda seadusepunkti muuta ilma absurdi sattumata ning millise seadusepunkti ja kuidas

muutmise pärast kolleegid IRL-ist muretsevad? Minu teada ei ole haridus- ja teadusminister mitte kusagil rääkinud vajadusest või soovist seda seadusepunkti muuta.

Taavi Rõivas

Seda, mille pärast IRL-i liikmed muretsevad, saate õige pea nende käest otse küsida, ei pea mina siin puldis vahendajaks olema. Aga mina olen seda nii mõistnud ja see on, tuleb tunnistada, ka mind murelikuks teinud, et on ikkagi antud selge avalik signaal, et gümnaasiumiastmes võiks eesti keele õpetamist vähendada. Samal ajal on püütud selgitada, et see eesti keele vähem õpetamine aitab kuidagi keeleoskusele positiivselt kaasa.

Minu hinnangul on tegu vähemasti osaliselt vastukäiva informatsiooniga, millest noored inimesed võivad segadusse sattuda ja mis võib tekitada neis petliku tunde, et eesti keele oskamine ei olegi Eestis vajalik. Loomulikult on vajalik, me ju kõik teame seda. Meil on väga palju positiivseid näiteid sellest, kuidas tänu heale või väga heale eesti keele oskusele on vene emakeelega vanemate perre sündinud laps saanud väga edukaks, saanud väga tasuva töökohta. Neid näiteid on küll ja veel. Ma ei arva, et eesti keele õpetamist peaks keegi kuidagi karistusena võtma. Veel kord, see on eeskätt noorte enda huvides ja ma ei usu, et me neile liiga teeme.

Aga mis puutub ettepanekusse eesti keelt juba varem heal tasemel õpetama hakata, millest ka Jevgeni Ossinovski on rääkinud, siis sel teemal aruteludeks olen ma avatud. Minu meelest võib siin täiesti iva sees olla ja me võiksime ühiselt otsida võimalusi süsteemi paremaks teha. Nendeks aruteludeks on kindlasti alust.

Esimees Eiki Nestor

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Vaadates teie valimiskampaniat on näha olnud, et te käite päris aktiivselt ka koolides. Mitmes oma valimisringkonna vene koolis te olete käinud ja kui palju te nende õpilastega olete rääkinud kõnealusel teemal?

Taavi Rõivas

Ma pean tunnustama, et kõigi siin saalis viibijatega võrreldes olen ma vist üldse kõige vähem oma valimisringkonna koolides käinud. Peaministril on see privileeg, et teda kutsutakse igale poole üle Eesti ja olen püüdnud nendele kutsetele ka positiivselt vastata. Olen varem vene õppekeelega koolides lausa tunde andnud ja seda sõltuvalt koolist nii eesti kui ka vene keeles. See oli küll sellisel ajal, kus oli veel vara hinnata, kas praegu toimiv keeleõppesüsteem on vilju kandnud või mitte. Ja üks eri koolides on tulemused väga erinevad. Riigikogu liikmena aga käisin ma oluliselt rohkem koolides tunde andmas ja võib-olla side oli selle võrra parem. Vähemasti siis oli nii neid koole, kus sai anda tundi eesti keeles, kõik küsimused küsiti eesti keeles ja kogu suhtlus oli väga heal tasemel eesti keeles. Aga oli ka neid koole, kus esitati küsimused vene keeles ja paluti, et ka mina teeksin oma ettekande näiteks sellest, kuidas riigieelarvet kokku pannakse – kui ma rahanduskomisjoni liige olin, siis andsin sellistel teemadel kodanikuõpetuse tunde –, samuti vene keeles. Nii et tase on kahtlemata olnud väga erinev.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Hulk teie erakonnakaaslastest koolidirektoreid ja ka Eesti Keele Instituudi juht Urmas Sutrop on mõnda aega tagasi avalikkuses avaldanud mõtet, et teie koalitsioonipartner Sotsiaaldemokraatlik Erakond, peamiselt aga selle ridadesse kuuluv haridus- ja teadusminister tegeleb venestamisega. Ma küsin, kas te olete nõus nende koolidirektorite ja härra Sutropiga, et Sotsiaaldemokraatlik Erakond tegeleb venestamisega. Ja kui olete, siis miks te olete seesuguse erakonnaga koalitsioonis?

Taavi Rõivas

Mõistes küll Eesti Keele Instituudi juhi muret eesti keele tuleviku pärast, ei soovi ma kuidagi kaasa minna mingite siltide panekuga. Samamoodi ei soovi ma kaasa minna selle natuke nagu pentsikuks ja isiklikule tasandile läinud sõnasõjaga, mille meie lugupeetud koa-

litsioonipartner sellele vastukäiguks valla päästis. Igas olukorras võiks ikkagi püüda jääda väärikaks ja rääkida teemast endast. Kõige kindlam võimalus debatti tappa on minna ühes või teises küsimuses isiklikule rünnakule.

Minu meelest on teema, mida me võiksime ka Riigikogus nii enne kui ka peale valimisi tõsimeeli arutada, see, kuidas ikkagi tagada, et kõik noored, kes Eestis sünnivad, saaksid korraliku töökoha ja mitte kellelegi neist ei oleks takistuseks vähene eesti keele oskus. See on ju tegelikult mure, mida usutavasti jagavad kõik siin parlamendis saalis viibivad isikud. Pakutud meetodid, paistab, on natuke erinevad. Osa ütleb, et gümnaasiumiastmes peaks kindlasti olema võimalus eesti keelt õppida, et see tagab eesti keele oskuse, teised pakuvad välja, et õpetame keskkoolis eesti keelt vähem, kui võib niimoodi lihtsustatult väljenduda. Siin on minu meelest põhimõtteline hinnangute vahe, kuidas eesmärgini jõuda. Sellest tuleks rääkida, mitte sellest, kas üks või teine samm on venestamine või mitte. Ma nende sildistamisega küll ei taha kaasa minna.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Teie seisukoht on arusaadav, aga kuidagi ei saa nõus olla sellega, et tegu on teise erakonna valimisprogrammi või maailmavaatega. Komisjon, mis oli kokku pandud, oli siiski ministeeriumi kokku pandud komisjon ja selle komisjoni töö tulemusena on niisugused ettepanekud tehtud. See komisjon tõi välja rea puudujääke, mis räägivad sellest, et tulemusi ei ole saavutatud seetõttu, et ei ole korralikku süsteemi välja töötatud, ei ole õppematerjale, ei ole piisavalt õpetajaid, pluss erinevad teised faktorid, näiteks ei suudeta õpilasi hästi motiveerida eesti keeles aineid õppima, jne. Ma küsin teie hinnangut. Kas teile ei tundu, et see on kellegi tegemata töö, et see üleminek ei ole hästi õnnestunud?

Taavi Rõivas

Kui ma nüüd ei eksi, siis see komisjon pandi kokku Tallinna Linnavolikogu taotluse rahuldamiseks. Küllap te teate ise ka, mis seal täpselt taga oli. Ma ei saa sugugi välistada, et

komisjoni ettepanekute hulgas on ka täiesti mõistlikke ettepanekuid, olgu need õppematerjalide või õpetajate keeleoskuse või millegi muu kohta. See, et selline komisjon on haridus- ja teadusministri juhtimisel töötanud, ei tähenda aga automaatselt, et kõik, mida see komisjon on välja pakkunud, on muutunud valitsuse poliitikaks. Vabariigi Valitsuse tasandil ei ole haridus- ja teadusminister esitanud ühtegi eelnõu ega plaani, et kehtivat korda muuta. See tõttu ma arvan, et on ikkagi põhjust sellest konkreetsest initsiatiivist rääkida kui tema platvormist valimisteks ja valimistejärgseks perioodiks. Sellisena võiks seda ka käsitada.

Valitsusliidu läbirääkimistel said need teemad väga pikalt ja põhjalikult läbi vaieldud. Me panime ühisosa kirja ja oleme seda ühisosa minu hinnangul vägagi edukalt ellu viinud. Kõiki ideid, mis lähevad selle ühisosaga väga suurel määral vastuollu, tulebki võtta kui ettepanekuid tulevikuks. Osa erakondi võib nendega nõustuda, teised jällegi mitte. Eks palju sõltub sellest, kas järgmine valitsus moodustatakse näiteks teie erakonna osalusel või IRL-i osalusel või Reformierakonna osalusel. Kõikide nende kombinatsioonide korral on küllap lõpptulemus mõnevõrra erinev. Seda me mõistame kõik.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud härra peaminister! Te ütlesite eelmistele küsimustele vastates, et on väga tore, kui debatt sellel teemal käib. Aga samas te olete murelik. Te jälgite murega haridus- ja teadusministri poliitilisi avaldusi. Et selgust saada, küsin ma, milline on haridus- ja teadusministri poliitika, mis puudutab vene gümnaasiumide osaliselt eesti õppekeelele üleviimist. Kas haridusminister leiab, et seda seadust tuleks muuta ja leevendada või mitte? Milline on siis haridusministri poliitiline liin?

Taavi Rõivas

Kõik ametisolevad ministrid viivad ellu valitsusliidu lepet, kus on ühemõtteliselt kokku lepitud, et me jätkame kehtiva seaduse järgi vene gümnaasiumide üleminekut osaliselt eestikeelsele õppele. Kui valitsusliikmetel on omal isiklikke seisukohti, mis sada protsenti

valitsusliidu leppega ei ühti, siis see ei tähenda automaatselt, et see muutuks valitsusliidu poliitikaks. Meil on näiteks ministreid, kelle hinnangul võiks Eesti maksusüsteemi astmeliseks muuta. See on reaalsus ja me kõik teame seda, et see nii on, ning nad on seda ka valimiste eel välja öelnud, et ideele valijate toetust saada.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Kõigepealt lubage, et ma aitan teid veidikene. Kindlasti on haridusvaldkond teile veel natuke võõras. Te tõite välja, et kogu debatt suhte 60 : 40 ümber käib teemal, kas gümnaasiumis õpitakse rohkem või vähem eesti keelt. Kahjuks see nii ei ole. Suhte 60 : 40 debatt käib selle ümber, kas lisaks eesti keele ja kirjanduse kohustuslikule õppele antaks osa aineid – nii valikaineid kui põhiaineid – ka eesti keeles. Vaidlus käib tegelikult selle ümber, mis mahus ja milliseid aineid peaks gümnaasiumiastmes õpetatama eesti keeles, kas nendeks sobivad ka näiteks reaalsained füüsika ja keemia või peaksid need olema valikained, vabaained. Siit minu küsimus. Millised on teie valitsuse sammud juba olnud ja mis samme te astuksite juhul, kui te peaksite jätkama peaministrina ja sooviksite, et ka Ida-Virumaal jätkuvalt heal tasemel eesti keele õpetajaid?

Taavi Rõivas

Ma arvan, et te ei pea selles küsimuses mind järele aitama. Haridusteema ei ole mulle sugugi võõras. Aga arvan siiski, et põhimõtteline sõnum avalikkuse jaoks on olnud demotivatsiooni tekitav. Sõnum on olnud ikkagi see, et soovitakse vähendada eesti keele õpetamist. Loomulikult me ei räägi siin eesti keele ainetundidest. Eesti keeles õpetatakse ka erinevaid aineid ja kui nende mahtu kärpida, siis see vähendab eesti keeles suhtlemise ja eesti keele õpetamise osakaalu gümnaasiumides. Seetõttu ma näen selles tõesti probleemi. Jääb mulje, nagu see võikski olla valitsuse plaan. Ma kinnitan, et praegu ametis oleva valitsuse plaan see ei ole. Me soovime, et ka vene emakeelega

noored saaksid korraliku eesti keele oskuse, ja aitame neid selles igati.

Mis puutub konkreetsetesse sammudesse, mida astuda, et eesti keele oskust parandada, siis ka selle oleme koalitsioonileppes detailsemalt lahti kirjutanud. Nagu te õigesti ütlesite, kõik hakkab pihta õpetajast. Kui õnnestuks õpetajate eesti keele oskust parandada, oleks kindlasti väga suur osa sellest probleemist lahendatud. Ka õppematerjale, millele üks eelküsijatest tähelepanu juhtis, saab alati parandada. See, et me teeme kõik mis võimalik, et vene emakeelega noortel aidata eesti keel selgeks saada, ei tähenda, et kõik praegu ettevõetav on absoluutselt ideaalne ja paremaks ei saa enam midagi teha. Kindlasti saab, aga selle paremaks tegemise püüdes me ei tohiks anda signaali, et tulevikus tuleb eesti keelt vähem õppida. See ongi kogu asja tuum, see on sõnum, kus on vastuolud.

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud peaminister! Taasiseseisvunud Eesti riiki on olnud juba rohkem kui 20 aastat ja kogu selle aja jooksul on muretsetud selle pärast, et venekeelsed lapsed saaksid õppida eesti keelt. Et eesti keelt saaks neile koolis õpetada ja nad omandaksid selle keele, et saaks eestlastega võrdselt läbi lüüa ka tööturul. Ometi ka siin saalis tunnistatakse, et kogu süsteem on olnud väga puudulik. Ma olen rääkinud paljude õpetajatega, kes kurdavad, et pole olnud õpikuid, pole olnud süsteemset eesti keelt oskavate õpetajate õpet, pole olnud metoodikat – kogu süsteem on olnud puudulik. Kas te tunnistate seda, et Jevgeni Ossinovskil haridusministrina on olnud õigus, kui ta on uuesti selle teema avanud ja avaldanud arvamust, et tuleb süvitsi süsteemi muuta ja et eelmise koalitsiooni töö pole kahjuks kandnud kvaliteetset vilja?

Taavi Rõivas

Eesti on olnud peale okupatsiooni iseseisev riik ja saanud ise oma hariduspoliitikat kujundada tõesti juba enam kui 23 ja pool aastat. Aga see kord, et vene gümnaasiumides hakatakse eri aineid praegu kehtiva seaduse järgi õpetama eesti keeles, on ikkagi üsna uus. See

tõttu on ennatlik lõplikke järeldusi teha ja anda hinnanguid, kas see süsteem toimib või ei toimi.

Te küsisite, kas seda teemat peaks arutama selles kontekstis, kuidas paremini eesti keelt õpetada. Jah, loomulikult. Õppematerjalide parandamise vastu pole mul mitte kõige vähematki ja see eesmärk on meil ka koalitsioonileppes kirjas. Vene koolide õpetajate eesti keele oskuse parandamine, neile kursuste korraldamine, nende motivatsiooni tõstmine – mul pole selle vastu mitte kõige vähematki. Vastupidi, ma arvan, et need sammud on õigustatud ning kui haridus- ja teadusminister on neid astunud, siis on ta väga õigesti teinud. Nende asjadega tulebki tegeleda.

Lihtsalt küsimus on selles, et umbes kuu aega tagasi lisandus nende teemadega tegelemisele poliitiline retoorika, et vähendame eesti keele õpetamist gümnaasiumiastmes. Selle osaga kogu plaanist on minul väga raske nõustuda, sest see annab soovitle hoopis vastupidise signaali. See annab signaali, et eesti keele õpetamine ja õppimine ei ole enam sama vajalik kui varem ja tegelikult ei peagi eesti keelt oskama. Seda signaali, ma usun, me tegelikult anda ei taha. Seetõttu peaksime keskenduma teemale, kuidas paremini eesti keelt omandada, miks mitte ka, kuidas varem hakata eesti keelt õpetama. Ei maksa jätta muljet, et gümnaasiumis peab edaspidi eesti keelt märgatavalt vähem õppima. See annab lihtsalt teistsuguse signaali ja seda meil ei ole vaja.

Esimees Eiki Nestor

Tänud peaministrile! Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin, palun! Lisaeg kolm minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Ma tahtsin siin jutustada sellest, kuidas ma olen meelt muutnud. No loomulik inimlik eksimus, igauhega võib juhtuda. Siin saalis eksivad ikka väga paljud, kas tahtlikult või mittetahtlikult. Praegu kõlas lugupeetud härra peaministri vastuses väide, et on soov hakata gümnaasiumis eesti keelt vähem õppima. Seda küll mitte keegi ei räägi. Jutt on sellest, et soovitakse eesti keeles vähem õppida. Asi on selles, et kogu gümnaasiumikursuse pikkus on, kui mu mälu ei peta, 1345 tunni ringis. See on uskumatu! Nii

pika ajaga peaks ka elevandile suvalise keele selgeks tegema. Inaral on täiesti õigus, õpetajad tõesti kurdavad, et nendega keegi ei tööta. On nõuded, aga mitte keegi ei paku uusi meetodikaid, ei koosta efektiivseid õppematerjale jne. Nii et eesti keelt vähem – seda ei nõua keegi, tahetakse, et muid õppeaineid antaks emakeeles.

Kolleeg Allik esitas küsimuse, mida siin muuta – õppekeel on see, milles toimub õppetöö vähemalt 60% ulatuses. Kuidas nii, et mida muuta? See on tüüpiline sotsiaaldemokraatlik kahepalgelisus. Te ju teate, et seaduses pole mitte ainult see säte, vaid on olemas paragrahv, mis ütleb kindlalt, et põhikooli õppekeel on eesti keel, gümnaasiumi õppekeel on eesti keel. Need kaks asja peavad kokku klappima. Mis siiski vaevab meie kolleege IRL-ist? Nemat ei loe mitte ühte paragrahvi nagu teie, nad loevad ikka kahte paragrahvi, mis teineteist selgitavad.

Aga eksida võib igaüks, mina olen ka eksinud. Ma kunagi arvasin, et Jaak Aaviksoo on see haridusminister, kellest hullemat, kui rääkida suhtumisest venekeelsesse gümnaasiumi, olla ei saa. Nüüd ma pean seda seisukohta muutma ja kuna ma selle mõtte juba olen välja öelnud, siis ka vabandust paluma. Tegelikult on Aaviksoo võrreldes Ossinovskiga, kui jutt on vene koolidest, nagu valge tuvi võrreldes pistrikuga. Tõesti!

Kolleegid, me räägime valedest asjadest. Rääkida on vaja hoopis sellest, et noor haridusminister tahab põhikoolis saavutada B2-taseme. Et te teaksite: Narvas, kus õpib vähemalt üks neljandik kuni kolmandik Eesti vene emakeelega gümnaasistidest, on põhikoolis tase selline, et alla poole teevad üldse selle eksami ära. Viimastel aastatel on see näitaja olnud 49–53%. Ja keskmine hinne nendel eksamitel on viiepallisüsteemis 2,89 – 100 punkti skaalal see teeb kõvasti alla 60 punkti. See tähendab, et midagi on põhikoolis valesti.

Tegelikult võiks liikuda veel allapoole. Võõras keel saadakse kõige paremini selgeks õige noores lapseas. Mina räägin eesti keelt tänu sellele, et kui me Tartu linna kolisime, ei olnud vene lasteaedades kohti ja ise ma seda muidugi ei mäleta, aga mulle on öeldud, et ma hakkasin eesti keeles rääkima umbes kuu aja jooksul. See tähendab, et kui tegeleda eesti

keele õppega lasteaia, siis hoiaks kokku tohutult raha.

Narvas on üks selline lasteaed, kus töötab üks entusiast, minu endine kolleeg keelekeskusest. Üle kümne aasta olen ma koos temaga püüdnud ministritele ja igasugustele bürokraatidele haridusministeeriumist ning siin kolleegidele Riigikogust selgeks teha, et keeleõpetust on vaja alustada lasteaia. Narva linnas, kus eesti keelt naljalt ei kuule, tuuakse vene perest laps sellesse lasteaeda ja kui ta peale lasteaeda kooli läheb, ei ole tal erilisi probleeme. Nad räägivad eesti keelt – kõik need lapsed ilmselt. Sealt on vaja alustada! Kui kaua sellest võib rääkida?

Põhikoolis kavatsetakse teha täpselt sama viga mis gümnaasiumis, ainult et minister Ossinovski plaanib vist veresauna alustada. Ta tahab taset B2, kui isegi mitte B1 pole võimalik saavutada! Kas te kujutate ette, milliseid tulemusi hakkavad andma põhikoolieksamid, kui neid tehakse astmele B2? Peab ju olema mingi võimalus, kas või teoreetiline, kuidas seda saavutada. Minister ütleb, mida selleks on vaja – tal on koolijuhtide hindamise mudel sisuliselt välja töötatud, ta on filoloog, ta on koolis eluaeg töötanud, ta teab, kuidas need asjad käivad, tal on kõik selge. Mudel on välja töötatud ja selle mudeli põhiline sisu on see – ma tsiteerin praegu haridusministrit –, et haridusministeeriumi, koolijuhtide ühenduse ja üleriigiliste omavalitsusliitude spetsialistidest koosnev komisjon hakkab kõikidele koolijuhtidele andma perioodilist tagasisidet nende töö kohta. Tähendab, hakkab nende tööd hindama. Ministeerium ise ei tee mitte midagi. Uusi meetodikaid pole vaja, üleminekuõpikuid, millest räägitakse juba 15 aastat, pole vaja. On vaja ainult peksa anda neile, kes nõudeid ei täida.

Kui tulemused on kehvad ja eesmäärke ei saavutata, on järgmine samm see, et komisjon teeb koolipidajale ettepaneku koolijuht ametist vabastada. No selge see – ministeerium midagi ei tee, aga viga on koolis. Direktor on süüdi! Muidugi on vaja ta ametist vabastada. Aga äkki kohalik omavalitsus ei ole seda meelt? Äkki kohalik omavalitsus leiab, et direktor täidab oma kohustusi täpselt nii, nagu on ette nähtud, ja talle tehakse liiga? Siis on järgmine samm: kui omavalitsus jätkab siiski sellesama koolijuhiga ja sisuliselt midagi ei muutu, siis

on haldusmenetluse seaduse järgi põhimõtteliselt võimalik alगतada koolitusloa äravõtmise. Kolleegid, see läheb juba üle igasuguste piiride! Me ei tööta välja uusi meetodikaid, ei anna teile õpikuid, aga me hakkame nõudma ja hakkame teile peksta andma. Meie kandis see tähendab, et koolijuht, kes ei taha saada valandatud või et kool kaotab koolitusloa, hakkab massiliselt vallandama õpetajaid, kes justkui ei täida oma kohustusi, ja võtma tööle teistest kantidest pärit tööta jäänud õpetajaid, keda Eestis on piisavalt, sest lapsi on üha vähem.

Esimees Eiki Nestor

Aeg on läbi.

Mihhail Stalnuhhin

Rohkem lisaiega ma ei saa, jah?

Esimees Eiki Nestor

Lisaieg on ka juba läbi. Aitäh! Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Austatud peaminister! Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul ei olnud algul plaani siia teie ette tulla, aga kuna jutt on sellest põnevast teemast nagu eesti keele õpetamine, siis otsustasin, et tulen ja räägin oma isiklikust kogemusest. Eks mina peangi olema see meie haridussüsteemi produkt, kes õpib koolis eesti keelt ja tänu sellele ongi väärtuslik ühiskonnaliige.

Kui natuke endast rääkida, siis olen mitu korda elus avastanud, et ma ei oska üldse eesti keelt. Kuigi ma arvasin, et ma oskan väga hästi eesti keelt ja räägin ju ka eesti keeles, olen ma mitu korda seda avastanud. Esimene kord oli see siis, kui ma tulin Tallinna õppima. Tulin Kohtla-Järvelt – linnast, kus kõik räägivad vene keeles ja kus mul oli koolis nädalas kolm-neli tundi eesti keelt. Mina arvasin, et ma oskan eesti keelt, et ma võin väga hästi rääkida eesti keeles ja saan kõigest aru. Tulin aga ülikooli – istun loengus ja vaatan lihtsalt, suu lahti, sest mitte midagi ei saa aru. See oli esimene kord, kui ma sain aru, kui kehvasti ma eesti keelt oskan. Teine kord oli siis, kui ma läksin peale ülikooli tööle. Ülikooli lõpetamise ajaks ma mõtlesin, et nüüd ma oskan eesti keelt väga hästi ja saan kõigest aru. Aga läksin

tööle ja avastasin uuesti, et ei oska – jälle ei saa mitte midagi aru. Kuigi peaksin aru saama, õppisin ju koolis, kus olid kõik ained eesti keeles. Ja nii on mul juhtunud mitu korda elus. Siinamaani juhtub vahel, et mul on tunne, et ma eesti keelt ei oska ega saa kõigest aru.

Kuidas see eesti keele õppimine toimus? Kus ma hakkasin sellest keelest kõige rohkem aru saama ja mõistma eesti inimesi, eesti keelt ja kultuuri? Arusaam hakkas tekkima siis, kui mul tekkisid tuttavad ja sõbrad, kes valdasid eesti keelt, kes rääkisid mulle, kuidas nad näevad Eesti ajalugu, Eesti minevikku, tulevikku ja olevikku. Paraku juhtus see esimest korda alles Keskerakonnas, kui ma olin sinna astunud. Sisuliselt on minu eesti keele oskus ja normaalne suhtlustase, kuhu ma olen välja jõudnud, pärit ühest konkreetsest organisatsioonist, mille liige ma olen juba aastaid olnud. Seal ei pea mitte ainult mina tundma huvi eesti keele vastu, vaid ka minu vastu tuntakse huvi – minuga räägitakse, minuga suheldakse. Ma ütlen teile, et ma olen istunud kümnete tundide kaupa loengutes, kus õpetus käis eesti keeles. Jah, ma õppisin sõnad selgeks, ma õppisin need ained selgeks, aga enne seda, kui minuga hakati otse eesti keeles suhtlema, ei osanud ma seda keelt peaaegu üldse.

Panna õpilased laua taha mehaaniliselt õppima ja tuua nende ette tundi andma vene keelt kõnelev õpetaja, kes ise räägib vigases eesti keeles, ei ole kindlasti lahendus. See ei ole lahendus, kui lapsed õpivad tundide kaupa lihtsalt pähe lauseid, valemeid ja sõnu. Kui kool on läbi, siis esiteks, nad ikkagi ei oska eesti keelt, teiseks, nad ei oska ainet, ja kolmandaks on kogu nende õppetulemus vilets. Ma arvan, et seda süsteemi tuleb muuta, tuleb võimaldada inimestega suhelda.

Mina kutsun üles, et iga inimene, kelle emakeel on eesti keel, võtaks ühe venelase endale sõbraks ja integreeriks ta eesti keskkonda, Eesti elu sisse, räägiks talle, milline Eesti ajalugu oli, missugune on eesti rahva praegune maailmavaade, mida üldse mõeldakse. Ühesõnaga, suhtleks selle venelasega. Aga mingi süsteemiga, 60 : 40 või mingi teise süsteemiga eesti keelt ära ei õpi. Arvan, et nii ei õpi ära ka ühtegi teist keelt, kui eksisteerivad karmid normid ja tingimused, kui käib mingi poliitiline võitlus, aga tegelikult kedagi ei huvita, mida lapsed tunnevad, mis on nende emotsioonid,

mida nad millestki arvavad ja mida üldse elus tahavad. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud härra Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma olen selle nelja aasta jooksul üldiselt mõistnud, millest härra Stalnuhhin on rääkinud. Ta räägib üsna selgelt ja on üks selle saali parimaid oraatoreid. Täna pean aga ütlema, et ma paraku ei saanud üldse aru, mida sa tegelikult ütelda tahtsid, lugupeetud kolleeg. Sa oled ise siit puldist korduvalt öelnud, et B1-tasemel, mille Narvas pooled saavad kätte, pooled ei saa, ei ole võimalik gümnaasiumis aineid eesti keeles kvaliteetselt õppida. Need on sinu sõnad. See on kooli mõiste diskrediteerimine. Ma olen ise olnud tundides, kus tõepoolest poolkeelne õpetaja õpetab poolkeelseid õpilasi, ja see ei ole ei keeleõpe ega aineõpe. Sellest ainult Ossinovski räägibki! Selle teema ta avaski, seades sihiks, et on põhikooli lõpuks vaja saada B2-tase kätte. Ning see on loomulikult siht, seda ei looda keegi saavutada ei ühe päeva ega ühe aastaga – see on võimatu. Rääkida siin mingist veresaunast, mingist õpetajate vallandamisest, mujalt Eestist õpetajate Narva vedamisest – ei tea küll, miks nad sinna peaksid tulema. Mis keeles nad seal õpetaksid? See on kõik nonsenss.

Siitsamast puldist on haridusminister rääkinud, et on programm, mis näeb ette 10 miljonit eurot viie aasta jooksul õppemethodika, õpikute, spetsialistide ettevalmistamiseks. Praegu on ju olukord selline, et üle 50% eesti keele õpetajaid Eesti vene koolides – ma Narva andmeid ei tea – ei ole eestlased. Nende seas on kindlasti inimesi, näiteks härra Stalnuhhin ise ka, kes võivad suurepäraselt eesti keelt õpetada, aga on teada, et küllalt suures osas see eesti keel, mis ka eesti keele tunnis räägitakse, ei ole just kõige parem eesti keel. Niisugust olukorda ei ole mõtet rohkem juurde produtseerida.

Seepärast ongi teistsugune põhimõtteline eesmärk, et põhikooli lõpus peaks õpilane oskama eesti keelt tasemel B2 ja ta peaks oskama ka inglise keelt tasemel B2. Ning 21. sajandil peaksime keskkoolides tagama, et

seal õpetavad head spetsialistid, sõltumata sellest, kas nad õpetavad inglise, eesti või vene keeles. Me oleme 21. sajandis! Minu isiklik arvamus on, et keelt peab õppima keeletundides, aineid peab õppima selles keeles, mida õpilane oskab küllaldaselt ja mida valdab laitmatult ka parim spetsialist, kes seda ainet võiks õpetada. See on kogu eesmärk.

Härra peaministrit ma aga tahaks korrigeerida selles osas, et tema arvates komisjon, millele siin viidati, loodi Tallinna Linnavalitsuse taotluse alusel. Ei, see oli komisjon, mis loodi koalitsioonileppe alusel. Koalitsioonileppes on punkt, mis räägib sellest, et on vaja läbi viia eestikeelsele õppele vene gümnaasiumides ülemineku analüüs. Selline komisjon ka oli. See oli poliitiliselt pariteetne: seal oli kaks Reformierakonna esindajat, sh üks reformierakondlasest vene kooli direktor, ja kaks sotsiaaldemokraatide esindajat ning kõrgkoolide õpetajad. Nad jõudsid tõepoolest selle pildi avamiseni, millest on härra haridusminister rääkinud.

Mis puutub seaduse muutmisel, siis ma juba siit kõnepuldist ütlesin, et PGS-i muutmist 60 : 40 ulatuses ei ole üldse võimalik teha, sest see punkt ütleb, et kooli õppekeel on see, milles antakse vähemalt 60% aineid. Midagi muud seal teha ei ole. Edasi on põhikooli kohta öeldud, et eesti keel on õppekeel, ja on gümnaasiumi kohta öeldud, et eesti keel on õppekeel. Ning põhikooli osas ei ole see mingeid probleeme esile kutsunud. Ka lugupeetud Keskerakond ei ole kunagi selle vastu protestinud ega soovinud minu teada muuta seaduse seda punkti, et ka põhikoolis on õppekeel Eestis eesti keel. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas härra peaminister soovib veel sõna? Ei soovi. Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Vaba mikrofon

Esimees Eiki Nestor

Nüüd peale haamrilööki saab registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Kahjuks kolleeg Allik lahkus saalist, aga ma loodan, et ta vähe-

malt loeb pärast stenogrammi. Aa, tere jälle! Sa rääkisid siin, et sa ei saanud aru, millest ma räägin. Aga meil ongi niiviisi, et mitte keegi ei saa spetsialistide jutust aru. Meil ongi niiviisi, et majanduskomisjon või rahanduskomisjon võtab vastu otsuseid, kui teema on seotud äri ja äriimeestega, ning absoluutselt ei soovi kuulata, mida äriimeeste ühendused räägivad. Otsuseid teevad näiteks endised näitlejad, muusikud, ajakirjanikud jne, kes ei ole kunagi ühegi äriaga tegelenud. Või võetakse vastu mingid seadused, mis sõidavad sisse kohalikele omavalitsustele. Kes neid otsuseid teevad? Kahjuks praegu on koosseisus üsna palju inimesi, kes pole kohalikus omavalitsuses mitte kunagi töötanud.

Sa ei saa minust aru, kulla Jaak, sest mina räägin kui eesti keele õpetaja. Ma ütlen sulle, et selle viimase nelja aasta jooksul on olnud vaja üleminekuõpikuid, on vaja olnud tegeleda eesti keele õpetamise metoodikaga. Ainuüksi põhikoolis on neid tunde peaaegu 900 ja neist peaks küllaga jätkuma, et eesti keelt kvaliteetselt õpetada. Aga sellega ei tegelda! Noor minister läheb jälle täpselt sama teed: ta mitte ei tegele eesti keele õpetamisega, vaid tahab hakata üha uusi õppeaineid eesti keeles õpetama. Kuhu see viib?

Loodan, et jõuan jutustada teile ühe loo, lugesin seda internetist, üks härra Narvast jutustas. Istub tema kodus, hopsti! heliseb uksekell. Mees läheb ukse juurde ja küsib, kes on. Vastus: "See olen mina, Jevgeni Ossinovski, haridusminister." Mees teeb ukse lahti, ongi haridusminister. Minister ütleb: "Mina olen teie Riigikogu kandidaat. Kas ma saan teid millegagi aidata?" Mees võtab ministril käest kinni ja tirib ta tuppa, kus istub nukker, vaat et pisarates tüdruk, umbes 13-aastane. Mees ütleb: "Meil on ema juhuslikult ära. Mina ei tea eesti keelt, tüdruk ei tea eesti keelt, aga ta on keelekümbeluses ja bioloogiat on vaja õppida eesti keeles eestikeelse õpikuga eesti koolist. Tulge aidake!" Minister ütleb: "Ei-ei, mul on suuremad eesmärgid." Ja lahkub. See ongi seesama asi. Kuidas nii võib teha?

Teate, ma käin koolides praegu üsna palju. Ühes kohas oli nii, et kui ma tsiteerisin meie haridusministrit, siis kõik õpetajad hakkasid naerma. Jutt oli tema kõnest siin saalis 19. jaanuaril, kus ta ütles, et on vaja põhikoolis seada eesmärk saavutada lõpuks B2-tase.

Minister sõnas: "Valdav osa eesti keele õpetajaid ütleb, et kõrgemat taset ei ole võimalik saavutada. Mina ütlen, et saab küll." Kurat, mis asi see jälle on! Kas see tähendab, et igast mehest, kes on noorpõlves õues jalkat mänginud, võib saada meie meeskonna treener või? Kas igauks, kes on süsti saanud, võib olla arst? Kas igauks, kes on mingi hariduse saanud, võib olla haridusminister ja töötada koos mitte õpetajatega, mitte asjatundjatega, kes on aastakümneid õpetanud eesti keelt, vaid mingite teiste spetsialistidega kuskilt Innovest, kes oskavad ainult õppekavasid kirjutada ega tea metoodikast ega koolitööst mitte midagi?

Nii et jah, me räägime eri keelt. Vormiliselt see on üks ja sama eesti keel, aga mitte kunagi asjaarmastajad ei saa proffidest aru ja see mind vihastab kõige rohkem. Mul on koostatud viis õpikut, mitu sõnastikku, ma olen kümme aastat õpetanud eesti keelt ja ma räägin teile nagu spetsialist midagi, millest te pidanuks nelja aastaga lõppude lõpuks aru saama. Aga te ei soovi seda. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Piimandussektorist viimastel nädalatel tulnud ärevad uudised on teinud üpris mu-relikuks. Piima kokkuostuhind püsib tasemel, mille järgi otsustades võib aasta lõpuks tegevuse lõpetada iga kümnes piimatootja. Statistika järgi otsib juba praegu tööd ligi 1000 põllumajandus- ja metsandusvaldkonna töötajat. On karta, et 8000 korralikku lüpsilehma leiab tee kas lihakombinaati või müüakse maha teiste riikide tootjatele. Eelmise nädala Maaleht kirjutas: "Mustade arvude taga on tõsiasi, et tööstused ei suuda piimatoodetele pärast Venemaa impordikeeldu turgu leida." Praeguses majandusseisus on väga oluline, et riik ulataks põllumeestele oma abikäe. Väliskaubandusminister on küll käinud siin ja seal ning kohtunud inimestega, kuid midagi kägatsutavat pole. Piimatootjad surevad välja ja inimesed jäävad tööta, enne kui mingidki tulemused võiks paistma hakata. Riigil on Euroopa ühise põllumajanduspoliitika raames võimalik põllumeestele lisatoetusi maksta, kuid kahjuks ei ole meie valitsevad erakonnad

leidnud selle vajaliku olevat. Eelmise aasta eelarvest ei saanud põllumehed nn *top-up*'i toetust mitte ühtegi senti ja ka selle aasta eelarves ei ole selle jaoks raha leitud, olgugi et Keskerakonna ettepanek oli need 23 miljonit leida. Ainus, mida riik on teinud, on see, et ta on vastu võtnud Euroopa Liidust erakorraliselt antud euroraha ja seda 6,9 miljonit jaganud. Samas tuleb toonitada, et riigil on võimalik sama suur summa juurde panna. Läti, Leedu ja Soome on selle raha leidnud, Eesti riik järjekordselt ei ole.

Ma ei oska öelda, kui kehvaks peaks seis muutuma, et valitsus oma silmad avaks. Ega piimatootmise vähendamine ei ole mingi eraldiseisev samm. Piimatootmise vähendamine viib ahelreaktsioonini. Kui meil on kümneid jagu vähem lehma, siis müüme vähem sööta ja vähem on piima, mida laiali vedada. Piimatootmise kokkutõmbumine mõjutab ka sellega seotud ettevõtteid ja ohustab sealseid töökohti. Piimafarmide sulgemine kahandab valdade tulusid ja toodab töötuid, sest inimestel on kodukandis raske muud tööd leida. Tootmiskompleksid aga hakkavad lagunema ja muutuvad tondilossideks. Kahju on investeringutest, mis kõik tuleb korstnasse kirjutada.

Kõik need probleemid avalduvad olukorras, kus Eesti piimatootjad paistavad Euroopas silma oma efektiivsuse poolest. Kordan üle: kas tõesti on investeringud tehtud asjata? Kui ükskõiksus jätkub, siis töökohtade arv maapiirkondades väheneb veelgi, poed ja koolid suletakse, postkontorid ja pangakontorid pannakse kinni. Riik peaks omalt poolt õla alla panema, kus vaja, mitte protsessile hoogu juurde andma. Valitsus peaks veel kord üle vaatama oma prioriteedid ja põllumeestele appi tulema. Veel ei ole hilja. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Vaidlused siin Riigikogu saalis ei taha kuidagi lõppeda. Tundub, et sellele koosseisule peab lausa töötaja pikendust võimaldama, et me oma vaidlused lõpetaksime ja siin Riigikogu ka teatud tulemused saavutaksime. Aga mitte sellest ma ei tahtnud rääkida. Tahtsin rääkida, et praegu on käes kibekiire valimis-

kampaania aeg ja loomulikult on opositsioonil teinekord väga hea rünnata koalitsiooni, et paljud tööd on tegemata ja kõik tuleb väga ruttu ära teha. Tehakse aga tasapisi ja see nõuab palju süsteemide muutmist, palju raha.

Aga tahtsin ka seda rääkida, et valimiste ajal on teinekord väga kummaline vaadata, kuidas kollasesse bussi tiritakse pensionäre kohvi jooma, tänavatel jagatakse punaseid kotte ja pannkooke, helesiniseid sõrmkindaid ja rohelisti õhupalle. Igaüks jagab oma, aga inimestele läheb rohkem korda nende enda toimetulek. Nad on mures selle pärast, et eriti just Kagu-Eestis on väikesed töötasud ja sellepärast ka väga väikesed pensionid. Inimesed väga muretsevad selle pärast, et nad käivad tööl, iga päev teevad rasket tööd kaheksa tundi, aga nende pension arvestatakse ikka nii, et on väga suur lõhe nendega, kes saavad suurt pensioni. Tõesti on väga palju inimesi, kes on välja teeninud imeväikese pensioni.

Me peame tunnistama, et 1999. aastal ei osanud vist keegi ette näha, et palgaerinevused näiteks Tallinna ja Kagu-Eesti vahel on nii suured. Keegi ei osanud ilmselt arvata, et pensioniarvestuses tekivad nii suured käärid ja et hakkab olema nõnda, et inimesed, kes saavad väga suurt palka, teenivad vanaduseks välja ka suure pensioni, ja need, kes teenivad väikest töötasu, saavad nii palju vähem. Nii et Riigikogul tööd jätkub. Ma usun, et kuidas pensionisüsteemi ka ei muudeta, ei tohi jääda nii, et pensioniarvestus tekitab pensionides väga suuri kääre.

Tahan veel mainida seda, et kuulasin laupäevast saadet "Olukorrast riigis", kus härra Kaldre imestas, miks ei saanud julgeolek nende valimiste eel põhiteemaks, miks seda energiliselt ei arutatud. Aga tõesti, kohtudes inimestega on ilmnunud, et põhimure ei ole julgeolek. Igaüks armastab oma riiki ja loodab, et riik on kaitstud, aga julgeolek on ka see, kui inimestele makstakse töö eest väärilist tasu, nii et nad tulevad oma igapäevase eluga toime. Ning julgeolek on ka see, kui inimestele makstakse nende tööpanuse eest väärilist pensioni.

Lõpetuseks tahan veel öelda, et olen teinud järjepidevat tööd selle nimel, et ootealatasud Koidula ja Luhamaa piiripunktis kaotataks. Siseministerium on ooteala haldajatelt saanud vastuse, et nad on nõus muutma lepingut nii, et A- ja B-kategooria sõidukid suunatakse otse

piiriületusele ega pea enam läbima ootealasisid. Kui ruttu nüüd siseminister selle lepingu muudab ja allkirjastab, see on juba tema otsustada. Mina arvan, et see on suur võit Kagu-Eestile ja kõigile nendele, kellel on edaspidi vaja piiri ületada ja kes praegu peavad täiesti alusetult maksma ootealatasu. Varsti suunatakse nende kategooriate autod kohe piiriületusele ja isikusamasust ei pea tuvastama mitte ootealade haldajad, vaid seda teevad Eesti riigi seaduse järgi piiripunktis piirivalvurid.

Meil seisab ees veel üks vaba mikrofoni voor, see on järgmisel esmaspäeval. Eks me siis vaidleme veel natukene ja pärast seda tõmbame otsad kokku. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra Riigikogu esimees! Head kuulajad, kes te meid kuulata ja näete võib-olla ka televiisorist! Nüüd te mõtlete, mida ma siis veel ütlen. Ja te ei pea minus pettuma. Pettuda võiks hoopis milleski muus. Pettuda võiks selles, kuidas meie riiki on 15 aastat juhitud. Pettuda võiks selles, kuidas näeb välja meie savijalgadel seisev majandus. Meil on üle 600 000 palgasaaja ja nendest umbes 7% tõesti toodab midagi asjalikku, aga ülejäänud 93% ladustavad midagi, veavad ringi, müüvad üksteisele või kellelegi kolmandale, nad arvestavad, nad menetlevad, nad trahvivad. Meie majandus on, nagu on. Me ei jõua oma riiki ülal pidada. Meie majandussüsteem näeb välja nagu omaaegne pirukakooperatiiv, kus üks memmekene küpsetas pirukaid ja kümme vennapoega olid tegevdirektorid. Me ei jõua ülal pidada oma sotsiaalsüsteemi. Me ei jõua ülal pidada tervishoidu. Haigekassa on omadega miinustes. Niimoodi ei saa see asi edasi kesta, selline majandussüsteem ei ole jätkusuutlik.

Meie maksusüsteem on säärane, et 60% maksutulust korjab riik kaudsete maksude kaudu – need on käibemaksud, need on aktsiisid, mis igal aastal tõusevad. Otse loomulikult riik ei ole huvitatud sellest, et vähendada alkoholi-reklaami. Ja maksude näol kõige suurema osa riigi tulust maksavad kõige vaesemad elanikud, aga 10% rikastel on sellest jumala savi – neil on oma raamatupidajad, küll nad selle asja ära korraldavad.

Me oleme totaalselt võlgades, sellepärast et omal ajal kutsuti kohale välisinvestorid. Jah, Eesti vajab välisinvesteeringuid. Nad tulid, igavesed puugid. Nad tulid – mõni isegi selline, kes oma riigis on tagaotsitav – ja ostsid ära kõik, kus vähegi raha liikus. Palun väga, nüüd on meil suured poeketid, tanklaketid ja pangad ning kõik kuuluvad välisinvestoritele. Tulu viiakse riigist välja ja eestlane on pandud sandisentide eest orjatööd tegema. Tal jääb üle nii palju, et endale orjalobi osta, ja see on kõik.

Me oleme totaalselt võlgades! Võlgades on põllumees, kes panditud maalapi peal võlgu võetud raha eest ostetud vilja külvab. Pangale tuleb ju intressid ära maksta. Võlgades on need Eesti pered, kellele öeldakse, et vaadake, kui hästi te elate – teil on maja, teil on auto, teil on korter. Aga kõik need on võla peale ostetud. Võlakoormus on selline, et pered on sunnitud võtma kiirlaenu, et vähemalt intresse maksta. Ja oleks need võlad Eesti pankadele. Ei, need on võlad Rootsi pankadele, mis omakorda kuuluvad suurematele pankadele. Finantspüramiidide tipud viivad välja Wall Streeti, kus üheksa giganti otsustavad, kas Eesti rahvas suudab veel intressi maksta või lõpetame selle jama ära, nõuame põhivõla tagasi. Ja siis võetakse majad, korterid, autod, põllulapid ning öeldakse, et mats, võta koms selga, hakka astuma. Vaat see on tegelik julgeolekurisk.

Kõige selle kõrval aga meie peaminister reklaamis Reformierakonda keset inimtühja lennuvälja, öeldes, et nüüd me marsime ikka täpselt samas suunas edasi, ikka kuristiku servale, ja näidates, et see on õige suund, sest sinna lendavad NATO lennukid. Kuhu need lennukid lendavad ja kas nad seal, kuhu nad lendavad, ajavad ka Eesti asja? Ei ole kindel. NATO lennukitel on komme tiirutada ikka seal, kus on tunda nafta lõhna, meil naftat ei ole. Meil on ainult võlad, mis ükskord tagasi nõutakse.

Te võite arvata, et ma räägin siin mingit riigivastast juttu. Ma ei räägi riigivastast juttu. Ma armastan oma riiki, nii nagu armastate oma riiki ka teie. Aga mulle ei meeldi, kuidas on seda riiki 15 aastat juhitud. Seda on juhitud nii, et me oleme jõudnud kohta, kust edasi minna ei ole mitte kuskile. Edasi niimoodi minna ei saa.

Mina olen selle asja nüüd oma südameilt ära rääkinud, aga teil, inimesed, on võimalus öelda

oma sõna 1. märtsil. Õelge oma sõna! Õelge oma sõna sellele 22%-le, kes praegu Reformierakonda toetavad ja usuvad seda, mida on neile lubatud, usuvad, et nad jõuavad sinna, kuhu jõuda ei ole võimalik. Sinna viie rikkaima sekka jõuavad 101 Riigikogu liiget ja 14 ministrit, aga kuhu jääb Eesti rahvas? Mõelge teisiti, otsustage teisiti – ja teeme seda koos! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Istung on lõppenud. Aitäh!

Istungi lõpp kell 16.13.

Istungi kestus 1 tund ja 13 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 10. veebruar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu (830 SE) teine lugemine

2. Hädaolukorra seaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (807 SE) teine lugemine

3. Rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) teine lugemine

4. Tubakaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (753 SE) teine lugemine

5. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (808 SE) teine lugemine

6. Maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (843 SE) esimene lugemine

7. Tsiiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (844 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärku neljanda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Mitte ühtegi eelnõu ega arupärimist üle anda ei soovita.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 77 Riigikogu liiget, puudub 24.

1. Maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu (830 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu 830 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli maaelukomisjoni liikme Tatjana Jaanson! Head kolleegid, ma palun väga vabandust, minu hää on täna hästi vaikne, aga loodame, et te olete saalis vaiksed sel ajal, kui ettekandjal on midagi siit kõnepuldist öelda. Aitäh!

Tatjana Jaanson

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon arutas maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu 830 teise lugemise ettevalmistamiseks 27. jaanuaril. Kuna Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud ja komisjon ise ei pidanud vajalikuks midagi muuta, siis oli arutelu lühike. Komisjon tegi järgmised menetluslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu 830 täiskogu 2015. aasta 10. veebruari päevakorda, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu 830 kolmandale lugemisele 12. veebruariks 2015, kui teine lugemine lõpetatakse. Kõik otsused olid konsensuslikud. Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Tatjana Jaanson! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid ei laekunud. Juhitivkomisjoni ettepanek on eelnõu 830 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid, me ei jätka enne, kui saalis on vaikus. Kes soovivad omavahel kõnelda, palun tehke seda teisel pool ust!

2. Hädaolukorra seaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (807 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu 807 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas eelnõu 2014. aasta 1. detsembril ja esimene lugemine oli 17. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 2015. aasta 5. jaanuariks laekus Riigikogu liikmetelt Deniss Boroditsilt ja Kalle Laanetilt üheksa ning kolleeg Tõnis Paltsilt viis muudatusettepanekut. Mõned ettepanekud eelnõu teksti muutmiseks tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium veel töö korras. Eelnõuga seonduvalt pöörusid oma arvamuste ja ettepanekutega juhtivkomisjoni poole AS Saaremaa Laevakompanii ja kaks advokaadibürood. Eelnõus sisalduva otselepingute regulatsiooni kohta esitas küsimuse Riigikogu liige Rait Maruste. Komisjoni palvel analüüsis seda teemat Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond. Seoses hädaolukorra seaduse muutmise saatis komisjon arvamuse saamise taotluse Siseministeeriumile.

Nüüd arutelude juurde. Komisjon arutas eelnõu teisele lugemisele saatmist 13., 20., 22. ja 29. jaanuaril. 13. jaanuari istungil arutati eelnõu menetluse jätkamisega seonduvaid küsimusi. Istungile oli kutsutud MKM-i õigusalakonna juhataja Eva Vanamb, peaspetsialist Ulla Saar, lennundus- ja merendusosakonna merendustalituse juhataja Merily Must ning Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna nõunik Triinu Põdramägi. Aja kokkuhoiu huvides ma ei loetleks pärast enam uuesti neid inimesi, kes olid teistele komisjoni istungitele kutsutud.

Peamised arutusteemad. Esiteks, kas regulatsiooni peaks kirjutama hädaolukorra seadusesse või piisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses toodud regulatsioonist. MKM-i

esindaja sõnul reguleerivad majandustegevuse seadustiku üldosa seadus ja hädaolukorra seadus erinevaid probleeme. MsüS-i järgi on võimalik üldhuviteenuse puhul teha ettevõttele ettekirjutus teenuse pakkumise jätkamiseks ja algatada üldhuviteenuse osutamiseks vajaliku kinnisasja sundvõõrandamise menetlus. MsüS annab leebema ettekirjutuse vormi üldhuviteenuse pakkumiseks, kuid see ei pruugi olla piisavalt efektiivne. Samuti on MsüS-i korral probleemiks, kuivõrd laeva kui kinnisasja puhul kohaldub üldse sundvõõrandamise regulatsioon, sest tegemist ei ole traditsioonilises mõttes kinnisvaraga, vaid üksnes kinnistusraamatusse kantud vallasvaraga. Sundvõõrandamine oleks samas ka ebaoproportsionaalne ning kahjustaks rohkem omaniku huve kui hädaolukorra seadusega reguleeritud ajutine sundkasutus. Saarte elanikele ei ole võimalik hädaolukorraks parvlaevaiühenduse kõrvale teist, alternatiivset transpordiliiki pakkuda. Kuna tegemist on elutähtsate teenuste tagamisega, siis peaks see olema samuti reguleeritud hädaolukorra seadusega, mis rakendub pärast eriolukorra väljakuulutamist. MsüS oma olemuselt ei reguleeri eriolukorda, vaid olukordi, kus näiteks lepinguline ettevõtja mingil põhjusel keeldub vedu tegemast ning veel ei ole saanud raskeid tagajärgi. MsüS-is toodud üldhuviteenus ei pruugi olla elutähtis teenus hädaolukorra seaduse mõistes.

Peatuksin nüüd natuke Siseministeeriumi seisukohal. Nende vastuseis eelnõule tuleneb sellest, et nad ei taha täiendada elutähtsate teenuste nimekirja, kuna kardetakse ka vähem oluliste teenuste sissekirjutamist elutähtsa teenusena. Siseministeeriumil on kaugemas perspektiivis kavas koostada hädaolukorra seaduse terviktekst ning nad ei soovi seda teemat veel avada. Praegu on elutähtsate teenuste nimekirjas näiteks reisirongiliiklus, mis võrreldes praamiliiklusega on kindlasti vähem oluline, kuna selle katkemise korral on erinevalt praamiliiklusest võimalik kasutada ka autotransporti.

Tunti huvi veel selle vastu, kas otselepingud on vajalikud, õiguspärased ning kas nende sisseviimisel on vaja konsulteerida Euroopa Komisjoniga. Euroopa Komisjoni määrusest nr 1370 ei tulene ühtegi kohustust komisjoniga konsulteerida. MKM oma seletuses ei näe, et määrus nr 1370 läheks vastuollu kabotaaži

määruse regulatsiooniga. Kohtujuristi arvamus, millele on komisjonile esitatud arvamustes viidatud, ei ole siduv. Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna esindaja oli tollel istungil selles küsimuses MKM-iga samal seisukohal. MKM on konsulteerinud Euroopa Komisjoniga mitteametlikult. Euroopa Komisjoni sõnul ei ole ükski liikmesriik nendega sel teemal konsulteerinud, iga liikmesriigi enda ülesanne on veenduda, et ei mindaks vastuollu kabotaaži määrusega.

Huvi tunti ka kommertsvedude puhul liinilubade piiramise vastu, arutati, kas see on vajalik ja kiireloomuline. MKM-i inimeste selgitus oli järgmine. Liinilubade regulatsioon ei ole seotud hädaolukorra seadusega. Selle alusel soovitakse kaitsta avaliku teenindamise lepingu täitmise eest riigi poolt maksmisele kuuluvat raha, kuna selle suurus sõltub otseselt piletitulust. Kui ma muudatusettepanekute juurde jõuan, siis te saate aru, et ma ei taha sellel teemal eriti pikalt peatuda, sest muudatusettepanekuga, mis puudutas liinilubasid, jäeti liinilubade regulatsioon sellest eelnõust välja.

Nüüd jõuan komisjoni 20. jaanuari istungi juurde, kus hääletati läbi muudatusettepanekute loetelu kavand ja konsensuslikult otsustati jätkata arutelu s.a 22. jaanuaril ning teha siis ka menetluslikud otsused. 22. jaanuaril selgitati komisjoni liikmetele, et kuna 20. jaanuaril hääletati eelnõu muudatusettepanekuid vahetult pärast ligi kaks tundi kestnud sisutihedat arutelu, oli teemale keskendumine häiritud. Pärast muudatusettepanekute läbihääletamist olid mitu komisjoni liiget andnud teada, et nad ei saanud otsustamiseks vajalikku selget ülevaadet muudatusettepanekute detailidest. Vältimaks edaspidiseid segadusi eelnõu menetlemisel, tegi komisjoni esimees ettepaneku tühistada 20. jaanuari istungil muudatusettepanekute kohta langetatud otsused ja teha 29. jaanuaril s.a uus hääletus. Sellega seoses otsustaski komisjon tühistada 20. jaanuari istungil muudatusettepanekute kohta tehtud otsused (selle poolt oli 7, vastu 2 ja erapooletuid 1) ning jätkata arutelu 29. jaanuaril.

Nüüd 29. jaanuari istungi juurde. Nagu ma enne ütlesin, kutsutud olid samad inimesed, kes jaanuari alguseski. Arutusel oli otselepingute regulatsiooni võimalik teavitamiskohustus. MKM-i esindajad selgitasid, et otselepin-

gute määrus nr 1370/2007 ei ole vana merekabotaaži määruse nr 3577/92 meede ning Euroopa Komisjoniga seda konsulteerima ei pea. Merekabotaaži määruse eest vastutavate Euroopa Komisjoni ametnikega on korduvalt konsulteeritud ja saadud mitteametliku teabena vastus, et ükski otselepinguid kohaldav liikmesriik ei ole nendega ühendust võtnud ning Euroopa Komisjon ei peagi seda vajalikuks. Kuna teavitamata jätmise korral ei kohaldata ka karistust, siis MKM-i seisukoht on, et selline teavitamine ei ole mõistlik ega vajalik.

Sellel istungil selgitas Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna esindaja, et ehkki algselt nõustus ta MKM-i seisukohtadega, on ta oma hilisemas arvamuses tuginenud Euroopa Komisjoni teatisele 22. aprillist 2014 ning leidnud, et võiks siiski olla kohustus Euroopa Komisjoni teavitada. Ta oli esitanud komisjonile selle kohta ka kirjaliku arvamuse.

Lähen uuesti tagasi majandusministeeriumi märkuste juurde, mis ütlevad, et kabotaaži määruse nr 3577/92 eesmärk on liikmesriikide siseturgude avamine, määrus nr 1370/2007 aga võimaldab riigil otsustada otselepingute sõlmimise üle siseveetranspordis. Kuna suur osa Eesti elanikest elab saartel, siis peab ette nägema mitmesuguseid võimalusi, et tagada järjepidev ühendus saartega. Otselepinguid on võimalik sõlmida 1370/2007 regulatsiooni alusel ka raudtee- ja maanteeliikluses.

Järgnes arutelu, kas ja mil määral on eelnõu seotud praeguse vedajaga. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi sõnul ei ole need omavahel seotud ning eelnõu tõlgendamisel on oluline lähtuda riigi kohustusest tagada eluliselt vajalik ühendus mandri ja saarte vahel. Seaduse jõustumisel jäävad praegused lepingud vedajatega kuni nende lõppemiseni kehtima.

Nüüd jõuan muudatusettepanekute juurde. Muudatusettepanek nr 1 puudutab seda, et kõnealusest eelnõust jäetakse välja kehtiva ühistranspordiseaduse täiendamine liinilubade regulatsiooniga veeliikluses ja sellega seonduv riigilõivuseaduse muudatus ja jõustumissäte. See muudatusettepanek leidis toetust.

Teise, Deniss Boroditsi ja Kalle Laaneti esitatud muudatusettepaneku kohaselt sooviti jätta välja eelnõu § 1 punkt 1, mis laiendab sündmuse katastroofina määratlemise alust. See ei leidnud komisjonis toetust: poolt oli 2 ja

vastu 7 komisjoni liiget ning 2 jäid erapooletuks. MKM-i esindajate seisukoht oli, et nad ei nõustu muudatusettepanekuga. Ühtlasi selgitasid nad, et on nõus eelnõu muudatusega, mille kohaselt hädaolukorra seadus ei esita suletud nimekirja sündmustest, mida mõistetakse termini all "või muu sellesarnase mõjuga sündmus". Nad leidsid, et niisuguse suletud nimekirja esitamine ei ole põhjendatud. Nimeetatud säte peab silmas kõiki sündmusi, mille mõju on sarnane õnnetuse või avarii mõjuga.

Muudatusettepanek nr 3, esitajad samuti Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Selle kohaselt sooviti jätta välja eelnõu § 1 punkt 2, mis sisaldab sündmuse katastroofina määratlemise aluse täiendamist viitega parvlaevaliikluse kui elutähtsa teenuse katkemisele. Ka see ei leidnud komisjonis toetust: 2 oli poolt, 7 vastu, erapooletuid 2. MKM ei toetanud seda muudatusettepanekut ja nad selgitasid komisjonile, et hädaolukorra seaduse kehtiv regulatsioon sisustab katastroofi mõiste järgmiselt: keskkonna ulatuslik keemiline, bioloogiline või radioaktiivne saastamine, ulatuslik tulekahju või plahvatus, raskete tagajärgedega laeva-, lennuki-, rongi- või muu transpordivahendiga juhtunud õnnetus või muud põhjused. Seega on seadusest tulenevalt esitatud kaks konkreetset defineeritud võimalikku juhtu ja asjaolu, millal võib parvlaevaiühenduse katkemist käsitleda katastroofina – need on laevaõnnetus ja ulatuslik tulekahju või plahvatus. Peale selle on hädaolukorra seadusest tulenevalt võimalik katastroofina käsitleda juhtumeid, kus tegemist on elutähtsa teenuse toimepidevuse raskete tagajärgedega ja pikaajalise katkemisega. Ma vaatan aega ja kuna muudatusettepanekuid tuleb veel, siis ma sellel punktil rohkem ei peatu.

Muudatusettepanekutega nr 4 ja 6, mille esitasid samuti Kalle Laanet ja Deniss Boroditš, sooviti jätta välja eelnõu § 1 punkt 3 ja § 2 punkt 2, mis sisaldab parvlaevaliikluse kui elutähtsa teenuse määratlemist. Kumbki ettepanek ei leidnud toetust: muudatusettepaneku nr 4 poolt oli 2, vastu 8 ja erapooletuid 2 ning muudatusettepaneku nr 6 poolt oli 2, vastu 8 ja erapooletuid 2. MKM-i esindajad ei nõustunud muudatusettepanekuga ja selgitasid komisjonile, et nõustuvad muudatusettepaneku tegija seisukohaga, et püsiasustusega väikesaarte transpordiühendused on samuti olulised ja peavad olema tagatud, samas ei pea nad põhjen-

datuks kõikide transpordiliikide lisamist hädaolukorra seaduse kohaldamisalasse. Need muudatusettepanekud puudutavad puhtalt püsiasustusega väikesaari, mille kohta teadaolevalt kehtib püsiasustusega väikesaarte seadus.

Muudatusettepanekud nr 5 ja 7 olid samuti Kalle Laaneti ja Deniss Boroditši esitatud ning sisaldavad otselepingu regulatsioone. Komisjonis need ettepanekud toetust ei leidnud: muudatusettepaneku nr 5 poolt oli 2, vastu 6 ja erapooletuid 4 ning muudatusettepaneku nr 7 poolt 2, vastu 7 ja erapooletuid 3. MKM-i esindajad ei nõustunud ettepanekuga. Nad märkisid, et otselepingute sõlmimine – sellest ma olen siin juba kaks korda rääkinud seoses komisjoni kahe eelmise istungiga, kus seda käsitleti – on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega nr 1370/2007, mis on olnud ka MKM-i eelnõu väljatöötamise aluseks. MKM on esitanud analüüsi, miks nende arvates probleemi ei ole. Tooksin esile ühe nende väite, mis kinnitab, et ministeeriumis väljatöötatud eelnõu tervikuna ei sea ühtegi lubamatut piirangut (mis võtaks arvesse laeva lippu, omandit vms). Nii otselepingute kui ka liinilubade regulatsiooni kohaldamisel on kõigil Euroopa Liidu laevadel ja ettevõtjatel samad õigused ja võimalused, mistõttu nende arvamuse järgi diskrimineerimist ei ole.

Muudatusettepanekud nr 8 ja 13 olid ka Deniss Boroditšilt ja Kalle Laanetilt. Need puudutavad veeliikluses liinilubade regulatsiooni sätestamist. Nagu ma ütlesin, komisjon oli arvestanud muudatusettepanekut nr 1, mille kohaselt see tekst jäi eelnõust välja. Need kaks muudatusettepanekut loeti sisuliselt arvestatuks ja ma ei hakka siin aja kokkuhoiu huvides tutvustama MKM-i seisukohta, aga seda saan ma kinnitada, et nende selgitustega, mis muudatusettepanekute esitajad olid seletuskirja kirjutanud, nad ei nõustunud.

Nüüd jõuame muudatusettepanekute nr 9–12 juurde, mis laekusid kolleeg Tõnis Paltsilt. Nendes tehti ka ettepanek muuta liinilubade regulatsiooni. Kuna majanduskomisjon oli arvestanud muudatusettepanekut nr 1, nagu ma enne ütlesin, siis pandi nimetatud muudatusettepanekud hääletusele ja need ei leidnud toetust. Nende poolt ei olnud mitte keegi, vastu oli 10 ja erapooletuid 1 ning täiskogus need ettepanekud hääletamisele ei lähe. Majandusministeeriumi esindajad leidsid, et mõnda ette-

panekute punkti võiks sisuliselt kaaluda ühis-transportiseaduse eelnõu arutelul. Ma sain komisjoni töötajatelt kinnituse, et seda ka ühis-transportiseaduse eelnõu menetlemisel tehti.

Lõpuks kaks muudatusettepanekut, mis puudutavad jõustumistähtaegu. Ühe ettepaneku olid teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet, kes soovisid, et seadus hakkaks kehtima 1. jaanuarist 2017. Teise muudatusettepaneku oli teinud Tõnis Palts, kes soovis, et see hakkaks kehtima 1. juulist 2017. Kumbki muudatusettepanek komisjonis toetust ei pälvinud. Neljateistkümnenda muudatusettepaneku poolt oli 1 komisjoni liige, vastu olid 5 ja erapooletuks jäid 4 komisjoni liiget. Tõnis Paltsi muudatusettepaneku poolt ei olnud keegi, vastu oli 5 ja erapooletuid oli ka 5.

Lõpetuseks. Komisjoni seisukoht oli selline, et suunata eelnõu 807 täiskogu 10. veebruari päevakorda teisele lugemisele, teha ettepanek teine lugemine lõpetada, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 18. veebruaril s.a ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh! Saingi 20 minutiga hakkama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Mul on õigupoolest kaks küsimust. Esimene on see, kas te komisjonis arutasite, kuivõrd on eelnõu kooskõlas lepinguvabaduse ja omandi kaitse põhiseadusliku põhimõttega? Teine küsimus tuleneb sellest, et te nimetasite, et elutähtsa teenuse katkemine on käsitletav katastroofina. Kas selle katastroofi võib esile kutsuda ka riik omaenda tegevusega? Kas riigi tegevus võib olla katastroofiline või katastroofi mõõtu välja andev?

Jaan Õunapuu

Aitäh! Neid komisjoni istungeid oli tõepoolest ju hulga, kuid riigi tegevust, võrdusmärgi panemist selle ja katastroofi vahele me ei arutanud. Kõige selle üle, mis puudutab hädaolukorda ja neid regulatsioone, konsulteeriti tõepoolest palju-palju kordi Siseministeeriumiga ja komisjon sai Siseministeeriumilt ka vastused. Nendes on väga täpselt välja toodud,

milline see regulatsioon saab olema ja mis alusel saab hädaolukorda välja kuulutada. Demokraatlikus riigis ei saa seda teha lihtsalt taevasse või õhku vaadates ja öelda, et nüüd on see olukord käes. Mina ise saarlasena näen ja tunnen küll, et kui ikkagi tekib selline olukord, kus liiklus suursaarte ja mandri vahel katkeb, siis saarte inimestele on see hädaolukord.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Avame läbirääkimised. Esimesena palun kõnetooli Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle eelnõuga kavandatakse teha kaks põhimõttelist muudatust. Kõigepealt muudetakse hädaolukorra seadust, mille regulatsioon ning vastutusvaldkond kuulub tegelikult Siseministeeriumi valitsemisalasse. Väga oluline on siin detail, et Siseministeerium jättis eelnõu kooskõlastamata ning seda mitmel põhjusel. Näiteks, eriolukorra väljakuulutamise tingimused ei ole parvlaevaliikluse katkemise korral täidetud. Samuti on katkematu laevaviihenduse tagamine reguleeritud majandustegevuse seadustiku üldosa seadusega, mida saab vajaduse korral juba praegu rakendada. Seega on eelnõu näol tegemist ülereguleerimisega, mis avaldab mõju õigusselgusele. Samuti on pädevate juristide hinnangul küsitav regulatsiooni õiguspärasus, mistõttu kavandatud muudatused ei ole kooskõlas põhiseaduse mitme paragrahviga, sh põhiseaduse §-s 11 toodud proportsionaalsuse põhimõttega. Eelnõus ja seletuskirjas ei ole selgelt välja toodud, milline peab olema parvlaevaliikluse katkemine, mida loetakse katastroofiks hädaolukorra seaduse tähenduses ning mis võimaldaks valitsusel eriolukorra välja kuulutada. Kui aastaid on ette teada, et sõitjateveo avaliku teenindamise leping mandri ja suursaarte vahelistel parvlaevaliinidel lõpeb, siis ei ole selle lepingu lõppemine katastroof, mis võimaldaks valitsusel eriolukorra välja kuulutada ning annaks õiguse võtta parvlaevad sundkasutusse, sest olemas on vähem koor-mavad alternatiivid. Eriolukorra kergekäeline väljakuulutamise ei ole lubatud riigis, mis on rajatud õigusriigi ja demokraatia põhimõtetele. Seda seisukohta jagab ka Siseministeerium.

Olulist tähelepanu väärrib siinkohal asjaolu, et kuigi Siseministeerium eelnõu ei kooskõlastanud ning on kooskõlastamata jätmise põhjuseid ka majanduskomisjonile selgitanud, paneb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium eelnõuga teisele ministeeriumile kohustusi ja ülesandeid, kuigi seaduse regulatsioon eelnõuga seatud eesmärki ei täida. Loodan siiralt, et Riigikogu saalis ei teki edaspidi olukorda, kus näiteks Keskkonnaministeeriumi initsiatiivil tuuakse täiskogu istungile arutamiseks vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega muudetakse vangistuse täideviimise korda, ning Justiitsministeerium koos oma valitsemisala asutustega peab selles sisalduvat küsitavat regulatsiooni hakkama ellu viima.

Järgnevalt peatun natuke eelnõus toodud otselepingute regulatsioonil. Rahandusministeerium on oma 2014. aasta 30. septembri kooskõlastuskirjas märkinud, et otselepingute sõlmimise protsess on läbipaistmatu, samuti võib sellega kaasneda suurem korruptsiooni-oht. Ministeeriumi arvates eelnõust ei selgu, kuidas otselepingud võimaldavad läbipaistvamaid hinnaläbirääkimisi, võrreldes riigihanke-menetluses peetavate läbirääkimistega. Samuti puudub eelnõus regulatsioon, millistel juhtudel on otselepingute sõlmimine põhjendatud, et tagada mingisugunegi pakkujate võrdne kohtlemine ning konkurents turul. Ühtlasi juhin tähelepanu asjaolule, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses nr 1370/2007 sätestatud otselepingute regulatsiooni kohaldamine territoriaalvetes toimuvale veeliiklusele on vastuolus nõukogu määrusega nr 3577/92 ehk merekabotaaži määrusega. Merekabotaaži määruse artikli 4 lõike 1 teine lause sätestab laevaomanike mittediskrimineerimise põhimõtte, mille kohaselt liikmesriik peab avalike teenuste osutamise lepinguid sõlmima viisil, mis ei diskrimineeri ühtki ühenduse laevaomanikku. Praegusel juhul on eelnõus välja pakutud otselepingute regulatsioon diskrimineeriv, sest puuduvad tingimused, millistel alustel otselepinguid sõlmitakse. Vastavalt merekabotaaži määruse artiklile 9 peavad liikmesriigid Euroopa Komisjoniga konsulteerima enne, kui võetakse vastu õigus- või haldusnorme ...

Palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaiega.

Deniss Boroditš

... mis tähendab, et komisjoniga tuleb konsulteerida ka enne määruse nr 1370/2007 kohaldamist territoriaalvetes osutatavatele reisisjateveeteenustele. Mitmed tunnustatud juristid, samuti Riigikogu õigus- ja analüüsiosakond on juhtinud tähelepanu, et Euroopa Komisjoni tuleb nendest meetmetest enne teavitada. MKM-i mitteametlik teave ning mitteametlikud konsultatsioonid komisjoni ametnikega ei ole käsitletavad ametliku vastusena, mistõttu ei saa otselepingute regulatsiooni seaduseelnõus sätestada.

Lõpetuseks eelnõu analüüsi ja mõjudega seonduvast. Kuigi Tallinna Sadama tütarettevõttel on parvlaevad tellitud ning riik on sõlminud hankelepingu, on ministeeriumi hinnangul vaja eelnõu siiski kiireloomuliselt menetleda. Eelnõu koostamisel on mindud mööda ka hea õigusloome normitehnika eeskirja nõuetest, mis tähendab, et ei ole koostatud väljatöötamiskavatsust. Ei ole tehtud analüüsi, hindamaks eriolukorra väljakuulutamise võimalikkust ning asjaomaste meetmete rakendamist. Majanduskomisjon küsis Siseministeeriumi arvamust ja ministeerium koostas memo, kus muu hulgas põhjendas täiendavalt seisukohti, miks ta käesolevat eelnõu ei kooskõlasta. Samuti puudub eelnõu seletuskirjas sündmeetmete kohaldamise võimalikkuse ning vajaduse analüüs ning seaduse muutmise mõju riigile, ettevõttele ja tarbijatele. Ka Justiitsministeerium on kooskõlastusringis antud arvamuses palunud, et seletuskirjas täpsustataks eelnõu sisu, antaks võrdlev analüüs, samuti kirjeldataks seaduse mõjusid, mida ei ole tehtud. Veeliiklusele kohaldamise põhimõtetele ning Euroopa Liidu vastavale regulatsioonile eelnõus ei viidata. Samuti ei ole võrdlevalt analüüsitud teiste liikmesriikide regulatsiooni ning praktikat parvlaevaliikluse katkestamisel ning otselepingute sõlmimisel veeliikluses. Seletuskirjas viidatakse üksnes sellele, et otselepingute sõlmimist saab reguleerida nii nagu raudteeliikluseski ning et liinilubade regulatsioon vastab teeliikluse, täpsemini bussiliikluse regulatsioonile. Olen seisukohal, et eelnõu algataja oleks pidanud esitama Riigikogule eelnõu seletuskirja muudetud kujul. See peaks sisaldama eelnõu võrdlevat analüüsi, hindama õigusliku regulatsiooni piisavust ning seaduse

mõjusid. Samuti tuleks arvestada teiste ministriumide märkusi ning ettepanekuid.

Kuna eelnõu on koostatud kiirustades ning kavandatud hädaolukorra seaduse muudatus ei täida seatud eesmärki, samuti ei ole eelnõus toodud otselepingute regulatsioonist ametlikult teavitatud Euroopa Komisjoni ega sealt kinnitust saadud, siis olen arvamusel, et eelnõu teine lugemine tuleb katkestada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Head külalised! Olen kindlalt seda meelt, et laevaliiklus ja parvlaevaliiklus suursaarte vahel – ja mitte ainult suursaarte vahel, vaid kõikide saarte vahel – on elutähtis teenus ning riik peab selle teenuse tagama. Kuid küsimus on selles, kuidas seda tagatakse. Ka mina olen eriarvamusel selles suhtes, kuidas seda kõnealuse eelnõuga tehakse.

See eelnõu koosneb ju kolmest erinevast osast. Majanduskomisjon on välja jätnud ühe osa ehk liinilubade regulatsiooni, mis on ettevõtlusvabadust ebaproportsionaalselt piirav ning millega sisuliselt sooviti keelustada komertsliinid veeliikluses. Kooskõla seadusega ja Euroopa Liidu õigusega on küsitav ka eelnõu ülejäänud osade puhul. Hädaolukorra seaduse muutmise regulatsiooni kehtestamise vastu on Siseministeerium, kelle pädevusse kuuluvad kriisireguleerimise küsimused. Samuti on Justiitsministeerium ja Rahandusministeerium viidanud mitmele eelnõu vastuolule, palunud eelnõu analüüsida ning valitud regulatsiooni korrigeerida ja põhjendada. Jaanuaris 2015 saatis Siseministeerium Riigikogu majanduskomisjonile memo, milles vastas majanduskomisjoni küsimustele, millal saab eriolukorda välja kuulutada ning kuidas on tagatud laevade sundkasutusmeetme rakendamine. Siseministeerium ei kooskõlastanud eelnõu ning jääb eriarvamusele, tuues omalt poolt välja mõned eriolukorra väljakuulutamise tingimused, mis ei ole praegusel juhul täidetud. Samaaegselt peaksid olema täidetud kolm tingimust: 1) tegemist peab olema katastroofiga, 2) olukorda ei ole võimalik lahendada ilma eriolukorrameetme rakendamiseta, 3) olukorda ei ole võimalik lahendada ilma eriolu-

korra juhtimiskorralduse rakendamiseta. Kuna parvlaevaliikluse katkemisel on võimalik kasutada alternatiivseid lahendusi – riigile kuuluvad laevad, lennukid jne –, siis ei pea Siseministeerium võimalikuks, et kõik kolm eriolukorra väljakuulutamise tingimust oleksid reaalses elus täidetud. Peale selle jäi Siseministeerium eriarvamusele järgmistes küsimustes. Stabiilse laevaihenduse tagamine on reguleeritud majandustegevuse seadustiku üldosa seadusega, mida tuleks vajaduse korral kohaldada. Eelnõus puuduvad põhjendused, miks on kehtiv õiguslik regulatsioon ebapiisav. Eriolukorra väljakuulutamise tulemusena võidakse oluliselt piirata isikute põhiõigusi, samuti annab see signaali, et Eestis on toimumas midagi väga tõsist ja erakorralist. Selle tulemusena võivad välisriigid anda soovitusi Eestisse mitte reisida jne. Ettevõtete vara sundkasutusse võtmine mõjutab ettevõtjate soovi Eestisse mitte investeerida ning ettevõtlusega tegelda. Lisaks sellele leiab Siseministeerium oma memos, et eriolukorda ei saa ennetavalt välja kuulutada. Samuti ei saa eriolukorda välja kuulutada siis, kui teenuse osutaja teatab, et ta teenust ei osuta. Ministeerium on märkinud, et kui teenus ei ole elutähtsate teenuste nimekirjas, siis ei tähenda see, et teenus ei ole oluline. Ministeeriumi hinnangul peavad hädaolukorra seaduse reguleerimisalasse kuuluma teenused, mille katkematu toimimine hädaolukordades on vajalik ühiskonna püsijäämiseks. Reisiparvlaevaliikluse katkematu osutamine kuulub majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse reguleerimisalasse.

Minule jääb arusaamatuks, miks üks ministeerium reguleerib teise ministeeriumi valitsemisalasse kuuluvaid küsimusi. See, kelle valitsemisalasse küsimus kuulub, kehtestatud regulatsiooni ei toeta, kuid peab seda seadust tõlgendama ning rakendama hakkama. Käesoleva eelnõuga loome üksnes ohtliku pretsedendi, reguleerides ilma nõusolekuta teise valitsemisala küsimusi. See on ohtlik tendents. Eelnõu ettevalmistus MKM-is on olnud tõsiselt puudulik. Seetõttu jääb arusaamatuks, miks kiirustades menetletakse toorest eelnõu, mille mõjusid ei ole põhjalikult analüüsitud. Samuti puudub võrdlev analüüs teiste liikmesriikide regulatsioonide kohta.

Tulenevalt eelöeldust ning eelnõu vastuoludest seaduse ja Euroopa Liidu õigusega ei saa toetada eelnõu menetlemise jätkamist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Mänd!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Head kolleegid! Ausalt öelda ma ei plaaninud sõna võtta, kuid kuuldes nüüd asjade käiku ja seda arutelu, arvan, et pean ikka ka midagi ütleva. Siin ei toimi täna tõenäoliselt erakondlikud liinid, kõik on oma tegutsemises vabad, nii ka mina. Muudatusettepanekud, mis on tehtud, on ju kahe mehe suure töö tulemus ja on läbi mõeldud. Üks on saare elanik ja teine on nähtavasti saarte toetaja. Mina olen samuti saarelt pärit mees. Mina käsitan seda asja tegelikult veidi teisiti. Kui me otsime selles rägastikus suurt õiguslikku hinnangut, miks seda siis teha ei tohiks? Mina vaatan asja sedapidi, miks seda just nimelt peab tegema. Me ju teame, et seda võiks mingil moel siduda väga palju laineid löönud praamihanke tulemustega ja sellega, mis selles valdkonnas praegu veel toimub. Ma saan täiesti aru, miks MKM selle eelnõu esitab. Samamoodi kui teiste teenuseliikide puhul tuleks luua kindlustunne ka nendele inimestele, kellel tõesti ainus mandrile pääsemise vahend peale lennuki on praam. Mis on selles imelikku, et see ühendus seadustatakse elutähtsa liinina? Kui vaatame selle asja teist külge, siis ma ei saa sulle, Deniss, vastu vaielda. Ma ei ole seda õiguslikku analüüsi teinud, ma ei saa Siseministeriumile öelda, et nende argumendid ei ole põhjendatud. Mina töötan rahanduskomisjonis ja näen asja teisiti. See, millest Jaan Õunapuu praegu rääkis, on komisjoni seisukoht, mis lähtub vajadusest tegutseda, kui tekib selline olukord. See ei ole naljaasi. Tähtsusega on venitatud pikalt, minu teada ei ole see hankeprotsess ju siiani kohtutes päris lõpuni jõudnud, laevad on ehituses. Selles mõttes ei ole meelevaldne, et majandusministerium on just nimelt seda situatsiooni arvestades eelnõu siia saali toonud. Kõike ei ole võimalik elus ette näha, aga hädavajalik on selle küsimusega tegelda igal juhul. Mina toetan selle seaduse vastuvõtmist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Muudatusettepanek nr 1 on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 2 on Deniss Boroditšilt ja Kalle Laanetilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Palun ettepanekut hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Hääletame selle ettepaneku läbi.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada! (Hüüe saalist.) Katkestan hääletuse. Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Tahan igaks juhuks täpsustada, et kui me nüüd hääletame vastu, kas me siis toetame komisjoni või kuidas see on? Tahaks olla kindel, et me saame oma valikutest aru.

Aseesimees Laine Randjärv

Ma täpsustan. Hääletusele pannakse see muudatusettepanek, mille on teinud need inimesed või see fraktsioon, kes on seda muudatust soovinud. Hääletusele pannakse nende soov. Vahetult enne Riigikogu koosseisu lõppemist on seda hea teada saada. (Aplaus.) Head kolleegid, palun saalis vaikust! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 7, vastu oli 53 ja erapooletuid 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 3 on teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Palun hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Paneme selle ettepaneku hääletusele. Kas võime kohe minna hääletuse juurde?

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 6, vastu oli 49 ja erapooletuid 3. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 4 on teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Palun hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Hääletame selle ettepaneku läbi. Kas tohib kohe minna hääletuse juurde?

Austatud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 8, vastu oli 44 ja erapooletuid 4. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 5 on Deniss Boroditšilt ja Kalle Laanetilt. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Palun hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Asume hääletuse juurde. Austatud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 5, mille on teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 7, vastu oli 43 ja erapooletuid 3. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 6 on Deniss Boroditšilt ja Kalle Laanetilt. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Palun ka seda hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Asume hääletuse juurde. Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 6, mille on esitanud Kalle Laanet ja Deniss Boroditš. Juhtivkomisjon ei ole ettepanekut arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 7, vastu oli 43 ja erapooletuid 3. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 7 on Deniss Boroditšilt ja Kalle Laanetilt. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Palun hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Hääletame seda ettepanekut. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 7, mille on esitanud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjon ei ole ettepanekut arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 6, vastu oli 44 ja erapooletuid 4. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 8 on Deniss Boroditšilt ja Kalle Laanetilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada sisuliselt. Muudatusettepanek nr 9 on Tõnis Paltsilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikele 2 ei kuulu ettepanek hääletamisele. Muudatusettepanek nr 10 on Tõnis Paltsilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Muudatusettepanek ei kuulu samuti hääletamisele. Muudatusettepanek nr 11 on Tõnis Paltsilt, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 12 on Tõnis Paltsilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Muudatusettepanek ei kuulu samuti hääletamisele. Muudatusettepanek nr 13 on Deniss Boroditšilt ja Kalle Laanetilt, juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada sisuliselt. Muudatusettepanek nr 14 on Deniss Boroditšilt ja Kalle Laanetilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Palun hääletada!

Aseesimees Laine Randjärv

Asume hääletuse juurde. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 14, mille on teinud Deniss Boroditš ja Kalle Laanet. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 7, vastu oli 37 ja erapooletuid 7. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 15 on Tõnis Paltsilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu hääletamisele.

Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 807 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

3. Rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on kultuurikomisjoni algatatud rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu 767 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige!

Lauri Luik

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Riigikogu kultuurikomisjon algatas rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu 767 möödunud aasta 3. novembril. Eelnõuga muudame rahvusoperi nõukogu liikmete kinnitamise korda, nende volituste tähtaja kestust, nõukogu liikmete vastutuse aluseid ning töö tasustamise korda. Lisaks täpsustame rahvusoperi peadirektori kui juhtorganiga sõlmitava lepingu tingimusi.

Eelnõu esimene lugemine toimus s.a 13. jaanuaril. Muudatusettepanekute tähtajaks, 27. jaanuariks ei esitanud Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid ühtegi ettepanekut. Vabariigi Valitsus esitas 9. detsembril 2014 oma arvamuse eelnõu kohta. Valitsus tegi ettepanekud eelnõu mõistekasutuse, rahvusoperi juhtorganite vastutuse reguleerimise, rahvusoperi peadirektorile makstava lahkumishüvitise suuruse ning nõukogu liikme uueks tähtajaks nimetamise kohta. Kultuurikomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist 26. jaanuaril ja 9. veebruaril.

Arutelu tulemusel otsustas kultuurikomisjoni teha omalt poolt kolm muudatusettepanekut. Esiteks, eelnõus täiendatakse rahvusoperi seaduse § 6 "Nõukogu" uute lõigetega, milles sätestatakse nõukogu liikme volituste tähtaeg ja ennetähtaegse volituste lõppemise korral nõukogu liikme asendamine. Muudatusettepanekuga täpsustatakse terve § 6 redaktsiooni.

Muudatusettepanek nr 2. Eelnõus on sätestatud, et rahvusoperi nõukogu liikmele laieneb vastutuse osas tsiviilseadustiku üldosa seaduse sellekohane regulatsioon. Vabariigi Valitsus juhtis eelnõu kohta antud arvamuses tähelepanu, et kuna tsiviilseadustiku üldosa seaduse näol on tegemist üldregulatsiooniga, pole sellele vaja eriseaduses enam täiendavalt viidata, sest see kohaldub ka viitamata. Muudatusettepanekuga jäetakse viide üldseadusele välja.

Muudatusettepanek nr 3. Eelnõu § 1 punktid 7 ja 9 reguleerivad rahvusoperi peadirektoriga lepingu sõlmimist. Normitehnilise muudatusettepanekuga täpsustatakse peadirektoriga sõlmitava lepingu regulatsiooni sisaldava paragrahvi pealkirja ning viiakse selguse huvides eri lõigetes peadirektoriga lepingu lõpetamise alused ning peadirektori tagasikutsumise regulatsioon. Vabariigi Valitsus tegi eelnõu kohta antud arvamuses ettepaneku sätestada, et peadirektori lahkumishüvitise suurus võiks olla kuni nelja kuu tasu asemel kuni kolme kuu tasu, mis on analoogne riigivaraseaduse § 86 punktis 3 toodud riigi äriühingute ja riigi asutatud sihtasutuste juhatuse liikmetele lubatava lahkumishüvitise suurusga. Komisjon pidas ühtlustamist põhjendatuks ning koostas sellesisulise muudatusettepaneku.

Lõpetuseks kultuurikomisjoni menetluslikud otsused ja ettepanekud. 26. jaanuaril otsustas kultuurikomisjon esitada eelnõu 767 teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 12. veebruariks ehk tänaseks. Riigikogu juhatuse ettepanekul kinnitas Riigikogu eelnõu 10. veebruari päevakorda. Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Lauri Luik! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole.

Vaatame läbi muudatusettepanekud. Neid on kolm ja kõik on kultuurikomisjonilt. Juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Muudatusettepanekud nr 1, 2 ja 3. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 767 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Tubakaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (753 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme tänase neljanda päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud tubakaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 753 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud tubakaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 753 reguleerib tubakatoodetega sarnaselt kasutatavate toodete kättesaadavust alaealistele ning kehtestab nimetatud toodetele sarnaselt tubakatoodetega reklaamikeelu.

Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamist kolmel istungil: 9. detsembril eelmisel aastal ja selle aasta 19. ja 27. jaanuaril. Sotsiaalkomisjoni poole pöördusid ettepanekutega Tubakatootjate Eesti Assotsiatsioon, AS Tallink Grupp, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Elgery Group OÜ ja MTÜ Tubakavaba Eesti. Koos huvigruppidega arutati teemat möödunud aasta 9. detsembril ja jaanuaris toimunud istungitel otsustas komisjon teha eelnõu kohta kümme muudatusettepanekut. Muudatusettepanekud on koostatud Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi ettepanekute alusel.

Muudatusettepanekuga nr 1 muudetakse reguleerimisala ja lisatakse uus tootegrupp, mis on tubakatoodetega seonduvad tooted. See muudatusettepanek tuleneb ühtlasi Euroopa Parlamendi ja nõukogu vastavast direktiivist. Muudatusettepanek nr 2 on tehtud Rahandusministeeriumi ettepanekul, mis viib kõnealuse valdkonna, tubakatootmise definitsioonid ja regulatsiooni kooskõlla Euroopa Nõukogu asjaomase regulatiivse direktiiviga. Muudatus-

ettepaneku nr 3 aluseks on kaubandus-tööstuskoja ja tubakatootjate assotsiatsiooni ettepanek, millega tubakaseaduses vajalik õigusselgus tagatakse täpselt defineeritud mõistetega, nagu elektroonilised sigaretid, taimsed suitsetatavad tooted ja tubakatoodetega sarnaselt kasutatavad tooted. Tähendab, sätestatakse nende täpne sisu. Ühtlasi on elektroonilise sigareti ja taimse suitsetatava toote määratlus nüüd kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu vastava direktiiviga.

Muudatusettepanekuga nr 4 muudetakse tubakaseaduse § 24 sõnastust. Sellega toetatakse osaliselt Tallink Grupi ettepanekut ja tehakse ettepanek võimaldada erandina suitsuvabade tubakatoodete ladustamist laeva pardal. Kuna huuletubaka müük on näiteks Rootsis erandina lubatud ja närimistubaka müük ei ole Euroopa Liidus keelatud, peab olema võimalik ladustada laeva pardal suitsuvabu tubakatooteid, kui laev suundub riiki või lähtub riigist, kus ladustatava suitsuvaba tubakatoote müük on lubatud. Nii näiteks peab saama Tallinna-Helsingi laeva pardal ladustada närimistubakat, kui Soomes on selle müümine lubatud. Huuletubaka ladustamine on lubatud Rootsi suunduva või sealt lähtuva laeva pardal, kui Rootsi territooriumil asuval laeval müüakse huuletubakat. Muudatusettepanekud nr 5 ja 6 on teinud Rahandusministeerium, täpsemalt Maksu- ja Tolliamet. Need puudutavad korra-kaitseseaduse järelevalve erimeetmeid ning on seotud vajadusega kasutada Maksu- ja Tolliameti läbiviidavates menetlustoimingutes illegaalsete tubakatoodete käitlejate ja nende kauba vahetel kinnipidamisel kas siis füüsilist jõudu, erivahendeid või relva. Tegemist on korrakaitseseadusega kooskõlas oleva täiendusega. Muudatusettepanekuga nr 7 täiendatakse alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadust. Nimelt on Eestis avastatud toortubakaks nimetatud toodete müük. Tootel ei ole terviseohu hoiatust ega maksumärki. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse alusel loetakse suitsetamistubakaks muu hulgas ka tarbimisvalmiks töödeldud tubakas. See tähendab, et tubakataim peab pärast kasvatusest koristamist olema ladustatud aktsiisilaos, vastasel korral loetakse tubakas jaemüüki suunatud suitsetamistubakaks.

Muudatusettepanek nr 8 võrdsustab tubakatoodete tarvitamiseks mõeldud toote ja tuba-

katootega sarnaselt kasutatava toote ja selle osiste reklaamile kohalduvad nõuded täies ulatuses tubakatoodete reklaami nõuetega. Muudatus on loomulikult kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu asjaomase direktiiviga. Muudatusettepanek nr 9 puudutab kavandatavat toortubakaga seotud muudatust ning sellega sätestatakse närimistubaka keelustamise ja toortubaka kasutamise reguleerimise sätete samaaegne jõustumine. Muudatusettepanek nr 10 on rakendussäte, millega reklaamipiirang jõustub küll üldises korras, kuid üleminekuajaperiood on kuni kaks kuud. Käimasolevatele reklaamikampaaniatele see keeld veel ei laiene, aga pärast kahte kuud enam ühtegi reklaami teha ei tohi.

Kokkuvõttena otsustas komisjon saata eelnõu 753 teisele lugemisele s.a 10. veebruariks ehk tänaseks ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Ma tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ühtegi küsimust ei ole. Kas soovitakse avada läbiarääkimisi? Kõnesoove ei ole. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Neid on kümme ja kõik on sotsiaalkomisjonilt. Muudatusettepanek nr 1, arvestada täielikult, nr 2, arvestada täielikult, nr 3, arvestada täielikult, nr 4, nr 5, nr 6, nr 7, nr 8, nr 9 ja nr 10. Juhtivkomisjoni ettepanek on arvestada täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 753 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

5. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (808 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine, viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 808 teine lugemine. Ettekandeks palun taas kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Rein Aidma!

Rein Aidma

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Komisjonis arutati seaduseelnõu 808 s.a 27. jaanuaril. Teiseks lugemiseks oli laekunud üks muudatusettepanek, Keskerakonna fraktsioonilt. Selles tehakse ettepanek võrdsustada

miinimum- kuni keskmist palka saavate inimeste kindlustusosakud alates 1. aprillist 2016 koefitsiendiga 1,0. Komisjonis toimunud arutelul leiti, et ühelt poolt on muudatusettepaneku rahaline kate läbi kalkuleerimata ning teisalt ei ole teada, kuidas see mõjutab kogu pensionisüsteemi. Tegemist on ju pensionisüsteemi sisulise muutmiselega. Kuna olemasolevas pensionisüsteemis on väga tugev pensioni maksmise võrdse osa, või ütleme, solidaarse osa roll, siis ei ole niisugune muudatus komisjoni arvates praegusel juhul mõistlik ja muudatusettepanekut otsustati mitte toetada. Komisjon tegi ettepaneku võtta eelnõu täiskogu 10. veebruari päevakorda ja teine lugemine lõpetada. Viimased otsused langetas komisjon konsensuslikult. Ma tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun küsimus, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Lugupeetud härra Aidma! Madalpalgaliste töötajate tulevase pensioni teema on praegu ju ühiskonnas laiemalt üleval ja selle kohta küsitakse väga palju. Kunagised pensionisüsteemi loojad ütlevad ise ka, et nad ei arvanud, et asi tulevikus päris nii läheb. Kuna see küsimus on aastaid üleval olnud, siis ma küsin, kas valitsuses on üldse arutatud – nii praeguses valitsuses kui ka seitsmel eelmisel aastal, mil oli IRL-i ja Reformierakonna valitsus –, et seda süsteemi võiks muuta?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest, lugupeetud Marika Tuus! Kahjuks ma valitsuse istungitel ei osale, mistõttu ma täpselt vastata ei saa. Oletan, et kui praegune seaduseelnõus 808 sisalduv muudatusettepanek valitsusest tuli, siis piirduti tõepoolest just mõiste sisu muutmiselega ehk pensioni aastakoefitsiendi mõiste asendatakse mõistega "pensioniosak". Kuid n-ö komisjonis arutatu väliselt ma vastan teile, et kui me räägime näiteks alampalgast 390 eurot kuus, siis selline inimene, kui ta on vähemalt 15 aastat töötanud, saab pensioni 244 eurot ehk tema pension moodustab 59% tema palgast. Kui inimene saab keskmist palka ehk 970 eurot kuus, siis on tema pension on umbes 400 eurot – siin on veel igasuguseid detaile, mistõttu see

on ligikaudne summa –, mis on 39% palgast ehk ta kaotab oma sissetulekust 570 eurot. Kui keegi teenib juba 2000-eurost kuupalka, siis on tema pension umbes 700 eurot, mis moodustab umbes 30% varasemast sissetulekust, st tema kaotab pensionile minnes oma sissetulekust 1300 eurot. Nii et minu arust on siin solidaarsust ikka üksjagu palju. Kuidas me seda asja tulevikus näeme, kas seda süsteemi on vaja muuta, seda peab väga tõsiselt arutama. Praegune Riigikogu koosseis seda enam teha ei jõua.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Te ütlesite, et te ei tea, kui suur on selle muudatuse rahalise katte suurus. Kas komisjon üldse tundis huvi? Kui te isegi seda ei tea, siis kuidas te saite oma otsuse teha?

Rein Aidma

Aitäh, hea küsija! Vastus ongi see, et ka komisjonis me ei leidnud sellele vastust. Kuna me ei tea katteallikaid, siis me ei tea, kui palju see muudatus maksma läheb, ja seetõttu komisjon otsustaski Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut mitte toetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Sellest ju jutt ongi, et need pensionikäärid on nii kõrgemate kui ka madalamate pensionide puhul väga suureks läinud. Ja me teame, et aasta-aastalt suureneb lõhe veelgi, kuna see süsteem sõltub liialt palju palgast. Kas te põhimõtteliselt olete selle poolt, et neid asju siiski üle vaadata? Ma saan aru, et praegu läheb kiireks ja Keskerakonna fraktsiooni ettepanek ei leidnud toetust, aga kas Reformierakond põhimõtteliselt on valmis seda indeksisüsteemi muutma, et inimesed madala palga tõttu ja väikese pensioni hirmus ei põgeneks Eestist?

Rein Aidma

Aitäh! Ühelt poolt ei puuduta minu isiklik seisukoht komisjonis arutatut. Teiselt poolt ma

ütlen veel kord seda, mida ma juba teie eelmisele küsimusele vastates välja tõin: pensionid erinevad tegelikult tunduvalt vähem kui palgad. Inimesel, kes on saanud kõrgemat palka, väheneb sissetulek pensionipõlves varasemaga võrreldes tunduvalt rohkem. Siin on väga tugev seos selle baasosaga, mistõttu kõrgemalpalgaline kaotab pensionile minnes märksa enam kui madalalpalgaline. Ma tõin need arvud ju välja. Nii et minu arust on praegu seda solidaarsusosa juba piisavalt.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jüri Morozov!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kas tegelikult on olukord siis praegu niisugune, et iga täiskohaga töötatud aasta eest saab inimene nüüd aasta kirja?

Rein Aidma

Aitäh! Selle seadusmuudatuse mõte on muuta mõistet ennast, mitte mõiste sisu. See tähendab, et mõiste "aastaindeks" asendatakse mõistega "pensioniosak". See tähendab seda, et pensioniosak, mis sõltub saadud palgast, läheb arvesse ikkagi koefitsiendina, st missugune on palga suhe keskmise palgaga, kuid aastaarvestus läheb ikkagi ühena, numbrina 1 iga töötatud aasta eest.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jüri Morozov, teine küsimus!

Jüri Morozov

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Osa rahvasaadikuid on oma kampaania käigus käinud välja idee, et nad teevad selle süsteemi korda. Kas Riigikogu liige Aivar Kokk ei teinud ühtegi ettepanekut selle eelnõu kohta? Ma kuulsin, et vist ainult Keskerakond tegi muudatusettepaneku.

Rein Aidma

Aitäh, hea küsija! Teil on täiesti õigus, ainus ettepanek seaduseelnõu kohta tuli Keskerakonna fraktsioonilt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Ma saan aru küll, et mõistet täpsustatakse, aga kui palju see mõiste muutmise siis inimese pensioni realselt muudab, kui palju sellega raha juurde tuleb?

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud küsija! Ma arvan, et te saate isegi aru: täpselt sama süsteem jääb ka edaspidi kehtima. Ütlen veel kord, et ka seesama aastakoefitsient arvestas tegelikult igat aastat ikkagi ühe aastana. Praegusel juhul muudetakse lihtsalt mõistet täpsemaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh! Aastakoefitsient ei väljendanud tegelikult ju aastaid, vaid kajastas makstud palga suurust. Nüüd me nimetame selle pensioniosakuks, aga ta jääb ikkagi väljendama makstud palga suurust. Enne oli aastakoefitsient ja nüüd on pensioniosak, aga tegelikult väljendavad mõlemad makstud palga suurust. Miks see nimi ei oleks võinud olla palgakoeffitsient või palgaosak või midagi muud sellist, et nimi viitaks asja sisule? Kas praegu ei ole niimoodi, et me asendame ühe nimetuse, mis ei vasta sisule, teise nimetusega, mis ka ei vasta sisule?

Rein Aidma

Aitäh küsimuse eest! Sellises võtmes meil komisjonis alternatiivseid termineid ei kaalutud. Kuid tegelikult makstakse ju ikkagi kõiki inimeste eest, kes saavad palka, teatud osa pensionifondi ja selle osa koefitsient ongi selle mõiste sisu, mis tähendabki pensioniosakut ehk ongi see tegelik mõiste. Alati võib kaalutleda, et võib-olla on ka alternatiivseid variante, aga praegu me oleme jäänud selle termini juurde.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Paar nädalat tagasi avaldati Postimehes üks suur kehtiva pensionisüsteemi analüüs ja toodi välja, et inimesed, kes teenivad alla keskmise palga, saavad nii väikese koefitsiendi

või tulevikus siis osaku, et kui nad pensionile jäävad, siis ei võimalda nende pension normaalselt elamiskulusid katta. Kas selle seaduseelnõuga tehtav sõnamuudatus lahendab selle probleemi?

Rein Aidma

Aitäh, hea küsija! Te saate täpselt samuti ise aru, et pensioni maksmise süsteem jääb endiseks, muudetakse ainult mõistet. Pensionisüsteemi me selle seaduseelnõuga ei muuda ja see, kas pensionisüsteemi on vaja tulevikus reformida, jääb järgmiste Riigikogu koosseisude arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kui inimeste hulgas käia ja nendega vestelda, siis on igapäevane küsimus, et miks küll ei arvestata iga töötatud aastat ühe staažiaastana. Inimesed ilmselgelt ei ole mõistnud selle valemiosa sisu. See on tõesti igapäevane küsimus. Kas me võime nüüd valjul ja selgel häälel inimesele kinnitada, et jah, iga aasta saab arvestatud sinu staaži hulka ja iga aasta võrdub ühe aastaga, pensioni suurus sõltub ainult sellest, kui suur on olnud sinu palk ehk kui palju on sinu palgast laekunud pensionikassasse?

Rein Aidma

Aitäh! Põhimõtteliselt jah, nii just ongi. Kuid ma lisan kohe juurde, et see süsteem hakkas kehtima alates 1. jaanuarist 1999, varem oli iga aasta võetud ühe aastana. Pärast 1999. aastat kehtib seesama pensionikoefitsient – uue mõistena pensioniosak –, palga alusel arvutatud aastakoefitsient korrutatakse läbi inimese tööaastatega ja iga töötatud aasta ongi üks töötatud aasta.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Head kolleegid! Tõtt-öelda ei saa ma aru, miks praegu, kui Riigikogu selle koosseisu töö lõpuni on jäänud nii vähe aega ja menetluses on veel mitukümmend seaduseel-

nõu, oli vaja tulla välja sellise ühe sõna muutmise eelnõuga ja asendada sõna "aastakoeffitsient" uue terminiga "pensionikindlustusosak". Kui tõepoolest taheti midagi muuta, siis oleks võinud võtta kasutusele kas või niisuguse lihtsa termini nagu "pensionipunkt", mida kasutatakse väga mitmes Euroopa riigis, või palgakoeffitsiendi mõiste, nagu täna siin saalis pakuti, et sisu oleks mõistetav. Pensionipunkt oleks olnud väga lihtne ja arusaadav. Ma arvan küll, et ei maksa pahaks panna, kui rahvas kasutas keerulise aastakoeffitsiendi asemel siiani pensioniaastat, pensionikoeffitsiendi aastat. Kui miski on keeruline, siis inimesed teevad selle lihtsamaks, ja see ongi lihtsalt rahvapärane väljend. Minister Kütt rääkis, et inimesed mõistavad seda pensioniaastat ehk siis aastakoeffitsienti väärtalt – mitte kui rahalist, vaid kui ajalist mõõdet. Mina arvan, et inimesed ei ole nii naiivsed, nad ei arva, et peaksid töötama oma alampalgaga 120 aasta vanuseni, et seda ühte koeffitsiendipunkti täis saada. See on täielik väljamõeldis. Inimesed – eriti need, kellel on väikesed palgad – räägivad ikkagi sellest, et nad ootavad muudatusi, mis hoiaksid ära, et see suur ebaõiglus ei kanduks kunagi tulevastesse pensionidesse, ja nad hakkaksid veidigi paremat pensioni saama. Siin võib näiteks tuua poemüüjad, meditsiiniõed, hooldajad, kiirabitöötajad, muusikakoolide ja lasteasutuste õpetajad jpt. Nad elavad väikese pensioni hirmus ja selle hirmu tõttu lähevad nad veel üsnagi kõrges eas Soome või mujale, et teenida endale pisutki paremat pensioni. Küsimus on ju tegelikult selles.

Me oleme rääkinud sellest asjast vähemalt kaheksa kuni kümme aastat, kuid kõik on jäänud samaks. Kogu lugu keeratakse lihtsalt ühe termini peale. Seepärast tegigi Keskerakonna fraktsioon parandusettepaneku, et miinimumkuni keskmist palka saavate pensionikindlustatute kindlustusosak võrdsustatakse 1,0-ga. Ja kui see süsteem tõesti ei meeldi, siis me võiks kaaluda, kuidas seda koeffitsienti muuta. Probleem on tegelikult väga terav. Mis te ise arvate, kas see on siis normaalne, et näiteks 30 aastat õpetajana töötanud inimene hakkab saama poolteist korda vähem pensioni kui näiteks IT-töötaja? Ei ole ju normaalne! Siin lähevad käärid väga suureks. Muide, need käärid järjest suurenevad, sest praegune pensionisüsteem on üles ehitatud selliselt, et vanaduspensionari mää-

ramisel suureneb aasta-aastalt kindlustusosaku ehk palga osatähtsus. See tähendab, et riiklik vanaduspension sõltub üha enam sellest, kui palju on sinu eest sotsiaalmaksu makstud ja kui palju sa oled palka saanud. See külvab väga palju ebaõiglust. Muide, praeguse pensionisüsteemi – nagu Kadri siin nimetas, toodi ka ühes Postimehe artiklis välja selle probleemid – loojad on isegi öelnud, et praegune ja ka tulevane pension sõltub liiga palju palgast. Nad arvasid, et aja jooksul see ebaõiglus kaob, see erinevus inimeste teadmiste ja nende oskuste väärtustamises. Aga tuleb välja, et kõik läheb järjest tõusujoones. Mul on väga kahju, et sotsiaaldemokraadid ja Reformierakond hääletasid meie ettepaneku komisjonis maha, sest ühiskonnas on tekkinud debatt ja me peame süsteemi muutma. See ebaõiglus palkades, naiste ja meeste palga vaheline lõhe, töötuna oleku aeg ei tohiks kajastuda tulevastes pensionides. Me ei saa karistada inimest kaks korda, üks kord madala palgaga ja teine kord madala pensioniga. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta on tehtud üks muudatusettepanek, vaatame selle läbi. Muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Asesimees Laine Randjärv

Aitäh! Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on teinud Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta ettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 7, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 808 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

6. Maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (843 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni algatatud maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 843 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu algatas Riigikogu rahanduskomisjon s.a 29. jaanuaril. Eelnõu on ajendatud Eesti Kaubandus-Tööstuskoja 2014. aasta 25. septembri kollektiivsest pöördumisest ja eesmärk on suurendada maksumeskonna stabiilsust, parandada maksumuudatuste ettenähtavust ja prognoositavust ning jätta maksukohustuslastele rohkem aega maksumuudatustest tulenevateks ümberkorraldusteks. Sel eesmärgil on kavas täiendada maksukorralduse seadust sättega, mille järgi maksuseaduse või selle muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele peab üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud. Sellest reeglist võib kõrvale kalduda juhul, kui kavandatava regulatsiooni mõju on maksukohustuslasele soodne. Erandlikel ja põhjendatud juhtudel võimaldab see säte seadusandjal vastu võtta maksuseadusi ja nende muudatusi siiski ka kuuekuulisest tähtajast lühema tähtajaga. Siin peetakse silmas eelkõige kiiret reageerimist vajavaid maksumuudatusi, näiteks maksupettuste tõkestamiseks või oluliselt muutunud majandus- ja finantsstabiilsuse või julgeolekuolukorrale reageerimise puhul või nendega seotud riskide ennetamisel.

Lühidalt rahanduskomisjonis toimunud aruteludest. Esmakordselt arutati kaubandus-tööstuskoja ettepanekut 20. jaanuaril. Kaubandus-tööstuskoja juhatuse esimees selgitas, millest oli kollektiivne pöördumine ajendatud. Arutelu jätkati 27. jaanuari istungil, kus kuulati ära Rahandusministeeriumi seisukoht kollektiivses pöördumises esitatud ettepanekute suhtes. Nende arvamus lühidalt kokku võttes on see, et jäikade õiguslike piirangute lisamine ei pruugi olla vajalik, eelkõige on vaja sõnastada põhimõtte, mis peaks olema hea õigusloome eeskirja reguleerimisalas, ja tähtis on

kujundada hoiak, et maksukeskkonna stabiilsus on oluline väärtus, mida tuleb silmas pida. Kõigi osapoolte vahel valitses põhimõtteline konsensus selles osas, et üldjuhul ei tohiks maksumuudatused sündida üleöö, ilma laiapõhjalise debati ja analüüsita. Komisjoni arutelu keskmes oli küsimus, kuidas saavutada tasakaal olukorras, kus maksuseaduste muudatused oleksid prognoositavad ja ettevõtluskeskkonna stabiilsust toetavad ning samas oleks tagatud võimalus n-ö kriisisituatsioonides siiski kiirelt ja paindlikult reageerida. Selle eelnõu koostamisel püüti niisugust tasakaalu leida ning seda silmas pidades otsustas rahanduskomisjon 29. jaanuari istungil algatada maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu. See komisjoni otsus oli konsensuslik. Meile on edastatud ka Vabariigi Valitsuse 5. veebruari seisukoht. Valitsus otsustas toetada maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 843, mille kohaselt peaks maksumuudatuste vastuvõtmise ja jõustumise vahele jääma vähemalt kuus kuud.

Rahanduskomisjon otsustas teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 11. veebruar kell 17.15. Otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Rannar Vassiljev! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 843 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. veebruari kell 17.15.

7. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu (844 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane viimane päevakorrapunkt on Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud

tsiviilkohtumenetluse seadustiku, võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 844 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli Riigikogu liikme Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Kõnealuse eelnõuga muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustikku, et keelata tarbijakrediidilepingutest tulenevate vaidluste lahendamise vahekohtus, ning võlaõigusseadust ja tsiviilseadustiku üldosa seadust, et kehtestada ülempiir tarbijakrediidilepingu krediidi kulukuse määrale. Eelnõus kavandatu kohaselt on tühine vahekohtu kokkulepe, mille esemeks on tarbijakrediidilepingust tulenev vaidlus. Seega ei saa oma majandus- või kutsetegevuses tegutsev krediidiandja tulevikus tarbijaga vaidluste lahendamises vahekohtus kokku leppida ja vahekohtul ei ole pädevust tarbijakrediidi lepingust tulenevaid vaidlusi lahendada. Eelnõus kavandatu kohaselt on tarbijakrediidileping tühine, kui tarbija poolt tasumisele kuuluva krediidi kulukuse määr aastas ületab Eesti Panga viimati avaldatud viimase kuue kuu keskmist krediidiasutuste poolt eraisikutele antud tarbimisläenude kulukuse määr enam kui kolm korda. Seega tulevikus on tarbijakrediidileping tühine juba liiga kõrge krediidi kulukuse määr tõttu, täiendavaid heade kommete vastasust kaasa toovaid eeldusi, mille tõendamine on kehtiva õiguse alusel osutunud tarbijatele liiga keeruliseks, eelnõu järgi enam arvestama ei pea.

Juhin tähelepanu, et eelnõu tekst on identne 28. jaanuari 2015. aastal Riigikogus kolmandal lugemisel menetlusest välja langenud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse ning tsiviilseadustiku üldosa seaduse muutmise seaduse eelnõu 713 tekstiga, mille valmistas ette Riigikogu õiguskomisjon, ja seletuskiri vastab põhiosas sellesama eelnõu 713 algteksti seletuskirjale. Kuna see valitsuse eelnõu oli äsja Riigikogu menetluses, siis ei hakka ma väga pikalt üle kordama eesmärke, mida me üritame selle seaduseelnõuga saavutada. Peamine põhjus on aga kindlasti laenuvõtja kaits-

mine ebamõistlikult kõrge krediidi kulukuse määr eest, et laenuandjal ei oleks võimalik ära kasutada laenuvõtja sellist situatsiooni, kus ta on häтта sattunud ja on nõus igasuguste tingimustega, ning siis pannakse talle peale väga kõrgeid intressid, suur lepingutasu või mingi muu kulu. Kui need piirid on seatud, siis on laenuvõtja õigused kaitstud.

Valitsuse eelnõu esimesel ja teisel lugemisel toetasid seda kõik fraktsioonid, hääletusel aga kahjuks sotsiaaldemokraadid ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon millegipärast ei hääletanud poolt ... Palun vabandust, Keskerakonna fraktsioon ning Isamaa ja Res Publica Liit ei hääletanud poolt! Palun veel kord vabandust! Ma loodan, et seekord toetavad kõik fraktsioonid seda eelnõu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Hääletustulemused nii selle varasema eelnõu kui ka käesoleva eelnõu puhul sa ütlesid. Aga kuidas sulle kui peaaegu neli aastat õiguskomisjoni liikme ametit pidanud inimesele tundus, milline õhustik selle eelnõu menetlemisel õiguskomisjonis valitses? Kas nüüd võib kindlasti loota, et sellest eelnõust ikka saab asja ja ta on n-ö koalitsiooni ja opositsiooni üleselt vastuvõetav?

Kalle Jents

Aitäh! Õhustik oli komisjonis tõepoolest konsensuslik ja üdini toetav, aga tegelikult oli see õhustik samamoodi konstruktiivne ka eelnimetatud valitsuse eelnõu menetlemisel. Ka siis ei olnud komisjonis probleeme ja me kõik nägime vaeva, et eelnõu tõepoolest vastaks ootustele. Seetõttu oli väga suur üllatus, kui siin saalis kolmandal lugemisel vajalikke toetushääli ei tulnud. Ma ei tea, kas see oli tookord selline kogemata apsakas või mängu ilu. Ma loodan, et seekord enam nii ei juhtu, sest komisjon töötas konsensuslikult.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Kas ma sain teie ettekandest õigesti aru, et Riigikogu koosseis on juba enne valimisi muutunud? Te ütlesite, et Isamaa ja Res Publica Liit ja Keskerakond ei toetanud eelnõu vastuvõtmist, mis muidugi ei ole õige, sest osa Isamaa ja Res Publica Liidu liikmeid, kes saalis viibisid, hääletas selle poolt. Nii et te ei olnud selles mõttes täpne. Juristina ja õiguskomisjoni esimehena peaks siiski täpne olema. Koosseisu kohta aga niipalju, et kui sotsiaaldemokraadid ja Reformierakond hääletasid poolt, siis oleks pidanud häälteenamus olema tagatud. Kas vahepeal on koosseis muutunud?

Kalle Jents

Aitäh! Jah, istungilt puudusid ka mõned sotsiaaldemokraadid ja mõned Reformierakonna liikmed. Muidugi ma pean täpsustama, et mina ei ole õiguskomisjoni esimees, küll aga ettekandja. Võib-olla ei ole ma tõepoolest lausa näpuga järke ajanud ja äkki oli mõni teie fraktsiooni liige, kes hääletas eelnõu poolt, aga kindlasti oli saalis inimesi, kes lihtsalt ei hääletanud. Kui nii Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonist kui ka Keskerakonna fraktsioonist oleks natuke rohkem toetust tulnud, siis oleks see eelnõu kindlasti vastu võetud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Ma arvan, et teil ei ole põhjust sotsiaaldemokraatide eest vabandust paluda, sest neid ei olnud ju saalis. Kas see on vabandatav, kui inimene ei käi tööl? Meie olime küll kohal. Ma ei tea, mis need põhjused olid, aga koalitsioonil nappis tegelikult 11 häält. Võib-olla loete oma read üle ja ütlete, et ka mõned Reformierakonna liikmed ja sotsiaaldemokraadid ei hääletanud, mitte ainult IRL ja Keskerakond?

Kalle Jents

Aitäh! Ma ei oska üksikult iga Riigikogu liikme kohta vastata, kes ei olnud saalis ja kes puudus. Ma tean, et mitmel meie fraktsiooni liikmel olid tõepoolest sellised tööülesanded, et nad viibisid Eestist eemal lähetuses. Siiski oli aga saalis inimesi, kes lihtsalt ei toetanud

eelnõu, kuid see on muidugi iga Riigikogu liikme vaba valik.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Te tõstsite selle hääletamise teema siin nii teravalt üles. Kas teil on siis ülevaade, kus reformierakondlased viibisid? Minu teada oli neid puudu 9 või 10. Te teete etteheiteid nendele inimestele, kes olid siin või olid kusa-gil kabinetis ja ei hääletanud, aga need, kes üldse Toompeale ei viitsinud tulla, justkui ei vastuta selle eest, mis siin saalis toimub. Minu teada teie koalitsioonipartner Riigikogu esimees Eiki Nestor istus sel ajal oma kabinetis, mõnikümme meetrit siit eemal ega suvatse-nud hääletama tulla. Millest tuleb teie selline huvitav hukkamõist poliitilise kuuluvuse järgi, mitte tegeliku hääletamise ja rahvasaadiku tegutsemise järgi? Võib-olla selgitate oma seisukohta.

Kalle Jents

Aitäh, lugupeetud küsija! Ma justkui ei ole kedagi väga hukka mõistnud. Ma konstateerisin fakti, et praegu arutatavale eelnõule eel-nenud eelnõu, st valitsuse eelnõu, mis läbi kukkus, toetasid menetluse käigus komisjonis väga üksmeelselt kõik fraktsioonid ja avaldasid sellele ka saalis toetust. Tõepoolest, nagu ma tean, osa või isegi enamik meie fraktsiooni liikmeid viibis seoses tööülesannetega väljas-pool Eestit ja ei saanud mitte kuidagi hääle-tada. Näiteks Brüsselist ei ole võimalik hääle-tada. Aga kui ei hääleta inimesed, kes viibivad saalis, kellel see roheline nupp on käe ulatuses ja kes on enne öelnud, et nad toetavad seda eelnõu, siis see jääb minu jaoks lihtsalt mõist-matuks ja arusaamatuks. Loomulikult ei oska ma öelda Riigikogu esimehe eest, mis tööüles-anded tal sel hetkel olid ja miks ta ei hääleta-nud, samuti ei oska ma vastata paljude teiste konkreetsete Riigikogu liikmete eest. Ma ei mõista kedagi hukka. Minus tekitas see lihtsalt hämmeldust, sest me oleksime võinud selle eelnõu tookord vastu võtta, mitte tulla selle eelnõuga uuesti välja.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, juhataja! Tubli ettekandja! Vaadates nüüd siin saalis ringi ja kuuldes kõikide fraktsioonide innukust hääletada selle seaduseelnõu poolt, mis te arvate, kas on olemas ka selline võimalus, et see eelnõu saab rohkem kui 101 poolthäält? (Naer.)

Kalle Jents

Aitäh, hea küsija! See oleks muidugi pretendent Riigikogu praktikas, aga hea, kui ta saab hääli 51+, siis oleksime kindlasti rahul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Palun kaasettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eelnõu 844 arutas õiguskomisjon neljapäeval, 29. jaanuaril s.a. Istungist võtsid osa õiguskomisjoni liikmed, kelle hulgast puudusid sellel korral Kalle Laanet ja Peeter Võsa. Päevakorrapunkti arutelu juurde olid kutsutud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus ja sama talituse nõunik Jekaterina Agu. Kuivõrd eelnõu puhul on ilmselgelt tegemist äsja õiguskomisjoni menetluses olnud eelnõu 713 kor-

dusmenetlusega, siis ei olnud komisjoni liikmetel ka küsimusi ega ettepanekuid. Võtsime vastu menetlusotsused: esimene lugemine lõpetada, määrata ettekandjaks Neeme Suur, viia esimene lugemine läbi tänasel päeval ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 2015. aasta 12. veebruar kell 10. Kõik menetlusotsused võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, Neeme Suur! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 844 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. veebruari kell 10.

Head kolleegid, tänane istung on lõppenud, päevakord on ammendatud. Soovin kõikidele kena päeva jätku ja kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 11.44.

Istungi kestus 1 tund ja 44 minutit.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 11. veebruar 2015

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Valimised
2. Jäätmemajandus
3. Hariduspoliitika
4. Valitsuse poliitika
5. Hariduse saamise võimalused

Istungi rakendamine

1. Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea langetamiseks eelnõu (703 SE) kolmas lugemine

2. Riigikaitseaduse eelnõu (772 SE) kolmas lugemine

3. Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (806 SE) kolmas lugemine

4. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, metsaseaduse ja veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (771 SE) kolmas lugemine

5. Ehitusseadustiku eelnõu (555 SE) kolmas lugemine

6. Liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (779 SE) kolmas lugemine

7. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (787 SE) kolmas lugemine

8. Hasartmänguseaduse, meediateenuste seaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (747 SE) kolmas lugemine

9. Äriseadustiku ja asjaõiguseaduse muutmise seaduse eelnõu (785 SE) kolmas lugemine

10. Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (736 SE) kolmas lugemine

11. Eesti Vabariigi valitsuse, Läti Vabariigi valitsuse ja Leedu Vabariigi valitsuse vahelise lepingu Balti Mereväedivisjoni loomise kohta denonsseerimise seaduse eelnõu (834 SE) teine lugemine

12. Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalimaksu-

dega topeltmaksustamise vältimise ning mak-
sudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle
juurde kuuluva protokolli ratifitseerimise sea-
duse eelnõu (819 SE) teine lugemine

13. Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidu-
nõukogu vahelise 11. juunil 2002 allakirju-
tatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidu-
nõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega
topeltmaksustamise vältimise lepingu muut-
mise protokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu
(832 SE) teine lugemine

14. Krediidandjate ja -vahendajate seaduse
eelnõu (795 SE) teine lugemine

15. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise
seaduse eelnõu (821 SE) teine lugemine

16. Ravikindlustuse seaduse muutmise sea-
duse eelnõu (818 SE) teine lugemine

17. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe
seaduse muutmise seaduse eelnõu (822 SE)
teine lugemine

18. Täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu
(798 SE) teine lugemine

19. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning
erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu
(799 SE) teine lugemine

20. Biotsiidiseaduse ja riigilõivuseaduse
muutmise seaduse eelnõu (754 SE) teine luge-
mine

21. Välisõhu kaitse seaduse muutmise sea-
duse eelnõu (816 SE) teine lugemine

22. Elektriturseaduse muutmise seaduse
eelnõu (318 SE) teise lugemise jätkamine

23. Seadme ohutuse seaduse eelnõu (758 SE)
teine lugemine

24. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse
rakendamise seaduse eelnõu (572 SE) teine
lugemine

25. Ühistranspordiseaduse eelnõu (812 SE)
teine lugemine

26. Vangistusseaduse ja kriminaalhooldus-
seaduse muutmise seaduse eelnõu (804 SE)
teine lugemine

27. Nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu
(831 SE) teine lugemine

28. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) teine lugemine

29. Abipolitseiniku seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (724 SE) teine lugemine

30. Kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (750 SE) teine lugemine

31. Prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) teine lugemine

32. Täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (803 SE) teine lugemine

33. Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (810 SE) teine lugemine

34. Võlaõigusseaduse, tarbijakaitseseaduse ning õppetootuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse eelnõu (786 SE) teine lugemine

35. Korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu (833 SE) esimene lugemine

36. Eesti Vabariigi valitsuse ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vahelise peakorterite kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (839 SE) esimene lugemine

37. Kyoto protokollide Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu (838 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Infotunnis on hetkel kohal 34 Riigikogu liiget, puudub 67.

Valitsusliikmed, kes osalevad infotunnis, on peaminister Taavi Rõivas, keskkonnaminister Mati Raidma ning haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovski. Küsijaks on registreerunud kuus Riigikogu liiget, annan võimaluse iga punkti puhul kaheks lisaküsimuseks.

1. Valimised

Esimees Eiki Nestor

Esimesena küsib Priit Toobal. Palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Reformierakonna sisevalimistest on meedias ka varem üsna palju räägitud. Esimesena võttis selle teema üles Kristiina Ojula, Margus Jaanson on viimasel kahel nädalal sellest rääkinud ja eilses Eesti Päevalehes kirjutab teie endine erakonnakaaslane Leino Mägi: "Sisevalimised tehakse elektrooniliselt. Nimekirju saab oma äranägemise järgi ringi teha, sest keegi ei tea, kui palju hääli ta sai. See, mida Kristiina Ojula tegi, oli erakonnas tavaline rutiin." Võltsimine on olnud totaalne. Mägi sõnul erakonnajuhid otsustasid, kes kui palju hääli peaks saama, ja itimees liigutas neid nii palju, kui vaja oli. Võiks öelda, et see on erakonna siseasi, kuidas pannakse kokku parlamendi valimise nimekiri, aga kuna sellest sõltub ka parlamendi uus koosseis, siis on see kindlasti tähtis teema. Kuna Päevaleht teie käest kommentaari küsinud ei ole, siis ma annan teile hea võimaluse kahe minuti jooksul eilse Päevalehe artikli peale Leino Mägile vastata.

Taavi Rõivas

No ei pea mina küll hakkama sotsiaalsete loopimistega kaasa minema. Meil neid inimesi, kes tunnetavad, et neil on elus halvasti läinud, ja nad süüdistavad selles kedagi teist, jätkub niigi. Mina ei ole Leino Mägist kunagi halvasti arvanud. Jah, ma märkasin, et kui ta Riigikogust eelmistel valimistel välja jäi, siis tema hoiakud mõnevõrra muutusid, aga ma ei taha sellel pikalt peatuda.

Reformierakonna eripära kõikide teiste erakondadega võrreldes on see, et meil toimuvad sisevalimised. Muuseas, nende sisevalimiste tulemused on täiesti avalikud, erakonnaliikmed teavad, kes kui palju hääli sai. See sisevalimiste kord on meil kehtinud, ma nüüd peast ütlen, vähemalt kümme aastat, võib-olla isegi rohkem. Süsteem on lihtne ja läbipaistev ning kõigile arusaadav. Eks see ole maitseasi. Ma tean, et teie erakond on valinud hoopis teistsuguse tee ja on ainult üks kriteerium – teatud ühele mehele meeldimine –, mille järgi

teie valimisnimekirja kokku pannakse. Mina usun, et meie sisevalimiste korraldamine on igal juhul demokraatlikum. Kui te küsite minu arvamust, siis ma soovitan seda ka teistele erakondadele. Aga eks te ise otsustage. Muidugi, nii kaua, kui teil see üks mees eesotsas on, vaevalt teil mingi sisedemokraatia kõne alla tuleb. Püüdke edasi olla võimalikult lojaalsed ja siis teil läheb hästi.

Esimees Eiki Nestor

Austatud rahvasaadikud! Juhatajal on selline palve, et te oma küsimuste formuleerimisel lähtuksite eelkõige sellest, et tegemist on Vabariigi Valitsuse infotunniga Riigikogus. Aitäh! Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Järgmine küsimus on seotud konkreetset peaministri ja peaministri kandidaadiga. Samas Eesti Päevalehe artiklis Leino Mägi ütleb, et Reformierakonnas otsustab kõiki asju tagatuba, mitte erakonna esimehest peaministri kandidaadist. Samale asjale on tähelepanu juhtinud ajaleht Äripäev. Ka teie koalitsioonipartneri Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees Sven Mikser on oma erakonna liikmetele kirjutanud, et ta ei välista, et Rõivast ei informeerita kõigist oravate tagatoa otsustest. Ma arvan, et Reformierakonnast olnuks aus nimetada peaministri kandidaadiks erakonna tegelik juht. Miks teie erakond ei nimetanud peaministri kandidaadiks erakonna tegelikku juhti ja kuidas on juhtunud, et peaministrit isegi ei informeerita enam nendest otsustest, mis tagatuba on vastu võtnud?

Taavi Rõivas

Kas tõesti on nüüd olukord jõudnud sinna maale, et me peame keskerakondlastele midagi seletama hakkama ja rääkima, kuidas peab demokraatia toimima? See on päris kena paradoks. Reformierakonna juhtorganid on eranditult kõik valitud demokraatlikul viisil. Mina läbisin valimiste kadalipu, kandideerides kõigepealt erakonna juhatusse, seejärel läbisin valimiste kadalipu, kandideerides erakonna esimeheks. Mul pole hetkekski olnud sellist tunnet, et minu sees või minu taga või minu kõrval on veel üks teine mina või et mulle vastu tuleb teine mina, kes oligi nagu mina. No

nii nagu "Hukkunud Alpinisti hotelli" filmis. See, et mõned meie konkurendid või muud inimesed, kes ei suuda pidada sisulist debatti, lähevad mõnikord isiklikuks ja püüavad leida mingeid vandenõuteooriaid, selle asemel et pidada sisulist debatti – see on nende valik. Igaüks peab oma taktika ise valima. Minu soovitus kõikidele poliitilistele jõududele, sh meie konkurentidele ja isegi Keskerakonnale on see, et püüame kõikides debattides vääriskaks jääda ja mitte pead kaotada. Püüame keskenduda sisule, mitte pitsida isiklikke solvanguid!

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Juhataja optimism, et Riigikogu liige suudab oma küsimused professionaalselt formuleerida, hakkab mõnevõrra vähenema. Ma tuletan teile veel kord meelde, et tegemist on valitsuse infotunniga. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud peaminister! Sellesamas Eesti Päevalehe artiklis kirjutab Leino Mägi veel: "Raha kindlasti jagati. Äriees toob raha ja ütleb, et ei taha, et tema nimi avalikustataks. Siin on teile nii palju ja teie oma asi, kuidas selle legaliseerite. Võib-olla on mõnel ärimehel ka kasud sees. Mõni teeb seda lihtsalt seepärast, et tal on siis poliitikute hulgas tuttavd. Aga näiteks prügifirmad ja sellised, mis sõltuvad otseselt seadusandluse muutusest, teevad seda kindla eesmärgiga." See on eilses Päevalehes. Täna Eesti Ekspress kirjutab, kuidas reformierakondlasest endine keskkonnaminister Pentus-Rosimannus teeb prügifirmadele soodsaid seaduseelnõusid ja langetab neile soodsaid otsuseid. Kas see on tõsi ja kui on, siis kui palju on teie juhitud Reformierakond teinud prügifirmadele soodsaid otsuseid ja selle eest korruptiivset raha saanud? Või on sellega tegelenud ainult tagatuba ja teid on sellest eemal hoitud?

Taavi Rõivas

Ma saan aru, et see konkreetne Reformierakonnast väljavisatud isik on teile kuidagi väga südamelähedane. Jumala pärast, võtke ta Keskerakonda ning läheme selle teemaga läbi paistvalt ja arusaadavalt edasi! Prügimajanduse teema on minu hinnangul märksa tõsisem

teema. Selleks, et ükskõik mis pidi otsus langetada, on vaja väga tugevaid lobigruppe, kes on valmis ja võimelised ka meedias seda teemat veenvalt käsitlema. Ma arvan, et see on siililegi selge. See, milles Eesti Ekspress Reformierakonda süüdistab – artikkel on kirjutatud süüdistavas võtmes, justkui oleks midagi halvasti tehtud –, on minu teada kirjas nii IRL-i kui ka sotside programmis. Keskerakonna programmi kohta peast ei julge öelda. Aga see on asi, mida ilmselgelt selle Riigikogu koosseisu ajal ei muudeta. Järgmisel Riigikogu koosseisul aga on minu meelest põhjust kogu teemat tõsiselt arutada ja mõelda, kas teha niipidi või naapidi. Arvestama peab, et ükskõik kumba pidi teha, neid ettevõtteid, kelle jaoks üks või teine viis on ebasoodsam, leidub alati ja need ettevõtted on valmis otsustajad sopaga üle valama. Jumal temaga! Riigijuhtide ees on alati valik, kas äkki üldse mitte midagi otsustada, lükata kõik teemad edasi, proovida absoluutselt mitte kuhugi asjadega jõuda. Aga ma arvan, et siis ei lähe ka riik edasi.

Mis puutub sellesse konkreetse teemasse, siis ei paista küll, et see diskussioon oleks võimalik parlamendis praeguse koosseisu ajal lõpuni viia. Küllap saame järgmistes Riigikogu koosseisudes edasi arutada, mispidi parem on.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te kutsusite erakondi üles üksteisega väärilt suhtlema. Samal ajal teie enda kõne oli minu meelest äärmiselt ebaväärilike, nagu poisikesed tänaval räägivad üksteisega. Tuletan meelde: Eesti suurimast erakonnast rääkides te ütlesite, et vahetage see mees, kes teil seal ees on, välja. Kust te võtate selle ülbuse, et niimoodi suhtuda ühte Eesti kõige populaarsemasse parteisse? Te olete peaminister ja vastate saali ees tõsis-tele küsimustele. Olen hämmastunud – kust see ülbus? Vastake, palun!

Taavi Rõivas

See on uskumatu, kui tihti teil õnnestub minu sõnu valesti tsiteerida. Lugupeetud rahvasaadik Heimar Lenk, ma ei ole öelnud, et vahetage Edgar Savisaar või see üks mees välja. Nii naiivne ma ei ole juba enam ammu,

et usuksin, et Keskerakonnas on võimalik sisedemokraatiat muuta, et Keskerakonnas on säärane muutus võimalik. Seetõttu ma olen ka üsna ühemõtteliselt välja öelnud, et seni, kuni Keskerakond on selline, nagu ta on, seni, kuni Keskerakonda juhib Edgar Savisaar, seni, kuni Keskerakonna juhtivad liikmed teevad iga jumala päev – ka näiteks eile TV3-s – avaldusi, mis on ühemõtteliselt samased Putini režiimi avaldustega, seni ma ei näe põhjust selle erakonnaga koostööd teha. Selline seis kahjuks on. Minus paraku sellist naiivsust ei ole enam ammu, et ma usuksin, et Keskerakond on muutusteks võimeline, et Keskerakonnas on võimalik juhti vahetada.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Hea peaminister! Te jõudsite praegu valitsuse infotunnis juba kolm korda süüdistada Keskerakonda selles, et ta on teie pihta soppa loopinud. Soppa ei ole loopinud mitte Keskerakond, vaid Eesti Päevaleht ja Eesti Ekspress. Praegu ilmselt televaatajad, kes jälgivad otseülekannet, ootavad huviga, kuidas te selle soppa laiali nühtate. Aga küsimus on selles, et ärimehed ei ole rahaga nagu kedagi toetanud – keegi pole midagi näinud, eks ole. Kui oli Meikari skandaal, siis aeti kõik ämmade süüks, ämmad olid nagu raha kokku tassinud. Me oleme näinud küll, et poliitikute ämmad millegipärast rikastuvad väga kiiresti. Kas nüüd tulevad ka ämmad mängu ja kavatsevad teid rahaliselt aidata?

Taavi Rõivas

Ma vaatan küsiva pilguga austatud istungi juhataja otsa. Kuna ka see küsimus ei puuduta absoluutselt peaministri tööd ja seda võib kogu tema piinlikkuses käsitada retoorilise küsimusena, siis kas mul on võimalik, austatud juhataja, jätta sellele vastamata?

Esimees Eiki Nestor

Vastaja ise otsustab.

Taavi Rõivas

Sel juhul ma jätan sellele vastamata ja loodan, et äkki te ikkagi suudate esitada veel ka mõne sisulise küsimuse.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Jäätmemajandus

Esimees Eiki Nestor

Järgmine vastaja on keskkonnaminister Mati Raidma ja küsimuse esitab Erki Nool. Palun!

Erki Nool

Aitäh, Riigikogu juhataja! Austatud keskkonnaminister! Eile oli kunstimuseumis jäätmepäev, kus te esinesite ja kiitsite planeeritavat jäätmeseadust. Samas on teada Eesti Linnade Liidu, omavalitsusliitude jt negatiivsed hinnangud sellele seadusele. Kõige suuremaks veaks võib pidada seda, et sellele seaduseelnõule ei ole ühtegi uuringut ega mõjuanalüüsi kõrvale esitatud. Jäätmekorralduse muutmine on väga oluline muudatus, mis peaks olema igati põhjendatud ning selle mõju elukeskkonnale ja inimestele analüüsitud. Miks ei ole sellest lugeda ei seletuskirjas ega kusagil mujal?

Mati Raidma

Suur tänu! Tõepoolest, jäätmeseaduse eelnõu on viimastel päevadel populaarsust kogunud. Aga ma korrigeerin teie väidet. Ma ei kiitnud seda, vaid selgitasin jäätmeseaduse eelnõu sisu. Selles on kaks põhilist väljakutset. Üks puudutab jäätmeturгу. Ka Konkurentsiamet on korduvalt toonitanud selle turu avamise vajadust. Teine, võib-olla veel tõsisem väljakutse Keskkonnaministeeriumi seisukohast on see, kuidas minna edasi liigiti kogumise arendamisega. Oleme selles töös toppama jäänud. Uus võimalus segaolmejäätmed lihtsalt katlasse ajada on nii ahvatlev, et me pole suutnud selle protsessiga edasi minna. Nendele väljakutsetele on eelnõus lahendusi otsitud. Toonitan, et see eelnõu on ettevalmistusfaasis. Osa mõjuanalüüsi on tehtud, osa on kindlasti veel tulemas. Ministeeriumide vahel on seisukohti ja arvamusi avaldatud. See on jätkuv protsess ja ma omalt poolt luban, et siin me

mingit kiirustamist ei luba. Tegu on valdkonnaga, kus me kõik, kes me prügi toodame – nii kohalikud omavalitsused, ettevõtjad kui ka kogu rahvas –, loodame, et võetakse vastu igati kaalutud otsus. Ma olen kindel, et 1. märtsil valitav uus Riigikogu võtab selle teema lauale, väitleb selle üle ja me saame lõpuks päris hea seaduse.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Ma kasutan juhust ja küsin teie käest tänases Eesti Ekspressis ilmunud loo kohta, kus väidetakse, et Reformierakond on eri aegadel sõltuvalt ministrist – on siis ametis olnud Jaanus Tamkivi või Keit Pentus-Rosimannus või olete praegu teie – ajanud erinevat prügi-poliitikat. Väidetakse, et vähemalt Pentus-Rosimannus tegi oma ametisoleku ajal teatud prügifirmadele soodsaid otsuseid ja käis välja teatud nendele kasulikke seaduseelnõusid. Kas Eesti Ekspress valetab selles loos ning on Reformierakonnale ja selle ühele aseesimehele liiga teinud?

Mati Raidma

Suur tänu! See artikkel keskendub ka avatud konkurentsi teemale ehk siis prügi valdaja võimalusele valida prügivedajat. Mul on ühelt poolt hea meel tõdeda, et siin saalis esindatud neljast erakonnast kolmel on see kirjalikult oma valimisplatvormis fikseeritud. Nad toetavad vaba konkurentsi ja seda, et prügi valdajale antakse võimalus prügivedaja valida. Selle üle on mul hea meel. See on vastuseks kriitikal, mis lehes oli natuke üheülbaline. Konkurentsiametit ma juba tuletasin meelde. Teiselt poolt ma ei usu, et meil on nii suur mõju meie partnererakondadele. Tegelikult on teema siin saalis enamuse toetuse saanud.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Austatud minister! Praegu on kõik jäätmevaldajad automaatselt liitunud korraldatud jäätmeveoga. Aga kuidas me suudame avatud turu korral garanteerida, et kõik inimesed

liituvad jäätmeveo süsteemiga ja kuidas suudavad näiteks keskmise suurusega omavalitsused seda kontrollida? Ma usun, et Tallinna linn võiks kõige võimekam olla, aga kahtlen, kas ka Tallinna linn selle kontrolliga hakkama saab. Ning kas avatud turu korral ei ole ohtu, et hinnad lähevad oluliselt kallimaks kui praegu, mil toimub korraldatud jäätmevedu?

Mati Raidma

Tõepoolest, see on terve kompleks küsimusi. Tooksin eeltoodu kõrval esile ikkagi ühe meie põhiülesande, millele millegipärast ei keskenduta, ehk siis vajaduse koguda prügi liigiti. Üks selle eesmärgi tugisammas on teadlikkus, aga ei ole mitte mingit motivaatorit kodus prügi liigiti sorteerida. Ma ei kujuta ka ette reaalselt lahendust, kuidas see liigiti kogutud prügi mul aia tagant ka liigiti ära veetakse. Siin on arenguid vaja välja käia kõigil osapooltel. See on ainus protsess, millega saaksime segaolmeprügi vähendada. Sellele ülesandele võiks keskenduda ka järgmine Riigikogu koosseis, kui need debatil komisjonidesse ja siia saali jõuavad. Aga mis puutub vabatahtlikkusse ja kohustusse, siis eelnõu praeguses variandis on kohustus säilinud ja vabadus valida on lisandunud.

Esimees Eiki Nestor

Erki Nool, teine küsimus, palun!

Erki Nool

Aitäh! Ma tulen selle Säästva Eesti Instituudi uuringu juurde, mille ministeerium seoses selle seaduseelnõuga tellis. Kuna see uurimistöö andis eelnõule suhteliselt hävitava hinnangu, siis küsin, kas ministeeriumil on plaanis tellida uusi uuringuid nii kaua, kuni eelnõu sobilikuks tunnistatakse. Ja veel kord küsin ikkagi selle inimeste jaoks olulise võimaliku hinnatõusu kohta. Üks fenomen on Rakvere linn, kes ei olnud siinamaani suutnud korraldatud jäätmeveoga tegeleda. Nüüd tuleb seal korraldatud jäätmevedu ja inimestele läheb prügivedu kolm korda odavamaks. Milline on garantii, et seadusmuudatusega jääb hind samaks või tõuseb marginaalselt?

Mati Raidma

Mis puutub uuringutesse, siis loomulikult saab ministeerium uuringuid juurde tellida.

Olles siin saalis kaheksa aastat töötanud, tean sedagi, et ka komisjon saab uuringuid tellida. Valitsus ei võta seadusi vastu, seadusi võtab vastu Riigikogu. Päeva lõpuks saab just siin kaalutletud otsuse teha, ükskõik kui palju uuringuid on tehtud. Konkreetse uuringus kritiseeriti, et vabal turul tuleb prügiautosid juurde, aga samas ei ole lahatud ühte teist küsimust. Tulen tagasi jälle põhiprobleemi ehk vähese liigiti kogumise juurde. Kui me hakkame liigiti koguma ka kodudest, siis see ju ka tähendab lisautode vajadust. Vastasel juhul ei lõpegi kriitika, mida aeg-ajalt ikka kuuleb, et erinevad kastid tühjendatakse lõpuks ikka ühte tünni. Transpordi ja logistika osa suurenemine selles arengu esimeses etapis on ilmselt paratamatus. Aga kui palju see mõjutab keskkonda? Tänu liigiti kogumisele väheneb ju prügimaterjali ahju ajamine. Need on ulatuslikud teemad, mis vajavad läbirääkimist ja analüüsi. See uuring on kindlasti oluline ja üks nendest, mis selles debatis on alusmaterjaliks.

Esimees Eiki Nestor

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Täna, lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Küllap te nõustute, et jäätmemajanduses on nende aastate jooksul suur samm edasi mindud ja asjad on tunduvalt paremini reguleeritud kui mõned aastad tagasi. Teatavasti oleme võtnud kohustusi Euroopa Liidu ees, muu hulgas nimetasite te siin ka liigiti kogumist. Ma küsin teie käest, kuidas te hindate meie jäätmemajandust, kui võrdlete seda asjade seisuga teistes riikides. Kui kaugel või kui kõrgel kohal me oleme praegu selles valdkonnas?

Mati Raidma

Eks me oleme keskendunud edasiliikumisele ja arengule, aga pühendudes minu arvates rohkem meie enda puhtama elukeskkonna kui Euroopa eesmärkide saavutamisele. Tuleb tõdeda, et kui Brüsseli poolt vaadata, siis liigiti kogumise eesmärkide saavutamises on meil tõepoolest arenguruumi. Aga tulen tagasi kogu selles valdkonna põhitõe juurde. On olemas oma hierarhia, mida prügiga teha, ja kõige madalam tase on ladestamine. Sellest murest me oleme üle saanud. Ühiskond on edasi arenenud

ja jõudnud taaskasutusse võtmiseni, mille kõige madalam tasand on põletamine. Järgmine taaskasutuse tasand on juba spetsiifiline liigiti prügi uuesti toormaterjaliks võtmine ja millegi tootmine. Selleni me pole veel paraku peaaegu üldse jõudnud. Seepärast on see liigiti kogumise üleskutse, millest ma olen siin mitu korda kõnelenud.

Loomulikult on selle ahela tipus kogu prügikoguse vähendamine. Kas ikka on mõtet nii palju kõike toota? Siin on juba väga suur rõhk teadlikkusel. Praegune üleskutse on ikkagi edasi minna liigiti kogumisega. Selleks on vaja muuta motivaatoreid, on vaja vaadata otsa prügi hindadele. Näiteks sorteeritud prügi võiks olla vähemalt poole odavam kui ühte kasti pandud segaprügi. See tekitaks inimestele motivatsiooni säärane prügikogumisviisida. Need muudatused saavad olema rasked ja ainult teadlikkusest ei piisa, et edasi minna.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Hariduspoliitika

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on haridus- ja teadusminister Jevgeni Ossinovskile. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Praegu käib väga paljudes kodudes – peab ütleva, et rohkem kui 10 000 kodus – arutelu seoses lapse järgmisel aastal kooli minemisega. Kahjuks on paljud need vanemad mures, kuna nende laps võib tavaklassis õppides esimesel aastal teistega sammu pidamiseks tuge vajada. Tegelikult on tõsine probleem, et väga paljudes koolides ei ole tugiõpetajaid, ei ole eripedagooge, ei ole logopeede. Me ei ole suutnud vaatamata neli aastat kestnud aruteludele ka valitsuse vahetuse järel tugistruktuuride osas ühtegi lahendust pakkuda. Kas teil on täna mingit lohutust nendele lapsevanematele pakkuda? Kuhu nad võiksid pöörduda ning millist tuge ja kelle käest nad võiksid saada?

Jevgeni Ossinovski

Erivajadustega laste teema on kindlasti üks olulisimaid hariduspoliitika küsimusi. See on

olnud nii juba mitu aastat ja teema on kindlasti kasvava tähtsusega, arvestades nii hariduslike erivajadustega laste hulga suurenemist kui ka seda Euroopa põhimõtet, mida ka meie oleme rakendanud kaasava hariduse nime all. Hakkab levima arusaam, et erivajadustega lapsed võiksid võimaluse korral maksimaalselt osaleda tavaõppes, et me ei segregeri neid eraldi klassidesse. Tõsi on loomulikult see, et selle kontseptsiooni rakendamine eeldab korralike tugisüsteemide olemasolu. Minu jaoks on natuke kummastav, et eelmine valitsus kiitis üheaegselt heaks hariduslike erivajadustega laste õpetamise kontseptsiooni, mis nägi ette, et rohkem erivajadustega lapsi peaks olema tavakoolis, ja samal ajal jäi totaalselt lahendamata tugispetsialistide riikliku rahastamise küsimus. Minu meelest need kaks otsust omavahel kokku ei klapi. Samas on olemasolevas õigusruumis koolipidajal endiselt kohustus tugispetsialistid igas koolis ja igale lapsele tagada. See kohustus on olemas, lapsevanemal on õigus seda nõuda. Kui kool neid teenuseid ei paku, on võimalik pöörduda Haridus- ja Teadusministeeriumi poole. Me saame olukorras selgust luua ja selles olukorras aidata. Ka on riik teatavasti 1. septembrist eelmisel aastal rakendanud Rajaleidja keskuste süsteemi. Need on 16 keskust üle Eesti, mis pakuvad koolidele nõustamist ja keerulisemate juhtude puhul ka otse laste nõustamist.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kui me juba Rajaleidja juurde tulime, siis kindlasti on teil olnud võimalus koolidelt tagasisidet saada. Juba päris mitu kuud on läinud. Ka minul on see võimalus olnud. Päris mitu väiksemat kooli on öelnud, et Rajaleidja on neile liiga kallis. Teiseks kurdetakse ettekirjutuste üle. Selle asemel et abi saada, on nad saanud rea ettekirjutusi toonis "tehke, olge, korraldage". Mõnel õpetajal on jäänud mulje, et on loodud järjekordne järelevalveasutus, mitte tugi. Võib-olla julgete siin seda kommenteerida? Aga küsimus on mul selline: milliseid põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatusi ikkagi vaja oleks, et tugistruktuurid tõesti olemas oleksid? See jutt, et küll kohalikud omavalitsused teevad ja toi-

metavad, ei aita. Reaalne olukord on selline, et lapsevanem viib oma erivajadusega lapse kooli, saamata isegi korralikku diagnoosi, sest meil ei ole sellist meditsiinisüsteemi, mis selle annaks. Ja ongi lapsevanem üsna lõhkise küna ees.

Jevgeni Ossinovski

Väga palju küsimusi! Aga kordan lapsevanematele sõnumit, et põhimõtteliselt peab kool selle teenuse tagama. Kui seda ei tagata, võib pöörduda Haridus- ja Teadusministeeriumi poole, me lahendame probleemi ära. Mis puutub Rajaleidja keskustesse, siis see süsteem on alles käivitamisel. On erinevat praktikat, mõnes kohas on see väga hästi tööle hakanud. Hiljuti külastasin ma Viljandi Rajaleidja keskust, kus ka pärast Viljandi koolitulistamist väga tänuväärset tööd tehti. Tõepoolest, kogu süsteem töötab seal väga hästi, koolid saavad abi. Rajaleidja keskuse töötajad käivad koolides meeskondadega töötamas jne. Samas on tõepoolest mitmel pool mure seoses sellega, et raske on leida vajalikke spetsialiste Rajaleidja keskusesse tööle. Neid ei ole Eestis just väga palju võtta.

Mis puutub põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmisse, siis see teema vajab lahendamist. Aga mitte sellises, ütleme, linnukese tegemise mõttes, et anname justkui mingisuguse võimaluse kasutada mingeid summasid tugispetsialistide rahastamiseks. See ei lahenda probleemi. Meil on varem olnud vaidlusi selle üle, kas see aitaks, kui näiteks 3 miljonit eurot anda omavalitsusele tugispetsialistide teenuste tagamiseks juurde. See siiski probleemi ei lahendaks. Praeguse seisuga maksavad kohalikud omavalitsused üle Eesti palgaraha tugispetsialistidele ligikaudu 20 miljonit eurot, aga see tähendab väga paljudes kohtades seda, et need spetsialistid tegelikult saavad naeruväärselt väikest palka. Kui me tahame seda tööd tasustada nii, et need spetsialistid saaksid korralikku palka, on kulu riigieelarvele kindlasti üle 30 miljoni euro. Mina isiklikult arvan, et riik peaks selle vastutuse võtma ja sarnaselt õpetajate palkadega vastava toetuse kohalikele omavalitsustele eraldama. Ent see on juba järgmise Riigikogu ja valitsuse otsus.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Veidi aega tagasi mõned reformierakondlased, näiteks mõned koolidirektorid ja ka Eesti Keele Instituudi direktor Sutrop nimetasid teid teie aetava hariduspoliitika tõttu lausa venestajaks. Ma esmaspäeval küsisin arupärimisele vastanud peaministri käest, kuidas tema sellesse suhtub. Ta vastas, et talle selline sildistamine ei meeldi, aga ega ta seda ka ümber ei lükanud. Kas teie olete aru saanud, miks teie koalitsioonipartner teid venestajaks peab?

Jevgeni Ossinovski

Eks need hinnangud, mida need isikud on andnud, ole nende enda asi. Valimiskampaania ajal tähelepanu saamiseks tehakse igasuguseid asju ja tihtipeale keeratakse ka retoorilist vinti üsna palju peale. Samas on huvitav fakt, et minu kokkukutsutud tööühma, kes analüüsis mullu kevadel olukorda venekeelsetes gümnaasiumides, kuulus Reformierakonna esindajana Kiviõli kooli direktor, kes sellele pöördumisele alla ei kirjutanud. Ma arvan, et ta teab paremini, mis seis tegelikult nendes koolides on.

Aga mis puutub sellesse plaani endasse, siis olukord on huvitav. Ühelt poolt näeme venestamise silte, teiselt poolt aga härra Stalnuhhin ütles siin esmaspäeval, et ma tahan vene koolides veresauna korraldada, kuna minu plaani järgi peaks vene koolides eesti keele oskuse taset tõstma. Tegelikult tuleks nõudlikkust koolide vastu suurendada. Me peame lõpuks selle teema käsile võtma ja saavutama tegeliku eesti keele oskuse. Praegune seis on selline, et pärast tuhandet tundi eesti keelt põhikoolis kolmandik koolilõpetajaid ei saavuta isegi B1-taset, mis on selline rahuldav tase. Aga kolmandikus vene põhikoolides üle poole lastest ei saavuta sedagi taset. Nii et võib öelda, et suur hulk õpet, mis toimub põhikoolides, ei anna eeldatud tulemust.

Kui need lapsed, kes eesti keelt piisaval tasemel ei valda, jõuavad gümnaasiumisse, kus ei ole ka kuigi palju õpetajaid, kes oleksid võimelised eesti keeles korralikult õpetama, siis on seda kõike hariduse andmiseks üsna raske nimetada. Sellest tulenevalt on minu ettepanekud tehtud. Tuleb suurendada nõudlikkust eesti keele oskuse suhtes, kontrollida

koolijuhte, et vajalik eesti keele oskuse tase oleks saavutatud, ja näha ette ka konkreetsed meetmed kogumahuga 11 miljonit eurot aastani 2020. Lõpuks tuleb see ülesanne ära teha. Kõik Eesti kooliõpilased peavad kooli lõpuks eesti keele siiski selgeks saama.

Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, teine küsimus, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! 1. märts ei ole mitte ainult valimispäev, vaid see on ka kuu-päev, kui mitmes kohalikus omavalitsuses otsustatakse kool sulgeda. Üsna kurb on vaadata, et üle Eestimaa on väikestes valdades ja mujalgi neid koole üsna palju – küll neid ühendatakse, küll lihtsalt suletakse. Mitmed nendest koolidest on tõesti väikesed, mõned aga üsna arvestatava suurusega. Kahjuks üks nendest on riigikool, mille te ise olete sulgenud – see on Põltsamaal. Aga minu küsimus on põhimõtteline. Riik oma rahaga saab tegelikult väga suurel määral mõjutada, kas mõni kool jääb püsima, kas ta suudab hakkama saada või ei suuda. Ainult kohaliku omavalitsuse otsus see ei ole. Kõige taga on osaliselt riiklik poliitika. Milline on teie suund suhtumises väiksematesse koolidesse? Kas näiteks 60 lapsega põhikool on õigustatud elama või mitte?

Jevgeni Ossinovski

Loomulikult, hariduse kättesaadavus on üks olulisi väärtusi, aga kui me vaatame nii Eesti demograafilist seisut kui ka meie asustustihedust, siis selle väärtuse tagamine on kulukas. Ega midagi ei ole teha. Selline see meie riik ja ühiskond on, et meil on palju väikeseid asulaid. Ent loomulikult ei tohiks kellegi haridusvõimalused olla piiratud lihtsalt seetõttu, et ta elab kuskil suurlinnast eemal. Mis puutub põhikooli, siis ma arvan, et kõik Riigikogus esindatud erakonnad – olen muu hulgas tutvunud ka teie erakonna programmiga – on selles suhtes ühte meelt, et kodulähedane põhikool peab säilima. Kodulähedane põhikool on olemas isegi Ruhnu saarel, kus on kokku kümme õpilast. Õpilaste arv kasvas seal seitsme pealt kümne peale just mõni aasta tagasi. Loomulikult peavad lapsed põhikoolitasemel oma hariduse saama kodu lähedal.

Teine lugu on gümnaasiumiastmega ja kutsehariduse võimalustega ehk siis põhikoolijärgse haridusega. Tõepoolest on selge, et näiteks Taeblass, kust on Haapsaluni ainult 10 kilomeetrit, korralik maantee ja korralik transport, ei ole lastel mingi probleem käia riigigümnaasiumis Haapsalus. Aga kui me räägime mingitest teistest kohtadest, näiteks Väändrast või Avinurmest, kust on maakonnakeskusesse väga pikk maa, siis seal on loomulikult kalkulaatsioon hoopis teistsugune. Muidugi need omavalitsused pingutavad koos riigiga selleks, et kohapeal võimalikult kaua gümnaasiumiharidust anda. Nagu te teate, oleme sellest aastast andnud nendele omavalitsustele, kus tegutseb üks väike gümnaasium, raha õpetajate palga 10% suurendamiseks, et neil oleks võimalik kvaliteetne haridus tagada.

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ma tahtsingi küsida, kas siis verevalamist tuleb või ei tule põhikoolides. Meil olid esmaspäeval siin väga tulised vaidlused selle üle. Teid võrreldi eelmise haridusministriga ja öeldi lausa, et eelmine haridusminister on justkui valge tuvi ja teie pistrik. Kuigi verevalamist tehti ennevanasti just selleks, et haiget organismi parandada, seda siiski ei soovita ja seda kindlasti ka ei tule. Aga ma küsin järgmist. Väga paljud koolid on meil Eestis eristaatuses ja paljudes sellistes koolides on alustatud nn reformi – ümberkorraldusi, ühinemist. Sellise kooli staatuses on ka Vastseliina Internaatkool. Mida te ütlete selle kooli kohta? Eelmise haridusministri algatused on pooleli jäänud ning on selgusetu, mis saab sellest koolist, mis saab õpilastest. Mida öelda õpetajatele?

Jevgeni Ossinovski

Mis puutub verevalamisse, siis minu meelest ei ole see kuidagi korrektne väljend. Kui meie üldine ühiskondlik eesmärk siin Eestis on selgelt see, et kõik koolilõpetajad saaksid sõltumata oma emakeelest ja ka õppekeelest eesti keele heal tasemel selgeks, siis see tuleb ka saavutada. Loomulikult ei ole seda võimalik saavutada homme, seda ei ole võimalik

saavutada ka järgmisel aastal, aga me peame lõpuks selle teema käsile võtma. Me peame lasteaiast peale ümber tegema metoodika, vaatama üle ainekavad ning andma riigi poolt kõike vajalikku tuge, et eesti keele tase põhikooli lõpuks oleks enamikul B2-tase. Kui need meetmed, mida mina olen välja pakkunud – nagu ma ütlesin, kokku kümme meetet kogumahauga 11 miljonit eurot aastani 2020 –, ei ole piisavad, siis jumala eest, väga teretulnud on kõik arvamused, mida veel oleks võimalik teha, et seda olukorda parandada.

Mis puutub Vastseliina kooli, siis see on ühendatud Kaagvere ja Tapa kooliga. Me kaalume praegu, mis tüüpi asutusega põhimõtteliselt tegemist on. Nagu te teate, nii Tapa koolis kui ka Kaagveres käivad põhjalikud ümberkorraldused. Vana eripedagoogikamudel on asendatud tänapäevasema lähenemisega, mis võimaldab neid lapsi paremini kasvatada, selleks et nendest saaksid korralikud ühiskonna liikmed. Vastseliina kooli küsimuses oleme kohaliku omavalitsusega korduvalt kohtunud ja arutanud võimalusi, kuidas edaspidi on võimalik olukorda lahendada. Kohaliku omavalitsuse esindajad on olnud arvamusel, et kooli ühendamine Kaagvere kooliga on iseenesest mõistlik, aga küsimus on, mis saab suurest ilusast õppehoonest, mis praegu on kooli kasutuses. Oleme otsinud võimalusi, kuidas riik saaks toetada sinna uue sotsiaalse ja võib-olla vähem negatiivse varjundiga asutuse loomist. Ma pean silmas just tervishoiusektorit. Arvan, et need arutelud lähevad edasi. Loodetavasti leitakse lahendus, mille puhul praeguste töötajate huvid on arvesse võetud. Vahest leiavad nad uue töökoha kas Kaagvere ühendatud koolis või selles uues sotsiaalhoolekande asutuses ja saab ka see maja ära kasutatud.

Esimees Eiki Nestor

Palun ministritel kahe minuti jooksul ära vastata! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Valitsuse poliitika

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on peaminister Taavi Rõivasele. Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud peaminister! Peale 2015. aasta riigieelarve vastuvõtmist teatas haridusministeerium, et leidis ootamatult 2,8 miljonit eurot koolilõuna lisatoetuseks ning haridus- ja teadusminister teatas, et valitsuse eesmärk on 2,8 miljoni lisaeuroga tagada koostöös omavalitsustega tasuta koolilõuna ka igale gümnaasistile. Seega otsustas haridusministeerium riigikoolide pidajana kompenseerida koolilõuna maksumuse kuni 1,36 euro ulatuses, mis on riigikooli keskmine koolilõuna hind. Aga see on ette nähtud ainult gümnaasistidele, mitte kutseõppeasutuste õpilastele. Minu küsimus on selle kohta, et valdavalt kuuluvad ka kutsekoolid riigile, riik on nende pidaja, millest siis selline erinev kohtlemine kutseõppeasutustes ja gümnaasiumides?

Taavi Rõivas

Kõigepealt paar täpsustust. Koolitoidutoetuse laiendamine gümnaasiumiastmele ei tulnud kindlasti mitte peale riigieelarve vastuvõtmist. Otse vastupidi, see oli üks neid punke, mis sai koalitsioonileppe koostamise käigus kokku lepitud ja leppesse kirja pandud. Summa oli 3,2 miljonit eurot. See oli üks neid teemasid, mille pärast opositsioon meid mullu kevadel hurjutas ja ütles, et mitte mingil juhul ei saa eelarvet tasakaalu, kui me ühelt poolt langetame maksusid ning teiselt poolt suurendame lastetoetusi ja maksame enamatele lastele ka koolilõunatoetust. Tagantjärele me muidugi teame, et 2014. aasta eelarve jõudis lausa ülejääki, nii et igäüks saab nüüd hinnata, kui õiged või valed olid need hirmutamised, et kohe-kohe kukub eelarve kokku.

Mis puutub koolilõuna maksumusse riigigümnaasiumides, siis vastab tõele, et haridusminister leidis võimaluse seda veel toetada. Kutseõppeasutuste puhul aga peab kindlasti arvestama seda, et kutsekoolide hulgas on ka selliseid, kus tehakse ise süüa ja kus seetõttu on koolilõuna omahind soodsam. Minu teada on peamine põhjus selles. Aga loomulikult on teil konkreetseid detaile võimalik loodetavasti veel mõnes järgmises infotunnis küsida haridus- ja teadusministrilt, kes kindlasti valdab oma haldusala spetsiifikat väga detailselt ning saab teile paremini vastata. Ei pea mina talle kõneisikuks olema. Kokkuvõttes aga on koolilõuna

plaan meil ühine olnud ja minu meelest on see hea plaan.

Esimees Eiki Nestor

Helir-Valdor Seeder, palun!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kahjuks te ei vastanud mu küsimusele. Ma veel kord ütlen, et see täiendav raha leiti peale riigieelarve vastuvõtmist. Kutsekoolide õpilaste elu koolis on kindlasti kallim. Neil on lisaks transpordikulud ja ühiselamukulud, sest nad elavad peredest kaugemal. Neile 78 eurosentit tootlustuseks eraldada, kusjuures koolipidaja on valdavalt riik, on kindlasti ebaõiglane kohtlemine ja minu arvates on mõistlik valitsuse poliitikat selles osas muuta. Tegelege sellega edasi ja konsulteerige haridusministriga. Aga mul on teine küsimus. MTÜ Kalatex on ehitanud Audru vallas Liu külas Euroopa abirahaga sadama kinnistule hoone. 2011. aastal hakkas ühing taotlema Jaotusvõrk OÜ kaudu elektriühenduse võimsuste suurendamist. Ma ei hakka vahepealseid sündmusi kirjeldama, aga vahepeal on see muutunud OÜ-ks Elektrilevi ja esialgne 540-päevane elektriühenduse tähtaeg on pikendatud 730 päevani.

Esimees Eiki Nestor

Küsimus, palun!

Helir-Valdor Seeder

Novembris 2014 teatas OÜ Elektrilevi – see ongi juba küsimus –, et elektriühenduse tähtaja pikkus saab olema 1072 päeva ehk kolm aastat. Selles ministeeriumis on kaks ministrit, palun öelge, mis toimub! Kolm aastat! Ja asukoht on 30 kilomeetrit Pärnust, mitte Uugametsas! Ettevõtte, mis on ka Euroopa rahadega üles ehitatud. Mis toimub?

Taavi Rõivas

Ma vaatasin siin teie ettevalmistatud küsimuse pealkirja – te soovisite küsida valitsuse poliitika kohta. Kui ikka väga loominguliselt suhtuda, siis võib-olla isegi leiab selle väga detailse küsimuse ja valitsuse poliitika vahel mingi ühisosa. Ma ei usu küll, et ministrid päris need inimesed on, kes Audru vallas sadamahoone juures elektriühendusi kokku joodavad ja kilpe avavad. Aga kui te räägite enam

kui kolme aasta pikkusest ajast, siis enam kui kaks aastat sellest oli majandus- ja kommunikatsiooniminister teie erakonnakaaslane ja kaasvõitleja Juhan Parts. Võimalik, et tema oskab täpsemalt öelda, mis kitsaskohtade tõttu elektriühendused venivad. Samas, jättes praegu kõrvale selle Audru valla sadamamaja, mille detaile, tõesti pean tunnistama, ma ei tea, sest oma küsimust pealkirjastades te selle kohta vihjeid ei andnud, siis üldise põhimõttena see, et Eestis saaks elektriühendusi kiiremini, on oluline küll. On olemas erinevad rahvusvahelised indeksid, et võrrelda eri riike, sh seda, kui lihtne on ühes või teises riigis äri ajada. Kuigi Eesti alles hiljuti sai Heritage Foundationilt info, et me oleme maailmas majandusvabaduselt kaheksandal kohal ja Euroopa Liidus esikohal, siis üks neid aspekte, mis on ka nende indeksite puhul ilmsiks tulnud ja Eesti kohta tahapoole tõmmanud või meid tõusust takistanud, on just see, et ettevõtte asutamisel või hoone rajamisel pole võimalik ruttu elektriühendust saada. Teema iseenesest on seega tõsine. Aga arvan, et selle konkreetse objekti kohta saate detailse vastuse oma erakonnakaaslaselt Juhan Partsilt.

Esimees Eiki Nestor

Ja nüüd esitab oma teise lisaküsimuse, seejuures ühe minuti jooksul, Helir-Valdor Seeder.

Helir-Valdor Seeder

Ega ma head vastust küll ei saanud ja tähtaja pikendamine toimus möödunud aasta novembris, kui juba pea aasta oli uus valitsus ametis olnud. Ega ma ei arvagi, et minister joodab mingisuguseid juhtmete otsi seal kokku, aga kogu korraldus puudutab ka valitsuse tööd. Ent minu küsimus on järgmine. Ma kuulasin teie mõttevahetust oma n-ö poliitilise perekonna kaaslaste ja ka Keskerakonna esindajatega ning mulle meenus, et 2005. aastal andis Andrus Ansipi valitsus Edgar Savisaare ettepanekul eriliste teenete eest kodakondsuse Yana Toomile. Nüüd esindavad Yana Toom ja Andrus Ansip Euroopas ühtses poliitilises perekonnas Eestit ja ajavad seal asju. Ma ei saa aru, kumb erakond siiski Eestis seda klassikalist liberaalset maailmavaadet esindab. Ma valijana vajan enne valimisi valijakompassi. Kas see on Reformierakond või Keskerakond? Kas suudate mulle seda selgitada?

Taavi Rõivas

Ma täiesti mõistan teie kimbatust ja katset otsida endale valijakompassi abil parempoolne alternatiiv. Ka mina olen tähele pannud, et teie erakond on parempoolsusest kõrvale nihkunud ja on teisigi teie erakonnas, kes otsivad parempoolset alternatiivi. Ütlen julgelt, et selgelt parempoolne liberaalne erakond on Eestis ainult üks – Eesti Reformierakond. Keskerakond, kes mingitel arusaamatutel põhjustel on rahvusvaheliselt ennast liberaalide erakonna liikmeks mõllinud – kuigi Reformierakond seis sellele vastu –, kasutab liberalismi ikkagi sõimusõnana. Kui vaadata nende retoorikat, siis ei isikuvabadusest ega ka näiteks liberaalsest majanduspoliitikast ei ole nende programmis õieti sõnagi. Kui me vaatame Eesti saadikuid Euroopa Parlamendis, siis Urmas Paet ja Kaja Kallas on väga selgelt Yana Toomile vastandunud. Tema on seisukohtade mõttes teine äärmus. Ma loodan, et see valijakompass aitab teil langetada tasakaaluka valiku. Ja neile, kes Eestis mõtlevad, mida peaks tegema selleks, et Keskerakond ei võidaks valimisi ega pööraks Eestit ära seniselt edu toonud kursilt, viies riigi vasakule kraavi, on minu soovitus valida Eesti Reformierakond. Soovitan seda teile ja kõigile nendele Eesti inimestele, kes kõhklevad veel, mida tegema peaks. Ainult nii saab olla kindel, et Eesti jätkab edukursil.

Esimees Eiki Nestor

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Minu küsimus puudutab erimärgistatud kütteõli ja teie vastust siin puldis kaks nädalat tagasi. Ma tsiteerin teid: "See väide, et see muudatus puudutab ka lasteaedu ja koole, ei ole täpne. Ma palun teil ennast selle temaga detailsemalt kurssi viia!" Härra peaminister, te eksisite! Valitsuse esitatud seaduseelnõu puudutab vägagi lasteaedu ja koole ning muid avaliku sektori hooned. Valitsuse esitatud eelnõu seletuskirjas oli see täpselt nii kirjas. Näiteks ainuüksi Raplamaal, kus ma selle kohta küsisin, puudutab see 23 avaliku sektori hoonet – raamatukogusid, hooldekodusid, ka kuut lasteaeda ja kooli. Riigikogus on nüüd menetluses selle seaduse järjekordne muutmine, aga midagi sisuliselt ei parandata, seda just koalitsiooni

soovimatuse tõttu. Eelmine kord te väljendasite siin saalis oma isiklikku seisukohta, aga te olete siin puldis ikkagi kui vabariigi peaminister. Kas valitsus on teinud Riigikogu rahanduskomisjonile näiteks ettepaneku tühistada seaduse absurdne nõue, et kütusejääki tuleb mõõta ja siis aktsiisivahe kinni maksta või kütus utiliseerida? Kas tarbijad ei võiks vähemalt olemasolevad jäägid rahulikult lõpuni ära kasutada? Selle kohta te arvasite eelmisel korral, et niisugune lahendus oleks igati mõistlik. Miks koalitsioon seda mõistlikku lahendust seni pole välja pakkunud?

Taavi Rõivas

Austatud küsija! Mul on hea meel teatada, et valitsus on selle ettepaneku teinud. Eelmisel valitsuse istungil oli pikk arutelu, kuidas lasta võimalikult mõistlikult kõikidel eramajade omanikel ja ka korteriühistel see kütus lõpuni ära kasutada ning mitte hakata mängima mingite väljapumpamise ja mõõtmistega. Nagu ma teile eelmine kord ütlesin, jään ma ka praegu selle juurde, et minu meelest tähendaks see ebamõistlikku ebamugavust kodutarbijatele, ja seda me kindlasti ei soovi.

Mis puutub kütteprobleemidesse Raplamaal, siis näiteks teie koduvallas on äsja rajatud uus hakkekütusel töötav katlamaja, mis on kindlasti tunduvalt efektiivsem kui õliga töötav. Sealsamas vallas kaalub praegu katlamaja ehitamist ka üks väga tuntud puidutööstusettevõtte, kellel tekib tootmisjäätina väga palju haket, samuti on seesama ettevõtte pakkunud haket veel teistele Rapla maakonna katlamajadele ja taganud selle, et kohapeal on võimalik saada võimalikult odavat energiat. Ma arvan, et see on suund, kuhu mitte ainult Raplamaa, vaid kogu Eesti peaks minema. Tuleb otsida alternatiivi sellele väga-väga kallile ja üksjagu palju keskkonda saastavale diisliõlile. Hakkpuiduga kütmine, eriti koostootmisjaamades, on tunduvalt soodsam ja palju mõistlikum lahendus nii Raplamaal kui ka igal pool mujal.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma küsin valitsuse väga ebaõnnestunud poliitika kohta. Olen teilt ja mitmelt ministrilt

ennegi siin Riigikogu infotunnis või arupärimistel küsinud, miks Eesti on ainuke riik, kes ei kasuta *top-up*'i. Seetõttu on Eesti põllumees pandud väga ebavõrdsesse olukorda. Meil jätkub küll raha idufirmadele ja *start-up*'idele, aga tegelikele tootjatele ei jätku. Tagajärg on, et selle aasta lõpuks võib Eesti piimakari väheneda umbes 8000 lehma võrra ja 1000 inimest võib jääda ilma tööta. Kas see on teie valitsuse teadlik poliitika? Ja kui on, siis kas teil on põllumeeste ees häbi?

Taavi Rõivas

Ma olen hiljuti kohtunud nii piimatootjate kui ka linnuliha- ja muude lihatootjatega. Oleme arutanud, mis on nende kõige suurem probleem ja kuidas saaks valitsus neid aidata. See abi ei ole ilmingimata hektaripõhisele toetusele lisasumma eraldamine, kuna see ei pruugi sugugi kokku käia piimakarjapidajate vajadustega. Lood ei ole päris nii lihtsad, et igal piimakarjapidajal on põldu just samas suurusjärgus, et oma lehmad ära toita. Ei pruugi nii olla. Seetõttu tuleb teemale läheneda sisulisemalt. Ma ei kahtle, et põllumajandusminister Ivari Padar on seda teinud ja mina oma ajaliimi piires samuti.

Mis on siis need soovid, mis ettevõtjad on mulle esitanud? Esiteks, kõige suurem soov on see, et Euroopa Liidu meetmed, kõik need vahendid, mis me oleme planeerinud – ja uskuge, neid vahendeid ei ole vähe –, saaks võimalikult ruttu kasutusele võtta. Selles suunas on valitsus juba samme astunud, et realselt aidata ettevõtetel praegune kriis üle elada. Teine asi, mida ettevõtjad ootavad ja mis osasid aitab isegi väga palju, on see, kui aidata riigi jõuga murda lahti uksi välisturgudele, kuhu Eesti ettevõtjad ei ole seni pürginud. See võtab loomulikult aega, aga kui see õnnestub, siis on edu ja kasumilootus väga suur.

Samas ei saa ma nõustuda teie küsimuses kõlanud Eesti *start-up*'ide ehk idufirmade nõökimisega. Seda on vähe aega tagasi teinud ka üks Riigikokku pürgiv inimene. Minu meelest on see kohatu, sest *start-up*'id annavad väga paljudele inimestele tööd, seejuures väga korraliku palgaga tööd. Ükski ettevõtte ei vääri seda, et üks Riigikogu liige neid niimoodi üleolevalt nõögib.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Hariduse saamise võimalused

Esimees Eiki Nestor

Nüüd on jäänud nii palju aega, et Aivar Kokk saab esitada ühe küsimuse ja Jevgeni Ossinovski anda ühe vastuse. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma püüan siis ühte küsimusse panna kaks küsimust. Mis on juhtunud teie ministeeriumiga ja teiega? Kui te käite Luual ja räägite seal Palamuse kooli ja Luua tehnikumi ühinemisest, siis te ütlete, et jah, see ühinemine võiks olla, aga järgmine päev tuleb ministeeriumist teade, et ei mingit ühinemist. Läheb nädal mööda, te kutsute kokku väikse seltskonna ja teatate, et Põltsamaal tuleks ametikool sulgeda, ehkki jah, paberite järgi on see ühinemine Järvamaa Kutsehariduskeskusega. Aga tegu on kahe maakonnaga! Kui ametikoole ühendatakse, siis seda saab justkui teha ühe maakonna siseselt. Miks te püüate Jõgevamaa haridusele jalga ette panna?

Jevgeni Ossinovski

Mis puudutab Luuat, siis vastavalt seadusele on tõepoolest seda tüüpi koostoime põhimõtteliselt võimalik. Küsimus on selles, mil määral on see igas konkreetses koolis otstarbekas. Põltsamaa kooli puhul ei ole kindlasti tegu mingi äkkotsuse või kabinetivaikuses langetatud otsusega. Nagu te väga hästi teate, olen ma kevadest saati püüdnud Põltsamaa linna ja Põltsamaa vallaga jõuda kompromissile selles osas, et suurendada Põltsamaa kooli ja ametikooli koostoimet. See ebaõnnestus, Põltsamaa linn otsustas jätkata iseseisva gümnaasiumiga. Nii et neil on 12 klassiga gümnaasium olemas. Sellest tulenevalt ja arvestades ka õpilaste arvu prognoose, oli mõistlik otsustada Põltsamaa Ametikooli ja Järvamaa Kutsehariduskeskuse ühendamine. Ressursse on vaja tõhusamalt kasutada. See ühendamine on nüüd toimunud, nii nagu sai juba kevadel kokku lepitud. Selle on heaks kiitnud nii maavalitsus kui ka Põltsamaa vald. Loomulikult, kui meil oleks parem demograafiline seis, siis kindlasti oleks Põltsa-

maa kooli väljavaated palju positiivsemad. Aga õpilaste arv on väga tugevasti, koguni 35% vähenenud ja sellises olukorras lihtsalt tuleb otsida koostoime võimalusi. Minu meelest on igati mõistlik, et me püüame Säreveere, Paide ja Põltsamaa õppekoha võimalusi arvestades alates selle aasta septembrist otsida lahendusi, kuidas tõhusamalt noori inimesi õpetada, nii et kõikidele oleks korralik haridus tagatud ja samal ajal me kasutaksime riigi vahendeid efektiivselt.

Esimees Eiki Nestor

Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Rahunege, enam ei ole palju jäänud! Võtame hoogu maha, hääled vaiksemaks! Alustame kolmapäevast istungit. Mine sa tea, ehk on veel kellelgi soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Ei ole. Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohal on 76 Riigikogu liiget, puudub 25.

1. Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea langetamiseks eelnõu (703 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Läheme tänase päevakorra juurde. Kõigepealt Riigikogu liikmete Aivar Rosenbergi, Aivar Sõerdi, Andre Sepa, Arto Aasa, Etti Kagarovi, Heljo Pikhofi, Igor Gräzini, Imre Sooääre, Indrek Saare, Jaak Alliku, Jaanus Tamkivi, Jüri Jaanson, Jüri Morozovi, Kalev Kallemeetsa, Kalev Kotkase, Kalev Lillo, Kalle Jentsi, Kalle Pallingu, Kalvi Kõva, Karel Rüütli, Kristen Michali, Laine Randjärve, Lauri Luige, Maimu Bergi, Margus Hansoni, Marianne Mikko, Mart Meri, Mati Raidma, Meelis Mälbergi, Paul-Eerik Rummo, Peep Aru, Rait Maruste, Rein Langi, Rein Randveri, Tarmo Leinatamme, Tarmo Männi, Terje Trei, Tiina Lokk-Trambergi, Tõnis Kõivu, Tõnu Juuli ja Valdo Randpere algatatud Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea

langetamiseks eelnõu 703 kolmas lugemine. Ettekandja on põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste. Palun!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Täna ja tulevased valijad rõdudel! Lubage mul põgusalt tutvustada põhiseaduskomisjoni istungit, kus otsustati saata eelnõu kolmandale lugemisele. See istung toimus 19. jaanuaril s.a. Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu 703 esimene lugemine toimus 16. septembril möödunud aastal ja see lõpetati. Teine lugemine oli 18. detsembril möödunud aastal, ka see lõpetati ja pärast teist lugemist määrati muudatusettepanekute tähtajaks s.a 5. jaanuar kell 16. Tähtajaks muudatusettepanekuid ei laekunud. Põhiseaduse § 163 lõike 2 kohaselt peab põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu teise ja kolmanda lugemise vahe olema vähemalt üks kuu, see tingimus on meil täidetud. Kolmandale lugemisele saatmisel tuli ära otsustada see, kas põhiseaduse muutmise viis oleks rahvahääletus, Riigikogus kiireloomulisena tehtav või Riigikogu kahe järjestikuse koosseisu hääletus.

Eelnõu algteksti seletuskirjas on märgitud, et algatajad eelistavad varianti, et põhiseadust muudetakse Riigikogu kahe järjestikuse koosseisu poolt. Seega 2011. aastal valitud Riigikogu XII koosseis jõuab otsuse langetada enne volituste lõppu esimest korda ning 2015. aasta 1. märtsil valitav Riigikogu XIII koosseis saab otsuse langetada pärast selle koosseisu kokkutulemist. Siinkõneleja selgitas komisjoni liikmetele, et põhiseaduse muutmise algatajad nägid alguses muutmise viisina kohe kahe järjestikuse koosseisu otsust. Selles tempos ja selle teadmisega on eelnõu ka menetletud. Algatajad ei näe põhjust meelt muuta.

Komisjoni liige Tarmo Tamm küsis, kas põhiseaduse muutmise viisi on üldse võimalik enam muuta. Siinkõneleja selgitas, et algatajad on teinud oma ettepaneku ja see tuleb komisjonis otsustada. Kuna keegi rohkem sõna ei soovinud ja selgitada ka midagi ei tahetud, siis pani komisjoni esimees ehk siinkõneleja eelnõu algatajate ettepaneku muuta põhiseadust Riigikogu kahe järjestikuse koosseisu poolt hääletusele ja komisjon nõustus sellega ühehäälselt.

Juhan Parts küsis, kas eelnõu algatajad kaalusid põhiseaduse muutmise erinevaid viise. Siinkõneleja selgitas, et see oli jutuks, kuid algatajad leidsid üsna üksmeelselt, et seda peaks tegema Riigikogu kaks järjestikust koosseisu. Seega põhiseaduse muutmise viis ei olnud vaidlusaineks. Kõnealune probleem pole ei kiireloomuline ega ka üldrahvalik ning seepärast on mõistlik liikuda edasi samm-sammult.

Komisjon tegi järgmised menetluslikud otsused. Esiteks, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruaril s.a, see oli konsensuslik otsus. Teiseks tegi põhiseaduskomisjon ettepaneku muuta põhiseadust põhiseaduse § 163 lõike 1 punkti 2 ja § 165 järgi Riigikogu kahe järjestikuse koosseisu poolt. Ka see oli üksmeelne otsus. Kolmandaks otsustati teha täiskogule ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele, ka see oli üksmeelne otsus. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Kristen Michal, palun, Reformierakonna fraktsiooni nimel!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head noored ja hingelt noored! Meie ees on täna põhiseaduse muutmise eelnõu. Muutuse jõustumiseks peavad sellise otsuse langetama kaks järjestikust Riigikogu koosseisu. Põhiseaduse muutmisse ei tohi suhtuda kergekäeliselt, see ei tohi olla ka päevapoliitika objekt. Nagu öeldud, selle jõustumiseks peame meie tegema otsuse täna ja need, kes saavad Eesti inimestelt mandaadi, peavad seda tegema peale märtsivalimisi. Selle juures on üsnagi sümbolne, et sama idee – anda noortele võimalus rohkem otsustada – on kandunud vähemalt läbi kahe koalitsiooni. IRL-i ja Reformierakonna koalitsioonilepe 2011. aastal nägi ette noortele rohkem õigusi: algatame avalikkuses debati selle üle, kuidas oleks ühiskonnas stabiilse tasakaalu hoidmiseks mõistlik arvestada valimistel laste ja noortega, algatame arutelu valimisea 16 aastani langetamise üle. Sellest tulenevalt algas ka arutelu valitsustasandil ja kodanikuühiskonnaga. Siin olid head partnerid Tallinna Ülikoolist Anu Tootsi vedamisel, Eesti Noorteühenduste Liit, paljud

teised noorteorganisatsioonid, poliitikud ning eksperdid näiteks Justiitsministeeriumist. 23. aprillil 2012. aastal oli meil kohtumine põhiseaduskomisjoniga, kus arutasime võimalust alandada valimisiga. Võimalusi oli ju mitu: alandada üldist valimisiga, alandada valimisiga kohalikel valimistel või jätta see üldse tegemata. Mõni aasta hiljem, eelmise aasta 1. juulil algatasid 41 Riigikogu Reformierakonna ja sotsiaaldemokraatide saadikurühma liiget eelnõu, et langetada aktiivse valimisõiguse iga ehk anda õigus valida kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel vähemalt 16-aastastele isikutele. Ja siin me siis oleme.

Keda see puudutab ja miks peaks valimisiga kohalikel valimistel muutma? Kas see võiks valimistulemusi mõjutada? Korralik analüüs Anu Tootsilt ja Tallinna Ülikooli meeskonnalt näitab, et see muudatus puudutab suurusjärgus 24 000 noort, valijate koguarvust oleks see umbkaudu 2%. Analüüs näitab ka, et noorte valimiseelistused jaotuvad nagu ühiskonnas tervikunagi paremalt vasakule, liberaalsusest konservatiivsuseni. Noorte puhul võib positiivsenähtisena esile tõsta, et tegu on uudishimulike valijatega, nendega, kes vaevuvad vaatama kandidaadi veebilehte ja uurima erakonna seisukohti. See annab teadmise, et ettekujutus, nagu saaks noori kuidagi lihtsalt lollitada, ei ole adekvaatne.

Kalvi Kõva, kes andis eelnõu algatajate nimel üle, mainis algatamise peamist põhjust: soovitakse anda noortele suurem võimalus oma kodukandi elu kujundada. Küllap kõlab loogiliselt, et noored ise löövad kaasa otsustamisel, milline noorte keskkond on, ja mitte virtuaalmaailmas, vaid päris maailmas. Noored on need, kes tegutsevad kodukandis enim, ning miks mitte neid kuulata ja koos tegutseda. On pisut isegi pentsik, et teistegi ettevõtmiste puhul muud inimesed peavad oletama, mis täpselt noori huvitab. Lihtsam tee oleks see ikka koos selgeks teha.

Tänane eelnõu on analüüsi tulemusel ka eelistatuim poliitikavalik. Tegu on hea õigusloomega, seadusele eelneb analüüs ning on ka piisav aeg kõik läbi mõelda. Selle seaduseelnõu kohta saab seda öelda küll.

Kas Eesti on siin ainulaadne? Mitte päris. Valimisiga on kohalike omavalitsuste volikogu valimistel 16 eluaastat Austrias, Maltal, Saksaamaal eri liidumaade valimistel, Šveitsis

kohalikel valimistel, samuti Ungaris teatud tingimustel ning seda proovitakse ka Norras kohalikel valimistel.

Kokkuvõtteks: tegu on pikalt ja avalikult arutatud ideega. See on saanud seaduseelnõuks, ideed on kaalutud analüüsis ja seda pole tehtud kergekäeliselt. Ning Eesti ajaloos pole sugugi tegemist pretседendiga, ka Eesti Kongressi valimistel oli valimisiga vähemalt 16 aastat. Praegused noored peavad seda vajalikuks, noorteorganisatsioonid lausa revolutsiooniliseks muudatuseks. Analüüs toetab valikut, teeme siis ajalugu! Reformierakonna nimel ütlen, et meie toetame seadusmuudatust, et kohalikel valimistel saaks valida alates 16. eluaastast. Tänan tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ma olen plaaninud pikema kõne pidada järgmises koosseisus, nüüd teen lühidalt. Sotsiaaldemokraadid on kindlad, et meie programmiline seisukoht alandada kohalike omavalitsuste valimistel valimisiga on igati õigustatud ja ühiskond on selleks küps. Uskuge mind, see ei anna palju mitte ainult noortele, vaid see annab palju kogu ühiskonnale. Me teame, et kogu meie ühiskond vananeb ja aastaks 2020 ületab pensioniealiste osakaal rahvastikust 7,7% võrra noorte osakaalu. Seega suureneb vajadus tasakaalustada vanuserühmade mõju valijaskonnas. Olen kuulnud kartust, et valimisea langetamine toob kaasa kukerpalli poliitika maastikul. Kuid valimissimulatsioonid näitavad, et noorte parteilised eelistused on sarnased praeguse valijaskonna omadega. Äärmuslike parteide või kandidaatide populaarsuse suurenemist noorte seas pole oodata. Head sõbrad! Arvan, usun ja tean, et noored ootavad seda seadust. Arvan, usun ja tean, et ühiskond vajab seda seadust. Aga tean kindlalt, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon toetab seda seaduseelnõu tänasel hääletamisel. Toetage teiegi! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Täna on kahtlemata oluline päev. Tõestagem siis, et meie siin täiskasvanud inimestena suudame olla vastutustundlikud. Me ju tegelikult arutame selle üle, mida vastutustunne täpsemalt tähendab ning kellele ja millises ulatuses vastutust usaldada. Tuletan alustuseks meelde seda, et juba pikka aega kehtinud lastekaitse seadus näeb ette, et absoluutselt kõikides lapsi puudutavates küsimustes tuleb alati kuulata laste endi arvamust, sõltumata sellest, kas laps on noorem või vanem kui 16 eluaastat. Kui hästi on praegused täiskasvanud suutnud seda lastekaitse seaduse ja ÜRO lapse õiguste konventsiooni punkti tegelikult täita?

Kui me ajaloos tagasi vaatame, siis tänane päev ehk kuigi revolutsiooniline polegi. Eestis kehtis üle 600 aasta Lübecki õigus, mille järgi said naisterahvad täiskasvanuks 12-aastaselt ja meesterahvad 18-aastaselt. Nii et kui me seda pikka traditsiooni vaatame, siis on meil veel pikk tee minna. Heakene küll, loomulikult valimisõigusega oli toona pisut teisiti, aga pilt ei olnud nii must, kui me keskaega ette kujutame.

Tartu Ülikooli etnoloogina lõpetanuna tuleb mul tunnistada, et kõikides tsivilisatsioonides on oma rituaalid täiskasvanuks saamiseks. Leppigem kokku, et see rituaal Eestis ei ole alkoholi ostmine ja see rituaal Eestis ei ole abordi tegemine. Valimine sobib selleks päris hästi.

Aga mida tähendab see vastutus, mille Riigikogus istuvad täiskasvanud inimesed endale täna võtavad? See tähendab tegelikult ka vastutust selle eest, et teeme kooli õppekavades rohkem ruumi arutlemisteks ja asjades süvitsi minemiseks. Hindame rohkem kahtlemise ja kõhklemise õpetamist! See tähendab ka suuremat rõhuasetust vanemaharidusele ja vanemate rohkemat toetamist, et neil oleks enam aega oma järeltulijatega ühiskonna asju arutada. Täna otsus – ma loodan, et see tuleb positiivne – tähendab tegelikult ka üleskutset nii koolidele kui ka kõikidele lastevanematele pöörata oluliselt rohkem tähelepanu igapäevases elus ja õppetöös sellele, et noored inimesed oskaksid küsida, tahaksid küsida ega kaotaks seda tahtmist.

Mitu korda on küsimärgi alla seatud, kas noored inimesed ikka suudavad olla piisavalt

vastutustundlikud. Ma ei hakka siin tooma võrdlusi täiskasvanutega. Aga kõik, kes on käinud mööda Eestimaa koole, teavad, et üldiselt on pilt väga positiivne. Näiteks Mammaste Põhikooli esimese kuni neljanda klassi õpilasesindus on üks kõige aegedamaid õpilasesindusi, kellega ma kohtunud olen. Ma kordan veel kord üle: see oli esimese kuni neljanda klassi õpilasesindus! Noorte küpsust nii- ja naapidi on järgmises Riigikogu koosseisus vägagi põhjust arutada. Me oleme jõudnud oma seadustega olukorda, kus ühelt poolt vaatab vastu nunnutamine ja krampis olek ning teiselt poolt noori usaldav suhtumine. Kõiges selles on ammu tasakaal paigast ära läinud ja kindlasti tasub üle vaadata olukord, kus 17-aastane inimene võib küll olla töötukassas arvel, kuid samal ajal ei usaldata talle isegi üheaainsa aktsia ostmist ilma kohtu loata. Või olukord, kus seesama 17-aastane inimene võib valida ja valides otsustada näiteks selle üle, mis saab Tallinna Vee aktsiapakist, kuid samal ajal ei usalda me teda muru niitma, sest liikuvate mehhanismidega ta ju töötada nagu ei tohi.

Isamaa ja Res Publica Liit usaldab inimesi. Meie üldises valitsevas olukorras noorte küpsuse hindamisel peame vajalikuks kõikide nende küsimuste esitamist ja läbiarutamist, koos noortega enesestmõistetavalt. Täna eelkõnelejat meeldetuletuse eest, et see lubadus on olnud ka Isamaa ja Res Publica Liidu programmis! Peale selle on meie programmis arutelu ka selle üle, kuidas valimisõigus ja valimistel esindatus jõuaks tõesti iga Eesti inimeseni. Aitäh tähelepanu eest ja soovin kõikidele noortele edu!

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 703 muutmiseks ettepanekuid ei laekunud. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku muuta põhiseadust vastavalt põhiseaduse § 163 lõike 1 punktile 2 ja §-le 165 Riigikogu kahe järjestikuse koosseisu poolt ning ühtlasi viia läbi eelnõu 703 lõpphääletus. Seda hakkamegi tegema.

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu vajab vastuvõtmiseks koosseisu häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 70 Riigikogu liiget, puudub 31.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabariigi põhiseaduse muutmise seaduse

kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel valimisea langetamiseks eelnõu 703. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 703 vastuvõtmise poolt oli 62 Riigikogu liiget, vastu 4, erapooletuid ei olnud. (Aplaus.) Vara veel, ma ei ole haamriga löönud. Seadus on saanud Riigikogu XII koosseisu toetuse ja esitatakse vastuvõtmiseks Riigikogu XIII koosseisule. Nüüd! (Aplaus.) (Tabel 18.)

2. Riigikaitse seaduse eelnõu (772 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigikaitse seaduse eelnõu 772 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Aivar Riisalu, palun! Kõigi eelduste kohaselt Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni õnneliku liikmena.

Aivar Riisalu

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Täna me võtame kõigi eelduste kohaselt vastu riigikaitse seaduse. Riigikaitse on Eestis valdkond, mis on imelisel kombel poliitikaülene, nendes küsimustes valitseb kõikide erakondade vahel konsensus. Ajad on meie ümber toimuva tõttu ärevad. See, mis sünnib meist mitte väga kaugel Ukrainas, tundub 21. sajandil mõistusvastane. Samas ütleb nendes lahingutes valatud veri meile selgelt, et rahvas, kes tahab olla vaba, iseseisev, omada territoriaalset terviklikkust, oma riiki, ei saa teha järeleandmisi riigikaitstes. Eestil on selles küsimuses läinud erakordselt hästi. Meie kaitsetahe on suur. Riigikaitse seadust menetleti parlamendi praktikas üsna efektiivselt, üsna kiiresti. Riigikaitse seaduse esialgne versioon menetleti läbi sisuliselt poole aastaga. Selle riigikaitse seaduse eelnõuga sai astunud esimene samm, liitmaks kokku kõiki valdkondi, mida riik kriisi ajal haldama peab.

Loomulikult ei ole see seadus kivist. Loodan, et me riigina ja ka parlamendina, kes iganes siin järgmises koosseisus ka ei ole, jätkame seda praktikat ja täiendame seda seadust, sest on veel terve rida asju, mis nõuaksid samuti reguleerimist. Üks selge valdkond, mis tuleks lahti kirjutada, on riigikaitseliste sundkoormiste seadus.

Eesti riigikaitsele on poliitilises mõttes saabumas huvitavad ajad, sest lähenevatel parlamendivalimistel kandideerib Riigikokku päris palju riigikaitseeksperthe. Ma soovin neile edu ja loodan, et nii mõnigi neist, kes on olnud Eesti riigikaitse kõrgeima juhtimise juures, osutub valituks. Samas tahan neid üles kutsuda mõistlikkusele. Meie riigikaitsele on praegu otsustajateks valitsuse noorem põlvkond ja nooremapoolded kaitseministrid, nii Urmas Reinsalu kui Sven Mikser, on kehtestanud riigikaitse kümne aasta arengukava koostöös suhteliselt noore, hiljuti kindralleitnandiks ülendatud Kaitseväge juhataja Riho Terrasega. Tänapäevane koolkond ja vana koolkond, nii palju kui mina pikaajalise riigikaitsekomisjoni liikmena tean, on mõningates küsimustes eri meelt. Loodan, et kõrgtasemel eksperdid, kes järgmises Riigikogus riigikaitset koordineerima asuvad, leiavad endas sisemist mehisust riigikaitset käsitlevas seadustikus kardinaalseid muudatusi mitte hakata läbi viima.

Ma arvan, et me oleme teinud riigikaitsele tublit tööd. Usun, et riigikaitsekomisjoni aseesimehena on see mul siin viimane kõne. Seetõttu tänan kõiki erakondi, kes on andnud võimaluse üles ehitada just selline Eesti ja selline Eesti riigikaitse, nagu meil praegu on. Häbeneda ei ole vaja mitte millegi pärast. Selle tõttu kõigile teile, head kolleegid, sügav kummarus! Elagu Eesti!

Esimees Eiki Nestor

Keskerakonna fraktsiooni nimel Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mina Riisaluga siinkohal päris nõus ei ole. Mispärast? Kohe räägin. Riigikaitseaduse eelnõu jõuab lõpphääletusele Riigikogu peaaegu olematu panusega ning enam-vähem sellisena, nagu ministeeriumi ametnikud selle kokku kirjutasiid ning rahvasaadikute ette saatsid. Keskerakond tegi eelnõu muutmiseks väga põhimõttelise ettepaneku. See puudutas võimaliku sõjaseisukorra lõpetamist alles siis, kui kogu Eesti on jälle iseseisev ja vaenlane on maalt välja aetud. See muudatus oleks taganud, et Eestis ei saaks korduda 1939. aasta Reformierakonnale ning sotsidele see ettepanek millepärast ei sobinud. Kui ajaloos tagasi minna,

siis sotside puhul ei ole see käitumine imekspandav, aga Reformierakonnalt koos Kerdi ja Laaneotsaga oleks oodanud suuremat meelekindlust. Selle ettepaneku tagasilükkamisega näitas Reformierakond, et on valmis tegema kompromisse Eesti territoriaalse terviklikkuse arvel, peaasi, et IMF Eestit mittesõdiva riigina laenukõlblikuks peaks. Meie ettepanek oli kooskõlas põhiseaduses sätestatuga, et Eesti iseseisvus ja sõltumatus on aegumatu ning võõrandamatu. Keskerakonna eesmärk oli anda põhiseaduses sätestatule rakenduslik sisu ja kindlus, et me ei anna kunagi alla kui tahes tugevale agressorile ja võitleme alati lõpuni.

Olles kaheksa aastat riigikaitsekomisjoni liige, olin harjunud sisuka, erinevaid osapooli arvestava ning kõiki kaasava juhtimisega. Mati Raidma lammutas ministeeriumist tulnud eelnõud sisuliselt tükkideks, parandas vead ning pani eelnõu uuesti kokku sellisena, nagu oli parim Eesti rahvale, riigile ja riigikaitsele. Tema jaoks oli tähtis tulemus ja seetõttu ei teinud ta vahet, kas tegemist oli koalitsiooni või opositsiooni ettepanekuga. Praegune koalitsioon lööb aga kulpi ministeeriumi ametnikele ja sisulist arutelu selle eelnõu ümber ei tekkinud. Kõike eeltoodut arvesse võttes leiab Keskerakond, et parem jäägu kehtima senine riigikaitsekorraldus – ei maksa vastu võtta kehva seadust. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Meie riigikaitseaduse eelnõu arutelu toimub ajal, mil julgeolek on habras, et mitte öelda, julgeolekuolukord on karm. Seda nii Euroopas, kus on Ukraina, nagu ka mujal maailmas, kus tegutseb ISIS. Meie poolt täna loodetavasti konsensusena pitseri saav seadus on täielikus vastavuses kujunenud julgeolekuolukorraga. Nimetame asju õigete nimedega: oleme olukorras, kus Euroopas käib mitte mängu-, vaid pärisõda. Õige, meil Eestis ei käi sõda. Ent see ei tähenda, nagu meil poleks kogemusi, millest õppida. See seadus on arvesse võtnud 2008. aasta sõda Gruusias, nagu ka sõjategevust Ida-Ukrainas 2014. ja käesoleval, 2015. aastal. Selle seaduse ridade vahele on

kirjutatud meie 2007. aasta aprilli kogemused. Nagu ka see, et oleme täieõiguslik, eesrindlik NATO liikmesriik. Meil on selge arusaam artikli 5 toimimisest teoreetiliselt, nagu ka kindlustunne, et põhimõte "Üks kõigi, kõik ühe eest" käivitub vajaduse korral praktiliseltki.

Eelnõu põhineb kolm aastat tagasi elujõu saanud riigikaitse strateegia kehtestatud riigikaitse laia käsituse põhimõtetel. Must valgel on kirjas, kuidas täpselt toimib kriisiolukorras Eesti Vabariigi riigikaitse. Riigikaitseaduse võtmesõnad on kiirus ja tõhusus. Riigikaitset juhivad seaduseelnõu järgi nii rahu- kui ka sõjaajal peaminister ja Vabariigi Valitsus. Võib küsida, kas me sellega pisendame parlamendi, meie, Riigikogu rolli. Vastan südamerahuga: jah, teatud olukordades on ennekõike tähtis kiirus. Riigikaitseaduse eelnõu järgi muutub reservarmee kasutamine paindlikuks, pikalt käsitleb seaduseelnõu mobilisatsiooni. Tunnustust väärivad lisaõppekogunemistele täiendavate võimaluste loomine. Eelnõu annab Kaitseliidule võimaluse paindlikult panustada Eesti riigi kaitse, sest sellega täiendatakse Kaitseliidu seadust.

Riigikaitseaduse eelnõu on olnud ühiskonnas teravdatud tähelepanu all ja seda õigusstatult. Ligi 100 muudatusettepanekust ja arvamusest leidis heakskiitu 4 ja riigikaitsekomisjon lisas enda poolt 31 muudatusettepanekut. Siinkohal vaidlen vastu eelkõnelejale, kes kurtis, et kellestki rulliti üle või kedagi ei arvestatud. Komisjonis valitses konstruktiivne meeleolu ning me vaagisime üksikhaaval kõiki muudatusettepanekuid ja arvamusi. Pean tähtsaks rõhutada riigikaitsekomisjoni parandusi seaduseelnõu teksti, mis puudutavad Riigikogu pädevust Kaitseväe missioonidele saatmisel, Kaitseväe vormiriietuse kandmist ja riigikaitseametis ameti- või töökohal töötava isiku vabasutamist sundtöökohustustest. Oluline on ka see, et riigikaitseaduse eelnõu sai asjaliku vormi, st välja sai filtreeritud suured sõnad ja kõlavad hüüdlused. Nõustuda tuleb täiel määral ka sellega, et riigikaitseaduse eelnõust jäid välja need muudatusettepanekud, mis eeldanuks põhiseaduse muutmist. Arvesse ei läinud näiteks ettepanek, mille järgi saanuks Vabariigi Valitsus õiguse välja kuulutada sõjaseisukord.

Mida öelda kokkuvõtvalt? Tuleb tunda uhkust, et kohe ameti maha panev Riigikogu

koosseis võtab vastu sellise põhimõttelise, täielikult tänapäeva julgeolekukonteksti arvestava seaduse. Kui veel aasta tagasi oli mõnel poliitikul kõhklusi ja kahtlusi, kas me ikka suudame, kas me ikka jõuame, kas ikka jätkub piisavalt poliitilist tahet, siis täna, 11. veebruaril 2015, võime teatada Eesti rahvale: me tegime selle ära, üheskoos ja üksmeeles! Sotsiaaldemokraadid toetavad riigikaitseaduse eelnõu vastuvõtmist.

Esimees Eiki Nestor

Reformierakonna fraktsiooni nimel Jürgen Ligi, palun!

Jürgen Ligi

Austatud esimees! Austatud kolleegid! See seadus ei ole kindlasti vähem kaalukas kui eelmine siin aplausi saatel heaks kiidetud eelnõu, millega põhiseadust muudetakse. See täidab ühe väga olulise juriidilise lünga meie riigikaitse. Praegu on riigikaitse põhimõtteliselt seaduste mõttes killustatud rahuaja, sõjaaja ja rahvusvahelise koostöö vahel, mis tegelikult on üks ja sama asi, eriti NATO oludes, aga veel rohkem nendes oludes, kuhu Eesti ja kogu Euroopa on oma julgeolekuolukorraga jõudnud. Me oleme tegelikult hübriidsõja osalised. Me oleme selle osalised 2007. aasta aprilli sündmustest peale. Praegu aga oleme selle osalised oma naabrite kaudu ja peame kogu aeg endale aru andma, et tavapärane sõjategevus ei ole üldse enam see, millega riikide üle võim saadakse. Mul on olnud väga uhke tunne seda seaduseelnõu siin Riigikogus menetlemisel vedada ja on väga hea tunne olnud selle koostöö pärast, mis selle seaduse tegemisel on valitsenud. Riigikaitsekomisjon on selle poolest imeline, et tõepoolest peaaegu ilma hääletuseta lepitakse sõnastused kokku.

Seda mainida on mulle oluline ka sellepärast, et kaitseministri aeg 2005–2007 oli kardinaalselt teistsugune. Siis ei olnud küsimus mitte lihtsalt komisjonisestest vaidlustes, vaid selles, et siis ei töötanud koos ka institutsioonid – ei töötanud koos riigikaitse kõrgeim juht, Kaitseministeerium ja Kaitsevägi. Käsisuliselt poliitiline konkurent, milles kahjuks erakonnad oma manipulatsioonidega kaasa löid, ja selle tõttu oli näiteks blokeeritud Kaitseväe korralduse seadus, mida ometi põhiseadus nimetab. Selle vastuvõtmine oli tol ajal

poliitilistel põhjustel ja tugeva vastulobi tõttu võimatu. Olukord muutus 2006. aasta teisest poolest, kui institutsioonid hakkasid koos töötama, kui vahetusid inimesed ja vahetusid suhtumised. Nii et viimase aja kaitseministrid on olnud kuurordioludes sellega võrreldes, mis oli tookord.

Siin saalis nimetati täna ka erimeelsusi. Ma ei ühine nendega, kes väidavad, et meie riigikaitse valitseb konsensus. Ei ole seda põhilistes asjades, ei ole suhtumises Venemaasse, aga ei ole ka väiksemates asjades, nagu sellest eelnõust rääkides on selgunud. Keskerakond eristub, õnneks vaid seaduse teemal. Teised erakonnad ei ole eristunud. Keskerakonnale pean kriitikale vastuseks ütleva, et deklaratsioonid ei ole vaja kirjutada. Oma suurt lojaalsust Eesti Vabariigile ja riigikaitsele tuleb kinnitada praktiliste tegudega ja sõnavõttudega. Kõigepealt aga on vaja jõuda oma erakonnas üksmeelele, mis asi see iseseisvus on ja kes meie iseseisvust ohustab. Me ei vaja õõnsaid deklaratsioonid. Meil on vaja, et erakonnad praktikas hoolivad riigikaitsest ja riigi suveräänsusest.

Aga veel kord suur tänu nendele, kes heas tahtes ja vaimus selle seaduse sünnile kaasa aitavad! Kokku võttes jääb sellest hea mälestus ja tähtis jälg järele.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Riigikaitsekomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu 772 lõpphääletusele. Austatud Riigikogu, eelnõu 772 vajab vastuvõtmiseks koosseisu hääleenamust. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 66 Riigikogu liiget, puudub 35.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud riigikaitseaduse eelnõu 772. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 772 vastuvõtmise poolt oli 67 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid ei olnud. Riigikaitseadus on vastu võetud. (Tabel 19.)

3. Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (806 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu 806 kolmas lugemine. Avan

läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on läbi viia eelnõu 806 lõpphääletus.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu 806. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 806 vastuvõtmise poolt oli 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Raudteeseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 20.)

4. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, metsaseaduse ja veeseaduse muutmise seaduse eelnõu (771 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, metsaseaduse ja veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 771 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu lõpphääletus.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, metsaseaduse ja veeseaduse muutmise seaduse eelnõu 771. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 771 vastuvõtmise poolt oli 65 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletu oli 1 liige. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse, metsaseaduse ja veeseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 21.)

5. Ehitusseadustiku eelnõu (555 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku eelnõu 555 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Komisjoni ettepanek on viia läbi lõpphääletus.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku eelnõu 555. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 555 vastuvõtmise poolt oli 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid

ei olnud. Ehitusseadustik on vastu võetud. (Tabel 22.)

6. Liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (779 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 779 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Ei ole soovi läbi rääkida. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 779. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu vastuvõtmise poolt oli 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 23.)

7. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu (787 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu 787 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Reformierakonna fraktsiooni nimel Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud saadikud! Teise lugemise ajal viibis saalis kahjuks väga vähe rahvasaadikuid ja kuna ma ei näe praegu teie laudadel väga palju siniseid lehti, siis annan ülevaate, millega tegemist on. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise antakse KredExile võimalus investeerida 2020. aastaks 60 miljonit eurot fondifondidesse. Eesti Arengufondi seaduse muutmise eesmärk on investeerida arengufondi investeringute vahendeid 5–6 miljoni euro ulatuses erinevatesse ärikiirenditesse.

Seega kokkuvõttes on tegemist ühe päris käegakatsutava ja reaalse Eesti majandust turgutava meetmega – ma arvan, ühe tõhusaima, mida me oleme peale e-residentsust võimaldava seaduse vastuvõtmist siin saalis hääletanud. Nii et palun eelnõu toetada! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimissoovi ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele. Ka see eelnõu vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääaltenamust. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 61 Riigikogu liiget, puudub 40.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning Eesti Arengufondi seaduse muutmise seaduse eelnõu 787. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 787 vastuvõtmise poolt oli 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning Eesti Arengufondi seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 24.)

8. Hasartmänguseaduse, meediateenuste seaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (747 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmänguseaduse, meediateenuste seaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 747 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun, Kaia Iva Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel!

Kaia Iva

Austatud juhataja, head kolleegid!

Esimees Eiki Nestor

Palun vaikust, et ettekandja saaks ette kanda!

Kaia Iva

Sama sisuga eelnõu üritati siia Riigikogu saali tuua ka mõni aasta tagasi. Just sellist, mis teeb vabaks hasartmängude reklaamimise – eeskätt selleks, et Eesti Loto saaks oma tege-

vust laiendada ja korjata rohkem raha nii enda kukrusse kui ka selle kaudu riigieelarvesse. Aastaid tagasi, kui sellest räägiti, jõuti siiski üheskoos tõdemusele, et hasartmängude laiem reklaamimise lubamine ei ole õige. See ei ole õige signaal ühiskonnale. Nüüd on meie ees kolmandal lugemisel ikkagi sama sisuga eelnõu ja me teame, kust see alguse sai. See sai alguse uue koalitsiooni sünnist. Koalitsioonileppesse kirjutati sisse, et uute lubaduste täitmiseks on plaanis selle seaduse realiseerumise abil saada riigieelarvesse lisaks 3 miljonit eurot. Meie küsimustele, kas see on eetiline ja moraalne, vastati, et jah, see on eetiline, see on moraalne.

Siin kõnepuldil selle seaduseelnõu lugemisel kostnud sõnum on olnud vastuoluline ja kahetsusväärne. Saalis ja puldis on väidetud, et me ei tea, kas üldse tuleb mängijaid juurde. Ka on öeldud, et selles pole ju midagi halba, kui rohkem hasartmänge mängitakse. On jõutud isegi loogikani, et kui me teeme rohkem reklaami lotole, siis kasiinosõitlased hakkavad mõtlema, et võiks mängida hoopis lotot ja mitte minna kasiinosse. Kas need on tõsiselt võetavad argumendid? Ma arvan, et reklaamsignaal, et mängige lotot ja üritage saada kerget raha, ei ole hea sõnum. See ei ole eetiline. Ja mis kõige hullem selle eelnõu puhul: reklaamile antakse vaba voli internetis, just selles kanalis, mis on noortele kõige kättesaadavam ja mida nad kõige rohkem kasutavad. Mõõnan, et selles eelnõus on pügalaid, mis korrastaksid õigusnormistikku. Aga eesmärk, mille pärast see eelnõu meie laudadele jõudis – soov koguda tänu enamale loto mängimisele riigile lisaraha –, on vastuvõetamatu. Ma kutsun üles selle seaduseelnõu vastu hääletama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised ja alustame eelnõu 747 lõpphääletuse ettevalmistamist. Panen lõpphääletusele eelnõu 747. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 48 rahvasaadikut, vastu 15, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud hasartmänguseaduse, meediateenuste seaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 25.)

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

9. Äriseadustiku ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (785 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi üheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu 785 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 785. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 54 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku ja asjaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 26.)

Üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

10. Relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (736 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi kümnenda päevakorrapunkti juurde. See on teadagi Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 736 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 736. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 55 Riigikogu liiget, 1 vastu, erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 27.)

Kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

11. Eesti Vabariigi valitsuse, Läti Vabariigi valitsuse ja Leedu Vabariigi valitsuse vahelise lepingu Balti Mereväedivisjoni loomise kohta denonsseerimise seaduse eelnõu (834 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse, Läti Vabariigi valitsuse ja Leedu Vabariigi valitsuse vahelise lepingu Balti Mereväedivisjoni loomise kohta denonsseerimise seaduse eelnõu 834 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks riigikaitsekomisjoni liikme Kalmer Laini!

Kalmer Lain

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 9. veebruari istungil ning kiitis konsensusena heaks teise lugemise teksti ja seletuskirja. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, s.a 4. veebruariks kell 17.15 ei esitatud ühtegi muudatusettepanekut. Keeleliselt ja normitehniliselt oli esimese lugemise tekst korrektne, seetõttu on teise lugemise tekst identne esimese lugemise tekstiga. Eelnõu eesmärk on denonsseerida Riigikogus 1998. aasta 11. novembril ratifitseeritud Balti Mereväedivisjoni loomise leping. Eesti panustab samal ajal ka NATO esimesse alalisse miinitõrjeüksusesse, mistõttu ei ole senises mahus Balti Mereväedivisjoni panustamine meie ressursside ja prioriteetide juures võimalik. Samas jätkub Balti riikide merejõudude koostöö.

Riigikaitsekomisjon otsustas 15. jaanuari istungil konsensusena, et kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, esitada see teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda s.a 11. veebruariks. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 115, otsustas riigikaitsekomisjon 9. veebruari istungil konsensusena teha Riigikogule ettepanek panna eelnõu teisel lugemisel lõpphääletusele ning seadusena vastu võtta. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas on küsimusi? Ei ole. Hea ettekandja, aitäh! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei

soovita. Muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teisel lugemisel tuleks teha ka eelnõu lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, hoiame tempot! Meil on veel kaks lõpphääletust, palun arvestage sellega!

Panen lõpphääletusele eelnõu 834. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse, Läti Vabariigi valitsuse ja Leedu Vabariigi valitsuse vahelise lepingu Balti Mereväedivisjoni loomise kohta denonsseerimise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 28.)

Tänase 11. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

12. Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliratifitseerimise seaduse eelnõu (819 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi suurhertsogiriigi juurde. Nimelt, 12. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliratifitseerimise seaduse eelnõu 819 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni! Ka siin on suure tõenäosusega ees lõpphääletus.

Peeter Laurson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliratifitseerimise seaduse eelnõu 819 arutas rahanduskomisjon teiseks lugemiseks ettevalmistamisel 29. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks

28. jaanuariks ei esitatud ühtegi ettepanekut. Eelnõu keelelist ja tehnilist täpsustamist ei vajanud ning komisjon tegi järgmised konsensuslikud otsused: esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda s.a 11. veebruariks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja viia läbi lõpphääletus.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, palun küsimusi! Hea ettekandja, tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on teisel lugemisel viia läbi ka lõpphääletus, kuid enne vaatame läbi muudatusettepanekud. Eelnõu muutmiseks ei laekunud ühtegi ettepanekut, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 819. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Veenva enamusega – poolt 47 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole – on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Luksemburgi Suurhertsogiriigi vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu 819 seadusena vastu võetud. (Tabel 29.)

Meie 12. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

13. Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise 11. juunil 2002 allakirjutatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise lepingu muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (832 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi! 13. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise 11. juunil 2002 allakirjutatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise lepingu muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu 832 teine lugemine. Palun

ettekandeks kõnetooli Riigikogu rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni!

Peeter Laurson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise 11. juunil 2002 allakirjutatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Šveitsi Liidunõukogu vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise lepingu muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu 832 teist lugemist ettevalmistav arutelu rahanduskomisjonis toimus 19. jaanuaril. Muudatusettepanekute tähtajaks, 6. veebruari kella 17.15-ks ettepanekuid ei esitatud. Rahanduskomisjon tegi 9. veebruari istungil järgmise otsuse: teha täiskogule ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. See oli komisjoni konsensuslik otsus.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslastel küsimusi ei ole. Hea ettekandja, ma tänan! Ma saan aru, et palju ei olnud kuulda. Lühidalt kokku võttes kordan, et rahanduskomisjon arutas eelnõu 832 ja arvati, et tegemist on õige otsusega. Paluti see võtta saali teisele lugemisele ja panna ka lõpphääletusele. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Ei soovita. Muudatusettepanekuid eelnõu 832 kohta ei laekunud ja võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Panen lõpphääletusele eelnõu 832. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 47 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 832 on seadusena vastu võetud. (Tabel 30.)

Tänase 13. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

14. Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu (795 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 14. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu 795 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Selle eelnõu puhul on tegemist nn kiirraenude probleemide lahendamise meetmete paketi ühe osaga. Eelnõu eesmärk on ühtlustada finantsturul tegutsevatele ettevõtjatele kehtivaid nõudeid ning suurendada laenuandjate ja -vahendajate vastutust oma tegevusega seotud nõuete täitmise eest. Selleks kehtestatakse nõuded eelkõige mittepankadest krediidiandjate ja -vahendajate tegevusele eraisikutele krediiti andes. Muu hulgas nähakse ette tegevusloa taotlemise kohustus ja koondatakse selle kaudu sisuliselt kõik krediidiandjad ja -vahendajad Finantsinspektsiooni järelevalve alla.

Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks eelnõu kohta komisjonile Riigikogust ettepanekuid ei laekunud. Rahanduskomisjon arutas eelnõu pärast esimese lugemise lõpetamist 19. ja 29. jaanuaril ning 9. veebruaril. Komisjon tegi eelnõus koostöös Rahandusministeeriumiga 22 muudatust, mille kohta on esitatud põhjalikud selgitused muudatusettepanekute loetus. Mitmes muudatuses on arvestatud Eesti Pangaliidu ja Eesti Liisingühingute Liidu poolt menetluse käigus tehtud ettepanekutega. Muudatused tehti konsensuslikult. Komisjoni üksmeelne ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Kas on küsimusi? Ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Alustame eelnõu 795 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud 22 muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21. ja 22. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek oli teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 14. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

15. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu (821 SE) teine lugemine**Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume edasi, 15. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu 821

teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 821 teiseks lugemiseks ettevalmistamisel s.a 29. jaanuari ning 9., 10. ja 11. veebruari istungil. Istungitel osalesid ka Rahandusministeeriumi esindajad. Kordan lühidalt, et eelnõu eesmärk on näha ette meetmed, millega saab eelkõige avalikest huvidest lähtudes kõige tõhusamalt finantskriisi ära hoida või seda võimalikult minimaalse kuluga ühiskonna jaoks lahendada, vältides või minimeerides vajadust kasutada riigieelarve vahendeid probleemidesse sattunud panga saneerimiseks.

Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 28. jaanuariks laekus muudatusettepanek siinkõnelejalt. Komisjon otsustas teha eelnõu kohta 15 muudatusettepanekut, millest suur osa on direktiivi ülevõtmisega seonduvad täpsustused. Samuti oli soov muuta kriisi haldusmenetluse otsuste tegemine laiapõhjalisemaks, et maandada võimalikke riske.

Annan nüüd ülevaate olulisematest muudatustest. Muudatusettepanekuga nr 1 täpsustatakse riigiasutuste kohta koostatavate kavade menetlemist Finantsinspektsiooni ja teiste liikmesriikide järelevalveasutuste või kriisilahendusametite vahel. Eelnõus oli mõnevõrra ekslikult sätestatud, et Finantsinspektsioon peab täitma teiste riikide ametivõimude tehtud otsuseid. Lõplik pädevus ja diskretsioon kavade menetlemisega seotud otsuste tegemisel on ikkagi Finantsinspektsioonil endal, st Finantsinspektsioon vastutab ise Eestis asutatud tütar-ettevõtjatest pankade kriisilahenduse menetluse eest.

Muudatusettepanekuga nr 4 sätestatakse, et on siiski iga panga iseseisev otsus, kas teise gruppi kuuluvale pangale toetust anda või mitte. Eelnõu § 23 sätestab korra, milliste tingimuste kohaselt võivad pangad ühe grupi sees üksteisele finantstoetust anda. Selle paragrahvi lõige 1 sätestas liialt imperatiivses vormis, et finantstoetuse andmine oleks panga jaoks kohustuslik.

Muudatusettepanekuga nr 7 sätestatakse, et iga panga kohta koostatav kriisilahenduskava peab sisaldama infot miinimumnõude kohta, mis võib iga panga puhul olla erinev. Kriisi-

lahenduskava koostab Finantsinspeksioon. Varasemad punktid 15 ja 16 sätestasid, et kavasse tuleb lisada info ka omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumtaseme kohta.

Muudatusettepaneku nr 6 kohta ütlen nii palju, et krediidasutuste seaduse § 84 sätestab reeglid laenu andmisel seotud isikutele, näiteks juhid ja aktsionärid. Praegune lõige 8 näeb ette, et aktsionäridele, kelle osalus on suurem kui 1%, võib laenu anda üksnes summa ulatuses, mis ei ole suurem kui 15% panga omavahenditest. Muudatusega leevendatakse mõnevõrra reegleid ehk edaspidi kehtib selline piirang üksnes suuraktsionäride suhtes – need on isikud, kel on pangas rohkem kui 10% suurune osalus.

Eraldi teemana arutasime komisjonis kriisi lahendava asutusega seonduvat. Direktiivis on öeldud, et kriisi lahendavaks asutuseks peaks olema ennekõike keskpank, ministeerium või mõni eraldi haldusasutus, vältimaks õiguste põhjendamatu kasutamist tavapärasel finantsjärelevalvelises tegevuses. Erakordselt suurte võimuvolituste kontsentreerumine väikese ringi isikute kätte võib luua huvide konflikti olukorra ja tuua kaasa muid riske. Finantsinspeksioonile nähakse ette suhteliselt suured õigused ettevõtja privaatautonomiasse sekkumisel, eelkõige aktsionäride ja võlausaldajate suhtes. Samuti piiratakse kohtuvõimu volitusi selliseid otsuseid peatada, neid edasi lükata ja algatada tavaline maksejõetuse ja pankroti menetlus. Sellise ulatusliku sekkumise kaalub aga üles avalik huvi. Kõnealuse eelnõu väljatöötamise ajal otsustati, et kriisilahendusasutuse funktsioone hakkab täitma eelkõige Finantsinspeksioon. Määratletakse, milline on Finantsinspeksiooni järelevalveline ja kriisi lahendamise pädevus selle seaduse tähenduses. Eelnõu algataja esindaja selgitas, millistel asjaoludel valiti Finantsinspeksioon selleks asutuseks. Oma olemuselt kasvab kriisilahenduse funktsioon välja järelevalvefunktsioonist, sest järelevalveline informatsioon annab ühiskonnale teabe järelevalvesubjekti tegevuse häiretest. Kriisilahendusfunktsiooniga seostuvad Eesti halduskorralduses kõige paremini Finantsinspeksiooni olemasolevad funktsioonid ja olemasolev kompetents. Ka kehtiva õiguse kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus rakendada varase sekkumise meetmeid, näiteks moratooriume. Teabe kogumise, töötlemi-

se ja igapäevatöö tasandil kattub see funktsioon väga palju Finantsinspeksiooni igapäevase tegevusega. Seega on Eesti finantssektoris sellise süsteemi loomine toimiva ja asjakohase kompetentsiga järelevalveasutuse juurde põhjendatud.

Arutelu tulemusel arvestati komisjonis ettepanekuid nr 11 ja nr 12, millega soovitakse sätestada, et Finantsinspeksioon peab kooskõlastama Eesti Pangaga oma otsused, mis puudutavad kriisilahendusmenetluse alustamist ja kriisilahendusmenetluse käigus seaduse §-s 55 nimetatud kriisilahendusmeetme või õiguse täiendamist rakendamist. Ka tuleb Eesti Pangaga kooskõlastada erihalduri määramine.

Rahanduskomisjonile on aga laekunud pöördumised Eesti Pangalt ja Finantsinspeksioonilt, millega juhitakse tähelepanu vajadusele täpsustada Eesti Pangale kriisilahendusmeetmete otsustamisel kooskõlastaja rolli andmist.

Eelnevast tulenevalt langetas komisjon otsused: teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval, 11. veebruaril 2015 ja teine lugemine katkestada. Määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. veebruar kell 10. Need otsused olid konsensuslikud. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma täna! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita, seega võime minna eelnõu 821 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. On laekunud 16 muudatusettepanekut. Ettepanekud nr 1–11 on juhtivkomisjonilt: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. Muudatusettepanek nr 12 on laekunud Aivar Sõerdilt, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Muudatusettepanekud nr 13–16 on juhtivkomisjonilt: 13., 14., 15. ja 16. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Küll tahaks öelda, et teine lugemine on lõpetatud, kuid nagu hea ettekandja ütles, juhtivkomisjonis arutelud jätkuvad ja juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine katkestada. Teine lugemine on katkestatud. Määrati eelnõu 821 muudatusettepanekute tähtajaks s.a 12. veebruari kell 10. Täna 15. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

16. Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (818 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 16. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 818 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Tutvustan teile menetluse käiku komisjonis esimese ja teise lugemise vahel. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 8. detsembril 2014. aastal. Meenutan, et esimene lugemine toimus 14. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks Riigikogu liikmetelt ega fraktsioonidelt ettepanekuid ei laekunud. Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamiseks 27. jaanuaril. Otsustasime teha kaks muudatusettepanekut, mis olid tulnud Eesti Vähihaigete Laste Vanemate Liidult. Selle liidu juhatause esimees Märt Avandi oli ka komisjoni koosolekule kutsutud.

Muudatusettepaneku nr 1 kohaselt on kindlustatud isikul hoolduslehe alusel õigus saada hooldushüvitist alla 12-aastase lapse põetamise korral kuni 60 kalendripäeva, kui haigestumise põhjuseks on pahaloomuline kasvaja ja lapse ravi algab haiglas. Eesti Vähihaigete Laste Vanemate Liit pöördus Sotsiaalministeeriumi poole probleemiga, et senine ravikindlustuse seadus ei arvesta vähihaigete laste hooldushüvitise puhul vähktõve diagnoosiga kaasnevaid erisusi võrreldes enamiku muude haigustega. Liit tõi välja kaks vähktõve raviprotsessi iseloomustavat erisust. Esiteks, vähiravi on väga pikaajaline protsess, mis toimub konkreetse raviplaani alusel ja kus kindlasti on hädavajalik lapsevanema osalus, eelkõige ravi algperioodil. Praeguse ravikindlustuse seaduse alusel on võimalik saada hooldusleht ainult 14 kalendripäevaks. Teiseks töid nad esile, et vähiravis ei osale lapsevanem üksnes hool-dajana, vaid eelkõige raviprotsessi osalisena, kellest samuti sõltub ravi tulemuslikkus. Lapsevanemad peavad tegema lihtsamaid ravis vajalikke abitoiminguid. Liit tegi ettepaneku algatada õigusaktide muudatus, et tagada vane-

matele hüvitis kogu lapsega haiglas oldud perioodi jooksul, st aktiivse raviperioodi ajaks, ning arsti määratud koduse ravi korral ka lapsega kodus oldud aja jooksul. Sama meelt on ka lastearstide selts, kes toetas liidu ettepanekut, ent leidis, et see säte peaks laienema ka teistele pikaajalist haigust põdevate laste vanematele. Komisjonis me seda ettepanekut ka arutasime ja leidsime, et alustame kõigepealt nende vanemate hoolduslehega, kelle lapsel on pahaloomuline kasvaja ja lapse ravi algab haiglas, ja läheme siit edasi teiste haigustega, mis vajavad pikaajalist lapse kõrval olemist.

Muudatusettepaneku nr 2 kohaselt jõustub eelmises ettepanekus tehtud muudatus 2015. aasta 1. juulil. Oleme arvestanud ka mõju ravikindlustuse eelarvele. See ei ole väga märkimisväärne.

Riigikogu sotsiaalkomisjon tegi menetluslikud otsused. Komisjon otsustas teha ettepaneku esitada eelnõu 818 teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu 11. veebruari istungi päevakorda ja teine lugemine lõpetada. Samuti otsustasime teha ettepaneku, et kui me täna eelnõu teise lugemise lõpetame, võiks saata eelnõu kolmandale lugemisele 18. veebruariks 2015 ja viia läbi lõpphääletus. Komisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, aitäh! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Alustame eelnõu 818 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud kaks muudatusettepanekut, mõlemad juhtivkomisjonilt: esimene muudatusettepanek, teine muudatusettepanek. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 16. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

17. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (822 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 17. päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 822 teine lugemine. Palun

ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed, kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas seda eelnõu oma korralisel istungil 27. jaanuaril 2015. Mis siis selgus? Selgus tõsiasi, et eelnõu 822 on esimese lugemise läbinud s.a 21. jaanuaril ja selle lugemise käigus määrati muudatusettepanekute tähtjaks 26. jaanuar kell 10. Selleks ajaks komisjonile muudatusettepanekuid ei laekunud. Küll aga on juhtivkomisjoni ettekandja, kes on täiesti juhuslikult ka siinkõneleja, suheldes eelnõu algatajaga ja ridamisi teiste inimestega jõudnud järeldusele, et eelnõu võiks kahes asjas täpsustada.

Äraseletatult oleks need täpsustused järgmised. Isik, kellele pannakse selle eelnõuga peale kohustus teatada oma eraviisilisest sõidust mõnda välisriiki, mis on asjaomases ministri kehtestatud nimekirjas, ei teata sellest mitte lihtsalt oma abstraktsele tööandjale, vaid konkreetselt isikule, kes vastutab selles asutuses, ettevõttes või organisatsioonis riigisalduse töötlemise ja kaitse eest. See ongi muudatusettepaneku nr 1 sisu. Ettepaneku algatas põhiseaduskomisjon ja konsensusega oldi päri, et see võiks ka täiskogusse ettepanekuna minna.

Teine muudatusettepanek puudutab võimalikku tagajärge isikule, kes ignoreerib soovitusi teatud välisriiki mitte sõita. Mis võib juhtuma hakata, kui ta seab ohtu iseennast ja sellega ka riigisalduse säilimise. Seda sanktsiooni eelnõus polnud ette nähtud ja põhiseaduskomisjon otsustas algatada muudatusettepaneku, mis võimaldab sellise isiku riigisaldusele juurdepääsu loa kas tühistada või jätta selle edaspidi pikendamata.

Ega rohkem midagi sisulist põhiseaduskomisjon ei arutanudki. Need kaks muudatusettepanekut on eelnõu kohta esitatud ja komisjon otsustas konsensusega teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks, s.o tänaseks, ja teha ka ettepaneku teine lugemine lõpetada (samuti konsensusega) ning kui teine lugemine täna lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele, mis toimuks 18. veebruaril. Ka viimane ettepanek on konsensuslik. Täna väga!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Alustame eelnõu 822 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud kaks muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt: esimene ja teine. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu teine lugemine tuleb lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 17. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

18. Täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu (798 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 18. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu 798 teine lugemine. Olgu siin nii palju öeldud, et juhtivkomisjoniks on kultuurikomisjon. Me täna, 11. veebruaril, viime läbi teise lugemise. Nii nagu tavaks, on kõigepealt juhtivkomisjoni ettekandja ettekanne kuni 20 minutit. Peale seda on võimalus ettekandjale küsimusi esitada – kuni kaks suulist küsimust. See on protseduurireeglitest peamine, mida ma tahtsin rõhutada enne menetluse juurde minemist. Palun nüüd kõnetooli ettekandeks kultuurikomisjoni liikme Mart Meri!

Mart Meri

Head kolleegid! Täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu 798 teine lugemine. Kultuurikomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist oma 19. jaanuari ja 9. veebruaril istungil. Vabandust, võtaksin väikese vaheaja.

Aseesimees Jüri Ratas

Võtan juhataja vaheaja kolm minutit. Istung jätkub kolme minuti pärast.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Juhataja võetud vaheaeg on lõppenud. Oleme eelnõu 798 menetlemise juures. Ma tänan juhataja nimel virgatsit, kes tekitas siia täiskogu istungisaali hea valguse, et oleks mõnusam töötada. Härra Mart Meri, palun!

Mart Meri

Aitäh! Kultuurikomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamist oma 19. jaanuari ja 9. veebruari istungil. Aruteludest võtsid osa Haridus- ja Teadusministeeriumi täiskasvanuhariduse osakonna juhataja Terje Haidak ja õigusosakonna jurist Kati Uusmaa. Eelnõu esmaseks menetlejaks oli kultuurikomisjoni liige Tiina Lokk, aga tema eemaloleku tõttu otsustas komisjon määrata menetlejaks siinkõneleja. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks laekus üks ettepanek Sotsiaaldemokraatliku Erakonna saadikurühmalt. Lisaks saabus arvamusi ja ettepanekuid Eesti Tööandjate Keskliidult ning Eesti Advokatuuri tööõiguse komisjonilt. Väga head tööd tegi kultuurikomisjoni sekretariaat, kes töötas välja rea redaktsioonilisi ja normitehnilisi ettepanekuid, sh selliseid, mis seovad käesolevat eelnõu paremini muude asjakohaste seadustega.

Selle töö ja arutelude tulemusena otsustas kultuurikomisjon esitada 23 muudatusettepanekut. Redaktsioonilisteks, normitehnilisteks ja muudeks seaduse arusaadavust parandavateks muudatusteks tuleb pidada ettepanekud 1–14 ning 17–23. Nendel muudatustel ma pikemalt peatuma ei hakka. Komisjoni istungitel leidsid need kiiresti poolehoidu ja lahk-arvamusi ei esitatud.

Muudatusettepanek nr 15 laekus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna saadikurühmalt. See põhjustas meil kõige pikema vaidluse, sest puudutab käesoleva eelnõu ühte sõlmküsimust: kas töötajal on õigus tema enese vajadustest lähtuvale täienduskoolitusele koos õppepuhkuse tasuga või tal seda õigust ei ole. Komisjonis käis vaidlus selle üle, mida reaalses elus tähendab õppija vajadustest lähtuv tööalane enesetäiendamine. Teisisõnu, kellel on õigus määratleda õppija vajadused, kas õppida soovijal endal või tööandjal? Täiskasvanute koolituse seadus lähtub teatavasti elukestva õppe kontseptsiooni põhimõttest. Tööturu üldiseks arendamiseks ja tööturul konkreetseks toimetulekuks tuleb soosida kõigi inimeste enesetäiendamise võimalusi. Vaidlus käis seega väga põhimõttelise küsimuse üle, kas tööandja ja töövõtja mõistavad täienduskoolituse konkreetset vajadust ühtemoodi või erinevalt, kas üldiselt enesetäiendamisse suhtutakse soosivalt või taunivalt, mis tingimustel on tööandja valmis töötajale andma õppepuhkust ja maksmata

õppepuhkuse tasu ning millal on tal õigus sellest keelduda. Euroopa tööõiguses valitseb põhimõte, et töösuhete reguleerimisel kaitstakse nõrgemat osapoolt, st töövõtjat. Sellest lähtudes oli ka tehtud sotsiaaldemokraatide ettepanek komisjonile. Komisjonis see siiski piisavat poolehoidu ei leidnud ning hääletage 4 poolt ja 4 vastu komisjon ettepanekut ei toetanud. Et see küsimus on kujunenud kõnealuse eelnõu üheks põhipunktiks, mis on pälvinud ka laiemal avalikkuse tähelepanu, tsiteerin siinkohal stenogrammi huvides eelnõu teise lugemise seletuskirja: "Eelnõus kavandatud juhul on koolituse sisu ja vajalikkuse üle võimalik läbi rääkida. Töötaja ja tööandja saavad näiteks kokku leppida, et töötajale on tööalaselt vajalikud ka kompetentsid, mida ta saab kasutada pärast tööandja juurest lahkumist uue töö leidmiseks ja töötamiseks. Töölase enesetäiendamise eesmärgil vajaliku koolituse mõistet ei ole võimalik seaduse tasandil üheselt ja objektiivselt määratleda."

Paar sõna ka muudatusettepanekust nr 16, mis sisaldab mitut parandust, sh sätteid õppepuhkuse kohta. Esiteks on täpsustatud, et õigus õppepuhkusele laieneb ka õppimisele välisriigi samaväärsetes õppeasutustes, mis eelnõu sättestab Eesti konteksti silmas pidades. Teiseks arvestas komisjon advokatuuri ettepanekut kehtestada õppepuhkusele mineku etteteatamise tähtajaks 14 päeva, mis on üldnorm kõikide puhkuseliikide puhul.

Komisjon otsustas 19. jaanuaril esitada eelnõu 798 teisele lugemisele Riigikogu täiskogu päevakorda 11. veebruariks ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läheme eelnõu 798 muudatusettepanekute juurde. On laekunud 23 muudatusettepanekut. Ettepanekud nr 1–14 on juhtivkomisjonilt: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14. Eelnõu 15. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Aitäh! Ma palun Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele 15. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19 Riigikogu liiget, vastu 20. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanekud 16–23 on esitanud juhtivkomisjon: 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleb lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 18. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

19. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (799 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 19. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 799 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Eelnõu 799 on algatatud, nagu mäletame, selleks, et teha mõningaid muudatusi üldhariduskoolide ehk põhikoolide ja gümnaasiumide tegevuse rahastamises. Eelnõu läbis esimese lugemise 17. detsembril ja 6. jaanuariks, mis oli muudatusettepanekute esitamise tähtaeg, tulid ettepanekud Riigikogu liikmelt Jaak Allikult ja Keskerakonna fraktsioonilt. Komisjon suhtles ka Riigikogu-väliste jõududega, näiteks esitas oma ettepaneku Tartu Linnavalitsus. Komisjon arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamiseks kolmel korral, nimelt 19. ja 26. jaanuaril ning 9. veebruaril. Nende arutluste tulemusena tegi komisjon omalt poolt kolm muudatusettepanekut.

Nüüd ma läheksingi nende ja teiste muudatusettepanekute lühida tutvustamise juurde. Komisjoni tehtud ettepanek, mis on tabelis nr 3 all, on normitehniline. Tehniliseks tuleb pidada ka muudatusettepanekut nr 6. Ülejäänud ettepanekutel on ka sisulist tähendust. Ettepaneku nr 1 tegi kolleeg Jaak Allik, kes kasutas ära olukorda, et põhikooli- ja gümnaasiumiseadus on taas avatud aruteluks ja menetlemiseks, ning tegi ettepaneku ka edaspidi lubada asutada täistsükli koole – põhikooli ja gümnaasiume, mis tegutsevad ühe asutusena. Selline olukord on varem teatavasti Eestis olnud. Vahepeal oli ja ka praegu kehtiva seaduse järgi on olukord, kus olemasolevad täistsükli koolid saavad rahulikult oma tegevust samasuguses vormis ja kujul jätkata, aga uusi ei ole enam võimalik asutada. Jaak Alliku ettepanek on, et uuesti oleks võimalik asutada koole, kus on põhikool ja gümnaasium, mis tegutsevad ühe asutusena, kusjuures põhikoolis võib õpe toimuda kas kõigis põhikooliklassides või üksnes mõnes järjestikuses gümnaasiumile eelnevas klassis. Pärast mõningast debatti sai see ettepanek komisjoni hinnangu, et seda arvestatakse täielikult. See otsus ei olnud konsensuslik, aga enamuse tahe oli hääletusel ilmne.

Selle ettepaneku läbimine ei tõi endaga kaasa vajaduse teha komisjonis veel üks ettepanek. See on tabelis kirjas nr 5 all. Kõnealune eelnõu ei muuda mõningaid regulatsioone mitte ainult põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, vaid ka erakooliseaduses, kuna ka erakoolide hulgas on teatavasti võimalikud põhikoolid ja gümnaasiumid. Ühesõnaga, seda laadi sätete muutus, nagu muudatusettepanekuga nr 1 sisse tuli, nõudis samasuguste eesmärkide laiendamist ka erakoolidele. Seda kajastabki ettepanek nr 5.

Eesti Keskerakonna fraktsioon tegi ettepaneku, mis on tabelis nr 2 all. Üks selle eelnõu algatamise eesmärk oli suurendada võimalusi tugispetsialistidele töötasu maksmiseks ning Eesti Keskerakonna fraktsioon pakub selleks välja ühe omapoolse variandi. Nimelt, kui õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate töötasu ning koolitoidu ja õppevahendite eraldised on tagatud – teiste sõnadega, on kaetud väljaminekud, mis ka munitsipaalkoolide puhul kaetakse riigieelarvest, siis võiks Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku kohaselt riigieelarvest eraldatud toetust kasutada ka tugispetsia-

listide töötasuks ehk nende teenuse tagamiseks. See ettepanek ei leidnud juhtivkomisjoni täielikku poolehoidu ja komisjon on otsustanud jätta selle arvestamata. Ettepaneku arvestamisel oleks komisjoni hinnangul tekkinud olukord, kus õpetajate palgaks ja muudeks riigieelarve seaduse kohaselt tehtud eraldisteks määratud summat hakataks uuesti kasutama ebamääraselt ja suvaliselt, teistel eesmärkidel, kui see on ette nähtud. Taustana võiks kujutleda veel seda, nagu selle eraldise summa oleks välja arvutatud kuidagi liiaga, nii et on võimalik sellega katta sihtotstarbelised põhiülesanded ja raha jääb üle ka millegi muu jaoks. See tekitaks veel suurema segaduse, aga teatavasti on olukord õpetajate palgaraha ja tugispetsialistide rahastamise küsimuses niigi küllalt segane.

Ettepanek nr 4 on samuti Keskerakonna oma ja peab silmas eesmärki, et kuna erakooliseadus on niikuinii väikestviisi avatud, siis ehk saab käigu pealt ära lahendada ka Riigikohtu lahendi tõttu tekkinud küsimuse, mis on seotud kohalike omavalitsuste kohustusega ka erakoolle rahastada. Enamik komisjonist aga leidis, et selline kergekäeline laest võetud lahendus, mille Eesti Keskerakonna fraktsioon välja on pakkunud, ei kõrvalda seda probleemi ega ole ellu viidav. Komisjon on otsustanud selle ettepaneku jätta arvestamata.

Olen nüüd tutvustanud ja põhjendanud kõiki ettepanekuid ning andnud ülevaate, mis otsused komisjon nende suhtes langetas. Komisjon tegi Riigikogu täiskogule ettepaneku saata eelnõu teisele lugemisele tänaseks kuu päevaks ning paneb ette teine lugemine lõpetada. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Minu küsimus puudutab investeringutoetuse suunamist vajaduse korral tugispetsialistidele. Kas eelnõu seadusena vastuvõtmise korral on oodata, et investeringutoetuse summa suureneb? Reaalselt on ju investeringutoetuse summad ikkagi marginaalsed ja nendest ei piisa väikeseks remondikski mitte. Vahest on

tegemist sisult tühja muudatusettepanekuga, millel rahakatet ei ole?

Paul-Eerik Rummo

Nagu komisjoni arutluste ja n-ö taustauuringute käigus selgus, on reaalne olukord mitmesugune. On tõepoolest olukordi, kus tekib investeringutoetuse ülejääk – pole otsest eesmärki, kus seda raha tingimata oleks vaja täies mahus kasutada. Nendel puhkudel saab tõesti mingilgi määral toetada tugispetsialistide rahastamist. Samas on olukordi, kus see võimalik ei ole. Nii et kaugemas perspektiivis see kindlasti kogu probleemi ei lahenda. Kogu probleemi lahendus peitub ikkagi otsuses, mille kohustuseks jääb tugispetsialistide töö tasustamine. See jääb ilmselgelt järgmise Riigikogu otsustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Läheme eelnõu 799 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. On laekunud kuus muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on Jaak Allikult, komisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Neljas muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Viies muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Kuues muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Oleme kõik kuus muudatusettepanekut läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 19. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

20. Biotsiidiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 20. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud biotsiidiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 754 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas seda seaduseelnõu oma koosolekul esmaspäeval, 26. jaanuaril. Tegelesime siis selle eelnõuga seoses teise lugemise ettevalmistamisega. Kohale oli kutsutud Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna peaspetsialist Leelo Mänik. Arutasime komisjoni ettepanekuid eelnõu muutmiseks. Peab kohe ütleva, et põhiliselt oli tegemist tehnilist laadi muudatustega. Sotsiaalministeerium tegi ettepaneku muuta rakendamise tähtaegu, kuna eelnõu on olnud väga kaua menetluses ja üleminekuajaks oleks nende, keda see seaduseelnõu puudutab, jäänud väga lühikeseks. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanekul tehti sõnastuses teatud muudatused, mis tulenesid soovist, et sätted oleks asjassepuutuvates seadustes ühtlustatud. Peab ka ütleva, et sisulisi muudatusi ette ei pandud. Komisjon valmistas ette kaheksa muudatusettepanekut, hääletasime need kõik läbi ja hääletustulemused olid konsensuslikud.

Pärast seda asus komisjon menetluslike otsuste juurde ja langetas järgmised otsused. Esiteks, teha ettepanek võtta seaduseelnõu teisele lugemisele täna, teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ning juhul kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu kolmas lugemine Riigikogu istungi päevakorda 17. veebruaril s.a ja teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik otsused langetati konsensuslega. Olen seaduseelnõu 754 tutvustamise lõpetanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Läheme eelnõu 754 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. On laekunud kaheksa muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. ja 8. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juh-tivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 20. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

21. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (816 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 21. päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 816 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu oli siin suures saalis esimesel lugemisel 17. detsembril 2014. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 6. jaanuar 2015 kell 16. Mitte ühtegi muudatusettepanekut selleks kuupäevaks ja kellaajaks ei laekunud. Keskkonnakomisjon võttis eelnõu uuesti ette 9. veebruari koosolekul ja tunnistas, et tegemist on põhjalikult ettevalmistatud ja hea eelnõuga, mille sisust kordan üle kolm asja. Kõigepealt selle, et Eesti võtab selle seadusega täielikult üle euroliidu lennundusdirektiivi. Teiseks, me loome uue süsteemi kasvuhoonegaaside heitkoguste piirmääradega kauplemiseks. Ja kolmandaks, toome oma õigusruumi uue, fluori-tud kasvuhoonegaaside määruse.

Kuna muudatusettepanekuid ei olnud, siis tegi keskkonnakomisjon ainult tehnilise muudatuse, mis puudutab numeratsiooni. Eelnõu punkt 17 loetakse uueks punktiks 12. Selle otsustamine oli konsensuslik, nii nagu ka nende otsuste langetamine, mis puudutasid eelnõu teisele lugemisele saatmist ja ka seda, et kui suur saal teise lugemise lõpetab, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele ja vastuvõtmisele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Läheme nüüd muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. On laekunud üks muudatusettepanek juhtivkomisjonilt. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juh-tivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 21. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

22. Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (318 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 22. päevakorrapunkti juurde. Jätkub Vabariigi Valitsuse algatatud elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni aseesimehe Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! Siin saalis on praegu arutlusel eelnõu, mille Vabariigi Valitsus algatas 2012. aasta 7. novembril. Esimene lugemine toimus sama aasta 30. novembril ning esimene lugemine lõpetati. Eelnõu teine lugemine Riigikogu täiskogus toimus 2013. aasta 27. veebruaril ning teine lugemine katkestati juhtivkomisjoni ettepanekul. Juhtivkomisjon leidis, et eelnõus käsitletud toetuste rakendamine võiks toimuda Euroopa Komisjoni riigiabi loa alusel, ja otsustas eelnõu menetlusega edasi minna pärast Euroopa Komisjonilt riigiabi loa saamist. Juhtivkomisjon otsustas teise lugemise katkestamise ja jätkamise vahel jätkata arutelu elektrienergia omatarbe eest taastuvenergia toetuste maksmise teemal.

Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 2013. aasta 13. märtsil kella 17-ks, Riigikogu liikmetelt, komisjonidelt ega fraktsioonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Eelnõu teise lugemise katkestamise ja jätkamise vahelisel ajal esitasid majanduskomisjonile arvamusi ja ettepanekuid mitmed ettevõtted ja organisatsioonid. Kõigi eelnõu kohta esitatud ettepanekute ja arvamustega on võimalik tutvuda veebilehel.

2013. aasta 9. mail toimus majanduskomisjoni istungil arutelu elektrienergia omatarbe eest taastuvenergia toetuste maksmise teemal. Arutelu tulemusel otsustas komisjon pöörduda fraktsioonide poole seisukoha kujundamiseks. Teist korda arutas majanduskomisjon elektrienergia omatarbe teemat sama aasta 22. oktoobril, kui toimus ka hääletus. Uute Euroopa Komisjoni suuniste jõustumise järel 1. juulil 2014 läks majandusministeeriumi koostöö Euroopa Komisjoniga sujuvamalt ning pärast täiendavate selgituste ja taotluste esitamist väljastas Euroopa Komisjon lõpuks Eesti taastuvast

allikast ja tõhusal koostootmisrežiimil toodetud elektrienergia toetuste kohta positiivse, riigiabi andmist lubava otsuse. Luba käsitleb nii eelnõu koostamise ajal kehtinud toetuskeemi kui ka alates 2015. aasta algusest kehtima hakanud toetuskeemi. Loas on selgitatud, et 2014. aasta lõpu seisuga oli eelnõu koostamise ajal kehtinud skeem kooskõlas kõigi riigiabi reeglitega ning see kiidetakse heaks vaid tingimusel, et see 2015. aastal uue skeemiga asendatakse.

Pärast eelnõu 318 teise lugemise katkestamist arutas majanduskomisjon eelnõu oma 2014. aasta 25. veebruari ning s.a 20. ja 27. jaanuari ning 5. veebruari istungil. 5. veebruari istungil arutas komisjon eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekuid ja eelnõu uuesti teisele lugemisele saatmist. Komisjon otsustas teha eelnõu kohta 23 muudatusettepanekut, millest 19 esitas majanduskomisjonile Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Nendest muudatusettepanekutest kolm on põhimõttelised. Esiteks, regulatsioon vähempakkumise korra tutvustamiseks, teiseks, mikrotootjatele toetuse lubamine väljaspool vähempakkumist, kolmandaks, taastuvenergeetika arendamise koostöömehhanismide regulatsiooni lisamine.

Nüüd põgusalt muudatusettepanekutest endast. Esimese muudatusettepaneku sisu täpsustab, et toetuse maksmise referentsiks olev elektrienergia hind pärineb toetuse maksmisele eelnenud kalendrikuu Nordpool Spot turul Eesti hinnapiirkonnas ostetud elektrienergia kaalutud keskmisest hinnast. Selline hind kajastab kõige paremini elektrituru olukorda ning on seetõttu parim referents toetuste väljamaksmisel.

Kolmas muudatusettepanek võimaldab toetusi maksta taastuvast energiaallikast elektrienergia tootjale, kelle tootmiseseadme elektriline brutovõimsus ei ületa 11 kilovatti ehk kodumajapidamise tarbimisvajaduse rahuldamiseks vajalikku brutovõimsust.

Neljas muudatusettepanek sätestab toetuste määrad, mis kehtivad vaid nn olemasolevatele tootjatele, kes vastavad hiljemalt 1. juunil 2015 vähemalt ühele § 59 lõikes 2³ nimetatud tingimusele. Esiteks, toodavad elektrienergiat, teiseks, omavad soojuse konkursi korraldamise tulemusena kaugkütte ostu-müügilepingut, kolmandaks, tootmiseseadme ehitamiseks on

väljastatud kehtiv ehitusluba, neljandaks, KIK on teinud tootmiseseadme ehitamise kaasfinantseerimiseks positiivse investeeringuotsuse.

Viienda muudatusettepaneku kohaselt viidatakse lõikes 2¹ tuulest elektrienergia tootjale kui olemasolevale, kui tootja vastab vähemalt ühele lõikes 2³ nimetatud tingimusele nendest neljast. See muudatusettepanek tagab tuulest elektrienergia tootjale võimaluse saada seaduses nimetatud toetusena 93 eurot megavatt-tunni eest miinus turuhind, kui tootja vastab olemasoleva tootja definitsioonile ehk täidetud on vähemalt üks § 59 lõikes 2³ nimetatud neljast tingimusest.

Kuues muudatusettepanek garanteerib tootjale toetuse maksimise määras, mis ei ole taastuvast allikast toodetud elektrienergia puhul kõrgem kui kehtiv toetus ehk 53,7 eurot megavatt-tunni eest, ning tõhusal koostootmisrežiimil toodetud elektrienergia puhul 32 eurot megavatt-tunni eest. Muudatuse eesmärk on kaitsta tarbijaid olukorra eest, kui elektrienergia hind on turul alla sellise määra, et võib tekkida vajadus maksta tootjatele eelnõu koostamise ajal kehtinust suuremat toetust.

Seitsmes muudatusettepanek. Konkurentsiamet võib tootja taotluse alusel kooskõlastada toetuse määrast erineva määra. See uus kooskõlastatav toetuse määr ei tohi olla kõrgem kui 53,7 eurot megavatt-tunni eest, välja arvatud juhul, kui elektrienergia on toodetud tõhusal koostootmisrežiimil taastuvast energiaallikast või turbast.

Üheksas muudatusettepanek räägib, et riigibi loa punktis 34 sätestatud elektrienergia eest, mis on toodetud negatiivse turuhinna ajal, ei tohi tootjale toetust maksta. Toetuse maksimise korral süveneks niimoodi turumoonutus ning see seaks toetust mittesaavad tootjad ebavõrdsemasse olukorda.

Kümnes muudatusettepanek annab selgelt mõista, et väljamakstava toetuse määra aluseks oleva elektrienergia turuhinna väljaselgitamisel tuleb lähtuda Nordpool Spot päev-ette kaalutud keskmisest turuhinnast, mis arvutatakse toetusperioodile eelnenud ajal turul igas tunnis tehtud ostude mahu ja ostuhindade kaalumisel.

11. muudatusettepanek eristab tuulest elektrienergia tootjad olemasolevateks olukorras, kui tootmiseseade toodab elektrienergiat seisuga 2015. aasta 1. juuni. Säilib 600 gigavatt-tunni piir, mille täitumise korral ei maksta

samal kalendriaastal olemasolevatele tuulest elektrienergia tootjatele lisatoetust. Muudatuse eesmärk on sätestada, et § 59³ alusel korraldatud konkursi võitja, kes toodab elektrienergiat tuulest, saab toetust sõltumata aastase 600 gigavatt-tunni piiri täitumisest. Uus tootja saab toetust vähempakkumisel sätestatud koguse ulatuses summas, mis tunnistati vähempakkumise käigus kõige väiksemaks.

12. muudatusettepanek käsitleb käesoleva kalendriaasta alampiiri sätestamist. Eesmärk on võimaldada kõigil olemasolevatel tootjatel ja mikrotootjatel (alla 11 kilovati) saada toetust ja seda § 59³ kohaselt enampakkumisel osalemiseta. Kokkuvõttes saavad alampiiri ületavas koguses toetust kõik olemasolevad tootjad ning mikrotootjad (kuni 11 kilovatti).

13. muudatusettepanek täpsustab, et päritolutunnistuste andmebaasi haldamise kulu peab olema põhjendatud.

14. muudatusettepanek võimaldab lisada taastuvenergia tasu arvestusse ka kulud, mis on seotud päritolutunnistuse elektroonilise haldamisega ning energia statistiliste ülekannete täitmise korraldamisega.

15. muudatusettepanek käsitleb taastuvast energiaallikast ja tõhusal koostootmisrežiimil elektrienergia tootmise toetuste maksimise eesmärki ning selle saavutamist. Nii nimetab ta taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia üldise eesmärgi aastaks 2020: 17,6% sisemaiselt tarbitud elektrienergiast peab olema toodetud taastuvatest allikatest. Koostootmise eest makstav toetus tuleneb eesmärgist toota aastaks 2020 sisemaiselt tarbitud elektrienergiast 20% koostootmisrežiimil. Asjakohane eesmärk on sätestatud Eesti energiamajanduse riiklikus arengukavas aastani 2020. Seesama muudatusettepanek kirjeldab, millest peab minister vähempakkumise korraldamisel lähtuma.

16. muudatusettepanekuga lisatakse elektrituruseadusele peatükk taastuvenergia koostöömehhanismide kasutamise kohta. Tegemist on võimaluse andmisega riikidevaheliseks koostööks aastaks 2020 seatud taastuvenergia eesmärgi saavutamisel. Statistilised ülekanded toimuvad riikide vahel, siinkohal tootja tasandil statistika ega selle eest tasutud summad ei liigu, kaks riiki lepivad kokku taastuvatest allikatest toodetud energia statistika müügis. Muudatuse kohaselt laekub müügist saadud

tulu taastuenergia tasude eelarves tulureale, vähendades seega tarbijate kaasrahastuse määra.

17. muudatusettepanekus ei ole midagi olulist, mida siin teile ette kanda, 18-ndas samuti mitte.

19. muudatusettepanek käsitleb sisuliselt toetuste maksmist biomassist toodetud elektrienergia tootmise eest. Kui statistikakaubanduse raames sõlmitud lepingu kohaselt on võimalik teenida Balti elektriijaama 11. energia-ploki (B11) või Auvere elektriijaama taastuvast allikast toodetava elektrienergia toetamisel rohkem tulu, kui kuluks tootmiseseadmetega toodetud elektrienergia toetamiseks, on Vabariigi Valitsusel võimalik oma korraldusega otsustada B11-le ja Auvere elektriijaamale nimetatud toetust maksta.

Muudatusettepaneku nr 21 eesmärk on tagada, et vana tootmiseseadme asemele ehitatud tootmiseseade ei saaks toetust, kui vana tootmiseseade on tavapärase raamatupidamislike kriteeriumide kohaselt amortiseerunud, ning saaks toetust vaid selle võimsuse osas, mis ületab vana seadme võimsust.

23. ja viimane muudatusettepanek on seaduse jõustumise kohta. Seadus jõustub 1. juunil 2015 ning seaduse § 1 punktid 5 ja 6 jõustuvad 2016. aasta 1. jaanuaril.

Juhtivkomisjoni menetluslikud otsused ja ettepanekud olid sellised, et majanduskomisjon otsustas saata eelnõu teise lugemise jätkamiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 11. veebruariks. Kui alguses oli komisjonil ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada, siis 10. veebruari erakorralisel majanduskomisjoni istungil otsustati teistmoodi, nimelt otsustati eelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Aitäh! Ma viimasest kirjeldusest ei saanud täpselt aru. Mul on õnnestunud ka ühel korral selle komisjoni istungil asendusliikmena osaleda. Selge, et eri osapooltel on erinevad huvid ja teema on keeruline. Aga ma saan aru, et seda eelnõu on mitmeid aastaid menetletud, me oleme sellega jõudnud mingisse seisusse. Mis põhjusel eile siis erakorraliselt kokku tuldi ja

otsustati teist lugemist mitte jätkata, et see koosseis seda seadust vastu ei saaks võtta? Kus see põhjus täpselt on? Millised teadmised majanduskomisjon oli juurde saanud?

Toomas Tõniste

Aitäh! Eks see põhipõhjus ole praegustes valitsuserakondades, Reformierakonnas ja sotsiaaldemokraatides, kes võtsid sellise otsuse vastu kartuses, et see eelnõu kellelegi ei meeldi. Võib-olla nähti probleeme ka selles, et nii mitmedki tootjad on selle eelnõu suhtes kriitilised ja ka ministriumidest saadud kirjad viitavad sellele, et nii mõnigi näeb siin probleeme. Aga kui aus olla, siis ei ole olemas eelnõu, milles keegi probleeme ei näeks. Ma ütlen, et pigem on asi tahtmatutes ja praeguse valitsuskoalitsiooni võimetuses tähtsaid otsuseid teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Kurb, et ettekandja ei kandnud ette tegelikke põhjuseid, mis majanduskomisjon otsuse langetamisel tegelikult paberile pani. Aga ma saan aru, et ettekandja ei viibinud eile koosolekul, võib-olla ta neid ei tea. Põhjus oli väga lihtne: tuleb teha põhjalikum juriidiline analüüs. Aga peamine põhjus on see, et tuleb teavitada Euroopa Komisjoni, kuna toetuskeemi on muudetud. See oli see praktiline põhjus. Aga ma küsin järgmist. Kaks aastat tagasi kasutas hea ettekandja siin puldis Majandus- ja Kommunikatsiooniministri antud arve, et uus skeem toob tarbijatele 283 miljonit eurot kasu. Konkurentsiameti analüüs näitab, et see uus skeem oleks eelmise aasta turuhindu arvestades tarbijale veel rohkem maksuma läinud kui vana skeem. Oled sa aru saanud, kas nende suurte ilusate arvude ja loosungite väljakäimine oli rumalus või oli see teadlik bluff? Miks esitati väiteid, mis on osutunud suureks valeks?

Toomas Tõniste

Aitäh! Tulen kõigepealt teie küsimuse alguse juurde. See eilne erakorraline istung toimus mulle üllatuslikult. Oli tulnud küll üks meil, kuid selle pealkirjas ei olnud öeldud, et toimub erakorraline istung. Ma tõesti ei teadnud, et see istung toimub. Jah, Siim oli kohal, tema

nägi seda teadet. Aga ma ütlesin põhjuse, miks ma ei osalenud. Siinkohal teen märkuse komisjoni esimehele, et kui tehakse erakorraline istung, siis oleks viisakas sellest teada anda niimoodi, et sellest teataks. Protokollis ei ole toodud põhjendusi, mis olid probleemid ja miks selline otsus vastu võeti. Jälle, majanduskomisjoni esimehelt tuli paber, kus oli lakooniliselt kirjas: "Teha ettepanek teine lugemine katkestada." Aga selgitust ei olnud. See selleks.

Tõstatatud probleem, et me peame teavitama Euroopa Komisjoni, ei takista selle seaduse vastuvõtmist. Rahandusministeerium on kirjutanud, et nende arvates tuleks teavitada ja vastus ära oodata. Majandusministeerium on öelnud, et me peame lihtsalt teavitama ja meil on ka piisavalt aega vastus ära oodata, sest seadus jõustub ju alles juunis. Siin on erinevad arusaamad. Mina ei näe siin sellist probleemi, mis segaks seaduse vastuvõtmist. Ka varem, kaks aastat tagasi, oleksime saanud seaduse siin saalis vastu võtta, ära koputada. Me ei oleks pidanud riigiabi luba ära ootama, aga me leppisime kokku, et nii on korrektne, kuna tol hetkel oli teadmine, et riigiabi loa taotlemine läheb kiiremini. Te tegite kriitikat selle kohta, et alguses oli juttu 280 miljonist eurost kuni aastani 2020. Me ju praegu seda ei tea. Võib-olla me aastal 2020 ütleme, et tarbija võitis 300 või 400 miljonit eurot. Me räägime praegu ühe-kahe aasta baasil. Mina väidan vastupidist: täna on ideaalne võimalus see seadus vastu võtta, sest praegu on börsihind nii madal. Kui te mäletate tookordseid kriitilisi kirju, mis siia tulid, siis teate, et neis oli ainult üks põhjendus: olemasolevad tootjad saavad kümneid ja sadu miljoneid eurosid kahjumit sellepärast, et elektri hind ainult tõuseb. Otseselt küll ei kirjutatud, aga anti mõista, et need, kes väidavad vastupidist, et see hind võib ka langeda, on rumalad, sest sellist varianti ei ole. Tänu jumalale, et elektri hind on aasta-kaks nii all olnud! Tarbijad on võitnud, kõik on võitnud. Selle väite kohta, et praegu oleksid tarbijad peale maksnud, pean ma ütlema, et mina sain majanduskomisjonis sellist infot, et ka eelmise aasta seisuga oleksid tarbijad ikkagi võitnud, kas 300 000 eurot või umbes nii, igatahes paarsada tuhat eurot, seda ka madala börsihinnaga. Selle eelnõu eesmärk on ju tegelikult panna piir, et kui elektri hind tõuseb, siis ei toimuks ülekom-

penseerimist. Selleks puhuks, kui hind allapoole läheb, me panimegi kuuendasse muudatusettepanekusse sisse – Arto peaks seda väga hästi teadma, sest see oli ju tema algatus –, et kui börsihind läheb sisuliselt alla 40 euro, siis üle 53,7 euro toetust ei maksta. See on probleem, mis on viimastel päevadel tõstatunud ja mis on saanud uueks kriitika objektiks. Ma saan tootjatest aru, nemad peavad seisma oma huvide eest. Meie siin peame aga tarbijate huvide eest seisma. Kuid ma tõesti ei saa praegu aru, kelle huvide eest seisab koalitsioon.

Aseesimees Jüri Ratas

Mul on palve nii küsijatele kui ka vastajale, et me jääksime eelnõu 318 raamidesse. Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Ma jään enam-vähem raamidesse. Siin praegu süüdistatakse väga usinalt koalitsiooni. Mina ajaloo huvilise inimesena keriksin kella veel kaugemale tagasi. 2007. aasta 14. veebruaril võeti see taastuenergia toetuste seadus Riigikogus vastu. Mina tahaks seda meelde tuletada kõigile, eriti Isamaa ja Res Publica Liidule. Ma küll ei tea, kas te sellel ajal liidus olite, aga igal juhul te mõlemad, nii isamaalased kui ka respublikaanid, olite kui üks mees taastuenergia toetuste poolt, lisaks pooldasid seda sotsid ja keskerakondlased. Reformierakond oli vist ainuke, kes oli nende vastu ega toetanud seda ideed. Sellest seadusest hakkas see jama peale. Seda, et me nüüd seda lahendamame ja peame rikkuma kellegi õigustatud ootust, ei maksa koalitsiooni kraesse veeretada. Vaata tagasi, mõtle, ega te ise ei ole suppi kokku keetnud, mida nüüd õigusriik peab kuidagi mõistlikult lahendama.

Aseesimees Jüri Ratas

Küsimus, palun!

Valdo Randpere

Küsimus ongi selles, kas sa näed siin oma süüd.

Toomas Tõniste

Aitäh! Mina siin oma süüd absoluutselt ei näe, mina ei olnud tol hetkel Riigikogus. Ma julgen öelda, et tol hetkel olid vist Isamaa ja Res Publica eraldi Riigikogus, aga me kõik ei

olnud siis Riigikogu liikmed. Väga kirju seltskond toetas seda seadust viimasel hetkel. Ma juhin tähelepanu sellele, et me oleme sisuliselt sama otsuse ees, me jätkame sama suunda. Me ikkagi ei julge teha otsuseid, mis võib-olla aitaksid olukorda parandada ja ülekompenseerimise võimalust vähendada. See võimalus on meil olemas, aga me seda ei tee. Jälle pannakse see eelnõu enne valimisi sahtlisse, kuigi kõik on tegelikult valmis, komisjonis on kõik muudatusettepanekud konsensuslikult läbi hääletatud. Järsku aga tuleb nädalavahetus vahele, tagatubades käib ei tea mis ja siis tullakse hoopis teiste otsustega siia lauda. Koalitsioon on järsku otsustanud, et neile see ei meeldi.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma veel kord palun jääda selle juurde, mida arutati komisjonis, mitte kuskil muudes tubades! Nii. Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Kui komisjoni arutelu raamistada, siis härra Randpere püüdis siin distantseeruda, et ta ei teadnud midagi, mis 2007. aastal juhtus. Ma siiski esitan ettekandjale küsimuse. Minu teada olid 2007. aasta võimul alul Reiljan, Savisaar ja Ansip. Reformierakond juhtis seda valitsust, Reformierakond ka esitas eelnõu. Valitsusliit koosnes toona nendest kolmest parteist. Kas koalitsioonipoliitikul on õige teha oma varasematest tegudest rääkides sellist nägu, et tema oli kuskil puu taga või mutionu mullaaugus?

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma tõesti ei läheks tagasi aastasse 2007. Täna on meil aasta 2015 ja uus koosseis, uued Riigikogu liikmed. Mina seisan selle eest, et me täna teeksime õigeid otsuseid. Mina ütlen, et selle eelnõu n-ö prügikasti viskamine ehk jätmise järgmisele koosseisule, kes peab siis sellega otsast peale alustama, ei ole riigimehelik.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Kuna majanduskomisjoni selle otsuse tõttu seaduses nüüd ikkagi ei tule oodatud ja planeeritud muudatust, siis minu küsimus sulle on järgmine. Kas selles olukorras on meie praegusel toetusskeemil Euroopa Liidu luba olemas või meil ei ole seda? See luba anti teatavasti arvestusega, et me siiski kehtestame uue toetusskeemi.

Toomas Tõniste

Aitäh! Nii palju kui me oleme saanud majandusministeeriumist vastuseid – ka seltskirjas on seda märgitud –, siis me oleme saanud riigiabi loa tingimuslikult. Kui me selle uue skeemi vastu võtame, siis saab ka vana skeem n-ö amnestia ja on riigiabi loaga kaetud. Kui me seda 2015. aasta jooksul ei kehtesta, siis võib Euroopa Komisjon alustada rikkumismenetlust. Me ei oska täna öelda, kas nad seda alustavad või mitte. See on seesama teema nagu Rahandusministeeriumiga, kes ütleb, et me peame enne teavitama. Mina ütlen, lähtudes teistest andmetest, et me võime võtta seaduse vastu ja siis teavitada, sellest ei juhtu mitte midagi. Eestil on küll ju kogemusi Euroopa Liidu n-ö käskude täitmisega. Tuletage meelde, kui meil oli kõigis söögikohtades kümme kraanikaussi, aga igal pool mujal Euroopas oli üks.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Tahan täpsustuseks lisada, et 2007. aastal mina tööpoolest ei olnud isegi veel poliitikas, küll aga hääletas selle eelnõu poolt siis Urmas Reinsalu. Nii et mutiaugust väljaronimiseks võiks pigem Urmas ennast kokku võtta ja tunnistada, et tema toetas seda taastuvenergia toetuste eelnõu, mis on kogu selle supi siin kokku keetnud. Aga sinu käest küsin ma seda. Kas sa mõõnad, et õigusriigis tekitab vahel probleeme see, et kui midagi lubada ja kellelgi tekib õigustatud ootus, siis selle lubaduse tagasipööramine võib tähendada riigile kahjutasunõuet?

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma olen täiesti nõus. Õigustatud ootus oli ka kaks aastat tagasi üks põhilisi

diskussiooniteemasid. Aga unustati ära kaks asja. Euroopa Liidu toetused ja meie tarbijate rahakott ei ole mõeldud selleks, et kompenseerida n-ö ülekompanseerimist. Taastuvenergiapoliitika eesmärk on tagada taastuvenergia tootjatele mõistlik tootlikkus, et taastuvenergiat Eestis piisavas koguses tootma hakataks. Selleks oli ka sellel skeemil vaja riigiabi luba. Siinamaani maksis Eesti neid toetusi – ma arvan, et ma seda öeldes ei valeta – ebaseaduslikult. Meil tegelikult ei olnud selleks luba ja oli oht, et Euroopa Komisjon ühel hetkel nõuab tootjatelt neile makstud toetused tagasi. Ka praegu on see oht olemas. Siin pole üldse räägitud sellest, et praegu on väga suur probleem see, et mitmed investeeringud taastuvenergiasektorisse on juba kaks aastat seisnud sellesama seaduse taga. Meie siin, kuidas öelda, lööme põnnama ja arutame, kui jälle keegi kirjutab – võib-olla on see kiri isegi tellitud –, et on probleemid jne. Selle seaduse taha on jäänud mitmed investeeringud, milleks ei saada laenu pangast. Nendega ei saada alustada, sest ei teata, mida me siin vastu võtame ja kas me üldse midagi võtame. Me jõuame ikka tagasi sinna, et konsensuslikud otsused olid kuni 10. veebruarini olemas. Võib öelda, et reformierakondlased viimasel hetkel ei osalenud 5. veebruari hääletustel, õigemini, osa ei osalenud, ülejäänud osalesid. Enamasti saime kõik sõbralikult ja üksmeelselt aru, mis on õige ja mis on vale. Mul on kahju, et me täna oleme siin saalis komisjoni otsusega teine lugemine katkestada.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mina ei hakka süüdistusi esitama ega ajalugu meenutama. Lihtsalt õige on see, et 2007. aastal tehti neid otsuseid 14. veebruaril ja täna on 11. veebruar ehk ka väga-väga enne viimast kella Riigikogu mõttes. Sa õigusega märkisid, et kirju sellel teemal oli väga palju. Kas sa ise ei tunne muret, et ega me ühega nendest punktidest ei tee midagi, mida me mõne aja pärast kahetseme? Tõepoolest, ettevõtte on seda seadust oodanud, aga võib-olla järgmine koosseis saab seda otsustada rahuli-

kumas keskkonnas ja võtta tõeliselt vastutuse. Mis sa arvad?

Toomas Tõniste

Aitäh! See on see teema, mida ma ühtpidi kogu aeg kuulen, aga teistpidi ei saa ma sellest aru. See eelnõu on meil laual olnud mitu aastat. Nüüd me saime selle läbi vaieldud, saime selle punktid siin Riigikogu saalis läbi hääletatud ja saime riigiabi loa. Sellest loast tulenevalt on tulnud eelnõusse sisse ka osa tehnilisi muudatusettepanekuid ja mõned sisulised ettepanekud. Problemaatilised muudatusettepanekud hääletasime komisjonis välja, me ei pannud neid sisse. Ma julgen öelda, et problemaatilistest punktidest jäi alles üks, see on Arto Aasa ettepanek. Ma tõesti ei tea, miks ta selle tegi, kas selleks, et oleks põhjust öelda, et Reformierakond seisab tarbijate eest. Igatahes on see väga sümpaatne ettepanek ja majanduskomisjon toetas seda. Millegipärast Reformierakonna enda tuge sellele taha ei tulnud. Seesama kuues muudatusettepanek, vähemalt nagu ma olen aru saanud, on nüüd muutunud üheks selle eelnõu menetlemise piduriks ning ka põhjuseks, miks Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid seda eelnõu toetada ei saa. Siin võib tõesti tekkida kartus rikkuda õigustatud ootuse printsiipi. Tarbija poole pealt vaadates leiab, et see on õigustatud muudatusettepanek. See on ainuke muudatusettepanek, mis on tulnud viimasel hetkel ja mille kohta me võime tõesti öelda, et see ei ole väga põhjalikult läbi arutatud. Selle kohta on ka Rahandusministeerium oma arvamuse esitanud. Tema arvab, et kõigepealt tuleks teavitada ja peale seda otsustada. Majandusministeerium leiab, et me võime kohe otsustada ja selle seaduse vastu võtta ning siis teavitada. See on nüüd selline asi, et kellele missugune variant meeldib. Minu arusaam on selline, et kui kuues muudatusettepanek on probleem, siis majanduskomisjoni 10. veebruari istungil oleks tulnud erakorraliselt arutada seda punkti, mitte otsust eelnõu menetlemine katkestada.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja! Nagu sa tähelepanid, tundis kolleeg Randpere sügavat muret

õigustatud ootuse printsiibi rakendamise pärast. Kas sina, hea ettekandja, mäletad, kas koalitsioon tundis siin saalis samasugust suurt muret õigustatud ootuse printsiibi rakendamise pärast siis, kui jäeti ära sellest aastast kehtima hakkama pidanud emapensioni lisamakse? Kas sa mäletad, oli siis selline mure?

Toomas Tõniste

Aitäh! Võib öelda, et see on komisjoni otsusega seotud. See on ju mure, mille pärast koalitsioon seda eelnõu ei toeta. Ta leiab, et teised on kirjutanud ja ütelnud, et neil on mure. Samamoodi on muresid iga eelnõuga. Neid oli emapensioni ärajätmisel, oli planeerimiseseadusega, kui sõideti üle väga paljudest huvigrupidest. Me võime neid näiteid palju tuua. Seadustega, millega me oleme muutnud ettevõtluskeskkonda bürokraatlikumaks ja teinud väikeettevõtjate olukorda halvemaks, ei ole nad nõus olnud, aga me sõidame neist teerulliga üle. Kuid nüüd on probleem. Ma ütlen, et probleeme on alati. Me peame otsustama, selleks me siin olemegi. Mina ei näe selles eelnõus probleemi. Ma tunnistan, et murekoht on kuues muudatusettepanek, millega tõesti on riivatud olemasolevate tootjate õigustatud ootust. Aga ma ei julge öelda, et nad kohtusse minnes võidaksid. See on lihtsalt tundeküsimus. Aga ma kordan, et me oleme siin vastu võtnud väga palju seadusi, millega me oleme halvendanud väga paljude ettevõtjate ettevõtluskeskkonda, väga mitmed tehased tuleb võib-olla sulgeda või töötajaid koondada. See on meie töö siin.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Ma kõigepealt õiendan ära, Toomas, sinu etteheite, miks eilsest erakorralisest istungist paremini ei teavitatud. Tegelikult oli nii, et kes tahtis seda teada, see teada sai ja ka kohale tuli. Aga sa väitsid, et Riigikogu liikmete ülesanne ongi seista tarbijate õiguste eest. Ma arvan, et see on ka kindlasti üks väga vajalik ja hea tegevus, kuid selge on, et me peame vaatama ühiskonda tervikuna. Valdo Randpere tuletas meelde 2007. aastat, mina nii kaugele ei läheks. Ma tuletan meelde seda aega, kui teie erakonna majandusminister oli Juhan Parts.

Tollel ajal ju kogu seda protsessi alustati. Mis sa arvad, kelle süü see oli, et taastuvenergia-skeemil polnud tollel ajal riigiabi luba?

Toomas Tõniste

Ma arvan, et see oli valitsuse viga. Aga olgem ausad, nad hakkasidki sellega tegelema, et seda luba saada. Selleks tuli muuta toetuste skeemi. Kui me räägime õigustatud ootusest, siis siin tuleb üks aspekt juurde. Õigustatud ootusega on seotud ka see ettevõtjate mure, et sellel skeemil ei ole riigiabi luba. See tähendab, et ühel hetkel peavad nad võib-olla kogu raha tagasi maksma. Ma olen selles mõttes võib-olla väljendunud siin natuke valesti, kui saadi aru nii, nagu saadi. Me peame seisma kõigi eest: ettevõtjate, tarbijate ja kõigi eest. Me peame tegema tasakaalustatud otsuseid ja seda me siin tahamegi teha. Kõnealuse eelnõu juures on mulle jäänud mulje, vaadates kõiki neid kirju, mis on tulnud, et keegi ei kaitse siin tarbijat. Kui meie seda ei tee, siis ei kaitsegi teda keegi. Ma tahan, et igal pool oleks tasakaal. See on praegu kompleksne eelnõu, sellepärast – jälle tuletan meelde –, et see on seotud riigiabi loaga, mis on kõigile vajalik. See aitab vältida ülekompenseerimist. Praegu on elektri börsihind madal. See on tore, kui ettevõtjad rahaliselt ei kaota. Ma olen väga õnnelik selle üle, kui tootjad saavad samasuguseid toetusi edasi nagu enne ja tarbijatele on elekter odav. See eelnõu seab piirid võimalikule ülekompenseerimisele, kui börsihind peaks tõusma. See ongi kogu selle eelnõu eesmärk: saada sellele skeemile riigiabi luba, et kõik oleks ametlik ja seaduslik. See on väga lihtne, aga millegipärast seda ei toetata.

Aseesimees Jüri Ratas

Marko Pomerants, palun!

Marko Pomerants

Aitüma! Ma saan aru, et siin on grupp aja-loohuvilisi koos, räägitakse veebruarist 2007 ja 1918 ning siis veel ka veebruarist 2015. Aga võib-olla sa harid meid. Milline oli seis selle õigusliku ootuse printsiibi koha pealt näiteks veebruaris 2014 ja kui kaua meil siis see riigiabi luba juba olemas on? Mida me siis vahepeal oleme teinud, et me siin eelviimasel nädalal punnitame? Aga seaduse peab muidugi vastu võtma.

Toomas Tõniste

Aitäh! Hea küsimus. Riigiabi luba jõudis vist umbes suve lõpus kohale. Ma sain aru, et natuke nõudsid aega muudatused, mis sellest riigiabi loast tulenesid. Aga taheti ka mingeid sisulisi muudatusi teha, mis tõesti tekitasid komisjonis küsimusi. Neid me ei toetanud. Ega tegelikult põhjendust ei olegi. Kui praegune valitsuskoalitsioon oleks tahtnud seda menetleda, siis, ma julgen küll öelda, oleks see võimalik olnud, sest komisjon küll midagi ei venitanud. Korduvalt küsisime, kui kaugel nad on ja millal nad tulevad selle eelnõuga komisjoni. Meie olime valmis. Tegime kohe töörühma, kui see eelnõu siia majja jõudis, et seda võimalikult kiiresti menetleda. Selles mõttes on kurb, et me oleme nüüd olukorras, kus eelnõu on komisjonis läbi vaieldud ja tegelikult valmis seadusena vastuvõtmiseks, aga me seda ei tee.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhan Parts, palun!

Juhan Parts

Aitäh! Kõigepealt ütlen Jaan Õunapuule meeldetuletuseks. Meil on demokraatlik riik ja vastutust kannab ikka valitsuskoalitsioon. Kogu selle taastuenergia tasude tarbijavaenuliku otsuse võttis vastu valitsuskoalitsioon, kuhu kuulusid Reformierakond ja Keskerakond. Seesama valitsuskoalitsioon, millega praegu hirmutatakse Eesti rahvast. See selleks. Ka minu arvates on see eelnõu seadusena vastuvõtuks küps täpselt sellisel kujul, nagu ta on siia saali tulnud. Ma ei näe siin erilisi riske ka pärast Arto Aasa parandusettepanekut. Selle seaduse oleks võinud vastu võtta ka aastal 2012, kuid Reformierakond oli sellele kogu aeg vastu. Aga ma küsin veel kord ettekandja käest. Ma kuulasin tähelepanelikult su juttu, aga ei saanud aru, miks majanduskomisjon viimasel sekundil loobus selle seaduse vastuvõtmisest, kuigi kõik bürokraatlikud nõuded on täidetud ja sisuliselt on eelnõu pikemas vaates tarbijatele kasulik.

Toomas Tõniste

Aitäh! Kuna ma ise sellel komisjoni istungil ei viibinud, sest ma ei teadnud, et see istung toimub – siiralt ütlen, et ma ei teadnud –, siis ma ei tea, mis seal toimus. Protokollis on

ainult üks rida: on ettepanek menetlus katkestada. Aga eelneva ja ka Arto Aasa vastuse valguses, kui ta selgitas natuke neid põhjendusi, saan ma aru, et Rahandusministeeriumi kiri ongi üks põhjendus. Kuues muudatusettepanek nõuab Euroopa Komisjoni teavitamist. Rahandusministeerium leiab, et tuleks enne teavitada. Majandusministeerium leiab, et me ei pea enne teavitama, võtame seaduse vastu ja siis teavitame. See on nüüd tõesti nii, et kes kuidas arvab. Teine mure on see, et asi on jube segane. Siin ei saa ma sellest murest aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallemets, palun!

Kalev Kallemets

Lugupeetud ettekandja! Püüame olla hästi täpsed. Mina leian ka, et kuues ettepanek on väga õige, see aitab seda eelnõu tasakaalustada ja kaitsta tarbijate huve. Aga tagasi vaadates tuleb öelda, et laekunud eelnõu seda paraku ei teinud. See muudatusettepanek tuli küllaltki viimasel hetkel. Nii et ei ole olnud head võimalust mõista täpselt selle mõju ega anda Euroopa Komisjonile piisavat võimalust hinnata, kas see on vastavuses riigiabi loaga. Kas on õigustatud võtta praegu õiguslikke riske või tuleks paar kuud oodata, et uus koosseis saaks seda eelnõu menetleda?

Toomas Tõniste

Aitäh! Majandusministeerium leidis – kuigi nemad kuuendat ettepanekut ei toetanud –, et siin ei ole mingit riski. Me lihtsalt teavitame ja ongi kõik. Ka Euroopa Komisjon on andnud diskussiooni käigus suuliselt mõista, et nemad sellist lage pooldavad. Selles mõttes nad probleemi ei näinud. Jah, kui üritada olla korrektsem kui kõik teised ja leida põhjusi, miks seda seadust mitte vastu võtta, siis võib öelda, et Rahandusministeeriumi kiri annab selleks n-ö põhjenduse, et teavitame ja ootame ära. Me ootasime juba riigiabi luba kaks aastat, me võime alati kuskil midagi oodata. Keegi võib kirjutada, et kuulge, oodake veel seda, mõelge toda ja temal on selline mure. Ma ütlen, ei ole eelnõu, millega kellelgi ei oleks muresid ja mille kohta ei oleks teistsuguseid arvamusi kui see, mida arvavad need, kes seda seadust vastu võtavad. Ma komisjoni esindajana veel kord

ütlen, et eelnõu menetlus katkestati, aga juhtivmenetlejana ei saa ma sellest otsusest aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Arto Aasa! Kaheksa minutit.

Arto Aas

Head kolleegid! Mõni asi tahab täpsustamist ja ülerääkimist. Esiteks on jäetud mulje, justkui Riigikogu oleks seda eelnõu juba kaks-kolm aastat tohutult arutanud. See ei vasta tõele. Kogu see sündmuste jada algas tõepoolest aastal 2007, kui kiirustades ja mis iganes asjaoludel võeti vastu taastuenergia toetuste määrad, mis, nii hakkas tunduma juba natuke aega hiljem, on ülilopsakad ja tekib ülekompenseerimise oht. Eestil on küll hästi ambitsioonikad taastuenergia eesmärgid, aga me oleme nende toetustega liikunud nende sihtide poole veel kiiremini, kui keegi oleks kunagi arvata osanud. Selle tulemusena sõlmis Juhan Parts 2012. aastal teatud tootjatega kokkuleppe, kuidas skeemi muuta. Iseenesest tuleb seda algatust kindlasti kiita, aga ütleme nii, et mingit Riigikogu mandaati või õiguslikku alust sellel kokkuleppel ei ole. Aga see selleks. Sellest kokkuleppest sündis seaduseelnõu, mis siin majas oli juba kaks aastat tagasi, aastal 2013. Jõuti nagu teatud punkti, eelnõu hääletati läbi ja saadeti Euroopa Komisjoni riigiabi loa saamiseks. See oli kaks aastat tagasi. Kaks aastat Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ning Euroopa Komisjon menetlesid, arutasid, analüüsisid selle riigiabi loa seaduspärasust, kas uus ja vana skeem on sellega kooskõlas või ei ole. Ma ei tea, kuidas seda tööd on võimalik kaks aastat teha, aga tehti. Vastus tuli sealt möödunud aasta oktoobri lõpus, mitte suve lõpus. Siis võttis Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium veel kolm kuud aega, enne kui meile siia need muudatusettepanekud esitas. See toimus päris viimasel hetkel. Nii et meil on olnud napp paar-kolm nädalat aega neid asju siin sisuliselt arutada. Me ei ole tegelikult saanud arutada neid mitte kolm aastat, vaid kolm nädalat.

Kusjuures, kui paljud arvasid, et Euroopa Komisjonist tuleb jah- või ei-vastus ning siis me teeme kolmanda lugemise, siis nii ei olnud. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi

esitatud eelnõus oli viis põhimõttelist muudatust. Päris palju muudatusi, kusjuures neid muudatusettepanekuid ei olnud saadetud kooskõlastamiseks ei turuosalistele, teistele valitsusasutustele ega mitte kellelegi. Neid ettepanekuid käis meile siin esitamas üks tore Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi ametnik ja kogu lugu. Isegi ministrit me ei näinud. Mina komisjoni esimehena pidin hakkama tegema seda tööd, mis tegelikult peaks olema algataja töö. Ma saatsin need ettepanekud ja eelnõu Konkurentsiametile, Keskkonnaministeriumile, Justiitsministeriumile, Rahandusministeriumile, Riigikantseleisse. Saime väga palju tagasisidet, näiteks kümnete viitevigade kohta. Mõnes kohas, kus eelnõu mõte oli toetada tuuleenergiat, oleks mõne paragrahvi viitevea tõttu seda toetust hakanud saama hoopis koostootmisjaamad, või vastupidi. Sellised vead olid sees, kusjuures see oli kaks aastat tehtud eelnõu. Riigisekretär kirjutas meile, et nii põhimõtteliste muudatustega eelnõu tuleks tegelikult saata kõigepealt valitsusse, et valitsus kujundaks oma seisukoha ning alles siis saaks sellega Riigikokku tulla.

Nii et kui me räägime seadusloome heast tavast, siis paraku ei ole selleks siin just liiga palju ruumi jäänud. Vastab tõele, et me komisjonis väga pingutasime selle nimel, et saaksime äkki joone alla tõmmata. Me juba eelmisel aastal korduvalt küsisime, kui kaugel selle tööga ollakse, sest aeg tiksus. Küsisime eelmise aasta lõpus, kui kaugel ollakse, sest aeg tiksus. Siis me seda eelnõu ei saanud. Saime selle nüüd viimasel hetkel ja sisuliselt tehti meid kummitempliks.

See on asja juriidiline pool, et selles eelnõus on väga palju puudujääke. Ka meie enda maja õigus- ja analüüsiosakond kirjutas, et paragrahvide muudatusi on eelnõus veel kuidagi põhjendatud, aga majanduslikku sisu, muudatuste sisulist vajadust ei ole põhjendatud. Me võime eeldada, et ükskõik mis kujul see seadus kunagi vastu võetakse, igal juhul keegi selle kohtus vaidlustab. Kui seadusandja ei ole näidanud, et ta on teinud argumenteeritud valikuid, kui algataja ei ole kirjutanud põhjalikku juriidilist ja majanduslikku analüüsi, siis igal juhul see seadus vaidlustatakse ning igal juhul me saame kohtus tappa. See on asja juriidiline pool.

Majanduslik pool veel sinna juurde. Kui 2012. aastal see kokkulepe sõlmiti, oli elektri turuhind 40 eurot, millele lisati see 53-eurone toetuste määr, kokku 93 eurot. Tol hetkel raiusid kõik – algataja, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Juhan Parts –, et elektri hind tulevikus absoluutselt kindlasti tõuseb, mingit muud varianti ei ole. Nagu Toomas Tõniste ütles, elektri hinna langus oleks olnud justkui välistatud, seda peeti idioodiks, kes niimoodi mõtles. Vabandage mu keelekasutust! Reaalsus on see, et nüüd on elektri hind avatud turul langenud, see on 33 eurot megavatt-tunni eest. See tähendab, et ilma piiri panemata oleks uus skeem tarbijale kallim. Vaatame eelmise aasta arve, selgub, et uus skeem oleks tarbijale veel kallim. Kui me praegu maksame tootjatele 53 eurot megavatt-tunni eest, siis uue skeemi järgi juba 60 eurot – 14% tõusu. See on selles mõttes majanduslik absurd, et kogu eelnõu eesmärk, põhjus, miks muudatused algatati, oli tagada meie taastuvenergiaeesmärgid ühiskonda vähem koormaval viisil. Kogu asja eesmärk oli vähendada ülekompenseerimist, vähendada toetuste mahtu. Ma ei tea, kas rumalusest, naiivsusest või mingil muul põhjusel ei arvestatud võimalusega, et elektri hind võib väheneda ja taastuvenergia tasud peaksid hakkama sellisel hetkel tõusma. See tegelikult ei ole mõistlik. Tarbijate huvid on täielikult kaitsmata selles eelnõu versioonis, mis oli Euroopa Komisjonis ning tuli majanduskomisjoni Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist. Selle taustal, et keegi mõtleks ka tarbijate peale, sündis ettepanek seada praeguste toetuste tasemele teatud ülempiir, seesama 53 eurot, millest keegi ei ole kunagi rohkem saanud. Sellega oleks teatud õigustatud ootus tagatud ning ka tarbijate huvid oleksid mingil määral kaitstud. Aga möönan, et see ettepanek tuli siitsamast komisjonist alles erakorralisel majanduskomisjoni istungil, kus seda küll toetati, aga loomulikult on see ajanud erinevaid osapooli, näiteks advokaadibüroosid ja teisi, meile kirjutama mitmesuguseid pöördumisi. Lisaks, Rahandusministeerium, kes on riigiabiküsimustes Eesti kompetentsikeskus, kirjutab meile sõna-sõnalt, et kui riigiabi tingimusi ka kitsendatakse, tuleb sellest Euroopa Komisjoni teavitada lihtsustatud korras. Lihtsustatud korras. Kui varem võttis see aega

kaks kuud, siis nüüd meile kinnitatakse, et lihtsustatud korras võtab üks kuu.

Nüüd ma küsin, kuhu me täna kiirustame, kui me teame, et kõik meie otsused vaidlustatakse, kui me hakkame teadlikult riigiabi reegleid rikkuma, jättes teavitamata. Paneme siia juurde veel majandusliku poole, et tegelikult on kehtiv skeem praegu tarbijale soodsam või vähemalt niisama hea. Mis on see praktiline põhjus, et tuleb trummi taguda ja öelda, et me teeme kuriteo, kui me seda eelnõu kolmandale lugemisele ei saada? Juriidika tuleb korda teha. Me oleme teinud ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ettepaneku kirjutada uus terviktekst, teha korralik mõjude analüüs ja juriidiline analüüs ning kooskõlastusringid valitsuses ja turuosalistega ning teavitada Euroopa Komisjoni, siis oleks juba kahe-kolme kuu pärast meil võimalik seadus rahuliku südamega vastu võtta, mitte teha jälle juriidilist ja majanduslikku rumalust, mida, nagu ajalugu on näidanud, siin Riigikogus paraku tehakse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Toomas Tõniste oli vist enne. Härra Tõniste, palun teid Riigikogu kõnetooli! Meil on minu teada praegu käsil teine lugemine ja siin saavad kõik sõna võtta. Palun!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! Kuna ma siin enne pikalt puldis olin, siis nüüd teen hästi lühidalt. Me teame, et see Riigikogu koosseis, kui oli vaja, võttis ööstungitel ülikiiirelt rabis-tades, ilma igasuguse majandusliku analüüsita vastu trobikonna seadusi, sest oli kiire. Kedagi ei huvitanud vastulaused, kriitika ega juriidiline pool. Selles mõttes on mul hea meel. Kurb on ainult see, et alles üks-kaks nädalat enne selle koosseisu viimast istungit see koalitsioonile kohale jõuab. (Vahelehuüü.) Täpselt! Parem hilja kui mitte kunagi.

Seda eelnõu, tõesti, ma julgen ka öelda, menetles majanduskomisjon kuni eelmise nädala lõpuni operatiivselt ja konstruktiivselt ning me leidsimegi hea lahenduse. Me parandasime ära selle praagi, mis oli sinna sisse jäänud. Eelnõu saigi selliseks, et seadus on võimalik siin vastu võtta.

Ma ütlen veel kord, et kui komistuskiviks kujunes see üks majanduskomisjoni ettepanek,

siis ma oleksin saanud aru, kui majanduskomisjon oleks erakorralisel koosolekul seda ühte punkti arutanud. Nüüd on näha, et tegelikult valitsuskoalitsioon ei ole valmis selle seaduse vastuvõtmiseks või neil puudub selleks tahe. Sealt ka need igasugused põhjendused, mida me oleme kuulnud iga eelnõu puhul, kui on tahetud põhjendada, miks seda mitte vastu võtta.

Sellepärast ütlen veel kord, et mina toetan ja ma usun, et ka IRL-i fraktsioon toetab ning nagu ma aru sain, ka paljud vasakul pool istuvad Riigikogu liikmed toetaksid selle seaduse vastuvõtmist. Ma arvan, et see ei ole ühepäevaotsus, selle eelnõu mõju kestab aastani 2020 ja kauemgi veel.

Väga kurb on, kui me manipuleerime ühe päeva baasil, et näete, praegu on hind 33 eurot ja tarbija kaotaks. Kui järgmisel päeval on hind 46 eurot, siis me oleme vait. Kui hind on 37 eurot, siis me ütleme, et näete, nüüd ta jälle kaotaks. Tegelikult tuleb vaadata aasta baasil ja kaugemas perspektiivis. Kunagi, kui see eelnõu siia esitati, räägiti meile tarbija hinnangulisest võidust 230 miljonit või 280 miljonit eurot. Veel kord ütlen, et õnneks see niimoodi ei läinud. Energia hind oli hoopis all, ei oleks kaotanud tootjad ega tarbijad ja polekski mingit probleemi olnud.

Kogu aeg on ähvardatud, et see otsus vaidlustatakse. No kuulge, nii ei saaks me ühtegi seadust vastu võtta! Ma ei mäleta, et Tallinna volikogus, kui ma juhtisin seal majanduskomisjoni, oleks olnud arutlusel ühtegi detailplaneeringut, mille kohta poleks olnud laua peal kirja advokaadilt, kes lubas selle planeeringu vaidlustada ja süüdistas meid põhiseaduse rikkumises. Ma ei mäleta mitte ühtegi sellist korda, aga mitte ühtegi otsust ei vaidlustatud. Tihti puuduvad selleks argumendid. Mind isegi huvitaks, millega kohtusse mindaks. Ja kui ka minnakse, siis see on normaalne õigusloome. Muidugi, kui keegi leiab, et tema õigusi riivatatakse, siis ta lähebki kohtusse, nii ongi normaalne. Me oleme ju normaalne demokraatlik riik. Aga see ei saa küll olla põhjendus seaduse vastu võtmata jätmiseks, et keegi ütleb, et kui see seadus vastu võetakse, siis ta võib-olla läheb kohtusse, aga võib-olla ei lähe ka. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Nüüd sõnavõtt kohalt. Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Ma tahan üle rõhutada, et tänu ka Arto Aasa muudatusettepaneku sissehääletamisele on see eelnõu nüüd sellises seisus, et ta kindlasti kaitseb tarbijate huve. Ei maksa siin selles mõttes segadust külvata. Aga veel olulisem on see, mida rõhutas Toomas Tõniste oma varasemas sõnavõtus, et ettevõtjad on ebakindlas olukorras. Nad ei tea, kas nad saavad investeringutega edasi liikuda, kas nad peaksid neid tegema või mitte. See ebakindlus pikeneb seetõttu, et selle eelnõu teine lugemine praegu taas kord katkestatakse. Kokkuvõttes on sellest väga kahju. Sotsiaaldemokraadid hiljaaegu teatasid meile uhkusega, et nad tegid valitsuses üheksa kuuga ära nelja aasta töö. Nelja aasta töö on üheksa kuuga ära tehtud ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis. Arto Aasaga eesotsas tegi majanduskomisjon omakorda ära Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi töö. Aga tulemus on kahjuks ikkagi null. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

No mis sa ütled! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised ja alustame eelnõu 318 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud 23 muudatusettepanekut ja kõik need on juhtivkomisjonilt. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Tavaliselt teine lugemine lõpetatakse, praegu on juhtivkomisjonil ettepanek eelnõu 318 teine lugemine katkestada. Määrän eelnõu 318 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks XII Riigikogu koosseisu jaoks 26. veebruari kell 16. Teine lugemine on katkestatud ja 22. päevakorrapunkti käsitlemine lõpetatud.

23. Seadme ohutuse seaduse eelnõu (758 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 23. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud seadme ohutuse seaduse eelnõu 758 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalev Kallemetsa!

Kalev Kall mets

Lugupeetud aseesimees! Lugupeetud kolleegid! Muudatusettepanekuid seadme ohutuse seaduse eelnõu kohta laekus komisjonile õigeaks ajaks üheksa ja need oli esitanud algataja. Neid arutati majanduskomisjoni 5. veebruari istungil ja need kiideti üksmeelselt heaks. Enamik neist on sõnastuslikud ja tehnilised. Kuid juhin tähelepanu 8. muudatusettepanekule, mille algataja tegi komisjoni menetleja ettepanekul. See käsitleb karistustmäärasid, juhul kui ei ole järgitud seadme ohutu käitlemise nõudeid, ja karistustmäärasid seadme kasutusele võtmise või kasutamise või seadme tööle esitatud nõuete rikkumise eest, kui sellega on põhjustatud oht või tekitatud kahju inimese elule, tervisele, asjale või keskkonnale. Trahvimäär juriidilisele isikule on nüüd 3200 euro asemel kuni 32 000 eurot. Nii et kui sellest seadusest tulenevaid seadme ohutu käitlemise nõudeid on rikutud, on trahvimäär edaspidi kümnekordne. Leian, et see on sisuline muudatus, mida tahtsin teile tutvustada. Komisjon toetas seda ühehäälselt. Komisjon tegi konsensuslikult ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele järgmisel kolmapäeval, 18. skp. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame eelnõu 758 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud üheksa muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja 23. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

24. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse eelnõu (572 SE) teine lugemine**Aseesimees Jüri Ratas**

Liigume 24. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse eelnõu 572 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Hea Riigikogu! Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsuse eelmise aasta 13. jaanuaril. Esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus eelmise aasta 26. veebruaril ning esimene lugemine lõpetati. Kõnesoleva seaduseelnõu peamine eesmärk on sätestada ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamine. Rakendamise eraldi seadusesse panemine on vajalik eelkõige selguse ning arusaadavuse huvides. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse jõustumine on seotud ka rakendusseaduse jõustumisega. Selline seos on vajalik, et valdkonnas tehtavad muudatused jõustuksid ühel ajal.

Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, eelmise aasta 25. märtsiks, ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt. Küsiti ettepanekuid ka väljastpoolt Riigikogu. Eelnõu esimese ja teise lugemise vahele jäänud pikk aeg oli tingitud ehitusseadustiku eelnõu ja planeerimisseaduse eelnõu menetlemisest. Majanduskomisjon lähtus põhimõttest, et enne eelnimetatud seaduste rakendamise seaduse vastuvõtmist tuleb võtta vastu ehitusseadustik ja planeerimisseadus. Planeerimisseaduse võttis Riigikogu vastu oma istungil s.a 28. jaanuaril ning ehitusseadustiku eelnõu oli saadetud Riigikogule kolmandaks lugemiseks 11. veebruaril ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele. Seda täna ka tehti ja seegi seadus on edukalt vastu võetud.

Majanduskomisjon arutas eelnõu kohta esitatud muudatusettepanekuid ja eelnõu teisele lugemisele saatmist oma s.a 5. ja 9. veebruari istungil. Kõik eelnõu teiseks lugemiseks esitatud muudatusettepanekud on eelnõu algataja esindajalt laekunud sõnastuse alusel koostatud juhtivkomisjoni ettepanekud, mis leidsid komisjonis toetust muudatusettepanekute selgitustes toodud põhjenduste alusel. Suur osa muudatustest on seotud eelnõu algatamise ja edasise menetluse vahele jäänud pika ajaga, mille jooksul toimus muutusi õigusaktides, mida rakendusseadus muudab (näiteks s.a 1. jaanuarist jõustunud täiesti uus riigilõivu-seadus), suur osa ettepanekutest on sõnastust ühtlustavad või tehnilist laadi. Sisu poolest on need valdavalt seotud veeseaduse muudatustega, mis käsitlevad hoonestusloa regulatsiooni.

Nüüd räägin menetluslikest otsustest. Juhtivkomisjon võttis vastu otsuse saata Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogusse teise lugemise jätkamiseks s.a 11. veebruariks ehk tänaseks ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha kolmas lugemine 18. veebruaril ja panna eelnõu 572 lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Küll aga vaatame läbi muudatusettepanekud, mida on eelnõu kohta tehtud 73. Kõik muudatusettepanekud on teinud majanduskomisjon ja on ettepanek neid täielikult arvestada. Vaatame nad siis kõik läbi. Muudatusettepanek nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72 ja 73. Kõik on majanduskomisjonilt ja juhtivkomisjoni ettepanek on neid täielikult arvestada. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 572 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

25. Ühistranspordiseaduse eelnõu (812 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on majanduskomisjoni algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu 812 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Arto Aasa!

Arto Aas

Head kolleegid! Nagu te ilmselt mäletate, uue ühistranspordiseaduse eelnõu algatas majanduskomisjon ise, see oli eelmise aasta 2. detsembril. Esimene lugemine toimus 11. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks laekus Eesti Keskerakonna fraktsioonilt kuus muudatusettepanekut. Mitmed ettepanekud eelnõu teksti muutmiseks sisaldu-

sid Vabariigi Valitsuse juhtivkomisjonile esitatud arvamuses, milles ühtlasi toetati majanduskomisjoni algatatud eelnõu. Mõned ettepanekud laekusid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, oma ettepanekud esitas ka Haridus- ja Teadusministeerium, samuti sõnastati teatud ettepanekud koos Sotsiaalministeeriumi spetsialistidega. Oma pöördumiste ja ettepanekutega tulid välja ka õiguskantsler, MTÜ Eesti Taksojuhtide Liit, MTÜ Autoettevõtete Liit ja Taxify OÜ. Mõne ettepaneku tegi ka Riigikogu Kantslei õigus- ja analüüsiosakond. Kahe lugemise vahel eelnõu teksti keeleteoimetati.

Majanduskomisjon arutas eelnõu teisele lugemisele saatmist oma s.a 29. jaanuari ja 9. veebruari istungil. 29. jaanuari istungile olid kutsutud eelnõu autorid: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi teede- ja raudteeosakonna juhataja Ain Tatter, nõunik Rein Lätt ning veondus- ja liiklustalituse juhataja Sander Salmu. 9. veebruari istungil vaadati üle veel kaks muudatusettepanekut. Komisjoni istungile oli jällegi kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi veondus- ja liiklustalituse juhataja Sander Salmu, kes tutvustas muudatusettepanekute sisu ja vastas lisaküsimustele. Muudatusettepanekuid sai kokku väga palju, enamik neist on tehnilist või sõnasuslikku laadi. Kokku on neid 54 ja ma neid üksikshaaval tutvustama ei hakka.

Ütlen veel ära juhtivkomisjoni menetluslikud otsused ja ettepanekud. Komisjon otsustas saata eelnõu 812 täiskogu päevakorda teiseks lugemiseks tänaseks ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 18. veebruariks ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik komisjoni otsused tehti konsensuslikult.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ühtegi küsimust ei ole. Suur tänu, Arto Aas! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on tehtud 54 muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanekud nr 1–5 on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada; kuues muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada; seitsmes on

majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada; kaheksas on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata; üheksas on majanduskomisjonilt, otsus on täielikult arvestada; kümnes on majanduskomisjonilt, otsus on täielikult arvestada; 11. ettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata; 12. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada; 13. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada; 14. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada; 15. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata; 16. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, otsus on täielikult arvestada; 17. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, otsus on täielikult arvestada; 18. muudatusettepanek on majanduskomisjonilt, otsus on täielikult arvestada; 19. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada; muudatusettepanekud nr 20–36 on jällegi majanduskomisjonilt, otsus on täielikult arvestada; ettepanek nr 37 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata; ettepanekud nr 38–54 on majanduskomisjonilt, juhtivkomisjon on neid täielikult arvestanud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 812 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

26. Vangistuseseaduse ja kriminaalhoolduseseaduse muutmise seaduse eelnõu (804 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud vangistuseseaduse ja kriminaalhoolduseseaduse muutmise seaduse eelnõu 804 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Vangistuseseaduse ja kriminaalhoolduseseaduse muutmise seaduse eelnõu 804 valmistati õiguskomisjonis teiseks lugemiseks ette teisi-

päeval, 27. jaanuaril. Arutelust võtsid osa õiguskomisjoni liikmed ja Justiitsministeeriumi esindajad. Komisjonile anti teada, et eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Sellepärast tegi komisjon oma otsused ühehäälselt. Me teeme ettepanekud saata eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks ehk tänaseks, teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 18. veebruaril ning panna siis eelnõu lõpphääletusele. Kõik otsused võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Neeme Suur! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 804 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

27. Nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu (831 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

27. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu 831 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Käesolev eelnõu oli õiguskomisjonis esimest korda arutlusele 19. jaanuaril ja teist korda 9. veebruaril. 19. jaanuaril tehti menetluslik otsus saata eelnõu täiskogu päevakorda 28. jaanuariks, mil see ka oli päevakorras. Esimene lugemine lõpetati. Otsustati saata eelnõu teisele lugemisele, kui esimene lõpetatakse, 11. veebruariks ehk tänaseks. 9. veebruaril otsustati, et kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis saadetakse eelnõu kolmandale lugemisele. Parandusettepanekuid eelnõu kohta ei ole tulnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on küsimusi? Küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Kalle Jents! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud, neid me läbi vaadata ei saa. Juhtivkomis-

joni ettepanek on eelnõu 831 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

28. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 776 teine lugemine. Jälle on ettekandeks kõnetooli oodatud õiguskomisjoni liige Kalle Jents.

Kalle Jents

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Käesolev eelnõu oli esimesel lugemisel 21. jaanuaril ja esimene lugemine lõpetati. Parandusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. 27. jaanuaril tegi õiguskomisjon ettepanekud saata eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks, teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 18. veebruariks ja panna eelnõu lõpphääletusele.

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimusi ei ole. Aitäh, Kalle Jents! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid ei ole esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 776 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

29. Abipolitseiniku seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (724 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane 29. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 724 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Selle eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 22. septembril 2014, esimene lugemine toimus 12. novembril ja muuda-

tusettepanekute esitamise tähtaeg oli 26. novembril. Kaks muudatusettepanekut esitas Eesti Keskerakonna fraktsioon. Õiguskomisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette ühel istungil, millel osalesid ka Siseministeeriumi, Justiitsministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, samuti osales komisjoni istungil Keskerakonna fraktsiooni liige Mihhail Korb. Komisjon otsustas 27. jaanuari istungil teha eelnõu kohta kolm muudatusettepanekut.

Käin kõik muudatusettepanekud kiirelt üle. Esimene oli Keskerakonna fraktsiooni ettepanek, mis nägi ette karmistada abipolitseiniku haridusnõuet nii, et abipolitseinikul peaks olema vähemalt keskharidus. Õiguskomisjon jättis Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepaneku arvestamata. Hääletustulemused: 1 poolt, 4 vastu, 0 erapooletut. Teine muudatusettepanek oli samuti Keskerakonnalt. Selle eesmärk oli anda abipolitseinikule politseiametniku korraldusel õigus joobeseisundis isik kainenema toimetada. Samuti oli selle ettepaneku eesmärk, et abipolitseinikul oleks võimalik iseseisvalt rakendada viibimiskeeldu. Komisjon selle muudatusettepaneku esimest poolt arvestas, teist poolt mitte. Muudatusettepanek nr 3 oli õiguskomisjonilt, kes täiendas Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut arvestades abipolitseiniku seaduse § 16 lõiget 1 korrakaitseaduse §-ga 42 ja andis abipolitseinikule õiguse politseiametniku korraldusel meetmeid võtta ehk joobes isik kainenema toimetada. Muudatusettepanek nr 4 on abipolitseiniku õiguse kohta hoida Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori või tema volitatud isiku loal abipolitseinikule väljastatud erivahendit või relva erandkorras alaliselt abipolitseiniku elukohas. Muudatusettepanek nr 5 puudutas suuresti liiklusseaduse muutmist. Politsei- ja Piirivalveametil ning samuti valla- ja linnavalitsusel on selle ettepaneku kohaselt võimalik kohaldada teisaldatud sõidukitele korrakaitseaduse §-s 53 sätestatud erimeedet, kui Politsei- ja Piirivalveamet on auto teisaldanud ja valvega hoiukohta või politseiasutusse viinud, kui juht on juhtimisest kõrvaldatud või kui kohapeal on puudunud võimalus sõidukit üle anda omanikule või valdajale ning esineb veel sama paragrahvi lõikes 2 sätestatud eeldus. Põhiline probleem oli selles, et väga paljud autoomanikud ei läinud erinevatel põhjustel

oma autole järele ja pärast pöörati parklatast riigi ehk PPA vastu. Muudatusega täiendatakse seadust viisil, mis võimaldab teisaldatud sõiduki müüa või hävitada korraaitseaduse §-s 53 sätestatud korras. See õigus antakse PPA-le ning valla- või linnavalitsusele, sest mõlemal on tulenevalt liiklusseaduse §-st 196² õigus teisaldada sõiduk valvega hoiukohta või politseiasutusse liiklusseaduse §-s 92 sätestatud alusel ja korras.

Mida otsustati? Ettepanekud olid saata eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks, teine lugemine lõpetada ning saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, ja panna eelnõu 18. veebruaril 2015 lõpphääletusele (kõik otsused olid konsensuslikud). Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on esitatud viis muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon ei ole arvestanud, ettepanek ei kuulu hääletamisele. Muudatusettepanek nr 2 on Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on osaliselt arvestanud. Muudatusettepanek nr 3 on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 4 on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanek nr 5 on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 724 teine lugemine lõpetada. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud ja teine lugemine lõpetatud.

30. Kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (750 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 30 on Vabariigi Valitsuse algatatud kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 750 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Õiguskomisjon arutas seda eelnõu kahel korral. Esiteks toimus arutelu teisipäeval, 13. jaanuaril 2015, kui eelnõu arutelu jäi poolikuks, komisjon otsuseid vastu ei võtnud ja otsustas jätkata menetlust. Järgmine arutelu toimus 20. jaanuaril, kui sisuline arutelu puudus ja võeti vastu ainult menetluslikud otsused. Need olid järgmised: teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks 2015 (poolt 4, vastu 0, erapooletuid 0), teha ettepanek teine lugemine lõpetada (poolt 4, vastu 0, erapooletuid 0), saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 18. veebruariks (poolt 4, vastu 0, erapooletuid 0) ning teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele (poolt 4, vastu 0, erapooletuid 0). Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Ühtegi küsimust ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud, me ei vaata neid siis ka läbi. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 750 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

31. Prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu 802 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Seda eelnõu arutas Riigikogu õiguskomisjon oma koosolekul 27. jaanuaril. Ma ei hakka väga pikalt teie aega viitma, kuna selle eelnõu kohta sisulisi muudatusettepanekuid ei tulnud. Aga kuna eelnõu on pikalt menetluses olnud, siis tehti paar tehnilist muudatust. Selle asemel, et rääkida 1. veebruarist, mis nüüd on juba minevik, räägime eelnõus paaris kohas edaspidi 1. aprillist. See ongi kogu muudatus, mis eelnõus võrreldes esimese lugemisega on tehtud. Aga peale seda, kui me need asjad olime läbi vaadanud, otsustasime komisjonis järgmist:

saadame selle eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks, s.o tänaseks, teeme ettepaneku teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 18. veebruariks. Meil on ettepanek panna eelnõu 18. veebruaril lõpphääletusele. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Oli esitatud üks muudatusettepanek, vaatame selle läbi. Muudatusettepanek on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 802 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

32. Täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (803 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane 32. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 803 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! See eelnõu pälvis õiguskomisjonilt palju suuremat tähelepanu ja nõudis rohkem tööd, ka muudatusettepanekuid oli rohkem. Aga ma ei hakka väga üksikasjalikult kõigel peatuma, sest need materjalid on kättesaadavad. Ma räägin lihtsalt seda, et me arutasime seda eelnõu kõigepealt 29. jaanuaril ja siis me arutasime seda uuesti veel 9. veebruaril. Põhjus, miks me tegime seda sellisel moel, oli see, et 29. jaanuaril me tegelikult keskendusime päris pikalt kahele vaidluspunktile.

Esiteks, suhteliselt revolutsiooniline otsus on see, et me oleme otsustanud tekitada elatisvõlgnike registri. 29. jaanuaril me rääkisimegi sellest, et tuleks võib-olla luua uus register. Hiljem Justiitsministeerium uuris seda asja ja selgus, et ka täitemenetluse registrit saab kohandada nii, et selles saaks teha päringuid, mille abil saab teada, kas konkreetsel inimesel on elatisvõlgnevus ja kui suur on selle jääk.

Me otsustasime teha selle registri avalikuks selles mõttes, et seal saaks päringuid teha igäüks, kes ennast ID-kaardiga identifitseerib. ID-kaart on vajalik ka selleks, et inimene, kelle kohta päring tehakse, saaks teada, kes tema vastu huvi on tundnud. Aga põhimõtteliselt tekib niimoodi register, kust ka teised võimalikud võlausaldajad, näiteks pangad, saavad inimesele krediidi hinnangu andmisel kontrollida elatisvõlgade olemasolu.

Teine oluline või sisuline, ütleme isegi, et revolutsiooniline muudatus, mis on esimese ja teise lugemise vahel tehtud, on järgmine. Ma pean nüüd nimeliselt tänama ühte kolleegi, kes küll praegu saalis ei viibi, aga ma loodan, et ta vaatab meid oma toas teleri vahendusel. Rein Lang oli tulnud õiguskomisjoni asendusliikmeks ning juhtis tähelepanu ühele asjale, millele paraku keegi teine ei olnud mõelnudki. Esialgu oli meil plaanis rääkida elatise maksimisest kitsendatult kui lastele makstavast elatistest. Aga perekonnaseaduse loogika kohaselt makstakse elatist ka täiskasvanud töövõimetutele lastele ja seda maksavad lapsed ka vanematele, kui need on töövõimetud. Nii et selles mõttes eelnõu raamistik laienes. Me ei hakanud siin perekonnaseadusega vastuolu otsima, vaid nüüd on elatisvõlgnevus võimalik mitte ainult laste, vaid ka täiskasvanud töövõimetute laste ja vanemate puhul, nagu perekonnaseaduses on ette nähtud. Kõik need sanktsioonid, mida me siin ette näeme, ja kogu see riiklik surve, mille me lisame elatisvõlgnevuse sissenõudmiseks, kehtib nüüd ka nende kategooriate korral. Need olid kõige põhilisemad ja huvitavamad punktid.

Peale seda, kui me olime need oma kahel koosolekul läbi arutanud, tegime järgmised menetluslikud otsused. Me otsustasime saata selle eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks, s.o tänaseks (konsensuslik otsus). Tegime ettepaneku teine lugemine lõpetada (konsensuslik otsus). Ettepanek on saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 18. veebruariks 2015 (konsensuslik otsus) ja panna eelnõu sel päeval lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, Valdo Randpere! Kas kõnesoove on? Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta on juhtiv-

komisjon teinud seitse muudatusettepanekut ja neid kõiki on täielikult arvestatud. Vaatame need ühekaupa läbi. Kõik need on õiguskomisjonilt ja juhtivkomisjon on neid täielikult arvestanud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 803 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

33. Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (810 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane päevakorrapunkt nr 33 on Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 810 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme Jüri Morozovi!

Jüri Morozov

Austatud istungi juhataja! Seaduseelnõu 810, politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teise lugemise ettevalmistamine toimus komisjonis 27. jaanuaril. Selle Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu esimene lugemine oli 21. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 26. jaanuar ja selleks ajaks esitas ühe muudatusettepaneku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. 27. jaanuaril osalesid komisjoni töös Päästeameti peadirektori asetäitja Tauno Suurkivi, Siseministeriumi personalipoliitika osakonna õigusnõunik Svetlana Meister, korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna õigusnõunik Marju Aibast ning sisejulgeolekupoliitika osakonna õigusnõunik Eero Svarval. Komisjonile saatis kirja ettepanekutega eelnõu muutmiseks Riigi- ja Oma-valitsusasutuste Töötajate Ametiühingute Liit. ROTAL-i esimees Kalle Liivamägi osales komisjoni istungil.

Kuna sellel komisjoni istungil tehti ka menetlusotsused, millest üks nägi ette jätkata arutelu komisjonis 9. veebruaril, siis toimus veel üks istung, kus tehti lisaks üks muudatusette-

panek. Kokku tegi komisjon selle eelnõu kohta 15 muudatusettepanekut. Kiiresti ja lühidalt tutvustan neist olulisemaid. Osa muudatusettepanekuid on tehnilised, need puudutavad sõnade või pealkirjade muutmist.

Aga võib-olla peaks ära märkima, et probleemina oli üleval muudatusettepanek nr 8, mis käsitleb info kogumist. Eelnõu § 2 punktis 14 täiendatakse päästeteenistuse seaduse § 7² lõikega 2¹: "Päästeasutusel on päästeteenistuja teenistusse võtmisel õigus küsida päästeteenistuja laste, vanemate, abikaasa, temaga abieluga sarnanevas suhtes oleva elukaaslase või perekonnaseaduse alusel tema ülalpidamisel olevate isikute ees- ja perekonnanime, isikukoodi, isikukoodi puudumise korral sünniaega ja -kohta ning kontaktandmeid." Päästeteenistuse seaduse § 7² lõike 2¹ täpsustuse kohaselt kogutakse sättes loetletud isikuandmeid eesmärgiga tagada päästeteenistujatele sotsiaalsed tagatised, näiteks päästeteenistuja hukkamise korral. Isikuandmete kaitse seadusest tulenevalt võib isikuandmeid koguda üksnes määratletud õiguspäraste eesmärkide saavutamiseks.

Teine muudatus, mille üle pikalt ja tõsiselt arutati, oli muudatusettepanek nr 10, mis lõppkokkuvõttes sätestab päästeteenistujate töötaja arvestust, eelkõige öötöö arvestamist. Seaduseelnõu esialgselt tekstist jäeti välja sõnastus, et öötöö arvestatakse põhipalga hulka. Nii et ka edaspidi toimub see eraldi arvestusena.

Ütlen ära, millised otsused komisjon oma 27. jaanuari istungil tegi. Otsustati sedamoodi: meil on ettepanekud saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, s.o 11. veebruariks, teine lugemine lõpetada, saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 18. veebruariks ja panna eelnõu lõpphääletusele. Need otsused olid konsensuslikud. Ühte otsust ma juba enne tutvustasin, see puudutas eelnõu arutelu jätkamist 9. veebruaril. Hetkel kõik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! On üks küsimus. Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Päästeametnike kartus, et lisatasu öötöö eest ära kaob, on nende muudatustega nüüd maha võetud. Kas ma saan õigesti aru?

Jüri Morozov

Just, nii see on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on 15 muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt ja neid kõiki on arvestatud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 810 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

34. Võlaõigusseaduse, tarbijakaitse- seaduse ning õppetoetuste ja õppe- laenu seaduse muutmise seaduse eelnõu (786 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie järgmine päevakorrapunkt, nr 34, on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse, tarbijakaitse seaduse ning õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse eelnõu 786 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Jüri Morozovi!

Jüri Morozov

Proua juhataja! Head kolleegid! Eelnõu 786 oli komisjonis esimest korda arutelul läinud aasta 1. detsembril, teist korda arutasime seda 20. jaanuaril ja kolmandat korda 27. jaanuaril s.a. Selle töö tulemusena on eelnõu kohta tehtud viis muudatusettepanekut, mida ma põgusalt tutvustan.

Muudatusettepanek nr 1 on puhtalt tehniline täpsustus. Eelnõu pealkirja täiendatakse selle seaduse pealkirjaga, mida eelnõusse lisatav § 3 muudab.

Sisuline muudatusettepanek on nr 2, mis räägib sellest, kuidas tarbija sissenõudmiskulusid hüvitab. Siin on ära määratud hinnad ja vahemikud, millal milliseid määrasid rakendatakse. Eelnõu eesmärk on tagada, et tarbijalt nõutavad sissenõudmiskulud ei oleks ebamõistlikult suured ega kujutaks endast võlausaldajale võimalikku lisatuluallikat. Sel eesmärgil on eelnõus sissenõudmiskulude hüvitisele sätestatud kindlad ülempiirid. Nimetatud ülempiirid, eelkõige lepingu kehtivuse ajal rakenduv viie euro suurune ülempiir, võivad aga osutada liiga piiravaks olukorras, kus tuleks võlgnevusest teada anda ka kohustuse

solidaarvõlgnikule, näiteks kaaslaenusajale või käendajale, ja ka tagatise andjale. Solidaarvõlgnikku või tagatise andjat on oluline teavitada selleks, et ta oleks samuti teadlik tarbija maksehäirest, mis võib tulevikus tema õigusi ja kohustusi mõjutada. Näiteks on käenduse korral põhivõlgnik ja käendaja solidaarvõlgnikud ning võlausaldajal on võimalus nõuda kogu võlgnevus sisse kas põhivõlgnikult või käendajalt. Muudatuse eesmärk on tagada, et eelnõuga seatavate sissenõudmiskulude ülempiiride tõttu ei jäta võlausaldaja teavitamata tarbijaga sõlmitud lepingu solidaarvõlgnikku või tagatise andjat lihtsalt põhjusel, et seadusega ette nähtud ülempiiri sisse ei mahu nii tarbija kui ka solidaarvõlgniku või tagatise andja teavitamisega seotud kulutused. Seetõttu täpsustatakse võlaõigusseaduse § 113² lõikes 1, et sissenõudmiskulude hüvitis suureneb iga solidaarvõlgniku või tagatise andja kohta viie euro võrra ehk samas suuruses, milles võib tarbijalt nõuda lepingu kestel sissenõudmiskulude hüvitamist. Lõikes 2 tuuakse eraldi välja, et punktides 1–3 nimetatud sissenõudmiskulude hüvitist võib nõuda tarbijaga sõlmitud lepingu alusel ning lisaks iga solidaarvõlgniku või tagatise andja kohta. Selle kohta, ma usun, on nüüd piisavalt selgitusi antud.

Muudatusettepaneku nr 3 eesmärk on muuta eelnõu § 1 punkti 6 ja sõnastada see järgmiselt: "§ 403 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses: "(2¹) Käesolevas jaos sätestatud kohaldatakse ka varem sõlmitud tarbijakrediitilepingu muutmise kokkuleppele, millega kaasneb maksetähtaja tasuline edasilükkamine või täiendavate tasude maksmine.""

Muudatusettepanek 4 näeb ette täiendada eelnõu § 3 järgmises sõnastuses: "§ 3. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse § 21 lg 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: "(3) Riigi poolt krediidasutusele tasutud summa maksab laenusaja või tema käendaja või pantija, kui kokku on lepitud uues maksegraafikus, riigile käesoleva seaduse § 16 lõikes 5 toodud intressi riigi poolt krediidasutusele tasutud laenusumma tagastamata jäägilt.""

Viies muudatusettepanek käsitleb seaduse jõustumise aega, milleks on 1. oktoober 2015.

Menetluslikud otsused on sellised, et me tegime ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda 11. veebruariks, meil on ka ettepane-

kud teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 18. veebruariks ning panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, Jüri Morozov! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on tulnud viis muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt, need kõik on täielikult arvestatud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 786 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

35. Korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu (833 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu 833 esimene lugemine. Riigikogu juhatajale on saanud taotlus, et ettekandega saaks varem teatatud justiitsminister Andres Anvelt asemel esineda põllumajandusminister Ivori Padar. Ma palun ettekandeks kõnetooli põllumajandusminister Ivori Padari!

Ivori Padar

Austatud proua juhataja! Head Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus on Riigikogule edastanud korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on täita täielikult Eesti Vabariigi võetud kohustust ühineda lisaprotokolliga ja täita korruptsioonivastase organisatsiooni GRECO sellekohast soovitusi. Lisaprotokollis käsitletakse vahekohtunike ja rahvakohtunike altkäemaksu kriminaliseerimist. Nii vahekohtunike kui ka rahvakohtunike poolt altkäemaksu võtmine, samuti nendele altkäemaksu andmine on Eesti seaduste kohaselt karistatav. Lisaprotokolliga ühinemisel on tähendus eeskätt rahvusvahelise koostöö seisukohalt. Sellega näitame rahvusvahelisel areenil, et ka meil on need tegevused taunitavad ja peavad olema kriminaliseeritud.

Lisaprotokoll täiendab korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni, mille liige on Eesti Vabariik alates 2001. aastast. Konventsiooni lisaprotokoll on ratifitseerinud või sellega ühinenud 36 riiki, lisaks on selle allkirjastanud kümme riiki. Nagu meile kõigile teada, kuulub Eesti riikide korruptsioonivastase ühenduse GRECO liikmete hulka. GRECO liikmesriigid hindavad perioodiliselt vastastikku korruptsiooni ennetamist ja karistamist puudutava koostöö täitmist. GRECO annab hindamise tulemusel liikmesriikidele soovitusi, mille täitmisest tuleb perioodiliselt aru anda. Ka GRECO on eelnevatel aastatel Eestile soovitanud tunnustada kuriteoks vahekohtunike aktiivne ja passiivne altkäemaks. Sellega seoses soovitas GRECO ka ratifitseerida korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokoll. Lisaprotokolliga ühinemiseks ei ole vaja muuta riigisiseseid õigusakte, kuna selles sisalduvad kriminaliseerimise kohustused on juba täidetud. Kriminaliseeritud on nii riigisiseste kui ka välismaiste vahekohtunike aktiivne ja passiivne altkäemaks ning rahvakohtunike aktiivne ja passiivne altkäemaks. Konventsiooni lisaprotokolliga ühinemine tuleb otsustada seadusega, kuna lisaprotokoll täiendab ja seeläbi muudab Riigikogus ratifitseeritud konventsiooni. Täna teid tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ühtegi küsimust ei ole. Suur tänu, põllumajandusminister Ivori Padar! Kaasettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni liikme Jüri Morozovi!

Jüri Morozov

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! See eelnõu, korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu numbriga 833, oli õiguskomisjoni päevakorras esmaspäeval, 26. jaanuaril. Kohal olnud justiitsminister Andres Anvelt ja ministri nõunik Kristen Kanarik tutvustasid eelnõu. Ma tänan ka põllumajandusministrit, kes siin teile ette luges, mis selle eelnõu sisu on. Komisjonis suurt arutelu eelnõu üle ei toimunud. Eestis on need asjad reguleeritud ja selle konventsiooniga liitumisel probleeme ei ole. Seetõttu tegi komisjon järgmised menetluslikud otsused. Meil oli ettepa-

nek saata eelnõu täiskogu päevakorda täna- seks, 11. veebruariks (selle poolt hääletas 5 komisjoni liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud). Teiseks on meil ettepanek esimene lugemine lõpetada (5 poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud). Kolmandaks on meil ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. veebruar (poolt oli samuti 5 komisjoni liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud). Neljandaks otsustati saata eelnõu teisele lugemisele, kui esimene lõpetatakse, 18. veebruariks (5 poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud). Viiendaks teeme ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele (5 poolt, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud). Ettekandjaks otsustati määrata Jüri Morozov. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 833 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. veebruari kell 13.

36. Eesti Vabariigi valitsuse ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vahelise peakorteri kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (839 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

36. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vahelise peakorteri kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 839 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli siseminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! 24. juunil 2009 esitas Euroopa Komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu, millega asutatakse amet õiguse, vabaduse ja turvalisuse valdkonna suure-

mahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks, mis edaspidi olgu nimetatud ametiks. Ameti loomise ajendiks said probleemid suuremahuliste IT-süsteemide arendamisel Euroopa Liidus. Komisjon, liikmesriigid ja Euroopa Parlament olid veendunud, et tulemuslik ja kulu-efektiivne IT-arendus nõuab spetsiaalse kompetentsikeskuse loomist. 30. novembril 2009 algatati Euroopa Liidu justiits- ja siseasjade nõukogu istungil protsess ameti asukoha otsustamiseks ning huvitatud liikmesriigid pidid esitama sooviavalduse hiljemalt 31. detsembriks 2009. Sooviavalduse esitasid kaks riiki: Eesti ja Prantsusmaa. Kahe riigi läbirääkimiste tulemusel esitasid Eesti ja Prantsusmaa ühis- pakkumise ning 12. septembril 2011. aastal võttis Euroopa Liidu üldasjade nõukogu vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega asutatakse Euroopa amet vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks, mille asukoht on Eestis ja Prantsusmaal.

Ühispakkumise kohaselt paikneb Tallinnas ameti peakorter, strateegiline planeerimine, arendustöö ja juhtimine ning Strasbourgis on andmekeskus. Eesti lähtus kandideerimisel ameti asukohariigiks põhimõttest, et me soovime Tallinnasse Euroopa Liidu agentuuri, mis vastab meie riigi kuvandile, ja selle ameti, euroopapärase lühendiga eu-LISA, paiknemine Tallinnas aitab seda kuvandit tugevdada. Just seetõttu soovime olla ametile heaks koduks. Eesti lubas oma pakkumises ehitada ametile bürooruumid kuni sajale inimesele ja anda need tasuta ameti kasutusse ning samadel tingimustel anda ametile ka ajutised bürooruumid alalise asukoha valmimiseni, samuti asutada Tallinnasse Euroopa kool ja toetada ametit oma toetusmeeskonnaga ameti loomisel ja töötajate siin sisseelamisel. Eesti on täitnud oma lubadused ajutiste bürooruumide, Euroopa kooli ja toetusmeeskonna kohta. Alalise hoonega seotud küsimusi praegu lahendatakse, selleks sõlmisid Siseministerium ja Riigi Kinnisvara AS omavahel koostöölepe. Praegu oleme esitanud ametile mitu võimalikku peakorteri asukohta ja lähiajal amet loodetavasti oma valiku teeb. Alaliste valduste rajamiseks on riigi eelarvestrateegias aastateks 2014–2017 ette nähtud 8,4 miljonit eurot.

Ameti loomisel oli peamine ülesanne Euroopa Liidu sisejulgeolekule olulise tähtsusega

Schengeni infosüsteemi SIS II, viisainfosüsteemi VIS ja varjupaigataotlejate sõrmejälgede andmebaasi EURODAC süsteemide operatiivjuhtimine ja arendamine. Lisaks on ametile pandud ülesanne jälgida IT-alast teadus- ja innovatsioonitegevust. Ameti tegevus on käivitunud väga edukalt ja see on andnud juba praegu võimalusi mõelda ameti tegevuse laienemise peale. Eesti usub, et Euroopa Liidu huvides on arendada välja IT-süsteemide kompetentsikeskus, kes on suuteline viima kokku avaliku ja erasektori ning andma nõu poliitika kujundamisel. Selleks on vaja arendada edasi ametit, mis on meie hinnangul selleks kõige sobivam asutus. IT-le spetsialiseerumine Euroopa Liidu tasandil võimaldaks Euroopa Liidu üleselt märkimisväärselt kokku hoida kulusi ning pakkuda tervele Euroopa Liidule senisest paremat ja stabiilsemat IKT-teenust ja nõustamist. Kindlasti julgustab edukalt toimiv kompetentsikeskus Euroopa Liidu institutsioonide piiriüleseid digitaalseid teenuseid arendama ja kasutusele võtma, mis on Eesti ja loomulikult kogu Euroopa Liidu huvides. Ameti peakorteri paiknemine just siin, Tallinnas, aitab kaasa ka Eesti IT-mõtlemise eksportimisele Euroopa Liidu institutsioonidesse.

Ameti esimesed töötajad alustasid oma tööd juulis ja augustis 2012 ning konkursiga valitud peadirektor alustas tööd 2012. aasta lõpus. Praegu töötab Tallinna peakorteris üle 45 inimese, kuid kindlasti on siin kasvupotentsiaali. Ameti tegutsemise alus Eestis on aga just praegu parlamendi laual olev peakorteri kokkulepe. Sellise lepingu sõlmimine asukohariigiga on ette nähtud ameti asutamise alusmääruses ning sellised lepingud on olemas sisuliselt kõigil Euroopa Liidu agentuuridel. Läbirääkimised peakorteri lepingu teksti üle algasid juba detsembris 2011, kui Euroopa Komisjon esitas Eestile oma kokkuleppe eelnõu. Eesti poolt osales läbirääkimistel siseministri loodud töögrupp, kuhu kuulusid Siseministeriumi, Välisministeriumi, Riigikantselei, Haridus- ja Teadusministeriumi, Rahandusministeriumi ning Riigi Kinnisvara AS-i esindajad.

Kokkuleppe eesmärk on reguleerida ameti staatust, ametile ja tema töötajatele antavaid immunitete ja privileege ning sätestada ameti ja Eesti ametiasutuste koostöö põhimõtted. Ametile ja tema töötajatele antakse eesõigus ja

puutumatus oma ülesannete sõltumatuks täitmiseks. Erinevalt tavalistest diplomaatilistest eesõigustest ja puutumatusest ei ole siinjuures kokkuleppe osapoolte huvi mitte vastastikkuse põhimõtte järgimine, vaid ameti iseseisev, tõhus ning sekkumiskartuseta toimimine. Soovin siinjuures märkida, et puutumatus kehtib ainult siis, kui ameti töötajad täidavad oma tööülesandeid. Suuremad vaidlused läbirääkimiste käigus olid kokkuleppe artikli 12 lõike 3 üle, mis käsitleb ameti koosseisulist personali. Paljudes riikides kehtib sarnaste sõlmitud kokkulepete kohaselt ameti töötajatel esimeste aastate jooksul pärast tööleasumist käibemaksuvabastus, millega Eesti valitsus nõus ei olnud. Samas pidime mõtlema, kuidas muuta ametis töötamine atraktiivsemaks, eriti arvestades konkurentsi IT-valdkonnas. Kompromissina leidsime, et on mõistlik maksta ameti tegevusdirektorile ja koosseisulistele töötajatele, kes ei ole Eesti alalised elanikud, ühekordset hüvitist, et hõlbustada neil enda sisseseadmist Eestis.

Vabariigi Valitsus kiitis teie laudadel oleva kokkuleppe heaks 11. detsembril 2014 ja kokkuleppe allkirjastati Tallinnas 2014. aasta 19. detsembril. Sellega olen ülevaate andnud. Loomulikult loodan, et parlament seda ratifitseerimisprotsessi toetab, et Euroopa Liidu IT-agentuuri eu-LISA asukoht Tallinnas saaks kinnitatud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Teile on laekunud ka küsimus. Palun, Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Äkki te teate natukene selle suurepärase ameti ajalugu. Millest talle nii suurejooneline ja pidulik nimi on tekkinud?

Hanno Pevkur

Aitäh! See nimi on tekkinud tulenevalt tema kohustustest. Kaks süsteemi, VIS ja EURODAC, on üleeuroopalised. Samamoodi on isikute vabadusega seotud õigused selgelt eu-LISA põhiülesanne, siia kuuluvad Schengeni infosüsteem ja viisainfosüsteem. Teisisõnu kuulub siia alla see, kuidas Euroopa Liitu tullakse ja millised on Euroopa Liidus toimivad liikumisreeglid. Teatavasti on Euroopa

Liidu üks põhialustest isikute vaba liikumine. Nii et väga palju sellest oli olemasolevate süsteemidega seotud, aga ma väga loodan, et sellise suurejoonelise nime taga peitus ka Euroopa Komisjoni soov vaadata tulevikku. Meie oleme Euroopa Komisjonile korduvalt märku andnud, et eu-LISA-l on potentsiaali kasvada suuremaks ja võtta üle ka teisi seni Euroopa Liidu üleseid IT-süsteeme, mida võiks koordineerida Tallinnas.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Kõik on selge, rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, minister Hanno Pevkur! Kaasettekandeks palun kõnetooli väliskomisjoni liikme Andre Sepa!

Andre Sepp

Austatud istungi juhataja! Head vähesed saalis viibivad kolleegid! Teie ees on seaduseelnõu 839, mille sisu on lühike: ratifitseerida juurdelisatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Vabandusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vaheline peakorteri kokkulepe, mis on allkirjastatud 2014. aasta 19. detsembril. Olgu mainitud, et see kõlav ja pateetiline nimi tuleneb Euroopa Liidu aluslepingutest, mis on saatnud meid terve selle aja, kui me oleme Euroopa Liidus olnud. Nagu siseminister selgitas, see nimetus tuleneb ka Schengeni ruumi nõuetest.

Väliskomisjon arutas seda teemat 26. jaanuari istungil. Komisjoni istungil osalesid siseminister Hanno Pevkur ja Riigikantselei Euroopa Liidu asjade direktori asetäitja Piret Lilleväli. Siseminister tutvustas põhjalikult assotsieerimislepingu sisu ja selle eesmärgi ning vastas komisjoni liikmete küsimustele. Need puudutasid peamiselt Eesti riigi kohustusi, lepingu erisusi – tegemist on välislepinguga ja komisjoni huvitasid erisused võrreldes teiste analoogsete kokkulepetega – ning agendatuuri töötajatele ettenähtud hüvitisi.

Väliskomisjon tegi konsensuslikult menetluslikud otsused. Esiteks otsustasime saata eelnõu 839 täiskogu päevakorda esimesele lugemisele kolmapäevaks, 11. veebruariks. Komisjoni ettepanek on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Teiseks on meil Riigikogu juhatusel ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks reede, 13. veebru-

ruar kell 16. Kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek saata eelnõu teisele lugemisele kolmapäevaks, 18. veebruariks. Väliskomisjoni otsusega määrati eelnõu ettekandjaks teie ees seisev väliskomisjoni liige Andre Sepp. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 839 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. veebruari kell 16.

37. Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu (838 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane viimane päevakorrapunkt, nr 37, on Vabariigi Valitsuse algatatud Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 838 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli keskkonnaminister Mati Raidma!

Mati Raidma

Austatud istungi juhataja! Hea Riigikogu! Ka praegu on päevakorras rahvusvaheline teema. Viimase punktina on mul au teile esitleda Keskkonnaministeeriumis ettevalmistatud Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu, mille eesmärk on ratifitseerida Kyoto protokoll Doha muudatus. Eesti ratifitseeris ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni Kyoto protokoll 2002. aastal. 2012. aasta detsembris toimus Dohas konverents, kus võeti vastu Kyoto protokoll muudatused. Kyoto protokoll ja Doha muudatuse eesmärk on võidelda globaalse soojenemise vastu. Doha muudatusega kehtestati Kyoto protokoll teine kohustusperiood aastateks 2013–2020. Selles nähakse ette Kyoto osalriikidele, sh Eestile, õiguslikult siduvad kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgid. Kyoto protokoll teiseks perioodiks võttis õiguslikult siduva kohustuse 38 osalist. Euroopa Liidule ja selle liikmesriikidele on kehtestatud eesmärk vähendada aastatel 2013–2020 kasvuhooonegaaside keskmist heit-

kogust 20%. Euroopa Liit, selle liikmesriigid ja Island on leppinud kokku, et täidavad oma kohustusi ühiselt. Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide heitkoguste vähendamise kohustused põhinevad 2009. aastal vastu võetud Euroopa Liidu kliima- ja energiapaketil aastani 2020. Kuna Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide heitkoguste vähendamise kohustused põhinevad juba rakendataval, Euroopa Liidus kehtival kliima- ja energiapaketil, siis ei kaasne Doha muudatuse ratifitseerimisega Eestis täiendavat heitkoguste vähendamise kohustust ja seega ei lisandu kohustusi ka ettevõtetele ega riigile. Doha muudatuse jõustumiseks peavad Kyoto protokollil 192 osalisest kolm neljandikku ehk 144 riiki muudatuse heaks kiitma. Millal see muudatus täpselt jõustub, ei ole võimalik öelda, 2014. aasta lõpuks oli muudatuse heaks kiitnud 23 riiki. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid annavad peale ratifitseerimismenetlusi lepingukirjad ühel ajal hoiule ja see peab juhtuma aegsasti enne Pariisi kliimakonverentsi, mis toimub 2015. aasta detsembris. Austatud Riigikogu, palun teil eelnõu toetada!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu ettekande eest! Kas ettekandjale on küsimusi? Ühtegi küsimust ei ole, kõik on selge. Kaasettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas Kyoto protokollil Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 838 26. jaanuaril. Keskkonnakomisjonile tulid eelnõu tutvustama Keskkonnaministeriumi kliima- ja kiirgusosakonna juhataja Jörgen Talkop ning nõunik Anne Mändmets. Nii nagu minister juba eelnevalt ütles, Kyoto protokollil ja Doha muudatuse eesmärk on võidelda globaalse soojenemise vastu. Doha muudatuse ratifitseerimisega ei kaasne Eestile heitkoguste vähendamise lisakohustust, sest Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide heitkoguste vähendamise kohustused põhinevad juba 2009. aastal Euroopa Liidus vastu võetud kliima- ja energiapaketil.

Minister andis eelnõust põhjaliku ülevaate, ma ei hakka seda üle kordama. Mainin mõnda küsimust, mida komisjonis ministeeriumi

esindajatelt küsiti. Minister ka siin mainis, et Kyoto protokollil on 192 osalist ja 144 neist peavad selle protokollil heaks kiitma. Komisjonis kõlas küsimus, mis juhtub selle ühe neljandikuga, kes ei nõustu protokollil ratifitseerimisega. Kahjuks või õnneks peab see üks neljandik selle lepinguga leppima. Väga suurt arutelu selle seaduseelnõu üle ei toimunud. Kordan üle kõige tähtsama, et Eestile ei teki lisakohustusi.

Lõpuks tulen menetluslike otsuste juurde. Komisjon tegi ettepaneku saata eelnõu 838 Riigikogu täiskogu päevakorda 11. veebruariks (see oli konsensuslik otsus), eelnõu esimene lugemine lõpetada (konsensuslik otsus) ja määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. veebruar (ka see oli konsensuslik otsus). Kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek saata eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogusse 18. veebruariks (konsensuslik otsus) ja panna eelnõu lõpphääletusele (konsensuslik otsus). Need olid keskkonnakomisjoni otsused ja lühike ülevaade arutelust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud ettekandja, tänan teid sisuka ja sümpaatse ettekande eest! Minu küsimus on võib-olla korralduslik. Kas te oskate selgitada, kuidas see nüüd nii äkitsi juhtus, et see eelnõu sedasi just nimelt eelviimasel nädalal meie menetleda on? Mis sellise ajavaliku tingis?

Erki Nool

Aitäh! Seda komisjonis ei arutatud, miks sellega nii kiire on, aga liikmesriigid peaksid selle muudatuse oma parlamentides ratifitseerima enne selle aasta lõppu. Ilmselt tahetakse see eelnõu sellel kevadel ära menetleda, enne kui Pariisis see konverents toimub. Sellest see ilmselt tuli. Loomulikult, kui me vaatame Riigikogu toimimist, siis näeme, et kindlasti jõuaks ka uus koosseis selle eelnõu ilusasti ära menetleda. Aga kuna need dokumendid olid ministeeriumil juba valmis tehtud ja see otsus Eesti riigile lisakoormust ei tekita, siis ei ole selle eelnõu menetlemine väga keeruline.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel täpsustavaid küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Erki Nool! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõne-soove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 838 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. veebruari kell 12.

Head kolleegid, tänane istung on lõppenud ja päevakord on ammendatud. Soovin kõikidele kena õhtu jätku!

Istungi lõpp kell 18.23.

Istungi kestus 5 tundi ja 23 minutit.

Juhataja

Jüri Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 12. veebruar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu

2. Maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu (830 SE) kolmas lugemine

3. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (782 SE) teine lugemine

4. Kalapüügiseaduse eelnõu (801 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, minister ja head külalised, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu neljanda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita. Teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 63 Riigikogu liiget ja puudub 38.

1. Olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu

Aseesimees Laine Randjärv

Tänase päevakorra esimene punkt on olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutelu. Tutvustan teile arutamise korda. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 153 järgi määras juhatus väliskomisjoni ettepanekul olulise tähtsusega riikliku küsimusena välispoliitika arutamiseks järgmise korra. Kõigepealt on välisminister Keit Pentus-Rosimannuse ettekanne kuni 30 minutit, järgnevad küsimused ja vastused kuni 30 minutit. Seejärel on väliskomisjoni esimehe Marko Mihkelsoni ettekanne kuni 20 minutit, küsimused ja vastused kuni 20 minutit. Riigikogu liige võib esitada kummalegi ettekandjale ühe suulise küsimuse, järgnevad läbirääkimised, kus

sõna võtavad ainult fraktsioonid. Me läheme arutelu juurde. Ma palun ettekandeks kõnetooli välisminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Austatud külalised! Eesti riigi kestmine igavesti, julgeoleku kindlustamine, meie inimeste kaitsmine kodust eemal, Eesti majanduse kasvamisele kaasaaitamine, demokraatiat, inimõigusi, õigusriigi põhimõtteid, vabadust hoidev ja edendav väärtuste ruum, meie riigi mõjukuse kasv – need on Eesti välispoliitika eesmärgid ja aluspõhimõtted.

Miks ma tänast välispoliitika ettekannet selliselt alustan? Sest viimase aasta jooksul on ilmselt meil kõigil olnud need eesmärgid õige mitmel korral eriti teravalt mees. Ma alustan täna sellest, et tänada igauhte, kes on aidanud kaasa ja teinud võimalikuks selle, et me saame praegu, siin ja täna öelda, et meie julgeolek on kindel. See tänu on suunatud Eesti inimestele, kelle panus on aidanud meil oma julgeolekut tugevdada. See tänu on suunatud meie liitlastele, kes meid toetavad, aga ka kõigile neile, kes Eestile liitlasi, sõpru ja toetajaid leides ning neid hoides iga päev pingutavad. Aitäh!

Täna seisame silmitsi Vene agressiooniga Ukrainas. See on mõjutanud ja mõjutab ka edaspidi kõige otsesemalt meie kahe- ja mitmepoolseid suhteid, tegevust nii meie regioonis kui ka laiemalt. Samal ajal on laiemas Euroopa lõunanaabruses jõude, mis vastustavad täielikult meie väärtusi. Kolmandaks, üha teravamalt seisame silmitsi globaalsete arenguküsimustega, mille lahendamine vajab meie aktiivset panust. Just need on teemad, mis minu tänast ettekannet raamivad.

Alustan mõistagi sellest, mis viimastel nädalatel-kuudel, viimastel päevadel tõenäoliselt igas Eestimaa otsas kõige rohkem hinge kraabib. See on 2000 kilomeetri kaugusel käiv sõda. Meie hinnang Venemaa agressioonile Ukraina vastu on ühene – see on rahvusvahe-

liste suhete alusprintsipiide, rahvusvahelise õiguse ränk rikkumine, mis on toonud nüüdseks endaga kaasa juba üle 5000 hukkunu. Piire on muudetud jõuga. Poolteist miljonit inimest on olnud sunnitud kodust lahkuma. Poolteist miljonit inimest! Sellisel tegevusel peab olema hind ja seda hinda peab tasuma see, kes vastutab.

Kas konflikt Ukrainas tuli meile täieliku üllatusena? Ei tulnud. Meenutan, et 2010. aastal Riigikogus vastu võetud julgeolekupoliitika aluste dokumendis öeldakse, et Venemaa on oma eesmärkide saavutamiseks valmis kasutama ka sõjalist jõudu. Sellise järelduse tegime 2008. aasta Vene–Gruusia sõja järel. Aga kõnekas oli juba aasta 2002, kui Venemaa sisuliselt peatas oma vägede väljaviimise Moldovast ja Gruusiast, rikkudes nii OSCE raames endale võetud kohustusi kui ka üht Euroopa julgeoleku alusprintsipi, nimelt asukohariigi nõusoleku põhimõtet võõrvägede paigutamisel. Paraku näeme, et niisugune reeglite rikkumine, naaberriikide suveräänsuse mitteastamine on olnud iseloomulik Venemaa käitumisele alanud 21. sajandil tervikuna. Seda viga, mida rahvusvaheline üldsus tegi Gruusia sõja järel, kui kiirustati Putini Venemaaga partnerlussuhteid taastama, ei tohi enam korrata. Režiim, mille toetusel tapetakse tsiviilelanikke ja annekteeritakse territooriume, ei ole partner. Ei ole partner seni, kuni käitumine ei muutu – ei muutu reaalses elus, mitte lihtsalt paberil.

Kollektiivse julgeolekuarhitektuuri, st NATO, aga ka Euroopa Liidu toimimine ja tugevdamine on reaktsioonina viimaste aegade sündmustele olnud vajalik, kiire ja kohane. Nagu NATO Walesi tippkohtumisel defineeriti, on alliansi tugevdatud kohalolek meie regioonis kui alliansi uus tavaolek, *the new normal*, uus normaalsus. Võtame NATO-s ette samme, mis on juba suurendanud meie regiooni, st mõistagi ka Eesti julgeolekut. Ma pean silmas liitlaste kohaloleku ja alliansi võimete suurendamist. Eelmise aasta maikuu algusest olid Ämari lennubaasis Taani hävitajad, mille augustis vahetasid välja Saksamaa lennukid. Praegu on kohal Hispaania. Alates kevadest on Eestis püsivalt kohal olnud ka USA maaväe üksused. Eesti on omalt poolt valmis pakkuma liitlaste üksustele tuge. Me oleme valmis seda tegema ja teeme lisaks reeglits olevale 2% kaitsekulutustele, mis tähendab, et sel aastal

ületavad meie kaitsekulutused juba 2% SKT-st. Me võtame oma kohustust ja vajadust julgeolekusse panustada tõsiselt. Eelseisva NATO Varssavi tippkohtumiseni jäänud aja jooksul on julgeolekupoliitilises plaanis meie jaoks kolm kõige olulisemat Walesi tippkohtumise otsustega seotud sammu: esiteks, nende otsuste elluviimine, teiseks, elluviimine ja kolmandaks, elluviimine.

Austatud Riigikogu! Eeloleval suvel möödub 75 aastat Wellesi deklaratsioonist, millega USA kinnitas, et ei tunnusta Balti riikide ebaseaduslikku liitmist Nõukogude Liiduga. Nõndasamuti ei tunnusta meie Krimmi annekteerimist Venemaa poolt. On loomulik, et Euroopa ja Ameerika Ühendriigid on selles küsimuses üksmeelil ning samamoodi mõtleb suur osa maailmast.

Kuni hiljutise eskalatsioonini Ukrainas on olnud Eesti kindel toetus kriisi lahendamise kaheerõpemelisel lähenemisel – esiteks, poliitilise lahenduse leidmine ja, teiseks, pidev surve sanktsioonide näol. Diplomaatilised jõupingutused, mis loodetavasti nendel hetkedel viivad ka esimeste kokkulepeteni, on väärt tunnustamist. Aga nagu varasemad kogemused kinnitavad, on otsustava tähtsusega võimalike kokkulepete ellurakendamine. Samasuguse tähtsusega edasise suhtes oleks ka nende ellurakendamise puudumine. Euroopa Liidu sanktsioonirežiimi leevendamisest ei saa juttugi olla, kuni pole saavutatud reaalseid ja käegakatsutavaid tulemusi, Vene relvastuse ja sõjaväelaste väljaviimist Ukrainast ning Ukraina kontrolli taastamist oma piiride ja territooriumi üle. Kuniks sellist tulemust pole, peavad püsima jääma ka sanktsioonid, mille karmistamise ettevalmistamine on välisministrite nädalagatuse otsuse kohaselt samuti käimas.

Jaanuaris toimunud Mariupoli rünnaku ja täiendava eskalatsiooni järgsetel nädalatel on õige palju räägitud ka Ukraina kaitsevõime tugevdamisest relvastusabiga. Relvastusabi andmise otsus on iga riigi enda teha. Vaja võib minna selliseid sõjalisi võimeid, mida, tõsi küll, Eestil endal pakkuda poleks. Kui üle 12 tunni väldanud diplomaatilise jõupingutuse tulemusena sünnivad kokkulepped, siis võiks nende ellurakendamine selle küsimuse aktuaalsust vähendada. Kindlasti on tarvis otsuse tegemisel lähtuda sellest, et tulemuseks poleks mitte veelgi suuremad kaotused, vaid nende

ärahooldmine, konflikti lõpetamine, mitte selle laienemine.

Kiiret abi vajab ka Ukraina majandus. Lähiaastatel on finantseerimise lisavajadus hinnanguliselt 15 miljardit eurot. Tahe Ukrainat aidata on olemas. Meiegi ootame doonor-konverentsi kokkukutsumist, mis aitaks täpsustada ka meie enda edasisi samme.

Eesti abi Ukrainale ulatus möödunud aastal miljoni euroni. Olukorra halvenemise tõttu oleme seda summat käesolevaks aastaks rohkem kui kahekordistanud – kavandanud esialgu 2,35 miljonit. Ukrainlastel endil tuleb jõuliselt reformida. Tuleb võidelda korrupsiooniga, sama jõuliselt tugevdada demokraatiat ja õigusriiki, sest on väga selge, et reformid on Ukraina tugevnemise vältimatu eeldus.

Kuidas on lood Eesti ja Venemaa kahepoolsete suhetega? See kõlab praegusel ajal peaaegu et retoorilise küsimusena. Millised saavad olla kahepoolsed suhted agressiivse naabriga? Üks iseloomulik näide on, et Venemaa transponderiteta sõjalennukid on rikkunud nii Eesti kui ka teiste põhjamaade õhupiire. Mis eesmärgil selliseid aktsioone tehakse? Muu hulgas on kindlasti üks soov ühiskonnas stressitaset tõsta ja närvilisust tekitada, ühiskonda psühholoogiliselt destabiliseerida. Nendele näidetele lisandub hulk Venemaa vaenulikke ja rahvusvahelist õigust rikkuvaid samme, millest teravaim on kaitsepolitseinik Eston Kohvri röövimine Eesti territooriumilt ja tema jätkuv ebaseaduslik kinnipidamine Venemaal. Me oleme Eston Kohvri röövimise küsimuse tõstatanud nii Venemaaga kahepoolselt kui ka ÜRO-s, OSCE-s, Euroopa Nõukogus ja Euroopa Liidus. Meie liitlased on seda teinud oma kahepoolses suhtluses Venemaaga. See juhtum iseloomustab kahjuks liigagi täpselt praegust lääneriikide ja Vene suhete madalseisu. Eston Kohvri vabastamise nimel pingutavad Eestis kõik asjassepuutuvad ametkonnad. Meie hoiame seda küsimust rahvusvahelises üldsuses päevakorral seni, kuni ta on Eestisse naasnud.

Näiteid tehnilise tasandi koostööst Venemaaga võime leida. Meil on tõised kontaktid keskkonna, piiriülese koostöö, tolli- ning teisteski valdkondades. Samal ajal oleme aga pidanud Euroopas tõsiselt mõtlema sellele, kuidas end kaitsta valesid levitava Venemaa propaganda eest. Ühendkuningriigi, Eesti, Leedu ja Taani selleteemaline initsiatiiv on

saanud positiivset vastukaja nii teistelt liikmesriikidelt kui ka Euroopa Komisjonilt. Aga meil endalgi tasub meeles pidada, et Kremli mõjusfäärist tulevatesse nn uudistesse ja seal väidetusse tasub ja tuleb suhtuda äärmise skeptisega. Nende väga kiire levitamise asemel tasub fakte pähe esitatut enne usaldusväärsetest allikatest kindlasti kontrollida.

Kokku võttes, nagu näitas ka aasta tagasi siinsamas saalis peetud arutelul räägitu, ei ole me soovinud Venemaa isoleerimist, kuid Venemaa on ennast ise laiemast Euroopa julgeolekuarhitektuurist isoleerinud ja muutunud seda ohustavaks teguriks. Selle üsna tumedates toonides teema lõpetuseks tahan rõhutada, et hoolimata suurenenud pingetest on Eesti kaitsitud välise sõjalise ohu eest, olgu selleks kas hübriid- või konventsionaalsed ohud. Meie julgeolek NATO-s ja Euroopa Liidus on tagatud.

Hea Riigikogu! Enne geograafiliselt kaugemate, aga sisult sama oluliste temade juurde siirdumist tulen veel kord Euroopa Liidu juurde. Möödunud aasta kolme esimese kvartali jooksul ulatus Euroopa Liidu majanduskasv 0,3%-ni. Käesolevalt aastalt oodatakse umbes 1,5%-list kasvu. See annab märku, et Euroopa on taas pöördumas tugevnemise teele.

On selge, et Euroopa ja euroala vajavad praegu häid uudiseid. Viimati oli selleks kahtlemata Leedu saamine euroküpseks. Mitmed senised finantsabiprogrammi riigid on tulnud rahaturgudele tagasi. See lisab kindlustunnet ning annab tunnistust ka struktuurireformide ja aruka kokkuhoidupoliitika edukusest. Esimest korda pärast 2008. aastat vähenes liikmesriikide eelarvete koondpuudujääk mullu allapoole 3% SKT-st. Headest uudistest hoolimata ei ole majanduskasv Euroopas aga taastunud oodatud tempos, seda näiteks investeeringute nappuse tõttu. Selles kontekstis on Euroopa Komisjoni aasta lõpus välja pakutud 315 miljardi euro suurusele investeerimisprogrammile arusaadavalt seatud väga kõrged ootused.

Eesti räägib Euroopa Liidu arengusuundades kaasa ja suunab seeläbi uniooni tulevikku. 1. märtsil valitakse Riigikogu, mille tööperioodi jooksul valmistatakse ette Eesti Euroopa Liidu eesistumist, mis algab juba vähem kui kolme aasta pärast. See seab meile mõistagi kõrgendatud vastutuse ja pakub võimaluse anda enam hoogu teemadele, mida me ise

esmatahtsaks peame. Euroopa Ülemkogu eesistuja Donald Tusk ütles hiljuti Eestit külastades: "Eesti inspireerib, olles üks kõige uuenduslikumaid ning tehnoloogiliselt arenenumaid demokraatlikke riike maailmas, rääkimata digitaalse arengu eestvedamisest Euroopa Liidus." Just eriti digitaalse ühisturu edendamise, aga ka siseturu tõhusam töölepanek tervikuna on need alad, kus meil on nii enne kui ka pärast Euroopa Liidu eesistumist kandev roll ja kus meile pannakse põhjendatult kõrgeid ootusi. Me saame näidata oma head koostöövõimet ja seista Euroopa ühishuvide eest, kus Euroopa asi ongi Eesti asi.

Praegu on Euroopa pilgud suunatud Lätile, praegusele eesistujale. Läti on seadnud Euroopa Liidule tänuväärset ambitsioonikad sihid, eesmärgid, mis kattuvad paljuski sellega, mida ka Eesti oluliseks peab. Üks nendest on Euroopa Liidu naabruspoliitika.

Milline on idapartnerluse tulevik? Seda küsimust on viimasel ajal õige palju küsitud. Meie läheme maikuu Riias toimuvale idapartnerluse tippkohtumisele sooviga anda partneritele motivatsiooni liikuda Euroopaga lõimumisel edasi. Mäletame tõenäoliselt kõik hästi, kuidas kesk- ja idaeurooplasi innustas reforme tegema konkreetne Euroopa perspektiiv, see teadmine, et ühiskonna arenguks vajalike reformide elluviimise järel on lõimumine samu väärtusi kandvate riikidega võimalik. Aga me mäletame tõenäoliselt sedagi, mis tundega me ise lugesime 1994. aasta detsembris ilmunud Financial Timesi, kus teatati, et Balti riigid ei saa Euroopa Liitu, sest see toidaks asjatult nende lootusi julgeolekugarantiidele, nende andmine aga provotseeriks Venemaad. Me jääme oma valikule kindlaks. Praegu on meie moraalne kohustus toetada riike ja olla eestkõnelejaks nendele, kes on nüüdseks teinud samasuguse valiku euroopaliku ühiskonnakorralduse kasuks. Jah, muidugi tuleb neil ära teha suur hulk esialgu ebamugavatena tunduvaid ja raskeid reforme. Aga neil riikidel peab olema teadmine, et kui nad vajalikud reformid ära teevad, on ukSED neile avatud. Valik ja otsus on ja peab olema konkreetse riigi enda teha. Just sellepärast toetame ka idapartnerlusriikidele suunatud poliitika suundade paremat diferentseerimist ning ambitsioonikamate ja ettevalmistustega kaugemale jõudnud riikide, nagu Gruusia, Moldova ja Ukraina, jul-

gustamist. Individuaalselt tuleks käsitleda ka teisi idapartnerlusriike – Armeeniat, Aserbaidžaanit ja Valgevenet. Käegakatsutav tulemus Riias peaks tähendama viisavabadusega edasi liikumist Gruusia ja Ukraina puhul.

Austatud Riigikogu! Mainisin juba solidaarsust. Liitlastevaheline solidaarsus on väga mitmetahuline nähtus. Me peame kaasa mõtlema – ja mitte ainult kaasa mõtlema, vaid ka panustama – nendel teemadel, mis esmapilgul jäävad meist kaugemale. On selge, et peale Venemaa-Ukraina konflikti mõjutab Euroopa julgeolekut suurel määral lõunanaabruses toimuv, kus ma näen kaht strateegilist probleemi. Esiteks, meil on jätkuvalt ebastabiilne Lähis-Ida. Lähis-Ida rahuprotsessis ei ole toimunud positiivset nihet. Oleme näinud mitmeid ühepoolseid samme, mis pole viinud lahendusele lähemale. Peale selle on aastaid väldanud kodusõda Süürias andnud võimaluse ISIL-i taoliste terroristlike rühmituste esilekerkimiseks. See terroriorganisatsioon suutis möödunud aastal laiendada oma kontrolli mitmete Iraagi ja Süüria alade üle. Veelgi enam, ISIL-ile on truudust vandunud rühmitused Liibüast ja Egiptusest kuni Pakistani ja Malaisiani. Rõhutan, et ISIL-i vastane võitlus ei ole lääne ja islami vaheline asi. Neis operatsioonides osalevad lääneriikide kõrval mitmed araabia riigid. Otseselt Euroopat ohustavad siit värvatud välisvõitlejad, kelle tagasipöördumisel koju võivad olla hukatuslikud tagajärjed, nagu pidime hiljuti kogema Pariisi terrorirünnakute puhul.

Eesti kuulub koos 60 riigiga ISIL-i vastasse koalitsiooni. Me oleme toetanud Iraagi Kurdistani piirkondliku valitsuse relvajõude laskemoona annetamisega. Samuti oleme abistanud ÜRO tegevust Iraagis ning Süüria pagulaste humanitaarolukorra leevendamist. Eesti logistikaekspertid on aidanud ehitada pagulalaagrit Jordaania ja me oleme osalenud Türki ja Süüria piiril ÜRO missioonil.

Äärmiselt oluline on ennetada välisvõitlejate liikumist Lähis-Ida konfliktipiirkondadesse. See puudutab otseselt ka Eestit. ÜRO võttis möödunud sügisel vastu välisvõitlejaid käsitleva resolutsiooni, mida praegu valmistume riigisiselt rakendama. Justiitsministeeriumis on iga hetk valmimas analüüs, mis täpsustab vajalike seadusmuudatuste ulatust. Teiseks, akuutne kriis olukord Liibüas mõjutab kogu Saheli stabiilsust ning võimendab äärmuslaste

tegevust alates Boko Haramist Nigeerias kuni Al-Shababini Somaalias. Liibüa on ka üks peamine lähtepaik Euroopasse siirduvatele paadipõgenikele. Arvestades sellise olukorra mõju Aafrikale ja Euroopale, tuleb Liibüa kriisile leida püsiv lahendus. Me oleme rahul, et viimastel kuudel ÜRO juhtimisel tehtud jõupingutused laiapõhjaliste läbirääkimiste alustamiseks on andnud ka esimesi positiivseid tulemusi.

Nagu juba mainitud, on kõigi nende pingekollete tõttu üha teravamaks muutumas pagulaste küsimus. Suurima surve all on Vahemereäärsed Euroopa riigid. Sealsete rändevoogude haldamine on kogu Euroopa Liidu ühine probleem. Eesti on jätkanud rahalise ja tehnilise toetuse andmist selle lahendamiseks. Me toetame Euroopa Liidu välispiiride haldamist koordineerivat agentuuri Frontex nii ekspertidega kui ka osaledes aktiivselt operatsioonides, koolitustel ja võimekuse arendamise meetmetes. Sel aastal osalevad Eesti eksperdid ja piirivalve kiirkaater Vahemerel ühisoperatsioonil Triton. Globaalse julgeoleku seisukohalt on oluline ka, et hiljemalt juulikuu tähtajaks suudetaks jõuda konstruktiivse tulemuseni E3+3 Iraani tuumakõnelustes.

Austatud Riigikogu! Eesti julgeoleku kindlustamiseks oleme võtnud aktiivse rolli rahvusvahelistes organisatsioonides ja mitmepoolsetes suhetes. Oleme osalenud ja osaleme praegugi NATO, ÜRO ja Euroopa Liidu missioonides. Ka Vene-Ukraina konflikti puhkemise järel ei taha me muutuda julgeoleku tarbijateks. Seetõttu peame panustama mitmesugustesse sõjalistesse, humanitaar- ja tsiviilmissioonidesse. Nii toodame julgeolekut väljaspool oma kodupiirkonda.

Eelmise aastaga jõudis lõpule NATO ISAF-i operatsioon Afganistanis, mis oli alliansi ajaloo suurim. Jätkame koos NATO liitlaste ja partneritega tegevust uue väljaõppemissiooni raames. ÜRO missioonidest on Eesti kaitsevälased praegu Lähis-Idas ja Malis. Riigikogus on arutusel Eesti osalemine Liibanonis ÜRO missioonil, mille raames teeme lähemat koostööd Soomega.

Teatavasti on meil peale kahepoolsete heade ja oluliste suhete mitmeid koostööraamistikke nii Soome kui ka teiste Põhjala ja Balti naabritega. Möödunud aasta oli Eestile muu hulgas ka Läänemere aasta, sest me juhtisime

korraga kolme regionaalset struktuuri – Balti koostööd, Põhja-Balti koostööd ja ka Läänemere maade Nõukogu. Kolme Balti riigi omavahelises koostöös on põhiohk praktilistel projektidel. Aastaga astusime suure sammu edasi digiallkirjade vastastikuse kasutamise suunas ja edenesime õige olulisel määral ka Rail Balticu suunal.

Regionaalses mõtmes on üks keskne teema mõistagi energiajulgeolek. Koostöö Ameerika Ühendriikide ja Eesti vahel laiemalt on väga aktiivne ning hõlmab pea kõiki valdkondi alates kaitsekoostööst ning lõpetades haridus- ja teadusalaste ühisprojektidega. Selge julgeolekupoliitiline mõõde on meie jaoks ka transatlantilisel kaubandus- ja investeerimispartnerlusel, mille raames astuti 2014. aastal suur samm Euroopa Liidu ja USA vahelise kaubanduslepingu sõlmimise suunas. Loodame väga, et need kõnelused jätkuvad tempokalt, sest lepingu jõustumine võiks olla selle aasta, aga ka kümnendi kõige olulisem pikaajalise positiivse välispoliitilise mõjuga sündmus.

Austatud Riigikogu! Eesti äridiplomaatia tegevusväli on aasta-aastalt laienenud nii geograafilise ulatuse kui ka ettevõtete aktiivsuse mõttes. Ettevõtetele pakuvad tuge nii saatkonnad kui ka EAS-i esindajad. Laiendasime võimalusi toetada Eesti ettevõtjaid Kesk-Aasias ja araabia riikides. Meie diplomaadid resideerivad nüüd Aserbaidžaanis ja ajutiselt ka Saudi Araabias. Tihenened suhtluse tõttu Moldovaga otsustasime möödunud aastal lähetada diplomaadi Chisinausse.

Me oleme edasi arendanud Eesti saatkondade võrgustikku ja taristut. Mõne nädala eest oli mul au avada Eesti kõige uuem saatkonnahoone Pekingis. Sellel aastal avame saatkonna Kagu-Euroopa suurima riigi pealinnas Bukarestis, mis Euroopa Liidu ja NATO välispiiril asudes mängib Euroopa julgeoleku kujundamisel märkimisväärset rolli. Möödunud aastal avasime ajaloo esimese Eesti saatkonna Ladina-Ameerikas, Brasiilias, mis on mõeldud kontaktide ja majandussidemete edendamiseks. Üheks populaarsemaks Eesti kodanike reisi-, aga ka töösihiks on Austraalia, kus sellel aastal tõstame oma esindatuse taset peakonsulaadist saatkonnani.

Konsulaarjuhtumitest ei saa ma täna kuidagi mainimata jätta Indias kohtuasja lõppemist ootava 14 Eesti laevakaitsja asja. See on

äärmiselt kahetsusväärne lugu, mis on eba-mõistlikult pikaks veninud ja seetõttu varju-tamas ka Eesti ja India varasemaid väga häid suhteid. Jätkame Eesti kodanike toetamist selles asjas niivõrd, kui see on Eesti riigi võimuses, ja ootame Indialt olukorra lahendamist, et Eesti mehed saaksid naasta koju neid ootavate perede juurde.

Austatud Riigikogu! Euroopa Liit on selle aasta kuulutanud arengu aastaks ja pühendanud selle arenguabile. Eesti kaal arenguabi pakujana on aasta-aastalt kasvanud. Möödunud aastal küündis Välisministeeriumi rahastatud arenguabi 9,8 miljoni euroni ja tänava kasvab see veel 2,1 miljoni võrra. Valdava osa arenguabist suunasime Afganistani, Ukrainasse, Gruusiasse, Moldovasse, Valgevenesse, Kõrgõzstani, Armeeniasse ja Tadžikistani. Aga abi jagus ka mujale, näiteks Palestiinasse ja Tuneesiasse, kus toetame e-valitsuse arendamist. Oluline on lisada, et arenguabi projektides osalemine pakub kindlasti lisavõimalusi Eesti ettevõtetele. Samuti on tunduvalt kasvanud Eesti panus humanitaarabi andjana, see ulatus 2014. aastal 2,7 miljoni euroni.

Nüüd maailmaorganisatsioonist, ÜRO-st. Selle aasta kaks kõige olulisemat oodatavat kokkulepet puudutavad 2030. aastaks seata-vaid uue kestliku arengu eesmärgid ja Pariisis sõlmitavat üleilmset kliimakokkulepet. Mõlema siht on ju tegelikult sama: ressursisäästlikum majandusmudel, mis aitaks ka kõige keerulisemates oludes olevates piirkondades elujärke parandada.

Kuidas veepuuduse, kõrbestumise või veetaseme tõusu tõttu äärmuslikesse tingimustesse jäävate riikide areng ka siinset piirkonda mõjutada võib, ei vaja ilmselt pikemat selgitamist. Kliimakaalutlustele lisaks on seatavatel eesmärkidel ka teine oluline põhjus – vajadus edendada majandust nappe ja taastumatuid ressursse kokkuhoidlikult ja võimalikult väikest jälge maha jätval viisil. Maailma rahvastik kasvab. Soov parema elujärje ja elatus- taseme järele kasvab. Tarbimine paisub. Taastumatut loodusvara kuskilt juurde aga ei tule. See tähendab, et võitjad on tulevikus ikkagi need, kes suudavad võimalikult vähestest ressursidest võimalikult puhtalt ja võimalikult suure lisandväärtusega välja pigistada. Eestil on võimalik selles vallas ka oma kogemusi jagada. Kogu meie e-teenuste ja e-riigi areng

on üks nendest näidetest, kuidas ressursse säästes vähemaga rohkem teha. Ka kasvu- hoonegaaside õhkupaiskamist oleme Eestis suutnud vähendada 1990. aastaga võrreldes pea kaks korda, ilma et meie majanduse areng sellest kuidagi kannatanud oleks. Nimetan veel kolmandagi põhjuse CO₂ emiteerimise ja fos- siilsest energiast sõltuvuse vähendamise toetu- seks. See seostub taas julgeolekuga. Suurem vabadus taastumatust, enamasti kaugel asuva- test allikatest pärinevast fossiilenergiast annab hädavajaliku vabaduse riikidele, kes muidu võivad oma välise energiasõltuvuse tõttu avas- tada ennast kriitilisel hetkel manipuleerita- vatenä.

Eesti toetab ambitsioonika, õiguslikult siduva ja võimalikult paljusid maailma riike hõlmava kliimakokkuleppe sõlmimist Pariisis. Peale kestliku arengu keskendumise Eesti oma ÜRO-suunalises tegevuses jätkuvalt inimõi- guste kaitsele. Märksõnadeks on naiste ja laste õigused, põlisrahvaste olukord ja väljendus- vabadus. Väljendusvabadusega haakub ka internetivabadus. Internetivabaduse koalitsioo- ni eestvedajana korraldame eelmise aasta kevadel Tallinnas esindusliku rahvusvahelise arutelu ja konverentsi. Tallinna tuli kokku üle 400 osavõtja 62 riigist, kellest paljud olid esin- datud väga kõrgel poliitilisel tasemel. Konve- rentsil vastu võetud nn Tallinna agenda reastab soovitud, kuidas edaspidi internetivabadust kaitsta.

Lugupeetud Riigikogu! Eesti on seadnud eesmärgiks saada aastatel 2020–2021 ÜRO Julgeolekunõukogu mittealaliseks liikmeks. Liikmesus Julgeolekunõukogus on iga riigi jaoks pingutus, aga annab võimaluse rääkida kaasa oluliste otsuste tegemisel. Töö Eesti kandidatuuri heaks jätkub ka eelolevatel aasta- tel ja kindlasti on tulevasel Riigikogul võima- lus sellele kaasa aidata.

Head kuulajad nii siin saalis kui ka eemal! Eesti välis- ja julgeolekupoliitiline seisund on praegu kindel. Selle nimel on aastakümneid tehtud pühendunud välispoliitilist tööd. Kuid nagu tõestasid möödunud 12 kuud, peame olema ärksad ning märkama ohtusid õigel ajal. Me peame tegutsema julgeoleku kindlustamise nimel nii siinsamas kodus kui ka kodust eemal. Me peame olema valmis valesse suunda kisku- vaid muutusi ennetama ja muutunud oludele adekvaatselt reageerima. Ma tänan Riigikogu

praegust koosseisu, et välispoliitika on püsinud teie tähelepanu all, et koostöö on parlamendi, Eesti diplomaatide ja Välisministeeriumi vahel olnud sedavõrd ladus. See on olnud Eesti jaoks tähtis.

Eesti riigi kestmine igavesti, meie julgeoleku kindlustamine, meie inimeste kaitsmine kodust eemal, Eesti majanduse kasvamisele kaasaaitamine, demokraatiat, inimõigusi, õigusriigi põhimõtteid, vabadust hoidev ja edendav väärtuste ruum, meie riigi mõjukuse kasv, meie riigi kestmine igavesti – need on meie välispoliitika eesmärgid. Julgeolek algab meist enestest, meie soovist olla kaitstud, kanda vastutust ja kaitsta vabadust. Täna kuulamast!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me asume küsimuste juurde. Kordan, et vastamine kestab kuni 30 minutit. Palun, Ene Ergma!

Ene Ergma

Suur tänu, proua välisminister, ettekande eest! Minul on üks probleem. Probleem on selline, et tuleval esmaspäeval olen ma Soome Eduskunna praeguse spikri härra Eero Heinäluoma kutsel Helsingis. Minuga on soovinud kohtuda ka Soome president härra Sauli Niinistö ja kaks eksspiikrit. Ma tahaksin küsida teie käest ühe väga lühikese küsimuse: kuidas te hindate praegusel ajahetkel Eesti ja Soome omavahelisi suhteid?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh, proua Ergma! Ma küll ei tea, kuidas sellele küsimusele lühidalt vastata. Kõigepealt ma soovin teile väga edukat visiiti ja edu nendel kohtumistel! Väga lühike vastus sellele küsimusele oleks, et ma hindan neid suhteid väga headeks. Soome on meie jaoks väga lähedane ja oluline partner. Õigupoolest on meie ühiskonnad väga mitmel tasemel väga-väga põhjalikult läbi põimunud. Nii et kui te soovite lühikest vastust, siis vastus on, et need suhted on väga head.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Eestile kui Euroopa Liidu liikmesriigile ja väikeriigile on tähtis Euroopa Liidu ühtne välis- ja julgeolekpoliitika. Eestile on tähtis, kui Euroopa räägib ühel häälel. Sestap ma küsin teilt, välisminister, missugune on teie seisukoht Ukraina kriisi lahendamisel nn Normandia printsiiibil, kus laua taga istuvad Saksamaa, Prantsusmaa, Venemaa ja Ukraina president. Venemaale on alati meeldinud formaat, et rääkida kahepoolselt ja mitte Euroopaga tervikuna. Mina leian, et see on väga printsiipaalne küsimus. Ma tahaksin teada, milline on Eesti seisukoht selle formaadi puhul, kus Venemaaga räägivad Ukraina saatuse üle Merkel ja Hollandi ning mitte Tusk ja Mogherini.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kõigepealt, kõik need mitmesugused formaadis kohtumised, mille teema on Venemaa agressiooni lõpetamine ja olukorra lahendamine kohapeal, peavad toimuma nii, et eelkõige on Ukraina see, kes peab nendes aruteludes, kohtumistel, läbirääkimistel olema selliselt esindatud, et kaitstud on Ukraina huvid, et tagatud oleks Ukraina terviklikkuse põhimõte. Mis puudutab konkreetseid formaate, konkreetseid arutelusid ja läbirääkimisi, siis see, et Saksamaa ja Prantsusmaa on võtnud enda kanda erakordselt keerulise rolli, on kindlasti asi, mida tuleb tunnustada. Loomulikult käib see kõik väga tihedas koostöös Euroopa välisteenistusega, ka Euroopa kõrge välispoliitilise esindajaga. Nagu te teate, on kõik 28 välisministrit kogunenud selle aasta jooksul juba kolm korda, et arutada nii konkreetse hetke olukorda kui ka võimalikku edasiliikumist, võimalikke lahendusi. Me oleme üsna värskest võtnud vastu otsuse, et kuna reaalselt ei ole näha, et Venemaa kavatseks täita neid kohustusi, mida ta paberil on võtnud, siis on vaja liikuda edasi survemeetmetega, sanktsioonidega. Euroopa Liidu ühtsus kõikide nende arutelude käigus on olnud väga oluline, on püsinud ja on olnud märkimisväärne. Kindlasti olete märganud, et enne iga kohtumist kas Euroopa Liidu välisministrite või ka ülemkogu tasandil me kuuleme spekulatsioone, kuidas see ühtsus hakkab murenema, et ei ole kindel, kas see ühtsus püsib. Nende spekulatsioonide levitajad on kindlasti väga huvitatud, et see

ühtsus mureneks. Siiani on neil tulnud selles väga tõsiselt pettuda. Seda suunda ja põhimõtet, et ühtsus säiliks, peame meie Eestis väga oluliseks. Tõepoolest, seni on ta säilinud.

Kui nüüd veel kord teie küsimuse alguse juurde tulla ja konkreetsele formaadile viidata, siis ma arvan, et see pingutus, mida need kaks Euroopa Liidu riiki – Saksamaa ja Prantsusmaa – on teinud ja teevad, väärrib igal juhul tunnustust. Aga nagu ma ka oma ettekandes ütlesin, kriitilise tähtsusega on, et need edasiminekid kajastuksid ka realselt kohapeal, et konflikt Ukrainas tõepoolest lõpeks ja kannatustele, mida siamaani on tekitatud, tuleks lõpp.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud välisminister! Täna on kindlasti enamiku Euroopa ja muu maailma pilgud suunatud Minskile ja seal öö läbi, 14 tundi kestnud läbirääkimistele, mis, nagu me just kuulsime, lõppesid osalise kompromissiga. Milline on praegu Eesti seisukoht Ukraina küsimuses ja selles, kuidas Ukrainat nende muredes abistada? Milliseid sõnumeid oled sina viinud oma kolleegidele, partneritele teistest riikidest ja millise seisukoha me võiksite lähitulevikus võtta selles suhtes, kas relvi anda või mitte anda? Kus me täna seisame?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma pean tunnistama, et me oleme hetkel teiega personaalselt veidi ebavõrdses olukorras, sest siin teie ees olles ei ole mul olnud võimalik ega kohane jälgida samaaegselt oma telefoni tulevaid teateid, meile või uudiseid Minskist. Nii et mul on väga keeruline kommenteerida hetkeolukorda Minskis, kuivõrd ma päris viimaste minutite uudistega tõesti kursis ei ole. Aga ütlen veel kord, et kui läbirääkimistel, mis kestsid kogu öö ja kauemgi, jõutakse kas või osalise tulemuseni, osalise kokkuleppeni, siis kriitilise tähtsusega on ikkagi see, et realselt, päris elus Ukrainas kohapeal olukord paraneks, et need kokkulepped, mis sõlmitakse selleks, et Ukraina terviklikkus, suveräänsus oleks tagatud, realselt ellu viidaks. On arusaadav, nagu ma ütlesin juba oma ettekandes, et senikaua kuni Venemaa

kontrollitav tegevus Ukrainas ei näita realselt märke, et Ukraina saab taastada kontrolli oma piiride üle, et Ukraina olukord muutub taas normaalseks, ei saa me rääkida survemeetmete kas leevendamisest või lõpetamisest, vaid vastupidi. Välisministrid on andnud väga selge mandaadi sanktsioonide, survemeetmete täiendavaks karmistamiseks just seetõttu, et Venemaale jätkuvalt survet avaldada. Teistsugust võimalust olla ei saagi, sest ütlen veel kord: olukord Ukrainas kohapeal on see, mis on kriitiline ja mis peab saama lahenduse.

Mis on need sõnumid, mida me oleme omalt poolt Ukrainale ja ka meie partneritele nii Euroopa Liidus kui väljaspool seda andnud võimaliku abi kohta, selle abi kohta, mida meie Ukrainale anname? Nagu teada, oleme ka varem, juba eelmisel aastal panustanud sisepõgenike olukorra leevendamisse. Me oleme aidanud nii Kiievi meelevalduste käigus kui ka Ida-Ukraina sõjategevuses kannatanuid. Me oleme toimetanud Ukrainasse toiduabi. Me pakume ka oma eksperdikogemusi reformide läbiviimise alal, sest arusaadavalt on Ukrainal praegu väga lühikese ajaga vaja teha väga suur hulk reforme, et see ühiskond, riik tugevamaks saaks. See on see, millega me kindlasti peame jätkama ja jätkata soovime. See on põhjus, miks me oleme antavat abi sel aastal rohkem kui kahekordistanud ja miks me pidevalt ka partneritele rõhutame, et Ukraina majanduslik toetamine on ülitähtis. Riik on sõjas. Kahjud, mida kanda tuleb, on väga- väga suured, humanitaarolukord teatud piirkondades on väga hull, nii et majandusabi on kindlasti vajalik ja väga oluline.

On arusaadav ja me teame, et Ukraina vajab abi ka relvastuses. Nii nagu on teada ja on korduvalt välja öeldud, Eestil endal sellist konkreetset relvastusabi, mida Ukraina vajab, sinna saata võimalik ei ole. Iga riik ise peab tegema otsuse, kas ja millist abi ta Ukrainale osutada saab, seda otsust mõne teise riigi eest teha ei ole võimalik. Aga selge on see, et Ukraina abi vajab, ja seda abi tuleb talle sellisel moel, et Ukraina ühiskond ja riik püsiks, ka pakkuda. Mis puudutab konkreetset relvastusabi osutamist, siis me kõik loodame taas, et see väga pikk ja pingeline läbirääkimiste voor lõpeb sellise tulemusega, et relvastusabi osutamine ei oleks enam nii aktuaalne. Me ei tea, kas see tulemus saab selline olema või ei saa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud proua minister, suur tänu teile ettekande eest! Te pühendasite selle enamasti Euroopale, mis on muidugi absoluutselt arusaadav. Aga just praegu käivad läbirääkimised Minskis, täna on koos Euroopa Liidu Ülemkogu ja homme oleme võib-olla juba teises olukorras. Seetõttu ma küsin ühe teise regiooni kohta, mida te ainult põgusalt mainisite, nimelt Aasia kohta. Aasia regioon on väga kiiresti ja jõudsalt kasvav nii majanduslikult kui ka globaalselt, see on kasvav regioon julgeoleku mõttes. Juba praegu on Aasia riikide kaitsekulutused suuremad kui NATO riikide omad. Millised on Eesti strateegiad Aasia regiooni suunal, millised on meie järgmised tegevused?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Loomulikult oleme huvitatud headest ja praktilistest suhetest ka Aasia regiooniga. Nagu te isegi mainisite, on arengud selles piirkonnas kiired. Seetõttu me soovime kindlasti häid suhteid, soovime olla heaks partneriks ja abimeheks näiteks meie enda ettevõtetele, kes on huvitatud selles regioonis uute võimaluste leidmisest. Igal juhul, nii kuidas see on võimalik, aitame sellele omalt poolt kindlasti kaasa.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Austatud proua minister! Ma esitan ühe küsimuse meie enda kodumaa kohta ja osaliselt võib-olla ka Iisraeli sõprusrühma esimehele. Eurooplusel on palju põhimõtteid. Üks põhimõte on, et kõik, mis puudutab holokausti, on osa Euroopa teadvusest, ja teine on kunstivabaduse põhimõte. Need kaks põhimõtet sattusid Tartu Kunstimuuseumis vastuolusse Poola näitusega, mis oli pühendatud Poola rahvusteadvuse ajaloole. Tekkis konflikt kohaliku juudi kogukonnaga. Kuidas hinnata selle konflikti olemust, tema lahenduse võimalusi? Mis see kõik siis nüüd oli?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh selle küsimuse eest! Sõna- ja väljendusvabadus on kindlasti iga demokraatliku riigi üks väga oluline põhimõte. Ma isiklikult pean seda äärmiselt oluliseks ja austan seda põhimõtet väga. Samamoodi tuleb aga austada teiste rahvaste ja rahvuste kultuuri ja ajalugu. Paljude asjade üle tehakse nalja ja tulebki nalja teha, aga inimsusvastases kuriteos hukkunud ei ole kindlasti see, kus peaks nalja tegema. Juudi kogukond on Eesti ühiskonna osa. Kui miski seda kogukonda riivab, solvab nende tundeid, solvab selles inimsusvastases kuriteos elu kaotanute või kannatanute järeltulijate tundeid, siis on see midagi, mis tegelikult häirib Eestit tervikuna. Kunstis peab olema väljendusvabadus, aga see väljendusvabadus ei tohi kellelegi haiget teha ega kannatusi põhjustada. Kui see on juhtunud, tõenäoliselt mõtlematult, siis ilmselt ei ole näituse korraldajad piisavalt tundlikult ühiskonna atmosfääri tajunud. Nii et mul on kahju, et nimetatud näitusega solvati holokausti mälestust, ja mul on väga kahju, et solvatuna tundis ennast ka Eesti juudi kogukond. Ma pean õigeks, et Tartu Kunstimuuseum need solvavad eksponaadid maha võttis, ja pean õigeks ka seda, et nad on vabandanud nende külastajate ees, kellele need konkreetset eksponaadid kannatusi põhjustasid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juhan Parts!

Juhan Parts

Aitäh! Minski kõnelused suure tõenäosusega mingit pikemaajalist lahendust ei too. Lähtepeetatsioon on rajatud liivale. Minu küsimus puudutab, sõltumata Minski kõnelustest, valitsuse seisukohta sõjalise abi andmise kohta Ukraina demokraatlikule valitsusele ja Ukraina legitiimsele armeele. Ma ei jaga seda seisukohta, mida on hakatud peale suruma, et sõjalise abi andmine on iga liikmesriigi enda otsustada. Kas Eesti huvides on poliitiliselt väljendada legitiimset õigust toetada Ukraina armeed, et nad suudaksid oma riiki kaitsta?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ukrainal nagu igal teisel riigil on õigus oma riiki ja oma inimesi kaitsta ning teistel riikidel on õigus neid selles abistada. Kui te küsite, milline on meie huvi või soov,

siis meie soov on loomulikult eelkõige see, nagu ma olen siin juba korduvalt öelnud, et see olukord, agressioon Ukrainas, mis on toonud kaasa üle 5000 inimese hukkumise, lõpeks. Ukrainat tuleb toetada viisil, et see võimalikuks saaks. Te võite arusaadavalt olla seisukohal, et te ei toeta põhimõtet, mille järgi on relvastusabi andmine iga riigi enda otsustada, aga nii ta on. Ükski riik ei saa teise riigi eest otsustada, kas abiandmine, millisel moel ja millisel määral on võimalik, seda otsust saab teha ikkagi iga riik konkreetselt kohapeal. Nagu ma ütlesin, oluline on, et sellele otsusele eelneks veendumus, et abi andmise tulemuseks on kannatuste vähendamine, nende lõpetamine, mitte nende juurdetekiitamine, et selle otsuse tulemuseks on agressiooni lõpetamine, mitte selle levik. Ukraina ise on see, kes peab täpselt defineerima, millist abi tal vaja on. Praeguse teadmise kohaselt saan ma öelda, et sellist abi, ka relvastusabi, mida Ukraina hetkel vajab, Eestil üleliia ei ole. Meil ei ole võimalik neile sellist abi pakkuda. Loomulikult me loodame, et olukord laheneb nii, et selline vajadus ei oleks enam aktuaalne, kaoks päevakorralt. Kas see nii läheb, selles osas oleme tõenäoliselt täna õhtuks või lähapäevadel juba oluliselt targemad. On selge, et kui pikalt kestnud läbirääkimised ei lõpe Ukraina olukorra reaalse paranemisega, reaalse tulemusega, siis tõuseb see küsimus kindlasti veel teravamalt päevakorrale ja muutub veel aktuaalsemaks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Maimu Berg!

Maimu Berg

Aitäh! Proua välisminister! Te vastasite Ene Ergmale, et suhted Soomega on head. Teie ettekannet kuulates ma tundsin veidi puudust sellest teemast, kui head ja missugused need suhted on, sest me teame, et need suhted pole meil mitte lihtsalt head, vaid on erilised. Aga ma tahaksin küsida selle kohta, et Eesti ajakirjandusest jääb viimasel ajal mulje, nagu oleks Eesti välispoliitika Soome suunal niisugune väikestest nagistamistest koosnev ahel. Kas see on Eesti välispoliitika uus strateegia või koguni taktika ja mis on siis selles ahelas järgmine samm?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma oleksin hea meelega käsitlenud oma ettekandes väga mitut teemat oluliselt pikemalt ja põhjalikumalt, aga paraku seavad Riigikogu töögraafik ja ajakava omad piirid. Seetõttu ei olnud võimalik kõiki neid teemasid, mida ma oleksin tõepoolest olnud valmis pikemalt käsitlema, väga detailselt arutada. Kui ma ütlesin enne Ene Ergmale vastuseks, et Eesti ja Soome ühiskond on väga mitmel tasandil tugevalt läbi põimunud, siis ma mõtlesin muu hulgas seda, et nii nagu me Eesti ühiskonnaski aeg-ajalt nagistame omavahel tõenäoliselt rohkem, kui seda vaja oleks, ja nii nagu see tõenäoliselt on üsna samamoodi Soome ühiskonnaski, on selline kohe mitte kõige-ga nõustumine, omavaheline arutamine ja arvamuste vahetamine ilmselt üsna tavapärane ka kahe väga tihedalt läbipõimunud, väga olulistes ja erilistes suhetes olevate ühiskondade puhul. Nii et Eesti ja Soome suhted, Eesti ja Soome ühiskonna läbikäimine, Eesti ja Soome ühiskonna vaheline üksteise hindamine on väga heal tasemel. Selle kohta on tõepoolest väga palju praktilisi näiteid. Me teame, et Soome on Eesti kõige olulisem ja kõige suurem majanduspartner. Me teame, et Soome astub praegu samme, et rakendada näiteks Eesti X-tee lahendusi. Selles valdkonnas on meie koostöö üks eesmärke edaspidi ühiselt, Eesti ja Soome koos, pakkuda sedasama X-tee lahendust kogu Euroopale. Me peame võimalikuks, et selle ühise projekti ja koostöö tulemusena võiks toimida turvaline Euroopa Liidu riikide andmevahetus ning rakendada seesama meie väljapakutud ühekordne andmete küsimine Euroopa Liidu tasemel. Meil on käimas ka mitu piiriülest andmevahetuse pilootprojekti, kui tuua väga konkreetseid näiteid. Me teame, et meie haridusministeeriumid on võtnud sihiks teha koostööd e-õppe arendamisel. Kultuurisuhted on läbi aegade olnud väga olulised ja head. Ka Eesti ja Soome kaitsekoostöö on väga heas seisus ja sisukas ja seda väga mitmel tasemel. Me teame, et Soome jätkab panustamist Balti Kaitsekolledžisse, konkreetselt on seal Soomest üks instruktor. Eesti ühineb Soome pataljoniga UNIFIL-i missioonil 2015. aasta kevadest kuni 2016. aasta kevadeni. Soome teeb koostööd NATO küberkaitsekeskusega, 2014. aastal oli keskuses tööl kaks eksperti. Need on ainult mõned näited sellest, kuidas,

kui tihedalt ja kui praktiliselt kaks omavahel väga tihedalt põimunud ühiskonda koostööd teevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marko Mihkelson!

Marko Mihkelson

Aitäh! Lugupeetud välisminister, tänan ettekande eest! Nagu me näeme, on Minski kõnelused praegu väga keerulises seisus ja me ei tea, kas, millisel viisil ja millise tulemuse nad annavad. Küll aga on üsna ilmne, et need ei lahenda sellist hoopis tõsisemat probleemi, milleks on Venemaa väga selgelt alustatud vastasseis, võimalik, et isegi külma sõja elemendiga tegevus lääneriikide ühtsuse lõhkumiseks, Euroopa ühtsuse lõhkumiseks, NATO ühtsuse lõhkumiseks. Nagu te mainisite oma ettekandes, on Eesti julgeoleku üks väga kriitiline teema see, kui ühtselt Euroopa Liit, kui ühtselt NATO praegu neid ohte käsitleb ning kui ühtsena meie partnerid ja liitlased seda pikemas võtmes näevad. Ma tahaksin teada, mida Eesti välispoliitikas tehakse selle nimel, et seda ühtsust tugevdada.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Austatud väliskomisjoni juht! Tõepoolest, ma arvan, et Putini režiimi üks lähima aja eesmärke on selle väga tugevalt koos püsinud rahvusvahelise kogukonna, lääneriikide, meie partnerite ühtsuse lõhestamine. Ma arvan, et selleks kasutatav taktika, mida me ju näeme, on nendesamade arengutega, oma käitumisega ühiskondades stressi tekitada, ühiskondi just nimelt psühholoogiliselt survestada, psühholoogiliselt destabiliseerida, saata lõpmatul hulgal välja valedel põhinevat teavet ja lasta siis nendel ühiskondadel selle teabega tegelda või selles inforuumis toimetada. Mida meie teeme ja mida me peame tegema, on arusaadavalt jagada oma üsna olulist ajaloolist kogemust, jagada teadmisi, mis meil on. Loomulikult hoiame kahepoolset väga häid ja tihedaid suhteid kõigi oma partneritega. Loomulikult me pingutame tõesti ka ise selle nimel, et hoida seda ühtsust, mis on seni väga tugevana säilinud ja mis on kindlasti Venemaale, Putini režiimile pettumust valmistanud, sest tema eesmärk on olnud vastupidine. Selle hoidmine on asi, mille nimel me pingutame nii

Euroopa Liidus kui ka palju laiemalt, nii kahepoolset kui ka kõigis rahvusvahelistes organisatsioonides. Ja seda ei tee mitte ainult Välisministeerium, ei tee mitte ainult meie diplomaadid. Ma tean, et seda teevad väga tõsiselt ka kõik parlamendiliikmed või vähemalt väga oluline osa neist ja ka väljaspool parlamenti pingutatakse selle nimel. Nii et see on asi, mida me ise saame teha ja peame maksimaalse pingutusega tegema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Viimase kolme minuti jooksul jõuab veel küsida Andres Herkel.

Andres Herkel

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Kõigepealt ütlen küsimuse alustuseks, et ma ei arva, et piirileppe hiljutine ülessoojendamine, eriti arvestades Venemaa agressiooni Ukrainas, oli ülemäära tark tegu. Aga nüüd küsimus. Öelge, palun, mis seisus see on. Küllap Moskvas teatakse, et meil tulevad kohe-kohe valimised, ja ka ratifitseerimisprotsess asetub sellega uude konteksti. Kas selline vaikus näitab – oma kõnes ei maininud te seda teemat ka üldse –, et see teema liigub taas niisuguse vaikiva külmutamise suunas? Mis teie hinnang on?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Piirilepingu ratifitseerimine on kindlasti asi, mis on mõistlik, vajalik ja mõlema poole huvides. Aga ma jagan teie arvamust ja hinnangut selles osas, et praegu on pall ikkagi väga selgelt Venemaa poolel, kui nii võib öelda. Ma arvan, et see, kuidas on käitunud parlament, tehes läbi esimese lugemise ja jäädes siis ootama teise lepingupoole reaalseid samme, on olnud väga tark ja mõistlik käitumine. Nagu me teame, Venemaa poolelt neid samme näha ei ole. See üks lause, mis Vene välisminister ütles pressikonverentsil ühele küsimusele vastates, ei ole kindlasti mingisugune reaalne liikumine, reaalne samm, reaalne muutus, millest me võiksime järeldada, et Venemaa on ka tegelikult valmis lepingu ratifitseerimise protsessi lõpule viima ja on sellest huvitatud. Me teame praegu juba, et piirileping on teema, millega tuleb tegelda Riigikogu järgmisel koosseisul, et see protsess loodetavasti lõpule jõuaks. Senikaua tuleb meil jätkuvalt öelda, et

Venemaa pool on see, kes peab järgmisena astuma konkreetsed sammud, et ratifitseerimine oleks võimalik lõpule viia, sest teadupoolest ühtegi lepingut, sh ka piirilepingut ühepoolset ratifitseerida ega jõustada ei saa. Neid reaalseid samme me praegu paraku ei näe.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Aja lõppemise tõttu lõpetan selle küsimuste-vastuste vooru. Suur tänu ministri! Järgmisena palun ettekandeks kõnetooli väliskomisjoni esimehe Marko Mihkelsoni!

Marko Mihkelson

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Austatud välisminister, külalised! Head kolleegid! Mul ei tule viimasest 12 aastast küll ette, et meie välispoliitika debatt käib ajal, kus sisuliselt iga minut, igal ajahetkel võib tulla uudiseid ja sõnumeid, mis väga olulisel määral võivad mõjutada meie ja meie partnerite, liitlaste ja meie heade sõprade saatust. Minskis otsustatakse tõesti päris palju, aga ma arvan, et täna on väga oluline järeldustega mitte ette rutata. Me teame, et praegu, kui me siin oma kõnesid peame, lõplikku kokkulepet saavutada ei ole.

Neil päevil möödus 70 aastat sünnimälest, mis suuresti pani aluse teise maailmasõja järgsele maailmakorraldusele. Jalta konverentsil otsustasid toonased liitlased Ameerika Ühendriigid, Nõukogude Liit ja Suurbritannia rajada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni, et vältida tulevikus uusi suuri katastroofe. Selle hinnaks oli Euroopa jagamine, kusjuures keskseks küsimuseks sai Poola saatus. Jalta kokkuleppe üks osalisi Winston Churchill ütles toona: "Vaene Neville Chamberlain uskus, et võib usaldada Hitlerit. Ta eksis. Aga mina ei arva, et ma eksin Stalinis." Ometigi Churchill eksis. Stalin murdis oma lubadust vabade valimiste kohta Ida-Euroopas. Vaevalt aasta hiljem oli just Churchill see, kes 5. märtsil 1946. aastal Fultonis peetud kõnes teatas raudse eesriide langemisest Baltikumist Aadria mereni.

Vaevalt oli Churchill lugenud USA diplomaadi George Kennani nn pikka telegrammi, mis oli Moskvast Washingtoni poole teele pandud ainult mõned päevad enne Fultoni kõnet. Selles analüüsis Eestitki hästi tundnud

Kennan, miks Moskva keeldus liitumast Maa-ilmapanga ja Rahvusvahelise Valuutafondiga ning kuidas tuleks kommunismi isoleerida. Churchillil julge kõne ning Kennani pakutud doktriin andsid läänemaailmale sihi ja sisu, kuidas tõrjuda Nõukogude imperialismi. Berliini müüri langemine 1989. aastal sai suuresti võimalikuks just neidsamu põhimõtteid väärtustades.

Kommunismi kokkuvarisemine ühes Nõukogude impeeriumi lagunemisega tähistas külma sõja lõppu. Lääs oli selle võitnud ning eriti suurtes sõdades kannatanud Euroopa riigid keskendusid rahudividendide väljavõtmi- sele. Selle varjus jäi aga tähelepanuta, et muutused Venemaal olid vaid dekoratiivsed. Läänes jäi märkamatuks, et Jeltsini ja Gorbatšovi vastasseisu lõppedes suutis ennast peaaegu puutumatuna säilitada impeeriumi olulisimaid alustalasid – salateenistus. Seepärast pole ka ime, et Jeltsini taandumise järel sai Venemaa uueks presidendiks Vladimir Putin.

Venemaa käsitus maailmast pöördus üha varjamatult revisionistlikumaks. Ajal, kui Euroopas usuti Venemaa pöördumatut reformi- kurssi ning demokratiseerumist, andis Kreml täiskäigu külma sõja tulemuste muutmisele. Selle ideoloogiliseks lipulauseks kujunes president Putini tõdemus Nõukogude Liidu kokkuvarisemisest kui 20. sajandi suurimast geopolitiilisest katastroofist. Tsiteerin: "Me peame kasutama ÜRO Julgeolekunõukogu ja uskuma, et kaitstes õigust ja korda tänases keerulises ja turbulentses maailmas on üks vähestest viisidest hoida rahvusvahelisi suhteid libisemast kaosesse. Õigus on õigus ja me peame seda järgima, kas meile see meeldib või mitte. Praeguse rahvusvahelise õiguse kohaselt on jõudu lubatud kasutada üksnes enesekaitseks või Julgeolekunõukogu loal. Kõik muu on ÜRO harta järgi vastuvõetamatu ning tähendab agressiooniakti. Me peame lõpetama jõuga ähvardamise ning pöörduma tagasi tsiviliseeritud diplomaatilise ja poliitilise lahenduse teele."

Uskuge või mitte, kuid just need sõnad on kirja pannud ei keegi muu kui Venemaa president Vladimir Putin. Väga tähendusrikkal päeval, 11. septembril 2013 hoiatas ta New York Timesis ilmunud aramusloos Ameerika Ühendriike jõu kasutamise eest Süüria vastu. Vaevalt pool aastat hiljem alustas Putin rohe-

liste mehikeste varjus sõda Euroopa ühe suurima riigi, Ukraina vastu. Nüüdseks on hukkunud tuhandeid süütuid inimesi.

Loomulikult tegi Putin Ukraina suunal kõike risti vastupidi sellele, mida ta oli kõigest mõned kuud varem nii õilsalt Süüria puhul rõhutanud. See pole imekspandav, sest lääne-riikide vastu suunatud ja strateegiliselt planeeritud desinformatsiooni kasutamine on Venemaa eriteenistuste praktikas olnud tähtsal kohal juba alates 1950. aastate lõpust.

Läinud aasta lõpul küsis ajakiri Time Nõukogude Liidu viimaselt presidendilt Mihhail Gorbatšovilt hinnangut selle kohta, mis on praegu toimumas. Gorbatšov vastas kõhklemata, et käimas on uus külm sõda ning seda alustasid Ameerika Ühendriigid. Tegelikult ei alustanud uut vastasseisu mõistagi lääts, vaid selle taga on Venemaa praeguse juhtkonna soovimatus leppida külma sõja tagajärgedega. President Putin andis oma kavatsustest maailmale esimest korda tõsisemalt märku juba kaheksa aastat tagasi Müncheni julgeolekukonverentsil peetud kõnes. Nüüd oleme olukorras, kus sealsamas Münchenis võrdleb Venemaa välisminister Lavrov Krimmi annekteerimist Saksamaa ühinemisega pärast Berliini müüri langemist. Kohati näib, et lääts ja Venemaa elavad justkui paralleelmaailmades, kus kokkupuutepunkte on väga vähe või pole üldse.

Euroopa riikide liidrid eesotsas Saksamaa liidukantsleri Angela Merkeli ja Prantsusmaa presidendi François Hollande'iga üritavad taastada rahu Ida-Ukrainas. Kuid kas rahu iga hinna eest lahendab hoopis tõsisema väljakutse – Venemaa revisionistliku rünnaku lääne maailma vastu?

Vaba maailma piiririigile Eestile on oluline, et rahu hinnaks Ukrainas poleks viimase lõhestamine või veelgi halvem, vaba Ukraina häving. Seepärast saab Venemaa agressiivse välispoliitika ohjeldamiseks rakendatud sanktsioone lõdvendada üksnes siis, kui Moskvas tajutakse kavatsetu tupiklikkust. Kahjuks näib, et lähiajal tundub see peaaegu võimatu. See-ga peab lääts olema valmis, et suhted Venemaaga jäävad pikemaks ajaks madalseisu. See nõuab kannatlikkust, enda põhimõtetele kindlaksjäämist ja tugevat liidrimelt poliitikutelt. Kas Euroopa on selleks valmis? Mida meie

saame teha, et Euroopa Liit ja NATO püsiksid ühtsena?

Head kolleegid! Eesti välispoliitika suurimaks väljakutseks nii täna kui ka nähtavas tulevikus on ühitada julgeoleku tagamine kasvavalt ebasõbralikus naabruses meie rahvusvahelise konkurentsivõime ja soodsa investeerimiskliima hoidmise ning tugevdamisega. Pole põhjust eitada, et aeg on ärev. Viimase kaheteistkümne kuuga on rahvusvaheline meedia järjekindlalt spekulierenud mõttega, et Venemaa surve lääne vastu võib teravamalt esile kerkida Balti regioonis. Ka värskelt ametist lahkunud NATO endine peasekretär Anders Fogh Rasmussen ei varja, et Venemaa ambitsioon võib olla testida NATO ühtsust just Balti riikides.

Mida sellest arvata? Esiteks ei tule meile üllatusena, et Venemaa ekspansionistlik välispoliitika pole kuhugi kadunud. Sama sõjakat retoorikat kuulsime juba 1990-ndatel, kui Balti riigid alles hakkasid lähenema NATO-le. Teiseks on NATO viimase aastaga oma tegudes näidanud, et võtab tõsiselt kõigi oma liikmete kaitsmist, kui selleks peaks vajadus tekkima. Seejuures on alliansi heidutusvõime Balti-Poola regioonis praegu tunduvalt kõrgem kui veel aasta tagasi. Narva on NATO piirilinn ja selleks ta ka jääb. Kolmandaks on Eesti ise olnud järjekindel oma kaitsevõime reaalsel tugevdamisel. Asjaolu, et Eesti investeerib enam kui 2% oma sisemajanduse kogutoodangust riigikaitseks, on andnud meile liitlaste seas usaldusväärse partneri staatuse.

Vaatamata kõigile kasvanud ohtudele ja probleemidele pole Eesti julgeolek olnud kunagi nii hästi kaitstud kui praegu. Vabas maailmas lihtsalt pole ühe demokraatliku väikeriigi kaitseks paremat ja toimivamat kindlustuspoliisi kui NATO. Ometi on rahvusvaheline dünaamika selline, et me peame targalt kasvatama oma välispoliitilist aktiivsust. Vaba maailma piiririigina tuleb Eestil võimalikult kiiresti harjuda uue normaalsusega. Ohud meie piiridel ei tohi muutuda Eesti arengu piduriks. Seepärast peame endalt küsima, kas oleme rakendanud kõik oma välispoliitilised hoovad Eesti ees seisvate peamiste eesmärkide teenimisele. Kui hästi on välispoliitiline tegevus koordineeritud meie täitevvõimu eri asutuste vahel? Kas meie saatkondade võrgustik ja nende suunatud ülesannete püstitus on koos-

kõlas Eesti prioriteetidega? Kui edukalt oleme välispoliitika ideederikkust kasvatanud koostöös meie ja rahvusvaheliste mõttekodadega? Kui edukad me oleme olnud lääneriikide ühtsuse hoidmisel ja tugevdamisel? Päris kindlasti on meil igas esitatud küsimuses arenguruumi.

Head kolleegid! Riigikogu väliskomisjon on aastaid olnud Eesti välispoliitika suundumuste sepikojaks. See on meie välispoliitilise debati ruumis koht, kus erakondade väiksemad või suuremad erimeelsused peaksid sulanduma ühtseks poliitikaks. Aastatepikkune kogemus kinnitab, et Eesti välispoliitika tugineb laiapõhjalisele konsensusele. See on eriti oluline ajal, kui maailma suur muutumine eeldab väikeriik Eestilt järjekindlat tegutsemist oma rahvuslike huvide kaitsel.

Tänane välispoliitika arutelu on XII Riigikogu koosseisu viimane. Seetõttu on paslik korraks meenutada, mis on olnud väliskomisjoni töös esiplaanil ning kuidas oleme viimase nelja aasta jooksul suunanud Eesti välispoliitilisi hoiakuid. Alates 2011. aasta kevadest on väliskomisjon oma ligemale 300 istungil käsitlenud enam kui 80 riigi arengusuundi. Enam kui kümne välisvisiidi peaesmärk on olnud meie liitlассuhete tugevdamine, julgeolekuküsimuste käsitlemine ning Eesti tuntuse kasvamine maailmamajanduse kasvuturgudel, eriti Aasias.

Tõstaksin esile neli suuremat teemat, millele väliskomisjon on viimastel aastatel keskendunud: Aasia strateegia, Balti-Põhjala julgeolekukeskkonna analüüs, Eesti-Vene piirilepinguga seonduv ning Eesti välisesinduste võrgustik. Kõigi nende küsimuste lahkamisel on komisjon kaasanud teadlasi, kodanikuühendusi, ettevõtjaid ja ka välispoliitika elluviijaid.

Maailma suure muutumise üheks iseloomustajaks on Aasia riikide järjekindel esiletõus nii majanduslike kui ka poliitiliste suurjõudude-na. Eriti oluline on mõistagi Hiina kasvutegur. Väliskomisjon koostas kümnete kuulamiste kokkuvõttena raporti Eesti võimalustest Aasia suunal aastani 2025. Aasia strateegia on andnud nähtava tõuke avalikule debatile, kuidas paremini Eesti ekspordivõimalusi laiendada ning millisel viisil võiks riigisisised tegevused seda toetada. Eriti positiivsena tooksin välja Eesti kolme ülikooli otsuse luua alates 2016. aasta sügisest ühine Aasia uuringute õppekava. Samas peaks valitsus taastama

Aasia sihtprogrammi, et paremini koordineerida väliskaubandustegevust ning meie ettevõtjate turulepääsemise toetamist. Seejuures tuleb loobuda passiivsest ootamisest. Aasias tagab suurima edu põhimõte, et riik ees, ettevõtja kõrval või järel.

Väliskomisjon otsustas 2012. aastal käivitada Balti-Põhjala julgeolekukeskkonna põhjalikuma analüüsi. Leidsime juba siis, et kesk-pikas ajaraamis võib meie regioonis ohutase tõusta. Ainus, mida me ei osanud arvata, et julgeolekukeskkonna halvenemine on sedavõrd kiire tulema. Mõistagi on selle põhjuseks olnud Venemaa agressioon Ukrainas. Samas on just Venemaa piire ületav tegevus võimaldanud pidada senisest palju sisulisemat julgeolekudebatti näiteks NATO-sse mittekuuluvate Soome ja Rootsi-ga.

Väga ilmekas näide sellest, kuidas tegelikkuses toimiv poliitiline konsensus saab olla toeks Eesti välispoliitiliste eesmärkide saavutamisele, on Eesti-Vene piirilepingutega seonduv. Väliskomisjoni aktiivne parlamentaarne diplomaatia aitas suurel määral kaasa sellele, et Eesti ja Venemaa sõlmisid 18. veebruaril 2014. aastal piirilepingud sõnastuses, mis võtab arvesse meie peamisi rahvuslikke huve. Nende lepingute ratifitseerimine jääb juba järgmise Riigikogu koosseisu arutada.

Eesti välisesinduste võrgustik, selle areng ning meie diplomaatide ettevalmistus olid lahkuva koosseisu ajal samuti väliskomisjoni suurema tähelepanu all. Välispoliitika institutudilt tellitud analüüsi ning komisjoni korraldatud kuulamiste põhjal tõdesime, et Välisministeerium peaks tegema tõsise auditi välisesinduste asukohtade ning nende tegeliku võimekuse kohta. Olemasoleva ressursi juures on praegused 45 välisesindust peaaegu maksimaalne, mida Eesti endale lubada saab. Samas oleme pööranud valitsuse tähelepanu asjaolule, et saatkondade sulgemise või avamise otsused peaksid edaspidi läbima eelneva arutelu ka väliskomisjonis, nii nagu väliskomisjon tutvub kõigi Eesti suursaadikukandidaatidega.

Head kolleegid! Eesti välispoliitika üks nähtav hoob on arengukoostöö ning humanitaarabi võimekus. Just praegu on Välisministeeriumis käimas uue arengukava ja sihtriikide valiku tegemine. Panen valitsusele südamele, et sedavõrd olulise dokumendi heakskiitmine leiaks aset Riigikogus. Meie arenguabi vii-

maste aastate peamised sihtriigid on olnud Afganistan, Moldova, Gruusia ja Ukraina. Peale ÜRO kestva arengu põhimõtete toetamise on Eesti huvides eriti meie lähinaabruse riikide aitamine nende suveräänsuse kindlustamisel. Mõistagi on praegu kõige kriitilisem olukord Ukrainas. Riigikogu väliskomisjon reageeris Maidani sündmustele oma esimese toetusavaldusega juba eelmise aasta jaanuari lõpul. Augustis võttis Riigikogu täiskogu vastu aga avalduse Ukraina suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse toetuseks. Läänud sügisel ratifitseeris Riigikogu väliskomisjoni ettepanekul Euroopa Liidu assotsieerumislepingud Moldova, Gruusia ja Ukrainaga. Praeguseks on sama teinud umbes pooled lepinguosalised riigid. Ratifitseerimisprotsessi viivitusega lõpuleviimine oleks Euroopa Liidu riikide lisignaali meie tõsisest huvist nimetatud kolme riigi lõimimisest Euro-Atlandi väärtusruumiga. Samas sõltub selle eesmärgi saavutamine ikka kõige enam Moldovast, Gruusiast ja Ukrainast endast. Kui makstakse lõivu hädavajalikele reformidele või väänatakse neid poliitiliste oponentide vaigistamiseks, siis seatakse ohtu riikide endi edulootused.

Head kuulajad! Lõpetuseks tänan kõiki kolleege, kes praeguses Riigikogu koosseisus on esindanud Eestit rahvusvahelistes parlamentaarsetes assambleedes või aidanud tugevdada kontakte teiste riikidega sõprus- või toetusrühmade tegevuse kaudu. Eriti tahaksin rõhutada Eesti delegatsiooni tegevust Balti Assamblee järjekindlal reformimisel. See on olnud keeruline ja aeganõudev, kuid meie head sõbrad Lätis ja Leedus on tajunud muutuste vajadust. Balti koostöö on väga aktuaalne ning selle tulemuslikkus sõltub suuresti sellest, kuidas me kõige paremal viisil suudame oma piiratud vahendeid rakendada tugeva ühisosa loomiseks. Meie parlamendisaadikud on olnud välissuhtlemises nähtavad ning nende tegevus on aidanud kaasa Eesti rahvusvahelise positsiooni ja usaldusväärsuse kasvatamisele. Aastatega settinud kogemus on eriti oluline edasi anda 1. märtsil valitava Riigikogu liikmetele, sest just nendel tuleb kanda tõsist vastutust 2016. aastal Euroopa Nõukogu ja 2018. aastal Euroopa Liidu eesistujana. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu ettekandjale! Nüüd läheme küsimuste juurde. Palun, Kalle Palling!

Kalle Palling

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea Marko! Peaminister on lubanud, et aitame Ukrainat igati, kuidas on võimalik. Aga me teame, et Putini rünnakute tõttu põgenike hulk vaid kasvab ja põgenike olud Ukrainas on väga raske. Eestile on kriisi algusest alates varjupaigataotluse esitanud 58 ukrainlast ning kolm neist on teinud seda korduvalt, kuid seni pole ühtegi taotlust rahuldatud. Politsei- ja Piirivalveamet on põhjendanud äraütlemist sellega, et põgenikel oleks võimalik ümber asuda Ukrainas piires. Mis on sinu seisukoht selles küsimuses? Kas Eesti peaks siiski mõnele Ukraina põgenikule kas või ajutiselt varjupaika pakuma, kas see oleks võimalik?

Marko Mihkelson

Aitäh! Tegemist on kindlasti väga olulise küsimusega. Kahjuks see, kuidas sündmused on viimaste kuude jooksul Ida-Ukrainas, Luganski ja Donetskis arenenud, viitab pigem sellele, et põgenike arv kasvab, mitte ei kahane. Loomulikult tuleb silmas pidada, et Ukraina on suur riik ja väga paljudel Ida-Ukraina aladelt põgenenud inimestel on võimalik leida kas ajutist või püsivat elamist Ukraina enda territooriumil. Me teame ka, et küllaltki palju Donbassi elanikke on liikunud üle piiri Venemaale. Aga ma arvan, et Eesti peaks tugevamalt ja selgemalt toetama neid, kes otsivad ajutist võimalust näiteks Eestis kas sugulaste juures elada või siit ajutist elamis-luba saada. Ma usun, et me peaksime olema siin tunduvalt aktiivsemad, rahuldumaks põhjendatult neid taotlusi, mis meile esitatakse. Me peame valmis olema, et põgenikevool Ida-Ukrainast, Ukrainast tervikuna võib kasvada, kui sündmused võtavad seal veelgi dramaatilisema pöörde, juhul kui tänased rahuponnistused Minskis näiteks läbi kukuvad. Igal juhul on see hästi oluline teema, mida ka järgmise Riigikogu koosseisu komisjonidel ja järgmisel valitsusel tuleb kahtlemata silmas pidada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Aitäh, austatud ettekandja, põhjaliku ülevaate eest! Ärevatel aegadel on väga tähtis, kui tõhusalt, kui koordineeritult ja kui tugevas koostöös liitlased tegutsevad. Minu küsimus on Euroopa ühtsuse ja koostegutsemise kohta. Mis on sinu seisukoht, kas Euroopa Liidu tegevus suhetes Ukrainaga on praegu piisavalt tõhus? Võib-olla on küsimus ka just selles, kas see tegevus on omavahel koordineeritud, ühtne ja ühtse signaaliga?

Marko Mihkelson

Aitäh selle küsimuse eest! See on Eesti jaoks kindlasti üks kriitilise tähtsusega teema ja küsimus, kui ühtne on Euroopa Liit, kui ühtne on NATO, kuidas need sisemised väljakutsed, mida me oleme Euroopa Liidus viimastel aegadel tähele pannud – pean silmas näiteks valimisi Kreekas ja mõningaid teisi arenguid –, võivad mõjutada lähiaegadel või veidi pikemas perspektiivis Euroopa ühtsust. Euroopa riigid on aga peaaegajalikult suuresti ju ka NATO liikmesriigid. See on väga olulise rõhuasetusega teema meie välispoliitikas nii praegu kui ka tulevikus. Ma hindaksin Euroopa ühismeelt praegu positiivselt, arvestades eelmise aasta arenguid ja seda, kuidas Euroopa Liit jõudis küll samm-sammult, võib-olla mitte nii kiiresti, nagu meie oleks tahtnud, aga ikkagi jõudis väga selge ja tugeva positsioonini rakendada Venemaa agressiooni ohjeldamiseks majandussanktsioone. Käesolev aasta saab kindlasti olema liikmesriikidele väljakutseks just nimelt selles osas, et sanktsioonide tähtsajad tulevad lähemale ja tuleb otsustada, kuidas me neid siis käsitleme, kas võib-olla oleks vaja, sõltuvalt muudugi sündmustest Ida-Ukrainas, mõelda sanktsioonide karmistamisele. Aga ma usun, et tegelikult tajuvad kõik liikmesriigid, vaatamata nendele keerulistele läbirääkimistele, mida viimasel ajal on peetud kas välisministrite tasandil või ka rahandusministrite kohtumisel, et Euroopa Liidul ei ole väga palju muid alternatiive kui olla ühtne. Ühtsuses peitub sõna otseses mõttes jõud ja vastuseis sellele agressioonile, mis ei ähvarda mitte ainult Ukraina ühtsust ja iseseisvust, vaid ähvardab kogu Euroopa julgeolekut.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Ma jätkan sellesama ühtsuse teemaga ja paluksin sul täpsustada mõningaid nüansse. Antiameerikanism tõstab pead, ja mitte ainult Euroopas. Kui me loeme näiteks kohalikku munitsipaalilehte Stolitsa, siis kordub see teema seal numbrist numbrisse. Kuidas sa hindad seda laiemat pilti Eesti seisukohast, Ukraina seisukohast ja Euroopa Liidu seisukohast? Kas muutunud geopoliitiline olukord loob mingisuguseid mugavustsoonist väljatuleku põhjuseid? Kas meil on põhjust muretseda selle ühtsuse pärast, mis on Eesti sees, ja siis suuremas pildis?

Marko Mihkelson

Aitäh! Muretsemine on meile loomuomane. See on tegelikult hea rohi murekohtade ravimiseks ehk võib-olla me näeme mingeid probleeme natukene rohkem ette kui mõned meie partnerid, eriti mis puudutab neid äratuskel-lasid, mis aastate jooksul on kõlanud meie naaberriigi Venemaa tegevuses. Peame silmas näiteks 2008. aasta augusti sündmusi Gruusias jms. Aga ma tahaksin lähtuvalt oma eelmisest vastusest siiski veel rõhutada, et koostöö, mida tehakse Euroopa Liidu tasandil, ja eriti NATO raames, mis meie jaoks just julgeoleku seisukohalt võib-olla kõige tähtsam on, näitab, et seda ühtsust on rohkem, kui meediakärast selle ümber võib mulje jääda. Loomulikult on teatud voolud, nagu näiteks Ameerika-vastusus, mida te mainisite. See ei ole midagi uut, neid voolusid on Euroopas pikema aja jooksul ikka olnud, ühel või teisel ajahetkel on need pisut suuremad või väiksemad. Ma usun aga, et lõppkokkuvõttes tajutakse poliitilisel otsustus-tasandil selgelt, et näiteks täna on meie ees väga oluline otsus, Euroopa Liidul ja Ameerika Ühendriikidel, sõlmida vabakaubandus-leping. See muudaks tegelikult väga oluliselt kogu läänemaailma positsiooni, ta muutuks kasvavate, uute mõjukeskuste, näiteks Hiina, India või mõne teise, ka Venemaa kontekstis tunduvalt konkurentsivõimelisemaks. Mitte ainult majandust silmas pidades, vaid lahendades ka neid probleeme, mis praegu Ukrainas näha on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Järgmine küsija on Tiit Tammsaar. Palun!

Tiit Tammsaar

Täna, proua juhataja! Hea komisjoni esimees! Suurepärane on kuulda, et koostöö põhjariikidega sujub meil hästi. Ka proua välisminister rõhutas seda. Küsimus on aga teisel teemal. Minu hea ekskolleeg ja praegune OSCE juht Ilkka Kanerva on öelnud, et Leedu ja Poola on juba tarninud Ukrainale relvi. Kas meil on infot selle kohta, kuidas, mida ja kas?

Marko Mihkelson

Aitäh! Minul sellekohast informatsiooni ei ole. Võib-olla OSCE Parlamentaarse Assamblee president, pean silmas Ilkka Kanervat, kes tõesti on teinud Ukraina suunal päris palju tööd, teab seda detailsemalt. Küsimus on tõesti väga põhimõtteline ja seda küsiti varem ka välisministrilt. Me näeme ju väga suurt dünaamikat nii Ukraina ümber toimuvaks kui ka rahvusvahelistes suhetes tervikuna. Hästi oluline on suuta nii palju kui võimalik ette näha mingite sündmuste arengut ja seda, kuidas neid teinekord dramaatilisi või katastroofi poole liikuvaid sündmusi oleks võimalik peatada. Nagu ma enne mainisin, Euroopa Liit, Ameerika Ühendriigid ja mitmed teised riigid maailmas on tajunud olukorra tõsidust ja rakanud Venemaa vastu majandussanktsioone. Kui täna ei saavutata Minskis olulist tulemust või kui me lähiaegadel näeme, et Ida-Ukrainas midagi ei muutu, siis oleks lääneriikidel esmalt siiski vaja mõelda majandussanktsioonide võimalikule karmistamisele. Aga ma arvan, et kindlasti ei tohiks välistada ka seda, et lääneriigid annavad ühel või teisel viisil Ukrainale sellist abi, mis võimaldab tal oma iseseisvust säilitada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Ma täna väga, Marko, selle toreda ettekande eest! Eriti täna ma sind selle eest, et sa pühendasid palju rohkem aega Aasia riikidele. Ma olen kindel, nii nagu proua ministergi ütles, et kui me tahame, et meie riigi mõjukus kasvaks globaalselt, siis peame kindlasti pöörama sellele regionile rohkem tähelepanu. Küsimus on mul aga väliseestlaste kohta. Minu teada osalesid sa täna öösel ühel debatil, kus sa vestlesid Kanadas

resideerivate eestlastega. Milline on nende vaade meie julgeolekuolukorrale, kuidas nemad seda tunnetavad, mis toimub Eestis ja Ukrainas? Millised on nende ootused ja mis ohtu nad näevad?

Marko Mihkelson

Aitäh, Olga! Tõepoolest, täna öösel kella kahest kella neljani toimus Skype'i vahendusel päris huvitav debatt. Toronto eestlased kuulasid meie erakondade esindajate valimiseelseid seisukohti, aga loomulikult oli üks väga oluline teema ka meie regiooni julgeolekuolukord. Nagu teada, ei ole mitte ainult meie rahvuskaaslased Kanadas ja mitmel pool mujal maailmas mures selle pärast, mis siin regioonis toimumas on. Kanadas elab ju üle 2 miljoni ukrainlase ja Kanada on olnud viimastel kuudel väga aktiivne Ukraina toetaja. Ma usun, see debatt näitas, et meie poliitilistel erakondadel on väga suur ühisosa, seletades praegust olukorda ja ka seda, mida me peame Eesti välis- ja julgeolekupoliitikas ette võtma. Aga see debatt näitas ka seda, et väga hea ja kasulik oleks, kui need Eesti kodanikud, kes elavad võõrsil, kas siis Kanadas või mujal, teistes riikides – me teame, et neid inimesi on kümneid tuhandeid –, annaksid oma sõna ja valimiskäitumisega märku, millist poliitikat nad tahaksid Eestis tulevikus näha. Muide, väga oluline teema, mida väliskomisjonis on selle koosseisu ajal arutatud, on näiteks ka rahvuskaaslaste programm. Valitsus on teinud siin olulisi edusamme. Meil on rahvuskaaslaste programm kuni aastani 2020. Kindlasti on siin aga veel ruumi nii hetkeseisu põhjalikumaks analüüsiks kui ka selle otsustamiseks, milliseid samme me võiksime veel astuda, et saaksime oma rahvuskaaslasi kõige paremal viisil toetada. Kõik eestlased üle maailma on ju oma-moodi saadikud, et meie riigi lippu kõrgel hoida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annelly Akkermann!

Annelly Akkermann

Suur tänu! Suur tänu, hea ettekandja, väga huvitava ülevaate eest! Minu küsimus tuleb pisut teise nurga alt. Paar nädalat tagasi andis vabaihenduste liit siinsamas meie majas üle aasta teo auhinna. Selleks teoks osutus

heategevuslik algatus Ukraina heaks, mille taga seisavad kolm vabaihendust: Ukraina Kultuurikeskus, Eesti Pagulasabi ja MTÜ Mondo. Oma Ukraina partnerorganisatsiooniga Vostok SOS viivad nad Eestist kogutud humanitaarabi otse kriisipiirkonda ja ka küllaldaselt, kuhu rahvusvaheliste humanitaarorganisatsioonide käed ei pruugi veel ulatuda. Kui küllaldaselt te peate rahvusvaheliste humanitaarorganisatsioonide tegevust? Kas Eesti kodanike, kõigi lääneriikide kodanike abi sellele piirkonnale on oluline?

Marko Mihkelson

Jah, see teema on kogu viimase aasta jooksul äärmiselt aktuaalne olnud. Ma arvan, et see on kõige paremal moel ju ka kõigile meile näidanud, kui tugev on Eestis kodanikuühiskond. Mitmed kodanikualgatuslikud ühendused – peale teie mainitud ühenduste veel näiteks Vaba Ukraina ja paljud teised – on vabatahtlike annetustena toimetanud praeguseks Ukrainasse väga olulist abi pagulaste ja sisepõgenike toetuseks. Samuti on sinna viidud meditsiinilist erivarustust, mis on aidanud säästa paljude Ukraina sõdurite elusid. Nii et ma ei näe põhjust, miks see abi ei peaks jätkuma. Ka valitsus on ju oma otsustes näinud ette, et abi andmine Ukrainale kasvab oluliselt. Sellel aastal plaanitakse üle 2 miljoni euro anda nii arengukoostööks kui ka humanitaarabiks. Ukrainale on selle abi puhul hästi tähtis, et see jõuaks nendesse paikadesse ja nendesse sektoritesse, mis kõige paremal moel saavad Ukrainat ja sealseid inimesi aidata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ken-Marti Vaher jõuab küsida arvatavasti viimase küsimuse!

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Austatud ettekandja! Kogu eelmist aastat on saatnud lääneriikide pidevad püüdlused võtta kasutusele meetmeid, mis võiksid Venemaad heidutada tema jätkuvas tegevuses, ja leppida kokku ühtsetes sanktsioonides, mida on järk-järgult, suure vaevaga ja mõnede riikide eestvedamisel ka tehtud. Selle kõige taustaks on aga see, et sisuliselt me enam ei kuule eriti palju Krimmi okupeerimisest, jutt käib peamiselt sellest, mis toimub Ida-Ukrainas. Kuidas sa hindad üldiselt nende

majandussanktsioonide, milles nüüd lõpuks on kokku lepitud, mõjust? Kas sa näed, et mõnes valdkonnas oleks vaja sanktsioonid üle vaadata või muuta neid rangemaks? Millised võiksid olla need reaalsed sammud, mis tõesti paneksid Venemaad mingilgi kujul oma tegevuse üle järele mõtlema?

Marko Mihkelson

Aitäh selle küsimuse eest! Nagu ma ka ennist mainisin, võiksime tegelikult olla rahul sellega, mida Euroopa Liit on siiani teinud. Arvestades, et meil on 28 liikmesriiki, kellel on suhetes Venemaaga erinev ajalugu, kaasa arvatud ka majandussuhete ajalugu. Siin on väga oluline siiski tajuda, et kokkulepe nendes sanktsioonides, mis praegu kehtivad, näitab, et Euroopa Liidus valitseb ühtne arusaam ja ka tunnetus, milline on tegelik oht, kui me ei astuks selliseid samme, nagu on viimastel kuudel astunud. Euroopa Liit on ju reageerinud sündmustele ja andnud korduvalt ka kõikvõimalike diplomaatiliste signaalide kaudu teada, et kui Venemaa lõpetab agressiooni Ukraina vastu, viib oma väed Ida-Ukrainast välja ja Ukrainal on võimalik taastada territoriaalne terviklikkus – ma pean silmas ka Krimmi, okupeeritud ja annekteeritud Krimmi –, siis on Euroopa Liidul ja lääneriikidel loomulikult põhjust sanktsioonide kehtivus üle vaadata. Tänaaste uudiste ja nende sündmuste põhjal, mis on Ukrainas eriti viimase nelja nädala jooksul aset leidnud, ei ole mingisugust alust rääkida sellest, et me peaksime kuidagiviisi sanktsioone lõdvendama. Vastupidi, me peame neid karmistama ja välisministrite eelmise esmaspäeva otsus tõenäoliselt siiski jõustub eeloleval esmaspäeval. Sõltub muidugi nendest sündmustest, mis toimumas on, aga ma olen täna pigem pessimistlik kui optimistlik. Me peaksime olema valmis lisasanktsioone rakendama. Praegu pööratakse mõistetavalt väga suurt tähelepanu dramaatilistele sündmustele Ida-Ukrainas ja arusaadavatel põhjustel on meie kõigi huvi, et tapatalgud seal lõpeksid, lõpeksid viisil, et Ukraina suudab taastada oma suveräänsuse nendes piirkondades, territoriaalse terviklikkuse ja kontrolli oma piiri üle. Kindlasti on aga Eesti kohus oma partneritele meelde tuletada, et Krimmi mittetunnustamise poliitika, Krimmi okupeerimise ja annekteerimise mittetunnustamise

poliitika peab kestma senikaua, kuni see küsimus leiab lahenduse, lahenduse, mis on Ukraina huvides.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Lõpetan küsimuste esitamise väliskomisjoni esimehele Marko Mihkelsonile. Me jätkame läbirääkimistega. Palun, Juhan Parts Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud välisminister! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Isamaa ja Res Publica Liidu nimel tahaksin kasutada seda lühikest aega, et esitada mõningad aktuaalsed seisukohad.

Esiteks avaldan IRL-i nimel toetust Eston Kohvrile ja tema perekonnale. Ma soovin, et teil jätkuks inimlikku jõudu seista vastu sellele ebaõiglusele, mille all te praegu kannatate. Teadke, et Eesti riik ja ühiskond seisavad teie taga ja on mõtetes teiega. Me soovime näha, et Eesti valitsus teeks Eston Kohvri vabastamiseks rohkem. Kohvri küsimus peab olema teravalt päevakorral kõikides meie välispoliitilistes tegevustes. IRL nõuab, et Venemaa võimud vabastaksid viivitamatult Eesti kodaniku. Igasugused katsed näidata seda kui õiguslikku, korrektset ja põhjendatud protseduuri on haledad valed ja meenutavad absurditeatrit. President Putin, lõpetage see absurd ja vägivald Eesti kodaniku suhtes! Kohvri röövimine Eesti territooriumil on poliitiline akt ja me käsitleme seda kui poliitilistel motiividel sooritatud inimröövi.

Teiseks. Me kutsume Riigikogu avaldama tänu USA Kongressile kiire ja paindliku reageerimise eest, demonstreerimaks valmisolekut meile alati appi tulla. Tunnustame USA valitsust piiratud jalaväekontingendi Eestisse saatmise eest. Samas juhime tähelepanu, et see ei pruugi olla piisav heidutus ning edaspidi tuleb suurendada sõjaliste võimekuste kohalolekut Eestis ja laiemalt Balti-Poola regioonis. Samuti tunnustame kõiki NATO liitlasi, eriti Taanit, Saksamaad, Hispaaniat – riike, kelle õhujõud Ämari õhuväebaasis on kontrollinud meie õhuruumi.

Kolmandaks. Valitsuse välispoliitikas soovime näha senisest märksa enam julgust ja otsustavust. Jutupunktidest enam ei piisa,

sabassõrkimisest ammugi mitte. Meile valmistab muret koalitsiooni töövõime kahanemine mitte enam päevade, vaid lausa tundidega. Jah, kaitseminister Mikseri kriitika peaministri pihta võib olla isegi õigustatud, kuid palun tehke seda kabinetivaikuses ja omavahel. Valimiskampania eesmärgil ja isikliku maine kujundamise taotlusel kokku kutsutud nn Ukraina-teemaline kabinetiistung vähendab oluliselt Eesti tõsiseltvõetavust.

Neljandaks. Milline peab olema meie välispoliitika tuum lähiaastatel? Eskaleerunud vastasseis Venemaa ja lääne vahel on pikaajaline. See ei alanud mitte Vene-Ukraina sõjaga, vaid tunduvalt varem. Just praegu saavutatud väidetav Minski rahukokkulepe või vaherahukokkulepe ei muuda seda vastasseisu, nii palju kui me oleme viimaste minutite jooksul saanud tutvuda kokkuleppe tekstiga. Meie oleme endiselt NATO-s, Venemaa aga vana koha peal ja endiselt agressiivne, ainult et selle asjaolu selgitamiseks läänes tuleb meil nüüd mõnevõrra vähem vaeva näha. Venemaa on ettearvamatu ja võimeline käituma irratsionaalselt. Just ettearvamatus ja irratsionaalsus võib tähendada ka sõjalist vastasseisu. Jõule saab vastu ainult jõuga. Meie välispoliitiline tuum on liitlaste piisava sõjalise heidutuse loomine Eestis ja meie piirkonnas. Me peame arvestama järgnevatel aastatel, mitte päevadel ja nädalatel, et sündmuste areng võib olla väga dünaamiline, mistõttu eilsed kokkulepped ei pruugi olla homme enam piisavad.

Viiendaks. Viibisin mõned nädalad tagasi koos Ameerika Ühendriikide vabariiklaste ja Leedu endise peaministriga kiirvisiidil, et anda oma soovitused Ukraina poliitika kohta. Julgen ka pärast täna hommikusi teateid Minski rahukokkuleppe kohta öelda, et tuleb olla valmis Ukrainat sõjaliselt toetama. Ka Eesti peab seda mõtet väljendama, et meie liitlastel oleks vastavaid otsuseid lihtsam teha. Seda kolmel põhjusel. Esiteks, tegemist on väärtuskonfliktiga ja me peame astuma ebaõigluse vastu. Teiseks, see on otseselt Eesti julgeoleku huvides. Ukraina peab suutma end kaitsta. Kui Ukraina suudab end kaitsta, siis kaitseb ta sellega ka Euroopat, sh Eestit. Kolmandaks, olukord on sedavõrd tõsine, et igasugused sõnad jäävad õõnsaks, kui tegu ei järgne. Me peame arvestama, et Ukrainas on demokraatlik valitsus, legitimeeritud armee, ja pole mitte mingi-

sugust põhjust rääkida, et selle armee tugevdamine, kaitsmaks oma riiki ja rahvast, iseseisvat riiki ja rahvast, oleks 21. sajandi Euroopas kuidagi konfliktsituatsiooni võimendav.

On viimane aeg aru saada kujunenud olukorra tõsidusest ja nimetada asju õigete nimedega. Tegemist on Putini, mitte Venemaa sõjaga Ukraina vastu. On vale kasutada selliseid eufemisme nagu separatistid jne. Ma soovitan, et Eesti tajuks oma vastutust olukorra teadvustamisel Euroopa juhtidele. See võib olla ebamugav, aga me peame seda tegema. Donetski ja Luganski rahvavabariik tuleb kuulutada terroristlikeks organisatsioonideks ja valitsus peaks ka siin julgem olema. Sõjakuritegude suhtes tuleb algtada menetlused rahvusvahelises kohtus. Me peame nõudma seda Euroopa Liidult ja oma liitlastelt. Jaanuari intensiivsed rünnakud ja Putini retoorika peaks andma piisava selguse, et mingit pikaajalist rahu Venemaa plaanides ei ole. Venemaa eesmärk on destabiliseerida Ukraina täielikult ja selle vahe-eesmärk on kindlasti ka olemasoleva valitsuse vahetus. Kuidas ja millise ajagraafikuga selleni jõutakse, on omaette teema.

Eraldi teemana peab Eesti valitsus tõstama Ukraina reformide toetamise Euroopa Liidu poolt. Euroopa Komisjon peab jõulisemalt koordineerima mitmesuguste projektide eesmärkide saavutamist. Me näeme, et praegu on probleemiks mõnes kohas n-ö ülepakkumine ja samas abiandja vastutuse puudumine. Kuna reformid, mida Ukraina vajab, on nii sügavad ja peavad olema pöördumatud, tuleb hoiduda pisikeste projektikeste taktikast. See annab kohalikele, ukrainlastele vale sõnumi, justkui oleksid reformid uute plaanide koostamine ja reaalseid analüüse pole vaja teha. Sama puudutab ka Eesti kahepoolset abi. Me tervitame selle abi suurendamist, kuid me peame tajuma oma vastutust. Me peame valima endale ühe jõukohase valdkonna ja töötama koos Ukraina valitsusega süvitsi, et saavutada mingit edu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun järgmisena Barbi Pilvre Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Barbi Pilvre

Hea juhataja! Lugupeetud minister! Kolleegid! Kogu maailma avalikkus ootab täna pingsalt Minski tippkohtumise tulemusi, et saada teada, kas Saksa, Prantsuse, Ukraina ja Vene osapooled on suutnud kokku leppida vahe-rahvus ja Ukraina-Vene konflikti lahendamise teedes või venib kriis inimkaotuste hinnaga üha edasi. Lootus ei ole kadunud, ent senised kommentaarid on olnud väga ettevaatlikud. Eestlased realistidena ei usu imet, kuid me usume jätkuvalt, et läbirääkimised on õige tee konflikti lahendamiseks.

Tsiviliseeritud maailmas on konkreetne inimestevaheline dialoog see, millega saab lahendada omavahelised arusaamatused, ka siis, kui üks osapool ilmselgelt kasutab jõudu. Rahvusvahelised kokkulepped on ju inimestevahelised kokkulepped, kuigi need vormistatakse dokumentides riikidevaheliste kokkulepetena. Poliitika – see on kommunikatsioon. Seetõttu usume, et inimesed Merkel, Hollande, Putin ja Porošenko jõudsid mingilegi üksteisemõistmisele, kuigi, nagu näha, on see väga keeruline kommunikatsioonijuhtum.

Eesti välispoliitilise liini kohaselt on ennekõike majandussanktsioonid need, millega rahvusvaheline õigus kõnealusel konfliktis jalule seada, Venemaad ohjeldada ning saada konflikt kontrolli alla. Lisaks Minskis toimuvatele läbirääkimistele püüavad Euroopa liidrid täna ülemkogul kokku leppida ka Venemaa vastu rakendatavates sanktsioonides. Kahjuks on ikkagi nii, et osa riike tahab sages vees suuremaid kalu püüda ning oma riigi ja äriettevõtjate ärihuvid takistavad üksmeelele jõudmist. Majandussanktsioonide karmistamise küsimuses oleme kindlasti jõulisemate hoiakutega ja konkreetsem kui mõned teised Euroopa riigid, ka siis, kui sellest tuleb tagasilööke Eestile endale, näiteks põllumajandusele.

Viimase aasta sündmused on tõstnud Venemaa taas Eesti välispoliitika jututeemaks nr 1. Alles kümnekond aastat tagasi, kui Eesti sai Euroopa Liidu ja NATO liikmeks, oli aeg, kus suhted Venemaaga tundusid hetkeks justkui suhted iga teise tänapäevase riigiga, kus kauba- ja kultuurivahetus, turism on esiplaanil ja poliitilised teemad taustal. Näis, et Venemaa kui probleem on jäänud minevikku. Eriti kiirelt unustasid valvsuse Vene teemal nn vanad

Lääne-Euroopa riigid. Gruusia sõda eelmise aastakümne keskel meenutas vanale Euroopale taas, et Venemaa ambitsioonid Nõukogude impeeriumi taastamiseks pole kuskile kadunud, vaid hõõguvad endiselt pinna all. Praegu valimiskampaaniat tehes tuleb ilmselt nii mõnelgi poliitikul vastata inimeste küsimustele: lubate siin pisasju, aga kuidas te sõda ära hoiate, mida te saate teha, mis teist sõltub?

Mõned päevad tagasi võimendas Eesti meedia NATO eelmise peasekretäri Rasmusseni sõnu võimalikust Venemaa rünnakust Baltimaadele. Talle sekundeeris Rootsi endine peaminister Carl Bildt, mõlemad Eestis rahva hulgaski teada poliitilised figuurid. Inimesed on ärevil, kui see ka praegu on asjatu hirm. Me peame meeles pidama, et Eesti ei ole siiski Ukraina, Ida-Virumaa ei ole Ida-Ukraina ja Narva on NATO linn. Eesti on NATO-s ja Venemaa ei ründa NATO liikmesriiki, kinnitab ka sotsiaaldemokraadist kaitseminister Sven Mikser. Me oleme poliitilise konsensuse tähe all suurendanud Eesti kaitsekulutusi, et tagada liitlasvägede jätkuv kohalolek, ning oleme valmis pakkuma neile ka edaspidi igakülgset tuge lisaks praegustele kaitsekulutustele. President Barack Obama visiit Tallinna septembris kinnitas, et meie liitlased võtavad Eesti turvalisust sama tõsiselt kui vana Euroopa kaitstust. Ämari baasi arendamise pani hiljuti suure rahasüstiga õla alla USA. Eesti parlamendi väliskomisjoni visiit Washingtoni, kohtumised USA Kongressis, välisministeeriumis ja mujal andsid selle otsuse sündi oma panuse.

Praegu on päevakorral Eesti abi Ukrainale, ent Eesti soovib, et Ukraina juhtkond ise tõhustaks reforme, et lõpetada korrupsioon ja tagada õigusriigi toimimine. Tuhandete inimeste surm, humanitaarkriis ...

Palun lisaagea!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, lisaage!

Barbi Pilvre

... ja tavaliste inimeste mõõtnatud kannatused keset kaost, mille Venemaa agressioon on kaasa toonud, on aktiveerinud Eesti kodanikuorganisatsioonid. Humanitaarabi annab ka Eesti riik. Võimalik järgmine samm, mis tõuseb päevakorrale, on sõjapõgenikud. Kuidas

Eesti siin konkreetselt käitub, on lähiaegade oluline diskussiooni teema.

Venemaa-Ukraina konflikt on segadust tekitanud ka muidu heade naabrite suhetes. Eesti ja Soome on endiselt parimad sõbrad ja koostööpartnerid, kui ka Vene teema tõlgendused kohati erinevad. Eesti põhimõtteks suhetes Soomega on siiski alati olnud eriarvamuste ärakuulamine ja respektseerimine. Kuidas see saakski teisiti olla riikide vahel, kus kapital ja tööjõud liigub vabamalt kui Eesti ja mis tahes teise naabri vahel! Muide, eilsetes Yleisradio uudistes leidis taas põhjalikku kajastust Helsingi–Tallinna raudteetunneli plaan. Uus kiire transpordiühendus süvendaks senisest veelgi enam kahe riigi koostööd ja kinnitaks poliitilist teineteisemõistmist.

Meil on suur liitlane Ameerika Ühendriikide näol, ent Eesti on ennekõike Euroopa Liidu riik koos sellest tuleneva positsiooni, õiguse ja vastutusega. Meie probleem on jätkuvalt ka Kreeka ja sealne majanduskriis, meie probleem on illegaalne immigratsioon Vahemere piirkonnas. Aeg-ajalt tuleb endale meenutada, et Eesti on endiselt riik, mis naudib Euroopa Liidu rahalist abi mitmes eluvaldkonnas, ent me peame võimete kohaselt kaasa lööma ka Euroopa ees seisvate küsimuste lahendamises. Meil ei ole õigust nuriseda, et oleme vaene riik ja tugevad vaadaku ise, kuidas Euroopa probleemsete piirkondadega toime tulla. Eesti annab täna arenguabi. Vastutusvõimelise riigi kohus on kaasa lüüa selles, et tasandada maailma arengutasemete ebahütlust, mis on alati olnud konfliktide aluseks. Arenguabi on ka osa Eesti riigi mainekujundusest tõsiselt võetava partnerina. Meenutan, et hiljuti ratifitseeris Eesti parlament assotsiatsioonilepingud Euroopa Liidu ning Moldova, Gruusia ja Ukraina vahel, mis tugevdab meie sidemeid endise NSVL-i piirkondadega. Euroopa Liidu mõjujõu suurendamine väljapoole Euroopa Liidu piire on teadagi ka Eesti huvides. Mida sarnasemad on meie ja naaberriikide väärtused ja arusaamad õiglusest, seda turvalisem on ka elu Eestis.

Maailm on täna väiksem kui kunagi varem, Eesti rahvusvaheline koostöö ei piirdu lähiriikidega. Meie probleemid on nagu iga teise riigi probleemid, ka islami radikaliseerumine, jätkuv sõda Lähis-Idas ja Aafrika arengud.

Eesti osaleb rahvusvahelistes kaitsemissioonides.

Head kolleegid! Eesti on tõsiselt võetav riik ja välispoliitiline subjekt, mitte vaid vaikne ettevaatlik pealtvaataja. Eesti parlamendil on selles töös oma keskne roll. Soovin siinkohal edu ka parlamendi järgmisele koosseisule selle tähtsa töö tegemisel! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Väliskomisjon on teinud ettepaneku pikendada vajaduse korral istungi aega päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Enne kui me läheme järgmise ettekandega edasi, kutsume inimesed saali ja teeme selle hääletuse läbi.

Austatud kolleegid, väliskomisjoni ettepanek on pikendada vajaduse korral istungi aega päevakorra ammendumiseni ja tundub, et see vajadus ongi meil kätte jõudnud.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele väliskomisjoni ettepaneku pikendada istungi aega päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Oleme pikendanud istungi aega päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni.

Me jätkame ettekandeid. Palun Keskerakonna fraktsiooni esindajana kõnetooli Enn Eesmaa! Kaheksa minutit.

Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Lugupeetud külalised! Hea minister! Püüan mulle sõnavõtuks antud aega kasutada ratsionaalselt ning nendel teemadel, mille suhtes kõik Riigikogus esindatud erakonnad on üsna ühte meelt, ma pikemalt ei peatu. Kindlasti aga räägin ka Ukrainast, sest seal toimuv ning toimuda võib teeb meile kõigile muret.

Alustan terrorismi teemadel, mis niisamuti on vähemalt kaudselt seotud traagiliste sündmustega Ukrainas. Tuletagem siinkohal meelde kas või Ukraina Ülemraada hiljutisi otsuseid. Euroopas on aga ohvreid kaasa toonud ka terrorismiaktid Prantsusmaal, Belgias, Kreekas ja Saksamaal. Seega on tegemist laiaulatusliku ja mitmetahulise probleemiga, mis nõuab euroliidusisest süvaanalüüsi ja kõigeülgset ülevaatast, tagamaks senisest turvalisemat,

praktilist valmisolekut probleemidega tegelemiseks, et jõuda lähemale sellekohaste ohtude vähendamisele. Oluline on vääriolist tähelepanu osutada ka nendele vägivaldse terrorismiga seotud juhtumitele, kus koletute veretööde seletuseks ei kasutata usulisi põhjendusi. Euroopa Liit on teinud mõndagi terrorismivastaste meetmete väljatöötamisel, mõnigi kord on aga vajakajäämisi otsuste praktilisel elluviimisel. Seetõttu tervitan eile Euroopa Parlamendis vastu võetud resolutsiooni, milles saadikud kutsuvad looma radikaliseerumise tõrjumise programmi, tõhustama Shengeni ala välispiiri ja parandama andmevahetust euroliidu liikmesriikide vahel. Pole ju päris normaalne, et praegu edastavad liikmesriigid Europolile ja Eurojustile vaid 50% teabest, mis puudutab terrorismi. Tõsiselt tuleks kaaluda Euroopa luureteenistuse loomist, mis aitaks kõike eelöeldut tagada. Kiirendama kutsutakse tööd andmekaitsepaketiga, nii et läbirääkimised selle paketi ja broneeringuinfo ettepaneku üle saaksid toimuda paralleelselt. Tõsiseid järeldusi tuleb teha Iraagi- ja Süüria-suunaliste terrorismivastaste meetmete liiga aeglase rakendamise põhjustest, et tagada tulevaste tegevuste prioriteetide täpsem seadmine ning olemasolevate kindlakäelisem rakendamine. Loodetavasti annab sellekohase tegevuse hoogustamiseks vajaliku tõuke Euroopa Liidu välisteenistuse ja Euroopa Komisjoni ettevalmistatud euroliidu regionaalne strateegia Iraagi ja Süüria ning äärmusrühmitusest ISIL tuleneva ohu kõigeülgseks tõrjumiseks. Koostööd tuleb teha välisvõitlejate liikumise piiramisel, terroristide rahavoogude kontrollimisel ning äärmuslike ideede leviku ahendamisel. Probleem nõuab terrorismi horisontaalset käsitlemist, mis omakorda vihjab vajadusele teha senisest suuremat koostööd Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikidega. See annaks paremaid võimalusi terrorismi kui fenomeni tekkimise takistamiseks kogu planeedil. Seetõttu tuleb ikka ja jälle rõhutada aktiivsuse olulisust suhtes USA ja ÜRO-ga, eriti selle maailmaorganisatsiooni juures tegutseva ülemaailmse terrorismivastase foorumiga. Pean siinkohal enne kõike silmas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone nr 1377 ja 2178, milles käsitletakse rahvusvahelist julgeolekut mõjutavaid terrorismiga seotud ohtusid.

Probleemiks on täna ja küllap hommegi terrorismi rahastamine, terroristlike välisvõitlejate tegevus, kaasa arvatud nende liikumisteede identifitseerimine. Vaja on adekvaatsemaid meetmeid terrorismi radikaliseerumise tõkestamiseks ning kõigi mainitud teemade võimalikult faktitäpset jõudmist rahvusvahelisse meediasse. Samas tuleb kokku leppida terroristliku propaganda tõkestamises internetiavarustes. Siinkohal on tööd ka paljude riikide seadusandjatel, Riigikogu kaasa arvatud, ning Euroopa Liidul tervikuna, kuna põhiliselt piirdume meile geograafiliselt lähimate teemade ja ohtudega. Paljud probleemid ja nende lahendused nõuavad mitmekülgset läbitöötamist, sest on oht, et tekivad vastuolud inimeste põhiõiguste ja -vabadustega. Eesti jaoks on kindlasti esmatähtis anda oma panus Schengeni välispiiride tugevdamisse, kasutades seejuures paremini ära SIS II süsteemi võimalusi. Samas teame, et Eesti, kuid ka Euroopa Liidu ja NATO piirilepingud Venemaaga ootavad ennekõike siiski Moskva otsustavat initsiatiivi. Paraku on Kremlil praegu rohkem tegemist oma lõunapiiridel, mis toob meid tagasi Ukraina temaatika juurde.

Käsitlen seda teemat pisut teisest vaatevinklist, seda rohkem, et loodetavasti suudeti Minski tippkohtumisel saavutada vähemasti tulevahetuse lõpetamise osas neljapoolne kokkulepe. Eks me saame praegu veel jätkuvate läbirääkimiste tulemustest aegamööda rohkem teavet, kas loodetud või kardetud pöördepunkt saavutati ja millise hinnaga. President Petro Porošenko esimesed lausungid on olnud pessimistlikud, nn rahvavabariikide juhid keeldusid saavutatud kokkulepetele allakirjutamisest. Praegu on läbirääkimiste laua taha istunud ka Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni OSCE esindaja, kolmepoolse kontaktgrupi liige Heidi Tagliavini. Kuna Minski kõnelused jätkuvad, lükkub mõnevõrra edasi ka Brüsselis toimuv euroliidu tippkohtumine. Nii või teisiti vajab Ukraina veel aastaid teiste riikide ja rahvaste abi, sest lahingute piirkonnas on laastamine olnud totaalne ning inimeste kannatused kahjuks jätkuvad. Piisab, kui öelda, et Ukraina aastaelarve on vaid 25 miljardit, väikesel Eestil on kasutada ligi 10 miljardit. Seega vajab Ukraina tõhusat majandusabi. Rõhutan siinkohal eriti Eesti valmidust aidata ukrainlasi senisest rohkem arengukoostöö ja

humanitaarabi korras. Meeldiv oli lugeda, et Tartu linn on saatnud Mariupoli haiglale üle 10 000 euro väärtuses ravimeid ja meditsiintehnikat. Selline abi on meile jõukohane, kannatanutele aga hindamatu väärtusega. Arvan, et Eesti riik peaks suutma ka mõne Ukraina pagulase vastu võtta, muidu jääb meist rohkem jutumeeste mulje. Tuletan siinkohal meelde, et selle aasta lõpus aegub arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava viisaastak. Välisministeerium on juba alustanud uue arengukava koostamist ning loodetavasti see töö jätkub hoogsalt ka pärast valimisi. Loodan, et sellesse protsessi annavad oma olulise panuse kõik ministeeriumid ja arengukoostööga seotud mittetulundusühingud. Küsimusi on ju mitmeid. Kas ka tulevikus jäävad Eesti prioriteetsihtriikide hulka Ukraina, Valgevene, Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia, Moldova ja Afganistan? Kas tuleks jätkata tegutsemist praegustes tegevusvaldkondades, mis hõlmavad teravist, haridust, õigusriiki, rahu tagamist, majanduslikku arengut, keskkonna säästmist ja teavitustegevust, või tuleks midagi muuta? Kõik see peab mõttekalt ühilduma ka tänava aastatuhande arengueesmärkide nimistut asendavate globaalse kestliku arengu eesmärkidega. Kindlasti peaks Riigikogu XIII koosseis uuesti läbi vaatama, põhjalikult analüüsima ja tõenäoliselt uuendama Riigikogu otsusega heaks kiidetud ning aastast 2003 kehtivat olulist alusdokumenti "Eesti arengukoostöö põhimõtted". Tööd ja tegemist jätkub ka Riigikogu järgmise koosseisu liikmetele. Selleks juba ette palju jõudu ja tahtmist! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun Reformierakonna fraktsiooni esindajana kõnetooli Imre Sooääre!

Imre Sooäär

Hea juhataja! Austatud kolleegid! Oma tööd lõpetavas Riigikogus on meil välispoliitilises diskursuses nelja aastaga toimunud olulised nihked, mille märksõnad pole kardinaalselt muutnud julgeolekupilti mitte ainult Euroopas, vaid kogu maailmas. Uued mõisted, nagu "hübrüidsõda", "rohelist mehikesed", või riigiametnike rööv on kõike muud kui kindlustunnet sisendavad. Järjest rohkem tuleb eri kanalitest murelikke signaale ka Balti regiooni kohta. Ometi võivad siin minu kolleegide

toodud näited, nagu NATO endise peasekretäri Rasmusseni sõnad Venemaa kohta, olla ka teadlikult kodeeritud kindlatele sihtgruppidele.

Pärast kuueaastast pausi on relvastatud konflikt taas Euroopa Liidu lähivälismaal. Sõnavalik on teadlik, termini "lähivälismaa" võttis kasutusele kunagine Vene välisminister Kozõrev juba 90-ndate alguses. See on tänase kasutusel ja selle laienemine on materialiseerunud nii 2008. aastal Gruusias kui ka tänase Ukraina konflikti näol. Ilmselt on aeg, et ka Euroopa Liit mõtestaks oma välispoliitikas paremini paljude nimetatud terminite sisu ja selle alusel siis pikaajalised kaitse- ja julgeolekustrateegiad uuesti läbi vaataks.

Venemaad ja Ukrainat puudutavale olukorrale pole lihtsat lahendust. Seda olulisem on teha koostööd meie partneritega NATO-s ja Euroopa Liidus. Sealjuures peame säilitama kaine meele, mitte paanikat külvama, ükskõik kui irratsionaalne meie idanaabri käitumine ka ei tundu. Vene rahvale on meil üks ja konkreetne sõnum: rahvuste ja kogukondade vahelise vaenu õhutamine nii meedias kui ka liidrite sõnades tuleb resoluutselt igal ajal ja igas riigis hukka mõista. Täna on meie partnerid aru saanud, et endiste idabloki liikmete Venemaa-hirm polnud pelgalt paranoia. Kurb, et selle tõdemuse hinnaks oli Gruusiast, Krimmi poolsaarelt ja Ukrainast eskaleeruv sõda. Paraku just nii – sõda – tuleb seda konflikti nimetada, nagu ka välisminister oma ettekandes ütles.

Maailm ei saa kauem vaadata Euroopa Liidu lähivälismaale ilma Ukraina konflikti tegelikku olemust defineerimata. Venemaa käitumist tõlgendatakse erinevalt. Harvardi professor Stephen Walt näeb Venemaad kahaneva rahvastikuga languses oleva suurvõimuna, mis üritab iga hinna eest oma viimaseid mõjusfääre maailmas säilitada. Sellest lähtuvalt võiks mõte Venemaa mõjuvõimu kahanisest ehk paljudele maailmas isegi meeldida, samas pole midagi agressiivsemat ja etteaimamat kui nurkasurutu, kellel pole enam midagi kaotada. Totaalne kollaps meie idapiiri taga tooks ilmselt samuti kaasa veel rohkem määramatust. Siiski on majandussanktsioonid seni ainus, mis vähemalt osaliselt on suutnud Venemaad pidurdada, ja alternatiive neile praegu ei ole. Ma ei saa kindlasti nõustuda kolleeg Juhan Partsi sõnadega, et Eesti on sabassörki-

ja. Absoluutselt kindlasti tuleb Ukrainat aidata, aga see abi peab olema tark ja kaalutletud. Mis see täpselt on, sellest rääkis minister siit puldist väga põhjalikult.

Austatud kuulajad! Keerulisest olukorrast võib saada samas ka meie turvalisema tuleviku lähtekoht ...

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, lisaaeg!

Imre Sooäär

... kuna see seob meid tugevamini heade naabritega. Meie koostöö partneritega on tõhusam kui kunagi varem, kaitsevõime ja kaitsetahe suurenevad. Mõte NATO-ga liituda on võitmas populaarsust ka Soomes ja Rootsis. Meie sõnumeid võetakse maailmas kuulda üha enam ja neid arvestatakse. Ka selle sõnumi, mille USA president Obama Eestisse eelmisel aastal tõi, väärtust on raske alahinnata. On äärmiselt oluline, et oskaksime oma sõna kasvavat mõju targalt kasutada ja kehtestada end usaldusväärse partnerina. Tulevikuperspektiivis peaksime olema võrdväärsed partnerid mitte ainult ühes, vaid paljudes valdkondades. Selleks on vaja oluliselt laiendada Eesti välispoliitika ambitsioone, koolitades spetsialiste, et nad oleksid tulevikus kompetentsed osalema ka muudes operatsioonides. Võime näiteks olla uhked Eesti IT-panuse üle Süüria põgenikelaagris Jordaania või Eesti tegevuse üle ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmena, kus isikuvabadused, inimõiguste kaitse ning väljendusvabadus on meie prioriteedid. Ka Riigikogus oleme seadustega sellesisulisi samme astunud.

Veidi enam kui kuu tagasi Pariisis aset leidnud tulistamine oli märk, et kultuuride konflikt Euroopas on paraku ainult teravemas. Ei tasu arvata, et ka konfliktid kaugemal, Lähis-Idas ja Aafrikas, meid ei mõjuta. ISIL-i taoliste terroristlike rühmituste esilekerkimine on kasvav globaalne probleem. Radikalism ja Euroopa Liidu lõunapiire koormav mastaapne sisseränne ei ole vaid Itaalia, Prantsusmaa ja Hispaania probleem. Euroopa Liidus ei jaga me üksnes väärtusi ja majandusruumi, vaid ka muresid. Välispoliitiliste ratsukäikude abil on meie idanaaber suutnud mõjutada poliitiku Ateenas, Pariisis, Budapestis, Viinis ja Berliinis. Neid signaale tuleb samuti arvesse võtta.

Veel selle nädala alguses tunnistas Prantsusmaa ekspresident Sarkozy Krimmi annekteerimist. Kaalul on strateegiliselt, majanduslikult ja poliitiliselt märksa suuremate partnerite seisukohad kui esikaantele kerkinud Kreeka omad. Me peame rääkima neist ja kõigi nendega, et Euroopa suudaks säilitada ühtsuse välispoliitika prioriteetides.

Head kolleegid! On vaja vaadata ka tulevikku. On oluline, et oskaksime täna ja edaspidi rakendada oma välispoliitilise vankri ette leidlikkust. Eesti inimeste leidlikkus on kogu maailmas üha enam tunnustust võitmas, nii nagu ka meie idufirmad. Nutikate lahendustega kaitse- ja julgeolekuvallas on võimalik rohkem ära teha kui mõne suurtüki või tankiga. Olgu nendeks siis Eestis toodetavad droonid või tarkvaralahendused. Globaliseerumise ja tehnoloogia arengu taustal on diplomaatia klassikalises mõttes oma vormi muutmas. Riiki ei esinda enam ammu pelgalt diplomaadid, vaid inimesed, nende ideed, nende kultuur ja innovatiivsed mõtted. Meie ise oleme rahvana samuti oma riigi saadikud maailmas, miks ei võiks seda olla ka Eestis sündinud kaubamärgid, nagu Skype või TransferWise. On vaja leida uusi viise, kuidas me suudaksime Eestit igas mõttes maailmas suuremaks kasvatada. Maailmas elab praegu üle 100 000 Eesti kodaniku. See on tohutu inimkapital, keda peaksime oma välispoliitiliste eesmärkide ja majanduskasvu saavutamiseks senisest rohkem kaasama. Meie inimesed maailmas ootavad, et neile antaks uus roll, nii nagu väliseesti organisatsioonid võitlesid aastakümneid Nõukogude okupatsiooni vastu. Riigi roll peaks olema ulatada neile käsi globaalse Eesti võrgustiku kaudu ehk tinglikult öeldes luua e-küla, mis eestlasi maailmas ühendaks. Globaalse Eesti võrgustiku kaudu võiksid Eesti ettevõtted endale välismaalt partnereid leida, mis omakorda elavdaks meie majandust ja looks uusi ekspordivõimalusi. Ühtlasi võiks e-küla kaudu pakkuda paremat ligipääsu õpikeskkonnale, mis aitaks eestlastel maailmas säilitada oma kultuuri ja keelt. See on eriti oluline ka uutele põlvkondadele.

Kuigi ajad on pingelised, oleme liitlaste abiga praegu kindlamini kaitstud kui kunagi varem ja meie partnerite suurenev kohalolek kinnitab seda veelgi. Sellegipoolest peame mõtlema, kuidas Eesti haaret maailmas laiend

dada ja meie häääl paremini kuuldavaks teha. Et kasvada, peame ennast ise rohkem siduma kasvavate turgudega. Hea näide on siin taas-arenevad suhted Hiinaga. Globaalne Eesti võrgustik võib välispoliitilises mõtlemises uuele tasandile tuua ka suhted Põhjala riikide seas. Eesti peaks maailma kasvama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Riigikogu nimel soovin väga tänada välisministrit, samuti väliskomisjoni ja kõiki sõnavõtjaid, kuulajaid ja aktiivselt arutelust osavõtjaid. Aitäh teile! Sellega on esimene päevakorrapunkt menetletud.

2. Maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu (830 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu 830 kolmas lugemine. Kas fraktsioonid soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Seega võime suure tõenäosusega alustada lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 830. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 41 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud maaparandusseaduse muutmise seaduse eelnõu 830 on seadusena vastu võetud. (Tabel 31.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (782 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 782 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Aare Heinvee!

Aare Heinvee

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Head külalised! Tutvustan teile ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 782 eelnõu menetlust juhtivkomisjonis esimese ja teise lugemise vahel. Menetlus oli emotsionaalne ning ma püüan komisjoni istungite tonaalsust teile edastada.

Riigikohtu 9. detsembri 2013. aasta otsusega tunnustati põhiseadusvastaseks ning kehtetuks apteekide rajamisele seatud geograafilised ja demograafilised asutamispiirangud. Kuid Riigikohus tõdes ka, et vähese nõudlusega piirkondades on vaja ette näha apteegiteenuse kättesaadavust tagavad meetmed. Sellest otsusest tulenevalt algatas Riigikogu sotsiaalkomisjon 19. novembril 2014 käesoleva eelnõu. Esimene lugemine toimus 16. detsembril 2014.

Meeldetuletuseks räägin eelnõu olemusest ja seisukohtadest, millest sotsiaalkomisjon oma otsuste tegemisel lähtus. Eesmärk on tagada apteegiteenuse kättesaadavus maapiirkonnas senisel tasemel ning vältida maa-apteekide olukorda halvendavat apteekide kuhjumist linnadesse. Kuna nii preearstid kui ka apteekrid on esmatasandi tervishoiusüsteemi osad, siis nende tegevusele tuleks kehtestada samalaadsed sõltumatus tagatised ning neid kutseid ühtemoodi väärtustada. Apteegisektoris juhtrolli andmine tervishoiutöötajateks olevatele proviisoritele peaks tagama apteegisüsteemi loomulikuma ning elanike ja riigi vajadustest, mitte ärihuvidest lähtuva pikaajalise jätkusuutliku arengu. Võrreldes praegusega võib komisjoni lähteotsiooni nimetada liikumiseks veel patsiendikesksematele ja väärtuspõhisematele tervishoiupõhimõtetele vastava apteegikorralduse poole. Selle sõnumiga sotsiaalkomisjon tunnustab ja tänab proviisoreid ja farmatseute tänuväärse töö eest.

Eelnõus konkureerivad kaks põhiseadusliku printsiipi: rahvatervise kaitse ja ettevõtlusvabadus. Mida eelistada? Ilu on vaataja silmades, kuid Euroopa Liidu õiguse aspektist lähtudes tuleb arvestada kahe lähtekohaga. Esiteks, inimese elu ja tervis on põhiseadusega kaitstud hüvede ja huvide hulgas esikohal. Teiseks, igal riigil on valikuvabadus, millisel tasemel rahvatervise kaitse tagada ja kuidas selline tase saavutatakse. Kuivõrd see tase võib sõltuvalt sotsiaal-majanduslikest asjaoludest ja poliitilistest valikutest varieeruda, on tegemist sea-

duandja kaalutlusruumiga ja poliitilise valikuga.

Euroopas ei ole apteegikorralduse piiranguteta riiki, kuid need piirangud on erinevad. Apteegiteenuse vaieldamatult suurim lõppklient finantsilises mõttes on haigekassa, kelle hüvitatavad retseptiravimid moodustavad kogu apteegisektori käibest hinnanguliselt 80%. Apteegiteenuse kvaliteet ja tõhus integreeritus esmatasandi tervishoidu mõjutab positiivselt ka haigekassa eelarve kasutust, mis omakorda mõjutab teiste tervishoiuteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Seega on vaja, et riik korraldaks tervishoiusektori tegevust selliselt, et see oleks patsiendi ja üldsuse huvides, kvaliteetne ja kuluefektiivne. Teisisõnu, apteegiteenus on vajaduspõhine ja rõhutatult kutseeetiline. Ravimeid tuleb kasutada nii vähe kui võimalik, kuid nii palju kui vajalik. Sektori tegevuse eesmärk ei ole maksimaalne ravimite läbimüük, vaid lähtutakse tegelikest ravivajadustest. Kuluefektiivne ja preventiivne apteegiteenus aitab ära hoida riigi palju suuremaid kulutusi, mis tekiksid õigel ajal saamata jäänud ravimite tõttu.

Kuigi komisjonis domineeris mure rahva tervise pärast, siis kordagi ei alavääristatud ettevõtlust kui riigi ühte alustala. Edaspidi muutub vaid omandistruktuur. Kutsesobivuse ja tahte põhjal võib igast proviisorist saada ettevõtja, apteeker omas apteegis.

Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks esitas kolm muudatusettepanekut Eesti Keskerakonna fraktsioon. 15 muudatusettepanekut valmistas teiseks lugemiseks ette sotsiaalkomisjon. Kokku on seega 18 muudatusettepanekut.

Sotsiaalkomisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette seitsmel komisjoni istungil: 12., 13., 19., 27. ja 28. jaanuaril ning 9. ja 10. veebruaril. Komisjoni istungil 12. jaanuaril osalesid huvigruppide esindajad. Sellel istungil arutati eelnõu regulatsiooni ning Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, Eesti Apteekide Ühenduse, Eesti Apteekrite Liidu, Eesti Ravimihulgimüüjate Liidu, Raviameti ning Eesti Keskerakonna fraktsiooni arvamusi ja ettepanekuid. Arvamust avaldasid kõik kutsutud huvigruppide esindajad. Apteekide omandipiirangu kehtestamise poolt olid Eesti Apteekrite Liit, Proviisorite Koda ja Patsientide Nõukoda. Omandipiirangu vastu olnud apteegikettide

esindajad tegid alternatiivse ettepaneku, et proviisorid võiksid olla apteegi juhtkonnas, nad ei peaks ilmingimata olema omanikud. Apteekide ühendus soovis ka vajaduspõhise apteegivõrgu väljatöötamist.

13. jaanuari istungil otsustas komisjon konsensuslikult teha Sotsiaalministeeriumile ülesandeks töötada välja apteegi omandipiirangute regulatsioon, mille kohaselt apteegi enamusosalus võib kuuluda proviisoritele. Komisjoni istungitel 9. ja 10. veebruaril arutati Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Sotsiaalministeeriumi esitatud muudatusettepanekuid.

Järgnevalt tutvustangi muudatusettepanekuid. Muudatusettepanekuga nr 1, mille esitas Keskerakond, tehti ettepanek kehtestada apteegiturul täiendav kvalifitseeritud omandiregulatsioon, mille kaudu saaks üldapteegi tegevusloaga füüsilisest isikust ettevõtjaks olla vaid proviisor, kes on samal ajal üldapteegi juhataja. Juriidilise isiku korral peab proviisorile kuuluma enamusosalus ja ühe proviisori valitseva mõju all võib olla kuni neli üldapteeki. Ettepanekut arvestati sisuliselt ja seda menetletakse koos muudatusettepanekuga nr 10.

Teise muudatusettepanekuga, mille esitas sotsiaalkomisjon, täpsustatakse ravimiseaduse § 31¹ pealkirja. "Üldapteegi struktuuriüksuse asutamise kohustuse" asemel on uus pealkiri "Apteegiteenuse osutamise kohustus".

3.–9. muudatusettepanek, mille esitas sotsiaalkomisjon, täpsustavad esimesel lugemisel põhjalikumalt käsitletud ravimiseaduse § 31¹ sätteid. Need käsitlevad üleminekuperioodi, mil vähemalt kümnet üldapteeki omavat isikut võidakse kohustada osutama apteegiteenust vähese nõudlusega piirkonnas.

10. muudatusettepanek, mille esitas sotsiaalkomisjon, lisab ravimiseaduse §-le 41 tegevusloa omaja kohta lisaregulatsiooni. Esiteks, üldapteegi tegevusloa võib väljastada füüsilisest isikust ettevõtjale, kes on proviisor ja töötab vähemalt ühes temale väljastatud tegevusloa alusel tegutsevas üldapteegis juhatajana. Teiseks, üldapteegi tegevusloa väljastamisel eraõiguslikule juriidilisele isikule peab enam kui 50% selle osadest või aktsiatest ja valitsev mõju kuuluma proviisorile, kes töötab vähemalt ühes temale väljastatud tegevusloa alusel tegutsevas üldapteegis juhatajana. Kolmandaks, proviisor võib suure nõudlusega piirkonnas olla seotud kuni nelja üldapteegiga.

Samalaadne omandipiirang kehtib ka kõigi isikute kohta, kellele kuuluvad otse või teise eraõigusliku juriidilise isiku kaudu üldapteegi osad või aktsiad.

11. muudatusettepanekut (Keskerakonnalt) ja 12. muudatusettepanekut (sotsiaalkomisjonnilt) käsitletakse koos. Need fikseerivad eelnõust väljajätava teksti.

13. muudatusettepanek, mille esitas sotsiaalkomisjon, täiendab eelnõu uue sättega, millega sätestatakse, et korrakaitseeaduse § 23 lõikes 4 üldise normina sätestatud sunniraha ülemäär on 9600 eurot senise 1600 euro asemel. Ollakse seisukohal, et varasem sunnimehhanism tegevuslubadega mõjutamise abil ei ole asjakohane ning täiendava apteegiteenuse osutamise kohustuse täitmiseks rakendatakse ettekirjutusi ja sunniraha.

Viimased muudatusettepanekud puudutavad seaduse sätete rakendamise tähtaegu. Aeg vertikaalse integratsiooni kaotamiseks ühtlustatakse proviisori enamusosalusega apteekidele ülemineku ajaga. Vertikaalse integratsiooni sisu ravimiseaduse tähenduses oli hulgi-müügi ja jaekettide omandisuhte lahutamine. Üleminekuperiood on viis aastat, see peab olema lõppenud hiljemalt 2020. aasta 1. aprilliks. Piisavalt pikk ja ühetaoline üleminekuperiood peaks leevendada võimalikku põhiseaduslikku riivet seoses omandistruktuuri ümberkorraldustega.

Seadus jõustub üldises korras.

Nüüd juhtivkomisjoni menetluslikud otsused ja ettepanekud. Sotsiaalkomisjon otsustas konsensuslikult esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 12. veebruariks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek teha eelnõu kolmas lugemine 18. veebruaril 2015. Komisjoni ettekandjana tänan kõigi huvigruppide esindajaid, Ravimiametit, Sotsiaalministeeriumi, sotsiaalkomisjoni ametnikke ja sotsiaalkomisjoni liikmeid väga hea ja konstruktiivse töö eest! Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, suur tänu teile! Teile on küsimusi. Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Te teete ettepaneku, et Ravimiamet saaks kohustada apteegiteenuse osutajat, kellel

on üle 20 000 elanikuga linnas või linnades kokku vähemalt kümme üldapteegiteenuse osutamise tegevusluba, apteegiteenust osutama. Teises ettepanekus ütlete, et üks proviisor või ettevõtja, kuidas teda nimetadagi, võib olla seotud kuni nelja 4000 või enama elanikuga asulas tegutseva üldapteegi tegevusloa väljastamise tingimuste täitmisega. Neli luba tohib kokku olla, aga neid, kellel on üle kümne, saab kohustada. Kuidas need kaks punkti omavahel kokku lähevad?

Aare Heinvee

Aitäh! See ongi üks selle eelnõu võtme-punkte. Võib-olla ma peatusin sellel liiga pinnapealselt. Selles eelnõus on kõne all kaks perioodi. Lõppregulatsioon hakkab kehtima viie aasta pärast, kui omand peaks olema proviisoripõhine ja proviisoritel võib olla kuni neli üldapteeki suurema nõudlusega piirkonnas. See, millele te praegu tähelepanu juhtisite, sätestab viieaastase üleminekuperioodi jooksul toimuva. Nende viie aasta jooksul võivad toimetada veel kõik jaeketid ja hulgiketid. Et viie aasta jooksul ei tekiks tühimikku, ongi niisugune üleminekuperiood sätestatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Andrus Saare, palun!

Andrus Saare

Aitäh, juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Teadupoolest te komisjonis arutasite väga erinevaid variante peale selle, millega te täna välja tulite. Sa ise, Aare, oled ka maapiirkonnast valitud rahvasaadik. Kas kõigist nendest variantidest on see, millega nüüd on välja tuldud, just see õige ja kõige parem, mis tagab maal apteegiteenuse kättesaadavuse?

Aare Heinvee

Aitäh! Maal apteegiteenuse säilitamine oli üks põhipostulaat, millest komisjon lähtus. Garantiid ei ole mitte kunagi, kuid komisjon lähtus heast usust, et see regulatsioon on parim, selleks et säilitada ja kindlustada apteegiteenust maal. Kuidas see seadus rakendub, seda elu näitab, aga vähemalt kindel tahe on kõigil asjaosalistel, teiste hulgas komisjoni liikmetel, olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kas komisjonis kujunes ülevaade apteekide omandi ja selle kasutamise ning apteekide paiknemise probleemidest teistes riikides? Kas see lahendus, mis hakkab praegu välja kujunema, on mingil viisil võrreldav teiste riikide lahendustega, juhul kui seal on olnud analoogilisi probleeme?

Aare Heinvee

Aitäh! Ka see oli üheks väga selgeks lähtematerjaliks, millest me lähtusime. Me võrdlesime oma heade naabrite juures, eelkõige Euroopa majandusruumis kehtivaid regulatioone. Väga konkreetset käsitlesime Ungari, Inglismaa ja ka teiste riikide apteegikorraldust. Võib öelda, et lähenemine on kogu Euroopa majandusruumis väga selge. Kogu Euroopa majandusruum on peamiselt proviisoripõhine. Ka meie üritame ikkagi kuuluda sellesse samasse õigus- ja majandusruumi.

Aseesimees Jüri Ratas

Andre Sepp, palun!

Andre Sepp

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Kui palju komisjon käsitles proviisori õpet Eestis? Kas nad olid kaasatud? Milline tähendus on komisjoni tehtud muudatustel proviisoriõppele Eestis?

Aare Heinvee

Proviisoriõpet võib hästi jämedalt liigitada kaheks: esiteks, statsionaarne õpe, mille eesmärk on kõrgharidus ja proviisorikutse, ja teiseks täienduskoolitus. Need mõlemad on väga olulised, aga meie käsitlesime rohkem täiendusõpet. Apteegipidajatel on ka edaspidi kohustus korraldada täienduskoolitusi proviisoritele ja farmatseutidele, kes teenindavad inimesi.

Aseesimees Jüri Ratas

Siim Kiisler, palun!

Siim Kiisler

Aitäh! Teie eelmisest vastusest minu küsimusele sain ma aru, et maapiirkondades teenuse osutamise kohustus muutub sisuliselt kehtetuks hetkest, kui omandivorm muutub. Tegelikult ei saa seda kohustust siis enam mitte kuidagi rakendada, see on ainult ajutine tegevus. Aga te ütlesite oma sõnavõttus, et uus lähenemine on patsiendikesksem ja kuluefektiivsem. Sisuliselt te tahate seadustada omandi sundvõõrandamise. See on see, mida te teha tahate. Kui kellelegi kuuluvad praegu apteegid, siis vähemalt enamusosalus sundvõõrandatakse. Kuidas see kuluefektiivsus ja patsiendikesksus teil tõestatud on?

Aare Heinvee

Küsimuse esimene pool oli õige. Täpselt nii see ongi. On üleminekuperiood ja kui viis aastat on 1. aprillil 2020 läbi, siis muutub ajutine regulatsioon kehtetuks, sest siis peaks toimima juba uus regulatsioon, mis peaks olema avalik-õigusliku Proviisorite Koja reguleerida. Aga kui tulla kuluefektiivsuse ja sundvõõrandamise juurde, siis ma mainisin ettekandes ka seda, mis on kuluefektiivsuse üks postulaate. Proviisor juhendub eelkõige kutseeetikast, ta ei juhindu ärihuvidest, sellest, et ta peaks võimalikult palju rohtusid müüma. Aga kui patsient jääb õigel ajal ravimist ilma, siis hilisem ravi läheb riigile oluliselt kallimaks. Sellest tuleneb see kõige lihtsam kuluefektiivsuse põhimõte. Te mainisite sundvõõrandamist. Sellest, kui tõsine on see põhiseaduslik riive, oli komisjoni istungite ajal väga põhjalikult juttu. Siin pörkuvad jällegi kaks poolt: rahvatervise kaitse ja ettevõtlusvabadus. Kui kaalutusotsuse põhjal satub eelisolukorda rahvatervise kaitse, siis see annab võimaluse järgmisteks regulatsioonideks. Üleminekuage on piisavalt pikk, viis aastat. Kõik analüüsid on soovitanud, et vähemalt nii pikk peaks see üleminekuage olema. Veel peatun natuke sellel, mida siis need inimesed peavad maha müüma. Enamik kette asub rendipindadel. See arvamus, et nad on tohutult kapitaliseeritud, ei vasta päris tõele. Kapitaliseeritus on omasem proviisoriapteekidele, mitte ketiapteekidele.

Aseesimees Jüri Ratas

Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui ma loen kõiki neid materjale ja seletuskirju, siis see kõik tundub liiga ilus, et olla tõsi. Tundub, et selle uue variandiga lahendatakse ära kõik probleemid, nii kättesaadavus-, konkurentsikui ka kvaliteediprobleemid. Mul endal on tugevad kahtlused. Minu arust kumab siit natukene läbi pakkumise piiramine, konkurentsi vähendamine, mõnes kohas lausa protektsionism, meie tõrjuv hoiak välisinvesteeringute suhtes, mis ei tohiks olla iseenesest halb, kui teenuse kvaliteet on tagatud. Palju on väidetud, et proviisoriapteegid on hästi sõltumatud ja nad saavad lähtuda oma kutse-eetikast. Kas siin ei ole ohtu, et kui nad on pidanud võtma majanduslikke kohustusi apteekide väljaostmiseks, siis on nad hoopis rohkem seotud äripartnerite ootustega ja oma majandushuvidega ning neile tekitatakse selliseid pingeid, mida neil praegu ei ole?

Aare Heinvee

Aitäh! See kaalutus oli komisjonis arutlusel kogu aeg. Selle põhjal, kumb on õigem, kas see või teine variant, komisjon lõpuks oma otsuse langetas. Jällegi ütlen, et garanteeritud lahendusi ei ole, kuid kui me kasutame oma naabrite analoogilisi lahendusi, siis nemad on läbi pikkade aastate leidnud, et see on kõige patsiendisõbralikum, väärtuspõhisem ja ka riigile kõige parem variant. Kas see nii ka Eestis juhtub, veel ei tea. Kas Eesti on täiesti erinev riik, võrreldes teiste Euroopa majandusühenduse riikidega? Ma ei usu seda. Pigem võib Eesti olla haavatav selle tõttu, et demokraatia aeg Eestis on olnud liiga lühike, 25 aastat. Aga kui me selle parema regulatsiooni poole ei püüdle, siis me ei saa ka vastust teada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Tammsaar, palun!

Tiit Tammsaar

Täna, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui läheb hästi ja seadus jõustub, mida ma igal juhul pooldan, kas siis proviisoridiplomiga kodanik mõnest teisest Euroopa Liidu liikmesriigist võib samadel alustel Eesti kodanikega apteeki asutada?

Aare Heinvee

Aitäh! Te olete väga õigesti aru saanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Vabandust, üks küsimus on veel! Oleme aktiivsemad nupu sisselülitamisel! Vabandust, mitte aktiivsemad, vaid operatiivsemad! Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Palun vabandust oma aeglase reaktsiooni pärast! Kas te võite veel korra täpsustada, kuidas nendes väiksema asustustihedusega piirkondades Proviisorite Koda või see uus regulatsioon ikkagi selle apteegiteenuse tagab? Muude teenuste puhul, kui turg ei toimi, kuulutab riik või kohalik omavalitsus välja vähempakkumise ja leiab kõige soodsama lahenduse. See on see tavapärane mudel, kuidas avalikke teenuseid pakutakse, kui on mingi turutõrge. Siin on pakutud uus skeem. Ma saan aru, et edukamad apteekrid saavad kohustuse hakata maal apteeke pidama. Kuidas see täpselt välja näeb ja kuidas see rahastamine välja näeb? Kas sellised kohustused on õiguspärased ja kas me saame seda kuidagi kontrollida või juhtida?

Aare Heinvee

Aitäh! Tulevikus on rõhk avalik-õigusliku Proviisorite Koda regulatsioonil. Proviisorite Koda peaks tegema riigiga koostööd, välja töötama kas vajaduspõhise apteegivõrgu või mis iganes. Analoogiliseks näiteks võib tuua notarid, ka perearstid, kes on siiski Eesti territooriumi ära katnud. Samamoodi peaks toimuma apteegiteenusega. Regulatsiooni veel ei ole, seda alles töötatakse välja. Selleks on ette nähtud ka päris pikk aeg, aga hinnanguliselt aasta võiks sellega minna. Mis see teine küsimus oli? Aa, kuidas saab kohustada? Ma tulen meie põhiseaduslike institutsioonide juurde. Riigikohus, õiguskantsler, Riigikontroll ja Konkurentsiamet on öelnud, et teatud piirangud ei ole õiguspärased, aga ilma piiranguteta maa-apteeke pidada ei saa. Päris mitmed nendest põhiseaduslikest institutsioonidest ongi vihjanud, et edukamatele apteekidele lisa koormuse panemine on kõige õiguspärasem, kui me lähtume sektori eelarveneutraalsusest korraldusest. Võib-olla on tõesti õigus ka nendel analüüsijatel, kes ütlevad, et kõige odavam

apteegikorraldus põhineb täielikult regionaaltoetustel, kui riik toetab väiksema sissetulekuga ja mittekasumlikke apteeke. Aga sellest lähtumine ei olnud meil komisjonis päevakorral. Eeltingimus oli ikkagi sektoripõhine eneseregulatsioon.

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Hea ettekandja! Mina kipun olema selle asja poolt. Siin küsiti, kas Eesti on unikaalne. Eesti on ennast siiski maailma ajalukku kirjutanud kui julgete, unikaalsete, peadpöörivate eksperimentide riik. Kui me teeme järgmise peadpööritava, hullumeelsuseni küündiva eksperimendi, siis meil võib hästi minna. Mina olen eksperimendiusku. Aga puhtinimlikult tahan su käest küsida ühte asja. Sa kasutasid sõna "eelarveneutraalne". Kas siin seaduses on sees mingisugune garantii, mis garanteeriks selle eelarveneutraalsuse, või me peame paluma järgmisel Riigikogul selle peale mõelda? Millega me garanteerime, et see Proviisorite Koda ei hakka ühel päeval eelarvest raha küsima? Advokaadid peavad ise hakkama saama, notarid peavad ise hakkama saama, aga on ka neid avalik-õiguslikke ühendusi, kes ütlevad, et nad saavad hakkama küll, aga neil raha ei ole, andke neile. Kuidas saaks olla nii, et see uks oleks kinni ja Proviisorite Koda teaks, et ta riigilt ei saa enam midagi?

Aare Heinvee

Aitäh! Ma kõigepealt juhin tähelepanu apteekrite sissetulekutele. Maa-apteekide töötajate keskmine sissetulek on alla keskmise. Linnaapteekides on see natukene suurem. Juba see näitab, et rohujuure tasandil ei ole sektor väga kasumlik. Me ei räägi praegu ketiapteekidest. Küll võib eelarveneutraalsust tõesti mitmeti käsitleda. Kui ma ütlesin, et 80% käibest tuleb ju haigekassa kaudu, siis need summad suurenevad igal aastal väga palju, protsendid on võib-olla kahekohalised. Ma pidasin eelarveneutraalsuse all silmas seda, et ei hakataks just seda regionaaltoetuste põhimõtet rakendades viletsamatele lihtsalt raha kätte maksma, öeldes, et nad on kehvemad. See ilmselgelt ei innusta inimest tööle. Mingisugune turukonkurents peab igal juhul jääma. Ei ole

võimalik, et me ei pane vastutust proviisoritele, väga selgelt on ka Proviisorite Kojal vastutus.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hea ettekandja, rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ... Kõnesoove on, avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Siim Kiisleri!

Siim Kiisler

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eelkõige tahtsin öelda, et iga kord, kui seda ravimiseadust arutatakse, on nii pagana piinlik siin olla. Muidu nii häbi ei ole Riigikogu pärast, aga see, mis selle seaduse ümber on korraldatud, on tõesti lihtsalt piinlik. Kõigepealt ignoreeriti sisuliselt Riigikohtu otsust, mängiti lolli, võeti vastu uus seadus, millest saadi ühemõtteliselt aru, et see on põhiseadusega vastuolus. Kui kiiresti jõuti ka selle tühistamiseni, siis tuldi siia, pakuti välja uus lahendus, plähmerdati ühest servast teise.

Ma usun, et see apteegiteenuse osutamise kohustus on samm õiges suunas. Aga me ju näeme, et see on mõeldud ajutisena. See kohustus pannakse üheks perioodiks, samal ajal sisuliselt käivitatakse omandi sundvõõrandamise mehhanism, tekitatakse olukord, kus omand jagatakse ümber, vähemalt enamusomand. Siis ei ole seda teenuse osutamise kohustust enam sisuliselt mitte kellelegi panna, sest turg on ära fragmenteeritud. Miks seda tehakse, mina aru ei saa.

Räägitakse patsiendikesksusest. Kuidas on see patsiendikeskem, kui farmatseut töötab ühes apteegis ja siis on tal veel teised apteegid, kus ta on lihtsalt osanik, kus ta reaalselt ei viibi ega tööta? Tema võib olla seal osanik, aga näiteks härra Gräzin ei või ja ka Ligi ei saa enamusosanik olla. Kuidas siis see patsiendikesksus tagatud on? Mitte kuskilt otsast. Kuidas on tagatud kuluefektiivsus, kui omand tükeldatakse? Öeldakse, et on kuluefektiivsem, kui ühele omanikule võib kuuluda vähem üksusi.

Varem räägiti meile, et seda kõike tehakse selleks, et vaeseid maapiirkondi aidata. See on muidugi eraldi pikem teema, ma võiksin siin teile sellest pikki loenguid pidada. Ma varem selle seaduse menetlusel juba rääkisin, millised

on tänapäevased regionaalpoliitika printsiibid, kui vaadatakse piirkondi, mitte ei räägita, et Mõigus on maaelu, aga sellest kilomeeter eemal on linnaelu. Tuleb rääkida piirkondade tugevusest tervikuna, mitte lahutada maaelu ja linnaelu.

Aga see selleks. Ma saame kõik aru, et see oli ainult selline lambanahas huntide jutt. See ei olnud ju tegelikult põhjus. Nagu me siit näeme, samamoodi ei ole tegelik põhjus kaugemas perspektiivis see, et selle seaduseelnõu tulemusena väikese elanike arvuga kohtades apteekke kuidagi säilitataks, sest viie aasta pärast on see kõik ju lõppenud. Siis on omand ümber jagatud, kohustada pole kedagi ja saab rahulikult sulgeda ka need apteegid, keda vahepeal kohustati teenust osutama. Kokku võttes on näha, et tegelikud eesmärgid, miks seda turgu soovitakse järjekindlalt ümber jagada ja lasta tal turumajanduslikult vabalt toimida, on kuskil mujal. Sellest eelnõu ettekandjad kahjuks kunagi ei räägi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Viktor Vassiljevi!

Viktor Vassiljev

Härra Riigikogu aseesimees! Väga huvitav oli kuulata IRL-i esindaja ettekannet. Ilmselt on IRL-il natuke harjumatu olla opositsioonis ja rünnata koalitsiooni esitatud seadusi. Praegu olen ka mina opositsiooni esindaja, aga seda seadust ma toetan. Ei saa nii, nagu IRL tahab, et kõik oleks absoluutselt vaba, iga nurga peal võiks igauks, kes tahab, täiesti vabalt ravimeid müüa ja las turg siis reguleerib. Apteegimajandus on väga täpselt reguleeritav asi, apteek on väga täpne ja apteeker on täpne. Kogu apteegivõrku peab riik üsna rangelt reguleerima, muidu see asi ei toimi. Reguleerimatus oleks ikkagi potentsiaalselt inimeste tervisele ohtlik, sest iga ravim on mürk, kui teda ei ole antud õiges annuses ega õigetel näidustustel. Reguleeritud peab see asi olema.

Väga huvitavad arutelud olid sotsiaalkomisjonis. Ma tõesti nautisin neid pikki ja sisukaid arutelusid. Proviisorite ja apteekrite seisukohad ei ole ka päris ühtsed. Enamik apteekreid, just maa-apteekreid tahab, et apteek kuuluks apteekrile. Nii nagu kunagi Oskar Lutsu aegadel, kui keset ilusat küla, kus talumehed

hobustega põldu künnavad, on apteek ning kirik ja kõrts ka. Väga ilus vaatepilt. Samas oli ka apteekreid, kes ütlesid, et nad ei taha olla ärimehed ja ettevõtjad ega täita mingisuguseid raamatupidamisaruandeid, see ei ole päris nende amet.

Mis puudutab seda, et apteegiketid dikteerivad apteekidele oma tingimusi, siis ketid jälle väidavad, et kui nendele kuulub nii hulgi- kui ka jaemüük, siis on neil kergem vaadata, et hinnad liiga kõrgele ei tõuseks. Tont seda teab, kuidas see on!

Regulatsiooni on kindlasti vaja. On hea, et seda üleminekuaega ei venitatud liiga pikaks. Vahepeal oli selliseid mõtteid, et anda ikkagi kaheksa aastat aega, nii et apteegiomanik, kes ei ole apteeker, jõuaks selle ajaga omandada proviisorikutse. Ma tahaks näha, kuidas Margus Linnamäe läheb ülikooli apteekriks õppima! Teisest küljest oli selline loogika, et selle aja jooksul võiks proviisor õppida ettevõtlust. Ärijuhiks õpitakse tänapäeval ülikoolis kolm aastat, proviisor on ikkagi haritud ja tark inimene, tema omandab need kogemused mõne kuuga.

Aga läks, nagu ta läks, nii et seadus on valmis keevitatud. Eks viie aasta jooksul selgub, kuidas ta töötab. Alati võib ju seal midagi kohendada. Praegu on ta minu arusaama järgi enam-vähem selline, nagu ta olema peaks. Peakski siis niimoodi kujunema, et kuskil Väike-Maarja ja Kiltsi vahel külakeses on apteek. Päästekomandot ei ole, pank ei ole, postkontorit ei ole, pood on ka kinni pandud, elanikke on kaks ja pool – mis see apteek seal teeb! Vaadake, teie sõidate, head kolleegid, praegu ringi seal, kus on ikkagi teatud hulk valijaid küldes elamas, aga just nimelt keset Eestit, Kiltsi ja Väike-Maarja kandis, on asulaid, kus on tühjad majad, aknad puruks peksitud. Ma kardan, et järgmine Riigikogu koosseis peaks välja mõtlema vahva seaduse, et nendele proviisoriapteekidele väikestes asulates kindlustada ka ostjaskond, jõukad inimesed, kes jõuaksid ravimeid osta. Siis peaksid need apteegid vastu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun sõnavõtt kohalt, Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma tahan öien-dada üle-eelmise sõnavõtja mõningat pessimismi. Esiteks, selle eelnõu väljatöötamine ja selle eelnõu ühe põhiprintsiibi ehk vertikaalse apteegimonopoli lõhkumine algas eelmise koalitsiooni ajal, lugupeetud üle-eelmine ettekandja. Siis me otsustasime minna seda teed, kus me praegu oleme. Teiseks, kui puldist tullakse ütlema, et on piinlik, siis minu hinnangu järgi peaks selle taga olema ka mingi konstruktiivne idee, kuidas seda piinlikkust vältida. Kuna me seda ei kuulnud, siis ütlen, et mul on piinlik kuulda sellist hala. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Heljo Pikhof, mis te soovite? Kas te soovite tulla siia kõnetooli? (H. Pikhof saalist: Ma ei taha, mul läks vale nupp sisse.) Aa, pole hullu midagi, võtke siis see nupp uuesti välja. Kas soovitakse kasutada repliigivõimalust? Härra Ligi, tulge eest ära, ma ei näe muidu. Te segate istungi juhatamist, härra Jürgen Ligi. Kas soovitakse repliigiõigust? Soovitakse. Palun, Siim Kiisler!

Siim Kiisler

Minu kõnes sisaldus konstruktiivne ettepanek. Minu ettepanek oli lasta turul normaalselt ja vabalt toimida. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Heljo Pikhof, sõnavõtt kohalt või sõnavõtt Riigikogu kõnetoolist?

Heljo Pikhof

Kohalt.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Palun mikrofon Heljo Pikhofile! Üks hetk, teil pole mikrofoni, tuleb varsti. Siit kuni sinnani võtab elektrivoolul natukene aega. Palun! (Naer saalis.)

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma tahan härra Kiislerile meelde tuletada, et kui sotsiaalkomisjoni esimees oli Margus Tsahkna, siis oli tema just seda meelt, et oleksid proviisoriapteegid. Me oleme kõik siin seda Riigikogu kõnetoolist kuulnud. Samamoodi oli ta selle poolt, et lahku lüüa. Seda me oleme ka teinud. Ma ei saa aru, kui-

das sina oma fraktsiooni esindajana ajad hoopis teist asja. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Sulgen läbirääkimised. Nüüd läheme eelnõu 782 muudatusettepanekute läbiivaatamise juurde. Esimese muudatusettepaneku on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Ettepanekud nr 2–10 on esitanud juhtivkomisjon. 11. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on osaliselt arvestada. Muudatusettepanekud nr 12–16 on esitanud juhtivkomisjon. 17. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on sisuliselt arvestada. 18. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud ja kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

4. Kalapüügiseaduse eelnõu (801 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse eelnõu 801 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Annely Akkermanni!

Annely Akkermann

Tere päevast, lugupeetud juhataja ja head kolleegid, kes siia saali on jäänud! Vabariigi Valitsus algatas 1. detsembril 2014. aastal kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu, 2. detsembril võeti see menetlusse ja juhtivkomisjoniks määrati keskkonnakomisjon. Eelnõu esimene lugemine lõpetati 17. detsembril ja muudatusettepanekute tegemise tähtjaks määrati 15. jaanuar 2015 kell 16. Riigikogu keskkonnakomisjon arutas eelnõu viiel korral, enne esimesele lugemisele saatmist 9. detsembril ja kahe lugemise vahel veel neljal korral: 12., 19. ja 26. jaanuaril ning 9. veebruaril.

12. jaanuari istungil tutvustasid komisjonis eelnõu Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonna juhataja Kaire Märtin ja õigusosakonna jurist Helen Holtsman ning Põlluma-

jandusministeeriumi kalamajanduse osakonna juhataja Ain Soome. Istungile olid kutsutud Aivo Kähr ja Urmas Pirk Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liidust ning Olavi Kasemaa Virumaa Rannakalurite Ühingust. Toimus elav arutelu.

26. jaanuari istungil arutati Riigikogu liikme Tõnis Kõivu esitatud muudatusettepanekuid ning komisjoni muudatusettepanekuid. Justiitsministeeriumi, Põllumajandusministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi esindajad tutvustasid enda arusaamu ning vastasid komisjoni liikmete küsimustele.

9. veebruari istungil arutati komisjoni muudatusettepanekuid. Need olid tehnilist laadi. Kõige sisulisem neist on vist seaduse jõustumissätete muutmine nii, et kehtiva seaduse alusel antud õigusaktid kehtivad pärast selle seaduse jõustumist kuni nende kehtimise aja lõpuni või kehtetuks tunnistamiseni niivõrd, kui võrd nad ei ole vastuolus kehtiva seadusega. Tuletan meelde, et kalapüügiseaduse eelnõu on koostatud keskkonnaõiguse kodifitseerimise raames ning kehtiva seadusega võrreldes on uues seaduses sisulisi muudatusi vähe, aga normid on arusaadavuse huvides loogilisemalt struktureeritud.

Eelnõu kohta esitas neli muudatusettepanekut Tõnis Kõiv, keskkonnakomisjon vormistas arutelude tulemusel eelnõu kohta 20 muudatusettepanekut, võttes arvesse Kihnu vallavanema, Viimsi Vallavalitsuse, Jaanus Tamkivi, Rein Randveri, Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liidu ja Virumaa Rannakalurite Ühingu ettepanekuid. Samuti võeti arvesse Justiitsministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi ettepanekuid.

Siinkohal toon neist mõne välja. Esimese ettepanekuga täpsustati, missugusel juhul ei võrdsustata püügivahendiga piiranguvõõndis viibimist kalapüügiga. Näiteks on sellised juhud kalapüügivahendite ladustamine, parandamine ning puhastamine ranna piiranguvõõndis. Tõnis Kõivu ettepanekuga lisatakse kalapüügiseadusesse volitusnorm Vabariigi Valitsusele kalapüügivahendite ja kala püügijärgse veekogus hoidmise vahendite märgistamise, sh elektroonilise märgistamise ning asukoha kindlakstegemise reguleerimiseks. Muudatusettepanekuga nr 6 keelatakse kala müümine või lossimine enne maale toomist. Muudatusettepanekuga nr 7 keelatakse harrastuskala-

püügil sellise kala töötlemine veekogul, millele on kehtestatud alammõõt ja töötlemine ei võimalda hiljem alamõõdulist kala tuvastada. Muudatusettepanekuga nr 9 luuakse harrastuskalamehele võimalus haigestumise korral volitada teist isikut oma püügivahendit välja tooma. Muudatusettepanekuga nr 12 luuakse võimalus kalastuskaardi alusel harrastuspüük peatada ja kaardi väljaandmisest keelduda, kui selle omanik on elatisrahavõlglane. Sellel seadussätel on koosmõju eile kõne all olnud seaduseelnõuga 803. Muudatusettepanekuga nr 14 antakse harrastuskaluritele õigus kasutada nakkevõrku merel sügavusest hoolimata.

26. jaanuari istungil võeti vastu järgmised menetlusotsused. Meil oli ettepanek saata eelnõu 801 teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 12. veebruariks 2015. Meil on ettepanek eelnõu 801 teine lugemine lõpetada. Kui eelnõu 801 teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek saata eelnõu kolmandaks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 19. veebruariks 2015. Me teeme ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik need otsused võeti vastu konsensuslikult. See on minu poolt kõik. Suur tänu tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on üks küsimus. Jaanus Tamkivi, palun!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Nende mitmete arutelude käigus, mis meil komisjonis olid kalapüügiseaduse üle, avaldasid kutselised kalurid üsna mitu korda arvamust, et me oleme kalandusvaldkonnas läinud ülereguleerimise teed. Kõik on väga reguleeritud ja on ka ranged trahvid. Kalureid peetakse nagu potentsiaalseteks kurjategijateks ja see riigi suhtumine teeb nende hinge haigeks. Mis meelt te ise olete, kas me selle uue seadusega oleme valdkonda parajal määral reguleerinud või oleme ühele või teisele poole kaldunud?

Annely Akkermann

Selle seaduseelnõuga tegelikult lisandub kaluritele veelgi kohustusi oma tegevusest aru anda, näiteks GPS-seadmed motoriseeritud laevadel, ja lisandub uus volitusnorm võimalikuks elektrooniliseks märgistamiseks, kui

Keskkonnaministeerium selleks valmis on. Aga tõepoolest, filosoofiliselt on see probleem, et kõikide nende piirangute ja kogu aruandluse eesmärk on ju vähendada röövpüüki ja liigse püügiga kalavarude kahjustamist. Põhimõtteliselt lisatakse ausale kalurile järjest kõikvõimalikke järelevalvemeetmeid, mille jaoks on vaja soetada kalleid vahendeid, ka aruannete esitamine nõuab aega. See kõik on mõeldud selleks, et takistada ebaseaduslikke püüdjaid. See on probleem, aga paremat lähendust, kuidas terasid sõkaldest eraldada, tegelikult ei ole. Teine probleem on veel. Kalapüügi-regulatsioonid ei ole sugugi praktilised. Näiteks ei ole kutselisel kaluril kindlasti praktiline kümne nakkevõrguga merel käia, võib-olla 25 või 30 võiks olla see õige arv. Aga need põhimõtted lähtuvad ajaloolisest püügiõigusest. Nende muutmine nõuab tegelikult kalurkonnas täiesti teistsugust ja tõsist ühiskondlikku kokkulepet.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Alustame eelnõu 801 muudatusettepanekute läbivaatamist. Esimene ettepanek on juhtivkomisjonilt, teine on juhtivkomisjonilt, kolmas on Riigikogu liikmelt Tõnis Kõivult, juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud, neljas on Riigikogu liikmelt Tõnis Kõivult, juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud, muudatusettepanekud nr 5–17 on juhtivkomisjonilt, 18. muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Tõnis Kõivult, juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud, 19. muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, 20. muudatusettepanek on Riigikogu liikmelt Tõnis Kõivult, juhtivkomisjon on seda sisuliselt arvestanud, muudatusettepanekud nr 21–24 on juhtivkomisjonilt. Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 801 teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja neljanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 13.15.
Istungi kestus 3 tundi ja 15 minutit.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 16. veebruar 2015

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine äriühingute valitsemise kohta (nr 452)
2. Arupärimine elektriarvete kohta (nr 453)
3. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärku viiendat töönädalat. Kas kellelgi on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Ei ole. Palun teeme siis kohaloleku kontrolli!

Kohal on 64 Riigikogu liiget, puudub 37. Kõigepealt on vaja kinnitada nädala päevakord. Austatud Riigikogu, panen hääletusele nädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt on 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Nädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine äriühingute valitsemise kohta (nr 452)

Esimees Eiki Nestor

Meie tänane esimene päevakorrapunkt on arupärimine, mille on esitanud Riigikogu liikmed Priit Toobal, Lauri Laasi, Heimar Lenk, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev, Eldar Efendijev, Enn Eesmaa, Vladimir Velman, Valeri Korb, Urbo Vaarmann, Tarmo Tamm, Kalev Kallo ja Siret Kotka. Arupärijate nimel võtab sõna Priit Toobal. Palun!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Möödunud aastal 16. detsembril andsime koos hulga kolleegidega ...

Esimees Eiki Nestor

Üks hetk, palun! (Juhataja helistab kella.) Aitäh!

Priit Toobal

... Keskerakonna fraktsioonist üle arupärimise majandus- ja taristuminister Urve Palole, see puudutab äriühingute valitsemist. 2013. aastal kutsuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis kokku töögrupp, mille eesmärk oli analüüsida ja teha ettepanekuid, kuidas korraldada Eesti Vabariigi osalusega äriühingute valitsemine, et oleks tagatud nende tõhus, eesmärgipärane ja professionaalne aktsionäripoolne juhtimine. Töögrupi hinnangul on nõukogu komplekteerimisel võrdsel määral oluline nii see, et neis oleksid kompetentsed ning kogunud professionaalid, kui ka see, et nõukogu liikmete valimise protsess oleks aus ja läbipaistev.

Möödunud aastal 3. oktoobril allkirjastas minister Palo raudteeühenduse Rail Baltic Eesti valdusettevõtte asutamisdokumendid. Valdusettevõtte ainsaks osanikuks saab Eesti riik ning osanike koosoleku moodustab äriühingu osaluse valitsejana majandus- ja taristuminister. Määrati ka haldusettevõtte nõukogu. Teadaolevalt ei korraldatud selle komplekteerimiseks mingisugust avalikku konkursi, kuid see ei lähe kokku 2013. aastal kokku pandud töögrupi eesmärkidega. Loodud valdusettevõtte Rail Baltic Estonia peamine ülesanne on Eesti riigi huvide esindamine Balti riikide ühisettevõttes RB Rail AS, mis hõlmab muu hulgas rahastamistootluste, projekteerimis-, ehitus- ja muude hangete ettevalmistust ning äriplaani koostamist. Seega hakkab läbi selle ettevõtte liikuma kogu Euroopa Liidu fondide raha, mis on mõeldud raudteetrassi ehitamiseks. Seetõttu on väga oluline, et kogu ettevõtte tegevus oleks läbipaistev ja kontrollitav ning läheks kokku 2013. aastal ministri enda kokku kutsutud töögrupi sooviga, et nõukogu liikmete valimise protsess oleks aus ja läbi-

paistev. Seoses sellega oleme esitanud ministri-
rile kolm küsimust ja palume neile vastata.
Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele peab vastama majandus- ja
taristuminister Urve Palo. Palun!

Urve Palo

Tere päevast, lugupeetud esimees! Head
Riigikogu liikmed! Olete pöördunud minu
poole küsimustega, mis on seotud OÜ Rail
Baltic Estonia juhtorgani liikmete valimise
protsessiga. Vastan teie arupärimises toodud
küsimustele.

Esimene küsimus: "Millised konkreet-
selt järeldused on tehtud töögrupi aruteludokumen-
dist "Ettepanekud Eesti Vabariigi äriühingute
valitsemise korraldamiseks?" Riigiettevõtete
töö selgem ja läbipaistvam juhtimine on olnud
üks praeguse koalitsiooni eesmärke ja nimeta-
tud teema – riigiettevõtete juhtimise rohelise
raamatu koostamine – on ka üks koalitsiooni-
kokkuleppe punkt. Riigiettevõtete valitsemine
iseenesest on Rahandusministeeriumi haldus-
ala teema, aga majandusministeerium on igati
initsiatiivi üles näidanud. Me oleme välja
töötanud oma ettepanekud Eesti Vabariigi äri-
ühingute valitsemise korraldamiseks, samuti
oleme osalenud arvukatel Rahandusministeeriumi
korraldatud asjaomase töögrupi nõupidami-
stel ja enne seda uurinud ja esindanud ka
eraettevõtluse esindajate arvamusi.

Praegu on Rahandusministeeriumi koosta-
tav roheline raamat ministeeriumidevahelisel
kooskõlastusringil, sh ka meil majandusminis-
teeriumis. See on nii värskelt tulnud, et me
alles tutvume sellega. Tegu on mahuka doku-
mendiga ja kindlasti teeme sellesse oma täien-
dused. Millised need on, seda on veel vara
öelda, sest see dokument alles tuli ja töö käib.
Analüüs ei ole veel valmis.

Võin rõhutada, et ministrina olen pidanud
olulisimateks valdkondadeks riigiettevõtete
sponsorluse teemat ja juhtorganite liikmete
valimist. Kõik riigiettevõtete juhatuse liikmed
peaksid olema valitud avaliku konkursiga.
Võin öelda, et mina ministrina olen selle varsti
pea aasta jooksul oma haldusalas, kus on 17
riigiettevõtet, nõudnud kõigi nende juhtide
vahetuse puhul konkursi, on see juht siis juha-
tuse esimees või juhatuse liige. Väga paljudes

neist on muuseas toimunud selle aasta jooksul
juhtide vahetus seetõttu, et ametiaeg on täis
saanud. Ma olen nõudnud, et nõukogu korral-
dab konkursi, ja seda on ka tehtud. Samuti
pean oluliseks, et oleks kindlaks määratud riigi
ootused riigiettevõtetele. Minu arvates peaksid
nende ootused olema palju laiemad kui divi-
dendide saamine. Riigiettevõtete roll majandu-
se arendamisel peab olema märksa suurem. Ei
saa lähtuda kitsalt ainult dividendide ootusest.

Teine küsimus: "Kuidas valiti Rail Baltic
Estonia OÜ juhatuse liige ning nõukogu liik-
med? Kas juhatuse liikme valimiseks korral-
dati avalik konkurss ning kas nõukogu liikme-
te valimise protsess oli aus ja läbipaistev?"
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
OÜ Rail Baltic Estonia osaluse valitsejana
kehtestab enne juhtorganite liikmete määra-
mist ootused ettevõtete juhtidele. Osauhingu
Rail Baltic Estonia nõukogu peab ettevõtte
varases staadiumis töötama sünkroonselt mi-
nisteeriumiga, samas on mõistlik kaasata või-
malikult vara eraettevõtluse juhtimiskompe-
tentsi. Nendest kaalutlustest lähtudes praegune
nõukogu ka komplekteeriti. Juhatuse liikmelt
eeldasime valdkonna tundmist ja vastavat
kogemust, haridust, keeleoskust, võimekust
töötada rahvusvahelises ettevõttes. Juhatuse
liikme leidmiseks korraldasime avaliku kon-
kursi. Nagu ma ütlesin, oleme minu haldusalas
kõik juhatuse liikmed ja juhatuse esimehed
konkursside kaudu leidnud. Teavitasin kon-
kursist CV-Online'i ehk internetipõhise tööpor-
taali kaudu ning Majandus- ja Kommunikat-
siooniministeeriumi veebilehel. Kokku esitas
konkursi perioodil avalduse paarkümmend
kandidaati, kelle hulgast valiti vestlusvooru
seitse. Sellega tegeles meie personaliosakond,
mitte mina isiklikult. Seitsmest kandidaadist
valis konkursi komisjon välja kaks inimest
ministri- ja valiku tegemiseks. Kohtusin kahe
lõppvooru esitatud kandidaadiga, kaalusin
kõiki argumente ning arvestasin ka CV-sid ja
vestlust. Valituks osutus Indrek Orav, ta lihtsalt
tundus kõige parem. Nõukogu liikmed on
majandusministeeriumi ametnik Anti Moppel,
kes on tegelema Rail Balticu ettevalmistus-
protsessiga kõik see aeg, mil seda tehtud on,
samuti ettevõtluskogemusega, just finants-
kogemusega ettevõtja Illar Kaasik ja Rahan-
dusministeeriumi halduspoliitika asekan-
tsler Agnis Peedu. Põhikiri näeb ette kuni viie

nõukogu liikme olemasolu. Praeguseks on neid olemas kolm ja on selline plaan, et me ei paisuta seda nõukogu liiga suureks.

Kolmas küsimus: "Millistest kriteeriumitest lähtudes valisite ettevõtte nõukogu liikmeteks Illar Kaasiku ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi nõuniku Anti Moppeli?" Vastus ongi, et Illar Kaasikul on ettevõtjana, just finantsistina väga pikaajaline ettevõtluse kogemus ja ta on ka varem olnud tegev mitmes avaliku sektori organisatsiooni juhatuses ja nõukogus. Anti Moppel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis olnud Rail Balticu projekti eest vastutav inimene ja selle sisuline juht. Tal on väga head teadmised ja kogemused selle projekti koordineerimiseks. Ministeeriumi esindaja valimine riigi osalusega ettevõtte nõukogu liikmeks on igati kooskõlas kehtiva riigivaraseadusega.

Siinjuures kasutan võimalust tänada nii Rail Balticu nõukogu liikmeid kui ka teisi riigiettevõtete nõukogudes kaasa löövaid tublisid erasektori esindajaid – on väga riigimehelik leida oma igapäevatöö kõrvalt aega ja jõudu osaleda riigiettevõtete juhtimises. Olgu mainitud, et Rail Balticu nõukogu liikmete vastutusrikast tööd on majandusministeeriumil võimalik tasustada kuus 180 euro ulatuses. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministri-le. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Teie haldusalas on 17 äriühingut. Nagu ma aru sain, juhatuse liikmed valitakse objektiivselt, avalikult ja konkursiga ning koosseisu kinnitab äriühingu nõukogu. Et me oleksime veendunud, et nad tõesti teevad neutraalse, objektiivse valiku, öelge meile, palun, kui palju nendes 17 äriühingu nõukogus on Riigikogu liikmeid ning kui paljud neist kuuluvad opositsioonilisse Keskerakonda!

Urve Palo

Mis puutub nõukogu liikmetesse, siis sotsiaaldemokraadid ei pea õigeaks, et riigiettevõtete nõukogude töös osalevad Riigikogu liikmed. Te ei leiagi ühegi riigiettevõtte nõukogust Sotsiaaldemokraatlikku Erakonda kuulvat Riigikogu liiget. Me oleme oma sõnad ja

teod hoidnud koos. Kui me räägime Reformierakonnast, meie koalitsioonipartnerist, siis nemad ei ole sellist lubadust andnud ega ole ka vastavalt käitunud, nii et reformierakondlastest Riigikogu liikmeid nõukogudes on. Mina isiklikult ei pea seda õigeaks, aga selline on Reformierakonna poliitika olnud.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Oma vastustes te ütlesite, et äriühingute eesmärk ei tohiks olla dividendide teenimine riigile. Kuidas te siis kommenteerite tänast uudist, et Eesti Postil on kavas järjekordselt ligi 40 postkontorit sulgeda? Kas see ei pea silmas eesmärki, et Eesti Postil tuleb riigile dividende teenida? Kuidas te seda kommenteerite?

Urve Palo

Nagu ma ütlesin, dividendide teenimine ei peaks olema ainukene eesmärk. Samamoodi me räägime näiteks Eesti Energia puhul, et võiks kaaluda seda, et Eesti Energia vaatab pilti laiemalt. Aga ta ei saa seda teha, kui üldkoosolek ei ole niisugust korraldust andnud. Samas võiks vähekindlustatud peredele võimaldada soodsamalt või lausa tasuta liitumist. See on laiem poliitika, mida riigil on võimalik oma ettevõtetele ette kirjutada.

Kui me Eesti Postist räägime, siis kindlasti on oluline, et Eesti Posti võrk oleks selline, mis katab üle Eesti inimeste vajadused postiteenuse järele. Aga Eesti Post ei olnud konkreetse arupärimise teema ja nii ei ole mul selle kohta käivaid arve ees. Võime seda diskussiooni teine kord jätkata. Eesti Posti murekohad on, et meil on selliseid paiku, kus elanike arv on nii palju kahanenud, et Eesti Posti kontor on avatud mõni päev nädalas mõned tunnid. Lihtsalt inimesi ei ole. Ma olen näinud statistikat, et mõnda kontorit külastab nädalas paar inimest.

Ma kutsusin Eesti Posti nõukogu esimehe Jürgen Ligi ja Aavo Kärmase, kes on Eesti Posti juhatuse esimees, enda juurde neid tagamaid selgitama. Ka mulle valmistas väga suurt muret ajakirjandusest tulev informatsioon, justkui postkontoreid suletakse ja muudetakse postipunktideks. Tahtsin teada saada, mida see

tähendab ja mis plaanid on. Nagu ma ütlesin, laias laastus on mure selles, et teatud kohtades on postkontor avatud mõned tunnid mõnel päeval nädalas, sest inimesi on vähe. Nüüd nähakse väljapääsu plaanis luua postipunktid sellisel moel, et tehakse kokkulepe kohaliku kauplusega, kes hakkab osutama seda postiteenust, mida Eesti Post peab vastavalt seadusele osutama. Tavainimene sellest isegi võidab, sest kauplus on ju avatud rohkematel päevadel ja ka kauem, kui oli siiani Eesti Posti esindus. Tõsi, teatud teenused, näiteks isiku tuvastamine ja kontserdipiletite müük, mis ei ole Eesti Posti põhiteenused, üleminekuga postipunktile kaovad. Aga posti põhiteenused jäävad alles.

Ütlen siinjuures siiski, et iga niisugust otsust peab kaaluma kümme korda, enne kui üks kord lõigatakse. See peab olema tõesti põhjendatud ja selle tagajärjel ei tohi teenus inimestele halvemaks minna. Nagu ma ütlesin, tänu sellele, et kaupluses tegutsev postipunkt on avatud palju enamatel aegadel, lähebki teenus paremaks. See peaks olema põhiprintsiip, millest lähtuvalt Eesti Post oma otsuseid teeb, ja seda ma tahan ka nende tegudes näha.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Ma ei jaga teie seisukohta seoses Eesti Postiga. Ma leian, et Eesti Post ei ole tavaline riigiettevõtte ja kui vähemalt üks inimene on veel maapiirkonda jäänud, kes postkontorist marki tahab osta, siis see postkontor peab lahti olema. Aga sellest seisukohast, mis puudutab Riigikogu liikmete mittekuulumist riigiosalusega äriühingute nõukogudesse. Te teatavasti olete sotsiaaldemokraadina sellise eelnõu esitanud, aga paraku ei ole see kusagile kaugemale jõudnud. Kas teil pole siis koalitsioonis piisavalt jõudu, et see läbi suruda? Meie komisjonis see igatahes seisab ja sinna sahtlisse ta jääb. Küsin nüüd aga Rail Balticu nõukogu liikmete kohta. Täiesti arusaadav on nii Moppeli kui Peedu sinna nimetamine – mõlemad on ministriumide ametnikud ja seaduses on kirjas, et selles nõukogus peab olema nii majandusministriumide kui ka Rahandusministriumide esindaja. Aga kolmas liige on Illar Kaasik, kes on Sotsiaaldemokraatliku Erakon-

na liige, lausa Viimsi osakonna esimees ja teie hea koostööpartner Viimsi aegadest. Kas see on juhus, et kolmas nõukogu liige on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liige?

Urve Palo

Teie informatsioon on totaalselt vale. Illar Kaasik ei ole Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liige ja ta ei kuulu Viimsi osakonda. Siin ei kõlanud ühtegi tõest väidet, peale selle, et Illar Kaasik on Rail Balticu nõukogu liige. Ma ei oska siin rohkem kommenteerida.

Aga ma tahan ära klaarida selle, mis puudutab Eesti Posti. Te vist ei kuulunud minu vastust või ma vastasin nii halvasti, et teil oli raske aru saada. Selgitan uuesti. Eesti Post ei ole tavaline ettevõtte ja just sellepärast on tal üle Eesti nii palju esindusi, ka maapiirkondades, kus elab väga vähe inimesi. See on seaduses sätestatud, millise raadiuse ulatuses peab postiteenus olema inimesele kõikjal kättesaadav, kui kaugel võib postkontor ühest n-ö suitsust olla. Ja neid reegleid Eesti Post ka järgib. Nüüd on nii, et kui Eesti Post sulgeb kuskil klassikalise postkontori ja asendab selle postipunktiga, siis see tähendab inimeste jaoks seda, et neil läheb midagi paremaks. Postkontor on praegu avatud võib-olla mõned päevad nädalas, kauplus aga on lahti peaaegu iga päev. See, kas Eesti Post peaks ka isiku tuvastamisega tegelema või kontserdipileteid müüma, on omaette diskussiooniteema. Aga postiteenused klassikalises mõttes, mis on ka seaduses kirjas, peab inimestele tagama igal pool üle Eesti. Nagu ma ütlesin, need raadiused on seaduses kirjas ja seadust tuleb täita. Minul ministrina ei ole mingit plaani seda seadust leevendada või neid raadiusi pikendada.

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Meil on 17 riigi äriühingut. On ju tähtis, et nende otsused ei oleks poliitiliselt kallutatud ja sellepärast minu kolleeg härra Stalnuhhin küsiski teie käest oma küsimuse. Aga ta on väga põhjalik inimene, tahab alati süvitsi minna ja võib-olla oli see teilt liiga palju tahetud. Ma esitan sama küsimuse lihtsamal moel. Kas te oskate öelda, kui palju on nendes 17 äri-

ühingus nõukogudes Reformierakonna liikmeid ja kui palju on Keskerakonna liikmeid? Kui te ei tea täpseid arve, siis palun ütelge, keda on seal rohkem, kas Reformierakonna liikmeid või Keskerakonna liikmeid.

Urve Palo

Kuna mul sellist statistikat ei ole tehtud, siis kahjuks ma ei oska praegu vastata, kumba on rohkem. Ma ei ole palunud sellist statistikat teha.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kuna arupärimine on äriühingute valitsemise kohta, siis ma küsin teie käest sellist asja. Kas te leiaksite endas nii palju jõudu ja tahtmist, et muuta olukorda, kus Elering ei ole mitte rahva teenistuses, vaid Eesti rahvas on Eleringi teenistuses? Arvestades meie võrgutasusid, nii vähemalt tundub.

Urve Palo

Ma arvan, et saame seda täpsemalt lahata järgmise arupärimise raames. See puudutab just elektri hinda, mis koosneb teatavasti umbes 50% ulatuses võrgutasudest.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma tuln siia pulti lihtsalt paari lauset ütleva. Esiteks, seda istungit jälgivad tuhanded inimesed ja neil võib tekkida teatud arusaamatus. Neile peaks selgitama, miks nendes 17 äriühingus, mis kuuluvad riigile või kus riik on aktsionär, on nõukogudes ainult Reformierakonna esindajad. IRL löödi neist välja, sotsid neisse ei läinud, sest neil on selline põhimõte, ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmeid pole neis vähemalt nelja viimase aasta jooksul kunagi olnud. Nii et puhas võit Reformierakonnale. Kui mõni nõukogu tahab poliitiliselt kallutatud otsust vastu võtta, siis see võib vastata ainult Reformierakonna maitsele. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Kas minister soovib midagi lisada? Ei soovi. Lõpetan selle päevakorrapunkti käsitlemise.

2. Arupärimine elektriarvete kohta (nr 453)

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on arupärimine, mille on esitanud Urbo Vaarmann, Vladimir Velman, Valeri Korb, Mihhail Stalnuhhin, Heimar Lenk, Viktor Vassiljev, Kadri Simson ja Lauri Laasi, kes arupärijate nimel kohe sõna võtab. Palun!

Lauri Laasi

Härra juhataja! Head kolleegid! See arupärimine on esitatud eelmisel aastal 17. detsembril. Sellest ka niisugune tekst. Elering koostab ja avaldab oma veebilehel iga aasta 1. detsembriks hinnangu järgmise kalendriaasta taastuvenergia toetuste rahastamiseks kuuluva summa ja tarbijatele osutatavate võrguteenuste mahu ning tootjaliinide kaudu tarbitud elektrienergia koguse kohta. Selle põhjal kehtestatakse järgmiseks aastaks taastuvenergia tasu. Elering on teatanud, et järgmisel aastal tõuseb taastuvenergia tasu 0,89 eurosendini kilovatt-tunnilt. Tänavu on see tasu 0,77 eurosent, mis teeb kasvaks 15,6%. Lisaks kajastuvad tarbija elektriarvel võrguteenuste tasu 5,4 eurosent, elektriaktsiis 0,447 eurosent ja käibemaks. Seega moodustab järgmisel aastal taastuvenergia tasu 6,2%, elektriaktsiis 3,1%, võrguteenuste tasu 37,7%, käibemaks 16,7% ja elektrienergia ise 36,3% kogu elektriarvest. Kui võrrelda elektriarvet 2010. aasta omaga, siis elektrienergia on kallinenud 158%, võrguteenuste tasu on kasvanud 141%, taastuvenergia tasu 229% ja elektriaktsiis 140%. Siit ka kolm küsimust proua ministrile. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Ka sellele arupärimisele vastab majandus- ja taristuminister Urve Palo. Palun!

Urve Palo

Lugupeetud esimees! Tere taas, head kolleegid! Vastan kolmele küsimusele, mis puudutavad elektri hinda. Esimene küsimus: "Kuidas Te hindate Eesti inimeste tänaseid elektri-

arveid? Kas olukord, kus elektriarvetest moodustavad 63,7% riiklikud tasud, on mõistlik?" Teine küsimus: "Euroopa Liidu poolt on kehtestatud elektriaktsiisi minimaalseks määraks 1 euro ühe megavatt-tunni elektrienergia kohta. Eestis kehtiv aktsiisimäär on peaaegu 4,5 korda kõrgem Euroopa Liidu poolt kehtestatud alammäärast. Miks käitub Eesti riik oma inimeste suhtes nii vaenulikult?" Ja kolmas küsimus: "Millised konkreetset sammud on Teil plaanis ette võtta, et Eesti inimeste elektriarveid leevendada?"

Kuna need küsimused on omavahel seotud, siis ma vastan korraga. Jah, elektri tarbija jaoks kujuneb lõpphind kolmest komponendist: võrgutasud, riiklikud tasud ja elektri kui kauba enda hind. Elektri tarbijahinna kolmest komponendist kaks on Eesti riigi kontrolli all: võrgutasud nii elektri ülekandel kui ka jaotusel ja riiklikud maksud. Räägin nüüd kõigest kolmest komponendist eraldi.

Kõigepealt võrgutasudest. Elektrivõrgutasu moodustab lõpptarbija elektri hinnast ilma käibemaksuta *ca* 50%, st poole elektriarvest. Võrgutasud kehtestab Eestis Konkurentsiamet. Võrgutasude puhul on kolm põhilist kulukomponenti järgmised. Investeeringud, sh lubatud väiketootlus elektrivõrgu uuendamiseks ja ehitamiseks, võrgukadude kompenseerimine ja püsikulud, sh hoolduskulud. Võrgutasud kooskõlastab võrguettevõtja Konkurentsiametiga kolmeaastaseks perioodiks. Konkurentsiamet vaatab kindla metoodika järgi võrgutasud üle korra aastas, et tagada põhjendatud kulupõhine võrguteenuse hind. Hindade muutmise võib algatada kas võrguettevõtte või Konkurentsiamet. Võrgutasude võrdlemisel teiste riikide omadega on oluline arvestada eri riikides rakenduvaid makse, püsitasu, samuti tuleb võrrelda võimalikult sarnaste tarbimismahtudega kliendirühmasid ja sarnase suurusega võrgupiirkondi. Ligilähedaselt sama aastase tarbimismahu ja kaitsme suuruse korral on koduklientide võrgutasu Soomes 18% ja Rootsis 29% suurem kui Eesti suurima elektrijaotusvõrgu ettevõtja Elektrilevi võrgupiirkonnas Eestis. Osa kliendirühmade puhul võivad võrgutasud olla Soomes ka väiksemad, kuna seal panustavad püsitasu näol võrguühenduse valmisoleku hoidmisse kõik tarbimiskohad. See tähendab seda, et inimene, kes tegelikult võib-olla elektrit ei kasutagi – on tal siis maa-

kodu või ta ei ela mingis muus kohas pidevalt –, siis Eestis ta selle eest ka ei maksa, kui elektriarvet ei tule. Aga Soomes peab ka seda püsitasu iga kuu maksma, kui elekter on tagatud – kas elektrit tarvitatakse või mitte, pole sel juhul tähtis. Selline tasumise mudel võimaldab võrgutasu kilovatt-tunnipõhise komponendi soodsama hoida.

Eestis on valdav kilovatt-tunnine põhitasu, mis tähendab, et nulltarbimisega kohad võrgutasu näol ei panusta, kuid võrgu valmisoleku kulusid tuleb võrguettevõttel ka nende puhul kanda. Selliseid tarbimiskohti on Elektrilevi tööpiirkonnas ligikaudu 45 000. Võrguteenuse hinna kujunemist mõjutavad muu hulgas elektrienergia tarbimise mahud ja tarbijate geograafiline paiknemine. Hõredama asustusega riikides, kus liinikilomeetreid läbib vähem elektrienergiat, on elektrivõrgu ülalpidamine ühe tarbija kohta kulukam kui kompaktsema elektrivõrguga riikides. Eesti elektrivõrku läbib liinikilomeetri kohta ligi neli korda vähem elektrienergiat kui Hispaanias või Inglismaal ning poolteist korda vähem kui naaberriigis Soomes.

Võrguteenuse hind sõltub ühtlasi võrgu tehnilisest seisukorrast ehk sellest, kui järjepidevalt on elektrivõrku uuendatud. Eestis nõukogude aja lõpus ja 1990. aastatel jaotusvõrku peaaegu ei uuendatud ja sellest tuleneb ka praegune suurem investeeringuvajadus. Jaotusvõrkudega seotud suurimad väljakutsed on rikkelisuse vähendamine ning võrkude ilmastikukindlaks muutmine. 2013. aastal oli Elektrilevi OÜ võrgus ilmastikust tingitud rikkeid 56% ulatuses ja võrgu vanusest tingitud rikkeid 29% ulatuses. See näitab, kui vana on meie võrk. Ilmastikukindlate kaablite osakaal oli 2013. aastal kõigest 1/4 ehk 25%.

Võrgutasude puhul on kõige olulisem kriteerium meie enda arusaam, millises ulatuses me investeerime uude elektrivõrku. Seega on tegu klassikalise dilemmaga, kas püüda tagada võrgu töökindlus või võrgutasu väiksus. Majandusministeeriumis väljatöötatud energiamajanduse arengukava aastani 2030 seab eesmärgiks saavutada aastaks 2030 ilmastikukindla võrgu osakaal *circa* 80% praeguse 30% asemel. Ligikaudu poole võrgustikust moodustaksid maakaablid ning ülejäänud oleks kaetud õhuliinid. See kõik on jaotusvõrkude puhul saavutatav praeguse investeeringutaseme ja

võrgutasu suuruse juures ehk võrgutasu sellest ei kasvaks, kui me jõuame eesmärgini, et Eestis tõepoolest on 80% ulatuses ilmastikukindlad võrgud praeguse 30% asemel. Aga kui me oleme valmis seda eesmärki allapoole viima, siis on võimalik rääkida võrgutasu tariifi alandamisest. Ent siis ei ole jälle inimesed rahul elektrivarustuse kvaliteediga, mis on kehv ja tahab kindlasti oluliselt parandamist.

Kui elektrist rääkida, siis elektri kui kauba enda hind moodustab tarbijahinnast praegu ca 36% ilma käibemaksuta. Elektri hind on Eestis alates elektrituru täielikust avanemisest 2013. aastal börsipõhine ning kujuneb vastavalt nõudluse ja pakkumise vahekorrale Nord Pool Spoti kauplemisplatvormil. Eesti elektri sisetarbimise hind kodutarbijatele kuni 2012. aasta lõpuni CO₂ komponenti ei sisaldanud. See tähendab, et olenemata elektrituru avanemisest 2013. aasta alguses, oleks elektri hind tõusnud nii või teisiti. See oleks juhtunud ka suletud elektrituru korral, kuna hinnale oleks lisandunud CO₂ hinnakomponent Euroopa Liidu normide järgi. CO₂ hind on püsinud alates 2013. aasta algusest tasemel veidi alla 10 euro tonni kohta, mis Eesti põlevkivielektri korral läheks otse elektri hinnale juurde. Seega on elektri hind avatud elektrituru korral püsinud soodsam, kui oleks olnud suletud turu korral, mil oleksime kogu elektri kodutarbijale pidanud tootma Narva elektrijaamades. Tuletan meelde, et siis, kui turg oli suletud ja hind reguleeritud, maksis elektrienergia 31 eurot megavatt-tunni kohta. Nüüd lisanduks sellele ca 10 eurot, õigemini 8 eurot CO₂ tasu, nii et me räägiksime umbes 40 eurost megavatt-tunni kohta. Aga börsihind oli näiteks 2015. aasta jaanuaris 33 eurot megavatt-tunni kohta ehk siis hind on praegu soodsam, kui ta oleks olnud suletud turul. Aga see hind kõigub. 2014. aasta keskel oli see näiteks 37,61 eurot megavatt-tunni kohta. Elektri turuhinda riik ei kujunda, elektriturgu ennast aga kujundab Eesti riik koos oma naabrite ja kogu Euroopa Liiduga. Kindlasti on Eesti huvi, et elektri turuhind meie regioonis oleks võimalikult soodne, ja selleks meil ongi neid ühendusi võimalikult palju vaja nii Lääne-Euroopa kui ka Põhja-Euroopaga. Praegu rajatakse lisavõimsust juurde ka Läti suunal.

Viimasena räägin riiklikest tasudest. Riiklikud tasud elektriarvel on käibemaks, elektri-

aktsiis ning taastuvenergia ja koostootmise tasu. Riiklikud tasud moodustavad lõpptarbija elektriarves järgmised osakaalud: käibemaks 20%, elektriaktsiis 4% ja taastuvenergia tasu 8%. Käibemaksu puhul Eestis elektritarbijatele erisusi pole tehtud, rakendatakse ühetaolist 20%-list käibemaksu, sh kõikidele elektriarve komponentidele. See on kindlasti poliitiline küsimus, kas see ühetaoline käibemaks, mis Eestis kehtib, ikka on õige. Valimised on tulemas ja kindlasti saab nende küsimuste üle diskuteerida. Käibemaks on meil suhteliselt kõrge.

Elektriaktsiis on Eestis rakendatud ühetaoliselt kõikidele elektritarbijate gruppidele ning see on kodutarbijate puhul tõesti 4,5 korda kõrgem, kui Euroopa Liidu normid lubavad. See on samuti otsustamise küsimus, kas me peaksime praegust elektriaktsiisi rakendama või võiksime ka miinimumnormi kasutada. Arvutuslikult tähendaks see seda, et kui me kasutaksime Euroopa Liidus lubatud miinimumnormi, siis inimese elektriarvele mõjuks see umbes 3% ulatuses. Ja kui me võtame keskmise tarbimismahu aastas, mis on 3000 kilovatt-tundi, siis võidaks inimene kuus umbes ühe euro, aastas 12 eurot. Riigieelarvele tähendaks see aga 26 miljonit aastas. See on jälle otsustamise koht. Majandusministeerium ongi varem teinud Rahandusministeeriumile ettepanekuid, et elektriaktsiisi võiks Eestis alandada.

Kui me räägime taastuvenergia ja töhusa koostootmise toetustest, siis need on ellu kutsutud selleks, et muuta Eestis elektri tootmine puhtamaks. Tänu nendele toetustele on Eesti riik, kus taastuva elektri osakaalu kasv on üks suurimaid. Meil on taastuva energia osakaal 14%. Taastuvenergia tasu suurus arvutatakse elektrituruseadusega ette nähtud regulatsiooni kohaselt ja majandusministeerium on ette valmistanud seadusmuudatuse, et neid tasusid muuta. Eesmärk on, et taastuvatest allikatest ja töhusa koostootmise käigus toodetud elektrit toetaks Eesti riik üksnes rahvusvaheliste kohustuste ulatuses, mitte rohkem. See tähendab, et kui praegu kehtiv toetuskeem seab piirangu vaid tuulest toodetud elektrile, siis majandusministeeriumis välja töötatud toetuskeemi kohaselt saaks taastuval elektrile lisatoetust maksta vaid Eesti 2020. aasta taastuva elektri tootmise eesmärgi ulatuses, mitte

rohkem. Lisaks sellele välistab meie tehtud seadusmuudatus taastuvatest allikatest elektri tootmise ülekompenseerimise. Elektritarbija maksab taastuvenergia toetust vaid ulatuses, mis on vajalik taastuvtehnoloogia turule sisenemiseks ja turutõrgete ületamiseks. See toetusskeem on Euroopa Komisjonilt riigiabi andmise loa saanud. Seda elektrituruseaduse eelnõu parlamendis küll alles menetletakse, meie aga oleme oma ettepanekud teinud. Ma väga loodan, et see seadus võetakse kiiresti vastu. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Oma vastuses te peatusite pikalt jaotusvõrgutasudel ja elektrilevil, aga võrgutasude peasüüdlane, kui nii võiks öelda, on tegelikult Elering. Eleringi võrgutasusid on suurendatud alates 2009. aastast 42%. Kindlasti tuuakse siin põhjendus, et oli tarvis EstLink 1 ja EstLink 2 ehitada, samuti avariijaam. Sellest võis ju aru saada, aga nüüd ei mõista küll enam kuidagi, et sel aastal annab Elering vastavalt riigieelarve seadusele riigieelarvesse 20 miljonit eurot. See raha on ju kokku korjatud võrgutasudega. Ning veel hämmastavam on see, et Elering kavatseb nüüd taastuvenergia tasusid tõsta, kuna kulud olevat suuremad, aga samas maksab riigieelarvesse dividende. Firma, kes ise midagi ei tooda, ainult korjab tasusid kokku, maksab tohutuid dividende – vaat sellest inimesed ei saa aru. Teiste hulgas ei mõista seda kahjuks ka mina mitte. Võib-olla te selgitate, miks Elering maksab 20 miljonit dividende ja samas tõstab taastuvenergia tariife?

Urve Palo

Dividendidel ja võrgutariifil puudub otsene seos. Vastavalt elektrituruseadusele ei ole võrguettevõtjad võrgutariifide arvutamisel ja seadmisel vabad, neil tuleb täpselt järgida Konkurentsiameti metoodikat. Selle kohaselt ei ole võrgutasude arvutamise valemis sellist komponenti nagu dividendid. Seega ei sõltu võrgutariifi suurus dividendide maksmisest või mittemaksmisest eelarvesse. Meie teada ei ole üheski Euroopa Liidu liikmesriigis kasutusel

niisugune võrgutasude arvutamise metoodika, mille üheks komponendiks oleks makstavad dividendid.

Dividendide ja võrgutariifide vahel võib küll näha kaudset seost, lähtudes loogikast, et kui jätta dividendid pikemat aega välja võtma, siis see suurendab omakapitali ja vähendab samavõrra võörkapitali osakaalu kapitali struktuuris. Konkurentsiamet peaks aga siis kapitali struktuuri muutust omakapitali kasuks oma metoodikates arvesse võtma ja sellel oleks pigem võrgutasusid suurendav tagajärg, sest omakapital on alati kallim kui võörkapital.

Sellel loogikal, mis te tõite, paraku puudub igasugune seos võrgutasudega. Kui riigil õnnestuks vähendada võrgutasusid riigieelarvesse makstavate dividendide arvel, siis see oleks Euroopa Liidu õigusruumis tõlgendatav riigiabina. Meie teada aga lubab Euroopa Liidu õigus toetada vähekindlustatud elektritarbijaid, kuid mitte kõiki elektritarbijaid, sh äritarbijaid. See moonutaks konkurentsivõimet Euroopa Liidu riikide elektritarbijate vahel ja kindlasti vajaks see Euroopa Komisjoni antavat riigiabi luba.

Ma saan aru, et küsimus tundub loogiline, aga kui süveneda selle sisusse, siis tegelikult seos puudub. Kui Elering ei maksaks riigile dividende, ega siis võrgutasu tariif ei alaneks. Kui teha hüpoteetiline arvutus, et kui Euroopa Komisjon annaks riigiabi loa ja Konkurentsiamet jõustaks uue võrgutasude arvutamise metoodika, milles oleks ka dividendide komponent, siis ikkagi ei oleks võimalik vähendada võrgutasudega teenitavat tulu sama palju, kui oleks mittemakstavad dividendid. Põhjuseks on võrguettevõtjate pikaajalised laenulepingud, milles on kirjas teatud suhtarvud, mille rikkumisel tuleks laenu tagasi maksta. Eleringi laenulepingute kohaselt oleks võimalik vähendada võrgutasusid ainult ühe kuuendiku ulatuses mittemakstavatest dividendidest. Seega 20 miljoni euro dividendide mittemaksmise korral oleks laenulepingute tingimuste kohaselt võimalik vähendada võrgutasusid 3,3 miljoni euro võrra. Kui see ära jagada kõigi tarbijate peale Eestis, siis saame tulemuseks 0,00 eurot.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Oma vastuses te tõite näiteks meie naaberriikides kehtivad võrgutasude määrad. Ma sain teie vastusest aru, et Eesti võrgutasud on veel piisavalt väikesed ja meil on veel arenguruumi, et tariife tõsta? Kas see on nii?

Urve Palo

See oli küll teie enda interpretatsioon, mina kindlasti seda ei öelnud. Aga mulle meeldib mõnd teemat käsitledes võimaluse korral alati arvestada ka konteksti, mitte vaadata seda üksinda. Me ei ela siin ilmas eraldatult, Eesti riik ei paikne üksinda kuskil saarekesel. Tuleb vaadata, mis ümberkaudu toimub, ja ma nimetasin lihtsalt võrdluseks, et Soomes ja Rootsis on teatud võrgutasud veel suuremad. See on rehkendatud, võttes aluseks sama suure aastase tarbimismahu ja sama kaitsme suuruse. Seega on arvestatud Eesti kontekstiga. Sellel ei olnudki muud eesmärki kui lihtsalt anda laiemat vaadet. Paraku Eestis on see probleem, et Eesti on hajaasustatud. Meil elavad maapiirkondades inimesed üksteisest kaugel, neid on vähe, aga ka nendel on õigus elektrile. Ka nendel on õigus tahta, et elekter oleks kvaliteetne ega kaoks iga väikese tuulega ära või ei lööks kõikuma. Aga selleks kõigepealt peab tegema investeeringuid ja need inimesed, kes elavad tiheasustusega paikades, maksavad kaudselt oma võrgutasude kaudu kinni ka hajaasustuse võrguühendused. See on solidaarsuse printsiip. Vastasel korral ei oleks meil maal üldse võimalik elada, sest seda ei jõua keegi kinni maksta. Kui meile aga kusagilt maapiirkondadesse õige palju inimesi juurde tuleks, siis see kindlasti aitaks võrgutasude tariife alandada, sest maksjaid oleks rohkem.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ka minule meeldib meid naabritega võrrelda. Hiljagaegu ilmus üks analüüs, mis näitab, et Eestis on elekter, vesi ja soojus 1,65 korda kallim kui Soomes. Ja ärme räägime siin inimeste elatustasemest. Samal ajal näiteks Lätis on elektriaktsiis neli korda madalam kui Eestis. Ja nüüd te räägite, et valitsusest ei sõltu

midagi ja kõik on paika pandud, aga valitsusest sõltub ju investeeringute plaan, see, kui palju tegelikult investeeritakse. Kas me peaksime nüüd paarikümne aastaga jõudma kaugemale, kui Põhjamaad on jõudnud oma suurte investeeringutega? Mõtlen seda, et kogu elekter tuleks kaabli kaudu. Inimesed ei suuda seda lihtsalt kinni maksta. Minu jaoks on küsimus aga ka see, et Elering saab korralikku kasumit ja ta on elektrifirma. Mis raha eest hakkab ta gaasitrasse ostma? Kas elektrimüügiga kogutud raha eest hakkab Elering gaasitrasse ostma?

Urve Palo

Kui rääkida gaasitrasside ostust, siis selleks on Eleringil kaks võimalust: võtta laenu ja ka Eesti riik saab sellesse panustada sissemaksena. Just nii see on. Kui me räägime laiemalt võrdlusest ja elektri hinnast, siis jah, ka minu arvates on Eestis elektri hind suhteliselt kõrge. Ministrina tõi ma välja kolm komponenti, millest see koosneb, ja rääkisin sellest, et kui jätta võrgutasud ja maksud kõrvale, siis kujuneb elektri hind objektiivselt börsil. Ja börsihind, olgem ausad, on praegu tegelikult soodsam. Kui me ei oleks ühendusi Põhjamaadega rajanud ja oma elektriturgu avanud, siis maksaksime praegu elektri eest rohkem. See on fakt, ei mingeid emotsioone.

Aga kui me räägime võrgutasudest, siis tõesti moodustavad Eestis poole elektriarvest võrgutasud. Ja ongi küsimus, mida meie inimesed tahavad – kas nad tahavad, et meie amortiseerunud elektrivõrku parandatakse, et selle töökindlus kasvab, et järjest rohkem pannakse liine maa sisse, nii et ei sõltutaks ilmastikuoludest. Ma juba ütlesin, et kui me jätame võrgutasud kehtima, siis on võimalik märgatavalt nende võrkude osakaalu aastaks 2030 suurendada. Kui me lepime kokku, et ainult linnades on püsiv elektriühendus ja maal lepime sellega, et olukord läheb veelgi kehvemaks, sest võrgud on amortiseerunud, siis me võime ka vähem maksta. See on dilemma, mille ees me seisame.

Kui me räägime maksudest, siis jah, see on üldisem poliitiline küsimus, kas käibemaks 20% on see, mida me õigeks ja heaks peame. Kui sotsiaaldemokraadid eelmisest valitsusest välja visati, siis üks põhjuseid oli see, et me ei olnud nõus, et rasketel aegadel tõsteti käibe-

maks 18%-lt 20%-le. Seda tehti ilma meieta, pärast seda, kui sotsiaaldemokraadid olid valitsusest ära läinud, sest meie ei olnud sellega nõus. Mis puutub aktsiisi, siis jah, Eestis on aktsiis kõrgem. Ma arvan, et ka üks euro kuus on suur raha. Kui me alandaksime aktsiisi Euroopa Liidus lubatud normini, siis võidaksid inimesed keskmiselt 12 eurot aastas. Tõsi, riigieelarvele tähendab see 26 miljonit eurot kadu, mis tuleb millegi arvel kompenseerida. Need on kõik otsustamise kohad, millele Rahandusministeerium peab otsa vaatama. Aga on tõsi, et põhimõtteliselt on Eestis elektri hind suhteliselt kõrge.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Proua minister! Teie aasta tagasi toimunud übersünd on hämmastav. Ma mäletan teid siin saalis, kui me 2012. aastal ööistungit pidasime ja nõudsim, et valitsus elektriaktsiisi alandaks. Umbes samal ajal te kirjutasite Postimehes artikli – see oli 24. oktoober 2012 –, kus te lõpus kokkuvõtteks tõdete, et valitsus saaks üsna lihtsate vahenditega inimeste elektriarveid 16% ulatuses vähendada. Mitmele küsimusele vastates te ütlesite, et see on poliitiline otsus ning võiks teha nii ja võiks teha naa. Teie oletegi poliitik ja nüüd enam mitte opositsioonipoliitik, te olete nüüd minister. Miks te ei ole selle aasta jooksul ühtegi sammu teinud, et 16% inimeste elektriarveid vähendada? Kas asi on tahtmatutes või milleski muus? Te olete koalitsiooni-poliitik ja minister.

Urve Palo

Sotsiaaldemokraadid on valitsuses olnud alla aasta ja see töö, mis me oleme selle aasta jooksul teinud, on hämmastav. Kui vaadata, mida kõike IRL kaheksa aasta jooksul majandusministri portfelli ja ka sotsiaalkomisjoni esimehe kohta omades jättis tegemata, siis minul puudub igasugune usk, et IRL-il võimule saades ikka soov on oma lubadusi täita. Praegu on neil justkui uuestisünd, mida kõike ei lubata teha!

Aga võtame kas või lapsetoetuse, mis tänu sotsiaaldemokraatide valitsusse tulekule tõusis 1. jaanuarist üle kahe korra. Kümme aastat

seisis see ühel tasemel. Edasi, tasuta koolitoit gümnaasiumi lõpuni, riik toetab. Või võtame majandusministeeriumi – varem ainult jõuti rääkida sellest, et peaks tegema konkursi ja leidma parvlaevaiühendusele avatud konkursi tulemusena soodsama lahenduse. Meie oleme selle kõik ära teinud. Räägime ka sellest, mis puudutab riigiabi luba taastuva energeetika toetuseks. Kaks ja pool aastat ainult räägiti, et seda luba on vaja. Ma võtsin selle asja kätte ja luba on saadud. Kui teie siin võtate elektrituruseaduse vastu – enam mingeid takistusi seda teha ei ole, sest taastuenergia tasude riigiabi luba on saadud –, siis me ei kompenseeri enam taastuenergeetikat üle. Vastupidi, uusi võimsusi luuakse maksumaksja rahale toetudes ainult nii palju juurde, kui Euroopa Liidu normid nõuavad. Samamoodi ei kompenseerita üle selles mõttes, et kui elektri turuhind on kõrge, siis makstakse vähem toetust, ja kui on madal, siis natukene rohkem. Ning see on selleks, et investeeringud üldse turule tuleks.

Nii et see loetelu, mis me oleme aastaga jõudnud ära teha, on pikk. Näiteks räägime SMS-laenudest. Eelmine valitsus jõudis ainult rääkida kõik need aastad, et midagi tuleb ette võtta. Praegune valitsus on väga konkreetselt toonud Riigikogusse kolm eri paketti alates laenu reklaami keelamisest ning lõpetades vahekohtute keelamise ja krediidi kulukuse määrale lae seadmisega. Ma ei tea, miks Keskerakonna fraktsioon seda eelnõu viimane kord siin saalis ei toetanud. Loodan, et järgmine kord te seda teete ja näitate, kui väga te Eesti elanikest tegelikult hoolite.

Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Eesti taasiseseisvumisest on möödunud 23 ja pool aastat. On veidi naljakas siin saalis kuulata juttu, et võrgutasud on suured sellepärast, et võrgud vajavad palju investeeringuid ja seda põhjusel, et 1980-ndatel Eesti NSV-s sellesse valdkonda piisavalt ei investeeritud. Minu küsimus on pigem filosoofiline. Mis te arvate, mitu aastakümnet veel toimib see argument, et Eesti NSV-s jäi midagi tegemata ja seepärast meil tõusevad hinnad, sh elektri hind? Kas selleks kulub veel 10 aastat,

20 või 30 aastat? 23 aastat on juba möödas. Mitu aastat veel ministrid vastavad meile, viidates ajaloole?

Urve Palo

Mina räägin faktidest ja faktid on sellised, et 2013. aastal oli Elektrilevi OÜ võrgus ilmastikust tingitud rikkeid 56%. See näitab, et ühendused on liiga ilmastiku meelevaldas. Võrgu vanusest tingitud rikkeid oli 29% ehk üks kolmandik. Järk-järgult võrke uuendatakse, viiakse neid maa sisse, renoveeritakse jne. See kõik on väga kallis. Kui me seda protsessi oluliselt kiirendaksime, siis me paraku ei räägiks mitte sellest, et elektriarvetel moodustavad võrgutasud 50%, vaid märgatavalt rohkem. Ma arvan, et Eesti inimesed ei ole lihtsalt valmis rohkem maksma. Niigi on võrgutasud väga suured. Aga põhjus on siiski selles, et võrgud on ikka veel amortiseerunud, kuigi neid järk-järgult uuendatakse. Aga see tööpöld on väga suur.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud proua minister! Sotsidel on muidugi üks tugev külg: nad oskavad väga hästi rääkida sellest, millised on nende saavutused. Ütleks, et need on tõesti märkimisväärsed olnud. Möödunud aastal kooseluseadus, lastekaitseadus, töövõimereform – sai tõesti selliseid Eestile väga "meeldivaid" asju tehtud. Aga mis puutub majandusse, siis hakkame siin arveid klaarima, kes on rahva sõber ja kes ei ole rahva sõber. Proua minister, öelge palun, kas te olete kursis selle probleemiga, mis on tekkinud VKG-l. Kolm aastat tagasi oli see Eesti parim ettevõtte, sai presidendilt vastava auhinna jne. Aga praegu on eelmise nädala info kohaselt 233 inimest vallandatud ja mitusada on saanud teate vallandamisest. Seda ühel lihtsal põhjusel: ei suudeta koalitsiooni ja teie ministeeriumi tasemel võtta vastu kiiret ja asjalikku otsust anda maast välja võtmata põlevkivi kaevandamise luba sellelesamale VKG-le. Bürokratia venib ja venib ning paisatab, et see küsimus jääb järgmise Riigikogu lahendada. Kuidas see vabandab meid ja teid

nende inimeste ees, kes on praegu töötä jäänud? Tõenäoliselt on ka oht, et kui kiiremas korras seda ei lahendata, siis muutub tööle tagasimineku võimalus olematuks.

Teine küsimus: mis on Tallinna järel teine linn, kust läheb läbi üks Eesti suurimaid transiite? Ma ei hakka isegi nimetama, seda peaksite teie ja kõik teised siin saalis istujad teadma. Aga kui jagatakse transiiditeedele eraldatavat Euroopa raha, siis jääb Narva kõige tähtsam tänav ilma selle toetuseta? Raha antakse igale poole üle Eesti, aga Narva-Tallinna maantee lõik, mida iga aasta lõhuvad kümned tuhanded raskeveokid ja mida linn lihtsalt ei jaksa korda teha, jääb toetuseta. Kes ikkagi on rahva sõbrad ja kes on vaenlased? Te võite oma saavutustest mujal rahva ees rääkida, siin saalis istuvad siiski inimesed, kes on teadlikud, mida te tegelikult teinud olete ja mis te olete jätnud tegemata. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Härra juhataja! Austatud kolleegid! Valitsus on küll vahetunud, aga inimesed, kes käisid majandusminister Partsi akna all elektri kõrge hinna vastu meelt avaldamas, tunnevad, et peavad seda taas tegema, seekord küll juba Urve Palo akna all. Opositsioonis olles olid sotsiaaldemokraadid meiega elektri hinna küsimuses ühel pool rindejoont. Nüüd aga, olles võimul, on nad ennast mugavalt sättinud istuma ühte paati suurte võrgutasude peaarhitekti Taavi Veskimäe ning ka tuulikumeestega. Mis on küll selle müstilise muundumise põhjuseks? Kas ei luba Reformierakond sotsidel oma lubaduste eest seista ja raskustes inimestele vastu tulla või on võim sotsiaaldemokraatide pea segamini ajanud ja pannud nad oma põhimõtetest taganema? Elekter ei ole meie kliimas luksuskaup. Eelmine ja praegune valitsus on elektri hinda tõstes käitunud nagu rahvavaenlane, pigistades inimesi just sealt, kus ei ole võimalik teha valikuid kas tarbida või mitte tarbida. Selles ei erine ametis olev valitsus sugugi eelmisest. Ka sotsiaaldemokraatide valimisloosung võiks olla "Kodukulud alla!", nii nagu oli Juhan Partsil ja IRL-il. Huvitav, miks IRL valimistel ei luba enam kodukulusid

alla viia? Vahest on need nende arvates juba piisavalt all?

Nii et kui aluseks võtta elektri hind, siis ei ole vahet, kas valida IRL, sotsid või Reformierakond – ikka teeb ühe välja. Ainuke erakond, kes soovib võrgutasusid ja elektriaktsiisi ka tegelikkuses vähendada, on Keskerakond. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud minister ja lugupeetud kolleegid! Tahan veel kord peatuda Eleringi võrgutasudel, sest Eleringist on saanud tegelikult puuk elektri hinna küljes, kes sealt raha välja imeb. Minister selgitas põhjalikult, et Konkurentsiamet kooskõlastab hinnakomponendid ja nende hulgas ei ole dividendikomponenti. Ega ole keegi nii lihtsameelne olnudki ega arvanud, et seal peaks olema dividendikomponent. Muidugi ei ole. Ainult et kes on siin vea teinud? Kas Konkurentsiamet on kehtestanud Eleringile nii lahedad tingimused, et kasumit jookseb tohutult sisse, nii et sellest saab ära maksta, ütleme, pangaprotsendid ja jääb veel 20 miljonit üle, et dividende välja maksta? Me saame kõik väga hästi aru, et dividendid makstakse kasumist ja selleks tariifides eraldi komponenti ei ole. Aga kui kasumit oli nii palju, siis milleks maksta dividende? Minister kurtis, et on vaja võrke korrastada. Miks kasumit ei panda investeringutesse? See on küsimus. Kui juba kasum tuli, kui Konkurentsiamet oli kehtestanud nii suurepärased tariifid, et kasumit lausa voolab üle, siis selle rahaga võiks ju võrke korrastada, mitte selle arvel dividende välja võtta. See küsimus jäi ikkagi segaseks.

Siin on meid võrreldud põhjanaabrite ja teistegagi. Riigikogus oli sügisperioodil üks esinduslik energeetikakonverents, kus ministeerium tutvustas ka uut energeetika arengukava. Ühes ettekandes käidi välja sellised arvud, et Eestis on elektri transpordi kulud kõige suuremad Euroopas, nimelt 10,8 eurot megavati kohta. Võrdluseks: Soomes on see 7 eurot megavati kohta, Rootsis 2 eurot ja Saksamaal koguni 1 euro megavati kohta. Nii palju siis naabritega võrdlusest.

Elering on alates 2009. aastast suurendanud põhivõrgu tasusid 42% ja põhikomponent võrgutasudes on just põhivõrgu tasud. Minister viitas jaotusvõrgu halvale kvaliteedile ja selle parandamise vajadusele. Aga siinjuures peab ütleva, et just nimelt jaotusvõrgu tasud viimastel aastatel eriti kasvanud ei ole. Jah, need on kasvanud, aga Eleringi põhivõrgu tasudega seda kasvu võrrelda ei saa. Kui neid tariife 2009. aastal tõsteti, siis põhjendus oli, et on vaja rajada EstLink 1, EstLink 2 ja Kiisa avariijaam. Nüüd on need tehtud. Me saame kõik aru, et on veel pangalaenu, palju aastaid tuleb raha tagasi maksta. Aga kui ikkagi kasumit jääb üle nii tohutult, et saab juba dividende võtta, ja sellest enam ei investeerita, siis on midagi viltu küll. Tol ajal, kui tariife tõsteti, kõlas lubadus, et kui kõik vajalikud investeringud saavad tehtud, siis saab järk-järgult võrgutasusid vähendada hakata. Rõhutan veel kord, et jutt käib eriti suurtest võrgutasudest just nimelt põhivõrgu osas. Jaotusvõrgus ei ole tariifid nii palju tõusnud, kuigi just jaotusvõrgus on need põhiprobleemid, mille tõttu tormiste ilmadega on alajaamad rivist väljas. Need tuleb tõesti korda teha, nagu minister siin rõhutas.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõttusoovi ei ole. Kas minister soovib sõna võtta? Ei soovi. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

3. Vaba mikrofon

Esimees Eiki Nestor

Vaba mikrofon. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! See on minu 936. esinemine selles Riigikogu koosseisus ja tõenäoliselt ka viimane, seepärast tahaks öelda paar sõna kõige tähtsama kohta. Viimastel aastatel on Eestil olnud palju "väljapaistvaid" saavutusi. Me oleme kas esikohal või liidrite hulgas, kui jutuks tuleb aids, alkoholism või narkomaania. Meid iseloomustavad vaesus, nälgivad lapsed, tohutult suur töömigratsioon, kasvamas ja tulemas on lähiajal probleemid hariduses, tervishoiusüsteemis, sotsiaalsfääris. Ning nagu on näidanud üks Euroopas läbi viidud uuring, on Eesti oma elanike arvates kõige õnnetum riik Euroopas.

Meie majandus on ühes pimedas ja kitsas kohas, mida ma nimetada ei tahaks. Seda tõendavad ka alandavalt madalad palgad.

Me oleme kaotanud oma näo, meil ei ole oma välispoliitikat. "Kodanikuühiskond" – sellised sõnad on võetavad kui mingisugune mõnitamine. Vale ja poolvale on igal pool, ametlikus statistikas ja massimeedias. Ka oleme me võiduka egoismi riik. Moraalses plaanis oleme nagu tagasi minemas kiviaega. Näiteks Kultuuriministeerium ei ole mõelnud, mis juhtuks, kui tehtaks näitus, kus keegi irvitaks 1941. aasta küüditamise üle või 1994. aasta tragöödia üle, kui hukkus Estonia. Nii lubas Kultuuriministeerium Tartus avada näituse, kus üks autor irvitab holokausti üle. Ja mitte keegi ei saa aru, et tegelikult on see video, kus paljad inimesed gaasikambris kulli mängivad, meie enda mudel – meie oleme nagu rahvas, kes gaasikambris paljalt ringi jookseb ja kurat teab miks irvitab.

Kuid veel pole hilja muuta poliitilist kurssi. Veel pole hilja muuta kõike. Kui kas või pooled nendest, kes tavaliselt ei hääleta, sellel aastal 1. märtsil lähevad valimisjaoskondadesse, siis me saame šansi oma elu väärtuslikumaks teha. Las need, kes tahavad enda, oma laste ja vanemate peale sülitada, jäävad 1. märtsil koju. Meie murrame selle ukse maha, väljume gaasikambrist ja ehitame endale uue elu. Ja see uus elu väärrib seda, et 1. märtsil teha üks jalutuskäik valimisjaoskonda. Ja kuna viimane lause jääb kõige paremini meelde, siis soovitan: ärge mingil juhul hääletage elektrooniliselt! Sellist sulitempu pole maailm veel näinud. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra Riigikogu esimees! XII Riigikogu tööaeg on läbi saamas ja ma leidsin, et praegu on mul võimalus tänada kõiki häid kolleege, kellega me oleme siin saalis istunud ja nii mõndagi vahvat korda saatnud. Oleme siin ööistungeid pidanud ja infotunnis valitsusliikmeid kiusanud. Olid sisukad vaidlused kunagise peaministri Andrus Ansipiga. Need olid tõeliselt head vaidlused – tark mees, fooliumist müts maha tema ees! Praegune peaminister on muidugi midagi muud, aga mis parata. Eks ole rasked ajad, kitsad olud, väiksemad ministrid.

Ma tahan tänada Riigikogu juhatust, kes on seda karja koos hoidnud. Mõni lambuke on küll põgenenud akna alla – mis parata, mõni läheb aia taha. Ma tahan tänada Eiki Nestorit, kes meid praegu targalt juhib, aga veel rohkem tahan tänada proua Ene Ergmat, kes tõesti suutis saali väga hästi valitseda. Kui me pinginaabriga vahetevahel siin sosistasime, siis tegi ta märkuse. Hea, et tunnist välja ei saatnud.

Ma tahan tänada oma fraktsiooni, kes on sallinud seda, et mul on vahetevahel arvamused, mis ei klapi päris hästi fraktsiooni arvamusega kokku, ja on lubatud teinekord teistmoodi hääletada. Eks üks asi on oma südametunnistus, teine asi partei südametunnistus. Enamasti klappivad need siiski kokku ja see on hea.

Ma tahan tänada Riigikogu Kantselei töötajaid, kes on hoolitsenud selle eest, et maja on soe ja sõbralik, köögitöötajaid, politseitöötajaid, kes on alati lubanud sisse minu külalised, kõigepealt muidugi hoolt kandes, et keegi pommi sisse ei too, aga nad on seda väga diskreetselt teinud. Ma tahan tänada seda koristajat, kes on minu kabinetti koristanud, ta on seda teinud väga professionaalselt. Mul on seal samamoodi nagu kodus igavene hunnik paberid risti-rästi laua peal ja kodus on minu naisel keelatud neid puutada. Täpselt samamoodi on ka koristaja talitanud nende paberitega väga delikaatselt, sest tema teab, et ainult mina isiklikult võin aasta lõpus kõik need paberid sauhti prügikasti saata. Aga koristaja, aitäh talle, jättis ükskord mulle laua peale kollase paberi peale joonistatud naerusuise *smiley* – väga meeldiv ja mõnus!

Aga muidugi kõige rohkem tahan ma tänada neid inimesi, kes mu saatsid siia neljaks aastaks seda tööd tegema. Eks ma olen seda tööd teinud nii, nagu ütles mulle ette minu südametunnistus ja nagu nõudis Riigikogu liikme vanne. Olen istungitel ja kõikidel koosolekutel kohal istunud, hääletamisel pole nuppu segi ajanud. Kui on olnud vaja, olen kõnet pidanud, kui pole olnud vaja, olen ikka kõnet pidanud. Kui öeldi, et Viktor, ära mine kõnet pidama, ma olen ikka kõnet pidanud. See ei ole alati hästi lõppenud, mis tähendab seda, et arenguruumi veel on. See on ju hea.

Nüüd otsustavad inimesed jälle, kelle nad saadavad siia Riigikogu saali, keda ei saada. Kaks kuud enne valimisi nimetatakse Eesti rahvast millegipärast armsateks valijateks.

Mina nii ei tee. Inimesed on ikka inimesed ja ma ei usu, et keegi oma valiku teeb sedaviisi, et laob neli tänavalt saadud pastakat laua peale laiali ja vaatab, missugune pastakas on ilusam. Inimesed ikkagi näevad, kes on tööd teinud, kes ei ole, ja kindlasti on inimeste valik õige ja seda tuleb raudselt austada.

Kas ma järgmised neli aastat teen oma tööd siin või kuskil mujal, ma teen seda inimesi teenides, nii nagu on nõudnud minu kunagi antud Hippokratese vanne. Selle kohaselt olen ma siiaaani käitunud ja käitun ka edaspidi. Ma veel kord tänan teid kõiki ja minu poolt kõigile head tervist!

Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kõigepealt ütlen, et on mul väga hea meel, et me ei ole täna Viktor Vassiljeviga kahekesi siin istungisaalis, sest viimane kord, kui me siin debateerisime ja kõnesid pidasime, saime väga huvitavate vastuste osaliseks. Samas on mul kahju, et meid on täna siin saalis nii vähe. Sest tõepoolest, nagu Viktor ütles, on viimane aeg pidada vabasid kõnesid ja öelda, mis hingel, mis südamel. Mina tahaksin ka sellel teemal natuke rääkida. Aga kõigepealt tahan kaitsta meie erakonna majandusministrit proua Urve Palot, kes andis täna siin kõnetoolis väga sisukaid vastuseid. Need, kes võibolla mõnest asjast kohe aru ei saanud, saavad kõike veel stenogrammist üle lugeda. Kogu see asjade seisu parandamine ja tegude õigesse lahtrisse suunamine ei käi ühe sõrmenipsuga, aga me püüame sinnapoole. Ja nii nagu ütles majandusminister, ütlen ka mina, et sotsiaaldemokraadid on suutnud selle kümne kuuga teha palju ning sama palju soovime ja suudame me teha ka edaspidi.

Nüüd aga tahan peatuda veel paaril olulisel teemal. Igaüks, kes meist siia Riigikogusse tuleb, võtab eesmärgi vähemalt üks suur asi korda ajada. Juhtus, et minu peamiseks teemaks jäi piiriküsimuste lahendamine. Näiteks võib tuua enda tarbeks piiri tagant kütuse aktsiisivabalt toomise ja ootealatasude mittevõtmise. Nende ootealatasudega lähebki nii, et kulub võib-olla nädal, võib-olla kaks, aga siis erasektor lõpetab ootealatasude kasseerimise

ning A- ja B-kategooria sõidukid suunatakse otse piiriületusele. Mis aga puutub kütuse enda tarbeks piiri tagant toomisse, siis seda probleemi ma lahendada ei suutnud ja nüüd jääb juba aega napiks. Aga hästi palju pabereid on läbi loetud, palju arupärimisi on tehtud. Euroopa Liidu direktiivid mitte ainult ei sunni meid tegema teatud asju siin Eesti riigis, vaid ka lubavad meil väga paljusid asju mõistlikult korraldada. Üks selline võimalus on lubada piirirahval enda tarbeks kütust aktsiisivabalt sisse tuua. Kui ma pääsen Riigikogusse tagasi, siis nagu ütles Viktor, hakkan ka mina asjadega täpselt sealtsamast pihta, kus mul nüüd pooleli jäi. Hakkan pihta sama hooga ja ma arvan, et tulemuslikumalt. Kui aga läheb nii, et siia tuleb minu asemel Kagu-Eestist keegi teine, siis ma luban teda aidata. Usun, et olgu aeg pikk või lühike, aga kunagi on võimalik, et piiräärsed elanikud saavad enda tarbeks tuua aktsiisivabalt kütust rohkem kui kord kuus.

Lõpuks tahan minagi tänada kõiki meie kolleege ja oma sõpru, ka opositsiooni pingilt. Uskuge, teha tööd koalitsioonis on midagi muud kui teinekord siin saalis teravat kriitikat puistata. Kui täna Lauri ütles, et Keskerakond on ainus, kes soovib muuta elektriaktsiisi määrasid, siis uskuge, enne, kui tuleb aeg teha muudatusi, tuleb pidada väga palju läbirääkimisi, otsida sõpru, ka siin Riigikogus, et midagi muuta. See on oskus, see on võimalus, see on suur töö.

Ma tahan väga tänada kõiki selle maja töötajaid igas pingis, igas kabinetis, kes istusid teinekord meiega siin öid üleval. See pole olnud kerge, aga tihtipeale on see töö olnud väga tulemuslik. Ma tänan kõiki ning soovin kõigile tervist, edu ja õnne isiklikus elus! Aitäh ja uute kohtumisteni!

Esimees Eiki Nestor

Istung on lõppenud. Kohtume juba homme.

Istungi lõpp kell 16.21.

Istungi kestus 1 tund ja 21 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 17. veebruar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Biotsiidiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) kolmas lugemine

2. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (816 SE) kolmas lugemine

3. Rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) kolmas lugemine

4. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu (821 SE) teise lugemise jätkamine

5. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (790 SE) teise lugemise jätkamine

6. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (774 SE) teine lugemine

7. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (770 SE) teise lugemise jätkamine

8. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu viienda töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid!

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, palun saalis vaikust!

Mihhail Stalnuhhin

Naljakas oleks küll, jah, praegu eelnõu üle anda. Aga tagasihoidlikult annan Riigikogu 5. mai 2011. aasta otsuse "Riigieelarve kont-

rolli erikomisjoni moodustamine" alusel riigieelarve kontrolli erikomisjoni nimel Riigikogule üle riigieelarve kontrolli erikomisjoni tegevuse aruande, mis hõlmab ajavahemikku juulist 2014 kuni veebruarini 2015. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem ettepanekuid Riigikogu juhatusele praegu ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe aruande.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 73 Riigikogu liiget, puudub 28.

1. Biotsiidiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (754 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud biotsiidiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 754 kolmas lugemine. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 754 lõpphääletusele. Valmistume lõpphääletuseks.

Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud biotsiidiseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 754. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 32.)

2. Välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (816 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 2 on Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 816 kolmas lugemine. Kas on

kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 816 lõpphääletusele.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 816. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 33.)

3. Rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu (767 SE) kolmas lugemine

Asesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on kultuurikomisjoni algatatud rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu 767 kolmas lugemine. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbi-rääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 767 lõpphääletusele. Valmistume lõpphääletuseks. Kas Eiki Nestor soovib midagi öelda?

Panen hääletusele kultuurikomisjoni algatatud rahvusoperi seaduse muutmise seaduse eelnõu 767. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Suure häälteenamusega – 71 poolt ning mitte ühtegi vastuolijat ega erapooletut – on eelnõu seadusena vastu võetud. (Tabel 34.)

4. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu (821 SE) teise lugemise jätkamine

Asesimees Laine Randjärv

Neljanda päevakorrapunktina jätkub Vabariigi Valitsuse algatatud finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu 821 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid!

Asesimees Laine Randjärv

Üks hetk! Palun saalis vaikust! Jätkame.

Aivar Sõerd

Aitäh! Rahanduskomisjon valmistab eelnõu 821 teise lugemise jätkamist ette 12. ja 16. veebruari istungil. Viimasel istungil osalesid ka Rahandusministeeriumi, Eesti Panga ja Finantsinspeksiooni esindajad. Rahanduskomisjon tegi 11. veebruaril Riigikogule ettepaneku katkestada eelnõu lugemine tulenevalt vajadusest täpsustada Eesti Pangale kriisilahendusmeetmete otsustamisel kooskõlastaja rolli andmist ja eelnõuga muudetavat krediidi-asutuste seaduse § 104 lõiget 1. Ütlen lühidalt veel kord meeldetuletuseks, et eelnõu eesmärk on näha ette meetmed, millega saab eelkõige avalikest huvidest lähtudes kõige tõhusamalt finantskriisi ära hoida või seda ühiskonnale võimalikult minimaalsete kuludega lahendada, vältides või viies miinimumini vajaduse kaasata riigieelarve vahendeid probleemidesse sattunud pankade saneerimiseks. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 12. veebruaril kella 10-ks, muudatusettepanekuid ei laekunud. Komisjon otsustas konsensuslikult esitada ise eelnõu kohta kaks muudatusettepanekut.

Ma räägin lühidalt nendest ettepanekutest. Esimene neist näeb ette kaks muudatust. Esiteks sätestatakse, et Finantsinspeksioon ei otsusta kriisilahendusmenetluse alustamist ja kriisilahendusmenetluse käigus seaduse §-s 55 nimetatud kriisilahendusmeetme või -õiguse täiendavat rakendamist ilma Eesti Panga seisukohta ära kuulamata. Teiseks sätestatakse, et Finantsinspeksioon võib kriisilahendusmenetluse otsusega määrata erihalduri või erihaldurid, arvestades § 41 lõikes 3 toodud ehk kuulab enne otsuse tegemist ära Eesti Panga seisukohta.

Rahanduskomisjoni istungil osalenud Eesti Panga, Finantsinspeksiooni ja Rahandusministeeriumi esindajad andsid taustainfot ning edastasid seisukohti muudatuste mõju kohta. Eesti Panga esindaja selgitas, et kooskõlastamise kohustuse panemine Eesti Pangale Finantsinspeksiooni iga otsuse kohta, kui see puudutab kriisilahendusmenetluse alustamist ja kriisilahendusmeetme või -õiguse täiendavat rakendamist, nõuab Eesti Panga uue pädevuse ülesehitamist ja eeldab lisakonsultatsioone Euroopa Keskpangaga. Arvamuse andmine toimiks praeguse pädevuse baasilt, näiteks antakse praegu vajaduse korral arvamuse likviidsuslaenu andmiseks. Rahandusministeeriumi

väitel antakse esitatud ettepaneku kohaselt Eesti Pangale seisukohavõtu õigus ja võimalus, seda ei tehta kohustuseks. Nende arvates võib hinnata, et neid muudatusi võiks teha ilma Euroopa Keskpannaga täiendavalt konsulteerimata. Eesti Panga seisukoha ärakuulamise kohustusele on viidatud ka Eesti Panga seaduse § 4 lõikes 2, mis näeb ette, et seda tuleb teha valitsusele oluliste majandusküsimuste otsustamisel. Kuna seisukoha ärakuulamine ei eelda menetlusprotseduuri reguleerimist, erinevalt kooskõlastamisest, siis võib seda sõnastust pidada Eesti Pangale piisavat sekkumisõigust andvaks, kuid Eesti Panga kohustuste seisukohalt seaduses minimaalseid muudatusi nõudvaks.

Finantsinspektsiooni info kohaselt on Rahandusministeeriumi, Eesti Panga ja Finantsinspektsiooni konsensuslik arvamus, et saneerimisasutuse funktsioon peaks olema Finantsinspektsioonil, kuna oskusteave on koondunud sinna. Finantsinspektsiooni kavandatav struktuur on kooskõlas direktiiviga, sellele on saadud ka Euroopa Komisjoni kinnitus. Saneerimisfunktsioon hakkab Finantsinspektsioonis olema organisatsiooniliselt lahus pankade järelevalve funktsioonist, seda kuni otsustusorgani juhatuseni välja. See tähendab, et saneerimise eest vastutab juhatuse liige, kes ei ole vastutav pankade kapitalijärelevalve eest. Otsused teeb juhatuse kollektiivselt. Alates 1. jaanuarist 2016 hakkab SRM-i (eesti keeles "kriisilahendusmehhanism") alla kuuluvate pankade saneerimisotsuseid tegema Brüsselis asuv SRB ehk saneerimisnõukogu. Kohalikele saneerimisasutustele jääb siin otsuste täideviimise roll. Komisjoni istungil juhiti tähelepanu, et kriisilahenduse funktsiooni sõltumatus on tähtis ja oluline ning Finantsinspektsioonil peab olema kogu asjasse puutuv oluline info. Eesti Pank osaleb protsessis oma mandaadi piires. Peale seaduste on veel olemas koostöömemorandumid järelevalveasutuste vahel.

Oli küsimus selle kohta, mis siis saab, kui seadus näeb ette, et Eesti Pank peab kooskõlastama, aga ta ei kooskõlasta. Kes siis vastutab? Viidati ka sellele, et tähtis on kogu protsessi kiirus ja konfidentsiaalsus. Otsuseid tuleb mõnikord teha ka nädalavahetusel. Rahandusministeeriumi info kohaselt valmistatakse ette direktiivi ülevõtmist ja seoses sellega Tagatisfondi seaduse muutmist.

Teise muudatusettepanekuga täiendatakse krediidasutuste seaduse § 104 lõike 1 punkti 10 sõnastust, lisades tingimuse, millal võib krediidasutuse üldkoosolekult nõukogu liikme tagasikutsumist nõuda. Seda tehakse siis, kui esineb seaduses nimetatud alus. Selle kohaselt on Finantsinspektsioonil õigus ettekirjutusega nõuda krediidasutuse juhi tagasikutsumist, kui, esiteks, Finantsinspektsiooni arvamus kohaselt isik ei vasta krediidasutuse juhile kehtestatud nõuetele või, teiseks, isik on seoses enda valimise või määramisega esitanud eksitavaid, tõele mittevastavaid andmeid või võltsinud dokumente või, kolmandaks, isiku tegevus krediidasutuse juhtimisel on näidanud, et ta ei ole suuteline korraldama krediidasutuse juhtimist selliselt, et hoiustajate, teiste klientide ja võlausaldajate huvid oleksid küllaldaselt kaitstud. Direktiivi 2014/59/EL artiklid 27 ja 28 näevad ette, et pädeval asutusel peab olema õigus nõuda juhtorgani liikme tagasiastumist, mitte üksnes teha ettepanek nõukogu liikme tagasikutsumiseks, nagu see on toodud vastava punkti kehtivas sõnastuses. Lisaks on sõna "nõuda" kasutamine täpsemalt kooskõlas direktiivi 2013/36/EL artikliga 67, millest tuleneb, et järelevalveasutusel peab olema võimalik rakendada karistus- või haldussundi, kui juhi ametikohal on isik, kes ei vasta juhi sobivusnõuetele. Seega kõrvaldatakse muudatusega ebatäpsus krediidasutuste seaduses, mille oleks pidanud parandama juba pangandusdirektiivi ülevõtmisel 2013. aasta lõpus. On selge, et finantskriisi mõjul on maailmas pankade juhtimise nõuded oluliselt karmistunud ja järelevalveasutustele on antud palju suuremad volitused kui varem. Ka Eestis tuleb see õigus ajakohastada.

Eelnevalt tulenevalt langetas komisjon järgmise otsuse: teha ettepanek saata eelnõu päevakorda teisipäevaks, 17. veebruariks 2015 ja teine lugemine lõpetada. Juhin tähelepanu, et see otsus oli konsensuslik. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu kohta on tehtud kaks muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on rahanduskomisjonilt, juhtivko-

misjoni ettepanek on täielikult arvestada, ettepanek nr 2 on samuti rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 821 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

5. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (790 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Viienda päevakorrapunktina jätkub Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 790 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnakomisjoni aseesimehe Erki Noole!

Erki Nool

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 790 teine lugemine katkestati 21. jaanuaril. Ettepanek oli küsida õiguskomisjoni arvamust seaduseelnõu kohta. Küsimus oli selles, kas kontrolltehing on kuriteo matkimine, kuna tegevus, mida ametnik kontrollostu raames teeb, ei ole õigusvastane, see ei aita kaasa ega kihuta kuriteo toimepanemisele. Õiguskomisjon leidis, et Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 790 Justiitsministrium ja Keskkonnaministrium koostöös valminud regulatsioon ei ole käsitatav jälitus-tegevusena ning õiguskomisjon toetab eelnõus pakutud lahendust. Alla oli kirjutanud Neeme Suur, õiguskomisjoni esimees. Möödunud esmaspäeval keskkonnakomisjon arutas seda kirja oma istungil ja tegi ettepaneku võtta eelnõu 790 teise lugemise jätkamine Riigikogu täiskogu päevakorda 17. veebruaril, st täna. Meil on ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada (need otsused oli konsensuslikud) ja kui eelnõu 790 teine lugemine lõpetatakse, teeme ettepaneku võtta eelnõu kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 18. veebruaril (samuti konsensuslik otsus). Viimane otsus, mis komisjon tegi, oli ettepanek panna eelnõu 790 lõpphääletusele (ka see otsus oli konsensuslik). Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur aitäh, Erki Nool! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 790 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

6. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (774 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikme Andres Herkeli algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 774 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Meenutuseks ütlen, et kolleeg Andres Herkel algatas selle eelnõu ajendatuna situatsioonist, mis tekkis selle koosseisu ajal rahanduskomisjonis, kus kaks komisjoni hääletust lõppesid tulemusega 0 : 0. Andres Herkeli idee oli, et sellistel juhtudel peaks suur saal saama seda muudatusettepanekut hääletada. Esimene lugemine läks sujuvalt. Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu ettevalmistamist teiseks lugemiseks 9. veebruaril. Siis selgus, et oli tehtud üks muudatusettepanek. Selle oli teinud siinkõneleja. Selle eesmärk on muuta eelnõu tekst selgelt arusaadavaks. Eelnõu praegune tekst on selline: "Hääletamisele ei panda muudatusettepanekut, mida juhtivkomisjon ei arvestanud ja mis sai vähem kui kaks poolthäält." Me lisasime sinna juurde: "... välja arvatud juhul, kui ettepanek ei saanud ühtegi poolt- ega vastuhäält." See tähendab sisuliselt hääletustulemust 0 : 0. Põhiseaduskomisjoni esimees küsis, kas see tähendab, et see ettepanek läheb automaatselt hääletamisele täiskogus. Seda ei ole eelnõu algataja ette näinud, see on võimalus. Kui muudatusettepaneku tegija soovib, siis ta võib panna selle hääletusele. Komisjon leidis üksmeelselt, et selline muudatusettepanek on mõistlik, ja otsustas seda täielikult arvestada.

Seejärel tehti menetluslikud otsused: teha juhatajale ettepanek saata eelnõu täiskogu

päevakorda 17. veebruariks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine täna lõpetatakse, neljapäevaks, 19. veebruariks ning panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik komisjoni ettepanekud olid konsensuslikud. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Rein Lang! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Ühe muudatusettepaneku eelnõu kohta oli teinud Rein Lang. Juhtivkomisjoni ettepanek on seda täielikult arvestada. Muudatusettepanek on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 774 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

7. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (770 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Seitsmenda päevakorrapunktina jätkub Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 770 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni aseesimehe Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Kui siin toimus eelnõu 770 teine lugemine, siis me andsime teile teada oma otsusest, et selle eelnõuga tuleks veel edasi tegelda. Nii te kinnitasitegi õiguskomisjonis vastu võetud ja suure saali ette pandud otsuse teine lugemine katkestada ja jätkata tööd eelnõuga. Ma pean teile ütleva, et meie edaspidine aeg komisjonis kulus eelnõu asjalikuks menetlemiseks ja selle ajakulutuse tulemusena võttis õiguskomisjon 10. veebruaril vastu kolm muudatusettepanekut.

Ma väga lühidalt neid teile ka tutvustan. Teile esitatud materjal on põhjalik. Esimene muudatusettepanek puudutab kannatanu mõiste muutmise väljajätmist eelnõust. Komisjonis tekkis arutelu kannatanu uue definitsiooni üle, mis eelnõus oli välja pakutud. Tekkis küsimus, kas uus definitsioon võib viia nn uute kannata-

nute gruppide tekkimiseni, kes saaksid tegelikult pidada vaidlust tsiviilkohtumenetluses. Seetõttu me kannatanu mõistet, võrreldes kriminaalmenetluse seadustikus kehtiva mõistega, ei muutnud.

Teine muudatusettepanek puudutas seda, kas kohtueelses menetluses võiks menetluse lõpetada peale prokuratuuri politseiasutus, kui ei ole kindlaks tehtud isikut, kes on kuriteo toime pannud, ning ei ole võimalik täiendavalt tõendeid koguda või nende kogumine ei ole otstarbekas. Algne ettepanek oli, et sellise menetluse võiks lõpetada uurimisasutuse määru-sega. Komisjon seda ettepanekut ei toetanud ja seetõttu jääb kehtima ikkagi endine kord, et see toimub prokuratuuri määruse alusel. Aga et kuidagi tasakaalustada prokuratuuri töökoormust, on olemas ka järgmine ettepanek, mis käib vahi all pidamise tähtaegade kohta kohtueelses menetluses. Kui eelnõus oli algul teise astme kuritegude korral see ainult üks kuu, siis nüüd pakume suurele saalile välja, et eeluurimiskohtunik annaks kahtlustatava ja süüdistatava vahi all pidamiseks loa kuni kaheks kuuks. Neid kahte muudatust, menetluse lõpetamise õigust ja vahi all pidamise tähtaegu, tuleks vaadata koos. Selles oli komisjon üksmeelel.

Pidasime vajalikuks täpsustada ka väärtegudega seonduvat. Komisjonis oli diskussioon just vääртеomenetluse selle osa üle, mis näeb ette, et kohtuväline menetleja peaks esitama vääртеomenetluse alustamata jätmise teate avalduse tegijale. Millistel juhtudel peaks menetleja alustamata jätmise otsust põhistama? Nii ongi arutelu tulemusel tekkinud eelnõusse selline muudatus, et kui vääртеoteatest ei tule välja, et vääртеo toimepanemisega seoses on avaldajale tekitatud mis tahes liiki kahju, siis sellist vääртеomenetluse alustamata jätmise otsust põhistama ei pea ega ole vaja põhjendada, miks menetleja on otsustanud menetlust mitte alustada.

Meil oli arutelu ka vääртеoprotokolli koopia edastamise üle. Teatavasti on praegu tavaolukord see, et otsusest saadakse teada menetleja juures, aga eelnõu kohaselt on võimalik saada see otsus ka näiteks e-posti aadressil. See aitaks vältida olukordi, kus trahvinõue võib lõpuks kohtutäituri juures üle kasvada väga kulukaks sissenõudmisprotsessiks. Inimene, tema oma nõusolekul muidugi, võib selle teate

saada oma kodusel või mis tahes e-posti aadressil ja kui teda ootab rahaline karistus, siis ta saab selle kenasti ära toimetada, raha riigile ära maksta ja tal seetõttu mingeid järelmeid ei teki. Aga et politseitöötajad ei peaks kogu aeg tegelema meilide saatmisega, on vaja ka IT-arendust, et selline koopia saatmine oleks automaatne. Seetõttu oleme seaduse § 5 punktide 14 ja 15 jõustumise aega pikendanud 1. septembrini 2015.

Nüüd peaks see eelnõu olema sellises korras, et õiguskomisjon julgeb teile soovitada teise lugemise lõpetamist. Meil on ettepanek, et enne, kui Riigikogu esimees kutsub meid neljapäeval meie tegevuse lõpetamist tähistama, see seadus ka vastu võtta.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Marko Pomerants! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi muudatusettepanekud, neid on tehtud kolm, kõik on õiguskomisjonilt. Muudatusettepanek nr 1, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud, muudatusettepanek nr 2, juhtivkomisjon on täielikult arvestanud, muudatusettepanek nr 3 on samuti õiguskomisjonilt ja juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 770 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

8. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane viimane päevakorrapunkt, nr 8, on Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 844 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Õiguskomisjon valmistab eelnõu 844 ette neljapäeval, 12. veebruaril. Vaatasime läbi laekunud muudatusettepanekud, lugesime läbi ka

ühe kiirlaenufirmade saadetud kirja ja toimus arutelu.

Muudatusettepanekutest niipalju, et neid oli laekunud kaks. Üks, mis puudutab pealkirja muutmist, on komisjonilt endalt. Kuna eelnõu pealkirjas oli loetletud suurel hulgal eri seadusi, mida peaks muutma, siis on sobilik pealkiri sõnastada niimoodi: "Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus." Sellisena on pealkiri lihtsam ja vastab meie normitehnika nõuetele. Teine muudatusettepanek oli laekunud Keskerakonnalt. Nimelt oli neil ettepanek lisada seaduse § 403² lõige 5¹, mille kohaselt krediidiandja peaks krediivõimelisuse hindamisel veenduma, et tarbijal oleks võimalik peale laenude äramaksmist säilitada sissetulek vähemalt toimetulekupiiri määras.

Esimest muudatusettepanekut komisjon toetas, aga teine muudatusettepanek komisjonis toetust ei leidnud. Sellel teemal oli ka arutelu. Leiti, et toimetulekupiiri mõiste sissetoomine krediidiandmise protsessi muudab situatsiooni keerulisemaks ja segasemaks. Lõpuks me ei saagi enam aru, kas, kes ja kuidas toimetulekupiiri sellel hetkel hindab ning kui see toimetulekupiir on lähedal, kas siis nendel inimestel tekib võimetus üldse pangaga suhelda või peaks olema see tehing tühine, juhul kui toimetulekupiiri ulatuses raha kätte ei jää. See muudaks regulatsiooni ebamõistlikult keeruliseks. Komisjon seda ettepanekut ei toetanud.

Nagu ma ka ütlesin, neli kiirlaenufirmat pöördusid uuesti komisjoni poole ettepanekuga seda seadusmuudatust mitte kehtestada ning rakendada teistsuguseid põhimõtteid just lühiajaliste ja väiksemate kiirlaenude korral. Kuna komisjon oli kiirlaenufirmasid juba eelnõu 713 menetlemise käigus kuulnud ja ka komisjonis vastu võtnud ning seda asja koos nendega arutanud, siis me diskussiooni laialt uuesti ei avanud, vaid jäime eelnõu põhimõtte juurde: kiirlaenu lae arvutamisel kasutatakse kolmekordset Eesti Panga keskmist krediidi kulukuse aastamäära. Seisukoht jäi komisjonis samaks.

Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 17. veebruariks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 18. veebruariks ning panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik need

menetlusotsused võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ühtegi küsimust ei ole. Suur tänu, Neeme Suur! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta oli esitatud kaks muudatusettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on õiguskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 2 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta arvestamata. Seda ettepanekut ei pea Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõike 2 alusel ka hääletama. Muudatusettepanekud on

läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 844 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid, tänane päevakord on ammendatud. Täna kõiki ja soovin kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 10.35.

Istungi kestus 35 minutit.

Juhataja

Laine Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 18. veebruar 2015
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Valitsuse poliitika
2. Kodukulud
3. Kreeka laenuprogramm
4. Valitsuse poliitika kurss
5. Sotsiaal-majanduslikud arengud

Istungi rakendamine

1. Täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (803 SE) kolmas lugemine

2. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (770 SE) kolmas lugemine

3. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (788 SE) kolmas lugemine

4. Prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) kolmas lugemine

5. Politsei ja piirivalve seaduse ning pääste-teenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (810 SE) kolmas lugemine

6. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) kolmas lugemine

7. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) kolmas lugemine

8. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu (821 SE) kolmas lugemine

9. Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (809 SE) kolmas lugemine

10. Vangistuseseaduse ja kriminaalhoolduseseaduse muutmise seaduse eelnõu (804 SE) kolmas lugemine

11. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (822 SE) kolmas lugemine

12. Kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (750 SE) kolmas lugemine

13. Abipolitseiniku seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (724 SE) kolmas lugemine

14. Võlaõigusseaduse, tarbijakaitseseaduse ning õppetootuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse eelnõu (786 SE) kolmas lugemine

15. Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (818 SE) kolmas lugemine

16. Hädaolukorra seaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (807 SE) kolmas lugemine

17. Ühistranspordiseaduse eelnõu (812 SE) kolmas lugemine

18. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse eelnõu (572 SE) kolmas lugemine

19. Seadme ohutuse seaduse eelnõu (758 SE) kolmas lugemine

20. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (790 SE) kolmas lugemine

21. Nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu (831 SE) kolmas lugemine

22. Täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu (798 SE) kolmas lugemine

23. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (799 SE) kolmas lugemine

24. Tubakaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (753 SE) kolmas lugemine

25. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (808 SE) kolmas lugemine

26. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (782 SE) kolmas lugemine

27. Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu (795 SE) kolmas lugemine

28. Korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühineamise seaduse eelnõu (833 SE) teine lugemine

29. Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu (838 SE) teine lugemine

30. Eesti Vabariigi valitsuse ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vahelise peakorterit kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (839 SE) teine lugemine

31. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu (840 OE) teine lugemine

32. Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu (828 OE) teine lugemine

33. "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018". 2014. aasta täitmise aruanne

34. Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020 arutelu

35. "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015". 2014. aasta täitmise aruanne

36. Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020 arutelu

37. Siseturvalisuse arengukava 2015–2020 arutelu

38. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanjuhtimissüsteemi seaduse muutmise ning sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (800 SE) teine lugemine

39. Reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (780 SE) teine lugemine

40. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (841 SE) teine lugemine

41. Maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (843 SE) teine lugemine

Infotund

Esimees Eiki Nestor

Tere päevast! Algab selle koosseisu viimane infotund. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 38 Riigikogu liiget, puudub 63.

Valitsusliikmed, kes on valmis teie küsimustele vastama, on peaminister Taavi Rõivas, majandus- ja taristuminister Urve Palo ning rahandusminister Maris Lauri. Lähtudes küsijate arvust annan iga teema arutelul võimaluse esitada kaks lisaküsimust.

1. Valitsuse poliitika

Esimees Eiki Nestor

Esimene küsimus on peaminister Taavi Rõivasele ja selle esitab Urmas Reinsalu. Palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Härra peaminister! Praegu, julgeolekupoliitiliselt keerulistel aegadel, on hästi oluline, et valitsuse julgeolekupoliitiline liin oleks ühtne. Viimastel nädalatel on valitsusliidu poliitikud avaldanud selle kohta erinevaid seisukohti. Ma tahan teie käest saada mõningaid täpsustusi. Jürgen Ligi tõi laupäeval Eesti Päevalehes välja, et tema kindlatel andmetel ei toetanud sotsiaaldemokraadid valitsuse erakorralisel istungil sanktsioonide karmistamise poliitikat ja välisminister on talle selle pärast kahetsust avaldanud. Öelge, palun, härra peaminister, kas see Jürgen Ligi väide valitsuse erakorralisel istungil toimunu kohta on relevantne või tõlgendas Jürgen Ligi praeguses valimiste kires asju n-ö poliitiliselt!

Taavi Rõivas

Aitäh! Mul on hea meel teatada, et nendes küsimustes ei ole koalitsioonipartnerite vahel erimeelsusi. Ka sellel viidatud kabinetinõupidamisel, kus me kujundasime Eesti seisukohad välisministrite erakorraliseks kohtumiseks, valitses konsensus. Need seisukohad välisminister sellisel kujul ka esitas. On väga oluline, et me neid sündmusi, mis vahetult enne seda kabinetinõupidamist toimusid Euroopas, tõlgendaksime kui täiendavat eskalatsiooni. Mul oli võimalik kuulda otse president Porošenkolt, mida tegelikult tähendas Venemaa toetatud separatistide rünnak tsiviilisikute vastu. See ei tähendanud mitte üksnes kiretuid hukkunute ja haavatute arve, vaid see tähendas väga suurt tragöödiat. Kahjuks peab ütleva, et olukord ei ole märgatavalt paranenud. Kuigi mööda on ju läinud peaaegu kolm nädalat ja vahepeal on tehtud jõupingutusi, et uus rahulepe jõustada, teevad vähemasti mind paraku väga kurvaks ja ärevaks teated, mis Ukrainast tulevad, sh info, et päris suure kaliibriga relvadest tulistatakse ikka nii Debaltseve kui ka Mariupoli lähistel. See tekitab tõesti muret ja seda tuleb tõlgendada kui eskalatsiooni. Mul on hea meel, et valitsusliidus selles küsimuses mingeid erimeelsusi ei ole.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Härra peaminister! Ma arvan, et on mõistlik, kui päevapoliitikaülestes küsimustes on valitsus, ükskõik, milline ta ka on, tõepoolest ühisel ja ühtsel liinil. Seetõttu on kahju, et te ei kommenteerinud lähemalt seda Jürgen Ligi väidet, kui ta esitas avalikkusele kindla seisukoha erimeelsuste kohta valitsuses. Aga kaitseminister Sven Mikser on sedasama valitsuse istungit kommenteerides avaldanud kahetsust, et tegemist oli n-ö mainekujundusliku projektiga. Ta on väljendanud nõutust, miks seda istungit üldse oli vaja kokku kutsuda. Kindlasti on tegemist väga olulise ja keske teemaga, millele valitsus peab pühenduma, aga mulle jääb arusaamatuks, miks sellisel juhul kaitseminister väljendas seisukohta, et see istung oli kokku kutsutud eesmärgiga päevapoliitilisi ja valimisideid esile kutsuda.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma ei ole varem kommenteerinud Facebooki sõnasõdasid inimeste vahel. Ei ole mõtet ka selle koosseisu viimases infotunnis minult oodata, et ma sellega kaasa läheksin. See valitsuse erakorraline kabinetinõupidamine oli minu hinnangul väga vajalik ja õigeaegne. Väga pragmaatiline põhjus, miks seda just sel hetkel oli vaja teha, oli see, et Eesti pidi kinnitama oma positsioonid välisministrite kohtumiseks. See eeldab valitsuse nõusolekut, seda ei saa teha ainult välisminister või ükskõik milline minister, kes Euroopa Liidu Nõukogu kohtumistel osaleb, seda ei saa teha oma keskis, tuleb saada mandaat ka parlamendilt, Euroopa Liidu asjade komisjonilt. Seetõttu, et korraldati erakorraline välisasjade nõukogu, oli vaja just sel hetkel erakorraline kabinetinõupidamine teha. Lisaks oli minu hinnangul väga oluline anda kõikidele valitsuskabineti liikmetele detailne ülevaade sellest, mis toimub Ukrainas. Me kõik seda lehelugeja ja televaatajana teame, aga osa ministreid, kes on vahetult julgeolekuteemadega seotud, nagu te hästi teate oma kogemusest, on väga detailselt informeeritud ka nendest sündmustest, mille detaile me lehest lugeda ei saa. Sellise *briefi* me tegime kõikidele valitsusliikmetele, ka nendele, kes iga päev julgeolekuteemadega

kokku ei puutu. Väga mitmed valitsusliikmed tulid mulle pärast ütlema, et see oli väga vajalik. Ma usun, et valitsusliikmete hea informeeritus ka sellest, kui me teeme lisaotsuseid Eesti kaitsevõime tugevdamiseks, on igati õigustatud. Minu meelest oli see väga vajalik kabinetinõupidamine.

Esimees Eiki Nestor

Urmas Reinsalu, palun, teine lisaküsimus!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma kutsun teid üles, härra peaminister, et valitsusliikmed ja valitsusliidu juhtivad poliitikud ei tekitaks päevapoliitilisi kirgi niisugustes küsimustes nagu julgeolekupoliitika. Veelgi enam, minu ettepanek on, et nii valitsuserakonnad kui ka opositsioonierakonnad pärast valimisi sõlmiksid Eesti iseseisva kaitsevõime täiendavaks tugevdamiseks riigikaitse kokkuleppe, nii nagu seda praegu välja töötatakse Soome Vabariigis. Milline on valitsuse positsioon selle kokkuleppe suhtes?

Taavi Rõivas

Aitäh! Me oleme valitsusliidu sees sõlminud kokkuleppe, mis tagab Eesti kaitsevõime suurendamise liitlaste kohaloleku abil. Me oleme kokku leppinud, et nii 2014. ja 2015. aastal kui ka sealt edasi me panustame riigikaitseesse enam kui 2% SKT-st. Kõik see, mis on vajalik liitlaste kohaloleku tagamiseks, tuleb sellele 2%-le lisaks, et meil ei jääks enda riigikaitse mõni planeeritud tegevus tegemata. See on minu meelest väga oluline kokkulepe. Selle raames on meil plaanis homsel valitsuse istungil heaks kiita enam kui 40 miljonit eurot täiendavaid investeeringuid, mille abil saab ehitada suuremaks Kaitseväe keskpõlügeni, et seal saaks harjutada mitte ainult jalaväe lahingumasinatega, vaid ka tankidega. See on absoluutne eeldus, et Eestis üldse kunagi tankid saaksid olema. Teiseks, Tapa lisakasarmu väljaehitamine, et vähemalt kahe kompanii jagu liitlasvägede sõdureid saaks olla alaliselt Eestis. Lisaks tähendab see staabi rajamist Kaitseväe Peastaabi kõrvale. Selles staabis saaks paikneda NATO lipu all tegutsev üksus, kes planeerib Eesti kaitsmist kollektiivkaitse-na. Neid tegevusi on plaanis veel. Minu arvates on väga oluline, et meil on Sotsiaaldemokraatliku Erakonnaga saavutatud konsensus, et

me selle kõik ellu viime. Mis puudutab üle-
kogu-välja-kokkulepet julgeolekuvaldkonnas,
siis see on ilus eesmärk. Aga mul on väga
raske ette kujutada, et Krimmi annekteerimist
õigustanud Keskerakonnaga oleks võimalik
seda kokkulepet sõlmida.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud
peaminister! Tulevases parlamendikoosseisus
toetab vähemalt kolm erakonda, kes ilmselt
osutuvad valituks, astmelist tulumaksu. See
annab lootust, et ühel või teisel kujul hakkab
järgmise nelja aasta jooksul Eestis kehtima
astmeline tulumaks. Teie erakond ja teie vii-
maseid nädalaid peaministrina olete astmeli-
sele tulumaksule ei öelnud. Kas te olete oma
erakonnale valinud siis juba ette opositsiooni
pingi või olete ühel või teisel tingimusel siiski
nõus astmelist tulumaksu toetama?

Taavi Rõivas

Aitäh! Jah, see vastab tõele, et Reformiera-
kond ei toeta astmelist tulumaksu. Reformiera-
kond ei toeta maksukoormuse tõstmist, me
näeme, et astmeline tulumaks on kõige kind-
lam võimalus hea palgaga töökohtade Eestist
eemalepeletamiseks. Me oleme ka täna näinud
päris mitut uudist, kuidas välisosalusega ette-
võtted loovad Eestis arvestataval määral töö-
kohti. Tänaastest uudistest on minu hinnangul
märkimisväärseim uudis Twilio kohta. See on
väga tõsiselt võetav tehnoloogiaettevõtte, kes
loob Eestisse 50 kõrgepalgalist töökohta. Kui
ma käisin koos Eesti ettevõtjatega San Fran-
ciscos, siis ma rääkisin Twilio juhtidega, kelle
hulgas on ka eestlasi. Nii Twilio kui ka mitme
teise ettevõtte juhid on ühemõtteliselt öelnud,
et kui Eestis oleksid töötajad oluliselt
kõrgemad, siis loodaks need töökohad lihtsalt
kuhugi mujale. Siis aga võime olla kindlad, et
me jääme ilma ka täiendavast maksutulust.
Kui me jääme ilma täiendavast maksutulust,
siis ei saa näiteks tõusta pensionid ja meil ei
ole piisavalt raha riigi kulutuste katmiseks. Nii
et ühemõtteliselt pöörab astmeline tulumaks
Eesti tulevast majanduskasvu. Seetõttu ma
astmelist tulumaksu toetada tõesti ei saa. Selle
taga on ikkagi väga selge majanduslik loogika.

Ma usun, et Eesti inimesed mõistavad, et ei ole
õigustatud inimeste tõiseid pingutusi kõrge-
malt maksustada.

Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma tulen
tagasi selle kabinetinõupidamise juurde. Sot-
siaalsemeediast võis välja lugeda, et peale tõise
julgeolekupoliitika arutelu oli kabinetinõu-
pidamisel arutelu ka selle üle, kuidas julgeole-
kupoliitikat valimiskampanias ära kasutada.
Nimelt tuleks rohkem rõhutada julgeoleku-
poliitikat ja nihutada niimoodi avalikkuse
tähelepanu kõrvale nendelt valusate probleemidelt,
mille lahendamiseks pole reformiera-
kondlik valitsus hakkama saanud. Ma pean
silmas rahva elatusaseme tõstmist, töökohtade
loomist ja majanduskasvu parandamist. Kas
ma eksin väga? Või peaks need sõnumid välja
otsima ja teile näitama, kui teie pressiteenistus
pole neid teie ette toonud?

Taavi Rõivas

Aitäh! Jah, te eksite väga, on lühike vastus.
Aga ma kasutan võimalust ka pisut pikemalt
vastata. Minu elu Eesti Vabariigi peaministrina
oleks palju lihtsam, kui ma ei peaks päevast
päeva tegelema julgeolekuküsimustega. Ma
magaksin rahulikumalt ja minu enesetunne
oleks palju parem. Kui me lõime valitsusliidu,
siis me leppisime kokku, et meie peamised
teemad on töötajate maksude langetamine ja lap-
setoetuste tõstmine, lisaks on meil veel mit-
meid väga häid ideid, et Eesti elu edendada.
Me keegi ei oleks tahtnud hakata tegelema
sedavõrd tõsiselt muutunud julgeolekuolukor-
raga. See ei ole meie arvates mingi positiivne
areng ja ka Eesti riigile pole see hea. Me näe-
me, et meie naaber on ühe oma teise naabriga
sõjajalal. Me näeme, et inimesed – ja mitte
ainult sõdurid, vaid ka tsiviilisikud – hukuvad
peaaegu iga päev. Kui ma olen kuulnud presi-
dent Porošenkot rääkimas haavatud 3-aastasest
poisist, kes kaotas elumaja vastu toime pandud
rännakus käed ja jäi ellu ainult tänu sellele, et
ema kaitses teda oma kehaga, siis mul ei ole
mingit võimalust neid teemasid ignoreerida.
Kui te ikka aru saate, et sõda Ukrainas toimub
päriselt, siis, ma arvan, te saate aru ka sellest,

miks Eesti peab tegema kõik selleks, et meie riiki hästi kaitsta. Te peaksite siis ka aru saama, miks väited, nagu liitlaste sõjaväelased oleksid siin ainult iibeprobleemide lahendamiseks, nagu minu meelest väga kohatult on öelnud üks teie erakonnakaaslane, on täiesti lubamatud ning miks me peame tegema kõik selleks, et liitlaste sõjaväelasi siin rohkem oleks ja Eesti inimesed saaksid ennast kindlalt tunda.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kodukulud

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on majandus- ja taristuminister Urve Palole. Lauri Laasi.

Lauri Laasi

Aitäh! Proua minister! Esmaspäeval rääkisime siin saalis teiega Eesti inimeste suurtest elektriarvetest. Minu arvates jäid teie vastused natukene laialivalguvaks ja segaseks. Infotunni ajapiirang nõuab aga veidi konkreetsemaid vastuseid. Seetõttu küsin ma uuesti, millised on ikkagi teie järgmised konkreetset sammud, et inimeste elektriarvetel väheneksid riigile makstavad tasud ja maksud.

Urve Palo

Aitäh küsimuse eest! Mul on hea meel, et te muretsete inimeste elektriarvete pärast. Mina muretsen ka, nii et meil on üks ühine mure. Loodan, et nii läheb selle mure lahendamine ka siin parlamendis libedamalt. Kõigepealt, inimeste elektriarved koosnevad kolmest komponendist: võrgutasud, elektri hind ja riiklikud maksud ehk käibemaks, aktsiis ja taastuvenergia tasu. Mida ma olen teinud juba selle vähem kui aasta jooksul, et inimeste elektriarved väheneksid? Kõigepealt, eelmisel aastal üle pika aja põhivõrgutasu vähenes 7%. Teiseks, kui me räägime sellest, kuidas me saaksime vähendada näiteks aktsiisi või taastuvenergia tasu, siis majandusministeerium on välja töötanud konkreetset ettepanekud elektrituruseaduse kohta ja on saanud nendele ka Euroopa Liidust riigiabi loa, mis on väga suur saavutus. Seda taotleti üle kahe aasta ja mul on hea meel, et mul õnnestus see eelmisel aastal

n-ö koju tuua. Nii et väga palju on praegu parlamendi kätes. Meie oleme ette valmistanud elektrituruseaduse muutmise. Kui see muudatus vastu võetakse, siis hakkaks taastuvenergia tasu sõltuma sellest, milline on elektri turuhind, enam ei toimuks ülekompenseerimist. Kui hind on kõrgem, siis tarbija maksab vähem. Teiseks, me kompenseerime tulevikus uusi allikaid ainult sellisel juhul, kui meil on Euroopa Liidu kehtestatud normid täitmata.

Esimees Eiki Nestor

Lauri Laasi.

Lauri Laasi

Aitäh! Rõõm kuulda, et teil on plaan. Plaanist ju kõik algab, kuigi ega selle koalitsiooni partneriga, kes on pigem kõrgete kui madalate kodukulude poolt, ma kujutan ette, teil lihtne ei ole. Aga üks asi teeb siiski murelikuks. Lugesin sotsiaaldemokraatide valimisprogrammi, kuid kahjuks ei leidnud ma sealt ühtegi punkti, mille eesmärk oleks inimeste kodukulud vähendada. Miks te oma programmis seda teemat ignoreerite?

Urve Palo

Kindlasti ei ignoreeri me seda teemat. Võib-olla teie lugesite programmi tükati, aga see programm on põhjalik. Seal on energeetika kohta täiesti eraldi punkt, kus on väga palju meetmeid, mille abil saab inimeste kodukulud tulevikus alandada. Näiteks me arvame, et elektri tootmine peaks toimuma üle Eesti hajusal printsiibil. See tähendab elektri ja soojuste koostootmist. Samamoodi tuleks järkjärgult minna üle kohalikule hakkpuidule, selle asemel et kasutada imporditud kütust. Ma toon ühe näite. Kui Tallinna Küte seadistab gaasikatlamajad ümber hakkpuidule, siis see tähendab inimestele 20% väiksemaid soojaarveid. Nii et väga konkreetset võimalused on olemas. Kui me räägime energia kokkuhoiust, siis uuel perioodil olen ma kortermajade soojustamisse suunanud ligi kaks korda enam Euroopa Liidu vahendeid, kui seda tehti eelneval perioodil. Selleks läheb 102 miljonit eurot varasema 60 miljoni euro asemel. Kindlasti jätkab Eesti seda suunda, et me sünkroniseerime oma elektrivõrgud Lääne-Euroopa omadega. Praegu on ehitamisel kolmas ühendus Lätiga. Üle-eelmisel aastal valmis EstLink 2.

Kõige selle tulemusena on elektri hind nüüd soodsam, kui ta oleks suletud turul. Suletud turu hind oleks praegu umbes 40 eurot, aga meil oli näiteks jaanuari keskmine elektri hind 33 eurot megavatt-tunni eest. Need on väga konkreetsete tegevused ja on plaan nendega jätkata. Elering investeerib kõvasti võimsuste ja ka avariivõimsuste loomisesse. Eelmisel aastal valmis Kiisa elektrijaam. See kõik on selleks, et elektri varustuskindlust tagada. Me ei räägi ainult soodsast elektri hinnast, vaid ka varustuskindlusest.

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu liikmed! Tuletan veel kord meelde teile, kes te oma küsimusi sätite, et tegemist on Vabariigi Valitsuse infotunniga. Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Loodan, et see ilus jutt, mis te meile rääkisite, peegeldub ühel hetkel ka tarbija elektriarvetel, muidu ei ole ju asjal mõtet. IRL oli valitsuses seitse aastat ja nende põhiline valimislubadus oli "Kodukulud alla!". Kas teile ministrina ja muidu toimeka inimesena, nagu mulle tundub, piisaks seitsmest aastast, et inimeste kodukulud realselt vähendada? Millise erakonnaga järgmises valitsuses koalitsioonis olles oleks teie arvates kõige tõenäolisem inimeste kodukulud vähendada?

Urve Palo

Aitäh! Tõepoolest, IRL-i valimisloosung "Kodukulud alla!" muutus naeruväärseks ja lausa farsiks, sest alles pärast selle väljakuulutamist hakkasidki kodukulud tõusma. Ma küsisin tollase majandusministri Partsi käest siinsamas Riigikogu saalis, olles parlamendiliige, mida IRL mõtles kodukulude allaviimise all. Väidetavalt oli idee selles, et renoveeritakse majad ära ja sellest tekib energia kokkuhoid. Iseenesest on see väga õige lähenemine. Aga ma tegin väikesed arvutused. Ma vaatasin KredExi vahendeid, mis olid järgmisteks aastateks ette nähtud selleks, et aidata inimestel maju energiasäästlikuks muuta, ja arvutasin välja, et nende vahenditega oleks selleks aega läinud üle saja aasta. Ma küsisin minister Partsi käest, mis see nende idee iva oli, kuidas nad seda mõtlesid, sest mina ei näe seda sisu

kuskil. Minister Parts tunnistas – see peaks olema ka stenogrammis –, et jah, nad arvasid, et inimesed ise soojustavad oma majad ära. Ehk valimisloosung "Kodukulud alla!" tähendas tavainimestele, et neile mindi kosja nende oma viinadega. Mina seda muidugi õigeks ei pea. Sellepärast olen suurendanud korterelamute renoveerimise toetust peaaegu kaks korda. Aga ka energiamajanduse arengukava näeb ette palju suuremat riigi tuge kortermajade ja eramute energiasäästlikuks muutmisele.

Esimees Eiki Nestor

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister! Teadaolevalt käis üle-eelmisel nädalal Eestis OECD peasekretär ja andis oma soovitusel. Jõudsamalt arenemiseks soovitas ta Eestil laenu võtta ning kasutada seda raha töökotade loomiseks, infrastruktuuri arendamiseks ja tootlikkuse suurenemisele kaasaaitamiseks. Raportis öeldi, et Eesti on praktiliselt deflatsioonil ja nõudlus on nõrk. Majanduse arengut takistab peale struktuurse tööjõupuuduse ka väljaränne. Muu hulgas soovitati riigil enam panustada energiasäästu ja aidata inimestel oma elamuid energiasäästlikuks muuta. Mida te nendest soovitustest arvate?

Urve Palo

Aitäh! Ma väga toetan seda lähenemist, sest me peame ükskord hakkama investeerima oma majandusse ja oma inimestesse. Just nimelt investeerima, sest investering teatavasti tähendab, et see raha tuleb hiljem tagasi. Meil ei ole aega oodata, kuni asjad iseenesest paika loksuvad. Kui rääkida majade soojustamisest, siis Tallinna Tehnikaülikooli teadlased on välja arvutanud, et kui näiteks ühe kolmandiku panustab elamumajandusse riik, kas siis renoveerimisse või ehitamisse, ja kaks kolmandiku tuleb inimestelt või erasektorist, siis see üks kolmandik tuleb riigile täiendava maksutuluna tagasi. Nii et riik peab algul hoogu andma ja hiljem me näeme neid vahendeid juba lisanudvate töökohtade ning ka täiendava maksutuluna eelarves. Seetõttu üks asi, mille jaoks riik võiks laenu võtta ja kuhu investeerida, on just elamute renoveerimine, kohati ka uute ehitamine. Võib-olla tuleks kaaluda ka vanade

majade lammutamist, sest meie elamufond on väga vana, aga inimesele on elukvaliteedi mõttes väga oluline just see, millises keskkonnas ta elab ja kas ta saab soovitud keskkonda endale lubada. Seetõttu oleksid ka riigi ehitatud korterelamud, mida renditakse välja, üks koht, kuhu riigil tasuks investeerida. Muidugi ka infrastruktuur, mis on meil ajast ja arust. Me ehitame Tallinna–Tartu maanteed juba aastaid. Kindlasti oleks väga lihtsalt võimalik teha see Paideni neljarealiseks aastaks 2020, kui riik oleks valmis sellesse lisaressursse panema.

Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Meie inimeste kodukulud on kõrged, võib isegi öelda, et üle mõistuse kõrged. Hiljuti ilmunud analüüs näitas, et meie kodukulud on umbes 1,65 korda kõrgemad kui kodukulud Soomes. Kas see on aus maksustamine, kui kodukulude pealt tuleb maksta nii kõrgeid riigimakse? Meie suur soov on jõuda elatustasemelt Soomele järele. Mitu aastat läheb aega, et meie kodukulud jõuaksid Soome kodukuludele järele?

Urve Palo

Mina arvan, et Eestis on põhimure see, et inimeste sissetulekud on väikesed. Kindlasti tuleb tegelda sellega, et sissetulekud suureneksid. Esimene asi on see, et riik peab võtma aktiivse hoiaku ka palgaläbirääkimistel. Kui Soomes on väga tavaline, et miinimumpalga läbirääkimistel on kolm osapoolt – riik, tööandjad ja töövõtjad –, siis Eestis on seal alati olnud ainult tööandjad ja töövõtjad. Riigil on viimane aeg asuda ka laua taha ja näidata, mida soovib riik, kui palju peaks miinimumpalk tõusma. Siis peaks riik küsima ettevõtjalt, mida ettevõtjad tahavad vastu saada, mis on neil puudu, et nad ei saa miinimumpalka tõsta. Mis asi see on? Need läbirääkimised peaksid olema sellised, et lepitakse kokku, et riik teeb omalt poolt midagi ja ettevõtjad teevad omalt poolt midagi. Meil ei ole Eestis valikut, palgad peavad tõusma, miinimumpalk peab tõusma. Kujutage ise ette, kui aastal 2018 oleks võimalik võtta täistööajaga tööle inimest, kelle brutopalk on madalam kui 800 eurot! See

on see, millest räägivad sotsiaaldemokraadid. Madalama palgaga ei saa inimene hakkama, töö käiv inimene ei peaks elama vaesuses ja minema kuu lõpus kohalikku omavalitsusse toetust küsima. See on meie kõigi huvides, et inimesed saaksid Eestis väärikalt elada ja saaksid oma palgaga hakkama. Mis puudutab eluaset, siis veel kord toonitan, et riiklikult ehitatud üüripinnad on kindlasti üks vahend, mis aitab kaasa sellele, et nii mõnigi pere jääks Eestisse ega lahkuks siit, sest ta saab siin väärikalt elada ning endale ajakohast elukeskkonda ja kodu lubada. Mõni võib-olla tuleb siis tagasi ja saab oma eluga siin pihta hakata, et hiljem edasi liikuda.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Kreeka laenuprogramm

Esimees Eiki Nestor

Järgmine küsimus on peaminister Taavi Rõivasele, selle esitab Kadri Simson. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Taavi Rõivas! Teie paremal käel istuv rahandusminister ütles Riigikogu rahanduskomisjonis enne Kreeka valimisi, et kui Kreeka valimised toovad võimaluse euromeelse valitsuse, siis on eurotsooni ministrid valmis kaaluma Kreekale jätkulaenu andmist. Olukord on teine ja praegu on Kreeka probleemid üleval hoopis teises kontekstis. Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi Kreeka laenuprogramm peaks lõppema s.a 28. veebruaril. Kreekale on EFSF-ist juba makstud 141,8 miljardit eurot ja jäänud on veel viimane väljamakse. Sellest summast moodustab Eesti garantii 0,2784% ehk ligi 400 miljonit eurot. Milline oleks kompromiss, mida Reformierakonna juhitud valitsus läbirääkimistel Kreeka toetaks? Kui pikka lisaega te Kreekale reformide läbiviimiseks lubaksite?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma olen ka avalikult välja öelnud, et ei ole põhjust arvata, et Eesti peaks kaasa minema selliste järeleandmistega, mis lõpetavad programmi tingimuslikkuse ühel või teisel moel ära või laenu lihtsalt andeks annavad. Seda ei ole võimalik teha. Tegemist on siiski

Euroopa maksumaksja rahaga ning sellesse tuleb väga vastutustundlikult suhtuda. Tõsi on, jah, see, et Kreekas valimised võitnud erakond on deklareerinud, et nad ei jätka eelmise valitsuse, isegi mitme eelmise valitsuse heakskiidetud sammudega Kreeka riigi reformimiseks ja kulude kontrolli all hoidmiseks. See tekitab väga muret. Austades täielikult iga riigi demokraatlikku õigust valida endale parlament, valida need, kes riiki juhivad, ei saa me kindlasti aktsepteerida, et väliskohustustest oleks võimalik ennast kuidagi vabaks hääletada. See ei ole mõeldav, tegemist on mitme poole kokkuleppega ja kokkuleppeid tuleb kahtlemata täita. Paraku on nii, et arutelud Kreeka olukorra üle ei ole väga kuhugi jõudnud. See tähendab tegelikult, et kui järjekordselt nõupidamiselt, mis on kokku kutsutud, kui ma õigesti mäletan, ülehommeks, ei tule mingeid selgeid lahendusi, siis peab Kreeka valitsus ikkagi tegema nii, nagu on varem kokku lepitud. Ma väga ei näe siin teisi võimalusi. Ma usun, et Kreeka valitsus peab ka ise mõistma, et kohustused on täitmiseks.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Taavi Rõivas! On ju selge, et Kreeka ei ole endale võetud kohustusi täitnud. Kreeka riigivõlg oli aastal 2013 Eurostati hinnangul 175% SKT-st ja riigieelarve puudujääk oli 2013. aastal 12,2%. Aga samas on Kreeka võtnud endale kohustuse ja lubanud viia oma eelarve 4,5%-lisse primaarülejääki aastaks 2014. Kas Reformierakonnal ei oleks aeg tunnistada, et meie Kreeka-investeering on luhta läinud ja on ainult aja küsimus, millal mingi osa garantiist läheb käiku, sest Kreeka ei täida oma kohustusi? Küsimus on lihtsalt selles, millal Eesti on olukorras, kus me oma garantiilubaduse eest vastutama peame hakama.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma siiski juhin tähelepanu, et Kreeka eelmised valitsused tegid ikkagi päris tõsi-seid jõupingutusi programmi täitmiseks. Kuni nad olid n-õ ree peal, niikaua me nägime ka täiesti reaalseid edusamme, kuigi keegi sellesse väga ei uskunud. Samuti oleme näinud, et

Iirimaal, Portugalis ja teistes riikides, kus samuti on see programm toiminud, on need riigid seda programmi ka täitnud ja see on neile edu toonud. Me ei räägi enam Iirimaast või Portugalist kui potentsiaalselt maksejõuetust riigist, nad on kõige hullemast ajast üle saanud. Veel mõni kuu tagasi Kreeka eelmise peaministri Antonis Samarasega vesteldes oli ka mul usk, et ta tõesti pingutab tõsiselt selle nimel, et Kreekat selle programmiga aidata. Valimised tõid uue valitsuse, ma ei karda öelda, et populistliku programmiga valitsuse, kes muu hulgas on lubanud riigile selgelt üle jõu käivat alampalka, mis tööpuudust Kreekas veelgi suurendab. Küllap leiata selles teatud sarnasusi ka oma erakonna programmiga. Aga ega see Kreeka inimestele mingit õnne ei tähenda. Mul on südamest kahju, et Kreeka inimesed uskusid neid populistlikke lubadusi, et on võimalik jätta väliskohustused täitmata. Ma näen, et reaalsus on teistsugune ja selle teadasaamine on Kreeka inimestele väga valus. Nii et see on väga hea põhjus, miks mitte populistide valida.

Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Kreeka on teinud ettepaneku, et nad täidavad 70% programmist. Teie olite valitsuses, kes andis Kreekale 400 miljoni euro eest garantiisid. Eile te edastasite tõepoolest valimiseelse teate, et Kreekal ei ole mõtet Eestilt oodata ei laenude vähendamist ega reforminõuetest loobumist. Ma saan aru, et valimiste eel on teil vaja siseriiklikult kõvatada. Aga minu arust tehti Eestile juba 2012. aastal selgeks, et Eesti seisukoht on ebaoluline ning ESM-i asutamislepingu artikli 4 punkti 4 pandi selgelt kirja, et väikeriigil pole vetoõigust. Prantsusmaa rahandusminister on juba teatanud, et ta toetab Kreekale kehtestatud tingimuste leevendamist. Kui Euroopa suurriigid toetavad leevendamist, siis kui tõenäoline on, et Eesti arvamus üldse midagi loeb?

Taavi Rõivas

Aitäh! Need teemad on üksjagu keerulised ja teil on mõned asjad natuke segamini läinud. Mis puudutab Euroopa institutsioonides kujundatavaid seisukohti, siis igal juhul on Eestil

seal oma sõna sekka öelda. Õige ei ole ka see teie väide, justkui Euroopa suurriigid väga toetaksid seda, et Kreeka tulevikus oma kohustusi täitma ei pea. Ei ole sellist tunnetust. Euroopa Ülemkogus me väga pikalt seda teemat ei arutanud, küll aga oli mul vestlusi ülemkogu n-ö kuluaarides väga paljude kolleegidega. Seal on üsna üksmeelne, kui mitte isegi öelda, et väga üksmeelne toetus nendelesamadele seisukohtadele, mis on Eestil. Reformid, mis Kreeka peab ellu viima, on eeskätt Kreeka enda huvides: erastamine, kulude kontrolli all hoidmine, mitte üle jõu kulutamine, mille hulka kuulub juba nimetatud alampalk. See on Kreekas tõstetud mitu korda kõrgemaks, kui on Eesti alampalk, kuigi riigid on jõukuse tasemelt üsna sarnased. See ei saa mõistetavalt olla jätkusuutlik. Neid teemasid näeb minu hinnangul ikkagi enamik Euroopa riike täpselt ühtemoodi. Selles ei saa lõpuni kindel olla, aga ma siiski usun ja loodan, et Kreeka valitsus teeb kõik endast sõltuva, et oma riiki rahan-dusraskustest päästa. Ainus tee, mida selleks on võimalik ette kujutada, on ikkagi programmi tingimuste täitmiseega edasiminekuks.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste, palun!

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea peaminister! Selleks et Eestil ei oleks tulevikus samasugused mured ja probleemid nagu Kreekal, peame tegema otsuseid, mis on julged ja tulevikku suunatud, näiteks selliseid otsuseid, mis aitaksid kaasa sellele, et rahvas oleks tervem, rahvas liiguks ja tervisekulud oleksid väiksemad. Ma räägin erisoodustumaksu kaotamisest spordiga seotud kuludelt. Siiamaani on selle, ma julgen öelda, üldsuse, ettevõtjate, spordiringkondade ja ka paljude tervishoiutöötajate heakskiidetud plaani ainukene vastane, punane tuli, olnud Reformierakond. Ka sina oled kor-duvalt öelnud, et ei toeta seda. Palun ütle, mis plaanid sul järgmises koalitsioonis on!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma juhin tähelepanu, et valimised on siiski alles tulemas ja see, kes järgmise valit-suse moodustab, ei ole sugugi ju veel selge. Vabariigi President ütles täna avaldatud intervjuus ühemõtteliselt, et tema kavatseb teha

valitsuse moodustamise ettepaneku sellele erakonnale, kes valimised võidab. Kui me vaatame küsitlustulemusi, siis siin on kaks valikut, kas see on Reformierakond või Keskerakond. Tuleb veel palju tööd teha, et valijad valima tuleksid ja oma toetust välja näitaksid. Mis puutub konkreetseesse maksusoodustusse, siis mina suhtun tervisesporti väga suure süm-paatiaga. See on asi, mis meid kindlasti seob. Mina muidugi ei ole spordis kaugeltki mitte nii tugev nagu lugupeetud küsija, aga armastus spordi vastu on meil mõlemal täiesti olemas. Kindlasti on meil põhjust arutada ka võimalu-si, kuidas sportimist ja üldse liikumisharrastust Eestis rohkem toetada. Kõige efektiivsem on kindlasti toetada erinevaid üritusi, sh rahva-spordiüritusi, aga ka suuri spordiüritusi, mida riik ongi viimastel aastatel järjest rohkem teinud. Toetada tuleks taristut, siis võib olla kindel, et kogu investering läheb õigesse kohta. Selle maksuerandi kehtestamise kõige suurem takistus on olnud ju see, et ei ole pakutud ühte lahendust, mis oleks mõistlikult välistanud selle raha kulutamise, ütleme, jalutamiseks mõeldud tossude jaoks. Lihtsalt siis läheks riigieelarvest väga palju raha välja, aga seda ei kasutataks sihtotstarbeliselt. Kuna sellise detailsusastmega ettepanekuid pole olnud, siis ei ole olnud ka arutelu. Aga arutelu vastu nii praeguses kui ka tulevases Riigikogu koosseisus ei ole minul mitte midagi.

Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud peami-nister! Uudisteagentuur Bloomberg nimetas Eestit Kreeka vastandiks. Minul on igal juhul selle võrdluse üle päris hea meel. Kui ka meie oleksime oma heaolu rajanud laenurahale või viinud sisse astmelise tulumaksu, mis inves-teeringuid peletab, siis ega poleks palju puudu sellest, kui me võiksimme sattuda sellisesse olu-korda, kus me peame täitma väljastpoolt pealesurutud programme ja paluma abi. Aga ma tahan ikkagi küsida Kreeka perspektiivide kohta. Ma sain aru, et Euroopa Liidu rahan-dusministrid võtsid väga jäiga hoiaku, prog-rammi tuleb täita senistel tingimustel ja ei mingisugust kompromissi. Millised meeolud on valitsusjuhtide tasandil? Kas ülemkogu

oleks valmis mingit leevendust tegema, kuigi mina ei leia, et selleks oleks põhjust või võimalust?

Taavi Rõivas

Jah, ma olen küsijaga nõus selles, et laenurahaga saab ennast jõukamalt tunda vaid väga lühikest aega. Eesti rahval on selle kohta ju väga hea ütlemine, mis räägib laenuleivast, laastutulest ja nende sarnasusest. Mis puudutab valitsusjuhtide suhtumist sellesse teemasse, siis me kuulasime ära oma värsket kolleegi, Kreeka peaministri seisukohad, kes kirjeldas sündmusi ja seisus nii, nagu tema seda kõike näeb. Aga me ei avanud väga suurt arutelu sel teemal, sest me oleme otsustanud usaldada rahandusministreid, kes peavad lahenduse leidma. Eurogrupi juht Jeroen Dijsselbloem oli ka kohal ja andis ülevaate sellest, kuhu rahandusministrite arutelud olid seni jõudnud. Maris Lauri oli vahetult enne ülemkogu rahandusministrite nõupidamisel, värsket ülevaate sellest saime eurogrupi juhilt. Lepiti kokku, millal on järgmised rahandusministrite kohtumised ja milline on plaan nendeks kohtumisteks. Rohkem me seda teemat seal ei avanud, aga nagu ma ka varasematele küsijatele vastates ütlesin, kuluaarides rääkides tunnetasin ma ikkagi, et ka teised riigid mõistavad asju täpselt samamoodi nagu meie. Keegi ei näe võimalust, et Kreeka saaks reformidest loobuda.

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Valitsuse poliitika kurss

Esimees Eiki Nestor

Järgmisena vastab majandus- ja taristuminister küsimusele, mille esitab Siim Kiisler.

Siim Kiisler

Aitäh! Austatud majandusminister! Minu küsimus puudutab osaliselt sedasama teemat, millest te enne juba rääkisite. Mind huvitavad inimeste elektriarved ja eriti ebamõistlikult suured kulud taastuvenergia tasudele. Te kasutasite väljendit, et tuleb lõpetada ülekompenseerimine. Mina saan sellest aru niiviisi, et teie arvates on praegune süsteem liiga helde ettevõtete vastu, aga kahjulik tarbijale. Nagu te välja tõite, tõepoolest, elektrituruseaduse muu-

datused olid siin menetluses, ka teie tegite muudatusettepanekuid, aga ometi valitsusliidu häältega katkestati selle eelnõu arutamine Riigikogus ja seda seadust praegu vastu ei võeta. Miks see nii läks?

Urve Palo

Aitäh! Nüüd te annate mulle küll väga suure võimu, küsides parlamendi tegevuse kohta. Mina ministrina olen ikka parlamendi tööriist ja teie käsutuses. Sellele, mis parlamendikomisjonides tehakse ja milliseid otsuseid seal vastu võetakse, saan mina ainult nõu ja jõuga kaasa aidata. Aga otsused tehakse ikka iseseisvalt. Mul on väga raske kommenteerida majanduskomisjoni otsuseid ja ma ei tahagi seda teha. Mis puudutab majandusministri ettepanekuid elektrituruseaduse kohta, siis ma ise ootan pikisilmi, et see seadus võimalikult kiiresti siiski vastu võetaks. Loodame, et uus koosseis seda kohe teeb. Muudatuses on ette nähtud muu hulgas see, et tulevikus ei toimuks ülekompenseerimist selles mõttes, et kui turuhind on teatud tasemest kõrgem, siis taastuvenergia tasu, mida maksab tarbija, selle võrra väheneb. Kompenseeritakse ainult selle võrra, et taastuvtehnoloogiad turule siseneksid ja turutõrge oleks ületatud, aga mitte enam. Mul on hea meel, et me saime sellele skeemile Euroopa Komisjonilt riigiabi loa, see oli suur töö. Selle loa me saime juba hilissügisel. Mul on kahju, et Riigikogus on elektrituruseaduse vastuvõtmine veninud. Nüüd jääb see töö uuele koosseisule. Ma loodan, head kolleegid, et uus koosseis selle väga kiiresti ette võtab.

Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Küsin Eesti riigi laenukoormuse kohta. Viimase kahe aasta jooksul on laenukoormus kasvanud miljardi euro võrra, see on nüüd kokku 1,8 miljardit eurot, millest 400 000 eurot läheb Kreeka võlakirjade tagatiseks. Oleme teiste riikide jaoks oma raha n-ö kinni pannud. Kas poleks mõttekas olnud omal ajal, neli aastat tagasi, võtta laenu Tallinna–Tartu maantee ehituse jaoks? See maantee oleks nüüd valmis ehitatud ja laengi tagasi makstud.

Urve Palo

Aitäh! Need arvud, mis te tõite, tunduvad küll olevat ülepaisutatud ja väga suured. Mul on väga raske neid hetkel kommenteerida. Kust need pärit on? Aga kui me räägime Tallinna–Tartu maanteest, siis väga konkreetne summa on selline, et kui ehitada Tallinna–Tartu maantee neljarealiseks kuni Paideni, siis see läheks maksma umbes 180 miljonit eurot. See on see summa, mis hetkel on puudu. Miks ma räägin, et aastaks 2020 ja kuni Paideni? See on lihtsalt realselt tehtav. Ei ole mõtet anda utoopilisi lubadusi. Edasi näitavad analüüsid, et kuni Laevani on mõeldav ka, kuidas seda nimetataksegi, n-ö 1 + 1 rida, kus saab lihtsamalt möödasõite teha, aga Laevast edasi on jälle liikluskoormus ja liiklusintensiivsus nii suur, et seal on mõtet tee neljarealiseks ehitada.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Siim Kiisler.

Siim Kiisler

Aitäh! Hea majandusminister! Tulen tagasi ebamõistlikult kõrgete taastuvenergia tasude juurde, mida inimesed peavad maksma. Viitaste õigesti, et Euroopa Komisjoni riigiabi luba on olemas. Ma nõustun teiega, et kindlasti ei saa teid pidada vastutavaks majanduskomisjoni liikmete hääletustulemuse eest tervikuna. Aga ma küsin niimoodi. Miks teie erakonna kaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindajad, hääletasid niiviisi, et selle eelnõu teine lugemine katkestati ja see Riigikogu koosseis seda seadust kahjuks vastu võtta ei saa? Teie erakonnakaaslased ju tekitasid selle olukorra siin Riigikogus.

Urve Palo

Aitäh! Kui me hakkame siin rääkima "teie-meie", siis ma pean meelde tuletama, et need ebamõistlikult kõrged tasud kehtestati teie erakonna ministri juhtimisel, kes oli kaheksa aastat majandusminister. Aga selles küsimuses, mis puudutab minu kolleegide hääletamist, peate kindlasti pöörduma nende poole. Veel kord, ma ei kommenteeri parlamendi tööd ega parlamendiliikmete tööd, ma ei pea seda kohaseks. Ma ei ole võib-olla selle tööga ka kursis sellisel moel, nagu teie praegu eeldate. Selle tõttu ei hakka ma midagi arvama.

Esimees Eiki Nestor

Toomas Tõniste.

Toomas Tõniste

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma olen tõesti kurb, et sa üritad kõik halva eelmise ministri kaela lükata ja kõik hea enda arvele kirjutada. Ei olnud need kõrged tasud Juhan Partsi tegu, see oli üle-eelmine koosseis, kes aastal 2007 sellega hakkama sai. Ei tasu tõesti kõike halba teiste kaela lükata ja näidata kõike head oma võiduna. Sa süüdistad Juhan Partsi selles, et ta julges eelmistel valimistel sõnastada põhimure, -konflikti, teades, et elektri hind tõuseb, kuna elektri hind läks vabaks, ja kodukulud on probleem, ning räägid siin ainult ühest, küll väga positiivsest kortermajade soojustamise programmist, nagu see oleks midagi sellist, millega teie nüüd teete hästi head tööd, aga teised ei saanud hakkama. Oli ju veel monopolide ohjeldamise seadus, mis aitas miljoneid kokku hoida, taastuvenergia tasude alandamise kava.

Esimees Eiki Nestor

Nüüd oleks aeg küsimus esitada!

Toomas Tõniste

Küsimus ongi selles, et palun räägi ka muudest asjadest, mitte ainult sellest, mis on väga konkreetset kontekstist välja lõigatud!

Urve Palo

Aitäh! Ma räägingi faktidest. Kui IRL lubas neli aastat tagasi kodukulud alla viia, siis pärast seda hakkasid kodukulud tõusma. Need on faktid. Võib tuua konkreetseid arvud, kui palju tõusis sooja hind ja kui palju elektri hind. Kui me räägime soojustamisest, siis ta oli majandusminister seitse aastat ja selle aja jooksul jõuti soojustada mõni protsent Eesti hoonefondist. Need on lihtsalt faktid. Kui ma kevadel pidin allkirjastama eelmise seitsme aasta elamumajanduse arengukava tegevused, siis enamiku tegevuste taga olid nullid. Need on faktid. Miks ei tahetud seda teha? Ma olen alati öelnud, et raha ei ole otsa saanud ei maailmast ega Eesti riigist. Ma eeldan, et endisel majandusministril ei olnud soovi tegelda elamumajandusega laiemalt. Need on lihtsalt kuivad faktid. Mis mul muud öelda on? Kui me räägime taastuvenergia tasudest, siis endi-

sel ministril oli seitse aastat aega neid allapoolle tuua. Seitse aastat! Mul õnnestus eelmise aasta jooksul saada riigiabi luba, millega ei oldud mitu aastat hakkama saadud. Need on lihtsalt faktid. Ma arvan, et ei oleks ka mõistlik, kui ma hoiaksin neid fakte kuidagi talla all. Seda enam, kui te oma küsimustega provotseerite ja lubate mul nendest rääkida. Selline see elu on.

Esimees Eiki Nestor

Siim Kiisler.

Siim Kiisler

Aitäh! Hea majandusminister! Ma siiski täpsustan teie teadmisi. Tol ajal, kui need kõrge taastuvenergia tasud kehtestati, oli majandusministriks Edgar Savisaar. See oli öeldud teile teadmiseks. Aga mind siiski üllatab, kui te majandusministrina ütlete, et teie ei tea, kuidas ja miks teie erakonnakaaslased Riigikogu majanduskomisjonis hääletavad. Kuidas teil see koostöö üldse sujub? Te esitasite elektrituruseaduse eelnõu kohta 19 muudatusettepanekut ja väljendasite tahet, et see seadus võetaks otsekohe vastu. Teie erakonnakaaslased töötasid teie tahtele vastu ja hääletasid nii, et eelnõu menetlus katkestati. Kas ei ole mitte ebasiiras sel juhul öelda, et te väga soovite seaduse vastuvõtmist ja te üldse ei tea, mida teie erakonnakaaslased siin Riigikogus teevad?

Urve Palo

Ma olen sellele küsimusele juba vastanud. Ma ütlen veel kord, et parlamendi tööd ma ei kommenteeri, seda te peate siin omavahel arutama. Aga ma kasutan võimalust ja küsin vastu. IRL on lubanud 12 aastat, iga kord enne valimisi, et tuleb luua üksikvanemate elatisrahafond. See on olnud Reet Roosi üks valimislubadusi, millega ta alustas 12 aastat tagasi. IRL on olnud võimul kõik need aastad, välja arvatud viimased kümme kuud. Seda fondi te aga ei teinud. Sotsiaaldemokraadid on võimul olnud kümme kuud ja meie sotsiaalkomisjoni esimehe juhtimisel võeti kohe Riigikogus vastu ettepanek, et valitsus peab elatisrahafondi moodustamise ette võtma. Miks teie seda 12 aastaga ära ei teinud? Te olete kõik need aastad võimul olnud. Kui ma vaatan teie valimislubadusi, mida iga päev kümneid kordi tele-

visioonis korratakse, siis mul on lihtsalt häbi. Te lubate 13. aastat järjest, et te teete elatisrahafondi. Miks ma peaksin teid uskuma?

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Sotsiaal-majanduslikud arengud

Esimees Eiki Nestor

Meil on aega neli minutit, selle ajaga saab Jaan Õunapuu esitada ühe küsimuse, millele vastab majandus- ja taristuminister Urve Palo.

Jaan Õunapuu

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Kolleeg Kiislerile nii palju teadmiseks, et majanduskomisjoni liikmetel ning majandus- ja taristuministril on väga hea omavaheline koostöö. Mis puudutab elektrituruseadust, siis seal ei olnud probleem mitte nendes muudatusettepanekutes, mis tulid majandusministeeriumist, vaid nendes, mis tulid menetluse lõpus ja ootamatult. Aga nüüd minu küsimus. Proua minister! Muu hulgas olete majandusministrina sõna võtnud sellistel teemadel nagu lapsetoetused ja üldse pereteemad laiemalt, samamoodi kiirlaenuid, pangateenuste kättesaadavus maal, inimeste väljaränne, riigi toel ehitatavad üüripinnad jne. Te olete nende teemadega ka tegelnud. Miks te leiate, et peate majandus- ja taristuministrina nendega tegelema?

Urve Palo

Aitäh küsimuse eest! Eks see ole maailmavaateline küsimus, aga sotsiaaldemokraadid ja ka mina ise leiame, et majanduse areng sõltub ainult ja ainult sellest, kas meil on inimressurssi ja milline see on. Eesti riigis ei ole paraku aastaid ja aastaid inimressurssi panustatud ning tulemused ongi käes. Sündimus on napilt 1,5 last fertiilses eas naise kohta. Väljaränne hoogustub iga aastaga. Soomes elab ametlikult juba 70 000 eestlast, lisanduvad mitteametlikult seal tööl käivad inimesed, kelle arvu me ei oska hinnata, nii et me räägime 100 000 inimesest. Igal aastal langeb koolivõrgust välja 1500 noort inimest, kes on omandanud ainult põhihariduse. Ja nii edasi. Õigus elada väärikat elu ja saada väärikat sissetulekut, elada sotsiaalselt turvalises keskkonnas,

saada head ja võimetekohast haridust – see kõik ei ole mitte majandusarengu tulemus, vaid selle eeldus. Majandus ei arene, kui meil ei ole inimesi, kui neid ei sünni, kui nad ei ole saanud võimetekohast haridust, alates juba huviharidusest, kui nad ei ole terved ja kui nad ei saa Eestis hakkama. Seda tõdevad oma viimases manifestis ka tööandjad, kes ütlevad, et kõige olulisem kasvumootor, mis üldse majandust arendab, on inimressurss, mida peab rohkem väärtustama. Eestis on kõik need aastad olnud staarministeeriumiks Rahandusministeerium. See ei ole õige. Kui me vaatame kõiki oma otsuseid paariaastases kulude ja tulude perspektiivis, siis ei olegi oodata, et tehtaks pikaajalisi ja visiooniga otsuseid. On viimane aeg aru saada, et kuluministeeriumidel on märgatavalt suurem roll Eesti majanduse arengus, kui me seda oleme kunagi osanud arvata.

Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Austatud Riigikogu liikmed, milline tänuväärne aktiivsus viimase infotunni lõpuhetkel! Mul on selle üle tõesti hea meel ja ma usun, et te saate järgmises Riigikogu koosseisus seda tegevust jätkata. Täname ka Vabariigi Valitsuse liikmeid infotunnis osalemise eest! Infotund on lõppenud. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, alustame kolmapäevast istungit. Kas kellelgi on järsku mõttes anda üle eelnõusid või arupärimisi? Peep Aru, palun!

Peep Aru

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Julgeolekuasutuste seaduse § 36 lõike 5 kohaselt esitab Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon vähemalt üks kord aastas Riigikogule ülevaate komisjoni tegevusest ning julgeoleku- ja jälitusasutuste järelevalvest. Tahangi komisjoni nimel selle ülevaate lugupeetud Riigikogule üle anda. Ülevaate hõlmab eelmist aastat ja selle aasta kahte esimest kuud. Aitäh! (Aplaus.)

Esimees Eiki Nestor

Olen juhatusel nimel vastu võtnud ühe aruande. Nüüd teeme, palun, kohaloleku kontrolli!

Kohal on 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

1. Täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (803 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 803 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Neeme Suur, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Neeme Suur

Härra Riigikogu esimees! Head kolleegid! Täna on meil lõpphääletusel väga oluline eelnõu 803, mis räägib elatisvõlgade sissenõudmisest. Mul on väga hea meel, et Riigikogu on ühiselt aru saanud, et laste vaesuse vähendamine peab olema üks Eesti riigi prioriteete. Sellest põhimõttest on kantud ka see eelnõu. Eelnõus on mitmeid olulisi meetmeid, mille abil on võimalik elatisvõlgnevusi vähendada ning elatisvõlgnikke korraks kutsuda ja motiveerida, et nad oma võlgnevused likvideeriks. Nende hulgas on kohtutäiturite tegevuse tõhustamine, ka näiteks sissenõude pööramine kolmandale isikule täidetud rahalisele kohustustele, aga samuti ühiskonnas palju vastukaja saanud meetmed, mis näevad ette võtta elatisvõlgnikult ära jahipidamise õigus, mootorsõiduki juhtimise õigus, relvaluba ja relva soetamise luba, väikelaeva ja jeti juhtimise õigus või kalastuskaart. Õiguskomisjoni viimasel istungil oli huvitav arutelu, kas elatisvõlgnevus puudutab ainult lapsi. Jõudsime selgusele, et tegelikult puudutab elatisvõlgnevus ka vanemaid ja täiskasvanud inimesi, kes ei ole ise ülalpidamissuutlikud. Seetõttu eelnõu sõnastus viimases menetlusfaasis muutus.

See on murranguline eelnõu. Sotsiaaldemokraatlik Erakond toetab seda kõigest hingest ja ma loodan, et see saab Riigikogu koosseisu täieliku toetuse. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Liisa-Ly Pakosta, palun, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Isamaa ja Res Publica Liit toetab seda eelnõu. Aga me tuletame meelde, et see on ainult üks väike samm sellel teel, et lastevanemad võiksid olla kindlad, et nad saavad ettevõtetu lapsele heal ja turvalisel moel ka lõpule viia. Ilma elatisrahafondita ei ole nendest sammudest, mille me praegu kolmandal lugemisel siin loodetavasti üksmeelselt ära kinnitame, ju suuresti kasu. Ja vastupidi, elatisrahafond ilma nende sammudeta jääks riigile liiga suureks koormaks. Nii et tuletan veel kord meelde nende kahe asja seotust ja tuletan meelde ka meie kõige olulisemat eesmärki. Meie kõige olulisem eesmärk on see, et mitte ükski laps Eesti Vabariigis ei peaks tundma ennast ei materiaalselt ega hingeliselt ilmajäetuna ainuüksi seetõttu, et tema vanemad omavahel hästi läbi ei saa või ühel vanemal ei ole tahtmist või võimalust last toetada. Nii et meie kutsume üles mitte piirduma sellega, mis täna arutluse all on, vaid minema pikkade sammudega ja võimalikult kiiresti edasi ka elatisrahafondi küsimustega. Suur tänu tähelepanu eest!

Esimees Eiki Nestor

Valdo Randpere Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

Valdo Randpere

Lugupeetud esistuja! Head kolleegid! Kuna minul oli, ma ütleksin, õnn selle eelnõu menetlemist komisjoni menetlejana Riigikogus mingil määral vedada, siis ma võin teile kinnitada, et me tegime sellega väga palju tööd. Me kohtusime väga paljude asjaosalistega. See on kompleksne, suhteliselt keeruline seadus. Ma loodan, et ta hakkab tulevikus praktikas väga efektiivselt toimima. Kui vaadata, kui palju tööd me sinna alla panime ja kui paljusid osapooli kaasasime, siis see võiks olla üks selline eelnõu, mis on tehtud hea tava järgi ning väga sisukalt ja hästi. Selle eelnõu eesmärk on see, et neil inimestel, kes on elatisraha võlgu kas oma alaealisele lapsele, täisealisele töövõimetule lapsele või ka oma vanematele ja kes muidu ei tunne mingit suurt entusiasmi selle

elatisvõla tasumiseks, tuleks sel hetkel, kui neilt võetakse ära need lõbusamad asjad elus, nagu jahiluba, juhiluba või mis iganes luba, meelde, et neil on moraalne ja lisaks sellele ka materiaalne kohustus kellegi ees ning võib-olla ka mingi hingeline side oma järeltulijate või oma vanematega. Samas tahan rõhutada, et me tegime selle eelnõu käsitlemise käigus esimese ja teise lugemise vahel muudatusettepaneku, et edaspidi on meil elatisvõlgnike register. See tähendab, et kõik elatisvõlgnikud on nähtavad neile, kes on sellest huvitatud, olgu see siis pank, kes tahab hinnata inimese krediitvõimelisust, vaadata, kas ta on juba kellelegi teisele midagi võlgu, või kas või ajakirjandus, kes tahab kedagi naelutada häbiposti selle eest, et see ei täida kohustusi oma järeltulijate või vanemate ees.

Mina, vastupidi eelkõnelejale, ei looda sellele, et see seadus oleks esimene samm, vaid loodan sellele, et see on lõplik samm, mis teostab meie unistuse, et elatisvõlgu enam ei oleks või vähemalt nende hulk kahaneks niivõrd, et elatisfondi loomine muutuks mõttetuks. Selles heas usus me seda eelnõu käsitlesime, selle kallal töötasime ja loodetavasti lõpphääletusel seaduse ka vastu võtame. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 803 lõpphääletusele. Ma arvan, et me võime teie lahel loal minna lõpphääletuse juurde. Kuna eelnõu vajab vastuvõtmiseks täiskogu koosseisu hääleteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli.

Kohal on 77 Riigikogu liiget, puudub 24.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud täitemenetluse seadustiku muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 803. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduse vastuvõtmise poolt oli 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Täitemenetluse seadustiku muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 35.)

2. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (770 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 770 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele. Ka see eelnõu vajab vastuvõtmiseks koosseisu hääلteenamust, seetõttu teeme veel kord kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohal 74 Riigikogu liiget, puudub 27.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 770. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 770 poolt oli 76 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 36.)

3. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu (788 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 788 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele. Ka nüüd on tegu koosseisu hääلteenamust nõudva seaduse eelnõuga.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 76 Riigikogu liiget, puudub 25.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu 788. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Seaduseelnõu 788 poolt hääletas 74 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 37.)

4. Prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu (802 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu 802 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Valdo Randpere, palun, Reformierakonna fraktsiooni nimel!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Ka see oli üks eelnõu, mida õiguskomisjonis just minul oli õnn vedada ja siin koos teiega lõpuni menetleda. Ma tahtsin öelda mõne sõna ka selle eelnõu kohta. Kui ma eelnevast eelnõust rääkisin ainult superlatiive kasutades kui väga heast eelnõust, siis see eelnõu on iseenesest ka päris hea. Aga ta on natuke hoiatav märk meile. Selle eelnõu põhisisu on see, et me muudame ära nimetuse "prokuröri abi", asendades selle nimetusega "abiprokurör". Põhjus on see, et paljud inimesed on tundnud, et "prokuröri abi" ei kõla tõsiselt, ja nad on soovinud ikka päris prokuröriaga rääkida, prokuröri abiga nad rääkida ei ole tahtnud. Me muudame nüüd selle nimetuse ära. Aga asja tragikoomiline pool on see, et kümnekond aastat tagasi asendati just nimetus "abiprokurör" nimetusega "prokuröri abi". Mida ma tahan praegu öelda? Ma arvan, et me teeme väga hea muudatuse. Aga tulevaste põlvete tarvis ütlen, et kui keegi teist peaks kümne aasta pärast Riigikogus olema ja uuesti hakatakse samasisulist eelnõu menetlema, et tahetakse muuta abiprokurörid tagasi prokuröri abideks, mis iganes põhjusel, siis tuletage meelde minu tänast sõnavõttu ja hoidke ennast tagasi. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele. Eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks

koosseisu hääldenamust. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohal on 76 ja puudub 25 rahvasaadikut.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu 802. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 802 seadusena vastuvõtmise poolt oli 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Prokuratuuriseaduse ja kohtute seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 38.)

5. Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (810 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 810. Avan läbirääkimised. Neeme Suur, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Neeme Suur

Härra Riigikogu esimees! Eelnõu 810 on päris mahukas ja sisaldab suurel hulgal häid asju, mis puudutavad politsei, piirivalve ja ka päästeteenistuse töökorraldust. Tähelepanuväärseks tegi selle eelnõu eelkõige see püüd, millega eelnõu algatajad, just Siseminister ja Päästeamet, püüdsid muuta päästjate öötöö eest tasu maksmise korda. Kui praegu on niimoodi, et töölepingu seaduse järgi makstakse öötöö eest kõrgemat tasumäära – 1,25-kordne töötasu –, siis selle eelnõu kohaselt ei oleks päästjate kohta kehtinud see öötöö eest tasu maksmise kord, mis on ette nähtud töölepingu seaduses. See punkt oli problemaatiline kahes mõttes. Kõigepealt sellepärast, et see oleks olnud tõenäoliselt ebaõiglane päästjate endi suhtes, aga teisalt seetõttu, et see punkt oli seotud kollektiivlepinguga. Nimelt, töölepingu seadus ütleb ka, et öötöötasu võib arvestada põhipalga sisse juhul, kui niimoodi on lepitud kokku kollektiivlepingus. Ametiühingu ja Päästeameti vahel oli kollektiiv-

leping sõlmitud eelmise aasta lõpus ja seal oli ilusasti ka kirjas, et öötöö eest tuleb eraldi tasu maksta. Kui selle eelnõuga oleks päästjate öötöötasu töölepingu seadusest lahti ühendatud, siis oleks nagu tagaukse kaudu mindud, võetud seaduslik alus alt ära ja see kollektiivlepingu punkt oleks muutunud tühiseks. Need argumendid, miks võiks päästjate öötöötasu olla põhitöötasu sees, olid ka täiesti olemas. Ametile jääb alati võimalus pidada päästjate ametiühinguga läbirääkimisi ja kollektiivlepingu seda punkti muuta. Kui mehed on sellega nõus ja saavad kõik üheselt asjast aru, siis on võimalik öötöötasu põhitöötasu sisse arvestada. Aga seaduseelnõuga minna n-ö tagaukse kaudu ja muuta ära öötöö eest tasu maksmise põhimõtted, ei olnud sellel hetkel õige. Ma rõõmustan selle üle, et läbirääkimised olid positiivsed ja õiguskomisjon selle punkti eelnõust välja võttis. Nii et igal juhul on tegemist hea seaduseelnõuga. Sotsiaaldemokraadid toetavad seda ja me loodame seda ka ülejäänud kolleegidelt. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele. Ka see eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääldenamust. Kohaloleku kontroll, palun!

Hetkel on kohal 68 Riigikogu liiget, puudub 33.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 810. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 810 poolt hääletas 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Politsei ja piirivalve seaduse ning päästeteenistuse seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 39.)

6. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 776 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele. Ka selle seaduse vastuvõtmiseks on vaja koosseisu häälteenamust. Kohaloleku kontroll, palun!

74 kohal, 27 puudub.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 776.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 75 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 40.)

7. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 844 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Neeme Suure Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Neeme Suur

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Tegemist on samuti murrangulise hetkega. Selle eelnõuga pannakse piir kiirlaenuäri krediidi kulukuse määrale. See teema on olnud päris pikka aega Riigikogus menetluses, tõsi küll, see pikem aeg möödus ühe teise numbriga seaduseelnõu ehk eelnõu nr 713 menetledes, aga paraku langes see eelnõu menetlusest välja. Kuidas nimetadagi selle väljalangemise põhjust? Kas see oli tööõnnetus, lohakus või hoopistükkis poliitiline kemp-

lus, mis tollel hetkel tunda andis? Ükskõik, kuidas lugeda kokku neid, keda parasjagu saalis hääletamas ei olnud, aga kui näiteks erakond võtab ajakirjanduses väga nõudvalt sõna, et selline regulatsioon tuleb kehtestada, aga tema liikmetest ühtegi tollel hetkel saalis ei ole, olgugi et nad on majas, ja keegi neist ei hääleta, siis ei saa seda kuidagi teisiti käsitleda kui poliitilise kemplusena. Aga õnneks me saime sellest kiiresti üle, eelnõu anti uuesti menetlusse, seekord tegid seda siis juba Reformierakonna fraktsioon ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Loodetavasti saab see eelnõu ka seadusena vastu võetud. Suur tänu teile!

Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kuna kõik kõned võetakse kolmandal lugemisel vastu suure entusiasmiga, siis tuleks vist seekord teha pikemalt.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu pärast ei ole vaja häbi tunda, see on kindlasti samm õiges suunas. Häbiväärne oli aga eelmise samasisulise eelnõu hääletus, kui eelnõu koalitsiooni pärast kahetsusväärset läbi kukkus. Seetõttu seisame täna siin teie ees ja teeme uue katse. Ma eeldan, et seekord on koalitsiooni hääled olemas.

Krediidi kulukuse määra ülempiiriga on siin saalis tegeldud juba viimased kuus või seitse aastat. Kui te mäletate, siis 2009. aastal püüti seda teemat samuti reguleerida ja tehti üks päris korralik samm, määrati kindlaks, et krediidi kulukuse ülempiiri ületamine on vastuolus hea tavaga. Toonane Justiitsministeerium ja toonane reformierakondlasest justiitsminister ei olnud nõus asjaga edasi minema. Viis aastat on see teema küpsenud, nüüd on tehtud üks samm veelgi edasi ja on selgelt öeldud, et tarbijakrediidileping on tühine, kui see ülempiir ületatakse. Eks teatud kõhklusi tekitab selles eelnõus kindlaksmääratud ülempiir ise, mis võrdub Eesti Panga avaldatud tarbimislaenu kulukuse määra enam kui kolmekordse ületamisega. Teatavasti on see kulukuse määr 30% ligi ja see muudab tühiseks ligikaudu 100%-lise määra. Ma ei näinud komisjonis ega

ka parlamendisaalis kahjuks seda soovi, et kehtestada madalam ülempiir. Me teame, et meie põhjanaabritel on see ülempiir märksa madalamal, 50–60% juures. Tõenäoliselt me tuleme järgmises Riigikogu koosseisus selle teema juurde tagasi ja võib-olla teeme siis veel ühe sammu edasi.

Aga ka rakendussätted, kus on kindlaks määratud jõustumise aeg, on igati mõistlikud, mille tõttu turg saab järgmise nelja kuu jooksul teha paslikke ettevalmistusi. Loodetavasti tekib nimetatud krediidi kulukuse määra ülempiiri rikkumisi vähe, sest tõesti, seaduses on ka kohtutele ette kirjutatud selge määratlus, et tarbijakrediidileping on tühine, kui minnakse vastuollu teatud selgete tingimustega.

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on nii seda kui ka eelmist eelnõu selgelt toetanud, aga ma võin kahjuks ennustada, et teemaga tegeleb tõenäoliselt edasi järgmine Riigikogu koosseis. Aitäh teile!

Esimees Eiki Nestor

Kalle Jents Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

Kalle Jents

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma luban, et ma ei tee pikalt. Aga otsustasin siiski korraks tulla siia kõnepulti ja tuletada ka Keskerakonna fraktsioonile meelde, et see on tõepoolest see eelnõu, mis seab piirid krediidi kulukuse määrale. Ehkki Ken-Marti Vaher tegi siin pika analüüsi, ütlen igaks juhuks ka sinnapoole, et olge head ja hääletage seekord ikkagi selle eelnõu poolt. Tahan kasutada ka juhust ja õnnitleda tublit õiguskomisjoni. Ka seda eelnõu menetles õiguskomisjon, aga parima seaduse auhind anti karistusseadustiku revisjoni eelnõule. Mul oli au käia just mõni tund tagasi seda auhinda vastu võtmas. Loomulikult õnnitlused kogu Riigikogule! Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu 844 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, nii stenogrammi kui ka üldse täpsuse huvides ütlen, et kõigil oleks selge, millist häälteenamust see eelnõu seadusena vastuvõtmiseks vajab. Ta vajab Riigikogu

koosseisu häälteenamust. Seetõttu teeme kohaloleku kontrolli. Palun!

Hetkel on kohal 70 Riigikogu liiget, puudub 31.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 844. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 844 seadusena vastuvõtmise poolt oli 74 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 41.)

8. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu (821 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Nüüd algab Vabariigi Valitsuse algatatud finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu 821 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele. Ka see eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, seetõttu teeme kohaloleku kontrolli.

Kohal on 62 Riigikogu liiget, puudub 39.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse eelnõu 821. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 821 seadusena vastuvõtmise poolt on 67 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Finantskriisi ennetamise ja lahendamise seadus on vastu võetud. (Tabel 42.)

9. Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (809 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 809 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõne-

soove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 809 lõpphääletusele.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 809. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 809 seadusena vastuvõtmise poolt oli 64 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuks ei jäänud keegi. Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seoses teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 43.)

10. Vangistuseseaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu (804 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud vangistuseseaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu 804 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud vangistuseseaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seaduse eelnõu 804. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 804 seadusena vastuvõtmise poolt oli 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vangistuseseaduse ja kriminaalhooldusseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 44.)

11. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (822 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 822 kolmas lugemine. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 822. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 822 poolt hääletas 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 45.)

12. Kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (750 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Olemegi jõudnud 12. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 750 kolmas lugemine. Ka siin on võimalik osaleda läbirääkimistel, kuid sellekohaseid soove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 750. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 750 seadusena vastuvõtmise poolt oli 56 Riigikogu liiget, vastu oli 2 ja erapooletuks jäi samuti 2. Kohtutäituri seaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 46.)

13. Abipolitseiniku seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (724 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 724 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Mihhail Korb, palun, Keskerakonna fraktsiooni nimel!

Mihhail Korb

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kõik me soovime elada riigis, kus võib ennast turvaliselt tunda. 2015. aasta märtsis täitub 20 aastat abipolitseiniku ameti loomisest. Abipolitseinikud on läbi aastate aidanud politseid tema igapäevatöös ja pakkunud tuge suuremate politseioperatsioonide läbiviimisel. Tahan Keskerakonna nimel tunnustada kõiki neid tublisid inimesi, kes oma vabast ajast ja entusiasmist tagavad avalikku korda ning on meie ühiskonnale abiks. Hea meel on tõdeda,

et 2013. aasta suvel Politsei- ja Piirivalveameti tellitud uuring näitab, et huvi abipolitseiniku töö vastu on suur. Uuringu kohaselt oli 7% küsitletutest valmis kaaluma järgmise aasta jooksul abipolitseinikuks hakkamist. Kuigi huvi on olnud väga suur, ei ole Siseministeeriumi arvates see piisav motivaator, et abipolitseinike arv ühiskonnas kasvaks. Ministeeriumi arvates on selle põhjus liiga range haridusnõue. Selle eelnõuga seda nõuet muudetakse: keskhariduse asemel peab abipolitseinikul edaspidi olema vähemalt põhiharidus.

Keskerakond leiab, et isikul, kellele on usaldatud avaliku korra tagamine, peab olema vähemalt keskharidus. Seda põhjusel, et avaliku korra tagamisel puututakse iga päev kokku eri tüüpi inimestega. Sellistes olukordades mängivad suurt rolli suhtlusoskus, teadmised ning lai silmaring. Teiseks on teadmisi ja laia silmaringi vaja ennetustööks. Kummaline on näiteks ette kujutada gümnaasiumiklassi ees seisvat põhiharidusega isikut, kes räägib sellest, kui kahjulikud on narkootilised ained. Seega, kuna abipolitseiniku peamised ülesanded on õigusrikkumiste ennetamine ja tõkestamine, tuleneb rangem haridusnõue juba töö enda iseloomust. Teiselt poolt mõjutab haridusnõude lõdvendamine kogu politsei mainet. Ühiskonnale antakse signaal, et korralvuriks olemine ei nõua tingimata pingutamist koolipingis, vaid korralvuriks saab ka kergemalt. Isiklikult arvan, et see ei tohiks olla see kvaliteedimärk, millega me soovime iseloomustada siinset politseisüsteemi.

Abipolitseiniku ameti propageerimist on vaja tõhustada ja teha selleks rohkem tööd. On raske meenutada suuri kampaaniaid, mis oleksid kutsunud abipolitseinikuna politsei tegevuses kaasa lööma. Kindlasti tuleb välja mõelda ka senisest selgem motivatsioonipakett.

Lõpetuseks tahan öelda, et Keskerakond ei toeta seda eelnõu eelkõige haridusnõude lõdvendamise pärast. Leiame, et kuigi abipolitseinikele usaldatakse eelnõuga rohkem tööülesandeid, mis teatud mõttes on tunnustus nende professionaalsusele, ei saa ega tohi me leppida haridusnõude lõdvendamisega, seda enam, kui me räägime, et keskharidus peaks meie ühiskonnas olema kohustuslik kõigile.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu 724 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 724. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Eelnõu 724 poolt hääletas 57 Riigikogu liiget, vastu oli 8, erapooletuks ei jäänud keegi. Abipolitseiniku seaduse ja liiklusseaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 47.)

14. Võlaõigusseaduse, tarbijakaitse- seaduse ning õppetoetuste ja õppe- laenu seaduse muutmise seaduse eelnõu (786 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Nüüd algab Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse, tarbijakaitse- ja õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse eelnõu 786 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel Sven Sester, palun!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma paari sõnaga markeerin enne selle seaduse vastuvõtmist mõned selle olulisemad kohad ära. Tegemist on seadusega, mis kuulub kolme-nelja seaduse paketti, mille üldnimetus on erinevate kiirraenuteemadega tegelevad seadused. On hea, et ühena nendest on täna meil kolmandal lugemisel eelnõu, millega me tekitame olukorra, kus ei ole võimalik enam teha mõningaid asju, mis siia maani olid võimalikud. Esimene asi on see, et enam ei ole võimalik võtta viiviselt intressi. Varem see nõue geomeetriline võimalus oli. Nüüd on väga selgelt öeldud, et viiviselt ei ole lubatud võtta intresse. Ma arvan, et see on väga oluline. Teine asi, mis praegu toimib ja mis selle seaduse eelnõuga muutub, on see, et kui võimalikele võlgnikele saadetakse kirju, siis varem oli nõue kõrvalnõuete näol võimalik kasvatada lisanõudeid väga suureks, tihti ületasid need põhivõlga ennast. Nüüd pannakse seaduses väga selgelt paika, millised on sissenõudmiskulude hüvitised. See on väga oluline, ma arvan. Enam ei teki võimalust kõrvalnõuetega hulluks minna. Kolmas asi, mida tahan eraldi välja tuua, on see, et väga selgelt on pandud paika

ka trahvid. Kui krediidi kulukuse määr, mida tarbijalt soovitakse võtta, ületab seaduses ettenähtud piiri, siis juriidiliselt isikult on võimalik võtta rahatrahvi kuni 32 000 eurot. See paneb ka krediidiandjad kindlasti mõtlema, kas on mõtet minna mingit muud, seadusest välja poole jäävate tegevuste teed. 32 000 eurot on suhteliselt suur summa.

See on osa sellest suurest paketest ja nendest eelnõudest, mida me oleme siin menetlunud, selleks et turg paremini toimima hakkaks. Väga mõistlik eelnõu. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 786 lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse, tarbijakaitseseaduse ning õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse eelnõu 786. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 69 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi ja erapooletuks ei jäänud keegi. Võlaõigusseaduse, tarbijakaitseseaduse ning õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 48.)

15. Ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (818 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 818 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Ei ole soovi läbi rääkida. Komisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 818. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 66 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, ka erapooletuks ei jäänud keegi. Ravikindlustuse seaduse muutmise seadus on vastu võetud. (Tabel 49.)

16. Hädaolukorra seaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (807 SE) kolmas lugemine

Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu 807 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised.

Asesimees Jüri Ratas

Juhatuse nimel olen väga tänulik aktiivse osavõtu eest läbirääkimistest. Aeg on nüüd sealmaal, et sulgeme läbirääkimised. Seega võime minna eelnõu 807 lõpphääletuse juurde. Alustame selle ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 807. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 60 Riigikogu liiget, vastu 1, erapooletuks ei jäänud keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu 807 on seadusena vastu võetud. (Tabel 50.)

16. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

17. Ühistranspordiseaduse eelnõu (812 SE) kolmas lugemine

Asesimees Jüri Ratas

Liigume 17. päevakorrapunkti juurde. Algab majanduskomisjoni algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu 812 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 812. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Veenva enamusega – poolt 63, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole – on majanduskomisjoni algatatud ühistranspordiseaduse eelnõu 812 seadusena vastu võetud. (Tabel 51.)

17. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

18. Ehitusseadustiku ja planeerimis- seaduse rakendamise seaduse eelnõu (572 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 18. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse eelnõu 572 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 572. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 59 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 3 jäi erapooletuks. Vabariigi Valitsuse algatatud ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse eelnõu 572 on seadusena vastu võetud. (Tabel 52.)

18. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

19. Seadme ohutuse seaduse eelnõu (758 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 19. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud seadme ohutuse seaduse eelnõu 758 kolmas lugemine. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 758. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud seadme ohutuse seaduse eelnõu 758 on seadusena vastu võetud. (Tabel 53.)

19. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

20. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (790 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 20. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 790 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, seega

võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 790. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 59 Riigikogu liiget, vastu 1, erapooletuks ei jäänud keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu 790 on seadusena vastu võetud. (Tabel 54.)

20. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

21. Nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu (831 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 21. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu 831 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole.

Panen lõpphääletusele eelnõu 831. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 69 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud nimeseaduse muutmise seaduse eelnõu 831 on seadusena vastu võetud. (Tabel 55.)

21. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

22. Täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu (798 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 22. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu 798 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole.

Panen lõpphääletusele eelnõu 798. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud täiskasvanute koolituse seaduse eelnõu 798 on seadusena vastu võetud. (Tabel 56.)

22. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

23. Põhikooli- ja gümnaasiumi- seaduse ning erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu (799 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 23. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 799 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Andrus Saare!

Andrus Saare

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Võtan enne lõpphääletust kiiresti kokku eelnõu eesmärgid ja pakutud lahendused. Mitmed selle eelnõu punktid sobiksid pigem valimisvoldikusse kui seaduseelnõusse. Eelnõu kandev sõna on "paindlikkus". Aus oleks see asendada sõnaga "asendustegevus". Mitte kuidagi teisiti ei saa nimetada nn paindlikku lahendust, mis puudutab investeringutoetuse kasutamist kooli tugisüsteemide tarvis, kas tugispetsialistide palkamiseks või teenuse ostmiseks. Kui Eesti mõistes suurlinnad Tallinn ja Tartu välja jätta, siis saab keskmine kohalik omavalitsus toetust 2000–3000 eurot aastas. Teadupärast on investeringukomponendi summa 9,7 eurot õpilase kohta. Kas keegi siin saalis oskab nimetada kas või ühte omavalitsust, kes peab investeringutoetust piisavalt suureks, et sellest 2000 eurost jätkuks nii koolimaja remondiks kui ka tugispetsialistide palkamiseks?

Millist lahendust pakkusid sotsid, kelle vastutada on praegu Haridus- ja Teadusministeerium, varasematel PGS-i aruteludel, näiteks juunis 2013? Ma tsiteerin nende esindaja sõnavõttu: "Üks on ometi kindel: kooli tugispetsialistide rahastamise peab riik enda kanda võtma. Muidu ei lase me põhja mitte üksnes nn kaasava hariduse, vaid kogu süsteemi." Väga tore! Seda, et tugiteenuste rahastamisega on probleeme, ei vaidlusta siin saalis ilmselt mitte keegi. Head sotsdemokraadid eesotsas haridusministriga! Kas see lahendus, mida te opositsioonis olles ise nõudsite, või liikumine selle poole on just see, mida te koalitsioonis olles välja pakute? Õige vastus on ei. Tugisüsteemid ei saa realselt mitte ühtegi senti

raha juurde. Lühidalt kokku võttes on tegemist valimiseelse printsiibitu, kõigile meeldida tahtva eelnõuga, kus puudub esiteks arusaadav kaugem eesmärk ja teiseks kindlustunne, sest mitmed enne valimisi kirja pandud nn paindlikud rahastamispunktid on kirjas koos sõnapaariga "võimaluse korral". Selle asemel võiks kirjutada ka "valimiste korral".

Positiivseks pean ma erakoolide rahastamise muutmist. Erakoolide rahastamise korda muudetakse nii, et raha ka realselt lõpuks erakoolidesse jõuab. Just eelkõige seda viimast punkti toetades on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon seaduse vastuvõtmise poolt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Mart Meri!

Mart Meri

Head kolleegid! Teen väga lühidalt. See eelnõu oli kultuurikomisjoni menetluses ühel või teisel kujul väga pikka aega. Õieti ootas kultuurikomisjon seda eelnõu juba eelmise ministri ajal. Praegu on eelnõu sisu selline, nagu kultuurikomisjon suutis kokku leppida. Need teemad on keerulised. Tõepoolest, järgmisele koosseisule soovin ma jõudu ja visadust, et kooli rahastamise ja tugispetsialistide süsteemi teemadega edasi minna. Aga praegu see oligi see ühisosa, milles me suutsime kokku leppida. Hea seegi. Töö kõikide nende teemadega, mis selles eelnõus on käsitlemist leidnud, igal juhul jätkub. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 799.

Poolt 58 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 3 jäid erapooletuks. Vabariigi Valitsuse algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu 799 on seadusena vastu võetud. (Tabel 57.)

23. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

24. Tubakaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (753 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 24. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tubakaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 753 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 753. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 59 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud tubakaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 753 on seadusena vastu võetud. (Tabel 58.)

24. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

25. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (808 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Meie 25. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 808 kolmas lugemine. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun, Keskerakonna fraktsiooni esindaja Marika Tuus-Laul! Kohapealt? Siit Riigikogu kõnetoolist? Palun! Teete siin juhatajaga nalja!

Marika Tuus-Laul

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid!

Aseesimees Jüri Ratas

Me kindlasti tervitame teda!

Marika Tuus-Laul

Me tegelikult ei saa aru, milleks on vaja praegu teha sellist kosmeetilist ühesõnalist seadusmuudatust, et asendada sõna "aastakoeffitsient" sõnaga "kindlustusosak". Mitte midagi sisulist sellega ju ei muutu, kõik jääb endiseks. Ülekohus, et väikesepalgalsed saavad

edaspidigi ebaõiglast ja alandavalt pisikest pensioni, jääb püsima. Tekib küsimus, kas minister Kütt tahtis inimesi narritada – järsku leidub naiivseid, kes arvavad, et kuna see seadus on nüüd aruteludeks avatud ja pensioniindeksist räägitakse, siis järsku väikesepalgaliste kasuks midagi muudetakse. Kahjuks see nii ei ole.

Mul on väga kahju, et Eesti Keskerakonna fraktsiooni pakutud seadusmuudatus, et üks tööaasta vastaks ühele pensionikindlustuse aastale ehk koefitsiendile 1, hääletati maha. Tegelikult seda oodatakse kõige rohkem. Inimesed räägivad pidevalt, et ootavad muudatust, et ka väikest palka saavad inimesed võiksid tulevikus saada õiglasemat pensioni. Nemadki teevad väga vajalikku tööd, mis siis, et väikese palga eest. Ei ole tõesti normaalne, et näiteks õpetajaametit pidav inimene teenib välja poolteist korda väiksema pensioni kui IT-spetsialist. Ei ole ju õiglane! Väga paljud inimesed – kaupluste müüjad, hooldajad, õpetajad ja paljud teised elavad madala pensioni hirmus ja osa neist lahkub Eestist, et paremat palka saada ja normaalne pension välja teenida. Meie pensionisüsteem on, me teame, üles ehitatud nii, et järjest enam muutub tähtsaks palga suurus ehk kindlustusosaku suurus ja see tähendab, et riiklik vanaduspension sõltub aina rohkem ikkagi palga suurusest. Me näeme, et järjest enam on kihistumist.

Mul on väga hea meel, et Postimees sellel teemal debati avas, leides, et nii enam edasi minna ei saa. Ka kunagised pensioniseaduse tegijad ise ütlevad, et midagi tuleb muuta, et seda kihistumist vähendada. Me arvame samuti. Meil on muidugi väga kahju, et praegune valitsus – Reformierakond ja sotsid – hääletas selle punkti maha ja ka IRL aktiivselt sellesse ei sekkunud. Aga meie tahame väga põhjalikult seda teemat käsitleda ja oleme seda ka valijatele lubanud. Palkade ebaõiglus ei tohi üle kanduda pensionite ebaõiglusse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Aivar Koka!

Aivar Koka

Hea juhataja! Head saalis olijad! Ma arvan, et see seadus pole sugugi halb. Pannakse

paika, mida aastakoefitsient ehk nüüd siis kindlustusosak tähendab. Loomulikult on kõlanud arvamusi, et see aastakoefitsient peaks nii või naa või kolmandat pidi olema. Kuid selles seaduseelnõus on loomulikult üks viga. Ikka on jäetud alles põhimõte, et keskmise palga pealt algab koefitsiendi lugemine. Ma loodan, et kui kuu aja pärast uus Riigikogu siia saali tuleb, siis ta parandab ühe esimese eelnõuna selle vea. Koefitsient peaks algama miinimumpalga pealt, mille tööandjad ja töövõtjad on omavahel kokku leppinud. Siis ei oleks enam seda ebavõrdsust ja inimesed ei peaks imestama, kuidas on võimalik, et sa töötad täiskohaga, aga aastakoefitsient on ikka alla 1,0.

Ma soovin kõigile nendele, kes järgmises koosseisus siin saalis istuvad, edu ja jaksu! Loodan, et te võtate selle seaduse käsile ja hääletate selle poolt, et miinimumpalka saava inimese aastakoefitsient hakkab olema 1. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Istungi juhatajana ootan veel kõne-soove, eeskätt vahest Jõgeva- ja Tartumaa inimestelt. Kõikide fraktsioonide esindajad on oodatud. Rohkem soovijaid siiski ei ole. Selge. Sulgen läbirääkimised ja alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 808. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 56 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei ole, 1 rahvasaadik on erapooletu. Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 808 on seadusena vastu võetud. (Tabel 59.)

Tänase 25. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

26. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (782 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 26. päevakorrapunkti juurde. Järgmine on sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 782 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti Keskerakond on läbi aegade olnud seda meelt, et apteegiteenus on tervishoiuteenuse liik ning apteeki tohivad juhtida ja omada vaid spetsiifilise haridusega erialaspetsialistid. Oleme selles valdkonnas koostööd teinud nii Eesti Apteekrite Liidu kui ka proviisorite esindusorganisatsiooniga, kes juhivad oma töös eeskätt kutse-eetikast ja erialastest teadmistest. Tegu on ühtlasi ka proviisoritest apteegiomanikega.

Praeguseks on Eestis välja kujunenud selline kahetsusväärne olukord, kus välismaistele ravimite hulgemüügi firmadele kuulub ligi 200 jaemüügiapteeki. Kui jäävad kehtima absoluutsed vabaturureglid, siis kulub vaid paar aastat, ja kõik nüüd veel töötavad proviisoriapteegid on sunnitud end sulgema või täitma ärimehest omaniku käsku. Loomulikult sellist asja ei tohi lubada. Apteegid kuhjuksid suurematesse linnadesse ja kaubanduskeskustesse, väga paljud maakohad, kus praegu veel apteek on, jääksid sellest ilma. Ka pangateenuste ja postkontoritega on ju niimoodi läinud. Mina olen 12 aastat siin Riigikogus rääkinud, et apteekide omanikeks peaksid olema vaid proviisorid, mitte suvalised erihariduseta ärimehed. Sellepärast on mul väga hea meel, et meie tänane kõige tähtsam muudatus, et proviisor saab apteegi enamusosanikuks, tugineb Keskerakonna ettepanekule. Peale väga pikki ja põhjalikke arutelusid tulid sellega kaasa ka koalitsioonierakonnad – Reformierakond ja sotsiaaldemokraadid. Nad aitasid seaduseelnõu täpsustada ja me saame täna selle ühiselt heaks kiita.

Meie tänast muudatust, et proviisorid saavad apteekide omanikeks, on kritiseerinud Konkurentsiamet, õiguskantsleri büroo ning veel mõned riigiametid. Samas on needsamad ametid korduvalt kritiseerinud vertikaalset integratsiooni, hulgi- ja jaemüügikettide ainult kasumihuvile üles ehitatud süsteemi. Mul on hea meel, et me võtsime kevadel koos vastu seaduse, et vertikaalne integratsioon lammutatakse mõninga üleminekuaja jooksul. Praegu ongi õige aeg anda suunis, kellele hulgemüügi-firmad apteegid peaksid müüma. Meie selge seisukoht on, et tervishoiuvaldkonnas peavad maksma professionaalide otsused ja neid otsuseid ei tohi mõjutada ärimehest omanik,

kes seab esikohale omaniku tulu. Proviisor aga on andnud ametivande ning lähtub eeskätt ostjate vajadustest.

Tänast muudatust, mille me siin üheskoos teeme, on hakatud nimetama halvas mõttes revolutsiooniks ettevõtluse valdkonnas. Ma lükkan selle ümber. Apteegi tegevusvaldkond ei ole vaba ettevõtluse valdkond. Sellel puuduvad kõik vaba ettevõtluse tunnused, sest ravimite hinda apteegis ei kujunda konkurents, see on riigi seadustega paika pandud. Nii et siin ei ole õige rääkida ettevõtluse piiramisest ja vastuolust põhiseadusega, sest riik kasutab maksimaalselt oma õigusi apteegiteenuse reguleerimiseks, samas jätab aga täitmata oma kohustuse reguleerida ka teenuse pakkumist ehk apteekide arvu ja paiknemist Eestimaal.

Kui me vaatame, kuidas mujal Euroopas lood on, siis selgub, et 29%-s Euroopa riikidest on proviisor 100% ainuomanik, meil on see näitaja väiksem. 21%-s Euroopa riikidest peab proviisor olema enamusosanimik. Ülejäänutes kehtivad igasugused asutamispääsõngud: nn demograafilised, geograafilised ja kettidesse ühinemise pääsõngud. Meie õiguskantsler ja Riigikohus on need pääsõngud põhiseadusvastaseks tunnistanud.

Palun ühe minuti lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Jaa, palun! Üks minut juurde.

Marika Tuus-Laul

Kui me natukene mõtleme, siis me keegi ei tahaks ju, et perearst alluks näiteks välismaisele ettevõtjale. Ja tekibki paralleel: miks me siis peaks tahtma, et apteegid kuuluvad välismaistele ettevõtjatele. Nii et tehkem täna koos üks õiglane otsus ja kehtestagem omandipääsõng! Häälletame proviisorite kasuks! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Nii, kas on veel kõnesoove! Ei ole. Sulgen läbirääkimised. Alustame eelnõu 782 lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 782. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu 3, erapooletuid ei ole. Sotsiaalkomisjoni algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 782 on seadusena vastu võetud. (Tabel 60.)

Tänase 26. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

27. Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu (795 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 27. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu 795 kolmas lugemine. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Panen lõpphääletusele eelnõu 795. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 48 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud krediidiandjate ja -vahendajate seaduse eelnõu 795 on seadusena vastu võetud. (Tabel 61.)

Tänase 27. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

28. Korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu (833 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 28. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu 833 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Jüri Morozovi!

Jüri Morozov

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu 833 on õiguskomisjonis olnud laual kahel korral, 26. jaanuaril ja 16. veebruaril. Komisjonile on teada antud, et muudatusettepanekute esitamise tähtaja jooksul eelnõu muutmiseks ettepanekuid ei tehtud ja komisjon on teinud ettepaneku viia läbi eelnõu lõpphääletus. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kas küsimusi on? Ei ole. Kas kõne-soove on? Ei ole. Alustame muudatusettepanekute läbivaatamist. Neid eelnõu 833 kohta ei laekunud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et tuleks läbi viia lõpphääletus. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 833. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsiooni lisaprotokolliga ühinemise seaduse eelnõu 833 on seadusena vastu võetud. (Tabel 62.)

Tänase 28. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

29. Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu (838 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Enne kui me liigume 29. päevakorrapunkti juurde, annan teada, et Riigikogu juhatus on saanud olulise kirja. Nimelt, Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 838 teisel lugemisel 18. veebruaril teeb ettekande keskkonnakomisjoni esimees Rainer Vakra, mitte aseesimees Erki Nool. Alla on kirjutanud Rainer Vakra, keskkonnakomisjoni esimees. See on komisjoni üksmeelne otsus, nagu ma aru saan. Palun nüüd ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra, kes kannab teisel lugemisel ette Vabariigi Valitsuse algatatud Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 838!

Rainer Vakra

Austatud aseesimees! Head kolleegid! Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2015. aasta 19. jaanuaril. Esimene lugemine toimus 11. veebruaril ja muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 13. veebruar kell 12. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Keskkonnakomisjon otsustas 26. jaanuari istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks ja teha ettepanek panna eelnõu 18. veebruaril lõpphääletusele. Palun seda eelnõu toetada!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! On ka hulgaliselt küsimusi. Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra aseesimees! Hea ettekandja! Mulle ei meenu, mis see sisu oli. Palun räägi paari sõnaga! (Naer saalis.)

Rainer Vakra

Aitäh, kolleeg Lembit Kaljuvee! Kyoto protokoll Doha muudatuse eesmärk on võidelda globaalse soojenemise vastu. Küll aga tuleb märkida, et Doha muudatuse ratifitseerimisega ei kaasne Eestile täiendavat heitkoguste vähendamise kohustust, sest Euroopa Liidu ja selle riikide heitkoguste vähendamise kohustused põhinevad 2009. aastal Euroopa Liidus vastu võetud kliima- ja energiapaketil, mis on selgelt rangem kui ülemaailmne Doha pakett. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Jüri Ratasel on küsimus. Palun!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Auväärt komisjoni esimees! Kuidas te ise hindate, kas praegusel juhul on kaalukauss rohkem Kyoto poole või Doha poole?

Rainer Vakra

Aitäh! Mul on hea meel näha, et Riigikogu aseesimees on nagu välk selja tagant juba suurde saali jõudnud. Aga on selge, et kui tegemist on Kyoto protokoll Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõuga, siis ikkagi Doha on olulisem.

Aseesimees Laine Randjärv

Ja palun, Valdo Randperel on ka veel küsimus!

Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Mul on küsimus, milliseid asjast huvitatud osapooli kaasati eelnõu menetlemisse.

Rainer Vakra

Eelnõu menetlemisele kutsuti Keskkonnaministeeriumi kliima- ja kiirgusosakonna juhataja Jörgen Talkop, nõunik Anne Mändmets,

Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna peaspetsialist Leelo Männik, Keskkonnaministeeriumi kalavarude osakonna juhataja Kaire Märtn ja õigusosakonna jurist Helen Holtsman.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Mul on mure. Mis juhtus kolleeg Erki Noolega?

Rainer Vakra

Erki Nool on täna täiesti olemas ja teeb järgmiseks punktiks painutusharjutusi. Ma saan aru, et ta valmistub järgmiseks punktiks.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi ettekandjale? Nüüd on kõik selge. Suur tänu, Rainer Vakra! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 838 lõpphääletus. Valmistume lõpphääletuseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Kyoto protokolliga Doha muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 838. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 51 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 63.)

30. Eesti Vabariigi valitsuse ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vahelise peakorteri kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (839 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane järgmine päevakorrapunkt, siis juba 30., on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vahelise peakorteri kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 839 teine lugemine.

Palun ettekandeks kõnetooli väliskomisjoni liikme Andre Sepa!

Andre Sepp

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Selle seaduse eesmärk on ratifitseerida Eesti Vabariigi valitsuse ning Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vaheline kokkuleppe peakorteri moodustamiseks Eestis. Eelnõu 839 esimene lugemine lõpetati siin saalis 11. veebruaril. Väliskomisjon jätkas eelnõu menetlemist oma 16. veebruari istungil. Muudatusettepanekute tähtjaks ehk reedeks, 13. veebruariks, ühtki ettepanekut ei esitatud. Komisjoni ettepanek on ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine lõpetada, viia läbi lõpphääletus ja eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi seekord ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Valmistume lõpphääletuseks!

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Vabadusel, Turvalisusel ja Õigusel Rajaneva Ala Suuremahuliste IT-süsteemide Operatiivjuhtimise Euroopa Ameti vahelise peakorteri kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 839. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 64.)

31. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu (840 OE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie 31. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu 840 teine lugemine. Palun

ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni aseesimehe Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seda eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma istungitel 9. veebruaril ja 16. veebruaril. 9. veebruari istungil kiitis komisjon konsensuslega heaks eelnõu teise lugemise teksti. 16. veebruari istungil kiitis riigikaitsekomisjon konsensuslega heaks eelnõu teise lugemise seletuskirja.

Lähemalt eelnõu teise lugemise tekstist. Eelnõu punktides 2 ja 3 on tehnilise täpsustusena riiginime Liibanon järel välja jäetud sõna "vabariik", viies need punktid kooskõlla eelnõu pealkirjaga. Täpsustus on ka kooskõlas Riigikogus 2014. aasta 11. detsembril vastu võetud UNTSO missiooni käsitletud otsuse sõnastusega, mille alusel andis Riigikogu Kaitseväge üksusele mandaadi osaleda 2015. aastal ÜRO juhitalval rahutagamissioonil Liibanonis. UNIFIL-i missiooni üks ülesanne on tagada nimetatud UNTSO vaatlusmissiooni julgeolek. Eelnõu esitaja toetab riigikaitsekomisjoni täpsustust.

Eelnõuga oli seotud ka 10. veebruaril toimunud riigikaitsekomisjoni istung, kus osalesid Kaitseväge juhataja kindralleitnant Riho Terras ja teised Kaitseväge esindajad, kes andsid ülevaate Eesti Kaitseväge osalusega rahvusvahelistes missioonipiirkondades toimuvast, sh olukorrast Liibanonis ning Eesti Kaitseväge üksuste ettevalmistusest osalemiseks UNIFIL-i missioonil. Eelnõu kohaselt osaleb Eesti Kaitseväge rühmasuurune üksus Soome-Iirimaa pataljoni koosseisus Liibanonis ÜRO rahuvalvemissioonil UNIFIL, kus veebruari seisuga oli tegev 10 226 sinikiivrit. ÜRO liikmesriiginä aitab Eesti kaasa rahu saavutamisele kriisipiirkondades. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109 otsustas riigikaitsekomisjon 9. veebruaril konsensuslega teha ettepaneku arutlusel oleva eelnõu teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Aivar Riisalu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid ei

ole laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 840 lõpphääletus. Valmistume lõpphääletuseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis" eelnõu 840. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 54 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 65.)

32. Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu (828 OE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane 32. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu 828 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige!

Lauri Luik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu s.a 12. jaanuaril. Spordipoliitika põhialuste näol on tegu Riigikogu tasandi strateegilise dokumendiga, mille vastuvõtmise võimaluse sätestab riigieelarve seaduse § 20. Spordipoliitika põhialuste väljatöötamine tuleb vajadusest määrata kindlaks Eesti spordipoliitika visioon, üleriigiline eesmärk ja prioriteetsed arengusuunad. Liikumine ja tervislik eluviis on üks elus püsivuse alustalasid, millel on ka oluline hariduslik, meelelahutuslik ja sotsiaalne mõõde. Spordi- ja liikumisharrastuse arendamine mitmekesistab oluliselt Eesti kultuuri- ja noorsootöö valdkondi, panustab majanduskeskkonda ja tööhõivesse ning aitab kaasa eri osapoolte paremale lõimimisele.

Lühidalt Eesti spordipoliitika visioonist ja üleriigilisest eesmärgist. Aastal 2030 peaks eestlaste vaimne ja kehaline tasakaal ning heaolu vastama Põhjamaade tasemele. See on siht, kuhu me üritame jõuda. Meil on siis kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond koos vastavate teenustega, mis toetab inimeste tervena elatud eluea pikendamist, eneseteostust ja

majanduse kasvu. Eelnõu defineerib sporti kui elujõu edendajat, rikkuse loojat ja riigi hea maine kujundajat. Eelnõus on kirjas ka liikumise ja spordi peamised väärtused, milleks on aus mäng, ühtekuuluvus, kaasamine ja avatus, sealjuures vabatahtlik tegevus, tervislik ja aktiivne elu, elukestev enesearendamine ja lõpuks väga olulisena vastutus. On kindlaks määratud neli peamist arengusuunda: esiteks, et valdav osa Eesti elanikkonnast liigub ja spordib; teiseks, et liikumine ja sport on ka majandusharu ja tööandja; kolmandaks, et liikumine ja sport peab olema vaimsuse, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja; neljandaks, et Eesti on rahvusvahelisel tasemel tulemuslikult ja väarikalt esindatud.

Eelnõu esimene lugemine oli tänavu 21. jaanuaril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 4. veebruariks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid ettepanekuid ei esitanud. Kultuurikomisjon arutas eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamisel 9. ja 16. veebruaril. Arutelu tulemusena otsustasime komisjoni nimel teha eelnõu muutmiseks kaks ettepanekut, mõlemad on redaktsioonilised: esiteks, eelnõu täpsustatakse keeleliselt ja normitehniliselt, ning teiseks, sõnastatakse ümber aruandlust puudutav eelnõu punkt.

9. veebruaril otsustas kultuurikomisjon esitada eelnõu 828 teisele lugemisele Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 18. veebruariks, teha ettepaneku teine lugemine lõpetada ja panna otsuse eelnõu pärast teise lugemise lõpetamist lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun küsimus, Helir-Valdor Seeder!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Loomulikult on hea, kui spordipoliitika põhialused on Riigikogus heaks kiidetud, aga see dokument on küll väga üldsõnaline ja minu arvates rohkem ilukirjanduslik lugemisvara. Aga minu küsimus on järgmine. Kas te olete nõus, et Eesti spordipoliitika suurim puudus on see, et määratlemata on riigi roll ja vastutus spordi korraldamisel ja rahastamisel? Tegelikult me nende põhialuste kinnitamisega mingisugust selgust selles põhiküsimuses ei saa.

Lauri Luik

Kahtlemata on ülimalt oluline, et valdkonna eest vastutaja oleks selgelt määratud. Sordi-valdkond kuulub Eestis teatavasti Kultuuriministeeriumi vastutusalasse ja seega on Kultuuriministeerium see ametkond, mis spordivaldkonda kureerib. Väga selge vastutus inimeste tervise ja spordiga tegelemise eest on kohalikel omavalitsustel. Seadus küll ei kohusta kohalike omavalitsusi spordi tegemist toetama, aga minu arvates on see elementaarne. Kui me vaatame statistikat, siis näeme, et omavalitsuste panus spordi toetamisse on peale maailma majanduskriisi leevenemist hakanud taas suurenema. Nii et omavalitsused saavad selle tähtsusest väga hästi aru. Selle otsuse puhul on tõesti tegu üsna üldsõnalise dokumendiga. See on kontsentraat 40-lehelisest tööversioonist, mis läbis arutelu Eesti spordi kongressil möödunud aasta lõpus. Otsus on teadlikult üldsõnaline. Kui me vaatame teisi analoogseid poliitikadokumente, siis ka nende sõnastused on laiapõhjalised ja hästi ülevaatlikud. Aga põhimõte on ju selles, et kõikide nende poliitiliste dokumentide juurde tulevad rakenduskavad ja tegevuskavad, mis on juba märksa konkreetsemad. Neis on rida-realt kirjas eesmärgid ja tegevused, kuidas nende poole liigutakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Mul on üks täpsustav küsimus. Kas sina kui spordispetsialist ja selle dokumendi autor oskad mulle selgitada, mis asi on maaspordiühing ja mis on linnaspordiühing? Mina tean, et maaspordiühing Jõud on olemas. Aga oskad sa mulle öelda, mis on linnaspordiühing? Ja mis vahe neil on?

Lauri Luik

Peaasi, et sporti tehakse – see on kõige tähtsam. Aga meil on ka linnade liit ja maaomavalitsuste liit, arvan, et neid algeid võib kuskilt sealt otsida. Oluline on see, et igal spordivaldkonnal oleks vastutaja, nagu on näiteks spordialaliit. Ja näiteks koolispordi eest vastutab Eesti Koolispordi Liit. Minu arvates on väga tore, kui katusorganisatsioon, kes kas

spordialade lõikes või piirkonniti sporditegevuse eest vastutavad, on mitmeid. Kui nad saavad sellega edukalt hakkama ja nende töö on tulemuslik, siis see on väga hea.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh! Hea ettekandja! Siin on ilusti kirjas, et tööandjatele luuakse soodsam õiguskeskkond, et nad saaksid töötajatele pakkuda liikumise ja sportimise võimalusi. Samamoodi niisugune ilus ümmargune jutt. Aga mina saan sellest aru nii, et tegelikult räägitakse spordile tehtud kulutustelt erisoodustasmaksu kaotamisest. Kas see on sellepärast siia nii ümmarguselt sisse kirjutatud, et Reformierakond on sellele vastu? See on ikkagi spordirahva soov. Kas see on sellepärast niimoodi sisse pandud, et saaks sellest jälle kõrvale hiilida?

Lauri Luik

Kahtlemata ei ole siia ükski asi saanud kirja eesmärgiga kõrvale hiilida. Pigem ikka sellepärast, et seda peetakse oluliseks edasi arendada. Ja milline konkreetne tegevus spordi soodustamiseks tulevikus seadustatud saab, see on meie kätes. Praegune visioonidokument seab raamistiku ja suunad, kuhu me peaksime liikuma. Selles suunas liikudes nähakse tõepoolest vajadust erakapitali rohkem sporditegemisse kaasata, et ettevõtjad suudaksid oma töötajaid paremini motiveerida. Nii et ühe võimaliku suunana on see siin teadlikult välja toodud – üldse mitte selleks, et millestki kõrvale hiilida, vaid pigem selleks, et kindlalt edasi minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Helir-Valdor Seeder, teine küsimus!

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud ettekandja! Eestis maa-spordiühingut Jõud ei ole, on Eestimaa Spordiliit Jõud. Ütlen seda täpsustuseks ühele eelmisele küsijale. Aga teie olete nüüd spordispetsialist. Mina ei ole seni aru saanud, kui palju viib riiklikku spordipoliitikat ellu Kultuuriministerium ja kui palju Eesti Olümpiakomitee ja kui palju võib-olla veel keegi kolmas. Rahastamisest rääkides te ütlesite, et

kohalikud omavalitsused peaksid olema spordi edendamiseks huvitatud ja nende roll on spordi korraldamisel väga oluline. Riik, kohalikud omavalitsused ja spordiharrastajad, lapsevanemad – kas te oskate öelda, kuidas rahastamise mahud viimase kümne aasta jooksul nende vahel proportsioonis muutunud on? Kui palju rahastab riik, kui palju omavalitsused ja sporditegijad, harrastajad ise, lapsevanemad? Kelle osa on kõige rohkem kasvanud?

Lauri Luik

Suur tänu! Ma kõigepealt tänan, et juba teist korda nimetatakse mind spordispetsialistiks. Ma ei tea, kust see määratlus tuleb, aga iseenesest on seda tore kuulda. Kui te võtate selle dokumendi seletuskirja, siis seal on olemas päris põhjalikud graafikud. Ma tean, kuhu teie küsimus tüürib: te soovite öelda, et inimeste omaosalus spordis on viimastel aastatel suurenenud ja inimesed panustavad sporti rohkem. See iseenesest on hea. Kui me vaatame aastaid, mis järgnesid 2008. ja 2009. aastale, mis olid finantsiliselt väga keerulised, siis omavalitsuste panus sporditegevusse on nüüd kasvama hakanud ja samamoodi riigi panus. Konkreetset protsendid ja muud arvud saate seletuskirjast kätte – sealt saate neid vaadata. Aga üldiseid tendentse ma juba kirjeldasin. Minu arvates on oluline motiveerida veel rohkem erakapitali kaasama ja motiveerida ka neid omavalitsusi, kes praegu kuigi spordisõbralikud ei ole, rohkem sporti panustama. Ma ei pea ilmtingimata vajalikuks, et omavalitsustele on kõik asjad, mida oleks mõistlik teha, seadusega ette kirjutatud. Minu arvates iga normaalne omavalitsusjuht peaks selletagi seisma selle eest, et tema valla või linna inimesed oleksid terved, õnnelikud ja tahaksid seal omavalitsuses elada.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Lauri Luik! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Hea juhataja! Head kolleegid! Mul on väga hea meel, et sport on lõpuks muutunud ka Riigikogu liikmetele nii oluliseks, et me võtame täna vastu Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030. Selle taga on spordiringkondade

kahe aasta tõsine töö, mille käigus valdkonna spetsialistid on kaardistanud murekohad ning teinud ettepanekuid, kuidas edasi minna, ja on saavutanud konsensuse. Jah, murekoht on ka see, et spordipoliitika alused võiks olla konkreetsem dokument, aga hea samm seegi. Terve, aktiivne ja sportlik rahvas – see teema ei ole ainult spordirahva pärusmaa. See on üks osa sellest Eestist, kus, ma usun, me kõik elada tahame. Kui inimesed rohkem liiguksid, oleksid tervishoiukulud väiksemad. Nii et tegelikult on asi tunduvalt lihtsam, kui see vahest välja paistab.

Põhiprobleemid on selles, et Eesti sporti tegelikult ei juhita. See tuli välja ka eilsel sporditeemalisel debatil, mille olümpiakomitee korraldas. Kui ma küsisin, kas keegi mäletab mõnda kultuuriministrit, kelle jaoks sport on olnud prioriteet, siis kellelgi ei tulnud kedagi meelde. Sellest tegelikult ka see peataolek. Kui me vaatame spordiga seotud eelarveridasid, siis need on võrdlemisi muutumatud püsinud. Muutub ainult üks arv, mis on kolmandal lugemisel spordile lisandunud. Tore, et siin Riigikogus on palju sportlikke inimesi, kes leiavad, et sport on alarahastatud. Nad suunavad sinna lisaressurssi, aga sellegagi on seotud üks väike probleem: kogu raha jagamine võiks olla tunduvalt läbipaistvam. Ma arvan, et sellest võidaksid kõik. Olukord, kus spordialaliitude presidentideks valitakse poliitikuid, et nii saaks minu, teie kõigi ja kogu rahva makstud maksuraha laiali jagada, lootes selle vastu kas siis mõnda ametikohta või rohkem hääli, ei ole minu arust ilus. Eriti ei ole see kena just spordis, kus me räägime ausa mängu reeglitest. Ma olen ise selles minu jaoks, kui võib nii öelda, kaudses korruptsioonis osalenud, aga ma ei tunne ennast selles hästi.

Ettepanek kaotada erisoodustusmaks spordile tehtud kuludelt on aastaid teemaks olnud. Riigikogu spordi ja liikumise toetusrühm – või mis iganes selle nimi ka pole – on tegelikult kahe põhiprobleemiga tegelenud või seadnud kaks suurt eesmärki: treenerite palgalisa kehtestamine, üldse treeneriameti väärtustamine ja erisoodustusmaksu kaotamine.

Palun kolm minutit lisaks!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaega.

Toomas Tõniste

Õnneks nüüd viimasel hetkel me hakkasime treenerite probleemile mingeid lahendusi pakuma, aga erisoodustusmaks on ikkagi spordile tehtud kulutustel juures. Selle tõttu meie riik kaotab tunduvalt rohkem raha, kui rahandusminister siia maani kartnud on – konkreetset väljatoodud summad, mis me tegelikult võime eelarves kaotada, on mõned sajad tuhandet või miljon eurot, aga see, mis asemele tuleks, on viis kuni kaheksa korda suurem summa.

Kokkuvõtteks tahan öelda, et meie tänase otsuse kohaselt hakkab minister käima vähemalt korra aastas siin saalis aru andmas, mida ta on spordi heaks ära teinud ja miks on midagi tegemata. See on juba suur samm edasi. Ma loodan, et see on vaid üks algatus selle nimel, et me kõik sporti tunduvalt rohkem väärtustaksime. Loodan, et järgmine kultuuri- ja spordivaldkonna eest vastutav minister näeb enam vaeva ja tahab rohkem sporti panustada, saades aru, kui oluline see meie kõigi jaoks on. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu kohta oli kaks muudatusettepanekut teinud juhtivkomisjon, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Ettepanek nr 2, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 828 lõpphääletus. Valmistume lõpphääletuseks.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030" eelnõu 828. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, 1 rahvasaadik on erapooletu. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 66.)

33. "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018". 2014. aasta täitmise aruanne

Aseesimees Laine Randjärv

Meie päevakorrapunkt nr 33 on "Kriminaalpoliitika arengusuundade aastani 2018" 2014. aasta täitmise aruanne. Enne kui me

selle juurde läheme, tutvustan teile asjaomast korda. Kõigepealt on justiitsministri ettekanne kuni 20 minutit, millele järgnevad küsimused. Iga Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Järgnevad läbirääkimised, mille käigus võtavad sõna fraktsioonide esindajad. Arutelu lõppemisel Riigikogu otsust vastu ei võta. Ma palun ettekandeks kõnetooli justiitsminister Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud istungi juhataja! Ka nn ükselt uksele uuringute käigus on selgunud, et kuritegevus ei paku Eesti ühiskonnas enam nii palju kõneainet kui näiteks kümme aastat tagasi. Ainult 7% inimestest peab kuritegevust probleemiks. Alles mõni aasta tagasi oli see näitaja üle 40%. Selle põhjuseid on mitu. Tahaksin ka siin ära tuua ühe numbrilise näitaja, mille üle saab vabariigi aastapäeva eelõhtul ainult hea meel olla: iseseisvas Eestis nii enne sõda kui ka peale 1990. aastaid pole tapmist arv 100 000 inimese kohta kunagi nii väike olnud. 1930. aastate lõpus jõudis see näitaja natuke üle kuue tapmise 100 000 inimese kohta, eelmisel aastal aga oli kolm tapmist 100 000 inimese kohta. Väiksem on see olnud ainult okupatsiooni-perioodil 1960.–1964. aastani, kui tapmist arv Eesti territooriumil oli veelgi väiksem.

Aga nüüd ettekande juurde. Nagu tavaks, alustan ülevaatega kuritegevuse olukorrast. Enne arvude maailma sukeldumist tahan öelda, et minu meelest tuleks kriminaalpoliitika eesmärgid ja sellealane tegevus võtta kokku ühtsesse ülesandesse ja selleks ülesandeks on kuritegevuse vähendamine. Vähese kuritegevusega riigis on inimestel turvalisem elada ja turvatunne peab valitsema nii kodus kui ka koolis, nii tööl kui ka tänaval. On selge, et justiitsüsteemi tegevus saab sellise olukorra poole püüdlisel ja selle tagamisel moodustada kõigest ühe mosaiigikillu, kuid teisalt on seesama mosaiiksus ka põhjus, miks Justiitsministeerium ei tegele ainult karistus- ja menetlusõigusega, vaid osaleb aktiivselt ka sotsiaal- ja hariduspoliitika niisugusel arendamisel, et see aitab kuritegevust vähendada.

Nüüd aga arvude maailma. 2014. aastal registreerisid uurimisasutused ja prokuratuur 37 787 kuritegu, see on 5% vähem kui aasta varem ning kolmandiku võrra vähem kui küm-

me aastat tagasi. Registreeritud kuritegude arvu vähenemine on Eestis olnud märkimisväärne ja pidev. 2008. aasta oli eelmisel kümnendil ainus, kus kuritegude arv õige pisut kasvas. See on tavaliselt koht, kus skeptikud ütlevad üht kahest: kas seda, et seadused on muutunud, või seda, et inimesed ei anna enam kuritegudest politseile teada. Loomulikult on karistusseadustik muutunud, kuid kui seadusmuudatused kokku lugeda, siis näeme, et kriminaliseeritud tegude loetelu on viimase kümnendi jooksul kasvanud, mitte kahanenud. Samuti pole näiteks varguste puhul piiri muutmine nende kuriteona või väärteona kvalifitseerimisel kokkuvõttes nende süütegude koguhulka suurendanud.

Kuid kuritegudest mitteteatamise probleem on Eestis kahtlemata olemas. Seetõttu tellib Justiitsministeerium registreeritud kuritegevuse statistika kõrval ka ohvriuuringut, mis aitab inimeste küsitlemise abil selgitada kuritegevuse trende ja võimaldab hinnata, kui paljudest kuritegudest inimesed politseile ikkagi teatavad. Need uuringud näitavad, et info enam kui poolte kuritegude kohta ei jõua kahjuks politseini. 2014. aastal andis politseile asjast teada 44% varguse ja 40% vägivalda ohvritest. Siiski on olukord paranenud ka selles osas ning politsei poole pöördunud kannatanute arv aastast aastasse kasvab, mitte ei vähene. 2009. aasta ohvriuuring näitas, et vägivallakuritegudest teatas politseile 23% ning peamist liiki vargustest 25–38% ohvritest.

Kümne aastaga on toimunud ka olulised muutused kuritegevuse struktuuris. Märkimisväärselt on vähenenud varguste osakaal, kuid kasvanud on vägivallategude osakaal. Varavastaste kuritegude puhul mängivad rolli paljud välised tegurid, näiteks muutused inimeste igapäevaharjumustes või ka asjade järelturu-väärtuses. Üha vähenev sularahaga arveldamise maht on varavastased kuriteod aina enam üle viinud küberruumi. Eelmisel aastal registreeriti Eestis ligi 16 000 vargust, mis on 4% vähem kui aastal 2013. Aastaga kasvas küll kaupluse- ja sõidukivarguste arv, vähemaks jäi aga eluruumidest või autost varastamist. Ohvriuuringu järgi langes varguse ohvriks 2–4% elanikest. Varavastaste kuritegude hulga poolest hakkab Eesti Euroopa keskmisele lähene-ma, kuid ilmselt ei vähene varguste arv enam järsult. Kui tahta murrangulist muutust,

tuleb leida senisest tõhusamaid viise, kuidas tegeleda uimastisõltuvuses inimestega.

Kuritegevuse geograafiline jaotus ei pakkunud mulle üllatusi. Aastaga vähenes kuritegevus kaheksas maakonnas ja kasvas kuues. Nagu varemgi on kuritegevust enam Tallinnas ja Ida-Virumaal. Tallinna kohta võib öelda, et seal, kus on inimesed, on ka ohvrid ja kurjategijad. Ida-Virumaa kohta tuleb aga nentida, et seda piirkonda iseloomustab mitmesuguste riskide üheaegne avaldumine rohkem kui mujal Eestis. Sealgi on kuritegevus sotsiaalsete probleemide ja olude tagajärg. See tähendab ka, et inimesed mitte ainult ei puutu seal kuritegevusega enam kokku, vaid ka tunnevad end ebatavalisemalt kui mujal Eestis.

Mullune Eesti sotsiaaluuring näitas, et kuritegevust peab oma elukoha lähedal probleemiks 12% leibkondadest. Kümne aastaga on see näitaja väga palju vähenenud, näiteks 2004. aastal oli selliseid peresid 28% ja 2007. aastal 21%. Õnneks on need näitajad liikunud paremuse poole ka Kirde-Eestis: 2014. aastal tajus kuritegevuse probleemi 23% sealsetest leibkondadest. Kokkuvõttes peab aga kahjuks tõdema, et Ida-Virumaa on oma kuritegevuse ja turvatunde näitajate poolest ülejäänud Eestist viis kuni kümme aastat maas.

Nüüd tulen aga ettekande põhiteema ehk vägivalda juurde. Ma ei tõsta seda teemat esile ainuüksi seetõttu, et vägivalda ennetamine on mulle isiklikult väga tähtis. Esmalt on vägivalda vähendamine kriminaalpoliitika arengusuundade seas tähtsal kohal. Tervelt neli punkti räägivad sellekohastest meetmetest ja eesmärkidest. Ükski teine valdkond pole selles dokumendis saanud nii palju tähelepanu. Selleks on ka põhjust, sest vägivalda probleem on meie ühiskonnas suur ja sellega tegelemine peabki olema tähelepanu keskpunktis. Samal ajal oli vägivalda teema mullu Justiitsministeeriumis esiplaanil ka seetõttu, et ametisse asumisel seadsin endale ja ministeeriumile vägivalda ennetamiseks kaks suurt eesmärki. Üks oluline eesmärk oli allkirjastada naistevastase perevägivalda tõkestamise konventsioon ehk Istanbuli konventsioon, mis saigi allkirjastatud Strasbourgis 2. detsembril. Meie riigi jaoks pole see ainult sümbolne allkiri, vaid kohustus võidelda perevägivaldaga struktuurselt, kasutades seadusandluse ja täitevvõimu koostöid. Tuleb abistada kannatanuid ning muuta

suhtumist vägivalda ja selle ohvritesse. Palju tööd on veel ees, kuid olen veendunud, et sellele valdkonnale pühendumine vähendab vägivalda mitte ainult kodudes, vaid palju laiemalt. Teiseks oluliseks eesmärgiks seadsin justiitsministrina töötada välja uus vägivalda vähendamise arengudokument. Sellega nähti eelmisel aastal palju vaeva ning sellest ma räägin pikemalt oma järgmises sõnavõtus.

Peatun hetkeks karistusõiguse revisjonil, et märkida ära peamised vägivallateemalised muudatused karistusseadustikus. Alates 1. jaanuarist on isikuvastase kuriteo toimepanemine lapse juuresolekul karistust raskendav asjaolu. See on üks meede teiste seas, mis aitab purustada vägivalda nõiaringi ja lõpetada olukorra, kus lapsed näevad vägivalda kasutamist peresuhetes ja hakkavad seda normaalseks pidama. Teise olulise muudatusena on nüüd eraldi karistatav kehaline väärkohtlemine, mis on toime pandud lähisuhtes oleva inimese vastu. Selle eest on nüüdsest ette nähtud raskem karistus.

Mullustest tegemistest tuleb märkida ka ettevalmistusi Euroopa Liidu ohvrite direktiivi ülevõtmiseks. Olen kindel, et tänu sellele kannatanute olukord Eestis paraneb. Sisulised diskussioonid sel teemal seisavad aga ees juba järgmisel Riigikogu koosseisul.

Näen vajadust töötada selle nimel, et elaksime riigis, kus kõikidele ohvritele on vajaduse korral tagatud turvaline varjupaik ning õigeaegne sotsiaalne ja õiguslik professionaalne abi. Eelmine aasta oli eriline ka seetõttu, et alguse sai seni suurim perevägivalda ennetamise kampaania "Ava silmad!", mis jätkub tänavu kevadel.

Nüüd aga tagasi arvude juurde. Iga vägivaldne surm on ühtaegu kellegi isiklik tragöödia ja ka kaotus kogu ühiskonnale. Teistpidi tähendab see, et iga säästetud elu on suur võit. Sellest on ka tingitud tõsiasi, et mulluses tapmiste statistikas peitub samal ajal nii halb kui ka hea uudis. Nagu ma ettekande alguses ütlesin, registreeriti Eestis 55 tapmist ja tapmiskatset, mis on võrreldes 2013. aastaga seitsme võrra vähem ja ajalooliselt üks väiksemaid näitajaid. Tapmise tagajärjel suri eelmisel aastal 40 inimest, enamik ülejäänud juhtumitest olid tapmiskatset. Ühelt poolt on seda meie väikse riigi ja rahvaarvu kohta liiga palju. Praegu on Euroopa Liidus vaid kaks

riiki, kus vägivaldsete surmade tase on kõrgem kui Eestis, need on meie lõunanaabrid Läti ja Leedu. Kui me teistest Balti riikidest möödusime eelmise kümnendiga, siis selleks, et jõuda järele näiteks Soomele, Bulgaariale või Rumeeniale, läheb ilmselt vaja veel üht kümnendit. Et oleksime Euroopa keskmisel tasemel, ei tohiks vägivaldsete surmade arv ületada aastas 20. Peame kõvasti pingutama, et selleni jõuda ja oma inimesi hoida. Teiselt poolt peame vaatama, kust me tuleme. 20 aastat tagasi oli Eestis tapmisohvraid rohkem kui aastas päevi ehk ligi kümme korda enam kui praegu. 2013. aastal sai vägivalda tagajärjel surma 52 inimest. Seega oleme ka ühe aasta võrdluses astunud suure sammu edasi. Tapmiste arvu vähenemine pakkuski mulluses kriminaalstatistikas kindlasti kõige rohkem rahulolu.

Arvude taha vaadates näeme, et tapmiste arv vähenes eelkõige tänu peresiseste juhtumite vähenemisele: 2013. aastal oli perevägivallatapmisi 19, mullu 10. Registreeritud vägivallakuritegude koguarv vähenes mullu pärast kolme kasvuaastat 6%. Registreeriti 7489 vägivallakuritegu. Justiitsministeeriumi ohvriuringu kohaselt langes aastaga vägivalda ohvriks 2–3% elanikest. Arvestades statistilisi nüansse, on see vahemikus 16 000 kuni 36 000 inimest. See näitab taas, et enamik juhtumitest ei jõua politseini.

Kui varavastast kuritegevust aitaks kahanada uimastisõltuvuse vähenemine, siis vägivalla puhul on peamine riskitegur alkohol. Enam kui pooled vägivallateod üldiselt ja üle 80% tapmistest pannakse Eestis toime olukorras, kus vähemalt üks osaline on alkoholi-joobes. Perevägivallakuriteod moodustavad registreeritud vägivallakuritegudest 36%, st iga kolmas vägivallakuritegu, mille menetlemisega politsei tegeleb, on peresisene. Mullu registreeriti Eestis 2721 perevägivallakuritegu ja erinevalt ülejäänud vägivallakuritegudest, mille arv vähenes, jäi peresiseste juhtumite arv 2013. aasta tasemele. Kaks kolmandikku perevägivallajuhtumeid on seotud praeguste või endiste elukaaslaste vägivallaga, 16% juhtumitest on sellised, kus vanemad tarvitavad vägivalda oma laste või kasulaste vastu, ja 10% selliseid, kus laps vägivallatseb oma vanema või vanavanema kallal. Perevägivalla ennetus, perevägivallale reageerimine ja ohvrite abista-

mine oli prioriteetne 2014. aastal ja jääb kindlasti esiplaanile ka tulevikus.

Vägivalda kõrval on kriminaalpoliitika arengusuundades palju tähelepanu pühendatud alaealiste kuritegevuse ennetamisele ja korduvkuritegevuse vähendamisele. Paari sõnaga räägin ka nendest valdkondadest.

Korduvkuritegevuse vähendamisel on tähtis teema vangide toetamine pärast vabanemist. On hästi teada kolm asja, mis soosivad korduvkuritegevust. Esiteks, kui inimest hoitakse vanglas väga pikka aega, teiseks, ta on vangistuse ajal vabast elust ja ühiskonnast võimalikult eraldatud, ning kolmandaks, ta vabastatakse vanglast järsku ning ilma igasuguse riigi toe ja järelevalveta. Kui need n-ö tingimused on täidetud, siis üsna tõenäoliselt paneb vanglast vabanenu juba paari kuu jooksul toime uue kuriteo. Seetõttu ongi valitsus Riigikogu suunisteid järgides tegutsenud selle nimel, et muuta inimese vanglast vabanemine võimalikult sujuvaks ja vähendada uute kuritegude toimepanemise riski.

Selles kontekstis tuleb esmalt märkida Tartu avavanglat, mis saab valmis juba mõne kuu pärast. Kuigi avavanglakohti on Eestis ka pärast seda puudu, teeme siiski suure sammu sinnapoole, et avavangistuses veedetud kohanemisaeg kuuluks normaalse vabanemisprotsessi juurde. Teine kaalukas tegevus 2014. aastal oli vanglast vabanenute tugiteenuste arendamine, et leevendada elukoha puudumise probleemi ja toetada tööturule naasmist. Nüüdseks oleme välja kuulutanud kaks hanget, mille abil tahame rakendada kogu Eestis tugiteenust ja pakkuda elukohata vabanenutele majutusteenust. Teiste riikide praktika on näidanud, et vabanemise toetamine olulistel eluvaldkondades vähendab retsidiivsust.

Alaealiste kuritegevuse ennetamisel on olnud ka väga hea aasta. Kunagi varem pole ennetusse investeeritud nii palju raha kui mullu. Toetasime peresid, omavalitsusi ja noorteorganisatsioone, erikoole. Aga tegime ka viimased ettevalmistused, et lükata käima intensiivne pereprogramm, mille kaudu aidatakse kõige keerulisemaid alaealisi kurjategijaid ja nende peresid. Teiste riikide kogemus näitab, et selline mitmemõõtmeline pereteraapia annab paremaid tulemusi kui justitssüsteemis seni kasutatud sotsiaalprogrammid. Olen kindel, et tänu sellele saame hoida hulga noori

eemal kinnistest asutustest ja vähendada kogu alaealiste kuritegevust. Rõhutan, et tegu on põhimõttelise muudatusega meie kriminaaljustiitsüsteemis. Selle asemel et keskenduda ainult lapsele tegeleme aktiivselt kogu perekonnaga.

Sellega hakkam lõpetama oma ülevaadet kriminaalpoliitika arengusuundade täitmisest 2014. aastal. Täpsemat infot kuritegevuse olukorra kohta saate kogumikust "Kuritegevus Eestis 2014", mis peaks olema teie laudadel või siin ukse taga kirjanduse laual, ja ettekande lisamaterjalist, kus on tegevuste detailsem ülevaade esitatud ka eesmärkide kaupa. Täna Justitiisministeeriumi nimel Riigikogu liikmeid ja ametnikke koostöö eest kriminaalpoliitika arendamisel 2014. aastal!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Kristen Michal!

Kristen Michal

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Ma kindlasti tunnustan justiitsministrit ja kogu kollektiivi taas ühe hea ülevaate eest, mis on hästi loetav ja hästi jälgitav. Küsin aga sellise natuke üldisema küsimuse. Ma vaatan, et kuritegude üldarvu suurenemisest moodustab suure osa mitmesugune võltsimine. Huvitav, kas on mingisugune suurem laine alguse saanud või millest see tingitud on?

Andres Anvelt

Võltsimine on kriminaalses maailmas kindlasti seotud põhiliselt majanduskuritegevusega. Ja majanduskuritegevuses on võltsimine hea võimalus näiteks maksukuritegudeks. Millised on võltsimise ja majanduskuritegude omavahelised seosed ja kuidas võltsimist kui kasvavat kuriteoliiki paremini tagasi hoida, selle kohta tehakse Justitiisministeeriumis analüüse, et järgmistel aastatel anda õiguskaitseorganitele suuniseid, kuidas seda liiki kuritegudega paremini võidelda, sh ka seaduste abil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra justiitsminister! Oma kõnes te informeerisite meid, mis toimub

Ida-Virumaal, ja andsite talle ka vitsa. Aga teie ettekanne käsitleb tegevust kuni 2018. aastani. Minul ongi teile täpsustav küsimus: mida te mõtlete just Ida-Virumaal teha järgmise kolme aasta jooksul?

Andres Anvelt

Aitäh! See on väga hea küsimus. Ida-Virumaa on kahjuks alati Eesti kriminaalpoliitika kujundamisel üheks murelapseks olnud. Eriti puudutab see kuritegevusega võitlemise sotsiaalseid programme ja tugesid. Oma järgmises sõnavõtus, kui ma räägin vägivalda ennetamise strateegiast, puudutan ma ka neid alaeesmärke, mille poole tulevikus Ida-Virumaal intensiivsemalt püüeldakse. Siin tuleb silmas pidada ka seda, et kui me soovime vägivalda vähendada ja muuta ühiskonnas valitsevaid hoiakuid perevägivalda suhtes, siis kindlasti tuleb seda tööd teha mitmes keeles. Ka venekeelne informatsioon peab paremini rahvani jõudma.

Ennist ma ütlesin, et me hakkame kuritegevuse vähendamisel, eriti just rõhutan, vägivaldse kuritegevuse vähendamisel oma seaduste poolest Euroopa tasemele jõudma. Mitte midagi ei ole ette heita meie karistusseadustikule ega võib-olla ka kriminaalmenetluse seadustikule, mis iseenesest peavad kuidagi olema pidevas arengus. Samas on vaja ka mitmesuguseid programme, mis aitavad inimestel vägivallaspiraalist välja tulla. Väga oluline on kindlasti, et inimene ei jääks ohvrina üksinda oma probleemiga silmitsi. See on perevägivalda puhul üks märgilisemaid eesmärke, et ohvrit tuleb abistada. Tal tuleb, nagu öeldakse, kätt hoida, nii et ta tunneks tuge ega kardaks isikut, kes tema kallal vägivallatseb. Ta peab julgema sellest rääkida sotsiaaltöötajale, ta peab julgema küsida õigusabi ja lõppude lõpuks kogu menetluse läbi teha.

Kindlasti on üks probleem olnud see, et Ida-Virumaal pole need tugisüsteemid seni nii kiiresti arenenud kui mujal Eestis. Võtame kas või naiste varjupaikade arenduse – üle Eesti on juba 13 naiste varjupaika, aga Ida-Virumaal on neid sealse rahvastiku kohta väga vähe.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Etti Kagarov!

Etti Kagarov

Aitäh, hea istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kuna jutt läks Ida-Virumaale, siis on minu küsimus järgmine. Ma tean, et te olete palju seadusi vene keelde tõlkinud, aga kuidas on uuel perioodil Ida-Virumaal võimalik tasuta õigusabi saada?

Andres Anvelt

Selleks on mitu meetet. Me oleme Justiitsministeeriumis käivitanud analüüsi, kuidas pakkuda rohkem tasuta õigusabi inimestele, kes seda vajavad. Ma olen olnud sunnitud käima kohut Eesti Advokatuuriga. Esimeses astmes Justiitsministeerium võitis advokatuuri, asi puudutas just õigusabile suunatud eelarvete vahendeid.

Kui me räägime tulevikust, siis üks selle analüüsi tulemusi peaski olema soovitus, kuidas regionaalse tasuta õigusabi võimalusi parandada. See puudutab nii Kirde-Eestit kui ka Kagu-Eestit, kus advokaatide arv ei ole nii suur, et tagada sealgi vajalik tasuta õigusabi. Teine meede on see, et 1. jaanuarist sai avatud eestikeelse väga hästi tööle läinud veebikeskkonna juristaitab.ee kõrval ka analoogiline venekeelne keskkond. Pöördumiste arvu järgi otsustades oleme saanud üpriski head tagasisidet. Inimesele antakse mõne tööpäeva jooksul *online*'is abi – ta suunatakse nn õigesse renni, andes talle teada, millises õiguslikus konfliktis ta võib olla, kas see üldse on konflikt ja milliseid samme ta peaks edaspidi astuma. Ma arvan, et see on esimene, kuid väga oluline samm selleks, et parandada inimeste teadmisi nende õigustest ja kohustustest. Nii saab vältida selliseid olukordi, mida ma nägin kümme kuud tagasi, külastades kohtumaju ja sealhulgas ka Narva kohtumaja, kus mulle toodi näiteid, et inimesed on tulnud kohtusse hagiavaldusega, mille nad on koostanud näiteks 1970. aastate Vene NFSV tsiviilkoodeksi alusel. See näitab seda, et inimeste õigusteadlikkus on kahjuks madal ja õigusteadlikkuse tõstmine peab olema kindlasti riigi ülesanne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Andres Anvelt! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Selle päevakorrapunkti arutelu on lõppenud.

34. Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020 arutelu**Aseesimees Laine Randjärv**

Järgmine, 34. päevakorrapunkt on vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020 arutelu. Ma palun ettekandeks taas kõnetooli justiitsminister Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Proua juhataja! Tervist taas, lugupeetud Riigikogu! Järgnevalt kannan teile ette Justiitsministeeriumis koostatud ning Vabariigi Valitsuses üle vaadatud ja kinnitatud vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020. Enne strateegia sisu juurde asumist selgitan, miks ma pean vägivalla vähendamise tegelemist oluliseks ning miks üldse vägivalla ennetamise strateegia on koostatud. Leian, et vägivalla kogenute abistamine, vägivalla vähendamine ja ennetamine peaks esmajoonel olema riigi prioriteet. Kui riik probleemiga keskendunult tegeleb, seda selgitab ja vägivalla vähendamise nimel töötab, siis on võimalik mõjutada ka üldist suhtumist vägivalla vastu. See on meie ühiskonnas kindlasti hädatarvilik, et kõigile meist oleks üheselt selge: vägivald kogu oma olemuses väärrib taunimist ja vägivallatsejale tuleb pöörata suurt tähelepanu. Inimestele peab kohale jõudma, et vägivald on häbi asi. Seepärast pean oma kohuseks probleemi olemust pidevalt rõhutada ning seisan julgelt selle eest, et perevägivald, sh lastevastast vägivald, lähisuhte vägivald, seksuaalvägivald ning kõiki teisi vägivallailminguid märgataks ning nende tagajärgedest sündiva kahjuga tegeldaks.

Uuringud näitavad, et peaaegu iga kolmas eestimaalane teab oma pere ja sõprade ringis kedagi, kes on langenud perevägivalla ohvriks. 15–74-aastastest naistest on lapsepõlves kogunud füüsilist vägivaldat 40% ja seksuaalvägivaldat 10%. Hiljuti avaldatud meesteuuringu andmetel on 16–55-aastastest meestest 55% puutunud lapsepõlves kokku füüsilise ja 3% seksuaalse vägivallaga. Üldistades tähendaks see, et näiteks ka Riigikogu liikmetest ligi 30 tunneb võimalikku perevägivalla ohvrit ja pooli on lapsepõlves füüsiliselt väärkoheldud. See on küll mäng arvudega, aga näitab selgelt, et vägivald Eestis ei ole pseudoprobleem, see puudutab iga ühiskonnakihti. Valearvamus,

mis ka vahel meediast läbi käib, on, et see on vaid vaeste, endaga mitte toime tulevate inimeste mure. Eriti paneb mind vägivalda puhul muretsema see, et vägivald kipub korduma ja vägivallaringist on keeruline välja pääseda. Lapsed, kes satuvad vägivalda ohvriks või selle pealtnägijaks, puutuvad suurema tõenäosusega vägivaldaga kokku ka täiskasvanueas kas ohvri või vägivalda toimepanijana.

Tulen korra tagasi arvude juurde. Tasub meeles pidada, et kui me kõrvutame elanike küsitlusest selgunud vägivalda levikut ametliku kriminaalstatistikaga, siis selgub, et politsei abiorganisatsioonide vaatevälja jõuab vaid väike osa vägivaldajuhtumitest. Juhin tähelepanu veel ühele vägivaldaga seotud nüansile: selgelt eristuvad teatud vägivaldaliigid. Ohvrite seas on rohkem naisi, lisaks on naistele osaks saanud vägivald sageli raskem ja tagajärjed rängemad. Üldse on vägivalda levik ühiskonnas suurel määral seotud soolise ebavõrdsusega. Vägivalla erisusi soo järgi olen oma silmaga näinud ka politseis töötamise ajal ning leian, et see vajab eraldi tähelepanu. Seetõttu oleme selles strateegias pööranud läbivalt tähelepanu eelkõige naistevastasele vägivaldale. Seda ilmestab ka asjaolu, et strateegia mõõtnäitajatest kümnekond väljendab otseselt plaanitavaid muudatusi naistevastase ning perevägivalda ohvrite kohtlemisel ja abistamisel.

Eesti püüdlusi vägivalda ennetada toetavad rahvusvahelised suunised. Tasub ära märkida Euroopa Nõukogu naistevastase perevägivalda tõkestamise konventsiooni. Samuti meenutan, et alles eelmise aasta lõpus kinnitasime siinsamas saalis Euroopa Nõukogu inimkaubanduse konventsiooni, ratifitseerides selle. Kumbki neist dokumentidest ei ole ainult formaalseks täitmiseks, need mõlemad kohustavad riike võitlema vägivaldaga laiemalt ja kohandama ka oma seadusi.

Nüüd aga põhiteema, vägivalda ennetamise strateegia sisu juurde. Strateegia eesmärk on, et aastaks 2020 peab vägivald Eestis olema vähenenud ja seda eelkõige viies valdkonnas: lastevaheline vägivald, laste väärkohtlemine, perevägivald, seksuaalvägivald ja inimkaubandus. Eesmärgi täitmist hindame eelkõige vägivalda ohvriks langemise juhtumite arvu ja vägivalda tolereerimise alusel. Sama olulised on aga ka teadlikkus abi saamise võimalustest, toetavate teenuste hea kvaliteet, ohvrisõbralik

vägivaldajuhtumite menetlemine ning vägivaldlatsete retsidiivsuse vähendamine. Kõike seda mõõdame regulaarselt, et hinnata strateegia tulemuslikkust.

Kuigi enamik Eesti inimesi taunib vägivalda kasutamist lähisuhetes, arvab endiselt kümnendik meist, et mõnikord on see paratamatu. Eriti torkab selline suhtumine silma noorte ja mitte-eestlastest meeste seas. Veelgi enam, veidi üle viiendiku inimestest leiab, et perevägivald on pere siseasi, kuhu kõrvalised isikud ei peaks sekkuma. See näitab, et meil on veel palju teha, et muuta inimeste hoiakuid ja üldist mõttemalli. Seda saab teha ainult teemat aktiivselt ja regulaarselt pildil hoides, kampaaniate ning muude teavitussürituste ja koolituste abil.

Senisest enam tuleb tähelepanu pöörata lastele ja noortele, kes on peale kasvanud põlvkond ning kelle hoiakuid ja käitumist on võimalik suurema tõenäosusega muuta. Lastevahelise vägivalda puhul on üks enim kõneainet pakkunud valdkond koolivägivald. Eri uuringute andmetel on koolikiusamise ohvriks langenud iga neljas kuni viies koolilaps. On märke, mis viitavad kiusamise edasikandumisele küberruumi. Samuti on kinnitust leidnud fakt, et mida kehvemad on lapse sotsiaalsed oskused, seda rohkem on tal lahkkelisid nii sõprade kui ka vanematega, ning mida kehvemad on suhted vanematega, seda suurem on tõenäosus panna toime õigusrikkumisi ja sattuda ise ohvriks. Kuigi paljud vägivaldavorimid, näiteks koolikiusamine ja kohtinguvägivald, on seotud õpilaste suhetega nii kooliterriitoriumil kui ka mujal, suuname tähelepanu kooli kaudu korraldatud ennetustegevusele.

Laste väärkohtlemine toimub ennekõike kodus või laiendatud pereringis. Kahjuks on teinekord tegu ka seksuaalse väärkohtlemisega. 2014. aastal registreeritud alaealise kannatanuga kontaktsetes seksuaalkuritegudes oli ligi pooltel juhtudel teo arvatav toimepanija lapse pereliige, ligi kolmandikul juhtudel muu tuttav. Politseisse jõudnud juhtumite puhul oli ohver keskmiselt 10-aastane ja sageli oli selleks ajaks väärkohtlemine segamatult kestnud aastaid. Et lapsi kõige paremal viisil kaitsta ja nende väärkohtlemine välistada, on vaja avada vastutustundlike täiskasvanute silmad. Avama peab nende inimeste silmad, kes ei teadvusta, et nende roll on last aidata ja et seda saavad nad teha, kui nad last märkavad ja ära kuula-

vad. Koputama peab nende inimeste südame-tunnistusele, kes on väärkohtlemisest teadlikud, kuid ei julge ega oska sekkuda. Ootamata järgmisi õdvastavaid tegusid, tuleb pakkuda ravi, nõustamist ning rehabilitatsiooni neile, kes võivad olla võimalikud väärkohtlejad.

Inimkaubandusegi vallas on päevavalgele tulnud enamjaolt naiste seksuaalse ärakasutamise juhtumid, kuid aina enam julgetakse rääkida ka tööalasest ärakasutamisest. Et selliseid juhtumeid ära hoida ja neile õigel ajal reageerida, tuleb alustada laste ja noorte harimisega, kuidas end kaitsta. Näeme suurt kasu ka ettevõtete kaasamisest. Inimkaubandus kuriteona on kehtinud varsti ligi kolm aastat. Samas on see teema kahjuks veel ikkagi veidi võõras nii tavakodanikele ehk potentsiaalsetele ohvritele kui ka nende tuvastajatele ehk menetlejatele ja abiorganisatsioonidele.

Vägivalla vähendamiseks plaanime muutusi saavutada nelja suurema tegevusloki kaudu: hoiakute muutmine ja inimeste harimine, ohvrite kaitsmine, vägivaldajuhtumite lahendamine ja vägivaldsete teatud viisil kohtlemine. Esiteks, soovime muuta inimeste teadmisi vägivaldast ja kujundada üldisi hoiakuid selles vallas. Arusaam, et vägivald ei ole meie ühiskonnas aktsepteeritud, peab jõudma igäheni. Nii üldsuse kui ka kitsamate sihtrühmadeni peab jõudma teadmine vägivald olemusest ja selle pikaajalisest halvast mõjust. Ka tuleb jagada praktilist infot, kuidas ennast või oma lähedasi vägivald eest kaitsta ja kuhu abi saamiseks pöörduda. Laste riskikäitumise ennetamiseks tuleb arendada laste sotsiaalseid oskusi, nii et nad oskaksid konflikte lahendada ilma vägivaldta. Tuleb järjekindlalt tegeleda laste e-turvalisuse teemaga, et kaitsta neid netiohtude, sh küberkiusamise ja muu vägivald eest. Koolides tuleb riigi raha toel ellu viia kiusamisvastaseid ja teisi tõenduspõhise vägivald ennetamise programme, mille tulemustes võime juba ette kindlad olla. Teiste sõnadega tuleb eelistada mujal tulemusi näidanud programme. Vägivald märkamise seisukohast on vaja eraldi tähelepanu pöörata spetsialistidele lasteaias, koolis ja tervishoiusüsteemis, samuti erivajadustega laste asutustes.

Teiseks on strateegia keskmes läbivalt ohvrikeskne lähenemine – ohvrite turvalisus ning abistamine. Et tagada ohvrite turvalisus ja vältida edasisi kannatusi, tuleb ohvreid iga-

külgselt toetada nii sotsiaal-, tervishoiu kui ka õigussüsteemis. Nagu ühiskonnas tervikuna, mängib ka ohvritele teenuste ja muu toe osutamisel suurt rolli suhtumine ohvrise ja vägivalda. Levinud on suhtumine, et vägivald ohvritest naised on ka ise vägivald süüdi. Sellise suhtumisega tuleb jõuliselt võidelda, sest see vähendab ohvrite julgust vägivaldast rääkida ja abi otsida. Toonitan, et ohver ei saa kunagi olla tema vastu sooritatud kuriteos ise süüdi.

Tõhusaks ohvrite abistamiseks on oluline üheselt mõistetav teenustesüsteem – peab olema teada, kes, kus ja millist teenust vägivald ohvritele osutab. Selleks on tähtis korrastada riiklikku ohvriabi, tervishoiuasutuste, omavalitsuste ja vabaihenduste teenuste süsteemi. Samuti peame looma seni puudu olevad teenused, näiteks seksuaalvägivald ohvrite spetsiaalse abistamise. Peame tagama naiste tugikeskuste jätkusuutliku rahastamise ning süsteemi paindlikkuse ja teenuste mobiilsuse. Parandada tuleb abi saamise võimalustest teavitamist. Hiljutine uuring näitas, et 15% küsitletud Eesti naistest ei ole kuulnud ühestki vägivald ohvritele abi osutavast organisatsioonist. Need, kes olid kursis, teadsid enamasti naiste varjupaiku, märksa vähem ohvriabi ja naiste tugitelefoni. Puudub korralik ülevaade sellest, kas praegu pakutavad teenused vastavad ohvrite tegelikele vajadustele. Sellest tulevalt uurime järgmistel aastatel muu hulgas seda, kuidas parandada ohvrite abistamist. Oluliseks pean, et oleks tagatud kaitse uute üsna hiljuti ilmnunud vägivaldavormide eest, nagu jälitamine või ahistamine moodsa tehnika abil. Juba järgmisel aastal loodame Riigikogu koosseisu ees seista karistusseadustiku muudatustega, et tagada ohvrile tõhusam kaitse ahistamise ja jälitamise eest.

Kolmandaks, vägivaldajuhtumite edukas lahendamine eeldab sageli eri asutuste omavahelist koostööd ja ühist reageerimist vägivaldalle. Justiitsministeerium alustas eelmisel aastal koostöös sotsiaal- ja siseministeeriumiga ning politsei, ohvriabi ja naiste tugikeskustega maakondlike perevägivaldavõrgustike loomist. Sel aastal jätkab tööd uue võrgustiku kallal Sotsiaalkindlustusamet ning aasta lõpuks on sellised initsiatiivgrupid loodud ja koolitatud igas maakonnas. Väga raskete juhtumite jaoks töötab Siseministeerium välja eraldi juhtumi-

põhist võrgustiku töömudelit. Seega peaks tulevikus oluliselt vähenema võimalus, et mõni keeruline vägivallajuhtum jääb eri asutuste vaateväljast eemale ja ohver ei saa mingit abi.

Neljandaks, tegelda tuleb ka teise osapoole ehk vägivallatsete hoiakute ja käitumis- mustritega. Vägivallatsete kohtlemisel tuleb arvestada, et ei ole ühte lahendust, mis töötab kõikide puhul. Kasutusele tuleb võtta programmid, nõustamine ja muul viisil sekkumine, ja seda nii vanglasüsteemis kui ka väljaspool vanglat. Strateegia koostamise protsess näitas selgelt, et meil tuleb ühiselt läbi vaielda, kust jookseb piir mõistliku karistuse ja vajaliku ravi või muu sekkumise vahel. Eesmärk on aga kõigi valikute puhul sama, nimelt vägivallaringi peatamine. Vägivallatsete hoiakute muutmisega paralleelselt peame muutma ühiskonnas spetsialistide hoiakuid karistuse ja selle alternatiivide suhtes.

Viimasena peatun lühidalt veel paaril tegevusel, mis lähiajal toovad kaasa suuri muutusi. Ilmselt mõjutab lähiajal meid kõige enam ohvrite direktiivi ülevõtmine, mis toob muudatusi tööpraktikas nii sise-, justiits- kui ka sotsiaalministeeriumi haldusalas. Samuti on hoo sisse saanud alaealiste õigusrikkujate kohtlemise süsteemi korrastamine, millele on pannud suuri lootusi nii justiits-, sotsiaal-, sise- kui ka haridus- ja teadusministeerium. Paar sõna strateegia koostamisest ja edasistest plaanidest. Ma arvan, et see kava on hea näide sellest, kuidas vältida kabinetivaikuses sündinud otsuseid ja edukalt kaasata inimesi eri elualadelt – neid, kes vägivalla ohvreid abistavad, vägivallakuritegusid uurivad või kes tegelevad vägivallatsetega. Kaasamõtlejaid oli eri valdkondadest üle 40 ja nende antud panus oli suur ja väga asjakohane. Tõstan siinkohal esile, et strateegia elluviimise kavandatud kogumaksumus aastatel 2015–2020 on ligi 14 miljonit eurot. Usun, et saame hea tulemuse suhteliselt vähesete kulutustega.

Pelgalt strateegia heakskiitmisega ei saa muidugi tööd tehtuks pidada. Vastupidi, töö alles algab. Koostatud on strateegia rakendusplaan aastateks 2015–2018, kuid igal aastal täiendatakse seda ühe aasta võrra. Ekspertide ja praktikute kaasamiseks on loodud valdkondlikud võrgustikud. Nende raames kohtutakse vähemalt kaks-kolm korda aastas, et arutada valdkonnas toimuvat ja lahendust nõudvaid

küsimusi. Muuseas, kõik, kes tunnevad huvi võrgustikuga liitumise vastu, saavad sellega liituda ja on oodatud. Võrgustikuga saate liituda ka teie, lugupeetud Riigikogu liikmed.

Täna südamest kõiki vabauhendusi ja ametnikke, kes on strateegia valmimisele kaasa aidanud! Selle protsessi käigus on olnud nii kaasakiskuvaid arutelusid kui ka tõsisid vaidlusi, mille lõpptulemusena saadi valmis strateegia, mida ma täna teile kindla tundega esitlen. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Teile on ka küsimus. Palun, Kristen Michal!

Kristen Michal

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Tunnustan taas justiitsministrit ja ministeeriumi tõsise töö eest ja küsin, äkki te seletate paari sõnaga lähiaastate tulevikku, kui teil on ülevaade olemas. Selle programmi maksumus on, nagu te mainisite, 14 miljonit. Millised on täpsemad plaanid naisteorganisatsioonide ehk kolmanda sektori pikaajalisema rahastamise tagamiseks? Need organisatsioonid on teadaolevalt riigile head partnerid. Eelarveläbirääkimistelt me mäletame, et tugikeskuste rahastamine oli ühel hetkel natukene küsimärgi all. Nüüdseks on see probleem küll lahendatud, aga mis on tulevikuplaanid? Lihtsalt võib-olla mõni sõna ülevaate saamiseks.

Andres Anvelt

Jah, see on tegelikult üks olulisimaid kulusi, mida riigieelarvest vägivalla ennetamise strateegia elluviimiseks vaja on. Esiteks peab just naiste kriisikeskuste riigieelarveline rahastamine keskustele endile väga selgelt prognoositav olema. Siamaani on väga paljud naiste kriisikeskuste tegevused olnud projektipõhised ja kindlasti need ka jätkuvad. Väga palju on meid aidanud Norra riik. Justiitsministeeriumil ja meie partneritel on nende teenuste hinnad teada. Me peame olema võimelised vägivallanäitajatele näkku vaadates prognoosima, kui palju võib järgmisel aastal olla inimesi, keda naiste kriisikeskused ja muud varjupaigad peavad aitama. Tuleb arvestada, et mida rohkem me vägivallaprobleemi ühiskonnas tuvastame, seda rohkem on ohvreid, keda aidata tuleb. Mitte selle pärast, et neid ohvreid reaalses elus

juurde tekib, lihtsalt need inimesed tulevad oma murega abi otsima.

Teine oluline eesmärk on abiliinide jätkusuutlikkuse tagamine. Näiteks seesama naiste tugikeskuse telefon 1492 ja ohvriabi tugiliin, kuhu helistades inimesed saavad sisuliselt 24/7 oma mure ära rääkida ja kuulda esimest julgustavat nõuannet, et tuleb ikkagi pöörduda politseisse ja üldse midagi ette võtta.

Kui me vaatame otsa nii sellele vägivalda ennetamise strateegiale kui ka Istanbuli konventsiooniga seotud rakendusaktidele, siis arvestades seda, et naisohvrite osakaal on meie ühiskonnas muret tekitavalt suur, tuleb nende suuniste elluviimisel eelarveliste eraldiste eesmärgiks seada naiste varjupaikade ja abiliinide katkematu funktsioneerimine. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, justiitsminister Andres Anvelt! Palun kaasettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure!

Neeme Suur

Proua istungi juhataja! Head kolleegid! Justiitsministri nii põhjaliku ülevaate järel ma sisu tutvustades hiilata ei püüa. Ma teen seda, mis on sotsiaalkomisjoni esindaja roll, ehk tutvustan komisjonis toimunud arutelu. Komisjonis toimus arutelu teisipäeval, 17. veebruaril. Meile olid tulnud vägivalda ennetamise strateegiat tutvustama justiitsminister Andres Anvelt, ministri nõunik Andri Maimets, kriminaalpoliitika osakonna analüüsitalituse juhataja Jako Salla ja sama osakonna nõunik Kaire Tamm. Minister tegi ülevaate strateegiast. Saime teada, et strateegia käsitleb lastevahelist vägivalda, laste väärkohtlemist, perevägivalda, sh naistevastast vägivalda, lähisuhtevägivalda, seksuaalvägivalda ja inimkaubandust. Pakutakse välja meetmeid vägivalda ennetuseks, ohvrite kaitseks ja vägivalda tagajärgedega tegelemiseks. Märgiti, et strateegia väljatöötamisele on kaasatud eri ministriumid, teadusasutused, kohalike omavalitsuste esindusorganisatsioonid ja vabaaühenduste esindajad.

Justiitsministeeriumi esindajad vastasid ka komisjoni liikmete täpsustavatele küsimustele. Meie arutelu põhifookuses oli naistevastase vägivalda alane positsioon kõnealusel dokumendis. Saime päris põhjaliku ülevaate ja

vastuse oma küsimusele, mil määral dokument kajastab võitlust naistevastase vägivalda vastu. Meile selgitati, et tegelikult on naistevastane vägivald üks kõige levinumaid vägivalda liike, mida tuleb ette perevägivalda, lähisuhtevägivalda, seksuaalvägivalda ja inimkaubanduse raames. Sellest tulenevalt on suur osa strateegia meetmeid ja ka hindamiskriteeriume seotud just võitlusega naistevastase vägivalda vastu.

Puudutasime ka lastevastase vägivaldaga seotud teemasid, rääkisime suhetest korrakaitseorganite ja elanikkonna vahel ehk siis sellest, kui tihti jäetakse vägivaldajuhtumitest teavitamata, kuidas suurendada usaldust riiklike organite, abistruktuuride ja kohalike omavalitsuste vastu ning suurendada teavitamisettevõtmete arvu.

Veel puudutasime sellist teemat nagu lepitusmenetlus. Nagu komisjoni istungil tõdeti, on meil lepitusmenetlus kujunenud just perevägivaldakeskseks, aga nii see ei peaks olema. Perevägivalda puhul on lepitusmenetlus teatud mõttes problemaatiline ning lepitusmenetlus peaks silmas pidama eelkõige neid valdkondi, mis on seotud noorte ja laste omavahelise vägivaldaga. Selles vallas on lepitusmenetlusel veel palju arenguruumi, on veel palju võimalusi vägivalda vähendada.

Lõpuks puudutasime ka strateegia elluviimise kohti. Suur osa strateegia suunistest viiakse ellu kohalikul tasemel, kohalike omavalitsustega koostöös. Tundsime huvi, kas sellest 14 miljonist eurost on mingi osa arvestatud kuludena kohalike omavalitsuste eelarvetest, ja saime teada, et see nii ei ole. Kõnealusel summa, 14 miljonit eurot, on otseselt riigi panus valdkonna arendamisse, kohalike omavalitsustelt oodatakse eelkõige, et nad teeksid edaspidigi hästi neid toiminguid, mida nad ka praegu teevad. Kohalike omavalitsuste ametnike ja partnereid koolitatakse, nendega koos tehakse kampaaniaid, neile suunatakse teavitusprogramme. Nii et kohalike omavalitsuste töö saab kindlasti minna tõhusamaks, kuid ei eeldata, et nad kulutaksid sellele oluliselt suuremaid eelarvesummasid.

Otseseid ettepanekuid strateegia täiendamiseks komisjon ei teinud. 10. veebruaril olid juba vastu võetud menetlusotsused: viia strateegia arutelu Riigikogu täiskogu istungil läbi tänasel päeval. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Meie 34. päevakorrapunkti arutelu on ammendunud. Võtsime selle strateegia teadmiseks.

35. "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015". 2014. aasta täitmise aruanne

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmisena kuulame ära "Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015" 2014. aasta täitmise aruande. Ettekandeks palun kõnetooli siseminister Hanno Pevkuri! Infoks nii palju, et siseministri ettekanne kestab kuni 30 minutit, iga Riigikogu liige saab talle esitada ühe suulise küsimuse ja järgnevad läbirääkimised. Palun, härra minister!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Ma püüan teha oluliselt lühemalt kui 30 minutit, mis ei tähenda seda, et turvalisuspoliitikast ei võiks pikalt rääkida, aga kontsentreeritud kokkuvõtte eelmisest aastast on kindlasti mõistlik.

Kui vaadata arvudele otsa, siis 89% Eesti elanikest peab Eestit turvaliseks paigaks. See on Euroopa keskmine tase ja paigutab meid arenenud riikide hulka. Endiselt on väga suur ka usaldus korrakaitseasutuste vastu. Kolm kõige enam usaldatavat riigiasutust Eestis on Päästeamet, kelle kohta 96% vastanutest ütles, et usaldame, Häirekeskus – 88% – ning Politsei- ja Piirivalveamet 86%-ga.

Nüüd aga turvalisuspoliitika põhisuundade juurde. Seitse aastat tagasi pandi paika turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015, mida täites on eesmärk olnud muuta Eesti kõigi meie elanike jaoks turvalisemaks paigaks. Järgnevalt püüangi anda väga kontsentreeritud ülevaate sellest, mida möödunud aastal turvalisuse suurendamiseks tehti.

Alustame korrakaitsevaldkonnast. Selles valdkonnas on ilmselt Eesti inimesi kõige enam puudutav ja üldse kõige olulisem teema politseis läbiviidud reform, mille muudatused eelmise aasta 1. oktoobril jõustusid. Muudatuste keskne eesmärk oli piirkondlike kons-

taablite ja kohalike politseijuhtide töö ülevaatamine. Selle ülevaatamise tulemusel on võimalik politseiteenuste osutamisel väga palju rohkem otsustada maakonna tasandil kohapeal, arvestades piirkonna eripärasid ja kogukonna vajadusi.

Teine väga oluline muudatus eelmisel aastal oli, et jõustus uus korrakaitseasutus, mis laiendab tunduvalt avaliku korra mõistet ja paneb vastutuse avaliku korra tagamise eest meile kõigile. Kui tavaarusaama kohaselt piirdub avalik kord sellega, et täidetakse nõuet avalikus kohas viisakalt käituda, siis uus korrakaitseasutus käsitleb avalikku korda hoopis laiemalt. See puudutab kõiki elusfääre ning individuaalseid ja kollektiivseid õigushüvesid. Ma väga loodan, et kuigi korrakaitseasutusse on juba tehtud esimesed muudatused, annab selle rakendamise periood meile kindluse, et tegemist oli õige ja vajaliku õiguskorra muutmisega.

Siseministeriumis töötati eelmisel aastal välja ka abipolitseiniku seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis oli Riigikogus kolmandal lugemisel täna. Selle seadusmuudatusega lihtsustatakse abipolitseinikuks saamist ja abipolitseinike kaasamist ennetustöösse. See annab igapäevase võimaluse vabatahtlikult Eesti turvalisuse heaks panustada, sest abipolitseinik ei pea ilmtingimata tänaval patrullima, väga oluline roll on tal ka ennetustöös.

Teiseks räägin sisejulgeolekust. Ukraina konflikt on toonud kaasa muutusi ka Eesti siseturvalisuse valdkonnas. Möödunud aastal täiustati koostöös teiste ministeriumidega kriisi lahendamise mudeleid ja töötati selle nimel, et Eesti vastupanuvõime üha paraneks. Eelmisel aastal toimus mitu kriisiõppust ja ka sellel aastal on plaanis neid korraldada. Samuti vaadati üle hädaolukorra lahendamise plaane ja kohendati neid, kus vaja. Aga loomulikult on seegi töö jätkuv ja tänavu on plaanis uus hädaolukorra seadus parlamendi lauale tuua. Möödunud aastal võeti teatavasti vastu laiapindse riigikaitse põhimõtted, mis panevad lisaks sõjalisele tegevusele paika ka sisejulgeoleku ja teiste valdkondade koordineerimise, näiteks tervishoiu, majanduse ja riigikaitse koostööplaanid ning investeeringud.

Kolmandaks räägin põgusalt rändest ja kodakondsusest. Tänu jõustuvatele välismaalaste seaduse muudatustele võivad välismaala-

sed töötada samaaegselt mitme tööandja juures ja pärast elamisloa lõppemist võivad nad veel kolm kuud Eestis olla ja uuel alusel elamisluba taotleda. Eestis kõrgkooli lõpetanud välis- tudengitele, teadlastele ja õppejõududele keh- testatud üleminekuperiood on veel pikem, täpsemalt pool aastat. Meil oli võimalus välja töötada ka uussisserändajatele mõeldud koha- nemisprogramm, mis aitab nendel inimestel Eesti ühiskonda ja igapäevaellu paremini sulanduda. Valmis said kodakondsuse seaduse muudatused, mis muudavad kodakondsuse saamise alates tulevast aastast paindlikumaks. Näiteks saavad tuleva aasta algusest määratle- mata kodakondsusega vanemate lapsed natura- lisatsiooni korras Eesti kodakondsuse alates sünnihetkest. Samuti on kodakondsuse saami- se tingimused üle 65-aastaste taotlejate puhul leebemad.

Möödunud aasta lõpul hakkasime mäle- tatavasti esimese riigina maailmas välja andma digitaalset isikutunnistusi välismaalastele. Võib öelda, et projekt on päris kenasti käima läinud. Möödunud nädala seisuga on digitaal- set isikutunnistust taotlenud juba 840 inimest. Me oleme jõudnud välja anda 690 dokumenti. Taotlusi on muuseas laekunud 60 riigist: kõige rohkem loomulikult Soomest, täpsemalt 302 eelmise nädala seisuga, Venemaalt 137, Lätist 49. Aga näitena, kust on digitaalset isikutun- nistust taotletud, olgu toodud ka Uus-Mere- maa, Jaapan ja Mehhiko.

Mõni sõna piirivalvest. Loomulikult on selles valdkonnas eelmise aasta märksõnaks piiri korrastamine. Piiripoliitika nii eelmise aas- ta kui ka järgmiste aastate prioriteet on vaiel- damatult Eesti-Vene kontrolljoone maismaaosa korrastamine ja väljaehitamine. Tasub meenu- tada, et Eesti valvab Schengeni välispiiri üle 1100 kilomeetri ulatuses. Sellest ligi 340 kilomeetrit on maismaapiiri. Kui vaadata, kui kaugele me oma töödega oleme jõudnud, siis praeguseks on ligi pool kagupiirkonna 135 kilomeetrist puhastatud ja me liigume tänu Riigimetsa Majandamise Keskusele päris kenasti edasi. Mul on väga hea meel, et praeguseks on olemas ka väga selge nägemus, kuidas me tulevikus piiri valvame. Aga sellest loomuli- kult täpsemalt juba edaspidi. Oluline siinjuures on see, et piirivalve on üks Siseministeeriumi tänavusi ja kindlasti ka järgmiste aastate põhi- lisi prioriteete.

Veidi ka päästevaldkonnast. Päästevaldkon- na töö põhisuund eelmisel aastal oli suund ennetusele. Vastu sai võetud Päästeameti uus strateegia, mille kohaselt peaksime tegema kõik selleks, et jõuda Põhjamaade tasemele ka õnnetussurmade poolest. Aga oluline on rõhu panemine just ennetusele. Ennetusele on üles ehitatud ka uus siseturvalisuse arengukava, millest me siin juba varsti hakkame rääkima.

Kui vaadata, kui paljud eelmisel aastal tules oma elu jätsid, siis neid oli 54. Kui uurida selle põhjusi, siis 19 juhtu 54-st olid seotud hooletu suitsetamisega, 11 puhul oli põhjus lahtise tule hooletu kasutamine. 60%-l hukkunutest, kes tulekahjus oma elu jätsid, puudus kodus suitsu- andur. Ennetuse seisukohalt on väga oluline, et Päästeamet jätkab alustatud tegevusi. Mis puutub eelmisel aastal teoks tehtud tuleohutus- järelevalvesse, siis kõik päästekomandod hak- kasid tegema kodukülastusi. Kokku käidi 8500 kodus, kus kontrolliti küttekehi ja suitsuanduri olemasolu, ka anti inimestele vajaduse korral nõu, kuidas oma kodu tuleohutumaks muuta. Kui juurde lisada tuleohutusjärelevalve korras tehtud kontrollid, siis on Eestis üle vaadatud rohkem kui 10 000 kodu, mis loodetavasti on nüüd oluliselt tuleohutumad. Selle aasta ees- märgiks on seatud 15 000 kodu külastamine.

Mitu olulist sammu sai tehtud selles suunas, et abi jõuaks hädasolijateni kiiremini. Eesti on üks väheseid riike Euroopas, kes on toonud Häirekeskuse ja operatiivteenistujad ühe katu- se alla ja seda sõna otseses mõttes. Loomuli- kult on see ette võetud selleks, et pakkuda paremat teenust. Näiteks valmisid Häirekes- kuse ja Päästeameti ühishoone Tartus Anne- linnas ja Tallinnas Lasnamäel. Häirekeskus võttis eelmisel aastal kasutusele geoinfosüsteemi GIS-112, mis on kindlasti väga oluline abivahend, et varasemast kiiremini tuvastada helistaja asukoht ning saata kohale kõige lähem või kiirem abiandja. See kõik oli eeldu- seks juba selle aasta alguseks plaanitud ülemi- nekuks ühisele hädaabinumbrile 112. Alates eelmisest nädalast see toimibki ja inimesed võivad vana numbri 110, millele sai helistada, kui oli vaja politsei abi, ära unustada. Igasu- gust abi, nii politseid, päästjaid kui ka kiirabi saab nüüdsest kutsuda ühel hädaabinumbril 112. Aga loomulikult me anname kõikidele inimestele kindluse, et number 110 jääb töösse. Kui keegi peaks sinna helistama, siis kõne

suunatakse automaatselt 112 peale. Kuid inimestel, nagu ma ütlesin, on oluline meeles pidada number 112.

Lõpetuseks räägin natukene ka inimestest ja varadest siseturvalisuse valdkonnas. Suuri investeeringuid oli eelmisel aastal päris palju, kinnisvara vallas näiteks kokku 17,1 miljonit eurot. Nagu ma juba mainisin, valmisid Päästeameti ja Häirekeskuse ühishoone Tallinnas Lasnamäel ja Tartus Annelinnas, samuti sai valmis politseijaoskonna hoone Keilas. Ühishoonetest on kohe-kohe valmimas majad Vormsi saarel ja Võrus, samuti päästehoone Hädameestel. Käimas on leidude ja asitõendite hoiukoha ehitus Narvas ja Paide arestimaja ning Piusa kordoni renoveerimine. Jätkub Narva piiripunkti rekonstrueerimine.

Jätkasime ka siseturvalisuse sõidukipargi uuendamist. Siseturvalisuse maismaasõidukite keskmine vanus vähenes aastaga 4,1% ja nüüd on sõiduki keskmine vanus 7,4 aastat. Siinkohal tasub rõhutada, et väga oluline investeering oli Päästeametile kuue uue redelauto hankimine, mis läksid maksma 3,3 miljonit eurot ja mis jõuavad päästjate kasutusse sel aastal.

Kui vaadata palganumbreid, siis näeme, et põhirõhk oli madalama palgaga operatiivtöötajate palkade tõstmisel. Olulised palgatõusud olid võimalikud tänu sellele, et ka riigieelarvest eraldati siseturvalisuse palgafondidesse lisaraha ennaktempo. Ma tahan ka väga tänada Politsei- ja Piirivalveametit, kes oma struktuuri korrastades suunas ressursi just nimelt eelkõige inimesi abistavate politseinike palgatõusuks. Praegu saame rääkida, et politseis on miinimumpalk tõusnud 750 eurolt 975 eurole ja seda nii politsei- kui ka piirivalveteenistuses.

Seitse aastat tagasi vastu võetud turvalisuspoliitika põhisuundade dokument pani paika tegevused selle aasta lõpuni. Möödunud aastal töötasime paljusid partnereid ja organisatsioon kaasates välja uue siseturvalisuse arengukava, mis koondab siseturvalisuse poliitika kujundamise ja elluviimisega seotud teemad ühe katuse alla. Arengukava eesmärk on muu hulgas ellu viia praeguse turvalisuspoliitika põhisuundade põhimõtteid. Uut arengukava on mul võimalus teile tutvustada juba õige pea siitsamast puldist.

Selline oli ülevaade turvalisuspoliitika elluviimisest eelmisel aastal. Täpsemat ülevaadet on teil võimalik lugeda raamatust "Eesti

turvalisuspoliitikast", mis on juba teie laudadele jõudnud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud minister! Ida-Virumaal on päris palju ettevõtteid, kus käivad protsessid, mis on seotud keemiatööstusega. Ma tahan küsida, kuidas te hindate ühelt poolt meie päästjate ettevalmistust ja teiselt poolt nende varustust.

Hanno Pevkur

Põhiosas suunaksin tähelepanu nendele ettevõtetele endile – ennetus on alati kordades odavam kui tagajärgedega tegelemine ehk kui me räägime suurtest ettevõtetest, seejuures mitte ainult keemiatööstusettevõtetest, vaid ka mäetööstusettevõtetest Ida-Virumaal, siis väga suurt tähelepanu on vaja pöörata just nimelt ettevõtetes endis tööohutusele. Me teame, et Tööinspeksioon on alustanud põhjalikumalt kontrolli ka Eesti Energias tööohutusnõuete täitmise üle. Ma väga loodan, et kõik ettevõtted, kes Ida-Virumaal kas keemiatööstuses või mäetööstuses toimetavad, mõtleavad selle peale väga tõsiselt. Mul on väga hea meel, et osa keemiatööstusettevõtetest on panustanud oma päästevõimekusse. Kui vaadata riigiteenistusi, siis Päästeameti kutseliste komandode keemiatõrjearustus on aasta-aastalt paranenud ja praegu võib keemiareostustõrje võimekuse heaks hinnata. Ma ei ütle väga heaks, ma ütlen heaks. Kindlasti saab seda olukorda parandada. Aga esimeses järjekorras pöörame Päästeameti selle aasta investeeringuid planeerides tähelepanu uute autode soetamisele. Uusi autosid on kavas tänava päästesse soetada ligi 80, neist pooled on põhiautod ja ülejäänud pool jaguneb paakautodeks, konteineriautodeks ja sellisteks universaalseteks autodeks, mida on võimalik kasutada nii paakautona kui konteineriautona.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei ava-

ta. Täname 35. päevakorrapunkt on käsitletud ja info teadmiseks võetud.

36. Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020 arutelu

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmiseks on päevakorras kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020 arutelu. Ma palun taas ettekandeks kõnetooli siseminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! 2002. aastal kiideti siinsamas saalis heaks Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsioon, millest lähtuvalt on Vabariigi Valitsus omakorda kinnitanud raamdokumentidena kodanikuühiskonna arengukavasid, mis puudutavad konkreetseid ajaperioode. Praegu teie ees olev kodanikuühiskonna arengukava eelnõu puudutab aastaid 2015–2020. Vabariigi Valitsus esitas selle jaanuarikuus aruteluks Riigikogule ning ma olen väga tänulik põhiseaduskomisjonile, kes tegi mitmeid märkusi, mis praeguseks on ka juba teksti sisse viidud. Nendel märkustel peatub loodetavasti pikemalt komisjoni esimees. Pärast tänast arutelu siin Riigikogu täiskogus läheb arengukava eelnõu kinnitamiseks Vabariigi Valitsuse istungil.

Arengukava sündis suure hulga vabaihenduste, riigiasutuste, ekspertide ja teiste asjast huvitatute koostöös. Kokku osales eelmise aasta jooksul toimunud aruteludel umbes 300 inimest ja organisatsiooni. Nii ongi arengukava omamoodi kokkulepe vabaihendustega, mida valitsus plaanib teha selleks, et kodanikuühiskonna arengule kaasa aidata. Valminud kava ei paku küll kõiki kodanikuühiskonna arenguks vajalikke lahendusi, aga me jõudsime võimalusi arvestades siiski mõistlikule kompromissile, millised tegevused on olulised, et kujundada Eestis kaasavam ühiskond.

Eesti kodanikuühiskonna kohta võib üldisatult öelda, et see on tugevalt arenenud. See on iseloomulik ka teistele Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele. Muude riikidega võrreldes võib aga esile tuua just head koostööd ja seadusandlikku keskkonda. Samamoodi on meil tugev tugisüsteem ning positiivne meedia-kajastus. Kuid edaspidigi on vaja pöörata suurt rõhku sellele, et kodanikuühendused oleksid

tegutsemisvõimelisemad ja majanduslikult suutlikumad. Samuti tuleb senisest enam tähelepanu pöörata kodanikuühenduste osalemisele poliitika kujundamises, nende kaasamisele, sotsiaalsele ettevõtlusele ja sotsiaalsele innovatsioonile ning kodanikuühenduste potentsiaali arendamisele avalike teenuste osutajate-na. Vähem tähtis ei ole kodanikuühenduste võimekus kaasata oma tegevuseks vajalikku ressursi, samuti nende huvide kaitse tugistruktuuri arendamine.

Võrreldes varasemate arengukavadega oleme seekord valinud selgema fookuse ning keskendunud vähematele ja konkreetsematele, kuid kõige olulisematele tegevustele. Sellest tulenevalt on uues arengukavas varasema viie prioriteetse suuna asemel kaks: esiteks osalemine ning teiseks kodanikuühenduste mõju ühiskondlike probleemide ennetamisele ja lahendamisele. Ülejäänud valdkonnad toetavad kodanikuühiskonda tugistruktuurina ehk tagavad vahendid ja eeldused selle arenguks. Arengukava üldeesmärk on tegutsemisvõimekamad kodanikuühendused ning ühiskondlikult aktiivsed elanikud.

Arengukaval on ka kolm alaeesmärki, kuid tuleb rõhutada, et kaks neist on ühtmoodi olulised, kolmas aga aitab kaasa esimese kahe saavutamisele. Olgu need kolm alaeesmärki ka ära nimetatud. Alaeesmärk nr 1 on sõnastatud järgmiselt: kodanikuühenduste poliitika kujundamises osalemine on ühiskonnas loomulik ja väärtustatud. Selle eesmärgi puhul on tähtis keskenduda sektoritevahelisele ja -ülelele koostööle, sest läbimõeldud otsuste eeldus on koostöö nii avaliku võimu ja kodanikuühiskonna kui ka kodanikuühenduste endi vahel. Samuti on oluline rõhutada, et kuigi alaeesmärgi raames ei ole kavas tegelda otseselt üksikisikutega, vaid eelkõige kodanikuühendustega, on siiski ka üksikisiku tasand hõlmatud. Ükski kodanikuühendus ei saa eksisteerida ilma nende tegevuses osalevate inimesteta. Alaeesmärk nr 2: kodanikuühenduste mõju ühiskondlike probleemide ennetamisele ja lahendamisele ning inimeste heaolu parandamisele on kasvanud sotsiaalse innovatsiooni, sotsiaalse ettevõtluse ja avalike teenuste osutamise-ga. Selle eesmärgi saavutamiseks on oluline, et kodanikuühenduste pakutavad teenused oleksid kliendikesksed, kvaliteetsed, ressursisäästlikud ning uuenduslikud. Seepä-

rast keskenduvad ka alaeasmärgi mõõdikud just nimetatud kolmele teemale. Alaeasmärgi nr 3 roll arengukavas on tagada, et Eestis oleks võimekaid kodanikuühendusi, kellel on arenemiseks ja mõjusaks tegutsemiseks piisavalt ressursse. See eesmärk toetab kahe esimese sihi saavutamist, sest mittevõimekad kodanikuühendused ei aita kaasa sünergiale, mis peab parandama Eesti inimeste elukvaliteeti.

Siinkohal toon välja kolm näidet tegevustest, mis on kodanikuühiskonna arenguks olulised ja mis järgmisel perioodil kindlasti jätkuvad. Esiteks, Kodanikuühiskonna Sihtkapitali tegevus. Kodanikuühiskonna Sihtkapital on tõestanud ennast kodanikuühiskonna tugeva rahastajana ja kinnitab kanda n-ö kompetentsikeskusena. Teiseks, maakondades toimuv kodanikuühenduste nõustamine. See on üks ettevõtmine, mis on aidanud Eesti kodanikuühiskonda tugevamaks muuta, kui need on Kesk- ja Ida-Euroopa riikides. Kolmandaks, kodanikuühiskonna tegutsemist toetava õiguskeskkonna kujundamine ning vabatahtlike ja neid kaasavate kodanikuühenduste tunnustamine.

Märkimisväärsematest tegevustest, millele keskendumist järgmistel aastatel peavad oluliseks ka kodanikuühendused, toon samuti esile kolm. Esiteks, uudsete koostöövormide ja osalusmeetodite katsetamine, et aidata kaasa läbimõeldud ja kvaliteetsete otsuste tegemisel. Teiseks, kodanikuühenduste võimekuse suurendamine, et nad saaksid ja suudaksid vajaduse korral osutada avalikke teenuseid. Me ei ütle, et kodanikuühendused peavad osutama avalikke teenuseid, ent see on üks võimalus, kuidas aidata kaasa sellele, et avalikud teenused oleksid kvaliteetsed ning vastaksid sihtrühma vajadustele. Kolmandaks, saada selgus sotsiaalse ettevõtluse termini suhtes, et aidata kaasa kodanikuühenduste soovile ise tulu teenida ning vähem sõltuda avalikust rahast.

Mis puutub arengukava elluviimisega seotud kuludesse, siis uue arengukava tegevuste elluviimine maksab sellel aastal umbes 1,6 miljonit eurot. Kodanikuühiskonna Sihtkapitali eelarve on sealhulgas 1,3 miljonit eurot. 160 000 eurot on ette nähtud aasta teiseks pooleks Kodanikuühiskonna Sihtkapitali ja maakondlike arenduskeskuste konsultantide tegevuse toetamiseks ning 130 000 eurot Sise- ja Riigikaitseministeeriumi eelarvest riigi strateegiliste

lepingupartnerite tegevuse toetuseks. Aastateks 2016–2018 on kavandatud, et arengukava tegevuste elluviimiseks planeeritav summa igal aastal kasvab, mis tähendaks seda, et kui riigieelarve võimaldab, siis suureneb arengukava rakendamise eelarve 2018. aastaks enam kui 2,1 miljonit eurot.

Rahastamise teema jätkuks toon ühe konkreetse tegevuse arengukavast, see on ühenduste rahastamise juhendmaterjali põhimõtete elluviimine. See juhend aitab kodanikuühenduste rahastajatel – nii ministriumidel, kohalikel omavalitsustel kui ka muudel rahastajatel – oma rahastamise protsessi muuta läbipaistvaks, kõigile soovijatele ligipääsetavaks ja tulemuslikuks. Eesmärk on saavutada suurem kindlustunne, et iga euro, mis kodanikuühenduste toetamiseks välja antakse, läheb tõesti selleks, milleks seda kõige enam tarvis on.

Enne kui ma lõpetan, tahan veel öelda, et mul on väga hea meel, et me saime selle aasta alguses väga pikaks ajaks sõlmitud raamlepingud oma tugipartneritega, seda nii vabatahtliku pääste valdkonnas, abipolitseinikega, Eesti Naabrivalvega, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liiduga, Eesti Kirikute Nõukoguga ja represseeritute fondiga. Selline pikaajaline tugipartnerite olemasolu annab kindluse – ühelt poolt riigile, teiselt poolt vabariiklastele ja katusorganisatsioonidele –, et nende tegevus on vajalik ja riik toetab seda just nimelt katusorganisatsioonina, et arendada neid valdkondi.

Avaldan lootust, et ka Riigikogu liikmed annavad tänase arutelu käigus tagasisidet kodanikuühiskonna arenguga seotud teemadel. Märgin, et kindlasti on kõigil Riigikogu liikmetel võimalik panustada kodanikuühiskonna arendamisse, mõeldes näiteks, kuidas on seotud erakondade ja kodanikuühenduste tegevus ning kuidas saab Riigikogu kaasa aidata sellele, et tehtud otsused oleksid läbipaistvad ning nende langetamisel oleks kaalutud kõigi asjassepuutuvate osapoolte arvamusi. Aga nagu ma juba ütlesin, täna väga põhiseaduskomisjoni, kes andis oma sisuka panuse selle arengukava teksti, mille Vabariigi Valitsus loodetavasti kas juba homme või järgmisel neljapäeval kinnitab. Minu poolt kõik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ministrile on küsimusi? Ühtegi küsimust ei ole. Aitäh, minister Hanno Pevkur! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 156 kohaselt peab Vabariigi Valitsuse esitatud tegevuskava või arengukava läbi vaadatud saama juhtivkomisjoni poolt ning see võetakse Riigikogu täiskogu päevakorda juhtivkomisjoni ettepanekul. Juhtivkomisjon, käesoleval juhul siis põhiseaduskomisjon, arutab kodanikuühiskonna arengukava aastateks 2015–2020, mille Vabariigi Valitsus kiitis heaks 22. jaanuaril sellel aastal, oma kahel istungil – esimesel korral 26. jaanuaril ja teisel korral 9. veebruaril.

Esimesel istungil pidas põhiseaduskomisjon vajalikuks teha arengukavas mõned täiendused, mis puudutasid erakondade käsitlemist arengukavas. Asi oli selles, et esialgses versioonis ei käsitletud erakondi kui kodanikuühiskonna osa. Me ei pidanud seda õigeks – see olnuks kunstlik erakondade ja kodanikuühiskonna vastandamine, kuigi erakonnad on üks kodanikuühiskonna avaldumisvormi.

Teine märkus – ja see on olulisem teema – puudutas avalikust rahast toetust saavate kodanikuühenduste andmebaasi loomist. Kuna umbes üks kolmandik kodanikuühendustest kasutab ka avalikku raha, siis oleks õige, kui oleks olemas asjakohane andmebaas, nii et selle avaliku raha kasutus oleks sama läbipaistev ja kontrollitav, nagu see on muudes avaliku elu tegevusvaldkondades.

Põhiseaduskomisjon väljendas ka kahtlust, kas lõpetav Riigikogu koosseis võiks selle arengukava heaks kiita või on õigem jätta see järgmisele koosseisule. Aga Siseminister tegi kiirkorras vajalikud täiendused ning palus arengukava uuesti põhiseaduskomisjoni päevakorda võtta ning arengukava ka heaks kiita. Sama meelt oli kodanikuühiskonda esindav mittetulundusühingute ja sihtasutuse liit, kelle juht Maris Jõgeva väljendas seda seisukohta komisjoni istungil. Siseminister leidis, et kodanikuühiskonna arengu seisukohalt on oluline, kui arengukava menetlus jõuab lõpuni praeguse Riigikogu koosseisu ajal, vastasel korral tegevuste alustamine veniks. See tooks

kaasa näiteks selle, et Sihtasutusel Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK) puuduks strateegiline alus taotlusvoorude planeerimiseks, ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks. See on oluline ka veel sellepärast, et KÜSK toetab igal aastal umbes sadat kodanikuühendust ja nende esitatud projekte.

Komisjon tõdes oma 9. veebruari istungil, et tehtud märkused on arvesse võetud, ning kuna osapooled ise soovisid asjaga edasi minna, siis peale teatud kõhklusi põhiseaduskomisjon nõustus sellega ja otsustas kava suunata täiskogu päevakorda 18. veebruariks ning ettekandjaks määrata siinkõneleja.

Ma ei pea oma ülesandeks hakata kirjeldama või kommenteerima kodanikuühiskonna olulisust demokraatlikus riigis, see kõik on põhjalikult, läbimõeldult ja hästi argumenteeritult kirjas arengukavas endas. Ütlen ainult, et üks riik on nii tugev, kui tugev, organiseeritud ja vastutusvõimeline on selle riigi kodanikkond. Soovin kogu kodanikuühiskonnale iga külget edu arengukava elluviimisel! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Läheme läbirääkimiste juurde. Palun, Maimu Berg Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

Maimu Berg

Proua eesistuja! Kallid kolleegid! See, kui suur huvi on meie kolleegidel täna kodanikuühiskonna vastu, on siin saalis selgesti näha. Kodanikuühiskond võib-olla huvitab teisi kodanikke, aga neid kodanikke, kellel on õnn kuuluda Riigikogu liikmete hulka, ei paista see eriti morjendavat. Samas on äärmiselt tore, et ikkagi leidub Riigikogus ka neid, kes väga aktiivselt selle asjaga on tegelnud – palju tänu põhiseaduskomisjonile! Ja on ka aeg väga tõsiselt kodanikuühiskonna küsimused üles võtta. Hea, et see arengukava on tehtud.

Ma ütleksin seda, et inimesed kardavad poliitikat ja tihtipeale kardavad ka osaleda kodanikuühiskonna liikumises. Nad ütlevad, et see kõik on nii keeruline, me ei saa sellest aru, need terminid, need juriidilised konksud – ei tahaks sekkuda, parem hoian eemale. Jah, muidugi on poliitikas palju keerulist, on seda, mis nõuab eriharidust, mis nõuab teadmisi, mis nõuab eruditsiooni ja mitmete asjade tundmist.

Aga poliitikas on ka väga igapäevast ja ma ütleksin isegi tavalist. Minu meelest on poliitika ka see, kui ma komberdan mööda auklikke Tallinna kesklinna tänavaid ja tunnen, et keegi on oma töö tegemata jätnud, või see, kui ma libisen jääga kaetud lompidel ja jälle tunnen sedasama, et keegi on oma töö tegemata jätnud. Tuleb tõesti teha nii, et annaksime inimestele riigi tagasi – inimesed peavad tundma, et kui nemad midagi tahavad või nemad midagi riigilt ootavad, siis riik kuulab nad ära, sest nemad on jõud selles riigis.

Eile oli Tallinna Kesklinna Halduskogu era-korraline koosolek. Halduskogu on omamoodi puhver kodanikuühiskonna ja kõrgemate organite vahel. Arutlusel oli kesklinna linnaosavanema küsimus, nimelt see, et väidetavalt on tegemist olnud korrupsiooniga, kuna kesklinna raha on läinud Valgas valimiskampaania tegemiseks. Halduskogu liikmeid oli kvoorumi võrra kohal, aga keda ei olnud, oli kesklinna linnaosavanem. Tähendab, võib vilistada halduskogu peale, võib vilistada kogu kodanikuühiskonna peale. Selle pärast on eriti hea, kui me niisuguste arengukavadega anname inimestele julgust ja kindlust. Kui nad seda kava loevad, sellega tutvuvad, KÜSK-i tegevusega ennast kurssi viivad ja saavad kindlad olla, et neid ka rahaliselt toetatakse, siis nad tunnevad, et nad tõepoolest on olemas – nad saavad sõna võtta, neil on midagi öelda ja neid kuulatakse ära.

Ma ei taha hakata siin mingit kantseliiti viljelema, seda tehakse minu meelest liigagi palju ja niisugust tavalise inimese juttu olen mina sellest puldist suhteliselt harva kuulnud. Ma katsun jääda seekord inimeseks, sest me räägime kodanikuühiskonnast, inimestest. Väga hea, et niisugune asi tuleb, et see arengukava on koostatud, et sellega on vaeva näinud inimesed, kes tõesti seda asja tunnevad. Jääb vaid oodata, et see kõik saab ka ellu viidud. On hea, et julgustatakse inimesi, kellel võib-olla seni julgus puudunud on. Selle arengukava edukuseks on tarvis, et inimesed oleksid aktiivsed, julged, targad. Nii et soovime meie inimestele kodanikuühiskonna rajamisel edu! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Head kuulajad! Austatud minister! Olen mõnda aega esindanud Riigikogu ja oma erakonna fraktsiooni SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital ehk KÜSK-i nõukogus. Olen veendunud, et see ühendus on vajalik ning töötab tegusalt. Jagan arvamust, et tänu KÜSK-i taotlusvoorudele on tajutavalt kasvanud kodanikuühenduste üleriigiliste katusorganisatsioonide ja võrgustike jätkusuutlikkus. Nad on andnud oma panuse euroliidu struktuuritoetuste tingimuste läbirääkimistesse. Oma töösse on nad tänuväärset kaasanud vabatahtlikke, suurenenud on annetuste osakaal. Toetan uue arengukava suunda liikumisel konsulteerivalt kaasamiselt osalusele ja koostööle. Seega, kaasamist hakatakse käsitama ühe tegevusplaanide elluviimise meetodina, mitte eraldi eesmärgina. KÜSK on juba tõestanud ennast kohaliku kodanikuühiskonna rahastajana, toimib ka maakondlikes arenduskeskustes kodanikuühenduste nõustamine. Mõttekas on liikuda süsteemsema, programmilisema lähenemise poole. See võimaldab saavutada paremaid tulemusi kui üksikud ettevõtmised.

Siinkohal toon teieni mõned KÜSK-i nõukogu seni viimase koosoleku teemad ja otsused. Üksmeelselt toetasime näiteks MTÜ Kodukant projekti "Maapäev", MTÜ Civitas projekti "Kodanikualgatus loob ühiskonda" ning SOS Lasteküla projekti, mille sisu on konverentsi "Aita last – mõtetest tegudeni" korraldamine. Kõiki taotlusi toetasime tuhandete eurode ulatuses. Otsustasime ka KÜSK-i tellitava vene töökeele vabariiklike tegevusvõimekuse uuringu läbiviimise hanke tehnilised tingimused ja hindamiskriteeriumid ning hindamiskomisjoni. Vaagisime sellega seoses ka KÜSK-ilt juba toetust saanud ning äsja kodanikuühiskonna uurimis- ja arenduskeskuses läbiviidud uuringu "Kodanikualgatus institutsionaliseerumine Eestis 2014" käigus kogutud andmete kasutamise võimalusi.

Nõukogu liikmed tutvusid ka heade ideede konkursi tingimuste muudatustega. Meile esitati mõte, et rohkemate suurte ja mõjusate projektide esitamiseks konkursile peaks mõne partneri kaasabil looma konkursile tulevatele ideedele n-ö tugi- või inkubatsioonisüsteemi.

Nõukogu kinnitas üksmeelselt KÜSK-i alanud aasta finantsplaan, tegevusplaan ja

tulemused, tehes vaid mõne väiksema muudatuse. Oluliseks pean ka seda, et KÜSK koostab plaani Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva tähistamiseks. Lähiajal avatakse selle ettevalmistustöö raames elluviidavate mõtete ideepank ning KÜSK-ile on tehtud ettepanek korraldada üks või kaks konkurssi, mille kaudu toetada laekunud ideede realiseerimist. Need ideed peavad muidugi sobima KÜSK-i eesmärkidega. Lisasin omalt poolt mõtte, et seoses Eesti saamisega aastal 2018 Euroopa Liidu eesistujamaaks tasub mõelda Eesti kodanikuühiskonna heade praktikate levitamisele teisteski liidu riikides.

Seega jätkub mõtteid ja tegemist ka Riigikogu uutele liikmetele, kes hakkavad parlamenti KÜSK-i nõukogus esindama. Soovin nendele inimestele juba ette jõudu ja tahtmist! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Lugupeetud Riigikogu! Võib rõõmuga tõdeda, et Eestis on vabakonna eneseteadvus, samuti arusaamine ja praktika vabakonna ning esindusdemokraatial põhineva avaliku võimu koostööst viimase mõne aasta jooksul pikkade sammudega edasi läinud. Et see areng jätkuks, on Reformierakonnal tahtmine kindlasti edasi arendada ühiskonnaõpetuse õppekava kõikides haridusastmetes, aga põhiliselt loomulikult põhikoolis ja gümnaasiumis. See tuleb rohkem siduda igapäevase elu praktikaga ja viia seda õpet ellu mitte ainult teoreetiliselt, vaid ka seminaride ning praktilise tegevuse vormis. Kindlasti tuleb läbi vaadata ühiskonnaõpetuse õpetajate ettevalmistamise õppekava ning siduda seegi paremini tänapäeva eluga Eestis, et ka see ei oleks liiga teoreetiline või formaalne. Ma olen veendunud, et need sammud, kui need saavad ükskord tehtud, arendavad Eestis esindusdemokraatia ja osalusdemokraatia koostööd pikkade sammudega edasi. Ma olen selles veendunud eeskätt sellepärast, et esimesed sammud, mis sellel teel on tehtud, on mõne lühikese aasta jooksul vabakonna aktiivsust ning vabakonna ja riigivõimu üksteisemõistmist edasi viinud kiirema tempoga, kui me

kunagi kodanikuühiskonna kontseptsiooni ette valmistades julgesime loota. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Ühtlasi tänan siseministrit ja Siseministeriumi tänase diskussiooni algatuse ja ettekande eest, samuti loomulikult põhiseaduskomisjoni, selle esimeest, liikmeid ja teenistujaid! Kodanikuühiskonna arengukava arutelu on lõppenud ja 36. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

37. Siseturvalisuse arengukava 2015–2020 arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 37. päevakorrapunkti juurde, milleks on siseturvalisuse arengukava 2015–2020 arutelu. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks siseminister Hanno Pevkur!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Mul on au alustada oma viimast esinemist XII Riigikogu koosseisu ees väga olulisel teemal.

Aseesimees Jüri Ratas

Korralisel istungil.

Hanno Pevkur

Jah, korralisel istungil. Aitäh, härra aseesimees, õige tähelepanek! Riigikogu laudadel on siseturvalisuse arengukava aastateks 2015–2020. Tuleb rõhutada, et tegemist on Vabariigi Valitsuse dokumendiga, mis meie kaasotsustusprotsessis väärrib ka parlamendi tähelepanu. Parlament saab kaasa rääkida siseturvalisuse arengu suunamisel. Möödunud aasta lõpul saime Siseministeriumis koos väga paljude partneritega valmis arengukava teksti, mille eesmärk oli ühe katuse alla koondada siseturvalisuse poliitika kujundamise ja elluviimisega seotud teemad ja panna paika eri osapoolte senisest veelgi tihedam koostöö. Annangi siinkohal lühikese ülevaate uuest arengukavast ja sellest, mida järgmise viie-kuue aasta jooksul siseturvalisuse valdkonnas plaanis teha on.

Aga alustan natuke laiemalt ja räägin turvatunde definitsioonist. Arengukava koostades oleme endale seadnud suureks eesmärgiks, et

Eesti inimesed tunneksid, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas. Selleks, et turvalisust luua, tuleb kõigepealt defineerida, mis on see turvalisus, mida me loome. Turvalisuse moodustavad ühest küljest turvatunne ehk usk ja teadmine, et riik tagab igapäevastele teatud väärtused, ja teisest küljest isiklik kogemus, kas need väärtused on ka tegelikult tagatud. Traditsiooniliselt peetakse turvatunde peamiseks komponendiks riigi julgeolekut ja kaitstust süütegude eest, aga sama olulised on usk majanduslikku ja sotsiaalsesse toimetulekusse ning usk õigluse ja vabaduse tagamisse. Näiteks inimene, kes kaotab töö, tunneb end ühiskonnas suure tõenäosusega siiski ebaturvaliselt, vaatamata sellele, et meie tänavad on valgustatud ja üldine turvatunne päris hästi tagatud.

Aga nüüd asutuste koostööst. Turvalisuse loomisel on oluline tagada eri valdkondade omavaheline põimitus ning arendada ja võimaldada seda, et oma õla paneksid turvalisuse tagamisele alla ka osapooled, kelle põhitegevus ei ole ilmingimata otseselt turvalisuse garanteerimine, kuid kes oma ülesannete raames saavad sellele kaasa aidata. Siinjuures on vajalik eri valitsemisalade, erasektori, vabakonna ja igapäevase isikliku panus.

Teine väga oluline suund uues arengukavas on just nimelt igapäevase kaasatus ja panus kogukonna turvalisuse tagamisse. Kaks kolmandiku Eesti elanikkonnast on seisukohal, et nende turvalisuse eest hoolitsemine peaks jääma politsei ja kutseliste päästjate ülesandeks. Samas näeme riikides, mille me oleme endale siseturvalisuses eeskujuks võtnud, reageeriva võimekuse kõrval üha rohkem inimeste endi rolli ja selle suurendamist turvalisuse tagamisel. See ressurss on Eestis suures osas veel kasutamata. Siin on küsimus ka valikutest. Meil ei ole alati võimalik ühiskonna ootustele vastu tulla ning politseinike ja päästjate arvu suurendada ning tehnikat juurde osta. Alati ei ole reageeriva võimekuse suurendamine tingimata ka otstarbekas, sest kui inimesed on ohtudest teadlikud ja oskavad neid vältida ning kui nad jõuavad arusaamale, et turvalisus on ka igapäevase enda asi, on suur osa kahjust võimalik ära hoida, selle asemel et tagajärgedega tegeleda.

Räägin väga konkretiseeritult ja kontsentreeritult arengukava ülesehitusest. Siseturvalisuse arengukava keskendub kaheksale olulisele teemale. Esiteks, turvalisemad kogukon-

nad. See tähendab, et riik loob koos kohalike omavalitsustega usaldusväärse ja avatud koostöömudeli, mille puhul igapäevastele mõistab oma rolli ja kohta turvalisuse tagamisel ning tagatud on sujuv koostöö riigiasutuste, kohalike omavalitsuste, ettevõtete ning vabaühenduste vahel.

Teiseks, tõhusa päästevõimekuse tagamiseks jätkatakse päästevõimekuse arendamist, muu hulgas laiendatakse ka päästekomandode abil merepäästevõimekust. Olgu siinkohal öeldud, et eelmisel aastal loodi neljas päästekomandos merepäästevõimekus ja selleks aastaks on planeeritud luua see veel neljale mereäärsele komandole.

Kolmas suur teema on kindlama ja kiirema abi korraldamine. Elanike turvatunde loomisel on väga oluline hädaabinumbri 112 kättesaadavus ja toimepidevus. Seetõttu on arengukavas endiselt kirjas töösuund, et hädaabikõnede vastuvõtmine ja abi kohalesaatmine oleks kiire ja professionaalne.

Lähiaja tegevustest on kindlasti oluline lõpetada GIS-112 projekt. Praeguseks on süsteemi ühendatud kiirabi ja päästevõimekus ning selle aasta jooksul saab loodetavasti süsteemiga ühendatud ka politseiressurss, mis tähendab seda, et igal häirekeskuse töötajal on hädaabikõne saades võimalik automaatselt näha, milline kiirabi-, pääste- või politseiüksus on sündmuskohale kõige lähemal ja keda on kõige otstarbekam appi saata. Loomulikult on tähtis ka positsioneerimine ja selle edasiarendamine, mis sõltub eelkõige mobiilioperaatorite võimekusest. Kaabeloperaatorite ehk kaabelsidevõrgu võimekus on juba piisavalt hea selleks, et tuvastada samaaegselt kõne saamisega hädasolija asukoht.

Neljandaks, kriiside ennetamine ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine. Meie eesmärk on ennetuse, valmisoleku ja toimiva koostöö abil tulla üheskoos toime ohtude ja kriisidega nii riigisisisesel kui ka rahvusvahelisel tasandil. Olgu siin ära nimetatud tänava toimuv suurõppus CONEX 2015, mis leiab aset vahetult enne Kaitseväge suurõppust "Siil 2015".

Viiendaks, sisejulgeoleku suurendamise töösuunaga seoses analüüsitakse süstemaatiliselt kõiki tegureid, mis võivad riigi julgeolekut ohustada, ning tegeldakse võimalike riskide maandamisega. See on ka plokk, kus sise-

turvalisuse arengukava sisaldab endas riigisabadusega kaitstud elementi.

Kuuendaks, tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika. Siseturvalisuse seisukohast mõjutab rände ja kodakondsuse valdkond oluliselt ühiskonna terviklikku toimimist, seetõttu on oluline käsitleda neid valdkondi terviklikult ja teadmistepõhiselt. Juhin teie tähelepanu sellele, et parlament on vastu võtnud seadusmuudatused, mis võimaldavad Eestis luua lennureisijate broneeringuinfo süsteemi. Ka liigume juba sel aastal märksa teadmistepõhisemalt edasi rändeuuringute keskuse temaatikaga.

Seitsmendaks, usaldusväärse ja turvalise identiteedihalduse osas on arengukava eesmärk luua eeldused selleks, et Eestis oleks kasutajasõbralik ja turvaline identiteedihaldussüsteem ning et me oleksime elektroonilise identiteedihalduse liider maailmas. Me võime julgelt väita, et me seda juba oleme – me anname välja digitaalset isikutunnistust ja loodetavasti juba 1. aprillist on võimalik digitaalset isikutunnistust ehk e-residentsust saada Eesti saatkondadest üle maailma. Seejuures kehtib nn ühe kontakti põhimõte, mis on kindlasti maailmas ainulaadne.

Kaheksas ja viimane suund on tõhusam piirihaldus. Eesti seisab Euroopa Liidu välispiiri kontrollijana kindlalt selle eest, et Schengeni ühtne viisaruum oleks kaitstud ning tagatud viisaruumi nõuetele vastav piirikontroll ja välispiiri turvalisus.

Head Riigikogu liikmed! Selle arengukava koostamisel on tehtud ära väga suur töö. Tahan siit Riigikogu puldist tänada neid inimesi ja organisatsioone, kes on selle koostamisse panustanud. Aga loomulikult on meie väga suur eesmärk need ambitsioonikad plaanid ka ellu viia. Kuna arengukava teostamine on ajas kulgev protsess ja sellega seotud tegevused ei ole kivisse raiutud, soovin kõikidele selle elluvijatele paindlikku meelt ja oskust vastavalt muutuvatele oludele toime tulla kõikide väljakutsetega, mis siseturvalisuse valdkonnas meie ees seisavad. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on ka küsimusi. Jaanus Tamkivi, palun!

Jaanus Tamkivi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on vabatahtliku merepääste kohta. See valdkond on väga kiiresti arenev ja aina tuleb mehi juurde, kes on valmis sellega tegelema, olema igapäevases valmisolekus. Saaremaalgi luuakse vabatahtlike merepäästjate seltskondi või punkte kogu saarel, mehed saavad sellise igapäevase tegevusega hakkama. Aga kuidas nad ikkagi suudavad soetada kogu seda tehnikat, kogu seda spetsiaalvarustust, mis on väga kallis? Millist abi siin riik saaks anda ja kuidas seda küsimust lahendada?

Hanno Pevkur

Nagu ma turvalisuspoliitika ülevaadet tehes ütlesin, on meie jaoks väga oluline, et meie strateegilised partnerid arendaksid meiega koos eri teemavaldkondi. Vabatahtlik merepäästeühing ehk Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste on ministeeriumile kindlasti väga hea partner selles töös. Pikka lepingut nendega sõlmides sai räägitud ka sellest, et katusorganisatsioon saab baasrahastuse, et merepäästeühenduste liikmeid koolitada ja leida võimalused organisatsiooni arendamiseks.

Mis puutub reageerivate üksuste rahastamise, siis loodan väga, et sarnaselt Päästametiga hakkavad ka Politsei- ja Piirivalveametis kehtima väga selged ja kindlad põhimõtted, millest me oleme juba rääkinud. Peab olema pearaha- või kulupõhine rahastamine, mis sisaldaks ka teatud investeringukomponenti. Aga selge on, et vabatahtlike päästjate, sh merepäästjate puhul me ei saa rääkida sellest, et kogu inventari soetamise võimaluse garanteerib riik. Seda võimekust riigil kindlasti ei teki. Me püüame eelkõige mehitada ja varustada kutselised komandod ning tagada loomulikult ka Politsei- ja Piirivalveameti merepäästevõimekuse, aga vabatahtlike puhul on meie esmane eesmärk, et katusorganisatsioonidega on baasleping sõlmitud. Püsirahastuse otsustamisel, seda ka vabatahtlike merepäästjate osas, me jõudsime eelmise aasta lõpus väga kaugele. Selgelt on aru saadud, et selline baasrahastus on vajalik, kas või selleks, et talvisel perioodil veesõidukid kuskile kuuri alla, tuule, vihma ja lume käest varju tõsta. Selline baasrahastus peaks tulema ka merepäästeühingutele. Loodetavasti see aitab samm-sammult edasi minna, nii et tõesti on

võimalik ühel päeval rääkida sellest, et tekib investeerimisvõimekus.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Mul on selline küsimus, et kuidas te kommenteerite lauset, mis on arengukavasse sisse kirjutatud ja puudutab päästekomandode päästevõimekust. Seal on kirjutatud, et meie eesmärk on teha vähemaga rohkem. Mida see võiks tähendada? Kas on oodata samasugust koondamislainet nagu politseis?

Hanno Pevkur

Nüüd te saite küll asjadest väga valesti aru. Eesmärk teha vähemaga rohkem tähendab eelkõige panustamist ennetustöösse. Eelnenud aastatel kutselised päästjad ei käinud nii massiliselt inimeste kodudes, olid vaid üksikud külastused. Eelmisel aastal toimus tuleohutuse järelevalve kontrolli raames 10 000 kodukülastust, selleks aastaks oleme planeerinud 15 000. Päästeameti ennetav töö tähendab seda, et me oleme ehk kulutanud natuke rohkem kütust selleks, et inimeste kodudesse sõita, aga oleme sellega palju rohkem võitnud: suur kulu on jäänud ära seetõttu, et on paigaldatud suitsuandurid, majad ei ole põlema läinud, inimelud ja vara on säästetud. Ma loodan, et see andis teile ülevaate, kuidas on võimalik vähemaga rohkem saavutada.

Head Riigikogu liikmed! Ma saan aru, et küsimusi rohkem ei ole. Tahan teid tänada, et mul on olnud au XII Riigikogu ees seista kolme eri ministrina. On olnud väga meeldiv koostöö. Aitäh teile! Edukaid valimisi teile kõigile! Palju õnne! (Aplaus.)

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud endine sotsiaalminister, endine justiitsminister ja praegune siseminister, me väga täname teid selle tõhusa koostöö eest! Kuid nüüd me läheme kindlalt edasi, palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks õiguskomisjoni esimehe Neeme Suure!

Neeme Suur

Härra Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Me arutasime siseturvalisuse arengukava

õiguskomisjonis 16. veebruaril. Enne seda olime ka kokku saanud ja teinud juba menetlusotsused selle kohta, et see kava võiks tänasel päeval Riigikogu täiskogu istungil arutelule tulla. 16. veebruaril toimus sisuline arutelu. Arengukava olid tulnud tutvustama Siseministeeriumist siseminister Hanno Pevkur, ministri nõunik Madis Timpson, kantsler Leif Kalev ning korrakaitse- ja migratsioonipoliitika ase-kantsler Raivo Küüt. Ministeeriumi esindajad eesotsas ministriga tegid meile põhjaliku ülevaate siseturvalisuse arengukavast ja sellele järgnes diskussioon. Vastati küsimustele. Selgitati näiteks turvalisuspoliitika põhisuundade ja siseturvalisuse arengukava sisulisi erinevusi, diskuteeriti selle üle, milline on Eesti turvalisuse tase võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega, kuidas tagatakse riigi ja omavalitsuste koostöök vajalikud ressursid ning milline peaks olema konstaablite arv. Räägiti ka päästevõimekuse tagamisest maismaal ja siseveekogudel ning saadi vastuseid küsimustele, mis puudutasid mere- ja lennupääste võimekust, turvalist identiteeti ja tõhusamat piirihaldust.

Kui nüüd konkreetsete murekohtade juurde minna, siis alustan komisjoni liikme Valdo Randpere murest selle üle, et arengukava üldeesmärk on sõnastatud viisil, millest on keeruline aru saada. Kirjas on, et siseturvalisuse arengukava üldeesmärk on tagada, et Eesti inimesed tunneksid, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igäihe väärtus ja kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad turvalisema riigi Euroopas. Meil tekkis diskussioon selle üle, et kui igäihe väärtus, kaasatus ja panus loovad turvalisema riigi Euroopas, siis mida see tähendab. Kas see tähendab turvalisemat riiki kui praegusel hetkel, turvalisemat riiki kui ükski teine riik Euroopa Liidus, kõige turvalisemat ehk turvalisimat riiki? Sellepärast on ka ettepanek, et enne kui Vabariigi Valitsus selle dokumendi lõplikult kinnitab, võiks üldeesmärgi sõnastuse veel kord läbi vaadata. Aga see oli selline pigem redaktsiooniline märkus.

Sisuliselt arutasime Kalle Laaneti ettepanekut lisada arengukava peamistesse väljakutsetesse punkt, mis käsitleks hoiakute muutmist siseturvalisust tagavates organisatsioonides ehk organisatsioonide sisekultuuri arendamist. See valdkond on praegu jäänud arengukavast välja ja komisjon oli seda meelt, et selline

punkt võiks loetus olla ja koos sellega ka asjaomased meetmed. Veel rääkisime, kuidas toimub kokkupuude kodanike ja turvalisust tagavate ametkondade vahel ning kuidas võiks olla tõhustatud häirekeskuste tegevus. Tõdesime rõõmuga, et arengukava näeb ette konstaablite arvu edasise järkjärgulise suurendamise. Üldiselt tegime ettepaneku veel kord vaadata läbi kokkupuutepunktid kodanike ja turvalisust tagavate asutuste vahel ning sellekohaseid peatükke arengukavas täiendada.

Rääkisime ka sellest, kuidas arengukava ellu viiakse. Tähelepanu pälvis just üks moment: kui arengukavas on kirjutatud, et kohalikud omavalitsused võtavad palgale spetsiaalsed turvalisusega tegelevad ametnikud, siis tõenäoliselt peaks neile olema selleks ette nähtud ka eelarvevahendid. Rõhutasime seda, et arengukava elluviimise peatükk tuleb hoolikalt läbi mõelda ja vajaduse korral seda täiendada. Kui arengukava elluviimine nõuab kokkulepete või lepingute sõlmimist kohalike omavalitsuste esindusorganisatsioonidega, siis tuleb nende sõlmimine ka elluviimise peatükis ette näha.

Sellised konkreetset ettepanekud siis komisjonilt. Kõigepealt puudutasid need asutuste sisemiste hoiakute muutmist ehk asutuse kultuuri arendamist, edasi aga arengukava elluviimist, partnerlust ja kohalike omavalitsuste osalust kõiges, samuti arengukava üldeesmärgi teksti veel kord läbivaatamist. Ülejäänud kohta komisjonil konkreetseid ettepanekuid ei olnud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Mihhail Korbi!

Mihhail Korb

Härra juhataja! Lugupeetud minister! Austatud kolleegid! Siseturvalisus ja selle tagamine on Eestis väga tähtis küsimus. Kaitstud ühiskonnas tunnevad inimesed end hästi ja stabiilselt, väheneb närvilisus ja inimesed saavad keskenduda oma põhitegevusele. Uus arengukava paneb märgatavat rõhku õnnetuste ennetamisele ja üksteisest hooliva käitumise kujundamisele. Aga me ei saa selle peale loot-

ma jääda. Ükski suitsuandur ei asenda päästjat, kui on vaja olukord kontrolli alla saada.

Tähtis on, et meil on toimiv politsei- ja piirivalvesüsteem. Inimesed peavad olema sada protsenti kindlad, et kui nad helistavad hädaabinumbriks, siis nad saavad sealt abi nii kiiresti kui võimalik. Praegu ei saa me selles väga kindlad olla.

Arengukava toob välja, et aastatel 2006–2012 vähenes Politsei- ja Piirivalveameti töötajate arv 19%. Päästeamet on koondanud töötajatest 12%. Tekib küsimus, kuidas on võimalik siseturvalisust parandada, kui me vähendame inimeste arvu. Kes peaksid tagama meie turvalisuse?

Võtame või päästjad. Praegu oleme olukorras, kus päästjate arv on langenud alla optimaalse piiri. Kuid kogu mäng käib väidetavalt selle nimel, et tõsta olemasolevate päästjate palka. Päästjad on aga ära hirmutatud, sest varem on küll nende palka tõstetud, kuid samas on ära kaotatud mitmed lisatasud, mis on tähendanud, et pangakontole pole palgatõusu tulemus jõudnud. Päästeamet lubas, et kõigil Päästeameti töötajatel tõuseb käesoleval aastal palk vähemalt 2%. Kena! Aga minuni on jõudnud väljavõtte ühe Tallinna päästekomandos töötava päästja pangakontost, mille abil võis lihtsate arvutustega kindlaks teha, et tema jaanuari töötasu kasvas aastaga 0,032%. Kui me selle arvu ümardame, siis saame tulemuseks ümmarguse nulli. Ühtlasi kardavad päästjad, et nende read hõrenevad ja päästekomandosid suletakse veelgi. Tekib küsimus, kuidas saab rahvas sellises olukorras end turvaliselt tunda. Kas peab lootma suitsuandurile või jätma suitsetamise maha? Kui päästevõimekuse tagamisel on lähiaastatel eesmärk teha vähemaga rohkem, siis millest me üldse räägime?

Või võtame ümberkorraldused politseis. Oktoobrist alates on kaotanud töö üle 200 politseiniku, kellest enamik töötas juhikohtadel, kuid nn reform ei jätnud hõrendamata ka politseikonstaablite ridu. Inimestel tekib juba küsimus, kas tõesti on võimalik politseis veel koondamisi teha. Kas nende arv pole juba niigi liiga väike? Kui politseinike palk on väike, kas siis ei tuleks leida hoopis eelarvest neile lisaraha, selle asemel et suurendada palgafondi teiste politseinike koondamiste hinnaga? Samal ajal suurendatakse Siseministeeriumis töö-

tajate arvu, mis näitab, et vahendite kokkuhoiu ja raha ümberjagamise jutt ei ole väga tõsine.

Kokkuvõtteks võib öelda, et koostatud arengukava ei sisenda väga suurt kindlust, et siseturvalisus, mida pole suudetud isegi mitte objektiivselt kaardistada, võiks oluliselt paraneda. Tõhustame, tagame, tugevdame – need on märksõnad, mis arengukavast vastu vaatavad. Reaalsuses näeme madalaid palku, viimase piirini vähendatud töötajate arvu ja vana-nevat tehnikat. Ma ausalt öeldes ei kujuta ette, millisteks üllatusteks me peame järgmistel aastatel valmis olema. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Samas soovin väga tänada siseministrit, Siseministeeriumi, õiguskomisjoni esimeest ja teisi komisjoni liikmeid, samuti kõiki Riigikogu liikmeid ja teenistujaid, kes on aidanud seda olulist punkti, siseturvalisuse arengukava 2015–2020 arutelu ette valmistada! Meie 37. päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

38. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise ning sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (800 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 38. päevakorrapunkti juurde. Ma loodan, et kõik asjaosalised on valmis. Tegemist on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise ning sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 800 teise lugemisega. Meil on küll päevakorras, et ettekandjaks on keskkonnakomisjoni aseesimees Erki Nool, kuid keskkonnakomisjoni esimees on mulle edastanud kirja, kus ta ütleb, et tema ise, keskkonnakomisjoni esimees, on selles päevakorrapunktis ettekandja. Nii et palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Hea Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise ning sellega

seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 1. detsembril aastal 2014. Esimene lugemine lõpetati 17. detsembril ning muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 6. jaanuar 2015 kell 4. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid muudatusettepanekuid ei esitanud, keskkonnakomisjon ise vormistas üheksa komisjoni muudatusettepanekut. Komisjonis 19. jaanuaril 2015. aastal toimunud arutelul osalesid nii Tallinna Keskkonnaameti kui ka maaomavalitsuste liidu esindajad. 9. veebruari ja 16. veebruari istungil arutati komisjoni muudatusettepanekute esitamist. Kõigil eelnõu käsitlevatel komisjoni istungitel on osalenud ja selgitusi andnud Keskkonnaministeeriumi esindajad.

Keskkonnakomisjon otsustas oma 9. veebruari istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja juhul kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, suunata see kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, aitäh! Küsimusi ei ole. Vabandust, üks küsimus on! Mihhail Korb, palun!

Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas te saate natuke rohkem valgustada, millest komisjonis juttu oli?

Rainer Vakra

Komisjon vormistas üheksa komisjoni ettepanekut, mis on kõikidele laudadele jagatud ja numeroloogiliselt hästi jälgitavad: alustatud on nr 1-st ja lõpetatud nr 9-ga. Fraktsioonidelt ega teistelt osapooltelt ettepanekuid ei laekunud.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem küsimusi ei ole, võite ära minna. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Alustame muudatusettepanekute läbivaatamist. Eelnõu 800 kohta on laekunud üheksa muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. ja 9. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõp-

penud ja 38. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

39. Reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (780 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi 39. päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 780 teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vähemalt ikkagi mitmuses. Reklaamiseaduse muutmise eelnõu 780 algatas Vabariigi Valitsus 17. novembril ja selle esimene lugemine toimus meil 17. detsembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks tuli üks muudatusettepanek Riigikogu liikmelt Kalev Kalllemetsalt. Eelnõu kohta laekus palju arvamusi kõnealuse sektori ettevõtjatelt ning ringhäälingu esindajatelt.

Ma annan menetlusprotsessist lühikese ülevaate stenogrammi jaoks, sest saalis just liiga palju huvilisi ei ole.

Majanduskomisjoni töörühm käis peale komisjoni arutelude koos veel kahel korral. 15. jaanuaril kohtusime eelnõu algataja esindajatega, vaatasime üle laekunud arvamused ja ettepanekud ning arutasime seadust üldisemalt. Teine töörühma koosolek toimus s.a 4. veebruaril ja selle eesmärk oli ära kuulata komisjoni poole pöördunud huvigruppide esindajad. Põhilised arutelupunktid olid regulatsiooni eesmärgipärasus, proportsionaalsus ja mõju konkurentsile tarbijakrediidi pakkujate hulgas. Eraldi toodi välja asjaolu, et hilisem järelevalve reklaami valdkonnas ei ole seni olnud tõhus, kuna vaidlus käib enamasti juba lõppenud reklaamikampania üle, samal ajal aga avalikustatakse juba järgmisi reklaame, mis ei vasta samuti nõuetele. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumil paluti sellest tingituna komisjonile kaalumiseks ette valmistada muudatusettepaneku kavand, mille kohaselt finantsteenuste reklaame tuleks enne Tarbijakaitseametiga kooskõlastada, et nõuetele mittevastavad reklaamid ei jõuaks eetrisse. Ette

rutates ütlen, et see ettepanek sai komisjoni toetuse on täna parandusettepanekute hulgas.

Majanduskomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele saatmist s.a 9. ja 17. veebruari istungil. 9. veebruaril tegime ülevaate menetlusest, arutasime parandusi, ettepanekuid ja mõtteid, mis olid tulnud turuosaliste kirjadega, ning ka seda, miks see eelnõu on jäänud nii lõpusirgele. 17. veebruaril arutasime Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi esindajatega, eelnõu algatajatega veel viimaseid saabunud kirju. Algataja esindajad ütlesid, et kirjades toodud argumendid ei ole sellised, mis tingiksid eelnõu muutmist, nemad tehtud ettepanekuid ei toetanud ja neid muudatusettepanekute loetelusse ka ei lisatud.

Komisjonis oli arutelu ka eelnõu jõustumise aja üle. Leiti, et kuna eelnõul on siiski arvestatav majanduslik mõju, lisaks oli eri etappides mitmeid jõustumise kuupäevi, siis õigusselguse mõttes ja ka selleks, et kõik saaksid teha vajalikke ümberkorraldusi oma tegevuses, oleks mõistlik määrata kogu eelnõu seadusena jõustumise tähtajaks 2016. aasta 1. jaanuar. Sellega seoses jätsime eelnõust välja ka sätestatud üleminekuaja, sest hilisema jõustumistähtajaga kaob selle järele vajadus. See ettepanek sai samuti komisjoni toetuse, poolt oli 7, vastu ei olnud keegi ja erapooletuid oli 3. Ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi esindajad pidasid seda mõtet vastuvõetavaks.

Nüüd mõni sõna eelnõu menetlemisest, enne kui jõuan lühikese ülevaate lõpuks menetluslike otsusteni. Ma ütlen kohe ära, et need on minu kui töörühma liikme ja komisjoni liikme individuaalsed tähelepanekud ja veendumused, mida ma olen ka komisjonis jõudmööda väljendanud. Esiteks, minu hinnangul ei saa seda eelnõu ja selle käekäiku küll kuidagi hea õigusloome eripreemia vääriliseks pidada. Minul ei tekkinud seda eelnõu menetledes veendumust, et selles sätestatud piirangud oleksid igakülgselt ja põhjalikult läbi kaalutud, rääkimata selle mõjudest koos teiste sama paketi eelnõudega. Meenutuseks, et need kaks eelnõu, mis on valitsuse SMS-laenude piiramise paketi osad, käisime täna ju läbi. Rääkimata sellest, et ka aruteludest tundus olevat puudu jäänud. Ma isegi ei näitaks nii palju näpuga eelnõu ettevalmistajatele, ma mõistan, et ajaliselt on sellega kiireks läinud. Eelnõu, mis ei ole ju tegelikult pikk, natuke

üle lehekülje, ütleb, et teatud reklaamid ei ole raadios ja televisioonis lubatud. Eesmärk on arusaadav, selle on sõnastanud samamoodi kaks valitsust, kuid piirangute kehtestamisel tuleb alati põhjalikult kaaluda. Et asi piltlikuks teha, siis SMS-laenu me keelame, aga liisingu-, eluasemelaenu-, krediitkaardi-, kaubamärgi- ja sponsorteabe esitamine jääb lubatuks. Näiteks võib igaühe lemmikarmastusfilmi toetada järjekindlalt OÜ Malle Ausad Laenud koos tekstiga, et ta annab laenu. Või reklaamida oma liisingut, kui selline toode on, mille kohta töörühmas asjatundjad arvasid, et küllap see toode siis ka kohe tekib. Nagu te aru saate, siis pärast siia jõudnud eelnõu kolmetunnist arutelu töörühmas saime täpsemalt teada, kuidas sellest mööda hiilitakse, kui soovi on. Mööda hiilitakse siis, kui seaduse eesmärk pole turuosaliste ja ringhäälingutega mõistlikult läbi arutatud, et kõik saaksid ühtmoodi aru, kust läheb ühiskonnas kokku lepitud piir. Samas on ka ringhäälingu esindajad ise meile öelnud, et nad mõistavad, et reklaam, kus lapsehääle ütleb, et issi, osta mulle kelk, ja issi hääle vastab, et laps, võtame selleks SMS-laenu, pole midagi sellist, mis ühiskonda tegelikult paremaks teeks. Nad olid ise enne jõule vaadanud üle kõik reklaamid, et me analoogseid asju enam kuulma ega nägema ei peaks. Nii et selle eest tuleks meie meediategijaid tunnustada. Võiks öelda, et esimene eneseregulatsiooni alge on olemas. Selle seadusega võib juhtuda, et mõju on hoopis teistsugune, kui seadust tehes on plaanitud, ja see poleks hea õigusloome vääriline ega hea tulemus. Põhjalikum ettevalmistus tavaliselt kõrvaldab sellised probleemid.

Teiseks, eelnõul on arvestatav majanduslik mõju. Kindlasti avaldab see rahalist mõju Eesti tele- ja raadiojaamade sissetulekutele, on hinnanguid, et kuni kümnendikuni reklaamitulust. Kui miski on nii suure mõjuga, tuleb see põhjalikult läbi arutada ja anda selleks ka aega. Komisjonis leidsime, et kui jõustumine on järgmise majandusaasta algul, annab see kõigile võimaluse oma plaane seada, selleks jääb siis üheksa-kümme kuud.

Kolmandaks, seaduse elluviimine. See seadus on tegelikult osa suuremast plaanist – plaanist, mille hulka kuulub ka SMS-laenudega tegelevate ettevõtete järelevalve Finantsinspeksioonis ja veel palju muud. Kui sellist plaani ellu viia, siis peab kõigi plaani osade

omavaheline koosmõju olema ette näha. Töörühma arutelude, algatajaga suhtlemise tulemusel otsustasime komisjonis, et tarbijakaitse peaks finantsvaldkonna reklaamid enne üle vaatama. Tegelikult peaks tarbijakaitse juba praegu kõikide problemaatiliste reklaamidega tegelema. Kui tegeleks, siis me ei teeks siin seda seadust. Reklaamidega, mis vastavad headele tavadele, ei teki ju praktikas ühtegi küsimust. Küll suudavad üks või kaks liiga innukat laenajat solkida kogu turu. Tarbijakaitse kaasamine tasakaalustab pisutki seda, et reklaamiturul puudub ühetaoline kohtlemine. Algataja, majandusminister Urve Palo, kellega me küsimust arutasime, ütles, et tema algne ettepanek oli – tulevikus võiks see arutelu teema olla – kohelda samamoodi ka trüki-meedia- ja internetireklaami.

Ühesõnaga, küsimusi on selle eelnõu juures tegelikult väga palju ja aega peaaegu pole. Seaduse rakendamise mehhanismid tuleb samuti uuel valitsusel läbi mõelda, ja kui leitakse paremaid lahendusi, siis jääb ka piisavalt aega seadusandja poole pöörduda. Selleks on aega, nagu öeldud, üheksa või kümme kuud. Isegi poolest sellest piisab, kui tahta asi läbi mõelda.

Nüüd menetluslikest otsustest. Komisjon otsustas suunata eelnõu 780 täiskogu päevakorda teiseks lugemiseks 18. veebruariks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada, ja kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 19. veebruariks ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele. Kõigi otsuste puhul oli hääletustulemus poolt 10, vastu 1. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on üks küsimus. Arto Aas, palun!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja! Selle seaduse puhul väga head tunnet ei ole, sest kuidagi kiirustades on ta sündinud ja, nagu te ise mainisite, mõjude analüüs on puudulik. Need, kes tahavad seadusest mööda hiilida, tõenäoliselt võimaluse selleks leiavad, mistõttu kannatajaks jäävad ausad ettevõtjad. Sellest tulenevalt ka küsimus. Meile on hästi palju kirjutanud turuosalist, mitmed inimesed ja organisatsioonid, kes näevad siin väga olulist ettevõt-

lusvabaduse riivet ja ebavõrdset kohtlemist. Kuidas teile endale tundub, kas siin on mingi vastuolu põhiseadusega või ettevõtlusvabadusega? Äkki peaks aja maha võtma ja need argumendid veel läbi kaaluma, enne kui me suure hurraaga jälle uued regulatsioonid kehtestame?

Kristen Michal

Aitäh! Majanduskomisjoni esimehena tead sa sama hästi kui mina ja kõik saalisolijad, et aega maha võtta ei ole selle eelnõu puhul enam võimalik, sest Riigikogu see koosseis lõpetab oma töö. Tulenevalt Euroopa regulatsioonidest ei saanud me seda eelnõu ju ka enne menetleda kui täna ja homme. See ei olnud kuidagi meie vaba valik. Valitsus saatis eelnõu sellisel kujul meile, määrates teavitamise tähtajaks 16. veebruari, mis tähendab, et enne 18. ja 19. kuupäeva me seda arutada ei saanud.

Kas on riive? Ma arvan, et kindlasti on riive. Kindlasti on küsimusi ühetaolise kohtlemise kohta turul, miks on valitud ühed reklaamikanalid, miks mitte teised. Seda on püütud seletada eelnõus endas ja täpselt samamoodi seletuskirjas. Ma ütlen veel kord, et minu meelest on lahendus ka see, et uus valitsus võtab selle seaduse nii või teisiti ette. Ma arvan, et kuna komisjon määras hilisema jõustumistähtaaja, siis uus valitsus peab igal juhul rakendusmehhanismi kallal töötama, mina ei näe ühtegi teist lahendust. Ma meenutan, et sellesama paketi ühel teisel arutelul käis vist Ken-Marti Vaher siin puldis ja ütles, et SMS-laenude temaatikaga tervikuna tuleb igal juhul edasi tegelda. Nii et olenemata sellest, milline valitsus parajasti on, tuleb selle teemaga tegelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, kas te soovite kindlasti küsida?

Aivar Riisalu

Jaa, ma soovin kindlasti.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mulle meeldis praegu väga majanduskomisjoni esimehe Arto Aasa julge seisukoht. Komisjoni

esimehena oli ta arvamusel, et valitsuse selline eelnõu ei ole siiski mõistlik eelnõu, et see on tehtud kiirustades. Kas see annab meile lootust, et tulevikus, kui meil komisjonide eesotsas on sellised poliitikud, hakkame ennast tõepoolest parlamendina näitama? Et kui valitsus toob meile kehva asja, siis me lükkame selle tagasi ega lase sellisel kujul eelnõu siiski läbi? Kas ma võin loota, et tulevikus me oleme selles osas tugevamad?

Kristen Michal

Aitäh! Ma arvan, et parlament on selles osas juba tugevalt käitunud ka eelmiste eelnõude puhul, mis ei ole seda väärinud. Praegu, ma ütlen veel kord, on eesmärk arusaadav, eesmärk on käinud läbi kahest valitsusleppest. Sama plaan oli ka IRL-il, mille n-ö koondise dresse ka teie täna kannate. Ma ei usu, et meil selles osas erimeelsusi on. Võib-olla see konkreetne lahendus polegi kõige parem, aga võib-olla on ka see tavatu, et mina eelnõu menetlejana seda ütlen. Ma arvan kindlasti, et Arto Aasa suguse komisjoni esimehega on meil väga palju lootust.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaa, tema on juhtinud ka Euroopa Liidu asjade komisjoni, nii et tõesti, silmaring on tal lai. Arto Aas, palun teine küsimus!

Arto Aas

Aitäh komplimentide eest! Küsimus puudutabki nüüd konkreetsemalt SMS-laenude reklaami piiranguid. Seaduse eesmärk oli ju alguses väga üllas: panna teatud piirangud ainult SMS-laenudele, nendele, mis tõepoolest on justkui üle vindi ja hästi massiivsed. Nüüd on eelnõu menetluse käigus jõutud tulemuseni, et tegelikult reguleeritakse palju laiemat teenuste ringi, et hõlmatud on kõikvõimalikud finantsteenused. Iseenesest on laenu andmine ning krediit, liising täiesti loomulik osa majandusest. Me ei peaks neid asju kuidagi maha tegema või näitama, et see kõik on kuritegelik. Ka seesama reklaamide eelkontroll, mis nüüd komisjoni enamusest toetust leidis – kui proportsionaalne piirang see nüüd on? Väidetavalt on neid reklaame, mida tarbijakaitse peaks kõikide teenuste puhul hakkama kooskõlastama ja kontrollima, 15 000 tükki aastas. Kas see on mõistlik?

Kristen Michal

Aitäh! Minu isiklik veendumus on, et tarbijakaitse Eestis võiks olla märksa jõulisem, olenemata konkreetsest mehhanismist. Olen seda varemgi välja öelnud ja paljude arutelude käigus arvanud, et tarbijakaitse võiks natuke olla ka vastava valdkonna ministeeriumi haldusalas, kas või Justiitsministeeriumi haldusalas näiteks. Mis puudutab seda, kuidas me selle kooskõlastamise või eelkontrolli mehhanismi juurde jõudsime, siis taust on seesama, mida ma kirjeldasin ettekandes. Täna arutatav seaduseelnõu ütleb, et teatud reklaamid on keelatud teleseriaalide puhul. Kolme tunniga sai asi töörühmas üsna selgeks. Turuosalised kirjeldasid – ja need on õiguskuulekad turuosalised –, kui kerge on tegelikult selles seaduseelnõus sätestatust mööda hiilida. Ja veel kord: minu hinnangul seavad sellised seadused, mis on kaheti mõistetavad, alati keerulisse olukorda õiguskuulekad käitujad, ütleme, majandustegevuses need, kes soovivad reklaami teha, või telekanalid, raadiojaamad, kes soovivad oma reklaami müüa, mis on nende normaalne majandustegevus. Ainuke viis, kuidas jõuda selleni, et kogu turg oleks mingilgi määral ühetaolises olukorras, on see, et Tarbijakaitseamet hindab teistsuguseid finantsreklaame, et sealtkaudu ei mindaks varjatult reklaamima SMS-laenu andmiseni viivat teenust. See on olnud see mõte. Kas see on parim lahendus, ei oska öelda. See on praegu kokkupandud lahendus, aga ma arvan, et kogu see valdkond vajab põhjalikumat ülevaatamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine küsimus, Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Mulle siiralt meeldib teie mõlema, nii Arto Aasa kui sinu jõulisus selle eelnõu kritiseerimisel. Kurvaks teeb see, et ka sina ettekandjana väidad, et seda protsessi ei ole justkui enam võimalik peatada. Kas sa suudad mulle formuleerida, miks me peaksime homme selle eelnõu poolt hääletama, kui me juba ette teame, et ta ei ole hea? Järsku me hääletame homme selle vastu ja võtame asja aprillis uuesti käsile? Järsku oleks nii mõistlik? Mis meid takistab seda eelnõu tagasi lükkamast, kui me ju siiski ühiselt leiame, et ta pole hea?

Kristen Michal

Aitäh, Aivar! Võib-olla ma olen tavatult otsekohene, aga ma kahtlustan, et selle eelnõu vastu hääletajad saavad homme algaval e-valimistel sildi kui SMS-laenude abimehed. See võib olla takistus. Teinekord võib saada hea õigusloome takistuseks see, et sa ei suuda ära seletada, mis on seaduse probleem. Mina arvan, et selle seadusega tuleb igal juhul tööd teha. Aga ütlen veel kord: eesmärk on sõnastatud kahes valitsusleppes, eesmärgi üle me ju ei vaidle. Tööd tuleb teha selle lahendusega. Nii et see on võib-olla ka hästi aus vastus, miks see nii on.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Soovitakse avada läbirääkimisi. Juhatajana ma teen seda ja avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Poleks arvanudki, et siin eelviimase päeva suhteliselt hilisel tunnil nii palavaks diskussiooniks kisub. Aga mul on ka mõned seisukohad selle eelnõu suhtes. Olen olnud seotud õiguskomisjonis juba lõpuni viidud SMS-laenude piiranguid käsitlevate eelnõudega. Esimene puudutas intressilae määramist, teiseks aga oleme nüüd SMS-laenude andjad allutanud Finantsinspeksiooni kontrollile. Mul on tekkinud niisugune küsimus. Kui me nüüd ühest küljest oleme intressilae määranud ja öelnud, et okei, alla seda võib laenu pakkuda, teisest küljest aga oleme ettevõtteid, kes sellega tegelevad, allutanud Finantsinspeksiooni kontrollile ja nad peavad täitma teatud reegleid, järgima teatud tavasid ning me ütleme selle kohta ka okei, miks me siis neid veel edasi piirame? Nüüd me leiame, et need kaks eelmist on ebapiisavad eelnõud ja keerame neil firmadel kruvid veel rohkem kinni, paneme veel rohkem piiranguid peale. Mulle kui liberaalse maailmavaate esindajale iseenesest see mõte üldse ei meeldi, et me keelame kellelgi ära oma teenuse reklaami, kuigi me oleme selle teenuse sisu ise heaks kiitnud. Kui me leiame, et piirangud on ebapiisavad, läheme tagasi nende kahe eelmise eelnõu juurde ja hakkame seal siis uuesti kruttima.

Mis puutub eeltsensuuri, siis see tundub minu jaoks täiesti arusaamatu. Ei vaba turumajanduse ega üldse sõna- ja igasuguse vabaduse põhimõtetega see kooskõlas küll olla ei saa. Ma ei usu, et see ka põhiseadusega kooskõlas on. Mina küll pigem võtan endale selle riski, et öeldakse, et ma olen SMS-laenude reklaami poolt, kui võtan selle riski, et hääletan eelnõu poolt, mis minu meelest on täielik praak algusest lõpuni. Ma leian sealt nii palju kohti, mis on täiesti valed ja vastuolus nii minu maailmavaatega kui ka minu kui juristi arusaamaga sellest, milline Eesti õigusloome protsess peaks olema.

Me räägime keeldudest. Me tahame kangesi asju keelata, kuigi teame, et sellised keelud toovad enamasti kaasa jokk-skeemid. Me oleme seda näinud. Viimane hea näide: Eestis on poliitilise välireklaami keeld alates teatud kuupäevast enne valimisi. Sotsiaaldemokraadid leidsid kõrvaltee, läksid ja panid oma reklaamid üles Soome. Kõik on okei. See on jokk, Eesti seadus Soome ei ulata. Seega ka sedasama SMS-laenu reklaami võib teha Soome televisioonis, olgu ükskõik mis sisuga, ja suunata selle siia Eestisse, pannes asja üles internetti. Seda me ei piira.

See iseenesest tekitab absurdse olukorra, kus keelud toovad kaasa selle, et inimesed hakkavad mõtlema ainult sellele, kuidas neist mööda hiilida, ja tegelikult saab naeruvääristatud kogu seaduse mõte ja sisu.

Muide, nähes Kalev Lillot seal eemal seismas, tuleb mul veel üks teema meelde. Keegi pole puudutanud ei selle eelnõu raames ega üldse mitte sellist tegevusharu nagu pandimajad. Nendel ei ole mitte mingeid piiranguid peal. Pandimaja on tegelikult materialiseeritud SMS-laen. See kõlas väga hea definitsioonina! Sest kasumid ja intressid, mis seal teenitakse, on üüratud, kuigi mitte otseselt nii väljendatud, nagu me siin neid tarbijakrediidi intressidena mõeldame. Me ei piira seda tegevust absoluutselt mitte millegagi.

Oma juttu kokku võttes tõden, et minul ei ole fraktsioonilt saadud volitusi hakata siin tegema ettepanekut, et katkestame teise lugemise. Aga ma ütlen ausalt, et mina kavatsen homme lõpphääletusel selle eelnõu vastu hääletada, ja ma kutsun seda tegema ka kõiki teisi, kes leiavad, et Riigikogu ei tohiks tegeleda praakõigusloomega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Aivar Riisalu, kas te olete läbirääkimistel IRL-i esindaja? Hea ametikaaslane Aivar Riisalu, ma soovin juhatajana teid kiita, et te tunnete hästi meie kodu- ja töökorra seadust. Tõesti, teisel lugemisel te ei pea olema fraktsiooni esindaja, siin saavad läbi rääkida kõik Riigikogu liikmed. Palun, Aivar Riisalu, sõna on teil! Te tunnete hästi kodu- ja töökorra seadust.

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja, Riigikogu eluaegne aseesimees Jüri Ratas! Tõepoolest, kaheksa aasta jooksul on mulle selgeks saanud, et teisel lugemisel saab rahvasaadik kõneleda vabalt ja iseenda nimel.

Aga mulle meeldib see, mis siin saalis praegu toimub vaatamata sellele, et on hiline aeg. SMS-laenude teema ümber möllavad kired ja me püüame nende regulatsioonidega mõjutada ühte tegevusala, mis on suunatud ühiskonnas natuke nõrgemale sihtgrupile. Seda ju SMS-laenu tarbijad endast kujutavad. Mulle meenub, et oma ettevõtluses ma saan tihti kirju kohtutäituritelt, olles töandja üsna mitmekümnele inimesele ja osa neist on sellised kohtutäiturite püsikunded. Alati kui tuleb mingi kohtutäituri kiri, võin ma ilmeksimatult umbes kolme nime seast valides pakkuda, et järjekordselt on asutud just tolle inimese SMS-laenu sisse nõudma.

Tegelikult on täna siin kõlanud arutlused, et teemaga tuleb tegeleda sügavuti ka tulevikus. See on vägagi sümpaatne. Kas või seesama intressipiirang, mille osas me vist lõpuks jõudisime äratundmisele, et see võiks olla umbes 103%. Vist nii läks eelnõusse sisse. Kui me räägime kaubikapitalismist ja sellest, et Eestis on viimase 25 aasta jooksul, eriti aga 1990. aastatel majandussuhete klaarimiseks kasutatud ka jämedate kuldkettidega ja jämeda häälega rääkivaid inimesi, siis tuleb silmas pidada, et isegi siis on paljudel juhtudel probleemide lahendamisel lähtunud nn maksuameti intressist. Ma tean, et on olemas terve rida kohtulahendeid, mille puhul üks ja teine pool proovivad teineteise arvel viivistega suurt raha teenida. Ka siis on kohtulahendite aluseks olnud nn maksuameti intress, mis on 0,15% päevas.

Mina väidan, et SMS-laenude andmine kui majandusharu ja needsamad pandimajad, millest hea kolleeg Valdo Randpere rääkis, on tegelikult ühiskonnas nõrgemate inimeste ehk oma majandusasju mitte reguleerida suutvate inimeste arvel tegutsevad majandusharud. Tegelikult on need teatud mõttes röövellikud. Meie asi on neid inimesi kaitsta ja õpetada neid elama niimoodi, et nad ei langeks sellise röövelliku süsteemi ohvriks. Selle tõttu on kõik abinõud alates laenamise sisust lähtuvatest ja laenamise reklaami piirangutest kuni selleni välja, et inimesi püütakse harida, head. Üldjuhul satuvad sellesse orjusesse siiski töö käivad inimesed, kes elavad suhteliselt aktiivset elu. Ma tean, et SMS-laenu võtmise põhiline kellaeg on ööklubide sulgemise aeg, kui mõni mees peab tütarlapsele suutma tõestada, et ta on võimeline tellima takso või mida iganes.

Tegelikult on see teema hullumeelselt valus ja väikese riigina, kus me peaaegu kõik kõiki tunneme, võiksime sellega tõepoolest sügavuti edasi tegeleda. Teen suure kummarduse liberaalse maailmavaate esindajatele Arto Aasale, Kristen Michalile ja Valdo Randperele, kes on julgenud välja öelda, et selle valdkonna näol on tegu probleemiga. Arvan, et meie asi on kaitsta neid inimesi, kes on sellise röövelliku majandusharu ohvrid. Läheme selle asjaga edasi! Igal juhul on see üks Jumalale meelepärane tegu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Nüüd kohapealt repliik, kuna Aivar Riisalu nimetas Valdo Randpere nime. Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Kuna mind mainiti kaks korda, siis ma arvan, et mul on õigus kahele repliigile.

Aseesimees Jüri Ratas

Ei, teil on õigus ühele repliigile.

Valdo Randpere

Aga ma panen need kaks repliiki kokku. Kahjuks eelkõneleja ei ole päris täpselt aru saanud, mida me oleme eelnevalt reguleerinud. Ta rääkis, et me oleme reguleerinud intressimäära ja et kiirraenu intress on nüüd 103%. See on sügavalt ekslik. Me oleme reguleerinud

krediidi kulukuse määra ja see on hoopis teine asi kui intressimäär. See ei tähenda üldse seda, et sa võid anda inimesele laenu 103%-lise intressiga, sest sellisel juhul võib sinu krediidi kulukuse määr endiselt olla tuhandetes – sõltuvalt perioodist, kui pikaks ajaks laen antakse. Nii et see on üks keeruline probleem ja keeruline võib olla asjast aru saada, aga me ei ole siin kindlaks määranud sellist lage, mis oleks väga ebainimlik. Seda enam ma leian, et kuna me oleme määranud lae, mis tegelikult on suhteliselt mõistlik, siis võiks seda reklaamida küll. Ma ei näe selles probleemi. Sellest ka minu sõnavõtt. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Juhatajana ma pean tagama, et saalis ei oleks lärmi. Kindlasti härra Riisalu arusaaja inimesena saab teie mõttest aru ja te leiate ühise keele. Palun Riigikogu kõnetooli Arto Aasa!

Arto Aas

Kasutan võimalust siin puldis võib-olla viimast korda kõnelda ja ka hajutada riski, et saalis läheb sildistamiseks. Mis minus tegelikult kõhklusi tekitab? Iseenesest seaduseelnõu eesmärk on ju üllas ja aktsepteeritav. Agressiivsed 4000%-lise intressiga SMS-laenude reklaamid tallavad tõesti mingil ühiskondlikul moraaltundel ja on paljude jaoks ületanud valuläve. Tõmbame kuhugi joone! Paraku on reaalne elu muutunud keerulisemaks. Esiteks ei ole suudetud defineerida või konkreetset sõnastada, mis asi on SMS-laen. Seda on tehtud nii täpselt kui võimalik, aga sellegipoolest ei ole võimalik öelda, mis asi on SMS-laen, mille reklaamimise me justkui oleme seadnud poliitiliseks sihiks. On tehtud teatud välistusi, et SMS-laen ei tähenda näiteks eluasemelaenu või, ma ei tea, näiteks krediitkaarti. Ometi on see üsna hall ala. Sellest tõusetuvad ka paljudes teistes valdkondades uued küsimused.

Me oleme iseenesest viimastel päevadelgi päris palju ära teinud. Me oleme pannud krediidi kulukuse määrale piiri, me oleme viinud kõik need ettevõtted Finantsinspektsiooni kontrolli alla. Enamik turuosalisi arvab, et see korrastabki turu ära, kuna Finantsinspektsiooni töö on nii hea ja tõhus, et efekt on tagatud. Võib-olla oleks õigem oodata pool aastat ja vaadata, mis juhtuma hakkab, kui Finantsins-

pektsioon kiiralaenufirmasid kontrollib. Võib-olla uusi piiranguid polegi vaja.

Aga kõige suurem mure on ikkagi viimasel hetkel esitatud muudatusettepaneku tõttu, et absoluutselt kõik reklaamid sotsiaalmeedias, lubatud kanalites ja internetis – nende maht on väidetavalt 15 000 ühikut aastas – peavad enne avaldamist saama kümne päeva jooksul tarbijakaitse nõusoleku. See on päris suur koormus eelarvele, kuna tegu on kümnete ametnikega. Aga see on veel väike asi selle kõrval, et nõue tähendab mõttetut halduskoormust väga suurele osale Eesti ettevõtetest. See on lisakoormus tervele finantssektorile. Me kurdame siin asjade seisu üle ja näeme kurja vaeva mõeldes, kuidas Eesti kapitaliturgu ja finantssektorit elavamaks muuta, kuidas meelitada siia uusi ettevõtjaid, uusi teenuste osutajaid. Kõik me unistame, ma ei tea, riigi võlakirjadest ja millest iganes. Samal ajal paneme peale uusi täiesti ebaproportsionaalseid piiranguid ja nõudmisi. Mina ütlen, et mulle on SMS-laenu firmade käekäik täiesti ükskõik, aga mind häirib, et täiesti legaalsed, täiesti normaalse majanduse osad, täiesti normaalsed ettevõtted on oma finantsteenustega selle seaduseelnõu objektiks sattunud. Tegelikult see pole piisavalt hästi läbi mõeldud, ei juriidiliselt ega majanduslikus mõttes. Vaat sellised kõhk-lused. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Rein Langi!

Rein Lang

Hea juhataja! Eelkõneleja Arto Aas rääkis mõistlikust lähenemisest riiklikele regulatsioonidele, mina tahaksin väga lühidalt öelda teile, head Riigikogu liikmed, et Eesti põhiseaduses on must valgel kirjas järgmine lause: "Tsen-suuri ei ole." Järelkult igasugused täitevvõimu ülevaatamised, mis kehtestatakse ükskõik millise väljendusvabaduse elemendile, on selgelt põhiseadusvastased. Kui te nüüd langetate niisuguse otsuse, et kehtestada Eestis reklaamide ülevaatamine kellegi poolt, siis minu küsimus on, miks mitte seda kehtestada hambapasta, alkoholsete jookide või ükskõik milliste muude teenuste reklaamile. Kuna siiski Eesti põhiseadus veel kehtib – ma ei ole kindel, et see jääb kehtima järgmise Riigikogu koosseisu

ajal –, siis teen ettepaneku see eelnõu unustada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Alustame nüüd eelnõu 780 muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud kolm muudatusettepanekut. Esimese autor on Kalev Kallemets, juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Ettepanek ei kuulu vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele hääletamisele. Teine muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt, kelle seisukoht on arvestada seda täielikult. Kristen Michal, palun!

Kristen Michal

Aitäh, austatud juhataja! Fraktsiooni nimel ma palun seda hääletada, kuna liberaalid on selle osas eriarvamusel.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teeme hääletuse. Tundub, et seekord pole vaheaega vaja. Head ametikaaslased, mul on hea meel teid tervitada Riigikogu täiskogu istungisaalis! Me oleme jõudnud teise muudatusettepanekuni. Panen hääletusele teise muudatusettepaneku, mille on esitanud majanduskomisjon ja mida on palunud hääletada Eesti Reformierakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19 Riigikogu liiget, vastu 28 ja 2 rahvasaadikut jäi erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. (Aplaus.)

Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjonilt. Ootan endiselt aktiivset osavõttu! Sellega oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Head ametikaaslased, juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 780 teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõppenud ja 39. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

40. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (841 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Me läheme nüüd järgmise päevakorrapunkti juurde. Neljakümnes punkt on rahanduskomisjoni algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 841 teine lugemine. Olgu öel-

dud, et selle eelnõu kohta on tehtud 12 muudatusettepanekut. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas rahanduskomisjon eesmärgiga leevendada nende erimärgistatud vedelkütuse kasutajate olukorda, kes alates selle aasta algusest või 1. maist ei tohi enam soodusaktsiisiga kütust kasutada. Peamiselt puudutab eelnõu isikuid, kes kehtiva seaduse alusel ei tohiks pärast 1. maid kasutada erimärgistatud kütust kütmiseks ja elektrienergia tootmiseks. Eelnõuga, mis on komisjonist teisele lugemisele saadetud, sätestatakse neile senisest tunduvalt leebem üleminek nn tavakütuste kasutamisele.

Komisjon algatas eelnõu selle aasta jaanuaris, täpsemalt 21. kuupäeval ja üksmeelselt on seda tempokalt menetletud. Esimene lugemine toimus 28. jaanuaril ja muudatusettepanekute esitamise tähtjaks laekus Riigikogust kolm muudatusettepanekut, kaks IRL-i fraktsioonilt ja üks Keskerakonna fraktsioonilt. Need ettepanekud komisjonis toetust ei leidnud. Eelnõu kohta avaldas arvamust Vabariigi Valitsus ning ettepanekutega pöördus komisjoni poole ka Põllumajandusministeerium.

Pärast esimese lugemise lõppemist arutas komisjon eelnõu 10., 16. ja 17. veebruaril ning tegi üheksa muudatust. Pärast muudatuste tegemist on eelnõu sisu kokku võttes järgmine. Kodumajapidamised ja korterühistud võivad oma praegused erimärgistatud kütuse jäägid nõuetekohases statsionaarses mahutis lõpuni tarvitada ilma lisakohustusteta, st ei pea mõõtma, deklareerima, aktsiisi juurde tasuma ega välja pumpama ja tagasi müüma, nagu see on kehtiva seaduse järgi. Nendele kodumajapidamistele ja korteriühistutele, kes saavad oma sooja kaugkütteettevõtjalt, on võrdse kohtlemise tagamiseks samuti ette nähtud meede ehk neile laieneksid samasugused põhimõtted nagu eelmainitutele. Samuti saab lisaaktsiisi tasumata erimärgistatud kütuse lõpuni tarvitada nn varugeneraatorites elektri tootmiseks. Ülejäänud juhtudel võimaldatakse tagasimüügi või utiliseerimise kohustuse asemel tasuda aktsiiside vahe.

Põllumajandusministeeriumi ettepanekul sätestatakse eelnõus ka põllumajanduses kasu-

tatava erimärgistatud kütuse riigiabina käsitlemise kord, sh asjassepuutuvate andmete vahetamise ja registrisse kandmise kord, mille tõttu muutus ka eelnõu pealkiri. Nende täpsustustega ei muudeta põllumajanduses erikütuse kasutamise seniseid põhimõtteid. Lisaks võimaldatakse eelnõu kohaselt kasutada erimärgistatud kütust edaspidi ka kuivatites põllumajandussaaduste töötlemisel. Kõikide muudatuste kohta on toodud pikemad selgitused muudatusettepanekute loetelus.

Komisjoni konsensuslik otsus oli eelnõu teine lugemine lõpetada ja teha eelnõu kolmas lugemine neljapäevasel istungil. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme küsimuste juurde. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Seda eelnõu ei saa praegu saalis menetleda. Minu arvates tuleks lugemine katkestada, kuna ei ole materjale. Mitte keegi ei saa saali tagaosast võtta materjale, et süveneda sellesse teemasse ja olukorda.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mina kahjuks sellesse teemasse süveneda ei saa.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Aivar Kokk! Kas te soovite, et istung katkestatakse, või piisab teile sellest, et kolm sekundit tagasi jõudis see materjal teie lauale? Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Piisab, piisab. Hea ettekandja! Küsimus on, et kust see mõistus äkki nii kiiresti tuli, et mõõta ikka ei saa. Ma olen mööda Eestit ringi sõitnud ja tean vähemalt ühte kooli ja ühte suurt spordikompleksi, kus kaks aastat tagasi mindi üle maaküttele, aga nende mahutid on sedasama märgistatud kütteõli täis. Mida nemad tegema peaksid, kas nad peaksid hakkama nüüd midagi tegema või mitte?

Rannar Vassiljev

Vastavalt seadusele peaksid nad tegelikult aktsiisivahe tasuma, sest tegu on juriidiliste

isikutega. Kui tegu oleks füüsiliste isikutega, õigemini kodumajapidamistega või korteriühistutega, siis neile sellest eelnõust tulenevalt täiendava aktsiisimaksu kohustus ei laiene.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Hea ettekandja! Rahandusministeeriumi andmetel on Eestis kümme soojaettevõtjat, kes selle eelnõu järgi ei saa soetatud erimärgistatud kütust aktsiisivabalt lõpuni tarbida, vaid peavad seda mõõtma ja vastavalt sellele, kui palju kaugküttena ei tarbita kodumajapidamistes või korteriühistutes, maksuma aktsiisi. Sellised soojaettevõtted asuvad vaestes omavalitsustes, näiteks toodi välja Kallaste, kus lasteasutused ja koolid tarbivad seda ülejäänud sooja. Kas te ei arva, et selline eristamine valitsuse poolt on ebaproportsionaalne ja tegelikult peaks kõigil laskma erimärgistatud kütuse lõpuni tarbida?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Meil komisjonis oli sellel teemal päris pikk ja põhjalik arutelu. Palusin rahanduskomisjoni nimel juba enne seda arutelu Rahandusministeeriumist ka vastavad arvutused. Probleem tekib ennekõike mõju tõttu juba vastu võetud riigieelarvele. Kui praeguse eelnõu kohaselt on see mõju kodumajapidamiste ja korteriühistute puhul miljon eurot negatiivses suunas, siis juhul, kui laiendada seda ka juriidilistele isikutele, oleks mõju pea kolm korda suurem. See ongi tegelikult probleemi koht. Hetkel on meil jooksev eelarve ja see laiendamine tooks kaasa ka eelarve muutmise vajaduse. Rahandusministeerium on hinnanud, et miljon eurot võiks olla selline mõistlik piir, kus muudatust vaja ei oleks. Aga sel teemal oli rahanduskomisjonis tõesti päris pikk arutelu.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Eelmisel korral, kui seda teemat analüüsi, siis sa ütlesid küsimustele vastates, et sinu meelest oleks mõistlik selline lahendus, kus juba soetatud kütuselt ei tuleks täiendavat aktsiisi maksta. Ole hea, ütle, palun, kuidas sa ise komisjonis IRL-i fraktsiooni muudatus-

ettepanekute puhul hääletasid! Kas sa toetasid neid muudatusettepanekuid, mis oleksid andnud näiteks nendele lasteasutustele võimaluse erimärgistatud kütust ilma täiendavat aktsiisi maksmata lõpuni kasutada?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma ei ole siin saalis küll konkreetsetelt öelnud, kas need on kodumajapidamised või korteriühistud, mille puhul see mõistlik on, või siis ka juriidiliste isikute puhul. Millest ma komisjonis ennekõike lähtusin – ja ma arvan, et sellest lähtusid ka paljud komisjoni liikmed, kes moodustasid enamuse –, on just mõju eelarvele, mida ma hetk tagasi puudutasin, see probleematika.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Selle seaduse esimesel lugemisel oli juttu sellest, et meil on igasugused meetmed individuaalmajade küttesüsteemide ümberehitamiseks ja võimalik on saada toetust. Aga ma ei näe mitte kusagil toetusvarianti, mille abil korteriühistutel oleks võimalik oma katlamajad ümber teha. Kui ma vaatan näiteks Põltsamaad, siis seal on juhtunud täpselt nii, et ühel hetkel tõmbas Felix koomale, mõnedes kortermajades loobuti tsentraalkatlamajadest, nad ehitasid oma majad ümber õlikateldele. Nüüd nad peavad millelegi muule, mingile alternatiivile ümber ehitama. Praegu on seal linnas võimalik ümber ehitada ainult gaasi peale. Kas sa oskad soovitada, kuhupoole nemad võiksid pöörduda, et ka neid katelde väljavahetamisel toetataks?

Rannar Vassiljev

Mis puudutab mitmesuguseid toetusi, et minna erimärgistatud vedelkütuselt üle mõnele teisele kütteallikale, siis nende meetmete väljatöötamine ning rakendamine on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas. Nii et tõenäoliselt on see koht, kuhu on ka kõige mõistlikum sellelaadsete küsimustega pöörduda.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Ma siiralt kahtlen, kas Kallaste kui ühe vaesema omavalitsuse soojaettevõtte erimärgistatud kütuse ülemõõtmine ja sellelt aktsiisi maksmine päästaks riigieelarve. Mis on tegelik põhjus, miks lastakse sellistel väiketarbijatel oma kütust üle mõõta ja sellelt aktsiisi maksta? See ülemõõtmine ja selle kontrollimine läheb kaugelt rohkem maksma, kui sealt tulu saab. Kas see on mõeldud lihtsalt nende omavalitsuste kiusamiseks? Sellest ei saanud ka komisjonide aruteludes aru, miks seda tehakse.

Rannar Vassiljev

Aitäh! Vastus küsimusele on, et ega seda regulatsiooni ei tehta ju ainult ühe omavalitsuse pärast ja ega see summa, mis eelarvest kulub, ei tule mitte ühest omavalitsusest, vaid kõikide Eesti juriidiliste isikute peale kokku. Seetõttu tulebki kokku peaaegu 3 miljonit eurot, täpsemalt 2,8 miljonit. Kas see ülemõõtmine maksab rohkem, kui on täiendav tulu rahalises mõttes? Kindlasti see nii palju ei maksa. Võib juhtuda, et mõnel üksikul juhul on ülemõõtmine kallim, kui on sealt täiendava maksutuluna saadav tulu riigieelarvesse, aga arvestada tuleb ikkagi kogu meetmest saadavat tulu ja siis võrrelda seda konkreetsete mõõtmiste kulutustega. Juhul kui meetmeid ei rakendataks või ei oleks seaduslikku alust nende rakendamiseks, siis tõenäoliselt seda tulu ka ei laekuks.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Mul on volitus ka.

Aseesimees Jüri Ratas

Teisel lugemisel ei pea olema ...

Aivar Riisalu

Nüüd võib juba olla. See on väga tähtis volitus.

Aseesimees Jüri Ratas

Üks hetk, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, härra Riigikogu aseesimees ...

Aseesimees Jüri Ratas

Üks hetk, palun!

Aivar Riisalu

Mul juba aeg käib, härra Riigikogu aseesimees!

Aseesimees Jüri Ratas

Mina võin teile ka aega juurde anda, kui te soovite.

Aivar Riisalu

Ma soovin kõnelda fraktsiooni nimel.

Aseesimees Jüri Ratas

Praegusel hetkel te ajate mind segadusse, sest teil ei ole vaja volitust. Ma annan selle teile tagasi.

Aivar Riisalu

Kas ma saan selle endale mälestuseks?

Aseesimees Jüri Ratas

Te ei saa enne mikrofoni, kui ma annan teile sõna. Teil pole mikrofon sees, oodake üks hetk, ärge olge nii kärsitu. Annan Aivar Riisalule kõnetoolis esialgu viis minutit. Nii, härra Aivar Riisalu, nüüd on sõna teil. Palun!

Aivar Riisalu

Härra kauaaegne Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Selle seaduseelnõu puhul on tegemist ühe inetu seadusloometeosega. Kuidas see kõik niimoodi minna sai, on tagantjärele raske öelda. Ilmselt natukene ajendatuna ka sellesama elnõu menetlemisest on meil vahepeal olnud siin mõistust võtta vastu seadusmuudatus, mis kõneleb sellest, et igasugused maksumuudatused peavad olema ette teada vähemalt pool aastat, kui mitte natuke rohkemgi.

Isamaa ja Res Publica Liidu seisukoht on viimastel aegadel selgelt olnud, et kodukulud peavad olema kontrolli all. See väljendus ka meie loosungis "Kodukulud kontrolli alla!", mida on võetud siin üsna palju naeruvääristada, aga tegelikult on sellel Isamaa ja Res Publica Liidu seisukohal, et kodukulud tuleb võtta kontrolli alla, väga sügav sisu. Kelle

vastu me selle eelnõuga läheme? Me läheme selle eelnõuga nende inimeste vastu, kes on ehitanud endale maja sügaval nõukogude ajal, 1960-ndatel, 1970-ndatel, võib-olla isegi 1980. aastate esimesel poolel. Need on parimad Eestimaa inimesed, kelle kodus suhteliselt suure tõenäosusega kasvavad lapsed või lapse-lapsed.

Väited, mis selle seaduseelnõu puhul on siit läbi käinud, on üks naljakam kui teine. Lõppresultaat oli see, kuidas me tegelesime siin selle pumpamise, täiendava mõõtmise ja üldse kogu selle küsimusega. See näitab päris selgelt, et seadusloojad peaksid ilmselt proovima praktilise eluga natuke rohkem suhestuda, kui nad seda seni on teinud. Sellel lihtsal põhjusel, et lõpuks me küll jõudsime teatud mõttes mõistuse võidukäiguni, aga oma olemuselt on kogu see situatsioon *summa summarum* ikkagi väga koomiline.

Tahaksin natuke laiemalt rääkida eratarbija võitlusest kliimaga selles riigis, kus ta elab, st Eestis. Meil on teatavasti kütteperiood üsna ebamugavalt pikk, võrreldes Lõuna-Euroopa riikidega. Ma mäletan väga selgesti, kui Eesti riik propageeris isegi 1990. aastate lõpus elekterkütet kui kõige soodsamat, odavamat, mõistlikumat, kodumaist ja mida iganes veel. Sajad inimesed lasid selle propaganda tagajärjel oma kodudesse elekterkütte panna, kaasa arvatud mina. Ma julgen väita, et see kõik kukkus kokku mõne aasta jooksul. Kui palju me oleme rääkinud gaasist, gaasisõltumatuses, kui palju me räägime nüüd sellest, et õliküte on aegunud rudiment! Sellega tuleb nõustuda. Mu küsimus on aga eelkõige see, kui kaua peab nüüd siis vastu see pelletküte. Pelleti tootmine on ju tegelikult ka üsna energiamahukas ja ebamugav ...

Härra aseesimees, ma näen selgelt, et vajan kolm minutit lisaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit juurde!

Aivar Riisalu

Praegu on see ilus moesõna, aga kas me ikka teame lõpuni, kui palju tegelikult pelleti tootmiseks kulub energiat ja kui palju võib pelleti hind hakata muutuma, kui ta muutub enam levinud kütteliigiks?

Isamaa ja Res Publica Liidu seisukoht on, et ei saa vastu võtta selliseid seadusi, mis löövad meie elanikkonna selle osa pihta, kes on oma elus käitunud peremehelikult, ehitanud, loonud ise normaalsed tingimused enda koduks. Me peaksime neid inimesi toetama, aga mitte minema nende kallale selliste kummalisel kombel väga räigelt nende eluolu mõjutavate seaduseelnõudega. Sest andke andeks, aga hinnatõus on 38%. Ja kui siin siis värisevate huultega räägitakse mingisugustest toetusmeetmetest ja sellest, kuidas kõike saab rekonstrueerida ja ümber teha – no see ei ole nii. Nende meetmete taotlemine on nii keeruline, et normaalsel inimestel lõpeb enne mõistus otsa. See ei ole hea tava ja see ei ole mõistlik eelnõu. Me peame arvestama, kus me elame. Me peame arvestama, kes on need inimesed, kelle pihta see lööb, ja peame mõtlema selles mõttes suurelt, et niisuguste tobedalt väljanägevate eelnõudega, mis üsna väikeses mahus riigieelarvet täidavad, ei ole mõistlik välja tulla.

Ma arvan, et IRL on siin teinud väga selgeid ettepanekuid. Me oleme pakkunud välja variandi, et lükkame aasta võrra edasi. Põhimõtteliselt oleme aga seisukohal, et võib ilkuda selle üle, kui me räägime kodukulude kontrolli alla võtmisest, kuid viisil või teisel on see meie soov olnud. Me oleme rääkinud, et meie kliimavöötmes tuleks tõepoolest toetada kõikvõimalikke toiminguid, mis võimaldaksid inimestel oma kodu kütmise eest vähem maksta. Sellise seadusega me ju seda asja kuidagiviisi edasi ei aita. Oleks meie voli, siis meie sellist eelnõu läbi ei laseks. Ma arvan, et Isamaa ja Res Publica Liit, kellele on tähtis, et Eestimaa inimeste elu oleks hea, et nende kodu oleks nende kindlus, ei saa seda eelnõu toetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun, sõnavõtt kohapealt, Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Ma arvan, et see on tõsine teema ja et seda eelnõu, mille kohta rahanduskomisjoni esimees ei häbenenudki öelda, et mõte on lihtsalt raha kokku kraapida, ja mida praegu leevendatakse, tegelikult vaja ei ole. Kogu see maksutõus tuleks visata

prügikasti. Ja seda me oma muudatusettepanekuga taotleme. Aseesimees naeris, aga ma pean ütleva, et see on tõsine teema. Mitmed Harju- ja Raplamaa inimesed, individuaalelamu omanikud on minuga ühendust võtnud. See küsimus puudutab sadu ja sadu inimesi ja ma arvan, et see on tõsine asi. Meil on praegu, selle parlamendikoosseisu viimastel päevadel võimalus selle muudatusettepanekuga, mida ma hakkame IRL-i ettepanekul läbi hääletama, võetud kurss tagasi pöörata.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Aivar Koka!

Aivar Kokk

Hea Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Siia tulles mõtlesin, et mida me ikkagi teeme. Rahvas on valinud 101 Riigikogu liiget – ja siis me otsustame, et ühel päeval oleks vaja kodumajapidamise soojakulusid 38% tõsta. Kas see ikka on reaalne? Keegi räägib siin kõvasti inimeste eest seismisest. Kas see ongi inimeste eest seismine, kui me tõstame küttekulusid? Keegi räägib põhjamaisest Eestist. Kui on põhjamine Eesti, siis peaks väga selge olema, et põhjamaal on külm ja tihti on vaja kütta kaheksa kuud aastas, et oma kodu soojaks saada. Üks pool on täna siin arutatav määrgistatud kütteõli teema, teine on gaasiaktsiisi tõus, mis on planeeritud järgnevatel aastatel. Kui ma vaatan seda kanti, kust ma ise pärit olen, siis ma mõtlen, mis seal Põltsamaa linnas küll peaks kevadel juhtuma. Praegu ei ole mitte ühtegi meedet, et viia kortermajad üle alternatiivküttele, mitte mingit toetust selleks ei ole, toetus on ainult eramajadel. Kuidas ikkagi ka neid toetada? Kas on võimalik, et linnas on iga kortermaja juures pelletikonteiner ja katlamaja ning tossu on igal pool, või on loogiline, et on tsentraalkatlamajad ja hind on päris normaalne? Tsentraalkatlamajad on praegu aga õlikütte peal ja kortermajad, mis on kunagi mitmesugustel põhjustel tsentraalkatlamaja torudest lahti lõigatud, on ka viidud üle õliküttele.

Peeter küsis siin Peipsi-äärsete piirkondade kohta. Kallastes, mis on üks vaesemaid omavalitsusi, kus inimesed nii või naa ei jõua hästi oma kütte eest maksta, oleks vaja katlamaja renoveerida. Mille peale tuleks siis üle minna?

Igal pool ei ole võimalik minna üle maaküttele, päikeseenergia ei tooda piisavalt sooja, et sellega külmadel talvekuudel vastu pidada, gaasi igal pool ei ole, ahjusid igal pool ehitada ei tohi. Me räägime iga päev rohkem ja rohkem, et CO₂ ei tohi õhku lasta ja linnades tuleb ahiküte likvideerida.

Milline on meil siis see parim variant, mida peaksime tulevikus kütmiseks kasutama? Ei ole sellist parimat varianti, vaid igas piirkonnas on erinevad võimalused ja iga majaomanik proovib enda maja kütmiseks kasutada kõige soodsamat varianti. Miks peab olema riik see, kes teeb meie eest otsuse, millega me oma katelt kütame? Kui keegi räägib, et siit tuleb mingisugune kasum, siis ma ei saa sellest hästi aru. Kui me praegu saame määrgistatud kütteõli puhul midagigi aktsiisilt, siis juhul, kui me kõik muule kütusele üle viime, selle aktsiisi pealt enam ühtegi senti raha ei saa. Me oleme kulutused teinud, aga tulu ei tule riigile kusa-gilt. Kui keegi ütleb, et riik saab kusagilt tulu, siis ta valetab. Praegu teeme kahjuliku otsuse riigile ja veel kahjulikuma otsuse oma inimestele. Mina julgen öelda, et see on sõna otseses mõttes vaenulik tegevus Eestimaa inimeste vastu. Ma loodan, et kui siin parandusettepanekute hääletamiseks läheb, siis "Kindlalt edasi Eesti eest" esindajad hääletavad selle eest, et meie inimesed saaksid kindlalt ka järgmisel sügisel soodsalt oma kodu kütta. Vastasel juhul juhtub nii, et meie eakatel inimestel ja noortel peredel, kellel on niigi raske, on järgmisel aastal veelgi raskem.

Ma palun aega juurde!

Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisa-aega!

Aivar Kokk

Ma ei usu, et keegi siin saalis tahaks, et meie inimestel oleks raske, ja näitaks viimasel kahel nädalal, mis on jäänud valimiskampaania lõpuni, et meie oleme just need, kes panevad kordades küttekulusid juurde. Ma julgen täna küll IRL-i fraktsiooni nimel öelda, nii nagu ma esimese lugemise ajalgi ütlesin: meie kindel seisukoht on, et kui see seadus homme vastu võetakse, siis uues koosseisus on üks esimesi eelnõusid selle kohta, et kogu see seadus tagasi kutsuda ja kogu see aktsiisitõus ära jätta. Ei ole mõtet panna meie inimestele koor-

must, et nad peavad hakkama ümber ehitama katlamaju, mida nad on võib-olla alles mõni aasta tagasi ehitanud. Ei ole nii, et kõik, mis tuleb väljastpoolt Eestit, on halb. Kui kõik, mis on väljaspool Eestit, on halb, siis ei tohiks mitte ükski meist sõita oma autoga, sest autodes me kasutame ju seda kütet, mis ei ole Eestis toodetud. Me ei hakka veel puudega autosid, automootoreid kuumaks ajama ja puugaasiga sõitma, me paneme sinna ikka gaasi, mis tuleb kuskilt mujalt, diislit, mis tuleb kuskilt mujalt, või bensiini, mis tuleb kuskilt mujalt.

Praegu on veel hetk aega mõelda, kas see Riigikogu läheb ajalukku sellega, et me paneme oma inimestele veel suuremad koormused peale. Ma ütlen ausalt, ma ei kujuta ette, kust inimesed võtavad raha, et oma katlamaju ümber ehitada. Ja kõige hullem on see, et praegu ei ole meetmeid kõikidele variantidele. Toetus on eramajadele, aga kõik muu, väga suured kortermajad vajavad ju samuti toetust. Ma küsisin enne, mida siis teevad need koolid, lasteaiad või spordikompleksid, mis mitu aastat tagasi lõpetasid märgistatud kütteõliga kütmise ja on maaküttele üle läinud. Kust maksuamet teab, et seal mahutis üldse õli on, sest eelmisel aastal ei ole seda ju ostetud? Nad peaksid seal omavalitsustes ikka väga rumalad olema, kui nad tulevad vabatahtlikult ja ütlevad, et oi, meil on mahutid veel kütteõli täis, tulge ja võtke meie käest raha. Samas ei ole riik eraldanud mitte ühtegi senti, et omavalitsused oleksid võinud sellise erakorralise kuluga arvestada.

Soovin teile kõigile mõistust selle eelnõu lõppmenetlusel ja julgen öelda, et IRL ei saa sellist eelnõu toetada. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole, sulgen läbirääkimised.

Eelnõu kohta on esitatud 12 muudatusettepanekut, meil on kohustus need läbi vaadata. Rahanduskomisjoni ettepanekud on arvestatud täielikult: esimene, teine, kolmas ja neljas ettepanek. Viienda ettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ning see on jäetud arvestamata. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun meie fraktsiooni nimel, et lugupeetud saal saaks seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Selge, paneme hääletusele muudatusettepaneku nr 5, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Muudatusettepaneku poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 24. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud rahanduskomisjon, seda on arvestatud täielikult. Seitsmes ettepanek on Keskerakonna fraktsioonilt, see on jäetud arvestamata, kuid ei kuulu kodukorraseduse alusel täiskogus hääletusele. Kaheksas muudatusettepanek on rahanduskomisjonilt, samuti üheksas, kümnes, üheteistkümmes ja kaheteistkümmes – need kõik on arvestatud täielikult. Kaheteistkümmes ettepanek on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioonilt ning on jäetud arvestamata. Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma palun saalil ka seda suurepäraselt muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Eiki Nestor

Selge, teeme seda. Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 12, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt on 6 Riigikogu liiget, vastu 24, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Komisjoni ettepanek on teine lugemine lõpetada. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

41. Maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (843 SE) teine lugemine

Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni algatatud maksukorralduse sea-

duse täiendamise seaduse eelnõu 843 teine lugemine. Komisjoni ettekandja on komisjoni esimees Rannar Vassiljev. Palun!

Rannar Vassiljev

Head maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse fännid, kes on saali jäänud! Selle seaduseelnõu algatas Riigikogu rahanduskomisjon 29. jaanuaril. Eelnõu on ajendatud Eesti Kaubandus-Tööstuskoja eelmise aasta kollektiivsest pöördumisest. Eelnõu sisu võin ma tutvustada lausa selle teksti ette lugedes, kuna see on üsna lühike. Nimelt on selles öeldud: "Maksuseaduse, samuti selle muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele peab üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud. Sätet ei kohaldata maksukohustuslast soodustava mõjuga maksuseaduse ja selle seaduse muudatuse korral."

Muudatusettepanekute tähtjaks Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid muudatusettepanekuid ei esitanud. Ka juhtivkomisjon ei ole teinud eelnõus muudatusi. Rahanduskomisjoni istung, kus eelnõu teiseks lugemiseks ette valmistati, toimus 12. veebruaril. Rahanduskomisjon otsustas teha järgmised ettepanekud: esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 18. veebruari päevakorda ning eelnõu teine lugemine lõpetada. Samuti tegi rahanduskomisjon ettepaneku saata eelnõu kolmandale lugemisele 19. veebruariks, seda juhul, kui teine lugemine täna lõpetatakse. Kõik need otsused langetati konsensuslikult.

Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Maksukorralduse muudatustel on tihtipeale väga suur mõju ettevõtlusele. Miks rahanduskomisjon arvas, et just kuus kuud on ettevõtetele piisav aeg, et oma tegemisi selle muudatuse järgi sättida ja miks mitte üks aasta?

Rannar Vassiljev

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda tegelikult tegigi oma kollektiivses pöördumises ettepaneku, et see aeg võiks olla kuus kuud. Tõe huvides ütlen, et siin on väike nüansivahe – ühel juhul me räägime vastuvõtmisest ja teisel juhul jõustumisest. Aga suures pildis saab ettevõtte

kindlasti juba vastuvõtmisega signaali, et väga tõenäoliselt maksumuudatused tulevikus jõustuvad. See on see põhjus. Muidugi, mida pikem see aeg on, seda parem on see ettevõtjate jaoks. Paratamatult peame aga jälgima seda, kuidas riigieelarve protsess välja näeb, ning veelgi pikem vahe jõustumise ja vastuvõtmise vahel muudaks eelarveprotsessi tõenäoliselt väga paindumatuks. Nii et ma usun, et seda vahest kunagi tegema ei hakata. Ma arvan, et praegu on selline väga hea kompromiss riigi ja ettevõtjate vahel. See muudab meie ettevõtluskeskkonda oluliselt paremaks, kui see praegu on, pakkudes veelgi enam kindlustunnet.

Esimees Eiki Nestor

Sven Sester, palun!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Küsin täpsuse huvides ja arvestades, et kõik see, mida me räägime, läheb stenogrammi. Seaduse tekst ütleb, et vastuvõtmise ja jõustumise vahele peab üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud. Äkki te komisjoni ettekandjana täpsustate, mida see mõiste "üldjuhul" tähendab? Kas on olemas mingid erijuhud ja mingid muud sellest väljakäivad situatsioonid või kuidas?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Väga hea küsimus. Täna võimaluse eest täpsustada! Tulevikus, kui seda mõistet "üldjuhul" hakatakse rakendada, on kindlasti abiks seletuskiri, kust selgub, mida seadusandja tollel hetkel mõtles. Mõtles ta seda, et "üldjuhul" ei rakendu olukorras, kus on näiteks majanduskriis või mingisugune julgeolekukriis, millest tulenevalt on vaja maksuseadusi muuta. Tõenäolisemalt juhtub see majanduskriisi puhul või siis, kui on tegu maksusubjekti soodustava mõjuga, mis on juba seaduse tekstis sees. Mõiste "üldjuhul" alla ei lähe näiteks ka maksupettusega võitlemiseks tehtud seadusmuudatused. Ka neid on lubatud teha kiiremini kui kuue kuu jooksul. Näiteks juhtudel, kui tõesti ilmneb, et mingis valdkonnas on maksupettused laienenud ja nende ohjeldamiseks on vaja seadust muuta, siis on see eelnõu seletuskirja järgi võimalik.

Esimees Eiki Nestor

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh! Hea ettekandja! Nii nagu riik teevad ka ettevõtjad oma eelarve üheks aastaks. Kas praegu on riik nii hapras seisus, et võib olla vaja teha maksukorralduse muudatusi nii kiiresti, et ettevõtja peab juba ühe aasta jooksul nende järgi tegutsema ja makse uut moodi maksuma? Me räägime ju kogu aeg, et riigis on asjad korras ja muretsemiseks põhjust ei ole. Miks aeg maksukorralduse seaduste vastuvõtmise ja jõustumise vahel siis ikkagi nii lühike on?

Rannar Vassiljev

Aitäh! Praktikast tähendab see ju seda, et riik teeb oma eelarvet järgmise aasta kontekstis. Ja kui ettevõtte teab eelmise aasta juunikuus, milline on tema jaoks järgmine aasta, siis on tal võimalik oma eelarve ettevalmistamisel vastavaid plaane teha. Nii et see see loogika on. Kindlasti ei ole ju ka ettevõtluses tavapärane, et 2016. aasta eelarvet koostatakse 2014. aastal, tõenäoliselt see nii ei ole. Ma usun, et tavapärane ettevõtluse praktika on selline, et 2016. aasta eelarvet koostatakse 2015. aastal, ja juhul kui maksumuudatus rakendub 1. jaanuarist, siis selle seaduse järgi on see juunikuus teada.

Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sven Sester, palun!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid, kes siia saali on jäänud! Tahan öelda, et see on üks viimaseid seaduseelnõusid, mida see Riigikogu koosseis menetleb, ja täna suisa viimane. Sellel on oluline tähendus Eesti ettevõtjate jaoks. Me oleme sellel teemal ka varem vestelnud. Nimelt on muutunud sisuliseks probleemiks see, et viimastel aastatel on valitsus sisuliselt samal ajal, kui riigieelarve parlamenti tuuakse, andnud menetlusse mitmesuguseid maksueelnõusid. Asi läks mingil ajal isegi nii kaugele, et maksueelnõusid anti menetlusse veel peale riigieelarve üleandmist. Eriti kurioosne oli ju see, mis toimus siin mõni aeg tagasi. Eelnõud, millega arvestati järgmise

aasta eelarve maksutulude puhul, nagu näiteks autode käibemaks, anti sisse riigieelarve menetluse ajal ja parlament põrgatas selle ju valitsusele tagasi. Tekkis olukord, kus eelarves oli vaja leida uusi katteallikaid, sest valitsus oli näinud ette konkreetse mahus tulusid seadusega, mida tegelikult polnud vastu võetud. Me muutsime olukorda mingil määral korrektsemaks, kui me menetlesime eelmise aasta alguses riigieelarve baasseadust. Siis me ütlesime väga selgelt ära, et valitsus ei tohi pärast riigieelarve eelnõu üleandmist anda parlamendi menetlusse enam ühtegi eelnõu, mis võiks mõjutada järgmise aasta riigieelarvet. Juba baasseaduse menetlemise ajal olid meil tegelikult ka sisemised vaidlused selle üle, et tuua potentsiaalsete maksumuudatuste jõustumistähtaeg veelgi varasemaks. Sel hetkel ei jõudnud need debadid ja dialoogid aga nii kaugele, nagu need tänaseks on jõudnud.

Ma tahan selle koha peal tunnustada, nüüd võiks öelda, kõiki erakondi ja peaaesjalikult meie oma komisjoni, rahanduskomisjoni, kelle nime all on see muudatus tehtud. Lõpuks jõudisime olukorrani, kus me kaubandus-tööstuskoja esildise, nende kollektiivse pöördumise alusel menetleme seaduseelnõu, mis ütleb väga üheselt ära, et kui me tahame mingi maksumuudatuse vastu võtta, siis eelarveaasta alguse ja konkreetse maksuseaduse jõustumise vahele peaks jääma kuus kuud, mis on väga mõistlik. Me võime arutada selle üle, kas see aeg võiks veelgi pikem olla, nii nagu härra Peeter Laurson siin küsis, aga kuus kuud on kindlasti tunduvalt mõistlikum, võrreldes tänase olukorraga, kus see vahe oli suhteliselt olematu. Ettevõtjatel on igal juhul vaja planeerida oma tegevus- ja tootmistsükleid ja see muudatus annab neile lähitulevikuks mingigi suurema kindluse.

Nii et ütlen veel kord: on väga mõistlik, et see eelnõu on täna Riigikogu liikmete töölaudadel. Ma loodan, et see saab homme vastu võetud, mis selgelt võimaldab ettevõtjatel kindlamalt tulevikku vaadata. Aitäh!

Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Eelnõu 843 kohta muudatusettepanekuid ei ole esitatud. Rahanduskomisjon on teinud ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Üldjuhul on Riigikogu täiskogu nii ka teinud. Kuna ka praegu

ühtegi muud ettepanekut ei ole, siis käitume nii, nagu oleme üldjuhul käitunud. Eelnõu 843 teine lugemine on lõpetatud. Kohtume homme.

Istungi lõpp kell 19.31.

Istungi kestus 6 tundi ja 31 minutit.

Juhataja

Eiki Nestor
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IX ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 19. veebruar 2015

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (774 SE) kolmas lugemine

2. Kalapüügiseaduse eelnõu (801 SE) kolmas lugemine

3. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ning sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (800 SE) kolmas lugemine

4. Reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (780 SE) kolmas lugemine

5. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (841 SE) kolmas lugemine

6. Maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (843 SE) kolmas lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Head külalised! Alustame Riigikogu täiskogu IX istungjärgu viienda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kõnesoove ei ole. Tundub, et ka Vabariigi Valitsus ei soovi midagi üle anda. On aga üks teade. Väga suure tõenäosusega koguneb märtsi lõpu poole siin saalis Riigikogu XIII koosseis, nii et palun kõigil, kes seda soovivad, teha oma lauapealsed ja sahtlid materjalidest selleks päevaks puhtaks. Teeme nüüd, palun, kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

1. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (774 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Alustame päevakorrapunktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on Riigikogu liikme Andres Herkeli algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 774 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, seega võime minna lõpphääletuse juurde.

Head Riigikogu liikmed, eelnõu 774 nõuab Riigikogu koosseisu hääلteenamust ning enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu liiget, puudub 20.

Panen lõpphääletusele eelnõu 774. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 70 Riigikogu liiget, vastu 1 ja 2 jäid erapooletuks. Riigikogu liikme Andres Herkeli algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 774 on seadusena vastu võetud. (Tabel 67.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Kalapüügiseaduse eelnõu (801 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse eelnõu 801 kolmas lugemine. Head kalandussõbrad ja ka teised Riigikogu liikmed, kas te soovite fraktsioonide esindajatena läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 801. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algata-

tud kalapüügiseaduse eelnõu 801 on seadusena vastu võetud. (Tabel 68.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

3. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ning sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (800 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi. Kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ning sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 800 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 800. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ning sellega seoses teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 800 on seadusena vastu võetud. (Tabel 69.)

Kolmanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

4. Reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (780 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 780 kolmas lugemine. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Ei soovita. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 780. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 58 Riigikogu liiget, vastu 15 ja 2 jäid erapooletuks. Vabariigi Valitsuse algatatud reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 780 on seadusena vastu võetud. (Tabel 70.)

Neljanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

5. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (841 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume viienda päevakorrapunkti juurde. Algab rahanduskomisjoni algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse ning maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 841 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Aivar Koka!

Aivar Koka

Hea Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! IRL-i fraktsiooni arvates on need parandusettepanekud väga head. Aga kuna Eesti inimeste kodukulud selle aasta maikuust kasvavad kümneid kordi, ei pea me võimalikuks seda eelnõu toetada. Me saame lubada vaid ühte: me toetame siis, kui järgmine koalitsioon seda seadust muudab. IRL hääletab praegu selle eelnõu vastu sellepärast, et see tõstab liiga palju kütuseaktsiisi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised, alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 841. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 47 Riigikogu liiget, vastu 16, erapooletuks ei jäänud keegi. Rahanduskomisjoni algatatud vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 841 on seadusena vastu võetud. (Tabel 71.)

Viienda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

6. Maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu (843 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Täna kuues päevakorrapunkt on rahanduskomisjoni algatatud maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse

eelnõu 843 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Läheme lõpphääletuse juurde.

Hea Riigikogu XII koosseis, panen lõpphääletusele eelnõu 843. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 80 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, 1 jäi erapooletuks. Rahanduskomisjoni algatatud maksukorralduse seaduse täiendamise seaduse eelnõu 843 on seadusena vastu võetud. (Tabel 72.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Teile on ka üks teade. Riigikogu esimees palub kõigil Riigikogu liikmetel koguneda ühispildi tegemiseks Riigikogu hoone vestibüüli. Head ametikaaslased! Lubage mul täna-

da Eesti inimesi, kes on XII koosseisu siia usaldanud. Tänan kõiki selle koosseisu Riigikogu liikmeid, ametikaaslasi, selle nelja aasta jooksul tehtud töö eest ja loomulikult meie Riigikogu teenistujaid! Aitäh teile! Soovin meile kõigile edu! Istung on lõppenud. (Aplaus.)

Istungi lõpp kell 10.11.

Istungi kestus 11 minutit.

Juhataja

Jüri Ratas
Riigikogu aseesimees